Ka̲bas Qae-xg'ae sa

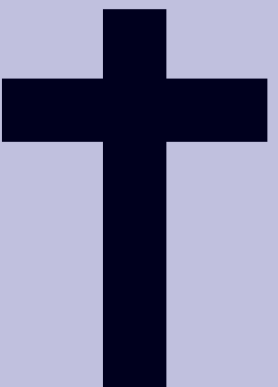

The New Testament in the Naro language of Botswana

Ka̱bas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana

copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b

Contents

MATAIO 1
MAREKO 74
LUKA 119
JOHANE 196
TSÉÉ ZI 251
ROMA NE 320
1 KORINTA NE 352
2 KORINTA NE 381
GALATIA NE 401
EFESO NE 412
FILIPI NE 423
KOLOSA NE 431
1 TESALONIKA NE 439
2 TESALONIKA NE 446
1 TIMOTEO 450
2 TIMOTEO 459
TITO 466
FILEMONE 471
HEBERA NE 473
JAKOBO 498
1 PETERE 506
2 PETERE 515
1 JOHANE 521
2 JOHANE 529
3 JOHANE 531
JUTA 533
XGÒRE-KG'AI 536

MATAIO
Mataiom ka góáèa qãè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncẽes tcgãyas dim góá-kg'ao ba Mataio me e, mari xg'ae-xg'ae-kg'aom ncẽe kò Jesom dim xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrú ba (Mt 9:9). Mataio ba kò gam dis tcgãyas koe bìrí ta a, Jeso Kreste ba nqòòkaguèam Kgoara-kg'ao Me e sa. Mataio ba kò kái kg'uian Nciís Qáé-xg'aes koe hàna tséékagu, a ba a ncẽem dàòm ka x'ái, Nqari ba kò Jesom koe guu a Gam di ne khóè ne cgoam kò Nciís Qáé-xg'aes koe kúrúa hãa zi nqòòkaguku zi nxàea tseegukagu sa.

Ncẽe qãè tchõà nea Juta ne di cúí tama, gane ncẽem kò Jeso ba gane koe ábàè, a gane cgoa x'ãèa hãa ne, igabaga i wèém nqõóm di ne khóè ne di i. Mataiom dis tcgãya sa ko kg'aia tc'ãà a Jesom di ábà x'aèan ka tshoa-tshoa, a sa a Gam di tcguù-tcguukuan ka hẽé naka kúrúa bóòèan ka hẽéthẽé nxàe. A sa a nxãaska Gam di qãè tchõàn di xgaa-xgaan ka hẽé naka Me kò ma khóè ne Galilea koe kg'õèkagus ka hẽéthẽé nxàe. Gaa koe guus kas ko Jesom di dàòan ncẽem kò Galilea koe guu a Jerusalema koe síían ka hẽéthẽé nxàe, naka Jesom kò ko còo dim bekem ka kúrú sa hẽéthẽé e: Gam dis xgàus koe hẽé naka ẽem kò ko x'ooan koe tẽe x'aè ka hẽéthẽé e.

Jeso ba kaiam Xgaa-xgaa-kg'ao Me e sas ko ncẽes tcgãya sa x'ái. Gaam ncẽe Nqarim di x'áèa nem gha nxàea kąbi, a ba a gataga Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa di qarian úúa hãa ba. Gam di xgaa-xgaa ne ko tãáka zi gúù zi di zi dtcõo-coa zi 5 zi cgoa q'aa-q'aa a nxàeè:

1. Xàbìm dis xgaa-xgaa sa. Ncẽe sa ko nqarikg'ai di x'aian di ne khóè ne ka nxàe: ne ii sa hẽé, naka tséé zi kúrú méé ne ga zi hẽé naka ts'ee-ts'eekg'aiku zi ẽe ne gha máàè zi hẽé naka ẽe ne gha hààkom x'aèm ka hòò zi hẽéthẽé e (Mt 5-7)
2. 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu di x'áè-kg'ama ne, ẽe xu kò tsééa tcg'òóè hãa ka (Mt 10)
3. Nqarikg'ai di x'aian di zi sere-sere zi (Mt 13)
4. Xgaa-xgaase-kg'aom di tsééan nta ii sa (Mt 18)
5. Ncẽem x'aèm di chõò-q'ooan hẽé naka nqarikg'ai di x'aian di hàà-q'ooan hẽéthẽé e (Mt 25)

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- nqarikg'ai di x'aia ne
- “nxãasega i gha Tcgãyas di kg'uian tseegukaguè”

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa *(1:1–4:11)*

- Jeso ba Galilea koe *(4:12–16:12)*
- Jeso ba ko Jerusalema koe qõò *(16:13–20:34)*
- Jeso ba Jerusalema koe *(21:1–25:46)*
- Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam di x'ooan koe tẽe sa hẽéthẽé e *(26:1–28:20)*

Jeso ba ko Gam di tséé**an tshoa-tshoa (1:1–4:11)**

Jesom dis qhàò sa
(Lk 3:23-38)

1 Tcgãyas Jeso Krestem dis qhàòs di sa, Dafitem ka tsgõose-coa ba, Abrahamam ka tsgõose-coa ba.
2 Abrahama ba kò Isakam ka xõò me e,
me Isaka ba Jakobem ka xõò me e,
me Jakobe ba Jutam ka xõò me e,
káíkhoe ga xu hẽé naka qõese ga xu hẽéthẽé di ba.
3 Me kò Juta ba Perese ba hẽé
naka Sera ba hẽéthẽé tsara ka xõò me e
(gatsara ka xõò sa kò Tamara si i).
Me Perese ba Heseronem ka xõò me e,
me Heserone ba Ramem ka xõò me e,
4 me Rame ba Aminadabem ka xõò me e,
me Aminadabe ba Nasonem ka xõò me e,
me Nasone ba Salemonem ka xõò me e,
5 me kò Salemone ba Boasem ka xõò me e
(gam ka xõò sa kò Rahabe si i),
me kò Boase ba Obetem ka xõò me e
(gam ka xõò sa kò Rute si i),
me Obete ba Jesem ka xõò me e,
6 me Jese ba x'aigam Dafitem ka xõò me e.

Dafite ba kò Solomonem ka xõò me e
(xõò sa kò Uriam ka kò séèèas khóè si i).
7 Me kò Solomone ba Rehoboamem ka xõò me e,
Me Rehoboame ba Abiam ka xõò me e,
me Abia ba Asam ka xõò me e,
8 me Asa ba Jehosafatem ka xõò me e,
me Jehosafate ba Joramem ka xõò me e,
me Jorame ba Usiam ka xõò me e,
9 me Usia ba Jotamem ka xõò me e,
me Jotame ba Ahasem ka xõò me e,
me Ahase ba Hesekiam ka xõò me e,
10 me Hesekia ba Manasem ka xõò me e,
me Manase ba Amosem ka xõò me e,
me Amose ba Josiam ka xõò me e,
11 me kò Josia, Jekonia ba hẽé
naka qõese ga xu hẽéthẽé ka xõò me e,

ncẽe khóè ne kò tcg'òóè a ko Babilone koe úúè ka.

12 Eẽs séèa tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus qãá q'oo
koem kò Jekonia ba Salatiele ba ábà,
me Salatiele ba Serobabelem ka xõò me e,
13 me Serobabele ba Abiutem ka xõò me e,
me Abiute ba Eliakimem ka xõò me e,
me Eliakime ba Asorem ka xõò me e,
14 me Asore ba Satokem ka xõò me e,
me Satoke ba Akimem ka xõò me e,
me Akime ba Eliutem ka xõò me e,
15 me Eliute ba Eleasarem ka xõò me e,
me Eleasare ba Matanem ka xõò me e,
me Matane ba Jakobem ka xõò me e,
16 me kò Jakobe ba Josefam ka xõò me e,
ncẽe kò Marias dim khóè ba ii ba,
ncẽe Jesom ka xõò kò ii sa,
ncẽe ko Kreste ta ma tciiè ba.
17 Nxãaska zi kò wèé zi qhàò zi Abrahamam koe guu a síí
Dafitem koe tcãà zi 14 zi i, zi kò Dafitem koe guu a síí séèa
tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus dim x'aèm koe tcãà ka zi
14 zi qhàò zi i, zi kò séèa tcg'òóku a Babilone koe úúkus dim
x'aèm koe guu, a síí Krestem di x'aèan koe tcãà ka zi kò 14 zi
qhàò zi i.

Jeso Kreste ba ko ábàè
(Lk 2:1-7)

18 Ncẽe zi gúù zi kò Jeso Krestem ko ábàè ka kúrúse. Gam
ka xõòs Maria sa kò Josefam ka séèkuan tòóa mááèa hãa.
Igaba ẽe khara qanega xg'ae ta ga hãa kas kò bóòè a Tcom-
tcomsam Tc'ẽem ka ncãàn úúkaguèa. 19 Gas dim khóèm Josefa
ba kò tchànom khóè me e, a kò tc'ẽe tama nxàea tcg'òóan gaan
di i, sau-cgaekagu sim gha khama, a ba a kò tcáóa ba q'oo
koe bìrísea hãa, cg'uri-cg'uri si tamasem gha q'aa cgoa si sa.
20 Qanegam hãa a ko ncẽe zi gúù zi ka tc'ẽe-tc'ẽese kam ko
moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sõokuris q'oo koe qhúí cgae
me, a bìrí me a máá: "Josefaè, Dafitem ka tsgõose-coaè, táá
Maria sa séè bèe guu, nakas tsaris khóè sa kúrú. Eẽ gas ka
qóḿmèa nea Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guua ke. 21 Si gha
kg'áòm cóá ba ábà, tsi gha cg'õèa ba Jeso ta ma tcii, Gam di ne
khóè nem gha gane di chìbian koe kgoara khama," témé.

22 Wèéan ncẽea kò kúrúse, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim*
porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncẽe kò
máá: 23 "Dxàe-coas qanega xóé cgoaè tama sa gha ncãàn úú,
a sa a gha kg'áòm Cóá ba ábà, Me gha Emanuele ta ma tciiè,"
tam méé, ncẽe sa ko máá, 'Nqari ba hãa cgoa taa,' témé.

24 Me Josefa ba tc'oman koe tẽe, a ba a ẽem kò ma X'aigam
dim moengele ba ma x'áè mea khama ma kúrú. A ba a síí
Maria sa gam dis khóès iise séè. 25 Igabam kò táá xóé cgoa
si, si nxãakg'aiga síí kg'áòm cóá ba ábà. Me cg'õèa ba Jeso ta ma
tcii.

2

Cg'áè-kg'ao xu cáḿs ko tcg'oa xòè koe guua xu

1 Jesom Betelehema koe ábàèa hãa, Jutea di i, x'aigam
Herotem di x'aèan ka, ka xu kò tcn̲ònò q'ãa-kg'ao xu cáḿs ko
tcg'oa xòè koe guu a Jerusalema koe hàà, 2 a hàà tẽè a máá:
"Gaam ẽe ábàèam x'aigam Juta ne di ba ndaa? Gaam dim
tcn̲ònò ba xae ncãa cáḿs ko tcg'oa xòè za bóò, xae hààraa hãa,
hàà xae gha dqn̲òm̀ Me ka," témé.

3 Eẽm ko x'aigam Herote ba ncẽes gúùs ka kóḿ kam kò tcg'áì-
tcao, naka wèém x'áém Jerusalema di ba hẽéthẽé e, gam cgoa.
4 Me wèé xu kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-
kg'ao xu khóè ne di xu hẽéthẽé tciia xg'ae, a tẽè xu nda koe
méém ga *nqòòkaguèam* Kreste ba ábàè sa. 5 Xu bìrí me a máá:
"Betelehema koe e, Jutea di i. Ncẽea porofitim kò ma góá hãa
ga a khama:

6 'Tsáá Betelehema tseè,
Juta dim nqõóm koe hãa tsi,
cg'áré tama tsia x'aiga xu Juta di xu koe.
Tsáá koem gha tc'ãà-cookg'ai ba guu a tcg'oa khama,
ncẽe gha Tiri ne khóè ne Iseraele di ne kòre ba,'
témé," ta xu méé.

7 Nxãaskam kò Herote ba tcn̲ònò q'ãa-kg'ao xu kàa ka tciia
tcg'òó, a ba a qãèse tẽèa kg'ónò xu dùútsa x'aè kam tcn̲ònò
ba bóòsea sa. 8 A ba a Betelehema koe tsééa úú xu a máá:
"Qõò naka síí Cóám ka qãèse kóḿ, naka ẽe xao kòo hòò Me
ne kg'uian tsééa máá te, nakar gha nxãasega tíí igaba síí dqn̲òm̀
Me," témé.

9 Eẽ xu ko x'aiga ba kóḿa xg'ara ka xu kò xgoaba a qõò.
Me gaa x'aè kaga tcn̲ònòm ẽe xu kò cáḿs ko tcg'oa xòè za
bóòa ba tc'ãà-cookg'ai xu, a ba a nxãakg'aiga síí Cóám hãa qgái
tc'amkg'ai koe téé. 10 Tcn̲ònò ba xu ko bóò ka xu kò kaisase
qãè-tcao. 11 Nquum q'oo koe xu kò tcãà, a Cóá ba bóò xõòs
Marias cgoa, a xu a qáḿse a dqn̲òm̀ Me, a x'aian di cãan gaxu di
xgobekg'am, a gautan di zi gúù zi hẽé, qãè hḿḿ xg'ãò tshãán
hẽé naka tcgáùse di tshãán hẽéthẽé di zi aba zi tcg'òó a máà
Me.

12 Sõokuris q'oo koe xu ko q'ãakaguèa, táá méé xu Herotem
koe kạbise sa khama xu kò tãám dàò ba séè a gaxu dim nqõóm
koe kạbise.

Josefa xuku ne ko ts'ãà a Egepeto koe qgóé

13 Eẽ xu qõòa hãa kam kò moengelem X'aigam *Nqarim* di
ba sõokuris q'oo koe Josefam koe x'áíse, a máá: "Tẽe, naka Cóá
ba hẽé naka xõò sa hẽéthẽé séè, naka Egepeto koe ts'ãà naka
qgóé! Gaa koe méé tsi hãa nakar nxãakg'aiga síí bìrí tsi *kúrú tsi*
gha sa. Kúrúse i gha me gha Herote ba Cóá ba qaa, cg'õo Mem
gha ka ke," témé. 14 Me ẽem ntcùúm ka tẽe, a ba a Cóá ba hẽé
naka xõò sa hẽéthẽé séè, a Egepeto koe qõò. 15 Gaa koem kò
hãa, me nxãakg'aiga síí Herote ba x'óó.

Ncẽe sa kò kúrúse, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim
koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncẽe ko máá: "Egepeto
koer Cóám Tiri ba tciia tcg'òóa hãa," témé ba.

Herote ba ko cóá xu cg'õo

16 Eẽm ko Herote bóòa q'ãa, tcǫnò q'ãa-kg'ao xu kam qàe-
qaeèa hãa sa, kam kò nxãaska kaisase xgóà, a ba a ncõo-kg'ao
xu tsééa tcg'òó, síí xu gha wèé xu cóá xu ẽe cám̀ kuri xu, kana
gaxu ka nqãaka hàna kurian úúa xu, Betelehema ba hẽé naka
gam qàe koe hàna xu qgái xu wèé xu koe hẽéthẽé hàna xu cg'õo
ka. Ncẽe sam kò kúrú, tcǫnò q'ãa-kg'ao xu hàà bìrí mea hãas
domka, ẽe xu kò bìrí meam x'aèm koe guu a.

17 Ka i kò nxãaska porofitim Jeremiam ka kò kg'uièa sa
tseegukaguè, ncẽe kò máá:
18 "Dòm̀ ba kò Rama koe kóḿse,
kg'ae sa hẽé
naka thõò-tcaoase kg'ae sa hẽéthẽé di ba.
Ragele sa ko gas di cóán kg'ae cgae,
a kò qgài-qgai-tcáókuan xguì,
kaàra i hãa khama,"
témé ba.

Josefa ne ko kạbise, a Nasareta koe qõò

19 Herotem ko x'óó qãá q'oo koem kò moengelem X'aigam
Nqarim di ba Josefam koe sõokuris q'oo koe x'áíse, Egepeto
koe, 20 a ba a máá: "Tẽe naka tsia Cóá ba hẽé naka xõò sa
hẽéthẽé séè, naka tsia Iseraele dim nqõóm koe qõò, ẽe kò Cóám
di kg'õèan qaa nea x'óóa hãa ke," témé.

21 Me tẽe, a Cóá ba hẽé naka xõò sa hẽéthẽé séè, a ba a
Iseraele dim nqõóm koe qõò. 22 Igaba ẽem ko Josefa kóḿ
Arekelose ba Jutea dim nqõó ba tc'ãà-cookg'aia sa, gam ka
xõòm Herotem téé-q'oo koe, kam kò gaa koe síían bèe. Sõokuris
koem ko q'ãakaguèa, khamam kò Galilea dim xòèm koe qõò,
23 a síí Nasareta ta ko ma tciièm x'áé-dxoom koe x'ãè, ẽe porofiti
xu ka kg'uièa hãas gha nxãasega tseegukaguè ka, ncẽe kò máá:
"Nasareta dim khóè ba, tam gha ma tciiè," témé sa.

3

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di zi kg'ui zi xgaa-xgaa

(Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

1 Eẽ xu cáḿ xu kam kò Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hàà,
a ba a hàà tchàa-xgóós Jutea dis q'oo koe Nqarim di zi kg'ui zi
xgaa-xgaa a máá: 2 "Tcóóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di
x'aia nea cúù u ke," témé. 3 Ncẽem Johane ba porofitim Isaiam
kò gam ka kg'uia hãam ga me e, a ko máá:
"C'ẽem dòm̀ ba ko tchàa-xgóós koe guu
a q'au a ko máá:
'X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòa máá,
naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,' "
témé ba.

4 Johane ba kò nqabè c'õò cgoa kúrúèa qgáían hạna, a
khòo dim bàne ba kháóa ba koe qáéa. Gam di tc'õoa nea kò
tcòm̀an hẽé naka qãáka di dènean hẽéthẽé e. 5 Ne kò khóè ne
Jerusalema hẽé naka wèé Jutea hẽé naka wèém xg'aeku-coam
Jorotane qàe dim koe hẽéthẽé guu a síí cgae me, 6 a ne a gane
di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè.

7 Igaba ẽem ko kái xu Farasai xu hẽé naka Saduke xu
hẽéthẽé bóò, xu tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa, kam
kò bìrí xu a máá: "Gaxao cg'aoan di xao cóá xaoè! Dìín ka xaoa
q'ãa-q'ãaèa hãa a ko hààko xgóàn *Nqarim di* bèe? 8 Nxãaska
méé xao chìbian koe xao tcóósea hãa sa gha x'ái tc'áróan kúrú.
9 Táá méé xao bìríse naka máá, 'Abrahama ba xae úúa, sixae
ka tsgõose ba,' témé guu. Bìrí xao or ko a ko máá: Nqari ba
qarian úúa, ncẽe zi nxg̃á zim gha séè a Abrahama ba tsgõo-
coan kúrúa máá di i ke. 10 Bòó sa nxãakamaga hìi zi di tọbean
kg'ónòa tòóa mááèa, si gha wèés hìis ẽe qãè tc'áróan kúrú tama
sa xg'aoa tcg'òó, a c'eean q'oo koe xaoa tcãàè.

11 "Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, chìbian koe tu gha
tcóóse ka, igaba Gaam ẽe ko tíí qãá q'oo koe hàà ba tíí ka qari
Me e, ncẽe Gam di zi nxàbo zi qgóóan gar tc'ãò tama ba. Gabá
gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa hẽé naka c'eem cgoa hẽéthẽé
tcguù-tcguu tu u. 12 Mabere tsoroa nem ko dqòrò cgoam hìi
ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberea nem ko dqòròs qgáis
koe dqòròa xgãá a, a gha Gam di maberean Gam dis nxàés koe
xg'ae-xg'ae, igabam gha ts'irì tamam c'eem koe tsoroan dàò,"
tam méé.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè

(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

13 Me kò Jeso ba Galilea koe guu, a Jorotane koe hàà, hààm
gha Johanem ka tcguù-tcguuè ka. 14 Igabam kò Johane ba
xgáè-kg'am Me, a máá: "Tsáá kar gha tcguù-tcguuè sa ko qaase,

ka Tsi gáé ko Tsáá tíí koe hàà?" témé. 15 Me Jeso ba xo̱a me a
máá: "Guu u ncẽeska, kg'anoa i máá tsama, ncẽeta tsam gha
hẽé sa ke. Ncẽem dàòm ka tsam gha ko wèé zi gúù zi tchàno zi
kúrú, Nqarim ka ko qaaè zi," témé. Me dtcòm̀ Me.
16 Eẽm kò Jeso ba tcguù-tcguuèa xg'ara kam kò kúúga tshàam
koe tcg'oa, i kò gaa x'aè kaga nqarikg'aian xgobekg'amse, Me
Nqarim dim Tc'ẽe ba bóò, Me tcíbís khama ii a ko Gam koe xõa.
17 Me gaa x'aè kaga dòm̀ ba nqarikg'ai koe guu a máá: "Ncẽe
ba Tirim Cóám ncàm̀a Raa Me e, Gam kar ko kaisase qãè-tcao,"
témé.

4

Jeso ba ko kúrúa bóòè
(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

1 Me nxãaska Jeso ba Tc'ẽem ka séè a qãáka úúè, síím gha
dxãwam ka kúrúa bóòè ka. 2 Eẽm ko 40 cáḿan hẽé naka 40
ntcùúan hẽéthẽé tc'õoan carasea hãa kam kò gaa koe guus ka
xàbàa.
3 Me kò kúrúa bóò-kg'ao ba hàà cgae Me, a bìrí Me a máá:
"Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncẽe nxo̱án bìrí naka i péréan
kúrúse," témé. 4 Me Jeso ba xo̱a a máá: "Góásea i hãa a ko máá:
'Khóè ba péréan ka cúí kg'õèkaguè tite, igaba wèém kg'uim ka
a, ẽe ko Nqarim di kg'áḿan koe guu a tcg'oa ba,' téméèa," tam
méé.
5 Kam ko nxãaska dxãwa ba tcom-tcomsam x'áé-dxoom
Jerusalema dim koe úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna
qgáìan tempelem tco̱be dim koe síí tòó Me, 6 a bìrí Me a máá:
"Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, nqãaka xaoa xòóse. Góásea i
hãa ke a ko máá:
'Gam di xu moengele xum gha Tsáá ka x'áèan máà,
xu gha gaxu di tshàuan cgoa ghùi Tsi,
táá Tsi gha nxãasega nqàrèa Tsi
nxo̱án koe xg'áḿa tòó ka,' "
tam méé. 7 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Gaicara i góásea hãa a ko
máá: 'Táá méé tsi tsarim X'aigam Nqari ba kúrúa bóò guu,' "
témé.
8 Gaicaram kò dxãwa ba séè a kaisase kaiam xàbìm koe úú
Me, a ba a wèé x'aian nqõómkg'ai di hẽé, naka gaan di ka̱rean
hẽéthẽé x'áí Me. 9 A ba a bìrí Me a máá: "Wèéan ncẽe gar gha
máà Tsi, góḿankg'ai koe Tsi kòo cg'áé a ko dqo̱m̀ te ne," témé.
10 Me Jeso ba nxãaska bìrí me a máá: "Tíí koe tcg'oa, satanaè!
Góásea i hãa a ko máá: 'X'aigam Nqari ba tsi gha dqo̱m̀, a Gam
cúí ba kúrúa máá,' témé," tam méé.
11 Me nxãaska dxãwa ba guu Me. Ka i ko gaa x'aè kaga
moengelean hàà, a hàà hùi Me.

Jeso ba Galilea koe (4:12–16:12)

Jeso ba ko Gam dis tséé sa Galilea koe tshoa-tshoa
(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

12 Eẽm ko Jeso ba Johane ba qáéèa hãa sa kóḿ, kam kò
Galilea koe kạbise. 13 Nasareta koem kò tcg'oa, a Kaper-
enaume koe síí x'ãè, ncẽe ko tshàam qàe koe hànam qgái
ba, Sebulone ba hẽé naka Nafetali ba hẽéthẽé tsara dim
nqõóm koe, 14 ẽe porofitim Isaiam ka kò kg'uièas gha nxãasega
tseegukaguè ka, ncẽe kòo máá:
15 “Sebulonem dim nqõó ba hẽé
naka Nafetalim dim nqõó ba hẽéthẽé tsara
tshàam koe ko qõòm dàòm koe hãa,
Jorotanem qàe koe, Galilea koe,
nqõóm tãá zi qhàò zi di ba;
16 khóè ne ncẽe *gaa koe* ntcùúan q'oo koe x'ãèa hãa nea
kaiam x'áà ba hòòa.
X'ooan dim nqõóm ntcùúm q'oo koe hãa ne koe
i x'áàn hààraa,”
témé.

17 Eẽm x'aèm koem kò Jeso ba guu a tshoa-tshoa a xgaa-xgaa
a máá: “Tcóóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea
cúù u ke,” témé.

Jeso ba ko tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcii
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

18 Eẽm Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe xóé a ko qõò kam
kò khóè qõeku tsara bóò, Simonem ncẽe kòo Petere ta ma tciiè
ba hẽé naka Anterea ba hẽéthẽé e, tsara c'uisí sa tshàan q'oo
koe tcãà, x'aù qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama. 19 A ba a bìrí tsara
a a máá: “Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khóè ne qgóó-kg'ao
tsao ii,” témé. 20 Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu, a xùri Me.

21 Gaa koem guu a ko qõò kam kò khóè qõeku tsara c'ẽe tsara
bóò, Sebetem ka cóásem Jakobo ba hẽé naka qõesem Johane ba
hẽéthẽé e, tsara gatsara ka xõòm Sebetem cgoa dxòrom q'oo
koe hãa, xu ko gaxu di c'uisían kg'ónò, Me Jeso ba tcii tsara
a. 22 Ka tsara kò kúúga dxòro ba hẽé naka gatsara ka xõò ba
hẽéthẽé guu, a xùri Me.

Jeso ba ko tsàako ne khóè ne kg'õèkagu
(Lk 6:17-19)

23 Me Jeso ba wèém Galileam koe qõòa te, a gane di còrè-
nquuan koe xgaa-xgaa, a ko x'aian di qãè tchõàn ka khóè ne
bìrí, a ko wèé tciìan koe hẽé naka wèé thõòan koe hẽéthẽé
qãèkagu ne. 24 Gaam di tchõà ne kò wèém Siriam koe tsại-
tsạise, ne kò Gaam koe wèé ne ẽe ko tãáka zi tcìì zi tsàa ne óá,
naka thõòkase tsàara hãa ne hẽé naka dxãwa tc'ẽean ka tcãàèa
ne hẽé, naka x'óóa qae ko ne hẽé naka nqoara ne hẽéthẽé e,
Me kúrú ne ne qãè. 25 Zi kò kái zi xg'ae zi Galilea koe hẽé naka

Dekapolise koe hẽé naka Jerusalema koe hẽé naka Jutea koe hẽé naka c'ẽe xòè Jorotane di koe hẽéthẽé guu a xùri Me.

Jeso ba ko xàbìm koe xgaa-xgaa (5:1–7:29)

5

1 Eẽm ko Jeso ba xg'ae zi bóò kam kò xàbìm koe qaò, a síí gaa
koe ntcõó, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me.

Tseegu dis ts'ee-ts'eekg'aiku sa
(Lk 6:20-23)

2 Me tshoa-tshoa a xgaa-xgaa xu a máá:
3 "Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ẽe tc'ẽem koe dxàua hãa
igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,
nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.
4 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ẽe ko kg'ae ne,
qgài-qgai tcáóè ne gha khama.
5 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ẽe ko cg'áré-cg'arese ne,
nqõó ba ne gha q'õò khama.
6 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ẽe tchànoan xàbà máána hãa ne,
a cáḿa máá ana ne,
xg'ãàkaguè ne gha khama.
7 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
ẽe thõò-xama-máákuan úúa ne,
Nqarim ka ne gha thõò-xama mááè khama.
8 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ẽe q'ano-tcáó ne,
Nqari ba ne gha bóò khama.
9 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ẽe ko tòókuan kúrú ne,
Nqarim di ne cóá ne ta ne gha ma tciiè khama.
10 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ẽe ko tchànoan domka xgàraè ne,
nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.
11 Ts'ee-ts'eekg'aièa tua,
ncẽè khóèan kòo ncọ̄i tu u, a ko xgàra tu u ne,
a ko Tíí domka wèé zi gúù zi cg'ãè zi
[tshúù-ntcõase] gatu ka nxàe ne.
12 Qãè-tcao méé tu naka tua cgabà-cgaban-tcao,
gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa ke,
gatà iim dàòm kaga ne kò porofiti xu xgàra
ncẽe kò gatu cookg'ai koe ga hàna xu khama.

Tạbean hẽé naka x'áàn hẽéthẽé e
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

13 “Gatua nqõómkg'ai di tu tạbe tu u. Igaba i kò tạbean di tsạu-q'ooan kaà cgae e, ne i gha gaicara ntama kúrúè a tsạu? Cúí gúù ga i qãèa máánaa hãa tite, kg'ama tchàa koe aaguè a khóèan ka náàès cúí si i.

14 “Gatua nqõóm di tu x'áà tu u. X'áé-dxoom xàbìm tc'amkg'ai koe hànа ba cuiskaga chómmèa hãa tite. 15 Cúí khóè ga gataga lampi sa x'áà-x'aa naka q'ores ka nqãaka tòó sia hãa tite, igaba i gha téé-q'ooa sa koe tòó si, si gha wèé ne ẽe nquum q'oo koe hànа ne x'áàn máà. 16 Gatu di x'áàn méé i gatà iim dàòm ka khóè ne cookg'ai koe x'áà, naka ne gha nxãasega gatu di qãè tsééan bóò, naka nea gatu dim Xõòm nqarikg'ai koe hànа ba dqọm̀.

X'áèan kaàkagu sa kana tseegukagu u sa

17 “Táá tu tc'ẽea máá, hààr ko x'áèan ko méé sa kana porofiti xu ko méé sa kaàkagu, ta tc'ẽe guu. Hààra Raa, hààr gha táá kaàkagu si ka, igabar ko hàà tseegukagu si. 18 Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Nqarikg'aian hẽé naka nqõókg'aian hẽéthẽéa gha kaà, igabam cúím góám cg'árém ga ba kana góá-hìim ka góáèa gúùan ga igaba x'áèan koe guu a kaà tite, i gha nxãakg'aiga síí wèé gúùan kúrúse. 19 Khama nxãaska, dìím wèém ẽe gha ncẽe x'áè-kg'áḿan ka cg'áré ba kaàkagu ba, a ba a ncẽes gúù sa kúrúan khóè ne xgaa-xgaa ba, nxãa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe cg'áré ba ta ma tciiè. Igaba ẽe ko x'áè-kg'áḿan kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa a ba, nxãa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ta ma tciiè. 20 Bìrí tu ur ko a ko máá: Gatu di tchànoan kòo x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu dian hẽé naka Farasai xu dian hẽéthẽé nqáé tama ne tu cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcãà tite.

Cg'õo sa
(Lk 12:57-59)

21 “Kóḿa tu hãa, ne kò ncìí kuri di ne khóè ne bìríè a ko máá: ‘Táá cg'õo guu.’ ‘Wèém ẽe gha cg'õo ba gha xgàrakuan tééa máá,’ téméè. 22 Igabar ko Tíía bìrí tu u a ko máá: Dìím wèém ẽe qõesem koe xgóà hãa ba gha xgàrakuan tééa máá. Gataga dìím wèém ẽe ko qõese ba bìrí a máá: ‘Káà hùi tsi gúù tsi i,’ témé ba gha x'áèan di xu kaia xu cookg'ai koe xọara mááse. Igaba dìím wèém ẽe ko máá: ‘Tsáá káà tc'ẽe tsi gúù tsi,’ témé ba chõò tamas c'ees dxãwam dis ka tééa mááèa hãa.

23 “Khama nxãaska, ẽe tsi kò tsaris aba sa altaram koe úú ne, a tsi a ko gaa koe tc'ẽe-tc'ẽese tsáá qõe ba c'ẽes gúù sa tsáá cgoa úúa sa ne, 24 méé tsi tsari aban gaa koe guu, altaram cookg'ai koe. Naka tsia kg'aia qõò naka síí tsáá qõem cgoa tòókuan kúrú, naka nxãwa hàà tsari aban úú.

25 “Qháésega méé tsi ẽe ko chìbi-chibi tsim cgoa kóḿku, ẽe tsi
kòo xgàrakuan dis qhàìs koe síí cgoa me ne. Nxãa tama kò ii
nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, me gha xgàra-
kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, tsi gha qáé-nquus
koe tcãàè. 26 Tseegua ner ko bìrí tsi a ko máá: cuiskaga tsi gaa
koe tcg'oara hãa tite, a gha nxãakg'aiga síí ẽe qaùa hãam mari-
coa ba suruta.

Cg'árà kúrúa ne

27 “Kóḿa tu hãa i kòo ncẽeta mééè a ko máá: ‘Táá cg'áràn kúrú
guu,’ téméè. 28 Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: wèém khóèm
ẽe ko dxàe-khoe sa bóò, a ba a ko ncóó si ba, ncãa nxãakamaga
cg'áràn kúrú cgoa si tcáóa ba koe. 29 A ncẽè kg'áò xòè dim
tcgáím tsarim kòo chìbian kúrúkagu tsi ne méé tsi nxo̲bea tcg'òó
naka aagu me. Qãè e, c'ẽe xòèa tsi gha aaguè sa ke, wèé tc'áróa
tsi chõò tamas c'ees dxãwam dis koe xaoa tcãàèan ka. 30 Gataga
ncẽè kg'áòm x'õàm tsarim kòo chìbian kúrúkagu tsi ne méé tsi
q'ãea tcg'òó naka aagu me. Qãè e c'ẽe xòèa tsi gha aaguè sa,
wèé tc'áróa tsi gha chõò tamas c'ees dxãwam dis koe tcãàèan
ka ke.

Khóès cgoa q'aa sa
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

31 “Gataga i kò ncẽeta mééè a ko máá: ‘Dìím wèém ẽe ko gam
dis khóès cgoa q'aa ba méém tcgãya sa góá máá si, q'aa cgoa
siam hãa di sa,’ ta mééè. 32 Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá:
Wèém khóèm ẽe ko gam dis khóè sa aagu ba, cg'árà nes kúrúa
domka tamase, ba ko cg'árà-kg'ao sa kúrú si, me ko dìím wèém
ẽe ko aaguèas khóè sa séè ba cg'áràn kúrú, tar ko méé.

Gaìsea ne

33 “Gataga tu kóḿa hãa, ne kò ncìí kuri di ne khóè ne bìríè
a ko máá: ‘Táá tshúù-ntcõan cgoa gaìse guu, igaba méé tsi
tsari gaìsean X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe tseegukagu,’ téméè.
34 Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: Táá gaìse guu, nqarikg'ai
cgoa ga igaba, Nqarim dis ntcõó-q'oos x'aian di si i ke, 35 kana
nqõómkg'ai cgoa ga igaba, Gam di nqàrèa nem ko tòó qgáì i
ke, kana Jerusaleman cgoa ga igaba, kaiam X'aigam dim x'áé-
dxoo me e ke. 36 Gataga méé tsi táá tcúúa tsi cgoa gaìse guu,
cuiskaga tsi cúím c'õòm tsarim ga ba kúrú nakam q'úú kana
ntcùúa hãa tite ke. 37 Kg'amaga méés gatu dis ‘Eè’ sa ‘Eè’ sa ii,
nakas gatu dis ‘Eẽ ẽe’ sa ‘Eẽ ẽe’ sa ii. A ncẽè c'ẽes gúù sa tsi kò
ncẽe zi kg'ui zi koe càùa mááse nes gha nxãa sa dxãwam koe
guua.

Kabia mááku sa
(Lk 6:29-30)

38 “Kóḿa tu hãa i kòo ncẽeta méée a ko máá: ‘Tcgái ba méém
tcgáím c'ẽem domka tcg'òóè, nakam xó̱ ba xó̱óm domka
tcg'òóè,’ ta méée. 39 Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: Táá cg'ãè
tc'ẽem khóè ba ka̱bia máá guu, igaba dìím wèém ẽe ko kg'áò
xòè di góóa tsi koe xg'áḿ tsi ba, nxãa ba c'ẽem góó xòè ba máà
thẽé *nakam xg'áḿ*. 40 A ncẽè khóèm kò xgàrakuan dis qhàìs
koe úú tsi, a tsari subu marian di qgáían séè kg'oana ne, máà
me gataga thẽé tsari kaisa marian di qgáía ne. 41 Dìím wèém
ẽe gha ko chùi tsi, cúím kilomitara ba tsi gha gam di zi gúù
zi xgàm a qõò ba, nxãam cgoa méé tsi cám̀ kilomitaran qõò.
42 Máà ẽe ko dtcàrà tsi ba, naka ẽe cgóbè cgae tsi kg'oana ba
táá q'aumana guu.

Tsari cg'õo-kg'aoan ncàm̀a ne
(Lk 6:27-28, 32-36)

43 “Kóḿa tu hãa i kòo ncẽeta méée a ko máá: ‘Tsáá ka c'ẽe
ba méé tsi ncàm̀, naka tsia tsarim cg'õo-kg'ao ba hòre,’ téméè.
44 Igabar ko Tíía bìrí tu u a ko máá: Gatu di cg'õo-kg'aoan méé
tu ncàm̀, naka còrèa máá ẽe ko xgàra tu u ne, 45 naka tua gha
nxãasega gatu ka Xõòm nqarikg'ai koe hànam di tu cóá tu ii.
Gam dis cáḿ sam ko kúrú si ẽe cg'ãè ne hẽé naka ẽe qãè ne
hẽéthẽé qaò cgae, a ba a ko túúan ẽe tchàno ne koe hẽé naka
ẽe kàma ne koe hẽéthẽé tsééa úú. 46 Eẽ ncàm̀ tua hãa ne tu kò
ncàm̀a hãa, ne ia gha dùútsa surutan ka̱bisea máá tu u? Mari
xg'ae-xg'ae-kg'ao xu igaba xu ko thẽé gataga hẽé khama. 47 A
ncẽè gatu di qõean cúí ga tu kòo tsgám̀kagu, ne tu ko dùús cgáé
sa kúrú? A tãá zi qhàò zi di ne igaba ne gáé thẽé gataga hẽé
tama? 48 Nxãaska méé tu tchàno ii, ncẽem ma gatu ka Xõòm
nqarikg'ai koe hàna ba ma tchàno Me e khamaga ma.

6

Tchàno zi tséé zi

1 “Q'ãa méé tu naka tua gatu di zi tséé zi tchàno zi táá khóè
ne cookg'ai koe kúrú guu, naka táá khóè ne x'ái zi guu. Gatà
tu kò hẽé ne tu surutan hòò tite, gatu ka Xõòm nqarikg'ai koe
hànam koe.

2 “A c'ẽem dtcàrà-kg'ao ba tu kò c'ẽes gúù sa máà kg'oana ne
méé tu còrè-nquuan hẽé naka x'áéan xg'aeku koe hẽéthẽé táá
torompitan cgoa nxàe ana téé guu, qãè khóèan khama ko ma
kúrúse xu khóè xu ko hẽé khama, nxãasega xu gha c'ẽe khóèan
ka dqo̱m̀mè ka. Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di
surutan xu *khóè ne koe* cg'oèase hòòa. 3 Igaba tsáá ẽe tsi kòo
c'ẽem dtcàrà-kg'ao ba c'ẽes gúù sa máà ne, táá hẽé nas dxàes
x'õàs tsari sa q'ãa, kg'áòm x'õàm tsarim ko kúrú sa. 4 Naka i
gha nxãasega gúùan tsi tcg'òó q'oo chóm̀sea hãa, Me gha Saòm
ncẽe ko chóm̀sea zi gúù zi bóò ba gha suruta tsi.

Còrèan ka xgaa-xgaa sa
(Lk 11:2-4)

5 “Naka gatà còrè tu kò ne méé tu táá qãè khóèan khama
ko ma kúrúse xu khóè xu khama ii guu, còrè-nquuan q'oo
koe hẽé naka x'áéan xg'aeku koe hẽéthẽé ko nqàrè ka téé a
còrèan ncàm̀a xu, nxãasega ne gha wèé ne khóè ne bóò xu ka.
Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khóè ne*
koe cg'oèase hòòa. 6 Igaba tsáá ẽe tsi kò còrè ne méé tsi tsarim
nquum q'oo koe tcãà, naka nquu-kg'áḿ ba tcẽekg'am, naka tsia
Saò ba còrè, ncẽe hòòse tama ba. Nakam gha nxãasega Saò ba
suruta tsi, ncẽe ko chóm̀sea zi gúù zi bóò ba. 7 Naka gatà còrè
tu kòo ne, táá qaase tama zi kg'ui zi kái zi tséékagu guu, tãá
zi qhàò zi di ne ko hẽé khama, kái zi kg'ui zi ẽe ne ko kg'ui zi
ka ne gha komsanaè, ta ne tc'ẽea khama. 8 Táá gane khama ii
guu. Gatu ka Xõò ba tu ko dtcàràs cookg'ai koem gatu koe ko
tcào sa nxãakamaga q'ana hãa ke. 9 Ke méé tu ncẽeta ma còrè
na máá:
Sita ka Xõò Tseè
nqarikg'ai koe hàna Tseè,
cg'õèa Tsi méé i dqo m̀mè,
10 Tsari x'aian méé i hàà.
Tsáá ko tc'ẽe sa méés nqõómkg'ai koe kúrúè
nqarikg'ai koes ko ma kúrúè khama.
11 Sita dis tc'õos wèé cáḿ di sa
ncẽe cáḿ ka máà ta a.
12 Naka qgóóa máá ta a chìbia ta,
sita ma c'ẽe ne gane di chìbian
ma qgóóa máána hãa khama.
13 Táá kúrúa bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,
igaba dxãwam dim dàòm koe tcg'òó ta a.
[X'aian hẽé,
naka qarian hẽé,
naka x'áàn hẽéthẽéa
chõò tamase Tsari i ke.
Amen.]

14 “Khóè ne tu kò gane di chìbian qgóóa máá nem gha gataga
gatu ka Xõòm nqarikg'ai di ba gatu di chìbian koe qgóóa máá
tu u khama. 15 Igaba ncẽè khóèan tu kò gaan di chìbian qgóóa
máá tama, nem gatu ka Xõò ba thẽé cuiskaga chìbia tu qgóóa
máá tu ua hãa tite.

Tc'õoan carasea ne

16 “Gataga thẽé, ẽe tu kò tc'õoan carase ne méé tu táá cg'ãè-
cg'ãe kg'áí guu, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xu khama ma,
ncẽe cg'ãè-cg'ãe kg'áí ko xu, c'ẽe ne xu gha nxãasega x'áí, tc'õoa
ne xu ko carase sa ka xu. Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá:
Gaxu di surutan xu *khóè ne koe* cg'oèase hòòa. 17 Igaba ẽe tsi
kò tc'õoan carase ne méé tsi xg'aà kg'áí naka nxúìan tcgáùse.

18 Naka i gha nxãasega tsari tc'õoan carasean táá c'ẽe ne ka
bóòè guu, igaba tsarim Xõòm ka, ncẽe hòòse tama ba. Me gha
Saòm ncẽe chómsea zi gúù zi ko bóò ba suruta tsi.

Qguùan ka xgaa-xgaa sa
(Lk 12:33-34)

19 "Táá méé tu nqõómkg'ai koe qguùan tòóa mááse guu, ncẽe
tcg'ãàn hẽé naka ncàbàn hẽéthẽé ko tc'õó o koe, ncẽe ts'ãà-
kg'aoan ko khõá a tcãà a ts'ãà a koe. 20 Igaba méé tu gatu
di qguùan nqarikg'ai koe tòóa mááse, ncẽe tcg'ãàn hẽé naka
ncàbàn hẽéthẽé tc'õó o tite koe, kana ts'ãà-kg'aoan ga khõá
naka tcãà na ts'ãà tite koe. 21 Eẽ tsari qguùan hãa koe i gha
gataga thẽé tsari tcáóan hãa khama.

Qãèm tcgái ba
(Lk 11:34-36)

22 "Tcgái ba tc'áróm dim x'áà me e. Ncẽè tcgáía tsi kò qãè
ii, nem tsarim tc'áróm wèé ba x'áàn ka cg'oèa. 23 Igaba ncẽè
tcgáía tsi kò tshúù ii, nem tc'áróm tsari ba dcùú-qoman ka cg'oè
cgaeèa. A ncẽè tsari x'áàn kò dcùú-qom sa ii ne, i gáé gha nta
noose dcùú-qoman kaia!

Cám̀ x'aigan tséé̱a máá ne
(Lk 16:13; 12:22-31)

24 "Cám̀ x'aigan gha tséé̱a máám khóè ba káà me e. C'ẽe bam
gha hòre, a c'ẽe ba ncàm̀ khama, kanam gha c'ẽem koe dtcãàse,
a c'ẽe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hẽé naka qguùan
dim nqárì ba hẽéthẽé tsara cúí x'aè ka tséé̱a máána hãa tite.

Táá káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu

25 "Gaa domkar ko bìrí tu u, a ko máá: Táá gatu di kg'õèan
ka káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu, dùú tu gha tc'õó kana kg'áà sa, kana
tc'áróa tu ka igaba, dùú tu gha hã̱a sa. Kg'õè sa gáé tc'õoan
ka cgáé tama, me tc'áró ba qgáían ka cgáé tama? 26 Bóò
nqarikg'ai di tsa̱rá ne: xhárà tama i hãa, a tcuù tama, a gataga
tòóa mááse tama, gabàm ko qanega gatu ka Xõòm nqarikg'ai
di ba xárò o. Ka gatu gáé gaan ka cgáé tama? 27 Gatu ka c'ẽem
dìí ba gha gáé káíse tc'ẽe-tc'ẽesean ka, kg'õèa ba di cámán koe
cám̀ ba càù?

28 "A tu a ko dùús domka qgáían ka káíse tc'ẽe-tc'ẽese? Bóò,
nta i qãáka di x'aan ii sa, nta i ko ma tso̱m sa. Tséé tama
i hãa, a gataga qgáían qgãéa mááse tama. 29 Igabar ko bìrí
tu u a ko máá: *x'aigam* Solomonem gabà kò gam di x'aian
wèé koe ga ncẽe zi x'aa zi ka c'ẽea zi khama ma táá hã̱a.
30 Ncèè Nqarim kòo qãáka di dcãan, ncẽe ko ncẽe cám̀ ka hãa, a
q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcãàè, nxãan ncẽeta ma hã̱akagu,
nem gha tseegukaga cgáése gatua hã̱akagu tu u, oo, gatu ncẽe
cg'áré dtcòman úúa tuè!

31 “Gaa domka méé tu táá káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu naka máá: ‘Dùú sa ta gha tc'õó?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha kg'áà?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha hą̄a?’ témé guu. 32 Tãá zi qhàò zi di nea ko wèé gúùan ncẽe ga qaa, Me gatu ka Xõòm nqarikg'ai di ba ncẽe gúùan tu ko tcào sa q'ana hãa ke. 33 Igabaga méé tu kg'áíka *X'aigam* Nqarim di x'aian hẽé naka Gam di tchànoan hẽéthẽé qaa, naka tua gha ncẽe zi gúù zi wèéa zi ga thẽé máàè. 34 Ke tu táá q'uu dim cáḿ ka káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu, q'uu dim cáḿ ba gha cúía tc'ẽe-tc'ẽese gam ka ke. Wèém cáḿ ba gam di xháéan tc'ãòa.

7

C'ẽe ne bóò a tc'ẽea máá sa
(Lk 6:37-38, 41-42)

1 “Táá c'ẽem khóè ba xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá xgàraè guu. 2 Gaam dàòm cúím ẽe tu ko c'ẽe ne bóò a xgàram cgoaga tu gha Nqarim ka bóò a xgàraè ke, si gha tc'ãò-tc'ãos ẽe tu ko c'ẽe ne koe tséékagu sa gatu koe tséékaguè.

3 “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ẽem tcgái q'oo koe hãam tcg'óbé ba hòòa máá, igaba tsi tsáá tcgái q'oo koe hãam hìi-dxoo ba hòò tama? 4 Nta tsi gha tsáá ka c'ẽe ba bìrí a máá: ‘Tíí tcáràè, hàà nakar tcgái q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó,’ témé, ncẽe tsáá tcgái q'oo koe hãam hìi-dxoo ba tsi hòò tama koe. 5 Tsáá qãè khóèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áíka tcgái q'ooa tsi koe hànam hìi-dxoo ba tcg'òó, naka nxãwa qãèse bóò naka tsáá ka c'ẽem tcgái q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òó.

6 “Táá ẽe tcom-tcomsa ii sa hą̄ghuan máà guu, naka gataga táá gatu di tcą̄àko nxǭán xgùuan cookg'ai koe aagu guu. Gatà tu kò hẽé ne i gha nqàrèan gaan di ka náà tcãà a, a i a gha ką̄bise a tòà q'aa tu u.

Dtcàrà, Qaa, Xg'áḿ-xg'am
(Lk 11:9-13)

7 “Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, nquu-kg'áḿ ba tu xg'áḿ-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke. 8 Dìím wèém ẽe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém ẽe ko qaa ba hòò, me gha wèém ẽe ko nquu-kg'áḿ ba xg'áḿ-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama. 9 Kana ndakam khóè ba gha gam dim cóám kòo péréan dtcàrà me ne, péréan téé-q'oo koe nxǭán máà me? 10 Kana ẽem kòo x'aù ba dtcàrà me ne, cg'ao ba máà me? 11 A ncẽè gatu ncẽe cg'ãè tc'ẽe ii tu kò qãè aban gatu di cóán máà q'ana hãa, ne ba gha nxãaska gatu ka Xõòm ncẽe nqarikg'ai koe hãa ba ẽe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáéa hãase qãè aban máà!

12 “Gaa domkar *ko bìrí tu u a ko máá*: wèé zi gúù zi ẽe tu ko tc'ẽe khóè ne méé ne gatu koe kúrú zi, nxãa zi méé tu gane koe

thẽé kúrú. Ncẽe sa x'áèan ka hẽé naka porofitian ka hẽéthẽé ko nxàeès ga si i khama.

Cg'árés heke-kg'áḿ sa
(Lk 13:24)

13 "Xgáḿ-xgam naka nquu-kg'áḿ koe tcãà. Cg'ãèan koe ko úúm kg'áḿ ba tchàà me e, me gaa koe ko qõòm dàò ba thamka me e ke, ne gaa koe ko tcãà ne káí ne e. 14 Igaba bóò, kg'õèan dis heke-kg'áḿ sa cg'áré si i, me gaa koe ko qõòm dàò ba qóḿ me e, ne ẽe ko hòò me ne cg'orò ne e.

Hìi sa hẽé naka tc'áróa sa hẽéthẽé e
(Lk 6:43-44)

15 "Tshúù-ntcõan di xu porofiti xu méé tu q'ãa! Gatu koe xu ko ghùuan di khòoan hą̃a a hàà, igabaga xu q'ooa xu koe xaùko xu ncuutshaa xu u. 16 Gaxu di tc'áróan ka tu gha bóòa q'ãa xu. Khóèa ne gáé ko kuri dxàman úúa zi hìi-coa zi koe kg'oman tcuù, kana ia ko dxàmga zi hìi-coa zi koe faian tcuù? 17 Gatagas ko ma wèés hìis qãè sa qãè tc'áróan kúrú, igabas ko tshúùs hìi sa tshúù tc'áróan kúrú. 18 Qãès hìi sa cuiskaga tshúù tc'áróan kúrúa hãa tite, kanas gataga tshúùs hìi sa cuiskaga qãè tc'áróan kúrúa hãa tite. 19 Wèés hìis ẽe tc'áróan qãè kúrú tama sa ko xg'aoa tcg'òóè, a c'eean q'oo koe tcãàè. 20 Gaa domka tu gha gaxu di tc'áróan ka q'ãa xu.

Ncìísegar kò c'úù tsia
(Lk 13:25-27)

21 "Wèém khóèm ẽe ko bìrí Te a máá: 'X'aigaè, X'aigaè,' témé ba nqarikg'ai di x'aian koe tcãà tite, igaba ẽe ko Tirim Abom nqarikg'ai koe hànam ko tc'ẽe sa kúrúm cúím ga ba gha tcãà. 22 Káí ne gha ẽem cáḿ *còo dim* ka bìrí Te a máá: 'X'aigaè, X'aigaè, a gatá tama taa ncẽe kòo Tsarim cg'õèm cgoa porofita ta, a Tsarim cg'õèm cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiagu ta, a gam cgoa káí zi gúù zi are-aresa zi kúrú ta?' témé. 23 Ra gha nxãaska tchànose bìrí ne a máá: 'Ncìísegar c'úù tua, gatu cg'ãè gúù kúrú-kg'ao tu, ke tu Tíí koe tcg'oa!' témé.

Cáḿ tsara tshào-kg'ao tsara
(Lk 6:47-49)

24 "Dìím wèém ẽe ko Tiri kg'uian ncẽe kóḿ, a i ko méé sa kúrú ba gha tc'ẽegam khóèm khama ii, ncẽe ko gam dim nquu ba qãès tshoa-tshoase-q'oos koe tshào ba. 25 I túúan hàà, i tshàan cg'oè a tòè, i tc'ãán tc'ãá a i a ẽem nquu ba xàbù, igabagam kò táá cg'áé, qãès tshoa-tshoase-q'oos koem kò tshàoa tòóèa khama. 26 Igaba dìím wèém ẽe ko Tiri kg'uian kóḿ, igaba kúrú u tama ba gha káà tc'ẽem khóèm khama ii, ncẽe ko gam dim nquu ba góḿankg'ai koe tshàoa tòó ba, *qãès tshoa-tshoase-q'oos cgoa tamase.* 27 I túúan hàà, i tshàan cg'oè a tòè, i tc'ãán

tc'ãá, a i a ẽem nquu ba tcãò, me cg'áé, a kaias gúùs khama ma cg'áé ba," tam méé.

28 Eẽm ko Jeso ba ncẽe zi gúù zi nxàea xg'ara ka zi ko xg'ae zi Gam di xgaa-xgaa-q'ooan ka area hãa. 29 Qarian úúam khóèm khamam kòo ma xgaa-xgaa ne khama, gane di xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu khama tamase.

8

Jeso ba ko lepero dis tcìì sa úúam khóè ba qãèkagu
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

1 Eẽm kò Jeso ba xàbìm koe guu a ko xõa ka zi kò kái zi xg'ae zi khóè ne di zi xùri Me. 2 Me gaa x'aè kaga lepero dis tcìì sa tsàaram khóè ba hàà cgae Me, a hàà cookg'aia ba koe qgom-tsi-quri, a máá: "X'aigaè, tc'ẽe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano," témé. 3 Me tchoanà tshàu, a qgóó me, a máá: "Gatàr ko ma tc'ẽe, ke q'ano!" témé. Kas kò gam dis tcììs lepero di sa kúúga kaà cgae me. 4 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Q'ãa, naka táá cúí khóè ga c'ẽe gúù ga bìrí guu. Igaba méé tsi qõò naka síí peresitim koe x'áíse, naka ẽem Moshe x'áèa hãas aba sa tcg'òó, x'áís iise khóè ne koe," témé.

Ncõo-kg'aom di dtcòm̀a ne
(Lk 7:1-10)

5 Eẽm ko Jeso ba Kaperenaume koe síí tcãà kam kò ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba hàà cgae Me, a hàà hùikuan dtcàrà cgae Me a máá: 6 "X'aigaè, tirim qãà ba x'áéa te koe xõe, a nqo̲ara hãa, a ba a kaisa thõòan koe hãa," témé. 7 Me bìrí me a máá: "Síír gha a kúrú mem qãè," témé. 8 Me ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba xo̲a a máá: "X'aigaè, dìí cgáér tama ra a, nquua te tco̲be dòm̀ q'oo koe Tsi ga tcãà ra. Ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãà ba kg'õè. 9 Tíí igabar kaia xu dòm̀ q'oo koe hànar khóè ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíí dòm̀ q'oo koe hàna ke. Ra ko ncẽe ba bìrí a máá: 'Qõò,' témé, me qõò, ra c'ẽe ba bìrí a máá: 'Hàà,' témé, me hàà. Ra tirim qãà ba bìrí a máá: 'Ncẽe sa kúrú,' témé, me kúrú si," tam méé.

10 Eẽm ko Jeso ba ẽe sa kóḿ kam kò kaisase are, a ba a ẽe kòo xùri Me ne bìrí a máá: "Tseegua ner ko bìrí tu u: Qanegar cúí khóè ga Iseraele koe hòò ta ga hãa ncẽeta ma kaias dtcòm̀ sa úúa hãa a. 11 Bìrí tu ur ko, kái ne gha cáḿs ko tcg'oa xòè koe hẽé naka cáḿs ko tcheè xòè koe hẽéthẽé guu a hàà, a ne a hàà Abrahama ba hẽé naka Isaka ba hẽé naka Jakobe ba hẽéthẽé xu cgoa ntcõó a tc'õó, nqarikg'ai di x'aian koe. 12 Igaba ne gha gane ẽe x'aian di ne tchàa koe xaoa tcg'òóè, dcùú-qoms q'oo koe, ncẽe kg'aean hẽé naka gãò xo̲óan hẽéthẽé gha hãa koe," tam méé.

13 Me nxãaska Jeso ba ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí
a máá: “Eẽ tsi ma dtcòm̀a hãa khamaga méé i tsáá koe ii, ke
qõò,” témé. Me kò gam dim qãà ba gaa x'aèan ẽe kaga qãè.

Jeso ba ko kái ne khóè ne kúrú ne qãè
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

14 Eẽm ko Jeso ba Peterem dim nquum koe tcãà kam kò
Peterem ka c'uìse sa bóò, si cgùrukagu si kos tcìis ka qgóóèa,
a xóé-xõe. 15 Me kò tshàua sa qgóó, i tcìian guu si, si tẽe a sa a
tshoa-tshoa a tsééa máá Me.

16 Eẽm dqòam ka ne kò kái ne khóè ne dxãwa tc'ẽean úúa
hãa ne Gam koe óá. Me kg'uim cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiagu, a
ba a wèé ne ẽe kò tsàa ne kúrú ne kg'õè. 17 *Ncẽe sa kò kúrúse,*
nxãasegas gha ẽem ko porofitim Isaia ba nxàea sa tseegukaguè
ka, ncẽe ko máá:
“Gatá di thõòa nem séèa,
a ba a tcììa ta xgàm a qõò cgoaa,”
témé sa.

Qaase ko sa Jeso ba xùrian koe
(Lk 9:57-62)

18 Eẽm ko Jeso ba khóè ne dis xg'ae sa qàea ba koe bóò, kam
kò x'áèan tcg'òó, tchoaba méé xu c'ẽem xòèm tshàam dim koe
di i. 19 Me nxãaska x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba hàà cgae Me, a hàà
bìrí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'aoè, ẽe Tsi ko síí qgái wèé koer
gha xùri Tsi,” témé. 20 Me Jeso ba xoa me a máá: “Círía ne gaan
di haéan úúa, i tsarán gaan di nquuan úúa, igabagam Khóèm
dim Cóá ba tòó tcúúm gha qgái úú tama,” témé.

21 Me c'ẽem xgaa-xgaase-kg'ao ba bìrí Me a máá: “X'aigaè,
kg'aia qãà te nakar síí tirim xõò ba kg'ónò,” témé. 22 Igabam
kò Jeso ba bìrí me a máá: “Xùri Te, naka ẽe x'óóa hãa ne guu
naka ne gane dian ẽe x'óóa hãa kg'ónò,” témé.

Jeso ba ko tc'ãá ba nqaekagu
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

23 Eẽm ko dxòrom q'oo koe tcãà ka xu kò Gam di xu xgaa-
xgaase-kg'ao xu xùri Me. 24 Me kò kúúga kaiam tc'ãá ba tshàam
tc'amkg'ai koe tẽe, me dxòro ba tshàam di qhonèan ka xàbùa
tcg'òóè, igabam kò Jeso ba x'óm̀a hãa. 25 Xu síí ghùi Me a máá:
“X'aigaè, hùi xae e! Tom̀ xae ko ke!” témé. 26 Me bìrí xu a máá:
“Dùús domka xao ko ma q'aea, gaxao ncẽe cg'áré dtcòm̀an úúa
hãa xaoè?” témé. Kam ko nxãaska tẽe a ba a tc'ãá ba hẽé naka
tshàa ba hẽéthẽé dqàè, si kaisas nqoo sa xóé. 27 Xu ẽe kò hãa
cgoa Mea xu are, a tẽèku a máá: “Dùútsa khóè ba gáé ncẽe ba?
Tc'ãán ga hẽé naka tshàan ga hẽéthẽé ka ko komsanaè ba!”
témé.

Cám̀ tsara khóè tsara dxãwa tc'ẽean úúa tsara ko qãèkaguè
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

28 Eẽm ko c'ẽem xòèm tshàam dim koe síí, Gadarene dim xg'aekum di ba, kam ko cám̀ tsara khóè tsara dxãwa tc'ẽean úúa tsara cgoa xg'ae, tc'ám̀ zi koe kò guua hãa tsara. Kaisase bèe-beesa kò ii tsara, i kò cúí khóè ga gaam dàò ba séè naka nqáé tite. 29 Gaa x'aè kaga tsara kò q'au a máá: "Dùú sa Tsi ko tc'ẽe sitsam koe, Nqarim di Tsi Cóá Tseè? A hààra Tsia, hàà Tsi gha xgàra tsam m ka, nxárá tòóèam x'aèm cookg'ai koe?" ta méé.

30 Zi kò káí zi xgùu zi gaxu ka cg'árése nqúù ka hãa a ko dxòó. 31 I kò gatsara di dxãwa tc'ẽean Jeso ba dtcàrà a máá: "Ncẽè hàà Tsi kò ko xhàiagu ta a ne méé Tsi xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a," témé. 32 Me bìrí i a máá: "Qõò!" témé. I tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcãà. Si wèés xg'aes xgùuan di sa kari-karisea xõa a síí tshàan q'oo koe x'óó.

33 Xu ẽe kòo xgùuan kòre xu khóè xu bèe a qgóé, a x'áé-dxoom koe síí, a síí wèéan ga nxàe, ẽe kò dxãwa tc'ẽean úúa tsara khóè tsara koe kúrúsean ga hẽéthẽé e. 34 Kam kò wèém x'áé-dxoo ba tcg'oa, a síí Jesom cgoa xg'ae. Eẽ ne ko bóò Me, ka ne kò dtcàrà Me, gane dim nqõóm koem gha tcg'oa sa.

9

Jeso ba ko nqo̱aram khóè ba kúrú me qãè
(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

1 Nxãaskam kò Jeso ba dxòrom q'oo koe tcãà, a tchoaba a ba a Gam dim x'áé-dxoom koe síí. 2 Ka xu kò gaa x'aè kaga c'ẽe xu khóè xu khóèm nqo̱ara hãa ba Gam koe óága, gam dim tcoàm koe xòó mea hãase. Eẽm ko Jeso ba gaxu di dtcòm̀an bóò kam kò ẽe nqo̱ara hãa ba bìrí a máá: "Tòón tcáó, Tiri tsi cóá tseè, chìbia tsi tsi qgóóa mááèa hãa ke," témé.

3 Ka xu ko c'ẽe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu tcáóa xu q'oo koe máá: "Ncẽem khóè ba ko *Nqari ba* cóè!" témé.

4 Igabam ko Jeso ba bóòa q'ãa ẽe xu tc'ẽea hãa sa a máá: "Dùús domka xao ko cg'ãè zi gúù zi tcáóa xao q'oo koe tc'ẽea máá? 5 Ndaka nea thamkaà? 'Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,' témé saa kana máá: 'Tẽe naka qõò,' témé saa?" tam ma tẽè xu. 6 "Igabagar gha x'ái xao o, xao gha nxãasega q'ãa, Khóèm dim Cóá ba nqõómkg'ai koe qarian úúa hãa sa, khóèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i," témé. Nxãaskam kò ẽe nqo̱ara kò hãa ba bìrí a máá: "Tẽe naka tsarim tcoà ba séè naka x'áé koe dìbi," témé. 7 Me tẽe a ba a x'áéa ba koe dìbi.

8 Eẽ zi ko khóè ne di zi xg'ae zi ncẽes gúù sa bóò, ka ne kò q'áòs ka tcãàè, a ne a Nqari ba dqo̱m̀, ncẽe kò ẽeta ii qarian khóèan máà ba.

Jeso ba ko Mataio ba tcii
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

9 Eẽm ko Jeso ba gaa koe guu kam kò Mataio ta ko ma tciièm mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba bóò, me marian ko séèa xg'ae-xg'aeèm nquum koe ntcõóa-ntcõe. Me bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tẽe a xùri Me.
10 I kúrúse Me Jeso ba Mataiom x'áé koe síí hãa a ko tc'õó. Ka i ko káí mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé hàà, a hàà Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé cgoa ntcõó. 11 Eẽ xu ko Farasai xu ẽes gúù sa bóò ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽè a máá: “Dùús domka ba ko gaxao dim Xgaa-xgaa-kg'ao ba mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé cgoa tc'õóa máá?” témé.
12 Ncẽes gúù sam ko kóḿ kam kò Jeso ba máá: “Eẽ tsàa tama ne khóè nea naakan qaa tama, igaba ẽe ko tsàa ne ko qaa a.
13 Ke xao qõò naka síí xgaa-xgaase, ncẽem kg'ui ba ko dùú sa méé sa: ‘Thõò-xama-máákua ner ko *khóè ne xg'aeku koe* tc'ẽe, dàòa-máákuan ka tamase,’ ta ko méé ba. Tchàno ne khóè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg'ao ne tcii ka khama,” tam méé.

Jeso ba ko tc'õoan carasean ka tẽèè
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

14 Nxãaska xu kò Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu síí cgae Me a síí tẽè Me a máá: “Dùús domka xae ko sixae hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé xae káíse tc'õoan carase, igaba xu Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'õoan carase tama?” témé.
15 Me Jeso ba xo̧a xu a máá: “Séè-kg'aom kò gam di ne cg'áè-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha dùús domka kg'ae? Igabam gha x'aè ba hàà, séè-kg'aom gha gane koe guu a séèa tcg'òóè ba, ne gha nxãaska tc'õoan carase.
16 “Dìím ga ba cuiskaga qgáí cg'anà ba kạbam qgáím cgoa nqàba hãa tite, ẽes nqàba sa gha ẽem qgáím koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càùse khama. 17 Gataga i khóèan cuiskaga kạba gõéan ncìí zi khòo dtcòbè zi gõéan di zi q'oo koe gõéan qg'oea hãa tite. A ncẽè gatà i kò ko hẽé ne zi gha khòo dtcòbè zi qgaìse, i gõéan ntcạ̃a, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba i ko kạba gõéan kạba zi khòo zi koe qg'oeè, i wèéan qãè qgáì koe tòóè,” tam méé.

X'óóas cóá sa hẽé naka tsàakos khóè sa hẽéthẽé e
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

18 Eẽm qanega hãa a ko ncẽes gúù sa gane cgoa nxàe kam kò kúúga c'ẽem tc'ãà-cookg'ai ba hàà, a hàà cookg'aia ba koe qáḿse, a máá: “Tiris cóá sa ncãa sencgaga x'óó. Ke hàà naka hàà Tsari tshàuan tòó cgae si, nakas kg'õè,” témé. 19 Me Jeso ba tẽe a qõò cgoa me, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri tsara a.

20 Kas ko 12 kurian kò úúa hãa, a ko xòm̀ x'aèse nxoean hòòs
khóè sa qãáa ba koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáím di xgáḿ-
kg'aman qgóó. 21 Gaas kas kò bìríse a máá: “Gam dim qgáí bar
kò qgóó ne cúígar gha qãè,” témé.
22 Me Jeso ba kạbise a bóò si, a máá: “Tòón tcáó, Tiri si cóá
seè, sari dtcòm̀a nea qãèkagu sia ke,” témé. Si khóè sa gaa
x'aèan ẽe kaga qãè.
23 Eẽm ko Jeso ba tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe tcãà, a ko
fulutu cii-kg'ao xu hẽé naka tcẽé-tcẽe kò kos xg'ae sa hẽéthẽé
bóò, 24 kam kò máá: “Qõò tu, cóá sa x'óó tama, igabagas
kg'ama x'óm̀a hãa ke,” témé. Igabaga ne kò kg'ãè Me. 25 Igaba
ẽes kò xg'ae sa tchàa koe tcg'òóèa xg'ara kam kò q'oo koe tcãà,
a ba a cóá sa tshàua sa koe séè, si tẽe. 26 Ncẽe tchõà ne kò wèém
xg'aekum ẽem koe qõò.

Jeso ba ko khóè tsara káà tcgái tsara kúrú tsara qãè

27 Eẽm Jeso ba ẽe koe guu a ko qõò ka tsara ko káà tcgái tsara
khóè tsara xùri Me, a q'au a ko máá: “Thõò-xama máá tsam m,
Dafitem ka Tsgõose-coa Tseè,” témé.
28 Eẽm ko nquum q'oo koe tcãà ka tsara ko gaa tsara káà
tcgái tsara khóè tsara hàà cgae Me, Me tẽè tsara a, a máá:
“Dtcòm̀ tsao ko qaria ner úúa sa, ncẽe gúùa ner gha kúrú di i?”
témé. Tsara xọa Me a máá: “Eè, X'aigaè,” témé. 29 Me nxãaska
tcgáía tsara qgóó, a ba a máá: “Gatsao di dtcòm̀an khamaga
méé i ma kúrúse,” témé. 30 I gatsara di tcgáían xgobekg'amse.
Me Jeso ba qarika dqàè tsara a, a máá: “Bóò méé tsao naka i
táá cúí khóè ga ncẽes gúù sa q'ãa guu!” témé. 31 Igabaga tsara
kò qõò, a síí Gam di tchõàn wèém xg'aekum ẽem koe xàà.

Jeso ba ko khóèm kg'ui tama ba qãèkagu

32 Eẽ tsara kòo qõò kam kò dxãwa tc'ẽean ka tcãàèa a kg'ui
tamam khóè ba Jesom koe óágaè. 33 Eẽ i ko gaa dxãwa tc'ẽean
xhàiaguè kam kò gaam khóèm ẽe kò kg'ui tama ba kg'ui. Zi kò
xg'ae zi area, a zi a máá: “Ncẽeta iis gúù sa qanega Iseraele koe
kúrúse tama!” témé.
34 Igaba xu kò Farasai xu máá: “Dxãwa tc'ẽean dim tc'ãà-
cookg'aim cgoam ko dxãwa tc'ẽean xhàiagu,” témé.

Tséé-kg'aoa nea cg'orò o

35 Me kò Jeso ba wèé xu x'áé-dxoo xu koe hẽé naka x'áé-coa
xu koe hẽéthẽé qõòa te, a ba a gane di còrè-nquuan koe xgaa-
xgaa, a kò x'aian di qãè tchõàn khóè ne xgaa-xgaa, a ba a kò
wèés tcìì sa hẽé naka wèés thõò sa hẽéthẽé tsoò. 36 Eẽm ko
xg'ae zi bóò kam kò thõò-xama máá zi, ntcãa-ntcãaè ne kòo, a
ne a kò káà hùi ne e khama, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi
khama ma. 37 Me nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí
a máá: “Tcuùè gha gúùa ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o.

38 Ke xao tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà, nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù," témé.

10

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òó
(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

1 Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu Gaam koe tciia óá, a ba a dxãwa tc'ẽean xhàiagu di qarian máà xu, naka wèé zi tcìì-kg'áḿ zi hẽé naka wèé zi thõò-kg'áḿ zi hẽéthẽé qãèkaguan di i.

2 Ncẽea kò cg'õèan x'áè úú-kg'ao* xu 12 xu di ga a. Tc'ãà di ba kò Simonem ncẽe kò Petere ta ma tciiè me e, naka gam ka qõesem Anterea ba hẽé, naka Sebetem ka cóásem Jakobo ba hẽé, naka gam ka qõesem Johane ba hẽé, 3 Filipi ba hẽé naka Baretolomaio ba hẽé, Tomase ba hẽé naka Mataiom mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hẽé, Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hẽé naka Tadaio ba hẽé, 4 Simonem ncẽe kò tòókuan x'ãà máá ba hẽé naka Jutasem Isekariote ba hẽéthẽé e, ncẽe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba.

12 xu x'áè úú-kg'ao di tsééa ne
(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

5 Nxãa xu 12 xum kò Jeso ba ncẽe x'áè-kg'áḿan cgoa tsééa tcg'òó, a máá: "Táá tãá zi qhàò zi di qgáìan koe síí guu, naka táá x'áé-dxooan Samaria ne di ka c'ẽean koe ga tcãà guu. 6 Igaba méé xao Iseraele di ne khóè ne koe qõò, ncẽe aagusea ghùuan *khama* ii ne. 7 Naka xaoa ẽe xao xóé a ko qõò ka, ncẽe kg'uian xgaa-xgaa naka máá: 'Nqarikg'ai di x'aia nea cúù u!' témé. 8 Eẽ ko tsàa ne kg'õèkagu, ẽe x'óóa ne ghùi, gane ẽe lepero dis tcììs di ne q'ano-q'ano, dxãwa tc'ẽean xhàiagu. Surutakaguè tamase xao máàèa hãa, ke xao kg'ama c'ẽe ne surutakagu tamase thẽé máà. 9 Táá xao c'ẽe mari x'õà ga qòè guu. 10 Gaxao dis qõòs koe méé xao táá dtcòbèan ga, kana cáḿ tsara qgáí tsara igaba, kana nxàboan ga igaba, kana dqàbian ga igaba séè guu. Tséé-kg'ao ba gam di tc'õoan ka kg'anoèa hãa ke.

11 "Wèém x'áé-dxoo ba kana x'áém ẽe xao ko tcãàm koe méé xao khóèan kg'ano-kg'anosa qaa, naka gaan di x'áéan koe hãa naka nxãakg'aiga síí gaa koe tcg'oa. 12 Eẽ xao kòo x'áém koe tcãà ne méé xao tsgáḿkagu me. 13 A ncẽè x'áém kò kg'ano-kg'anosa ba ii, ne méé i gaxao di tòókuan gaam koe hãa, igaba ncẽè gatàm kò ii tama ne méé i gaxao di tòókuan kạbise cgae xao o. 14 A ncẽè c'ẽe khóè ga kò qãèse hààkagu xao o tama, kana gaxao di kg'uian komsana tama, ne méé xao gaam x'áém koe kana x'áé-dxoom koe tcg'oa naka xaoa nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe. 15 Tseeguan kagar ko bìrí xao o a ko máá: xgàrakuan

* **10:2:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

dim cáḿ kam gha gam x'áé-dxoo ba Sodoma hẽé naka Gomora hẽéthẽé ka kaisa xgàrakuan hòò.

Xgàrakuan hààko kúrúse e
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

16 "Bóò, Tíí ra ko ghùu zi khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o. Gaa domka méé xao nxãaska tc'ẽega ii cg'aoan khama ma, naka xaoa tcíbí zi khama ma tc'aua hãa. 17 Igabaga méé xao khóè ne koe kòrese, qáé xao o ne gha a qhàìs cookg'ai koe úú xao o, a gha gane di còrè-nquuan koe xg'áḿ xao o ke. 18 Xao gha Tíí domka *c'ẽe xu* tc'ãà-cookg'ai xu koe hẽé naka x'aiga xu koe hẽéthẽé tcéèa úúè, a gha gaxu cookg'ai koe hẽé naka tãá zi qhàò zi di ne cookg'ai koe hẽéthẽé Tíí ka nxàea tseegukagu. 19 Igaba ẽe ne kò ko gaxu tshàu q'oo koe tcãà xao o ne méé xao táá káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu, dùú sa xao gha kg'ui sa, kana nta xao gha ma nxàe si sa, ẽe xao gha kg'ui sa xao gha ẽem x'aèm ka máàè ke. 20 Gaxao tama xao gha ko kg'ui khama, igaba gaxao ka Xõòm dim Tc'ẽe Me e gha ii, ẽe gha ko gaxao koe kg'ui ba.

21 "Khóè ba gha qõese ba x'oos koe tcãà, me xõò ba gam dim cóám ka gataga hẽé, i gha cóán gaan di xõòan ntcoe, a gha cg'õo o. 22 Xao gha Tiri cg'õèan domka wèé khóèan ka hòreè. Igaba gaam ẽe gha qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè. 23 Eẽ c'ẽem x'áém koe xao kò ko xgàraè ne méé xao c'ẽem za bèea síí. Tseegua ner ko bìrí xao o a ko máá: X'áé-dxoo xu Iseraele di xu koe qõoatean cgoa xao xg'ara tite, Me gha nxãakg'aiga síí Khóèm dim Cóá ba hàà.

24 "Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, kana qãà ba gam ka q'õòsem ka tc'amaka hãa tama. 25 Tc'ãòa i hãa, xgaa-xgaase-kg'aom ga gaam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii sa, me qãà ba gaam ka q'õòsem khama ii. X'áém dim tcúúm kò ko Belesebule ta ma tciiè ne, ne gha gaam x'áém di ne nxãaska ntama cg'ãèse tciiè!

Dìí ba q'áò sa
(Lk 12:2-7)

26 "Ke táá q'áò ne guu. Wèés gúùs ẽe chóm̀sea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchõàs chóm̀sea sa nxàese ke. 27 Eẽr ko ntcùúan q'oo koe bìrí xao o gúùan méé xao x'áàn q'oo koe nxàe. Naka ẽe xao kóḿ si ko c'amà hãase nxàeè sa méé xao nquuan tcobe koe kgoarasea hãase nxàe. 28 Táá méé xao *khóè ne* ẽe ko tc'áró ba cg'õo, igaba tc'ẽe ba ne gha cg'õo di qarian úú tama ne q'áò guu. Igaba méé xao *Nqarim* ẽe tc'áró ba hẽé naka tc'ẽe ba hẽéthẽé gha chõò tamas c'ees dxãwam dis koe kaàkagu di qarian úúa hãa ba q'áò. 29 A nxãe tsará sara gáé cúím maricoam cgoa x'ámáè tama? Igabas cúís ga sa gatu ka Xõòm tc'ẽe tamase, góḿan koe tcheèa hãa tite. 30 I gataga wèé c'õòan tcúúa

tu di ga nxáráèa. 31 Ke táá q'áò guu. Kái zi nxa̱e tsa̱rá zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàese sa hẽé naka xo̱ase sa hẽéthẽé e
(Lk 12:2-7)

32 “Khama wèém khóèm ẽe ko khóè ne cookg'ai koe Tíí ka nxàese bar gha Tíí igaba Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hãam cookg'ai koe nxàea tcg'òó. 33 Igaba dìím wèém ẽe ko khóè ne cookg'ai koe xo̱ase Te bar gha Tíí igaba Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hãam cookg'ai koe xo̱aseè.

Tòókus tamase igaba ntcàu ba
(Lk 12:51-53; 14:26-27)

34 “Táá tc'ẽea máá, nqõómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tc'ẽea guu. Hààr tòókuan óá tama, igaba ntcàu me e. 35 Hààra Raa,
hààr gha khóè ba ka̱bi ka,
me gam ka xõòm cgoa táá kóḿku,
si cóá sa gas ka xõòs cgoa táá kóḿku,
si c'uìse-coa sa c'uìses cgoa táá kóḿku ka.
36 I gha khóèm di cg'õo-kg'aoan
gam dim x'áém di ne khóè ne ii.

37 “Wèém ẽe xõò ba kana xõò sa kaisase Tíí ka ncàm̀a ba kg'ano Te tama. Me wèém ẽe gam dim cóá ba kana cóá sa kaisase Tíí ka ncàm̀a ba kg'ano Te tama. 38 Me dìím wèém ẽe gam dim xgàu ba séè naka xùri Te tama ba kg'ano Te tama. 39 Dìím wèém ẽe ko gam dis kg'õè sa qarika qaa ba gha aaguse cgaeè si, me gha dìím wèém ẽe ko Tíí domka gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ba gha hòò si.

Suruta ne
(Mk 9:41)

40 “Wèém ẽe ko qãèse hààkagu xao o ba ko Tíí ga Ra qãèse hààkagu, Me ko dìím wèém ẽe ko qãèse hààkagu Te ba qãèse hààkagu ẽe tsééa óága Tea ba. 41 Dìím wèém ẽe ko porofiti ba qãèse hààkagu, porofiti me e domka ba gha porofitian ko máàè surutan hòò. Me gha dìím wèém ẽe ko tchànom khóè ba qãèse hààkagu, tchànom khóè me e domka ba tchànom khóèm ko máàè surutan hòò. 42 Tseeguan kagar ko gataga bìrí xao o a ko máá: Dìím wèém ẽe ko qgàisa tshàan dis kubis igaba ncẽe ne cg'áré ne ka c'ẽe ba máà, Tirim xgaa-xgaase-kg'ao me e domka ba gha tseeguan kaga gam di surutan hòò.”

11

Jeso ba hẽé naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hẽéthẽé e
(Lk 7:18-35)

1 Eẽm ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu x'áèa
xg'ara, kam kò ẽe koe guu a qõò, síím gha Galilea di xu x'áé xu
koe khóè ne xgaa-xgaa, a *Nqarim di kg'uian* bìrí ne ka.
2 Me Johane qáé-nquus koe hànase Krestem ko kúrú zi tséé
zi ka kóḿ, a ba a kg'uian gam di tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara
cgoa tsééa úú, 3 síí méé tsara tẽè Me naka máá: "A Tsáá ga Tsia
ncẽe ga ko koma hàà Tsi kana méé xae c'ẽem khóè ba nqòò?"
témé.
4 Me kò Jeso ba xo̱a tsara, a máá: "Qõò naka síí Johane ba bìrí
ẽe tsao ko kóḿ a ko bóò sa: 5 Ncẽe káà tcgáí ne ko bóò, ne ko ẽe
kò qõò tama ne qõò, ne kò lepero dis tcìis di ne qãèkaguè, ne
ko ẽe kóḿ tama ne kóḿ, ne ẽe kò x'óóa hãa ne ghùiè, ne ko ẽe
dxàua hãa ne qãè tchõàn xgaa-xgaaè. 6 Ts'ee-ts'eekg'aièa baa
khóèm ẽe gam di dtcòm̀an Tíí koe tcgàba tite ba *ncẽe khóèm ko
kuri ma nxó̱ás koe ma tcgàba a cg'áé khama*," tam méé.
7 Eẽ tsara ko qõò kam kò Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi cgoa
kg'ui Johanem ka a máá: "Tchàa-xgóós koe tu kò ko qõò ka tu
kò síí dùú sa bóò? Tc'ãán ka ko ntcãa-ntcãaèm tc'áà baa kò ii?
Eẽ-ẽe. 8 Nxãas tamas kò ii ne tu kò ko síí dùú sa bóò? Khóèm
xaam qgáí ba hạna baa? *Eẽ-ẽe*, khóè ne ẽe xaa qgáían ko hã̄a
nea x'aigan di nquuan koe hãa. 9 Kháé dùú sa tu kò nxãaska síí
ko bóò? A porofiti baa? Eè, bìrí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka
hãa me e. 10 Ncẽe ba gaam ka i góáèa hãam ga me e, a ko máá:
'Bóò, Tirim tchõà xàà-kg'ao bar gha
Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,
ncẽe gha síí Tsarim dàò ba
kg'ónòa máá Tsi ba,'
ta méééa ba. 11 Tseegukar ko bìrí tu u, a ko máá: Eẽ khóè zi
ka ábàèa hãa xu ka x'áísea hãa ba káà me e, Johanem tcguù-
tcguu-kg'aom kam kaia hãa sa. Igaba gam ẽe nqarikg'ai di
x'aian koe cg'áré ii ba gam ka kaia hãam ga me e. 12 Johanem
tcguù-tcguu-kg'aom di cáḿan koe guu a ncẽem x'aèm koe hààs
koe i kò nqarikg'ai di x'aian qarian cgoa qgóókua, ne ko qaris
di ne khóè ne qarian cgoa séè e. 13 Porofiti xu wèé xu hẽé
naka *Moshem di* x'áèan hẽéthẽéa kò ko porofita khama, me síí
nxãakg'aiga Johane hàà. 14 A ncẽes gúù sa tu kò dtcòm̀ kg'oana
ne, gam Johane ba Elijam ga me e, ncẽe *Nqarim kò nqòòkagu
tua ba* hààm gha sa. 15 Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóḿ.
16 "Igaba Ra gha kháé ncẽem x'aèm dis qhàò sa dùús cgoa
nxárá xg'ae? Kg'amaga i cg'áré cóán khama ii, ncẽe gúùan ko
x'ámáguè qgái koe hãa a ko tciiku u, a ko máá:
17 'Fulutuan ta kò ciia máá tu u,
tu kò táá ntcãà,
ta kò gataga x'ooan di ciian nxáè,
tu kò táá kg'ae,'

témé. 18 Johanem ko hàà kam kò tc'õó tama kana kg'áà tama, ne kò máá: 'Dxãwa tc'ẽea nem úúa,' témé khama. 19 Igabam kò Khóèm dim Cóá ba hàà, a ko tc'õó a ba a ko kg'áà, ne kò máá: 'Bóò, tc'õó-kg'aom ncẽe ba, a kg'áà-kg'aom gõéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé dim tcárà ba,' ta méé. Igaba i ko q'ãan di tc'ẽean gaan di kúrúse-kg'áḿan ka tchàno o sa x'áíse."

X'áé-dxoo xu gaxu di chìbian koe tcóóse tama xu
(Lk 10:13-15)

20 Me Jeso ba nxãaska tshoa-tshoa a ba a x'áé-dxoo xu, ncẽe kái-kg'aise zi Gam di zi x'ái zi are-aresa zi gaxu koe kúrúsea xu dqàè, táá xu kò gaxu di chìbian koe tcóóse khama, a ba a máá: 21 "Haò, cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Are-aresa zi x'ái zi ncẽe ko gatsao koe kúrúsea zi kò Ture hẽé naka Sitone hẽéthẽé koe kúrúsea hãa ne ne ga kò ncìíse gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáían hã̀a, a tháúan tcgáùsea. 22 Igabar ko bìrí tsao o a ko máá: 'Xgàrakuan dim cáḿ ka tsara gha Turea tsara Sitonea tsara subu xgàrakuan hòò gatsao dian ka,' témé. 23 A ncẽe tsáá ka, Kaperenaume tseè! Ncẽè x'ái zi are-aresa zi tsáá koe kúrúsea zi kò Sodomam koe kúrúsea nem ga ko ncẽeska qanega hàna. Gaa domka tsi gha kaisase nqãaka xòóè, x'óóa ne khóè ne dim qgáìm koe, nqarikg'ai koe tsi gha ghùi a úúè, ta tsi tc'ẽea igaba. 24 Igabar kò bìrí tsi a ko máá: Xgàrakuan dim cáḿ kam gha Sodoma ba subu xgàrakuan hòò tsarian ka, témé," tam Jeso ba méé.

Tíí koe tu hàà naka sãa
(Lk 10:21-22)

25 Eẽm x'aèm kam kò Jeso ba nxàe a máá: "Dqo̱m̀ Tsir ko, Aboè, X'aiga Tsi, nqarikg'ai hẽé naka nqõómkg'ai hẽéthẽé di Tsi, ncẽe zi gúù zi Tsi kò tc'ẽega ne hẽé naka xgaa-xgaasea hãa ne hẽéthẽé chóm̀-kg'aia hãa, a Tsi a kò ẽe cg'áré ne xgaa-xgaase tama ne* x'ái zia hãa khama. 26 Eè, Aboè, ncẽea Tsi kò ma ncàm̀a hãa ga a khama.

27 "Wèé zi gúù zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khóè ga Cóá ba c'úùa, Xõòm oose, i cúí khóè ga Xõò ba c'úùa hãa, Cóásem oose, naka wèém ẽe Cóám ka nxárá tcg'òóèa ba hẽéthẽé e, gaam koem gha Cóá ba Xõò ba x'ái ka ba.

28 "Hàà tu Tíí koe gatu wèé tu ẽe xhõea a ko tààè tu, sãakagu tu ur gha ke. 29 Séè tu Tiris joko sa naka gatu ka xgàm, naka tua Tíí koe xgaa-xgaase. Tíí Ra kgàea hãa a ko cg'áré-cg'arese, a Ra a tcáóa Te koe tc'aua, tu gha nxãaska sãa-q'ooan hòò gatu

* **11:25:** ẽe cg'áré ne xgaa-xgaase tama ne - Gerika sa ko máá: "cg'áré ne cóá ne," témé.

di i. 30 Tiris joko sa xhóà-xhóà si i, si xgàms Tiri sa subu si i khama.”

12

Jeso ba Sabata dim X'aiga Me e
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

1 Eẽm x'aèm kam kò Jeso ba maberean dim xháràm q'oo koe ko Sabata dim cáḿ ka qõò. Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kò xàbà hãa ka xu kò nxãaska tshoa-tshoa a maberean tc'áró khõá a tc'õó. 2 Igaba ẽe xu ko Farasai xu ẽe sa bóò, ka xu kò bìrí Me a máá: “Bóò! Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko Sabata dim cáḿ ka x'áèan koe kgoara mááè tama sa kúrú,” témé.

3 Igabam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxárá ta ga hãa Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hẽé naka gam ka c'ẽea xu hẽéthẽé kò xàbà hãa ka? 4 Nqarim dim nquum koem kò ma tcãà, a ba a gam ka c'ẽea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'õó, ncẽe peresiti xu ka cúí ko tc'õóè e, gabá hẽé naka ẽem kò hãa cgoa xu hẽéthẽé kò tc'õóan gaan di kgoara mááè tama a. 5 Kana xaoa qanega Moshem di x'áèan koe nxárá ta ga hãa, Sabata dim cáḿ ka xu kò peresiti xu tempelem q'oo koe Sabata dim cáḿ ba táá tcom, igaba xu kò táá chìbi-chibiè sa. 6 Bìrí xao or ko a ko máá: C'ẽes gúùs tempelem ka kaia sa ncẽe koe hàna, témé. 7 *Nqarim di* kg'uia ne ko máá: ‘Thõò-xama-máákua ner ko qaa, dàòa-máákuan ka tamase,’ témé. Ncẽè tseegukaga xao kò q'ana ncẽes gúùs ko nxàe sa ne xao ga kò khóè ne ncẽe chìbi úú tama ne, chìbi-chibi naka xgàra tama. 8 Khóèm dim Cóá ba Sabata dim cáḿ dim X'aiga Me e khama,” tam méé.

Khóèm nqǫara x'õà hãa ba
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

9 Eẽm qgáìm koem kò guu a gane dim còrè-nquum koe síí tcãà. 10 Gaa x'aè kagam kò nqǫara tshàua hãam khóè ba gaa koe hàna. C'ẽe xu khóè xu kò hàna a xu a ko dàòan qaa, Jeso ba xu gha chìbi-chibi di i, khama xu kò tẽè Me, a máá: “A *x'áèan koe i* kgoaraèa Sabata dim cáḿ ka khóèan qãèkagua ne?” ta méé.

11 Me bìrí xu a máá: “Kháé ncẽè gaxao ka c'ẽem kò cúís ghùu sa úúa, si Sabata dim cáḿ ka hąém q'oo koe cg'áéa tcãà ne, a cuiskaga baa qgóó si naka tcg'òó sia hãa tite? 12 Nta noose ba khóè ba ghùuan koe cgáé baa! Gaa domka i *x'áèan koe* kgoaraèa Sabata dim cáḿ ka qãèan kúrúa ne,” tam méé.

13 A ba a nxãaska gaam khóè ba bìrí a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me khóè ba tchoanà a, i tshàua ba kąbise a qãèa xg'ara a c'ẽean khamaga ii. 14 Igaba xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a kàan qaa, ntama xu gha ma Jeso ba cg'õo di i.

Nqarim nxárá tcg'òóa mááseam Qãà ba

15 Eẽm ko Jeso ba bóòa q'ãa *kàa nem ko kúrúa mááè sa* kagam
kò ẽem hànam qgái ba tcg'oara guu. Zi kái zi xg'ae zi xùri Me,
Me wèéa ne kg'õèkagu. 16 A ba a q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha c'ẽe ne
bìrí, díí Me e sa ka. 17 Ncẽes gúù sam kò kúrú, porofitim Isaiam
kò kg'uia gúùan gha nxãasega hàà tseegukaguè ka, ncẽem kòo
máá:
18 "Bóò, Ncẽea tirim Qãàm ga Me e,
nxárár tcg'òóa hãa ba,
ncẽer ncàm̀a ba,
ncẽe Gam kar ko qãè-tcao ba.
Tirim Tc'ẽe bar gha Gam koe tòó,
Me gha tchànoan ka *nqõóm di zi* qhàò zi bìrí.
19 Khóèan cgoam mẽékua hãa tite
kana q'aua hãa tite,
i cúí khóè ga dòm̀a ba
dàòan q'oo koe kóḿa hãa tite.
20 Naiseam tc'áà bam khõá tite,
a ba a x'óó kg'oanam lampi dqùi ba ts'íría hãa tite,
a ba a gha tchànoan tcg'òó tcúúkagu.
21 Gam dim cg'õèm koe
zi gha *nqõóm di zi* qhàò zi
gazi di nqòòan tòó,"
témé ka.

Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

22 Nxãaska ne kò khóè ne dxãwa tc'ẽean ka tcãàèam khóè ba
Gam koe óá, ncẽe kò bóò tama a kg'ui tama ba, Me kò Jeso ba
qãèkagu me, me kg'ui a bóò. 23 Zi kò wèé zi xg'ae zi area, a zi a
máá: "A ncẽe ba Dafitem ka Tsgõose-coam gabàa?" témé.

24 Igaba ẽe xu ko Farasai xu ncẽes gúù sa kóḿ ka xu kò máá:
"Ncẽem khóè ba ko Belesebulem ncẽe dxãwa tc'ẽean dim tc'ãà-
cookg'aim di qarian cgoa cúí ga dxãwa tc'ẽean xhàiagu!" témé.

25 Igabam kò Jeso ba gaxu di tc'ẽean q'ana khamam kò bìrí
xu a máá: "Wèés x'ais ẽe q'aara hãa sa gha kaà, i gha x'áé-
dxooan kana nquuan ẽe q'aa-q'aasea hãa a, táá gaicara hãa.
26 A ncẽè satanam kò satana ba xhàiagu, nem gaam igaba
q'aara. Ntama i gha kháé nxãaska gam di x'aian hãa? 27 A ncẽè
tíí kòo Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiagu, ne
ia ko gaxao di khóèan díím cgoa xhàiagu u? Gaa domkaga ne
gha gaxao di ne khóè ne chìbi-chibi xao o a ẽe xao ko kg'ui sa
tseegu tama sa x'áí xao o. 28 Igaba ncẽè Tíí kò ko dxãwa tc'ẽean
Nqarim dim Tc'ẽem cgoa xhàiagu, nes ko nxãa sa Nqarim di
x'aia ne gatu koe hààraa sa x'áí.

29 "Ka ba gha khóè ba ntama ma qarim khóèm dim nquum
koe tcãà, a gam di zi gúù zi ts'ãà, kg'aia méém ẽem khóèm qari

ba qáéa ntcòo. Nxãaska cúígam gha nquua ba q'oo koe tcãà a gam di zi gúù zi ts'ãà.
30 "Gaam ẽem Tíí cgoa hãa tama ba q'aumana Tea, me gaam ẽem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsa̱i-tsa̱i. 31 Khama Ra ko bìrí tu u a ko máá: Khóè ne gha wèés chìbi sa hẽé naka wèés cg'ãès gúùs Nqarim ka ne ko kg'uis ka hẽéthẽé qgóóa máàè, igaba ne cuiskaga cg'ãès gúùs Tc'ẽem ka ne ko kg'uis ka qgóóa máàè tite. 32 Me wèém khóèm ẽe ko Khóèm dim Cóám ka cg'ãèse kg'ui ba gha qgóóa máàè, igaba wèém khóèm ẽe gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'ãèse kg'ui ba qgóóa máàè tite, ncẽem x'aèm koe igaba kana hààkom x'aèm koe ga igaba," tam méé.

Hìi sa hẽé naka tc'áróa sa hẽéthẽé e
(Lk 6:43-45)

33 "Qãès hìi sa tsi kò úúa ne tsi gha qãè tc'áróan hòò, a tshúùs hìi sa úúa ne gha tshúù tc'áróan hòò. Hìi sa ko gas di tc'áróan ka xáma̱ q'ãaè khama. 34 Cg'aoan di tu cóá tuè, ncẽè cg'ãè cau tu kò ii ne tu gha ntama qãè zi gúù zi nxàe? Dùús wèés ẽe tcáós koe cg'oèa hãa sas ko kg'áḿ sa nxàea tcg'òó ka. 35 Qãèm khóè ba ko gam di qãèan koe guu a qãè zi gúù zi tcg'òó, me ko cg'ãè caum khóè ba gam di cg'ãè cauan koe guu a cg'ãè zi gúù zi tcg'òó.
36 "Igabar ko bìrí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cáḿ ka ne gha khóè ne cg'ãèm kg'uim wèém ẽe ne kò kg'uia hãam ka xo̱ara mááse. 37 Tsari kg'uian ka tsi gha tchàno iise bóòè, a tsi a gha tsari kg'uian ka chìbi-chibi a xgàraè khama," tam méé.

Jonam dis x'áí sa
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

38 Xu kò nxãaska c'ẽe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé xu bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, *are-aresas* x'áí sa xae Tsáá koe bóò kg'oana," témé. 39 Igabam kò xo̱a xu a máá: "Qhàòs ncẽe cg'ãè cau a cg'árà di sa ko *are-aresas* x'áí sa qaa. Igabas cúís x'áís ga sa x'áíèa hãa tite, porofitim Jonam dis x'áís cúís oose. 40 Eẽm xg'ao ma Jona ma nqoana cáḿan hẽé naka nqoana ntcùúan hẽéthẽé kaiam x'aùm ncãà q'oo koe hãa khamagam gha gataga Khóèm dim Cóá ba nqoana cáḿan hẽé naka nqoana ntcùúan hẽéthẽé nqõóm ka nqãaka hãa. 41 Xgàrakuan dim cáḿ ka xu gha khóè xu Ninefe di xu tẽe a téé, a gha ncẽes qhàò sa chìbi-chibi. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chìbian koe tcóóse khama. Me ncẽeska Jonam ka kaia ba ncẽe koe hàna. 42 X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cáḿ ka tẽe a téé, a ncẽes qhàò sa chìbi-chibi, nqõóm chõò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ẽegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia ba ncẽeska ncẽe koe hàna.

Dxãwa tc'ẽean di kạbisean ka
(Lk 11:24-26)

43 “Eẽ i ko dxãwa tc'ẽean khóèm koe tcg'oa, ne i ko c'óòa
qgáìan koe qõò, a síí sãa i gha qgáìan qaa, a ncẽè hòò o tama
i kò hãa ne 44 i ko nxãaska bìríse a máá: ‘Tirim nquum ẽer guua
hãam koer gha kạbise,’ témé, a ẽe i kò hàà nquu ba bóò me
káà gúù ii, a xgàìa q'ano-q'anoèa, a qãèse kg'ónòèa, 45 ne i ko
nxãaska qõò a síí 7 tc'ẽean séè ncẽe gaan nqáéase cg'ãè tc'ẽe e a
hàà cgoa, i hàà tcãà a ia a gaa koe x'ãè. Si ẽem khóèm dis téé-
q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka. Ncẽeta ga i gha qhàòs
ncẽe cg'ãè caus ka ii,” tam méé.

Jesom ka xõò sa hẽé naka Gam ka qõese ga xu hẽéthẽé e
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

46 Eẽm Jeso ba qanega hãa a ko xg'aes cgoa kg'ui, ka ne kò
xõò sa hẽé naka qõese ga xu hẽéthẽé ne tchàa za hàà téé, a ko
dtcàrà kg'ui cgoa Me ne gha sa. 47 [C'ẽem khóè ba kò bìrí Me a
máá: “Bóò, saò sa hẽé naka Tsáá qõe ga xu hẽéthẽéa tchàa za
tẽe, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.] 48 Igabam kò
xọa me a máá: “Dìí sa tiris xõò sa, i dìín Tíí qõea?” témé. 49 A
ba a Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne nxáá a máá: “Bóò, ncẽea
Tiris xõòs ga si i, a Tíí qõe ga ne ne e. 50 Wèém khóèm ẽe ko
Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hànam ko tc'ẽe sa kúrú ba Tíí qõem
ga me e, a Tíí qões ga si i, a gataga Tiris xõòs ga si i khama,”
témé.

13

Xhárà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

1 Eẽm cáḿ kagam kò Jeso ba nquum q'oo koe tcg'oa, a ba a
síí tshàam-kg'áḿ koe ntcõó. 2 Kái ne khóè ne kò hàà cgae Me,
khamam nxãaska dxòrom q'oo koe tcãà a gaa koe ntcõó, si wèés
xg'ae sa tshàam-kg'áḿ koe téé. 3 Kam ko kái zi gúù zi sere-sere
zi cgoa bìrí ne a máá:

“Bóò, c'ẽe x'aè kam kò xhárà-kg'ao ba qõò a síí xhárà.
4 A ẽem kò xhárà ka i kò c'ẽe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi
tsạrá zi hàà tc'õó o.
5 I c'ẽe cgùrian nxọ́á-kg'ai di qgáìan koe tcheè, ncẽe kái góḿan
kò káà a koe. I kò kúúga qháése tsọm, góḿa ne kò kaisa tama
khama. 6 Igaba ẽes ko cáḿ sa qaò ka i kò gaa tsọman dào. A i a
kò tọbe ga i kò úú tama khama nqại.
7 I c'ẽe cgùrian dxàman hàna qgáì koe tcheè, i dxàman kai, a
chúú-chuu u.
8 I c'ẽe cgùrian qãè góḿan koe tcheè, a i a tc'õoan kúrú, i c'ẽean
100 q'oro kúrúse, i c'ẽean 60 q'oro kúrúse, i c'ẽean 30 q'oro
kúrúse.

9 “Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóḿ,” tam Jeso ba méé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

10 Xu kò nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà, a tẽè Me a máá:
“Dùús domka Tsi ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne?” témé.
11 Me xo̱a xu a máá: “Gaxaoa máàèa, chóm̀sea zi kàa zi
nqarikg'ai di x'aian di zi xao gha q'ãa sa, igaba ne gane máàè
e tama. 12 Wèém khóèm ẽe úúa hãa ba gha káían máàè, a ba
a gha kaian úú khama. Igaba wèém ẽe gúù úú tama ba, ẽem
úúa hãa gúù-coan gam gha séè cgaeè. 13 Gaa gúù domkagar ko
sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne,
bóòan kaga ne bóò tama,
a ne a kóḿan kaga kóḿ tama,
a kóḿa q'ãa ga hẽé tama khama.
14 “Gatà iis gúùs ka i kò Isaiam di porofitan gane koe
tseegukaguè, *ncẽem kò Nqari ba máá*:
‘Kóḿ tu gha, igaba tu kóḿa q'ãa tite,
a tu a gha bóò, igaba tu bóòa q'ãa tite.
15 Ncẽe ne khóè ne di tcáóa nea c'óòa hãa,
i ko gane di tceean tshúù-xamse kóḿ,
ne tcgáía ne tcẽekg'ama khama,
nxãasega ne gha táá tcgáía ne cgoa bóò,
a táá tceea ne cgoa kóḿ,
a táá tcáóa ne cgoa kóḿa q'ãa,
a ne a táá Tíí koe ka̱bise,
Ra qãèkagu ne ka,’
ta ko méé e. 16 Igaba i gaxao di tcgáían ts'ee-ts'eekg'aièa, bóò i
ko khama, naka tceea xao ga hẽéthẽéa ts'ee-ts'eekg'aièa, kóḿ i
ko khama. 17 Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Kái porofitian
hẽé naka tchàno khóèan hẽéthẽéa kò bóò kg'oana, ẽe xao ko
gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si, a kò kóḿ kg'oana ẽe xao ko
gaxao kóḿ sa, igaba i kò táá kóḿ si.

Jeso ba ko xhárà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

18 “Ke xao nxãaska komsana xhárà-kg'aom dis sere-sere sa.
19 Gane ẽe x'aian dim kg'ui ba ko kóḿ, igaba kóḿa q'ãa me
tama nea dàòm qàe koe xháràèa cgùrian khama ii ne ne e.
Gaam cg'ãèm *ncẽe dxãwa ii ba* ko hàà a hàà gane tcáó koe
xháràèa sa ntcàua tcg'òó ne.
20 A ncẽe nxo̱án hàna qgái koe xháràèa nea: ẽe kg'ui ba ko kóḿ
ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e, 21 igaba ne káà
to̱be ne e, a ko xòm̀ x'aè séè a hãa. A ẽe i ko kg'uim domka
xháéa ne kana xgàrakuan hàà nem ko qháésega cg'áé.

22 Cgùrian ẽe dxàman koe tcheèa nea kg'ui ba kóḿam khóè me e, igaba tc'ẽe-tc'ẽese zi ncẽes kg'õès di zi hẽé, naka qguù sa ncàm̀an hẽéthẽéa kò kg'ui ba xgáè-kg'am, me táá tc'áróan kúrú. 23 Igaba ẽe qãè góḿan koe xháràèa cgùria nea, kg'ui ba ko kóḿ a kóḿa q'ãa mem ga me e. Tc'áróa nem ko kúrú, 100 q'oro, kana 60 q'oro, kana 30 q'oro ẽe ko xháràèa cgùrian ka," téḿé.

Tc'ẽese tama tsǫman dis sere-sere sa

24 Jeso ba ko gaicara c'ẽes sere-sere sa bìrí ne a máá: "Nqarikg'ai di x'aia nea khóèm gam dim xhárà̀m koe qãè cgùrian xhárà̀m khama ii. 25 Igaba ẽe i wèé khóèan x'óm̀a hãa kam kò gam dim cg'õo-kg'ao ba hàà, a hàà gam di maberean xg'aeku koe tc'ẽese tama tsǫman xhárà, a ba a qõò.

26 "Eẽ i ko maberean kai, a ko tc'áróan kúrú ka i ko tc'ẽese tama tsǫman qhúí thẽé. 27 Xu qãà xu xhárà̀m koe ko tséé xu hàà q'õò mea ba bìrí a máá: 'X'aigaè, a tsarim xhárà̀m koe tsi gáé kò qãè cgùrian xhárà hãa tama? Kháé tc'ẽese tama tsǫma nea nxãaska nda guua?' téḿé. 28 Me xǫa xu a máá: 'Tiri cg'õo-kg'aoa nea ncẽe gúùan kúrúa,' téḿé. Xu qãà xu tẽè me a máá: 'Kháé tsi ko tc'ẽe, síí méé xae tshõé e sa?' téḿé. 29 Me xǫa a máá: 'Eẽ-ẽe, tc'ẽese tama tsǫman xao kòo tshõé ne xao gha maberean di tǫbean cgoa xg'ae-xg'ae a q'óè e. 30 Ke guu u naka i xg'ae naka kai, naka i nxãakg'aiga síí khõá di x'aèan hàà. Eẽ x'aè kar gha khõá-kg'ao xu bìrí a máá: 'Tc'ẽese tama tsǫman méé xao kg'aia tshõe naka qáé xg'ae, naka i síí dàòè, naka xao nxãaska maberean khõá naka tòóa mááse nquum tirim koe óága,' téḿé,' " tam Jeso ba méé.

Cg'árém cgùrim dis sere-sere sa
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

31 C'ẽes sere-sere sam kò gaicara bìrí ne a máá: "Nqarikg'ai di x'aia nea mosetara *dis hìis* dim cgùrim khama ii, ncẽe khóèm kò séè a gam dim xhárà̀m koe xhárà ba. 32 Wèé xu cgùri xu kam cg'áré me e, igaba ẽem kò tsǫm nem wèé hìian xhárà̀m di ka kaiam ga me e, a ba a ko hìi sa kúrú, i gha nqarikg'ai di tsa̱rán hàà gas di nxa̱an koe nquuan kúrú," téḿé.

Péré gãé-gãean dis sere-sere sa
(Lk 13:20-21)

33 Gatagam kò c'ẽes sere-sere sa bìrí ne a máá: "Nqarikg'ai di x'ai ne péré gãé-gãean khama ii, ncẽes ko dxàes khóè sa séè a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèés pérés koe tséé, si gãe," tam méé.

Dùús domkam kò Jeso ba sere-sere zi tséékagu sa
(Mk 4:33-34)

34 Jeso ba kò wèé gúùan ncẽe ga sere-serean cgoa xg'ae zi bìrí. Táám kò cúí gúù ga gazi cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu

tamase. 35 Ncẽe gúùa nem kò kúrú, porofitim kg'uia gúùan gha
hàà nxãasega tseegukaguè ka, ncẽem kòo máá:
“Sere-sere zi cgoar gha kg'áḿa Te xgobekg'am,
a gha nqõóm dis tshoa-tshoas koe guu a
chóm̀sea zi gúù zi bìrí ne,”
témé ka.

Tc'ẽese tama tsọman dis sere-seres ko nxàe sa

36 Jeso ba kò nxãaska xg'ae zi guu a ba a nquum q'oo koe tcãà.
Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Bìría
tchàno-tchano xae e xháràm koe tc'ẽese tama tsọman dis sere-
seres ka,” témé.

37 Me xọa xu a máá: “Gaam ẽem qãè cgùrian xhárà baa
Khóèm dim Cóá Me e, 38 me xhárà ba nqõó me e, i qãè cgùrian
khóè ne e *nqarikg'ai di* x'aian di ne, i tc'ẽese tama tsọman
nxãaska khóè ne e ẽe cg'ãèm di ne *ncẽe dxãwa ii ba*. 39 Me
cg'õo-kg'aom ẽe xhárà ana ba dxãwa me e, i khõán di x'aèan
kurian chõò-q'oo o, xu khõá-kg'ao xu moengele xu u. 40 Ncẽe
ẽe i ko ma tc'ẽese tama tsọman q'óèa tcg'òóè a ko ma dàòè
khamaga i gha kurian chõò-q'oo koe ii: 41 Khóèm dim Cóá ba
gha Gam di xu moengele xu tsééa tcg'òó, xu gha wèé gúùan ẽe
ko khóèan chìbian kúrúkaguan hẽé naka cg'ãèan ko kúrú khóèan
hẽéthẽé Gam di x'aian koe q'óèa tcg'òó. 42 A xu a gha c'eean
dim hạém q'oo koe xaoa tcãà ne, ncẽe kg'aean hẽé naka gãò
xọ́oan hẽéthẽé gha hàna koe. 43 Nxãaska ne gha ẽe tchàno ne
gane ka Xõòm di x'aian koe cáḿs khama ma x'áà. Gaam ẽe
tceean úúa ba méém kóḿ.”

Nqoana zi sere-sere zi

44 “Nqarikg'ai di x'aia nea qguùs xháràm koe chóm̀mèas
khama ii, khóèm ko hòò nem ko gaicara chóm̀ sa, a ba a gam
di qãè-tcaoan ka qõò a síí wèéan ẽem úúa ga x'ámágu, a ba a ẽem
xhárà ba hàà x'ámá.

45 “Gataga i gaicara nqarikg'ai di x'aian x'ámá-kg'aom
khama ii, ncẽe tcạàko zi nxọ́á zi ko qaa ba, ncẽe kaisa marian
ko tc'oà zi. 46 A ẽem kò c'ẽes tcạàkos nxọ́ás kaisase kái marian
ko tc'óà sa hòò, nem ko qõò a síí wèé gúùan ẽem úúa x'ámágu,
a ba a hàà x'ámá si.

47 “Gaicara i nqarikg'ai di x'aian c'uisís khama ii, ncẽe ko
tshàan q'oo koe tcãàè sa, a wèé x'aù qhàòan qgóó. 48 A ẽe
cg'oèas kò hãa ne xu ko x'aù qgóó-kg'ao xu tchàa koe tshàam-
kg'áḿ koe tceea úú si, a xu a síí ntcõó a qãè x'aùan sáà tcãà
gàba xu koe, a ẽe qãè taman aagu. 49 Ncẽeta ga i gha hàà ii
kurian chõò-q'oo koe. Moengele xu gha hàà a ẽe tchàno tama
ne ẽe tchàno ne xg'aeku koe tcg'òó. 50 A xu a gha c'eean dim
hạém q'oo koe xaoa tcãà ne, ncẽe kg'aean hẽé naka gãò xọ́oan
hẽéthẽé gha hàna koe,” tam méé.

Kạba zi qguù zi hẽé naka ncìí zi hẽéthẽé e

51 Me Jeso tẽè xu a máá: “Ncãa xao wèé gúùan ncẽe kóḿa q'ãa?” témé. Xu xọa Me a máá: “Eè” témé. 52 Me bìrí xu a máá: “Gaa domkam wèém x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba, ncẽe nqarikg'aian di x'aian ka qãèse xgaa-xgaaèa ba, nquum ka q'õòsem khama ii, ncẽe ko gam di zi qguù zi kạba zi hẽé naka ncìí zi hẽéthẽé gam dim nquum tòóa mááse dim koe tcg'òó, *a gam di ne khóè ne máà* ba.

Jeso ba ko Nasareta koe xguìè
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

53 Eẽm ko Jeso ba ncẽe zi sere-sere zi cgoa xg'ara, kam kò gaam qgáì ba tcg'oara guu. 54 Gam dim x'áé-dxoom koem ko hàà kam ko tshoa-tshoa a gane dim còrè-nquum koe khóè ne xgaa-xgaa, ne khóè ne kaisase are a máá: “Ncẽem khóè ba ncẽe tc'ẽean hẽé naka are-aresa zi qari zi hẽéthẽé nda hòòa? 55 A ncẽe ba gáé hìi xom-kg'aom dim cóám tama baa? A gam ka xõòs di cg'õèa ne gáé Maria tama? A gataga gaam ka qõesea xu gáé Jakoboa xu, Josefaa xu, Simonea xu, Jutasea xu tama xua? 56 A gam ka qõese ga zi wèé zia gáé gatá cgoa hãa tama? Kháé ba nxãaska ncẽem khóè ba ncẽe zi gúù zi wèé zi nda séèa?” ta ne ma tẽè. 57 Ne bóòa xguì Me.

Igabam kò Jeso ba bìrí ne a máá: “Porofiti ba wèé za ga tcommèam khóè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hẽé naka gam di x'áéan koe hẽéthẽé cúí oose,” témé. 58 A ba a kò gaa koe táá káí zi are-aresa zi tséé zi kúrú, gane di dtcòm̀an úú tama domka.

14

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

1 Eẽm x'aèm kam kò x'aigam Galilea dim Herote ba Jesom ka kóḿ. 2 A ba a gam di ne qãà ne bìrí a máá: “Ncẽe ba Johanem tcguù-tcguu-kg'ao me e. X'ooan koem tẽea! Gaa domka i ko ncẽe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.

3 Herote ba kò Johane ba qgóó a qáé, a qáé-nquus koe tcãà mea khama, Herotiases gam ka káíkhoem Filipim dis khóès domka. 4 Johane ba kò bìrí mea a máá: “X'áèan koe tsi kgoara mááè tama, séè si tsi ga kò hãa sa,” tam mééa khama. 5 *Gaa domkam* kò Herote ba cg'õo me kg'oana hãa, igabam kò khóè ne q'áò, Johane ba ne kòo porofitim iise séè khama.

6 Igaba Herotem di ábà x'aèan di cáḿan kas kò Herotiases ka cóáse sa ntcãà máá ne, a sa a Herote ba kaisase qãè-tcaokagu. 7 Me gaìses cgoa nqòòkagu si, dùús wèés ẽes ko dtcàrà sam gha máà si sa. 8 Xõòs kas kò qg'áièa xg'ara khamas kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa gàbas q'oo koe máà

te," témé. 9 Me x'aiga ba kaisase tshúù-tcao, igabam kò gàsean
ẽem kò kúrúa hãa hẽé naka cg'áè-khoe ne hẽéthẽé domka x'áè
sa tcg'òó, máàè sis gha sa. 10 A ba a *ncõo-kg'ao ba* qáé-nquus koe
tséé*a* úú, síím gha Johanem dis tcúú sa q'ãe ka. 11 Si kò gam
dis tcúú sa gàbas koe óáè a hàà dxàe-coa sa máàè, si kò séè a
xõòs koe úú si. 12 Xu gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà a
hàà tc'áróa ba séè a síí kg'ónò. A xu a qõò a síí Jeso ba bìrí i.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khóè ne tc'õókagu
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

13 Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kóḿ kam kò dxòrom cgoa tcg'oa
a nqoo-nqoosam qgáìm koe qõò a síí cúíse hãa. Igaba ẽes ko
xg'ae sa ncẽes gúù sa kóḿ ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a
nqàrè cgoa xùri Me. 14 Eẽm ko Jeso ba tcg'oa kam kò kaias xg'ae
sa bóò si ko xùri Me, Me thõò-xama máá ne a ba a gane di tcìì-
khoean kg'õèkagu.

15 Dqòara i ko qõò ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae
Me a máá: "Ncẽe ba cúía hãam qgáì me e, i ncãa gataga dqòa,
ke khóè ne qõòa q'aakagu naka ne x'áéa ne koe dìbi, naka síí
tc'õoan x'ámá mááse," témé. 16 Me Jeso ba xoa xu a máá: "Qaase
tama ia qõò ne gha sa, gaxao c'ẽe gúùan máà ne naka ne tc'õó,"
témé. 17 Xu bìrí Me a máá: "5 xu péré xu cúí xu xae úúa, naka
cáḿ x'aù tsara hẽéthẽé e," témé. 18 Me máá: "Ncẽe koe óága a,
Tíí koe," témé.

19 A ba a khóè ne bìrí ne dcãan-kg'ai koe ntcõó, Me 5 xu
péré xu hẽé, naka cáḿ x'aù tsara hẽéthẽé séè, a nqarikg'ai koe
ghùi-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khõá q'aa. A ba a xgaa-
xgaase-kg'ao xu máà, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu khóè ne máà
a. 20 Ne kò wèéa ne ga tc'õó a ne a xg'ãà, xu xgaa-xgaase-kg'ao
xu ẽe ncãa tc'õóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu tcãà, xu cg'oè.

21 Eẽ kò tc'õóa hãa xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo
xu khóè xu u, khóè zi hẽé naka cóán hẽéthẽé ko nxárá tcãàè
tama ne.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qõò
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

22 Me nxãaska Jeso ba qháése xgaa-xgaase-kg'ao xu chùi, xu
dxòrom q'oo koe tcãà, a c'ẽem xòèm *tshàam dim* koe Gam ka
tc'ãà a qõò, Gam qanega qaù a ko khóè ne di zi xg'ae zi qõòa
q'aakagu ka. 23 Eẽm ko xg'ae zi qõòa q'aakagua xg'ara kam
kò cúíse xàbìm koe q'ábà qaò, síím gha còrè ka. Eẽ i ko dqòa
kam kò gaa koe cúíse hãa. 24 Igabam kò dxòro ba tshàan nqáè
koe hãa, nqõóm ka nqúù ka, a ko tshàan di qhonèan ka ntcãa-
ntcãaè, tc'ãá ba xu kò q'óá-kg'ama khama.

25 Me Jeso ba q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam
tc'amkg'ai koe náà qõò a. 26 Igaba ẽe xu ko xgaa-xgaase-
kg'ao xu bóò Mem ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qõò ka xu kò

kaisase q'ae, a máá: “Dcạusoma me e!” témé, a xu a q'áòan ka q'au. 27 Igabam kò Jeso ba qháése kg'ui cgoa xu a máá: “Tíí Ra a ke xao tòón tcáó! Táá q'áò guu,” témé. 28 Me Petere xọa Me a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Tsáá ga Tsi kò ii ne, bìrí te nakar tshàam tc'amkg'ai koe síí cgae Tsi,” témé. 29 Me máá: “Hàà,” témé. Me kò nxãaska Petere ba dxòrom koe xõa, a ba a tshàam tc'amkg'ai koe qõò a Jesom koe síí. 30 Igaba ẽem ko tc'ãá ba bóò kam kò q'áò, a ba a tshoa-tshoa a tshàan ka tóm̀mè, kam ko q'au a máá: “X'aigaè, hùi te,” témé. 31 Me Jeso ba tshàua ba qháése tchoanà a qgóó me, a bìrí me a máá: “Tsáá ncẽe cg'áré dtcòm̀an di tsi, dùús domka tsi kò káíse tc'ẽe-tc'ẽesea máá?” témé.

32 Eẽ tsara ko dxòrom koe q'ábà kam kò gam tc'ãá ba téé. 33 Xu nxãaska ẽe kò dxòrom koe hàna xu dqọm̀ Me a máá: “Tseeguan kaga Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i,” témé.

Jeso ba ko Genesarete dim nqõóm koe tsàara ne khóè ne qãèkagu
(Mk 6:53-56)

34 Eẽ xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqõóm koe hàà. 35 Eẽm nqõóm di xu khóè xu ko Jeso ba bóòa q'ãa ka ne kò kg'uian tsééa úú gaam nqõó ba nxạma-nxạma hãa xu nqõó xu koe, ne wèé ne khóè ne gane di tcìì-khoean Gam koe óágа, 36 a ne a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáím xgám̀-kg'am qgóó sa. Ne kò wèéa ne ẽe ko qgóó Me ne kg'õèkaguè.

15

Ncìí kuri di cauan kaia ne khóè ne di i
(Mk 7:1-13)

1 Xu nxãaska Farasai xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé Jerusalema koe guu a Jeso ba hàà cgae, a hàà tẽè Me a máá: 2 “Dùús domka xu ko Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncìí kuri di cauan kaia ne khóè ne di ntcoea máá? Eẽ xu ko tc'õós cookg'ai koe xu xg'aà tshàu tama ka,” témé.

3 Me Jeso ba xọa xu a máá: “Dùús domka xao ko gaxao igaba gaxao di cauan tc'ãà-tc'ãa a Nqarim di x'áèan ntcoea máá? 4 Nqari ba ko máá: ‘Tcom méé tsi saò ba hẽé naka saò sa hẽéthẽé e,’ a ko gataga máá: ‘Wèém ẽe ko xõòm ka kana xõòs ka cg'ãèse kg'ui ba gha cg'õoè,’ témé. 5 Igaba xao ko gaxao máá: ‘Khóèm kò ko xõò ba kana xõò sa bìrí a máá: ‘Eẽr ga ko hùi cgoa tsia sa, nxãa sa *Nqari bar nqòòkagua hãas* máàku si i *khamar ko hùia tsi ka tààè*,’ témé 6 ne i qaase tama xõò bam gha tcom sa,’ ta xao mééa, a xao a ncẽem dàòm ka gaxao di cauan cgoa Nqarim dim kg'ui ba káà-hùikagua hãa. 7 Gaxao qãè khóèan khama ko ma kúrúse xaoè, tseegusem kò ko Isaia

porofita gaxao ka, ncẽem kò ko *Nqarim kg'uia hãa sa nxàe ka a ko* máá:
8 'Ncẽe ne khóè ne ko kg'áḿa ne cgoa tcom Te,
igabaga i gane di tcáóan Tíí koe nqúù u,
9 a ne a ko káà hùise dqo̱m̀ Te.
Gane di zi xgaa-xgaa zia
x'áè-kg'áḿ zi khóè ne di zi i khama,'
témé ka," tam Jeso ba méé.

Gúù zi khóè ne ko kúrú ne cg'uriga zi
(Mk 7:14-23)

10 A ba a khóè ne Gam koe tciia óá a bìrí ne a máá: "Komsana naka tua kóḿa q'ãa. 11 Eẽ ko kg'áḿs koe tcãà sa khóè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ẽe ko khóèm kg'áḿ koe tcg'oa sa ko khóè ba cg'uri-cg'uris ga si i," témé.

12 Xu nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a bìrí Me a máá: "A q'ana Tsia, Farasai xua kò xg'aìa hãa sa, ncẽes gúù sa xu kò kóḿ ka?" témé. 13 Me xo̱a xu a máá: "Wèém hìim Tirim Xõòm nqarikg'ai dim xhárà tama ba gha q'óèa tcg'òóè to̱bea ba cgoa. 14 Guu xu! Káà-tcgáí xu tcéè-tcuì-kg'ao xu u, káà-tcgáí ne khóè ne di xu ke. Káà-tcgáím khóèm kò c'ẽem khóèm káà-tcgáí ba tcéè-tcuì ne tsara gha wèéa tsara ga ha̱ém q'oo koe cg'áéa tcãà," tam méé.

15 Me Petere xo̱a Me a máá: "Ncẽes sere-seres ka bìría tchàno-tchano xae e," témé. 16 A ba a máá: "Qanega xao gáé kóḿa q'ãa tama? 17 Bóò tama xao gáé hãa, dùús wèés ẽe ko kg'áḿs koe tcãà sa ko ncãàs koe qõò, a sa a síí tc'áróm koe tcg'oa sa? 18 Igaba ẽe kg'áḿs koe guu a tcg'oara hãa sa tcáós koe guua, si ko nxãa sa khóè ba cg'uri-cg'uri. 19 Tcáós koe i ko cg'ãè tc'ẽean guu a tcg'oa khama, cg'õokuan hẽé, cg'áràn hẽé, xóé cgoakuan hẽé, ts'ãàn hẽé, tshúù-ntcõakagukuan hẽé, naka cóèkuan hẽéthẽé e. 20 Ncẽea gazi gúù zi khóè ba ko cg'uri-cg'uri zi zi i, igaba cg'uriga tshàuan cgoa tc'õó sa khóè ba cg'uri-cg'uri tama," tam méé.

Khóès di dtcòm̀a ne
(Mk 7:24-30)

21 Eẽm qgáìm koem ko Jeso ba guu kam kò Ture hẽé naka Sitone hẽéthẽé dim nqõóm koe qõò.

22 Kas kò gaa x'aè kaga Kanana dis khóès gaam xg'aekum di sa hàà cgae Me, a sa a q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te, tiris cóá sa ko kaisase dxãwa tc'ẽean ka xgáèè ke," témé. 23 Me Jeso ba táá c'ẽem kg'uim ga ba xo̱a si. Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà dtcàrà Me, a máá: "Bìrí si nakas qõò, q'auas ko xùri xae e ke," témé. 24 Me xo̱a a máá: "Iseraele di ne khóè ne ncẽe ho̱àra ghùuan khama ii ne koe cúíga Ra tsééa óáèa hãa," témé.

25 Si khóè sa hàà, a cookg'aia ba koe qúrùa sa cgoa qo̱m̀ a
máá: “X'aigaè, hùi te,” témé. 26 Me xo̱a si a máá: “Qãè tama ia
cóán di péréan gha séè a ha̱ghuan xaoa mááè sa,” témé.
27 Si máá: “Eè X'aigaè, igaba i ko ha̱ghuan igaba qàmà-coa
zi péréan di zi q'õòsean di tafolean koe ko guu a tcheè zi tc'õó
na,” témé. 28 Me nxãaska Jeso ba xo̱a si a máá: “Khóè seè, kaisa
dtcòm̀an si úúa! Eẽ si ko ma tc'ẽe khamaga ma méé i kúrúse,”
témé. Si kò gas dis cóá sa gaam x'aèm ẽem kaga qãè.

Jeso ba ko kái ne khóè ne qãèkagu

29 Me Jeso ba ẽe koe guu a Galilea dim tshàam qàe koe síí, a
ba a xàbì ba q'ábà qaò a síí ntcõó gaa koe. 30 Zi kái zi xg'ae zi
hàà cgae Me a óá ts'íîko ne hẽé naka káà tcgái ne hẽé, naka
nqo̱ara ne hẽé naka kg'ui tama ne hẽé naka kái ne c'ẽe ne
hẽéthẽé e, a ne a hàà nqàrè-kg'ama ba koe xòo ne, Me qãèkagu
ne. 31 Ne khóè ne are, ẽe ne ko kg'ui tama ne khóè ne bóò
ne ko kg'ui ka, naka ẽe nqo̱ara hãa ne hẽé ne ko qãè ka, naka
ẽe ts'íîko ne hẽé ne ko qõò ka, naka ẽe káà tcgái ne ko bóò ka
hẽéthẽé e. Ka ne ko Iseraele dim Nqari ba dqo̱m̀.

Jeso ba ko 4,000 sa nqáéa ne khóè ne tc'õókagu
(Mk 8:1-10)

32 Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tciia óá a
máá: “Ncẽe ne khóè ner ko thõò-xama máá, ncẽeska ne nqoana
cáḿan Tíí cgoa hãa khama, a tc'õó ne gha gúù ga úú tama,
Ra xàbà ne hãase dìbikagua ne tc'ẽe tama, hẽé ne gha a dàòan
q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé khama,” tam méé. 33 Xu Gam di
xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xo̱a Me a máá: “Ncẽem tchàa-xgóóm
koe xae gha ndaa koe tc'ãòa péréan hòò, a ncẽeta noos xg'ae sa
tc'õókagu?” témé. 34 Me Jeso ba tẽè xu a máá: “Nta noo péréan
xao úúa?” témé. Xu máá: “7 péréan hẽé naka cg'orò x'aù-coan
hẽéthẽé e,” témé.
35 Me xg'ae sa bìrí si góḿan-kg'ai koe ntcõó. 36 Me gaxu péré
xu 7 xu hẽé naka x'aùan hẽéthẽé séè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa
máá xg'ara, a khõá q'aa a, a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà a, xu
xgaa-xgaase-kg'ao xu khóè ne máà a. 37 Ne wèéa ne ga tc'õó
a ne a xg'ãà, gaa koe guus ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ẽe
kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe. 38 Khóè ne ẽe kò
tc'õó nea kò 4,000 ne e, khóè zi hẽé naka cóán hẽéthẽé kò nxárá
tcãàè tama ne.
39 Me kò khóè ne dìbikagu, a ba a dxòrom koe tcãà a Magatane
dim nqõóm koe qõò.

16

Farasai xu hẽé naka Saduke xu hẽéthẽéa ko x'ái sa qaa
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

1 Xu kò Farasai xu hẽé naka Saduke xu hẽéthẽé xu hàà cgae
Me, a qgóó Me xu gha qgáìan xu kòo qaa khama dtcàrà Me,
are-aresas x'áís nqarikg'ai di sam gha x'áí xu sa. 2 Me xo̱a
xu a máá: [“Dqòara i kò hãa ne tu ko máá: ‘Nqarikg'ai ne
nco̱à a, khamam gha q'uu dim cáḿ ba qãè me e,’ témé, 3 a
ncẽe ntcùúkg'ai cgoa kò ii ne tu ko máá: ‘Nqarikg'ai ne nco̱à
a, a ntcùú u, khama i gha ncẽe cáḿ ka tuu-c'õòan hàna,’ témé.
Nqarikg'ai di bóòse-q'ooan nxàea ka̱bian tu q'ana hãa, ka tu
gáé cuiskaga ncẽem x'aèm ka ko kúrúse zi x'áí zi kgoana naka
nxàea ka̱bia hãa tite?] 4 Qhàòs ncẽe cg'ãè cau, a cg'árà di sa ko
are-aresas x'áí sa qaa. Igabas cúís x'áís ga sa x'áíèa hãa tite,
Jonam dis x'áís cúís oose,” tam Jeso ba méé. A ba a nxãaska
guu ne a qõò.

Farasai xu hẽé naka Saduke xu hẽéthẽé di péré gãé-gãea ne
(Mk 8:14-21)

5 Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu tshàa ba tchoaba ka xu kò
péréan séè c'urùa hãa. 6 Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Q'ãa méé
xao, naka xaoa kòresea hãa Farasai xu hẽé naka Saduke xu
hẽéthẽé di péré gãé-gãean koe,” témé.

7 Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: “Ncãa xae táá péréan cgoa
hàà,” témé.

8 Igabam kò Jeso ba *Gaxu di kg'uian* q'ana hãase bìrí xu a
máá: “Gaxao ncẽe cg'áré dtcòman úúa xaoè, dùús domka xao
ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá? 9 Qanega xao
gáé bóòa q'ãa tama? A tc'ẽe-tc'ẽese tama xaoa 5 xu péré xu ncẽe
Ra kò 5,000 ne khóè ne khõá q'aa máá xu, naka nta noo q'ore
zi xao kò tcana cg'oè-cg'oe sa? 10 Kana xaoa tc'ẽe-tc'ẽese tama
7 xu péré xu ka, 4,000 ne khóè ne koe, naka nta noo zi q'ore
zi xao ko tcana cg'oè-cg'oe sa? 11 Dùúska xao bóòa q'ãa tama,
péréan kar kg'ui cgoa xao o tama sa? Igaba méé xao Farasai
xu hẽé naka Saduke xu hẽéthẽé di péré gãé-gãean koe kòresea,”
tam méé.

12 Xu nxãaska kóḿa q'ãa, péré gãé-gãean koe méé xu kòrese
sam nxàe tama sa, igaba Farasai xu hẽé naka Saduke xu
hẽéthẽé di xgaa-xgaan koe e sa.

Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (16:13–20:34)

Petere ba ko Jesom koe nxàese
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

13 Eẽm ko Jeso ba Kaesarea Filipi ta ko ma tciièm nqõóm
koe hàà kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽè a máá:
“Khóèm dim Cóám ka ne ko khóè ne máá dìí Me e, témé?” ta
méé. 14 Xu xo̱a a máá: “C'ẽe ne ko máá: Johane Tsi tcguù-tcguu-
kg'ao Tsi i,” témé, ne ko c'ẽe ne máá: “Elija Tsi i,” témé, ne ko c'ẽe

ne qanega máá: “Jeremia Tsi i kana porofiti xu ka c'ẽe Tsi i,” témé.

15 Me máá: “Kháé xao ko gaxao nta méé, dìí Raa, ta xao ko méé?” témé. 16 Me Simone Petere ba xo̱a Me a máá: “Tsáá Tsia *nqòò**kaguèa* Tsi Kreste Tsi i, kg'õèam N̄qarim di Tsi Cóá Tsi,” témé.

17 Me Jeso ba xo̱a me a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa tsia tsáá Simone tsi, Jonam di tsi cóá tsi, ncẽe sa tsi khóèan ka x'áíè tama, igaba tirim Xõòm nqarikg'ai koe hànam ka a khama. 18 Ra ko Tíí bìrí tsi a ko máá, Petere tsi i, témé, ra gha Tiris kereke sa ncẽes nxo̱ás tc'amkg'ai koe tshào, i dxãwam di qarian ga tàà si tite. 19 Xgobekg'aman nqarikg'ai di x'aian dir gha máà tsi, si gha wèés gúùs ẽe tsi ko nqõómkg'ai koe qáé sa nqarikg'ai koe qáéèa hãa, si gha wèés gúùs ẽe tsi ko nqõómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hãa,” tam méé. 20 A ba a nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu qarika x'áè a máá, táá méé xu cúí khóè ga bìrí Kreste Me e sa, témé.

*Jeso ba ko Gam di xgà**rasean hẽé naka Gam di x'ooan hẽé**thẽé ka kg'ui*

(Mk 8:31–9:1; Lk 9:22-27)

21 Jeso ba kò ẽem x'aèm koe guu a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a x'áí, Jerusalema koe méém qõò sa, naka síí kaia xu hẽé, naka kaia xu peresiti xu hẽé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu ka hẽéthẽé thõò-thõoè sa, naka baa cg'õoè, naka baa nqoana dim cáḿ ka x'ooan koe ghùiè.

22 Me Petere ba séèa tcg'òó Me, a tshoa-tshoa a dqàè Me a máá: “Cuiskaga a, X'aigaè, ncẽes gúù sa cuiskaga Tsáá koe kúrúse tite!” témé. 23 Igabam kò Jeso ba ka̱bise a Petere ba bìrí a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè, Tiri tsi qa̱e-kg'ao tsi i, Nqarim di zi gúù zi koe tsi tc'ẽea tsi tcãà tama ke, igaba tsi khóèan di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea,” témé.

24 Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Ncẽè c'ẽem khóèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòa xguìse naka baa gam dim xgàu hìi ba dcẽé naka xùri Te. 25 Dìím wèém ẽe gaam dis kg'õè sa qgóóa qari kg'oana bas gha aaguse cgae, igaba dìím wèém ẽe ko Tíí domka gaam dis kg'õès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama. 26 Dùús ka ba gha khóè ba kháé ka̱bisea máàè, ncẽè wèém nqõó bam kòo hòò, a ba a gaam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khóè ba gaam di kg'õèan téé-q'oo koe dùútsa gúù sa tcg'òó a máà? 27 Xõòm dim x'áàm koe hànasem gha Khóèm dim Cóá ba Gam di xu moengele xu cgoa hàà khama, a ba a gha wèém khóè ba ẽem kúrúa hãa zi tséé zi koe guu a suruta. 28 Tseegua ner ko bìrí tu u: Ncẽe koe téé-tẽe ne ka c'ẽea ne x'ooan xáṁa hãa tite,

Khóèm dim Cóá ba ne bóò, Me Gam di x'aian koe hãase hàà tama cookg'ai koe," tam méé.

17

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kabise a tãá
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

1 6 cáḿan qãá q'oo koem kò Jeso ba Petere ba hẽé, naka Jakobo ba hẽé, naka gam ka qõesem Johane ba hẽéthẽé xu séè, a kaiam xàbì ba q'ábà qaò cgoa xu, xu gaa koe síí cúía hãa. 2 Gaxu cookg'ai koe i kò bóòse-q'ooa ba kabise a tãá, i kg'áía ba cáḿs khama ma tcaà, i Gam di qgáían x'áàm khama ma q'úú. 3 Ka tsara kò gaa x'aè kaga Moshe ba hẽé naka Elija ba hẽéthẽé tsara gaxu ka bóòè, a ko Jesom cgoa kg'ui. 4 Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: "X'aigaè, qãès gúù si i ncẽe koe xae hãa sa. Ncẽè tc'ẽe Tsi kòo ne, ra gha nqoana nquu xu ncẽe koe tshào, me gha c'ẽe ba Tsari ii, me c'ẽe ba Moshem di, me gha c'ẽe ba Elijam di," tam méé.

5 Eẽm qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga x'áàkos túú-c'õò sa qàbia tcãà xu. Me kò gaa x'aè kaga kg'ui ba túú-c'õòs q'oo koe tcg'oa a máá: "Ncẽe ba Tirim Cóá Me e, ncàm̀a Raa ba, Gaam kar kaisase qãè-tcaoa hãa. Komsana Me," témé.

6 Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ncẽes gúù sa kóḿ ka xu kò kg'áía xu cgoa góḿankg'ai koe cg'áé, a xu a kaisase q'ae. 7 Igabam kò Jeso ba hàà a qgóó xu a máá: "Tẽea xao téé, naka táá q'áò guu," témé. 8 Eẽ xu ko ghùi-kg'ai ka xu kò táá cúí khóè ga hòò, Jesom cúím oose.

9 Eẽ xu ko xàbìm koe xõa kam kò Jeso ba x'áè xu a máá: "Táá cúí khóè ga ẽe xao bóòa hãa sa bìrí guu, nakam nxãakg'aiga Khóèm dim Cóá ba x'ooan koe síí tẽe," témé. 10 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽè Me a máá: "Dùús domka xu ko nxãaska x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu máá, Elija ba méém kg'aia hàà, téméa máá?" témé. 11 Me Jeso ba xoa xu a máá: "Tseeguan kagam gha Elija ba hàà, a hàà wèé zi gúù zi kg'ónò, 12 igabar ko bìrí xao o a ko máá: Elija ba ncìísega hààraa, igabaga ne kò bóòa q'ãa me tama, a kò wèé zi gúù zi tc'ẽe ne kò ko zi kúrú cgae me. Gaam dàòm cúím kagam ko Khóèm dim Cóá ba hàà tshàu q'ooa ne koe xgàraè," tam méé. 13 Xu nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu kóḿa q'ãa, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko dxãwa tc'ẽean ka tcãàèam cóá ba kg'õèkagu
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

14 Eẽ xu ko xg'aes koe hàà, kam kò c'ẽem khóè ba Jesom koe hàà, a ba a hàà cookg'aia ba koe qom̀, 15 a máá: "X'aigaè, thõõ-xama máá tirim cóá ba, x'óóa qae dis tcìì sam úúa, a ko kaisase xgàrase, a ko kái-kg'aise c'eean hẽé naka tshàan hẽéthẽé q'oo

koe cg'áéa tcãà ke. 16 Ra Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe óágа mea, igaba xu kò kg'õèkagua ba ka tààè," tam méé.
17 Me Jeso ba xo̱a me a máá: "Oo, tsóágase dtcòm̀ úú tamas qhàò sa gáé ncẽe sa, a cg'ãè tc'ẽe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa! Nta noose Ra gha qáò-tcaoa máá tu u! Ncẽe koe óá me, Tíí koe!" témé. 18 Me Jeso ba dxãwa tc'ẽean dqàè, i gam cóám koe tcg'oa, me gam x'aèm koe ga guu a qãè.
19 Nxãaska xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu Jeso ba dxùukg'ai koe séèa tcg'òó, a tẽè Me a máá: "Dùús domka xae kò tààè, a táá xhàiagu u?" témé. 20 Me xo̱a xu a máá: "Cg'áré dtcòm̀an xao úúa hãa domka a. Tseeguan kar ko bìrí xao o, a ko máá: Dtcòm̀an xao kò úúa mosetara dis hìis dim tc'ubim khama noo o, ne xao gha ncẽem xàbì ba bìrí a máá: 'Ncẽe koe tcg'oa naka ẽe síí hãa koe síí,' témé, nem gha tcg'oa. Cúí gúù ga tàà xaoa hãa tite. 21 [Igaba i ncẽeta iian tcg'oa tama, igaba còrèan hẽé naka tc'õoan carasean ka hẽéthẽé cúíga i ko kúrúse]," témé.

Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mk 9:30-32; Lk 9:43b-45)

22 Eẽ xu ko Galilea koe hààraa xg'ae kam kò Jeso ba bìrí xu a máá: "Khóèm dim Cóá ba gha hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãàè, 23 ne gha cg'õo Me, Me gha nqoana dim cáḿ ka x'óóan koe ghùiè," témé. Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu kaisase tshúù-tcao.

Tempelem ko tcg'òóa mááè maria ne

24 Eẽ xu ko Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé xu Kaperenaume koe tcãà ka xu kò tempelem di xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Peterem koe hàà a tẽè me a máá: "Gaxao dim xgaa-xgaa-kg'ao ba gáé tempelem di marian tcg'òó tama?" témé. 25 Me xo̱a a máá: "Èè, tcg'òó om ko," témé.
Eẽm ko Petere nquum q'oo koe tcãà, kam kò Jeso ba tc'ãà a kg'ui cgoa me a máá: "Nta tsi ko ma tc'ẽe, Simoneè? Dìín koe xu ko nqõóan di xu x'aiga xu marian séè? X'áé-kg'ao ne koea kana c'ẽe ne koea?" ta méé. 26 Me Petere xo̱a a máá: "C'ẽe ne koe e," témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: "Nxãaska ne x'áé-kg'ao ne kgoarasea. 27 Gatà i ii igaba méé xae táá ghã̱a xu guu, ke tshàam koe qõò naka x'aù qgóó cgoa dim dqùi ba síí tcãà, naka tc'ãà dim x'aùm qgóó tsi ko ba séè, naka kg'ámа ba kgóà, kaiam mari ba tsi gha hòò ke. Séè me naka síí mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu máà me, Tíí hẽé naka tsáá hẽéthẽé tsam di suruta iise," tam méé.

18

Nqarikg'ai di x'aian koe kaisase kaia ba
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

1 Eẽm x'aèm ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a
tẽè Me a máá: “Dìína nqarikg'ai di x'aian koe kaia?” témé.
2 Me cg'árém cóá ba Gam koe tciia óá, a hàà xg'aekua xu koe
tòó me, 3 a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Kạbise xao kò a
cóán khama ii tama, ne xao cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe
tcãà tite. 4 Gaa domkagam gha wèém ẽe ko ncẽem cóám khama
ma cg'áré-cg'arese ba nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ii. 5 Dìím
wèém ẽe ko ncẽeta iim cóá ba Tiri cg'õèan koe qãèse hààkagu
ba ko Tíí tc'áróga qãèse hààkagu.

Chìbi kúrúkaguku sa
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

6 “Igabaga dìím wèém ẽe ko ncẽe ne cg'áré ne ncẽe ko Tíí
koe dtcòm̀ ne ka c'ẽe ba chìbian kúrúkagum ka i gha qãè ii, gáí
cgoa dis nxo̱ás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòóè, me tshàam
ka nqãaka xaoa tcãàè, a tóm̀mè ne. 7 Haò, cg'ãè i gha ii nqõóm
koe, gúù zi ncẽe ko khóèan chìbian kúrúkagu zi ka! Eẽta ii zi gúù
zi méé zi hàà, igabaga haò, cg'ãè i gha ii, khóèm ẽe zi ko gaa zi
gúù zi gam koe guu a hààm ka.

8 “Ncẽè tsarim tshàu ba kana tsarim nqàrèm kò ko chìbi
kúrúkagu tsi ne méé tsi q'ãea tcg'òó naka aagu me. Qãèa i gha
máá tsi, nqo̱ara hãase kana ts'íìkose tsi gha kg'õèan koe tcãà
ne, cám̀ tshàu kana cám̀ nqàrèse chõò tama c'eean koe xaoa
tcãàèan ka khama.

9 “A ncẽè tsarim tcgáím kò ko chìbian kúrúkagu tsi ne, ho̱bea
tcg'òó naka aagu me. Qãè i gha máá tsia, káà tcgáíse tsi gha
kg'õèan koe tcãà sa, cám̀ tcgáí úúase chõò tamas c'ees dxãwam
dis koe xaoa tcãàèan ka ke.

Ho̱àra hãas ghùus dis sere-sere sa
(Lk 15:3-7)

10 “Q'ana méé tu hãa naka táá ncẽe ne cg'áré ne ka c'ẽea ne
ga cg'ãa-cg'ana iise bóò guu. Bìrí tu ur ko a ko máá: gane di xu
moengele xu nqarikg'ai koe hãa xu ko Abom nqarikg'ai koe
hàna ba wèé x'aè ka bóò ke. 11 [Khóèm dim Cóá ba hààraa,
hààm gha ho̱àra ne kgoara ka.]

12 “Nta tu ko ma tc'ẽe? Ncẽè khóèm kò 100 zi ghùu zi úúa, si
gazi xg'aeku koe cúí sa ho̱à, ne ba cuiskaga ẽe zi 99 zi xàbìan
koe guu naka ẽe ho̱àra hãa sa síí qaa tite? 13 A ncẽè hòò sim
kòo ne, tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Kaisasem gha gaas
ẽes cúís domka qãè-tcao, ho̱à ta ga hãa zi 99 zi nqáéa hãase.
14 Gatà iim dàòm cúím kam gatu dim Xõòm nqarikg'ai koe hàna
ba tc'ẽe tama, ẽe cg'áré ne ka i gha cúía ne ga kaàkaguè sa.

Tsáá qõem ncẽe ko chìbian kúrúa máá tsi ba

15 “Ncẽè tsáá qõem kò chìbian kúrú cgae tsia ne méé tsi síí
cgae me, naka dqàè me cám̀ tsao ii koe, a ncẽè komsana tsim

kò ko ne tsi ncãa tsáá qõe ba gaicara hòòa mááse. 16 Igabam kò komsana tsi tama ne méé tsi cúí kana cám̀ khóèan cgoa síí cgae me. *Ncẽes gúù sa tsi kò kúrú ne tsi ko Nqarim di zi Tcgãya zi ko nxàe sa kúrú ncẽe ko máá:* 'Cám̀ kana nqoana khóèan kò c'ẽes gúù sa nxàea tseegukagu ne i gha wèé khóèan ga tseeguan bóòa hãa,' témé sa. 17 A ncẽè komsana ne tamam kò hãa ne méé tsi kerekes dis xg'aes di ne koe síí naka bìrí ne. A ncẽè kerekes di ne nem kò komsana tama ne méé tsi tãám nqõóm dim khóèm khama ma qgóó me, kana mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khama ma.

18 "Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Dùús wèés ẽe tu gha nqõómkg'ai koe qáé sa gha nqarikg'ai koe qáéèa hãa. Si gha gatà dùús wèés ẽe tu gha nqõómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hãa.

19 "Gaicara Ra ko [tseeguan] bìrí tu u a ko máá: A ncẽè gatu ka cám̀ tsara kò nqõómkg'ai koe c'ẽes gúùs dtcàrà koe dtcòm̀kua ne, ne tsara gha Abom nqarikg'ai koe hànam ka kúrú mááè si. 20 Nda koe ga igaba cám̀ kana nqoana khóèan kòo tirim cg'õèm cgoa xg'aea hãa, ner gaa koe gane xg'aeku koe hàna," tam méé.

Cgóm̀ku úú tamam qãàm dis sere-sere sa

21 Me nxãaska Petere ba Jesom koe hàà a tẽè Me a máá: "X'aigaè, nta noo q'oro ba gha tíí qõe ba chìbian kúrú cgae te, ra chìbia ba qgóóa máá me, 7 q'oroa gáé?" témé. 22 Me Jeso ba xo̲a me a máá: "Bìrí tsir ko: 7 q'oro ka tamase, igaba 70 zi 7 zi i.

23 "Gaa domka i nqarikg'ai di x'aian x'aigam cgoa ko nxárá xg'aeè, ẽe ko gam di ne qãà ne cgoa xg'ae a ntcõó a ẽe ne cgóbè cgae mea zi gúù zi nxàe cgoa ne ba. 24 Eẽm ko tshoa-tshoa a ko gatà hẽé kagam kò khóèm 10 cãan marian di kò cgóbè cgae mea ba gam koe óáè. 25 Surutaa ba kam kò ko tààè khamam kò x'aiga ba x'áè sa tcg'òó, gabá hẽé naka gam dis khóè sa hẽé naka cóáa khara hẽé naka wèé gúùan ẽem úúa hãa hẽéthẽé méé i x'ámáguè, nakam suruta ka̲bìè sa. 26 Me qãà ba cookg'aia ba koe qo̲m̀, a còrè me a máá: 'X'aigaè, qáò-tcaoa máá te, wèé gúùa ner gha suruta ka̲bi ke,' témé. 27 Me ẽem qãàm dim x'aiga ba thõò-xama máá me, a kgoara me, a chìbia ba qgóóa máá me.

28 "Igabaga ẽem ko gaam qãà ba tcg'oa, kam kò c'ẽem qãàm cg'áré mari-coan kò cgóbè cgae mea ba hòò. A ntcàù me, a tshoa-tshoa a chúú-chuu me, a máá: 'Cgóbè cgae tea tsias gúù sa suruta ka̲bi,' témé. 29 Me gam ka c'ẽe ba qo̲m̀ a dtcàrà me a máá: 'Qáò-tcaoa máá te, surutar gha ka̲bi tsi ke,' témé. 30 Gabagam ko xguì, a ba a qõò a síí kúrú me khóè ba qáé-nquus koe tcãàè, a nxãakg'aiga síí suruta ka̲bi me.

31 “Eẽ xu ko c'ẽe xu qãà xu ẽe kúrúsea sa bóò ka xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a síí gaxu dim x'aiga ba bìrí wèé zi gúù zi ẽe kúrúsea zi. 32 Me nxãaska x'aiga ba qãà ba tciia tcãà a máá: ‘Tsáá qãà tsi cg'ãè cau tsi, wèé chìbia tsi ẽe gar kò qgóóa máá tsia, dtcàrà tea tsi kò hãa domka. 33 Qaase tama i gáé kò hãa, thõò-xama-máákuan tsi ga tsáá ka c'ẽem koe úú sa, ncẽer kò ma thõò-xama máá tsia khamaga ma?’ témé. 34 Me xgóàm hãa khama gam ka q'õòse ba síí qáé-nquus koe tcãà me, me kaisase thõò-thõoè, a síí nxãakg'aiga suruta kạbi wèéan ẽem kò cgóbèa a.

35 “Ncẽea tirim Xõòm nqarikg'ai dim gha thẽé gatu koe kúrús ga si i, ncẽè gatu ka c'ẽem wèém kò gam ka qõese ba wèé tcáóa ba cgoa qgóóa máá tama ne,” tam Jeso ba méé.

19

Aagukus khóè khara di sa
(Mk 10:1-12)

1 Eẽm ko Jeso ba ncẽe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam kò Galilea koe guu a Jutea koe qõò Jorotane di c'ẽe xòèan za. 2 Zi kò kaia zi xg'ae zi xùri Me, Me gaa koe ga kúrú ne ne qãè.

3 Xu c'ẽe xu Farasai xu hàà cgae Me, qáé Me xu gha qgáìan xu kòo qaa khama a máá: “A x'áèan koe ia kgoaraèa, khóèm gha gam dis khóè sa aagu sa c'ẽes gúùs domka?” témé.

4 Me xọa a máá: “Nxárá ta ga xao gáé hãa, tshoa-tshoas koem Kúrú-kg'ao ba khóè ba hẽé naka khóè sa hẽéthẽé kúrúa hãa sa?” témé. 5 A ba a máá: “Gaa domkagam gha khóè ba gam ka xõò ba hẽé naka xõò sa hẽéthẽé khara guu a ba a gha gam dis khóès koe tc'àmàse, khara gha cúím cgàa ba ii. 6 Gaa domka khara cuiskaga cám tite, igabaga khara gha cúím cgàa ba ii. Gaa domka méés táá Nqarim ka xg'ae-xg'aeèa sa khóèm ka q'aa-q'aaè guu.

7 Xu tẽè Me a máá: “Kháé dùús domka ba kò ko Moshe nxãaska x'áèan tcg'òóa máá, khóèm ga gam dis khóè sa q'ara khara hãa dis tcgãya sa máà, a aagu si di i?” témé.

8 Me xọa xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba kgoara máá xao o, gaxao di zi khóè zi xao gha aagu sa. Igabaga i kò tshoa-tshoas koe gatà ii tama. 9 Igabar ko bìrí xao o a ko máá: Dìím wèém ẽe ko gam dis khóè sa aagu, cg'árà di gúù ka tamase, a ko c'ẽes khóè sa séè ba ko cg'áràn kúrú,” ta méé.

10 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: “A ncẽè séèkus kò ncẽeta ii ne i qãè e khóè khara gha táá séèku sa,” témé.

11 Me xọa xu a máá: “Wèé khóèan ga cuiskaga ncẽe kg'uian kóḿa q'ãa tite, igaba ẽe máàè ea ne cúí ne ne e. 12 Khóè xua hàna khama, cóán ábà tite xu: c'ẽe xua gatà ma ábàèa, xu c'ẽe xu khóèan ka gatà ma kúrúèa, xu c'ẽe xu gaxu ka kúrúse ana,

nqarikg'ai di x'aian domka. Eẽ ga kóḿa q'ãa ba méém kóḿa q'ãa," témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'eekg'ai
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

13 Nxãaska ne kò cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòó cgae, a còrèa máá a ka. Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu khóè ne dqàè.

14 Igabam kò Jeso ba máá: "Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu! Nqarikg'ai di x'aia nea gatà ii ne di i ke," témé. 15 A ba a tshàua ba gane koe tòó, a gaa koe guus ka tcg'oa a qõò.

Qárí-kg'aom qguùa ba
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

16 Kam kò gaa x'aè kaga c'ẽem khóè ba Jesom koe hàà a ba a tẽè Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dùútsa gúùs qãè sa ra gha kúrú a nxãasega chõò tamas kg'õè sa hòò?" témé. 17 Me bìrí me a máá: "Dùúska tsi ko qãèan ka tẽè Tea máá? Cúím khóèm cúím ga ba qãè Me e. Igaba tsi kò kg'õèan koe tcãà kg'oana ne méé tsi x'áè-kg'áḿan qgóóa qari," témé. 18 Me tẽè Me a máá: "Ndaka nea?" témé. Me Jeso ba xǫa a máá: "Táá méé tsi cg'õo guu, táá méé tsi cg'árà kúrú guu, táá méé tsi ts'ãà guu, táá méé tsi tshúù-ntcõan nxàe guu. 19 Saò ba hẽé naka saò sa hẽéthẽé méé tsi tcom. Tsáá ka c'ẽe ba ncàm̀, ẽe tsi ma ncàm̀sea khamaga ma," témé. 20 Me gam qárí-kg'ao ba máá: "Wèé x'áè-kg'áḿan ncẽe gar qgóóa qaria, dùú sa ra qanega tcàoa hãa?" témé. 21 Me Jeso ba xǫa me a máá: "Ncẽè wèé za ga tsi kò tchàno kg'oana ne qõò naka tsia síí wèé zi gúù zi ẽe tsi úúa hãa zi x'ámágu naka tsia ẽe dxàua ne khóè ne máà, nxãaska tsi gha nqarikg'ai koe qguùan úúa. Naka nxãaska hàà xùri Te," tam méé. 22 Eẽm ko gaam qárí-kg'ao ba ncẽe sa kóḿ kam kò tshúù-tcaoase qõò, káí zi gúù zim kò úúa hãa khama.

23 Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Tseegua ner ko bìrí xao o: Qguùam khóèm gha nqarikg'ai di x'aian koe tcãà sa kaisase qari si i. 24 A ra a ko gaia máá: Kamelean gha dqààm di kòm̀-coan koe nqurì sa thamka si i, qguùam khóèm gha Nqarim di x'aian koe tcãàs ka," témé.

25 Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ncẽe sa kóḿ ka xu kò kaisase are a xu a tẽè a máá: "Kháé ba gha nxãaska dìí ba kgoaraè?" témé. 26 Me Jeso ba bóò xu a máá: "Khóèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèé gúùa ne Nqarim koe subu u khama," témé.

27 Me Petere nxãaska xǫa Me a máá: "Bóò! Sixaea wèé gúùan ga guua, a ko xùri Tsi. Dùú sa gha kǫ̀bisea máá xae e?" témé.

28 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tseegukar ko bìrí xao o: kǫ̀bam nqõóm koe, ncẽe Khóèm dim Cóám ko x'aian dis ntcõó-q'oos

x'áàn dis koe hàà ntcõó, ne xao gha gaxao ẽe ko xùri Tea hãa xao thẽé x'aian di zi ntcõó-q'oo zi 12 zi koe síí ntcõó, a xao a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra. 29 Igaba dìím wèém ẽe Tiri cg'õèan domka x'áéa ba guua ba, kana qõese ga xu, kana qõese ga zi, kana xõòm ga ba, kana xõòs ga sa, kana cóán ga, kana xháràn ga, nxãa ba gha 100 q'oro *ncẽe zi gúù zi* máàè, a ba a gha chõò tamas kg'õè sa q'õò. 30 Igabaga ne gha kái ne ẽe tc'ãà di ne kháóka di ne ii, ne gha ẽe kháóka di ne tc'ãà di ne ii," tam méé.

20

Kg'om xháràm di tséé-kg'aoan di surutaa ne

1 Nqarikg'ai di x'aia nea xhárà ba q'õòam khóèm khama ii khama, ncẽe ko ntcùúkg'ai cgoa tcg'oa a qõò, a síí khóè xu gam dim kg'om xháràm koe gha tséé xu qaa ba. 2 A ba a dtcòm̀ku cgoa xu, cáḿan di maria nem gha ko suruta xu sa, a ba a gam dim kg'om xháràm koe tsééa tcãà xu. 3 A ba a 9 di x'aè ka tcg'oa, a qõò a síí c'ẽe xu bóò xu x'ámágu dis qgáìs koe téé-tẽe, cúí gúù ga kúrú tamase. 4 Me bìrí xu a máá: "Gaxao igaba méé xao thẽé tirim kg'om xháràm koe síí tséé. Eẽ tchàno ii sar gha suruta xao o ke," témé. 5 Xu qõò. Me gaicara koaba ka hẽé naka dqòa tcgaì ka hẽéthẽé tcg'oa a qõò, a síí gatà iis gúùs ga sa kúrú. 6 Me dqòa ka tcg'oa a qõò, a gaicara c'ẽe xu bóò xu tẽe. Me tẽè xu a máá: "Dùús domka xaoa koabam wèé ba gúù kúrú tamase ncẽe koe téé-tẽe?" témé. 7 Xu xo̧a me a máá: "Cúí khóè ga tsééan máà xae e tama domka a," témé. Me máá: "Gaxao igaba méé xao tirim kg'om xháràm koe síí tséé," témé.

8 Cáḿs ko tcãà kam kò kg'om xháràm ka q'õòse ba tc'ãà-cookg'aim gaxu di ba bìrí a máá: "Tséé-kg'ao xu tcii naka suruta xu. Kháóka hààraa xu cgoa tshoa-tshoa naka tc'ãà di xu koe síí chõò," témé. 9 Xu tséé-kg'ao xu ẽe kò dqòa ka tsééan tshoa-tshoa xu hàà a xu a wèéa xu cáḿ dim mari ba gàbakaguè. 10 Igaba ẽe kò tsééan tc'ãà a tshoa-tshoa xu ko hàà surutaè ka xu kò tc'ẽea máá, kaisa maria ne xu gha surutaè, ta tc'ẽea. Igaba xu kò gaxu igaba wèéa xu ga cáḿ dim mari ba gàbakaguè. 11 Eẽ xu ko gàbakaguè e ka xu kò tshoa-tshoa a xháràm ka q'õòsem cgoa mẽéku, 12 a máá: "Khóè xu ncẽe kò kháóka tshoa-tshoa xua cúím aoara ba tsééa, igaba tsi kúrú xua xu sixae khama noo, ncẽe tsééan di qóḿan hẽé naka cáḿs ka dàoku sa hẽéthẽé xám̀a hãa xae," ta xu méé. 13 Me xháràm ka q'õòse ba gaxu ka c'ẽe ba xo̧a a máá: "Khóè tseè, kàa tsi tama ra hãa, ka tsam gáé ncãa dtcòm̀ku tama cáḿan dim marim ka? 14 Séè tsari maria ne naka qõò. Kháóka tsééan tshoa-tshoa hãam tséé-kg'ao bar tsáá khama ma suruta kg'oana ke. 15 Kgoarasea tama ra gáé

hãa, tc'ẽer kos gúù sar gha tiri marian cgoa kúrú sa? Kana ba ko tsarim tcgáí ba tiri qãè tcáóan domka nxa̱è te?" ta méé.
16 Ncẽem dàòm ka ne gha tc'ãà di ne kháóka di ne ii, ne gha kháóka di ne tc'ãà di ne ii.

Jeso ba ko gaia Gam di x'ooan ka kg'ui
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

17 Eẽm kòo Jeso ba Jerusalema koe qõò kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu cúía séèa tcg'òó, a dàò q'oo koe bìrí xu a máá: 18 "Bóò, Jerusalema koe xae ko qõò, Me gha Khóèm dim Cóá ba kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé tshàu q'oo koe tcãàè. Xu gha x'óós koe chìbi-chibi Me. 19 A xu a gha tãá zi qhàò zi di xu khóè xu tshàu q'oo koe tcãà Me, nxãasega xu gha ncọi Me, a qoa Me, a xgàu Me ka. Igabam gha nqoana dim cáḿ ka x'ooan koe ghùiè.

Xõòs dis dtcàrà sa
(Mk 10:35-45)

20 Si kò nxãaska Sebetem di tsara cóá tsara ka xõò sa gas di tsara cóá tsara cgoa Gam koe hàà, a sa a qọm̀, a c'ẽes gúù sa dtcàrà Me. 21 Me Jeso ba gas ka máá: "Dùú sa si ko dtcàrà?" témé. Si xọa Me a máá: "Nxàe, tiri tsara cóá tsara gha Tsari x'aian koe Tsáá qàe koe ntcõó sa, me c'ẽe ba kg'áò xòèa Tsi koe ntcõó, me c'ẽe ba dxàe xòèa Tsi koe ntcõó," tas méé. 22 Me Jeso ba xọa a máá: "Dùú sa tu ko dtcàrà sa tu q'ãa tama. A Tiris kubis kg'áàr kos koe tsao ga kg'áà?" ta méé. Tsara máá: "Kg'áà tsam ga," témé. 23 Me bìrí tsara a máá: "Kubis Tiris koe tsao gha kg'áà. Igaba ncẽe kg'áò xòèa Te koe hẽé naka dxàe xòèa Te koe hẽéthẽé ntcõóan ka, nxãa nea Tíí ka kúrúè tama, igaba i gane ẽe Abom ka kg'ónò mááè ea ne di i," ta méé.

24 Eẽ xu ko 10 xu ncẽe sa kóḿ ka xu kò ẽe tsara khóè qõeku tsara kaisase xgóà cgae. 25 Igabam Jeso ba Gam koe tciia óá xu a máá: "Q'ana xao hãa, tãá zi qhàò zi di xu x'aiga xu ko gane koe gaxu di qarian x'áí sa, xu ko gane di xu kaia xu gane koe gaxu di qarian tséékagu. 26 Táá méé i gaxao koe gatà ii guu. Igaba dìím wèém ẽe gha ko gaxao koe kai kg'oana ba, méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii. 27 Naka méém wèém ẽe gaxao xg'aeku koe tc'ãà kg'oana ba gaxao dim qãà ba ii, 28 ncẽem ma Khóèm dim Cóá ba ma hàà khóè ne ka tsééa mááè tama khama. Igabam hààraa, hààm gha khóè ne tsééa máá ka, a gha hàà kg'õèa ba máà, kái ne khóè nem gha suruta máá, ne kgoaraè ka.

Jeso ba ko káà tcgáí tsara khóè tsara bóòkagu
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

29 Eẽ xu ko Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé Jeriko koe tcg'oa kas kò kaias xg'ae sa xùri Me. 30 Ka tsara kò gaa x'aè kaga cáḿ khóè tsara káà tcgáí tsara dàòm

dxùukg'ai koe ntcõe. Eẽ tsara ko kóḿ Jesom ko nqáé sa ka tsara kò q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá tsam m!" témé. 31 Igabas kò xg'ae sa dqàè tsara a, a máá, nqoo méé tsara, témé, tsara kaisase q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka cóáse Tseè, thõò-xama máá tsam m!" témé.

32 Me kò Jeso ba téé a tcii tsara a, a ba a máá: "Dùú sar gha kúrúa máá tsao o sa tsao ko tc'ẽe?" ta ma tẽè. 33 Tsara bìrí Me a máá: "X'aigaè, tcgáía tsam méé i xgobekg'amse sa *tsam ko tc'ẽe*," témé. 34 Me Jeso ba thõò-xama máá tsara am ko khama tcgáía tsara qgóó, tsara kúúga bóò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (21:1–25:46)

21

Jeso ba ko ciian cgoa Jerusalema koe qãèse hààkaguè
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

1 Eẽ ne ko Jerusalema koe cúù, a ko Betefage koe hàà, Olife dim xàbìm koe, kam kò Jeso ba cám̀ xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó, 2 a bìrí tsara a, a máá: "Qõò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe, gaa koe tsao gha donghi sa hòò, si qáésea tẽe, donghi-coam cgoa. Kgoara naka Tíí koe óá si. 3 A ncẽè c'ẽem khóèm kò c'ẽe gúù bìrí tsao o, ne méé tsao bìrí me naka máá: 'X'aiga ba ko qaa khara a,' témé, nxãaskam gha kúúga guu khara a," témé.

4 Ncẽes gúù sa kò kúrúse, porofitim ka kò kg'uièa hãas kg'uis gha nxãasega tseegukaguè ka, ncẽe kò máá:

5 "Cóás Sione di sa bìrí naka máá:
'Bóò, sarim X'aiga ba ko cg'áré-cg'aresease hàà cgae si,
a ba a donghi sa qábìa hãa, donghi-coam cgoa hàna sa,
donghis dim cóá ba,' " ta méée sa.

6 Tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara qõò, a síí Jesom ko ma x'áè tsara a khama ma kúrú, 7 a síí donghi sa óá, donghi-coam cgoa, a tsara a gatsara di qgáían gam koe tcee, Me gaa koe ntcõó. 8 Si káís xg'ae sa dàòm q'oo koe gane di qgáían khárà, ne c'ẽe ne hìian di nxa̰an xg'ao a ne a dàòm q'oo koe khárà. 9 Si kò xg'aes ẽe kò cookg'aia ba koe hẽé naka kháóa ba koe hẽéthẽé hãa sa q'au a máá:

"Hosana, Dafitem ka tsgõose-coa ba!
Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,
Gaam ẽe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba!
Hosana, ẽe kaisase tc'amaka hàna ba!"
témé.

10 Eẽm ko Jeso ba Jerusalema koe tcãà kam kò wèém x'áé-dxoo ba nqàrè ka téé a máá: "Ncẽe ba dìí baa?" témé. 11 Zi

xg'ae zi xo̱a a máá: “Ncẽe ba Jeso Me e, porofitim Galilea dim xg'aekum Nasareta dim koe guua hãa ba,” témé.

Jeso ba ko tempelem koe tcãà
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

12 Me Jeso ba tempelem koe tcãà, a ba a wèé ne ẽe kòo tempelem q'oo koe x'ámá, a ko x'ámágu ne xhàiagu, a ba a kò khóè ne ncẽe tãá nqõó di marian ko séè a gaan téé-q'oo koe tempelem di marian khóè ne máà ne di tafolean xùbu, naka gane ẽe ko tcíbían x'ámágu ne di ntcõó-q'ooan hẽéthẽé e, 13 a ba a bìrí ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba méém còrèan dim nquu ba ta ma tciiè,’ igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne dim nquu ba kúrú mea,” témé.

14 Ne káà tcgáí ne hẽé naka nqo̱ara ne hẽéthẽé tempelem koe hàà cgae Me, Me kúrú ne ne qãè. 15 Igaba ẽe xu ko kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé ko are-aresa zi gúù zi kúrúm ko zi bóò, i ko cóán tempelem koe q'au a ko máá: “Hosana, Dafitem ka tsgõose-coam koe,” témé ka xu kò xgóà, 16 a xu a Gam ka máá: “A kóḿ Tsi ko ncẽe cóán ko méés gúù sa?” témé. Me Jeso ba xo̱a a máá: “Eè, qanega xao gáé nxárá naka kóḿ ta ga hãa Nqarim di zi Tcgãya zi koe góásea sa, ncẽe ko máá:
‘Cóán hẽé naka comko cóá-co̱an hẽéthẽé
di kg'áḿan koer dqo̱m̀an kg'ónò máásea hãa,’
ta méé sa?” témé.

17 A ba a guu xu a x'áé-dxoom ka tchàa koe tcg'oa a Betania koe síí, a gaa koe síí x'óm̀.

Jeso ba ko faia dis hìi sa cgúí
(Mk 11:12-14, 20-24)

18 Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, ẽem ko x'áé-dxoom koe ka̱bise kam kò xàbàa hãa. 19 Faia dis hìi sam ko dàòm qàe koe bóò kam kò síí cgae si, a síí cúí gúù ga táá hòò cgae si, igaba to̱aran cúí ga a. Kam kò gaas ka máá: “Chõò tamase méé i cúí tc'õo ga sáá koe gaia táá tcg'oa guu!” témé. Si kò faia dis hìi sa gaa x'aè kaga nqa̱i.

20 Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu bóò si ka xu kò are, a máá: “Nta sa ko ma faia dis hìi sa kúúga nqa̱i?” ta ma tẽè.

21 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: “Tseegukagar ko bìrí xao o: Dtcòm̀an xao kò úúa hãa, a káíse tc'ẽe-tc'ẽese tama, ne xao cuiskaga faia dis hìis koe kúrúseas gúùs cúí sa kúrúa hãa tite, igaba ẽe xao kòo ncẽem xàbì ba bìrí a máá: ‘Séèa ghùiè naka síí tshàam q'oo koe ncemea tcãàè’ témé, ne i gha gatà ii. 22 A ncẽè dtcòm̀an xao kò úúa hãa ne xao gha dùús wèés ẽe xao ko còrèan cgoa dtcàrà sa hòò,” témé.

Jesom di qarian ka tẽè sa
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

23 Jesom ko tempelem koe tcãà ka xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka khóè ne di xu kaia xu hẽéthẽé hàà cgae Me, ẽem hãa a ko xgaa-xgaa ka, a xu a máá: “Dùútsa qaris cgoa Tsi ko ncẽe zi gúù zi kúrú, i gataga dìín ncẽe qarian máà Tsia hãa ncẽe gúù zi kúrú di i?” témé.

24 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: “Tíí igabar gha cúís gúù sa tẽè xao o thẽé, a ncẽè xo̱a ba xao kò máà Te, ner gha Tíí igaba bìrí xao o dùútsa qaris cgoar ko ncẽe zi gúù zi kúrú sa. 25 Tcguù-tcguukuan Johanem dia kò ndaa guua, nqarikg'ai koea kana khóèan koea?” témé.

Xu xóé a tẽèku a máá: “ ‘Nqarikg'ai koe e,’ ta xae kò ko méé nem gha tẽè xae e a máá: ‘Dùús domka xaoa kò kháé nxãaska gam koe dtcòm̀ tama?’ témé. 26 Igaba ncẽè: ‘Khóèan koe e,’ ta xae kò ko méé ne xae ko khóèan bèe. Wèé ne khóè ne ko Johane ba porofitim iise bóò khama,” ta xu méé. 27 Xu Jeso ba xo̱a a máá: “C'úùa xae hãa,” témé.

Me bìrí xu a máá: “Nxãaskar Tíí igaba cuiskaga bìrí xaoa hãa tite dùútsa qaris cgoar ko ncẽe zi gúù zi kúrú sa,” témé.

Cóá tsara dis sere-sere sa

28 “Nta xao ko ma tc'ẽe? C'ẽem khóè ba kò cám̀ cóá tsara úúa. A ba kò tc'ãà dim cóám koe síí, a bìrí me a máá: ‘Tiri cóáè, qõò naka síí ncẽe cáḿ ka kg'om xhárà̀m koe tséé,’ témé. 29 Me xo̱a me a máá: ‘Cuiskaga a,’ témé, igabam kò kháóka tc'ẽea ka̱bi, a ba a qõò.

30 “Me khóè ba cám̀ dim cóám koe síí, a gataga gam ka méé, me xo̱a a máá: ‘Qõòr gha àboè,’ témé, igabam táá qõò. 31 Gatsara ka ndaka ba kòo xõòm ko tc'ẽe sa kúrú?” tam Jeso ba ma tẽè. Xu máá: “Tc'ãà di me e,” témé.

Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o: Mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka cg'árà-kg'ao zi hẽéthẽéa gha Nqarim di x'aian koe gaxao ka tc'ãà a tcãà. 32 Johane ba kò gaxao koe tchànom dàòm cgoa hàà, xao kò táá gam koe dtcòm̀, igaba i kò mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka cg'árà-kg'ao zi hẽéthẽé gam koe dtcòm̀. Gataga xao kò ncẽes gúù sa bóò, igaba xao kò táá kháóka tc'ẽea ka̱bi a gam koe dtcòm̀,” témé.

Chõó-kg'oman di xu xhárà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

33 A ba a máá: “C'ẽes sere-sere sa kóḿ. C'ẽem x'ãè-kg'ao ba kò hàna, ncẽe kò kg'om xhárà ba xhárà̀a ba, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúa nxa̱ma-nxa̱ma, a ba a gõéan ko kúrúèm qgáì ba hẽé naka qáòm nquu ba hẽéthẽé gaa koe tshào, a ba a xhárà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ẽem nqõóm koe qõò.

34 “Eẽm ko tc'õoan ko kúrúsem x'aè ba cúù kam kò gam di qãàn tsééa úú, xhárà-kg'ao xu koe, síí xu gha gam di tc'õoan séè

ka. 35 Xu kò xhárà-kg'ao xu gam di qãàn séè, a c'ẽe ba xg'áḿ, a
c'ẽe ba cg'õo, a xu a c'ẽe ba nxo̱án cgoa xgàrùbe.
36 "Gaicaram kò c'ẽe qãàn tsééa úú, kg'aiakan nqáéa hãa a,
xu síí gataga hẽé e.
37 "Kháókam kò gam dim cóá ba tsééa úú cgae xu, a máá:
'Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóóse,' témé. 38 Igaba ẽe xu ko
xhárà-kg'ao xu cóá ba bóò ka xu kò bìríku a máá: 'Ncẽe ba gúù
zi ka q'õòsem ga me e, ncẽe gha ko hàà xhárà ba q'õò ba, ke hàà
naka xae cg'õo me naka gam di x'aian séè,' témé. 39 Xu kò séè,
a kg'om xháràm ka tchàa koe xaoa tcg'òó me, a cg'õo me.
40 "Kháé nxãaska, ẽem kòo kg'om xháràm ka q'õòse ba hàà, ne
ba gha ẽe xu xhárà-kg'ao xu xháràm di xu dùú sa kúrú?" tam
ma Jeso ba tẽè. 41 Xu bìrí Me a máá: "Eẽ xu cg'ãè kúrú-kg'ao
xum gha cg'ãèm dàòm cgoa kaàkagu, a ba a gha c'ẽe xu xhárà-
kg'ao xu kg'om xhárà ba máà, xu qgóóa máá me, ncẽe gha gam
di xòèan tc'õoan di máà me xu, tc'áróan ko kúrúse x'aèan kòo
hàà ne xu," témé.
42 Me Jeso ba gaxu ka máá: "Qanega xao gáé *Nqarim di zi*
Tcgãya zi koe nxárá tama, ncẽe ko máá:
'Nxo̱ás ẽe tshào-kg'ao xu ka bóòa xguièa hãa sa,
kaisase cgáés nxo̱á sa kúrúa hãa.
Ncẽea X'aigam *Nqarim* ma kúrúa hãa a,
si ncẽe sa tcgáí-q'ooa ta koe t'õè si i,'
témé zi?
43 "Gaa domkar ko bìrí xao o, a ko máá: X'aian Nqarim dia
gha gaxao koe séèa tcg'òóè, a ia a gha qhàòs ẽe ko qãè tc'áróan
kúrú sa máàè. 44 [Gaam ẽe ko ncẽes nxo̱ás koe cg'áé ba gha
khoana tòm̀-tomse, igaba ẽes kòo c'ẽe khóèan koe cg'áé nes gha
tòm̀-tom m," témé.]
45 Eẽ xu ko kaia xu peresiti xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé
Gaam di zi sere-sere zi kóḿ ka xu kò q'ana hãa gaxu kam ko
kg'ui sa. 46 Qáé Me kg'oana xu kò hãa, igaba xu kòo khóè ne
dis xg'ae sa bèe, porofitim iise ne kòo séè Me khama.

22

Séèkuan dis kõ̀ès dis sere-sere sa
(Lk 14:15-24)

1 Me Jeso ba gaicara gane cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui, a máá:
2 "Nqarikg'ai di x'aia nea x'aigam ncẽe ko gam dim cóá ba
séèkuan dis kõ̀ès sa kúrúa máám cgoa nxárá xg'aeèa hãa. 3 Me
nxãaska gam di qãàn tsééa úú ẽe ko séèkuan dis kõ̀ès koe tciièa
hãa ne koe, síí ne gha bìrí ne ne hàà ka. Igaba ne kò hààn xguì.
4 "Me gaicara c'ẽe qãàn tsééa úú a máá: 'Bìrí ẽe kò tciièa hãa
ne naka máá: 'Bóò, kg'ónòar xg'ara hãa tc'õoan kõ̀ès di i, tiri
xu ghòè xu hẽé naka tiri ghòè-coan tsáúa hãa hẽéthẽéa cg'õoèa

hãa, i wèé gúùan kg'ónòa xg'araèa hãa, ke séèkuan dis kg̃ès koe hàà,' ' témé. 5 Igaba ne kò tc'irì-tc'irise, a ne a qõò, Me c'ẽe ba gam dim xháràm koe qõò, me c'ẽe ba gam di tsééan koe qõò. 6 Ne c'ẽe ne wèéa ne ga gam di qãàn qgóó, a xgàra a, a ne a cg'õo o. 7 Me x'aiga ba xgóà, a ba a gam di ncõo-kg'aoan tsééa úú, a ẽe ne cg'õo-kg'ao ne cg'õo, a gane di x'áé-dxooan dàò.

8 "A ba a nxãaska gam di qãàn bìrí a máá: 'Séèkuan dis kg̃è sa kg'ónòa xg'araèa hãa, igaba ẽer kò tciia hãa nea tciiku sa kg'ano tama. 9 Ke ncẽeska x'áé-dxoom xg'aeku di dàòan ko nxãa koe qõò, naka séèkuan dis kg̃ès koe tciia óá khóèan wèé ẽe xao gha hòò o,' témé. 10 I kò ẽe qãàn x'áéan xg'aeku di dàòan koe qõò, a i a wèéan ẽe xu kòo xg'ae cgoan xg'ae-xg'ae, tshúùan ga hẽé naka qãèan ga hẽéthẽé e, me séèkuan dis kg̃ès dim nquu ba cg'áè-kg'aoan ka cg'oè.

11 "Igabam ẽem ko x'aiga ba tcãà, cg'áè-kg'aoa nem gha bóò ka, kam kò gaa koe séèkuan dis kg̃ès di qgáían hã̀a tamam khóè ba bóò. 12 A ba a bìrí me a máá: 'Tíí tcáràè, nta tsi ma ncẽe koe tcana, séèkuan dis kg̃ès di qgáían úú tamase?' témé. Me khóè ba káàn kg'ui. 13 Kam ko nxãaska x'aiga ba qãà xu bìrí a máá: 'Qáé me tshàua ba koe hẽé naka nqàrèa ba koe hẽéthẽé e, naka tchàa koe xaoa tcg'òó me, dcùú-qoms q'oo koe, ncẽe gaa koe i gha kg'aean hẽé naka gãò xg̃óan hẽéthẽé hãa koe,' témé. 14 Kái nea kò tciièa, igaba ne kò cg'orò ne nxárá tcg'òóèa hãa khama."

Kaesaram koe surutan dis tẽè sa
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

15 Xu nxãaska Farasai xu tcg'oa, a síí kàa zi xg'ae-xg'ae, nta xu gha ma kg'uian cgoa qgóó Me sa. 16 A xu a nxãaska gaxu di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽé naka Herotem di xu xùri-kg'ao xu hẽéthẽé Gam koe tsééa úú, xu síí máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khóè Tsi i sa, a ko Nqarim dim dào ba xgaa-xgaa sa, a c'ẽe khóè cgoa ga tchõà úú tama, khóèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. 17 Ke ncẽeska bìrí xae e, dùú sa tsi ko tc'ẽe sa: A tchànoa, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa kana méém táá surutaè saa?" ta xu méé.

18 Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàas cg'ãè sa q'ana hãase máá: "Dùús domka xao ko kúrúa bóò Te, gaxao qãè qgóóse ko igabaga cg'ãè cau xaoè? 19 X'aigam ko suruta cgoaèm mari ba x'áí Te," témé. Xu gaam mari ba máà Me. 20 Me Jeso ba *x'áí xu me a* tẽè xu a máá: "Dìín dis tcúú sa ncẽe sa, naka gatàa dìín di cg'õèa ncẽe e?" témé. 21 Xu xo̱a a máá: "Kaesaram di si i," témé. Me nxãaska bìrí xu a máá: "Eẽ Kaesaram di ii sa nxãaska Kaesara ba máà, naka ẽe Nqarim di ii sa Nqari ba máà," témé. 22 Eẽ xu ko ncẽe sa kóḿ ka xu kò area, khama xu kò guu Me a qõò.

X'ooan koe tẽean dis tẽè sa
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

23 Gaam cáḿ ẽem kaga xu kò Saduke xu hàà, ncẽe x'ooan
koe tẽes hàna sa dtcòm̀ tama xu, a xu a hàà tẽè Me, 24 a máá:
“Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba kò máá: ‘Khóèm kò x'óó, cóá
úú tamase, ne méém qõese ba ẽes khóès káà kg'áò-khoe sa séè
naka káíkhoe ba cóán ábà máá,’ témé. 25 Nxãaska xu kò 7 xu
khóè qõeku xu hàna, gatá cgoa kò x'ãèa xu. Tc'ãà di ba kò séèa
hãa, a ba a cóá úú tamase x'óó, a kò qõese ba khóè sa qaùa máá.
26 Me kò cám̀ di ba gataga hẽé, nqoana di ba hẽéthẽé e, Me
nxãakg'ai ga síí 7 di ba tcãà. 27 Si wèéa xu qãá q'oo koe khóès
ga sa x'óó. 28 Ka sa gha nxãaska x'ooan koe i kò tẽeèm cáḿ ka
ndakam di saa, ẽe xu 7 xu ka? Wèéa xu kò úú sia hãa ka,” ta
xu méé.

29 Me Jeso ba xọa xu a máá: “Tsạa xao hãa, *Nqarim di zi*
Tcgãya zi ko méé sa hẽé naka Nqarim di qarian hẽéthẽé xao
c'úùa hãa khama. 30 Eẽ ne ko khóè ne x'ooan koe tẽe ne i gha
séèkuan káà ii khama, ne gataga séèkuan kgoara mááè tama,
igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii. 31 X'ooan
koe ghùiès ka: A nxárá ta ga xao gáé hãa, Nqarim gatu koe
nxàea hãa sa? Ncẽem kò máá: 32 ‘Tíí Ra Nqarim Abrahamam
di Ra a, a Nqarim Isakam di Ra a, a Nqarim Jakobem di Ra a,’
témé ka. X'óóa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam kg'õèa
hãa ne di Me e,” tam méé.

33 Eẽ zi ko xg'ae zi kóḿ Me, ka zi kò Gam di xgaa-xgaan ka
arekaguè.

Kaiam x'áè-kg'áḿ dis tẽè sa
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

34 Eẽ xu ko Farasai xu kóḿ, Saduke xum kò tcẽekg'am kg'áḿ
sa, ka xu kò xg'ae. 35 Me gaxu ka c'ẽe ba, ncẽe x'áè q'ãa-
kg'ao kò ii ba, qáé Mem gha qgái nem ko qaa khama tẽè Me
a máá: 36 “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, x'áèan q'oo koe ba ndakam
x'áè-kg'áḿ ba kaia?” témé. 37 Me bìrí me a máá:

“ ‘X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi
wèé tcáóa tsi cgoa hẽé,
naka wèé kg'õèa tsi cgoa hẽé
naka wèé tc'ẽea tsi cgoa hẽéthẽé ncàm̀.’

38 “Ncẽea tc'ãà di a kaiam x'áè-kg'áḿ ga me e. 39 Me cám̀ di
ba ko gam cgoa qõòa mááku a ko máá:
‘Tsáá ka c'ẽe ba ncàm̀,
ẽe tsi ma ncàm̀sea khamaga ma,’
témé.

40 “Ncẽe tsara x'áè-kg'áḿ tsara koe i wèé x'áèan ga hẽé naka
porofiti xu ka góáèas ga sa hẽéthẽé qgóó xg'aeèa,” tam méé.

Krestem dìín dim tsgõo-coam ii dis tẽè sa
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

41 Eẽ xu ko Farasai xu xg'aea hãa kam kò Jeso ba tẽè xu 42 a
máá: "Krestem ka xao ko ntama ma tc'ẽe? Dìín dim tsgõo-
coa baa?" témé. Xu bìrí Me a máá: "Dafitem ka tsgõose-coa
Me e," témé. 43 Me bìrí xu a máá: "Gatà i ko ii ne, ne ba kò
kháé nxãaska Dafite ba dùús domka *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka
kg'uikaguè a 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me, ncẽem kòo máá:
44 'X'aigam *Nqari* ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:
'Kg'áò xòèa Te dim x'õàm koe méé tsi ntcõó,
nakar gha nxãakg'aiga síí tsari cg'õo-kg'aoan
nqàrè-kg'ama tsi ka nqãaka tòó,'
témé ka.
45 "A ncẽè Dafitem kòo 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me ne ba gha
nxãaska ntama ma gam dim tsgõo-coa ba ii?" témé. 46 I kò cúí
khóè ga táá kgoana a Jeso ba xo̱a, i kò ẽem cáḿ koe guu a khóè
ne bèe a táá gaicara c'ẽe tẽè ga tẽè Me.

23

Jeso ba ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé dqàè
(Mk 12:38-40; Lk 11:39-52; 20:45-47)

1 Me nxãaska Jeso ba xg'ae zi hẽé naka xgaa-xgaase-kg'ao
xu hẽéthẽé bìrí a máá: 2 "X'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka
Farasai xu hẽéthẽéa Moshem dis téé-q'oos koe hãa. 3 Ke méé
tu wèé zi gúù zi ẽe xu ko bìrí tu u zi kúrú naka qgóóa qari zi.
Igaba ẽe xu ko kúrú zi táá kúrú guu, ẽe xu ko xgaa-xgaa sa xu
kúrú tama ke. 4 Kaia zi xgàm zi qóḿ zi xu ko qáé a khóèan
nxa̱ra koe tòó, igaba xu gaxu tshàua xu ka ghùi a nxònokagu
zia hãa tite. 5 Wèé zi gúù zi kúrú xu ko zi, xu ko khóèan gha
bóò zi ka kúrú zi: gaxu di zi tcãà tcúú zi hẽé naka horo q'óḿ
zi hẽéthẽé, còrè di kg'uian góásea hãa zi xu ko tchàa-tchaa, a xu
a gaxu di qgáían di x'õàn qáò-qao. 6 Tcomkuan di zi qgâi zi xu
ncàm̀a hãa, naka dòàn xõe koe hẽéthẽé e, a xu a gataga còrè-
nquuan koe kaia zi ntcõó-q'oo zi ncàm̀a hãa thẽé, 7 naka x'ámágu
di zi qgâi zi koe tsgám̀kaguku sa hẽéthẽé e, naka gataga khóè
ne ka 'xgaa-xgaa-kg'aoè' ta ma tciikuan hẽéthẽé e.

8 "Igaba méé tu táá 'xgaa-xgaa-kg'aoè' ta ma tciiè guu, cúím
Khóè ba gatu dim Xgaa-xgaa-kg'ao Me e, tu wèéa tu ga qõekua
hãa ke. 9 Naka tua nqõómkg'ai koe táá cúí khóè ga 'àboè' ta ma
tcii guu, cúím Khóè ba gatu dim Xõò Me e ke, ncẽe nqarikg'ai
koe hànа ba. 10 Táá méé tu gataga 'tc'ãà-cookg'aiè' ta ma tciiè
guu, cúím Khóè ba gatu dim Tc'ãà-cookg'ai Me e ke, Kreste ba.
11 Gatu xg'aeku koe kaia hãa ba méém gatu dim qãà ba kúrú.

12 Wèém ẽe ko kaikaguse ba gha cg'áré-cg'areè, me gha wèém ẽe ko cg'áré-cg'arese ba kaikaguè.

13 "Igaba haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xao hẽé naka Farasai xao hẽéthẽé e, gaxao ncẽe qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqarikg'ai di x'aian xao ko khóè ne cookg'ai koe tcẽekg'am khama. A gaxao igaba táá tcãà, a xao a gataga ẽe tcãà kg'oana ne guu naka ne tcãà tama khama. 14 *

15 "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xao hẽé naka Farasai xao hẽéthẽé e, gaxao ncẽe qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqõó ba hẽé naka tshàa ba hẽéthẽé xao ko qõòa nxạma-nxạma, khóèm c'ẽes qhàòs di ba xao gha séèa mááse me hàà gaxao dis xg'aes koe tcãà ka! A ncẽè gatàm kò ko hẽé, ne xao ko kúrú mem kg'ano, chõò tamas c'ees dxãwam dis koe síía ne, cám̀ q'oro nqáé xaoa hãase.

16 "Haò, cg'ãè i gha ii, gaxao tc'ãà-cookg'ai xao káà tcgáí xao ka, ncẽe ko máá: 'Khóèm kò tempelem cgoa gaìse ne i káà hùi i, igabam kò tempelem di gautan cgoa gaìse ne méém gaas gaìse sa tséékagu,' ta ko méé xao. 17 Gaxao káà tc'ẽe xaoè, a káà tcgáí xaoè! Dùú sa cgáé saa? Gautaa, kana tempele baa, ncẽe q'ooa ba koem úúa hãa gautan ko kúrú, i Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba? 18 Xao ko gataga máá: 'Khóèm kò altaram cgoa gaìse ne, i káà hùi i, igabam kò ko Nqarim ko tcg'òóa mááès abas cgoa gaìse ne, ncẽe altaram koe hàna sa, ne méém gaas gaìse sa tséékagu,' témé. 19 Gaxao káà tcgáí xaoè! Dùú sa cgáé saa? Nqarim ko tcg'òóa mááès aba saa, kana altara baa, ncẽe aba sa ko kúrú si Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba? 20 Gaa domkam, gaam ẽe ko altaram cgoa gaìse ba, gam cgoa hẽé naka wèés gúùs ẽe gam tc'amkg'ai koe hànas cgoa hẽéthẽé ko gaìse. 21 Gatà iim dàòm kam kò ẽe ko tempelem cgoa gaìse ba gaam cgoa hẽé, naka Gaam ẽe q'ooa ba koe x'ãèa hãam *Nqarim* cgoa hẽéthẽé gaìse. 22 Me ko gaam ẽe ko nqarikg'aian cgoa gaìse ba Nqarim dis ntcõó-q'oos cgoa hẽé, naka Gaam ẽe gaas koe ntcõem cgoa hẽéthẽé gaìse.

23 "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hẽéthẽé e, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqari ba xao ko tc'õoan ko xg'ãò-xg'ão zi gúù zi† koe cúís tshàu-q'oos dian tcg'òó a máà. Igaba xao kaisase cgáé zi gúù zi x'áèan di zi xguìa hãa khama: ncẽe qãèse qgóókuan hẽé, thõò-xama-mááku sa hẽé naka tcom-tcomsa sa

---

* **23:14:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uian úúa: 14Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xao hẽé naka Farasai xao hẽéthẽé ka, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Dxàe-ntcõa zi xao ko nquua zi xhùu cgae, a xao a ko qáò còrèan cgoa x'áí-x'aise. Gaa domka xao gha kaias xgàraku sa hòò. † **23:23:** tc'õoan ko xg'ãò-xg'ão zi gúù zi - Gerika sa ko nqoana hìi-coa zi ka kg'ui, Naros koe cg'õè úú tama zi.

hẽéthẽé zi. Qaase i ko, ncẽe zi gúù zi *cgáé zi* xao ga kò kúrúa hãa sa, igabaga c'ẽe zi c'urù tamase. 24 Gaxao tc'ãà-cookg'ai xao káà tcgáí xaoè. Dcènе ba xao ko ẽe xao ko kg'áà gúùan q'oo koe tcg'òó, igaba xao ko kamele sa tóm̀!

25 "Haò, cg'ãè i gha ii, gaxao x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xao hẽé naka Farasai xao hẽéthẽé ka, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Kubi sa hẽé naka gàba sa hẽéthẽé ka xao ko qãáa sara xg'aà, igaba sara q'ooa sara koe chìikuan hẽé naka cẽèan hẽéthẽé ka cg'oèa hãa. 26 Tsáá káà tcgáí tsi Farasai tseè! Kg'áíka q'ano-q'ano kubis q'oo naka gàba sa hẽéthẽé e, naka i gha nxãasega qãáa sara q'ano ii.

27 "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hẽéthẽé e, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Xg'aàèa a q'úú zi tc'ám̀ zi khama xao ii, ncẽe tchàa za tsi kò ko bóò zi ne t'õè ii zi, igaba q'ooa zi koe x'óóa hãa khóèan di c'õán hẽé, naka wèé cg'uri qhàòan hẽéthẽé ka cg'oèa hãa zi. 28 Gataga xao ii a khóè ne koe tchàa za tchàno khóèan di bóòse-q'ooan úúa, igaba xao q'ooa xao koe cg'ãè cauan ka hẽé naka cg'urian ka hẽéthẽé cg'oèa hãa.

29 "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hẽéthẽé e, naka qãè qgóóse ko igaba cg'ãè cau xao hẽéthẽé e! Porofiti xu di zi tc'ám̀ zi koe xao ko dqǫm̀ cgoaè xu gha zi gúù zi tshàoa tòó, a xao a ko ẽe kò tchàno ii ne di tc'ám̀an t'õè-t'õe. 30 A xao a ko máá: 'Sixae ka tsgõosea xu di x'aèan ka xae kò xg'ao kg'õèa hãa ne, xae ga xg'ao porofiti xu di c'áòan ntc̄água hãa tama,' ta ko méé xao. 31 Ncẽeta mééan ka xao ko nxàea tseegukagua mááse, ẽe xg'ao porofitian cg'õo ne di xao tsgõo-coa xao o sa. 32 Ke méé xao ncẽeska gaxao ka tsgõose ga xu di chìbian xg'ara-xg'ara.

33 "Gaxao cg'ao xaoè! A dcàùan di xao cóá xaoè! Nta xao gha ma chõò tamas c'ees dxãwam dis koe xgàrakuan bèe? 34 Q'ãa méé xao: porofiti xu hẽé, naka tc'ẽega xu khóè xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽér ko tsééa úú sa. Xao gha c'ẽe-kg'áía xu cg'õo, a gha c'ẽe xu xgàu, a gha c'ẽe xu gaxao di còrè-nquuan koe xg'áḿ, a xao a gha wèé xu x'áé-dxoo xu koe xgàra. 35 Ncẽes gúù sa gha kúrúse, nxãasega xao gha xgàraè ka, káà chìbi ne khóè ne di c'áòan xao gó ḿan koe ntc̄àgua khama. Ncẽes ntc̄àgu c'áòku sa kò tchànom khóèm Abelem koe guu a tshoa-tshoa, a síí Sakariam, Barakiam dim cóám koe tcãà, ncẽe xao xg'ao tempele ba hẽé naka altara ba hẽéthẽé xg'aeku koe cg'õoa ba. 36 Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèéan ncẽea gha ncẽem x'aèm di ne khóè ne koe hàà kúrúse, témé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thõò-xama máá
(Lk 13:34-35)

37 “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè, tsáá ncẽe ko porofitian
cg'õo tsi, a ko ẽe tsáá koe tséée̋a hãa xu nxo̱án cgoa cg'õo tsi.
Nta noose ra kò tc'ẽea hãa, tsari khóèa ner gha xg'ae-xg'ae
sa, ghòròs ko ma cóáa sa tcgàmàa sa dòm̀ q'oo koe ma xg'ae-
xg'ae khama, igaba tu kò tc'ẽe e tama. 38 Q'ãa méé xao, gaxao
dim tempele ba xao gha cg'ãa-cg'anasea hãase guua mááè sa.
39 Bìrí xao or ko, cuiskaga xao gaicara bóò Te tite, a xao a
gha nxãakg'aiga máá: ‘Gaam ẽe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'õèm
cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aièa,’ témé,” tam méé.

24

Nqõó ba ko chõò di zi x'áí zi
(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

1 Jeso ba kò tempelem koe guu a tcg'oa a ba a qõò, xu Gam di
xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me, hàà xu gha gaa nquuan
tempelem di x'áí Me ka. 2 Me xo̱a xu a máá: “Wèéan ncẽe ga
xao ko bóò na? Tseegukar ko bìrí xao o: Cuiskagas ncẽe koe
cúís nxo̱ás ga sa c'ẽes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèéa zi ga
gha xòóa qàrìè,” témé.

Cg'ãè zi hẽé naka xgàraku zi hẽéthẽé e
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

3 Eẽm Jeso ba Olife dim xàbìm koe ntcõóa-ntcõe, ka xu kò
xgaa-xgaase-kg'ao xu cúíaga hàà cgae Me, a máá: “Bìrí xae
e, n-cáḿa i gha ncẽe gúùan kúrúse sa, i gha gataga Tsari hàà-
q'ooan hẽé naka nqõóm di chõò-q'ooan hẽéthẽé dùús ka x'áíè
sa?” témé.

4 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: “Q'ãa xao naka i táá cúí khóè ga
ho̱àkagu xao o guu. 5 Káí ne gha Tirim cg'õèm cgoa hàà, a máá:
‘Tíí ra Kreste ra a,’ témé, a ne a gha káí ne ho̱àkagu ke. 6 Tu gha
ncõoan hẽé naka ncõoan di zi nxàe zi ka hẽéthẽé kóḿ, igaba
bóò naka tu táá q'aekaguè guu. Gatà ii zi gúù zi méé zi kúrúse
ke, igaba i qanega chõò-q'ooan hàà ta ga hãa. 7 *Nqõóm di zi*
qhàò zi gha c'ẽe zi qhàò zi cgoa x'ãàku, i gha x'aian x'aian cgoa
x'ãàku, i xàbàn hãa, i nqõóan di cgùruan káí zi qgái zi koe hãa
khama. 8 Wèé zi ncẽe zia ábàn di thõòan di zi tshoa-tshoase-
q'oo zi khamaga xáḿ.

9 “Ne gha nxãaska xgàrakuan koe tcãà tu u, a cg'õo tu u.
Tu gha Tiri cg'õèan domka *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi ka
hòreè. 10 Nxãaska ne gha káí ne gane di dtcòm̀an aagu, a gha
qáékuan koe tcãàku, a ne a gha gane ka c'ẽea ne hòre. 11 I gha
tshúù-ntcõan di porofitian káí x'áíse, a káí ne khóè ne ho̱àkagu.
12 Cg'ãèan di càùse-q'ooan domka i gha káí khóèan di ncàm̀kuan
qgài, 13 igaba gaam ẽe ko qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha
kgoaraè. 14 I gha *Nqarim di* x'aian di qãè tchõàn wèém nqõóm

koe xgaa-xgaaè, x'áís iise *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi koe, si gha nxãaska chõò-q'oo sa hàà.

Q'áò-q'aosas gúù sa
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

15 "Eẽ tu ko q'áò-q'aosas gúù sa bóò, ncẽe ko tcom-tcomsam qgáì ba kúrú me xãòm khama ii sa, si gaa koe téé-tẽe. Porofitim Danielem kò tcom-tcomsam qgáìm koe hãase gaas ka kg'ui sa (ẽe ko nxárá ba méém kóḿa q'ãa). 16 Ne méé ne nxãaska ẽe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síí, 17 nakam ẽe nquuan tcọbe koe hàna ba táá xõa na síí ẽe nquuan q'oo koe hãa sa séè guu, 18 nakam ẽe xháràn koe hàna ba táá kạbise naka síí gam di qgáían séè guu. 19 Haò, cg'ãè i gha ii, ẽe zi cáḿ zi ka ẽe ncãà zi koe cóán úúa zi khóè zi ka hẽé naka ẽe gha ko comkagu zi ka hẽéthẽé e! 20 Còrè naka i gha gatu di qgóéan táá sao di x'aè ka hãa guu kana Sabata dim cáḿ ka. 21 Nxãaska i gha kaia xgàrakuan hãa ke, ncẽe nqõóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncẽes noose ga, a i a gaicara hãa tite e. 22 A ncẽè ẽe xu cáḿ xu kò xòm̀-xommè ta ga hãa ne, i cúí khóè ga kgoaraèa hãa tite, igaba xu gha ẽe nxárá tcg'òóèa hãa ne domka ẽe xu cáḿ xu xòm̀-xommè.

23 "A ncẽè ẽem x'aèm kam kò c'ẽem khóè ba bìrí tu u a ko máá: 'Bóò, ncẽe ga Me e Kreste ba,' kana máá: 'Eẽ gam síí hãa,' témé ne, méé tu táá dtcòm̀ m guu. 24 Tshúù-ntcõan di xu Kreste xu hẽé naka tshúù-ntcõan di xu porofiti xu hẽéthẽéa gha x'áíse, a kaia zi x'ái zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé kúrú ke, ẽe nxárá tcg'òóèa ne xu gha họàkagu ka, kgoanase i kòo ne. 25 Bóò, x'aèan cookg'ai koer kò bìrí tu ua.

26 "A ncẽè gatu ka ne kòo máá: 'Bóò, tchàa-xgóóm koem hãa,' témé ne méé tu táá tcg'oa naka qõò guu. *A ncẽè gaicara ne kòo máá:* 'Bóò, nquum q'oo koem hàna,' témé ne méé tu táá dtcòm̀ guu. 27 Cáḿs ko tcg'oa xòè koe i ko ma túú-tebean guu a cáḿs ko tcãà xòè koe ma síí bóòse khama i gha ma Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii. 28 Eẽ x'óóa hãam tc'áróm hãa qgáì koe i gha kg'ãean xg'ae.

Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooa ne
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

29 "Eẽ xu cáḿ xu di xgàrakuan qãá q'oo koes gha
kúúga cáḿ sa ntcùú-ntcuuè,
Me nxoe ba x'áà tite,
i gha tcọnòan nqarikg'ai koe guu a tcheè,
i gha nqarikg'ai di qarian ntcãa-ntcãaè.

30 "Eẽm x'aèm kas gha Khóèm dim Cóám dis x'áí sa nqarikg'ai koe x'áíse, zi gha wèé zi qhàò zi nqõómkg'ai di zi kg'ae, a zi a gha Khóèm dim Cóá ba bóò, Me nqarikg'ai di túú-c'õòan koe guu a ko hàà, qarian hẽé naka kaia x'áàn hẽéthẽé cgoa.

31 Me gha Gam di xu moengele xu kaiam q'aum torompitam
dim cgoa tséé*a* tcg'òó, xu gha Gam nxárá tcg'òó*a* hã*a* ne wèé
xòè*a*n ẽe tc'ã*á*n ko guu za xg'ae-xg'ae, nqarikg'ai dim chõò-
q'oom c'ẽem koe guu a síí c'ẽem koe téé*a*n koe.
32 "Ke tu ncẽes gúùs faia dis hìis koe kúrú*s*ea hã*a*s koe xgaa-
xgaase: ẽe i ko gas di nxą̃à̀n tshoa-tshoa a ko tsọm, i ko tọara
sa tsọm, ne tu q'ana hã*a* qhóó*a* ne tcana hã*a* sa. 33 Gataga ẽe
tu kòo ncẽe zi gúù zi wèé zi bóò ne tu q'ana hã*a* cúù Me e sa,
a nquu-kg'á*ń*an koe hã*a*. 34 Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá:
Ncẽes qhàò sa kaà tite, i gha nxã*a*kg'aiga síí ncẽe gúù*a*n wèé
ga kúrú*s*e. 35 Nqarikg'aian hẽé naka nqõókg'aian hẽéthẽé*a* gha
chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

*Cúí khóè ga c'úù*a *hã*a *cá*ń *ba kana x'aè ba*
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)

36 "Igabaga i cúí khóè ga ẽem cá*ń* ba kana ẽem x'aè ba q'ã*a*
tama, moengele xu nqarikg'ai di xu ga igaba kana Cóá*m* ga
igaba, Xõòm cúím ka oose. 37 Nowam di x'aè*a*n ka i kò ii khama
i gha Khóè*m* dim Cóá*m* di hàà-q'ooan ii khama. 38 Eẽ xu cá*ń*
xu ka kaiam tshà*a*m hàà tama cookg'ai koe ne kòo tc'õó a ko
kg'áà, a ko séèku, a ko séèkuan bìríku, me nxã*a*kg'aiga síí Nowam
ko arakam koe tcãà*m* cá*ń* ba hàà, 39 igaba ne kò *cúí gúù ga*
c'úù*a* *dùús ko hàà kúrú*s*e sa*, me nxã*a*kg'aiga kaiam tshà*a* ba hàà,
a hàà tchù*u*a tcg'òó ne. Gatà i gha Khóè*m* dim Cóá*m* di hàà-
q'ooan ii. 40 Cá*ṁ* tsara khóè tsara gha xhárà*m* koe hã*a*. C'ẽe ba
gha séèè, me gha c'ẽe ba guuè. 41 Cá*ṁ* sara khóè sara gha hã*a*
a ko hą̀kg'um koe maberean táó. C'ẽe sa gha séèè, si gha c'ẽe
sa guuè.
42 "Gaa domka méé tu kòrese*a* hã*a*, dùútsa cá*ń* kam gha gatu
dim X'aigam *Nqari* ba hàà sa tu c'úù*a* hã*a* ke. 43 Igaba méé tu
ncẽe sa q'ana hã*a*: Ncẽè nquu ba kà*o*a hã*a*m khóè*m* kò q'ana,
dùútsa x'aè kam ko ts'ãà-kg'ao ba ntcùú ka hàà sa, nem ga kò
ẽem x'aè*m* ka kòrea hã*a*, a táá kúrú me gam dim nquu ba khõáè.
44 Gaa domka méé tu gatu igaba wèé x'aè ka kg'ónòsea. Khóè*m*
dim Cóá ba ko ẽe tsi q'ã*a* tamam x'aè*m* ka hàà ke.

Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba
(Lk 12:41-48)

45 "Kháé dìí ba nxã*a*ska tcom-tcomsa a tc'ẽegam qãà baa?
Ncẽe gam ka q'õòsem ko nquua ba di qarian máà ba, me qãè
x'aè ka gaxu di tc'õoan máà xu ba? 46 Ts'ee-ts'eekg'aiè*a* baa ẽem
qãà ba, ncẽe gam ka q'õòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me
ko gatà hẽé ba. 47 Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá; wèé zi gúù
zi ẽem úú*a* hã*a* zi di qaria nem gha gam koe tòó. 48 Igaba ẽem
qãà*m* cg'ãèm kò ko tcáó*a* ba koe bìrí*s*e a ko máá: 'Tíí q'õò ba
ão me e,' témé, 49 a ba a tshoa-tshoa a qãà ne gam ka c'ẽe ne

xg'ámˊ, a ko tc'õó a ko kg'áà-kg'aoan cgoa kg'áà, 50 nem gha ẽem qãàm ka q'õòse ba tcom tamam hãam cámˊ ka hàà, c'úùam hãa x'aè ka, 51 a ba a gha hàà xgàra me, a qãè qgóóse ko igaba cg'ãè cau khóèan cgoa xg'ae-xg'ae me, ncẽe gaa koe i gha kg'aean hẽé naka gãò xo̱óan hẽéthẽé hãa koe.”

25

10 zi dxàe-coa zi dis sere-sere sa

1 “Gaa x'aè ka i gha nqarikg'ai di x'aian 10 zi dxàe-coa zi cgoa nxárá xg'aeè. Gazi di lampian zi kò séè a zi a síí séèkom khóè ba *qãà*, xg'ae cgoa me zi gha ka. 2 Gazi ka 5 zia kò káà tc'ẽe ii, zi 5 zi tc'ẽega ii. 3 Káà tc'ẽe zi kò lampia zi séè, gabà zi ko táá nxúìan séèa mááse. 4 Zi tc'ẽega zi lampian séè a zi a nxúìan gàban koe séèa mááse. 5 Me séè-kg'ao ba táá qháése hàà, ka zi ko wèéa zi ga x'óm̀, x'óm̀a zi ko cg'áé khama.

6 “Ntcùú nqáè kam kò q'au ba tcg'oa a máá: ‘Bóò, séè-kg'aom ga me e síí ko hàà ba, ke tcg'oa naka hàà xg'ae cgoa me!’ témé. 7 Ka zi ko wèé zi dxàe-coa zi tẽe a lampia zi kg'ónò. 8 Zi káà tc'ẽe zi tc'ẽega zi bìrí a máá: ‘Au se e nxúìa ne gasao di nxúìan koe, gase di lampia nea ko ts'irì ke,’ témé. 9 Zi tc'ẽega zi xo̱a a máá: ‘Cuiskaga i wèéa se ga tc'ãò tite. Ke qõò sao ẽe ko x'ámágu u ne koe naka saoa síí x'ámá mááse e,’ témé. 10 Igaba ẽe zi dào q'oo koe hãa, síí zi gha gaa nxúìan x'ámá, kam kò séè-kg'ao ba hàà. Zi dxàe-coa zi ẽe ko kg'ónòsea zi kõ̱ès séèkuan dis koe gam cgoa tcãà, me nquu-kg'ámˊ ba tcẽekg'ammè.

11 “Gam x'aè-coam qãá q'oo koe zi gha c'ẽe zi dxàe-coa zi gataga hàà, a hàà máá: ‘X'aigaè, x'aigaè, xgobekg'ama máá se e,’ témé. 12 Igabam kò xo̱a a máá: ‘Tseegua ner ko bìrí sao o: C'úù saoa ra hãa,’ témé.

13 “Gaa domka méé tu kòresea, cámˊ ba hẽé naka x'aè ba hẽéthẽé tu c'úùa hãa ke,” tam Jeso ba méé.

Nqoana qãà xu dis sere-sere sa
(Lk 19:11-27)

14 “Gaicara i gha *nqarikg'ai di x'aian* c'ẽem nqõóm koe xóé a ko qõòm khóèm khama ii, gam di xu qãà xu ko tcii a ba a gam di zi gúù zi gaxu tshàu q'oo koe tcãà ba. 15 A cúí ba 5 xu cãa xu marian di xu máà, a c'ẽe ba cám̀ cãan máà, a c'ẽe ba cúím cãa ba máà. Wèém khóè bam kò gam di qarian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa máà. A ba a tshoa-tshoa a dàòa ba koe qõò. 16 Me 5 xu cãa xu marian di xu máàèam khóè ba kúúga qõò a ba a síí tséékagu u, a gaicara c'ẽe xu cãa xu 5 xu kúrú. 17 Me gataga ẽe kò cám̀ cãa tsara máàèa ba c'ẽe tsara kúrú. 18 Igabam kò cúím cãam mari di ba máàèa ba qõò a síí góṁankg'ai koe ha̱é ba tshào, a gam ka q'õòsem dim cãa ba kã̱é.

19 “Qáòm x'aèm qãá q'oo koem kò ẽe xu qãà xu ka q'õòse ba kạ̄bise a hàà cgae xu, a gaa marian xu ma tséékagua sa hàà nxàe cgoa xu. 20 Me khóèm ẽe kò 5 xu cãa xu máàèa ba cúù-cuuse a 5 xu cãa xu c'ẽe xu úú, a ba a máá: ‘Tíí q'õòè, 5 xu cãa xu tsi kò máà tea hãa. Bóò, 5 xu cãa xu c'ẽe xur kúrúa,’ témé. 21 Me gam ka q'õòse ba bìrí me a máá: ‘Qãèse tsi kúrúa, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'áré gúùan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'õòr cgoa qãè-tcao,’ témé.

22 “Me gataga cám̀ cãa tsara ko máàèa ba cúù-cuuse a ba a máá: ‘Tíí q'õòè, cám̀ tsara cãa tsara tsi kò máà tea. Bóò, c'ẽe tsara cãa tsarar kúrúa,’ témé. 23 Me gam ka q'õòse ba bìrí me a máá: ‘Qãèse tsi kúrúa, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'áré gúùan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'õòr cgoa qãè-tcao,’ témé.

24 “Gatagam kò cúím̀ cãa ba kò máàèa ba hàà a máá: ‘Tíí q'õòè, q'ana ra hãa tsi kàa tsi khóè tsi i, a tsi a ko xhárà tama tsi hãa koe ga tcuù, a ko qanega tsi cgùrian tsạ̄i-tsạ̄i tama koe ga sáà sa. 25 Ra kò nxãaska q'áò tsi, a ra a qõò a síí tsarim cãa ba góm̀an q'oo koe kạ̄é. Bóò, ncẽe ga ia tsari gúùa ne,’ témé.

26 “Me gam ka q'õòse ba xọ̄a me a máá: ‘Tsáá cg'ãè cau a kg'amka tsi qãà tsi! Q'ana tsia, xhárà tama ra hãa koe ga ra ko tcuù sa, a ra a ko qanega ra cgùrian tsạ̄i-tsạ̄i tama koe ga sáà sa. 27 Khama tsi ga kò marian ko tòóè koe marian tiri úúa, ne i ga kò ncẽeska càùsea, ra kạ̄bise a hàà séè e, càùsea i hãase.

28 “ ‘Ke xao gam koe cãa ba séèa kạ̄bi, naka ẽe 10 xu cãa xu úúa hãa ba máà me. 29 Wèém khóèm ẽe c'ẽe gúùan úúa ba gha máàè, a ba a gha káían úú, igabaga ẽe cúí gúù ga úú tama ba gha ẽem úúa hãa gúù-coan ga séè cgaeè khama. 30 Naka xaoa ẽe káà tséém qãà ba tchàa za dcùú-qoms q'oo koe xaoa tcãà. Ncẽe gaa za i gha kg'aean hẽé naka gãò xọ̄óan hẽéthẽé hãa koe,’ témé.”

Ghùuan hẽé naka pirian hẽéthẽé e

31 “Khóèm dim Cóám̀ kò Gaam dim x'áàm̀ koe hãase hàà naka wèé xu moengele xu Gaam di xu cgoa hẽéthẽé e, nem gha Gaam di x'áàn dis ntcõó-q'oos koe hàà ntcõó. 32 Zi gha *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi Gaam cookg'ai koe xg'ae-xg'aeè, Me gha hàà c'ẽe zi koe q'aa-q'aa zi, ẽem ko ma kòre-kg'ao ba ma ghùuan pirian koe ma q'aa-q'aa khamaga ma. 33 Ghùua nem gha Gam dim x'õàm kg'áòm xòè za tòó, a ba a pirian dxàes x'õàs xòè za tòó.

34 “Me gha X'aiga ba nxãaska kg'áòm x'õàm xòè di ne bìrí a máá: ‘Hàà gatu ẽe Abom ka ts'ee-ts'eekg'aièa tu, x'aian di ntcõó-q'ooan xáè, ncẽe tu kò nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'ónòa máàèa a. 35 Xàbàr kò hãa, tu tc'õoan máà ter tc'õó, ra

kò cáḿa hãa tu c'ẽe gúùan máà ter kg'áà, ra kò tãá za guuar
khóè ra ii, tu x'áéa tu koe qãèse qgóó te, 36 qg'aè-cgaear kò hãa
tu hą̃akagu te, ra kòo tsàa tu q'õé te, ra kòo qáé-nquus koe hàna
tu hàà kabi te khama,' tam méé.
37 "Gaa x'aè ka ne gha ẽe tchàno ne xǫa Me a máá: 'X'aigaè,
n-cáḿa ta kò bóò Tsia Tsi xàbàa hãa, ta tc'õókagu Tsia, Tsi cáḿa
hãa ta c'ẽe gúù au Tsi, Tsi kg'áàa hãa? 38 Ta kò n-cáḿa bóò Tsi,
Tsi tãá za guua Tsi khóè Tsia, ta x'áéa ta koe qãèse qgóó Tsia,
ta n-cáḿa bóò Tsi, Tsi qg'aè-cgaea, ta hą̃akagu Tsia? 39 Ta kò n-
cáḿá bóò Tsi, Tsi ko tsàa, kana qáé-nquus koe tcãàèa, ta síí kabi
Tsia?' témé. 40 Me gha X'aiga ba xǫa ne a máá: 'Tseegua ner
ko bìrí tu u: Wèés gúùs ẽe tu Tíí ka c'ẽe ne ncẽe ne cg'áré ne ka
cúía ne koe ga kúrúa sa, tu Tíí ga ra kúrúa máánaa,' témé.
41 "Me gha nxãaska ẽe dxàes x'õàs xòè di ne bìrí a máá:
'Tcg'oa cgae Te tu, gatu ẽe chõò tama c'eean koe cgúísea hãa tu,
dxãwa ba hẽé naka Gam di xu moengele xu hẽéthẽé kg'ónòa
máàèa ba. 42 Xàbàr kò hãa, tu táá gúù máà ter tc'õó, ra ko
cáḿaa, tu táá gúù máà ter kg'áà, 43 tãá za guuar khóè ra a kò
ii, tu táá x'áéa tu koe qãèse qgóó Te, qg'aè-cgaear kò hãa, tu táá
hą̃akagu Te, ra kòo tsàa, a qáé-nquus koe hàna, tu táá kabi Te
khama,' témé.
44 "Nxãaska ne gha gane igaba gataga xǫa a máá: 'X'aigaè, n-
cáḿa ta bóò Tsi Tsi xàbàa, a cáḿaa, a tãá za guua Tsi khóè Tsia,
a qg'aè-cgaea, a kòo tsàa, a qáé-nquus koe hàna, ta táá hùi Tsia?'
témé. 45 Me gha nxãaska xǫa ne a máá: 'Tseegukar ko bìrí tu
u: Wèés gúùs ẽe tu ncẽe ne cg'áré ne ka cúía ne kúrúa máá
tama sa, nxãa sa tu Tíí ga ra kúrúa máá tama thẽé,' témé. 46 Ne
gha nxãaska chõò tamas xgàrakus koe qõò, ne gha ẽe tchàno ne
chõò tamas kg'õès koe qõò," tam Jeso ba méé.

Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam di x'ooan koe tẽe sa hẽéthẽé e (26:1–28:20)

26

Kàas Jeso ba qąe di sa
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

1 Eẽm ko Jeso ba gaa zi kg'ui zi kg'uia xg'ara kam kò Gaam di
xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: 2 "Q'ana xao hãa, Paseka
dis kǭè sa cáḿ cáḿan qãá q'oo koe hãa sa, Me gha Khóèm dim
Cóá ba khóè ne tshàu q'oo koe tcãàè, nxãasegam gha xgàuè ka,"
témé.
3 Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hẽé, naka khóè ne di xu
kaia xu hẽéthẽé kaiam peresitim Kaifase ta ko ma tciièm dis
qhàìs koe xg'ae, 4 a xu a Jeso ba xu gha qgóó a cg'õo di kàan

kúrú. 5 Igaba xu ko máá: “Kǭès di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kaias xg'ore sa khóè ne xg'aeku koe hãa khama,” témé.

Jeso ba ko Betania koe nxúìan cgoa tcgáùè
(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

6 Eẽm ko Jeso ba Betania koe hãa, Simonem ncẽe xg'ao lepero dis tcìì sa tsàara hãam dim nquum koe 7 kas kò khóè sa hàà cgae Me, kaisa marian ka x'ámáèa tshãán qgóó a, alabasetere di nxǭán cgoa kúrúèam ts'oo-c'õà-coam koe hàna a, a sa a ntcõó a ba a kò tc'õó koe hàà ntcǭá tcúú Me.

8 Eẽ xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncẽe sa bóò ka xu kò xgóà a máá: “Dùús ka sa ko ncẽeta ma ma kǭè cgoa a? 9 Ncẽe tshãá nea ga kò káí marian cgoa x'ámáguèa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khóè ne máàèa hãa!” témé.

10 Igabam kò Jeso ba ncẽe sa q'ana hãase bìrí xu a máá: “Dùús ka xao ko khóè sa xgáèa máá? T'õès tséé sas Tíí koe kúrúa hãa ka. 11 Dxàua ne khóè ne cgoa xao gha wèé x'aè ka hãa, igaba xao wèé x'aè ka Tíí cgoa hãa tite. 12 Ncẽes ncãa ko ncẽe tshãán cgoa ntcǭá tc'áró Te kas ncãa ko kg'ónòa máá Te kg'ónòkuan Tiri i. 13 Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèém nqõóm ẽe i ko ncẽe qãè tchõàn xgaa-xgaaèm koe i gha ẽes kúrúa hãa gúùan nxàeè, tc'ẽe-tc'ẽeseès gha ka,” tam méé.

Jutase ba ko dtcòm̀, Jeso bam gha x'ámágu sa
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

14 Me kò nxãaska 12 xu ka c'ẽe ba ncẽe Jutase Isekariote ta ko ma tciiè ba, kaia xu peresiti xu koe síí, 15 a ba a máá: “Dùú sa xao máà te kg'oana, ncẽè gaxao tshàu q'oo koer kò tcãà Me ne?” témé. Ka xu kò 30 marian seleferan di kg'ónò máá me. 16 Me gaam x'aèm kaga Jutase tshoa-tshoa a qaa, ntamam gha ma gaxu tshàu q'oo koe tcãà Me sa.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao cgoa Paseka di tc'õoan tc'õó
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-13, 21-23; Jn 13:21-30)

17 Tc'ãá dim cáḿ péré gãé-gãe úú tamas pérés di kǭèan dim ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'ẽe?” témé. 18 Me xǫa a máá: “Qõò naka x'áédxoom koe síí, c'ẽem khóèm koe naka bìrí me naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá: ‘Tsarim nquum koer gha Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Paseka di ghùu-coan kg'oo,’ témé,’ ” tam méé. 19 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ẽem ma Jeso ba bìrí xua hãa khama ma kúrú, a Paseka di tc'õoan kg'ónò.

20 Eẽ i ko dqòa kam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu cgoa qǫà. 21 Eẽ xu hãa a ko tc'õó kam ko máá: “Tseegukar ko bìrí xao o, gaxao ka c'ẽe ba gha khóè ne tshàu

q'oo koe tcãà Te," témé. 22 Xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a wèéa xu tshoa-tshoa a cúí mana cúí tẽè Me a máá: "A tíí tama raa, X'aigaè?" témé. 23 Me Jeso ba xo̱a a máá: "Ẽ̃ Tíí cgoa tshàua ba gàbas q'oo koe tcana hãa ba gha khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Te. 24 Eẽ i ma Khóèm dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii. Igaba haò, cg'ãè i gha ii, ẽe ko Khóèm dim Cóá ba khóè ne tshàu q'oo koe tcãàm ka! Qãèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa," témé. 25 Me Jutasem ẽe ko hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba máá: "A tíí tama raa, xgaa-xgaa-kg'ao Tseè?" témé. Me Jeso ba xo̱a me a máá: "Ncãa tsi nxàese," témé.

Dqòa di tc'õoan X'aigam Nqarim di i
(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

26 Eẽ xu hãa a ko tc'õó kam kò Jeso ba péré sa séè, a ba a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khõá q'aa si, a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà si, a ba a máá: "Séè naka xaoa tc'õó, ncẽea cgàaa Te ga a ke," témé.

27 A ba a kubi sa séè a ts'ee-ts'eekg'ai si a máà xu si a máá: "Wèéa xao ga méé xao gaas koe kg'áà. 28 Ncẽea c'áòa Te ga a ke qáé-xg'aes di i, ncẽe gha ntc̱ág̱uè e, kái ne khóè ne gha chìbia ne qgóóa mááè ka. 29 Bìrí xao or ko, ncẽe kg'om dis hìis di gõéan ncẽer ncẽem cáḿ koe guu a kg'áà tite, me gha nxãakg'aiga síí cáḿ ẽer gha gaxao cgoa Abom di x'aian koe kạbase kg'áà a ba hàà," témé.

30 Eẽ xu ko cii ba nxáèa xg'ara ka xu kò tcg'oa a Olife dim xàbìm koe qõò.

Jeso ba ko Peterem gha xo̱ase Me sa nxàe
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

31 Me nxãaska Jeso ba bìrí xu a máá: "Ncẽem ntcùúm ka xao gha gaxao wèéa xao khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá:
'Kòre-kg'ao bar gha xg'áḿ,
si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,'
témèè khama. 32 Igaba ẽer ko x'ooan koe ghùièa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o a Galilea koe qõò," témé.

33 Me Petere ba nxàe a máá: "Eẽta xu ga ko ma wèéa xu khuùagu Tsi igabar tíí cuiskaga khuùagu Tsi tite," témé. 34 Me Jeso ba xo̱a me a máá: "Tseegukar ko bìrí tsi: Ncẽem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha senè nqoana q'oro xo̱ase Te," témé. 35 Me Petere ba xo̱a Me a máá: "Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xo̱ase Tsia hãa tite," témé. Xu kò wèé xu xgaa-xgaase-kg'ao xu gatà méé.

Getesemane koe
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

36 Kam kò nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Getesemane ta ko ma tciièm qgáìm koe qõò, a ba a síí gaa koe bìrí xu a máá: "Ncẽe koe xao ntcõó, ẽe síí hãa koer ko

síí còrè ke," témé. 37 A ba a Petere ba hẽé naka Sebetem di tsara cóá tsara hẽéthẽé séè, kam kò tshoa-tshoa a tshúù-tcao a kaisase thõò-xám̀. 38 A ba a bìrí xu a máá: "Tcáóa Tea x'oos q'oo koe tshúù-tcaoan ka cg'oèa hãa. Ncẽe koe xao qaù, naka Tíí cgoa kókòa hãa," témé.

39 Cg'árésem ko còoka qõò kam kò kg'áía ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a ba a còrè a máá: "Aboè, kgoanase i kòo ne, kúrú nakas ncẽes kubis *xgàrakuan di sa* Tíí koe tcg'òóè. Igaba Tsari tc'ẽean ka, Tíí ko tc'ẽes ka tamase," témé.

40 Kam kò xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise a hàà sao-xg'ae xu xu x'óm̀a. Me Petere ba bìrí a máá: "A tààè xao koáé, x'aècoa ba Tíí cgoa hãa a kókòa hãan ka? 41 Kókòa hãa naka còrè, naka xaoa nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãà guu. Tc'ẽe ba *kúrú* kg'oana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke," témé.

42 Cám̀ di sam kò gaicara kabise a síí còrè, a máá: "Tiri Aboè! Ncẽè kgoanase i kòo ne méés cgóm̀na ncẽes *kubi* sa Tíí koe séèa tcg'òóè, nakar táá nxãasega gaas q'oo koe kg'áà. Igaba ncẽè kgoanase tama i kò hãa ne méés nxãaska Tsáá ko tc'ẽe sa kúrúse," tam méé. 43 Eẽm ko gaia kabise a hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'óm̀a hãa, nqãéa xu kò hãa khama.

44 Me gaicara guu xu a qõò a síí nqoana di sa còrè, a cúís gúùs ga sa gaicara méé. 45 A ba a nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise a máá: "A qanega xao x'óm̀a, a ko sãa? Bóò, x'aè ba hààra, Me ko Khóèm dim Cóá ba hàà chìbi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãàè. 46 Tẽe xao, naka xae qõò! Bóò, khóè ne tshàuq'oo koe tcãà Team khóè ba cúùse hàna ke!" témé.

Jeso ba ko qgóóè
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

47 Eẽm qanega hãa a ko kg'ui kam kò Jutasem ncẽe 12 xu ka c'ẽe ba hàà, xu kò kái xu khóè xu dis xg'ae sa gam cgoa hàà, ntcàuan hẽé naka dxòman hẽéthẽé kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu hẽé naka khóè ne di xu kaia xu koe hẽéthẽé guua hãa. 48 Me kò nxãaska ẽe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba x'ái sa máà xua hãa a ko máá: "Eẽr gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me," témé. 49 Me Jutase tchànose Jesom koe síí a máá: "Tsgám̀mo, Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè!" témé. A x'obè Me. 50 Me Jeso ba gam ka máá: "Tiri Tsi ncàm̀-khoe tseè, dùú sa tsi hààra máána?" témé.

Xu kò nxãaska cúù-cuuse a Jeso ba qgóó a séè Me. 51 Me kò kúúga Jesom cgoa kò hãa xu 12 xu ka c'ẽe ba tchoanà tshàu, a gam dim ntcàu ba tsgúùa tcg'òó, a kaiam peresitim dim qãàm dim tcee ba xg'aoa qhòm. 52 Me kò nxãaska Jeso ba gam ka máá: "Kabi tsarim ntcàu ba téé-q'ooa ba koe, wèém ẽe ko ntcàuan séè ba gha ntcàuan cgoa kaàkaguè ke. 53 Kana tsi c'úùa qari ner úúa sa tirim Abo bar ga tcii cgoa a, Me ncẽeskaga 12 sa

nqáéa zi xg'ae zi tcám̀-tcám̀ zi moengele xu di zi tsééa óá máá Te sa? 54 Ncẽes gúù sar kò ko kúrú ne zi gha *Nqarim di zi* Tcgãya zi ntama nxàea tseegukaguè, ncẽe zi ko máá, ncẽeta méé i ga kò ma kúrúse, témé ka?" tam méé.

55 Eẽm x'aèm kam kò Jeso ba khóè xu dis xg'ae sa bìrí a máá: "Ts'ãà-kg'ao ba tsãá hààraa khama xao gáé ntcàuan hẽé naka dxòman hẽéthẽé cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka? Wèé cáḿ kar tempelem q'oo koe hãa a ko xgaa-xgaa, igaba xao gaa koe síí táá qgóó Te. 56 Igaba wèéan ncẽea kúrúsea, nxãasega zi gha Tcgãya zi porofiti xu di zi tseegukaguè ka," ta méé. Ka xu kò nxãaska wèé xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

Jeso ba ko qhàìs cookg'ai koe úúè
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

57 Xu ẽe kò Jeso ba qgóóa xu kaiam peresitim Kaifasem koe úú Me, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka kaia xu hẽéthẽé kò xg'aea koe. 58 Me Petere ba kháóka téé a xùri Me, a kaiam peresitim dis qgáìs koe síí. A ba a síí q'oo koe tcãà a kòre-kg'ao xu cgoa síí ntcõó, chõò-q'ooa nem gha bóò ka.

59 Xu kaia xu peresiti xu di xu hẽé, naka wèés xg'aes x'áèan di xu kaia xu di sa hẽéthẽé tshúù-ntcõan dim dàò ba qaa Jeso ba xu gha chìbi-chibi cgoa ba, cg'õo Me xu gha ka. 60 Eẽta i kò ma káí tshúù-ntcõan di chìbi-chibi-kg'aoan hààraa xg'aea igaba xu kò táá cúím dàòm ga ba hòò.

Igaba tsara kò kháóka cáḿ tsara hàà, 61 a tsara a máá: "Ncẽem khóè ba kò máá, qari nem úúa Nqarim dis tempele sam ga kọbea q'aa, a nqoana cáḿan q'oo koe gaicara tshào si di i, témé," ta tsara méé.

62 Me nxãaska kaiam peresiti ba tẽe a Jeso ba tẽè a máá: "C'ẽe gúù ga Tsi gáé xọa tama? Ncẽe ne khóè ne ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?" témé. 63 Igabam kò Jeso ba kg'ama nqoo.

Me kaiam peresiti ba bìrí Me a máá: "Kg'õèam Nqarim cookg'ai koe méé Tsi tseeguan bìrí xae e, Kreste Tsi ii sa, Nqarim di Tsi Cóá Tsi?" témé. 64 Me Jeso ba xọa me a máá: "Eẽ tsi ko méé khamaga i ii. Igabar ko bìrí xao o, ncẽe koe guus ka xao gha Khóèm dim Cóá ba bóò, Me ẽe qari iim dim kg'áòm x'õàm xòè za ntcõóa-ntcõe, a ba a gha nqarikg'ai dis túú-c'õòs cgoa hàà," témé.

65 Me nxãaska kaiam peresiti ba gam dim qgáí ba tòà q'aa a máá: "Ncãam nxàe e, cóèkua nem kg'uia! Dùú sa xae ko qanega tseegukagu-kg'aoan qaara máá? Bóò, ncãa xao ncẽeska Gam di cóèkuan kóḿa mááse. 66 Ka xao ko ntama ma tc'ẽe?" témé. Xu xọa a máá: "X'oo sam kg'anoa," témé.

67 Xu nxãaska kg'áḿ tshàran cgoa tcg'ae kg'áí Me, a xu a tshàua xu cgoa xg'áḿ Me. Xu c'ẽea xu x'ábú Me a máá:

68 “Porofita naka bìrí xae e, Kreste Tseè! Dìína xg'áḿ Tsia sa?” témé.

Petere ba ko Jeso ba xo̱ase
(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

69 Me kò Petere ba tchàa koe ntcõóa-ntcõe, xhàros koe, si kò dxàe-coas qãà di sa hàà cgae me a máá: “Tsáá igaba tsi kò Jesom Galilea dim cgoa hãa,” témé. 70 Igabam kò wèéa ne cookg'ai koe xo̱ase a máá: “Eẽ si ko nxàes gúùs sar c'úùa,” témé.

71 Si kò ẽem ko heke-kg'áḿs koe tcg'oa a ko síí, ka c'ẽes qãà sa gaa koe bóò me, a gaa koe hãa ne khóè ne bìrí a máá: “Ncẽem khóè ba kò Jesom Nasareta dim cgoa hãa,” témé. 72 Me kò gaicara gaìses cgoa xo̱ase, a máá: “Eẽm khóè bar c'úùa!” témé.

73 X'aè-coam qãá q'oo koe ne ko ẽe kò téé-tẽe ne Peterem koe hàà a gam ka máá: “Tseeguan kaga tsi Gam ka c'ẽe tsi i, tsari kg'ui-q'ooa ne ko x'ái i khama,” témé. 74 Me kò nxãaska tshoa-tshoa a cgúíse a gaìse a máá: “Khóèm ẽe bar c'úùa hãa!” témé.

Me kò kúúga ghòrò ba kg'ae. 75 Me Petere ba Jesom kò bìrí mea hãa kg'uian tc'ẽe-tc'ẽese ncẽem kòo máá: “Ghòròm qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xo̱ase Te,” témé e. Me kò tchàa koe tcg'oa a síí thõòkase kg'ae.

27

Jeso ba ko Pilatom koe úúè
(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

1 Eẽ i ko q'uu ka xu kò kaia xu peresiti xu di xu wèé xu hẽé naka kaia xu khóè ne di xu hẽéthẽé xu nxàea xg'ae a dtcòm̀ku Jeso ba xu gha cg'õo sa. 2 Qáé Me xu kò a tc'ãà-cookg'aim Pilatom koe úú Me, a xu a tshàua ba q'oo koe tcãà Me.

Jutasem dis x'oo sa
(Tsee 1:18-19)

3 Eẽm ko Jutasem ncẽe kò Jeso ba x'ámágu ba ko bóò Jesom ko ma x'oo sa xgàra mááè sa kam kò tc'ẽea ka̱bi a ba a 30 marian seleferean di i kaia xu peresiti xu hẽé naka *khóè ne di xu* kaia xu koe hẽéthẽé ka̱bi, 4 a máá: “Chìbi ner kúrúa, khóèm káà chìbim di c'áòa ner ntcã́água khama,” témé. Xu xo̱a me a máá: “Kháé sa ko nxãa sa sixae koe dùú sa méé? Tsáá tsi gha nxãan bóòa mááse ka,” témé. 5 Me Jutase marian tempelem q'oo koe xaoa guu, a ba a tcg'oa a síí qáé a tceese.

6 Xu kaia xu peresiti xu gaa marian sáà xg'ae, a xu a máá: “Kgoara i mááè tama, ncẽe marian gha tempelem di marian q'oo koe tcãàè sa, khóèm tcúú di mari i khama,” témé. 7 Ka xu ko dtcòm̀ku a gaa marian cgoa “Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhárà ba” x'ámá, gaa koe xu gha tãá za guua ne khóè ne kg'ónò

ka. 8 Gaa domkam kò gaam xhárà ba “C'áòan dim xhárà ba” ta
ma tciiè, ncẽes noosega.
9 Nxãaskas kò porofitim Jeremiam kò kg'uia sa tseegukaguè
ncẽem kòo máá: “Gaa 30 marian selefera di ne kò séè, ncẽe
Iseraele di ne khóè ne kò x'ámá cgoa mea a, 10 a ne a ‘Gàba
zi dim kúrú-kg'aom dim xhárà ba’ x'ámá, ẽem kò ma X'aigam
Nqari ba ma x'áèa hãa khamaga ma,” téméa sa.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

11 Jeso ba kò nqõóm dim kaiam cookg'ai koe hàà téé, me tẽè
Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi i ta ko méé
Tsi?” témé. Me Jeso ba xo̱a a máá: “Eẽ tsi ko méé khamaga i
ii,” témé.
12 Igaba ẽem ko kaia xu peresiti xu ka hẽé naka *khóè ne di xu*
kaia xu hẽéthẽé ka chìbi-chibiè, kam kò táá xo̱a.
13 Me nxãaska Pilato ba tẽè Me a máá: “Ncẽeta noo zi kg'ui zi
chìbi-chibi cgoa Tsi xu ko zi Tsi kóḿ tama?” témé. 14 Igabam kò
Jeso ba gazi kg'ui zi ka cúía zi ga táá xo̱a, me Pilato* kaisase
are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39–19:16)

15 Cau me e kò ii nqõóm dim kaiam koe, Paseka di x'aèan
ka khóè ne kò nxárá tcg'òóa mááse hãam khóèm qáéèa kò hãa
ba kgoara sa. 16 Gaa x'aè ka ne kò q'ãaseam chìbi-kg'ao ba úúa,
[Jeso] Barabase ta kòo ma tciiè ba. 17 Nxãaska ẽe ne ko khóè
ne xg'ae kam kò Pilato bìrí ne a máá: “Dìí ba ra gha kgoara
máá tu u sa tu ko tc'ẽe? [Jesom] Barabase baa, kana Jesom
ncẽe Kreste ta ko ma tciiè baa?” témé. 18 *Tc'ãà-cookg'ai* xua kò
chìikuan domka Jeso ba tshàu q'ooa ba koe tcana hãa sam kò
q'ana hãa khama.
19 Eẽm qanega ntcõó-q'oos xgàrakuan dis koe hãa kas kò gam
dis khóè sa kg'uian gam koe tsééa úú a máá: “Tcg'òó tshàua
tsi ẽem khóèm tchànom koe, ntcùúm ncẽem kar ncãa kaisase
tshúùs sõokuri sa gam ka sõokuri, a ncãa táá qãèse x'óm̀† ke,”
témé.
20 Ka xu ko kaia xu peresiti xu hẽé naka *khóè ne di xu* kaia
xu hẽéthẽé khóè ne qg'ái, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse
sa, naka nea Jeso ba cg'õo. 21 Me nqõóm dim kaia ba xo̱a ne a
máá: “Khóè tsara ncẽe tsara ka ndaka ba ra gha kgoara máá
tu u sa tu ko tc'ẽe?” témé. Ne máá: “Barabase me e,” témé.
22 Me Pilato ba bìrí ne a máá: “Kháé ra gha nta hẽé Jesom ncẽe
Kreste ta ko ma tciièm ka?” témé. Ne wèé ne máá: “Xgàuè

---

* **27:14:** Pilato - Gerika sa ko máá: “nqõóm dim kaia ba” témé. † **27:19:** ntcùúm ncẽem kar ... Gerika sa ko máá: “ntcùúm ncẽem kar ncãa sõokuris q'oo koe gam domka kái zi gúù zi ka xháéè,” témé.

méém!" témé. 23 Me máá: "Dùús domka? Dùútsa gúùs cg'ãè sa ba kúrúa hãa?" Ne kaisase q'au a máá: "Xgàuè méém!" témé.

24 Eẽm ko Pilato bóò, cúí gúù kúrúm gha ga káà a sa, si ko tshúù sa tẽe, kam ko tshàan séè a khóè ne cookg'ai koe xg'aà tshàu, a máá: "Ncẽem khóèm di c'áòan koer chìbi úú tama, ke tu gatu *kúrú naka* bóòa mááse," témé. 25 Ne wèé ne khóè ne xo̱a a máá: "Gam di c'áòan ta gha sita hã̱a, sita di cóán cgoa!" témé.

26 Me nxãaska Barabase ba kgoara máá ne, a ẽem ko Jeso ba xg'áḿmèa xg'ara kam kò ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcãà Me, síím gha xgàuè ka.

Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba nco̱i
(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

27 Nxãaska xu kò nqõóm dim tc'ãà-cookg'aim di xu ncõo-kg'ao xu Jeso ba séè a nquum koe úú, a xu a wèés xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa Gam cookg'ai koe xg'ae-xg'ae. 28 A xu a kò qgáía ba nxo̱ cgae Me, a nco̱àm qgái ba hã̱akagu Me. 29 A xu a dxàman cgoa kúrúèas cábá sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a kg'áò xòè di tshàua ba koe tc'áà ba qgóókagu Me, a xu a cookg'aia ba koe qo̱m̀, a nco̱i Me, a máá: "Tsgáḿmo, Juta ne di Tsi x'aiga Tseè!" témé. 30 A xu a kg'áḿ tsharàn cgoa tcg'ae Me, a tc'áà dim hìi ba séè a xg'áḿ tcúú Me. 31 Eẽ xu ko gatà ma nco̱i Mea xg'ara ka xu kò qgái ba nxo̱ cgae Me, a Gam di qgáían hã̱akagu Me, a xu a nxãaska séè a úú Me, síí xu gha xgàu Me ka.

Jeso ba ko xgàuè
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

32 Eẽ xu ko tcg'oa ka xu kò Kurene koe guuam khóèm Simone ta ko ma tciièm cgoa xg'ae, a xu a chùi Me xgàu sam gha dcẽé ka. 33 A xu a Gologota ta ko ma tciièm qgáìm koe síí, ncẽe sa ko máá: 'Tcúú-c'õás dim qgái ba,' témé. 34 Gaa koe xu ko hàà ka xu kò Jeso ba tg̱abian cgoa xg'ae-xg'aèa qgarìan máà, kg'áà am gha ka, igaba ẽem ko xáḿ m kam kò xguì ì. 35 Xu xgàu Me, a xu a cgúúan ntcòo a qgáía ba q'aa-q'aaku. 36 A xu a gaa koe ntcõó a kòre Me. 37 A xu a tcúúa ba koe Gam di chìbian ka ko kg'uis tcgãya sa tòó, ncẽe kò máá: "NCẼEA JESO ME E, JUTA NE DIM X'AIGA BA," témé sa. 38 A xu a nxãaska cáḿ ts'ãà-kg'ao tsara Gaam cgoa xgàu, me c'ẽe ba Gam dim kg'áòm x'õàm xòè za téé, me c'ẽe ba dxàe xòèa ba za téé.

39 Ne ẽe kò ko gaa koe nqáé ne cg'ãèse kg'ui cgoa Me, a nxã̱a-nx̱anan tcúú 40 a ko máá: "Tsáá ncẽe ga ko koma tempele ba ko̱bea q'aa, a nqoana cáḿan qãá q'oo koe tshào me Tsi Tsia, Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne xgàus koe xõa naka kgoarase," témé.

41 Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka *khóè ne di xu* kaia xu hẽéthẽé xu ma ncọi Me, a ko máá: 42 "C'ẽe nem kgoara hãa, igabagam ko kgoarasean ka tààè. Iseraele ne dim X'aiga Me e, ke méém ncẽeska xgàus koe xõa, nxãaska ta gha Gam koe dtcòm̀ ke. 43 Nqarim koem kò tcoma hãa. Ncẽè *Nqarim* kò ko tc'ẽe Me ne méém ncẽeska kgoara Me. 'Tíí ra Nqarim dir Cóá Ra a,' tam ko méé ke," ta xu méé.

44 Tsara kò ẽe kò Gaam cgoa xgàuèa tsara ts'ãà-kg'ao tsara thẽé gataga ma cóè Me.

Jeso ba ko x'óó
(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

45 Koaba di x'aèan 12 di koes kò guu a wèém nqõóm koe ntcùú sa xóé a síí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé. 46 Me kò Jeso ba nqoana di x'aèan ka kaiam dòm̀ cgoa q'au a máá: "Eli, Eli, lama sabakatani?" témé. Ncẽe sa ko máá: "Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?" témé. 47 Ne ẽe kò gaa koe téé-tẽe ne ka c'ẽe ne kóḿ Me a máá: "Ncẽem khóè ba ko Elija ba tcii," témé. 48 Me kò gane ka c'ẽe ba kúúga qgóé, a x'úrúan séè, a síí gaa x'úrúan koe tsạu tshàan ntcạ̃á, a tc'áàm koe qhàea tòó, a hàà máà Me kg'áàm gha ka. 49 Ne c'ẽe ne máá: "Qãà, naka ta bóò Elija ba gha hàà kgoara Me sa," témé.

50 Me kò Jeso ba gaicara kaiam dòm̀ cgoa q'au, a ba a còo di sa sónòa tcg'òó.

51 Ka bóò, còrè-nquum dim qgáí ba kò cám̀ xòè tsara cgoa tòàra q'aase, tc'amaka guu a síí nqãaka téé, me kò nqõó ba cgùru, i nxọ̃án q'aa, 52 zi tc'ám̀ zi xgobekg'amse, i tc'áróan ncẽe kò x'óóa‡ hãa ne kái ne tcom-tcomsa ne di i x'ooan koe ghùiè. 53 Ne kò Jesom x'ooan koe ghùièa qãá q'oo koe tc'ám̀ zi koe tcg'oa, a ne a tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe tcãà, a kái ne khóè ne koe x'áíse.

54 Eẽm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hẽé naka gam cgoa kòo hãa a ko Jeso ba kòre xu nqõóm di cgùruan bóò naka ẽe ko kúrúse zi hẽéthẽé e, ka xu kò q'áòs ka tcãàèa, a máá: "Tseegukagam kò ncẽem khóè ba Nqarim dim Cóá Me e," témé.

55 Gataga zi kò kái zi khóè zi ẽe koe hàna, a nqúù ka téé a ko bóò. Ncẽe kò Galilea koe guu a Jeso ba còò a hààraa zi, hàà zi gha hùi Me ka. 56 Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hãa, naka Jakoboa tsara Josefaa tsara ka xõòs Maria sa hẽé, naka Sebetem ka cóásea tsara ka xõò sa hẽéthẽé e.

Jeso ba ko kg'ónòè
(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

‡ **27:52:** x'óóa - Gerika sa ko máá: "x'óm̀a hãa," témé.

57 Eẽ i ko dqòa kam kò qguùam khóèm Arimatea di ba hàà.
Cg'õèa ba kò Josefa a, me kò Jesom dim xgaa-xgaase-kg'ao me
e. 58 Pilatom koem kò síí, a síí Jesom dim tc'áró ba dtcàrà, me
Pilato x'áèan tcg'òó máàè mem gha di i. 59 Me Josefa ba tc'áró
ba séè, a q'úúm qgáím q'anom cgoa tcámʹ Me. 60 A ba a Gam dis
tc'ámʹs kạbas koe tcãà Me, ncẽe nxõ̱ám koem kò tshàoa sa. A
ba a kaiam nxõ̱á ba tc'ámʹs-kg'ámʹ koe ghànèa úú, a qõò. 61 Sara
kò Maria Magatalena sa hẽé naka Marias c'ẽe sa hẽéthẽé sara
tc'ámʹ sa q'óá-kg'amase ntcõóa-ntcõe.

Kòre-kg'ao xu tc'ámʹs di xu

62 Xùrikom cámʹ ka, *Sabata dim cámʹ ko* kg'ónòsea mááèm cámʹ
qãá q'oo koe, xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka Farasai xu
hẽéthẽé xu Pilatom cookg'ai koe xg'ae, 63 a xu a máá: "Kaia
tseè, ncẽem kàa-kg'aom kò qanega kg'õèa hãa kam kò ko méé
sa xae ko tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽem kòo máá: 'Nqoana dim cámʹ kar
gha x'ooan koe tẽe,' témé sa, 64 ke x'áèan tcg'òó nakas tc'ámʹ
sa qarika kòreè nakam nxãakg'aiga síí nqoana dim cámʹ ba
tcãà, naka xu nxãasega Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu táá síí
Gam dim tc'áró ba ts'ãà guu, naka xua khóè ne bìrí naka máá:
'X'ooan koem tẽea,' témé guu. Ncẽes tshúù-ntcõas kháóka ka
di sa gha tc'ãà dis ka kaisase cg'ãè sa ii ke," ta xu méé. 65 Me
Pilato xọa xu a máá: "Kòre-kg'aoan xao gha úúa, ke qõò naka síí
tc'ámʹ sa kòre ẽe xao ma q'ana khama ma," témé. 66 Xu qõò, a síí
tc'ámʹ sa kòre, a tc'àmà-tcẽekg'am si, a xu a gaa koe kòre-kg'aoan
tòó.

28

Jeso ba ko x'ooan koe tẽe
(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

1 Sabata dim cámʹ qãá q'oo koe, tc'ãà dim cámʹ di ntcùúkg'ai
cgoa kas kò Maria Magatalena sa hẽé naka c'ẽes Maria sa
hẽéthẽé sara qõò a síí ko tc'ámʹ sa bóò.

2 Kas kò kúúga kaias cgùrus nqõóm di sa kúrúse, Nqarim dim
moengele ba kò nqarikg'ai koe guu a ko xõa khama, a *tc'ámʹs*
koe síí, a ba a síí nxõ̱á sa ghànèa dìbi, a gaas koe q'ábà ntcõó.
3 Gam di bóòse-q'ooa ne kò túú-tebem dian khama ii, i kò gam
di qgáían tsõ̱àn khama ma *gõya-gõyase* q'úú u. 4 Xu kò kòre-
kg'ao xu káíse q'áò me, a cgùru, a xu a x'óóa khóèan khama ma
xgàruku.

5 Igabam kò moengele ba khóè sara bìrí a máá: "Táá sao
q'áò guu, Jesom ncẽe kò xgàuèa hãa ba sao ko qaa sar q'ana
ke. 6 Ncẽe koem káà Me e, ghùièam hãa, ẽem kò mééa khama.
Ke sao hàà naka xòóèam kò hãa qgáìan bóò. 7 Naka saoa
ncẽeska qháése qõò naka síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu
bìrí, x'ooan koem ghùièa hãa sa, a ncẽeska gaxao ka tc'ãà a ko

Galilea koe qõò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, témé. Bóò, táá sao c'urù guu bìrí saoar hãa sa," tam méé.

8 Sara kò q'áòan hẽé naka kaisa qãè-tcaoan hẽéthẽé cgoa tc'ám̀s koe guu a qháése tcg'oa, a qàrò a síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí.

9 Me Jeso ba gaa x'aè kaga xg'ae cgoa sara a, a máá: "Tsgám̀ saoò!" témé. Sara hàà cgae Me, a nqàrèa ba qgóó, a sara a dqọm̀ Me. 10 Me nxãaska Jeso ba máá: "Táá q'áò guu, qõò naka síí Tíí qõe ga xu bìrí naka xu Galilea koe qõò, gaa koe xu gha sao-xg'ae Te ke," témé.

Kòre-kg'ao xu dis xàà sa

11 Eẽ sara khóè sara dàò q'oo koe hãa ka xu kò gaa x'aè kaga kòre-kg'ao xu ka c'ẽea xu x'áé-dxoom koe síí, a xu a síí wèé zi gúù zi ẽe kò kúrúsea hãa zi kaia xu peresiti xu koe xàà. 12 Xu kò kaia xu peresiti xu *khóè ne di xu* kaia xu cgoa xg'ae, a qg'áìku, a xu a ncõo-kg'ao xu káí marian máà, 13 a bìrí xu a máá: " 'Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncãa ntcùú ka hàà, a hàà ts'ãà Me, ẽe xae ncãa x'óm̀a hãa ka,' ta méé xao méé. 14 Ncẽes xààs kò ko tc'ãà-cookg'aim ka kóḿè ne xae gha bìría tchàno-tchano me, a xae a gha qóḿan koe tcg'òó xao o ke," ta xu méé. 15 Xu ncõo-kg'ao xu marian séè a xu a ẽe xu kò ma x'áèèa khama ma kúrú. Si kò ncẽes tchõà sa Juta ne koe tsại-tsạiè, ncẽes noosega.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áíse
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

16 Xu 11 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Galilea koe síí, ẽem kò Jeso ba bìrí xuam xàbìm koe. 17 Eẽ xu ko bóò Me ka xu kò dqọm̀ Me, igaba xu kò c'ẽe-kg'áía xu káíse tc'ẽe-tc'ẽese. 18 Me Jeso ba hàà cgae xu a bìrí xu a máá: "Wèé qaria ner nqarikg'ai koe hẽé naka nqõómkg'ai koe hẽéthẽé máàèa hãa, 19 ke xao qõò naka síí *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi kúrú, naka zi Tiri xgaa-xgaase-kg'aoan kúrú, naka xaoa Xõò ba hẽé, naka Cóá ba hẽé, naka Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hẽéthẽé xu di cg'õèan cgoa tcguù-tcguu ne, 20 naka xgaa-xgaa ne naka ne wèé zi gúù zi ẽer x'áè xaoa hãa zi qgóóa qari. Q'ãa méé xao: Tíí ra gha wèé cáḿan ka gaxao cgoa hãa, i gha nxãakg'aiga síí kurian di chõò-q'oo tcãà sa ke," tam méé.

MAREKO
Marekom ka góáèa qãè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Marekom di qãè tchõà ne ko ncẽe kg'uian cgoa tshoa-tshoase ncẽe ko máá: “Jeso Krestem di qãè tchõàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóá ba,” témé e, a qhàò zi di ne dtcòm̀-kg'ao ne góá mááèa hãa.

Ncẽes tcgãya sa Marekom ka góáèa hãa, igabas ko Peterem nxàea hãa kg'uian ka kg'ui. (Ncẽe zi tcee zi ko Marekom ka kg'ui: Tsee 12:12; 13:13; 15:37-39, Kol 4:10, 2Tim 4:11.) Marekom dis tcgãyas koe zi ko gúù zi qháése kúrúse: “kúúga” dim kg'ui ba hẽé naka “gaa x'aè kaga” di ba hẽé naka “qháése” di ba hẽéthẽé xu ko ncẽes tcgãyas koe kái q'oro tséékaguè.

Gataga ta ko bóò, Jeso ba qarian úúa hãa sa. Gam di qaria ne ko Gam di xgaa-xgaan koe hẽé, naka Gam di qarian ncẽem dxãwa tc'ẽean koe úúa hãa koe hẽé, naka khóèa nem ko ma gaan di chìbian qgóóa máás koe hẽéthẽé x'áíse.

Jesom kò Gam ka kg'ui nem ko kái-kg'aise “Khóèm dim Cóá ba” dim kg'ui ba tséékagu, ncẽe ko máá, Nqari Me e, a ba a gaa khoa khóè Me e, témé ba. Hààraa baa, nxãasegam gha hàà Gam di kg'õèan khóè ne tcg'òóa máá, a gane di chìbian koe kgoara ne ka (Mk 10:45).

Mareko ba kò kaisase Jesom kò ko kúrú tsééan koe tcãà tcgáía hãa, Gam di kg'uian hẽé naka Gam di xgaa-xgaan ka hẽéthẽé tamase.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- qãà *(8:34-37; 10:45)*
- kúúga, gaa x'aè kaga, qháése

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Jeso ba Galilea koe *(1–9)*
- Jeso ba Jutea koe (10)
- Jeso ba Jerusalema koe (11–13)
- Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam dis x'ooan koe tẽe sa hẽéthẽé e (14–16)

Jeso ba Galilea koe (1–9)

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xgaa-xgaan ne
(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

1 Jeso Krestem di qãè tchõàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóá ba.

2 Ncẽe i ma porofitim Isaiam *dis Tcgãyas* koe ma góásea hãa khama, a ko máá:

“Bóò, Tirim tchõà xàà-kg'ao bar gha
Tsáá cookg'ai koe tséé a úú,
ncẽe gha síí Tsarim dàò ba kg'ónòa máá Tsi ba.
3 Tchàa-xgóós koe ko q'au a ko máá:
‘X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòa máá,
naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,’
témém dòm̀ ba.”
4 Me ko nxãaska Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba tchàa-xgóós koe hàà, a khóè ne tcguù-tcguu, a ba a chìbia ne koe ne gha tcóóse a tcguù-tcguuès ka xgaa-xgaa ne, nxãasega ne gha gane di chìbian qgóóa mááè ka. 5 Me kò wèém nqõóm Jutea di ba hẽé, naka wèé ne khóè ne Jerusalema di ne hẽéthẽé síí cgae me, a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè. 6 Johane ba kò nqabè c'õò cgoa kúrúèa qgáían hạna, a khòo dim bàne ba kháóa ba koe qáéa, a kòo tcòm̀an hẽé naka qãáka di dènean hẽéthẽé tc'õó. 7 A ba a ko *Nqarim di kg'uian* xgaa-xgaa a ko máá: “Tíí qãá q'oo koem ko Gaam ẽe tíí ka qari ba hàà, ncẽe qarian ka nqáé tea hãa ba, ncẽe qám̀se a nxàbo tcạia ba kgoara gar tc'ãò tama ba. 8 Tshàan cgoar tcguù-tcguu tua hãa, igabam gha Gabá Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa tcguù-tcguu tu u,” tam méé.

Jesom dis tcguù-tcguuku sa hẽé naka kúrúa bóòè sa hẽéthẽé e
(Mt 3:13–4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)

9 Eẽ xu cáḿ xu kam kò Jeso ba Galilea di Nasareta koe guu, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe hàà Johanem ka tcguù-tcguuè. 10 Eẽm ko Jeso ba tshàan q'oo koe tcg'oa kam ko nqarikg'aian bóò i xgobekg'amse, Me Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba tcíbís khama ii a ko xõa cgae Me. 11 Me kò dòm̀ ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi ncàm̀a Raa Tsi i, Tsáá koe Ra ko qãè-tcao,” témé.

12 Tc'ẽe ba kò kúúga séè a qãáka úú Me. 13 Me kò 40 cáḿan qãáka hãa, a ko satanam ka kúrúa bóòè. A ba a kò gataga qãáka di kg'oo-coan cgoa hãa, i kò moengelean hàà hùi Me.

Jeso ba ko Gam dis tséé sa tshoa-tshoa
(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

14 Eẽm ko Johane ba qáé-nquus koe tcãàèa xg'ara kam kò Jeso ba Galilea koe síí, a Nqarim di qãè tchõàn síí xgaa-xgaa, 15 a máá: “X'aè ba hààraa, i Nqarim di x'aian cúù u, ke tu gatu di chìbian koe tcóóse naka qãè tchõàn koe dtcòm̀,” témé.

Jeso ba ko 4 xu x'aù qgóó-kg'ao xu tcii
(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

16 Eẽm kòo Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe nqáé, kam ko Simone ba hẽé naka Simonem ka qõesem Anterea ba hẽéthẽé tsara bóò, tsara ko c'uisí sa tshàan q'oo koe xaoa tcãà; x'aù

qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama. 17 Me Jeso ba bìrí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khóè ne qgóó-kg'ao tsao ii ke,” témé. 18 Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu a xùri Me.

19 Eẽm ko cg'árése còoka qõò kam ko Sebetem ka cóásem Jakobo ba hẽé naka qõesem Johane ba hẽéthẽé tsara bóò, tsara dxòrom q'oo koe hãa a ko gatsara di c'uisían kg'ónò. 20 Me kò kúúga tcii tsara a, tsara kò gatsara ka xõòm Sebete ba hẽé naka gam koe ko tséé xu khóè xu hẽéthẽé dxòrom q'oo koe qaù, a xùri Me.

Jeso ba ko dxãwa tc'ẽean xhàiagu
(Lk 4:31-37)

21 Xu kò Kaperenaume koe síí. Me kò kúúga Sabata dim cáḿ ka Jeso ba còrè-nquum koe tcãà, a xgaa-xgaa. 22 Ne kò Gam di xgaa-xgaa-q'ooan ka area hãa. Qarian úúam khóèm khamam kòo ma xgaa-xgaa ne khama, gane di xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu khama tamase.

23 Gaam x'aèm ẽem kam kò gane dim còrè-nquum q'oo koe c'ẽem khóè ba hãa, cg'ãè tc'ẽean kò úúa ba, me kò q'au a máá: 24 “Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ẽe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa dìí Tsi i sa - Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

25 Igabam kò Jeso ba *cg'ãè tc'ẽean* dqàè a máá: “Nqoo, naka tcg'oa cgae me!” témé. 26 I kò cg'ãè tc'ẽean khóè ba qarika ntcãa-ntcãa, a kaisam q'aum cgoa tcg'oa cgae me.

27 Ne kò wèé ne khóè ne area hãa, a ne a kò tẽèku a máá: “Dùútsa gúù saa ncẽe sa? Kạbas xgaa-xgaa saa - qarian úúa hãasem ko cg'ãè tc'ẽean ga dqàè i komsana Me ka!” témé. 28 I kò kúúga nxàea ba wèém xg'aekum Galilea dim koe qháésega tsại-tsạise.

Jeso ba ko kái khóèan kg'õèkagu
(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)

29 Eẽm ko còrè-nquum koe tcg'oa kam kò Simonea tsara Anterea tsara x'áé koe síí tcãà, Jakoboa tsara Johanea tsara cgoa. 30 Si kò Simonem ka c'uìse sa cgùrukagu si kos tcììs ka qgóóèa, xu kò Jeso ba gaa x'aè kaga gas ka bìrí. 31 Me kò hàà, a hàà tshàua sa koe séè a ghùi si. Si tcìì sa guu si, si tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

32 Eẽm dqòam ka, cáḿs ko tcãà ka ne kò wèé khóèan tsàako Gam koe óá, dxãwa tc'ẽean úúa hãan ga hẽéthẽé e. 33 Ne kò wèém x'áé-dxoom di ne khóè ne nquu-kg'áḿ koe xg'aea hãa. 34 Me kò *Jeso ba* kái ne ẽe ko tãáka zi tcìì zi tsàara hãa ne kg'õèkagu, a kò gataga kái dxãwa tc'ẽean xhàia tcg'òó cgae ne, a kò táá dxãwa tc'ẽean kgoara máá i kg'ui, q'ãa Mea i kò hãa khama.

Jeso ba ko Galilea koe xgaa-xgaa
(Lk 4:42-44)

35 Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u kam kò Jeso ba tẽe
a c'ẽem qgáìm nqooa hãam koe qõò, a ba a síí gaa koe còrè. 36 Xu
kò Simone ba hẽé naka gam cgoa kò hãa xu khóè xu hẽéthẽé
xùri Me. 37 A xu a ẽe xu ko hòò Me ka bìrí Me a máá: "Wèém
khóè ba ko qaa Tsi," témé. 38 Me bìrí xu a máá: "Hààn xae
cúùse hãa xu x'áé-coa xu koe qõò, nakar gha nxãasega gaa koe
thẽé síí xgaa-xgaa; gaan domkagar hààraa hãa ke," témé.
39 Me kò wèém Galileam koe qõòa te, a gane di xu còrè-nquu
xu koe Nqarim di kg'uian xgaa-xgaa, a dxãwa tc'ẽean xhàiagu.

Jeso ba ko lepero dis tcìì sa tsàaram khóè ba kg'õèkagu
(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

40 Me kò lepero dis tcìì sa tsàaram khóè ba hàà cgae Me, a
hàà qgom-tsi-quri a còrè Me a máá: "Tc'ẽe Tsi kòo ne, Tsi ga
kúrú ter q'ano," témé. 41 Me kò Jeso ba thõò-xama máá me,
a tchoanà tshàu a qgóó me, a bìrí me a máá: "Gatàr ko ma
tc'ẽe, ke q'ano," témé. 42 Kas kò tcìis lepero di sa kúúga kaà
cgae me, me q'ano. 43 Me kò Jeso ba qarika x'áè me, a ba a
tcg'òó mem qõò, 44 a bìrí me a máá: "Q'ãa, naka táá cúí khóè ga
c'ẽe gúù ga bìrí guu! Igaba méé tsi qõò naka síí peresitim koe
x'áíse, naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síí dàòa-mááku
zi tcg'òó, ncẽem kò Moshe x'áèa hãa zi, x'áís iise khóè ne koe,"
témé. 45 Igabam kò gaam khóè ba tcg'oa a qõòa te a ba a tshoa-
tshoa a wèé za ga nxàe e. Me kò gaas gúùs domka Jeso ba tààè,
x'áéan q'oo koem gha kgoarasea hãase qõòa tean ka, igabagam
ko nqoo-nqoosa zi qgái zi koe hãa. Ne kòo khóè ne *qanega* wèé
za guu a hàà cgae Me.

2

Jeso ba ko nqo̱ara hãam khóè ba kg'õèkagu
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

1 Cg'orò xu cáḿ xu qãá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Kaper-
enaume koe síí, ne kò khóè ne x'áé koem hàna hãa sa kóḿ. 2 Ka
ne kò kái ne khóè ne gaa koe xg'aea, i kò kòm̀ ga káà a, nquu-
kg'áḿ koe ga igaba, Me kò *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaa ne.
3 Ka xu kò 4 xu khóè xu hàà, khóèm nqo̱ara kò hãa ba ko qgóóa
mááku a óágara xu. 4 Eẽ xu ko Gam koe úúa ba ka tààè, khóè
ne di kái-q'ooan ka, ka xu kò nxãaska ẽem kò Jeso ba hànam
qgáìm di tchànoan cgoa nquum tco̱be chúrù, a xu a ẽem khóèm
nqo̱ara kò hãam kò xòóèam tcoà ba qám̀. 5 Eẽm ko Jeso ba gaxu
di dtcòm̀an bóò kam kò nqo̱ara hãam khóè ba bìrí a máá: "Tiri
cóáè, chìbia tsi tsi qgóó mááèa," témé.

6 Xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu gaa koe ntcõóa-ntcõe, a ko
tcáóa xu q'oo koe tc'ẽe a ko máá: 7 "Dùúska ba koáé ncẽem

khóè ba ncẽeta mééa máá? *Nqari ba*m ko cóè! Dìí ba ga khóèan chìbian gaan di qgóóa máá, Nqarim cúí Me e ka?" ta tc'ẽe.

8 Me kò Jeso ba qháése gatà xu ma tcáóa xu koe tc'ẽea hãa sa bóò, a ba a tẽè xu a máá: "Dùús domka xao ko ẽe zi gúù zi tcáóa xao q'oo koe tc'ẽea máá? 9 Ndaka nea thamkaà? Khóèm nqọara hãa ba bìrí a máá: 'Chìbia tsi tsi qgóó mááèa,' témé, kana máá: 'Tẽe naka tsarim tcoà ba séè naka tsia qõò,' témé saa? 10 Igabar gha x'áí xao o, xao gha nxãasega q'ãa, Khóèm dim Cóá ba nqõókg'ai koe qarian úúa hãa sa, khóèa nem gha chìbian qgóóa máá di i," témé. A ba a nqọara hãam khóè ba bìrí a máá: 11 "Bìrí tsir ko a ko máá: tẽe naka tsarim tcoà ba séè naka x'áéa tsi koe dìbi," témé.

12 Me *kúúga* qháése tẽe a ba a gam dim tcoà ba séè, a wèé ne khóè ne cookg'ai koe tcg'oa, ne wèé ne khóè ne are, a ne a Nqari ba dqọm̀ a máá: "Ncẽeta iis gúù sa ta qanega bóò ta ga hãa," témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

13 Me Jeso ba gaicara tshàam qàe koe síí, ne kò kái ne khóè ne hàà cgae Me, Me tshoa-tshoa a xgaa-xgaa ne. 14 Eẽm ko gaa koe guu kam kò Lefi ba bóò, Alefaiom dim cóá ba, me marian ko séèa xg'ae-xg'aeèm nquum koe ntcõóa-ntcõe. Me bìrí me a máá: "Xùri Te," témé. Me tẽe a xùri Me.

15 Eẽm Jeso ba hãa a ko Lefim dim nquum koe tc'õó, ka i kò kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé tc'õó cgoa Me, Gabá hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé cgoa; kái ne khóè nea kòo xùri Me khama. 16 Eẽ xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu Farasai di xu bóò Me mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé cgoa ko tc'õó, ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽè a máá: "Dùús domka ba ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé cgoa tc'õóa máá?" témé.

17 Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kóḿ kam kò máá: "Eẽ tsàa tama ne khóè nea naakan qaa tama, igaba ẽe ko tsàa ne ko qaa a. Tchàno ne khóè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg'ao ne tcii ka," témé.

Jeso ba ko tc'õoan carasean ka tẽèè
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

18 Nxãaska xu kò Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu di xu hẽéthẽé tc'õoan carase. Ne kò c'ẽe ne khóè ne Jeso ba síí cgae a tẽè Me a máá: "Dùús domka xu ko Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé tc'õoan carasea máá, igaba xu Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'õoan carase tama?" témé.

19 Me Jeso ba xǫa ne a máá: “Séè-kg'aom kò gam di ne cg'áè-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha ntama tc'õoan carase? Eẽm séè-kg'aom ko qanega gane cgoa hãa x'aè ka ne cuiskaga tc'õoan carasea hãa tite. 20 Igabam gha x'aè ba hàà, ẽem gha ko séè-kg'ao ba gane koe séèa tcg'òóè ba; gaam cáḿ ka ne gha nxãaska tc'õoan carase.

21 “Cúí khóè ga káà a, kǫ̀bam qgáí ba gha ncìím cgoa nqàba a; gatà i kòo hẽé nem gha kǫ̀bam qgáí ba ncìím koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càùse. 22 Gataga i khóèan káà a, kǫba gõéan gha ncìí zi khòo dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncẽè gatà i kòo hẽé ne i gha gõéan dtcòbè zi tòà, i gha gõéan ntcǫ̃a, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba méé i kǫba gõéan kǫba zi khòo dtcòbè zi koe qg'oeè,” tam méé.

Sabata dim cáḿ dis tẽè sa
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

23 C'ẽem cáḿ Sabata dim kam kò Jeso ba ko mabere di xu xhárà xu xg'aeku koe qõò, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a ko maberean di tcúúan tcuù. 24 Xu Farasai xu bìrí Me a máá: “Bóò, dùúska xu ko Sabata dim cáḿ ka x'áèan koe kgoara mááè tama sa kúrúa máá?” témé.

25 Me bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxárá ta ga hãa Dafitem xg'ao kúrús ka? Èẽ xu kò gabá hẽé naka gam ka c'ẽea xu hẽéthẽé xàbà hãa a kòo c'ẽe gúùan tcào ka xu kò kúrú sa. 26 Nqarim dim nquum koem kò ma tcãà sa, Abitarem kò kaiam peresiti ba ii x'aè ka, a ba a gam ka c'ẽea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'õó, ncẽe peresiti xu ka cúí ko tc'õóè e, ncẽe gabá hẽé naka ẽe hãa cgoa mea xu hẽéthẽé kò tc'õóan gaan di kgoara mááè tama a,” témé.

27 A bìrí xu a máá: “Sabata dim cáḿ ba khóèan kúrúa máàèa, i khóèan Sabata dim cáḿ ba kúrú máàè tama. 28 Khamam Khóèm dim Cóá ba Sabata dim cáḿ koe ga igaba X'aiga Me e,” témé.

3

Khóèm nqǫara tshàua ba
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

1 Me kò gaicara còrè-nquum koe síí tcãà. Me kò nqǫara tshàua hãam khóè ba gaa koe hãa. 2 Xu kò Farasai xu xaèa kg'ónò Me, a bóò Sabata dim cáḿ kam gha gaam khóèm ẽe nqǫara tshàua hãa ba qãèkagu sa, nxãasega xu gha chìbi-chibi Me ka. 3 Me kò ẽe nqǫara tshàua hãam khóè ba bìrí a máá: “Tẽe naka tsia síí khóè ne cookg'ai koe téé,” témé.

4 Me kò bìrí xu a máá: “Sabata dim cáḿ ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qãèan kúrú saa kana cg'ãèan kúrú saa, khóè ba kg'õèkagu saa kana cg'õo me saa?” témé. Igaba xu kò kg'ama nqoo. 5 Me kò xgóàse bóò ne, a ba a gane di qari tcúúan ka

thõò-tcaoa hãase khóè ba bìrí a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me kò khóè ba tshàua ba tchoanà, i tshàua ba kạbise a qãè. 6 Xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a *x'aigam* Herotem di xu tséé-kg'ao xu cgoa xg'ae a qg'áìku, nta xu gha ma Jeso ba cg'õo sa.

Jeso ba ko tshàam qàe koe kái ne khóè ne kg'õèkagu

7-8 Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa tshàam koe síí, ne kò kái ne khóè ne Galilea koe guu a xùri Me. Eẽ ne ko wèé zi ẽem kòo kúrú zi kóḿ, ka ne ko kái ne khóè ne Jutea koe hẽé, naka Jerusalema koe hẽé, naka Itumea koe hẽé, naka Jorotane ka ncìí za hẽé, naka Ture koe hẽé naka Sitone koe hẽéthẽé guu a hàà cgae Me. 9 Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí xu dxòro ba kg'ónòa máá Me, khóè ne dis xg'aes domka, táá ne gha nxãasega qãea cg'õo Me ka. 10 Kái ne khóè nem kò kg'õèkagua hãa, khama ne kòo ẽe kò tcììa hãa ne dqùria síí, síí ne gha qgóó Me ka. 11 Eẽ ne kòo cg'ãè tc'ẽean ka tcãà cgaeèa ne bóò Me ne ne ko cg'áé a q'au a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi i,” témé. 12 Me kaisase dxãwa tc'ẽean dqàè, táá i gha c'ẽe ne bìrí dìím ii sa ka.

Jeso ba ko 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nxárá tcg'òó
(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

13 Me Jeso ba xàbì ba q'ábà qaò, a ba a Gam ko tc'ẽe xu tcii, xu Gam koe hàà. 14 Me 12 xu nxárá tcg'òó a x'áè úú-kg'ao* xu ta ma tcii xu, Gam cgoa xu gha hãa ka, a xu a tséée a Nqarim di kg'uian qõòkagu, 15 a dxãwa tc'ẽean xu gha xhàiagu di qarian máàè.

16 Ncẽe xua kò: Simonem ncẽem kò Petere ta ma tcii ba hẽé, 17 Sebetem ka cóásem Jakobo ba hẽé, naka Jakobom ka qõesem Johane ba hẽé (ncẽem kò Boaneregese dis cg'õè sa máà tsara; ncẽes cg'õè sa kòo máá: ‘Túú tebean di tsara cóá tsara a,’ témé), 18 Anterea ba hẽé, naka Filipi ba hẽé, naka Baretolomaio ba hẽé, naka Mataio ba hẽé, naka Tomase ba hẽé, naka Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hẽé, naka Tadaio ba hẽé, naka Simonem (ncẽe kò tòókuan x'ãà máá ba) hẽé, 19 naka Jutase Isekariotem (ncẽe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba) hẽéthẽé xu u.

Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa
(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

20 Me nxãaska Jeso ba *dìbi a síí* nquum q'oo koe tcãà. Ne gaicara kái ne khóè ne xg'ae, xu Gabá hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé péréan tc'õó ka tààè. 21 Eẽ ne ko Gam x'áé di ne ncẽe sa kóḿ, ka ne ko síí tceea tcg'òó Me, tc'ẽea ba nxana hãa, ta ne kò tc'ẽea hãa khama.

* **3:14:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

22 Xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu Jerusalema koe kò guua
hãa xu hàà máá: “Belesebulem kam hãa cgaeèa, a ko dxãwa
tc'ẽean dim x'aigam cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiagu,” témé.
23 Me Jeso ba tcii ne, a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, a máá:
“Ntama ba ga ma satana ba c'ẽem satana ba xhàiagu? 24 X'aian
kò q'aa-q'aasea hãa ne i cuiskaga ẽe x'aian hãa tite. 25 X'áém kò
gataga q'aara hãa nem cuiskaga ẽem x'áé ba hãa tite. 26 A ncẽè
satanam kò cúía ntcoeku cgoase a q'aara hãa nem cuiskaga
tééa hãa tite, igabam ko chõò-q'oos koe síí. 27 Igabam c'ẽem
khóè ba cuiskaga qarim khóèm dim nquum koe tcãà, naka
gam di zi gúù zi ts'ãà hãa tite, kg'aia méém ẽem khóèm qari ba
qáéa ntcòo. Nxãaska cúígam gha nquua ba q'oo koe tcãà a gam
di zi gúù zi ts'ãà. 28 Tseegukar ko bìrí tu u: Khóè ne gha wèé
chìbia ne koe hẽé naka wèé cg'ãè kg'uian kg'áḿ q'ooa ne koe ko
tcg'oa koe hẽéthẽé qgóóa mááè. 29 Igaba ẽe ko Tcom-tcomsam
Tc'ẽem ka cg'ãèse kg'ui nea chõò tamase qgóóa-máákuan hòò
tite, igaba ne chõò tamase chìbiga ne e,” tam méé. 30 “Cg'ãè
tc'ẽea nem úúa,” ta ne mééa domkam Jeso ba ncẽeta mééa.

Jesom di ne qhàò ne
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

31 Jesom ka xõò sa hẽé naka qõese ga xu hẽéthẽéa kò hàà,
a hàà tchàa koe téé, a c'ẽem khóè ba tséé, me síí Jeso ba tcii.
32 Ne kò káí ne khóè ne ntcõóa nxa̱ma-nxa̱ma Mea hãa khama
ne máá: “Bóò, saò sa hẽé naka Tsáá qõe ga xu hẽéthẽéa tchàa
za tẽe a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.
33 Me xo̱a ne a máá: “Tiris xõò sa dìí saa, xu Tíí qõe ga xu
dìí ga xua?” témé. 34 Me ẽe kò ntcõóa nxa̱ma-nxa̱ma Mea ne
ntcáà, a ba a máá: “Ncẽea Tiris xõòs ga si i, a Tíí qõe ga xu xu
u. 35 Wèém khóèm ẽe ko Tirim Nqarim nqarikg'ai koe hànam
ko tc'ẽe sa kúrú ba Tíí qõem ga me e, a Tíí qões ga si i, a gataga
Tiris xõòs ga si i,” tam méé.

4

Xhárà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

1 Me gaicara tshoa-tshoa a tshàam qàe koe xgaa-xgaa. Si
kò kaias xg'ae sa qàea ba koe hãa, Me dxòrom q'oo koe tcãà a
tshàam qàe koe síí ntcõó, si kò wèés xg'ae sa tshàam-kg'áḿ koe
góḿankg'ai koe téé-tẽe. 2 Me káí zi gúù zi xgaa-xgaa ne sere-
sere zi cgoa, a ba a Gam di xgaa-xgaan koe máá:

3 “Komsana méé tu. Xhárà-kg'ao ba kò qõò a síí xhárà.
4 Eẽm ko xhárà ka i kò c'ẽe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsa̱rá
zi hàà tc'õó o.
5 I c'ẽe cgùrian nxõ̱á-kg'ai di qgáìan koe tcheè, ncẽe káí góḿan
kò káà a koe. I kò kúúga qháése tso̱m, góḿa ne kò kaisa tama

khama. 6 Eẽs ko cáḿ sa qaò ka i ko gaa tsǫman dào, a i a kò tǫbe ga i kò úú tama khama nqa̱i.
7 I c'ẽe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u, i táá tc'õoan kúrú.
8 I c'ẽe cgùrian qãè góḿan koe tcheè, a i a tc'õoan kúrú, ẽe i ko qhúí a ko kai ka i c'ẽean 30 khama noo, i c'ẽean 60 khama noo, i c'ẽean 100 khama noo tc'õoan kúrú.
9 Me Jeso ba máá: "Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóḿ," témé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa
(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

10 Eẽm cúía hãa ka xu kò 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽé naka c'ẽe ne ẽe kò gaa koe hãa ne hẽéthẽé sere-sere zi ka tẽè Me. 11 Me kò bìrí ne a máá: "Gatua máàèa, chóm̀sea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi tu gha q'ãa sa. Igaba gane ẽe tchàa za hãa ne koe i ko wèé gúùan ga sere-sere zi cgoa nxárá xg'aeè.
12 Nxãasega
'ne gha wèé x'aèan kaga bóò
igaba ne bóòa q'ãa tite ka.
A ne a gha wèé x'aèan kaga kóḿ
igaba ne kóḿa q'ãa tite,
Nqarim koe ne ko kǭbise
a qgóóa máàè ne cúí ga a gha ii.' "
13 Me bìrí ne a máá: "Ncẽes sere-sere sa tu gáé kóḿa q'ãa tama? Kháé tu gha nxãaska c'ẽe zi sere-sere zi ntama kóḿa q'ãa?
14 Xhárà-kg'ao ba ko kg'ui ba xhárà.
15 C'ẽè ne khóè nea dàòm qàe koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii, ncẽe kg'uim xháràèa koe. Eẽ ne ko kóḿ me kagam ko kúúga satana ba hàà, a hàà kg'uim ẽe gane koe xháràèa hãa ba séèa tcg'òó.
16 Ne c'ẽe ne khóè ne nxǭán hàna qgái koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii. Nxãa nea ncẽe kg'ui ba ne ko kóḿ ne ko kúúga qãètcaoan cgoa hààkagu me ne e, 17 igaba ne káà tǫbe ne e *khama* ne ko xòm̀ x'aè séè a hãa, a ne a ẽe i ko kg'uim domka xháéa ne kana xgàrakuan hàà ne ne ko qháésega cg'áé.
18 "C'ẽe ne khóè nea ẽe dxàman koe tcheèa hãa cgùrian khama ii. Gane ẽe kg'ui ba kóḿa ne ne e, 19 igaba kg'õès di zi xháé zi hẽé, naka qguù sa ncàm̀an hẽé, naka c'ẽe zi gúù zi ncóóan hẽéthẽéa kò tcãà cgae ne, a kg'ui ba chúú-chuu, me táá tc'áróan kúrú.
20 "C'ẽea ne qãè góḿan koe kò xháràèa cgùrian khama ii. Nxãa ne ko kg'ui ba kóḿ a ne a ko dtcòm̀a mááse me, a ne a ko tc'áróan kúrú, i c'ẽean 30, i c'ẽean 60, i c'ẽean 100 ne ne e."

X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs dis sere-sere sa
(Lk 8:16-18)

21 Me bìrí ne a máá: “Dìína ga x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù
sa gàbas cgoa xoaba-kg'ai, kana kgàrom dòm̀ q'oo koe tòó?
Tseeguan kagas gha téé-q'ooa sa koe tòóè! 22 Wèés gúùs ẽe
chóm̀sea hãa sa gha x'áíse, si gha ẽe qàbi-kg'aièa hãa sa, xgòre-
kg'aiè khama. 23 Khóèm ẽe tceean úúa hãa ba méém kóḿ,”
témé.
24 Me bìrí ne a máá: “Qãèse tu komsana! Eẽ tsi tcg'òóa hãas
tc'ãò-tc'ão sa gaas máàè tsi ghas ga si i, a tsi a gha gataga càùa
máàè si. 25 Wèém khóèm ẽe úúa hãa ba gha káían máàè. Me gha
ẽe gúù úú tama ba, ẽem úúa hãa gúù-coan ga séè cgaeè khama,”
tam méé.

Tsǫmkom cgùrim dis sere-sere sa
26 A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea ncẽeta ii: ‘Khóèm góḿan
koe cgùri ba xhárà hãam khama i ii, 27 ncẽe ko ntcùú ka x'óm̀ a
ko koaba ka tẽe, me cgùri ba ko cúíaga kai, gam c'úùa hãase.
28 Góḿ ba kò cúíga kg'ama tc'õoan kúrú: kg'aiam ko tsǫm a
qhúí, a ba a kai, a x'õàn kúrú, i x'õàn tc'áróan kúrú. 29 Eẽ i ko
tc'õoan x'ãé kaga i ko tcuùè, tcuù di x'aè ne hààraa khama,’ ”
tam méé.

Mosetara dis hìis di cgùrian dis sere-sere sa
(Mt 13:31-32, 34; Lk 13:18-19)
30 A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea gha dùús cgoa nxárá
xg'aeè, kana dùútsa sere-seres cgoa ia gha nxárá xg'aeè?
31 Mosetara *dis hìis* dim cgùrim khama i ii. Ncẽè cgùrian kò ko
góḿan koe xháràè nem wèé cgùrian nqõómkg'ai di kaga cg'áré
me e. 32 Igaba ẽem kò xháràè nem ko tsǫm, a kaias hìis xhárà
di sa kúrú, a kaia nxa̱an kúrú, i gha nqarikg'ai di tsa̱rán hàà
gas di sóm̀an koe nquuan kúrú,” tam méé.
33 Jeso ba kò kái zi sere-sere zi tséékagu, a kg'ui ba bìrí ne
tc'ãò-tc'ãos ẽe gane ko kóḿa q'ãas cgoa. 34 Táám kò cúí gúù ga
gane cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase, igabam ko Gam
di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoam kò cúía hãa ka wèés gúù sa
qãèse bìrí xu.

Jeso ba ko tc'ãá ba téékagu
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)
35 Me gaam cáḿ ẽem dim dqòam ka bìrí xu a máá: “Hàà naka
xae c'ẽem xòèm tshàam dim za tchoaba,” témé.
36 Xu kò khóè ne gaa koe qaù, a xu a ẽem kò hãam dxòrom
q'oo koe tcãà, zi kò gataga thẽé c'ẽe zi dxòro zi gaa koe hàna.
37 Me kò kaiam tc'ãá ba tẽe, i tshàam di qhonèan qùbise a
dxòrom q'oo koe tcãà, me dxòro ba cg'oè ka hẽé. 38 Igabam kò
Jeso ba dxòrom kháó koe hàna, a tcgábí ba dcãa a x'óm̀a xõe. Xu
ghùi Me, a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tom̀ xae ko igaba i gáé
Tsáá koe gúù méé tama?” témé.

39 Me tẽe a ba a tc'ãá ba dqàè a tshàa ba bìrí a máá: “Nqoo naka kgàe!” témé. Me tc'ãá ba téé, si kò kaisas nqoo sa xóé.
40 Me tẽè xu a máá: “Dùús domka xao ma q'aea? Dtcòm̀an xao gáé úú tama?” témé.
41 Xu kaisase q'áò, a xu a tẽèku a máá: “Dùútsa khóè ba gáé ncẽe ba? Tc'ãán ga hẽé naka tshàan ga hẽéthẽé ka ko komsanaè ba?” témé.

5

Jeso ba ko dxãwa tc'ẽean úúam khóè ba qãèkagu
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

1 Xu tshàa-dxoom ka c'ẽe xòèa ba za tchoaba, Gerase ne dim nqõóm xòè koe. 2 Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe tcg'oa, kam ko cg'ãè tc'ẽean kò úúa hãam khóèm cgoa xg'ae, tc'ám̀ zi xòè koe kò guua hãa ba. 3 Tc'ám̀ zi koe kò x'ãèa hãa ba, ncẽe khóè ne kò qáéa ba ka tàèèa hãa ba, qano di xu tau xu cgoa ga igaba. 4 Káí-kg'aisem kò ko tshàua ba koe hẽé naka nqàrèa ba koe hẽéthẽé qano cgoa qáéa ntcòoè, igabam kò ko qhòm m, a ba a nqàrè di qanoan khõà q'aa. Cúí khóè ga kò káà a ncèè me i ga di qarian kò úúa hãa a. 5 Ntcùú ba hẽé naka koaba ba hẽéthẽém kò ko tc'ám̀ zi hẽé naka xàbì xu koe hẽéthẽé q'aua te, a ko nxõán cgoa thõò-thõose.
6 Eẽm ko Jeso ba nqúù ga ii a ko bóò, kam kò qgóéa síí, a síí cookg'aia ba koe qom̀, 7 a kaisase q'au a máá: “Jesoè, kaisase tc'ámáka hànam Nqarim di Tsi Cóá Tseè, dùú sa Tsi ko tíí cgoa tc'ẽe? Nqarim cgoa ra ko gaìse Tsi a ko máá, táá xgàra te guu,” témé. 8 Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncẽem khóèm koe tcg'oa, tsáá cg'ãè tc'ẽe tseè!” témé.
9 Me nxãaska Jeso ba tẽè me a máá: “Cg'õèa tsi dìía?” témé. Me máá: “Cg'õèa te Milione e, káí xae e khama,” témé. 10 Me kaisase Jeso ba dtcàrà, táám gha ẽem qgáìm koe xhàiagu xu ka.
11 Káí zi xgùu zia kò xàbìm dxùukg'ai koe hãa a ko dxòó. 12 Ka i ko dxãwa tc'ẽean Jeso ba dtcàrà a máá: “Xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a, kgoara máá ta a naka ta gaan koe tcãà,” témé. 13 Me cg'ãè tc'ẽean kgoara máá i tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcãà, i ẽe xgùuan ncẽe kò 2,000 khama noo o, kari-karisea xõa a síí tshàam koe tcãà a tom̀.
14 Eẽ kòo xgùuan kòre xu khóè xua kò bèe a qgóé a síí x'áé-dxooan koe hẽé naka x'áé-coa xu koe hẽéthẽé xàà a. Ne kò khóè ne ẽe kúrúsea hãa sa hàà bóò. 15 Eẽ ne ko Jesom koe hàà ka ne kò ẽe kò dxãwa tc'ẽean úúa hãam khóè ba bóò, me gaa koe ntcõóa-ntcõe, a qgáían hạna, i tc'ẽea ba qãè e, ka ne kò q'áò. 16 Gane ẽe kò ẽe kúrúsea hãa sa bóò ne kò dxãwa tc'ẽean kò úúam khóèm koe hẽé naka xgùuan koe hẽéthẽé kúrúsea hãa sa khóè ne bìrí. 17 Ne tshoa-tshoa a Jeso ba dtcàrà, gane dim nqõóm koem gha tcg'oa sa.

18 Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe tcãà kam kò ẽe kò dxãwa tc'ẽean
ka tcãàèa hãam khóè ba Gam cgoam gha qõò sa dtcàrà Me.
19 Igabam kò Jeso ba táá kgoara máá me Gam cgoa qõòa ne,
a bìrí me a máá: “Dìbi x'áéa tsi koe, tsari ne khóè ne koe, naka
tsia síí X'aigam nta noose kúrú máá tsia hãa sa hẽé naka nta
noosem thõò-xama máá tsia hãa sa hẽéthẽé ka bìrí ne,” témé.
20 Me kò khóè ba wèé xu x'áé-dxoo xu ẽe kò Dekapolise koe
hãa xu koe qõòa te a Jesom gam koe kúrúa hãa zi gúù zi kaisa
zi ka tshoa-tshoa a khóè ne bìrí, ne wèé ne khóè ne are.

Jairom ka cóáse sa hẽé naka khóès Jesom dim qgái ba kò qgóó
sa hẽéthẽé e
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

21 Eẽm ko Jeso ba dxòrom cgoa tshàam ka ncìí za ka xòèa
ba koe tchoaba, ka ne kò kái ne khóè ne Gam koe xg'ae, Me
kò tshàam dxùukg'ai koe téé-tẽe. 22 Me kò c'ẽem khóèm, còrè-
nquum di xu tc'ãà-cookg'ai xu ka c'ẽe ba hàà, Jairo ta kò ko ma
tciiè ba, a ba a ẽem ko Jeso ba bóò ka nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé.
23 A kaisase dtcàrà Me a máá: “Tiris cóás cg'áré sa x'oos qàe koe
hãa, ke cgóm̀na hàà naka Tsia tshàua Tsi tòó cgae si nakas gha
nxãasega qãè naka kg'õè,” témé. 24 Me tẽe a qõò cgoa me, ne
kái ne khóè ne xùri Me, a ne a ncọrú Me.
25 Si kò thẽé c'ẽes khóès 12 kurian kò úúa hãa a ko xòm̀ x'aèse
nxoean hòò sa hãa, 26 ncẽe kò kái kurian séè a ko naakan koe
tsoòse sa, a kò wèé gúùan ẽes úúa hãa ga tséékagu, qãèkaguses
gha ka, igabagas kò táá qãè, i kò gaas di tcìian càùse. 27 Eẽs
ko Jesom ka kóḿ, kas kò kái ne khóè ne xg'aeku koe guu a
hàà Jesom kháó koe tcãà, a sa a ẽem kò hạnam qgáím di xgáḿ-
kg'aman qgóó. 28 Gas kas kò bìríse a máá: “Ncẽè Gam dim qgái
bar kòo qgóó ne cúígar gha qãè,” témé. 29 Si Gam dim qgái ba
qgóó, i kò gaa x'aè kaga gas di tcìian kaà, si cgáé-q'ooa sa koe
xám̀ ncãas gas di tcìian koe tsoòè sa. 30 Me Jeso ba qarian ncãa
tcg'oa cgae Me sa qháésega xam̀a q'ãa. A ba a kạbise khóè ne
koe a máá: “Dìí na ncãa qgáía Te qgóó?” témé. 31 Xu Gam di
xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xọa Me a máá: “Khóè ne ma xg'ae
cgae Tsia hãa sa Tsi ko bóò, igaba Tsi ko tẽè dìín qgóó Tsia hãa
sa!” témé. 32 Me Jeso ba ntcáà, dìín ẽes gúù sa kúrúa hãa sam
gha bóò ka. 33 Si nxãaska khóè sa ẽe kúrúse cgae sia hãa sa
bóòa q'ãa, a sa a hàà nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé q'áòan cgoa,
a wèé tseeguan bìrí Me. 34 Me bìrí si a máá: “Tiri si cóá seè,
sari dtcòm̀a nea qãèkagu sia, ke tòókuan cgoa qõò naka sia sari
xháéan koe tcg'oa,” témé.
35 Eẽm qanega hãa a ko khóè ne cgoa kg'ui, ka ne kò c'ẽe ne
Jairom ncẽe kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe
kò guua hãa ne hàà, a ne a máá: “Tsáá xuù sa ncãa x'óó, ka tsia
ko dùús domka xgaa-xgaa-kg'ao ba qanega xhõe-xhõea máá?”

témé. 36 Igabam kò Jeso ba táá nqábé kg'uian ẽe kòo kg'uiè e, a ba a còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí a máá: “Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm̀,” témé. 37 A ba a kò táá c'ẽe khóè ga kgoara máá i xùri Me, Petere ba hẽé naka Jakobo ba hẽé naka Johanem Jakobom ka qõese ba hẽéthẽé xu ka oose. 38 Eẽ xu ko còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe síí tcãà, kam ko Jeso ba bóò zi gúù zi qãè tama, ne ko khóè ne q'aua kg'aeku a ko xo̱ò. 39 Me tcãà a síí bìrí ne a máá: “Dùús domka zia gúù zi qãè tama, tu ko kg'aeku, a ko xo̱ò? Cóá sa x'óó tama a x'óm̀a hãa ka,” témé.

40 Igaba ne kò kg'ãè Me. Me wèéa ne ga tcg'òó, a ba a cóás ka xõò ba hẽé, naka xõò sa hẽé naka ẽe kò Gam cgoa hãa xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nqoana xu hẽéthẽé séè a cóás kò hãa koe tcãà cgoa ne.

41 Me tshàua sa koe qgóó si, a bìrí si a máá: “Talita kumi!” témé. Ncẽe sa ko máá: ‘Cóá seè, tẽe tar ko sáá ka méé,’ témé.

42 Si gaa x'aè kaga cóá sa tẽe a sa a qõòa te (12 kuri si i kò ii). Eẽs ko ncẽe sa kúrúse ka ne kò kaisase are. 43 Me Jeso ba qarika q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha cúí khóè ga ncẽes gúùs ka q'ãakagu sa. A ba a bìrí ne a máá: “C'ẽe gúù máà si nakas tc'õó,” témé.

6

Jeso ba ko Nasareta koe xguiè
(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

1 Jeso ba kò ẽem qgái ba tcg'oaragu, a Gam dim x'áé-dxoom koe síí, xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri Me. 2 Me kò Sabata dim cáḿ ka tshoa-tshoa a còrè-nquum koe xgaa-xgaa. Ne kò káí ne ẽe kò kóḿ Me ne kaisase are a máá: “Ncẽem khóè ba wèé zi ncẽe zi nda hòòa? Dùútsa tc'ẽe saa ncẽe Gam máàèa sa, ncẽem ko kaia tsééan are-aresa ga kúrú sa? 3 Kháé ncẽe ba gáé xom-kg'aom tama baa, Marias ka cóáse ba, Jakobo ba hẽé, Josefa ba hẽé, Jutase ba hẽé, naka Simone ba hẽéthẽé xu ka káímkhoe ba. Gam ka qõesea zi gáé gatá cgoa ncẽe koe hãa tama?” ta ne méé. A ne a bóòa xguì Me.

4 Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Porofiti ba wèé za ga tcommèam khóè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hẽé naka gam di x'áéan koe hẽéthẽé cúí oose,” témé. 5 A ba a kò gaa koe táá are-aresa zi tséé zi kúrú, igabam kò kg'ama cg'orò ne khóè ne tsàà ko ne koe cúíga tshàua ba tòó, a kg'õèkagu ne. 6 Kaisasem kò area hãa, gane di dtcòm̀an úú tama domka.

A ba a kò x'áé-coa xu koe qõòa te a xgaa-xgaa.

Jeso ba ko 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òó
(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

7 Me kò Jeso ba 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciia óá, a ba a tshoa-tshoa a cám̀-cám̀ tsééa tcg'òó xu, a cg'ãè tc'ẽean

xhàiagu di qarian máà xu. 8 A ba a x'áè xu a máá: "Táá méé xao cúí gúù dàò q'oo di ga séèa mááse guu, igaba méé xao dqàbi hìim cúím gabá séè, naka táá péré kana dtcòbè ga séè guu, naka táá cúí mari ga qòè guu. 9 Igaba méé xao nxàbo, naka xaoa táá c'ẽe qgáí ga séèa mááse guu," témé. 10 Gatagam kò thẽé bìrí xu a máá: "Eẽ xao ko tcãàm x'áém koe xao kòo qãèse hààkaguè, ne méé xao gaa koe x'ãè, naka xaoa nxãakg'aiga síí ẽem qgáì ba tcg'oara guu. 11 A ncẽè c'ẽe qgáì gaa kò qãèse hààkagu xao o tama, ne khóè ne komsana xao o tama, ne méé xao ẽem qgáìm koe nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe, naka xaoa tcg'oaragu me, nxãasegas gha ẽe sa ẽe ne khóè ne koe x'áí sa ii ka," témé.

12 Xu tcg'oa a xu a síí Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaa, khóè ne méé ne gane di chìbian koe tcóóse di ba. 13 A xu a káí dxãwa tc'ẽean khóè ne koe xhàiagu, a káí ne khóè ne tsàako ne nxúìan cgoa tcgáù, a xu a qãèkagu ne.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)

14 Me x'aigam Herote ba Jesom ka kóḿ, cg'õèa ba kò q'ãasea hãa khama. C'ẽe ne khóè nea kòo máá: "Johanem tcguù-tcguu-kg'ao Me e. X'ooan koem tẽea! Gaa domka i ko ncẽe qarian arearesa zi tséé zi di gam koe kúrúse," témé. 15 Igaba ne kò c'ẽe ne máá: "Elija Me e," témé, ne ko c'ẽe ne máá: "Porofiti Me e, c'ẽe xu porofiti xu ncìí x'aè di xu khamaga ma," témé. 16 Igaba ẽem ko Herote ncẽe sa kóḿ kam kò máá: "Johanem, ncẽer kò q'ãe tcúúa hãa ba, x'ooan koe tẽèa hãa," témé.

17-18 Herote ba kò gam ka káíkhoem Filipim dis khóès Herotiase sa séèa hãa. Me kò Johane ba Herote ba bìría hãa a máá: "X'áèan koe tsi kgoara mááè tama, tsáá kíím dis khóè sa tsi ga kò séèa hãa sa," témé. Khamam kò Herote ba *c'ẽe khóèan* tsééa úú, síí i gha Johane ba qgóó, a qáé, a qáé-nquus koe tcãà ka.

19 Herotiase sa kò Johane ba hòrea hãa, a kò cg'õo me kg'oana, igabagas kòo tààè. 20 Herote ba kò Johane ba q'áòa hãa, a kò nqáó-nqao mea hãa, tchàno a tcom-tcomsam khóè me e sam kò q'ana hãa khama. Eẽm kòo Johane ba kóḿ nem kò qãèse hãa tama, igabam kò komsana ba ncàm̀a hãa.

21 Igabas kò qãèm x'aè ba hòò, me kò Herote ba ábà cáḿa ba ka gam di xu tc'ãà-cookg'ai xu kaia xu hẽé, naka ncõo-kg'ao xu di xu kaia xu hẽé, naka Galilea koe kò tc'ãà-cookg'aia xu khóè xu hẽéthẽé kǫ̃è sa kúrúa máá. 22 Eẽs ko Herotiases ka cóáse sa tcãà a ko Herote ba hẽé naka kǫ̃ès di xu cg'áè-khoe xu hẽéthẽé xu ko ntcãà máá kas ko Herote ba kaisase qãè-tcaokagu. Me x'aigam Herote ba cóá sa bìrí a máá: "Wèés gúùs ẽe si ga dtcàrà te sa dtcàrà te, máà si sir gha ke," témé. 23 A ba a gaìses cgoa nqòòkagu si a máá: "Dùús wèés ẽe si gha dtcàrà te sar gha máà

si, tiri x'aian di xòèan c'ẽea ga ii igaba," témé. 24 Si xõòs koe síí a máá: "Dùú sa ra gha dtcàrà?" témé. Si xõò sa máá: "Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa dtcàrà," témé.

25 Si kò x'aigam koe kúúga kạbise a máá: "Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sar ko gàbas q'oo koes tòóèa hãase dtcàrà," témé.

26 Me x'aiga ba kaisase tshúù-tcao, igabam kò gaìsean ẽem kò kúrúa hãa hẽé naka cg'áè-khoe ne hẽéthẽé domkam kò gam dim kg'ui ba ntcoean tc'ẽe tama. 27 A ba a kò cg'õo-kg'ao ba qháése x'áèan cgoa tsééa úú, síím gha Johanem dis tcúú sa óága ka. Me kò qõò a síí Johanem dis tcúú sa q'ãe, qáé-nquus koe. 28 A ba a gaas tcúú sa gàbas koe tòó a óá, a hàà gaas dxàe-coa sa máà si, si kò cóá sa séè a xõò sa máà si. 29 Eẽ xu ko gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ẽe sa kóḿ, ka xu kò hàà tc'áróa ba séè, a síí tc'áṁs koe kg'ónò o.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khóè ne tc'õókagu
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

30 Xu kò x'áè úú-kg'ao xu Jesom koe kạbise, a hàà wèé zi gúù zi ẽe xu kò kúrú zi hẽé naka ẽe xu xgaa-xgaa hãa zi ka hẽéthẽé bìrí Me. 31 Igaba i kòo nxãaska kái khóèan hààku a ko qõòku, xu kò Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé táá tc'õó di x'aèan ga úú khamam kò bìrí xu a máá: "Hàà xao naka xae nqoo-nqoosam qgáìm koe qõò naka xaea síí cúía hãa naka xao gha nxãasega sãa," témé. 32 Xu dxòrom cgoa qõò a xu a cúíaga nqoo-nqoosam qgáìm koe síí hãa.

33 Ne kái ne khóè ne bóò xu, xu ko tcg'oa, ne dìí ga xu u sa bóòa q'ãa. Ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a tshàam dxùukg'ai séè, a tc'ãà a nqàrèa ne ka gaa za qgóéa síí, a síí còoka hãa a qãà xu. 34 Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe xõa kam ko kaias xg'ae sa bóò, a ba a thõõ-xama máá ne, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ne kò ii khama. Me nxãaska tshoa-tshoa a kái zi gúù zi ka xgaa-xgaa ne.

35 Eẽs ko cáḿ sa dqòara qõò ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me, a máá: "Ncẽem qgái ba cúía hãam qgái me e, i ncãa gataga dqòa, 36 ke khóè ne qõòa q'aakagu naka ne nxãasega cúùse nxạma-nxạma hãa xu x'áé xu koe hẽé naka x'áé-coa xu koe hẽéthẽé síí c'ẽe gúùan x'ámá mááse naka tc'õó," témé. 37 Igabam kò xọa xu a máá: "Gaxao c'ẽe gúùan máà ne naka ne tc'õó," témé. Xu bìrí Me a máá: "Kháé méé xae ṣíí *kái marian* 200 xu qano mari xu tséékagu naka pérén x'ámá máá ne naka ne tc'õó?" témé. 38 Me máá: "Nta noo pérén xao úúa? Qõò naka síí bóò," témé. Xu síí bóò a máá: "5 xu péré xu hẽé naka cáṁ x'aù tsara hẽéthẽé e," témé.

39 Me Jeso ba bìrí xu xu wèé ne khóè ne xg'ae-coa zi cgoa ntcõókagu, tsạ̃a dcãan kg'ai koe. 40 Ne xg'ae-coa zi 100 ne khóè

ne di zi hẽé, naka 50 ne khóè ne di zi hẽéthẽé cgoa ntcõó. 41 Me
ẽe xu 5 xu péré xu hẽé naka x'aù tsara hẽéthẽé séè, a nqarikg'ai
koe ghùi-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khõá q'aa. A ba a
xgaa-xgaase-kg'ao xu máà a, nxãasega xu gha khóè ne sama a
ka. Me gataga x'aù tsara wèé ne khóè ne q'aa-q'aaa máá. 42 Ne
kò wèéa ne ga tc'õó a ne a xg'ãà, 43 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu
ẽe ncãa tc'õóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu péré-qàmàn hẽé naka
x'aù-qàmàn hẽéthẽé di xu tcãà, xu cg'oè.

44 Eẽ kò péréan tc'õó xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama
noo xu khóè xu u.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qõò (Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

45 Me Jeso ba qháése Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu chùi,
xu dxòrom q'oo koe tcãà, Gam ka xu gha tc'ãà a Betesaida
koe qõò ka, Gam qanega qaù a ko khóè ne qõòa q'aakagu ka.
46 Eẽm ko x'áè nea xg'ara kam ko xàbì ba q'ábà qaò a síí còrè.

47 Eẽs ko cáḿ sa dqòa kam kò dxòro ba tshàam nqáè koe
hàna, Me kò Gabá góḿankg'ai koe cúíse hàna. 48 Dxòro ba xu
kò ko xháé-xháésase qõòkagu sam kò bóò, tc'ãá ba xu kò q'óá-
kg'ama khama, kam kò q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam
tc'amkg'ai koe náà qõò a, qàea xu koem kò hãa a ko nqáé xu,
49 igaba ẽe xu kò bóò Me, Me tshàam tc'amkg'ai koe xóé a ko
náà qõò, ka xu kò tc'ẽea máá dcạusoma Me e, ta tc'ẽea hãa, a xu
a kaisase q'au. 50 Wèéa xu ga kò bóò Me khama, a xu a kaisase
q'aea. Me gaa x'aè kaga kg'ui cgoa xu a máá: "Tíí Ra a, ke xao
tòón tcáó! Táá q'áò guu," témé. 51 Eẽm ko dxòrom koe gaxu
cgoa q'ábà kam kò tc'ãá ba téé. Xu kò kaisase area. 52 Pérén
kaga xu kò q'ãa tama, i tcáóa xu ga qari-qarièa khama.

Jeso ba ko Genesarete koe tsàako ne khóè ne qãèkagu (Mt 14:34-36)

53 Eẽ xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqõóm
koe hàà, a xu a gaa koe gaxu dim dxòro ba tòó. 54 Eẽ xu ko
gaxu dim dxòrom koe tcg'oa, ka ne ko khóè ne kúúga Jeso ba
bóòa q'ãa. 55 A ne a wèé x'áéan koe qgóéa te, a tshoa-tshoa a
tcìì-khoean gaan di tcoàn koe xòóa hãase séèa úú, ẽe ne ko kóḿ
i ko máá hànam hãa téméè qgái koe. 56 Me ẽem ko nqõó-coa zi
koe hẽé, naka x'áé xu koe hẽé naka nqõóm di c'ẽe xòèan koe
hẽéthẽé tcãà ka tsàako khóèan Gam koe séè a úúè, a síí gúù zi
ko x'ámáguè qgái koe xòóè, a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam
dim qgáím xgáḿ-kg'am qgóó sa, ne kò wèéa ne ẽe ko qgóó Me
ne kg'õèkaguè.

7

Nqarim di x'áè-kg'áḿa ne kana khóèan di caua ne (Mt 15:1-9)

1 Xu Farasai xu hẽé naka Jerusalema koe kò guua hãa xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu c'ẽe xu hẽéthẽé Jesom koe hààra xg'ae. 2 Ka xu ko c'ẽe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bóò, xu ko cg'uriga tshàuan cgoa tc'õó, xg'aà tshàu tamase. 3 (Farasai xu hẽé naka wèé ne Juta ne hẽéthẽéa kò ncìí cauan tsgõosea ne di koe ga guu a xg'aà tshàu tama ne hãas cookg'ai koe tc'õó tama. 4 Eẽ ne kò x'ámágu dis qgáìs koe guua hãa ne ne tshàua ne xg'aà tamas cookg'ai koe tc'õó tama. Gataga ne kò kái cauan c'ẽe úúa hãa, kubian hẽé naka suuan hẽé naka tc'õó cgoa di zi gàba zi [hẽé naka tcoà xu] hẽéthẽé xg'aà di i.)

5 Xu nxãaska Farasai xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé Jeso ba tẽè a máá: "Dùús domka xu Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu gatá ka tsgõosea ne di cauan khama ma kg'õè tama, a ko cg'uriga tshàua xu cgoa péréan tc'õó?" témé.

6 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: "Eẽm kò ko Isaia ba porofita kam kòo tseegukaga gaxao qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao ka porofita, ncẽe i ma góásea hãa khama a ko máá:

'Ncẽe ne khóè ne ko kg'áḿa ne cgoa dqo̱m̀ Te,
igaba i tcáóa ne Tíí koe nqúù u.
7 Káà hùise ne ko dqo̱m̀ Te,
a ko khóè ne di x'áèan xgaa-xgaa,'

témé khama. 8 Nqarim di x'áè-kg'áḿan xao kúrú tama a xao a khóèan di cauan qgóóa qaria hãa," tam méé.

9 A ba a bìrí xu a máá: "Nqarim di x'áè-kg'áḿan xao gha máàa xguì sa xao q'ana hãa, nxãasega xao gha gaxao di cauan di x'áèan qgóóa qari ka. 10 Moshe ba kò ncẽeta mééa a máá: 'Saò ba hẽé naka saò sa hẽéthẽé tcom,' a ba a kò gaia máá: 'Dìím wèém ẽe ko xõòm ka kana xõòs ka cg'ãèse kg'ui ba méém cg'õoè,' témé, 11 igaba ncẽè khóèm kò ko xõòm ka kana xõòs ka máá: 'Eẽr ga ko hùi cgoa tsia sa, nxãa sa *Nqari bar nqòòkagua hãas* máàku* si i *khamar ko hùia tsi ka tààè*,' témé ne xao ko *ncẽe sa dtcòm̀*. 12 Gaa koe guus ka xao guu me nakam xõò ba hẽé naka xõò sa hẽéthẽé c'ẽe gúù ga kúrúa máá tama. 13 Gaxao di cauan ncẽe xao kúrúa máásea hãa koe xao guu a Nqarim dim kg'ui ba káà-hùikagua hãa. A xao a kò ẽeta iim dàòm ka kái zi gúù zi kúrú," tam *Jeso ba* méé.

Gúù zi khóè ne ko kúrú ne cg'uriga zi (Mt 15:10-20)

---

* **7:11:** Gerika sa ko "korebane" dim kg'ui ba tséékagu, a sa a kháóka nxàe, dùú sam ko ncẽem kg'ui ba méé sa: " 'korebane' (ncẽe sa ko máá '*Nqarim tcg'òóa máàèa hãas* máàku sa,' témée")

14 A ba a khóè ne Gam koe gaicara tciia óá, a bìrí ne a máá: “Komsana Te tu wèéa tu ga, naka tua kóḿa q'ãa. 15 Khóèm ka tchàa koe hãa, a ko gam koe tcãà sa khóè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ẽe ko khóèm koe guu a tcg'oa sa ko khóè ba cg'uri-cg'uris ga si i. 16 [Dìím wèém ẽe tceean úúa hãa ba méém kóḿ,]” tam méé.

17 Eẽm ko Jeso ba khóè ne koe guu a ko nquum q'oo koe tcãà, ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ẽes sere-seres ka tẽè Me. 18 Me bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé kóḿa q'ãa tama? Bóò tama xao gáé hãa? Dùús wèés ẽe ko khóèm koe tchàa za guu a tcãà sa cg'uri-cg'uri me tite, 19 tcáóa ba koes tcãà tama, a ko ncãàa ba koe tcãà, a gatà ma nqáé khama,” témé. (Ncẽeta mééan kam kòo Jeso ba wèé tc'õoa nea ts'ee-ts'eekg'aièa sa nxàe.)

20 Me máá: “Eẽ khóèm *tcáó* koe ko guu a tcg'oa sa, gaas khóè ba ko cg'uri-cg'uris ga si i. 21 Igaba i ko q'oo koe, tcáós koe guu a cg'ãè tc'ẽean hẽé, xóé cgoakuan hẽé, ts'ãàn hẽé, cg'õokuan hẽé, 22 cg'áràn hẽé, cg'ãè zi cau zi hẽé, kàa sa hẽé, cẽèan hẽé, qgóóse tama sa hẽé, cg'ãè tcgáí cgoa bóòku sa hẽé, zàróku sa hẽé, tc'amaka bóòse sa hẽé, naka cg'ãè tcáó sa hẽéthẽé tcg'oa khama. 23 Wèé zi cg'ãè zi ncẽe zia kò q'oo koe guu a tcg'oa a zi a ko khóè ba cg'uri-cg'uri,” tam méé.

Khóès di dtcòm̀a ne
(Mt 15:21-28)

24 Me Jeso ba gaa koem kò guu a tcg'oa ne Ture dim nqõóm koe síí. A gaa koem ko síí ka c'ẽem nquum koe tcãà, a ba a kò tc'ẽe tama c'ẽe khóè gha *gaa koem hãa sa* q'ãa sa, igabam gha ma xàì sa kò káà si i.

25 Kas ko kúúga khóès gas dis cóás kò cg'ãè tc'ẽean ka tcãàèa hãa sa Jesom ka kóḿ, a sa a hàà a nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé. 26 Khóès ẽe sa kò Gerika si i, a sa a kò Sirofonike dim nqõóm koe ábàèa hãa. A sa a kò Jeso ba dtcàrà, dxãwa tc'ẽea nem gha cóás koe tcg'òó sa. 27 Me Jeso ba xo̱a si a máá: “Hààn ta kg'aia cóán tc'õókagu, qãè tama i hãa cóán di péréan gha séè a ha̱ghuan xaoa mááè sa ke,” témé.

28 Igabas kò khóè sa xo̱a Me a máá: “Èè, X'aigaè, ẽe tafolean ka nqãaka hàna hãa ha̱ghuan ga ko cóán di péré qàmàn tc'õó,” témé. 29 Me Jeso ba bìrí si a máá: “Eẽm xo̱am domka si gha qõò, saris cóás koe i dxãwa tc'ẽean tcg'oara hãa khama,” témé. 30 Si x'áéa sa koe dìbi a sa a síí sao-xg'ae, si cóáse sa tcoàm koe xõe i dxãwa tc'ẽean tcg'oa cgae sia.

Jeso ba ko q'omase tcee dòm̀am khóè ba qãèkagu

31 Me Jeso ba Ture dim nqõóm koe gaicara guu a xgoaba a ba a síí Sitone dim nqõó ba gãá a tshàam Galilea dim koe síí, Dekapolise dim xg'aekum koe.

32 Ne kò khóèm ncẽe kò q'omase tcee dòm̀a a kg'ui tama ba
Gam koe úú, a ne a dtcàrà Me, síím gha tshàua ba gaam khóèm
koe tòó sa. 33 Me Jeso ba khóè ne xg'aeku koe cúía tciia tcg'òó
me, a ba a síí gaam khóèm di tcee dòm̀an koe tshàua ba tcãà
a ba a tcg'ae a gaam khóèm di tạman qgóó. 34 Me Jeso ba
nqarikg'ai koe ghùi-kg'ai a ba a kaisase sónò, a bìrí me a máá:
"Efata!"† témé (ncẽeta i kò méée ne i ko máá: "Xgobekg'amse,"
témée). 35 I khóèm di tcee dòm̀an xgobekg'amse, i tạma ba ga
gataga kgoarase, me qãèse kg'ui. 36 Me Jeso ba khóè ne x'áè,
táá ne gha cúí khóè ga bìrí i ka. Igabaga ne kò ẽem ko ma kúrú
u khama noose Gam ka kg'ui.

37 Ne kò khóè ne kaisase are a máá: "Wèé zi gúù zim qãèse
kúrúa hãa, kg'ui taman gam kg'uikagua hãa, a ẽe kóḿ taman
ga kóḿkagua hãa," témé.

8

Jeso ba ko 4,000 ne khóè ne tc'õókagu
(Mt 15:32-39)

1 Eẽ xu cáḿ xu koes kò gaicara kaias xg'aes khóè ne di sa
xg'aea, ka ne kò tc'õó ne gha gúù úú tama, Me Jeso ba Gam
di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tciia óá, a bìrí xu a máá: 2 "Ncẽe
ne khóè ner ko thõò-xama máá, ncẽeska ne nqoana cáḿan Tíí
cgoa hãa khama, a tc'õó ne gha gúù ga úú tama. 3 Ncẽè x'áéa ne
koer kòo xàbà ne hãase dìbikagu ne, ne ne gha dàòan q'oo koe
qgaè-kg'ai a cg'áé; c'ẽe-kg'áía nea nqúù ka guua hãa khama,"
tam méé. 4 Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xọa Me a máá:
"Ncẽem tchàa-xgóóm koe nea gha ncẽe ne khóè ne ntama ma
péréan xg'ãà?" témé. 5 Me tẽè xu a máá: "Nta noo péréan xao
úúa?" témé. Xu máá: "7 xu péré xu u," témé.

6 Me *Jeso ba* xg'ae sa bìrí si góḿan-kg'ai koe ntcõó, Me gaxu
péré xu 7 xu séè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá xg'ara a khõá
q'aa xu, a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu máà xu, nxãasega
xu gha khóè ne máà a ka. 7 Xu kò gataga thẽé cg'orò x'aù-coan
úúa, Me kò gataga Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ba a Gam di xu
xgaa-xgaase-kg'ao xu máà xu, xu khóè ne máà xu. 8 Ne kò
tc'õó a ne a xg'ãà, xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ẽe kò qaùan ka
7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe. 9 Gane ẽe kò tc'õóa hãa nea kò
4,000 khama noo. Me kò qõòa q'aakagu ne, 10 a ba a gaa x'aè
kaga dxòrom q'oo koe tcãà, Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu
cgoa, a Dalamenuta dim xg'aekum koe qõò.

Farasai xu ko are-aresas x'ái sa qaa
(Mt 12:38-42; 16:1-4)

† **7:34:** Efata - Ncẽem kg'ui ba Hebera dis kg'uis di me e.

11 Farasai xu kò *Jeso ba* hàà cgae, a tshoa-tshoa a ntcoeku
cgoa Me, a xu a qgóó Me xu gha qgáìan qaa ka *are-aresas* x'áís
nqarikg'ai di sa qaa cgae Me. 12 Me nxãaska kaisase sónò a
kg'ui a máá: "Dùús domka sa ko ncẽes qhàò sa *are-aresas* x'áí
sa qaa? Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Cuiskagas ncẽes qhàò
sa cúís x'áís ga sa x'áíèa hãa tite!" témé. 13 Me guu xu a dxòrom
q'oo koe tcãà, a xgoaba a *tshàa ba* bạra, a tshàam di c'ẽe xòèan
za qõò.

Farasai xu hẽé naka Herote ba hẽéthẽé xu dis péré gãé-gãe sa
(Mt 16:5-12)

14 Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu péréan séè c'urùa hãa, a cúím
péré ba dxòrom q'oo koe úúa hãa. 15 Me Jeso ba q'ãa-q'ãa xu
a máá: "Q'ãa méé xao, naka kòresea hãa Farasai xu hẽé naka
Herotem di péré gãé-gãean hẽéthẽé koe," témé. 16 Xu nxãaska
kg'ui cgoaku a máá: "Péré cgoa xae hàà tama," témé.

17 Me Jeso ba tc'ẽea xu q'oo koe hàna sa q'ana hãase bìrí xu
a máá: "Dùús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui
cgoakua máá? Qanega xao gáé bóòa q'ãa tama kana kóḿa q'ãa
tama? Tcáóa xao gáé tsóágase x'óó-x'ooèa? 18 Tcgáían xao úúa
hãa ka xao gáé bóò tama, a tceean úúa hãa ka xao gáé kóḿ
tama? Tc'ẽe-tc'ẽese tama xaoa? 19 Eẽr kò ko 5 xu péré xu 5,000
ne khóè ne khõá q'aa máá, ka xaoa kò ẽe kò qaùa hãa péréan
ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe?" témé. Xu xọa Me a
máá: "12 zi q'ore zi i," témé. 20 *Me gaia máá:* "7 xu péré xu
4,000 ne khóè ner ko khõá q'aa máá xu, ka xaoa kò ẽe kò qaùa
hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe?" témé. Xu
xọa Me a máá: "7 zi q'ore zi i," témé. 21 Me tẽè xu a máá: "Kháé
xaoa qanega kóḿa q'ãa tama?" témé.

Jeso ba ko Betesaida koe káà tcgáím khóè ba bóòkagu

22 Ka xu kò Betesaida koe síí. Ne c'ẽe ne khóè ne káà tcgáím
khóè ba Gam koe óága, a ne a dtcàrà Me, tshàua bam gha tòó
cgae me ka. 23 Me kò Jeso ba káà tcgáím khóè ba x'õàa ba koe
séè, a x'áém ka tchàa za tcg'oa cgoa me. A ba a ẽem ko tcg'ae
tcgáí mea xg'ara, ka tshàua ba tòó cgae me, a tẽè me a máá:
"C'ẽe gúù ga tsi ko bóò?" témé. 24 Me ghùi-kg'ai a ba a máá: "*Eè,*
khóèa ner ko bóò, igaba i hìi zi khama ii a ko qõòa te," témé.
25 Me Jeso ba gaicara gaam tcgáí koe tshàua ba tòó, me qãèse
bóò, i tcgáía ba qãè, me wèés gúù sa qãèse bóò. 26 Me x'áéa ba
koe tsééa úú me a máá: "Táá x'áém q'oo koe tcãà guu," témé.

Petere ba ko Jesom koe nxàese
(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

27 Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Kae-
saream Filipim dim qgáìm qàe koe hàna hãa xu x'áé-coa xu koe
tcg'oa a síí.

Eẽ xu dàò q'oo koe hãa kam ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽè a máá: “Khóè nea ko máá, dìí Raa témé?” témé. 28 Xu xo̱a Me a máá: “ ‘Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i,’ ta ne ko méé, ne ko c'ẽe ne máá: ‘Elija Tsi i,’ témé, ne ko c'ẽe ne máá: ‘Porofiti xu ka c'ẽe Tsi i,’ témé,” ta xu méé.

29 Me gaicara tẽè xu a máá: “Kháé gaxaoa ko máá, dìí Raa?” témé. Me Petere xo̱a Me a máá: “Tsáá Tsia Kreste Tsi i,” témé. 30 Me Jeso ba qarika x'áè xu, táá xu gha cúí khóè ga Gam ka bìrí sa.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

31 Me nxãaska tshoa-tshoa a xgaa-xgaa, Khóèm dim Cóá ba gha kái zi gúù zi koe xgàrase sa, a gha *khóè ne di xu* kaia xu hẽé, kaia xu peresiti xu hẽé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu ka hẽéthẽé bóòa xguìè, a gha cg'õoè, a ba a gha nqoana cáḿan qãá q'oo koe x'ooan koe tẽe sa, tam méé. 32 Ncẽe sam kò kgoarasease kg'ui, me Petere séèa tcg'òó Me a tshoa-tshoa a dqàè Me. 33 Igabam kò Jeso ba ẽem ko ntcẽè a ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bóò ka Petere ba dqàè a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Nqarim di zi gúù zi koe tsi tc'ẽea tsi tcãà tama, igaba tsi khóèan di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea ke,” témé.

34 Kam ko kaias xg'aes khóè ne di sa hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé Gam koe tciia óá, a bìrí ne a máá: “Ncẽè c'ẽem khóèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòa xguìse naka baa gam dim xgàu ba dcẽé naka xùri Te. 35 Dìím wèém ẽe gam dis kg'õè sa qgóóa qari kg'oana hãa bas gha aaguse cgae, igaba dìím wèém ẽe ko Tíí hẽé naka qãè tchõàn hẽéthẽé domka gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama. 36 Dùúska ba gha khóè ba kháé kạbisea mááè, ncẽè wèém nqõó bam kòo hòò, a ba a gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ne? 37 Kana ba gha khóè ba gam dis kg'õès téé-q'oo koe dùútsa gúù sa tcg'òó a máà? 38 Dìím wèém ẽe ko Tíí hẽé naka Tiri kg'uian hẽéthẽé sau-cgaese ba, ncẽes qhàòs cg'áràn hẽé naka cg'ãèan hẽéthẽé dis koe, ba gha thẽé Khóèm dim Cóám ka sau-cgaeseè, ẽem gha ko tcom-tcomsa xu moengele xu cgoa, Xõòm di x'áàn koe hãase hàà ne,” tam méé.

9

1 Me bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncẽe koe téé-tẽe ne ka c'ẽea nea x'ooan xáḿa hãa tite, Nqarim di x'aia ne ne bóò, i qarian cgoa hàà tamas cookg'ai koe,” témé.

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kạbise a tãá
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

2 Jeso ba kò 6 cáḿan qãá q'oo koe Petere ba hẽé naka Jakobo ba hẽé naka Johane ba hẽéthẽé xu séè a gaxu cúí xu cgoa

kaiam xàbì ba q'ábà qaò; i kò gaa koe ga cookg'aia xu koe bóòse-q'ooa ba kạbise a tãá. 3 Gam di qgáía ne kò kạbise a tcạàkose q'úú, ncẽe cúí khóè ga nqõómkg'ai koe qgáían xg'aà naka i q'úúa hãa titem q'úú ba. 4 Ka tsara kò kúúga Elija ba hẽé naka Moshe ba hẽéthẽé tsara gaa koe bóòse, a ko Jesom cgoa kg'ui. 5 Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: "X'aigaè, qãès gúù si i ncẽe xae ncẽe koe hãa sa. Ke hàà naka xae nqoana nquu-coa xu ncẽe koe kúrú, nakam c'ẽe ba Tsari, nakam c'ẽe ba Moshem di, nakam c'ẽe ba Elijam di," témé. 6 C'úùam kò hãa dùú sam gha kg'ui sa, kaisase xu kò q'aea hãa khama.

7 Si kò túú-c'õò sa qàbia tcãà xu, me kò kg'ui ba túú-c'õòs q'oo koe guu a tcg'oa a máá: "Ncẽe ba Tirim Cóá Me e, ncàm̀a Raa ba, komsana Me," témé.

8 Eẽ xu ko qháése ntcẽè ka xu kò cúí khóè ga táá bóò, a Jesom cúím Gabá bóò.

9 Eẽ xu ko xàbìm koe xõa kam kò x'áè xu, táá xu gha ncãa xu ko bóòs gúù sa cúí khóè ga bìrí sa, qaneam Khóèm dim Cóá ba síí x'ooan koe tẽe tamas còokg'ai koe. 10 Xu gaam kg'ui ba tcáóa xu koe tòóa máése, a gaxu ka tẽèku: x'ooan koe tẽes ko dùú sa nxàe sa.

11 Xu nxãaska tẽè Me a máá: "Dùús domka xu ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu máá: 'Elija ba méém kg'aia hàà'?" témé. 12 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Elija ba ko kg'aia hàà wèé zi gúù zi kg'ónò; ka i dùús domka góáèa hãa, Khóèm dim Cóá ba méém xgàrase, naka baà khóè ne ka xguiè, ta ma ma? 13 Igabagar ko Elijam hààraa hãa sa bìrí xao o, ne kò wèés gúùs ẽe ne kò tc'ẽea hãa sa kúrú cgae me, ẽe i kò ma gaam ka ma góásea hãa khamaga ma," tam méé.

Jeso ba ko dxãwa tc'ẽean úúam cóá ba qãèkagu (Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)

14 Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu koe hàà, ka xu ko kaias xg'ae sa bóò si nxạma-nxạma xua hãa, xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hãa a ko ntcoeku cgoa xu.

15 Si kò kúúga wèés xg'ae sa Jeso ba bóò, a sa a kaisase are, a qàròa síí cgae Me a síí tsgám̀ Me. 16 Me kò tẽè xu a máá: "Dùú sa xao ko ntcoeku cgoa ne?" témé.

17 Me xg'aes koe kò hãam khóèm c'ẽe ba xọa Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tirim cóá bar Tsáá koe óágaraa, kg'uikagu me tamam dxãwa tc'ẽe bam úúa hãa khama. 18 Wèé x'aèan ẽe i ko qaru cgae me ka i ko qáú me, me kg'áḿ-q'ooa ba koe xùbúan tcg'òó, a xõóa ba gãò, a xgàruku. Ra ncãa Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu ko tààè," témé.

19 Me Jeso ba xo̱a ne a máá: “Oo, tsóágase dtcòm̀ úú tamas
qhàò sa gáé ncẽe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa?
Nta noose Ra gha qáò-tcaoa máá tu u? Oá me Tíí koe,” témé.
20 Ne ko cóá ba Gam koe óá. Eẽ i ko gaa dxãwa tc'ẽean Jeso
ba bóò kaga i kò cóá ba qarika ntcãa-ntcãa, me gómánkg'ai koe
cg'áé a dìbi-dibise, i kg'áḿ-q'ooa ba koe xùbúan tcg'oa.
21 Me Jeso ba cóám ka xõò ba tẽè a máá: “Nta noo x'aèan ba
úúa a ko ncẽeta hẽé?” témé. Me cóám ka xõò ba máá: “Cg'áré-
q'ooa ba koe ga i guu a tshoa-tshoa mea hãa. 22 Kái-kg'aise ẽe
i kò ko tshoa-tshoa me ne i ko c'eean q'oo koe xaoa tcãà me
naka tshàan q'oo koe hẽéthẽé e, cg'õo me i gha ka, igaba ncẽè
c'ẽe gúù tsi ga kòo kúrú ne méé tsi thõò-xama máá ta a naka hùi
ta a!” témé.
23 Me Jeso ba bìrí me a máá: “A ncẽè dtcòm̀a tsi kò hãa ne i
wèé gúùan ga thamka a,” témé. 24 Kúúgam ko cóám ka xõò ba
q'au a máá: “Dtcòm̀ ra ko, ke tiris káà dtcòm̀s koe hùi te!” témé.
25 Eẽm ko Jeso ba xg'ae sa bóò si ko qàròa síí cgae Me, kam
ko cg'ãè tc'ẽean dqàè a máá: “Tsáá tc'ẽe tsi nqóbó a q'omasen
tcee dòm̀a tseè, dqàè tsir ko a ko máá, tcg'oa cgae me naka táá
gaia gam koe tcãà guu!” témé. 26 Ka i ko dxãwa tc'ẽean q'au,
a ẽe i ko kaisase qgaè-qgae-kg'ai mea xg'ara ka tcg'oaragu me.
Me kò cóá ba x'óóam khóèm khama ii, ne kái ne khóè ne tc'ẽea
máá, x'óóam hãa, ta tc'ẽea.
27 Me Jeso ba tshàua ba koe qgóó a ghùi me, me tẽe a nqàrè
ka téé.
28 Eẽm ko nquum q'oo koe tcãà, ka xu kò Gam di xu xgaa-
xgaase-kg'ao xu dxùukg'ai koe tẽè Me a máá: “Dùús domka
xaea kò tààè, a xhàiagu u tama?” témé.
29 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: “Ncẽeta iia nea c'ẽe gúù kaga
tcg'òóèa hãa tite, igaba còrèan ka cúíga a,” témé.

Jeso ba ko gaicara Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 17:22-23; Lk 9:43b-45)

30 Eẽm qgáìm koe xu kò tcg'oa a Galilea dim nqõó ba
tchoaba. Jeso ba kò c'ẽe khóèan ga gha hàna xu hãa qgáìan q'ãa
sa tc'ẽe tama, 31 Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xum kòo xgaa-
xgaa khama, a ko bìrí xu a máá: “Khóèm dim Cóá ba gha hàà
khóè ne tshàu q'oo koe tcãàè, ne gha cg'õo Me, Me gha ẽem
cg'õoèa ka nqoana cáḿan qãá q'oo koe tẽe,” témé. 32 Igaba xu
kò ẽem ko méé sa táá kóḿa q'ãa, a xu a kòo gataga thẽé tẽèa ba
q'áò.

Dìí ba kaia?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

33 Xu kò Kaperenaume dim nqõóm koe síí. Me ẽe xu nquum
q'oo koe hãa ka tẽè xu a máá: “Dùú sa xao ncãa ko dàòm q'oo

koe ntcoekua máá?" témé. 34 Igaba xu kò nqoo, ncãa xu dàòm q'oo koe kg'ui cgoaku dìína kaia hãas ka khama.

35 Me ntcõó a ba a 12 xu tciia xg'ae a bìrí xu a máá: "Ncêè c'ẽem khóèm kò tc'ãà di ba ii kg'oana hãa, ne méém wèé ne ka kháóka ka dis téé-q'oos di ba ii, naka qãà ba ii," témé.

36 A ba a cg'árém cóá ba séè a xg'aekua xu koe tòó, a séè a tchàma me, a bìrí xu a máá: 37 "Dìím wèém ẽe ko ncẽeta iim cóá ba Tiri cg'õèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíí tc'áróga qãèse hààkagu; me dìím wèém ẽe ko Tíía qãèse hààkagu Te ba, Tíía qãèse hààkagu Te tama, igabam ko Gam ẽe tséé Tea hãa ba qãèse hààkagu," témé.

Eẽ gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae ka c'ẽe me e
(Lk 9:49-50)

38 Me Johane ba bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, c'ẽem khóè ba xae kò bóò, me ko Tsari cg'õèan cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiagu, xae kò sixae ka c'ẽem tama me e domka gatà hẽéan cara me," témé.

39 Igabam kò Jeso ba máá: "Táá cara me guu. C'ẽem khóèm ẽe ko Tíí cg'õè cgoa kaias tséé sa kúrú ba qháése kạbise naka Tíí ka cg'ãèse kg'uia hãa tite ke, 40 ẽe gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae xòè koe hàna khama. 41 Tseeguan kagar ko bìrí xao o a ko máá: Dìím wèém ẽe ko Tiri cg'õèan domka qgàisa tshàan dis kubi sa máà xao o, Krestem di xao o domka ba gha tseeguan kaga Gam di surutan hòò," témé.

Chìbi kúrúkaguku sa
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

42 "Dìím wèém ẽe ko ncẽe ne cg'áré ne ncẽe ko Tíí koe dtcòm̀ ne ka c'ẽe ba chìbian kúrúkagum ka i gha qãè ii, gái cgoa dis nxọ̃ás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòóè, me kaiam tshàam q'oo koe xaoa tcãàè ne.

43 "A ncêè tsarim tshàum kòo chìbi kúrúkagu tsi ne, q'ãea tcg'òó me. Qãèa i máá tsia, nqọara tshàu tsi gha a kg'õès koe tcãà sa, cám̀ x'õà tsi gha a chõò tamas c'ees dxãwam dis q'oo koe tcãàn ka ke. 44 *

45 "A ncêè nqàrèa tsi kò ko chìbian kúrúkagu tsi ne, q'ãea tcg'òó o. Qãèa i gha máá tsia, cúí c'õá tsi gha a kg'õès koe tcãà sa, cám̀ c'õá a chõò tamas c'ees dxãwam dis q'oo koe tcãàn ka ke. 46 †

47 "A ncêè tsarim tcgáím kò ko chìbian kúrúkagu tsi ne, họ̀bèa tcg'òó me. Cúí tcgáí a Nqarim di x'aian koe tcãà sa qãè si i, cám̀ tcgáí a chõò tamas c'ees dxãwam dis q'oo koe tcãàn ka ke,

---

* **9:44:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uian úúa: "ncẽe gaa koe hàna ne di nxạian x'óó tama koe, c'eem ts'irì tamam koe" (48 dim xg'aeku ba bóò thẽé).

† **9:46:** 44 dim xg'aeku ba bóò

48 ncẽe *gaa koe hàna ne di* nxa̱ian x'óó tama koe, c'eem ts'irì tamam koe.
49 "Wèém khóè ba gha c'eean cgoa tsa̱ubereè, si gha wèés dàòa-mááku sa ta̱bean cgoa tsa̱ubereè. 50 Ta̱bea ne qãè e, igaba gaan di tsa̱u-q'ooan kòo káà, ne i gha gaicara ntama ma kúrúè a tsa̱u? Gatu xg'aeku koe méé tu ta̱bean khama ii, naka tua tòókuan úúa hãase c'ẽe ne cgoa x'ãè," tam méé.

Jeso ba Jutea koe (10)

10

Aagukus khóè khara di sa
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

1 Me kò Jeso ba gaa koem ko guu ka Jutea dim xg'aekum koe síí, a Jorotane dim tshàa ba tchòaba, zi kò khóè ne di zi xg'ae zi gaicara xg'ae cgoa Me, Me caua ba a kò ii khama gaicara xgaa-xgaa ne.
2 Xu kò Farasai xu hàà cgae Me, a xu a kúrúa xu kòo bóò Me khama tẽè Me a máá: "A x'áèan koe ia kgoaraèa khóèm gha gam dis khóè sa aagu sa?" témé.
3 Me Jeso ba tẽèm cgoa xo̱a xu a máá: "Moshe ba kò ntama ma x'áè xao o?" témé. 4 Xu máá: "Moshe ba xg'ao khóè ba kgoara máá aagukuan dis tcgãya sam gha góá, a *gam dis khóè sa* aagu sa," témé.
5 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba ncẽem x'áè ba góá máá xao o. 6 Igabam xg'ao Nqari ba nqõóm ko tshoa-tshoase koe ga guu a khóè ba hẽé naka khóè sa hẽéthẽé kúrúa. 7 Gaa domkagam gha khóè ba xõò ba hẽé naka xõò sa hẽéthẽé khara guu, a ba a gha gam dis khóès koe tc'àmàse, 8 khara gha nxãaska ẽe khara cám̀ khara cúím tc'áró ba kúrú, a gaicara cám̀ ii tite, igaba khara gha cúím tc'áró ba ii. 9 Gaa domka méés ẽem Nqari ba xg'ae-xg'aeèa hãa sa táá cúí khóè kaga q'aa-q'aaè guu," tam méé.
10 Eẽ xu Gam cgoa nquum q'oo koe hãa ka xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu gaicara ncẽes gúùs ka Jeso ba tẽè. 11 Me kò bìrí xu a máá: "Dìím wèém ẽe ko gam dis khóè sa aagu, a ko c'ẽes khóè sa séè ba ko cg'áràn kúrú, 12 a ncẽè gaas igabas kòo gas dim khóè ba aagu, a ko c'ẽem khóè ba séè nes ko cg'áràn kúrú," témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'eekg'ai
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

13 Ne kò khóè ne cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòó cgae e ka, xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dqàè ne.
14 Igaba ẽem ko Jeso ba ẽe sa bóò kam kò kaisase xgóà, a bìrí xu a máá: "Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu, Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke. 15 Tseegua ner ko bìrí tu

u a ko máá: Dìím wèém ẽe Nqarim di x'aian, cóán ko ma séè e khama ma séè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite," témé. 16 A ba a nxãaska gaa cóán séè a tchàma, a tshàua ba tòó cgae e, a ts'ee-ts'eekg'ai i.

Qguùam khóè ba
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

17 Eẽm ko Jeso ba xgoaba a ko dàòa ba koe qõò, kam kò khóè ba qàròa síí cgae Me, a síí cookg'aia ba koe qhòm tsi qúrùa ntcõó, a tẽè Me a máá: "Qãè Tsi xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, nta ra gha hẽé a nxãasega chõò tamas kg'õè sa hòò?" témé. 18 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Dùúska tsi ko qãè tsi khóè Tseè ta ma tcii Tea máá? Cúí khóè qãè ga káà a, igaba Nqarim cúí Me e. 19 X'áèan tsi q'ana hãa: Táá cg'õo guu, táá cg'áràn kúrú guu, táá ts'ãà guu, táá tshúù-ntcõan nxàe guu, táá kàan cgoa gúùan séèa mááse guu, saò ba hẽé naka saò sa hẽéthẽé tcom, ta ko méé e," tam méé. 20 Me bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ncẽe zi gúù zir ncìísega tshoa-tshoa a cóár ii koe ga ko kúrú," témé. 21 Me kò Jeso ba ẽem ko bóò me ka ncàm̀ me, a bìrí me a máá: "Cúís gúù sa tsi ko tcào. Qõò naka tsia síí wèés gúùs ẽe tsi úúa hãa sa x'ámágu, naka tsia ẽe dxàua hãa ne khóè ne máà, naka tsia gha nxãasega nqarikg'ai koe qguù sa úúa hãa, naka hàà xùri Te," témé. 22 Me kò ncẽes gúùs ka tshúù-tcaokaguè, a kò tshúù-tcaoa hãase qõò, kái zi gúù zim kò q'õòa hãa khama.

23 Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ntcáà a ba a máá: "Tsóágase i gáé gha qaria, gane ẽe qguùa hãa ne khóè ne gha Nqarim di x'aian koe tcãà sa," témé.

24 Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam di kg'uian ka kaisase area.

Igabam kò Jeso ba gaia bìrí xu a máá: "Cóá xaoè, tsóágase i gáé qaria Nqarim di x'aian koe tcãà sa. 25 Kameles ga dqààm tcgáí di kòm̀an koe tcãà sa thamka si i, qguùam khóèm gha Nqarim di x'aian koe tcãàs ka," tam méé.

26 Xgaa-xgaase-kg'ao xu kò kaisase are, a xu a tẽè Me a máá: "Kháé ba gha nxãaska dìí ba kgoaraè?" témé.

27 Me Jeso ba bóò xu a máá: "Khóèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèé gúùa ne Nqarim koe subu u khama," témé.

28 Me nxãaska Petere ba tshoa-tshoa a bìrí Me a máá: "Bóò, wèé gúùan ga xae guua hãa a ko xùri Tsi," témé.

29 Me Jeso ba máá: "Tseegua ner ko bìrí xao o a ko máá: Wèém khóèm ẽe gha Tíí hẽé naka Tiri qãè tchõàn hẽéthẽé domka x'áéa ba guu, kana káíkhoea ba, kana qõea ba, kana xõò sa, kana xõò ba, kana cóáa ba, kana xháràa ba ga igaba, 30 nxãa ba gha 100 q'oro noose hòò o: x'áéan ga hẽé, naka káíkhoea ba ga hẽé, naka qõea ba ga hẽé, naka dxàe xõòa ba ga hẽé, naka cóáa ba ga hẽé, naka xháràn ga hẽé, naka xgàrakuan ga hẽéthẽé

e, ncẽeta hãa x'aèan kaga, a gataga hààko x'aèan ka chõò tamas kg'õè sa hòò. 31 Igaba ẽe kái ne còoka hàna nea gha kháóka di ne ii, ne gha ẽe kháóka hãa ne còoka di ne ii," tam méé.

Jeso ba ko nqoana dis ka Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

32 Xu kò dàòm q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qõò, Me Jeso ba tc'ãà-cookg'ai xua, xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu kaisase area hãa, ne kò ẽe ko xùri Me ne q'aea hãa. Me kò gaicara 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu séèa tcg'òó, a tshoa-tshoa a dùútsa gúùs gha hàà kúrúse cgae Me sa bìrí xu 33 a máá: "Bóò, Jerusalema koe xae ko qõò, Me gha Khóèm dim Cóá ba kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé tshàu q'oo koe tcãàè. Xu gha x'oos koe chìbi-chibi Me, a gha tãá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà Me, 34 a ncọi Me, a kg'áḿ tsharàn cgoa tcg'ae cgae Me, a qoa Me, a cg'õo Me. Igabam gha nqoana dim cáḿ ka x'ooan koe tẽe," tam méé.

Jakoboa tsara Johanea tsara dis dtcàrà sa
(Mt 20:20-28)

35 Tsara kò nxãaska Jakobo ba hẽé naka Johane ba hẽéthẽé tsara síí cgae Me, ncẽe kò Sebetem ka cóáse ii tsara, a bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, wèés gúùs ẽe tsam ko Tsáá koe tc'óà sa méé Tsi kúrúa máá tsam m sa tsam ko tc'ẽe," témé. 36 Me bìrí tsara a a máá: "Dùú sa ra gha kúrúa máá tsao o sa tsao ko tc'ẽe?" témé. 37 Tsara máá: "Kúrúa Tsi gha máá tsam sa ncẽe si i: Tsari x'áàn koe méé Tsi kgoara máá tsam m nakam c'ẽe ba Tsarim x'õàm kg'áòm xòè za ntcõó nakam c'ẽe ba dxàes x'õàs xòè za ntcõó," témé. 38 Igabam kò Jeso ba bìrí tsara a a máá: "Dùú sa tsao ko dtcàrà sa tsao c'úùa hãa! Kgoana tsaoa gha a kubis Tíí ko kg'áà q'oos koe kg'áà kana tsaoa gha ncẽer tcguù-tcguuèa hãas tcguù-tcguuku cgoa tcguù-tcguuè?" témé. 39 Tsara máá: "Kgoana tsam gha a gatá hẽé," témé. Me Jeso ba bìrí tsara a, a máá: "Kubis ẽer ko kg'áà q'oos koe tsao gha kg'áà, a tcguù-tcguukus ẽer gha ko tcguù-tcguuès cgoa tcguù-tcguuè, 40 igabaga ncẽe kg'áò x'õàa Te xòè za ntcõó sa hẽé, naka dxàe x'õàa Te xòè za ntcõó sa hẽéthẽér Tíí kgoara máá tama, igaba i nxãan ẽe i kg'ónòa mááèa hãa ne di i," tam méé.

41 Eẽ xu ko c'ẽe xu 10 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncẽe sa kóḿ ka xu ko tshoa-tshoa a kaisase Jakoboa tsara Johanea tsara xgóà cgae. 42 Me Jeso ba Gam koe tciia óá xu a bìrí xu a máá: "Q'ana xao hãa, ẽe tãá zi qhàò zi koe koma x'aiga ii xu ko gaxu di qarian gane koe tséékagu sa, xu ko gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu gaxu di qarian gane koe x'áí sa. 43 Igaba méé i gaxao koe táá gatà ii guu, igaba ẽe ga gaxao ka kaia hãa ba méém gaxao

dim tséé-kg'ao ba ii, 44 nakam dìím wèém ẽe gha gaxao ka tc'ãà-tc'ãase ba wèém khóèm dim qãà ba ii. 45 Khóèm dim Cóá ba hààraa, hààm gha tsééa mááè ka tamase, igabam hààraa, hààm gha *khóè ne* tsééa máá ka khama, a ba a hààraa, kg'õèa bam gha hàà *khóè ne* máà ka, kái ne khóè ne di chìbia nem gha x'ámá tcg'òó di iise," tam méé.

Jeso ba ko káà tcgáím Baretimaio ba qãèkagu
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

46 Xu kò Jeriko koe hàà. Eẽm ko Jeso ba Jeriko koe tcg'oa, Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa hẽé naka kái ne khóè ne cgoa hẽéthẽé e, kam ko káà tcgáím dtcàrà-kg'aom Baretimaiom, Timaiom ka cóáse ba dàòm qàe koe ntcõóa-ntcõe. 47 Eẽm ko kóḿ Jesom Nasareta di Me e sa kam ko tshoa-tshoa a q'au a máá: "Jesoè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te," témé. 48 Ne kái ne dqàè me a máá, nqoo méém témé, igabam ko kaisase q'au a máá: "Dafitem ka cóáse Tseè, thõò-xama máá te," témé. 49 Me Jeso ba téé a ba a máá: "Tcii me," témé. Ne ẽe káà tcgáím khóè ba tcii, a bìrí me a máá: "Tòón tcáó naka tsia tẽe, tcii tsim ko ke," témé. 50 Me gaam khóè ba gam dim kọà ba ncemeagu, a ba a nxàìa tẽe a Jesom koe síí. 51 Me Jeso ba tẽè me a máá: "Dùú sar gha kúrúa máá tsi sa tsi ko tc'ẽe?" témé. Me káà tcgáím khóè ba bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, bóòr gha sar ko tc'ẽe," témé. 52 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Qõò, tsari dtcòma nea qãèkagu tsia hãa ke," témé. Me kò kúúga bóò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (11–13)

11

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

1 Eẽ ne ko Jerusalema koe hẽé naka Betefage koe hẽé naka Betania koe hẽéthẽé cúù, Olife dim xàbìm koe, kam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka cám tsara tsééa tcg'òó, 2 a bìrí tsara a, a máá: "Gatsao cgoa q'óá-kg'amkua hãam x'áém koe tsao qõò. Eẽ tsao ko tcãà ne tsao gha qanega cúí khóè kaga qábìè ta ga hãam donghi-coa ba hòò me qáésea tẽe; kgoara naka Tíí koe óága me. 3 A ncẽè c'ẽe khóè kòo tẽè tsao o, dùúska tsao ko ncẽeta hẽé sa ne méé tsao bìrí i naka máá: 'X'aiga ba ko qaa me, a ba a gha kúúga kạbi me,' témé."

4 Tsara qõò a síí donghi-coa ba sao-xg'ae, me xhàrom-kg'áḿ ka tchàa koe qáéa tòóèa, tsara kgoara me. 5 Ne kò c'ẽe ne khóè ne gaa koe kò téé-tẽe ne tẽè tsara a, a máá: "Dùú sa tsao ko kúrú, a ko donghi-coa ba kgoara máá?" témé. 6 Tsara kò ẽem ko ma Jeso ba ma bìrí tsara a khamaga ma bìrí ne, ne guu tsara

a, tsara qõò. 7 A tsara a donghi-coa ba Jesom koe óá, a tsara a
kò gatsara di qgáían gam koe tcee, Me qábì me. 8 Ne kò káí ne
khóè ne gane di qgáían dàòm q'oo koe khárà, ne c'ẽe ne hìian
di nxã̱án khõá a khárà. 9 Eẽ kòo cookg'aia ba koe qõò ne hẽé
naka kháóa ba koe kòo xùri Me ne hẽéthẽéa kò q'au a máá:
“Hosana!
Ts'ee-ts'eekg'aiè méém
ẽe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba.
10 Ts'ee-ts'eekg'aiè méé i x'aian
gatá ka xõòm Dafitem di i, ncẽe kò hàà a,
Hosana, ẽe kaisase tc'amaka hàna ba!”
témé.

11 Me kò Jerusalema koe tcãà, a tempelem koe síí, a ẽem
kò caate a wèé zi gúù zi bóò ka, nxãakamaga i kò dqòara hãa
khamam *Gam di xu* 12 xu cgoa xgoaba a Betania koe qõò.

Jeso ba ko faia dis hìi sa cgúí
(Mt 21:18-19)

12 Q'uu dim cáḿ ka, ẽe xu Betania koe guua hãa kam kò
xàbàa hãa. 13 Khamam kò nqúù ka hãa a faia dis hìi sa bóò,
si tọàràn úúa, kam ko síí cgae si, síím gha c'ẽe gúù ga hòò cgae
si ka. Eẽm ko hàà cgae si kam kò cúí gúù ga táá hòò, igaba
tọaran cúí ga a, faia di zi hìi zi gha tc'õoan kúrúm x'aèm tama
me e kò ii khama. 14 Kam kò gaas ka máá: “Táá méé i cúí khóè
ga gaicara chõò tamase, sáá koe tc'õoan tc'õó guu,” témé. Xu
kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kóḿ Me.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano
(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

15 Xu ko Jerusalema koe hàà tcãà, Me kò Jeso ba tempelem
q'oo koe tcãà a tshoa-tshoa a khóè ne ẽe hãa a ko x'ámágu ne
hẽé naka ẽe ko hàà x'ámá ne hẽéthẽé xhàiagu, a ba a marin ko
xg'áḿa q'aa ne di tafolean hẽé naka ntcõó-q'ooan ẽe ko tcíbían
x'ámágu ne di hẽéthẽé xùbuku cgoa. 16 A kò cúí khóè ga táá
kgoara máá i c'ẽe gúù cgoa ga tempelem q'oo koe nqáé. 17 Me
kò khóè ne xgaa-xgaa, a bìrí ne a máá: “Góáse tama i gáé hãa
naka máá:
‘Tirim nquu ba gha
wèé zi qhàò zi dim còrè-nquu ba
ta ma tciiè’
témée tama?
Igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne di x'ãè-q'ooan kúrú mea!” tam méé.
18 Xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu
hẽéthẽé gaas gúù sa kóḿ, ka xu kò cg'õo Me xu gham dàò ba
qaa; bèe Me xu kò ko khama, wèés xg'aes khóè ne di sa kò Gam
di xgaa-xgaan ka area hãa khama.

19 Eẽ i ko dqòa ka xu kò *Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé* x'áé-dxoom koe tcg'oa.

Faia dis hìis nqạia sa
(Mt 21:20-22)

20 Eẽ xu ko ntcùúkg'ai cgoa nqáé ka xu ko faia dis hìis qàe koe nqáé, a bóò si si tọbea sa cgoa ga c'óòa hãa. 21 Petere ba kò tc'ẽe-tc'ẽese a bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, bóò! Faia dis hìis ncẽe Tsi ncãa ko cgúí sa ncãa nqại," témé.

22 Me Jeso ba xọa xu a máá: "Nqarim koe méé xao dtcòm̀an úú. 23 Tseegukagar ko bìrí xao o: Dìím wèém ẽe ko ncẽem nxọ́á xàbì ba bìrí a máá: 'Tẽe naka tshàam q'oo koe xaoa tcãàè,' témé, a tcáóa ba q'oo koe káíse tc'ẽe-tc'ẽese tama, igaba ko dtcòm̀, ẽem nxàea hãas gha kúrúse sa, nxãam ka i gha hàà kúrúse. 24 Gaa domkar ko bìrí xao o a ko máá: Dùús wèés ẽẹ xao ko còrèan cgoa dtcàràs ka méé xao nxãakamaga xao mááè sia hãa sa dtcòm̀, nxãaskas gha gaxao koe kúrúse. 25 Gataga méé xao wèé x'aèan ẽe xao téé ko còrè ka qgóóa mááku, c'ẽe gúù xao kò gaxao ka c'ẽean cgoa úúa hãa ne, nakam gha nxãasega gaxao ka Xõòm ncẽe nqarikg'ai koe hãa ba chìbia xao qgóóa máá xao o. 26 [Igaba ncẽè qgóóa mááku tama xao kò hãa nem cuiskaga gaxao ka Xõòm nqarikg'ai koe hãa ba chìbia xao qgóóa máá xaoa hãa tite,]" tam méé.

Jesom di qarian dis tẽè sa
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

27 Xu gaicara Jerusalema koe hàà. Eẽm ko Jeso ba tempelem q'oo koe tcãà, ka xu kò kaia xu peresiti xu hẽé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé, naka *khóè ne di xu* kaia xu hẽéthẽé hàà cgae Me. 28 A tẽè Me a máá: "Ndaka qari cgoa Tsi ko ncẽe zi gúù zi kúrú kana ia dìín qarian máà Tsia hãa Tsi ko ncẽe zi gúù zi kúrú?" témé.

29 Me Jeso ba xọa xu a máá: "Cúís gúù sar gha tẽè xao o. Xọa Te méé xao, nakar gha nxãasega bìrí xao o, ndaka qarian cgoar ko ncẽe zi gúù zi kúrú sa. 30 Johanem dis tcguù-tcguukus ka bìrí Te: nqarikg'ai koe sa kò guua hãa, kana sa kò khóèan koe guua hãa? Xọa Te," témé.

31 Xu kò gaxu ka c'ẽea xu cgoa xóé a tẽèku a máá: " 'Nqarikg'ai koe e,' ta xae kò ko méé, nem gha nxãaska tẽè xae e a máá: 'Kháé xao nxãaska dùús domka dtcòm̀ me tama?' témé. 32 Igaba xae gha máá: 'Khóèan koe e,' témé - Khóè ne xu kò ko bèe, Johane ba tseegu dim porofiti me e sa ne kò wèé ne khóè ne q'ana hãa khama." 33 Xu kò nxãaska Jeso ba xọa a máá: "C'úùa xae hãa," témé.

Me kò Jeso ba xọa xu a máá: "Tíí igabar bìrí xao o tite, ndaka qarian cgoar ko ncẽe zi gúù zi kúrú sa," témé.

12

Chõó-kg'oman di xu xhárà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

1 Me kò tshoa-tshoa a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne a máá:
"C'ẽem khóè ba kò kg'om xhárà ba xhárà̰a, a ba a kò xhàro ba
gaam koe kúrúa nxa̰ma-nxa̰ma, a ba a gõéan ko kúrúèm ha̰é
ba hẽé naka tc'amaka qáòm nquu ba hẽéthẽé gaa koe tshào. A
ba a c'ẽe xu xhárà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ẽem nqõóm koe qõò.
2 "Eẽm ko *tcuṵ̀an dim* x'aè ba hàà kam ko qãà ba xhárà-kg'ao
xu koe tséḛ́a úú, nxãasegam gha síí kg'om xhárà̰m di tc'õoan c'ẽe
séè cgae xu ka. 3 Xu kò séè a xg'áḿ me, a káà gúùse tséḛ́a ka̰bi
me.
4 "Me gaia c'ẽem qãà ba tséḛ́a úú cgae xu, xu síí tcúúa ba koe
thõò-thõo me, a sau-saugase qgóó me.
5 "Me kò c'ẽe ba tséḛ́a úú, xu nxãa ba cg'õo. A xu a c'ẽe xu kái
xu kaga gataga hẽé, c'ẽe xu xu kò xg'áḿ, a c'ẽe xu cg'õo.
6 "Cúím cóám kaisasem kò ncà̰̀a hãa bam kò úúa, a ba a kò
gaam gabá tséḛ́a úú cgae xu, a bìríse a máá: 'Tirim cóá ba xu
gha tcom a qgóóse,' témé. 7 Igaba xu kò ẽe xu xhárà-kg'ao xu
bìríku a máá: 'Ncẽe ba gúù zi ka q'õòsem ga me e, ke hàà̰n xae
cg'õo me, naka zi gha gúù zi gaxae di ii,' témé. 8 Xu kò séè a
cg'õo me, a kg'om xhárà̰m ka tchà̰a koe xaoa tcg'òó me," tam
méé.
9 *Me nxãaska Jeso ba tẽè xu a máá:* "Kháé ba gha nxãaska
kg'om xhárà̰m ka q'õòse ba hàà dùú sa kúrú?" *témé, a ba a*
máá: "Eẽ xu xhárà-kg'ao xum gha hàà cg'õo, a ba a gha xhárà
ba c'ẽe xu xhárà-kg'ao xu máà. 10 Qanega xao gáé ncẽes Tcgãyas
Nqarim di sa nxárá tama, ncẽe ko máá:
'Nxó̰s ẽe kò tshào-kg'ao xu ka bóòa xguièa hãa sa,
kaisase cgáés nxó̰ sa kúrúa hãa.
11 Ncẽea X'aigam *Nqarim* ma kúrúa hãa ga a,
si ncẽe sa tcgáí-q'ooa ta koe t'õè si i,' "
témé.
12 Ka xu ko qáé Me kg'oana, igaba xu kò xg'ae sa bèe, ẽes
sere-seres kam kòo gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama,
xu kò guu Me a qõò.

Kaesaram koe suruta ne
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

13 Ka xu ko nxãaska kháóka c'ẽe xu Farasai xu hẽé naka
c'ẽe xu Herotem di xu xùri-kg'ao xu hẽéthẽé Gam koe tséḛ́a
úú, nxãasega xu gha síí kg'uim ko zi gúù zi cgoa qgóó Me ka.
14 Xu hàà a bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae
hãa tseegu di Tsi khóè Tsi i sa, a c'ẽe khóè cgoa ga tchõà úú
tama, khóèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. Igaba Tsi
ko Nqarim dim kg'ui ba tseeguse xgaa-xgaa. Ka i gáé kgoara
máà̰èa hãa *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa,

kana méém táá surutaè saa? Suruta méé ta kana méé ta táá suruta saà?" tém.

15 Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàa sa q'ana hãase bìrí xu a máá: "Dùús domka xao ko kúrúa bóò Tea máá? C'ẽem qano mari ba xao máà Te nakar bóò," tém. 16 Xu mari ba máà Me, Me bìrí xu a máá: "Dìín dis tcúú sa ncẽe sa, naka gatàa dìín cg'õèa ncẽe e?" tém. Xu máá: "Kaesaram di si i," tém.

17 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Eẽ Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka ẽe Nqarim di ii sa Nqari ba máà," tém. Xu kò kaisase are Me.

X'ooan koe tẽes qãá q'oo koe séèku sa
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

18 Xu kò Saduke xu, ncẽe kò ko máá, x'ooan koe tẽe sa káà si i, tém xu hàà cgae Me, a hàà tẽè Me, a máá: 19 "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba xg'ao x'áèan koe góá a máá, ncẽè khóèm kò káà cóáse khóè sa x'óóa guu, ne méém gam ka qõese ba ẽes dxàe-ntcõa sa séè, naka baà gam ka káímkhoe ba cóán ábà máá. 20 Xu kò 7 xu khóè qõeku xu hàna. Me kò kg'áíaka di ba khóè sa séè a cóán úú tamase x'óó. 21 Me kò cám̀ di ba gaas dxàe-ntcõa sa séè, a gataga cóán úú tamase x'óó. I kò nqoana dim ka gataga cúí ga thẽé ii. 22 Xu kò wèéa xu ẽe 7 xu ga cóá úú tamase x'óó. Si kò khóès ga sa thẽé kháóka x'óó. 23 Eẽ i ko x'ooan koe tẽeè ka sa gha gaxu ka ndakam di saà? Ncẽe wèéa xu 7 xu xg'ao séè sia hãa ka?" ta xu ma tẽè Me.

24 Me Jeso ba xo͟a xu a máá: "Dùús domka xao tso͟a hãa? *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko méé sa hẽé naka Nqarim di qarian hẽéthẽé xao c'úùa hãa domkaa? 25 Eẽ ne ko khóè ne x'ooan koe tẽe ka ne séèa hãa tite, a ne a séèkuan kgoara mááèa hãa tite, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii. 26 A ẽe x'óóa hãa ne ko x'ooan koe ghùièѕ ka xao gáé qanega Moshem dis Tcgãyas koe nxárá ta ga hãa, hìis di tchõàn dim xg'aekum koem kò Nqari ba nta gam ka méé sa a máá: 'Tíí Ra Abrahamam dir Nqari Ra a, a Isakam dir Nqari Ra a, a Jakobem dir Nqari Ra a,' tam mééa koe? 27 Eẽ x'óóa hãa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam ẽe kg'õèa hãa ne di Me e; khama xao kaisase tso͟a hãa," tam méé.

Kaiam x'áè-kg'áḿ ba
(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

28 Me kò c'ẽem x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba hàà, a kóḿ xu xu hãa a ko ntcoeku. Me ẽem ko Jeso ba qãèm xo͟a ba máà xua hãa sa bóòa q'ãa ka tẽè Me a máá: "Ndakam x'áè-kg'áḿ ba wèé xu ka tc'ãà di baa?" tém.

29 Me Jeso ba xo͟a me a máá: "Wèé xu x'áè-kg'áḿ xu ka tc'ãà di ba ncẽe me e:
'Oo, Iseraeleè, komsana,
gatá dim X'aigam Nqari ba,

X'aigam Nqari ba cúí Me e,
30 naka tsia gha X'aigam tsarim Nqari ba
wèé tcáóa tsi cgoa hẽé,
wèé kg'õèa tsi cgoa hẽé,
wèé tc'ẽea tsi cgoa hẽé,
naka wèé qaria tsi cgoa hẽéthẽé ncàm̀,'
témé,
31 Me ko cám̀ di ba máá:
'Eẽ tsi ma ncàm̀sea hãa khamaga ma
méé tsi tsáá ka c'ẽe ba ncàm̀,'
témé. C'ẽe x'áè-kg'áḿ ga káà a ncẽem x'áè-kg'áḿ ka kaia a," tam méé.
32 Me kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tseegu Tsi ko, c'ẽean ga káà a, igaba gaam cúí Me e,
33 gataga i cgáé e, Nqari ba tsi ga wèé tcáóa tsi cgoa hẽé, naka wèé kóḿa q'ãa tsi cgoa hẽé, naka wèé qaria tsi cgoa hẽéthẽé ncàm̀ sa, naka ẽe tsi ma ncàm̀sea hãa khamaga ma tsáá ka c'ẽe ba ncàm̀an hẽéthẽé e. A wèé zi dàòa-mááku zi hẽé naka qhàea-mááku zi ka hẽéthẽé cgáé e," témé.
34 Eẽm ko Jeso ba bóò, tc'ẽegasem ncãa xo͘a sa kam kò bìrí me a máá: "Nqarim di x'aian ka tsi nqúù tama," témé. I kò gaa koe guus ka khóèan bèe, c'ẽe tẽè ga i gha tẽè Me sa.

Dafitem ka Tsgõose-coam dis tẽè sa
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

35 Eẽm Jeso ba tempelem q'oo koe hãa a ko xgaa-xgaa kam kò tẽè ne a máá: "Nta hẽés ka xu ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu máá, Kreste ba Dafitem ka Tsgõose-coa Me e, témé? 36 Dafitem tc'áró-tc'aroa kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka kg'uikaguè, a máá:
'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba bìrí a máá:
'Kg'áò x'õàa Te xòè za ntcõó
nakar nxãakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan
nqàrè-kg'ama Tsi koe tòó,'
témé.' 37 Dafitem ga ba ko 'X'aiga' ta ma tcii Me, ka ba gha nxãaska ntama gam ka Tsgõose-coa ba ii?" témé.

Si kò kaias xg'ae sa qãè-tcaoan cgoa komsana Me.

Jeso ba ko Farasai xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé dqàè
(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)

38 Eẽm ko xgaa-xgaa kam kò Jeso ba máá: "X'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe méé tu q'õésea hãa, ncẽe ko qáò qgáí-dxooan hã͘a, a x'ámágu di zi qgáì zi koe tsgám̀kagukuan qaa xu, 39 a ko kaia zi ntcõó-q'oo zi còrè-nquu xu koe qaa xu, naka tcom-tcomsa zi ntcõó-q'oo zi hẽéthẽé e kõ͘ean di zi qgáì zi koe. 40 Ncẽe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan tc'õóa xgãá, a ko x'áíse xu gha ka qáòse còrè xu. Eẽta ii khóèa ne gha kaisase thõòkase xgàraè," tam méé.

Dxàe-ntcõas dis tcg'òóa mááku sa
(Lk 21:1-4)

41 Me kò Jeso ba aban ko tòóèm qgái ba q'óá-kg'ama hãase
ntcõó, a ntcõó a ko xg'aes ko ma gaas di marian tempelean
di ma tcãà sa bóò. Ne kòo kái ne khóè ne qguùa hãa ne kái
marian tcãà. 42 Si kò dxàua hãas dxàe-ntcõa sa hàà cám̀ qano
mari tsara ncemea tcãà, xg'ae-q'ooa tsara kòo thebe dim mari
ba kúrú tsara.
43 Me kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciia
óá, a bìrí xu a máá: "Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncẽes dxàe-
ntcõas dxàua hãa sa ncãa wèé ne khóè ne nqáéa hãase aban ko
tòóèm qgáìm koe marian tcana. 44 Wèé ne khóè nea kò gane
di qguùan koe guu a tcg'òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe
guu a wèéan ẽes kò úúa hãa ga tcg'òó khama," témé.

13

Jeso ba ko tempelem dis koọbes ka kg'ui
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

1 Eẽm ko Jeso ba tempelem koe guu a tcg'oa, kam ko Gam
di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ẽe ba bìrí Me a máá: "Xgaa-
xgaa-kg'ao Tseè, tsóágase t'õè xu nxọ́á xu hẽé naka nquu xu
hẽéthẽéa gáé ncẽe e," témé.
2 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Ncẽe xu nquu xu kaia xu tsi ko
bóò? Cuiskagas ncẽe koe cúís nxọ́ás ga sa c'ẽes tc'amkg'ai koe
guuèa hãa tite, wèéa zi ga gha xòóa qàrìè," témé.

Xgaa-xgaase-kg'ao ne gha xgáèè
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

3 Me ẽem kò qanega Olife dim xàbìm tc'amkg'ai koe q'ábà
ntcõe, a tempele ba q'óá-kg'ama hãa, ka xu ko Petere ba hẽé,
Jakobo ba hẽé, Johane ba hẽé naka Anterea ba hẽéthẽé xu
dxùukg'ai koe tẽè Me a máá: 4 "Bìrí xae e, n-cáḿa i gha ncẽe
gúùan kúrúse sa, naka gataga ncẽe gúùan wèé ga gha hàà
kúrúse dis x'áís gha dùú sa ii sa thẽé?" témé.
5 Me Jeso ba tshoa-tshoa a kg'ui cgoa xu a máá: "Q'ãa xao,
naka i táá cúí khóè ga họàkagu xao o guu. 6 Kái ne gha Tíí
cg'õè ka hàà a gha máá, ganea Tíí ga Ra a, témé, a ne a gha
kái khóèan họàkagu. 7 Naka ẽe tu kòo ncõoan hẽé naka gaan
di nxàean hẽéthẽé kóḿ ne méé tu táá q'ae guu. Ncẽe gúùa ne
gha kúrúse, igaba i qanega chõò-q'ooan hàà tama ke. 8 *Nqõóm*
di zi qhàò zi gha c'ẽe zi qhàò zi cgoa x'ãàku, i gha x'aian x'aian
cgoa x'ãàku. Me gha nqõó ba gataga cgùru tãáka zi qgái zi koe,
xàbà ne gha nqõómkg'ai koe tcãà. Zi gha ncẽe zi gúù zi ábàn di
thõòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám̀.
9 "Igabaga méé tu gatu q'õése, séèè tu gha a qhàìs cookg'ai
koe úúè, a tu a gha síí còrè-nquuan koe qoaè, a gha Tíí domka

tc'ãà còo-kg'ao xu hẽé naka x'aiga xu hẽéthẽé cookg'ai koe tòóè. Gatà hẽéan ka tu gha Tíí ka nxàea tseegukagu. 10 Kg'aia méé i qãè tchõàn *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi koe xgaa-xgaaè. 11 Naka ẽe xu kòo séè a ko qhàìs cookg'ai koe úú tu u ne, táá ẽe tu ga kg'ui kg'oana hãas gúùs ka q'áò guu, igaba tu wèés gúùs ẽe tu gha ẽem x'aèm ka máàè sa kg'ui. Gatu tama tu u ẽe gha ko kg'ui tu ke, igaba Tcom-tcomsam Tc'ẽe Me e gha ii.

12 "Khóè ba gha qõese ba x'oos koe tcãà, me gha xõò ba gam dim cóám ka gataga hẽé, i gha cóán gaan di xõòan ntcoe, a gha cg'õo o. 13 Tu gha Tiri cg'õèan domka wèé khóèan ka hòreè. Igaba gaam ẽe gha qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè.

Q'áò-q'aosas gúù sa
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

14 "Igaba ẽe tu ko q'áò-q'aosas gúù sa bóò si ẽes ga kò téé tama qgáì koe tẽe (ẽe ko nxárá ba méém kóḿa q'ãa!), ne méé ne nxãaska ẽe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síí, 15 nakam ẽe nquuan tcọbe koe hãa ba táá xõa, naka gam dim nquum q'oo koe tcãà guu, naka síí gaa koe hãa sa séè, 16 nakam ẽe xháràn koe hãa ba táá kạbise naka síí gam di qgáían séè guu. 17 Haò, cg'ãè i gha ii, ẽe zi cáḿ zi ka ẽe ncãàa zi koe cóán úúa zi khóè zi ka hẽé naka ẽe gha ko comkagu zi ka hẽéthẽé e. 18 Ke tu còrè naka i gha táá saò di x'aè ka kúrúse guu. 19 Eẽ xu cáḿ xu ka i gha gatà ii xgàrakuan hãa, ncẽe nqõóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncẽem kò Nqari ba kúrú ba, ncẽes noose ga, a i a gaicara hãa tite. 20 A ncẽè X'aigam *Nqarim* kò ẽe xu cáḿ xu xòm̀-xom ta ga hãa, ne i cúí khóè ga kgoaraèa hãa tite. Igaba ẽe nxárá tcg'òóèa hãa ne domkam kò ẽe xu cáḿ xu xòm̀-xom.

21 "A ncẽè ẽem x'aèm kam kò c'ẽem khóè ba bìrí tu u a ko máá: 'Bóò, ncẽe ga Me e Kreste ba,' kana ko máá: 'Bóò, ẽe gam síí hãa,' témé ne méé tu táá dtcòm̀ m guu. 22 Tshúù-ntcõan di xu Kreste xu hẽé naka tshúù-ntcõan di xu porofiti xu hẽéthẽéa gha x'áíse, a gha x'ái zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé kúrú, ẽe nxárá tcg'òóèa ne xu gha họàkagu ka, kgoanase i kòo ne. 23 Ke méé tu gatu q'õésea hãa, x'aèan cookg'ai koer kò bìrí tu ua hãa ke.

Khóèm dim Cóá ba gha hàà
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

24 "Igabagas gha ẽe xu cáḿ xu di xgàrakuan qãá q'oo koe
'cáḿ sa ntcùú-ntcuuè,
me nxoe ba x'áà tite,
25 tcọnò zi gha nqarikg'ai koe guu a tcheè,
i gha nqarikg'aian di qarian ntcãa-ntcãaè.'

26 Ne gha ẽe x'aè ka Khóèm dim Cóá ba bóò, Me túú-c'õòan
q'oo koe guu a ko hàà, kaia qarian hẽé naka x'áàn hẽéthẽé
cgoa. 27 Me gha nxãaska moengele xu tsééa tcg'òó, a ba a gha
Gam di ne ẽe nxárá tcg'òóèa hãa ne wèé xòèan ẽe tc'ãán ko guu
za xg'ae-xg'ae, a ba a gha nqõóm di chõò-q'ooan koe guu a síí
nqarikg'ai di chõò-q'ooan ko chõò koe guu a Nqarim di ne ẽe
nxárá tcg'òóèa hãa ne xg'ae-xg'ae.

Faia dis hìis dis sere-sere sa
(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

28 "Ke tu faia dis hìis koe xgaa-xgaase: Eẽ i ko gas di nxã̀àn
tshoa-tshoa a ko tsọm, i ko tọara sa tsọm, ne tu q'ana hãa
qhóóa ne tcana hãa sa. 29 Gataga ẽe tu kòo ncẽe zi gúù zi bóò zi
ko kúrúse, ne tu q'ana hãa cúù me e sa, a nquu-kg'áḿan koe hãa
sa. 30 Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Ncẽes qhàò sa kaà tite,
ncẽe gúùan wèé ga kúrúse tamas cookg'ai koe. 31 Nqarikg'aian
hẽé naka nqõókg'aian hẽéthẽéa gha chõò, igaba i Tiri kg'uian
chõò tite.

Cúí khóè ga cáḿ ba kana x'aè ba c'úùa
(Mt 24:36-44)

32 "Igabaga i cúí khóè ga ẽem cáḿ ba, kana ẽem x'aèm gabá
q'ãa tama, moengele xu nqarikg'ai koe hàna xua ga igaba,
kana Cóásem ga igaba, Xõòm cúím ka oose. 33 Q'õésea méé tu
hãa, naka kókòa hãa, c'úùa tu hãa n-cámám gha ẽem x'aè ba hàà
sa ke. 34 Khóèm x'áéa ba koe ko guu a tãám nqõóm koe dàram
khama i gha ii: gam dim nquu ba ko guu a qãà xu qarian máà
ba, a wèém khóè ba gam di tsééan máà, a ba a nquu-kg'áḿ ba
ko kòre ba x'áè, q'õé mem gha sa.

35 "Gaa domka méé tu kòresea hãa, n-cámám ko nquum ka
q'õòse ba hàà sa tu c'úùa hãa ke, dqòa kaa, kana ntcùú nqáé
kaa, kana ghòròan ko kg'ae x'aè kaa, kana ntcùúkg'ai cgoa.
36 A ncẽè qháésem kòo hàà ne méém táá hàà sao-xg'ae tu u,
naka tu x'óm̀a hãa guu. 37 Ncẽer ko bìrí xao o sar ko wèéa tu ga
bìrí a ko máá: 'Q'õése méé tu!' témé."

Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam dis x'ooan koe tẽe sa hẽéthẽé e (14–16)

14

Tc'ãà-cookg'ai xua ko Jeso ba xu gha cg'õo sa dtcòm̀ku
(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

1 I kò ncẽeska cám̀ cáḿan qaùa hãa Pasekan hẽé naka péré
gãé-gãe úú tamas pérés dis kõè sa hẽéthẽé gha kúrúès cookg'ai
koe, xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao
xu hẽéthẽé kàan qaa, Jeso ba xu gha qgóó a cg'õo di i, 2 a xu a

kò máá: “Kǭès di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kaias xg'ore sa khóè ne xg'aeku koe hãa khama,” ta xu méé.

Khóè sa ko Jeso ba Betania koe tshãán cgoa ntcą̄á
(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

3 Jeso ba kò Betania koe hãa, Simonem ncẽe kò lepero dis tcìì sa úúa hãam dim nquum koe. Eẽm gaa koe hãa a ntcõó a ko tc'õó koes kò khóès alabasetere di nxǭán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õám koe kò qãè hm̀m xg'ãòm tshãám, kaisa marian di ba qgóóa hãa sa hàà, a hàà alabasetere di nxǭán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õá ba óè, a *Jesom* tcúú koe ntcą̄á.

4 Ne kò c'ẽe ne khóè ne ẽe kò gaa koe hãa ne xgóà a máá: “Dùús domka ba koáé ncẽem tshãá ba ncẽeta ma kǭè cgoaèa máá? 5 Ncẽe tshãá nea ga kò x'ámáguèa, kurim di marian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khóè ne máàèa hãa,” ta ne méé. A ne a kaisase mẽé si.

6 Igabam kò Jeso ba máá: “Guu si tu, dùús ka tu ko xgáè sia máá? T'õès tséé sas Tíí koe kúrúa hãa. 7 Dxàua ne khóè ne cgoa tu wèé x'aè ka hãa, a tu a gha ẽe tu ko tc'ẽe x'aè ka qãè zi gúù zi kúrúa máá a, igaba tu wèé x'aè ka Tíí cgoa hãa tite. 8 Eẽs ga kò kúrúa sas kúrúa hãa. Kg'ónòè tamar hãas cookg'ai koes tc'áróa Te tshãán cgoa ntcą̄á hãa khama. 9 Tseegukar ko bìrí tu a ko máá: Wèém nqõóm ẽe i ko ncẽe qãè tchõàn xgaa-xgaaèm koe, i gha ẽes kúrúa hãa gúùan nxàeè, tc'ẽe-tc'ẽeseès gha ka,” tam méé.

Jutase ba ko tc'ãà-cookg'ai xu cgoa dtcòm̀ku
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

10 Me kò nxãaska Jutase Isekariote ba, 12 xu ka c'ẽe ba, kaia xu peresiti xu koe síí, nxãasegam gha síí *Jeso ba* tshàu q'ooa xu koe tcãà ka. 11 Eẽ xu ko ẽe sa kóḿ ka xu ko kaisase qãè-tcao, a bìrí me mari xu gha máà me sa. Me nxãaska qãèm x'aè ba qaa, Jeso bam gha tshàu q'ooa xu koe tcãà di ba.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Pasekan tc'õó
(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

12 Tc'ãà dim cáḿ péré gãé-gãe úú tamas pérés di kǭèan dim ka, ẽe xu ko ghùu-coam Paseka di ba cg'õo, ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'ẽe?” témé.

13 Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe cám̀ tsara tséée tcg'òó a bìrí tsara a, a máá: “Qõò naka x'áé-dxoom koe síí, c'ẽem khóèm tshàa gàba ba qgóóa hãa ba tsao gha xg'ae cgoa. Xùri me, 14 naka ẽem kòo nquum ka q'õòse ba tcãà ne bìrí me naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'õoan tc'õó ba nda

hãa sa?' témé. 15 Me gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèé zi gúù zi tc'ẽeseko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'áí tsao o, gaa koe tsao kg'ónòa máá xae e," témé.

16 Tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao tsara tcg'oa a x'áé-dxoom koe qõò, a síí ẽem kò ma bìrí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara ko Pasekan kg'ónòa máá Me.

Jeso ba ko c'ẽem xgaa-xgaase-kg'aom gha x'ámágu Me sa nxàe

17 Eẽ i ko dqòa kam kò 12 xu cgoa hàà. 18 Eẽ xu hãa a ko tc'õó kam ko Jeso ba máá: "Tseegukar ko bìrí xao o, gaxao ka c'ẽe ba gha khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, ncẽe *koe hãa a* ko Tíí cgoa tc'õó ba," témé. 19 Xu tshoa-tshoa a tshúù-tcaoa, a wèéa xu cúí mana cúí tẽè Me a máá: "A tíí tama raa?" témé. 20 Me xo̱a xu a máá: "Eẽ gaxao 12 xao ka c'ẽe me e, ncẽe ko Tíí cgoa gàbas koe péréan tcguù-tcguu ba. 21 Eẽ i ma Khóèm dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii, igaba haò, cg'ãè i gha ii, ẽe ko Khóèm dim Cóá ba khóè ne tshàu q'oo koe tcãàm ka! Qãèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa," tam méé.

Dqòa dis tc'õo sa
(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

22 Eẽ xu hãa a ko tc'õó, kam ko Jeso ba péré sa séè, a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khõá q'aa si, a máà xu si, a ba a máá: "Séè, ncẽea Tirim cgàa me e," témé.

23 A ba a kubi sa séè, a ts'ee-ts'eekg'ai si, a máà xu si, xu wèé xu ga gaas q'oo koe kg'áà. 24 Me bìrí xu a máá: "Ncẽe nea Tiri c'áò o, qáé-xg'aes di i, ncẽe ko kái ne khóè ne di iise ntc̱ág̱uè e. 25 Tseegua ner ko bìrí xao a ko máá: Cuiskaga Ra gaicara kg'om dis hìis di gõéan kg'ááa hãa tite, me gha nxãakg'aiga síí ẽem cám̀ Nqarim di x'aian di ba tcãà, gaicara Ra gha kạ̄base kg'áà a di ba," tam méé.

26 Eẽ xu ko cii ba nxáèa xg'ara, ka xu ko tcg'oa a Olife dim xàbìm koe qõò.

Jeso ba ko Peterem gha xo̱ase Me sa nxàe
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

27 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Wèéa xao ga gha khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá:
'Kòre-kg'ao bar gha xg'ám̀,
si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,'
témééè khama. 28 Igaba ẽer ko x'ooan koe ghùièa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o, a Galilea koe qõò," témé.

29 Me Petere ba bìrí Me a máá: "Eẽta xu ga ko ma wèéa xu ga khuùagu Tsi, igabar tíí cuiskaga gatà hẽé tite," témé. 30 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Tseegukar ko bìrí tsi: Ncẽem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba cám̀ q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi

gha nqoana q'oro xǫase Te," témé. 31 Igabam kò Petere tcana hãa tcáó cgoa kg'ui a máá: "Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xǫase Tsia hãa tite," témé. Xu kò wèé xu gatà méé.

Jeso ba ko Getesemane koe còrè
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

32 Xu Getesemane ta ko ma tciièm qgáìm koe qõò. *Eẽ xu ko gaa koe síí* kam ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Ncẽe koe xao ntcõó, nakar nxãakg'aiga síí xg'ara còrèan cgoa," témé. 33 Kam ko Petere ba hẽé, naka Jakobo ba hẽé, naka Johane ba hẽéthẽé xu séè, si kò tshoa-tshoa a kaisas tshúù-tcao sa hẽé nakas nxùrù-tcao sa hẽéthẽé tcãà Me. 34 Me bìrí xu a máá: "Tc'ẽea Tea kaisase thõòan xáṁa hãa, x'óór ga khama noose. Ncẽe koe xao qaù naka q'õé," témé.

35 Me cg'árése còoka síí a góḿankg'ai koe cg'áé, a ba a còrè, ncẽè kgoanase i kò nem ga ẽem x'aè ba nqáé Me sa, 36 a ba a máá: "Aboè, Tiri Tsi Xõò Tseè, wèé zi gúù zia Tsáá koe tàà tama, ncẽes kubis *xgàrasean di* sa Tíí koe séèa tcg'òó. Igaba Tsari tc'ẽean ka, Tíí ko tc'ẽes ka tamase," tam méé.

37 A ba a kǫabise a síí cgae xu, a síí sao-xg'ae xu xu x'óṁa hãa, Me Petere ba bìrí a máá: "Simoneè, x'óṁa tsi gáé hãa? Táá tsi gáé ga kò kg'ama cúím aoaram ga ba kókòa ntcõó a q'õé? 38 Q'õésea méé xao hãa naka còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãà guu. Tc'ẽe ba *kúrú* kg'oana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke," tam méé.

39 Me gaicara kǫabise a qõò, a síí ẽem ncãa ko ma còrè khamaga ma còrè.

40 Eẽm ko gaicara kǫabise a ko hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'óṁa hãa, tcgáía xu kò ntcàma hãa khama. Xu kò táá q'ãa nta xu gha ma xǫa Me sa.

41 Me gaicara nqoana dis ka hàà, a máá: "Qanega xao gáé x'óṁa hãa, a ko sãa? Ncãa i tc'ãò ncẽeska, x'aè ba ncãa hàà. Bóò, Khóèm dim Cóá ba ko hàà chìbi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãàè. 42 Tẽe xao, naka xae qõò. Eẽ khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Team khóè ba cúùse hàna ke," tam méé.

Jeso ba ko qgóóè
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

43 Eẽm Jeso ba qanega hãa a ko kg'ui kam ko kúúga Jutase ba hàà, 12 xu ka c'ẽe ba, a kái xu khóè xu cgoa hãa, ntcàuan hẽé naka dxòman hẽéthẽé kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu koe hẽé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe hẽé naka *khóè ne di xu* kaia xu koe hẽéthẽé guua hãa xu.

44 Me kò nxãaska ẽe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba x'ái sa máà xua hãa a ko máá: "Eẽr gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me naka xaoa q'õé Mea hãase úúa tcg'òó Me,"

témé. 45 Me Jutase ẽem ko hàà ka gaa x'aè kaga Jesom koe síí a
máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,” témé. A x'obè Me.
46 Xu khóè xu Jeso ba séè a qgóó Me.
47 Igabam kò ẽe kò cúùse tẽe xu ka c'ẽe ba gam dim ntcàu ba
tsgúùa tcg'òó, a kaiam peresitim dim qãàm dim tcee ba xg'aoa
qhòm.
48 Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Ts'ãà-kg'ao ba tsãá hààraa
khama xao gáé ntcàuan hẽé naka dxòman hẽéthẽé cgoa hààraa,
hàà xao gha qgóó Te ka? 49 Wèé cáḿ kar kò tempelem koe
gaxao cgoa hãa a ko xgaa-xgaa, igaba xao kò gaa koe síí táá
qgóó Te. Igaba méés *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe góásea hãa sa
nxàea tseegukaguès gúù si i,” tam méé.
50 Xu kò nxãaska wèé xu *xgaa-xgaase-kg'ao xu* tcg'oara guu
Me a bèe a qgóé.
51 Me c'ẽem qárí-kg'ao-coa ba xùri Me, gúù ga kò hq̃a tama,
a kò q'úúm qgáím cgoa tcáḿsea hãa ba, xu ntcàù me ka hẽé,
igabam tshàu q'ooa xu koe nxàia tcg'oa, 52 a qgáí ba tshàu q'ooa
xu koe qaù, a ba a hq̃a tamase qgóé.

Jeso ba ko kaias xg'aes cookg'ai koe tẽèè
(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

53 Ka xu kò Jeso ba kaiam peresitim koe úú. Xu kò nxãaska
wèé xu kaia xu peresiti xu hẽé, naka *khóè ne di xu* kaia xu hẽé,
naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé xu hààra xg'ae.
54 Me Petere ba kháóka téé a còò Me, a síí nxãakg'aiga kaiam
peresitim dim xhàrom q'oo koe tcãà, a ba a síí kòre-kg'ao xu
cgoa c'ees-kg'áḿ koe ntcõó a kùru-kuruse.
55 Xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu
hẽéthẽé Jeso ba xu gha chìbi-chibi a cg'õom dàò ba qaa, igaba
xu kò táá hòò kòm̀ Me. 56 Kái xu khóè xu kò ko Gam ka tshúù-
ntcõan nxàea tseegukagu khama, igaba zi kò ẽe xu ko nxàe zi
gúù zi táá qõòa mááku. 57 Tsara c'ẽe tsara tẽea-téé a tshúù-
ntcõan Gam ka nxàe a máá: 58 “Sitsama kò kóḿ Mea Me ko máá:
‘Tíí Ra gha ncẽem tempelem *khóèan* tshàu ka tshàoèa ba kobea
q'aa, a ra a gha nqoana cáḿan qãá q'oo koe tãá ba tshào, *khóèan*
tshàu ka tshàoè tama ba,’ témé,” ta tsara méé. 59 Igabagas kò
ẽe tsara ko nxàea tcg'òó sa táá qõòa mááku.
60 Me kaiam peresiti ba hàà a gaxu xg'aeku koe téé, a Jeso
ba tẽè a máá: “C'ẽe gúù ga Tsi gáé xo̱a tama? Ncẽe tsara khóè
tsara ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé. 61 Igabam kò
nqoo a táá cúím tẽèm ga ba xo̱a.
Me gaicara kaiam peresiti ba tẽè Me a máá: “Kreste Tsi Tsia,
Gam ncẽe ts'ee-ts'eekg'aièa hãam di Tsi Cóá Tsi?” témé. 62 Me
Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a. Khóèm dim Cóá ba tu gha bóò,
Me Gaam ẽe wèé qarian úúa hãam dim kg'áòm x'õàm xòè za
ntcõóa-ntcõe, a ko nqarikg'ai di túú-c'õòan cgoa xõa,” témé.

63 Me kaiam peresiti ba qgáía ba tòàra q'aa a máá: “Dùú di
nxàea tseegukagu-kg'ao xae gáé ko qanega qaa? 64 Ncãa xao
kóḿ kaisas cóèkus ncẽe sa! Gaxaoa ko ntama ma tc'ẽe?” témé.
Xu wèéa xu ga xgàra Me a máá, x'oos kam kg'anoèa, témé.
65 Xu c'ẽea xu tshoa-tshoa a tcg'ae cgae Me, a qáé tcgáí Me,
a xu a xg'áḿku cgoa Me, a bìrí Me a máá: “Porofita *naka bìrí*
xae e ndaka kg'áía xae ncãa xg'áḿ Tsi sa,” témé. Xu kòre-kg'ao
xu séè a xg'áḿku cgoa Me.

Petere ba ko Jeso ba xo̱ase
(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

66 Eẽm kò Petere ba nqãaka qanega xhàrom koe hãa kas kò
kaiam peresitim di zi qãà zi ka c'ẽe sa hàà cgae me, 67 a ẽes ko
Petere ba bóò me hãa a ko kùru-kuruse, kas kò qãèse bóò me
a máá: “Tsáá igaba tsi kò thẽé Nasareta dim Jesom cgoa hãa!”
témé. 68 Igabam kò xo̱ase e a máá: “C'úùar hãa, a ra a kóḿa q'ãa
tama, dùús ka si ko kg'ui sa,” témé. A ba a xhàros-kg'áḿ koe síí
tcg'oa, [me ghòrò ba kg'ae].
69 Si kò qãà sa gaa koe bóò me, a tshoa-tshoa a gaicara ẽe kò
gaa koe téé-tẽe ne khóè ne bìrí a máá: “Ncẽem khóè ba gaxu
ka c'ẽem ga me e!” témé. 70 Igabam kò gaicara xo̱ase e.
X'aè-coam qãá q'oo koe ne ko ẽe kò téé-tẽe ne Petere ba bìrí
a máá: “Tseeguan kaga tsi gaxu ka c'ẽe tsi i, Galilea di tsi khóè
tsi i thẽé khama,” témé. 71 Me kò tshoa-tshoa a cgúíse a gaìse a
máá: “Khóèm ncẽe bar c'úùa hãa, ncẽe tu ko Gam ka kg'ui ba,”
témé.
72 Me kò kúúga ghòrò ba cáḿ di sa kg'ae. Me Petere ba Jesom
kò bìrí mea hãa kg'uian tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽem kò máá: “Ghòròm
qanega cáḿ q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana
q'oro xo̱ase Te,” témé e. Kagam ko qhuìa óè a kg'ae.

15

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè
(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

1 Kaisa ntcùúkg'ai cgoa xu kò kaia xu peresiti xu hẽé, naka
khóè ne di xu kaia xu hẽé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé,
naka wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽé kg'uia xg'ae. A xu a Jeso
ba qáé, a chùia tcg'òó a Pilatom koe úú Me.
2 Me Pilato ba tẽè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi
X'aiga Tsi?” témé. Me xo̱a me a máá: “Eẽ tsi ko méé khamaga
i ii,” témé.
3 Xu kò kaia xu peresiti xu káí zi gúù zi koe chìbi-chibi Me.
4 Me Pilato ba gaicara tẽè Me a máá: “Kháé Tsi c'ẽe xo̱a ga úú
tama? Bóò, nta noo zi chìbi zi ka xu ko chìbi-chibi Tsi sa,” témé.
5 Igabam kò Jeso ba táá cúí xo̱a ga kúrú, me Pilato ba are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè
(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39–19:16)

6 Me kò Pilato ba wèés kǭès koe c'ẽem khóèm qáé-nquum koe
tcãàèa ba kgoara, ncẽe khóè ne kò ko dtcàrà mááse ba. 7 Eẽ
x'aè kam kò Barabase ta ko ma tciièm khóè ba qáé-nquum koe
hãa, ncẽe kò xg'ae sa kúrúa hãa a ko khóè ne cg'õo xu khóè xu
cgoa kò xg'ae a qáéèa hãa ba. 8 Ne khóè ne hààraa xg'aeku a ne
a tshoa-tshoa a Pilato ba dtcàrà ẽem ko kg'aiga ma kúrúa máá
ne khama méém ma kúrúa máá ne sa.
9 Me Pilato ba xǫa ne a máá: "Juta ne dim X'aiga bar gha
kgoara máá tu u sa tu ko tc'ẽe?" témé. 10 Kaia xu peresiti xu kò
tauan xu úú cgoa Mea hãa domka gam koe óága Mea hãa sam
kò q'ana hãa khama. 11 Igaba xu kò kaia xu peresiti xu khóè
ne qg'ái, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse naka nea nxãa ba
kgoara mááè sa.
12 Me kò Pilato ba gaicara tẽè ne a máá: "Kháé ra gha Juta ne
dim X'aiga Me e ta tu ko méém ka dùú sa kúrú sa tu ko tc'ẽe?"
témé. 13 Ne q'au a máá: "Xgàu Me!" témé.
14 Me Pilato ba tẽè ne a máá: "Dùútsa gúùs cg'ãè sa ba kúrúa
hãa?" témé. Igaba ne kò kaisase q'au a máá: "Xgàu Me!" témé.
15 Me kò Pilato ba khóè ne qãè-tcaokagu kg'oana hãa khamam
kò Barabase ba kgoara máá ne. A ba a Jeso ba qoara xg'ara a
tcg'òó Me, síím gha xgàuè ka.

Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba ncǫi
(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

16 Xu kò ncõo-kg'ao xu Jeso ba x'aigam dim nquum q'oo koe
tcãà (Peretoriume ta ko ma tciiè ba), a xu a wèés xg'aes ncõo-
kg'ao xu di sa tciia xg'ae. 17 A xu a ncǫàm qgái ba hã̄akagu
Me, a dxàman cgoa kúrúèas cábá sa kabea xg'ae a cábákagu Me,
18 a xu a tshoa-tshoa a tsgámà Me a máá: "Tcgáío, Juta ne di Tsi
X'aiga Tseè!" témé. 19 A xu a kò tcúúa ba koe tc'áà dim hìim
cgoa xg'áḿ Me, a tcg'ae Me, a xu a qhòm tsi qurù a ncǫia ba ka
dqǫm̀ Me. 20 Eẽ xu ko gatà ma ncǫi Mea xg'ara ka xu kò ncǫàm
qgái ba nxǭo cgae Me, a nxãaska séè a úú Me, síí xu gha xgàu
Me ka.

Jeso ba ko xgàuè
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

21 Eẽ xu xóé a ko qõò ka xu kò c'ẽem khóèm Simone ta ko
ma tciièm, Kurene dim, Alekesantere tsara Rufasea tsara ka
xõòm cgoa xg'ae, me xháràm koe guu a ko x'áé-dxoom koe qõò,
ka xu kò chùi mem Gam dis xgàu sa dcẽé. 22 Xu kò Jeso ba
Gologota ta ko ma tciièm qgáìm koe úú (ncẽe sa ko máá: 'Tcúú
c'õás dim qgái ba,' témé), 23 a xu a mira ta ko ma tciièm tsóòm
cgoa tcg'ome-xg'aeèa gõéan máà Me kg'áàm gha ka, igabam kò

táá séè e. 24 Xu kò xgàu Me, a xu a Gam di qgáían cgúúan ntcòó
a q'aa-q'aaku.
25 Eẽ xu ko xgàu Me ka i kò 9 di x'aè e, ntcùúkg'ai cgoa di
i. 26 Eẽm kò chìbi-chibi cgoaèa hãas tcgãya sa kò 'JUTA NE DIM
X'AIGA BA' ta ma góásea hãa. 27 Xu kò cám̀ tsara ts'ãà-kg'ao
tsara Gam cgoa xgàu, c'ẽe ba xu kò kg'áò xòèa ba za xgàua hãa,
a c'ẽe ba dxàe xòèa ba za xgàua hãa. 28 *
29 Ne ẽe kò ko dàòm cgoa nqáé ne khóè ne cóè Me, a ne
a nxa̱a-nxa̱na tcúú a máá: "Eheè, Tsáá koma ko tempele ba
ko̱be, a nqoana cáḿan q'oo koe tshào me Tsi Tsia, 30 kgoarase
naka Tsia xgàu hìis koe xõa," témé.
31 Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hẽé, naka x'áè xgaa-
xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé xu ma nco̱i Me thẽé, a máá: "C'ẽe
ne khóè nem kgoara hãa, igabam ko kgoarasean ka tààè.
32 Ncẽem Kreste ba, ncẽe Iseraele dim x'aiga ba méém xgàu hìis
koe xõa, naka ta gha nxãasega bóò naka dtcòm̀," ta xu méé.
Tsara ẽe kò Gam cgoa xgàuèa tsara gataga thẽé nco̱i Me.

Jesom dis x'oo sa
(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

33 Koaba di x'aèan 12 di ko tcãà kas kò ntcùú sa wèém nqõóm
koe xóé, a síí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé. 34 Me kò Jeso ba
nqoana dim x'aèm ka kaiam dòm̀ cgoa q'au a máá: "Eloi, Eloi,
lama sabakatani?" témé. Ncẽe sa ko máá: "Tiri Nqariè, Tiri
Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?" témé. 35 Ne ẽe kò gaa koe
téé-tẽe ne ka c'ẽe ne kóḿ Me a máá: "Kóḿ, ncẽe ba ko Elija ba
tcii," témé. 36 Me kò c'ẽe ba qgóé, a síí x'úrúan koe tsa̱u tshàan
ntca̱á, a tc'áàm koe qhàea tòó, a hàà máà Me, kg'áàm gha ka, a
máá: "Qãà naka ta bóò Elija ba gha hàà xòó Me sa," témé.
37 Me kò Jeso ba kaiam dòm̀ cgoa q'au, a ba a còo di sa sónòa
tcg'òó.
38 Me kò tempelem dim qgáí ba cám̀ xòè tsara cgoa tòàra
q'aase, a tc'amaka guu a síí nqãaka téé. 39 Eẽm ko ncõo-kg'ao
xu dim kaiam ncẽe kò *Jesom* cookg'ai koe téé-tẽe ba, Jesom ma
còo di sa sónòa tcg'òóa hãa sa bóò, kam kò máá: "Tseegukagam
kò ncẽem khóè ba Nqarim dim Cóá Me e," témé.
40 Gataga zi kò c'ẽe zi khóè zi nqúù ka téé a ko bóò. Gazi
xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hãa, naka Jakobom
cg'áré ba hẽé naka Josefa ba hẽéthẽé tsara ka xõòs Maria sa
hẽé, naka Salome sa hẽéthẽé zi. 41 Eẽm kò Jeso ba qanega
Galilea koe hàna ka kòo còò Me, a ko hùi Me zi khóè zi i kò
ii. Kái zi khóè zi ẽe kò Jerusalema koe síí cgoa Mea hãa zi kò
thẽé hàna.

---

* **15:28:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uian úúa: "Si ẽe Nqarim di zi
Tcgãya zi koe góáèa hãas gúùs ncẽe ko máá, "cg'uri-kg'ao xu cgoam kò nxárá xg'aeè"
ta méé sa tseegukaguèa."

Jeso ba ko kg'ónòè
(Mt 27:57-61; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

42 Eẽ i ko dqòa, kg'ónòsean dim cáḿ me e kò ii khama,
Sabata cookg'ai di ba, 43 kam kò Josefam Arimatea di ba hàà,
tcommèa kò hãam khóè me e kò ii, kaia xu dis xg'aes di ba,
ncẽe gam tc'áró ga kò thẽé Nqarim di x'aian qãà hãa ba. A ba
a kò kgoarasea hãase Pilatom koe síí, a síí Jesom dim tc'áró ba
dtcàrà. 44 Jesom nxãakamaga x'óóa hãa sam ko Pilato kóḿ kam
kò are. A ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tcii, a tẽè me Jesom ncãa
ncìíse x'óó sa. 45 Eẽm ko ncõo-kg'ao xu dim kaiam koe kóḿ gatà
i ii sa, kam ko Josefa ba tc'áró ba máà. 46 Me Josefa ba q'úúm
qgáí ba x'ámá, a tc'áró ba xòó a gaam qgáím cgoa tcáḿ, a ba a
síí qarim nxo̱ám koe tshàoèa hãas tc'ám̀s koe xòó Me. A nxo̱á-
dxoo sa gaas tc'ám̀s kg'áḿ koe ghànèa tcẽekg'am cgoa.
47 Sara kò Maria Magatalena sa hẽé naka Marias Josefam ka
xõò sa hẽéthẽé sara Jesom dim tc'áróm xòóèa hãa qgáìan bóò.

16

Jeso ba ko x'oos koe tẽe
(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

1 Eẽm ko Sabata dim cáḿ ba nqáé ka zi kò Maria Magatalena
sa hẽé, naka Marias Jakobom ka *xõò* sa hẽé, naka Salome sa
hẽéthẽé zi tshãán x'ámá, síí zi gha tcgáù Me ka. 2 Tc'ãà dim
cáḿ bekem dim di kaisa ntcùúkg'ai cgoa zi kò cám̀s tcg'oara
hãa ka xgoaba a tc'ám̀s koe qõò. 3 A ko tẽèku a ko máá: "Dìí na
gha nxo̱á sa tc'ám̀s-kg'áḿ koe ghànèa tcg'òóa máá se e?" témé.
4 Igaba ẽe zi ko ghùi-kg'ai ka zi kò nxo̱á sa bóò si téé-q'ooa sa koe
ghànèa tcg'òóèa hãa, kaisases ko kaia khama. 5 Zi kò nxãaska
ẽe zi ko tc'ám̀s koe tcãà ka q'úúm qgáí ba hanam qárí-kg'ao ba
bóò me kg'áò xòè koe ntcõóa-ntcõe, ka zi kò area. 6 Me bìrí zi a
máá: "Táá sao q'áò guu, Jesom Nasareta di ba sao ko qaa, ncẽe
kò xgàuèa hãa ba. Ghùièam hãa, a ncẽe koe káà Me e; bóò, ncẽea
xòóèam kò hãa qgáìan ga a. 7 Igabaga méé sao qõò, naka síí
Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí - naka Petere ba hẽéthẽé
e - naka máá, gaxao kam gha tc'ãà a Galilea koe qõò. Gaa
koe xao gha sao-xg'ae Me, ẽem ma bìrí xaoa hãa khamaga ma,
témé," tam méé. 8 Zi kò *Jesom dis* tc'ám̀s koe tcg'oa a zi a qgóé,
cgùruan hẽé naka q'áòan hẽéthẽéa kò tcãà cgae zia khama, zi
kò c'ẽe khóè ga táá cúí gúù ga bìrí, q'áò zi kòo khama.*

[Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áíse
(Mt 28:9-10; Jn 20:11-18)

9 Eẽm ko tc'ãà dim cáḿ bekem dim ka Jeso ba x'ooan koe
ntcùúkg'ai cgoa tẽe kam kò Maria Magatalenas koe tc'ãà a

* **16:8:** C'ẽe zi Gerika di zi tcgãya zi ncìí zi koes ko Marekom dis tcgãya sa ncẽe koe chõò.

x'áíse, ncẽem kò gaas koe 7 dxãwa tc'ẽean xhàiagua hãa sa. 10 Si
kò qõò a sa a síí ẽem kò ko hẽé cgoa ne bìrí, ẽe ne hãa a tshúù-
tcaoa hãa, a ko kg'ae ka. 11 Igaba ẽe ne ko kg'õèam hãa, a ba a
Maria Magatalenas ka bóòèa hãa sa kóḿ, ka ne kò táá dtcòm̀.

Jeso ba ko cám̀ tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara koe x'áíse
(Lk 24:13-35)

12 Ncẽes gúùs qãá q'oo koem kò Jeso ba tãám dàòm ka gane
ka c'ẽe tsara koe x'áíse, ẽe tsara xóé a ko c'ẽem qgáìm koe qõò
ka. 13 Tsara kạbise a tsara a síí c'ẽe ne koe xàà a, igabaga ne kò
táá dtcòm̀.

Jeso ba ko 11 xu koe x'áíse
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

14 Me gaa koe guus ka Jeso ba 11 xu koe x'áíse, ẽe xu hãa a ko
tc'õó ka, a ba a gaxu di dtcòm̀ taman ka hẽé, naka gaxu di qari
tcáóan ka hẽéthẽé dqàè xu, ẽem x'ooan koe tẽea hãa ka bóò Mea
hãạ ne xu kò táá dtcòm̀ khama. 15 A ba ạ bìrí xu ạ máá: "Wèém
nqõóm ncẽe ba xao qõò, naka xaoa wèé ne khóè ne Nqarim
di qãè tchõàn ka xgaa-xgaa. 16 Dìím wèém ẽe ko dtcòm̀ a ko
tcguù-tcguuè ba gha kgoaraè, igaba dìím wèém ẽe dtcòm̀ tama
ba gha xgàraè. 17 Zi gha ncẽe zi x'áí zi gane ẽe dtcòm̀a hãa ne
koe tséé: dxãwa tc'ẽean ne ne gha Tiri cg'õèan cgoa xhàiagu, a
ne a gha kạba xu tạm xu cgoa kg'ui. 18 Tshàua ne cgoa ne gha
cg'aoan qgóóa ghùi, a ne a gha ẽe ne dqãèan kg'áà hãa igabaga
i cuiskaga thõò-thõo nea hãa tite. A ne a gha tsàako ne khóè ne
koe gane di tshàuan tòó, ne gha qãè," tam méé.

Jeso ba ko nqarikg'ai koe qaòkaguè
(Lk 24:50-53; Tsee 1:9-11)

19 Me kò nxãaska X'aigam Jeso ba ẽem ko kg'ui cgoa xua
xg'ara, ka séèa ghùi a nqarikg'ai koe qaòkaguè, a ba a síí
Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè koe ntcõó. 20 Xu nxãaska xgaa-
xgaase-kg'ao xu tcg'oa a síí Nqarim dim kg'ui ba wèém nqõóm
koe xgaa-xgaa. Me kò X'aiga ba gaxu cgoa tsééa xg'ae, a kò
Gam dim kg'ui ba x'áí zi cgoa tseegukagu. Amen.]

LUKA
Lukam ka góáèa qãè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Luka ba kò naaka me e (Kol 4:14) a ba a kòo Paulom cgoa tséé (Film 24). Ncẽes tcgãya sam kò Teofila ba góá máá (1:3).

Tcgãyas ncẽes Lukam di sa ko Jeso ba Gaam nqòòkaguèam Kgoara-kg'aom Iseraele di Me e sa hẽé, naka wèémm nqõómm di ta khóè ta dim Kgoara-kg'ao Me e sa hẽéthẽé ka nxàe. Tãá zi qhàò zi di ne dtcòm̀-kg'ao nem kò kái-kg'aise góá máá.

Luka ba ko Jesom kò ma Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka ma ntcą̃á tcúúèas ka nxàe, qãè tchõà nem gha ẽe dxàua hãa ne koe xgaa-xgaa ka (4:18), a ba a ko káíse ncẽe zi gúù zi tcàoa hãa ne khóè ne ka tc'ẽe-tc'ẽese.

Luka ba ko kái q'oro qãè-tcaoan ka kg'ui (1:14, 2:10, 24:41,52).

Luka ba kò cám̀ dis tcgãya sa góá - si ncẽes tcgãya sa "Tséé zi" dis tcgãya si i. Lukam dis tcgãyas tc'ãà di sa ko Jesom di nqarikg'ai koe qaòa cgoa chõò, a sa a ko "Tséé zi" dis tcgãyas koe còoka qõòkaguè. C'ẽe khóèa ne ga kg'ama máá, Lukam dis tcgãya sa ko Jesom xg'ao ko qanega nqõómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, témé, si ko "Tséé zi" dis tcgãya sa Jesom xg'ao ko nqõómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, ẽem xg'ao nqarikg'ai koe hãa ka.

Cám̀ tsara xg'aeku tsara hàna (tcee tsara 1-2 di tsara koe hẽé naka tcee xu 9-19 di xu koe hẽéthẽé e) ncẽes tcgãyas q'oo koe cúí ga ko nxàeè zi gúù zi úúa hãa tsara; ncẽe zi x'áí zi khama: moengelean kò ko nxáè ciian hẽé naka ghùu-kòre-kg'ao xu ncẽe kò Jesom ko ábàè koe dàra xu hẽé, naka Jesom kò tempelem koe cóá ba ii kam kò hãa koe hẽé, naka qãèm khóèm Samaria dim dis sere-sere sa hẽé, naka cóám aagusea kò hãa ba hẽéthẽé di zi.

Ncẽes tcgãyas wèés koe ko kaisase gaas ka kg'uièas gúù sa còrè si i naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka hẽé, naka khóè zi kò Jeso ba kúrúan ka hẽé naka Nqarim kò ko khóè ne chìbia ne qgóóa máás ka hẽéthẽé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- "i kúrúse", "x'aèan", "ẽe xu cám̀ xu ka"
- Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba
- dxàua ne, khóè zi

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa *(1:1–4:13)*
- Jeso ba Galilea koe *(4:14–9:50)*
- Jeso ba ko Jerusalema koe qõò *(9:51–19:44)*

- Jeso ba Jerusalema koe *(19:45–21:38)*
- Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam dis x'ooan koe tẽe sa hẽéthẽé e *(22–24)*

Jeso ba ko Gam di tséé*an* tshoa-tshoa (1:1–4:13)

Tshoa-tshoa sa

1 Kái ne khóè nea xg'ao xg'aekua ta koe xg'ao ko kúrúse zi gúù zi bóò a góá. 2 Khóè ne ncẽe tshoa-tshoas ka kò gane tcgái ka ncẽe zi gúù zi bóòa ne, a ne a kò hàà Nqarim dim kg'uim di ne xgaa-xgaa-kg'ao ne ii nea ncẽe zi gúù zi máà taa hãa. 3 Tíí igabar kò wèé zi gúù zi tshoa-tshoas koe qãèse tẽèa xám̀, i ncẽeska qãèa máá tea, ẽe zi ma kúrúsea xùrikua hãas kar ga góá máá tsi sa, tsáá Teofila tsi tcom-tcomsa tsi, 4 nxãasega tsi gha wèé tseeguan ncẽe tsi xgaa-xgaaèa ka q'ãa ka.

Moengele ba ko Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba gha ábàès ka kg'ui

5 I kúrúse Herotem xg'ao x'aigam Jutea di ba ii x'aè ka, me kò Sakaria ta ko ma tciièm peresiti ba hàna, Abiam dis xg'aes di xu peresiti xu di ba. Gam dis khóès Elisabete sa kò *kaiam peresitim* Aronem dis qhàò si i. 6 Sakaria khara Elisabetea khara kò Nqarim cookg'ai koe tchàno khara khóè khara a, a wèé x'áè-kg'áḿan X'aigam Nqarim di ko kúrú, a chìbi úú tama. 7 Elisabete sa kò ábà tamas khóè si i khama khara kò káà cóá khara a. A kò gataga wèéa khara ga gàeasea hãa.

8 I kúrúse me x'aè ba hàà Sakariam dis xg'aes di xu gha tempelem koe síí tséé di ba, me kò Sakaria ba síí peresitim di tsééan Nqarim cookg'ai koe kúrú. 9 Peresiti xu di cauan ka xu xg'ao ko cúím khóè ba nxárá tcg'òó, tempelem q'oo koe gha tcãà a qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan Nqari ba dàòa máá ba. Gaam cáḿ kam kò Sakaria ba nxárá tcg'òóè. 10 Eẽm tempelem q'oo koe hãa a ko qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan Nqari ba dàòa máá ka ne kò wèé ne khóè ne tempelem ka tchàa koe hãa a ko còrè.

11 Me moengelem Nqarim di ba qhúí-kg'ai me, a ba a kg'áòm x'õàm xòè za téé, ẽem gabá hãa a ko ẽes qãè hm̀m̀ xg'ãòs gúù sa altaram koe Nqari ba dàòa máá koe. 12 Eẽm ko Sakaria ba moengele ba bóò kam kò q'ae a q'áòs ka tcãàè. 13 Me moengele ba bìrí me a máá: "Táá q'áò guu, Sakariaè. Còrèa tsi komsanaèa, si gha tsaris khóès Elisabete sa cóá ba ábà, tsi gha Johane ta ma tcii me ke. 14 A tsi a gha kaisase qãè-tcao, i gha gataga kái khóèan gaam di ábà x'aèan ka qãè-tcao. 15 X'aigam *Nqarim* cookg'ai koem gha tcom-tcomsam khóè ba ii, ke méém táá qgarì kana dùútsa tshàam xgóàm ga ba kg'áà guu. Eẽ ábà x'aèa ba koe gam gha guu a Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oèa,

16 a ba a gha kái ne khóè ne Iseraele di ne X'aigam gane dim
Nqarim koe kạ̄bi. 17 Elijam di tc'ẽean hẽé naka qarian hẽéthẽé
cgoam gha *Nqarim* cookg'ai koe kg'õè, a xõògа xu di tcáóan
cóán koe kạ̄bi, a ẽe komsana tama ne di tcáóan kạ̄bi tchàno
ne khóè ne di tc'ẽean koe, a khóè ne X'aigam *Nqari* bạ̄ kg'ónòa
máá," tam méé.
18 Me Sakaria ba moengele ba tẽè a máá: "Nta ra gha ma
q'ãa ncẽe zi gúù zi gha kúrúse sa? Gàeasea raa, si tiris khóès
igaba gàeasea hãa ka," témé. 19 Me moengele ba xọ̄a me a máá:
"Tíí ra Gabariele ra a, a ra a Nqarim cookg'ai koe tẽe. Gaam
ga ba tséé tea, hààr gha kg'ui cgoa tsi, a qãè zi tchõà zi ncẽe zi
óágara máá tsi ka. 20 Bóò, dtcòm̀ tama tsia domka tsi gha ncẽe
koe guus ka nqooa hãa, a kg'ui tite, me gha nxãakg'aiga síí x'aè
ba hàà ncẽe zi gúù zi gha hàà kúrúse ba," tam méé.
21 Nxãaska i ko kái khóèan tchàa koe téé-tẽe a ko Sakaria
ba qãà, a area hãa, dùús domkam tempelem q'oo koe ncẽeta
noose ãoa hãa sa. 22 Eẽm ko tcg'oa kam kò gane cgoa kg'uian
ka tààè, ne kò bóòa q'ãa tempelem q'oo koem kò x'ái sa bóòa
hãa sa. Me kò nqoo-nqoosase nxàem ko sa tshàua ba cgoa x'ái
ne. 23 A ba a kò ẽe xu cáḿ xu kam ko tempelem koe tsééa xg'ara
ka x'áéa ba koe kạ̄bise.
24 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koes kò gam dis khóès Elisabete sa
ncãàn úú, a sa a 5 nxoean séè a nquum q'oo koe cúía hãa, khóè
ne gha táá bóò si ka. Si bìríse a máá: 25 "X'aigam *Nqari* ba ncẽes
gúù sa kúrúa máá tea hãa, a ba a ncẽem x'aèm ka Gam di thõò-
xama-máákuan tíí koe x'áía, a ba a khóè ne koe tiri sau-cgaean
cóá ner úú tama di koe tcg'òó tea hãa," témé.

Moengele ba ko Jeso ba gha ábàès ka kg'ui

26 Me kò moengelem Gabariele ba 6 dim nxoem ka Galilea
dim x'áé-dxoom Nasareta dim koe Nqarim ka tsééa úúè,
27 dxàe-coas koe, ncẽe kò Josefa ta ko ma tciièm qárí-kg'aom
ka séèkuan tòóa mááèa hãa sa. Josefa ba kò Dafitem dis
qhàòs dim khóè me e, i gaas dxàe-coas di cg'õèan kò Maria a.
28 Moengelem ko Marias koe hàà kam kò hàà tsgám̀kagu si a
máá: "X'aigam *Nqari* ba cgóm̀ sia a sáá cgoa hàna," témé.
29 Si Maria sa ẽem ko gatà méé ka kaisas q'áòs ka tcãàè, a
sa a kò tẽèse dùús domkam ko gatà ma tsgám̀kagu si sa. 30 Me
moengele ba bìrí si a máá:
"Táá q'áò guu, Mariaè,
Nqarim koe si cgóm̀kuan hòòa hãa ke.
31 Bóò, ncãà si gha úú, a kg'áòm cóá ba ábà,
a si a gha Jeso ta ma tcii Me.
32 Tcom-tcomsam khóè Me e gha ii,
a ba a gha tc'amaka hãam Nqarim dim Cóá ba iise tciiè,
Me gha X'aigam Nqari ba x'aian dis ntcõó-q'oo sa máà Me,

Gam ka xõò-dxoom Dafitem khamaga ma.
33 Jakobem dis qhàòs koem gha chõò tamase x'aiga ii,
si Gam dis x'ai sa cuiskaga chõò tite,"
tam moengele ba méé.
34 Si Maria sa moengele ba bìrí a máá: "Nta i gha ii, qane
cgoar kg'áò-khoe cgoa xóé tama ka?" témé.
35 Me moengele ba xo̱a si a máá:
"Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba gha sáá koe hàà,
kaisase Tc'amaka hànam di qaria nea gha qàbi si,
Me gha gaa domka
Gaam ẽe gha ko ábàè ba tcom-tcomsa ii,
a ba a gha Nqarim dim Cóá ba ta ma tciiè.
36 Bóò kg'ama, ncẽe Elisabetes koe kúrúsea sa.
Wèé khóèa ne kò q'ana hãa cóás úú tite sa,
a sa a ábà tamas khóè si i sa,
igaba ncẽes gàeasea hãa kas kg'áòm cóá ba qóḿa hãa,
i nxoea sa ncẽeska 6 i.
37 Cúí gúù ga káà a, Nqarim ka kúrúè tite e khama,"
tam méé.
38 Si Maria sa xo̱a me a máá: "Ncãa ga ra a, X'aigam *Nqarim*
dir qãà ra. Eẽ tsi ko méé khamaga méé i tíí koe ii," tas méé.
Me moengele ba guu si a qõò.

Maria sa ko Elisabete sa dàra

39 Gaa x'aè kas kò Maria xgoaba a sa a qháése c'ẽem x'áé-
dxoom xàbìan dim koe síí, Juta ne di ba. 40 A sa a Sakariam x'áé
koe tcãà a Elisabete sa tsgáḿkagu. 41 Eẽs ko Elisabete sa kóḿs
ko Maria tsgáḿ sia ts'oo kam ko cóá ba ncãàa sa q'oo koe ko̱ri,
si Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè cgaeè, 42 a sa a tc'amaka
kg'ui a máá:
"Wèé zi khóè zi cookg'ai koe si sáá ts'ee-ts'eekg'aièa. Me
gataga sarim cóá ba thẽé ts'ee-ts'eekg'aièa. 43 Dùútsa gúùs kaia
sa ko ncẽe cáḿ ka tíí koe kúrúse, ncẽe tirim X'aigam *Nqarim* ka
xõòs ko tíí koe hàà ka? 44 Eẽr ko kóḿ si ko ma tsgáḿ tea ts'oo
sa kam ko gaa x'aè kaga cóá ba ncãàa te q'oo koe qãè-tcaoan ka
ko̱ri khama. 45 Ncẽem X'aigam *Nqari* ba sáá cgoa kg'uia hãa
zi gúù zi wèé zi gha kúrúse sa si dtcòḿa hãa, khama si ts'ee-
ts'eekg'aièa," tas méé.
46 Si Maria sa máá:
"X'aigam *Nqari* bar ko wèé tcáóa te cgoa kaikagu,
47 i tc'ẽea te Nqarim Kgoara-kg'aom Tirim koe
qãè-tcaoan ka cg'oèa hãa,
48 Gam dis qãàs di nqãaka hãa nem bóòa hãa khama.
Bóò, ncẽe koe guus ka zi gha wèé zi qhàò zi nxàe
ts'ee-ts'eekg'aièar hãa sa.
49 Qarian úúa hãa ba kaisa zi gúù zi kúrúa máá tea hãa khama,

i cg'õèa ba tcom-tcomsa a.
50 Gam di thõò-xama-máákua nem ko
ẽe ko q'áò Me ne koe x'áí
ẽe zi ko ma qhàò zi hàà khama.
51 *Nqari ba* tshàua ba cgoa cgáé zi gúù zi kúrúa,
a ba a ẽe tc'ẽega ne e,
ta tcáóa ne q'oo koe tc'ẽea hãa ne khóè ne
tsa̱i-tsa̱ia q'ara hãa.
52 Kaia x'aiga nem
gaan di ntcõó-q'ooan x'aian di koe guu a xòoa hãa,
a ẽe nqãaka hàna khóèan ghùia hãa.
53 Xàbàa khóèa nem xg'ãàkagua hãa
qãè zi gúù zi cgoa,
a ba a ẽe qguùa hãa khóèan
káà gúù tshàu-q'oose tcg'òóa hãa.
54 Gam dim qãàm Iseraele bam hùia,
thõò-xama-máákuan Gam dim ko tc'ẽe-tc'ẽese khama.
55 Ncẽem ma gatá ka xõògа ne nqòòkagua hãa khama,
Abrahamam ka hẽé
naka qhàòa ba ka hẽéthẽé e,
chõò tamase,"
tas Maria méé.
56 Si kò Maria sa nqoana khama noo nxoean Elisabetes cgoa
síí hãa, a sa a nxãwa ka̱bise a x'áéa sa koe dìbi.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di ábà x'aèa ne

57 Me kò Elisabetes gha ábàm x'aè ba hàà, si kò kg'áòm cóá
ba ábà. 58 Ne kò cúùse x'ãèa ne khóè ne hẽé naka gas di qhàòan
hẽéthẽé kóḿ X'aigam *Nqarim* ma kaisase thõò-xama máá sia
hãa sa, a ne a kò gas cgoa qãè-tcao.
59 A ne a 8 cáḿa nem cóá ba úúa ka hàà, hàà ne gha q'ãe nqãa-
qgai khòo me ka, a ne a Sakaria ta ma tcii me kg'oana, xõòm
cg'õè cgoa. 60 Si gam ka xõò sa xo̱a a máá: "Eẽ ẽe, Johane tam
gha ma tciiè," témé. 61 Ne khóè ne bìrí si a máá: "Eẽta xaḿs
cg'õès kò qhàòa si di ne koe káà si i ná," témé. 62 Ne tshàua ne
cgoa sere-sere a xõò ba tẽè, ntam ko cóám di cg'õèan ka méé
sa. 63 Me góám gha gúùan tca̱ba dtcàrà, a góá a máá: "Cg'õèa
ba Johane e," témé. Ne wèéa ne are.
64 Me kò gaa x'aè kaga Sakaria gaicara tshoa-tshoa a kg'ui,
a Nqari ba dqo̱m̀.
65 Ne kò ẽem qgáìm di ne khóè ne wèé ne q'áòs ka tcãàè, ne
kò Jutea di xu xàbì xu wèé xu di ne khóè ne ncẽe ko kúrúse zi
gúù zi wèé zi ka kg'ui. 66 Ne kò wèé ne ẽe kò kóḿ ne are a tẽèse
a máá: "Dùútsa cóá ba gáé ncẽe ba?" témé. X'aigam *Nqarim*
dim tshàu ba kò hãa cgoa mea khama.

Sakaria ba ko Nqari ba dqo̱m̀

67 Me kò cóám ka xõòm Sakaria ba Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka
cg'oè cgaeè, a ba a porofita a máá:
68 "Dqo̱m̀mè méém X'aigam Nqarim Iseraele di ba,
Gam di ne khóè ne koem hààraa
a ba a ko hàà kgoara ne ke.
69 Kgoarakuan dim nxãà bam tc'amaka ghùia máá ta a hãa.
Gam dim qãàm Dafitem di ne qhàò ne koe.
70 Ncẽem ko ma nciísega
Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu koe ma kg'uia hãa
khama,
71 a ba a ko máá,
hààm gha gatá di ne cg'õo-kg'ao ne koe hẽé
naka wèé ne ẽe hòre taa ne
di tshàu-q'ooan koe hẽéthẽé kgoara ta a.
72 Ncẽem dàòm kam ko *Nqari ba*
gatá di xõòan koe thõò-xama-máákuan x'ái,
ncẽem kò nqòòkagu nea hãa a,
naka Gam dis qáé-xg'aes tcom-tcomsa sa tc'ẽe-tc'ẽesean
hẽéthẽé e,
73 gaìses ncẽem gatá ka xõòm Abrahamam koe gaìsea sa,
74-75 gatá di ne cg'õo-kg'ao ne koem gha tcg'òó ta a ka,
ta gha nxãasega q'áò tamase hẽé,
tcom-tcomsase hẽé
naka tchànose hẽéthẽé
cookg'aia ba koe tsééa máá Me,
wèé kg'õèa ta q'oo koe.
76 Tsáá tiri tsi cóá tsi,
X'aigam Nqarim ncẽem tc'amaka hànam
di tsi porofiti tsi iise tsi gha tciiè,
Nqarim cookg'ai koe tsi gha qõò,
a tsi a gha hààm gha xu dàò xu kg'ónòa máá Me.
77 Gam di ne khóè ne tsi gha bìrí
nta ne gha ma q'ãan di tc'ẽean di kgoarasean hòò sa,
gane di chìbian di qgóóa-máákuan koe guu a.
78 Gatá dim Nqari ba ko tcáóa ba q'oo koe thõòan xám̀,
gaa domkam gha cámś ko tcg'oa xòè koe guuam x'áàm
ncẽe tc'amaka guuam cgoa x'áà-x'aa ta a.
79 Wèém khóèm ẽe
ntcùús q'oo koe hẽé
naka x'ooan di sóm̀an koe hẽéthẽé hànam
koem gha x'áà ba óága,
a ba a gha dàòa ta tchàno-tchano
tòókuan dim dàòm koe,"
tam méé.
80 Me kò cóá ba kai a tc'ẽean koe qari, a ba a kò tchàa-xgóós
koe hàna, me síí hààm gha Iseraele di ne khóè ne cookg'ai koe
x'áísem x'aè ba hàà.

2

Jeso ba ko ábàè
(Mt 1:18-25)

1 Eẽm x'aèm kam xg'ao *Roma dim* x'aigam Agusetosi ba x'áèan tcg'òó, wèém nqõóm *di ne khóè ne* gha nxáráè di i. 2 Ncẽes nxárákus kg'áíka di sa xg'ao Kurinem kò Siria koe x'aiga ii x'aè ka kúrúse. 3 Me kò wèém khóè ba nxãaska gam dim x'áé-dxoom koe síí góáse.

4 Me Josefa thẽé Nasareta dim x'áé-dxoom Galilea dim koe guu a síí Jutea dim x'áé-dxoom koe tcãà, Betelehema ta ko ma tciiè ba, *x'aigam* Dafitem *ábàèa* koe, Dafitem dim qhàò me e kò ii khama. 5 Gaa koem kò síí Marias cgoa góáse, ncẽem kò séèkuan tòóa máána hãa sa, si kò gataga qóḿ ii. 6 *Qanega* khara Betelehema koe hãa kam kò cóá bas gha ábà dim x'aè ba hàà. 7 Si kò qgáé-kg'ai dim cóám gas di ba ábà, a sa a qgáían cgoa tcáḿ Me, a dxòrom q'oo koe xòó Me, cg'áè-nquum koe i kò x'óm̀-q'ooan káà a khama.

Ghùu kòre-kg'ao xu hẽé naka moengele xu hẽéthẽé e

8 Xu kò c'ẽe xu ghùu kòre-kg'ao xu qãáka hãa a tééa q'uu a ko ghùu zi kòre. 9 Me kúúga moengelem X'aigam di ba hàà qàea xu koe téé, me X'aigam dim x'áà ba x'áà-x'aa xu, xu kò kaisase q'áò. 10 Me kò moengele ba bìrí xu a máá: "Táá q'áò guu! Bóò, qãè tchõà ner ko óága máá xao o, ncẽe gha hàà wèé khóèan kaisa qãè-tcaoan máà a ke. 11 Ncẽem cáḿ ka tu Dafitem dim x'áé-dxoom koe Kgoara-kg'ao ba ábà mááèa - X'aigam Kreste ba! 12 Si gha ncẽes gúù sa gaxao koe x'áí sa ii: cóá-coam qgáían ka tcáḿ a dxòrom q'oo koe xòóèa ba xao gha hòò," tam méé.

13 Si kò kúúga moengele xu dis xg'aes nqarikg'ai di sa qhúí a gaam moengelem cgoa hàna hãase Nqari ba dqo̱m̀, a máá:
14 "Dqo̱m̀kuan méé i kaisase tc'amaka hànam Nqarim koe hãa,
naka tòókuan hẽéthẽé e nqõómkg'ai koe,
khóè ne ẽem ncàm̀a hãa ne koe,"
témé.

15 Ẽẽ xu ko moengele xu guu xu a ko nqarikg'ai koe ka̱bise, ka xu kò kòre-kg'ao xu bìríku a máá: "Hààn xae Betelehema koe qõò naka síí ncẽes gúùs kúrúsea sa bóò, ncẽe X'aigam *Nqarim* bìrí xaea hãa sa," témé. 16 A xu a qháése xgoaba a qõò, a síí Maria khara Josefa khara hẽé naka Cóá-coa ba hẽéthẽé hòò, Me dxòrom q'oo koe xõe. 17 Eẽ xu ko kòre-kg'ao xu hòò ne ka xu kò ncãa i Cóám ka méée sa bìrí khara a. 18 Ne kò wèé ne ẽẽ kòre-kg'ao xu ko bìrí ne sa ko kóḿa ne are. 19 Si Maria sa wèé zi gúù zi ncẽe zi tcáóa sa koe tòó, a sa a gazi ka kaisase tc'ẽe. 20 Xu ghùu kòre-kg'ao xu ka̱bise, a xu a Nqari ba dqo̱m̀ a koa Me, wèé zi gúù zi ẽe xu kò kóḿa zi ka hẽé naka ẽe xu kò bóòa zi ka hẽéthẽé e; ẽe xu kò ma bìríèa khama i kò ii.

21 8 cámán qãá q'oo koem kò Cóá ba q'ãe nqãa-qgai khòoè,
a ba a Jeso ta ma tciiè, qómmè tamam hãa cookg'ai koem kò
moengelem ka máàèa hãas cg'õè sa.

Jeso ba tempelem koe hàna

22 Eẽm ko x'aè ba hàà *Josefa khara Maria khara méé khara*
peresitim ka q'ano-q'anoè di ba, ncẽe Moshem di x'áèan kòo
méé khama, ka khara kò Cóá ba Jerusalema koe úú, a síí
X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe tòó Me. 23 Eẽ i kò ma X'aigam
Nqarim di x'áèan koe ma góásea khama, a ko máá: "Wèém
cóám kg'áòm tc'ãà a ábàèa ba méém X'aigam *Nqarim* di tsééan
tòóa mááè," témée khama. 24 Gataga khara kò dàòa-mááku
sa *X'aigam Nqari ba* kúrúa máá, ẽem kò ma X'aigam *Nqari* ba
x'áèa khama a ko máá: "Cám̀ tcíbí sara kana cám̀ tcíbí-coa sara
ga igaba," témé.

25 Gaa x'aè kagam kò Jerusalema koe Simone ta ko ma
tciièm khóè ba x'ãèa. Tchàno, a Nqari-tcáóa hãam khóè me e
kò ii, Nqarim gha Iseraele ne qgài-qgai tcáó dim x'aè ba kò
tééa máána hãa ba, me kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba gam koe
hãa, 26 me kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka x'áíèa hãa, X'aigam
Nqarim dim Kreste bam bóò tamas cookg'ai koem x'óóa hãa
tite sa. 27 Tcom-tcomsam Tc'ẽem kam kò tempelem koe óágaè.
Khara kò Jesom ka xõò ga khara thẽé gakhara dim Cóám Jeso
ba tempelem koe óá, hàà khara gha x'áèan ko méé sa kúrúa
máá Me ka, 28 me kò Simone ba gaam Cóám Jeso ba séè a x'õàa
ba koe tchàma a ba a Nqari ba dqom̀, a máá:

29 "Tíí Q'õòè, ẽe Tsi ma bìrí tea khama
Tsi gha ncẽeska Tsarir qãà ra
tòókuan cgoa dàò ba xgobekg'ama máá.
30 Tiri tcgáía nea Tsari kgoarakuan bóòa hãa khama,
31 ncẽe Tsi wèé zi qhàò zi tcgái q'oo koe kg'ónòa a,
32 tãá zi qhàò zi gha xgobekg'am tc'ẽem x'áà Me e gha ii,
a ba a gha Tsaris qhàòs Iseraele di sa x'áàkagu,"
tam méé.

33 Khara kò Cóám ka xõòga khara Simonem ko Cóám ka méé
gúùan are. 34 Me kò Simone ba ts'ee-ts'eekg'ai ne, a ba a Marias
Cóám ka xõò sa bìrí a máá: "Bóò, Nqari ba ncẽem Cóá ba qaara
máásea, kái ne khóè nem gha kúrú ne cg'áé, a ba a gha kái ne
khóè ne Iseraele koe tẽekagu ka. X'ái Me e gha ii ntcoeku cgoaè
gha ba, 35 nxãasega zi gha kái ne khóè ne di zi tc'ẽe zi tcg'oa a
x'áíse ka, me gha ntcàu ba qhàe tcáó si," témé.

36 Si kò gataga Anna ta ko ma tciièѕ porofiti sa hànaa, Fan-
ulem ka cóáse sa, Asere dis qhàòs di ba. Kaisases kò gàeasea
hãa, ncẽe ko ẽes ko séèèa xg'ara ka 7 kurian gas dim khóèm
cgoa x'ãèa hãa sa. 37 A sa a kò dxàe-ntcõa sa kúrú, a nxãakg'aiga
síí 84 kuri, a kò wèé x'aè ka tempelem koe hàna, a ko ntcùú ba

hẽé naka koaba ba hẽéthẽé Nqari ba dqọm̀, tc'õoan carasean hẽé naka còrèan hẽéthẽé cgoa. 38 Gaam x'aèm ẽem kagas kò hàà cgae ne, a hàà Nqari ba qãè-tcaoa máá, a sa a wèéa ne ẽe kò Nqarim gha Jerusalema ba kgoara sa qãà hãa ne Cóám ka kg'ui cgoa.

39 Eẽ khara ko wèé zi gúù zi X'aigam *Nqarim* kò x'áèa hãa zi kúrúa xg'ara ka khara ko Galilea koe kạbise, gakhara dim x'áé-dxoom Nasaretam koe. 40 Eẽm ko Cóá ba kai kam kò qari, a tc'ẽega, i Nqarim di cgóm̀kuan Gam cgoa hãa.

12 kuri qãá q'oo koem ko Jeso ba tempelem koe kạbise

41 Wèém kurim q'oo koe khara kò ko *Jesom* ka xõò ga khara Jerusalema koe qõò, Paseka dis kọ̄ès koe. 42 Eẽm *Jeso ba* 12 kurian úúa ka ne kò gaicara qõò a gaas kọ̄ès koe síí, khóè ne kò ko wèé x'aè ka hẽé khama.

43 Eẽs ko kọ̄è sa xg'ara ka khara kò x'áéa khara koe kạbise, igabam kò Jeso ba Jerusalema koe qaù, khara kò Gam ka xõò ga khara ncẽes gúù sa c'úùa. 44 Khóè ne xg'aeku koem kò hàna, ta khara kò tc'ẽea, khama khara kò tc'ãà dim cáḿ ba qõò, a khara a gakhara di qhàòan hẽé naka khóè ne ẽe khara kò q'ana ne hẽéthẽé koe qaa Me.

45 Táá khara kò hòò Me khama khara kò Jerusalema koe kạbise a síí qaa Me.

46 Nqoana cáḿan qãá q'oo koe khara kò tempelem q'oo koe hòò Me, Me xgaa-xgaa-kg'ao xu xg'aeku koe ntcõe, a ntcõó a ko komsana xu, a ko tẽè-kg'áḿ zi tẽè xu. 47 Xu kò wèé xu ẽe kò kóḿ Me xu Gam di kóḿa q'ãan hẽé naka xọ̄a-kg'áḿa ba ka hẽéthẽé arekaguè. 48 Gam ka xõòga khara ko bóò Me ka khara kò kaisase are, si Gam ka xõò sa máá: "Tiri Tsi Cóá Tseè, dùús domka Tsi kò ncẽeta hẽéa máá? Bóò, saò ba hẽé naka tíí hẽéthẽé khama ncãa ko thõò-tcaoase qaa Tsi," témé. 49 Me xọ̄a khara a, a máá: "Dùús domka khaoa kò ko qaa Te? C'úùa khaoa kò hãa, Abom Tirim Xõòm di zi gúù zi koe méér ga hãa sa?" témé. 50 Khara kò dùú sam ko méé sa táá koma q'ãa.

51 Me Nasareta koe kạbise cgoa khara a, komsana khara am kò ko. Si kò Gam ka xõò sa ncẽes gúù sa tcáóa sa q'oo koe tòó. 52 I ko Jesom di tc'ẽean hẽé naka qaria ba hẽéthẽé kai a càùse, i kò Nqari ba hẽé naka khóè ne hẽéthẽé di tòókuan càùse cgae Me.

3

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di kg'uian xgaa-xgaa

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jn 1:19-28)

1 15 dim kuri me e kò ii *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram Tiberiam kò wèém nqõó ba tc'ãà-cookg'aia hãa ka, me kò

Pontiose Pilato ba Jutea dim x'aiga ba ii, me Herote ba Galilea
dim nqõó ba tc'ãà-cookg'aia, me káíkhoem Filipi ba Iturea ba
hẽé naka Terakoniti ba hẽéthẽé di tsara nqõó tsara tc'ãà-
cookg'aia, me Lisania ba Abelenem dim nqõó ba tc'ãà-cookg'aia.
2 Gaa x'aè ka tsara kò Anase ba hẽé naka Kaifase ba hẽéthẽé
tsara kò kaia tsara peresiti tsara ii. Kam kò Nqarim dim kg'ui
ba Sakariam dim cóám Johanem koe hàà, tchàa-xgóóm koem
hãase. 3 Me Jorotane dim tshàa ba nxạma-nxạma xu nqõó xu
wèé xu koe qõòate, a ba a chìbia ne koe ne gha tcóóse a tcguù-
tcguuès ka xgaa-xgaa ne, nxãasega ne gha gane di chìbian qgóóa
mááè ka, 4 ẽe i ma porofitim Isaiam dis Tcgãyas koe ma góásea
hãa khama a ko máá:
"C'ẽem dòm̀ ba ko tchàa-xgóós koe guu a q'au a ko máá:
'X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòa máá,
naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me.
5 Wèé qgáìan ẽe qàm gha cg'oè-cg'oeè,
i gha wèé xàbìan hẽé naka nxǭá xàbìan hẽéthẽé
nqãaka qám̀mè,
i gha kàma dàòan tchàno-tchanoè,
i gha xgárá dàòan tcgàrìè.
6 Ne gha wèé ne khóè ne
Nqarim di kgoarakuan hòò a bóò,' "
témé ba.

7 Me kò Johane ba tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa
zi xg'ae zi bìrí a máá: "Gatu cg'aoan di tu cóá tuè, dìín ka tua
q'ãà-q'ãàèa hãa a ko hààko xgóàn *Nqarim di* bèe? 8 Nxãaska méé
tu chìbian koe tu tcóósea hãa sa gha x'áí tc'áróan kúrú, naka
tua táá tshoa-tshoa naka bìríse naka máá: 'Abrahama ba ta
úúa hãa, sita ka tsgõose ba,' témé guu. Bìrí tu ur ko a ko máá:
Nqari ba tààè tama ncẽe zi nxǭá zi séè a Abrahama ba tsgõo-
coan kúrúa máán ka ke. 9 Si gataga bòó sa nxãakamaga hìi zi
di tọbean kg'ónòa tòóa mááèa, si gha wèés hìis ẽe qãè tc'áróan
kúrú tama sa xg'aoa tcg'òó a c'eean q'oo koe xaoa tcãàè," témé.

10 Ne xg'ae zi di ne khóè ne tẽè me a máá: "Kháé nxãata i kò
ii ne ta gha dùú sa kúrú?" témé. 11 Me xọa ne a máá: "Dìím
wèém ẽe cám̀ qgáían úúa hãa ba méém ẽe cúís ga sa úú tama
ba c'ẽe sa máà, nakam dìím wèém ẽe tc'õoan úúa hãa ba gataga
thẽé hẽé," témé.

12 Xu c'ẽe xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hàà, tcguù-tcguuè xu
gha ka. A tẽè me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao tseè, dùú sa xae gha
sixae kúrú?" témé. 13 Me xọa xu a máá: "Táá méé xao qaaseko
marian nqáéa hãan séè cgae ne guu," témé.

14 Xu gataga ncõo-kg'ao xu hàà a tẽè me a máá: "Kháé
nxãaska sixae ka, dùú sa méé xae kúrú?" témé. Me Johane
xọa xu a máá: "Táá cúí khóè koe ga qari cgoa marian séè

guu, naka táá khóèan gaan di tama chìbian hą̃akagu guu. Naka xaoa gaxao di surutan qãè-tcaoa máá," témé.

15 Khóè ne kò nqòòa hãase qãà a ne a ko wèéa ne ga tcáóa ne q'oo koe tẽèse a ko máá, Johane ba gha c'ẽedaoka Krestem ga me e, ta tc'ẽea. 16 Me Johane wèéa ne ga xo̱a a máá: "Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, igabam ko Gaam ẽe tíí ka qari ba hàà, ncẽe Gam di nxàbo tca̱ian kgoara ner kg'ano tama ba. Gaa ba gha hàà Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa hẽé naka c'eem cgoa hẽéthẽé tcguù-tcguu tu u. 17 Mabere tsoroan ko dqòrò cgoaèm hìi ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberean ko dqòròès qgáìs koe wèé maberean ga dqòrò, a gha Gam di maberean Gam dis nxàés koe xg'ae-xg'ae, igabam gha tsoroan ts'irì tamam c'eem koe dàò," témé.

18 Johane ba kò kái zi dàò zi tãáka zi cgoa khóè ne koe qãè tchõàn óá. 19-20 Igabam kò Herotem tc'ãa-cookg'ai ba tãás gúù sa kúrú a gam di chìbian càù, Johane ba qáé-nquus koe tcãàn ka. Johane ba kò chìbi-chibi mea, Herotiases gam ka káíkhoem dis khóès cgoam kò xóéa hãa, a ba a kò gataga kái zi gúù zi cg'ãè zi kúrúa hãa khama.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

21 Khóè ne wèé ne ko tcguù-tcguuè kam kò Jeso ba thẽé tcguù-tcguuè. Eẽm hãa a ko còrè ka i kò nqarikg'aian xgobekg'amse, 22 Me kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba tcíbís khama ii a xõa cgae Me. Me kg'ui ba nqarikg'ai koe guu a tcg'oa, a máá: "Tiri Tsi Cóá Tsi ncàm̀a Ra hãa Tsi i. Tsáá koe Ra ko qãè-tcao," témé.

Jesom dis qhàò sa
(Mt 1:1-17)

23 Eẽm ko Jeso ba Gam dis tséé sa tshoa-tshoa kam kò 30 kuri Me e, ncẽe khóè ne kò ko máá,
Josefam ka cóáse Me e, témé ba,
Josefam Elim ka cóáse ba,
24 Elim Matatem ka cóáse ba,
Matatem Lefim ka cóáse ba,
Lefim Melekim ka cóáse ba,
Melekim Janaim ka cóáse ba,
Janaim Josefam ka cóáse ba.
25 Josefam Matatisim ka cóáse ba,
Matatisim Amosem ka cóáse ba,
Amosem Naumem ka cóáse ba,
Naumem Eselim ka cóáse ba,
Eselim Nagaim ka cóáse ba,
26 Nagaim Matam ka cóáse ba,
Matam Matatisim ka cóáse ba,

Matatisim Seminem ka cóáse ba,
Seminem Josekim ka cóáse ba,
Josekim Jodam ka cóáse ba,
27 Jodam Joanam ka cóáse ba,
Joanam Resam ka cóáse ba,
Resam Serobabelem ka cóáse ba,
Serobabelem Salatielem ka cóáse ba,
Salatielem Nerim ka cóáse ba,
28 Nerim Melekim ka cóáse ba,
Melekim Adim ka cóáse ba,
Adim Kosam ka cóáse ba,
Kosam Elemadam ka cóáse ba,
Elemadam Erem ka cóáse ba,
29 Erem Joshuam ka cóáse ba,
Joshuam Elieserem ka cóáse ba,
Elieserem Jorim ka cóáse ba,
Jorim Matatem ka cóáse ba,
Matatem Lefim ka cóáse ba,
30 Lefim Simonem ka cóáse ba,
Simonem Jutam ka cóáse ba,
Jutam Josefam ka cóáse ba,
Josefam Jonam ka cóáse ba,
Jonam Eliakim ka cóáse ba,
31 Eliakim Meleam ka cóáse ba,
Meleam Menam ka cóáse ba,
Menam Matatem ka cóáse ba,
Matatem Natanem ka cóáse ba,
Natanem Dafitem ka cóáse ba,
32 Dafitem Jesem ka cóáse ba,
Jesem Obetem ka cóáse ba,
Obetem Boasem ka cóáse ba,
Boasem Salemonem ka cóáse ba,
Salemonem Nasonem ka cóáse ba,
33 Nasonem Aminadabem ka cóáse ba,
Aminadabem Ademinem ka cóáse ba,
Ademinem Arenim ka cóáse ba,
Arenim Heseronem ka cóáse ba,
Heseronem Peresem ka cóáse ba,
Peresem Jutam ka cóáse ba,
34 Jutam Jakobem ka cóáse ba,
Jakobem Isakam ka cóáse ba,
Isakam Abrahamam ka cóáse ba,
Abrahamam Teram ka cóáse ba,
Teram Nahorem ka cóáse ba,
35 Nahorem Serugem ka cóáse ba,
Serugem Regum ka cóáse ba,
Regum Pelegem ka cóáse ba,

Pelegem Eberem ka cóáse ba,
Eberem Selam ka cóáse ba,
36 Selam Kainanem ka cóáse ba,
Kainanem Arefekesatem ka cóáse ba,
Arefekesatem Shem ka cóáse ba,
Shem Nowam ka cóáse ba,
Nowam Lamekem ka cóáse ba,
37 Lamekem Methuselam ka cóáse ba,
Methuselam Enokem ka cóáse ba,
Enokem Jaretem ka cóáse ba,
Jaretem Mahalalem ka cóáse ba,
Mahalalem Kainanem ka cóáse ba,
38 Kainanem Enosem ka cóáse ba,
Enosem Setem ka cóáse ba,
Setem Adam ka cóáse ba,
Adam Nqarim ka cóáse ba.

4

Jeso ba ko kúrúa bóòè
(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

1 Jeso ba kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè cgaeèa, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe guu a kạbise. A ba a kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka séè a qãáka úúè. 2 Gaa koem kò dxãwa ba 40 cáṁan Jeso ba kúrúa bóò. Jeso ba kò ẽe xu cáṁ xu ka táá cúí gúù ga tc'ỗó, khamam kò gaa koe guus ka xàbàa hãa.

3 Me dxãwa ba bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, nxǭás ncẽe sa bìrí nakas péréan kúrúse,” témé. 4 Me Jeso ba xọa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Khóèa nea péréan ka cúí kg'õè tama,’ témé,” tam méé.

5 Me kò dxãwa ba séè a kaisase tc'amaka hãam qgáìm koe úú Me, a ba a kò ẽem x'aèm ka wèé x'aian nqõómkg'ai di hẽé naka gaan di kạrean hẽéthẽé x'áí Me. 6 A ba a bìrí Me a máá: “Ncẽe gúùan di qarian wèé hẽé naka x'aian di x'áàn hẽéthẽé ra gha máà Tsi, máàè ana raa, a ra a ko tc'ẽer kom khóè ba máà a khama. 7 A ncẽè cookg'aia te koe Tsi ko dqọm̀ ne i gha wèéan ncẽe ga Tsari ii,” témé. 8 Me Jeso ba xọa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘X'aigam Nqarim tsari ba dqọm̀, naka Gaam cúí ba tsééa máá,’ téméè,” tam méé.

9 Me kò *dxãwa ba* Jerusalema koe séè a úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hànа qgáìan tempelem tcọbe di koe síí tòó Me, a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncẽe koe guu naka nqãaka xaoa xòóse. 10 Góásea i hãa ke a ko máá:
‘Gam di xu moengele xum gha x'áèan máà,
xu gha kòre Tsi,’
téméè khama. 11 Gataga i góásea a ko máá:
‘Tshàua xu cgoa xu gha qgóóa ghùi tsi,

táá tsi gha nxãasega nqàrèa tsi nxǭán koe xg'áḿa tòó ka,’ téméè,” tam méé. 12 Me Jeso ba xǫa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Táá méé tsi X'aigam tsarim Nqari ba kúrúa bóò guu,’ téméè,” tam méé.

13 Eẽm ko dxãwa ba gam di kúrúa bóòkuan wèé cgoa xg'ara kam kò gaa koe guu Me a qãèm x'aè ba qãà.

Jeso ba Galilea koe (4:14–9:50)

Jeso ba ko Nasareta koe xguìè
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

14 Me kò Jeso ba *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di qarian ka Galilea koe kạbise, i nxàea ba wèém xg'aekum koe tsại-tsạise. 15 Me kò gane di còrè-nquuan koe xgaa-xgaa, i wèé khóèan dqǫm̀ Me.

16 Me kò Nasareta koe qõò, ncẽem xg'ao kaikaguè koe. A kg'aigam ko hẽé khama Sabata dim cáḿ ka còrè-nquum koe síí. *Nqarim dis Tcgãya sam* gha nxárá kam kò tẽe, 17 a ba a porofitim Isaiam dis Tcgãya sa máàè, a xgobekg'am si, a ba a ncẽeta i ma góáèa qgáìan koe síí:

18 “X'AIGAM *Nqarim* dim Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba Tíí koe hàna,
nxárám tcg'òó a nxúìan ntcạ́á tcúú Tea hãa khama,
ẽe dxàua ne koer gha qãè tchõàn óága ka.
Tsééam óá Tea,
ẽe qáéèa ner gha hàà bìrí, kgoaraè ne gha sa,
a ẽe bóò tama ne, xgobekg'am tcgáíè ne gha sa,
a Ra a gha ẽe nqãaka hàna ne hàà kgoara sa ka,
19 a Ra a gha khóè ne bìrí, x'aè ba hààra sa,
X'aigam *Nqarim* gha *Gam di ne khóè ne*
Gam di cgóṁkuan x'ái di ba,”
tam ma nxárá.

20 Jeso ba kò tcgãya sa tcẽekg'am, a ba a qãàm koe úúa kạbi si, a ntcõó. I kò còrè-nquum koe ko hãa ne khóè ne wèé ne di tcgáían Gam koe qãesea tẽe. 21 Me tshoa-tshoa a bìrí ne a máá: “Ncẽe cáḿ kas ncãa ncẽes qgáìs *Nqarim dis* Tcgãyas di sa tseegukaguè, ncẽe tu ncãa ma kóḿ i ko ma nxáráè khamaga ma,” tam méé.

22 Ne kò wèé ne khóè ne Gam ka qãèse kg'ui, a ne a kò kạre kg'uian ncẽe kg'áḿa ba koe ko tcg'oa ka arekaguè, a ne a máá: “A ncẽe ba gáé Josefam dim Cóám tama baa?” téḿé.

23 Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tseeguan kaga tu gha ncẽes sere-sere sa nxàea máá Te a máá: ‘Naaka Tseè, Tsáá ka qãèkaguse! Ncẽe ta ko kóḿ Tsi Kaperenaume koe kúrúa zi gúù zi ncẽe nqõóa Tsi koe kúrú,’ ” téḿé. 24 A ba a bìrí ne a máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Porofiti ba x'áéa ba koe dtcòṁmè tamam khóè me e.

25 “Tseeguan kar ko bìrí tu u: Elijam di x'aèan ka, ẽe i ko nqarikg'aian nqoana kurian hẽé naka 6 nxoean hẽéthẽé

tcẽekg'amsea kas kò thõòs xàbà sa nqõómkg'ai koe hãa, zi kò káí zi dxàe-ntcõa zi Iseraele koe hàna, 26 igabam kò Elija ba c'ẽe zi koe ga tséé́a úúè tama, a kò Sarefata dim qgáì-coam koe hànas dxàe-ntcõas koe tséé́a úúèa, Sitone dim nqõóm koe. 27 Ne kò porofitim Elisham di x'aè ka káí ne lepero dis tcìì sa kò tsàara hãa ne Iseraele koe hàna, igaba ne kò táá cúía ne ga q'ano-q'anoè, Namanem ncẽe Siria dim cúím ga me e kò ii," tam méé.

28 Ncẽes gúù sa ne ko kóḿ ka ne kò wèé ne khóè ne còrè-nquum koe kò hàna ne kaisase xgóà. 29 Nxàìa ne kò tẽe a ne a x'áé-dxoom xg'aeku koe xàbùa tcg'òó Me, a xàbìm gane dim x'áé-dxoom tshàoèam tc'amkg'ai koe tceea úú Me, gaa koe ne gha síí guu a xaoa xòó Me ka. 30 Igabam kò Jeso ba kg'ama xg'aekua ne koe nqáé a qõò.

Jeso ba ko dxãwa tc'ẽean xhàiagu
(Mk 1:21-28)

31 A ba a nxãaska Kaperenaume koe síí, Galilea dim x'áé-dxoom koe, a ba a kòo Sabata dim cáḿ ka khóè ne xgaa-xgaa. 32 Ne kò Gam di xgaa-xgaa-q'ooan ka area hãa, Gam dim kg'ui ba kò qarian úúa hãa khama.

33 Me kò còrè-nquum koe dxãwa tc'ẽean úúam khóè ba hãa, a kò kaisam dòm̀ cgoa q'au a máá: 34 "Hạ̀aà! Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ẽe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa dií Tsi i sa, Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i," témé.

35 Igabam kò Jeso ba dxãwa tc'ẽean dqàè a máá: "Nqoo, naka tcg'oa cgae me!" témé. I kò dxãwa tc'ẽean khóè ba qarika ntcãa-ntcãa a khóè ne xg'aeku koe xaoa xòó me, a i a thõò-thõo me tamase tcg'oa cgae me.

36 Ne kò wèé ne khóè ne area hãa, a ne a c'ẽe ne bìrí a máá: "Dùútsa gúù saa ncẽe sa? Qarian úúa hãasem ko dxãwa tc'ẽean ga dqàè i tcg'oa ka!" témé. 37 I kò kúúga nxàea ba ẽem xg'aekum koe hàna xu qgái xu wèé xu koe qháése qõò.

Jeso ba ko káí ne khóè ne qãèkagu
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

38 Me kò Jeso ba gaam còrè-nquum koe tcg'oa, a síí Simonem dim nquum koe tcãà. Si kò Simonem ka c'uìse sa cgùrukagu si kos tcììs kaias ka qgóóèa, ne Jeso ba gas ka bìrí. 39 Me Jeso ba gas koe qám̀se, a ba a ẽes tcìì sa dqàè, si guu si, si kò kúúga tẽe a sa a tshoa-tshoa a tséé́a máá ne.

40 Ẽes ko cáḿ sa tcãà ka ne kò wèé ne khóè ne gane di tcìì-khoean tãáka zi tcìì zi ko tsàaraa hãa a Jesom koe óá. Me kò wèém khóèm koe tshàua ba tòó, a kg'õèkagu me. 41 I kò gataga dxãwa tc'ẽean káí ne khóè ne koe guu a q'aua tcg'oa, a ko máá: "Tsáá Tsia Nqarim di Tsi Cóá Tsi i!" témé. Igabam kò dqàè e, a táá kgoara máá a i kg'ui, q'ana i ko hãa Kreste Me e sa khama.

Jeso ba ko còrè-nquu xu koe xgaa-xgaa
(Mk 1:35-39)

42 Eẽ i ko q'uu kam kò Jeso ba c'ẽem qgáìm nqooako hãam koe qõò. Ne kò káí ne khóè ne qaa Me. Eẽ ne ko hàà sao-xg'ae Me ka ne ko xgáèa tòó Me, táám gha qõòa guu ne ka. 43 Igabam kò bìrí ne a máá: “Qãè tchõàn Nqarim di x'aian di méér c'ẽe xu x'áé-dxoo xu koe thẽé xgaa-xgaa, gaan domkagar tsééa óáèa hãa ke,” témé.

44 A ba a kò Jutea ne di xu còrè-nquu xu koe xgaa-xgaa.

5

Jeso ba ko tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcii
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

1 C'ẽem cáḿ ka ne kò khóè ne Jeso ba Genesarete dim tshàam-kg'áḿ koe nxa̱ma-nxa̱maa a ko Nqarim dim kg'ui ba komsana. Jesom gaa koe téé-tẽe 2 kam kò cáḿ dxòro tsara bóò, tsara tshàam dxùukg'ai koe téé-tẽe, x'aù qgóó-kg'ao xu ka xoana guuèa hãa tsara, ncẽe kò síí hãa a ko gaxu di c'uisían xg'aà xu. 3 Me Jeso ba c'ẽem dxòrom Simonem di kò iim koe tcãà, a ba a dtcàrà me, dxòro bam gha cg'árése tshàan q'oo koe ghànèa tcãà sa. Me kò gaam q'oo koe ntcõó a khóè ne xgaa-xgaa.

4 Eẽm ko kg'uia xg'ara kam kò Simone ba bìrí a máá: “Tshàam nqáè koe ncẽem dxòro ba úú, naka xaoa gaxao di c'uisían tcãà naka x'aùan qgóó,” témé. 5 Me Simone xo̱a a máá: “X'aigaè, ncãa xae wèém ntcùú ba qarika tséé, a xae a táá cúí gúù ga qgóó. Igabaga ncãaga Tsi ko ncẽeta méé khamar gha c'uisían tcãà,” témé.

6 Gatà xu kò hẽé a xu a kái x'aùan qgóó, i gaxu di c'uisían tòà gha khama ii. 7 Ka xu ko c'ẽem dxòrom koe kò hàna xu x'aù qgóó-kg'ao xu dtcàrà, hàà xu gha hùi xu ka. Xu hàà a ẽe tsara dxòro tsara wèéa tsara ga cg'oè-cg'oe, tsara tshoa-tshoa a tom̀ gha khama ma kúrúse.

8 Eẽm ko Simone Petere ncẽe sa bóò kam kò Jesom nqàrè-kg'am koe qáúse, a máá: “X'aigaè, tcg'oara guu te, chìbi-kg'aor khóè ra a ke,” témé. 9 Gabá hẽé naka wèé xu ẽe kò gam cgoa hàna xu hẽéthẽéa kò kaisas ares ka tcãàèa khama, x'aùan ẽe xu kò qgóóa hãa ka. 10 Sebetem ka cóásea tsara, Jakoboa tsara Johanea tsara kò gataga area hãa thẽé, ncẽe kòo Simonem cgoa tsééa xg'ae tsara. Me Jeso ba Simone ba bìrí a máá: “Táá q'áò guu; ncẽem cáḿ koe tsi gha guu a tshoa-tshoa a khóè ne di tsi qgóó-kg'ao tsi i ke,” témé. 11 Xu kò ẽe xu ko gaxu di dxòroan tshàam-kg'áḿ koe tòó, kaga wèé zi gúù zi guu, a xùri Me.

Jeso ba ko lepero dis tcìì sa úúam khóè ba qãèkagu
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

12 Eẽm Jeso ba c'ẽem x'áé-dxoom koe hàna kam kò lepero dis
tcìì sa tsàaraa hãam khóè ba hàà. Eẽm ko Jeso ba bóò kam kò
kg'áía ba cgoa góḿankg'ai koe cg'áé a còrè Me a máá: "X'aigaè,
tc'ẽe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano," témé. 13 Me Jeso ba
tchoanà tshàu, a ba a khóè ba qgóó, a máá: "Gatà Ra ko ma
tc'ẽe, ke q'ano!" témé. Kas ko lepero dis tcìì sa kúúga kaà cgae
me. 14 Me kò Jeso ba qarika x'áè me a máá: "Táá méé tsi cúí
khóè ga síí chóà máá guu, igaba méé tsi qõò naka tsia tsari
q'ano-q'anosean domka síí peresitim koe x'áíse, naka dàòa-
mááku sa x'áís iise tcg'òó, ẽem ma Moshe x'áèa hãa khamaga
ma," témé.

15 Igabas kò Jesom dis tchõà sa kaisase tsa̱i-tsa̱ise, zi khóè ne
di zi xg'ae zi kái zi hààku, hàà zi gha komsana Me a zi a thẽé
gazi di tcìian koe qãèkaguè ka. 16 Me Jeso ba tcg'oara guu ne, a
nqooa hãa xu qgáì xu koe qõò, a síí gaa koe còrè.

Jeso ba ko nqo̱ara hãam khóè ba qãèkagu
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

17 C'ẽe cáḿ kam hãa a ko xgaa-xgaa ka xu kò Farasai xu
hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé xu gaa koe ntcõe,
ncẽe kò wèé xu x'áé xu Galilea di xu koe hẽé naka Jutea di
xu koe hẽé naka Jerusalema di xu koe hẽéthẽé guua hãa xu.
I kò X'aigam di qarian Gam cgoa hãa, gaan cgoam gha khóè
ne qãèkagu ka. 18 Bóò, ka xu kò c'ẽe xu khóè xu kúúga khóèm
nqo̱ara hãa ba óága, gam dim tcoàm koe xòó mea hãase, a xu
a kò dàò ba qaa, tcãà me xu gha a síí cookg'aia ba koe xòó me
ba. 19 Igaba ẽe xu ko bóò, khóè ne di kái-q'ooan ka xu ko xháé,
nta xu gha ma nquum q'oo koe ma tcãà me sa, ka xu kò nquum
tco̱be koe chúrù a tcãà, a xu a nquum nqáè koe gam dim tcoàm
cgoa xòó me, Jesom cookg'ai koe. 20 Eẽm ko Jeso ba gaxu di
dtcòm̀an bóò kam kò máá: "Khóè tseè, tsari chìbian tsi qgóóa
mááèa hãa," témé.

21 Ka xu ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu
hẽéthẽé tshoa-tshoa a tẽèse a máá: "Dìí ba gáé ncẽe ba, ncẽe
Nqari ba ko cóè khama ko ma kg'ui ba? Nqarim cúí ba khóèan
gaan di chìbian qgóóa máá di qarin úúa hãa ka, c'ẽe khóè ka
oose!" ta xu méé.

22 Jeso ba ko tc'ẽea xu hãa sa q'ana hãa khamam kò tẽè xu a
máá: "Dùús domka xao ko ma tcáóa xao q'oo koe ma tc'ẽea ẽe
e? 23 Ndaka nea thamkaà? 'Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,' témé
nea kana máá: 'Tẽe naka qõò,' témé nea?" *tam ma tẽè xu.* 24 *A*
ba a máá: "Igaba *méé* xao q'ãa, Khóèm dim Cóá ba nqõómkg'ai
koe qarian úúa sa, khóèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá
di i," témé, kam kò ẽe nqo̱ara kò hãa ba bìrí a máá: "Bìrí tsir ko
a ko máá, tẽe naka tsarim tcoà ba séè naka x'áéa tsi koe dìbi,"
témé.

25 Gaa x'aè kagam kò gane cookg'ai koe tẽe, a ba a ẽem kò gam tc'amkg'ai koe xõem tcoà ba séè, a x'áéa ba koe Nqari ba dqọmà máásea dìbi. 26 Si are sa wèéa ne ga tcãà, ne Nqari ba dqọmì, a ne a q'áòs ka tcãàè, a máá: “Are-aresa zi gúù zi ta ncẽem cáḿ ka bóòa hãa!” témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

27 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tcg'oa, a mari xg'ae-xg'ae-kg'aom c'ẽem Lefi ta ko ma tciiè ba bóò, me marian ko séèa xg'ae-xg'aeèm nquum koe ntcõóa-ntcõe. Me bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. 28 Me kò Lefi ba wèé gúùan guu a xùri Me.

29 A ba a x'áéa ba koe síí Jeso ba kaias kọ̃è sa kúrúa máá. Si kò kaias xg'aes mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu di sa hẽé, naka c'ẽe xu hẽéthẽé di sa gam cgoa tc'õó. 30 Xu kò Farasai xu hẽé naka gaxu di xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa mẽéku a máá: “Dùús domka xao ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé cgoa tc'õó a kg'áà máá?” témé.

31 Me Jeso ba xọa xu a máá: “Eẽ tsàa tama khóèa ne naakan qaa tama, igaba ẽe ko tsàa ne ko qaa a. 32 Tchàno ne khóè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg'ao ne tcii ne tcóóse ka,” témé.

Jeso ba ko tc'õoan carasean ka tẽèè
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

33 Xu kò bìrí Me a máá: “Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko káíse tc'õoan carase a ko còrè, khamaga xu ko Farasai di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽé; igaba xu ko Tsari xu *wèé x'aè ka* tc'õó a ko kg'áà,” témé.

34 Me Jeso ba xọa xu a máá: “A séè-kg'aom di cg'áè-kg'aoan xao ga tc'õoan cara, qanegam gane cgoa hãa koe? Cuiskaga a! 35 Igabam gha x'aè ba hàà, séè-kg'aom gha gane koe guu a séèa tcg'òóè ba; ne gha ẽe xu cáḿ xu ka tc'õoan carase,” tam méé.

36 A ba a gataga ncẽes sere-sere sa bìrí ne a máá: “Cúí khóè ga káà a, kạ̀bam qgáí ba gha tòà, a ncìím qgáím koe qgãéa ntcòo me e. Gatà i kò hẽé nem gha kạ̀bam qgáí ba tòà, me gataga kạ̀bam qgáí ba ncìím cgoa qõòa mááku tite. 37 Gataga i khóèan káà a, kạ̀ba gõéan gha ncìí zi khòo dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncẽè gatà i kò hẽé ne i gha kạ̀ba gõéan dtcòbè zi tòà, a i a gha ntcạ̃a, zi gha dtcòbè zi tòàra q'aase. 38 Igaba méé i kạ̀ba gõéan kạ̀ba zi khòo dtcòbè zi koe qg'oeè. 39 Me gataga cuiskaga c'ẽem khóè ba ncìí gõéan kg'áà xg'ara naka kạ̀ban tc'ẽea hãa tite; ‘Ncìía nea qãè e,’ tam gha méé khama,” tam Jeso ba méé.

6

X'aigam Sabata di ba
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

1 C'ẽem Sabatam kam kò Jeso ba maberean dim xhárà̀m koe
xóé a ko qõò, ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu gaan
di tc'áróan khõá, a ko tshàu q'ooa xu koe ncóbéa tc'õó. 2 Igaba
xu kò c'ẽe xu Farasai xu bìrí Me a máá: "Dùús domka xao
ko Sabata dim cáḿ ka x'áèan koe kgoara mááè tama sa kúrúa
máá?" témé.
3 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: "Qanega xao gáé nxárá ta ga hãa
x'aigam Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hẽé naka gam ka c'ẽea xu
hẽéthẽé kò xàbà hãa ka? 4 Nqarim dim nquum koem kò tcãà,
a ba a ts'ee-ts'eekg'aièa péréan séè, ncẽe peresiti xu ka cúí ko
tc'õóè e, a tc'õó a ba a gam ka c'ẽea xu au," témé. 5 A ba a bìrí
xu a máá: "Khóèm dim Cóá ba Sabata dim X'aiga Me e," témé.

Khóèm nqo̱ara tshàua ba
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

6 I kúrúse Me c'ẽem cáḿ Sabata dim ka còrè-nquum koe síí
tcãà, a xgaa-xgaa. Me kò kg'áò xòè di tshàua ba nqo̱ara hãam
khóè ba gaa koe hãa. 7 Xu kò Farasai xu hẽé naka x'áè xgaa-
xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé xu xaèa kg'ónò Me, Sabata dim cáḿ
kam gha qãèkagu sa xu kò bóò kg'oana khama, nxãasega xu
gha chìbi-chibi Me ka. 8 Igabam ko Jeso ba ẽe xu tc'ẽea hãa zi
wèé zi q'ana khamam kò nqo̱ara tshàua hãam khóè ba bìrí a
máá: "Tẽe naka tsia wèé ne khóè ne ncẽe koe hãa ne cookg'ai
koe téé," témé. Me tẽe a síí gaa koe téé.
9 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tẽè xao or ko a ko máá: Sabata
dim cáḿ ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qãèan kúrú saa kana
cg'ãèan kúrú saa, khóè ba kg'õèkagu saa kana cg'õo me saa?"
témé. 10 A ba a wèéa ne ga bóò a gaam khóè ba bìrí a máá:
"Tshàua tsi tchoanà," témé. Me gatà hẽé, i tshàua ba ka̱bise a
qãè.
11 Igaba xu kò kaisase xgóà a xu a tshoa-tshoa a nxàe
cgoaku, dùú sa xu gha Jeso ba kúrú sa.

12 xu x'áè úú-kg'ao xu
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

12 Gaa xu cáḿ xu kam kò Jeso ba xàbìm koe síí, a ko síí
còrè, a wèém ntcùú ba hãa a Nqari ba còrè. 13 Eẽ i ko q'uu
kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciia xg'ae,
a ba a 12 xu nxárá tcg'òó, a x'áè úú-kg'ao* xu ta ma tcii xu:
14 Simonem ncẽe kòo Petere ta ma tciiè ba hẽé, naka gam ka
qõesem Anterea ba hẽé, naka Jakobo ba hẽé, naka Johane ba
hẽé, naka Filipi ba hẽé, naka Baretolomaio ba hẽé, 15 naka

* **6:13:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

Mataio ba hẽé, naka Tomase ba hẽé naka Alefaiom ka cóásem
Jakobo ba hẽé, naka Simonem ncẽe kò tòókuan x'ãà máá ta
ko ma tciiè ba hẽé, 16 naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hẽé,
naka Jutasem Isekariotem ncẽe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcãà
Mea ba hẽéthẽé e.

Jeso ba ko xgaa-xgaa a ba a ko tsoò
(Mt 4:23-25)

17 Me kò xàbìm koe xõa cgoa xu a síí nqáḿan koe téé. Si ko
gaa koe kaias xg'aes Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu di sa hẽé,
naka khóè ne di sa hẽéthẽé hàna, wèém nqõóm Jutea di ba hẽé,
naka Jerusalema di ba hẽé naka tshàam qàe di tsara x'áé-dxoo
tsara Ture ba hẽé naka Sitone ba hẽéthẽé tsara koe guua ne
khóè ne di sa. 18 Hàà ne gha komsana Me ka kò hààraa ne, a
gataga thẽé tcììa ne koe kg'õèkaguè ka. Ne kò ẽe cg'ãè tc'ẽean ka
kòo xgáèè ne thẽé qãèkaguè. 19 Wèé ne khóè nea kò qgóó Me
ne gha sa tc'ẽe, qaria ne kò Gam koe guu a ko wèéa ne *ẽe kòo*
qgóó Me ne qãèkaguè khama.

Ts'ee-ts'eekg'aikuan hẽé naka dqàèkuan hẽéthẽé e
(Mt 5:1-12)

20 Xgaa-xgaase-kg'aoa nem téé a ko ntcáà koem kò máá:
"Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu ẽe dxàua hãa tu,
Nqarim di x'aia nea gatu di i khama.
21 Ts'ee-ts'eekg'aièa tua
gatu ẽe ncẽeska ko xàbàn ka cg'õoè tu,
xg'ãàkaguè tu gha khama.
Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu ẽe ko kg'ae tu,
kg'ãè tu gha khama.
22 Ts'ee-ts'eekg'aièa tua, ncẽè khóèan kò hòre tua hãa ne,
a ko gaan xg'aeku koe xhàiagu tu u ne,
a ko cóè tu u ne,
i ko Khóèm dim Cóám domka cg'õèa tu cg'ãès gúùs khama
ma aaguè ne.
23 "Eẽm cáḿ ka qãè-tcao, naka tua nxàì-nxaise qãè-tcaoan ka,
gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa ke. Gaxu ka xõò ga xu
xg'ao ma porofiti xu ma qgóóa hãa ga a ke.
24 Igaba haò, cg'ãè i gha ii gatu ncẽe qguùa hãa tu ka,
nxãakamaga tu gatu di qgài-qgai-tcáókuan hòòa hãa khama.
25 Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncẽeska qãèse xg'ãà tu ka,
xàbàn ka tu gha cg'õoè khama.
Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncẽeska ko kg'ãè tu ka,
tshúù-tcao tu gha a kg'ae khama.
26 Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncẽe wèé khóèan ga ko qãèse
kg'ui gatu ka tu,
ẽea gane ka xõò ga xu xg'ao ma
tshúù-ntcõa di xu porofiti xu ma qgóóa hãa ga a khama.

Cg'õo-kg'aoa tu ncàm̀
(Mt 5:38-48; 7:12a)

27 “Igabar ko bìrí tu u gatu kóḿ Te ko tu a ko máá: Gatu di
cg'õo-kg'aoan méé tu ncàm̀, naka qãèan kúrúa máá ẽe hòre tua
ne. 28 Ts'ee-ts'eekg'ai ẽe ko cgúí tu u ne, naka ẽe ko xgàra tu
u ne còrèa máá. 29 Ncẽè c'ẽem khóèm kò kg'áò xòè di góóa tsi
x'ábú ne, nxãa ba c'ẽem góó ba máà thẽé nakam x'ábú. A ncẽè
c'ẽem khóèm kòo tc'amaka tsi hạna qgáían nxǫ̃o cgae tsi, ne
táá c'ẽean nxǫ̃o cgaea tsi cara me guu. 30 Máà dìím wèém ẽe ko
dtcàrà tsi ba, naka khóèm kò q'õòa tsi hãas gúù sa séè cgae tsia
hãa ne táá séèa kạbi si guu. 31 Eẽ tu ko tc'ẽe, khóè ne méé ne
gatu koe kúrú, nxãa zi méé tu thẽé gane koe kúrú.

32 “Eẽ ncàm̀ tua hãa ne tu kò ncàm̀a hãa ne sa gha dùú sa
kạbisea máá tu u? Ncẽe chìbi-kg'ao ne ne ko thẽé gatà hẽé a
ko ẽe ncàm̀ nea hãa ne thẽé ncàm̀ ka. 33 A ncẽè ẽe ko qãèan
kúrúa máá tu u ne tu kòo qãèan kúrúa máá, ne sa gha dùú
sa kạbisea máá tu u? Ncẽe chìbi-kg'ao ne ne ko thẽé gataga
hẽé ka. 34 A ncẽè nxãakamaga tu q'ana hãa suruta tu u gha
ne tu kòo cgóbè, ne ba gha Nqari ba gaan domka qãè-tcaoa
máá tu u? Ncẽe chìbi-kg'ao ne ne ko thẽé gane ka c'ẽe ne chìbi-
kg'ao ne cgóbè, nxãasega ne gha surutaè domka ka. 35 Igaba
méé tu gatu di cg'õo-kg'aoan ncàm̀, naka tua qãèan kúrú máá
a, naka cgóbè e, surutakuan qaa tamase. Nxãaska i gha gatu
di surutan kaisa ii, tu gha gataga Kaisase Tc'amaka hãam di tu
cóá tu ii, ẽe qãè-tcaoa máákuan úú tama ne hẽé naka ẽe cg'ãè
cau ne hẽéthẽé koem qãè Me e khama. 36 Thõò-xama-mááku di
méé tu ii, ncẽem ma gatu ka Xõò ba ma thõò-xama-mááku di ii
khamaga ma.

Xgàrakua ne
(Mt 7:1-5)

37 “Táá xgàra guu naka tua gha nxãasega táá xgàraè. Gataga
táá chìbi-chibi naka xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá chìbi-
chibi naka xgàraè. Qgóóa máá, naka tua gha nxãasega chìbia tu
qgóóa mááè. 38 Máà naka tua gha nxãasega *Nqarim ka* máàè.
Qãès tc'ãò-tc'ãos, qãea ntcòoèa, a khõò-khõoèa sa, a cg'oè a ko
ntcạ̃a sa gha cookg'aia tsi koe tòóè. Eẽ tsi ko tcg'òós tc'ãò-tc'ão
sa gha ẽe tsi gha hòòs tc'ãò-tc'ãos ga si i ke,” tam méé.

39 Gatagam kò thẽé sere-sere sa bìrí xu a máá: “A káà tcgáím
khóè ba ga c'ẽem khóèm káà tcgáí ba tcéè tcuì? A wèéa tsara
ga hạém q'oo koe cg'áéa tcãà tite? 40 Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam
dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, igaba wèém ẽe
qãèse xgaa-xgaasea xg'ara ba gha gam dim xgaa-xgaa-kg'aom
khama ii.

41 “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ẽem tcgáí q'oo koe hãam
tcg'óbé ba hòòa máá, igaba tsi tsáá tcgáí q'oo koe hãam hìi-
dxoo ba hòò tama? 42 Nta tsi gha ma tsáá ka c'ẽe ba bìrí a
máá: ‘Tíí tcáràè, hàà nakar tcgáí q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó,’
témé, ncẽe tsáá tcgáí q'oo koe hãam hìi-dxoo ba tsi hòò tama
koe. Tsáá qãè khóèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áíka tcgáí
q'ooa tsi koe hànam hìi-dxoo ba tcg'òó, naka tsia qãèse bóò naka
nxãwa tsáá ka c'ẽem tcgáí q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òó,” tam
méé.

Hìi sa hẽé naka gas di tc'áróan hẽéthẽé e
(Mt 7:16-20; 12:33-35)

43 *A ba a máá:* “Qãès hìi sa cuiskaga tshúù tc'áróan kúrúa hãa
tite, si gataga tshúùs hìi sa qãè tc'áróan kúrúa hãa tite khama.
44 Wèés hìi sa tc'áróa sa ka q'ãaèa khama. Dxàman úúa zi hìi-
coa zi koe i faia di tc'áróan tcuùè tama, kana i xg'óà di zi hìi
zi koe kg'oman tcuùè tama khama. 45 Qãèm khóè ba ko gam
di tcáóan di qãèan koe guu a qãè zi gúù zi tcg'òó, me ko cg'ãè
caum khóè ba gam di cg'ãè cauan koe guu a cg'ãè zi gúù zi
tcg'òó. Kg'áḿ sa ko tcáós koe cg'oèa a ko ntcą̃a zi gúù zi nxàe
khama,” tam méé.

Tc'ẽegam tshào-kg'ao ba hẽé naka káà tc'ẽe ba hẽéthẽé e
(Mt 7:24-27)

46 *A ba a máá:* “Dùús domka tu ko ‘X'aigaè, X'aigaè,’ ta ma
tcii Te, igaba tu bìrí tu ur ko sa kúrú tama?
47 “Dìím wèém ẽe ko Tíí koe hàà, a Tiri kg'uian kóḿ, a i ko méé
sa kúrú bar gha x'áí tu u ntam ii sa. 48 Khóèm ncẽe gam dim
nquu ba ko tshoa-tshoa a tshàom khamam ii, ncẽe ko kaisase
nqãaka tshào, a tshoa-tshoa sa nxǫ̃án koe tshào ba. A ẽe i ko
tòèko tshàan hàà, a ko hàà ẽem nquu ba tcãò igabam kǫri tite
ba, qãèsem tshàoèa hãa khama.
49 “Igaba dìím wèém ẽe ko Tiri kg'uian kóḿ, igaba kúrú u
tama baà khóèm ncẽe ko gam dim nquu ba tshoa-tshoa úú
tamase góḿankg'ai koe tshàom khama ii; tòèko tshàan kò gaam
nquu ba tcãò ne kò gaa x'aè kaga cg'áé ba - si kò ẽem nquum
dis cg'áé sa cg'ãè ii,” tam méé.

7

Jeso ba ko ncõo-kg'ao xu dim kaiam dim qãà ba qãèkagu
(Mt 8:5-13)

1 Eẽm ko Jeso ba wèé zi gúù zi ncẽe zi khóè ne cgoa kg'uia
xg'ara kam kò Kaperenaume koe síí tcãà. 2 Gaa koem kò ncõo-
kg'ao xu dim kaiam dim qãàm kaisasem kò ncàm̀a hãa ba hàna,
a ba a kòo x'oos qàe koe tsàa. 3 Eẽm ko Jesom ka kóḿ kam kò
kaia xu Juta di xu Gam koe tsééa úú, xu síí dtcàrà Me hààm
gha gam dim qãà ba kg'õèkagu ka. 4 Xu kò Jesom koe síí a

síí qarika còrè Me a máá: “Ncẽem khóè ba tsari hùikuan ka kg'anoèa. 5 Gaxae di ne khóè nem ncàm̀a, a ba a gataga còrè-nquu ba tshàoa máá taa khama,” témé. 6 Me Jeso ba qõò cgoa xu.

Eẽ xu qanega gaam khóèm dim nquum koe cúù tama kam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tcáràsea xu tséé̱a tcg'òóa máá Me, síí xu gha bìrí Me a máá: “X'aigaè, táá xhõe-xhõese guu, dìí cgáér tama ra a ke, nquua te tcọbe dòm̀ q'oo koe Tsi ga tcãà ra. 7 Cgáéser bóòse tama, gaa domkaga ra kò táá tíía hàà a hùikuan dtcàrà Tsi, ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãà ba qãè. 8 Tíí igabar kaia xu dòm̀-q'oo koe hànar khóè ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíí dòm̀-q'oo koe hàna ke. Ra ko ncẽe ba bìrí a máá: ‘Qõò,’ témé, me qõò, ra c'ẽe ba bìrí a máá: ‘Hàà,’ témé, me hàà. Ra tirim qãà ba bìrí a máá: ‘Ncẽe sa kúrú,’ témé, me kúrú si ke,” tam méé̱.

9 Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kóḿ kam kò kaisase are, a ba a kạbise cgae ẽe kò xùri Mes xg'ae sa a máá: “Bìrí tu ur ko a ko máá: Qanegar cúí khóè ga Iseraele koe hòò ta ga hãa, ncẽeta ma kaias dtcòm̀ sa úúa hãa a,” témé.

10 Xu tchõà xàà-kg'ao xu gaxu dim kaiam dim nquum koe kạbise, a síí qãà ba sao-xg'ae me qãè me e.

Jeso ba ko dxàe-ntcõas dim cóá ba ghùi

11 Gaa koe guus kam kò Jeso ba x'áé-dxoom Naine ta ko ma tciièm koe síí, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽé naka khóè ne dis xg'aes kaia sa hẽéthẽé xùri Me.

12 Eẽm ko heke-kg'áḿs x'áé-dxoom dis koe cúù kam kò kúúga x'óóam cóá ba tchàa koe tcg'oa cgoaè, síím gha kg'ónòè ka. C'ẽes khóès dim cóám cúí me e kò ii, ncẽe kò dxàe-ntcõa ii sa. Si kò kaias xg'aes x'áé-dxoom di ne khóè ne di sa gas cgoa hãa. 13 Eẽm ko X'aigam Jeso ba bóò si kam kò kaisase thõò-xama máá si, a ba a bìrí si a máá: “Táá kg'ae guu,” témé. 14 Me còoka nqáé a síí káá ba qgóó, xu kò khóè xu ẽe kò káá ba qgóóa xu téé̱. Me kg'ui a máá: “Cóá tseè, tẽe, tar ko tsáá ka méé̱,” témé. 15 Me kò x'óóam cóá ba tẽe a ntcõó, a ba a tshoa-tshoa a kg'ui, Me Jeso ba síí xõò sa máà me.

16 Si kò q'áò sa wèéa ne ga tcãà, ne Nqari ba dqọm̀ a máá: “Kaiam porofiti ba hàà cgae taa,” témé, a ne a máá: “Nqari ba hààraa a ko hàà Gam di ne khóè ne kabi!” témé. 17 Si ncẽes tchõàs Jesom di sa wèém Juteam koe tsại-tsạise naka wèé xu qgái xu nxạma-nxạma mea hãa xu koe hẽéthẽé e.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xu tchõà xàà-kg'ao xu (Mt 11:2-19)

18 Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kò ncẽe zi gúù zi wèé zi ka bìrí me. Me gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka cám̀ tsara tcii, 19 a X'aigam Jesom koe tséé̱a úú tsara a, a máá: “A Tsáá ga

Tsia ncẽe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ẽem khóè ba nqòò?" témé.
20 Eẽ tsara ko ncẽe tsara khóè tsara Jesom koe síí ka tsara kò
máá: "Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba Tsáá koe tséé tsama, a ba
a ko máá, hàà méé tsam tẽè Tsi, Tsáá ga Tsia sa ncẽe ga koma
hàà Tsi, kana méé xae c'ẽem khóè ba nqòò?" témé.
21 Gaa x'aè ẽe kam kò Jeso ba kái ne khóè ne gane di tcìian
koe hẽé naka cg'ãè tc'ẽean koe hẽéthẽé qãèkagu, a ba a khóè ne
ẽe káà tcgái ne kúrú ne bóò. 22 Me kò xo̱a tsara a, a máá: "Qõò
naka síí Johane ba bìrí ẽe tsao ko kóḿ a ko bóò sa:
'Ncẽe káà tcgái ne ko bóò,
ne ko ẽe kò qõò tama ne qõò,
ne kò lepero dis tcìis di ne qãèkaguè,
ne ẽe kóḿ tama ne ko kóḿ,
ne ẽe kò x'óóa hãa ne ghùiè,
i kò qãè tchõàn ẽe dxàua hãa ne xgaa-xgaaè.
23 Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khóèm ẽe gam di dtcòm̀an Tíí koe
tcgàba hãa tite ba,' " tam méé.
24 Eẽ tsara ko Johanem di tsara tchõà xàà-kg'ao tsara qõò
kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi bìrí Johanem ka a máá:
"Tchàa-xgóós koe tu kò ko qõò ka tu kò síí dùú sa bóò? Tc'ãán
ka ko ntcãa-ntcãaèm tc'áà baa kò ii? 25 Nxãas tamas kò ii ne
tua kòo síí dùú sa bóò? Khóèm xaam qgáí ba hạna baa? Eẽ-
ẽe, khóè ne ẽe kái mari qgáían ko hã̱a, a kạrese x'ãèa hãa nea
x'aigan di nquuan koe hãa. 26 Kháé dùú sa tu kò nxãaska síí ko
bóò? A porofiti baa? Eè, bìrí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka
hãa me e. 27 Ncẽe ba gam ka i góáèa hãam ga me e, a ko máá:
'Bóò, Tirim tséé-kg'ao bar gha
Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,
ncẽe gha Tsarim dàò ba
kg'ónòa máá Tsi ba,'
ta mééèa ba. 28 Bìrí tu ur ko a ko máá: Eẽ khóè zi ka ábàèa ne
ka Johanem ka kaia hãa ba káà me e, igaba gaam ẽe Nqarim
di x'aian koe cg'áré ii ba gam ka kaia hãam ga me e."
29 (Ne kò wèé ne khóè ne komsana me, xu kò gataga
mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Nqarim di tchànoan dqo̱m̀, ne kò
Johanem ka tcguù-tcguuè. 30 Igabaga xu kò Farasai xu hẽé
naka x'áè q'ãa-kg'ao xu hẽéthẽé xu Nqarim tc'ẽea máá xua hãa
sa xguì, a táá Johanem ka tcguù-tcguuè.)
31 "Kháé Ra gha nxãaska ncẽem x'aèm di ne khóè ne dùús
cgoa nxárá xg'ae? Dùús khama ne ii? 32 Cg'áré cóán khama
ne ii, ncẽe gúùan ko x'ámáguè qgái koe hãa a ko tciiku u, a ko
máá:
'Fulutuan ta kò ciia máá tu u,
tu kò táá ntcãà;
ta kò gataga x'ooan di ciian nxáè,

tu kò táá kg'ae,'
témé e. 33 Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba kò hàà, a péré tc'õó tama, a gõé kg'áà tama, igabaga tu kò máá: 'Dxãwa tc'ẽea nem úúa hãa,' témé. 34 Igabam kò Khóèm dim Cóá ba hàà, a ko tc'õó a ba a ko kg'áà, tu kò máá: 'Bóò, tc'õó-kg'aom ncẽe ba, a kg'áà-kg'aom gõéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé dim tcárà ba,' ta méé. 35 Igaba i ko q'ãan di tc'ẽean gaan di cóán wèé koe guu a tchàno o sa x'áíse," tam méé.

Jeso ba Farasaim Simonem x'áé koe hàna

36 C'ẽem Farasai ba kò Jeso ba dtcàrà, síím gha tc'õó cgoa me ka. Me kò Jeso ba nquum q'oo koe síí tcãà, a ba a ntcõó a tc'õó. 37 Si kò gaam x'áé-dxoom koe c'ẽes khóès chìbi-kg'ao sa hàna. Eẽs ko kóḿ, Jeso ba Farasaim x'áé koe hãa a ko tc'õó sa, kas kò alabasetere di nxo̱án cgoa kúrúèam ts'óó-c'õám koe hãa qãè hm̀m̀ xg'ãò tshãán cgoa síí, 38 a sa a Jesom nqàrè-kg'am koe hàà téé, a kg'ae, a tshoa-tshoa a tcgáí-tshàra sa cgoa nqàrèa ba cg'ãà-cg'ãa, a sa a c'õòa sa cgoa tchùu u, a x'obè nqàrè Me, a sa a tshãán cgoa ntca̱á nqàrè Me. 39 Eẽm ko Farasaim ncẽe kò tcii Mea ba ncẽes gúù sa bóò kam ko bìríse a máá: "Ncẽem khóèm kò tseegukaga porofiti ba ii nem ga kò q'ana hãa ncẽe ko qgóó Me sa dùútsa khóè si i sa, chìbi-kg'ao si i," témé.

40 Me kò Jeso ba bìrí me a máá: "Simoneè, c'ẽes gúù sar chóà cgoa tsi kg'oana," témé. Me máá: "Xgaa-xgaa-kg'aoè, bìrí te si," témé. 41 Me máá: "C'ẽe x'aè ka tsara kò cám̀ khóè tsara hàna, marian kò c'ẽem khóèm koe cgòbèa tsara. C'ẽe ba kò 500 khama noo marian qano di cgóbèa, me c'ẽe ba 50 khama nooan cgóbèa. 42 Cúí gúù ga tsara kò úú tama, suruta ka̱bi cgoa me tsara gha a, khamam kò wèéa tsara ga qgóóa máá. Ke ncẽeska bìrí Te, ndaka ba gha kaisase gatsara ka ncàm̀ me sa?" tam ma tẽè me.

43 Me Simone xo̱a a máá: "Bóòr ko ka ẽe kaisa marian cgóbèa me e," témé. Me Jeso ba máá: "Qãèse tsi bóòa," témé.

44 A ba a nxãaska khóès koe ka̱bise a Simone ba bìrí a máá: "Ncẽes khóè sa tsia ko bóò? Tsarim nquum koer ncãa hàà, igabaga tsi ncãa xg'aà nqàrèr ko tshàan táá máà Te, igabagas ncãa tcgáí-tshàraa sa cgoa nqàrèa Te cg'ãà-cg'ãa, a c'õòa sa cgoa tchùu u. 45 Ncãa tsi táá x'obè Te, igabas ncãar hààm x'aèm koe guu a nqàrèa Te x'obèan chõòkagu tama. 46 Ncãa tsi táá tcúúa Te ga nxúìan cgoa tcgáù, igabagas ncãa qãè hm̀m̀ xg'ãò tshãán ka nqàrèa Te tcgáù. 47 Gaa domkar ko bìrí tsi, gas di kái chìbian kas qgóóa máàèa. Kaisa ncàm̀kua nes x'áía hãa khama. Igabaga ẽe cg'áré chìbian ka qgóóa máàèa ba ko cg'áré ncàm̀kuan x'ái," tam méé.

48 Me kò nxãaska Jeso ba bìrí si a máá: "Sari chìbian koe si qgóóa máàèa," témé.

49 Xu kò cg'áè-kg'ao xu tshoa-tshoa a tẽèse a máá: “Dìí ba gáé
ncẽe ba, ncẽe ko khóèan chìbian gaan di qgóóa máá ba?” témé.
50 Igabagam ko Jeso ba khóè sa bìrí a máá: “Sari dtcòm̀a nea
kgoara sia, ke tòókuan cgoa qõò,” témé.

8

Jesom cgoa kò hãa zi khóè zi

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba x'áé-dxoo xu koe
hẽé naka x'áé-coa xu koe hẽéthẽé qõòa te, a ko Nqarim di
x'aian di qãè tchõàn khóè ne xgaa-xgaa. Xu kò 12 xu *xgaa-*
xgaase-kg'ao xu Gam di xu hãa cgoa Mea, 2 naka gataga c'ẽe zi
khóè zi hẽéthẽé e, ncẽe kò cg'ãè tc'ẽean koe hẽé naka tcììan koe
hẽéthẽé kg'õèkaguè zi. Ncẽe zia kò Marias Magatalena ta ko
ma tciiè sa hẽé, ncẽe i kò 7 dxãwa tc'ẽean gas koe tcg'òóèa sa,
3 naka Herotem dim nquu kòre-kg'aom Gusam dis khóès Joana
sa hẽé, naka Susana sa hẽé, naka c'ẽe zi khóè zi kái zi, ncẽe kò
ko gazi di gúùan cgoa hùi xu zi hẽéthẽé e.

Xhárà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

4 Ne kò khóè ne tãáka xu x'áé-dxoo xu koe guu a Jesom koe
hàà. Eẽs ko kaias xg'ae sa xg'ae kam kò Jeso ba sere-seres ka
kg'ui a máá:
5 “C'ẽe x'aè kam xg'ao xhárà-kg'ao ba qõò a síí xhárà.
A ẽem ko xhárà ka i c'ẽe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, a i a
nqàrèan cgoa náà tcãàè, zi tsa̱rá zi hàà tc'õó o.
6 I c'ẽean tcheè nxo̱á-kg'ai di qgáìan koe. Eẽ i ko qhúí ka i ko
dào, tchàua ne ko káà a khama.
7 I c'ẽe cgùrian dxàman hàna qgáì koe tcheè, i dxàman kai, a
chúú-chuu u.
8 I c'ẽe cgùrian qãè góḿan koe tcheè, a kái tc'õoan 100 kúrú,”
tam méé.
Eẽm ko ncẽe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam kò máá: “Eẽ tceean
úúa hãa ba méém kóḿ,” témé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi tséékagu sa
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

9 Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽè Me, dùú sas ko
ncẽes sere-sere sa nxàe sa. 10 Me máá: “Gaxaoa máàèa,
chóm̀sea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi xao gha q'ãa sa, igabar
ko c'ẽe ne khóè ne cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui:
‘nxãasega ne gha bóò, a táá bóò*a q'ãa* ka,
a nxãasega kóḿ a táá kóḿa q'ãa ka.’

Jeso ba ko xhárà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

11 “Si ncẽe sa xhárà-kg'aom dis sere-seres ko nxàes ga si i:
Cgùri nea Nqarim dim kg'ui me e.

12 Dàòm q'oo di nea ẽe kg'ui ba ko kóḿ ne ne e, igabam ko dxãwa ba hàà a kg'ui ba tcáóa ne koe séèa tcg'òó, nxãasega ne gha táá dtcòm̀ a kgoaraè ka.
13 Eẽ nxo̱án koe kò xháràè nea gane ẽe kg'ui ba ne ko kóḿ, ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne ne e, igaba ne káà to̱be ne e, a ko cg'orò x'aè-coan q'oo koe dtcòm̀. A ko kúrúa bóòkuan di x'aèan ka qháésega cg'áé.
14 Eẽ dxàman za tcheèa nea, gane ẽe kóḿa ne ne e, igaba gane di kg'õèan q'oo koe ne ko tc'ẽe-tc'ẽese zi hẽé, qguùan hẽé naka kg'õèan di ka̱rean hẽéthẽé ka chúú-chuuè, a ne a kai tama.
15 Eẽ qãè góḿan koe tcheèa nea, gane ẽe kg'ui ba kóḿa, a qãè zi tcáó zi cgoa qgóóa qari mea ne ne e, a ne a ko qáò tcáó cgoa me, a nxãakg'aiga síí tc'áróan kúrú," tam méé.

X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs dis sere-sere sa
(Mk 4:21-25)

16 *A ba a máá:* "X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ga dào a gàbas cgoa xoaba-kg'ai si, kana kgàrom dòm̀ q'oo koe tcãà si ba káà me e, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòó si, ẽe ko tcãà ne gha nxãasega x'áàn hòò ka. 17 Dùús wèés ẽe chóm̀sea sa gha tchàa koe tcg'òóè, si gha dùús wèés qàbi-kg'aièa hãa sa q'ãaè, a sa a gha x'áàn koe óágaè khama. 18 Ke méé tu nxãaska q'ãa, nta tu ko ma komsana sa. Wèém khóèm ẽe gúù úúa hãa ba gha káían máàè, igaba wèém ẽe gúù úú tama ba gha ẽem úúa hãa gúù-coan ga séè cgaeè khama," tam méé.

Jesom ka xõò sa hẽé naka qõese ga xu hẽéthẽé e
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

19 Jesom ka xõò sa hẽé naka qõese ga xu hẽéthẽéa kò hàà cgae Me, igaba ne kò khóèan di káí-q'ooan ka tààè, a táá Gam koe cúù. 20 Me kò bìríè a máá: "Saò sa hẽé naka Tsáá qõe ga xu hẽéthẽéa tchàa za tẽe, a bóò Tsi kg'oana," téméè.
21 Igabam kò xo̱a a máá: "Tiris xõò sa hẽé naka Tíí qõe ga xu hẽéthẽéa Nqarim di kg'uian ko kóḿ a ko kúrú u ne khóè ne e," témé.

Jeso ba ko tc'ãá ba téékagu
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

22 C'ẽem cáḿ kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa dxòrom q'oo koe tcãà a bìrí xu a máá: "Hààn xae c'ẽem xòèm tshàam dim koe qõò," témé, xu xgoaba. 23 Eẽ xu xóé a ko qõò kam kò x'óm̀.
Me kúúga kaiam tc'ãá ba tshàam tc'amkg'ai koe xgoaba, me dxòro ba tshàan ka cg'oè, xu kaias cg'ãès koe hãa. 24 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu síí ghùi Me a máá: "X'aigaè, X'aigaè, tom̀ xae ko!" témé.
Me tẽe a tc'ãá ba hẽé naka tshàam di tcẽe-tcẽean hẽéthẽé dqàè, i téé, si kò kaisas nqoo sa xóé.

25 Me tẽè xu a máá: “Gaxao di dtcòm̀a nea ndaa?” témé.
Igaba xu kò q'áò, a area khama xu kò tẽèku a máá: “Dùútsa khóè ba gáé ncẽe ba? Tc'ãán ga hẽé naka tshàan ga hẽéthẽé ko kg'ui cgoa i komsana Me ba,” témé.

Jeso ba ko dxãwa tc'ẽean úúam khóè ba qãèkagu
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

26 Xu tshàam tc'amkg'ai koe qõò a síí Gerase ne dim nqõóm koe tcãà, Galilea dim cgoa q'óá-kg'amkua hãa ba. 27 Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe xõa a ko gaam nqõóm koe tcãà kam kò c'ẽem khóèm x'áé-dxoom koe guua hãam cgoa xg'ae. Gaam khóè ba kò dxãwa tc'ẽean úúa, a kò qgáí hạ̃a tamase qáò x'aèan hãa, a nquuan koe ga x'ãè tama, a tc'ám̀an koe cúí ga ko x'ãèa te. 28 Eẽm ko Jeso ba bóò kam kò kaisase q'au a ba a cookg'aia ba koe cg'áé, a kaiam dòm̀ cgoa máá: “Dùú sa Tsi ko tíí koe qaa, Jesoè, Nqarim tc'amaka hãam di Tsi Cóá Tseè? Dtcàrà Tsir ko, táá xgàra te guu,” témé. 29 Jeso ba kò dxãwa tc'ẽean bìrí i ẽem khóèm koe tcg'oa, gaa domkam kò khóè ba gatà méé. Kái q'oro i kò qgóó mea, me kò q'óḿa ba koe hẽé naka nqàrèa ba koe hẽéthẽé táùan cgoa qáéèa, a kòreèa, igabam xg'ao gaa táùan qhòma tcg'òó, a kò dxãwa tc'ẽean ka séèa tcg'òó a qãáka úúèa hãa.

30 Me Jeso ba tẽè me a máá: “Cg'õèa tsi dìía?” témé. Me xọa Me a máá: “Milone ra a,” témé. Kái dxãwa tc'ẽe nea kò tcãà mea hãa khama. 31 I kò qarika dtcàrà Me, táám gha x'áèan tcg'òó, i chõò-q'oo úú tamam hạ́em koe tcãà sa.

32 Zi kò kái zi xgùu zi xàbìm dxùukg'ai koe hãa a ko dxòó. Ka i kò dxãwa tc'ẽean Jeso ba dtcàrà, xgùu zi koe i gha tcãà sa, Me kgoara máá a. 33 I khóèm koe dxãwa tc'ẽean tcg'oa a i a síí xgùuan koe tcãà, zi xgùu zi xàbìm tc'amkg'ai koe guu a kari-karisea xõa a zi a tshàam koe cg'áéa tcãà, a tom̀.

34 Eẽ xu ko xgùuan ko kòre xu khóè xu ẽe kúrúsea hãa sa bóò ka xu kò bèe a qgóé, a síí x'áé-dxoom koe hẽé naka xhárànkoe hẽéthẽé xàà a. 35 Ne kò khóè ne tcg'oa a síí ẽe kúrúsea hãa sa bóò. Eẽ ne ko Jesom koe hàà ka ne kò dxãwa tc'ẽean kò úúa hãam khóè ba sao-xg'ae, me Jesom nqàrè-kg'am koe ntcõe, a qgáían hạna, i tc'ẽea ba qãè e, ne kò q'áò. 36 Gane ẽe kò ẽe kúrúsea hãa sa bóò nea kò chóà a, ntam kò ma ẽe dxãwa tc'ẽean ka tcãàèam khóè ba ma qãèkaguè sa.

37 Ne wèé ne khóè ne Gerase dim xg'aekum di ne dtcàrà Me, gane koem gha tcg'oa sa, kaisa q'áòa nea kò tcãà nea hãa khama.

Me kò dxòrom koe tcãà a ba a kạ̀bise, 38 kam ko ẽe kò dxãwa tc'ẽean ka tcg'oa cgaeèam khóè ba dtcàrà Me, Gam cgoam gha qõò sa. Igabam kò Jeso ba tsééa kạ̀bi me a máá: 39 “Kạ̀bise

x'áéa tsi koe naka síí nxàe, nta noosem Nqari ba kúrúa máá tsia hãa sa," témé.

Me khóè ba kạbise a síí wèém x'áé-dxoom koe qõòa te a khóè ne bìrí, Jesom nta noose kúrúa máá mea hãa sa.

Jairom dis cóá sa hẽé naka Jesom dim qgái ba ko qgóós khóè sa hẽéthẽé e
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

40 Eẽm ko Jeso ba *Galilea dim nqõóm koe* kạbise kas ko khóè ne dis xg'ae sa qãèse hààkagu Me, wèé ne ne kò qãà Mea hãa khama.

41 Kam kò gaa x'aè kaga c'ẽem khóèm Jairo ta ko ma tciièm ncẽe kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'ai ii ba gaa koe hàà, a hàà Jesom nqàrè-kg'am koe cg'áé, a còrè Me, gam dim x'áém koem gha síí cgoa me sa. 42 Cúís cóá sam kò úúa hãa, ncẽe kò 12 kuri ii sa, si kò x'oos qàe koe hãa khama.

Eẽm ko Jeso ba gaa koe qõò ka i kò kái khóèan ncọrú Me. 43 Gane xg'aeku koes kò 12 kurian kò úúa a ko xòm̀ x'aèse nxoean hòòs khóè sa hàna, [a sa a kò wèé gúùan ẽes kòo kg'õè cgoa, naakan koe xgãá hãa] *qãèkaguès gha ka*, igabas kò táá cúían kaga qãèkaguèa. 44 Si Jesom qãá koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáím c'am qgóó, i ko c'áòan kúúga téé. 45 Me Jeso ba tẽè a máá: "Dìína qgóó tea?" témé. Eẽ ne ko wèé ne xọase kam ko Petere ba máá: "Aboè, khóè nea kái ne e, a nxạma-nxạma Tsia, a ko tcãò Tsi," témé. 46 Igabam kò Jeso ba máá: "C'ẽe khóèa nea qgóó Tea, xám̀ Ra ko i kò qaria Te tcg'oa cgae Te khama," témé. 47 Eẽs ko khóè sa bóò, xài tamas kò hãa sa kas ko cgùrukose hàà, a sa a hàà Jesom nqàrè-kg'am koe cg'áé, a wèé ne khóè ne cookg'ai koe bìrí Me, dùús domkas qgóó Mea hãa sa, naka si kò ma kúúga qãèkaguè sa hẽéthẽé e. 48 Me bìrí si a máá: "Tiri si cóá seè, sari dtcòm̀a nea qãèkagu sia, ke tòókuan cgoa qõò," témé.

49 Qanegam Jeso ba téé a ko kg'ui kam kò c'ẽem khóè ba hàà, còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe guua ba, a bìrí me a máá: "Tsáá xuù sa ncãa x'óó, ke táá xgaa-xgaa-kg'ao ba xhõe-xhõe guu," témé. 50 Igabam kò Jeso ba ẽe sam ko kóḿ ka Jairo ba bìrí a máá: "Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm̀, qãès gha ke," témé.

51 Eẽm ko Jairom dim x'áém koe tcãà kam kò táá c'ẽe khóè ga guu i Gam cgoa nquum q'oo koe tcãà, Petere ba hẽé naka Johane ba hẽé naka Jakobo ba hẽé, naka cóás ka xõò ba hẽé naka xõò sa hẽéthẽé cúí ga a kò ii. 52 Ne kò wèé ne khóè ne kg'ae, a ko cóá sa kg'ae cgae, Me Jeso ba máá: "Táá tu kg'ae guu, x'óó tamas hãa a sa a x'óm̀a hãa ke," témé.

53 Ne kò wèéa ne kg'ãè Me, x'óóas hãa sa ne kò q'ana hãa khama.

54 Igabam ko Jeso ba x'õàa sa koe qgóó si, a máá: “Tiri si cóá seè, tẽe,” témé. 55 I kg'õèa sa kạbise, si kúúga tẽe, Me Jeso ba máá, c'ẽe gúù méés máàè naka tc'õó, témé. 56 Khara kò gas ka xõò ga khara kaisase are. Me bìrí khara a, táá méé khara cúí khóè ga dùús kúrúsea sa bìrí guu sa.

9

Jeso ba ko 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tséé a tcg'òó
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

1 Me kò Jeso ba 12 xu tciia xg'ae a ba a qarian máà xu, wèé dxãwa tc'ẽean xu gha xhàiagu, a wèé tcììan thẽé tsoò di i. 2 A ba a tséé a tcg'òó xu, síí xu gha Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa, a xu a tsàako ne khóè ne kg'õèkagu ka. 3 A ba a bìrí xu a máá: “Táá méé xao qõò xao ko ka cúí gúù ga séè guu, dqàbi hìim ga igaba, dtcòbè ga igaba, péré ga igaba, mari ga igaba, kana cám̀ di qgáían ga igabaga. 4 Eẽ xao ko tcãàm nquu ba, ndakam ga igaba, gaam koe méé xao hãa naka nxãakg'aiga síí ẽem x'áé-dxoom koe tcg'oa. 5 A ncẽè khóèan kò qãèse hààkagu xao o tama ne méé xao nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe, ẽe xao ko gaam x'áé-dxoom koe tcg'oa ne, nakas gha nxãasega gane koe x'áí sa ii,” témé.

6 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xgoaba a wèé xu x'áé xu koe qõòa te, a xu a ko qãè tchõàn xgaa-xgaa a ko wèé za ga khóèan kg'õèkagu.

Herotem dis xháé tc'ẽe sa
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

7 Eẽm ko Galilea dim x'aigam Herote ba wèé zi gúù zi kúrúse ko zi ka kóḿ kam kò táá q'ãa. C'ẽe ne khóè nea kòo máá, Johanem *tcguù-tcguu-kg'ao* ba x'ooan koe tẽea, témé khama, 8 ne ko c'ẽe ne máá, Elija ba hòòsea, témé, ne ko c'ẽe ne máá, c'ẽe xu porofiti xu ncìí x'aè di xu ka c'ẽe ba x'ooan koe tẽea, témé. 9 Me Herote máá: “Johane bar kò q'ãe tcúúa hãa, ka ncẽe zi gúù zi gam kar ko kóḿ ba dìí baà?” témé. A ba a kò bóò mem gha sa tc'ẽe.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khóè ne tc'õókagu
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jn 6:1-14)

10 X'áè úú-kg'ao xu kò kạbise a hàà wèé zi gúù zi ẽe xu kò kúrú zi ka bìrí Me. Me séè xu, xu Gam cgoa cúía síí hãa Betesaida ta ko ma tciièm x'áé-dxoom koe. 11 Ncẽes gúù sa ne ko kóḿ kas kò xg'ae sa xùri Me, Me qãèse hààkagu ne, a ba a Nqarim di x'aian ka kg'ui cgoa ne, a ẽe kò ko kg'õèkagukuan qaa ne qãèkagu.

12 Nxãaskas cáḿ sa tshoa-tshoa a ko dqòara qõò ka xu kò 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe hàà a máá: “Khóè ne qõòa q'aakagu, naka ne nxãasega nxạma-nxạma hãa xu x'áé xu koe

hẽé naka xhárà xu koe hẽéthẽé síí, naka nea síí x'óm̀-q'ooan hẽé naka tc'õoan hẽéthẽé qaara mááse, cúía hãam qgáìm koe ta hãa ke" témé. 13 Igabam kò bìrí xu a máá: "Gaxao c'ẽe gúùan máà ne naka ne tc'õó," témé. Xu máá: "5 xu péré xu cúí xu xae úúa naka cám̀ x'aù tsara hẽéthẽé e, kana méé xae síí khóè ne wèé ne tc'õoan x'ámá máá?" témé. 14 5,000 khama noo xu khóè xu kò ẽe koe hàna domka.

Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Khóè ne bìrí naka ne wèés xg'aes koe 50 khama noose ntcõó," témé. 15 Xu gataga hẽé, i wèé khóèan ntcõó. 16 Me Jeso ba 5 xu péré xu hẽé naka cám̀ x'aù tsara hẽéthẽé séè, a ba a nqarikg'ai koe ghùi-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khõá q'aa, a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà a, xu khóè ne q'aa-q'aa máá a.

17 Ne kò wèéa ne ga tc'õó, a ne a xg'ãà, xu ẽe kò qaùan xg'ae-xg'ae a 12 xu q'ore xu tcãà, xu cg'oè.

Petere ba ko Jesom koe nxàese
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

18 Eẽm cúíse hãa a ko còrè ka xu xgaa-xgaase-kg'ao xu síí cgae Me. Me tẽè xu a máá: "Dìí Raà, ta zi ko xg'ae zi méé?" témé. 19 Xu xọa Me a máá: *"C'ẽe ne ko máá,* Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, témé, ne ko c'ẽe ne máá, Elija Tsi i, témé, ne ko c'ẽe ne qanega máá, ncìí kuri di Tsi porofiti Tsi i x'ooan koe tẽea Tsi, témé," ta xu méé.

20 Me tẽè xu a máá: "Kháé xaoa ko gaxao máá, dìí Raa, témé?" Me Petere xọa a máá: *"Ncẽe kò nqòòkaguèa hãa Tsi* Kreste Tsi Nqarim di Tsi i," témé.

Jeso ba ko Gam di xgàrasean ka hẽé naka x'oos ka hẽéthẽé kg'ui
(Mt 16:20-28; Mk 8:30–9:1)

21 Me Jeso ba qarika x'áè xu, táá xu gha ncẽes gúù sa cúí khóè ga bìrí sa. 22 A ba a máá: "Khóèm dim Cóá ba gha kái zi gúù zi koe xgàrase, a gha *khóè ne di xu* kaia xu hẽé, kaia xu peresiti xu hẽé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu ka hẽéthẽé bóòa xguìè, a gha cg'õoè, a ba a gha nqoana dim cáḿ ka x'ooan koe tẽe," tam méé.

23 Nxãaskam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Ncẽè c'ẽem khóèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòa xguìse naka baa gam dim xgàu hìi ba dcẽé, naka xùri Te. 24 Dìím wèém ẽe gam dis kg'õè sa qgóóa qaria hãa bas gha aaguse cgae, igaba wèém ẽe ko Tíí domka gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ba gha hòò si khama. 25 Dùús ka ba gha khóè ba kạbisea máàè, ncẽè wèém nqõó bam kòo hòò, a ba a gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khóè ba dùútsa gúù sa gam di kg'õèan téé-q'oo koe tcg'òó a máà? 26 Dìím wèém ẽe ko Tíí hẽé naka Tiri kg'uian hẽéthẽé sau-cgaese ba gha thẽé

Khóèm dim Cóám ka sau-cgaeseè, ẽem gha ko Gam di x'áàn koe hẽé naka Xõòm di x'áàn koe hẽé naka tcom-tcomsa xu moengele xu di x'áàn koe hẽéthẽé hãase ko hàà ne. 27 Igabar ko tseeguan bìrí tu u: Ncẽe koe téé-tẽe ne ka c'ẽea ne x'ooan xáma hãa tite, Nqarim di x'aia ne ne ko bóò i hàà tama cookg'ai koe," tam méé.

Jesom di bóòse-q'ooa nea ko kạbise a tãá
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

28 Eẽm ko Jeso ba ncẽe zi gúù zi nxàea xg'ara kam kò 8 khama noo cámán qãá q'oo koe Peterea xu, Johanea xu, Jakoboa xu séè, a ba a xàbìm koe qõò cgoa xu a síí còrè. 29 Eẽm hãa a ko còrè ka i kò kg'áía ba kạbise a tãá, i Gam di qgáían kạbise a tcạàkose q'úú. 30 Ka tsara ko kúúga cám tsara khóè tsara kg'ui cgoa Me, Moshe ba hẽé naka Elija ba hẽéthẽé tsara, 31 ncẽe kò nqarikg'ai di x'áàn koe qhúí tsara, a ko Jesom cgoa kg'ui, a ko Gam di x'ooan hààko ka kg'ui, kháóa cgae ga ko Jerusalema koe kúrúse e. 32 Xu kò Petere ba hẽé naka gam ka c'ẽea tsara hẽéthẽé xu qarika x'óma cg'áé. Eẽ xu ko kókò ka xu kò Gam dim x'áà ba bóò, naka gaa tsara khóè tsara hẽéthẽé e, ẽe ko Gam cgoa tẽe tsara. 33 Eẽ tsara ko khóè tsara Jeso ba guu a ko qõò kam kò Petere ba bìrí Me a máá: "X'aigaè, tsóágase i gáé qãèa, ncẽe koe xae ga hãa sa! Nqoana xu nquu-coa xu xae gha tshào, me c'ẽe ba Tsari, me c'ẽe ba Moshem di, me c'ẽe ba Elijam di," tam méé. (C'úùam ko hãa dùú sam ko kg'ui sa.)

34 Qanegam hãa a ko kg'ui kas kò túú-c'õò sa qàbia tcãà xu, a sa a gas di sóman cgoa qàbi xu. Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu túú-c'õòs koe tcãà ka xu kò q'áò. 35 Me kò kg'ui ba túú-c'õòs koe guu a máá: "Ncẽe ba Tirim Cóá Me e, nxárár tcg'òóa ba, ke komsana Me," témé.

36 Eẽm ko kg'ui ba xg'ara kam kò Jeso ba cúíse hãa. Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ncẽes gúùs cgoa nqoo, a xu a gaa xu cámˊ xu ka táá cúí khóè ga bìrí dùú sa xu bóòa hãa sa.

Jeso ba ko cóá ba qãèkagu
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

37 Xùrikom cámˊ kam ko Jeso ba hẽé naka xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé xàbìm koe guu a kạbise, si kaias xg'ae sa Jesom cgoa xg'ae. 38 Kam kò gaa x'aè kaga c'ẽem khóè ba ẽes xg'aes q'oo koe q'au a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dtcàrà Tsir ko Tsi tirim cóá ba bóò, nooam cóám ga me e khama. 39 Dxãwa tc'ẽean kòo tcãà cgae me ne i ko kúúga q'aukagu me, a qgaè-kg'aikagu me, a kg'ámˊa ba koe xùbúan tcg'òókagu me, a ko khõá tòm-tom me, a qháése guu me tama. 40 Ra kò Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu kò tààè," témé.

41 Me Jeso ba xǫa a máá: “Oo, tsóágase dtcòm̀ úú tamas qhàò
sa gáé ncẽe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gaxao cgoa hãa a qáò-
tcaoa máá tu u? Tsarim cóá ba ncẽe koe óá!” témé. 42 Cóám ko
hàà koe ga i ko dxãwa tc'ẽean góḿankg'ai koe xàbùa qáú me, a
i a qgaè-qgae-kg'ai me. Kam ko nxãaska Jeso ba dxãwa tc'ẽean
dqàè, a cóá ba qãèkagu, a ba a xõò ba máà me. 43 Ne kò wèé ne
khóè ne Nqarim di kaian ka area.

Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Eẽ ne wèéa ne qanega ẽem Jeso ba kúrúa zi gúù zi wèé zi
ka area kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá:
44 “Qãèse dxãà tcee ncẽer ko bìrí xao o kg'uia ne: Khóèm dim
Cóá ba gha hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãàè,” témé. 45 Igaba
xu kò ẽem ko méé sa táá kóḿa q'ãa, gaxu koe i kò chóm̀sea, táá
xu gha kóḿa q'ãa a ka khama. A xu a kò ẽe kg'uia ne ko dùú sa
méé sa tẽèan bèe.

Dìí ba kaia?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

46 Si kò gaxu xg'aeku koe ntcoeku sa tẽe, dìína gaxu xg'aeku
koe kaia hãa di sa. 47 Igabam kò Jeso ba tcáóa xu q'oo koe xu
tc'ẽea hãa sa q'anaa, khamam kò cg'árém cóá ba séè, a Gam
qàe koe tòó, 48 a ba a bìrí xu a máá: “Dìím wèém ẽe ko ncẽem
cóá ba Tiri cg'õèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíí tc'áró ga qãèse
hààkagu. Me ko dìím wèém ẽe ko Tíía qãèse hààkagu Te ba ẽe
tséé Tea ba qãèse hààkagu. Eẽ gaxao koe kaisase cg'áré ba
gaxao ka kaiam ga me e khama,” témé.

Eẽ gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna
(Mk 9:38-40)

49 Me Johane xǫa a máá: “Kaia Tseè, c'ẽem khóè ba xae kò
bóò me ko Tsari cg'õèan cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiagu, xae kò
sixae ka c'ẽem tama me e domka gatà hẽéan cara me,” témé.
50 Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Táá cara me guu, ẽe gaxao
cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna ke,” témé.

Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (9:51–19:44)

Samaria dim x'áé ba ko Jeso ba qãèse hààkaguan xguì

51 Eẽm ko Jeso ba nqarikg'ai koe séè a úúèm x'aèm ko cúù
kam kò bìríse a Jerusalema koe qõò. 52 A ba a tséé-kg'ao xu tc'ãà
a tsééa tcg'òó. Xu Samaria ne dim x'áé-coam koe síí tcãà, gúù
zi xu gha kg'ónòa máá Me ka. 53 Igaba ne kò gaa koe hãa ne
khóè ne táá qãèse hààkagu Me, Jerusalema koem kò úú-kg'aia
khama. 54 Eẽ tsara ko xgaa-xgaase-kg'ao tsara Jakoboa tsara
Johanea tsara ncẽes gúù sa bóò ka tsara ko máá: “X'aigaè,
nqarikg'ai koe guuam c'ee ba tsam gha tcii, me hàà cg'õo ne sa

Tsi ko tc'ẽe?" témé. 55 Me Jeso ba ntcẽè a dqàè tsara a.* 56 Xu kò *Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé xu* c'ẽem x'áém koe qõò.

Nqoana khóèan Jeso ba ko xùri kg'oana a
(Mt 8:19-22)

57 Eẽ xu dàòm q'oo koe hãa a ko qõò kam ko c'ẽem khóè ba bìrí Me a máá: "Eẽ Tsi ko síí qgái wèé koer gha xùri Tsi," témé. 58 Me Jeso ba xǫa me a máá: "Círí nea gaan di hǫéan úúa, i tsǫarán gaan di nquuan úúa, igabagam Khóèm dim Cóá ba tòó tcúúm gha qgái úú tama," témé.

59 Me kò Jeso ba c'ẽem khóè ba bìrí a máá: "Xùri te," témé. Igabam ko gaam khóè ba máá: "X'aigaè, kg'aia qãà te nakar síí tirim xõò ba kg'ónò," témé. 60 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Eẽ x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ẽe x'óóa hãa kg'ónò, igaba tsáá qõò naka tsia síí Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa," témé.

61 Me kò c'ẽem khóè ba gataga máá: "Xùri Tsir gha, X'aigaè, igaba qãà te nakar kg'aia síí x'áéa te di ne khóè ne x'áè," témé. 62 Me Jeso ba xǫa me a máá: "Eẽm tshoa-tshoa a ko xhárà koe gha kǫabise a kháóka bóòm khóè ba Nqarim di x'aian kg'ano tama," témé.

10

Jeso ba ko 72 xu khóè xu tsééa tcg'òó

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò X'aigam *Nqari* ba 72 xu khóè xu nxárá tcg'òó, a ba a cám̀-cám̀se tsééa tcg'òó xu, tc'ãà xu gha a ẽem ko hàà Gabá qõò xu x'áé-dxoo xu koe hẽé naka qgái zi koe hẽéthẽé qõò ka. 2 A ba a bìrí xu a máá: "Tcuùè gha gúùa ne káí i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. Ke xao *Nqarim ncẽe* tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù. 3 Qõò xao. *Igaba* bóò, Tíí Ra ko ghùu-coan khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o sa. 4 Táá méé xao qgóá ga kana dtcòbèan ga kana nxàboan ga igaba séè guu, naka táá cúí khóè ga dàòan q'oo koe tsgám̀ guu.

5 "Nquum ẽe xao ga ko gaam q'oo koe tcãà ba, ndakam ga igaba, méé xao kg'aia máá: 'Tòókuan méé i ncẽem nquum cgoa hãa,' témé. 6 Tòókuan dim khóèm kò gaam nquum q'oo koe x'ãèa ne i gha gaxao di tòókuan gam cgoa hãa. Eẽta i kò ii tama ne i gha gaxao di tòókuan kǫabise cgae xao o. 7 Eẽm nquum koe méé xao hãa, naka xaoa wèés tc'õos ẽe ne ko máà xao o sa tc'õó naka kg'áà, tséé-kg'ao ba gam di tsééan di surutan ka kg'anoèa hãa ke. Táá méé xao nquu xu koe kg'ama qõòa te guu.

---

* **9:55:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uian úúa: "a máá: "C'úùsea tsao hãa, dùútsa tc'ẽem di tsao ii sa. 56 Khóèm dim Cóá ba hàà tama, hààm gha khóèan kaàkagu ka, igabam hààraa, hààm gha kgoara a ka," tam méé."

8 “X'áé-dxoom ẽe xao ga ko tcãàm koe, ndakam ga igaba, ne
ko qãèse séè xao o ne méé xao ẽe ko cookg'aia xao koe tòóès
wèé sa kg'ama tc'õó. 9 Tsàako ne méé xao kg'õèkagu, naka xaoa
khóè ne bìrí naka máá: ‘Nqarim di x'aia nea cúù cgae tua,’
témé. 10 Igaba x'áé-dxoom wèém ẽe xao ko tcãàm koe ne kò
khóè ne qãèse séè xao o tama ne méé xao x'áéan xg'aeku koe
tcãà naka máá: 11 ‘Gatu dim x'áé-dxoom di tsharà a ncẽe nqàrèa
xae koe hãa a, xae ko qãè-qãe cgae tu u, igaba méé tu q'ana,
Nqarim di x'aia nea cúù cgae tua sa,’ témé. 12 Bìrí xao or ko,
xgàrakuan dim cáḿ kam gha ncẽem x'áé-dxoo ba Sodomam ka
kaisa xgàrakuan hòò.

X'áé-dxoo xu komsana tama xu
(Mt 11:20-24)

13 “Cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka
Betesaidaè! Are-aresa zi x'ái zi ncẽe ko gatu koe kúrúèa zi
kò Ture hẽé naka Sitone hẽéthẽé koe kúrúèa hãa ne ne ga
kò nciíse gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáían hą̃a, a
tháúan tcgáùsea hãa. 14 Igabar ko bìrí tu u a ko máá: Xgàrakuan
dim cáḿ ka i gha Ture hẽé naka Sitone hẽéthẽé gatu ka subuse
xgàraè, témé.

15 “A ncẽe tsáá ka, Kaperenaume tseè, nqarikg'ai koe tsi gha
ghùi a úúè, *ta tsi gáé tc'ẽea*? Nqãaka tsi gha xòóè, x'óóa ne khóè
ne dim qgáìm koe.

16 *Me Jeso ba nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a*
máá: “Wèém ẽe ko gaxaoa komsana xao o ba ko Tíía komsana
Te, me ko gataga ẽe ko xguì xao o ba Tíí ga Ra xguì. Me ko ẽe
ko Tíía xguì Te ba ẽe tsééa óága Tea ba xguì,” témé.

17 Xu gaxu khóè xu 72 xu qãè-tcaoase kąbise a máá: “X'aigaè,
dxãwa tc'ẽean igaba i ko komsana xae e, Tsari cg'õèan cgoa xae
kò ko dqàè e ne,” témé.

18 Me xǫa xu a máá: “Satana bar kò bóòa me kò túú-tebem
khama ma nqarikg'ai koe guu a ko tcheè. 19 Bóò, qaria ner
máà xaoa, cg'aoan hẽé naka xg'árìan hẽéthẽé xao gha náà cgoa
di i. A Ra a gataga qarian máà xaoa hãa, *dxãwam* gaxao dim
cg'õo-kg'aom di qarian wèé xao gha tàà cgoa a. I cuiskaga cúí
gúù ga thõò-thõo xaoa hãa tite. 20 Cg'ãè tc'ẽean ko komsana xao
o domka méé xao táá qãè-tcao guu, igaba méé xao gaxao di
cg'õèa nea nqarikg'ai koe góáèa domka qãè-tcao,” témé.

Jeso ba ko Xõò ba qãè-tcaoa máá
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

21 Eẽm x'aèm kam kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'ẽem di qãè-
tcaoan ka cg'oè cgaeèa, a máá: “Dqǫ̀m Tsir ko, Aboè, X'aiga Tsi
nqarikg'ai hẽé naka nqõómkg'ai hẽéthẽé di Tsi, ncẽe zi gúù zi

Tsi kò tc'ẽega ne hẽé naka xgaa-xgaasea hãa ne hẽéthẽé chómkg'aia hãa, a Tsi a kò cg'áré ne cóá ne x'ái zia hãa khama. Eè, Aboè, ncẽea Tsi kò ma ncàm̀a hãa ga a khama.

22 “Wèé zi gúù zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khóè ga Cóám dìí ii sa c'úùa hãa, Xõòm oose, kana i cúí khóè ga Xõòm dìí ii sa c'úùa hãa, Cóásem oose, naka wèém ẽe Cóám ka nxárá tcg'òóèa ba hẽéthẽé e,” témé.

23 Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise a dxùukg'ai za bìrí xu a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa ia tcgáían ẽe ko gaxao ko bóò zi gúù zi bóò o, 24 bìrí xao or ko khama, kái porofitian hẽé naka x'aiga xu hẽéthẽéa kò bóò kg'oana ẽe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si; a kò kóḿ kg'oana ẽe xao ko gaxao kóḿ sa, igaba i kò táá kóḿ si,” témé.

Qãèm khóèm Samaria di ba

25 Me kò gaa x'aè kaga c'ẽem x'áè q'ãa-kg'ao ba tẽe a Jeso bam kúrúa bóò kg'oana khama máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chõò tamas kg'õè sa hòò?” témé. 26 Me Jeso ba tẽè me a máá: “Dùú sa *Moshem di* x'áèan koe góáèa? Nta tsi ko ma kóḿa q'ãa a?” témé. 27 Me gaam khóè ba xo̱a Me a máá:

“X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi
wèé tcáóa tsi cgoa hẽé,
naka wèé kg'õèa tsi cgoa hẽé,
naka wèé qaria tsi cgoa hẽé,
naka wèé tc'ẽea tsi cgoa hẽéthẽé
ncàm̀,
naka tsia gataga thẽé
ẽe tsi ma ncàm̀sea hãa khamaga ma
tsáá ka c'ẽe ba
ncàm̀,”

témé. 28 Me bìrí me a máá: “Qãèse tsi xo̱ara hãa. Kúrú ncẽe gúùa ne naka tsia gha kg'õèan hòò,” témé. 29 Igabam kò gabá tchànom iise bóòè kg'oana khamam kò Jeso ba tẽè a máá: “Kháé tíí ka c'ẽe ba dìí ba?” témé.

30 Me Jeso ba xo̱a me a máá: “C'ẽem khóè ba kò Jerusalema koe guu a ko Jeriko koe qõò, a ba a kò ts'ãà-kg'ao xu cgoa qõòa xg'ae, xu qgáía ba xhùu me, a xg'áḿa cg'õos q'oo koe xg'áḿ me, a xu a guu me a qõò.

31 “I kò kúrúse me c'ẽem peresiti ba c'úùase ko gaam dàòm cgoa hàà. Eẽm ko gaam khóè ba bóò kam kò nxãa a c'ẽe xòèan dàòm di séè a nqáé.

32 “Me kò gatà thẽé tempelem koe ko hùim khóè ba* gaam qgáìm koe hàà, a ẽem ko gaam khóè ba bóò ka gaam caum cúím cgoaga nxãa a c'ẽem xòèm dàòm di ba séè a nqáé.

---

* **10:32:** Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs dim khóè ba” témé.

33 “Igabam kò Samaria dim khóèm c'ẽe ba gaam dàòm ga ba
séè a ko qõò, a gaam khóè ba hàà sao-xg'ae. A ẽem ko bóò me
ka thõò-xama máá me, 34 a ba a síí cgae me a gaa zi chìbi zi
nxúìan hẽé naka gõéan hẽéthẽé ka ntcą̃á cgae a tcáḿ zi, a ba a
gam dim donghim koe qábìkagu me, a cg'áè-nquum koe úú me,
a ba a síí gaa koe q'õé me.

35 “Eẽ i ko q'uu kam kò qano mari tsara tcg'òó a cg'áè-nquu-
kg'ao ba máà, a máá: ‘Q'õé me, kháóar ko síí kąbise ner gha
wèé gúùan ẽe tsi tsééa máá mea koe hàà suruta tsi ke,’ témé.”

36 Me Jeso ba tẽè me a máá: “Ts'ãà-kg'ao xu ka xg'áḿmèam
khóè ba kò hàà cgae xu khóè xu nqoana xu ka tsi ko ntama
ma tc'ẽe? Gam ka c'ẽem iise séè mea ba ndaka baa?” témé.
37 Me máá: “Eẽ thõò-xama máá mea me e,” témé.

Kam ko Jeso ba bìrí me a máá: “Qõò naka tsia síí gatà hẽé
thẽé,” témé.

Jeso ba ko Maria sara Mareta sara dàra

38 Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu
hẽéthẽéa ko dàòm koe hàna a ko qõò kam kò c'ẽem x'áé-
coam koe hàà, si kò Mareta ta ko ma tciiès khóè sa gas dim
nquum koe qãèse hààkagu Me. 39 Mareta sa kò qõe sa úúa
Maria ta ko ma tciiè sa. Si kò Maria X'aigam Jesom nqàrè-
kg'am koe ntcõóa-ntcõe, a ko Gam di zi xgaa-xgaa zi komsana.
40 Igabagas kò Mareta sa káí tsééan ka xáèèa, khamas kò Jesom
koe hàà a máá: “X'aigaè, tíí qões ka Tsi gáé c'ẽe gúù méé ta ga
hãa? Guu tes ko ra ko cúísega tsééa máá tu u ka. Bìrí si nakas
hàà hùi te,” témé.

41 Me X'aigam *Nqari* ba xǫa si a máá: “Maretaè, Maretaè, káí
zi gúù zi ka si ko tc'ẽe-tc'ẽese a ko xhõe-xhõese, 42 igabas ko cúís
gúù sa qaase, si Maria sa qãès gúù sa nxárá tcg'òóa máásea hãa,
si ncẽes gúù sa gas koe séèa kąbiè tite,” témé.

11

Jeso ba ko còrèan ka xgaa-xgaa
(Mt 6:9-13; 7:7-11)

1 C'ẽem cáḿ kam kò Jeso ba c'ẽem qgáìm koe hãa a ko còrè.
Eẽm ko còrèa xg'ara kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu
ka c'ẽe ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, xgaa-xgaa xae e còrèa ne,
ẽem ko ma gataga Johane gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ma
xgaa-xgaa a khamaga ma,” témé. 2 Me Jeso ba bìrí xu a máá:
“Còrè xao kò ne méé xao máá:
‘Sita ka Xõò Tseè,
Tsari cg'õèan méé i dqǫm̀mè.
Tsari x'aian méé i hàà.
3 Sita dis tc'õos wèé cáḿ di sa
wèé cáḿ ka máà ta a.
4 Naka qgóóa máá ta a chìbia ta,

sita igaba ta ko wèém
ẽe sita koe chìbian kúrúa hãa ba qgóóa máá ke.
Naka Tsia táá kúrúa bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,' témé," tam
méé.
5 Me gaa koe guus ka Jeso ba bìrí xu a máá: "C'ẽem-kg'áḿ
kam gaxao ka c'ẽe ba tcárà ba úúa, a ba a ntcùú nqáè ka sií cgae
me, a bìrí me a máá: 'Tíí tcáràè, nqoana xu péré xu cgóbè te,
6 tíí tcáràm dàò koe hàna ba ncãa hàà cgae te, ra cúí gúù ga úú
tama máà mer gham tc'õó o ke,' témé. 7 Me nxãaska ẽe nquum
q'oo koe hàna ba xọa a máá: 'Táá xhõekagu te guu, nquu-kg'áḿ
ba tcẽekg'amsea, ra x'óṁa cóáa te cgoa, khama ra cuiskaga tẽe
naka máà tsi xua hãa tite ke,' témé. 8 Bìrí xao or ko, tẽem
gha a tcg'òó xu, gam dim tcárà me e domka. Nxãa tama ko
ii nem gha tẽe a ẽem dtcàràèa hãa sa kúrú, *gam dim tcárà ba* kò
saucgae tamase téé-kg'am me a dtcàrà me si khama.
9 "Ra ko bìrí tu u a ko máá: Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa
tu, hòò tu gha ke, *nquu-kg'áḿ ba* tu xg'áḿ-xg'am, xgobekg'ama
tu gha máàè ke. 10 Dìím wèém ẽe ko dtcàrà ba ko máàè, me
ko wèém ẽe ko qaa ba hòò, me gha wèém ẽe ko nquu-kg'áḿ ba
xg'áḿ-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama.
11 "Ndakam xõò ba gha gam dim cóám kòo x'aù ba dtcàrà
me ne, x'aùm téé-q'oo koe cg'ao ba máà me? 12 Kana xg'árì ba
máà me, tc'ubi bam kò dtcàrà me koe? *Káà me e.* 13 A ncẽè gatu
ncẽe cg'ãè tc'ẽe ii tu kò qãè aban gatu di cóán máà q'ana hãa
ne ba gha nxãaska *gatá ka* Xõòm nqarikg'ai di ba ẽe ko dtcàrà
Me ne nta noose nqáéa hãase Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba máà?"
tam ma tẽè.

Jeso ba ko dxãwa tc'ẽean ka kg'ui
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

14 Jeso ba kò nqóbóm khóèm koe dxãwa tc'ẽean xhàiagu. Eẽ i
ko dxãwa tc'ẽean tcg'oa kam kò gaam khóèm ẽe kò kg'ui tama
ba kg'ui, zi xg'ae zi gaa koe kò hàna zi kaisase are. 15 Igaba ne
kò c'ẽe ne máá: "Dxãwa tc'ẽean dim x'aigam Belesebulem di
qarian cgoam ko dxãwa tc'ẽean xhàiagu," témé.
16 Ne c'ẽe ne qgóó Me ne gha qgáìan qaa ka dtcàrà Me, *are-*
aresas x'áís nqarikg'ai di sam gha x'ái ne sa. 17 Jeso ba kò gane
di tc'ẽean q'ana khamam kò bìrí ne a máá: "Eẽ q'aara hãas x'ais
wèé sa gha kaà, me ẽe q'aa-q'aasea hãam x'áé ba gaicara hãa
tite. 18 A ncẽè satanam kò gaam ka q'aara hãa ne i gha kháé
nxãaska ntama x'aian hãa? Ncẽè gatu ko máá, Belesebule ba
qarian máà Tea ra ko dxãwa tc'ẽean gaan cgoa xhàiagu, témé
ne. 19 A ncẽè Tíí kòo Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'ẽean
xhàiagu, ne ia ko gatu di khóèan dìím cgoa xhàiagu u? Gaa
domkaga ne gha gaxao di ne khóè ne x'áí, ẽe xao ko kg'ui sa
tseegu tama sa. 20 Igaba ncẽè Tíí kò ko dxãwa tc'ẽean Nqarim

dim tshàum cgoa xhàiagu, nes ko nxãa sa x'ái, Nqarim di x'aia nea gatu koe hààraa sa.

21 "Ncẽè qarim khóèm ncõo gàba zi úúam kò ko gam dim nquu ba kòre ne i ko gam di gúùan qãè qgái koe hãa. 22 Igaba qarian ka tàà meam kái zi ncõo gàba zi dim kò ko hàà a ko x'ãà me nem ko tàà me, a gam di zi ncõo gàba zi ẽem kò dtcãàsea hãa zi xhùu me, a ba a ẽem ko séè cgae mea zi gúù zi q'aa-q'aa. 23 Eẽ Tíí cgoa hãa tama ba, Tíí cgoa téa q'aumanakua, me gataga ẽem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsa̱i-tsa̱ia q'aa.

Dxãwa tc'ẽean di ka̱bisea ne
(Mt 12:43-45)

24 "Eẽ i ko dxãwa tc'ẽean khóèm koe tcg'oa ne i ko c'óòa qgáìan koe qõò, a sãa i gha qgáìan qaa, a ncẽè hòò o tama i kò hãa ne i ko nxãaska bìríse a máá: 'Tirim nquum ẽer guua hãam koer gha ka̱bise,' témé, 25 a ẽe i kò hàà nquu ba bóò me káà gúù ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qãèse kg'ónòèa, 26 ne i ko nxãaska qõò a síí 7 tc'ẽean séè a hàà cgoa, gaan nqáéase cg'ãè e, i hàà tcãà a i a gaa koe x'ãè. Si ẽem khóèm dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka," tam méé.

Tseegu di ts'ee-ts'eekg'aikua ne

27 Eẽm ko Jeso ba ncẽeta mééa xg'ara kas ko khóè sa xg'aes q'oo koe guu a q'aua kg'ui a Jeso ba bìrí a máá: "Ts'ee-ts'eekg'aièa saa khóès ẽe ábà Tsia sa, naka bíìan ẽe Tsi coma hãa hẽéthẽé e," témé.

28 Me Jeso ba xo̱a si a máá: "Tseegukaga, igaba ẽe Nqarim di kg'uian ko kóḿ a ko ẽe i ko méé khama hẽé nea kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa ne ne e," témé.

Cg'ãè caus qhàò sa ko x'ái sa qaa
(Mt 12:38-42)

29 Eẽ zi ko khóè ne di zi xg'ae zi càùse kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a máá: "Ncẽes qhàò sa cg'ãè cau si i, a ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúís x'áís ga sa x'áíèa hãa tite, Jonam dis x'áís cúís oose. 30 Eẽm xg'ao ma Jona ma Ninefe di ne khóè ne koe ma x'ái sa ii, khamagam gha ma khóèm dim Cóá ba ma ncẽes qhàòs koe x'ái sa ii khama. 31 X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cáḿ ka ncẽes qhàòs di khóèan cgoa tẽe a téé, a gha chìbi-chibi a xgàra si, nqõóm chõò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ẽegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia hãa ba ncẽeska ncẽe koe hàna. 32 Xgàrakuan dim cáḿ ka xu gha khóè xu Ninefe di xu tẽe a téé, a gha ncẽes qhàò sa chìbi-chibi a xgàra. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chìbian koe tcóóse khama. Me ncẽeska Jonam ka kaia hãa ba ncẽe koe hàna," tam méé.

Cgáé-q'oom dis x'áà sa
(Mt 5:15; 6:22-23)

33 *A ba a máá:* "X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ga dàò a gàbas
cgoa xoaba-kg'ai si ba káà me e, kana gàbas ka nqãaka tòó si
ba, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòó si, ne gha nxãasega ẽe ko
nquum q'oo koe tcãà ne x'áàn hòò. 34 Tsarim tcgáí ba tsarim
tc'áróm dim x'áà me e. Tsarim tcgáím kò qãè e, nem wèémm
tc'áróm tsari ba x'áàn ka cg'oèa. 35 Gaa domka méé tsi bóò
naka i tsáá koe hàna x'áàn táá ntcùú sa ii guu. 36 Khama
nxãaska ncẽè wèé cgáé-q'ooa tsi kò x'áàn ka cg'oè cgaea, i cúí
xòèa tsi ga ntcùús q'oo koe hãa tama, nem wèém cgáé-q'oo ba
x'áàn úúa, ncẽes ko ma x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ma tsáá
koe ma kaisase ma x'áà khamaga ma," tam méé.

Jeso ba ko Farasai xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu
hẽéthẽé dqàè
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

37 Ẽm ko Jeso ba kg'uia xg'ara kam ko c'ẽem Farasai ba
dtcàrà Me, síím gha tc'õó cgoa me ka. Me kò Jeso ba tcãà a síí
tafolem koe ntcõó cgoa me, tc'õó cgoa mem gha ka. 38 Igaba
ẽem ko Farasai ba bóòa q'ãa, Jesom ko xg'aà tshàu tamase tc'õó
sa kam kò are. 39 Me X'aigam *Jeso* ba bìrí me a máá: "Gaxao
Farasai xao ko kubi zi hẽé naka gàba zi hẽéthẽé zi ka qãá zi
xg'aà, igabaga xao q'ooa xao koe xhùuku sa hẽé naka cg'ãè
cauan hẽéthẽé ka cg'oè cgaeèa. 40 Gaxao káà tc'ẽe xaoè, ẽe
qãá sa kúrúa ba gáé gam q'ooa sa thẽé kúrúa hãam tama baà?
41 Igaba dùús wèés gàbas q'oo koe hàna sa ẽe dxàua ne khóè
ne máà, naka xaoa gha nxãasega tchàa za hẽé naka q'oo za
hẽéthẽé q'ano ii.

42 "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao Farasai xao ka! Nqari ba xao ko
tc'õoan ko xg'ãò-xg'ão zi gúù zi* koe cúís tshàu-q'oos dian tcg'òó
a máà khama, wèé zi tc'õo-kg'áḿ zi xháràn di zi koe hẽéthẽé e.
Igabaga xao ko Gam di qãèse qgóókuan hẽé naka ncàm̀kuan
hẽéthẽé nxorè. Qaase i ko, ncẽe sara gúù sara *cgáé sara* xao
ga kò kúrúa hãa sa, igaba méé xao táá c'ẽe zi nxorè guu.

43 "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao Farasai xao koe! Còrè-nquuan
koe xao kaia zi ntcõó-q'oo zi ncàm̀a hãa, naka x'ámágu di zi
qgái zi koe tsgám̀ku sa hẽéthẽé e.

44 "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao koe, x'áíse tama zi tc'ám̀ zi
khama xao ii, ncẽe khóèan ko kg'ama tc'amkg'aia zi koe, bóòa
q'ãa zi tamase gãá zi," tam méé.

45 Me kò x'áè q'ãa-kg'aom c'ẽe ba xọa Me a máá: "Xgaa-xgaa-
kg'ao Tseè, ẽeta Tsi kòo méé ne Tsi ko sixae igaba cóè xae e
thẽé," témé.

---

* **11:42:** tc'õoan ko xg'ãò-xg'ão zi gúù zi - Gerika sa ko cám̀ hìi-coa sara ka kg'ui,
Naros koe cg'õè úú tama sara.

46 Me Jeso ba xo̱a me a máá: “Gaxao x'áè q'ãa-kg'ao xao
igaba: Haò, cg'ãè i gha ii gaxao koe, qómśe xao ko khóèan qómś
gúùan dcẽékagu, igaba xao gaxao cúím tshàum gaxao dim kaga
qgóó o tama.
47 Haò, cg'ãè i gha ii gatu koe. Porofiti xu di zi tc'ámì zi koe tu
kò dqo̱mì cgoaè xu gha zi gúù zi tshàoa tòó, ncẽe gatu ka tsgõose
ga xu ka cg'õoèa xu. 48 Ncẽes gúù sa xao ko nxàea tseegukagu,
gaxao ka tsgõose ga xu kúrúa hãa tsééa ne. Porofiti xu xu
kò cg'õo khama, xao kò gaxu di tc'ámàn tshào. 49 Ncẽes gúùs
domkam kò Nqari ba Gam di tc'ẽegan koe máá: “Porofiti xu
hẽé naka x'áè úú-kg'ao xu hẽéthẽér gha gane koe tsééa úú,
ne gha c'ẽe-kg'áía xu cg'õo, a c'ẽea xu xgàra. 50 Gaa domkas
gha ncẽes qhàò sa nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a ntca̱àguèa
c'áòan wèé xu porofiti xu di xo̱ara máá, 51 Abelem di c'áòan
koe guu a síí Sakariam dian koe tcãà. Sakariam ncẽe kò altara
ba hẽé naka còrè-nquu ba hẽéthẽé xg'aeku koe cg'õoè ba. Eè,
bìrí tu ur ko, qhàòs ncẽe sa gha wèéan ncẽe ga xo̱ara máá.
52 “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao x'áè q'ãa-kg'ao xao koe, q'ãan di
tc'ẽean dim xgobekg'am ba xao séèa máásea. Gaxaoa kò gaxao
ka táá tcãà, a xao a kò ẽe ko tcãà ne xgáè-kg'am,” tam méé.
53 Eẽm ko Jeso ba ẽem qgáìm koe tcg'oa a ko qõò ka xu kò x'áè
xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé xu tshoa-
tshoa a xgáèa tòó Me, a kái zi tẽè-kg'áḿ zi qaa tcáó Me ko zi
tẽè Me, 54 Nxãasegam gha tshúù gúùan kg'ui xu chìbi-chibi Me
ka.

12

Jeso ba ko khóè ne q'ãa-q'ãa Farasai xu ka
(Mt 10:26-27)

1 Gaa koes kò kaias xg'aes tcámì-tcámìs khóè ne di sa xg'aea
hãa, ne kò xáèkua hãa i kòmì ga káà a, kam kò *Jeso ba* Gam
di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa tc'ãà a tshoa-tshoa a máá:
“Farasai xu di péré gãé-gãean koe méé xao q'õésea hãa, ncẽe
qãè khóèan khama ko ma kúrúse igaba cg'ãè cau xu. 2 Wèés
gúùs ẽe chómìsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchõàs
ẽe chómìsea hãa sa q'ãase. 3 Eẽ xao ko ntcùúan q'oo koe kg'ui
sa gha x'áàn q'oo koe kómśe, si gha gataga ẽe xao kòo nquuan
q'oo koe c'amì sa thẽé nquuan tco̱be koe nxàese.

Q'áòè gha ba
(Mt 10:28-31)

4 “Tíí ka c'ẽea tuè, bìrí tu ur ko, a ko máá: Táá *khóè ne* ẽe ko
tc'áró ba cg'õo, a ne a gaa koe guus ka kúrú ne gha gúù úú tama
ne q'áò guu. 5 Igabar gha bìrí tu u dìí ba méé tu q'áò sa: *Nqarim*
ẽem kòo cg'õoa xg'ara ne ko chõò tamas c'ees dxãwam dis koe
xaoa úú di qarian úúa hãa ba méé tu q'áò. Eè, bìrí tu ur ko, q'áò

Me méé tu! 6 A 5 tsa̱rá zia gáé mari-coa tsara cgoa x'ámáguè tama? Igabas cúís ga sa Nqarim ka c'urùèa hãa tite. 7 I gataga wèé c'õòan tcúúa tu di ga nxáráèa. Ke táá q'áò guu, kái zi tsa̱rá zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàea tcg'òóse sa hẽé naka Kreste ba xo̱ase sa hẽéthẽé e (Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 "Bìrí tu ur ko a ko máá: Dìím wèém ẽe gha khóè ne cookg'ai koe Tíí ka nxàese bam gha Khóèm dim Cóá ba thẽé Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe nxàea tcg'òó. 9 Igaba dìím wèém ẽe gha khóè ne cookg'ai koe xo̱ase Te ba gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe xo̱aseè. 10 Me gha wèém khóèm ẽe ko Khóèm dim Cóám ka cg'ãèse kg'ui ba qgóóa mááè, igaba ẽe gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'ãè kg'uian kg'ui ba cuiskaga qgóóa mááèa hãa tite.

11 "Igaba ẽe ne kòo còrè-nquu xu koe hẽé naka x'áèan di xu kaia xu koe hẽé naka tc'ãà-cookg'ai xu koe hẽéthẽé xo̱ara máásean ka tcãà tu u, ne méé tu táá káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu, dùú sa tu gha nxàe sa, kana nta tu gha ma nxàe e sa, ncẽem x'aèm kòo hàà ne tu gha nxàe tu gha sa máàè ke, 12 Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba gha ẽem x'aèm ka xgaa-xgaa tu u, dùú sa méé tu nxàe sa ke," tam méé.

Qguùam khóèm káà tc'ẽem dis sere-sere sa

13 C'ẽem khóè ba kò ẽes xg'aes q'oo koe guu a Jeso ba bìrí a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tíí kíím cgoa kg'ui nakam sitsam ka xõòm x'óóa guua zi gúù zi tíí cgoa q'aa-q'aaku," témé. 14 Igabam kò Jeso ba xo̱a me a máá: "Khóè tseè, dìí na qarian máà Tea, gúùa ner gha q'aa-q'aa tsao o di i?" témé. 15 Me *Jeso ba* bìrí ne a máá: "Bóò naka tua chìikuan koe q'õése, khóèm dis kg'õè sa gúù zi kái zi ẽem kàoa hãa zi koe hãa tama ke," témé.

16 A ba a ncẽes sere-sere sa bìrí ne a máá: "C'ẽem khóèm qguùa kò hãa ba xg'ao hàna, gam dim xháràm kòo kái tc'õoan kúrú ba. 17 Me tcáóa ba koe tẽèse a máá: 'Dùú ra gha kúrú? C'ẽe qgái gar úú tama ka, tiri tc'õoa ner gha tòóa mááse e,' témé. 18 Kam ko máá: 'Ncẽea ra gha hẽé ga a: Tòóa máásean di xu nquu xu tiri xur gha ko̱be a ra a kaia xu tshào, a tiri mabere cãan hẽé naka tiri zi gúù zi c'ẽe zi hẽéthẽé gaa koe tòó. 19 Ra gha *nxãaska* bìríse a máá: 'Qãè zi gúù zi wèé zi ẽer ko qaa zir úúa hãa, kái kurian gha kg'õèkagu te zi. A ra a gha kg'õè sa thamkase séè, a gha tc'õó a kg'áà, a ra a qãè-tcaoa mááse,' ' témé. 20 Igabagam ko Nqari ba bìrí me a máá: 'Tsáá khóè tsi káà tc'ẽe tseè, ncẽem ntcùúm ka tsi gha kg'õèa tsi séè cgaeè, ka zia gha nxãaska ẽe tsi kúrúa máásea hãa zi gúù zi dìín di ii?' témé. 21 Ncẽea i gha ii ga a, dìím wèém ẽe ko x'aia ba tòóa mááse ba Nqarim cookg'ai koe qguù tama," tam *Jeso ba* méé.

Káíse tc'ẽe-tc'ẽese sa
(Mt 6:25-34)

22 Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá:
“Gaa domkar ko bìrí xao o, a ko máá: Táá gaxao di kg'õèan
ka káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu, dùú xao gha tc'õó kana dùú xao
gha cgáé-q'ooa xao koe hą̃a sa. Kg'õè sa tc'õoan ka cgáé si i,
me tc'áró ba qgáían ka cgáé me e ke. 23 Kg'õè sa tc'õoan ka
kaisase cgáé si i, me cgáé-q'oo ba qgáían ka kaisase cgáé me
e. 24 Họaran bóò, xhárà tama i hãa, a tcuù tama, a tc'õoan i
gha tòóa mááse nquuan úú tama, gabàm ko Nqari ba xárò o.
Tu gatu tsą́rán ka kaisase cgáé tu u. 25 A gatu ka c'ẽem dií ba
gha kg'õèa ba di cáḿan koe káíse tc'ẽe-tc'ẽesean ka cáḿ ba càù?
26 Ncẽes gúùs cg'árés kúrú kaga tu ko tààè, ka tu koáé nxãaska
dùúska c'ẽe zi ka káíse tc'ẽe-tc'ẽesea máá? 27 Bóò, nta zi qãáka
di zi x'aa zi ii sa, zi ko ma tsọm sa; tséé tama zi hãa, a zi a
gataga qgáían qgãéa mááse tama. Igabar ko bìrí tu u, *x'aigam*
Solomonem ga ba kò gam di x'aian wèé koe ga ncẽe zi x'aa zi
ka c'ẽea zi khama ma hą̃a tama. 28 A ncẽè Nqarim kòo qãáka di
dcãan ncẽe ko ncẽe cáḿ ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa
tcãàè, nxãan ncẽeta ma hą̃akagu, nem gha tseegukaga cgáése
gatua hą̃akagu tu u, oo, gatu ncẽe cg'áré dtcòm̀an úúa tuè?

29 “Ke tu táá dùú sa tu gha tc'õó kana kg'áà sa qaa guu, naka
káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu. 30 Tãá zi qhàò zi di nea ko wèé gúùan
ncẽe ga qaa, Me gatu ka Xõòm ga ba ncẽe gúùan tu ko qaa sa
q'ana hãa. 31 Igabaga méé tu kg'aika X'aigam Nqarim di x'aian
qaa, naka tua gha ncẽe zi gúù zi wèé zi thẽé máàè.

Nqarikg'ai di qgùùa ne
(Mt 6:19-21)

32 “Ghùu-coa tuè, táá tu q'áò guu, qãè-tcaokagu i ko gatu ka
Xõò ba, Me gha ntcõó-q'ooan máà tu u ke. 33 Eẽ tu úúa hãa zi
tu x'ámágu, naka tua gazi di marian dxàua ne khóè ne máà.
Cg'ãa-cg'anase tama qgóán tu kúrúa mááse, *naka* nqarikg'ai di
qgùùan ncẽe kaà tite *cgoa*, cúí ts'ãà-kg'ao kaga cúù-cuuse cgaeè
tite e kana tcg'ãàn kaga tc'õóè tite e. 34 Eẽ tsari qgùùan hãa koe
i gha gataga thẽé tsari tcáóan hãa khama.

Kókòa hãa xu qãà xu

35 “Tséé sa méé tu kg'ónòsea máána hãa, naka i gatu di x'áà-
x'aa-kg'ai cgoa di gúùan ko kąru. 36 Gane ka q'õòse ba qãà
hãa ne tséé-kg'ao ne khama ma, séèkuan dis kõ̀ès koe kò qõòa
hãa ba. Eẽm ko hàà a ko nquu-kg'áḿ ba xg'áḿ-xg'am, ne gha
kúúga xgobekg'ama máá me ne. 37 Eẽ xu qãà xu, ncẽe gaxu
ka q'õòsem ko hàà a hàà sao-xg'ae xu kókòa hãa xu ka i gha
kaisase cgáé ii. Tseegukar ko bìrí tu u: Tsééam gha máá xu
sam kg'ónòsea máána hãa, a gha tafolem koe ntcòo xu, a tsééa
máá xu. 38 Eẽ gaxu ka q'õòsem kòo ntcùú ka hàà kana ntcùú

nqáè ka igaba gha kókòa hãa xu qãà xua ts'ee-ts'eekg'aièa.
39 Igaba méé xao ncẽe sa q'ana hãa: Ncẽè nquu ba kàoa hãam
khóèm kò q'ana hãa ts'ãà-kg'aom ko dùútsa x'aè ka tcãà sa, nem
ga kò táá gam dim nquu ba guu me khõaèa hãa. 40 Ke méé tu
gatu igaba kg'ónòsea hãa, Khóèm dim Cóá ba gha tcom tama tu
hãam cáḿ ka hàà cgae tu u ke," tam méé.

Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba
(Mt 24:45-51)

41 Petere ba kò máá: "X'aigaè, ncẽes sere-seres ncẽe Tsi ko
nxàe sa koáé sixae cgoa kg'ui, kana saa ko wèém khóèm cgoa
kg'ui?" témé. 42 Me X'aigam *Jeso* ba xo̱a me a máá: "Kháé
dìí ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ẽegam qãà baa? Ncẽe gam ka
q'õòsem gha nquua ba di qarian máà ba, me qãè x'aè ka gaxu
di tc'õoan máà xu ba. 43 Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ẽem qãà ba, ncẽe
gam ka q'õòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hẽé
ba. 44 Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: wèé zi gúù zi ẽem úúa
hãa zi di qaria nem gha gam koe tòó. 45 Igabaga ncẽè ẽem
qãàm ko tcáóa ba q'oo koe bìríse a máá: 'Tíí q'õò ba ãoa hãa
a qháése hàà tite,' témé, a ba a tshoa-tshoa a c'ẽe ne qãà ne
xg'áḿku cgoa, a tc'õó a kg'áà a tshoa-tshoa a nqàre, 46 nem gha
ẽem qãàm ka q'õòse ba tcom tamam hãam cáḿ ka hàà, c'úùam
hãa x'aè ka, a ba a gha hàà xgàra me, a ẽe tcom-tcomsa tama
ne cgoa xg'ae-xg'ae me.

47 "Qãàm ẽe gam ka q'õòsem ko qaa sa q'ana hãa, igaba
kg'ónòse naka kúrú si tama ba gha kái *tsa̱man* xg'áḿmè.
48 Igaba ẽem kúrúa hãas domkam ko xgàraè sa c'úùa hãam qãà
ba gha cg'orò *tsa̱man* xg'áḿmè. Wèém ẽe káían máàèam koe
i gha káían qaaè, ẽe kaisase káían máàèam koe i gha gataga
kaisase káían qaaè.

Jeso ba ko q'aa-q'aase sa óá
(Mt 10:34-36)

49 "Nqõómkg'ai koer gha hàà c'eean óá kar hààra, a kò gataga
káíse ncàm̀aa, nxãakamaga i ga kò ka̱rukaguèa sa! 50 Tcguù-
tcguuku sa hàna tcguù-tcguuèr gha ko sa, gaas kar qgóóèa si
gha nxãakg'aiga síí xg'ara. 51 Nqõómkg'ai koer ko hàà tòókuan
óá, ta tu gáé tc'ẽea? Bìrí tu ur ko: nxãas tama si i, igabar ko
q'aa-q'aase sa óága. 52 Ncẽe koe guus ka ne gha 5 ne khóè ne
cúím x'áém di ne q'aa-q'aaè, ne gha nqoana ne cám̀an cgoa
táá kóḿku, i cám̀an táá nqoanan cgoa kóḿku. 53 Q'aa-q'aaè ne
gha, me xõò ba cóám cgoa táá kóḿku, me cóá ba xõòm cgoa
táá kóḿku, si xõò sa cóás cgoa táá kóḿku, si cóá sa gaas ka xõòs
cgoa táá kóḿku, si c'uì sa c'uìse-coas cgoa táá kóḿku, si c'uìse-
coa sa c'uìses cgoa táá kóḿku," tam méé.

X'aèm di zi x'ái zi
(Mt 16:2-3)

54 A ba a xg'ae zi bìrí a máá: “Túú-c'õò sa tu kò bóò si ko cáḿs ko tcãà xòè za guu a ko qaò ne tu ko kúúga máá: ‘Tuu i ko sene,’ témé, i gataga ii. 55 Dtcẽè xòè za guuam tc'ãá ba tu kòo bóò ne, tu ko máá: ‘Sene i gha kaisase kùrusa a,’ témé, i gataga ii. 56 Gatu khóè tu qãè khóèan khama ko ma kúrúse tuè! Nqõómkg'ai hẽé naka nqarikg'ai hẽéthẽé koe gha kúrúse zi gúù zi nxàe tu q'ana hãa, igaba tu dùús domka x'aèan di zi x'ái zi nxàean c'úùa hãa?

Tsarim chìbi-chibi-kg'aom cgoa qhàìs koe dtcòm̀kua ne
(Mt 5:25-26)

57 “Dùús domka tu cúíaga bóòa tcg'òóa mááse tama qãè gúùan kúrúè gha a? 58 Eẽ ko chìbi-chibi tsim cgoa, méé tsi wèé qaria tsi kúrú naka tsao xg'aen ntcõó naka ẽes chìbi sa nxàe nakas qanega tsao dàòm q'oo koe hãa a xgàrakuan dis qhàìs koe síí ta ga hãase chõò. Nxãa tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, me gha xgàra-kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcãàè. 59 Bìrí tsir ko a ko máá: Cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hãa tite, a gha nxãakg'aiga síí ẽe qaùa hãam mari-coa ba suruta,” tam méé.

13

Chìbian koe tcóósea ne

1 Gaa x'aè ka ne kò c'ẽe ne khóè ne gaa koe hàna, ncẽe kò Jeso ba Galilea di ne khóè ne ka bìrí ne, ncẽem kò Pilato cg'õoa hãa ne, ẽe ne kò ko dàòa-mááku zi kúrú x'aè ka. 2 Me Jeso ba xo̱a ne a máá: “Gatu ko bóò ka nea kò ncẽe ne Galilea ne, wèé ne Galilea ne c'ẽe ne ka tshúù ne chìbi-kg'ao nea, ncẽeta ne kò ma xgàrase ka? 3 Bìrí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèéa tu ga gataga ma kaàkaguè. 4 Kana tua ko ntama ma tc'ẽe 18 ne khóè ne ncẽe kò Siloame koe qáòm nxo̱á nquum ka cg'áé cgaeè ne ka, a cg'õoè ne, gatu ko bóò ka nea kò wèé khóèan ẽe Jerusalema koe x'ãèa hãa ka chìbiga nea? 5 Bìrí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèéa tu ga gataga ma kaàkaguè,” tam méé.

Hìis tc'áróan kúrú tama sa

6 Jeso ba kò nxãaska ncẽes sere-seres ka bìrí ne a máá: “Khóè ba kò hàna a ba a faia dis hìi sa úúa, gam dim kg'om xháràm q'oo koe kò xháràèa sa. Gaa koem kò síí ko tc'áróa sa qaa, igabam ko táá cúían ga hòò. 7 Me nxãaska khóèm gam dim xhárà ba ko kòre ba bìrí a máá: ‘Bóò, nqoana xu kuri xu ra úúa a ko ncẽe koe hàà a ko hàà ncẽes hìis faia dis di tc'áróan qaa, igabagar cúían ga hòò tama. Ke xg'aoa tcg'òó si! Kg'amagas

téé a ko gómán tséékagu ke!' témé. 8 Igabam kò khóè ba xǫa a máá: 'Tíí q'õòè, guu si gaicara cúím kuri ba nakar tshào qaò si naka c'aruan máà si. 9 Ncẽẹko hààm kurim kas kò tc'áró kúrú ne i gha qãè e, igabagas kò kúrú u tama ne tsi gha nxãaska xg'aoa tcg'òó si,' témé."

Jeso ba ko Sabata dim cáḿ ka khóè sa qãèkagu

10 Sabata dim cáḿ kam kò Jeso ba hãa a ko c'ẽem còrè-nquum koe xgaa-xgaa. 11 Igabagas ko gaa koe khóè sa hàna, 18 kurian ko dxãwa tc'ẽean ka nqǫarakaguèa hãa sa, a sa a kò qhúùsea, a cg'árés kaga tchoanàse tama. 12 Eẽm ko Jeso ba bóò si kam kò Gam koe tciia óá si a máá: "Khóè seè, tcìla si koe si kgoaraèa," témé. 13 A ba tshàua ba tòó cgae si, si gaa x'aè kaga tchoanàse a sa a Nqari ba dqǫm̀.

14 Jesom ko Sabata di cáḿ ka kg'õèkagus gúùs domkam kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'ai ba xgóà, a ba a khóè ne bìrí a máá: "6 cáḿa ne hàna khóèan ga tséé e, ke méé ne gaa cáḿan ka hàà naka nea hàà kg'õèkaguse, Sabata dim cáḿ ka tamase," témé.

15 Me kò X'aiga*m Jeso* ba xǫa me a máá: "Gatu qãè khóèan khama ko ma kúrúse tuè, a gatu ka c'ẽem ga ba gáé cuiskaga Sabata dim cáḿ ka gam dis ghòè sa kana donghim igabaga xgàris koe kgoara hãa naka chùia úú me naka síí kg'áàkagu mea hãa tite? 16 Ka sa gáé ga ncẽes khóès Abrahamam ka cóáses, ncẽe kò ncẽeta noo kurian 18 séè a satanam ka qáéèa hãa sa, Sabata dim cáḿ ka táá kgoaraè ẽe kò qáé sia hãas gúùs koe?" tam méé.

17 Eẽm ko ncẽes gúù sa nxàe ka i kò Gam di ntcoe-kg'aoan saucgae, igabas kò wèés xg'aes ẽe sa wèé zi gúù zi cgáé zi ẽem kúrúa hãa zi qãè-tcaoa máá.

Mosetara dis hìis di cgùrian dis sere-sere sa
(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

18 Me Jeso ba tẽè *ne* a máá: "Nqarim di x'aia nea nta ii? Dùús cgoa Ra gha nxárá xg'ae e? 19 Mosetara *dis hìis* dim cgùrim khama i ii, ncẽem kò khóè ba séè a gam dim xháràm koe xhárà ba. Me tsǫm a ba a hìi sa kúrú, i kò nqarikg'ai di tsa̱rán hàà gaas *hìis* di nxa̱an koe nquuan kúrú," témé.

Péré gãé-gãean dis sere-sere sa
(Mt 13:33)

20 Me gaicara tẽè a máá: "Dùús cgoa Ra gha Nqarim di x'aian nxárá xg'ae? 21 Péré gãé-gãean khama i ii, ncẽes ko dxàes khóè sa séè a káí péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèés pérés koe tséé, si gãe e," tam méé.

Cg'árém nquu-kg'áḿ ba
(Mt 7:13-14, 21-23)

22 Eẽm kò Jeso ba Jerusalema koe qõò kam kò x'áé-dxoo xu
hẽé naka x'áé-coa xu koe hẽéthẽé tcãà, a ba a ẽem ko ma qõò
khama ma xgaa-xgaa. 23 C'ẽem khóè ba kò tẽè Me a máá:
"X'aigaè, a cg'orò ne khóè ne cúí ne ko hàà kgoaraè?" témé.

Me bìrí ne a máá: 24 "Wèé qaria tsi ga tséékagu naka tsia
xgam-xgam nquu-kg'áḿ koe tcãà. Bìrí tu ur ko a ko máá: kái
nea gha tcãà ne gha sa tc'ẽe igaba ne gha tààè. 25 Eẽm ko nquu-
kg'ao ba tẽe a ko nquu-kg'áḿ ba tcẽekg'am x'aè ka tu gha tchàa
za hãa, a tu a gha tshoa-tshoa a nquu-kg'áḿ ba xg'áḿ-xg'am,
a kg'aea mááse a máá: 'X'aigaè, nquu-kg'áḿ ba xgobekg'ama
máá ta a,' témé, igabam gha xo̱a tu u a máá: 'C'úù tua raa ke tu
tíí koe tcg'oa, gatu cg'ãè kúrú-kg'ao tuè!' témé. 26 Tu gha tshoa-
tshoa a máá: 'Tsáá cgoa ta kò ko tc'õó a ko kg'áà, tsi kò ko gatá
di x'áéan koe ga thẽé xgaa-xgaa,' témé. 27 Igabagam gha xo̱a a
máá: 'C'úù tua ra hãa, a guua tu hãa qgái ga c'úùa, ke tu tíí koe
tcg'oa, gatu wèé tu cg'ãè kúrú-kg'ao tuè,' témé. 28 Abrahama
ba hẽé, Isaka ba hẽé, naka Jakobe ba hẽé, naka wèé porofitian
Nqarim di x'aian koe hàna hẽéthẽé tu kò ko bóò nes gha kg'ae
sa hẽé nakas gãò xṍ sa hẽéthẽé hãa, igabaga tu gha gatu tchàa
za xaoa tcg'òóèa hãa. 29 Igaba ne gha khóè ne cáḿs ko tcg'oa
xòè koe guu, ne c'ẽe ne cáḿs ko tcheè xòè koe guu, ne c'ẽe ne
c'ẽe xòèan nqõóm di koe guu, a hàà x'aian Nqarim di koe ntcõó.
30 Igabaga méé tu q'ãa, c'ẽe ne ẽe kháóka kò hãa nea gha tc'ãà
di ne ii, ne gha c'ẽe ne ẽe tc'ãà di kò ii ne kháóka di ne ii," tam
méé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thõò-xama máá (Mt 23:37-39)

31 Eẽm x'aèm ka xu kò c'ẽe xu Farasai xu Jeso ba hàà cgae, a
bìrí Me a máá: "Ncẽem qgái ba tcg'oara guu naka Tsia c'ẽe za
qõò, Herote ba cg'õo Tsi kg'oana ke," témé. 32 Me Jeso ba xo̱a xu
a máá: "Qõò naka síí ẽem círí ba bìrí naka máá: 'Dxãwa tc'ẽea
ner ko xhàiagu, a Ra a ko khóè ne ncẽem cáḿ ka hẽé naka q'uu
dim cáḿ ka hẽéthẽé qãèkagu, a Ra a gha Tiri tsééan nqoana dim
cáḿ ka xg'ara-xg'ara,' témé. 33 Gatà i ii igaba méér dàòa te koe
hãa ncẽem cáḿ ka hẽé, q'uu dim cáḿ ka hẽé, naka q'uu dim
cáḿ qãá q'oo dim cáḿ ka hẽéthẽé e. Porofitim ga Jerusalema
ka tchàa za cg'õoè sa qãè tama khama.

34 "Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè. Tsáá porofitian ko cg'õo
tsi, a ẽe tsáá koe i kò tsééa óáèa hãa ne ko nxṍán cgoa xao o
tsi. Nta noose ra kò tc'ẽea hãa, tsari cóá ner ga cúí koe xg'ae-
xg'aea hãa sa, ẽes ko ma ghòrò sa tcgàmà sa dòm̀ q'oo koe ma
gas di ghòrò-coan ma xg'ae-xg'ae khama. Igabaga tu ko tc'ẽe
e tama. 35 Q'ãa méé tu, Nqari ba gha Gam dim nquu ba guua
máá tu u sa. Bìrí tu ur ko, gaicara tu bóò Tea hãa tite a tu a

gha nxãakg'aiga máá: ‘Eẽ ko X'aigam dim cg'õèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aièa hãa,’ témé,” tam méé.

14

Jeso ba Farasaim x'áé koe

1 C'ẽem cáḿ Sabata dim kam kò Jeso ba Farasai xu dim tc'ãà-cookg'aim x'áé koe hàna, a ko tc'õó, ka ne kò khóè ne *qãèse* bóò Me. 2 Me kò kúúga x'õàa ba hẽé naka c'õáa ba hẽéthẽé kò gãéa hãam khóè ba Jesom koe hàà. 3 Me kò Jeso ba x'áè q'ãa-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé tẽè a máá: “Sabata dim cáḿ ka khóèan qãèkagua nea *x'áèan ka* kgoaraèa kana ia kgoaraè tama?” témé. 4 Igaba xu kò táá cúí gúù ga nxàe. Me kò Jeso ba khóè ba séè, a qãèkagu, a guu mem qõò. 5 Kam ko bìrí xu a máá: “Ncẽè gaxao ka c'ẽem kò cóá ba úúa kana ghòè ba, me Sabata dim cáḿ ka tsàùm q'oo koe cg'áéa tcãà, ne ba síí tcg'òó mea hãa tite?” témé. 6 Igaba xu kò ncẽes gúùs ka táá kgoana a xo̱a Me.

7 Eẽm ko Jeso ba bóòa q'ãa, cg'áè-kg'ao ne ko ma kaia zi ntcõó-q'oo zi koe ma ntcõó sa, kam kò ncẽes sere-sere sa bìrí ne a máá: 8 “Eẽ tsi kò c'ẽem khóèm ka séèkuan dis kõ̱ès koe tciièa hãa ne táá kaia zi ntcõó-q'oo zi koe ntcõó guu, c'ẽedaokam gha c'ẽem khóèm tsáá ka kaisase tcom-tcomsa ba thẽé tciièa hãa ke. 9 Gatà i kò ii nem gha ẽe tcii tsaoa hãa ba hàà, a bìrí tsi a máá: ‘Ncẽem khóè ba tsaris ntcõó-q'oo sa máà,’ témé, tsi gha saucgae, a gha nxãaska tshoa-tshoa a cg'árés ntcõó-q'oos koe síí ntcõó. 10 Igaba ẽe tsi kò tciièa hãa ne, cg'árés ntcõó-q'oos koe ntcõó, nakam gha nxãasega ẽe tcii tsia hãam kò ko hàà ne bìrí tsi naka máá: ‘Tíí tcáràè, còoka hànas ntcõó-q'oos koe ntcõó,’ témé, naka tsi gha nxãasega cg'áè-kg'ao ne tsáá ka c'ẽe ne cookg'ai koe tcom-tcomsakaguè. 11 Wèém ẽe ko kaikaguse ba gha cg'áré-cg'areè, me gha ẽe ko cg'áré-cg'arese ba kaikaguè khama,” tam méé.

12 Me Jeso ba nxãaska ẽe kò tcii mea hãam khóè ba bìrí a máá: “Eẽ tsi kò dòàs koaba, kana dqòa di tc'õoan di sa ko kúrú, ne méé tsi táá tsáá tcárà ne, kana tsáá qõe ga ne, kana tsari ne qhàò ne, kana tsáá ka c'ẽea ne ẽe qguùa ne igaba tcii guu. Gatà tsi kò ko hẽé ne, ne gha gane igaba thẽé dòàn kúrú a gha tciia úú tsi, a síí ẽe tsi kúrúa máá nea hãa sa suruta ka̱bi tsi ke. 13 Igaba ncẽè dòà sa tsi kò kúrúa hãa ne méé tsi dxà̱ua ne khóè ne hẽé, nqo̱ara ne hẽé, ts'îìko ne hẽé naka káà tcgáí ne hẽéthẽé tciia óá, 14 naka tsia gha nxãasega ts'eekg'ai ii, c'ẽe gúù gaan cgoa ne gha suruta ka̱bi tsi ne úú tama khama, a tsi a gha tchàno ne khóè ne ko x'ooan koe ghùiè x'aè ka suruta ka̱biè,” tam méé.

Dòàs dis sere-sere sa
(Mt 22:1-10)

15 Eẽ kò Gam cgoa ntcõe xu ka c'ẽem ko ncẽes gúù sa kóḿ kam kò Jeso ba bìrí a máá: “Ts'eekg'ai me e gha ii, ẽe gha ko dòàs Nqarim di x'aian dis koe tc'õó ba!” témé.

16 Me *Jeso ba* xo̱a me a máá: “C'ẽem khóè ba kò hãa, kaias dòà sa kò kúrú, a kái ne khóè ne tciia óá ba.

17 “Eẽs dòàs di x'aè kam ko gam dim qãà ba tséé̱a úú, síím gha ẽe kò tciiè̱a hã̱a ne bìrí a máá: ‘Wèé zi gúù zia kg'ónòè̱a hã̱a ke tu hàà,’ témé ka. 18 Igabaga ne ko wèé̱a ne ga cúíta méé a tshoa-tshoa a c'ẽe zi tséé zi ka ne ma qgóó̱a tòóè̱a sa nxàe. Tc'ãà di ba kò máá: ‘Ncãar xhárà ba x'ámá, qõò méér naka síí bóò mes gúù si i, ke cgóm̀na kg'aika qãà te,’ témé. 19 Me c'ẽe ba máá: ‘Ncãar 5 xu ghòè xu jokoan di xu x'ámá, a ncẽer ii ka ko síí kúrú̱a bóò xu, ke cgóm̀na kg'aika qãà te,’ témé. 20 C'ẽem igabam kò máá: ‘Khóè sar kạ̀basega séè̱a hã̱a, khamar síí tite,’ témé.

21 “Me qãà ba kạ̀bise a hàà ncẽe zi gúù zi gam ka q'õòsem koe xàà. Me kò x'áé-kg'ao ba xgóà, a gam dim qãà ba bìrí a máá: ‘Qháé naka tsia x'áé xu koe hẽé, naka x'áé tcúú xu koe hẽéthẽé síí, naka tsia síí ẽe dxàua ne hẽé, ẽe nqo̱ara ne hẽé, ẽe káà tcgái ne hẽé, naka ts'íìko ne hẽéthẽé, séè naka ncẽe koe óá,’ témé. 22 Me *gaa koe guus ka* qãà ba máá: ‘Tíí q'õòè, ẽe tsi nxàe̱a hã̱a sa kúrúse̱a, igabaga i qanega ntcõó-q'ooan hàna,’ témé.

23 “Me nxãaska qãàm ka q'õòse ba bìrí me a máá: ‘Dàò xu koe hẽé naka x'áéan xg'aeku di xu dàò-coa xu koe hẽéthẽé qõò naka tsia kúrú ne naka ne hàà, nakam gha nxãasega tirim nquu ba cg'oè. 24 Bìrí tu ur ko, ẽe kò tciiè̱a hã̱a xu khóè xu ka cúím ga ba tiris dòàs di tc'õoan xám̀a hã̱a tite!’ témé,” tam Jeso ba méé.

Xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrú̱a ne
(Mt 10:37-38)

25 Zi kò kaia zi xg'ae zi Jesom cgoa qõò. Me kạ̀bise a bìrí ne a máá: 26 “Ncẽè c'ẽem *khóèm* kò Tíí koe hàà kg'oana, igabam kò xõò ba, kana xõò sa, kana gam dis khóè sa, kana gam di cóá ne, kana káíkhoe̱a ba, kana qõe̱a ba ga igaba hòre tama, kana gam di kg'õèan igaba hòre tama nem cuiskaga Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite. 27 Dìím wèém ẽe gam dim xgàu hìi ba dcẽé naka xùri Te tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

28 “C'ẽedaokam gaxao ka c'ẽe ba qáòm nquu ba tshào kg'oana, ka ba gáé kg'aika ntcõó naka tc'ẽe-tc'ẽesea hã̱a tite, nta noo marian ko qaase sa, gaas tséé sam ga xg'ara-xg'ara cgoa a? 29 Eẽm ko tshoa-tshoa sa kúrú, a kò xg'ara-xg'ara sa ka tààè, nem gha wèém khóèm ẽe ko bóò me ba kg'ãè me khama, 30 a kg'ui a máá: ‘Ncẽem khóè ba tshoa-tshoa a ko tshào, igabam xg'ara-xg'aran ka tààè̱a hã̱a,’ témé.

31 “A ncẽè c'ẽem x'aigam kò 10,000 xu ncõo-kg'ao xu úúa hãa, a ko síí c'ẽem x'aigam 20,000 xu ncõo-kg'ao xu úúa hãam cgoa x'ãàku, ne ba gáé kg'aika ntcõó naka tc'ẽe naka bóò tama, tc'ãòa hãa qaria nem úúa hãa sa, síím ga c'ẽem x'aiga ba x'ãà cgoa a? 32 A ncẽè gatàm kò hẽé tama, nem gha tchõà xàà-kg'ao xu tséé*a* úú, c'ẽem qanega nqúù ii koe, xu síí tòókuan dtcàrà. 33 Gatà iim dàòm kam, dìím wèém ẽe gatu xg'aeku koe hãa ba, a gam di zi gúù zi wèé zi ẽem úúa hãa zi aagu tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

Tạbean hẽé naka x'áà ba hẽéthẽé e
(Mt 5:13; Mk 9:50)

34 “Tạbea ne qãè e, igaba i kò tạbean gaan di tsạu-q'ooan ka kaà cgaeè, ne i gha gaicara ntama ma kúrúè a tsạu? 35 Góḿan koe ga hẽé naka cg'urian ẽe tcheèguèa koe ga hẽéthẽé i káà tséé e, a ko khóèan ka tchàa za aaguè. Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóḿ,” tam méé.

15

Họ̀ra ko hãas ghùu sa
(Mt 18:12-14)

1 C'ẽem cáḿ ka i kò wèé mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hẽé naka chìbi-kg'aoan hẽéthẽé Jesom koe cúù-cuuse, hàà ne gha komsana Me ka. 2 Xu Farasai xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé tshoa-tshoa a kg'uia mááse a máá: “Ncẽem khóè ba ko chìbi-kg'ao ne qãèse hààkagu, a ko gane cgoa tc'õó,” témé.

3 Me nxãaska Jeso ba ncẽes sere-sere sa bìrí xu a máá: 4 “C'ẽem-kg'áḿ kam gatu ka c'ẽe ba 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg'aeku koe cúí sa họ̀à, ne ba cuiskaga ẽe zi 99 zi qãáka guu, naka ẽe họ̀ara hãa sa síí qaa, naka ba nxãakg'aiga síí hòò si tite? 5 A ẽem kòo hòò si, nem gha kaisase qãè-tcao a ba a gha nxạra ba koe dcẽé si. 6 Eẽm ko x'áé koe hàà nem gha gam ka tcáràse ga xu xg'ae-xg'ae gam di qhàòan cgoa, a bìrí ne a máá: ‘Tiris ghùus ncẽe ko họ̀ara hãa sar hòòa ke tu tíí cgoa qãè-tcao,’ témé. 7 Bìrí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúím ka i gha nqarikg'ai koe qãè-tcaoan hãa, cúím chìbi-kg'aom ẽe ko chìbian koe tcóósem domka, 99 ne khóè ne ẽe tchàno ne e *ta ko méée ne ka*, ncẽe chìbian koe tcóóse qaa tama ne.

Aagusea ko hãam qano mari ba

8 “Kanas kò c'ẽem-kg'áḿ ka khóès 10 qano mari xu úúa hãa sa, c'ẽem ka aaguse cgaeè, ne sa gáé ga táá x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa dàò, naka nquu ba xgài q'oo, naka qãèse ẽem mari ba qaa, naka nxãakg'aiga síí hòò me tite? 9 Eẽs kò hòò me nes gha gas di tcáràn hẽé naka gas di qhàòan hẽéthẽé tciia xg'ae, a máá: ‘Marim ẽe kò aagusea hãa bar hòòa hãa ke tu tíí cgoa

qãè-tcao,' témé. 10 Bìrí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúím ka i gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe qãè-tcaoan hãa, cúím chìbi-kg'aom ẽe gha gam di chìbian koe tcóósem domka," tam méé.

Họàra ko hãam cóá ba

11 Me Jeso ba nxãaska máá: "Khóèm cámh̀ cóá tsara kò úúa hãa ba kò hãa. 12 Me cg'áré ba xõò ba bìrí a máá: 'Aboè, tsari zi gúù zi q'aa-q'aa máá tsam m, naka tiri gha ii zi máà te,' témé. Me kò gam di gúùan gam di tsara cóá tsara q'aa-q'aa máá.

13 "Me cg'áré ba cg'orò xu cámh́ xu qãá q'oo koe gam di zi gúù zi wèé zi x'ámágu, a ba a marian séè, a x'áéa ba guu, a nqúùm nqõóm koe qõò, a síí gaa koe gam di marian x'ãè a cg'ãè zi gúù zi koe xgãá. 14 Eẽm ko gam di zi gúù zi wèé zi tséékagua xg'ara kas kò gaam nqõóm koe qhóó sa tcãà, me tshoa-tshoa a *ẽem cóá ba* qóḿ cgoa qgóóku. 15 Kam ko c'ẽem khóèm gaam nqõóm dim koe síí a síí tsééan dtcàrà, me nxãa ba gam dim xháràm koe tsééa úú me, síím gha xgùuan kòre ka. 16 Me kò káíse tc'ẽea hãa, xgùuan di tc'õoan cgoam ga kg'õèkaguse sa, i kò táá cúí khóè ga c'ẽe gúù tc'õó di ga máà me.

17 "Me ẽem ko ẽe sa bóòa q'ãa ka bìríse a máá: 'Nta noo tséé-kg'aoan àbom dia káí tc'õoan úúa, ra ko tíí ncẽe koe xàbàn ka cg'õoè. 18 Xgoabar gha a àbom koe síí, a ra a gha síí bìrí me a máá: 'Aboè, nqarikg'aian hẽé naka tsáá cookg'ai koe hẽéthẽé ra chìbian kúrúa hãa. 19 Tsarir cóá ra a tar ga ma tciiè sar kg'ano tama; ke tsari xu tséé-kg'ao xu khama ma qgóó te,' tam méé. 20 A ba a xgoaba, a xõòm koe qõò.

"Eẽm qanega nqúù ii kam kò xõò ba bóò me, a thõò-xama máá me, a qàròa síí cgae me, a síí xgábé me, a x'obè me. 21 Me cóáse ba bìrí me a máá: 'Aboè, nqarikg'aian hẽé naka tsáá cookg'ai koe hẽéthẽé ra chìbian kúrúa hãa. Tsarim cóá ba tar gha ma tciiè sar kg'ano tama,' témé. 22 Me xõò ba gam di xu qãà xu bìrí a máá: 'Qháése xao t'õèm qgáí ba óá, na hàà hạakagu me, naka xaoa tcãà tshàu sa tcãà tshàu me, naka xaoa nxàbokagu me. 23 Naka xaoa síí tsauam ghòè-coa ba séè na cg'õo, naka ta kg'oo na dòà sa kúrú. 24 Ncẽem cóám tiri ba kò x'óóa hãa, igabam ncẽeska kg'õèa hãa; họàram kò hãa igabam hòòsea hãa ke,' tam méé. Ne tshoa-tshoa a dòà sa kúrú.

25 "Gaa x'aè kam kò gam ka cóásem kaia ba xhárà-kg'ai za hãa. Síím kạbise a x'áéan qàe koe hãa kam ko khóè ne kóḿ ne ko nxáè a ko ntcãà. 26 Kam kò c'ẽem qãà ba tcii a tẽè, dùús ko kúrúse sa. 27 Me nxãa ba xọa me a máá: 'Tsáá qõe ba kạbisea hãa, me saò ba qãèsem kạbisea hãas gúùs domka tsauam ghòè-coa ba qhàea hãa,' témé. 28 Me káímkhoe ba kaisase xgóà a ba a nquum q'oo koe tcãàn xguì.

“Me kò xõò ba tcg'oa a hàà dàna me. 29 Me xo̱a me a máá: ‘Bóò, kái kurian ncẽeta noor qãàm khama ma tséé́a máá tsia hãa, a qanega tsari x'áè-kg'áḿan ntcoe ta ga hãa. Igaba tsi qanega piri-coas ga sa máà te, nakar gha nxãasega tíí tcárà ne cgoa dòà sa kúrú ta ga hãa. 30 Igaba ẽem ko ncẽem cóám tsari ba ka̱bise, ncẽe kò tsari zi gúù zi cg'áràn koe kõ̱è cgoa ba, ka tsi kò tsauam ghòè-coa ba cg'õoa máá me,’ témé. 31 Me xõò ba bìrí me a máá: ‘Tiri cóáè, tsáá tsi wèé x'aè ka tíí cgoa hãa, i tiri gúùan wèé ga tsari i. 32 Gaa domka méé ta kõ̱è naka qãè-tcao, tsáá qõem ncẽe ba kò x'óóa hãa, igabam ncẽeska kg'õèa hãa; ho̱àram kò hãa, igabam hòòsea hãa domka,’ témé.”

16

Tc'ẽegam nquu kòre-kg'ao ba

1 Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “C'ẽem khóè ba kò hãa qguùa ba, a ba a kò nquu kòre-kg'ao ba úúa hãa, ncẽe gam di zi gúù zi kò ko kòre ba. I ko xààn hààra hãa, gaam nquu kòre-kg'ao ba ko gam di zi gúù zim ko ma tc'ẽe khama ma tséékagu sa. 2 Me nxãaska gam ka q'õòse ba tciia tcãà me a máá: ‘Dùú sa ncẽer ko tsáá ka kóḿ sa? Tsari tséé-q'ooan dis tcgãya sa máà te, gaicara tsi cuiskaga nquu kòre-kg'ao ba kúrúa hãa tite ke,’ témé.

3 “Me nquu kòre-kg'ao ba bìríse a máá: ‘Dùú sa ra gha kúrú, ncẽe tíí q'õòm ko tséé́a te xhùu cgae te ka? Tshào cgoar gha qarian tc'ãòa hãar úú tama, a ra a ko gataga dtcàràn ka *cgóm̀gase* sau-cgaekaguè. 4 Ncẽeskar q'ana hãa dùú sar gha kúrú sa, nxãasega ne gha khóè ne x'áéa ne koe qãèse hààkagu te ka, ncẽe koer ko tséé́an koe tcg'òóè ne,’ tam méé.

5 “Kam ko wèé ne khóè ne ẽe kò gam ka q'õòse ba chìbian kúrú cgaea ne cúí cúí tcii, a tc'ãà di ba bìrí a máá: ‘Tíí q'õòm koe tsi nta noo chìbian úúa?’ témé. 6 Me xo̱a me a máá: ‘100 xu gàba xu *olife dis hìis di* nxúùan di xu u,’ témé. Me máá: ‘Tsaris tcgãya sa séè naka qháése ntcõó naka 50 xu góá tòó,’ témé. 7 Me nxãaska cám̀ di ba bìrí a máá: ‘Kháé tsáá ka, nta noo chìbian tsi úúa?’ témé. Me máá: ‘100 xu cãa xu maberean di xu u,’ témé. Me bìrí me a máá: ‘Tsaris tcgãya sa séè naka 80 xu góá tòó,’ témé.

8 “Me kò gam ka q'õòse ba gam dim nquu kòre-kg'aom tcom-tcomsa tama ba dqo̱m̀, tc'ẽegasem tséé́a hãa khama. Ncẽem kámám di ne khóè nea gane ka c'ẽea ne cgoa *tséé́an koe* x'áàn di ne cóá ne ka kaisase tc'ẽega ne e khama. 9 Tíí ra ko bìrí tu u a ko máá: Nqõómkg'ai di x'aian cgoa tcáràn kúrú, naka tua gha nxãasega ẽe i kò x'aian kaà ne, chõò tamam x'áém koe qãèse hààkaguè. 10 Dìím wèém ẽe cg'áré gúùan koe tcommèa hãa ba gha thẽé kaian koe ga tcommè. Dìím wèém ẽe cg'áréan

koe tcommè tama ba gha thẽé ẽe kaian koe ga táá tcommè.
11 Kháé nxãaska ncẽè nqõóm di zi qguù zi qgóó koe tu kò tcom-tcomsa tama, ne tua gha ntama ma tseeguan di qguùan qgóó koe tcommè? 12 Khama ncẽè c'ẽem khóèm di zi gúù zi ka tu kò tcom-tcomsa tama ne, tu gha nxãaska gatu di zi diín ka máàè?

13 "Cám̀ x'aigan gha tséé a máám qãà ba káà me e. C'ẽe bam gha hòre, a c'ẽe ba ncàm̀ khama, kanam gha c'ẽem koe dtcãàse, a c'ẽe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hẽé naka x'aian dim nqárì ba hẽéthẽé tsara cúí x'aè ka tséé a máána hãa tite," tam méé.

Jeso ba ko porofiti xu ka hẽé naka Johanem ka hẽéthẽé kg'ui (Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

14 Eẽ xu ko Farasai xu, ncẽe marian ncàm̀a hãa xu wèé gúùan ncẽe kóḿ, ka xu kò kg'ãèa ncọi Me. 15 Igabam kò Jeso ba bìrí xu a máá: "Khóè ne cookg'ai koe xao ko tchàno iise bóòse, igabagam Nqari ba tcáóa xao q'ana hãa. Eẽ ko khóèm ka cgáé iise bóòè sam ko Nqari ba tcgái-q'ooa ba koe cg'ãa-cg'ana iise bóò khama.

16 "X'áèan hẽé naka porofiti xu hẽéthẽéa kò hãa i nxãakg'aiga síí Johanem di x'aèan tcãà, i kò gaa koe guus ka nxãaska Nqarim di x'aian di qãè tchõàn xgaa-xgaaè, i kò wèé khóèan ghùi tcáó a tcana máá a. 17 Nqarikg'aian hẽé naka nqõómkg'ai hẽéthẽéa gha kaà sa thamka si i, igaba cg'áré xòè-coan x'áèan di ga kaà sa thamka tama.

18 "Wèém khóèm ẽe ko gam dis khóè sa aagu, a c'ẽes khóè sa séè ba ko cg'áràn kúrú, me gataga ẽe aaguèa hãas khóè sa ko séèm khóè ba thẽé ko cg'áràn kúrú," tam méé.

Lasaro ba hẽé naka qguùam khóè ba hẽéthẽé e

19 *A ba a máá:* "C'ẽem khóèm qguùa hãam, kái marian ko tc'óàm qgáím ncọà ba hạna hãa ba kò hàna, a kòo wèé x'aè ka dòàs q'oo koe kg'õè. 20 Me kò gataga c'ẽem khóèm Lasaro ta ko ma tciièm dxàua hãa ba hãa, ncẽe kòo gam dis xhàros-kg'áḿ koe káíse xóé ba, a kò cgáé-q'ooa ba koe kái chìbian úúa hãa. 21 A kò káíse ncóóa hãa ẽem khóèm qguùa hãam dim tafolem koe ko guu a tcheè tc'õoan cgoam gha kg'õèkaguse sa. Gataga i kòo hạghuan igabaga hàà a hàà gam di zi chìbi zi tshãà.

22 "Me x'aè ba hàà me ẽem dtcàrà-kg'aom dxàua kò hãa ba x'óó, xu moengele xu séè a síí Abrahamam qàe koe ntcòó me, me ẽe kò qguùa hãa ba thẽé x'óó, a síí kg'ónòè. 23 Igabam kò x'óóa ne khóè ne dim qgáìm xgàrakuan dim koe kaisas thõòs koe hãase, ghùi-kg'ai a Abrahama ba bóò, me nqúù ii, me Lasaro ba qàea ba koe ntcõe, 24 kam ko q'au a máá: 'Abrahama, àboè, thõò-xama máá te, naka tsia Lasaro ba tséé a óá, nakam gha hàà nxãasega tshàu c'ama ba tshàan q'oo koe tcãà naka tạma te qgài-qgai, kaisas thõòs koer hãa ke,' témé.

25 “Me kò Abrahama ba xǫa me a máá: ‘Tiri cóáè, tc'ẽe-
tc'ẽese, kg'õèa tsi q'oo koe tsi kò tsáá qãè gúùan máàèa, me
kò Lasaro ba tshúù zi gúù zi máàè, igabam ko ncẽeska qgài-
qgai tcáóè, tsi ko tsáá thõòan xám̀kaguè. 26 Me gataga, wèé zi
gúù zi ncẽe zi oose, sitsam hẽé naka tsáá hẽéthẽé xae xg'aeku
koe kaiam qàm ba kúrúèa hãa, q'ooè tite ba, nxãasega ne gha
ncẽe koe guu a ẽe koe síí kg'oana ne hẽé naka ẽe koe guu a
q'oase hàà kg'oana ne hẽéthẽé tààè ka,’ tam méé. 27 Me máá:
‘Aboè, nxãaskar ko dtcàrà tsi, tirim xõòm dim nquum koe tsi
gha Lasaro ba tsééa úú sa, 28 nakam síí tíí qõe ga xu 5 xu gaa
koe hãa xu q'ãa-q'ãa, naka xu gha nxãasega táá gataga thẽé
ncẽer hànam qgáìm xgàrakuan dim koe hàà guu,’ témé.

29 “Me kò Abrahama ba xǫa me a máá: ‘Tsáá qõe ga xua
Moshe ba hẽé naka porofiti xu hẽéthẽé di zi Tcgãya zi úúa, ke
méé xu komsana zi,’ témé. 30 Me máá: ‘Nxãan tama a, àbo tsi
Abrahama tseè, igaba ncẽè c'ẽem khóèm kò x'ooan koe guu a
síí cgae xu, ne xu gha gaxu di chìbian koe tcóóse,’ tam méé.

31 “Me Abrahama ba bìrí me a máá: ‘Moshe ba hẽé naka
porofiti xu hẽéthẽé xu kò komsana tama, ne xu cuiskaga
khóèm ẽe x'ooan koe tẽeam *ko méés ga sa* dtcòm̀a hãa tite,’
témé.”

17

Chìbia ne
(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

1 Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Ẽ
ko khóèan chìbian kúrúkagu gúùan méé i hãas gúù si i, igaba i
gáé tsóágase ẽe ko gaa cg'ãè-kg'ooan kúrú ba cg'ãèa máána hãa!
2 Gam ka i gha qãè e, gái cgoa dis nxǫ̃ás kaias kòo qg'áóa ba
koe qáéa tòóè, me kaiam tshàam q'oo koe xaoa tcãàè ne, guuè
naka ncẽe ne cg'áré ne ka c'ẽe ba chìbian kúrúkagu tamase. 3 Ke
méé tu kòresea hãa.

“Tsáá qõem kòo chìbian kúrú, ne méé tsi dqàè me, naka ẽem
kòo chìbi bóòse ne qgóóa máá me. 4 Eẽm kòo cáḿ q'oo koe 7
q'oro chìbian kúrú cgae tsi, a ba a 7 q'oro kǫ̀bise a hàà cgae tsi,
a hàà chìbi bóòse ne méé tsi qgóóa máá me,” tam méé.

Dtcòm̀a ne

5 Xu x'áè úú-kg'ao xu X'aigam *Jeso* ba bìrí a máá: “Sixae di
dtcòm̀an kaikagu,” témé.

6 Me X'aiga ba xǫa xu a máá: “Dtcòm̀an xao kò úúa hãa,
mosetara dis hìis dim tc'ubim khama noo o, ne xao ga ncẽes
hìis kaias faia di sa bìrí a máá: ‘Tǫbea si cgoa q'óè naka síí
tshàam q'oo koe xhárà̀se,’ témé, nes ga komsana xao o.

Qãàm di tsééa ne

7 “C'ẽedaokam gaxao ka c'ẽe ba xhárà̀ko máá me kana ghùuan
ko kòrea máá mem qãà ba úúa, ne ba gha ẽem qãáka guua hãa
ne bìrí a máá: ‘Qháé naka hàà ntcõón tsam tc'õó?’ témé. 8 Kana
ba cuiskaga bìrí me naka máá: ‘Dqòa di tc'õoan tsãà̀gua máá
te, naka tsia ẽer hãa a ko tc'õó a ko kg'áà x'aè ka kg'ónòse naka
qãà te, ẽer kòo xg'ara ne tsi gha tsáá igaba thẽé tc'õó a kg'áà
ke,’ témé̀a hãa tite? 9 Gam dim qãà ba ba gha qãè-tcaoa máá,
ẽem kò bìrí me sam kúrúa hãa domka? *Cuiskaga a!* 10 Gaxao
ka igaba i gha thẽé gatà ii: wèés gúùs ẽe xao kúrú si xao gha
ka máà̀èa hãa sa xao kò kúrúa xg'ara ne xao gha máá: ‘Cg'ãa-
cg'ana di xae qãà xae e, sixae ga kò kúrúa hãa tsééan cúí ga xae
kúrúa hãa khama,’ témé,” tam Jeso ba méé.

10 xu khóè xu lepero dis tcìì sa kò tsà̀ara hãa xu

11 Eẽm dà̀òm koe hãa a ko Jerusalema koe qõò, kam kò Jeso
ba Samaria hẽé naka Galilea hẽéthẽé xg'aeku koe ko nqáé.
12 Eẽm ko c'ẽem x'áé-coam koe tcãà, ka xu kò 10 xu khóè xu
lepero dis tcìì sa kò tsà̀ara hãa xu xg'ae cgoa Me. A xu a kò
nqúù ka téé 13 a q'au a máá: “Jesoè, X'aigaè, thõò-xama máá
xae e!” témé. 14 Eẽm ko bóò xu kam kò bìrí xu a máá: “Qõò xao
peresiti xu koe naka xu síí bóò xao o,” témé.

Eẽ xu ko qõò ka xu kò q'ano-q'anoè. 15 Eẽm ko gaxu ka c'ẽe
ba bóòse a qãèkaguèa kam kò kạbise a q'aua Nqari ba dqọm̀.
16 Góḿankg'ai koem kò qám̀se Jesom nqà̀rè-kg'am koe, a ba a
qãè-tcaoa máá Me. Ncẽem khóè ba kò Samaria dim khóè me
e. 17 Me kò Jeso ba tẽèm cgoa xọa a máá: “10 xu khóè xu gáé
kò qãèkaguè tama, xu c'ẽe xu 9 xu ndaa? 18 Dùús domka ba
ncẽem khóèm tãá za guuam cúí ba hà̀à ko Nqari ba dqọm̀?”
témé. 19 A ba a bìrí me a máá: “Tẽe naka tsia qõò, tsari dtcòm̀a
nea kg'õèkagu tsia hãa ke,” témé.

Nqarim di x'aian di hà̀à-q'ooa ne
(Mt 24:23-28, 37-41)

20 Eẽ xu ko Farasai xu tẽè Me, n-cáḿa i ko Nqarim di x'aian
hà̀à sa, kam ko xọa xu a máá: “Nqarim di x'aia nea qãèse ko
bóòèkose hà̀às gúùs tama si i, 21 kana i cuiskaga khóèan máá:
‘Bóò, ncãa ga ia,’ kana: ‘Eẽ ga ia,’ témé̀a hãa tite, Nqarim di
x'aia nea gatu xg'aeku koe hãa khama,” tam méé.

22 A ba a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “X'aè
ba ko hà̀à, hà̀à xao gha Khóèm dim Cóám di xu cáḿ xu ka c'ẽe
ba bóòan xgónè ba, igaba xao cuiskaga bóò mea hãa tite. 23 Bìrí
xao o ne gha a máá: ‘Eẽ síí hãa koe bóò!’ kana ‘Ncẽe koe bóò!’
témé, igaba táá qõò kana xùri ne guu. 24 Eẽm ko ma túú-tebe ba
x'áà, a ko c'ẽem xòèm koe guu a síí c'ẽem xòèm koe nqarikg'aian
x'áà-x'aa khama i gha ma Khóèm dim Cóám ka ii, Gam dim cáḿ

ka. 25 Igaba méém kg'aia kái zi gúù zi koe xgàrase, naka baa
ncẽes qhàòs ka bóòa xguìè.
26 "Ncẽe i kò Nowam di cáḿan ka ii khamaga i gha Khóèm
dim Cóám di cáḿan ka ii. 27 Khóè ne kòo tc'õó, a kòo kg'áà, a kòo
séèku, a kòo séèkuan bìríku, me nxãakg'aiga Nowam ko arakam
koe tcãàm cáḿ ba síí hàà, me kò tshàa-dxoo ba hàà, a hàà wèé
ne ne kaàkagu.
28 "Lotem di cáḿan cgoa i ko cúí ii, khóè ne kòo tc'õó, a kòo
kg'áà, a kòo x'ámá, a kòo x'ámágu, a kòo xhárà, a kòo tshào.
29 Igabaga ẽem ko Lote ba Sodoma koe guu a qõòm cáḿ kam
kòo c'ee ba hẽé naka dàokom nxúì ba hẽéthẽé nqarikg'ai koe
guu a hàà wèéa ne ga kaàkagu.
30 "Ncẽeta cgáéga i gha ii, Khóèm dim Cóám ko hàà x'áísem
cáḿ ka. 31 Gaam ẽe nquuan tcọbe koe hãa, i gam di gúùan
nquuan q'oo koe hãa ba méém táá xõa naka síí séè e guu;
gataga méém xháràn koe hãa ba táá kạbise guu. 32 Lotem dis
khóè sa tc'ẽe-tc'ẽese. 33 Dìím wèém ẽe ko gam dis kg'õè sa qgóóa
qari bas gha aaguse cgae, igaba dìím wèém ẽe ko *Tíí domka*
gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ba gha qgóóa qari si. 34 Bìrí tu
ur ko a ko máá: Eẽm ntcùúm ka i gha cáṁ khóèan cúím tcoàm
koe x'óṁa hãa, me gha cúí ba séèè, me cúí ba guuè. 35 Cáṁ khóè
sara gha xg'ae a ko maberean táó, si gha c'ẽe sa séèè, si c'ẽe sa
guuè," tam méé. 36 *

37 Xu kò *xgaa-xgaase-kg'ao xu* tẽè Me a máá: "Nda koe,
X'aigaè?" témé. Me xọa xu a máá: "Eẽ x'óóa hãam tc'áróm hãa
qgáì koe i gha kg'ãéan xg'ae," témé.

18

Dxàe-ntcõa sa hẽé naka bóòa-tcg'òó-kg'ao ba hẽéthẽé khara dis sere-sere sa

1 Jeso ba kò *Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao* xu c'ẽes sere-seres
ka bìrí, wèé x'aè ka méé xu còrè, naka táá xhõen-tcáó di sa, 2 a
ba a máá: "C'ẽem x'áé-dxoom koem kò bóòa-tcg'òó-kg'ao ba hãa,
Nqari ba kò q'áò tama ba, a khóè ga tchõà úú cgoa tama. 3 Si kò
gataga dxàe-ntcõa sa ẽem x'áé-dxoom koe hãa, wèé x'aè ka kò ko
hàà cgae me, a ko máá: 'Tchànose bóòa tcg'òó naka tiri cg'õo-
kg'aoan x'áí tchàno ra ii sa,' témé sa. 4 Me kò *gaam bóòa-tcg'òó-
kg'ao ba* x'aè ba xguì, igabam kò kháóka bìríse a máá: 'Nqari
bar q'áò tama, a ra a khóèan cgoa ga tchõà úú tama, 5 igabas
ko ncẽes dxàe-ntcõa sa xhõé-xhõe te domkar gha kg'uia máá si.
Gatàr kò hẽé tama nes gha wèé x'aè ka qõòa máá te ka xhõe-
xhõe te khama,' témé," *tam Jeso ba méé.*

---

* **17:36:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uian úúa: 36 "Cáṁ khóèa nea
gha xháràn koe hãa, me gha c'ẽe ba séèè, me gha c'ẽe ba guuè."

6 Kam kò X'aiga ba máá: “Tchàno úú tamam xgàra-kg'aom
ko méé sa kóḿ. 7 Kháé ba gáé Nqari ba cuiskaga Gam di ne
khóè ne ẽem nxárá tcg'òóa hãa ne tchànoan máàna hãa tite,
ncẽe ko ntcùú ba hẽé naka koaba ba hẽéthẽé Gam koe kg'ae
ne? Kana ba gha hùia ne ka nqúù tcáó ii? 8 Bìrí tu ur ko a ko
máá: qháésem gha tchànoan máà ne, témé. Gatà i ga ii igaba ba
gha Khóèm dim Cóá ba ẽem kòo nqõómkg'ai koe hàà ne hàà ẽe
dtcòm̀a hãa ne hòò?” témé.

Farasai ba hẽé naka mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hẽéthẽé tsara dis sere-sere sa

9 Jeso ba kò gataga thẽé ncẽes sere-sere sa khóè ne ncẽe gane
cúí ne tcomsea hãa, a c'ẽe khóèan ntcoea hãa ne bìrí, 10 a ba a
máá: “Cám̀ khóè tsara kò còrè-nquum koe qõò a ko síí còrè, c'ẽe
ba kò Farasai me e, me c'ẽe ba mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e.

11 “Farasai ba kò tẽe a còrèa mááse a máá: ‘Nqariè, qãè-tcaoar
ko máá Tsi, c'ẽe ne khóè ne khamar ii tama khama, ts'ãà-kg'ao
ne, cg'ãè cau ne, cg'árà-kg'ao ne, kana ncẽem mari xg'ae-xg'ae-
kg'aom khamaga igaba, 12 a ra a ko cám̀ q'oro bekem ka tc'õoan
carase, a ko wèéan ẽer ko hòò koe cúís tshàu-q'oos dian tcg'òó
a máà,’ témé.

13 “Igabam kò mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba nqúù ka téé, a ba
a táá nqarikg'ai koe ga ghùi-kg'ai, a dxùua ba xg'áḿ a máá:
‘Nqariè, tíí chìbi-kg'ao ra thõò-xama máá,’ témé.”

14 *Me Jeso ba bìrí ne a máá:* “Bìrí tu ur ko, ncẽem khóè ba kò
Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòèa hãase x'áéa ba koe dìbi,
c'ẽem oose; wèém khóèm ẽe ko kaikaguse ba gha cg'áré-cg'areè
khama, igaba gaam ẽe ko cg'áré-cg'arese ba gha kaikaguè,” tam
méé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'eekg'ai
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

15 C'ẽe ne khóè nea kòo cóán Gam koe óá, nxãasegam gha hàà
tshàua ba tòó cgae e ka. Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ncẽe sa
bóò, ka xu kò dqàè ne. 16 Igabam kò Jeso ba cóán Gam koe tciia
óá a máá: “Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu!
Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke. 17 Tseegua ner ko bìrí tu
u: Dìím wèém ẽe Nqarim di x'aian cóám ko ma séè e khama
ma séè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite,” témé.

Qgùuam tc'ãà-cookg'ai ba
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

18 Me kò c'ẽem tc'ãà-cookg'ai ba Jeso ba tẽè a máá: “Qãè Tsi
xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chõò tamas kg'õè
sa hòò?” témé. 19 Me Jeso ba máá: “Dùúska tsi ko ‘Qãè Tseè’ ta
ma tcii Tea máá? Cúí khóè ga qãè tama igaba Nqarim cúí Me
e ka. 20 X'áèan tsi q'ana: ‘Táá cg'áràn kúrú guu, táá cg'õo guu,
táá ts'ãà guu, táá tshúù-ntcõan nxàe guu. Saò ba hẽé naka saò

sa hẽéthẽé tcom,' ta ko méé e," témé. 21 Me xo̱a a máá: "Cg'áré-q'ooa te koe gar guu a ko ncẽe x'áèan wèé ga komsana," témé. 22 Eẽm ko Jeso ba ncẽes gúù sa kóḿ kam kò bìrí me a máá: "Cúís gúùs qanega tsi tcàoa sa *ncẽe si i*: X'ámágu wèés gúùs ẽe tsi úúa hãa sa naka tsia ẽe dxàua hãa ne khóè ne marian sama, naka tsia nqarikg'ai koe x'aian úú, naka tsia hàà xùri Te," témé. 23 Igaba ẽem ko ncẽe sa kóḿ kam kò kaisase tshúù-tcao, kaisase qguùam khóè me e kò ii khama.

24 Me kò Jeso ba bóò me, a máá: "Tsóágase i gáé qaria, ẽe kái mari a qguùa hãa ne gha Nqarim di x'aian koe tcãà sa. 25 Thamka a kameles gha dqààm tcgái dim kòm̀ koe tcg'oa sa, qguùam khóèm gha Nqarim di x'aian koe tcãàn ka," témé. 26 Ne kò ẽe ko kóḿ m ne tẽè a máá: "Kháé ba gha nxãaska dìí ba kgoaraè?" témé.

27 Me Jeso ba xo̱a a máá: "Gúù zi ncẽe khóè ne ko tàà zia Nqari ba tàà tama," témé. 28 Me Petere ba máá: "Bóò, sixaea x'áéa xae guu a ko xùri Tsi," témé.

29 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tseegua ner ko bìrí xao o: Khóèm ẽe Nqarim di x'aian domka x'áéa ba, kana gam dis khóè sa, kana qõea ba, kana gam ka xõògа ne, kana cóáa ba guua hãa ba káà me e, 30 ncẽe gha ncẽem x'aèm ka káían máàè tamase kg'ama tcg'oa ba, naka hààkos kg'õès chõò tamas koe hẽéthẽé e," témé.

Jeso ba ko nqoana di sa Gam dis x'oos ka kg'ui (Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

31 Jeso ba kò 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cúía séèa tcg'òó a bìrí xu a máá: "Bóò! Jerusalema koe xae ko qõò, si gha wèés gúùs ẽe porofiti xu ka Khóèm dim Cóám ka góáèa hãa sa tseegukaguè. 32 Tãá zi qhàò zi tshàu q'oo koem gha tcãàè, ne gha nco̱i Me, a cóè Me, a tcg'ae cgae Me, 33 a qoa Me, a cg'õo Me, Me gha nqoana dim cáḿ ka x'ooan koe tẽe," témé.

34 Igaba xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu táá cúí gúù ga kóḿa q'ãa, ncẽe zi kg'ui zi ko nxàe sa kò gaxu koe chóm̀sea hãa khama, xu kò c'úùa hãa dùútsa gúùs kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko káà tcgáím dtcàrà-kg'ao ba qãèkagu (Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

35 Eẽm ko Jeso ba Jeriko sao-xg'ae kam kò káà tcgáím khóè ba dàòm dxùukg'ai koe ntcõóa-ntcõe a ko dtcàrà. 36 Eẽm ko xg'ae sa kóḿ si ko nqáé kam ko tẽè, dùús ko kúrúse sa. 37 Ne bìrí me a máá: "Jesom Nasareta di ba ko nqáé," témé. 38 Me q'au a máá: "Jesoè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te," témé. 39 Ne kò khóè ne ẽe ko còoka hãa ne dqàè me a máá, nqoo méém, témé, igabam kò kaisase q'au a máá: "Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te," témé.

40 Me kò Jeso ba téé, a ba a x'áèan tcg'òó, káà tcgáím khóèm
gha Gam koe óágaè sa. Eẽm ko Gam koe cúù kam ko Jeso ba
tẽè me a máá: 41 "Dùú sar gha kúrúa máá tsi sa tsi ko tc'ẽe?"
témé, me máá: "X'aigaè, bóòr gha sar ko tc'ẽe," ta ma xo̱a. 42 Me
Jeso ba bìrí me a máá: "Xgobekg'amsen tcgáí, tsari dtcòm̀a nea
qãèkagu tsia hãa ke," témé. 43 Me kò kúúga bóò, a ba a xùri Me,
a Nqari ba dqo̱m̀. Ne kò wèé ne khóè ne ncẽes gúù sa ne ko
bóò ka Nqari ba dqo̱m̀.

19

Jeso ba hẽé naka Sakaio ba hẽéthẽé e

1 Me kò Jeso ba Jeriko koe tcãà, a ba a ko nqáé. 2 Gaa x'aè
kagam kò c'ẽem khóèm Sakaio ta kò ma tciiè ba hãa; kaiam
mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e kò ii, a ko gataga qguùa hãa. 3 Bóò
kg'oanam kò hãa Jeso ba dìí Me e sa, igabam kò kaisase xòm̀
me e khama táá bóò Me, khóè nea kò kái ne e khama. 4 Kam
ko còoka qàròa síí, a ba a síí faia dis hìi sa q'ábà, nxãasegam gha
Jeso ba bóò ka, gaa xòè koe méém hàà nqáé khama.

5 Eẽm ko Jeso ba gaam qgáìm koe hàà kam ko ghùi-kg'ai a
bìrí me a máá: "Sakaioè, qháése xõa, tsarim nquum koe méér
ncẽem cáḿ ka hãas gúù si i ke," témé. 6 Me kò qháése xõa, a qãè-
tcaoase Jeso ba qãèse hààkagu. 7 Wèé ne khóè ne ko ncẽes gúù sa
bóò ka ne ko kg'ui a máá: "Kaiam chìbi-kg'aom dim dàra-kg'ao
bam kúrúa hãa," témé. 8 Igabam kò Sakaio ba tẽe a X'aiga ba
bìrí a máá: "Bóò, X'aigaè; tiri zi gúù zi di c'ẽe xòèa ner ko dxàua
ne khóè ne máà, a ncẽè c'ẽe khóèa ner kò kàaraa hãa ner gha
gaan di zi gúù zi 4 q'oro suruta ka̱bi," témé.

9 Me kò Jeso ba bìrí me a máá: "Ncẽem cáḿ ka i kgoarasean
ncẽem nquum koe hãa, ncẽem khóèm igabam thẽé Abra-
hamam ka cóáse me e khama. 10 Khóèm dim Cóá ba hààraa,
hààm gha ẽe aagusea hãa ne qaa a kgoara ka," témé.

10 xu tséé-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 25:14-30)

11 Khóè ne hãa a ko ncẽe zi gúù zi komsana kam kò Jeso ba
sere-seres *ncẽe* sa bìrí ne. Jerusalema qàe koem kò hãa khama
ne kò khóè ne tc'ẽea máá, Nqarim di x'aia nea gha kúúga x'áíse,
ta tc'ẽea. 12 Gaa domkam kò máá: "C'ẽem khóèm x'aigan x'áé
di ba kò nqúùm nqõóm koe qõò, síím gha x'aiga ba kúrúè, a
x'aiga iise ka̱bise ka. 13 Qõòm ko cookg'ai koem kò 10 qãà xu
gam di xu tcii, a wèém khóè ba qano dim marim gautan di
ba máà, a bìrí xu a máá: 'Tseekagu ncẽe maria ne naka i kái
nakar nxãakg'aiga síí ka̱bise na hàà,' témé.

14 "Igabaga ne kò gam nqõóm di ne khóè ne hòre mea hãa,
khama ne kò khóèan tsééa tcg'òó i còò me a síí máá: 'Ncẽem
khóèm gha sita dim x'aiga ba ii sa ta tc'ẽe tama,' témé. 15 Me

kò gaam khóè ba síí x'aiga ba kúrúè a ba a x'áéan koe kạbise. Kam kò x'áèan tsééa tcg'òó, qãà xu ẽem kò marian máànа hãa xum gha tciia mááè di i, nxãasegam gha q'ãa, marian cgoa xu ma tsééa i ma càùsea hãa sa ka.

16 "Me kò kg'aika di ba tc'ãà a hàà, a hàà máá: 'X'aigaè, tsarim mari ba 10 xu mari xu cgoa càùsea hãa,' témé. 17 Me bìrí me a máá: 'Qãèse tsi kúrúa, qãè tsi qãà tseè, cg'áré gúùan koe tsi tcom-tcomsa tsi qãà tsi i domkar gha 10 xu x'áé-dxoo xu máà tsi tsi tc'ãà-cookg'ai,' témé.

18 "Me kò cáṁ di ba hàà a ba a máá: 'X'aigaè, cúím marim ẽe tsi kò máà tea ba 5 mari xu cgoa càùsea hãa,' témé. 19 Me bìrí me a máá: 'Tsáá tsia gha 5 xu x'áé-dxoo xu tc'ãà-cookg'ai,' témé.

20 "Me kò c'ẽem qãà ba hàà a máá: 'X'aigaè, bóò, ncãa ga me e tsarim marim qano di ba; lapim koer kò tcáṁ a chóṁa tòó mea, 21 xgóà tsi khóè tsi i khama, ra kò ko bèe tsi domka. Eẽ tsi tòó tama sa tsi ko séè, a tsi a ko xhárà tama tsia koe ga tcuù,' témé. 22 Me kò bìrí me a máá: 'Tsari kg'uian cgoar gha xgàra tsi, tsáá cg'ãè cau tsi qãà tsi. Q'ana tsi kò hãa xgóàr khóè ra a, a ko ẽer tòó tama sa séè, a ra a ko ẽer xhárà tama koe ga tcuù sa, 23 ka tsi kò kháé nxãaska dùús domka tiri marian síí marian ko tòóè qgáì koe tcãà tama? Nakar gha ẽer ko kạbise ka hàà càùsea i hãa koe séè e?' témé. 24 Me kò nxãaska ẽe cúùse tẽe ne bìrí a máá: 'Mari ba séè cgae me, naka ẽe 10 xu mari xu úúa hãa ba máà me,' témé. 25 Ka ne ko bìrí me a máá: 'X'aigaè, 10 xu mari xum nxãakamaga úúa!' témé.

26 "*Me kò xọa ne a máá:* 'Bìrí tu ur ko, wèém khóèm ẽe úúa hãa ba gha káían máàè, igaba gaam ẽe cúí gúù ga úú tamam ka i gha ẽem úúa hãa gúù-coan ga séèè. 27 Igaba ncẽeska tiri ne cg'õo-kg'ao ne ẽe kò tc'ẽe tama gane dim x'aiga bar gha ii sa ne ncẽe koe óága, naka cookg'aia te koe cg'õo ne,' tam méé."

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)

28 Jesom ko ncẽe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam ko tc'ãà-cookg'ai xu, a Jerusalema koe qõò. 29 Eẽm ko Betefage hẽé naka Betania hẽéthẽé koe cúù, Olife ta ko ma tciièm xàbìm koe, kam kò Jeso ba cáṁ tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó a máá: 30 "Qõò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe. Eẽ tsao ko gaa koe tcãà ne tsao gha donghi-coa ba bóò, me gaa koe qáésea tẽe, ncẽe cúí khóè ga qanega qábì tama ba. Kgoara naka Tíí koe óá me. 31 A ncẽè c'ẽe khóè kòo tẽè tsao o, dùúska tsao ko kgoara me sa ne méé tsao bìrí i naka máá: 'X'aiga ba ko qaa me,' témé," tam méé.

32 Eẽ kò tséééa hãa tsara kò qõò a síí ẽem kò ma bìrí tsara hãa khamaga ma sao-xg'ae me. 33 Eẽ tsara hãa a ko donghi-coa ba kgoara ka ne kò gam ka q'õòse ga ne tẽè tsara a, a máá:

“Dùús domka tsao ko ẽem donghi-coa ba kgoara máá?” témé.
34 Tsara xo̱a a máá: “X'aiga ba ko qaa me,” témé. 35 A tsara
a Jesom koe óá me, a gatsara di qgáían donghi-coam koe tcee,
Me Jeso ba qábì. 36 Eẽm ko qábì a ko qõò ka ne kò khóè ne qgáía
ne dàòm q'oo koe khárà.

37 Eẽm ko dàòm ko nqãaka xõam qgáìm koe cúù, Olife dim
xàbìm koe kas ko wèés xg'aes xgaa-xgaase-kg'ao ne di sa qãè-
tcaoase tshoa-tshoa a kaiam dòm̀ cgoa Nqari ba dqo̱m̀, are-
aresa zi x'áí zi wèé zi ẽe ne bóòa hãa zi domka. 38 A ne a máá:
“Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, X'aigam
ẽe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba.
Tòókuan méé i nqarikg'ai koe hãa
naka i x'áàn kaisase tc'amaka hãa,”
témé.

39 Xu kò c'ẽe xu Farasai xu xg'aes koe kò hãa xu Jeso ba bìrí
a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Tsari ne xgaa-xgaase-kg'ao ne
dqàè,” témé. 40 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: “Bìrí xao or ko: ncẽè
nqoo ne kòo, ne zi gha nxṍá zi tshoa-tshoa a q'au,” témé.

41 Eẽm ko Jerusalema dim x'áé-dxoom koe cúù a ko bóò
me, kam kò kg'ae-kg'ai me 42 a máá: “Tsóágaser gáé ko tc'ẽe,
tòókuan ko óá zi gúù zi tsi gha ncẽe cáḿ ka q'ana hãa sa! Igaba
zi ncẽeska tcgái-q'ooa tsi koe chóḿsea hãa. 43 Cáḿ ba gha hàà
cgae tsi, tsari ne cg'õo-kg'ao ne gha xhàro ba kúrúa nxa̱ma-
nxa̱ma tsi ba, a xg'aekua ne koe tcãà tsi, wèé xòèa tsi koe guu
a. 44 Góḿankg'ai koe ne gha xàbùa qáú tsi, tsáá hẽé naka cóáa
tsi hẽéthẽé e. A ne a tsáá koe cúís nxṍás ga sa c'ẽes tc'amkg'ai
koe guua hãa tite, táá tsi kò Nqarim ko hàà cgae tsim x'aè ba
bóòa tcg'òó khama,” tam méé.

Jeso ba Jerusalema koe (19:45–21:38)

Jeso ba tempelem koe
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

45 Kam ko tempelem q'oo koe tcãà, a ba a ẽe ko x'ámágu ne
tshoa-tshoa a tchàa za xhàia tcg'òó. 46 A ba a bìrí ne a máá:
“Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba gha còrèan dim nquu
ba ii,’ témée, igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne di x'ãè-q'ooan kúrú
mea,” tam méé.

47 Wèé cáḿ kam kòo Jeso ba tempelem koe xgaa-xgaa. Xu
kò kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé,
naka tc'ãà-cookg'ai-kg'ao xu khóè ne di xu hẽéthẽé cg'õo Me
kg'oana. 48 Igaba xu kò cúím dàòm cg'õo cgoa Me xu gham
ga ba hòò tama, wèé ne khóè nea kò Gam di kg'uian qarika
komsana khama.

20

Jesom di qarian ka i ko tẽèè
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

1 C'ẽe cáḿ kam kò Jeso ba tempelem koe hàna a ko xgaa-xgaa, a ko qãè tchõàn chóà máá ne, ka xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka *khóè ne di xu* kaia xu hẽéthẽé hàà cgae Me. 2 A xu a bìrí Me a máá: "Bìrí xae e, dùútsa qari cgoa Tsi ko ncẽe zi gúù zi kúrú sa, kana dìí na ncẽe qarian máà Tsia hãa ncẽe zi gúù zi kúrú di i sa?" témé.

3 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: "Tíí igabar gha tẽè xao o. Ke bìrí Te, 4 Johanem dis tcguù-tcguuku sa kò nqarikg'ai koe guua kana khóèan koea?" témé.

5 Ka xu ko tshoa-tshoa a chóà mááku a máá: " 'Nqarikg'ai koe e,' ta xae kòo méé nem gha máá: 'Dùúska xao kháé nxãaska dtcòm̀ me tama?' témé. 6 Igaba xae kò ko máá: 'Khóèan koe e,' témé ne ne gha wèé ne khóè ne nxõán cgoa xg'áḿa cg'õo xae e, Johane ba kò porofiti me e sa ne kò tcoma hãa khama," ta xu méé. 7 Ka xu ko xo̱a a máá: "C'úùa xae hãa nda koe i guua sa," témé.

8 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tíí igabar nxãaska bìrí xao o tite, dùútsa qaris cgoar ko ncẽe zi gúù zi kúrú sa," témé.

Xhárà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

9 Me kò tshoa-tshoa a ncẽes sere-sere sa khóè ne bìrí a máá: "C'ẽem khóè ba kò kg'om xhárà ba xhárà̀a, a ba a c'ẽe xu xhárà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ẽem nqõóm koe qõò.

10 "Eẽm ko x'aè ba hàà kam kò xhárà-kg'ao xu koe qãà ba tséé̀a úú, nxãasega xu gha kg'om xhárà̀m di tc'õoan c'ẽe máà me ka. Igaba xu kò xhárà-kg'ao xu xg'áḿ me, a káà gúùse tséé̀a kạ̄bi me.

11 "Me gaia c'ẽem qãà ba tséé̀a úú cgae xu, xu síí xg'áḿ me, a sau-saugase qgóó me, a xu a káà gúùse tséé̀a kạ̄bi me.

12 "Kam ko nqoana dim qãà ba tséé̀a úú. Xu nxãa ba thõò-thõo, a xu a tchà̀a za xaoa tcg'òó me.

13 "Kam kò kg'om xhárà̀m ka q'õòse ba máá: 'Dùú sa ra gha kúrú? Tirim cóám ncàm̀a ra hãa bar gha tséé̀a úú, c'ẽedaoka xu gha tcom me khama,' témé. 14 Igaba ẽe xu ko xhárà-kg'ao xu bóò me ka xu ko bìríku a máá: 'Ncẽe ba xhárà̀m ka q'õòsem ka cóáse me e! Ke hààn xae cg'õo me, naka zi gha nxãasega gúù zi sixae di ii,' témé. 15 Xu kò kg'om xhárà̀m ka tchà̀a koe xaoa tcg'òó me, a cg'õo me.

"Kháé ba gha nxãaska xhárà̀m ka q'õòse ba dùú sa kúrú xu? 16 Hàà̀m gha a ba a ẽe xu khóè xu cg'õo, a ba a kg'om xhárà ba c'ẽe xu xhárà-kg'ao xu máà," tam Jeso ba méé.

Khóè ne ko ncẽes gúù sa kóḿ, ka ne kò máá: “Táá méés ncẽes gúù sa kúrúse guu!” témé.
17 Igabam kò Jeso ba bóò ne a máá: “Kháé nxãaska ncẽe *Nqarim dis Tcgãyas koe* góásea hãa sa ko dùú sa nxàe, ncẽe ko máá:
‘Nxǭás ncẽe tshào-kg'ao xu ka bóòa xguìèa hãa sa
ncẽeska kạbise a cgáés nxǭá sa kúrúa hãa,’
témé sa? 18 Wèém khóèm ẽe gha gaas nxǭás koe cg'áé ba gha khoana tòm̀-tomse, igaba ẽes kòo c'ẽe khóèan koe cg'áé nes gha tòm̀-tom m,” tam Jeso ba méé.

Marian surutan dis tẽè sa
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

19 Xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka kaia xu peresiti xu hẽéthẽé xu gaa x'aè kaga Jeso ba qáé kg'oana, ẽes sere-seres kam kòo gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, igabaga xu kò ko khóè ne bèe. 20 A kòo dàòan qaa, qgóó cgoa Me xu gha a, a xu a kò khóè xu dtcòm̀-kg'aoan khama ko ma qgóóse xu Gam koe tsééa úú, síí xu gha Jeso ba ẽem kg'uia hãa kg'uian cgoa qgóó ka, nxãasega xu gha x'áé-dxoom dim kaiam koe séè a úú Me ka. 21 Xu Jeso ba tẽè a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa, tseeguse Tsi ko xgaa-xgaa a ko tseegu sa kg'ui sa, a Tsi a khóèan tãákase qgóó tama, igabaga Tsi ko tseeguse Nqarim dim dàò ba xgaa-xgaa. 22 Bìrí xae e, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méé xae suruta saa, kana méé xae táá suruta me?” ta xu ma tẽè Me.
23 Me Jeso ba gaxu dis kàa sa bóòa q'ana hãase bìrí xu a máá: 24 “X'aigam ko suruta cgoaèm qano mari ba x'ái Te. Dìín dis tcúú sa ncẽe sa, naka gatàa dìín di cg'õèa ncẽe e?” témé. Xu máá: “Kaesaram di si i,” témé.
25 Me bìrí xu a máá: “Nxãaska xao ẽe Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka ẽe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. 26 Xu kò khóè ne cookg'ai koe xu gha ma ẽem ko méé gúùan ka qgóóa ba ka tààè, igaba xu kò Gam di xoan ka arekaguè a nqoo.

X'ooan koe tẽean dis tẽè sa
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

27 C'ẽe ne Saduke ne, khóèan x'ooan koe tẽe tamas koe dtcòm̀a hãa, nea ko Jesom koe hàà, a hàà tẽè Me a máá: 28 “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba ko x'áèan ncẽe góá máá ta a a ko máá: ẽem ko khóè ba káà cóáse dxàese sa guu a x'óó, ne méém ẽem khóèm ka qõese ba gaas dxàe-ntcõa sa séè naka káímkhoẹm ẽe x'óóa hãa ba cóán ábà máá. 29 Nxãaska xu kò 7 xu khóè qõeku xu hãa. Kaia ba kò séèa hãa a ba a cóá úú tamase x'óó. 30 Me cám̀ di ba gaas khóè sa séè, a x'óó thẽé, 31 me nqoana di ba séè si, xu kò wèéa xu ga cúí ta ga ma táá cóán ábà, a xu a x'óó. 32 Si ko thẽé khóès ga sa x'óó. 33 Ka sa

gha nxãaska x'ooan koe ne ko tẽe ne ndakam di sa ii? Wèéa xu 7 xu kò séè sia hãa ka.
34 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: "Khóè xu ncẽem x'aèm di xua ko séè, a séèkuan máàèa. 35 Igaba khóè ne ncẽe hààkom x'aèm koe gha kg'õè ne hẽé, naka x'ooan koe gha tẽe ne hẽéthẽéa séèku tite, a séèkuan koe tcãà tite. 36 Gaicara ne x'óó tite khama, moengelean cgoa ne cúíta noo, a ne a Nqarim di ne cóá ne e khama, a x'ooan koe tẽea ne cóá ne e khama. 37 Igaba x'óóan koe i ko khóèan ghùiè sam kò Moshem ga ba x'áía hãa, ẽem kò c'eean dis xg'aekus koe X'AIGAM Nqarim Abrahamam di ba hẽé, naka Isakam di ba hẽé, naka Jakobem di ba hẽéthẽé tcii me koe. 38 Eẽ x'óóa hãa ne dim Nqarim tama Me e, igabam ẽe kg'õèa hãa ne di Me e, wèéa ne ga ko Gam koe kg'õè khama," tam méé.
39 Xu kò c'ẽe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu xo̱a a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, qãèse Tsi xo̱ara hãa," témé. 40 Khóè nea kò bèe, c'ẽe tẽè ga ne gha tẽè Me sa khama.

Krestem dìín dim Tsgõo-coam ii dis tẽè sa
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

41 Me Jeso ba tẽè ne a máá: "Dùúska ne ko khóè ne máá, Kreste ba Dafitem dim Tsgõose-coa Me e, témé? 42 Dafite ba ko Pesalema zi dis Tcgãyas koe bìrí me a máá:
'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba bìrí a máá:
'Kg'áò xòèa Te za ntcõó,
43 nakar nxãakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan kúrú
naka i nqàrè-kg'ama Tsi koe ntcõó,'
témé.' 44 Dafite ba ko X'aiga ta ma tcii Me, ka ba kháé nxãaska ntama ma Gam dim tsgõose-coa ba ii?" tam ma tẽè ne.

Jeso ba ko khóè ne x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe dqàè
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

45 Wèé ne khóè ne ko komsana Me koem ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: 46 "X'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe méé xao q'õésea hãa, ncẽe ko qáò qgáí-dxooan hą̃a a caatean ncàm̀aa hãa xu, a x'ámágu di zi qgái zi koe tsgám̀kuan hẽé naka kaia zi ntcõó-q'oo zi còrè-nquu xu koe hàna zi ncàm̀a hãa xu, naka cgáé zi ntcõó-q'oo zi hẽéthẽé e kõ̜èan di qgáìan koe. 47 Ncẽe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan kaàkagu xu, a ko qáòse còrèan ka x'áíse tu u xu. Gaxu di xgàraè-q'ooa ne gha kaisase cg'ãè ii," tam méé.

21

Dxàe-ntcõas ko tcg'òó aba ne
(Mk 12:41-44)

1 Jeso ba kò ghùi-kg'ai a tempelem koe qguùa ne khóè ne bóò ne ko aban dis gàbas koe aban tòó. 2 Kam kò kaisase dxàua hãas

dxàe-ntcõa sa bóò si hàà cám̀ qano mari tsara tòó. 3 Kam ko
máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u: Ncẽes dxàe-ntcõas dxàua hãa
sa wèé ne khóè ne nqáéa hãase marian tcana. 4 Wèé ne khóè
nea kò gane di qguùan koe guu a gane di aban tcg'òó, igabas
kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan ẽes úúa hãa ga tcg'òó
khama,” tam méé.

Jeso ba ko tempele ba gha kọbeès gúùs ka kg'ui
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

5 Eẽ xu c'ẽe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hãa a ko tempelem ka
kg'ui, a ko me ma t'õè nxọ́án ka hẽé naka khóè ne koe guua
hãa zi aba zi, Nqari ba ne tcg'òóa máána hãa zi ka hẽéthẽé ma
t'õè-t'õeèa hãa sa nxàe, kam ko Jeso ba máá: 6 “Gúù zi ncẽe tu
ko ncẽe koe bóò zi ka: x'aè ba gha hàà, cúís nxọ́ás ga sa c'ẽes
tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite ba, wèéa zi ga gha xòóa qàrìè,”
témé.

Are-aresa zi gúù zi
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

7 Xu *xgaa-xgaase-kg'ao xu* tẽè Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao
Tseè, n-cáḿa zia gha ncẽe zi gúù zi kúrúse? Si gha thẽé x'áís
gúù zi ncẽe zi ko hàà kúrúse di sa nta ii?” témé.

8 Me xọa a máá: “Q'õésea méé tu hãa, naka tua táá họàkaguè
guu, káí ne gha Tíí cg'õè cgoa hàà ke, a gha khóè ne bìrí a máá:
‘Tíí ra Krester ga ra a,’ témé, a ne a gha máá: ‘X'aèa nea cúù
u,’ témé, igaba méé tu táá komsana ne guu. 9 Igaba ẽe tu kò
ko ncõoan hẽé naka kóḿku taman hẽéthẽé ko kóḿ ne méé tu
táá q'ae guu. Ncẽe zi gúù zi méé zi kg'aika kúrúses gúù si i ke,
igaba i chõò-q'ooan kúúga hàà tite,” tam méé.

10 Me gaicara bìrí xu a máá: “*Nqõóm di zi* qhàò zi gha
c'ẽe zi qhàò zi cgoa x'ãàku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãàku.
11 Kaisasem gha nqõó ba cgùru, i gha kaisa xàbàn hẽé naka
tcìian hẽéthẽé kái xu nqõó xu koe hãa, q'áò-q'áòsa zi gúù zi hẽé
naka kaia zi x'ái zi are-aresa zi hẽéthẽéa gha nqarikg'ai koe
guu a kúrúse.

12 “Igaba ncẽe zi gúù zi wèé zi cookg'ai koe, ne gha tshàua
ne cgoa qgóó tu u, a gha xgàra tu u, a gha còrè-nquuan koe
úú tu u qhàìan koe, a ne a gha qáé-nquuan koe tcãà tu u, tu
gha x'aigan hẽé, naka tc'ãà-cookg'ai xu koe hẽéthẽé úúè, i gha
wèéan ncẽe ga Tiri cg'õèan domka kúrúse. 13 Ncẽe ba gha x'aè
ba ii ncẽe gatu gha Nqarim di kg'uian nxàea tseegukagu di ba.
14 Igaba méé tu x'aèan cookg'ai koe ga tc'ẽea kạbi naka gha
nxãasega táá káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu nta tu gha ma xọara mááse
sa. 15 Kg'uian hẽé naka tc'ẽean hẽéthẽér gha máà tu u khama, i
gha wèé cg'õo-kg'aoan gatu di táá qarian hòò a xguì kana ntcoe
tu u. 16 Gatu di ne khóè ne, ncẽe gatu di qõe ii ne hẽé, naka gatu
di ne qhàò ne hẽé, naka gatu di ne tcárà ne hẽéthẽéa gha qáé tu

u, a gha gatu ka c'ẽea tu x'ooan koe tcãà. 17 Tu gha Tiri cg'õèan
domka wèé khóèan ka hòreè. 18 Igabam cúím c'õòm tcúúa tu
dim ga ba kaà tite. 19 Gatu di qarika tééan ka tu gha kg'õèan
hòò.

Jerusalema ba gha kaàkaguè
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

20 "Eẽ tu kòo Jerusalema ba bóò, me ncõo-kg'aoan ka nxa̱ma-
nxa̱maèa, ne méé tu q'ãa, gam di x'aèan kaàkaguèm koa cúù
u sa. 21 Ke méé ne ẽe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síí,
naka ne ẽe Jerusalema koe hàna ne tcg'oa naka nea táá hẽé
naka ne ẽe x'áé-coa xu koe hàna ne Jerusalemam koe tcãà guu.
22 Ncẽe ba gha xgàrakus dim x'aè me e, wèés gúùs ẽe *Nqarim di*
zi Tcgãya zi koe góásea hãas gha tseegukaguè ba. 23 Haò, cg'ãè
i gha ii, ẽe zi cáḿ zi ka ẽe ncãà zi koe cóán úúa zi khóè zi ka
hẽé naka ẽe gha ko comkagu zi ka hẽéthẽé e. Kaias thõò-tcao
sa hẽé naka *Nqarim di* xgóàn hẽéthẽéa gha ncẽe ne khóè ne
koe nqõómkg'ai koe hãa. 24 Ntcàum cgoa ne gha cg'õoè, a ne a
gha qáé-nquuan di ne khóè ne iise séèè, a wèé zi qhàò zi koe
úúè, Jerusalema ba gha tãá zi qhàò zi ka náà c'ãa-c'anaè, i gha
nxãakg'aiga síí x'aèan tãá zi qhàò zi di xg'ara.

Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooa ne
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

25 "X'áí zi tãá zia gha cáḿs koe hẽé naka nxoem koe hẽé,
naka tcǫnòan koe hẽéthẽé kúrúse. Zi gha kaiam tshàam di
ts'oo-q'ooan hẽé naka qhonèan hẽéthẽé ka nqõómkg'ai di zi
qhàò zi qóḿ ba hẽé naka arean hẽéthẽé ka tcãà cgaeè. 26 Khóè
nea gha q'aean hẽé naka tc'ẽea ne ko máá zi gúù zi ka hẽéthẽé
x'óóa qae, nqõómkg'ai koe ko hàà kúrúse zi gúù zi domka,
nqarikg'aian di qaria ne gha ko hàà ntcãa-ntcãaè khama.
27 Eẽm x'aèm ka ne gha Khóèm dim Cóá ba bóò Me túú-c'õòs
q'oo koe guu a ko qarian hẽé naka kaia x'áàn hẽéthẽé cgoa
hàà. 28 Ncẽe zi gúù zi ko hàà tshoa-tshoa a ko kúrúse ne, tẽea-
téé naka ghùi-kg'ai, gatu di kgoarasea nea cúù u ke," tam méé.

Faia dis hìis di xgaa-xgaakua ne
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

29 Me kò Jeso ba ncẽes sere-sere sa bìrí xu a máá: "Faia dis
hìi sa hẽé naka c'ẽe zi hìi zi wèé zi hẽéthẽé bóò. 30 Eẽ i ko gazi
di tǫaran tsǫm, ne tu ko bóòa mááse a q'ãa qhóóa ne tcana hãa
sa. 31 Gataga ẽe xao kòo ncẽe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse ne xao
q'ana hãa, Nqarim di x'aia ne cúù u sa.

32 "Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Ncẽes qhàò sa kaà tite, i
gha nxãakg'aiga síí ncẽe gúùan wèé ga kúrúse. 33 Nqarikg'aian
hẽé naka nqõókg'aian hẽéthẽéa gha chõò, igaba i Tiri kg'uian
chõò tite.

Q'õése sa ko qaase

34 "Q'õése méé tu, naka i tcáóa tu táá kạrean nqõóm di ka
tààè guu, kana qgarìan nqàre ka igaba, kana kg'õèan di zi tc'ẽe-
tc'ẽese-kg'áḿ zi ka igaba, tcom tama tu hãa koem gha ẽem cáḿ
ba hàà cgae tu u ke, 35 a gha wèé ne khóè ne, ncẽe wèém
nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe ntcóm̀mèa ne hãa khama ma
hàà cgae. 36 Wèé x'aè ka méé tu kókòa hãa, naka tua còrèa
mááse, naka tua gha nxãasega qarian úúa hãa wèé gúùan ẽe
gha ko hàà kúrúse koe tu gha nxana mááse di i, naka tua gha
nxãasega Khóèm dim Cóám cookg'ai koe hàà téé," tam méé.
37 Wèém koaba bam kòo Jeso ba tempelem koe xgaa-xgaa,
a kòo wèé dqòa ka Olife dim xàbìm koe síí hãa. 38 I kòo wèé
khóèan ntcùúkg'ai cgoa tempelem koe hàà cgae Me, a hàà
komsana Me.

Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam dis x'ooan koe tẽe sa hẽéthẽé e (22–24)

22

Jeso ba ko cg'õoèm gha dis kàa sa kúrúa mááè
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jn 11:45-53)

1 Paseka ta ko ma tciièm x'aèm, péré gãé-gãe úú tamas pérés
dis kọ̄ès di ba kò cúù me e, 2 xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka
x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé xu kàan qaa, xu ga ma cg'õo
Me di i, khóè ne xu kòo q'áò khama.

Jutase ba ko dtcòm̀, Jeso bam gha khóè ne tshàu q'oo koe tcãà sa
(Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)

3 Kam ko nxãaska satana ba Jutase Isekariote ta ko ma
tciièm, 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ẽem koe tcãà. 4 Me
Jutase ba tẽe a ba a síí kaia xu peresiti xu hẽé naka, tempele
ba ko kòre xu x'aiga xu hẽéthẽé cgoa chóà xg'ae, Jeso bam
ga ntama ma tshàu q'ooa xu koe tcãàs ka. 5 Xu kò qãè-tcao a
xu a marin xu gha máà me sa dtcòm̀ku. 6 Me kò Jutase gaxu
cgoa dtcòm̀ku, a ba a tshoa-tshoa a qãèm x'aè ba qaa, khóè ne
c'úùasem gha Jeso ba gaxu tshàu q'oo koe tcãà di ba.

Jeso ba ko Pasekan kg'ónòsea máá
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

7 Me kò péré gãé-gãe úú tamas pérés di kọ̄èan dim cáḿ ba
hàà, Paseka dim ghùu-coam ko cg'õoèm x'aè ba. 8 Me nxãaska
Jeso ba Petere ba hẽé naka Johane ba hẽéthẽé tsara tséèa úú
ncẽe x'áè-kg'áḿan cgoa a máá: "Qõò naka síí Paseka di tc'õoan
kg'ónòa máá xae e naka xae nxãasega tc'õó," témé. 9 Tsara tẽè
Me a máá: "Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi i sa Tsi ko tc'ẽe?"

témé. 10 Me xo̱a tsara a, a máá: “Bóò, ẽe tsao ko x'áé-dxoom koe tcãà ne tsao gha c'ẽem khóèm tshàa gàba ba qgóóa hãam cgoa xg'ae. Xùri me tsao naka ẽem ko tcãàm nquum koe síí tcãà. 11 Naka nquum ka q'õòse ba bìrí naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'õoan tc'õó ba nda hãa?’ témé. 12 Nakam gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèé zi gúù zi tc'ẽese ko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'áí tsao o, tsao gha gaa koe hãas wèé sa kg'ónò,” tam méé.

13 Tsara kò qõò, a síí ẽem kò ma bìrí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara kò Pasekan kg'ónòa máá Me.

X'aigam dis tc'õos dqòa di sa
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)

14 Eẽm ko x'aè ba hàà kam kò Jeso ba x'áè úú-kg'ao xu cgoa qa̱òa. 15 A ba a bìrí xu a máá: “Kaisaser kò tc'ẽea hãa, ncẽes Pasekas di tc'õoa ner gha gaxao cgoa tc'õó sa, qanega Ra xgàraè tamas cookg'ai koe. 16 Bìrí xao or ko, cuiskaga Ra tc'õó si tite, si gha nxãakg'aiga síí ẽes tc'õos ko nxàe sa Nqarim di x'aian koe tseegukaguè,” tam méé.

17 A ba a kubi ba séè a Nqari ba qãè-tcao máá, a ba a máá: “Séè xao naka xaoa kg'áà. 18 Bìrí xao or ko, Nqarim di x'aian hàà tamas cookg'ai koer cuiskaga kg'om dis hìis di gõéan ncẽe kg'áà hãa tite,” témé.

19 Kam ko péré qàmà sa séè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khõá q'aa si, a máà xu si, a ba a máá: “Ncẽea cgàaa Te ga a, gatu ko máàè e. Ncẽes gúù sa tu kúrú naka tc'ẽe-tc'ẽese Te,” témé.

20 Gaam dàòm cúím kam kò tc'õoan qãá q'oo koe kubi sa máà xu, a máá: “Ncẽes kubi sa Nqarim dis qáé-xg'aes ka̱ba si i, c'áòa Te koe, ncẽe gatu ntca̱água mááèa hãa a.

21 “Igaba méé xao q'ãa, gaam ẽe ko khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Te ba ncẽe koe Tíí cgoa ntcõóa-ntcõe sa. 22 Eẽ i ma Khóèm dim Cóám ka méèèa hãa khamaga i gha ii, igaba haò, cg'ãè i gha ii ẽe ko khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Mem ka,” tam méé. 23 Xu tshoa-tshoa a gaxu xg'aeku koe tẽèku, dìí ba gha ẽeta iis gúù sa kúrú sa.

Dìí ba kaia?

24 Si kò kaias kg'ui sa gaxu xg'aeku koe tẽe, dìím kaia hãa di sa. 25 Me Jeso ba bìrí xu a máá: “X'aiga xu tãá zi qhàò zi di xu ko tc'ãà-cookg'ai ne, xu ko ẽe qarian úúa hãa xu khóè xu qãè xu ta ma tciiè. 26 Igaba méé i gaxao ka táá gatà ii guu. Eẽ gaxao wèé xao ka kaia hãa ba méém cg'áré ba ii, nakam ẽe ko tc'ãà-cookg'ai xao o ba qãà ba ii. 27 Ka ba ndaka ba gatsara xg'aeku koe kaia: ẽe ntcõó a ko tc'õó baa, kana qãà baa? Tseeguan kaga, ẽe ntcõó a ko tc'õo me e. Igabar Tíía gaxao xg'aeku koe

qãàm khama ma hãa. 28 Igaba xao kò gaxao wèé zi kúrúa
bóòku zi Tiri zi koe Tíí cgoa hãa. 29 Ncẽem ma Abo ba ma
qarian tc'ãà-cookg'ai di máà Tea hãa, khamagar gha ma qarian
máà xao o. 30 Tiri x'aian koer ko Tíí ntcõó a tc'õóm qgáìm koe
xao gha nxãasega Tíí cgoa ntcõó a tc'õó, a kg'áà, a xao a gha
x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõó, a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di
zi bóò a xgàra ka," tam méé.

Jeso ba ko Peterem gha xǫase Me sa nxàe
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

31 A ba a máá: "Simoneè, Simoneè, q'ãa méé tsi, satana ba
dtcàrà mááse xaoa hãa, séèam gha mááse xao o ka, q'aa-q'aa
xaom gha ka, ẽe i ko maberean ma dqòròè i gaan di tsoroan
gaan cgoa ma q'aa-q'aaè khamaga ma. 32 Igabar còrèa máá
tsia Simoneè, táá i gha tsari dtcòm̀an kaà ka. Nxãasega tsi gha,
ẽe tsi kòo *Tíí koe* kąbisem x'aèm ka tsáá ka c'ẽe ne qari-qari
ka," tam Jeso ba méé.

33 Me Petere ba xǫa Me a máá: "X'aigaè, Tsáá cgoa qáé-nquus
koe síían ga hẽé, naka x'óóan ga hẽéthẽér kg'ónòsea máána
hãa!" témé.

34 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Petereè, bìrí tsir ko, ncẽem cáḿ
kam ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nxãakg'aiga síí nqoana
q'oro xǫase Te, c'úù Tea tsi hãa sa," témé.

Qgóá sa hẽé, dtcòbè sa hẽé, naka ntcàu ba hẽéthẽé e

35 Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽè a
máá: "Eẽr xg'ao káà qgóáse hẽé, naka káà dtcòbèse hẽé, naka
káà nxàbose hẽéthẽé, tsééa úú xaoa hãa ka xaoa xg'ao dùú cúí
ga tcào?" témé. Xu máá: "C'ẽe gúù tama a," témé.

36 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Igaba Ra ko ncẽeska bìrí xao o a
ko máá: Dìím wèém ẽe qgóá sa hẽé naka dtcòbè sa hẽéthẽé úúa
hãa ba méém séè sara a, nakam ẽe ntcàu ba úú tama ba gam di
qgáían x'ámágu, naka c'ẽe ba x'ámá. 37 Bìrí xao or ko khama a
ko máá: Ncẽe Tíí ka *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe góáèa a ko máá:
'Ts'ãà-kg'ao ne ka c'ẽem khama ne kò ma qgóó Mea,' témé sa
méés tseegukaguè. Si gha ncẽes gúù sa hàà Tíí koe tseegu, i
gha ncẽe gúùan qháése kúrúse," tam méé.

38 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu máá: "Bóò, cáḿ ntcàuan xae úúa,
X'aigaè!" témé. Me xǫa xu a máá: "Qãè e," témé.

Jeso ba ko Olife dim xàbìm koe còrè
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

39 Me Jeso ba ẽem x'áé-dxoom koe guu a tcg'oa, a ba a Olife
dim xàbìm koe qõò ẽem ko kg'aiga hẽé khama, xu xgaa-xgaase-
kg'ao xu xùri Me. 40 Eẽm ko gaam qgáìm koe tcãà kam ko bìrí
xu a máá: "Còrè xao naka xao nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe
tcãà guu," témé.

41 Me gaa koe guu a tcg'oa a ba a gaxu ka cg'árése nqúù ka
síí hãa, nxg̱ás ga xaoè a síí tcheè khama noo di nqúù-q'ooa koe,
a ba a síí gaa koe qhòm tsi quri a còrè, 42 a máá: "Aboè, tc'ẽe
Tsi kò ko ne, ncẽes kubis *xgàrakuan di* sa Tíí koe séèa tcg'òó.
Igaba Tsari tc'ẽean ka, Tíí ko tc'ẽes ka tamase," tam méé. 43 [Me
moengelem nqarikg'ai koe guua ba Gam koe x'áíse, a qari-qari
Me. 44 Me kò kaias q'áòs arekagu me kos koe hàna, khamam
kò kaisase qarika còrè. I kò Gam di khùbuan c'áòan khama ma
góḿankg'ai koe ntcg̱a.]

45 Eẽm Gam di còrèan koe guu a ko tẽe kam kò Gam di xu
xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kg̱bise, a ba a sao-xg'ae xu xu tshúù-
tcaoa hãase x'óm̀a. 46 Me bìrí xu a máá: "Dùús domka xao x'óm̀a
hãa? Tẽe xao naka xaoa còrè, naka xaoa gha nxãasega táá
kúrúa bóòkuan koe tcãà guu," témé.

Jeso ba ko qgóóè
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-11)

47 Eẽm *Jeso ba* qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga xg'ae sa
hàà, me kò Jutase ta ko ma tciièm khóèm 12 xu ka c'ẽe ba tc'ãà-
cookg'ai sia, a ko Jeso ba q'óá, x'obè Mem gha ka. 48 Igabam kò
Jeso ba gam ka máá: "Jutaseè, a Khóèm dim Cóá ba tsi gáé ko
khóè ne tshàu q'oo koe tcãà x'obèkus cgoa?" témé.

49 Eẽ xu ko Gam cgoa kò hãa xu dùús ko kúrúse sa bóòa q'ãa,
ka xu kò máá: "X'aigaè, sixae di ntcàuan xae gha tséékagu?"
témé. 50 Me kò gaxu ka c'ẽe ba kaiam peresitim dim qãàm dim
tceem kg'áò xòè di ba xg'aoa qhòm. 51 Me Jeso ba máá: "*Eẽ tsi*
kúrúa hãa sa tc'ãòa," témé, a khóèm dim tcee ba qgóó, a qãèkagu
me.

52 Me kò nxãaska Jeso ba kaia xu peresiti xu hẽé, naka tc'ãà-
cookg'ai xu tempelem di xu hẽé, naka *khóè ne di xu* kaia xu
hẽéthẽé, ẽe kò Gam koe hààraa hãa xu bìrí a máá: "Ts'ãà-
kg'ao ba tsãá hààraa khama xao gáé ntcàuan hẽé naka dxòman
hẽéthẽé cgoa hààraa? 53 Wèé cáḿ kar kò tempelem q'oo koe
gaxao cgoa hãa, igaba xao kò gaa koe táá síí qgóó Te. Igabam
ncẽe ba gaxao dim x'aè me e, naka ntcùús di qarian di ba
hẽéthẽé e," tam méé.

Petere ba ko Jeso ba xg̱ase
(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

54 Jeso ba xu kò qgóó, a xu a séè a kaiam peresitim dim
nquum koe úú Me. Me kò Petere kháóka téé a còò xu. 55 Eẽ xu
xhàrom nqáè koe c'ee sa dxùu a ntcõóa-ntcõe, kam kò Petere
gaxu xg'aeku koe ntcõe.

56 Si kò c'ẽes qãà sa bóò me me c'ees x'áà koe ntcõe, si qãèse
bóò me, a sa a máá: "Ncẽem khóè ba kò thẽé Gam cgoa hãa,"
témé. 57 Igabam kò Petere xg̱ase a máá: "Khóè seè, c'úù Mea
raa," témé.

58 X'aè-coam qãá q'oo koem kò c'ẽem khóè ba thẽé bóò me a
máá: “Tsáá igaba tsi thẽé gaxu ka c'ẽe tsi i,” témé. Igabam kò
Petere máá: “Khóè tseè, tíí tama ra a,” témé.
59 Qáòm x'aè-coam qãá q'oo koem kò gaicara c'ẽem khóè ba
kaisa tcoman úúa hãase kg'ui a máá: “Tseeguan kagam kò thẽé
ncẽem khóè ba Gam cgoa hãa, Galilea dim khóè me e khama,”
témé. 60 Me Petere xo̱a a máá: “Khóè tseè, c'úùa ra hãa dùús
ka tsi ko kg'ui sa!” témé. Me kò kúúga ẽem qanega hãa a ko
kg'ui ka ghòrò ba kg'ae. 61 Me kò X'aiga ba ka̱bise a Petere ba
bóò. Me Petere ba X'aigam di kg'uian tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽem kò
máá: “Ncẽe cáḿ kam ghòrò ba qanega kg'ae tama cookg'ai koe
tsi gha sene nqoana q'oro xo̱ase Te,” témé e. 62 Me kò Petere
tchàa koe tcg'oa, a síí thõòkase kg'ae.

Jeso ba ko nco̱iè, a ko xg'áḿmè
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

63 Xu kò ẽe kò Jeso ba qgóóa xu khóè xu nco̱i Me, a xu a xg'áḿ
Me, 64 a xu a qáé tcgái Me, a tẽè Me a máá: “Porofita naka bìrí
xae e, dìína ko xg'áḿ Tsi sa?” témé. 65 A kái zi gúù zi c'ẽe zi
cóèkuan di zi Gam ka nxàe.

Jeso ba ko qhàìs cookg'ai koe úúè
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

66 Eẽ i ko q'uu ka xu kò khóè ne di xu kaia xu hẽé, naka
kaia xu peresiti xu hẽé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé
xg'ae, a Jeso ba séè a cookg'aia xu koe úú. 67 Xu síí máá:
“Kreste Tsi kò ii ne méé Tsi bìrí xae e,” témé. Me xo̱a a máá:
“Ncẽè bìrí xaor kò ko ne xao dtcòm̀ tite. 68 A gataga ncẽè tẽè
xaor kò ko ne xao xo̱a Te tite. 69 Igabagam gha ncẽe koe guus
ka Khóèm dim Cóá ba Nqarim dim x'õàm kg'áòm xòè za síí
ntcõó, ncẽe qariga ba,” tam méé. 70 Xu wèéa xu ga máá: “Kháé
Tsi gáé nxãaska Nqarim di Tsi Cóá Tsia?” témé. Me xo̱a xu
a máá: “Gaxaoa ko máá, Gar ga Ra a, témé,” tam méé. 71 Xu
máá: “Dùútsa gúùs tseeguan gha x'áí sa xae ko qanega qaa?
Gam kg'áḿ koe ga xae guu a kóḿ ana ka!” témé.

23

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

1 Si nxãaska wèés xg'ae sa tẽe, a sa a Jeso ba Pilatom cookg'ai
koe úú. 2 Xu kò gaa koe tshoa-tshoa a chìbi-chibi Me, a xu a
máá: “Ncẽem khóè ba xae sao-xg'aea, me ko sixae di ne khóè
ne tãám dàòm koe tceea úú, a ko khóè ne xgáè-kg'am, táá ne
gha *Roma dim x'aigam* Kaesaram di marian suruta ka, a ba a
ko máá, gabá Kreste Me e, a X'aiga Me e, témé,” ta xu méé.

3 Me Pilato ba tẽè Me a máá: “A tsáá ga tsia Juta ne di tsi
x'aiga tsi?” témé. Me xo̱a me a máá: “Eẽ tsi ko méé khamaga i
ii,” témé.
4 Me Pilato kaia xu peresiti xu hẽé naka kaias xg'aes khóè ne
dis gaa koe kò hàna hãa sa hẽéthẽé bìrí a máá: “Khóèm ncẽem
koer cúí chìbi ga hòò tama,” témé. 5 Igaba xu kò Gam ka qarika
nxàe a máá: “Wèém Juteam koem ko khóè ne xgaa-xgaa, a ko
khóè ne tcg'ome tcúú, Galilea koem tshoa-tshoaa, a ba a ncẽe
koe hàà tcana hãa,” ta xu méé.

Jeso ba ko Herotem koe tséé̱a úúè

6 Eẽm ko Pilato ncẽe sa kóḿ, kam kò tẽè gaam Khóè ba
Galilea dis qhàòs di Me e sa. 7 A ba a ẽem ko bóòa q'ãa, Herotem
dim nqõóm di x'áèan dòm̀ q'oo koem hãa sa, kam ko Herotem
koe úú Me, ncẽe kò ẽe x'aè ka Jerusalema koe hãa ba.
8 Eẽm ko Herote ba Jeso ba bóò kam kò kaisase qãè-tcao,
nciísem kò bóòa ba tc'ẽea hãa khama, a ba a kò Gam ka kóḿa
hãa, a kò nqòòan úúa hãa, are-aresa zi x'ái zim gha kúrú me
bóò di i. 9 Me Herote kái zi tẽè-kg'áḿ zi tẽè Me, igabam kò Jeso
ba táá xo̱a me. 10 Xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-
xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé xu qarika chìbi-chibi Me. 11 Herote ba
hẽé naka gam di xu ncõo-kg'ao xu hẽéthẽéa kò ntcoe Me, a ncọ̄i
Me, a t'õèm qgáí ba hã̱akagu Me, a Pilatom koe gaia tséé̱a kạ̄bi
Me. 12 Gaam cáḿ ẽem ka tsara kò Herotea tsara Pilatoa tsara
kg'aiga tsara kò hòrekua hãa igaba tcáràku.

Jeso ba ko x'oo sa xgà̱ra mááè
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39–19:16)

13 Pilato ba kò kaia xu peresiti xu hẽé, naka tc'ãà-cookg'ai
xu hẽé, naka khóè ne hẽéthẽé tciia xg'ae, 14 a bìrí ne a máá:
“Ncẽem Khóè ba tu kò tíí koe óá, tãám dàòm koe ko xg'ae sa
tceea úúm khóèm khama ma, igaba bóò, cookg'aia tu koer
ncãa tẽèa xam̀ Me, a ra a ncãa ncẽem Khóèm koe cúí chìbi ga
táá hòò, ẽe tu kò chìbi-chibi Mea hãa zi gúù zi koe. 15 Herotem
igabam cúí chìbi ga hòò cgae Me ta ga hãa, gaa domkam kò
gatá koe tséé̱a kạ̄bi Me, ncẽe tu ko ma bóò khamaga ma, cúí
gúù tshúù kúrúam hãa ga káà a, gaan domka ta ga cg'õo Me e.
16 Gaa domkar gha kg'ama ts̄aman cgoa xg'áḿ Me, a ra a gha
kgoara Me, Me qõò,” témé. 17 [Kõ̱ès domka méém ga kòo c'ẽem
khóè ba kgoara máá nes gúù si i.]
18 Si kò wèés xg'ae sa q'au a máá: “Cg'õo Me, naka Barabase
ba kgoara máá ta a,” témé. 19 Barabase ba kò ncõoan x'áé-
dxoom koe kúrúsea ka hẽé, naka khóè ne cg'õoan domka
hẽéthẽé qáé-nquus koe tcãàèa.

20 Me kò Pilato ba Jeso ba kgoara kg'oana hãa, khamam kò
gaia kg'ui cgoa ne. 21 Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu
Me! Xgàu Me!” témé.
22 Me nqoana dis ka gaia máá: “Kháé ba gáé dùútsa cg'ãè sa
kúrúa hãa? Cúí gúù gar hòò tama x'oo sam gha xgàra mááè
di i ka. Ra gha xg'áḿ Me, a kgoara Mem qõò,” témé. 23 Igaba
ne kò qanega kaisase q'au Jesom gha xgàuès ka, i kò gane di
q'au-q'ooan tàà.
24 Me kò Pilato ba nxàe, ẽe ne tc'ẽea hãa sa gha kúrúè sa:
25 gaam khóèm ẽe gane kò tc'ẽea hãa kgoaraèm gha sa bam kò
kgoara, ncẽe kò ncõoan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hẽé, naka
khóè ne cg'õoan domka hẽéthẽé qáé-nquus koe tcãàèa hãa ba,
a ba a Jeso ba *ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe* tcãà, *nxãasega xu gha*
ẽe ne kò *khóè ne* ma tc'ẽea hãa khama ma *kúrú Me* ka.

Jeso ba ko xgàuè
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

26 Eẽ xu ko ncõo-kg'ao xu Jeso ba úú ka xu kò Kurene dim
khóèm cgoa xg'ae, Simone ta ko ma tciiè ba, me qãáka guua
hãa, xu kò xgàu sa dcẽékagu me, me Jesom qãá koe téé a xùri
Me.
27 Si kò kaias xg'aes khóè ne di sa còò Me, zi kò gaas xg'aes
q'oo koe c'ẽe zi khóè zi hàna, tshúù-tcaoase kò ko kg'ae cgae Me
zi. 28 Me kò Jeso ba gazi koe kạbise a máá: “Jerusalema di sao
khóè saoè! Táá sao Tíía kg'ae cgae Te guu, igaba sao gasao hẽé
naka cóáa sao hẽéthẽé kg'ae cgae. 29 X'aè ba gha hàà khama,
khóè ne gha máá: ‘Tsóágase zi gáé khóè zi ncẽe cóán úú tama
zi ts'ee-ts'eekg'aièa hãa, naka tchòoan ncẽe cóán úú tama hẽé,
naka bíìan ncẽe qanega comkagu tama hẽéthẽé e,’ témé ba.
30 Nxãaska ne gha tshoa-tshoa a xàbìan ka máá: ‘Cg'áé cgae ta
a,’ témé, a nxõán ka máá: ‘Qàbia tcãà ta a,’ témé. 31 Ncẽè hìian
tsạ̃á ii koe ne kòo ncẽe zi gúù zi kúrú ne, ne gha ẽe i xgóòa hãa
koe dùú sa kúrú?” tam méé.
32 Tsara kò cám̀ tsara khóè tsara c'ẽe tsara chìbi-kg'ao tsara
a, tsara kò gatsara igaba úúè, síí tsara gha Jesom cgoa cg'õoè
ka. 33 ‘Tcúú-c'õá’ ta ko ma tciièm qgáìm koe xu ko hàà ka xu kò
gaa koe Jeso ba xgàu, gaa tsara chìbi-kg'ao tsara cgoa, c'ẽe ba
kò kg'áò xòèa ba za xgàuè, me c'ẽe ba dxàe xòèa ba za xgàuè.
34 [Me kò Jeso ba máá: “Aboè, qgóóa máá ne, c'úùa ne hãa
dùú sa ne ko kúrú sa ke,” témé.] Gam di qgáía ne xu kò cgúúan
ntcòo ka q'aa-q'aaku. 35 Ne kò khóè ne téé a ko xaè, ẽe xu kòo
tc'ãà-cookg'ai xu zàro Me ka, a ko máá: “C'ẽe nem kò kgoara
hãa, ke méém kgoarase, ncẽe nxárá tcg'òóèa hãam Krestem
Nqarim dim Cóám kò ii ne,” témé.
36 Xu kò ncõo-kg'ao xu thẽé ncọi Me, a kò tsạu tshàan cgoa
hàà a hàà kg'áàkagu Me, 37 a máá: “Juta ne di Tsi X'aiga Tsi kò ii

ne, Tsáá ka kgoarase," témé. 38 Gam tc'amkg'ai koe i ko ncẽeta ma góásea hãa: 'NCẼEA JUTA NE DIM X'AIGA ME E,' ta ma ma.

39 Khóè tsara ẽe kò Gam cgoa xgàuèa hãa tsara ka c'ẽe ba kò dcàro Me a máá: "Kreste Tsi tama Tsia gáé? Tsáá ka kgoaraseò, naka kgoara tsam m thẽé!" témé. 40 Me c'ẽe ba xǫa me a dqàè me a máá: "Nqarim igaba tsi gáé q'áò Me tama? Tsáá igaba tsi gatà iis xgàrakus koe hàna! 41 Gatsama ko tchànose xgàraè, gatsam kúrúa hãas tséés di surutan tsam hòòa khama, igabagam Gabá cúí gúù kàma ga kúrú ta ga hãa," témé. 42 A ba a máá: "Jesoè, tc'ẽe-tc'ẽese te, Tsari x'aian koe Tsi kòo tcãà ne," témé.

43 Me Jeso ba bìrí me a máá: "Tseegua ner ko bìrí tsi: Ncẽe cáḿ ka tsi gha sene Tíí cgoa paradaisi koe hãa!" témé.

Jeso ba ko x'óó
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

44 Koaba di x'aèan 12 di i kò ii, si kò wèém nqõóm koe ntcùú sa xóé, a síí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé. 45 Eẽ i ko cáḿs di x'áàn kaà kam kò tempelem koe tceeèam qgáí ba tòàra q'aase cám̀ qàmà tsara cgoa. 46 Me kò Jeso ba kaiam dòm̀ cgoa q'au a máá: "Aboè! Tiri tc'ẽea ner ko tshàu q'ooa Tsi koe tcãà," témé. A ba a ncẽe sam ko kg'uia xg'ara ka còo di sa sónòa tcg'òó.

47 Eẽm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba ẽe kúrúsea sa bóò, kam kò Nqari ba dqǫm̀ a máá: "Tseegukagam kò ncẽem khóè ba tchànom khóè Me e," témé.

48 Wèé ne khóè ne ẽe kò gaa koe xg'aea hãa, a ko xaè ne kò ẽe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse ka ne kò tshúù-tcaoa hãase dìbi. 49 Wèé ne ẽe kò q'ãa Mea ne hẽé, naka Galilea koe guu a còò Mea hãa zi khóè zi hẽéthẽé kò nqúù ka téé a ko bóò Me.

Jeso ba ko kg'ónòè
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

50-51 Kam kò gaa x'aè kaga c'ẽem khóèm Josefa ta ko ma tciiè ba hàna, Juta ne dim x'áé-dxoom Arimateam koe kò guua ba. Qãèm khóèm, tchàno me e kò ii, Nqarim di x'aian di hàà-q'ooan kò qãà hãa ba, tc'ãà-cookg'ai xu ka c'ẽe me e kò ii, igabam kò táá c'ẽe xu di tc'ẽean cgoa dtcòm̀ku. 52 Pilatom koem kò síí, a Jesom dim tc'áró ba dtcàrà. 53 Me gaam tc'áró ba xòó, a q'úúm qgáím cgoa tcáḿ, a ba a tshàoèa hãam nxǭám dis tc'áḿs koe síí tcãà Me, ncẽe c'ẽe khóè ga kò qanega gas koe kg'ónòè tama sa. 54 Me kò ẽem cáḿ ba kg'ónòsean dim cáḿ me e, Sabata dim cáḿ ba kò ko tshoa-tshoase khama.

55 Zi kò khóè zi ẽe kò Jesom cgoa Galilea koe guua hãa zi Josefam cgoa qõò, a zi a síí Jesom dis tc'ám̀ sa bóò, a síí Jesom dim tc'áróm ma xòóèa hãa sa bóò thẽé. 56 Ka zi ko x'áéa zi koe kǫabise, a zi a síí Jesom dim tc'áró ba qãè-hm̀m̀ xg'ãò tshãán

kg'ónòa máá. Sabata dim cáḿ ka zi kò sãa, ẽe i ko ma x'áèèa hãa khamaga ma.

24

Jeso ba ko x'ooan koe tẽe
(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

1 Tc'ãà dim cáḿ bekem dim di ntcùúkg'ai cgoa zi kò ẽe zi kúrúa hãa tshãán séè a tc'áḿs koe qõò. 2 A zi a kò nxo̱á sa bóò si tc'áḿs-kg'áḿ koe ghànèa tcg'òóèa. 3 Igaba ẽe zi ko tcãà ka zi kò X'aigam Jesom dim tc'áró ba táá hòò. 4 Eẽ zi qanega ncẽes gúùs ka area hãa, ka tsara kò cáḿ khóè tsara qáò qgáían x'áàko hạna tsara qàea zi koe téé. 5 Zi kò q'áòan ka górò a góḿankg'ai koe qáḿ-kg'ai. Tsara kò khóè tsara gazi ka máá: "Dùús domka sao ko kg'õèa hãam khóè ba x'óóa hãa ne *di qgáìan* koe qaa? 6 Ncẽe koem káà Me e, igabagam tẽea hãa. Eẽm kò qanega Galilea koe hãa kam kò bìrí tu u sa tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽem kò máá, 7 Khóèm dim Cóá ba méém cg'ãè ne khóè ne tshàu q'oo koe tcãàè, naka baa xgàuè, naka nqoana dim cáḿ ka x'ooan koe tẽe, ta mééa hãa ka," ta tsara méé.

8 Ka zi kò Gam di kg'uian tc'ẽe-tc'ẽese, 9 a zi a tc'áḿs koe zi guu a ko kạbise ka síí wèé gúùan ncẽe ga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 11 xu hẽé, naka wèé ne c'ẽe ne hẽéthẽé bìrí. 10 Maria Magatalena sa hẽé, naka Joana sa hẽé, naka Marias Jakobom ka xõò sa hẽé, naka c'ẽe zi khóè zi hẽéthẽéa kò x'áè úú-kg'ao xu ncẽe gúùan bìrí, 11 igaba xu kò ncẽe zi khóè zi táá dtcòḿ, gazi di kg'uia ne kò gaxu koe huwan khama xaḿ khama. 12 Igabam kò Petere ba tẽe a tc'áḿs koe qgóéa síí, qáḿsem ko a ko bóò kam kò q'úú qgáí cgoa kúrúèa ko o̱àn *ẽem kò tcáḿ cgoaèa* cúí ga bóò i cúía hãa, me kò ncẽe kúrúsea hãas gúùs ka area hãase x'áé koe kạbise.

Emause dis qõò sa
(Mk 16:12-13)

13 Gaam cáḿ cúím kaga tsara kò cáḿ xgaa-xgaase-kg'ao tsara xóé ko Emause ta ko ma tciièm x'áém koe qõò, Jerusalema koe tsi kò guu a ko gaa koe síí, ne 11 kilomitara khama noo qáò-q'ooan úúa hãa ba. 14 Eẽ tsara xóé ko qõò ka tsara kòo wèé zi gúù zi ẽe kúrúsea hãa zi ka chóà.

15 Eẽ tsara xóé ko chóàa qõò, kam kò Jeso ba cúù-cuuse cgae tsara a, a hàà xu xg'ae a qõò, 16 igaba tsara kò qgóó tcgáíèa hãa, khama tsara kò táá bóòa q'ãa Me. 17 Me tèè tsara a, a máá: "Dùú sa tsao xóé ko chóàa qõò?" témé. Ka tsara ko ncóó a téé, a tshúù-tcaoa hãa khama ii.

18 Me kò gatsara ka c'ẽem Kelopase ba xo̱a Me a máá: "A Tsáá cúí Tsi Tsia gáé Jerusalema koe cg'áè-kg'ao Tsia, ncẽe zi cáḿ zi ka gaa koe kúrúsea hãa zi gúù zi Tsi c'úùa hãa ka?" témé. 19 Me

tẽè tsara a, a máá: “Dùútsa gúù zi?” témé. Tsara xoa Me a máá: “Jesom Nasareta dim ka, ncẽe kò porofiti ii ba, a kò tséé an koe hẽé, naka kg'uian koe hẽéthẽé kaisa qarian úúa hãa, Nqari ba hẽé naka wèé khóè an hẽéthẽé cookg'ai koe. 20 Kaia xu peresiti xu hẽé, naka gatá di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽéa kò qgóó Me, a x'ooan koe xgàra Me, a xgàu Me. 21 Igaba ta kò tc'ẽea máá, Gaam hàà gha Iseraele ne kgoaram ga Me e, ta tc'ẽea hãa! Ncẽe zi gúù zi wèé zi oose, ncẽea nqoana dim cáḿ ga me e, zi ncẽe zi gúù zi kúrúsea hãa. 22 Zi kò c'ẽe zi khóè zi gatá dis xg'aes di zi arekagu ta a, kaisa ntcùúkg'ai cgoa zi kò tc'áṁs koe síí, 23 igaba zi kò tc'áróa ba síí táá hòò, a kò hàà bìrí ta a, moengele tsara zi bóòa hãa sa, ncẽe kò bìrí zi a máá, Jeso ba kg'õèa hãa, témé tsara. 24 Ne kò gatá cgoa kò hãa ne c'ẽe ne tc'áṁs koe síí, a síí bóò si ẽe zi kò khóè zi mééa hãa khamaga ii, igaba ne kò Gabáa táá hòò Me,” ta tsara méé.

25 Me kò gatsara ka máá: “Tsóágase káà tc'ẽe tsao khóè tsao gáé, a tsao a porofitian ka nxàeèa gúùan dtcòm̀ ka qóḿ tcáó tsao o! 26 Krestem gha ncẽe zi gúù zi koe xgàrase, a ba a Gam di x'áàn koe tcãà sa gáé kò qaase tama?” tam méé. 27 A ba a Moshem dis Tcgãyas koe hẽé naka wèé xu porofiti xu di zi Tcgãya zi koe hẽéthẽé guu a tshoa-tshoa, a qãèse bìrí tsara a, wèé zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* koe ko Gam ka kúrúse sa.

28 Eẽ xu ko ncãa xu ko síím x'áém koe cúù, kam kò Jeso ba còoka ko nqáé khama ma kúrúse, 29 igaba tsara kò qarika dtcàrà Me a máá: “Hãa cgoa tsam m, ncẽeska i dqòa kg'oana, me cáḿ ba nqáéa hãa ke,” témé. Me kò síí cgae tsara a, xu síí xg'ae a hãa.

30 Eẽ xu tafolem koe ntcõe, kam kò péréan séè, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a ba a khõá a máà tsara a. 31 I kò tcgáía tsara xgobekg'amse, tsara bóòa q'ãa Me. Me nxãaska tcgáí-q'ooa tsara koe kaà. 32 Tsara kò tẽèku a máá: “Tcáóa tsam gáé kò nxùrù tama, ẽem kòo dàòm q'oo koe kg'ui cgoa tsam m, a kòo *Nqarim di zi* Tcgãya zi ka q'ãa-q'ãa tsam m ka?” témé.

33 A tsara a kò gaa x'aè kaga tẽe, a Jerusalema koe kabise. Gaa koe tsara ko síí ka tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao xu 11 xu hẽé, naka ẽe kò hãa cgoa xua ne hẽéthẽé sao-xg'ae, ne xg'aea hãa, 34 a ne a ko máá: “Tseeguan kagam X'aiga ba tẽea, a ba a Simonem ka bóòèa hãa!” témé.

35 Tsara kò dùú sa kò dàòm q'oo koe kúrúse cgae tsara a sa chóà máá ne, naka tsara kò ma Jeso ba ẽem kò péréan khõá máá tsara a qãá q'oo koe ma bóòa q'ãa sa hẽéthẽé e.

Jeso ba ko Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne koe x'áíse
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

36 Eẽ ne qanega hãa a ko ncẽes gúùs ka kg'ui kam kò X'aigam Jeso ba hàà xg'aekua ne koe téé, a ba a bìrí ne a máá: “Tòókuan

méé i gatu cgoa hãa," témé. 37 Ne kò kaisase q'aea hãa, a ne a
area hãa, a tc'ẽea máá, dcạu-soma ba ne bóòa hãa, ta tc'ẽea.
38 Igabam kò bìrí ne a máá: "Dùús domka tu q'aea hãa? Dùús
domka tu ko ncẽeta ma ma tẽèsea máá? 39 Tshàua Te hẽé, naka
nqàrèa Te hẽéthẽé bóò, naka tua Tíí ga Ra ii sa bóò: Qgóóa xáḿ
Te, naka bóò, dcạu-soma nea cgàa kana c'õá ga úú tama, ncẽe
tu kò bóò Ra Tíí úúa hãa a," tam méé. 40 Eẽm ko ncẽe sa mééa
xg'ara kam kò tshàua ba hẽé naka nqàrèa ba hẽéthẽé x'áí ne.
41 Eẽ ne qanega dtcòm̀ tama, qãè-tcaoan hẽé naka arean
hẽéthẽé domka, kam ko tẽè ne a máá: "C'ẽe gúù tc'õóè gha tu
úúa hãa?" témé. 42 Ka ne ko x'ãèa kò hãam x'aù qàmà ba máà
Me. 43 Me bóò Me ne ko koe ga séè a tc'õó me.
44 A ba a nxãaska bìrí ne a máá: "Ncẽea bìrí tuar kò hãa
kg'uian Tiri ga a, ẽer kò gatu cgoa qanega hãa ka. Wèé gúùan
ẽe Moshem di x'áè-kg'áḿan koe hẽé, naka Porofiti xu di góán
koe hẽé, naka Pesalema zi koe hẽéthẽé Tíí ka góásea hãa méé
i tseegukaguè," témé. 45 A ba a kò gane di tc'ẽean xgobekg'am,
Nqarim di zi Tcgãya zi ko dùú sa méé sa ne gha kóḿa q'ãa
ka. 46 A ba a bìrí xu a máá: "Ncẽeta i ma góásea hãa: Kreste
ba gha xgàrase, a ba a gha nqoana dim cáḿ ka x'ooan koe
tẽe, 47 ke méé zi *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi, Jerusalema koe
guu naka tshoa-tshoa naka zia *Nqarim* dim cg'õèm koe xgaa-
xgaaè, chìbian koe méé ne tcóóse, nxãasega ne gha gane di
chìbian qgóóa mááè ka. 48 Gatua ncẽe zi gúù zi di tu nxàea
tseegukagu-kg'ao tu u. 49 Ra gha Tíí, Tirim Abom nqòòkagu
tua hãa sa tsééa máá tu u, igabaga méé tu ncẽem x'áé-dxoom
Jerusalemam koe hãa, naka tua gha nxãakg'aiga síí tc'amaka
guua hãa qarian hạakaguè," tam méé.

Jeso ba ko qaò
(Mk 16:19-20; Tsee 1:9-11)

50 Kam kò tchàa za úúa tcg'òó ne, Betania khama noose
nqúù ka. A ba a x'õàa ba ghùi a ts'ee-ts'eekg'ai ne. 51 Eẽm
hãa a ko ts'ee-ts'eekg'ai ne, kam kò gane koe séèa tcg'òóè, a
ba a nqarikg'ai koe qaòkaguè. 52 Ka ne ko dqọm̀ Me, a kaisa
qãè-tcaoan cgoa Jerusalema koe kạbise. 53 A ne a wèé x'aè ka
tempelem koe hãa, a ko Nqari ba dqọm̀.

JOHANE
Johanem ka góáèa qãè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncẽes tcgãya sa Johanem ka góáèa, xgaa-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàm̀a hãa ba (21:20), Sebetem ka cóáse ba.

Ncẽes tcgãya sa kò góáèa hãa, “nxãasega tu gha dtcòm̀, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóá Me e sa ka, a tu a gha dtcòm̀an ka Gam dim cg'õèm koe kg'õèan úú ka” (20:31).

Johanem dis tcgãya sa ko Jesom ncẽe Nqarim dim Kg'uim chõò tamase hãam ka kg'ui, Gaam ncẽe kò khóè ba ii ba a ba a kò gatá cgoa x'ãèa hãa ba (1:14). Are-aresa a, Jeso ba ko kái xu dàò xu cgoa kaikaguè sa (ncẽe ko xùri zi x'ái zi bóò: 1:1a, 1c, 14, 18, 29, 33, 34, 39, 42, 50b, 50c, 52).

Tc'ãà di xòèan tcgãyas dia ko tãáka zi x'ái zi are-aresa zi Jesom, Kgoara-kg'aom Nqarim dim Cóám ncẽe nqòòèa hãam di zi ka kg'ui. Xùriko zia ko gúù zi gazi x'ái zi are-aresa zi ko dùú sa nxàe sa nxàea tcg'òó.

7 zi x'ái zia ko nxàeè (2:1-12; 4:43-54; 5:1-18; 6:1-15; 6:16-21; 9:1-41; 11:1-44).

Johane ba ko cg'orò zi gúù zi ka góá, igabagam ko gazi gúù zi ka kaisase nxàe zi ma kúrúsea hãa sa. Ncẽes tcgãyas di xòèa nea ko ntama ne kò ma c'ẽe ne khóè ne Jesom koe dtcòm̀ a ne a Gam di ne xùri-kg'ao ne kúrú sa nxàe. Ne kò c'ẽe ne ntcoe Me a ne a kò xguì dtcòm̀a ne.

Tcee xu 13-17 xu ko Jesom kò ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa cúùse tsééa xg'aes ka nxàe, ẽem kò qgóóèam ntcùúm ka. Gataga xu ko gaxu tcee xu nxàe, ntam kò ma Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nxãakamaga kg'ónò tòóa hãa sa, a ghùi-ghui tcáó xua hãa, xu Gam dis x'oo sa q'ana hãa.

Còo di xu tcee xu ko Jesom kò ko qgóóès ka hẽé naka Gam di xgaùèan ka hẽé naka x'ooan koe tẽes ka hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'ooan koe tẽes qãá q'oo koe hòòsean ka hẽéthẽé kg'ui.

Johane ba ko kaisase chõò tama kg'õèan dis abas Krestem koe hànas ka góá. Gane ẽe ko Krestem koe dtcòm̀ nea gha chõò tamas kg'õè sa úú, gaas ncẽe ko tshoa-tshoase a ncẽeskaga hàna sa, Jn 1:12; 5:24; 17:3.

Johane ba kò ko ncẽeska ta ko kg'õèa ta q'oo koe tséékagu zi gúù zi tséékagu a ba a ko gam di zi x'ái zi kúrú: tshàan hẽé, naka péréan hẽé, naka x'áàn hẽé, naka kòre-kg'aoan hẽé, naka ghùuan hẽé, naka Chõó-kg'oman hẽé, naka gaan di cgùrian hẽéthẽé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- qõòa mááku tama kg'uia ne:
- x'áà ne – ntcùú sa
- kg'õè sa – x'oo sa
- tc'amaka – nqãaka
- tseegu – tshúù-ntcõa
- "Tíí Ra a" di kg'uia ne:
- Kg'õèan dir péré Ra a *(6:35)*
- Nqõóm dir x'áà Ra a *(8:12)*
- Qãèr ghùu-kòre-kg'ao Ra a *(10:11)*
- X'ooan koe tẽe sa hẽé naka kg'õè sa hẽéthẽé Ra a *(11:25)*
- Dàò Ra, Tseegu Ra, Kg'õè Ra a *(14:6)*
- Tseegu dir Kg'om Ra a *(15:1)*
- Nqarim dim Cóá ba, Khóèm dim Cóá ba
- dtcòm̀ *(1:11-13; 3:16; 20:30, 31)*

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Téé-cookg'ai tcgãyas di sa *(1:1-18)*
- Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu *(1:19-51)*
- Jeso ba ko khóè ne còokg'ai koe Gam di zi x'áí zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa *(2–12)*
- Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xgaa-xgaa; Gam dim còrè ba *(13–17)*
- Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam di x'ooan koe tẽean hẽéthẽé e *(18–21)*

Tcgãyas **dis Téé**-cookg'ai **sa (1:1-18)**

Kreste ba kg'õèa hãam Kg'ui Me e

1 Tshoa-tshoases koem kò Kg'ui ba hàna, Me kò Kg'ui ba
Nqarim cgoa hàna, Me kò Kg'ui ba Nqari Me e. 2 Nqarim
cgoam kò tshoa-tshoases koe hàna. 3 Wèés gúù sa kò Gam koe
guu a kúrúè, i Gam oose cúí gúù ga kúrúè tama, ẽe kúrúsea a.
4 Gam koe i kò kg'õèan hãa, i kò kg'õèan khóè ne di x'áà a. 5 I ko
x'áàn ntcùúan q'oo koe x'áà, i ntcùúan tàà a hãa tama.

6 Nqarim ka kò tsééa tcg'òóèa hãam khóè ba kò hàna, cg'õèa
ba kò Johane ii. 7 X'áàn kam gha hàà nxàea tseegukagu kam kò
hààraa, nxãasega ne gha wèé ne khóè ne gam koe guu a dtcòm̀
ka. 8 X'áàm tama me e kò ii, igabam kò hààraa, nxãasegam gha
hàà x'áàn ka nxàea tseegukagu ka.

9 Tseegu dim X'áàm, ncẽe ko wèém khóè ba x'áà-x'aa ba kò
nqõómkg'ai koe hàà. 10 Nqõómkg'ai koem kò hãa, me kò nqõó
ba Gam koe guu a kúrúè, igabam nqõó ba c'úù Mea. 11 Gam
x'áé koem kò hàà, ne kò Gam x'áé di ne táá qãèse hààkagu
Me. 12 Igabam kò wèé ne ẽe kò qãèse hààkagu Me ne, gane
ncẽe ko Gam di cg'õèan koe dtcòm̀ ne, nxãa nem kò qarian

máà, Nqarim di ne cóá ne ne gha ii ka. 13 Ncẽe ta ma q'ana hãa i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama*, cgàam ma ncàm̀a hãa khama tamase, kana khóèm ma ncàm̀a hãa khama tamase, igaba ne Nqarim koe guu a ábàèa.

14 Me kò Kg'ui ba cgàa ba kúrú, a ba a gatá koe x'ãè, cgóm̀kuan hẽé naka tseeguan hẽéthẽé ka cg'oèa hãase. Ta kaia x'áàn Gam di bóòa hãa, kaia x'áàn ncẽe Xõòm koe guu a cúíse ábàèam Cóám di i.

15 Johane ba kò Gam ka nxàea tseegukagu, a ba a q'au a máá: "Ncẽe ba kò Gam ga Me e, ncẽer kòo máá: 'Gaam ẽe qãáa te koe ko hàà ba téé-q'ooan ka nqáé tea, tíí qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna khama,' témé ba." 16 Gam di cg'oèa hãase hãan koe ta wèéa ta ga guu a chõò tama cgóm̀kuan hòòa. 17 X'áè ba kò Moshem koe guu a tcg'òóèa hãa khama, i cgóm̀kuan hẽé naka tseeguan hẽéthẽé Jeso Krestem koe guua. 18 Cúí khóè ga Nqari ba qanega bóò tama. Igabagam cúíse ábàèam Cóám ncẽe Nqari ii ba, a Xõòm dxùu koe ntcõóa-ntcõe ba, nxãa ba Nqari ba q'ãakagu ta a hãa.

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao **ba; tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)**

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba
(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)

19-20 Jerusalema di xu Juta xu kò peresiti xu hẽé naka tempelem koe ko hùi xu khóè xu† hẽéthẽé Johanem koe tsééa úú, síí xu gha dìím ii sa tẽè me ka. Me kò Johane ba tseeguan nxàe, a táá xoase e, igabam tseeguan nxàe a máá: "Tíí ra Krester tama ra a," témé.

21 Xu tẽè me a máá: "Kháé tsi gáé nxãaska dìí tsia? Elija tsia?" témé. Me máá: "Gaar tama ra a," témé.

Xu máá: "Kháé tsi gáé gaa tsi porofiti tsi tsia, *Nqarim kò nxàea tsi*?" témé. Me xoa a máá: "Ẽẽ ẽe," témé.

22 Ka xu ko nxãaska tẽè me a máá: "Kháé tsia nxãaska dìí tsia? Bìrí xae e naka xae ẽe tsééa óá xaea hãa ne koe xoan úú. Dìí tsia, ta tsi ga méé?" témé. 23 Me máá: "Tíí ra tchàa-xgóós q'oo koe ko q'aur dòm̀ ra a, a ko máá: 'X'aigam *Nqarim* dim dào ba tchàno-tchanoa máá Me,' ẽem porofitim Isaiam ma mééa hãa khama," témé ra.

24 (Xu kò ncẽe xu khóè xu Farasai xu ka tsééa tcg'òóèa hãa.) 25 Ka xu ko tẽè me a máá: "Ncẽe Kreste tsi tama tsi kò ii, a Elija tsi tama tsi ii, a tsi a gataga gaa tsi porofiti tsi *Nqarim kò nxàea*

---

* **1:13:** Ncẽe ta ma q'ana i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama - Gerika sa ko máá: "ncẽe c'áòan koe guu a ábàè tama ne," témé. † **1:19-20:** tempelem koe ko hùi xu khóè xu - Gerika sa ko máá: "Lefi dis qhàòs di xu khóè xu" témé.

tsi tama tsi ii, ne tsia ko dùús domka nxãaska *khóè ne* tcguù-tcguua máá?" témé.
26 Me Johane ba xo̱a xu a máá: "Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba xao gaxao ẽe xg'aekua xao koe téé-tẽe ba c'úùa hãa. 27 Gaam ẽe tíí qãá koe ko hàà ba, ncẽe Gam di nxàbo tca̱ian kgoara gar tc'ãò tama ba," témé.
28 Ncẽe zi gúù zia kò Betania koe kúrúse, Jorotane ka ncìí za, ncẽe Johanem kòo tcguù-tcguu koe.

Jeso ba Nqarim dim Ghùu-coa Me e

29 Me Johane ba xùrikom cáḿ ka Jeso ba bóò Me ko hàà, me máá: "Ghùu-coam Nqarim di ba tu bóò, ncẽe ko hàà nqõóm di chìbian xgàm a qõò cgoa ba! 30 Gaam ga Me e ncẽer kòo Gam ka kg'ui a ko máá: 'Qãáa te koem ko Khóè ba hàà, ncẽe téé-q'ooan ka nqáé tea ba, tíí kò qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna hãa khama,' témé ba. 31 Tíí igabar kò dìím ii sa c'úùa hãa. Igabar kòo tshàan cgoa tcguù-tcguu, nxãasegam gha Iseraele ne koe x'áíè ka," tam méé.
32 Me kò Johane ba ncẽes gúù sa nxàea tseegukagu a máá: "Tc'ẽe bar kò bóò Me nqarikg'ai koe guu a tcíbís khama ii a ko xõa cgae Me, a ba a kò hàà Gam koe x'ãè. 33 Tíí igabar kò dìím ii sa c'úùa hãa. Igabam kò ẽe kò tséé tea hãa, hààr gha tshàan cgoa tcguù-tcguu ka ba, bìrí te a máá: 'Eẽ tsi gha Tc'ẽe ba bóò Me ko Gam koe xõa, a Gam koe hãa ba, nxãa ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa gha tcguù-tcguum ga Me e,' témé. 34 Ra bóòa hãa, a ra a ko nxàea tseegukagu Nqarim dim Cóám ga Me e sa," tam méé.

Tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu

35 Xùrikom cáḿ kam kò Johane gaicara gam di tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara cgoa téé-tẽe. 36 Eẽm ko *Johane ba* Jeso ba bóò Me ko qõò kam kò máá: "Ghùu-coam Nqarim di ba bóò!" témé.
37 Èẽ tsara ko xgaa-xgaase-kg'ao tsara ncẽe sa kóḿ, ka tsara kò Jeso ba xùri. 38 Me Jeso ba ka̱bise a ntcẽè a bóò tsara a, tsara ko xùri Me, Me tẽè tsara a, a máá: "Dùú sa tsao ko qaa?" témé. Tsara xo̱a Me a máá: "Nda Tsi x'ãèa, Rabiè?" témé. (Ncẽem kg'ui ba ko 'Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè' témé, kg'uiam kò ka̱biè ne). 39 Me bìrí tsara a, a máá: "Hàà naka tsaoa bóò," témé. Ka tsara ko qõò cgoa Me a síí ẽem kò x'ãèa hãa qgáìan bóò, a tsara a wèém cáḿ ẽe ba Gam cgoa dxãà. 4 di x'aè e kò ii dqòa di i.
40 Eẽ tsara khóè tsara ncẽe kò Johane ba kóḿ a *Jeso ba* xùri tsara ka c'ẽe ba kò Anterea me e, Simonem Peterem ka qõese ba. 41 Tc'ãà dis gúùs Anteream kò kúrús kam kò káíkhoem Simone ba qaa, a bìrí me a máá: "Mesia ba tsam hòòa," témé (ncẽem kg'ui ba ko 'Kreste ba' témé, kg'uiam kò ka̱biè ne). 42 Kam kò *Anterea ba qõesem* Simone ba Jesom koe óága, Me

Jeso ba bóò me a máá: “Simone tsi Johanem di tsi cóá tsi i, igaba tsi gha ncẽeska Kefase ta ma tciiè,” témé (ncẽes cg'õè sa Petere si i *Gerika dis kg'uis ka* a ko ‘Nxǭá sa’ nxàe).

43 Xùrikom cáḿ kam kò Jeso ba Galilea koe qõò sa bìríse. A ba a kò Filipim cgoa xg'ae, a bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. 44 Filipi ba kò Betesaida koe guua, Anterea ba hẽé naka Petere ba hẽéthẽé tsara guua hãam x'áé ba. 45 Filipi ba ko Nataniele ba sao-xg'ae a bìrí a máá: “Gaam Khóèm ẽe xu kò ko Moshe ba hẽé naka porofiti xu hẽéthẽé Gam ka góáa hãa ba tsam hòòa hãa! Jesom Nasareta di ba, Josefam ka Cóáse ba,” témé.

46 Me Nataniele ba tẽè me a máá: “Nasareta koe i ga qãè gúùan guu a tcg'oa?” témé, kam kò Filipi xǫa me a máá: “Hàà naka tsam síí tsi bóò,” témé.

47 Eẽm ko Jeso ba Nataniele ba bóò me ko hàà kam kò gam ka nxàe a máá: “Iseraelem tc'áró-tc'aro ga a ncẽe e, cúí tshúù-ntcõa ga úú tama ba,” témé.

48 Me Nataniele ba bìrí Me a máá: “Nta Tsi ma q'ãa tea hãa?” témé. Me Jeso ba xǫa me a máá: “Qanega tsi kò faia dis hìis dòm̀ q'oo koe ntcõóa-ntcõe, me Filipi tcii tsi tamas cookg'ai koer kò bóò tsi,” témé. 49 Me Nataniele xǫa a máá: “Rabiè, Tsáá Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i, Tsáá Tsi X'aiga Tsi i Iseraele di Tsi,” témé.

50 Me Jeso ba xǫa me a máá: “Ncãar bìrí tsi a máá: ‘Faia dis hìis dòm̀ q'oo koe tsi ntcõóa-ntcõe koer hòò tsia,’ témé domka tsi ko dtcòm̀, igabaga tsi gha ncẽe zi gúù zi nqáéa hãa zi bóò,” témé. 51 A ba a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Nqarikg'ai xao gha bóò i xgobekg'amsea hãa, i ko Nqarim di moengelean Khóèm dim Cóám koe q'ábà xõa,” témé.

Jeso ba ko khóè ne còokg'ai koe Gam di zi x'áí zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa (2–12)

2

Jeso ba ko séèkuan dis kǭès koe tshàan kąbi i gõéan kúrú

1 Nqoana dim cáḿ kas kò séèkuan dis kǭè sa Kana *dim x'áém* koe kúrúse, ncẽe kò Galilea koe hàna ba. Si kò Jesom ka xõò sa gaa koe hàna. 2 Me kò Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé gaas kǭès séèkuan di sa tciia mááèa. 3 Eẽ i ko gõéan tcào kas kò Jesom ka xõò sa bìrí Me a máá: “Gõéan ne úú tama,” témé.

4 Me Jeso ba bìrí si a máá: “Khóè seè, kháé méér dùú sa kúrú? Tirim x'aè ba qanega hàà ta ga hãa ka,” témé.

5 Si Jesom ka xõò sa tséé-kg'ao xu bìrí a máá: “Eẽm ko bìrí xao os gúùs wèé sa méé xao kúrú,” témé.

6 Gaa koe xu kò nxǭán cgoa kúrúèa xu káná xu 6 xu tshàan di
xu téé-tẽe, a xu a kò gaa koe tòóèa hãa Juta ne dis cau si i kò ii
khama, xg'aàse di tshàan tòóa mááse sa. Me kò wèém káná ba
100 litara khama noo tshàan úúa. 7 Me Jeso ba bìrí xu a máá:
“Káná xu tshàan cgoa cg'oè-cg'oe,” témé. Xu cg'oè-cg'oe xu, xu
cg'oè a síí kg'áḿa xu koe téé. 8 Me bìrí xu a máá: “Ncẽeska xao
xǭbe naka xaoa kǭès dim tc'ãà-cookg'aim koe úú,” témé. Xu
xǭbe e a xu a síí máà me e. 9 Eẽm ko kǭès dim tc'ãà-cookg'ai
ba tshàan ncẽe gõéan koe kạ̄bièa xáḿ, ncẽem kò nda i guua hãa
sa c'úùa a, (igaba xu kò tséé-kg'ao xu ncẽe kò tshàan xàia hãa
xu q'ana hãa nda i guua sa), kam kò séè-kg'ao ba tcii, 10 a bìrí
me a máá: “Wèé ne khóè ne ko kuri kạ̄re gõéan kg'aia tcg'òó
a khóè ne máà. Eẽ ne ko khóè ne kg'áà xg'ara, ne i ko nxãaska
nxãwa ẽe kạ̄re taman tcg'òóè. Igaba tsi tsáá kạ̄re gõéan ncẽem
x'aè ba tòóa máána hãa,” témé.

11 Ncẽe sa kò kg'aikas x'áís ga si i, Jesom ko Kana *dim x'áém*
koe kúrú sa, ncẽe Galilea di ba. Gam di x'áà nem kò x'ái, xu kò
Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe dtcòm̀.

12 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò *Jeso ba* Kaperenaume koe
síí, Gabá hẽé naka xõò sa hẽé, naka qõese ga xu hẽé, naka Gam
di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé e, ne kò gaa koe cg'orò
cáḿan hãa.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano
(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

13 Si kò Paseka dis kǭès Juta ne di sa cúù si i, Me kò Jeso
ba Jerusalema koe qõò. 14 Eẽm ko tempelem koe tcãà kam kò
khóè ne bóò ne ko ghòèan hẽé, naka ghùuan hẽé naka tcíbían
hẽéthẽé x'ámágu, ne c'ẽe ne tafolean koe ntcõóa-ntcõe a ko tãá
nqõó di marian xg'áḿa q'aa. 15 Me kò dqùian cgoa tsạ̄m ba
kúrú, a ba a wèéa ne ga tempelem koe xhàiagu, ghùuan ga hẽé
naka ghòèan ga hẽéthẽé cgoa, a ba a ghànèa qáú marian ko
xg'áḿa q'aa ne di ntcõó-q'ooa ne, a ba a gane di qano marian
tsạ̄i-tsạ̄ia q'aa. 16 A ba a ẽe kò tcíbían x'ámágu ne bìrí a máá: “Eẽ
zi gúù zi tu ncẽe koe tcg'òó. Abom dim nquu ba tu táá x'ámágu-
nquu ba kúrú guu!” témé. 17 Ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-
kg'ao xu tc'ẽe-tc'ẽese ẽe ko góáèa hãa sa, ncẽe kòo máá: “Tsarim
nquum di ncóóa ne ko cg'õo te,” témé sa.

18 Xu kò Juta xu xǭa Me a máá: “Ndakas x'ái sa Tsi gha x'ái
ta a, ncẽe zi gúù zi di qarian Tsi úúa hãa di sa?” témé.

19 Me Jeso ba xǭa xu a máá: “Ncẽem tempele ba tu kǭbè,
nakar nqoana cáḿan q'oo koe tshàoa ghùi me,” témé.

20 Ka xu kò Juta xu máá: “Tempelem ncẽe kò 46 kurian séè a
tshàoè ba Tsi gha Tsáá nqoana cáḿan q'oo koe ghùi dèe?” témé.
21 Igabam kòo Jeso ba tc'áróa ba dim tempele ba nxàe. 22 Eẽm

ko x'ooan koe ghùièa xg'ara ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ẽem xg'ao méé a hãa sa tc'ẽe-tc'ẽese. A xu a *Nqarim di zi* Tcgãya zi hẽé naka Jesom kò kg'uia hãa kg'uian hẽéthẽé dtcòm̀.

Jeso ba khóèm ko qaa sa q'ana hãa

23 Eẽm ko Jeso ba Jerusalema koe hàna, Paseka dis kǫ̃ès dim x'aèm ka, ka ne kò kái ne khóè ne x'ái zi ẽem kò kúrú zi bóò, a ne a Gam dim cg'õèm koe dtcòm̀. 24 Igabam ko Jeso ba táá tcom ne, wèé ne khóè nem q'ana hãa khama. 25 Gataga i kò Gam koe qaase tama, c'ẽem khóèm gha c'ẽe khóèan ka nxàea tseegukagu sa. Gabá kò Gam ka q'ana hãa khóèm koe hàna sa khama.

3

Jeso ba ko Nikodemase ba xgaa-xgaa

1 Me kò c'ẽem khóèm Farasai xu dim Nikodemase ta ko ma tciiè ba hàna, Juta ne dim tc'ãà-cookg'ai ba. 2 Jesom koem kò ntcùú ka hàà, a hàà bìrí Me a máá: "Rabiè, Nqarim koe guua Tsi xgaa-xgaa-kg'ao Tsi i sa ta q'ana hãa; cúí khóè ga Tsáá ko kúrú zi x'ái zi kúrúa hãa tite, Nqarim kò gaan cgoa hãa tama ne khama," témé.

3 Me Jeso ba xǫa me a máá: "Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Khóèm kò kǫabase ábàè tama nem cuiskaga Nqarim di x'aian bóòa hãa tite," témé.

4 Me Nikodemase ba bìrí Me a máá: "Khóè ba ga kháé ntama ma gàeseam hãa koe ábàè? Xõòs di ncãàn koe ba ko kháé gaicara tcãà, a nxãwa ábàè?" témé.

5 Me Jeso ba xǫa me a máá: "Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Khóèm kò tshàan hẽé naka Tc'ẽe ba hẽéthẽé ka ábàè tama, nem cuiskaga Nqarim di x'aian koe tcana hãa tite. 6 Eẽ cgàam ka ábàèa sa cgàa si i, si ẽe Tc'ẽem ka ábàèa sa Tc'ẽe si i. 7 Táá méé tsi bìrí tsir kòo a ko máá: 'Kǫabase méé tu ábàè,' témé ne are guu. 8 Tc'ãá ba ko gam ko tc'ẽe xòè za tc'ãá, tsi ko gam di ts'oo-q'ooan kóḿ, igaba tsi cuiskaga ẽem guua hãa kana ẽem ko qõò qgáian q'ãa tite. Me wèém khóèm ẽe Tc'ẽem ka ábàè ba gatà ii," témé.

9 Me Nikodemase ba xǫa Me a máá: "Ntama zi gha ma ncẽe zi gúù zi kúrúse?" témé.

10 Me Jeso ba xǫa me a máá: "Tsáá tsia Iseraele di tsi xgaa-xgaa-kg'ao tsi i, igaba tsia ncẽe zi gúù zi ka q'ãa tama? 11 Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Sita q'ana hãa zi gúù zi ka ta ko kg'ui, a ta a ko ẽe ta bóòa hãa zi ka nxàea tseegukagu, igaba tu gatu ẽe ta ko gaas ka nxàea tseegukagu sa dtcòm̀ tama. 12 Nqõóm di zi gúù zi kar ko kg'ui cgoa tu u igaba tu dtcòm̀ tama, ka tua gha ntama ma dtcòm̀, ncẽè nqarikg'ai di zi gúù zi kar kòo kg'ui cgoa tu u ne? 13 Cúí khóè ga qanega

nqarikg'ai koe qaò ta ga hãa, ẽe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam oose, Khóèm dim Cóá ba, ncẽe nqarikg'ai koe hãa ba.

14 “Eẽm kò ma Moshe tchàa-xgóós koe cg'ao ba ma ghùi khamaga ma méém Khóèm dim Cóá ba ma ghùiè, 15 nakam gha nxãasega wèém *khóèm* ẽe ko Gam koe dtcòm̀ ba chõò tamas kg'õè sa úú. 16 Nqari ba nqõó ba ncẽeta noose ncàm̀a hãa domkam kò Gam dim Cóám cúíse ábàèa hãa ba tcg'òóa hãa khama, nxãasegam gha dìím wèém ẽe ko Gam koe dtcòm̀ ba táá kaàkaguè, igabam gha chõò tamas kg'õè sa úú ka. 17 Nqari ba kò Gam dim Cóám gha hàà nqõó ba xgàra ka tsééa óá Me tama, igabam kò hààm gha nqõó ba kgoara ka tsééa óá Mea hãa. 18 Eẽ ko Gam koe dtcòm̀ ba xgàraè tite, igaba gaam ẽe Gam koe dtcòm̀ tama ba nxãakamaga xgàraèa hãa, Nqarim dim Cóám, ncẽe cúíse ábàèa hãam koem kò táá dtcòm̀ khama. 19 Ncẽea xgàrakus *ko ma tséé* ga a: X'áà ba kò nqõómkg'ai koe hààraa, igabaga i kò khóèan ntcùúan ncàm̀a hãa x'áàn ka, gaan di zi tséé zia kò cg'ãè zi i domka. 20 Wèém khóèm ẽe ko cg'ãèan kúrú ba x'áàn hòrea, a x'áàn koe hàà tite khama, nxãasega i gha gam di *cg'ãè* tsééan táá x'áíse ka. 21 Igaba dìím wèém ẽe ko tseeguan kúrú ba ko x'áàn koe hàà, nxãasega i gha gam di tsééan qãèse bóòse ka, Nqarim ko ma tc'ẽe khamam ma kúrúa hãa sa,” tam méé.

Jeso ba hẽé naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hẽéthẽé e

22 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koe xu kò Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé xu Jutea dim nqõóm koe qõò. Gaa koem kò síí gaxu cgoa ão, a ba a *khóè ne* tcguù-tcguu. 23 Me kò thẽé Johane ba Ainone koe *khóè ne* tcguù-tcguu, ncẽe kò Salime dim x'áém ka cúùse hãam x'áé ba, gaa koe i kò tshàan káí i khama, ne kòo khóè ne gaa koe qõòa tcguù-tcguuè. 24 Johane ba kò qanega qáé-nquus koe tcãàè ta ga hãa khama.

25 Xu kò Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu c'ẽem Jutam cgoa q'ano-q'anosean dis ntcoeku sa ghùi. 26 Ka xu kò Johanem koe síí, a bìrí me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao tseè, ẽe kò tsáá cgoa Jorotane ka ncìí za hànam Khóè ba, ẽe tsi kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa ba ko ncẽeska *khóè ne* tcguù-tcguu, i ko wèé khóèan Gam koe síí,” témé.

27 Me Johane ba xoa xu a máá: “Khóè ba cuiskaga cúí gúù ga q'õòa hãa tite, nqarikg'ai koem kò guu naka máàè e tama ne. 28 Gaxao igaba xao ga tíí ka nxàea tseegukagu ẽer kòo máá: ‘Tíí ra Krester tama ra a, igaba ra Gam ko hààs cookg'ai koe tsééa tcg'òóèa hãa,’ témé ka. 29 Eẽ séè-kg'aos cgoa hàna ba séè-kg'ao me e, me séè-kg'aom dim tcáràm ẽe téé a ko komsana me ba ko kaisase séè-kg'aom dim dòm̀ ba qãè-tcaoa máá. Gaa domka i ncẽeska tiri qãè-tcaoan cg'oèa hãa. 30 Gam di cgáéan méé i

kaisase càùse, naka i tiri cg'áré-cg'árésean kaisase nqãaka síí," tam méé.
31 Eẽ tc'amaka guua ba wèé ne ka tc'amaka hàna. Eẽ nqõómkg'ai koe guua ba nqõómkg'ai di me e a ko nqõómkg'ai di zi gúù zi ka kg'ui. Eẽ nqarikg'ai koe guua hãa ba wèé ne tc'amkg'ai koe hàna. 32 Eẽm bóòa hãa, a kóḿa hãa gúùa nem ko nxàea tseegukagu, igaba i cúí khóè ga Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm̀ tama. 33 Khóèm ẽe ko Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm̀ ba ko Nqari ba tseegu di Me e sa nxàea tcg'òó. 34 Eẽm Nqari ba tsééa tcg'òóa hãa ba ko Nqarim di kg'uian kg'ui khama, tc'ãò-tc'ão sa nqáéa hãasem ko Nqari ba Tc'ẽe ba máà *Me* khama. 35 Xõò ba Gam dim Cóá ba ncàm̀a hãa, a wèé zi gúù zi Gam tshàu q'oo koe tcana hãa. 36 Dìím wèém ẽe ko Cóám koe dtcòm̀ ba chõò tamas kg'õè sa úúa hãa, igaba ẽe ko Cóá ba xguì ba cuiskaga kg'õèan hòò tite, i gha Nqarim di xgóàn gaam koe hãa.

4

Jeso ba ko Samaria dis khóès cgoa kg'ui

1-3 Jeso ba kò kái xgaa-xgaase-kg'aoan kúrú, a ba a Johane ba nqáéa hãase kái ne khóè ne tcguù-tcguu. Xu kò Farasai xu ncẽe sa kóḿ. (Igabam ko Jeso ba tcguù-tcguu tama, xu kòo Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko tcguù-tcguu.) Eẽm ko Jeso ba ẽe kò nxàeè sa kóḿ, kam kò Jutea koe guu a ba a gaicara Galilea koe kabise kg'oana.

4 Samaria dim nqõóm koe méém tcana tcg'oas gúù si i kò ii. 5 Me Samaria koe hànam x'áé-coam Sikare ta ko ma tciièm koe síí tcãà, c'ẽem xháràm Jakobem kò cóásem Josefa ba máà hãam koe. 6 Me kò Jakobem dim tsàù ba gaa koe hãa. Me kò Jeso ba qáòs qõòs koem guua hãa khama xhõea hãa, khamam kò gaam tsàùm qàe koe síí ntcõóa-ntcõe, koaba nqáè e kò ii.

7 Si ko Samaria dis khóè sa gaa koe hàà, tshàa nes gha hàà xài ka, Me Jeso ba bìrí si a máá: "Tshàan au Ter kg'áà," témé. 8 (Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu x'áém koe tcana hãa, síí xu gha tc'õoan x'ámá ka.) 9 Si Samaria dis khóè sa bìrí Me a máá: "Tsáá Tsi Juta Tsi i, ra tíí Samaria dir khóè ra a. Ka Tsia ga nxãaska ntama ma tshàan dtcàrà te?" témé. Juta ne hẽé naka Samaria ne hẽéthẽéa ko xg'ae qgáìa káà a khama.

10 Me Jeso ba xoa si a máá: "Nqarim dis máàku sa si kò q'ana hãa ne, a Dìím ko dtcàrà si sa q'ana hãa, ne si ga ko sáá dtcàrà Mea hãa, Me ga kò kg'õèan di tshàan máà sia hãa," témé. 11 Si khóè sa bìrí Me a máá: "X'aigaè, xài cgoa Tsi ga gàba Tsi úú tama, me tsàù ba nqúù q'ane me e. Ka Tsia ko nxãaska gaa kg'õèan di tshàan nda hòò? 12 A Tsáá Tsia gatá ka xõòm Jakobem ka kaia hãa, ncẽe kò tsàù ba máà ta ba, i kò gabá hẽé,

naka gam ka cóáse ga xu hẽé, naka gam di kg'oo-coan hẽéthẽé gam koe kg'áà ba?" témé.

13 Me Jeso ba xo̱a si a máá: "Wèém khóèm ncẽe tshàan ko kg'áà ba gha gaicara cáḿ. 14 Igaba dìím wèém ẽe gha tshàan ẽer gha máà me kg'áà ba gaicara chõò tamase cáḿa hãa tite. Igaba wèém ẽer gha ko ncẽe tshàan máàm koe i gha chõò tamas kg'õès di tshàan di tsgórèan kúrúse," tam méé. 15 Si khóè sa bìrí Me a máá: "X'aigaè, ncẽe tshàan máà te, nakar gha nxãasega táá gaicara cáḿ guu, naka ra nxãasega ncẽe koe hàà xàian ka táá ncẽeta noom dào ba qõò guu," témé.

16 Me Jeso ba bìrí si a máá: "Qõò naka sia síí sarim khóè ba tcii na ka̱bise na hàà," témé. 17 Si khóè sa xo̱a Me a máá: "Khóè bar úú tama," témé.

Me Jeso ba bìrí si a máá: "Tseegu si ko, ẽe si ko máá, khóè ba si úú tama, témé ka. 18 5 xu khóè xu si kò úúa hãa, igaba si ncẽeska úúam khóè ba sarim tama me e. Eẽ si ko nxàe gúùa nea tseegu u," témé. 19 Si khóè sa bìrí Me a máá: "X'aigaè, Tsáá Tsia porofiti Tsi i sar ko bóò. 20 Gatá ka xõò ga xua kòo ncẽem xàbìm koe còrè, igaba tu ko gatu máá, Jerusalema ba gaam qgáìm gaa koe méé ta còrèm ga me e, témé," tas méé.

21 Me Jeso ba bìrí si a máá: "Khóè seè, dtcòm̀ ẽer ko méés gúù sa: X'aè ba ko hàà ncẽem xàbìm koe kana Jerusalema koe ga igaba tu Abo ba còrèa hãa tite ba ke. 22 Gatu Samaria tua kò c'úùa tu hãa gúùan còrè, ta ko sita *Juta ta* q'ana ta hãa sa còrè, kgoarasea nea Juta ne koe guua hãa khama. 23 Igabam ko x'aè ba hàà, a nxãakamaga hààraa, ncẽe tseeguan di dqo̱m̀-kg'aoan gha Tc'ẽem koe hẽé naka tseeguan koe hẽéthẽé Abo ba dqo̱m̀ ba. Abo ba ko gatà ii ne dqo̱m̀-kg'ao ne qaa khama. 24 Nqari ba Tc'ẽe Me e, ke méé ne Gam di ne dqo̱m̀-kg'ao ne Tc'ẽe ba hẽé naka tseeguan koe hẽéthẽé dqo̱m̀ Me," tam méé. 25 Si khóè sa bìrí Me a máá: "Mesiam Kreste ta ko ma tciiè ba ko hàà sar q'ana hãa. Eẽm ko hàà nem gha hàà wèé zi gúù zi ka bìrí ta a," témé.

26 Me Jeso ba xo̱a si a máá: "Tíí ncẽe ko sáá cgoa kg'ui Ra gar ga Ra a," témé.

27 Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka̱bise. Eẽ xu ko hàà ka xu kò sao-xg'ae Me Me hãa a ko khóès cgoa kg'ui xu are. Igaba i ko táá cúía xu ga tẽè a máá: "Dùú sa Tsi ko qaa?" kana "Dùús domka Tsia ko gas cgoa kg'ui?" témé.

28 Kas ko gas dim gàbam xài cgoa di ba guu, a sa a x'áé-dxoom koe ka̱bise a síí khóè ne bìrí a máá: 29 "Hàà naka síí wèé zi gúù zi ẽer kúrúa hãa zi ka bìrí tea hãam Khóè ba bóò. A Gaam Krestem ga ba ga ii?" témé. 30 Ne x'áé-dxoom koe guu a ne a Gam koe síí.

31 Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam cgoa kg'ui a máá: "Xgaa-xgaa-kg'aoè, tc'õó," témé. 32 Me bìrí

xu a máá: “Tc'õó Ra gha tc'õoa ner Tíí úúa hãa, gaxao ka c'úùèa hãa a,” témé. 33 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xóé a bìríku a máá: “Ncãa i gáé c'ẽe khóèan tc'õoan óága máá Me?” témé.

34 Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tiri tc'õoa nea Gaam ẽe tséé Tea hãam ko tc'ẽe sa kúrú si i, naka Gam dis tséé sa xg'ara-xg'ara sa hẽéthẽé e. 35 Ncẽeta tu gáé gatu méé tama: ‘4 nxoea nea qaùa hãa, me ko nxãwa x'aèm tc'õoan méé i khõáè di ba hàà,’ témé tama? Bóò, bìrí xao or ko, ghùi-kg'ai xao naka bóò xhárànma x'ãéa hãa, a i a khõáè i gha sa tééa máána hãa. 36 Eẽ ko tc'õoan khõá ba ko surutaè, a ba a ko chõò tamas kg'õès di tc'áróan sáà-xg'ae, tsara gha nxãasega ẽe ko xhárà ba hẽé naka ẽe kò khõá ba hẽéthẽé tsara xg'ae a qãè-tcao. 37 Ncẽem kg'ui ba tseegu me e khama, ncẽe ko máá: ‘C'ẽe ba ko xhárà, me ko c'ẽe ba khõá!’ témé ba. 38 Tséé xaoa Ra hãa, síí xao gha ẽe xao tséé tama koe khõá ka. C'ẽe nea gaa koe tsééa hãa, xao ko gaxao gane di tsééan koe tcuù,” tam méé.

39 Ne kò kái ne Samaria ne ẽem x'áé-dxoom di ne Gam koe dtcòm̀, kg'uim khóès kò nxàea tseegukagua hãam domka, ncẽe kòo máá: “Wèé zi gúù zi ẽer kúrúa hãa zi kam bìrí tea hãa,” témé ba. 40 Eẽ ne ko Samaria ne Gam koe hàà, ka ne kò dtcàrà Me gane cgoam gha hãa sa, Me cám̀ cáḿan hãa cgoa ne.

41 Ne kò Gam di kg'uian domka kaisase kái ne dtcòm̀. 42 A ne a khóè sa bìrí a máá: “Ncẽeska ta ẽe si nxàea hãa gúùan domka cúí dtcòm̀ tama, igaba ta ncãa kóḿa mááse Me, a ta a ncẽem khóè ba nqõóm dim Kgoara-kg'ao Me e sa ncẽeska q'ana hãa,” ta ne méé.

43 Eẽ tsara cáḿ tsara qãá q'oo koem kò gaa koe tcg'oa a Galilea koe qõò. 44 (Jeso ba kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa, porofiti ba gam dim x'áém koe dtcòm̀mè tamam khóè me e sa khama.) 45 Eẽm ko Galilea koe tcãà, ka ne kò Galilea di ne khóè ne qãèse hààkagu Me. Wèé zi gúù zi ẽem kò Jerusalema koe kǫ̃ès dim cáḿ ka kúrúa hãa zi ne kò bóòa hãa khama, gane igaba ne ko gaas kǫ̃ès koe hààraa khama.

Jeso ba ko x'aiga-coam dim cóá ba qãèkagu

46 Gaiam kò Kana *dim x'áém* koe síí Galilea di i, ncẽe gaa koem kò tshàan kúrú i gõé ii koe. Me kò Kaperenaume koe c'ẽem tc'ãà-cookg'ai ba hãa, ncẽe gam dim cóám kòo tsàa ba. 47 Eẽm ko Jeso ba Jutea koe guu a Galilea koe hààraa hãa sa kóḿ, kam kò Gam koe síí a dtcàrà Me, hààm gha gam dim cóá ba kg'õèkagu ka, ncẽe ko x'oos qàe koe hãa ba.

48 Me Jeso ba bìrí me a máá: “X'áí zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé tu kò bóò tama ne tu cuiskaga dtcòm̀ tite,” témé. 49 Me x'aiga-coa ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, cóám tirim x'óó tamas cookg'ai koe hàà,” témé.

50 Me Jeso ba xǫa me a máá: “Tsarim cóá ba gha kg'õè ke
qõò,” témé. Me khóè ba ẽem Jeso ba bìrí mea kg'uian dtcòm̀,
a ba a qõò. 51 Qanegam dàòm q'oo koe hãa a ko qõò, ka xu
kò gam di xu qãà xu qãè tchõàn gam dim cóá ba kg'õèa hãa di
cgoa hàà xg'ae cgoa me. 52 Me dùútsa x'aèm kam kò cóá ba qãè
sa tẽè xu, xu bìrí me a máá: “Ncẽe ncãa nqáém cáḿ ka i ncãa
tcìian guu me, koaba di x'aè ka,” témé. 53 Me kò cóám ka xõò
ba nxãaska q'ana hãa gaam x'aèm ẽem ka gam kò Jeso ba bìrí
mea hãa a máá: “Tsarim cóá ba gha kg'õè,” témé sa. Ka ne kò
gabá hẽé naka gam dim nquum di ne wèé ne hẽéthẽé dtcòm̀.
54 Ncẽea kò cáḿ dis x'áís ga si i, Jesom kò Jutea koe guu a
Galilea koe hàà kam kò kúrúa hãa sa.

5

Jeso ba ko khóè ba tèbem koe qãèkagu

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Jerusalema koe
qõò, c'ẽes kǫ̃ès Juta ne di sa kò gaa koe hàna khama. 2 Nxãaskas
kò Jerusalema koe heke-kg'áḿ sa hàna, ncẽe kò ‘Ghùuan dis
Heke-kg'áḿ sa’ ta ma tciiè sa. Me kò ncẽes heke-kg'áḿs qàe
koe tèbe ba hãa, Hebera dis kg'uis ka ko ‘Betesata’ ta ma tciiè
ba, 5 zi xàò-xao zi kò úúa hãa ba. 3 Gaa zi xàò-xao zi koe ne kò
káí ne khóè ne tsàako ne hãa, káà tcgáí ne hẽé naka qõò tama
ne hẽé naka nqǫara ne hẽéthẽé e. 4 * 5 Nxãaskam kò c'ẽem khóè
ba gaa koe hàna, 38 kurian kòo úú a kò tsàa ba. 6 Eẽm ko Jeso
ba bóò me, me gaa koe xóé-xõe, kam kò nciísem tsàara hãa sa
bóòa q'ãa, a tẽè me a máá: “A qãè kg'oana tsia?” témé. 7 Me
ẽem tcìì-khoe ba xǫa me a máá: “X'aigaè, cúí khóè gar úú tama
ẽem kòo tshàa ba kǫbi-kǫbise ne gha gaam koe tcãà te e. Eẽr kò
tcãà kg'oana ne i ko c'ẽe khóèan tíí ka tc'ãà a tcãà,” tam méé.
8 Me Jeso ba bìrí me a máá: “Tẽe naka tsarim tcoà ba séè
naka tsia qõò,” témé. 9 Me gaam khóè ba kúúga qãè. A ba a
gam dim tcoà ba séè, a qõò.

Eẽm cáḿ ba kò Sabata dim cáḿ me e. 10 Ka xu kò Juta xu
ẽe ko qãèkaguèam khóè ba bìrí a máá: “Sabata dim cáḿ me
e khama tsi tsarim tcoà ba tsi ga séè sa kgoara mááè tama,”
témé. 11 Me xǫa xu a máá: “Khóèm ẽe qãèkagu tea ba ncãa bìrí
te a máá: ‘Tsarim tcoà ba séè naka tsia qõò,’ témé,” tam méé.
12 Ka xu kò tẽè me a máá: “Dií ba ẽem khóè ba ncẽe ko máá,
tcoà ba méé tsi séè naka qõò, témé ba?” ta xu méé. 13 Igabam
kò ẽe qãèkaguèam khóè ba c'úùa hãa dìí Me e kò ii sa, Jeso ba

---

* **5:4:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uian úúa: “a ne a ko tshàan
di kǫbi-kǫbisean qãà. 4 Moengele ba ko kuri c'ẽe x'aè ka gaam tshàam koe xõa, a
tshàan kǫbi-kǫbi khama. Me ẽe tc'ãà a tshàam koe hààraam khóè ba tcãà a wèés tcìis
ẽem ga úúa hãas koe qãèkaguè, ẽe i ko tshàan kǫbi-kǫbiè ka.”

kò qõòa hãa, ne kò gataga gaam qgáìm koe kò hãa ne khóè ne kái ne e thẽé khama.

14 Eẽ zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tempelem koe sao-xg'ae me, a bìrí me a máá: "Bóò, ncẽeska tsi qãè tsi i. Táá méé tsi gaicara chìbian kúrú guu, nxãasega i gha kaisase cg'ãè gúùan táá kúrúse cgae tsi ka," témé. 15 Me gaam khóè ba tcg'oa, a síí Juta xu bìrí, Jeso Me e kò ii, ncẽe kò qãèkagu mea hãa ba sa.

16 Ka xu kò gaas kaga Juta xu *tshoa-tshoa a* Jeso ba xgàra, Sabata dim cáḿ kam kò ncẽe zi tséé zi kúrúa hãa khama. 17 Me Jeso ba bìrí ne a máá: "Tirim Abo ba ko wèé x'aè ka tséé, ncẽeskaga igaba, Ra ko Tíí igaba thẽé tséé," témé.

18 Gaa domkaga ne kò Juta ne cg'õo Me ne gham dàò ba kaisase tcg'aì-tcaoa hãase qaa, Sabata dim cáḿ di x'áèan cúím kò khõá tama, igabam kò thẽé máá, Nqari ba Gam ka Xõòm tc'áró-tc'aro Me e, ta mééa, a kòo Nqarim cgoa tc'ãò-tc'ãose.

Jesom di qaria ne

19 Me Jeso ba xo̱a ne a máá: "Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Cuiskagam Cóá ba c'ẽe gúù cúí ga kúrúa hãa tite, igabam gha ẽem ko Xõò ba bóò Me ko kúrús cúí sa kúrú. Wèés ẽem ko Xõò ba kúrú sam ko Cóá ba gataga thẽé kúrú khama. 20 Xõò ba Cóá ba ncàm̀a hãa, a ko wèé zi ẽem ko kúrú zi x'áí Me. A ba a gha ncẽe zi tséé zi ka kaia hãa zi *tséé zi* x'áí Me, nxãasega tu gha are ka. 21 Eẽm ko Xõò ba ẽe x'óóa hãa ne ghùi a kg'õèkagu khamagam gha ma Cóá ba ẽem ncàm̀a hãa ne kg'õèkagu. 22 Abo ba cúí khóè ga xgàra tama, igabam Cóáse ba wèé qarian xgàran di máàna hãa, 23 nxãasega ne gha wèéa ne ga Cóá ba tcom ka, ẽe ne ma Xõò ba tcoma hãa khamaga ma. Eẽ Cóá ba tcom tama nea Xõòm ẽe tséé Mea hãa ba tcom tama.

24 "Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Eẽ ko Tiri kg'uian komsana, a ko Gaam ẽe tséé Tea hãam koe dtcòm̀, ba chõò tamas kg'õè sa úúa hãa, a xgàrakuan koe tcãà tite, igabam x'ooan koe tcg'oara hãa, a kg'õèan koe tcana hãa. 25 Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: X'aè ba ko hàà, a nxãakamaga hààra xg'araa, ẽe x'óóa hãa ne gha Nqarim dim Cóám dim dòm̀ ba kóḿ ba, ne gha gane ẽe ko kóḿ Me ne kg'õè. 26 Eẽm ma Xõò ba ma Gam ka kg'õèan úúa hãa khamagam gataga thẽé Cóáse ba qarian máàna hãa, Gam kam gha kg'õèan úú di i. 27 A ba a *Cóá ba* xgàram gha di qarian máàna hãa, Khóèm dim Cóá Me e khama. 28 Táá méé tu ncẽes gúùs ka arekaguè guu, x'aè ba ko hàà wèé ne ẽe tc'ám̀ zi koe hàna ne gha Gam dim dòm̀ ba kóḿ ba ke, 29 a ne a gha *gane di zi tc'ám̀ zi koe* tcg'oa: ẽe kò qãèan kúrúa hãa ne gha tẽe a kg'õè, ne gha ẽe kò cg'ãèan kúrúa hãa ne tẽe a xgàraè. 30 Tíí ra cúí gúù ga cúía kúrúa hãa tite. Eẽr ko ma Abom koe ma kóḿ khamar ko ma xgàra, i Tiri xgàra-q'ooan

tchàno o, Tíí ko tc'ẽe sar qaa tama, igabar ko ẽe tséé Tea hãam ko tc'ẽe sa kúrú khama.

Jesom ka nxàea tseegukagua ne

31 "Tíí kar kòo nxàea tseegukagua mááse nes Tiris nxàea tseegukagu sa cuiskaga tseegu di sa ii tite. 32 C'ẽe ba hàna ẽe ko Tíí ka nxàea tseegukagu ba, Ra q'ana hãa ẽem gha ko Tíí ka nxàea tseegukagus kg'ui sa tseegu di si i sa. 33 Johanem koe tu kò khóèan tsééa úú, me kò síí tseeguan nxàea tseegukagu. 34 Khóèan di nxàea tseegukagua ner ko dtcòm̀s tama si i, igabar ko ncẽe zi gúù zi kg'ui, kgoaraè tu gha ka. 35 Johane ba kò x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs karuko a ko x'áàs khama ii, tu kò x'aè-coam ka tu gha gam di x'áàn koe qãè-tcao sa tc'ẽe.

36 "Nxàea tseegukagu sar úúa, ncẽe Johanem dis kaga kaia hãa sa. Ncẽe zi tséé zim Abo ba máà Tea hãa, xg'ara-xg'ara zir gha ka, gazi ncẽer ko kúrú zi ko Tíí ka nxàea tseegukagu khama, Abom tséé Tea hãa sa. 37 Abom ncẽe tséé Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagua hãa. Tu gatu qanega dòm̀a ba kóḿ ta ga hãa, kana kg'áía ba igabaga tu bóò ta ga hãa. 38 Gam di kg'uian igaba i gatu koe hãa tama, ẽem tsééa hãa ba tu dtcòm̀ tama khama. 39 *Nqarim di zi* Tcgãya zi tu ko kaisase bóò q'oo, gatua tc'ẽea máá, gazi koe tu gha chõò tamas kg'õè sa hòò, ta tc'ẽea khama. Igabaga zi ko *ẽe zi Tcgãya zi* Tíí ka nxàea tseegukagu. 40 Igabaga tu ko Tíí koe hààn xguì, hàà tu gha kg'õèan hòò ka.

41 "Dqo͘m̀kua ner khóèan koe qaa tama. 42 Igabar q'ana hãa nta ii tu khóè tu u sa, Nqarim di ncàm̀kuan tcáóa tu q'oo koe úú tama tu. 43 Abom dim cg'õèm cgoar hààraa, igaba tu kò táá séèa mááse Te. Igabaga ncẽè c'ẽem khóèm kòo gam di cg'õèan cgoa hàà ne tu ko séèa mááse me. 44 Nta tu gha ma dtcòm̀, ncẽè gatu ka c'ẽea ne koe cúíga tu kòo dqo͘m̀an qaara mááse, a tu a Nqarim cúím koe guua hãa dqo͘m̀an qaa tama ne?

45 "Igaba méé tu táá tc'ẽea máá, Nqarim cookg'ai koer gha Tíí chìbi-chibi tu u, ta tc'ẽea guu. Gatua gha chìbi-chibi tu um khóè ba Moshe me e, gatu di nqòòan tu gam koe tòóa hãa ba. 46 Ncẽè Moshe ba tu kò dtcòm̀a hãa, ne tu ga kò Tíí thẽé dtcòm̀ Tea hãa, Tíí kam góáa hãa khama. 47 Igaba ncẽè gam góáa hãa zi tu kò dtcòm̀ tama, ne tua gha nxãaska Tíí ko méé zi ntama dtcòm̀?" tam Jeso ba méé.

6

Jeso ba ko 5,000 ne khóè ne tc'õókagu
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Galilea dim tshàam ka c'ẽe xòèa ba za tchoaba, ncẽe Tiberia di ta kòo ma tciiè e. 2 Si kò kaias xg'aes khóè ne di sa xùri Me, ẽe kòo tsàa ne khóè ne koem kò kúrú zi x'áí zi ne kò bóò khama. 3 Me Jeso ba xàbìm

di c'ẽe xòèa ba za q'ábà qaò, a síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa gaa koe ntcõó. 4 Si kò Juta ne dis kǭès Paseka di sa cúù si i.

5 Eẽm ko Jeso ba ghùi-kg'ai a ko kaias xg'aes khóè ne di sa bóò si ko Gam koe hàà, kam kò Filipi ba bìrí a máá: "Nda xae gha síí péréan x'ámá, ncẽe ne khóè ne gha hàà tc'õó o?" témé. 6 (Ncẽetam ko ma kúrúa bóòa ba domka tẽè me, tc'ẽea ba koem kò nxãakamaga q'ana hãa dùú sam gha kúrú sa khama.)

7 Me Filipi ba xǫa Me a máá: "Khóèm ko 8 nxoean q'oo koe gàbakaguè maria ne cuiskaga tc'ãò tite, ncẽeta noo ne khóè ne tc'õókagua ne!" témé.

8 Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ẽem Anteream ncẽe Simonem Peterem ka káímkhoe ba kg'ui a máá: 9 "C'ẽem cóá ba ncẽe koe hãa, 5 xu péré xu hẽé naka cám̀ x'aù tsara hẽéthẽé qgóóa hãa ba, ka sa ncẽe sa dùú cgáé saa ncẽeta noo ne khóè ne koe?" témé.

10 Me Jeso ba máá: "Khóè ne xao bìrí naka ne ntcõó," témé. Kái dcãa nea kò ẽem qgáìm koe hãa khama. Ne kò wèé ne khóè ne ntcõó, 5,000 khama noo xu khóè xu u kò ii. 11 Me Jeso ba nxãaska péré xu séè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khóè ne ẽe koe kò ntcõóa-ntcõe ne máà xu, ne kò ẽe ne ko ma tc'ẽe khama ma tc'õó. A ba a kò x'aùan ka thẽé gataga hẽé.

12 Eẽ ne ko wèé ne tc'õóa xg'ara a ko xg'ãà, kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Sáà xg'ae péré qàmàn ẽe qaùa hãa a, naka i gha nxãasega táá cúí gúù ga ncǭiè guu," témé. 13 Xu kò ẽe khóè ne ka kò tc'õóa qaùè péréan ka 12 xu q'ore xu péré qàmàn di xu tcãà, xu cg'oè, ẽe xu péré xu 5 xu koe guu a.

14 Eẽ ne ko khóè ne x'áís ẽem kò Jeso ba kúrúa hãa sa bóò, ka ne ko tshoa-tshoa a máá: "Tseegukagam Gaam porofitim ga Me e nqõóm koe ga ko hàà ba," témé. 15 Me kò Jeso ba, hàà ne ko kgãà ka séè a x'aiga ba kúrú Me sa nxãakamaga q'ana hãa, khamam kò tcg'oaragu ne a xàbìm koe qõò.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe qõò
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

16 Eẽ i ko dqòa ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshàam koe qõò, 17 a xu a síí dxòrom koe tcãà a tshàa ba tchoaba a Kaperenaume koe qõò. Ntcùú u kò ii, Me kò Jeso ba qanega hàà cgae xu ta ga hãa. 18 Tshàa ne kò kǭbi-kǭbise, kaiam tc'ãá ba kòo tc'ãá khama. 19 Eẽ xu ko 5 kana 6 di qáò-q'ooan khama noo kilomitaran qõò, ka xu kò Jeso ba bóò Me tshàam tc'amkg'ai koe ko náà qõò, a ko dxòrom koe cúù, ka xu kò q'ae. 20 Igabam kò bìrí xu a máá: "Tíí Ra a. Ke xao táá q'áò guu," témé. 21 Ka xu kò dxòrom koem gha gaxu cgoa hãa sa qãè-tcaoa

máána hãa, igabam kò dxòro ba ẽe xu kòo qõòm nqõóm koe kúúga síí tcãà, a síí góḿankg'ai koe téé.

22 Xùrikom cáḿ kas kò khóè ne dis xg'aes ẽe kò tshàam ka ncìí za hãa sa cúím dxòro ba hãa sa bóò, Me Jeso ba qanega Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa gaam koe tcãà ta ga hãa, igaba xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu cuiaga qõòa hãa sa. 23 Nxãaska xu kò c'ẽe xu dxòro xu Tiberia koe guua hãa xu, ẽem kò X'aiga ba péréan qãè-tcaoa máá xg'ara si xg'ae sa ntcõó a ko tc'õó qgáì qàe ka cúùse hàà. 24 Eẽs ko khóè ne dis xg'ae sa Jesom káà ii, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu thẽé káà xu u sa bóòa q'ãa, ka ne kò dxòro xu koe tcãà a ne a Kaperenaume koe qõò, a síí Jeso ba qaa.

Jeso ba kg'õèan dim Péré Me e

25 Eẽ ne ko tshàam ka ncìí za síí sao-xg'ae Me ka ne kò tẽè Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ncẽe koe Tsi n-cáḿa hààraa?" témé.

26 Me Jeso ba xǫa ne a máá: "Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: X'áí zi tu bóòa hãa domka tu qaa Te tama, igabaga tu péréan tc'õó a xg'ãà hãa domka a. 27 Táá méé tu kaàko tc'õoan tséé-kg'am guu, igaba méé tu chõò tamas kg'õès koe gha hãa tc'õoan tséé-kg'am, Khóèm dim Cóám gha máà tu u. Nqarim Abo ba Gam koe x'áí sa tòóa hãa *Gaam dim cóám ii di sa*," tam méé.

28 Ka ne ko nxãaska tẽè Me a máá: "Dùú sa ta gha kúrú, a nxãasega Nqarim ko tc'ẽe sa kúrú?" ta ne méé.

29 Me Jeso ba xǫa ne a máá: "Nqarim ko tc'ẽe sa ncẽe si i: Gaam ẽem tsééa hãam koe tu gha dtcòm̀ si i," témé. 30 Ka ne kò nxãaska xǫa Me a máá: "Dùútsa x'áí sa Tsi gha Tsáá kháé kúrú, ta nxãasega bóò a Tsáá koe dtcòm̀? Dùú sa Tsi gha kúrú? 31 Gatá ka xõò ga nea ko tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tciiè péréan* tc'õó. Ncẽe i ma góásea a ko máá: 'Nqarikg'ai koe guua hãa péré nem kò máà ne ne tc'õó,' témé khamaga ma," ta ne méé.

32 Me Jeso ba bìrí ne a máá: "Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Moshem tama me e kò ii, ẽe nqarikg'ai koe guua hãa péréan máà tu ua ba, igaba Abo Me e kò ii, ẽe tseegu di péréan nqarikg'ai koe guua hãa máà tu ua ba. 33 Nqarim di péréa ne Gaam ẽe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam ga Me e khama, nqõó ba kg'õèan máàna hãa ba," tam méé.

34 Ne bìrí Me a máá: "X'aigaè, ẽe péréan wèé cáḿ ka máà ta a," témé.

35 Me Jeso ba bìrí ne a máá: "Tíí Ra kg'õèan dir Péré Ra a. Dìím wèém ẽe ko Tíí koe hàà ba cuiskaga xàbà hãa tite, me dìím wèém ẽe ko Tíí koe dtcòm̀ ba cuiskaga gaicara cáḿa hãa tite. 36 Igaba ẽer ma bìrí tua khama: bóò Tea tu hãa igaba tu qanega

dtcòm̀ tama. 37 Wèém *khóèm* ẽem Abo ba máà Tea hãa ba gha Tíí koe hàà, Ra dìím wèém ẽe gha ko Tíí koe hàà ba tchàa koe aagua hãa tite. 38 Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa, hààr gha Tíí ko tc'ẽe sa kúrú ka tamase, igaba ẽe tséé Tea hãam ko tc'ẽe sar gha hàà kúrú ka khama. 39 Ncẽea Gaam ẽe tséé Tea hãam ko tc'ẽes ga si i: *wèé ne khóè ne* ẽem máà Tea hãa ne ka méém táá cúím ga ba aaguse guu, igaba méém còo dim cáḿ ka ghùiè. 40 Ncẽea Abom ko ma tc'ẽe ga a khama: Wèém ẽe ko Cóá ba bóò, a ko Gam koe dtcòm̀ ba gha chõò tamas kg'õè sa úú. Ra gha nxãaska Tíí còo dim cáḿ ka x'ooan koe ghùi me," tam méé.

41 Ne kò Juta ne tshoa-tshoa a Gam ka kg'ui-kg'uise, ncẽetam kò méé a máá: "Tíí Ra nqarikg'ai koe guu a xoana hãar Péré Ra a," ta mééa hãa khama. 42 A ne a máá: "Ncẽe ba gáé Jesom tama baa, Josefam ka Cóáse ba, ncẽe xõò ba hẽé naka xõò sa hẽéthẽé khara ta q'ana hãa ba? Ntama ba gha ncẽeska máá: 'Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa,' témé?" ta ne méé.

43 Me Jeso ba xo̱a ne a máá: "Táá tu gatu ka kg'ui-kg'uise guu. 44 Cúí khóè ga cuiskaga Tíí koe hàà tite, Abom ncẽe tsééa óá Tea hãam kòo Tíí koe tsééa úú u ne cúí ga a, Ra gha còo dim cáḿ ka x'ooan koe ghùi ne. 45 Góásea i hãa porofiti xu di zi Tcgãya zi koe, a ko máá: 'Wèéa nea gha Nqarim ka xgaa-xgaaè,' témé. Me gha dìím wèém ẽe ko Abom koe komsana a ko Gam koe xgaa-xgaase ba Tíí koe hàà. 46 Cúí khóè ga Nqari ba bóò ta ga hãa, Gaam ẽe Nqarim koe guua hãam Cúím oose. Gaam Cúí ba Abo ba bóòa hãa. 47 Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Gaam ẽe ko dtcòm̀ ba chõò tamas kg'õè sa úúa hãa. 48 Tíí Ra kg'õèan dir Péré Ra a. 49 Gatu ka tsgõose ga xua kò tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tciiè péréan* tc'õó, a kò x'óó. 50 Igaba nqarikg'ai koe guua hãa Péréan ga ncẽe e, ncẽe khóèan ga tc'õó, a táá x'óó o. 51 Tíí Ra kg'õèan dir Péré Ra a nqarikg'ai koe guua hãa Ra. Ncẽè c'ẽem khóèm kòo ncẽe Péréan tc'õó nem gha chõò tamase kg'õè. I ncẽe Péréan Tiri cgàa a, ncẽer gha nqõóm di kg'õèan di iise tcg'òó o.

52 Ne kò Juta ne xgóàse kg'ui cgoaku a máá: "Ntama ba gha ncẽem khóè ba cgàaa ba máà ta a ta tc'õó?" ta ne méé.

53 Me Jeso ba bìrí ne a máá: "Tseeguan kar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Khóèm dim Cóám di cgàan tu kò tc'õó tama, a tu a c'áòa ba kg'áà tama ne tu gatu koe kg'õèan úú tama. 54 Dìím wèém ẽe gha Tiri cgàan tc'õó, a Tiri c'áòan kg'áà ba chõò tamas kg'õè sa úúa hãa, Ra gha còo dim cáḿ ka x'ooan koe ghùi me. 55 Tirim cgàa baa tseegu dim tc'õo me e, i Tiri c'áòan tseegu di kg'áà gúù u khama. 56 Dìím wèém ẽe ko Tiri cgàan tc'õó a ko Tiri c'áòan kg'áà ba gha Tíí koe hãa, Ra gha Tíí gam koe hãa. 57 Eẽm ma kg'õèa hãam Abo ba ma tsééa óá Tea hãa, Ra Abom domka kg'õèa hãa, khamagam gha ma ẽe ko Tíía tc'õó Te ba Tíí

domka kg'õè. 58 Ncẽea nqarikg'ai koe guu a xoana hãa Péréan ga a. Gatu ka tsgõose ga xua Mana *ta ko ma tciiè péréan* tc'õó, a x'óóa hãa, igabagam gha ẽe gha ncẽe Péréan tc'õó ba chõò tamase kg'õè," tam méé.

59 Ncẽe zi gúù zim kò ẽem kò Kaperenaume dim còrè-nquum koe hãa a ko xgaa-xgaa ka kg'ui.

Chõò tamas kg'õès di kg'uia ne

60 Kái xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu kò kóḿ Me, ka xu ko máá: "Ncẽe kg'uia nea qóḿ m. Dìína gha kóḿa q'ãa a?" témé.

61 Me kò Jeso ba Gam ka q'ana hãa, Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kò gaan ka kg'ui-kg'uise sa, khamam kò tẽè xu a máá: "Ncẽes gúù sa gáé ko tshúù-tshuu tcáó xao o? 62 Kháé xaoa gha nta méé, ncẽè Khóèm dim Cóá ba xao kòo bóò Me ko ẽem ko kg'aia hãa koe qaò ne? 63 Tc'ẽe ba ko kg'õèan máàm ga Me e, me cgàa ba cúí hùi ga úú tama. Eẽr kò kg'ui cgoa tu u kg'uia nea kg'õèan ko máàm tc'ẽem koe guua hãa. 64 Igaba ne gatu ka c'ẽe ne hàna ncẽe dtcòm̀ tama ne," tam méé. (Dìína dtcòm̀ tama, i gha dìín khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me sam kò Jeso ba tshoa-tshoases koe ga guu a q'ana hãa khama.) 65 Me gaia kg'ui a máá: "Gaa domkar kò bìrí tua hãa a ko máá: Cúí khóè ga Tíí koe hàà tite, ncẽè Abom kò kgoara máá a tama ne, témé," tam méé.

66 Eẽm x'aèm koe guu ka ne kò kái ne xgaa-xgaase-kg'ao ne Gam di ne kháóka tòóa dìbise a táá xùri Me.

67 Me Jeso ba 12 xu tẽè a máá: "Gaxao igaba xaoa qõò kg'oana?" témé.

68 Me Simone Petere ba xǫa Me a máá: "X'aigaè, dìín koe xae gha qõò? Tsáá Tsia chõò tama kg'õèan di kg'uian úúa hãa ka! 69 Dtcòm̀ xae ko, a xae a q'ana hãa Tsáá Tsia Nqarim di Tsi i sa, ncẽe Tcom-tcomsa Tsi," tam méé.

70 Me Jeso ba xǫa a máá: "Tíí ga Ra gáé kò gaxao 12 xao nxárá tcg'òóa mááse tama? Igabam gaxao ka c'ẽe ba dxãwa me e," témé. 71 (Jutasem, Simonem Isekariotem ka cóáse bam kòo nxàe, Jutase ba kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ẽe me e, igabam kò khóè ne tshàu q'oo koe hàà tcãà Me khama.)

7

Jeso ba hẽé naka qõese ga xu hẽéthẽé e

1 Eẽ zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Galilea koe qõòa te, Juta ne *di xu kaia xu* kò cg'õo Me kg'oana hãa khamam kò Jutea koem gha qõòa te sa tc'ẽe tama. 2 Me kò x'aèm Juta ne di zi xháì zi tshào dis kǫ̃ès di ba cúù me e, 3 xu kò Jesom ka qõese ga xu bìrí Me a máá: "Ncẽe koe méé Tsi tcg'oa naka Tsia Jutea koe qõò, naka ne Tsari ne xgaa-xgaase-kg'ao ne síí nxãasega kúrú

Tsi ko zi gúù zi bóò. 4 Cúí khóè ga káà a gaan di zi gúù zi gha
xàìa hãase kúrú u, q'ãaè i gha sa i ko tc'ẽe ne. Gaa domka méé
Tsi nqṍom koe x'áíse!" témé. 5 Xu kò Gam ka qõese ga xu igaba
Gam koe dtcòm̀ tama khama.
6 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tirim x'aèm qãè ba qanega
hàà ta ga hãa, igaba i gaxao ka wèé x'aèan ga qãèa máá xaoa
hãa. 7 Nqõó ba cuiskaga gaxaoa hòre xao o tite, igabam Tíía
hòre Tea, cg'ãè zi tséé zi ẽem ko kúrú zir ko nxàea tseegukagu
khama. 8 Qõò xao kǫ̃ès koe gaxao ka. Tíí kam x'aè ba qanega
hàà ta ga hãa khamar síí tite ke," témé. 9 Ncẽetam ko méé kam
kò Galilea koe qaù.

Jeso ba ko xháì zi tshào dis kǫ̃ès koe xgaa-xgaa

10 Eẽ xu ko qõese ga xu kǫ̃ès koe qõò, kam kò Gam igaba thẽé
xgoaba a qõò, khóè ne ka hòòè tamase igaba xàìa hãase. 11 Xu
kò Juta xu kǫ̃ès koe qaa Me a tẽè a máá: "Gaam Khóè ba nda?"
témé.
12 Èẽ zi xg'ae zi khóè ne di zi koe i kò Gam ka káí kg'ui-
kg'uisean hãa. Ne kò c'ẽe ne máá: "Qãèm khóè Me e," témé, ne
ko c'ẽe ne máá: "Eẽ ẽe, khóè nem ko hǫàkagu," témé. 13 Igaba i
kò cúí khóè ga kgoarasease Gam ka kg'ui tama, Juta xu ne kòo
bèe khama.
14 Me kò Jeso ba kǫ̃ès nqáè koe tempelem koe tcãà, a xgaa-
xgaa. 15 Ka xu kò Juta xu kaisase are a xu a tẽè a máá: "Ncẽem
khóè ba ncẽe xgaa-xgaan ntama ma hòòa, ncẽe qanegam
xgaa-xgaaè e tama ka?" témé.
16 Me Jeso ba xǫa xu a máá: "Tiri xgaa-xgaa nea Tiri tama.
Igaba i Gaam ẽe tséé Tea hãam koe guua. 17 Ncẽè c'ẽem khóèm
kòo *Nqarim ko* tc'ẽe sa kúrú kg'oana hãa, nem gha bóòa tcg'òó,
Tiri xgaa-xgaan Nqarim koe guua hãa, kana Ra ko Tíí ka kg'ui
sa. 18 Gaam ẽe ko cúíaga gam ka kg'ui ba ko dqǫm̀kuan qaara
mááse. Igaba gaam ẽe tséé mea hãam di dqǫm̀kuan ko qaa ba
tseegu di me e, i gam koe cúí cg'ãè ga káà a. 19 Moshe ba gáé
x'áè-kg'áḿan máà tu u ta ga hãa? Gataga i ii, igaba i cúía tu ga
x'áè-kg'áḿan ko méé sa kúrú tama! Dùús domka tu ko cg'õo Te
tu gha sa tc'ẽe?" tam ma tẽè ne.
20 Si xg'ae sa xǫa Me a máá: "Dxãwa tc'ẽean Tsi úúa hãa! Dìí
na cg'õo Tsi kg'oana?" témé.
21 Me Jeso ba xǫa ne a máá: "Cúís tséés are-aresa sar kò
kúrú, tu kò wèéa tu ga are. 22 Moshe ba kò x'áè-kg'áḿan gatu
di xu cóá xu tu gha q'ãe nqãa-qgai khòo di máà tua hãa, tu ko
Sabata dim cáḿ ka gatu di cóán q'ãe nqãa-qgai khòo (ẽe x'áèa
nea kò Moshem koe guu tama, a kò khóè xuku xu koe guua hãa
igaba), 23 nxãasega tu gha Moshem di x'áè-kg'áḿan komsana
ka. Kháé nxãaska ncẽè cóám kò ko Sabata dim cáḿ ka q'ãe
nqãa-qgai khòoè, Moshem di x'áè-kg'áḿan gha táá ntcoeè ka,

ne tu ko dùús domka xgóà cgae Tea máá, ncẽè Sabata dim cáḿ kar kò khóèm dim tc'áróm wèé ba qãèkagu ne? 24 Táá tu tcgáían di bóò-q'ooan cgoa bóòa tcg'òó guu, igaba méé tu bóòa tcg'òó qãè bóòa tcg'òóan cgoa," tam méé.

Jeso ba Krestem ga baa?

25 Gaa domka ne kò c'ẽe ne khóè ne Jerusalema di ne tshoa-tshoa a tẽè a máá: "A gaam khóèm tama baa ncẽe cg'õoa ba ko qaaè ba? 26 Bóò tu, ncẽe gam ko kgoarasease kg'ui, igaba ne cúí gúù ga Gam ka kg'ui tama. A tseeguan kaga xu tc'ãà-cookg'ai xu ncẽem khóèm Kreste Me ii sa q'ana hãa? 27 Ncẽem khóèm guua hãa qgáìan ta q'ana hãa. Igaba Krestem ko hààm x'aèm ka i gha cúí khóè ga c'úùa hãa guuam hãa qgáì," ta ne méé.

28 Kam kò nxãaska Jeso ba tc'amaka kg'ui, ẽem tempelem koe hãa a ko xgaa-xgaa ka a máá: "Tíí tu q'ãa Tea hãa, a tu a thẽé ẽer guua hãa qgáìan q'ana hãa. Tíí kar óágase tama, igabam ẽe tsééa óá Tea hãa ba tseegu di Me e, ncẽe tu gatu c'úùa hãa ba. 29 Tíí ra q'ãa Mea hãa. Gam koe gar guua hãa, Me tsééa óá Tea hãa khama," témé.

30 Qgóó Me kg'oana xu kò hãa. Igaba i kò cúí khóè ga táá gaan di tshàuan tòó cgae Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama. 31 Igaba ne kò ẽes xg'aes koe kái ne khóè ne Gam koe dtcòm̀ a ne a máá: "Krestem kò ko hàà ne ba gha hàà ncẽem khóèm kúrúa hãa zi x'ái zi nqáéa hãa zi kúrú? *Ka ncẽe ba gáé Gaam Krestem tama baa?*," ta ne ma tẽèku.

32 Farasai xu kò khóè ne ko ma Gam ka ma kg'ui-kg'uise sa kóḿ, ka xu ko kaia xu peresiti xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé tempelem di xu kòre-kg'ao xu tsééa úú, síí xu gha qgóó Me ka.

33 Me Jeso ba nxãaska máá: "Gatu cgoar gha qanega xòm̀ x'aè-coa ba hãa, a Ra a gha Gaam ẽe tséé Tea hãam koe kạbise. 34 Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite, a tu a ẽer hãa qgáì koe cuiskaga hàà tite," témé.

35 Xu nxãaska Juta xu tẽèku a máá: "Ncẽem khóè ba gha nda koe qõò, xae gha táá hòò Me? Gatá di ne khóè ne tsại-tsạisea hãa ne Gerika ne koe ba gha qõò, a síí Gerika ne xgaa-xgaa? 36 Dùú sa ba ko méé ncẽem ko máá: 'Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite,' a ko máá: 'Hàna Ra gha hãa qgáì koe tu cuiskaga hàà tite,' témé ka?" ta xu méé.

37 Còo dim cáḿ kọ̄ès dim kaiam kam kò Jeso ba tc'amaka kg'uia ghùi a máá: "Ncẽè c'ẽem khóèm kò cáḿa hãa ne méém Tíí koe hàà naka kg'áà. 38 Eẽ ko Tíí koe dtcòm̀ ba, 'Kg'õèan di tshàan di tsgórèa ne gha ncãàa ba koe guu a ntcạ̄a,' ẽe zi ma *Nqarim di zi* Tcgãya zi ma nxàea khama," tam méé. 39 Eẽm kòo Jeso ba ncẽe gúùan nxàe kam kòo Tc'ẽem ka kg'ui, ẽe ko

Gam koe dtcòm̀ ne gha hòò Me ka. Tc'ẽe ba *ne* ko qanega máàè tama, Jeso ba kò qanega x'áàkaguè tama khama.

40 Gam di kg'uian ko kóḿse ka ne kò c'ẽe ne khóè ne máá: "Tseegukagam ncẽem khóè ba Porofiti Me e," témé. 41 Ne kò c'ẽe ne máá: "Kreste Me e," témé. Igaba ne kò c'ẽe ne tẽè a máá: "Haò! Ntama ba gha ma Kreste ba Galilea koe guu? 42 *Nqarim di zi* Tcgãya zi gáé máá: 'Dafitem dis qhàòs koem Kreste ba guua hãa' témé tama, Betelehema koe, Dafitem kò x'ãèa hãam x'áé ba?" ta xu ma tẽè. 43 Si kò Jesom domka kaias q'aa-q'aase sa khóè ne xg'aeku koe hãa. 44 C'ẽe nea kò qgóó Me kg'oana hãa. Igaba i kò táá cúí khóè ga gaan di tshàuan tòó cgae Me.

Juta ne di xu tc'ãà-cookg'ai xu di dtcòm̀ tama ne

45 Ka xu kò tempelem di xu kòre-kg'ao xu *ncẽe ko tsééèa hãa xu* kaia xu peresiti xu koe hẽé naka Farasai xu koe hẽéthẽé kạ̄bise. Xu nxãa xu tẽè xu a máá: "Dùús domka xaoa kò óá Me tama?" témé. 46 Xu kòre-kg'ao xu xọ̄a a máá: "Cúí khóè ga Gam khama kg'ui ta ga hãa!" témé. 47 Ka xu kò Farasai xu xọ̄a xu a máá: "Gaxao igaba ba gáé qàe-qae xaoa hãa? 48 Tc'ãà-cookg'ai xu ka c'ẽe baa, kana Farasai xu ka c'ẽem ga ba gáé Gam koe dtcòm̀aa? 49 Igaba ncẽe ne khóè ne, ncẽe x'áè-kg'áḿan c'úùa hãa nea cgúíèa!" ta xu méé.

50 Nikodemasem ncẽe kò Jesom koe kg'aia síía ba, gaxu ka c'ẽe kò ii ba, nxãa ba kò bìrí xu a máá: 51 "Gaxae dim x'áè-kg'áḿ ba koáé kuri khóèan xgàra, dùú sa i ko gaan koe kúrú sa kg'aia kóḿ tamase?" témé.

52 Xu xọ̄a me a máá: "Tsáá igaba tsi gáé Galilea di tsia? *Tcgãya zi koe* qaara tcg'òó naka bóò, porofitian Galilea koe guu tama sa," témé.

*Khóès cg'áràn kúrú koe qgóóèa sa**

53 [Me kò wèém khóè ba x'áéa ba koe kạ̄bise.

8

1 Kam ko Jeso ba Olife dim xàbìm koe qõò. 2 Me kò ntcùúkg'ai cgoa gaicara tempelem koe síí, i kò wèé khóèan ga síí cgae Me, Me ntcõó a xgaa-xgaa ne. 3 Xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé khóès hãa a ko cg'áràn kúrú koe qgóóèa sa óá. A xu a hàà khóè ne cookg'ai koe tòó si. 4 A xu a bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, khóès ncẽe sa cg'árà nes hãa a ko kúrú koe qgóóèa. 5 Igabam kò Moshe x'áèan máà ta a, ncẽeta ii zi khóè zi méé zi nxọ̄án cgoa xg'áḿa cg'õoè di i, ka Tsi ko Tsáá nta méé?" témé. 6 Ncẽem kg'ui ba xu kò ko kg'ui, qáé Me xu gha qgáìan xu kò ko qaa khama, a xu a ko chìbi-chibi

* **7:52:** C'ẽe zi Gerika di zi tcgãya zi ncìí zi ncẽe xg'aekuan 7:53–8:11 úú tama.

Me xu gha zi dàò-kg'ámʹ zi qaa. Kam ko Jeso ba qámʹse, a tshàua ba cgoa gómʹankg'ai koe góá.

7 Qanega xu hãa a ko tẽè Me kam ko tẽe a bìrí xu a máá: "Ncẽè c'ẽem khóèm káà chìbi iim kò gaxao xg'aeku koe hãa, ne méém tc'ãà naka nxõá sa séè naka xao si," témé. 8 A ba a gaicara qámʹse a gómʹankg'ai koe góá.

9 Ncẽe sa xu ko kómʹ ka xu kò kaia xu koe guu a tshoa-tshoa a cúímana-cúí tcg'oara qõò. Me Jesom cúím ga ba síí qaù, naka gaas khóè sa hẽéthẽé e, si qanega gaa koe téé-tẽe. 10 Me Jeso tẽe a ba a tẽè si a máá: "Khóè seè, nda xua? Ncãa i gáé cúí khóè ga táá chìbi bóò si?" témé. 11 Si máá: "Ncãa i táá cúí khóè ga chìbi bóò te, X'aigaè," témé. Me Jeso ba máá: "Nxãaskar Tíí igaba cúí gúù kaga chìbi bóò si tama, ke qõò, naka sia ncẽe koe guus ka táá gaicara chìbi kúrú guu," témé.]

Jeso ba nqõóm dim X'áà Me e

12 Me Jeso ba gaicara khóè ne cgoa kg'ui a máá: "Tíí Ra nqõóm dir X'áà Ra a. Dìím wèém ẽe gha xùri Te ba ntcùúan q'oo koe qõòa hãa tite, igabam gha kg'õèan di x'áàn úúa hãa," témé.

13 Xu kò Farasai xu bìrí Me a máá: "Tsáá ka Tsi ko nxàea tseegukagu, khamas Tsáá ko Tsáá ka nxàea tseegukagu sa tchàno tama," témé.

14 Me Jeso ba xoa xu a máá: "Tíí kar kò nxàea tseegukagu igabagas tiris nxàea tseegukagu sa tchàno si i, ẽer guua hãa qgáìa ner q'ana hãa, a Ra a gataga ẽer ko qõò qgáìan q'ana hãa. Igabaga xao gaxao ẽer guua hãa qgáìan hẽé, naka Ra ko qõò qgáìan hẽéthẽé c'úùa hãa khama. 15 Gaxaoa ko tc'áró ba xgàra, Tíí Ra cúí khóè ga xgàra tama. 16 Igaba ncẽè xgàrar kò ne i xgàra-q'ooa Te tchàno o, Tíí Ra Tíí ka cúíse xgàra tama khama, igaba Ra Abom ncẽe tsééa óá Tea hãam cgoa hãa. 17 Gaxao di x'áèan koe i góásea hãa a ko máá: 'Cámʹ khóèan dis nxàea tseegukagu sa cgáé si i,' témèè. 18 Gaas ẽe Tíí ka tseegu ii sar kò Tíía nxàea tseegukagu. Me ko gataga thẽé Abom ncẽe tsééa óá Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagu," tam méé.

19 Xu nxãaska tẽè Me a máá: "Saò ba nda?" témé.

Me Jeso ba xoa xu a máá: "C'úù Te xao hãa, a xao a Abom ga ba c'úùa hãa, a ncẽè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga ko thẽé Abom ga ba q'ana hãa," tam méé.

20 Jeso ba kò ncẽe kg'uian tempelem q'oo koem hãase kg'ui, aban ko tòóèm qgáìm qàe koe. Igaba i kò táá cúí khóè ga qgóó Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama.

21 Me kò Jeso ba gaicara bìrí xu a máá: "Qõò Ra ko, xao gha qaa Te, a xao a gha gaxao di zi chìbi zi q'oo koe ga x'óó. Tíí ko qõò koe xao cuiskaga síí tite," témé.

22 Xu nxãaska Juta xu tẽèku a máá: “Cg'õose ba gha? Ncẽem
ko máá: ‘Tíí ko qõò koe xao cuiskaga síí tite’ témé ka?” témé.
23 Me bìrí xu a máá: “Gaxaoa nqãaka di xao o, Ra Tíí
tc'amaka di Ra a; ncẽem nqõóm di xao o, Ra Tíí ncẽem nqõóm di
tama. 24 Gaa domkar kò bìrí xao o, a ko máá: ‘Gaxao di chìbian
koe ga xao gha x'óó,’ témé. Ncẽè Tíí Ra gaar ga Ra a tar ko
méé sa xao ko dtcòm̀ tama, ne xao gha tseeguan kaga gaxao
di chìbian koe x'óó,” tam méé.
25 Xu bìrí Me a máá: “Kháé Tsi Tsáá dìí Tsia?” témé.
Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Ncẽer kò ma tshoa-tshoas koe guu
a bìrí xao o khama cúí ga Ra ko méé. 26 Kái zi gúù zi Ra úúa hãa
bóòa Ra ga tcg'òó a gaxao ka nxàe zi, igaba Gaam ẽe tsééa óá
Tea ba tseegu di Me e, Ra ko ẽer kò Gam koe kóḿ sa nqõó ba
bìrí,” tam méé.
27 Xõòm kam kò ko kg'ui cgoa xu sa xu kò kóḿa q'ãa tama.
28 Kam ko nxãaska Jeso ba bìrí xu a máá: “Eẽ xao ko Khóèm dim
Cóá ba tc'amaka ghùia xg'ara, ne xao gha nxãwa q'ãa Gaar ga
Ra a sa, a Tíí ka cúíse gúù zi kúrú tama, igaba Ra ko Abom ma
xgaa-xgaa Tea hãa khama ma kg'ui. 29 Me Gaam ẽe tséé Tea
hãa ba Tíí cgoa hãa, a cúíse guu Te ta ga hãa, wèé x'aè kar ko ẽe
ko qãè-tcaokagu Me sa kúrú khama,” tam méé.
30 Ncẽe gúùa nem ko nxàe ka i ko káí khóèan Gam koe dtcòm̀.

Abrahamam di ne cóá ne

31 Me Jeso ba nxãaska Gam koe ko dtcòm̀a ne Juta ne bìrí a
máá: “Tirim kg'ui ba tu kò ko komsana a ko qgóó qari me, ne
tu gha tseegukaga Tiri tu xgaa-xgaase-kg'ao tu ii. 32 A tu a gha
nxãaska tseeguan q'ãa, i gha tseeguan kgoara tu u,” témé.
33 Ne xo̱a Me a máá: “Abrahamam di ta cóá ta a, a ta a
qanega c'ẽe khóè di qãà kúrú ta ga hãa, ka Tsi nta méé-q'ooa,
ncẽe Tsi ko máá, kgoarasea ta gha hãa, témé ka?” témé.
34 Me Jeso ba xo̱a ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu
u, a ko máá: Dìím wèém ẽe ko chìbian kúrú ba chìbian dim qãà
me e. 35 Me qãà ba chõò tamase x'áé koe hẽé tama, igabam
ko cóá ba chõò tamase x'áé koe hẽé. 36 Gaa domkaga tu gha,
ẽem ko Cóá ba kgoara tu u, ne tseeguan kaga kgoarasea hãa.
37 Abrahamam di tu cóá tu u sar q'ana hãa, igaba tu cg'õo Te
kg'oana hãa, Tirim kg'ui ba tcáóa tu q'oo koe x'ãè-q'ooan úú
tama khama.
38 “Tirim Xõòm koer bóòa hãa zi gúù zi kar ko kg'ui, tu ko
gatu, gatu ka xõògа xu koe tu kóḿa hãa zi kúrú,” tam méé.
39 Ne xo̱a Me a máá: “Gatá ka xõò ba Abrahama me e,” témé.
Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Ncẽe Abrahamam di tu cóá tu kò
ii ne tu ga ko Abrahamam ko kúrú zi kúrú. 40 Igaba tu ncẽeska
cg'õo Te kg'oana, Tíí ncẽe Nqarim koer kóḿa tseeguan kò bìrí

tu ur khóè Ra. Abrahama ba kò ẽeta ii gúù kúrú tama. 41 Gatu ka xõò ga xu kòo kúrú zi gúù zi tu ko kúrú," tam méé.

Ne bìrí Me a máá: "Sita cg'áràn di ta cóá ta tama ta a; sita dim Xõòm cúím úúa ta hãa ba Nqari Me e," témé.

42 Me Jeso ba bìrí ne a máá: "Ncẽè Nqarim kò gatu ka Xõò ba ii, ne tu ga kò ncàm̀ Tea hãa, Nqarim koe Ra guu a hààraa khama. Tiri qarian kar ncẽe koe hàà tama, igabam Gabá tsééa óá Tea hãa. 43 Dùús domka tua ẽer ko kg'ui sa kóḿa q'ãa tama? Eẽr ko kg'uis kóḿ ka tu ko tààè domka a. 44 Gatua gatu ka xõòm dxãwam di tu cóá tu u, a tu a gatu ka xõòm ko tc'ẽe zi gúù zi kúrú kg'oana. Tshoa-tshoases kagam kò cg'õo-kg'ao me e, a ba a tseeguan cgoa tchõà úú tama, tseegua nem úú tama khama. Ncẽe tshúù-ntcõan ábà cgoaèa hãa khamam ko ma kg'ui ii ba. Tshúù-ntcõa-kg'ao me e, a tshúù-ntcõan ka xõò me e khama. 45 Igabar ko Tíí tseeguan nxàe, domka tu Tíí koe dtcòm̀ tama. 46 Ndaka kg'áía tu ga chìbiga Ra a sa x'ái? Ncẽè tseegua ner kò ko nxàe, ne tu kháé nxãaska dùús domka dtcòm̀ Te tama? 47 Gaam ẽe Nqarim di ba ko Nqarim di kg'uian komsana, igaba tu gatu Nqarim di tama, gaa domkaga tu komsana a tama," tam méé.

Jeso ba hẽé naka Abrahama ba hẽéthẽé e

48 Xu Juta xu xo̱a Me a máá: "Tseegu tama xae gáé kò hãa ncẽe xae kòo máá: 'Samaria di Tsi i, a Tsi a dxãwa tc'ẽean úúa hãa,' témé ka," témé.

49 Me Jeso ba xo̱a a máá: "Dxãwa tc'ẽea ner úú tama, igabaga Ra Abo ba tcoma hãa, xao ko gaxao Tíí ntcoe Te. 50 Tíí Ra Tíí ka dqo̱m̀kuan qaara mááse tama, igabagam qaa a ko ba hàna, ncẽe gha xgàra ba. 51 Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Dìím wèém ẽe gha Tirim kg'ui ba qgóóa qari ba chõò tamase x'óóa hãa tite, témé," tam méé.

52 Xu kò Juta xu nxãaska bìrí Me a máá: "Dxãwa tc'ẽean Tsi úúa hãa sa xae ncẽeska q'ana hãa. Abrahama ba x'óóa, xu porofiti xu thẽé x'óóa hãa, igabaga Tsi ko Tsáá máá, dìím wèém ẽe ko Tsari kg'uian qgóóa qari ba chõò tamase x'óóan xám̀ tite, témé. 53 Gaxae ka xõòm Abrahamam ka Tsi Tsáá kaia? X'óóam hãa, xu gataga thẽé porofiti xu x'óóa hãa. Ka Tsi gáé Tsáá tc'ẽea máá, dìí cgáé Tsi ii, ta tc'ẽea?" ta xu méé.

54 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: "Ncẽè Tíí kòo dqo̱m̀se, ne i Tiri dqo̱m̀sean káà hùi i. Tíí ko dqo̱m̀ Te ba Abo Me e, ncẽe gaxao ko máá, gatu dim Nqari Me e, témé ba. 55 Igabaga xao c'úù Mea, Ra Tíí q'ãa Mea. Ncẽè c'úù Mea Ra hãa tar kòo méé ner nxãaska tshúù-ntcõa-kg'ao Ra a, gaxao khamaga ma. Igabaga Ra q'ãa Mea, a Ra a ko kg'uia ba qgóóa qari. 56 Gaxao ka xõòm Abrahama ba kò Tirim cáḿ bam ko hàà bóò khama qãè-tcaoa hãa, a kò bóò me a qãè-tcao.

57 Xu nxãaska Juta xu bìrí Me a máá: “Qanega Tsi 50 kuri ga
úú tama, igaba Tsi Abrahama ba bóòa hãa dèe?” témé.
58 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí
xao o, a ko máá: Abrahamam ko ábàès cookg'ai koe, Ra hàna,”
témé.
59 Ka xu ko nxõ̱án sáà, xao Me xu gha ka, igabam ko Jeso ba
tempelem q'oo koe ts'ana tcg'oa a qõò.

9

Jeso ba ko káà tcgáíse ábàèam khóè ba qãèkagu

1 Eẽm Jeso ba xóé a ko qõò kam kò káà tcgáíse ábàèa hãam
khóèm cgoa xg'ae. 2 Ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu
tẽè Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dìín chìbi domka ba káà
tcgáíse ábàèa? Gaam chìbia kana xõòa ba dia, ncẽe kúrú mem
káà tcgáíse ábàèa hãa?” témé.
3 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: “Ncẽem khóèm chìbi tama a,
gataga xõòa ba di chìbi tama a, igabagas ncẽe sa kúrúse cgae
mea hãa, nxãasega i gha Nqarim di qarian bóòè a ko gam koe
tséé ka. 4 Qanega i koaba di x'aè e, ka méé xae ncẽe tsééa óá
Tea hãam di tsééan kúrú, ntcùúa nea ko hàà ke, ncẽe cúí khóè
ga tséé tite e. 5 Eẽr qanega nqõóm koe hãa x'aè kar nqõóm dir
X'áà Ra a,” tam méé.
6 Ncẽe zi gúù zim ko kg'uia xg'ara kam kò gómankg'ai koe
tcg'ae, a kg'áḿ-tsharà ba cgoa tco̱àn kúrú a gaa tco̱àn khóèm
tcgáí koe tcgáù, 7 a ba a gaam khóè ba bìrí a máá: “Qõò,
naka tsia síí Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai,” témé. (Ncẽem
kg'uim Siloame di ba ko máá ‘Tsééa úúèa’ témé.) Me ko qõò a
síí xg'aà-kg'ai, a ba a ka̱bisem ko ka ko bóò.
8 X'áé qàea ba di ne khóè ne hẽé, naka kg'áíga kò ko bóò me,
me ko dtcàrà ne hẽéthẽéa kò tẽèse a máá: “Ncẽea gáé gaam
khóèm xg'ao ko káíse ntcõóa te a ko dtcàràm tama baa?” témé.
9 C'ẽe ne kò máá: “Gaam ga me e,” témé, ne ko c'ẽe ne máá: “Eẽ
ẽe, kg'ama tsara tc'ẽèkua hãa,” témé. Me kò gaam khóè ba máá:
“Tíí ga ra a,” témé. 10 Ne tẽè me a máá: “Kháé i nxãaska tcgáía
tsi ntama ma xgobekg'ammèa?” témé. 11 Me xo̱a ne a máá:
“Jeso ta ko ma tciièm Khóè ba kò tco̱àn kúrú a tcgáía te tcgáù, a
bìrí te a máá, síí méér Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai, témé,
ra síí xg'aà-kg'ai, a gaa koe ga bóò,” témé. 12 Ne tẽè me a máá:
“Gaam khóè ba nda?” témé. Me xo̱a ne a máá: “C'úùa ra hãa,”
témé.

Farasai xu ko Jesom di kg'õèkaguku-kg'áḿan di dàòan qaa

13 Ka ne ko gaam khóèm ẽe kò káà tcgáíse ábàèa hãa ba séè
a Farasai xu koe úú. 14 Nxãaskam kò, gaam cáḿ ẽem kò Jeso
ba tco̱àn kúrú, a khóè ba xgobekg'am tcgáí ba Sabata di me e.
15 Ka xu ko Farasai xu khóè ba tẽè, ntama i ma qõòa hãa me ko

bóò sa. Me xǫa xu a máá: “Tcǫà nem kò tcgáía te koe tcgáù, ra síí xg'aà-kg'ai, a kò gaa koe ga guu a bóò,” témé.

16 Xu kò c'ẽe xu Farasai xu máá: “Ncẽem Khóè ba Nqarim koe guu tama, Sabata dim cáḿ bam qgóóa qari tama khama,” témé. Xu c'ẽe xu máá: “Ntama ba ga ma chìbi-kg'ao ba ncẽeta ii zi x'áí zi kúrú?” témé. Xu kò tc'ẽe-kg'áḿ zi koe q'aara hãa.

17 Ka xu ko kǫbise a gaicara ẽe kò káà tcgáí ii ba bìrí a máá: “Xgobekg'am tcgáí tsia baa ka tsi ko tsáá Gam ka nta méé?” témé. Me xǫa xu a máá: “Porofiti Me e,” témé.

18 Xu kò Juta xu qanega dtcòm̀ tama, káà tcgáí me e kò ii, a ba a kúrúè a ko ncẽeska bóò sa, khama xu khóèan tséé i síí xõò ga khara tcii. 19 A hàà tẽè khara a, a máá: “Ncẽea gakhao dim cóám ga baa, ncẽe kò koma káà tcgáíse ábàèa hãa ba? Kháé nxãaska i ntama ma qõòa hãa me ko ncẽeska bóò?” témé.

20 Khara xõò ga khara xǫa xu a máá: “Sikham dim cóá me e sa kham q'ana hãa, a kham a gataga q'ana hãa, káà tcgáísem ábàèa hãa sa. 21 Igaba kham gakham ntama i ma qõòa hãa me ko ncẽeska bóò sa c'úùa hãa, naka dìín xgobekg'am tcgáí mea hãas ga sa hẽéthẽé e. Ke xao gaxao tẽèa mááse me, kuria ba tc'ãòa hãa, me gha xǫara mááse xao o ke,” témé. 22 Khara kò xõò ga khara ncẽeta ma xǫa, Juta xu khara kòo bèe khama. Nxãakamaga xu kò kg'uia xg'ara hãa, ncẽè c'ẽem khóèm kò nxàea tseegukagu Jeso ba Kreste Me e sa, ne i gha gaa khóèan còrè-nquum koe xhàiaguè sa khama. 23 Gaa domka khara kò ko xõò ga khara máá: “Kuria ba tc'ãòa hãa, ke méé xu tẽè me,” témé.

24 Xu cáḿ dis ka gaam khóèm ẽe kò káà tcgáí ii ba tcii, a xu a bìrí me a máá: “Nqari ba dqǫḿ *tseeguan kg'ui ka*, ncẽem Khóè ba chìbi-kg'ao Me e sa xae q'ana hãa ke,” témé.

25 Me xǫa xu a máá: “Chìbi-kg'ao ba ga ii kana ba ga chìbi-kg'ao tama sar tíí c'úùa hãa. Cúís gúùs tíí q'ana hãa saà: káà tcgáí ra a kò ii, igaba ra ko ncẽeska bóò si i,” témé.

26 Xu tẽè me a máá: “Dùú sa ba kò kúrú cgae tsi? Ntama ba kò ma tcgáía tsi xgobekg'am?” témé.

27 Me xǫa xu a máá: “Ncãar nxãakamaga bìrí xao o, xao ncãa táá kóḿ te, ka xaoa ko dùús domka gaicara kóḿan gaan di qaa? Kana xaoa Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kúrúse kg'oana thẽé?” témé.

28 Xu xhóré me a máá: “Tsáá tsia Gam di tsi xgaa-xgaase-kg'ao tsi i! Sixaea Moshem di xae xgaa-xgaase-kg'ao xae e. 29 Nqarim xg'ao Moshem cgoa kg'ui sa xae q'ana hãa, igaba ncẽem Khóèm ka xae ndam guua sa c'úùa hãa,” témé.

30 Me khóè ba xǫa xu a máá: “Cg'ãèse i are-aresa a, Me guua hãa qgáìan ga xao c'úùa hãa, igabagam xgobekg'am tcgáí tea hãa khama. 31 Nqari ba chìbi-kg'ao ne komsana tama sa

ta q'ana hãa: igaba ncẽè c'ẽem khóèm kòo Nqari ba dqo̱m̀, a ko Gam ncàm̀a hãa sa kúrú, nem ko Nqari ba komsana me.
32 Xg'aom kò ntcõó a nqõó ba tshoa-tshoase ne ta qanega kóḿ naka i máá, dìím ga ba khóèm káà tcgáíse ábàèa ba xgobekg'am tcgáía hãa téméè ta ga hãa.
33 Ncẽem Khóèm kò Nqarim koe guu tama nem ga kò cúí gúù ga kúrú tama!" tam méé.
34 Xu gaa kg'uian ncẽe tc'amkg'ai koe xo̱a me a máá: "Chìbian q'oo koe tsi ábàèa, ka tsi tsáá dùú sa xgaa-xgaa xae e kg'oana?" témé. A xu a tchàa koe xhàiagu me.

Jeso ba ko tcgáían úú tamas ka kg'ui

35 Jeso ba kò gaam khóè ba xu xhàiagua hãa sa kóḿ, ẽem ko hòò me kam kò tẽè me a máá: "Khóèm dim Cóám koe tsia ko dtcòm̀?" témé.
36 Me gaam khóè ba tẽè Me a máá: "Kháé dìí baa, X'aigaè? Bìrí te Me nakar gha nxãasega Gam koe dtcòm̀!" témé.
37 Me Jeso ba máá: "Ncẽe tsi ko bóò, Me ko tsáá cgoa kg'ui ba, Gaam ga Me e," témé.
38 Kam kò khóè ba máá: "Dtcòm̀r ko, X'aigaè," témé, a cookg'aia ba koe cg'áé a dqo̱m̀ Me.
39 Me Jeso ba máá: "Xgàrar gha domkar ncẽem nqõóm koe hààraa, nxãasega ne gha ẽe káà tcgáí ne bóò, ne ẽe ko bóò ne káàn tcgáí ka," témé.
40 Xu c'ẽe xu Farasai xu ẽem kòo ncẽe gúùan nxàe ka kò hãa cgoa mea xu kóḿ, a xu a tẽè Me a máá: "Dùú dèe? Sixae igaba xae thẽé káà tcgáí xaea dèe?" témé.
41 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Káà tcgáí xao kò ii ne xao ga ko ncẽeska chìbi úú tama. Igaba xao tcgáíga xao o sa bìrísea hãa, khama i gha gaxao di chìbian gataga ma hãa cgoa xao o.

10

Ghùu Kòre-kg'ao ba hẽé naka Gam di zi ghùu zi hẽéthẽé e

1 "Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Khóèm ẽe ghùu zi dis xgàris-kg'áḿ koe tcãà tama a ko nqurì si, kana c'ẽem dàòm ka q'ooa sa koe tcãà ba ts'ãà-kg'ao me e, a cg'ãè kúrú-kg'ao me e.
2 Igaba gaam ẽe ko xgàris-kg'áḿ koe tcãà ba ghùu zi dim kòre-kg'ao me e.
3 Xgàris-kg'áḿ ko xgobekg'am ba ko gaam ghùu kòre-kg'ao ba xgobekg'ama máá, zi ghùu zi kg'ui-q'ooa ba kóḿ, me gam di zi ghùu zi cg'õèa zi ka tcii, a tc'ãà-cookg'ai zi.
4 Eẽm kò gam di zi wèéa zi tcg'òóa xg'ara nem ko tc'ãà-cookg'ai zi, zi ghùu zi xùri me, kg'ui-q'ooa ba zi q'ana hãa khama.
5 Igaba zi cuiskaga tãám khóè ba xùri tite, a gha bèe me a qgóé, tãá khóèan di kg'ui-q'ooan zi c'úùa hãa khama," tam méé.
6 Jeso ba kò ncẽes sere-sere sa gaxu koe tséékagu, igaba xu kò ẽem ko bìrí xu sa táá kóḿa q'ãa.

7 Kam ko nxãaska Jeso ba gaicara máá: “Tseegukar ko
tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Tíí Ra ghùu zi dir Xgàri-kg'áḿ Ra
a. 8 Wèé xu ẽe kò Tíí ka tc'ãà a hàà xua ts'ãà-kg'ao xu u, a cg'ãè
kúrú-kg'ao xu u, igaba zi kò ghùu zi táá komsana xu. 9 Tíí Ra
Xgàri-kg'áḿ Ra a. Dìím wèém ẽe ko Tíí koe tcãà ba gha kgoaraè,
a ba a gha tcãà a tcg'oa a gha dxòó-q'ooan hòò. 10 Ts'ãà-kg'ao ba
kg'amaga hàà tama, a ts'ãà sa hẽé naka cg'õo sa hẽé naka kọ̄be
sa hẽéthẽé cúíga hààraa máána. Ra Tíí hààraa, nxãasega ne gha
kg'õèan úú ka, a gataga kaisase úú u ka.
11 “Tíí ra qãèr ghùu Kòre-kg'ao Ra a. Me ko qãèm Kòre-kg'ao
ba gam di kg'õèan ghùu zi tcg'òóa máá. 12 Gaam ẽe ghùu zi kòre
dis tséés koe tcãàèa ba ghùu kòre-kg'aom tama me e, a ba a ghùu
zi ka q'õòsem tama me e, ẽem ko ncuutshaan bóò i ko hàà nem
ko ghùu zi guu a qgóé, me ncuutshaa ba hàà ntcàu zi a tsại-
tsạia q'aa zi khama. 13 Ghùu zi kòre di tsééan máàèam khóè
ba ko guu zi a qgóé. Kg'amagam máàèa hãa tséé e, khamam
tchõà úú cgoa zi tama.
14 “Tíí ra qãèr Kòre-kg'ao Ra a, a Ra a Tiri zi ghùu zi q'ana, zi
Tiri zi ghùu zi q'ãa Tea, 15 ncẽem ma Abo ba ma q'ãa Tea, Ra
gataga Tíí ma q'ãa Mea khamaga ma. Ra ko Tiri kg'õèan ghùu
zi tcg'òóa máá. 16 C'ẽe zi ghùu zir úúa hãa, ncẽem xgàrim-q'oo di
tama zi. Gataga méér óága zi thẽés gúù si i, naka zi hàà kg'ui-
q'ooa Te kóḿ naka zia ncẽe zi ghùu zi cgoa xg'ae naka cúí zi
ghùu zi dis xg'ae sa kúrú, cúím kòre-kg'aom di zi.
17 “Ncẽes gúùs kam Abo ba ncàm̀ Tea, Tiri kg'õèa ner ghùu
zi tcg'òóa máána hãa khama, nxãasegar gha gaicara séèa kạ̄bi i
ka. 18 Khóèm Tíí koe gha *kg'õèa Te* séèa kạ̄bi ba káà me e, igaba
Ra ko Tíí ka tcg'òó o. Qari ner úúa hãa tcg'òó or gha di i, a Ra
a qarian úúa hãa gaicara Ra gha séèa kạ̄bi i di i. Ncẽem x'áè-
kg'áḿ bar Abom koe hòòa,” tam méé.
19 Eẽ xu ko Juta xu ncẽe kg'uian kóḿ ka xu kò tc'ẽe-kg'áḿ zi
koe gaicara q'aa. 20 Káí-kg'áía ne kò máá: “Dxãwa tc'ẽea nem
úúa, a temea, ka ba ko dùús domka kóḿmè?” témé.
21 Igaba ne kò c'ẽe ne máá: “Ncẽe zi gúù zi ga táá dxãwa
tc'ẽean ka tcãàèam khóèm ka méée. Dxãwa ba káà tcgáím khóè
bam ga xgobekg'am tcgái di qarian úúa hãa ii?” témé.

Juta ne di dtcòm̀ tama ne

22 Me x'aè ba tcãà, si tempelem ko kạ̄ba-kạ̄baè dis kȭè sa
xóé Jerusalema dim x'áém koe. Sao di x'aè e kò ii. 23 Me kò
Jeso ba tempelem koe hãa a ko caate, Solomonem dis xàò-xao
sa ta ko ma tciiès xào-xaos koe. 24 Ka ne ko Juta ne Gam koe
hààraa xg'ae, a nxạ̄ma-nxạ̄ma Me a máá: “Nta noo x'aèan Tsi
ko hàà séè a ghùia tòó ta a? Ncẽè Kreste Tsi kò ii *ncẽem Nqari
ba nqòòkagu taa hãa Tsi* ne kg'ama kgoarasease bìrí ta a,” ta ne
méé.

25 Me Jeso ba xǫa ne a máá: “Bìrí tu ur kò, igabaga tu kò táá dtcòm̀. Tséé zi ncẽer ko Abom cg'õè cgoa kúrú zia ko Tíí ka nxàea tseegukagu, 26 igaba tu dtcòm̀ tama, Tiri tu ghùu tu tama tu u khama. 27 Tiri zi ghùu zia ko kg'ui-q'ooa Te kóḿ, Ra q'ãa zia, zi ko xùri Te. 28 Chõò tama kg'õèa ner ko máà zi, zi chõò tamase kaà tite, i cúí khóè ga tshàu q'ooa Te koe séèa tcg'òó zi tite. 29 Abom ncẽe máà Te zia hãa ba wèé gúùan kaga kaia, i cúí khóè ga Abom tshàu q'oo koe séèa tcg'òó zia hãa tite. 30 Tíí hẽé naka Abo ba hẽéthẽé Tsama cúí Tsam m,” tam méé.

31 Ka ne ko Juta ne gaicara nxǫ̃á zi sáà, xao Me ne gha ka, 32 igabam kò Jeso ba xǫa ne a máá: “Kái zi tséé zi qãè zi Ra x'áí tua, Abom koe guua hãa zi. Ka tua ko gazi xg'aeku koe ndakas domka nxǫ̃án cgoa xao Te?” témé.

33 Ne Juta ne xǫa Me a máá: “C'ẽes tséés qãès domka ta xao Tsi tama, igaba Tsi ko Nqari ba cóè domka a, kg'ama Tsi khóè Tsi i, igaba Tsi ko Nqari Tsi ii khama ma séèse domka a,” témé.

34 Me Jeso ba xǫa ne a máá: “Gatu di X'áèan koe i gáé ncẽeta ma góásea naka máá: ‘Gatu kar ko máá: nqárì tu u,’ témé tama? 35 Eẽ *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe ko méése sa chõò tamase tseegu si i sa ta q'ana hãa. Me kò Nqari ba gane ẽe Gam dim kg'ui ba kò máàèa hãa ne nqárì ta ma tcii. Ncẽè Nqarim kò ko gaa ne khóè ne ẽe ne nqárì ta ma tcii, 36 ne tua nxãaska gatu dìí tua ncẽe ko máá, Nqari bar ko cóè témé tu, Nqarim dir Cóá Ra a tar ko méé domka, Tíí ncẽe Abom nxárá tcg'òó, a nqõómkg'ai koe tsééa óá Ra! 37 Ncẽè Abom di zi tséé zir kò kúrú tama ne méé tu nxãaska táá Tíí koe dtcòm̀ guu. 38 Igaba ncẽè kúrú zir kòo, igaba tu kò Tíí koe dtcòm̀ tama ne méé tu nxãaska ẽer ko kúrú zi tséé zi koe dtcòm̀, naka tua gha nxãasega q'ãa naka kóḿa q'ãa, Abom Tíí koe hãa, Ra Tíía Gam koe hãa sa,” tam méé.

39 Ne gaicara qgóó Me ne gha sa tc'ẽe, Me tcg'oaragu ne.

40 Me nxãaska Jeso ba Jorotanem ka ncìí za ka xòèa ba koe kǫ̀bise, Johanem kò ko kg'aika khóè ne tcguù-tcguum qgáìm koe, a ba a síí gaa koe hãa. 41 Ne kái ne khóè ne Gam koe síí a ne a máá: “Johane ba xg'ao táá c'ẽes x'áís ga sa kúrú, igabam xg'ao ncẽem Khóèm ka bìrí ta a zi gúù zi wèé zia tseegu zi i,” témé. 42 Ne kò ẽem qgáìm koe kái ne khóè ne Jesom koe dtcòm̀.

11

Lasarom dis x'oo sa

1 Nxãaskam kò c'ẽem khóèm Lasaro ta ko ma tciiè ba ko tsàa, Betania koe guua ba, Maria sa hẽé naka gas ka káíkhoes Mareta sa hẽéthẽé sara dim x'áé-coa ba. 2 Ncẽes Maria sa gaas ncẽe kò X'aigam *Nqari* ba tshãá di nxúìan cgoa tcgáù nqàrèa hãas ga si i, a c'õòa sa cgoa tchùu u, ncẽe káímkhoem Lasarom

kòo tsàa sa. 3 Ka sara kò nxãaska khóè qõeku sara Jesom koe kg'uian tsééa úú, a máá: "X'aigaè, ẽe Tsi ncàm̀a hãa ba ko tsàa," témé.

4 Eẽm ko ncẽe sa kóḿ, kam kò Jeso ba máá: "Ncẽes tcìì sa cuiskaga cg'õo mea hãa tite, igabas Nqari ba dqọm̀ di si i, nxãasegam gha Nqarim dim Cóá ba dqọm̀mè ka," témé.

5 Me kò Jeso ba Mareta sa hẽé naka qõese sa hẽé naka Lasaro ba hẽéthẽé ncàm̀a. 6 Khama ẽem ko Lasaro ba ko tsàa sa kóḿ, kam kò cám̀ cáḿ tsara hãa ẽem ko hãam qgáìm koe.

7 A ba a nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Hàà naka xae Jutea koe gaicara kạbise," témé.

8 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Juta ne ncãaga nxõán cgoa xao Tsi kg'oana, igaba Tsia ko gaicara gaa koe ga kạbise?" témé.

9 Me Jeso ba xọa a máá: "Cáḿ ba gáé 12 aoaran úú tama? Koaba ka ko qõòm khóè ba cuiskaga cg'áéa hãa tite, ncẽem nqõóm di x'áà nem ko bóò khama. 10 Igaba ncẽè khóèm kò ko ntcùúan q'oo koe qõò nem ko cg'áé, x'áà nem úú tama khama," tam méé. 11 Ncẽetam ko mééa xg'ara kam kò bìrí xu a máá: "Gaxae ka c'ẽem Lasaro ba x'óm̀a hãa, Ra ko gaa koe síí tc'oman koe ghùi me," témé.

12 Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: "X'aigaè, x'óm̀am kò hãa nem gha qãè," témé.

13 Me kò Jeso ba x'óóam hãa sa nxàe, igaba xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'ẽea máá, tc'oman ncẽe tseegu di Gam ko nxàe, ta tc'ẽea.

14 Kam kò nxãaska Jeso ba tchànose bìrí xu a máá: "Lasaro ba x'óóa hãa. 15 Ra gaxao domka qãè-tcaoa, káà ra a kò ii khama, nxãasega xao gha dtcòm̀ ka. Igaba hàà naka xae síí cgae me," tam méé.

16 Kam kò Tomase *ncẽe kò Didimo ta ma tciiè ba; ncẽes cg'õè sa ko máá: 'Hoo-hore' témé* ba gam ka c'ẽe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Hààn xae thẽé qõò, naka xae nxãasega síí x'óó cgoa Me," témé.

Jeso ba ko khóè qõeku sara qgài-qgai tcáó

17 Eẽm ko Jeso ba hàà kam ko hàà sao-xg'ae, me Lasaro ba nxãakamaga 4 cáḿan tc'ám̀s q'oo koe úúa hãa. 18 (Nxãaska i kò Jerusalema koe guu a Betania koe síían 3 kilomitara khama noo. 19 Ne kò káí ne Juta ne hààraa, hàà ne gha Mareta sa hẽé naka Maria sa hẽéthẽé sara qgài-qgai tcáó ka, gasara ka káíkhoem di x'ooan koe.)

20 Eẽs ko Mareta sa Jesom ko hàà sa kóḿ kas kò tcg'oa a síí xg'ae cgoa Me, si kò Maria sa nquum q'oo koe hãa.

21 Si kò Mareta sa Jeso ba bìrí a máá: "X'aigaè, thuu Tsi kò ncẽe koe hãa nem ga kò tíí kíí ba x'óóa hãa tama. 22 Ra

ncẽeskaga igaba q'anaa, wèés gúùs ẽe Tsi ko Nqarim koe dtcàrà sam gha Nqari ba máà Tsi sa," témé.

23 Me Jeso ba bìrí si a máá: "Sáá kíí ba gha x'ooan koe tẽe," témé.

24 Si Mareta sa xo̱a Me a máá: "Q'ana ra hãa me gha x'ooan koe tẽe, còo dim cáḿ x'ooan koe i ko tẽeèm ka," témé.

25 Me Jeso ba bìrí si a máá: "Tíí Ra x'ooan koe Tẽe Ra a, a Ra a Kg'õè Ra a. Gaam ẽe ko x'óó igaba ko Tíí koe dtcòm̀ ba gha kg'õè, 26 me dìím wèém ẽe kg'õèa hãa a ko Tíí koe dtcòm̀ ba cuiskaga x'óó tite. Ncẽe sa sia ko dtcòm̀?" tam méé.

27 Si bìrí Me a máá: "Eè, X'aigaè, dtcòm̀ ra ko Kreste Tsi i sa, Nqarim di Tsi Cóá Tsi, ncẽe kòo nqõómkg'ai koe hàà Tsi," témé.

28 Ncẽe zi gúù zis ko nxàea xg'ara kas kò qõò a síí qõeses Maria sa dxùukg'ai koe tciia tcg'òó a bìrí si a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao ba ncãa hàà, a ko tcii si," témé. 29 Eẽs ko ncẽe sa kóḿ kas kò qháése tẽe a síí cgae Me. 30 Nxãaskam kò Jeso ba qanega x'áé-coam koe tcãà ta ga hãa, igabam kò Maretas ncãa xg'ae cgoa Me koe ga qanega tẽe. 31 Eẽ kò Marias cgoa nquu q'oo koe hãa a ko qgài-qgai tcáó si ne Juta ne ko bóò, si ma qháése tẽe a tcg'oara hãa sa, ka ne kò còò si, tc'áms̀ koes ko síí hãa a kg'ae, ta ne kò tc'ẽea khama.

32 Eẽs ko Maria sa Jesom hãas qgáìs koe síí, a ko bóò Me kas kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a máá: "X'aigaè, thuu Tsi kò ncẽe koe hãa nem ga kò tíí kíí ba x'óóa hãa tama," témé.

33 Eẽm ko Jeso ba bóò sis ko kg'ae, naka ẽe kò xùri si a hààraa ne Juta ne hẽéthẽé ko kg'ae, kam kò kaisase xg'aì, i tcáóa ba nxùrù. 34 Me tẽè ne a máá: "Nda koe tu xòó mea?" témé. Ne bìrí Me a máá: "X'aigaè, hàà naka bóò," témé.

35 Me Jeso ba kg'ae. 36 Ne kò nxãaska Juta ne máá: "Bóò, nta noosem ncàm̀ mea sa," témé. 37 Igaba ne kò c'ẽea ne máá: "Ncẽem khóèm ncẽe thuu káà tcgáím khóè ba xgobekg'am tcgáía hãa ba gáé kò táá ncẽem khóè ba kúrú me x'óóa hãa tite?" ta ma tẽèku.

Jeso ba ko Lasaro ba x'ooan koe ghùi

38 Me kò Jeso ba gaicara kaisase xg'aìa hãase tc'áms̀ koe síí. Xòam q'oo koes kò hãa, si nxo̱á sa kg'áḿa ba koe tòóèa. 39 Me Jeso ba máá: "Nxo̱á sa tcg'òó," témé.

Si ẽe kò x'óóa hãam khóèm ka qõeses Mareta sa bìrí Me a máá: "X'aigaè, ncẽem x'aèm kam hmm̀sam xg'ãò ba hãa, 4 cáḿa nem úúa a kg'ónòèa hãa khama," témé.

40 Kam kò Jeso ba bìrí si a máá: "Bìrí si ta ga Ra gáé hãa, dtcòm̀ si kòo ne si gha Nqarim di x'áàn hòò sa?" témé. 41 Ka ne ko nxo̱á sa tcg'òó. Me Jeso ba tc'amaka ghùi-kg'ai a máá: "Aboè, qãè-tcaoa Ra ko máá Tsi, kóḿ Tea Tsi hãa domka. 42 Q'ana Ra hãa wèé x'aè ka Tsi ko kóḿ Te sa, igabar ko ncẽe tẽe

ne khóè ne domka ncẽe sa nxàe, nxãasega ne gha dtcòm̀, Tsáá Tsia tséé*a* óá Tea hã*a* sa ka," tém*é*. 43 Ncẽetam ko méé*a* xg'ara kam kò tc'amaka hã*am* dòm̀ cgoa q'au a máá: "Lasaroè, tchà*a* koe tcg'oa!" tém*é*. 44 Me x'óó*a* kò hã*am* khóè ba tcg'oa, tshà*ua* ba hẽé naka nqàrè*a* ba hẽéthẽé*a* kò lapian cgoa tcáḿmè*a*, i kg'áí*a* ba c'ẽem qgáím cgoa tcáḿmè*a*. Me Jeso ba bìrí ne a máá: "Kgoara tcg'òó cgae me qgáí*a* ne nakam qõò," tém*é*.

Juta ne ko Jesom di cg'õoan qg'áìkua máá
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

45 Nxãaska ne kò kái ne Juta ne ncẽe kò Maria sa dàra hã*a* ne, a kò Jesom kò kúrú*a* hã*a* zi gúù zi bóò*a* ne, Gam koe dtcòm̀. 46 Igaba ne kò c'ẽe ne Farasai xu koe síí a bìrí xu Jesom dùú sa kúrú*a* hã*a* sa. 47 Ka xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé xg'ae sa tcii a tẽèku a máá: "Dùú sa xae gha kúrú? Ncẽem Khóè ba ko kái zi x'áí zi kúrú ka. 48 Guu Me xae kò Me ko ncẽe zi gúù zi qanega kúrú, ne i gha wèé khóèan Gam koe dtcòm̀, ne gha Roma ne nxãaska hàà sixae dim nqõó ba hẽé naka khóè ne hẽéthẽé xhùu cgae xae e," ta xu méé.

49 Igaba gaxu ka c'ẽem Kaifase ta ko ma tciiè ba, ncẽe kò ẽem kurim ka kaiam peresiti ii ba kò kg'ui a máá: "Cúí gúù ga xao c'úù*a* hã*a*! 50 Bóò*a* xao gáé q'ã*a* tama, cúím khóè ba guu me wèé ne khóè ne x'óó*a* máá sa qãè si i, wèés qhàò sa guu si kaàkaguèan ka sa?" tém*é*.

51 Ncẽe sam kò gam koe guuase nxàe tama, igabam kò ẽem kurim ka kaiam peresiti me e khama porofita, Jeso ba gha ko Juta dis qhàò sa x'óó*a* máá sa, 52 naka ẽes qhàòs cúís tama sa, igaba gataga Nqarim di ne cóá ne ncẽe tsa̱i-tsa̱isea xõe ne hẽéthẽé e, xg'ae-xg'ae nem gha, ne cúís gúù sa ii ka.

53 Xu kò nxãaska ẽem cáḿ koe ga guu a qg'áìku, cg'õo Me xu gha ka.

54 Me kò Jeso ba nxãaska táá kgoarasease Juta ne xg'aeku koe caate. Igabam kò gaa koe tcg'oa a tchàa-xgóós qàe koe hã*am* qgáìm koe qõò, Eferaime ta ko ma tciiè ba, a síí gaa koe Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa hã*a*.

55 Juta ne dis Pasekas dim x'aè ba kò cúù me e, ne kò Pasekas cookg'ai koe kái ne nqõóm koe guu a Jerusalema koe qõò, síí ne gha q'ano-q'anoè ka. 56 Ne kò Jeso ba qaa, a ne a ko ẽe ne tempelem q'oo koe hã*a* ka tẽèku, a ko máá: "Dùú sa tu ko tc'ẽe? Cuiskaga ba gáé kõès koe hàà tite?" tém*é*. 57 Igaba xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé x'áèan tcg'òó*a* hã*a*, ncẽè c'ẽem khóèm kò ndam hã*a* sa q'ana hã*a* ne méém q'ã*a*-q'ã*a* xu sa, nxãasega xu gha qgóó Me ka.

12

Jeso ba ko Betania koe nxúìan cgoa ntcq̱a nqàrèè
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

1 6 cáḿan Paseka dim cáḿ cookg'ai di kam kò Jeso ba Betania
koe qõò, Lasarom kò x'ãèa hãa koe, ncẽem kò x'ooan koe ghùia
hãa ba. 2 Me kò Jeso ba gaa koe dqòa di tc'õoan máàè. Si kò
Mareta sa nxq̱à máá xu, me kò Lasaro ba ẽe ko Jesom cgoa
tc'õó xu ka c'ẽe me e. 3 Kas kò nxãaska Maria sa nareta cgoa cúí
kúrúèa tshãán dim ts'óó-c'õám kaia ba* séè, ncẽe kaisa marian
cgoa ko x'ámáèm tshãá ba, a Jesom nqàrè koe ntcq̱á, a sa a
c'õòa sa cgoa tchùu nqàrè Me. Me kò nquu ba ẽem tshãám di
xg'ãóan ka cg'oè.

4 Igabagam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ẽem
Jutase Isekariote ba, (ncẽe gha hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãà
Me ba) máá: 5 "Dùús domka ba kò ncẽem tshãá ba x'ámáguè
tama, kurim di marian cgoa, naka i maria ba dxàua ne khóè
ne máàè?" témé. 6 Ncẽes gúù sam kò dxàua ne khóè nem
ncàm̀a hãa domka nxàe tama, igaba ts'ãà-kg'ao me e domka
a. A kò mari dtcòbè sam qgóóa hãa khama, q'oo koe marian
séèa mááse kg'oana.

7 Me Jeso ba xo̱a a máá: "Guu si tu, Tiri kg'ónò cáḿa nes tòóa
máá mea ke. 8 Dxàua ne khóè ne cgoa tu wèé x'aè ka hãa, igaba
tu wèé x'aè ka Tíí cgoa hãa tite," tam méé.

Lasaro ba ko qg'áìkua mááè

9 Eẽs ko kaias xg'aes Juta ne di sa Jeso ba hàna sa kóḿ, ka
ne kò gaa koe síí, Jesom domka cúí tamase, igaba ne gha kúúa
hàà Lasaro ba bóò ka hẽéthẽé e, ncẽem kò x'ooan koe ghùia
hãa ba. 10 Nxãaska xu kò kaia xu peresiti xu qg'áìku, Lasarom
ga ba xu gha thẽé cg'õo sa. 11 Gaam domka ne kò ko kái ne Juta
ne Jesom koe síí, a ne a ko Gam koe dtcòm̀ khama.

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

12 Q'uu dim cáḿ ka ne kò kái ne khóè ne ẽe kò kõ̱ès koe
hààraa ne kóḿ, Jeso ba ko Jerusalema koe hàà sa. 13 Ka ne kò
mokolane dis hìis di to̱àràn séè a tcg'oa, a síí xg'ae cgoa Me, a
ne a q'au a máá:
"Hosana!
Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,
Gam ẽe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba,
ncẽe Iseraele dim X'aiga ba!"
ta ne méé.

14 Me kò Jeso ba donghi-coa ba hòò a ba a qábì me, ncẽe i ko
ma góá tòóèa khamaga ma a ko máá:

---

* **12:3:** qáó-qaoseam litaram khama noo ba.

15 “Táá q'áò guu, Sione di si cóá seè;
bóò, sarim X'aiga ba ko hàà,
donghi-coam koe qábìa ntcõó a ke,”
téméè khama.

16 Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'ãà dis ka ncẽe zi gúù zi kóḿa q'ãa tama. Igaba ẽem ko Jeso ba x'áàkaguè ka cúíga xu kò bóòa q'ãa, ncẽe zi gúù zi *Nqarim dis Tcgãyas koe* góáèa hãa zi ko Gam ka kg'ui, a zi a Gam koe kúrúèa hãa sa.

17 Eẽm ko Lasaro ba tc'áḿs koe tciia tcg'òó, a ko x'ooan koe ghùi me ka kò hãa cgoa Meas xg'ae sa kò Gam ka nxàea tseegukagu. 18 Ncẽes x'áí sam kúrúa hãa sa ne kò kóḿ, domka ne kò káí ne khóè ne síí xg'ae cgoa Me. 19 Ka xu kò Farasai xu nxãaska bìríku a máá: “Bóò tama xao gáé hãa, cúí gúù kúrú xae gha ga káà a sa? Bóò, wèém nqõó ba ko xùri Me!” témé.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

20 Nxãaska xu kò ẽe kò qõò a síí ko Jerusalema dis kõ̩ès koe còrè ne xg'aeku koe c'ẽe xu Gerika xu hàna. 21 Ka xu kò Filipim koe hàà, ncẽe ko Betesaida dim x'áém Galilea dim koe guua ba, a dtcàrà me a máá: “Aboè, Jeso ba xae bóò kg'oana,” témé. 22 Me kò Filipi ba síí Anterea ba bìrí, tsara kò Anterea ba hẽé naka Filipi ba hẽéthẽé tsara síí Jeso ba bìrí.

23 Me Jeso ba xo̩a tsara a, a máá: “X'aè ba hààraa, Khóèm dim Cóám gha x'áàkaguè ba. 24 Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Mabere cgùrim kòo góḿankg'ai koe tcheè, a x'óó tama, nem cúím cgùri me e. Igaba ẽem kòo x'óó nem ko káí cgùrian kúrú. 25 Khóèm ẽe gam dis kg'õè sa ncàm̀a hãa bas gha aaguse cgae, igaba khóèm ẽe gam dis kg'õè sa ncẽem nqõóm koe hòrea hãa ba gha chõò tamase hòò si. 26 Dìím wèém ẽe ko tsééa máá Te ba méém xùri Te, ẽer hàna koem gha Tirim tséé-kg'ao ba thẽé hãa, Me gha Abo ba ẽe ko tsééa máá Te ba dqo̩m̀.

27 “Ncẽeskas tiris tcáó sa tshúù qgáì koe hãa, ka Ra gha nta méé? ‘Aboè, ncẽem x'aèm koe kgoara Te,’ ta ra gha méé? Eẽ-ẽe, ncẽes gúùs domka ga Ra ncẽem x'aèm koe hààraa. 28 Aboè, cg'õèa Tsi x'áàkagu!” tam méé.

Kam kò dòm̀ ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Ncãar x'áàkagu u, a Ra a gha gaia x'áàkagu u,” témé. 29 Gaa koe hànas xg'aes ko kóḿ kas kò máá, túúm ts'oo-q'oo o, témé. Ne ko c'ẽe ne máá: “Moengele ba ncãa kò kg'ui cgoa Me,” témé.

30 Me Jeso ba xo̩a ne a máá: “Ncẽem dòm̀ ba gatu domka hààraa, Tíí domka tamase. 31 Ncẽe ba ncẽeska ncẽem nqõóm gha xgàraè dim x'aè me e, me gha ncẽeska x'aiga-coam ncẽem nqõóm di ba xhàiaguè. 32 Ra gha Tíí, nqõómkg'ai koer kòo ghùiè ne wèé khóèan Tíí koe tcéèa óá,” tam méé. 33 Ncẽe sam kò ko nxàe, hààm ko x'óós x'oo-kg'áḿ sam gha x'áí ka.

34 Si xg'ae sa xǫa Me a máá: “X'áèan koe ta kóḿa hãa i ko máá,
Kreste ba gha chõò tamase hãa, témée̋, ka Tsi gáé ko Tsáá nta
hẽés ka máá: ‘Khóèm dim Cóá ba gha ghùiè,’ témé? Khóèm dim
Cóám ncẽe ba dìí baa?” ta ne méé.
35 Kam kò Jeso ba bìrí ne a máá: “X'áà ne gha cg'áré x'aè-coan
gatu xg'aeku koe hãa. Ke tu qõòa te, qanega tu x'áàn úúa hãa
x'aè ka, naka i gha nxãasega táá ntcùúan tcãà cgae tu u. Khóèm
ẽe ko ntcùúan q'oo koe qõò ba c'úùa hãa nda koem ko qõò sa ke.
36 Eẽ tu qanega x'áàn úúa hãa x'aè ka méé tu gatu di tcoman
x'áàn koe tòó, naka tua gha nxãasega x'áàn di tu cóá tu ii,” tam
méé. Eẽm ko Jeso ba kg'ui cgoa nea xg'ara kam kò tcg'oa a qõò
a síí xàì-kg'ai ne.

Juta nea gane dis dtcòm̀ tamas koe qanega hãa

37 Jeso ba kò kái zi x'ái zi tcgái-q'ooa ne koe kúrú, igaba ne kò
qanega Gam koe dtcòm̀ tama. 38 *Si kò ncẽe sa kúrúse,* nxãasega
i gha porofitim Isaiam di kg'uian nxàea tseegukaguè ka, ncẽe
ko máá:
“X'aigaè, dìí na gatá di kg'uian ncẽe ta nxàea hãa koe dtcòm̀aa?
Me gataga X'aigam dim x'õà ba dìín x'áíèa hãa?”
témé e.
39 Ncẽes gúùs domkaga ne kò dtcòm̀an ka tààè. Isaia ba kò
gaicara máá:
40 “Gane di tcgáía nem kaàkagua hãa,
a tcáóa ne x'óó-x'ooa hãa,
nxãasega ne gha táá gane di tcgáían cgoa bóò ka,
a ne a gane di tcáóan cgoa táá kóḿa q'ãa ka,
a ne a Tíí koe táá kąbise,
Ra Tíí qãèkagu ne ka,”
tam Nqari ba mééa khama.
41 Isaia ba kò ncẽe zi gúù zi kg'ui, *Jesom* di x'áà nem kò hòòa
hãa, a ko Gam ka kg'ui khama.
42 Gatà i ii igaba xu kò kái xu tc'ãà-cookg'ai xu Gam koe
dtcòm̀. Igaba xu kò Farasai xu domka gaxu di dtcòm̀an
táá x'ái, nxãasega xu gha táá còrè-nquum koe xhàiaguè ka.
43 Khóè ne di dqǫm̀kuan xu kaisase ncàm̀a hãa Nqarim dian
ka khama.
44 Kam kò Jeso ba q'aua kg'ui a máá: “Khóèm kò ko Tíí koe
dtcòm̀ nem Tíí koe cúí dtcòm̀ tama, igabam ko thẽé ẽe tséé̋a óá
Team koe dtcòm̀. 45 Eẽm kòo bóò Te, nem ko Gaam ẽe tséé Tea
hãa ba bóò. 46 Nqõóm koer X'áà iise hààraa, nxãasega i gha táá
cúí khóè ẽe ko Tíí koe dtcòm̀ ga ntcùú q'oo koe hãa ka.
47 “Ncẽè khóèm kòo Tiri kg'uian kóḿ, igabam kò qgóóa qari i
tama, ne Ra Tíí xgàra tama. Nqõó ba hàà xgàra di ser hàà tama,
igaba Ra nqõó bar gha hàà kgoara ka hààraa khama. 48 Gam
ẽe ko xguì Te, a kg'uia Te kóḿ tama ba xgàra me ko ba úúa: ẽer
kg'uia hãa kg'uia ne gha còo dim cáḿ ka xgàra me. 49 Tíí ka Ra

kg'uia mááse tama, igabam Abom ncẽe tséé Tea hãa ba x'áè Tea, dùú sar gha kg'ui a nxàe sa. 50 Ra q'ana hãa Gam di x'áè-kg'áḿa nea chõò tamas kg'õè si i sa. Gaa domkas wèés gúùs ẽer ko nxàe sa, Ra ko ẽem ma Abo ba ma bìrí Te sia hãa khama ko ma nxàe si," tam méé.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xgaa-xgaa; Gam dim còrè ba (13–17)

13

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xg'aà nqàrè

1 Paseka dis kǭès cookg'ai i kò ii. Me kò Jeso ba q'ana hãa, x'aè ba hààraa, ncẽem nqõó bam gha tcg'oaragu a Abom koe qõò di ba sa. Gam di ne khóè ne nqõóm koe hãa nem kò ncàm̀a hãa, khamam kò cg'oèasem ncàm̀ nea sa x'áí ne.

2 Dqòa di tc'õoa ne kò kúrúè, me dxãwa ba nxãakamaga Jutasem Isekariotem tcáó koe tcana, Simonem ka cóáse ba, Jeso bam gha khóèan tshàu q'oo koe tcãà ka. 3 Jeso ba kò q'ana, Abo ba wèé zi gúù zi Gam di qarian koe tòóa hãa sa, Me Nqarim koe guua hãa, a ba a ko Nqarim koe ga kạbise sa. 4 Kam kò nxãaska tc'õoan ko tc'õóè qgáì koe tẽe, a ba a tc'amakam hạna qgáían nxǭo, a tchùuse cgoa dim qgáí ba tcáḿ kháó. 5 A gaa koe guus ka, xg'aàse cgoa dis gàbas koe tshàan ntcạ̃a, a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a xg'aà nqàrè, a tcáḿ kháóam kò hãam qgáím tchùuse cgoa dim cgoa tchùu nqàrè xu.

6 A ba a Simonem Peterem koe hàà, me Petere ba bìrí Me a máá: "X'aigaè, hàà Tsia gáé ko Tsáá nqàrèa te xg'aà?" témé. 7 Me Jeso ba xọa me a máá: "Ncẽer ko kúrú sa tsi cuiskaga ncẽeskaga bóòa q'ãa tite, igaba tsi gha nxãwa kháóka bóòa q'ãa si," témé. 8 Kam kò Petere máá: "Cuiskaga Tsi nqàrèa te xg'aàra hãa tite," témé. Me Jeso ba xọa me a máá: "Ncẽè xg'aà nqàrè tsi tamar kò hãa ne tsi Tíí koe hãa tama," témé. 9 Me Simone Petere ba máá: "Kháé nxãaska, X'aigaè, nqàrèa te cúí tamase, igaba tshàua te hẽé naka tcúúa te ga hẽéthẽé xg'áàò," témé.

10 Me Jeso ba xọa a máá: "Khóèm ẽe ncãa xg'aàse ba ko nqàrèa ba cúíga xg'aàn tc'ẽe, wèé tc'áróa ba ga q'ano o khama. Xao gaxao q'ano xao o, wèéa xaoa q'ano tama igaba," témé. 11 Q'anam kò hãa dìí ba ko hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me sa khama, gaa domkagam kòo máá: "Wèéa xao ga q'ano tama," témé.

12 Ẽem ko nqàrèa xu xg'aà cgoa xg'ara kam kò Gam di zi qgáí zi hạ̃a a ntcõó-q'ooa ba koe kạbise, a ba a tẽè xu a máá: "A bóòa xao ko q'ãa, ncẽer ncãa kúrú cgae xao o sa? 13 'Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,' ta xao ko ma tcii Te, a ko máá: 'X'aiga Tseè,' témé, tseeguse, gaar ga Ra a domka. 14 Ra Tíí gaxao dir X'aiga,

a Xgaa-xgaa-kg'ao Ra ncãa nqàrèa xao xg'aà, ke méé xao gaxao igaba thẽé gaxao ka c'ẽea xu di nqàrèan xg'aà. 15 Sere-sere sar kúrúa máá xaoa, ke méé xao gaxao igaba ẽer ma kúrúa hãa khamaga ma thẽé kúrú. 16 Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Gam ka q'õòsem ka kaia hãam qãà ba káà me e, me gataga ẽe tsééèa hãa ba ẽe tséé meam ka kai tama. 17 Ncẽeska xao ncẽe zi gúù zi q'ana hãa, khama xao gha kúrú zi xao kòo ne ts'ee-ts'eekg'aiè.

Jeso ba ko khóè ne tshàu q'oo koe tcãàkus ka kg'ui
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

18 "Wèéa xao gar nxàe tama, ẽer nxárá tcg'òóa hãa xur q'ana hãa. Igabas ko ncẽe sa *Nqarim dis* Tcgãyas koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncẽe ko máá: 'Gaam ẽe ko tíí cgoa péréan tc'õó ba tirim cg'õo-kg'ao ba kúrúa hãa,' témé sa. 19 Ra ko kúrúse tama ias cookg'ai koe ncẽeska bìrí xao o, nxãasega xao gha ẽe i kòo kúrúse ne, Tíí ga Ra a sa dtcòm̀ ka. 20 Tseegu ner ko bìrí xao o, a ko máá: Wèém ẽe ko ẽer tsééa úúa hãa ba qãèse hààkagu ba ko Tíí ga Ra qãèse hààkagu, me ko dìím wèém ẽe ko Tíía qãèse hààkagu Te ba ẽe tsééa óága Tea ba qãèse hààkagu," tam méé.

21 Ncẽetam ko Jeso ba mééa xg'ara ka i kò tcáóa ba tshúù qgái koe hãa, Me kò nxàea tseegukagu a máá: "Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Gaxao ka c'ẽe ba gha khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, témé," tam méé.

22 Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko téé a bóòku, gaxu ka ndaka bam ko nxàe sa c'úùa hãase. 23 Me kò gaxu ka c'ẽem ncẽe kò Jesom ka kaisase ncàm̀mèa hãam xgaa-xgaase-kg'ao ba Gam koe ghãasea ntcõe. 24 Me kò Simone Petere ba gaam xgaa-xgaase-kg'ao ba tcgáía ba cgoa qãè a bìrí me a máá, ndaka bam ko nxàe sa tẽè Me, témé.

25 Me Jesom koe ntcõóa ghãase, a tẽè Me a máá: "X'aigaè, dìí baa?" témé.

26 Me Jeso ba xo̱a me a máá: "Gaam ẽer ko ncẽes péré qàmà sa máà me e, ẽer kò gàbas q'oo koe tcguù-tcguu sia xg'ara ne," témé. Eẽm ko gaas péré qàmà sa tcguù-tcguua xg'ara, kam kò Jutase Isekariote ba máà si, Simonem ka cóáse ba. 27 Eẽm ko Jutase ba péré qàmà sa séè kagam ko satana ba tcãà cgae me. Me Jeso ba bìrí me a máá: "Kúrú kg'oana tsi hãas gúù sa qháése kúrú," témé. 28 Igaba tc'õóè ko qgái koe i kò cúí khóè ga táá q'ãa, dùús domkam ko Jeso ba ẽeta méé sa. 29 Jutase ba kò mari dtcòbè sa úúa hãa khama xu kò c'ẽe xu tc'ẽea máá, Jeso ba ko bìrí me, kõ̱ès koe ko tc'ẽese zi gúù zim gha x'ámá sa, kana c'ẽe gúù-coa nem gha ẽe dxàua hãa ne máà sa, ta tc'ẽea. 30 Eẽm ko Jutase ba péréan séèa xg'ara kam kò kúúga tcg'oa. I kò ntcùú u.

Ka̱bam x'áè-kg'áḿ ba

31 Eẽm ko qõò, kam kò Jeso ba máá: “Ncẽeskam ko Khóèm
dim Cóá ba x'áàkaguè, Me ko Nqari ba Gam koe x'áàkaguè.
32 Ncẽè Nqarim kò ko Gam koe x'áàkaguè, nem gha Nqari ba
nxãaska thẽé Cóá ba Gam koe x'áàkagu, a ba a gha cúí q'oro
x'áàkagu Me.
33 “Cóá xaoè, xòm̀ x'aèa ner gha hãa cgoa xao o. Qaa Te xao
gha. Eẽr kò ma Juta ne ma bìría khamaga Ra ko ma ncẽeska
bìrí xao o a ko máá: Eẽr ko qõò koe xao cuiskaga síía hãa tite.
34 “Ra ko kạbam x'áè-kg'áḿ ba máà xao o, a ko máá: Gaxao
ka c'ẽe ne ncàm̀. Ncẽer ma ncàm̀ xaoa hãa khama méé xao ma
gaxao ka c'ẽea ne thẽé ncàm̀. 35 Ncẽes gúùs ka i gha wèé khóèan
q'ãa, Tiri xao xgaa-xgaase-kg'ao xao o sa, gaxao ka c'ẽean xao
kò ncàm̀a hãa ne,” tam méé.

Jeso ba ko Peterem gha xọase Me sa nxàe
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

36 Me Simonem Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, nda koe
Tsi ko qõò?” témé.

Me Jeso ba xọa me a máá: “Ncẽer ko qõò koe tsi cuiskaga
kgoana naka xùri Tea hãa tite, igaba tsi gha kháóka nxãwa xùri
Te,” témé.

37 Me Petere ba Gam ka máá: “X'aigaè, dùús domka ra gáé
ga ncẽeskaga xùri Tsi tama? Tsáá domkar gha kg'õèa te tcg'òó,”
témé.

38 Me Jeso ba xọa me a máá: “Tíí domka tsia gha kg'õèa tsi
tcg'òó? Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá: Ghòrò ba
kg'aea hãa tite, tsi gha nqoana q'oro xọase Te,” témé.

14

Jeso ba dàò Me e, Abom koe ko síí ba

1 “Táá méé i tcáóa tu nxùrù qgái koe hãa guu. Nqarim koe
hẽé naka Tíí koe hẽéthẽé tcoman úú. 2 Abom dim nquum q'oo
koe i kái x'ãè-q'ooan hàna; ncẽè gatà i kò ii tama ner ga kò q'ãa-
q'ãa tua hãa, síír ko x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá tu u sa. 3 Ncẽè qõòr
kòo a ko síí x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá tu u, ner gha kạbise a hàà
séèa mááse tu u, nxãasega tu gha gatu igaba thẽé síí Tíí hàna
qgái koe hãa ka. 4 Tu gataga qõòr kom qgáìm di dàòan q'ana
hãa,” tam méé.

5 Me Tomase ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, qõò Tsi kom qgái
ba xae c'úùa, ka xae ga ntama ma gaa qgái dim dàò ba q'ãa?”
témé.

6 Me Jeso ba xọa me a máá: “Tíí Ra Dàò Ra a, a Tseegu Ra a,
a Ra a Kg'õè Ra a. Tíí ka oose ko Abom koe síím khóèm cúím ga
ba káà me e. 7 Ncẽè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga kò thẽé Abo
ba q'ana hãa. Igaba xao ncẽeska q'ãa Mea, a bóò Mea hãa,” tam
méé.

8 Me Filipi bìrí Me a máá: “X'aigaè, Abo ba x'áí xae e, nxãaska
xae gha qãè xae e,” témé.
9 Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncẽetar ma qáò x'aèan gaxao
cgoa hãa igaba Tsi ko c'úù Te, Filipiè? Dìím wèém ẽe bóò Tea
hãa ba Abo ba bóòa hãa. Nta tsi gha máá: ‘Abo ba x'áí xae
e,’ témé? 10 A dtcòm̀ tama tsia Abom koer hãa, Me Abo ba Tíí
koe hãa sa? Kg'uian ncẽer ko gaxao cgoa kg'ui nea Tíí koe guu
nakar kg'ui i tama, igaba Abom ncẽe Tíí koe x'ãèa hãa ba ko
tsééa ba kúrú. 11 Dtcòm̀ méé xao, Abom koer hãa, Me Gabá Tíí
koe hãa sa. Ncẽè gatà i kò ii tama ne méé xao nxãaska dtcòm̀
are-aresa zi tséé zi ẽer ko kúrú zi domka. 12 Tseegua ner ko
bìrí xao o, a ko máá: Dìím wèém ẽe ko Tíí koe dtcòm̀ ba gha ẽer
ko Tíí kúrú sa kúrú, a ba a gha ncẽe tsééan ka kaia hãa tsééan
kúrú, Tíí Ra ko Abom koe qõò khama. 13 A Ra a gha dùús wèés
ẽe xao ko Tíí cg'õè koe dtcàrà sa kúrú, nxãasegam gha Abo ba
Cóám koe guu a dqo̱m̀mè ka. 14 Ncẽè c'ẽes gúù sa xao kòo Tíí
cg'õè koe dtcàrà ner gha kúrú si.

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba nqòòkagu

15 “Ncẽè ncàm̀ Tea xao kò hãa ne xao gha x'áè-kg'áḿa Te
qgóóa qari. 16 Ra gha Abo ba dtcàrà Me gha c'ẽem Hùi-kg'ao
ba tsééa úúa máá xao o, gaxao cgoa gha chõò tamase hãa ba.
17 Ncẽe ba tseeguan dim Tc'ẽe Me e. Nqõó ba cuiskaga hòò Me
tite, bóò Meam hãa tite, a ba a c'úù Mea khama. Igaba xao
gaxao q'ãa Mea, gaxao cgoam x'ãèa, a ba a gha gaxao koe hãa
khama.
18 “Cuiskagar khãadoma-coa khama ma guu xaoa hãa tite, a
gha ka̱bise a hàà cgae xao o. 19 Xòm̀ x'aè q'oo koem nqõó ba
gaicara hòò Tea hãa tite, igaba xao gha gaxao hòò Te, kg'õèa
Ra hãa domka, xao gha gaxao igabaga kg'õè khama. 20 Gaam
cáḿ ka xao gha q'ãa, Tíí Ra Abom koe hãa, xao gaxao Tíí koe
hãa, Ra Tíí gaxao koe hãa sa. 21 Dìím wèém ẽe x'áè-kg'áḿa Te
úúa, a qgóóa qari ana ba gaam ncàm̀ Tea hãam ga me e. Gaam
ẽe ncàm̀ Tea hãa ba gha Abom ka ncàm̀mè, Ra gha Tíí igaba
thẽé ncàm̀ me a gha gaam koe x'áíse,” tam méé.
22 Me Jutase (ncẽe Isekariote tama ba) bìrí Me a máá:
“X'aigaè, dùús domka Tsia gha x'áíse xae e, nqõó ba x'áíse
tamase?” témé.
23 Me Jeso ba xo̱a a máá: “Ncẽè khóèm kò ncàm̀ Tea hãa nem
gha kg'uia Te qgóóa qari, Me gha Abo ba ncàm̀ me, Tsam gha
hàà cgae me, a Tsam a gha Sitsam di x'ãè-q'ooan gaam koe
kúrú. 24 Gaam ẽe ncàm̀ Te tama ba kg'uia Te qgóóa qari tama;
i gataga kg'uian ẽe xao ko kóḿ, Tíí koe guu tama, igaba i ncẽe
tsééa óá Team Abom koe guua.
25 “Ncẽe gúùa ner bìrí xaoa hãa, ẽer kò qanega gaxao cgoa
hãa ka. 26 Igaba Hùi-kg'aom ncẽe Tcom-tcomsam Tc'ẽe ii ba,

ncẽem gha Abo ba Tiri cg'õèan cgoa tsééa óá ba, nxãa ba gha wèé gúùan ga xgaa-xgaa xao o, a ba a gha wèé gúùan ẽer bìrí xaoa hãa tc'ẽe-tc'ẽesekagu xao o.

27 “Tòókuan cgoar ko guu xao o, Tiri tòókua ner ko máà xao o. Nqõóm ko ma máà xao o khamar ma máà xao o tama. Táá méé i tcáóa xao nxùrù qgái koe hãa guu, kana méé xao táá q'áò guu. 28 Kóḿ tea xao kò hãa Ra ko bìrí xao o a ko máá: ‘Qõò Ra ko, a Ra a gha kạ̃bise a hàà cgae xao o,’ témé. Ncẽè ncàm̀ Tea xao kò hãa ne xao ga kò Abom koer ko qõò khama qãè-tcaoa, Abo ba Tíí ka kaia hãa khama. 29 Ra ncãa ncẽeska bìrí xao o, qanega i kúrúse tama cookg'ai koe, nxãasega xao gha ẽe i kòo kúrúse ne dtcòm̀ ka. 30 Gaicarar qáòse kg'ui cgoa xaoa hãa tite, ncẽem nqõóm dim x'aiga ba ko hàà khama. Cúí qari gam Tíí koe úú tama, 31 igaba méém nqõó ba q'ãa, Abo ba Ra ncàm̀a hãa, a ko Abom ma x'áè Tea hãa khama ma tséé sa.

“Tẽe xao ncẽeska, naka hààn xae qõò,” tam méé.

15

Jeso ba tseegu dim Kg'om Me e

1 *A ba a máá:* “Tíí Ra tseegu dir Kg'om Ra a, Me Tirim Xõò ba Xhárà-kg'ao Me e. 2 Tíí koe hãam nxạ̃am wèém ẽe tc'áróan kúrú tama bam ko q'ãea tcg'òó, a ba a ko wèém nxạ̃am ẽe ko tc'áróan kúrú ba dcàò, nxãasegam gha q'ano a kái tc'áróan kúrú ka. 3 Nxãakamaga tu ncẽer kò kg'ui cgoa tu um kg'uim ka q'anokaguèa. 4 Tíí koe tu hãa nakar Tíí gatu koe hãa. Cúím nxạ̃am ga ba cúíam kò hãa ne tc'áróan kúrúa hãa tite, kg'om dis hìis koem kò hãa ne cúí ga a, gatu igaba tu gatà hẽéa tite, Tíí koe tu kò hãa ne cúí ga a.

5 “Tíí Ra Kg'om Ra a, tu gatu nxạ̃a tu u. Gaam ẽe Tíí koe hãa, Ra Tíí gam koe hãa ba, gam kái tc'áróan ko kúrúm ga me e, Tíí ka oose tu cúí gúù ga kúrúa hãa tite khama. 6 Ncèè khóèm kò Tíí koe hãa tama, nem ko nxạ̃am khama ma xaoaguè, a ba a xgóó; ẽeta ii nxạ̃a ne ko sáà xg'ae, a c'eean q'oo koe síí xaoa tcãà, a dàòè. 7 Ncẽè Tíí koe tu kò hãa, i Tiri kg'uian gatu koe hãa ne tu gha ẽe tu ko tc'ẽes wèé sa dtcàrà, a tu a gha kúrúa mááè si. 8 Si ko ncẽe sa Tirim Xõò ba x'áàkagu: kái tc'áróan tu gha kúrú, a tu a gha gatà iim dàòm ka Tiri tu xgaa-xgaase-kg'ao tu ii. 9 Ncẽem ma Abo ba ncàm̀ Tea hãa khamagar ma ncàm̀ tu ua hãa. Ke méé tu ncẽeska Tiri ncàm̀kuan koe hãa. 10 Ncẽè Tiri x'áèan tu kò qgóóa qaria, ne tu gha Tiri ncàm̀kuan koe hãa, ncẽer ma Tirim Xõòm di x'áèan ma qgóóa qaria, a Gam di ncàm̀kuan koe ma hãa khamaga ma.

11 “Ncẽe gúùa ner bìrí tua hãa, nxãasega i gha Tiri qãè-tcaoan gatu koe hãa ka, naka gatu di qãè-tcaoan gha cg'oè ka hẽéthẽé e. 12 Tirim x'áè-kg'áḿ ba ncẽe me e: ncàm̀ gatu ka c'ẽea ne, ẽer

ma ncàm̀ tua hãa khamaga ma. 13 Cúí khóè ga ncẽes ncàm̀s ka kaia hãas ncàm̀ sa úúa hãa tama, ncẽe khóèm̀ ko ẽem ncàm̀a hãa ne khóè ne gam di kg'õèan tcg'òóa máá sa. 14 Tu gatu ẽer ko x'áè tu u sa tu kòo kúrú ne Tiri tu ncàm̀-khoe tu u. 15 Cuiskagar gaicara qãà ta ma tcii tua hãa tite, qãà ba gam ka q'õòsem ko dùú sa kúrú sa c'úùa hãa khama. Ncẽes gúùs téé-q'oo koe Ra ko ncàm̀-khoe tu ta ma tcii tu u, wèés gúùs ẽer Tirim Xõòm koe xgaa-xgaasea hãa sar q'ãakagu tua hãa khama. 16 Gatua nxárá tcg'òó Te ta ga hãa, igabar Tíí nxárá tcg'òó tua hãa, a Ra a qõò tu gha a síí tc'áróan kúrú ka nxárá tcg'òó tua, tc'áróan ncẽe gha qáò x'aèan hãa a, nxãasegam gha Abo ba wèés gúùs ẽe tu gha ko Tíí cg'õè koe dtcàrà sa máà tu u ka. 17 Ncẽea Ra ko ma x'áè tu u ga a, a ko máá, gatu ka c'ẽe ne ncàm̀, témé.

Nqõó ba ko Jesom di xgaa-xgaase-kg'aoan hòre

18 "Ncẽè nqõóm kò hòre tua hãa ne méé tu q'ãa, gatuam hòre tua hãa cookg'ai koem kò Tíía hòre Tea hãa sa. 19 Ncẽè nqõóm di tu kò ii nem ga kò nqõó ba gam di tu iise ncàm̀ tua hãa; igaba tu nqõóm di tu tama tu u, Ra kò nqõóm koe guu a nxárá tcg'òó tu u, gaa domkam ko nqõó ba hòre tu u. 20 Ncẽer kòo kg'ui cgoa tu u kg'uian méé tu tc'ẽe-tc'ẽese, a ko máá: 'Qãà ba gam ka q'õòsem ka tc'amaka hãa tama,' témé sa. Ncẽè xgàra Te ne kòo ne, ne gha gataga thẽé xgàra tu u. A ncẽè Tiri xgaa-xgaa ne ne kòo qgóóa qari ne ne gha gataga thẽé gatu dian igabaga qgóóa qari i. 21 Igaba ne gha wèé gúùan ncẽe ga Tiri cg'õèan domka kúrú cgae tu u, Gaam ẽe tsééa óá Tea hãa ba ne c'úùa hãa domka. 22 Ncẽè thuur kò hàà kg'ui cgoa ne tama ne, ne ga kò chìbian úú tama. Igaba ne ncẽeska gane di chìbian koe ne gha qgóóa mááèm *dàò ba* úú tama. 23 Gaam ẽe hòre Tea ba gataga Tirim Abo ba hòrea. 24 Ncẽè c'ẽe khóè ga qanega kúrú tama sar kò gane koe kúrú ta ga hãa, ne ne ga kò chìbi úú tama. Igaba ne *ncẽe zi x'áí zi* bóòa hãa, a ne a Tíí ga Ra hẽé naka Tirim Xõòm ga ba hẽéthẽé Tsam hòrea. 25 Igabas ko ncẽe sa x'áèan koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncẽe ko máá: 'Hòrea ne máá tea hãas gúù sa káà si i,' témé sa.

26 "Igaba ẽem kòo Hùi-kg'ao ba hàà, ncẽer gha Abom koe guu a gatu koe tsééa úú ba, tseeguan dim Tc'ẽe ba, ncẽe ko Abom koe guu a tcg'oa ba, nem gha Gabá Tíí ka nxàea tseegukagu. 27 Gatu igaba tu gha Tíí ka hàà nxàea tseegukagu, Tíí cgoa tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a hãa khama.

16

1 "Ncẽe gúùan wèér bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha táá gaxao di dtcòm̀an aagu ka. 2 Còrè-nquuan koe ne gha xhàiagu xao o, me gha gataga x'aè ba hàà, wèém khóèm ẽe ko cg'õo xao om gha tc'ẽea máá, Nqari bam ko tsééa máá, ta tc'ẽea ba. 3 Ncẽe

zi gúù zi ne gha kúrú cgae tu u, Abo ba kana Tíí ga Ra ne c'úùa hãa khama. 4 Igabar ncẽe gúùan bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha ẽem kòo gaan dim x'aè ba hàà ne tc'ẽe-tc'ẽese, gaan kar q'ãa-q'ãa xaoa hãa sa ka.

Tcom-tcomsam Tc'ẽẹm di tséé̱a ne

"A ra a kò ncẽe zi gúù zi tshoa-tshoas koe táá bìrí xao o, gaxao cgoar kò hãa khama. 5 Igabar ko ncẽeska Gam ẽe tséé óá Team koe qõò, igaba i gaxao ka cúía xao ga tẽè Te naka máá: 'Nda koe Tsi ko qõò?' témé tama. 6 Igaba ncẽe gúùa ner nxàea hãa domka xao tshúù-tcaoan ka cg'oè cgaeèa hãa. 7 Gatà i ii igabar ko tseeguan bìrí xao o: Gaxaoa i qãèa máá xaoa hãa qõòr gha sa. Ncẽè qõò tamar kò hãa nem Hùi-kg'ao ba hàà cgae xaoa hãa tite khama. Igaba ẽe qõòr kòo ner gha gaxao koe tséé̱a úú Me. 8 Eẽm kòo hàà nem gha hàà nqõó ba xgaa-xgaa a chìbi-chibi; chìbian domka hẽé, naka tchànoan domka hẽé, naka xgàrakuan domka hẽéthẽé e. 9 Chìbian ka*m gha xgaa-xgaa*, Tíí koe ne dtcòm̀ tama khama. 10 Tchànoan ka*m gha xgaa-xgaa*, Tirim Xõòm koer ko qõò, xao gaicara hòò Te tite khama. 11 Xgàra-kg'aman ka*m gha xgaa-xgaa*, ncẽem nqõóm dim x'aiga ba nxãakamaga xgàraèa hãa khama.

12 "Qanegar káí zi gúù zi úúa, gaxao cgoar gha nxàe zi, igaba xao ncẽeska kgoana zia hãa tite. 13 Igaba ẽem kòo tseeguan dim Tc'ẽe ba hàà, nem gha wèé tseeguan koe úú xao o. Cuiskagam Gam koe guua zi ka kg'uia hãa tite, igabam gha ẽem ko kóḿs ka cúí kg'ui, a ba a gha hààko zi gúù zi ka bìrí xao o. 14 X'áàkagu Tem gha, ẽe Tiri ii sam gha séè, a ba a bìrí xao o si khama. 15 Wèéan ẽe Abom úúa hãa nea Tiri i. Gaa domkar ko máá: Eẽ Tiri ii sam gha *Tc'ẽe ba* séè, a ba a bìrí xao o si, témé.

16 "X'aè-coa ba xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te," tam méé.

Xgaa-xgaase-kg'ao xu di tshúù-tcaoa ne gha kạbise a qãè-tcaoan kúrú

17 Xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu c'ẽe xu tẽèku a máá: "Dùú sa ba ko nxàe, ncẽem ko máá: 'X'aè-coa ba xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te,' témé ka, a ko gataga máá: 'Tirim Xõòm koer ko qõò domka a,' témé?" ta xu méé. 18 Xu hãa a tẽèse a ko máá: "Dùú sa ba koáé nxàe: 'X'aè-coam q'oo koe,' tam kòo méé ne? Dùú sam ko nxàe sa xae kóḿa q'ãa tama," ta xu méé.

19 Me kò Jeso ba bóòa q'ãa, ncẽes gúùs ka xu tẽè Me kg'oana hãa sa, khamam kò nxãaska bìrí xu a máá: "Ntar ko méé sa xao koáé tẽèku, ncẽer ko máá: 'X'aè-coam q'oo koe xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòò Te,' témé ka? 20 Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Kg'ae xao gha, a gha thõò-tcaoase kg'ae, igabam gha nqõó ba qãè-tcaoa

hãa. Thõò-tcaoa xao gha hãa, igaba i gha gaxao di thõò-tcaoan kạbise a qãè-tcao sa ii. 21 Eẽ khóès kòo cóán ábà di thõò koe hãa nes tshúù-tcaoa hãa, gas dim x'aè ba hààraa khama. Igaba ẽes ko cóán ábà xg'ara nes gaicara thõòan tc'ẽe-tc'ẽese tama, qãè-tcaoan ẽe cóá nea nqõómkg'ai koe ábàèa hãa di domka. 22 Khama xao gaxao ncẽeska tshúù-tcaoan úúa hãa, igabar gha gaicara hàà bóò xao o, xao gha qãè-tcao, i cúí khóè ga gaxao di qãè-tcaoan séè cgae xaoa hãa tite. 23 Eẽm cáḿ ka xao cuiskaga cúí gúù ga dtcàrà Tea hãa tite. Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Wèés gúùs ẽe xao ko Tíí cg'õè cgoa Abom koe dtcàrà sam gha máà xao o. 24 Ncẽeska igaba xao qanega cúí gúù ga Tíí cg'õè cgoa dtcàrà tama. Dtcàrà, máàè xao gha ke, naka xaoa gha nxãasega qãè-tcaoan ka cg'oè.

25 "Ncẽe gúùa ner kò sere-sere zi cgoa bìrí xao o, igabam ko x'aè ba hàà, gaxao cgoar gaia sere-sere zi cgoa kg'uia hãa tite ba, igabar gha hàà kgoarasea hãase Tirim Xõòm ka bìrí xao o. 26 Eẽm cáḿ ka xao gha Tíí cg'õè koe dtcàrà. Gaxao téé-q'oo koer gha Abo ba hàà dtcàrà, tar méé tama. 27 Abo ba Gam ka ncàm̀ xaoa hãa, ncàm̀ Tea xao hãa domka, a xao a Nqarim koer guua sa dtcòm̀a hãa khama. 28 Abom koer guu a nqõóm koe hààraa. A Ra a ko gaicara nqõó ba guu, a Abom koe kạbise," tam méé.

29 Xu kò nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu máá: "Bóò, ncẽeska Tsi ko kgoarasea hãase kg'ui, a Tsi a cúís sere-seres ga sa tséékagu tama. 30 Ncẽeska xae ko bóò wèé gúùan Tsi q'ana hãa sa, a Tsi a gataga c'ẽe khóè ga gha tẽè Tsi sa qaa tama. Ncẽes gúùs domka xae ko dtcòm̀ Nqarim koe Tsi guua hãa sa," ta xu méé.

31 Me Jeso ba xọa xu a máá: "Ncẽeska xaoa ko dtcòm̀? 32 Bóò, x'aè ba ko hàà, a ba a hààraa xg'ara, ẽe xao gha wèéa xao ga x'áéa xao koe guu a tsại-tsạise ba, a xao a gha cúíse qaù Te. Igabar cúíse hãa tama, Tirim Xõò ba Tíí cgoa hãa khama.

33 "Ncẽe gúùa ner bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha Tíí koe tòókuan úú ka. Ncẽem nqõóm koe xao gha qóḿan cgoa qgóóku. Igaba méé xao tòón tcáó! Nqõó bar tààa hãa ke," tam méé.

17

Jeso ba ko còrèa mááse

1 Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kg'uia xg'ara kam ko nqarikg'ai koe ghùi-kg'ai a máá: "Aboè, x'aè ba hààraa. Tsarim Cóá ba x'áàkagu, nakam gha nxãasega Tsarim Cóá ba x'áàkagu Tsi, 2 wèé ne khóè ne tc'amkg'ai koe Tsi qarian máà Mea hãa ke, nxãasegam gha chõò tamas kg'õè sa wèé ne ẽe Tsi máà Mea hãa ne máà ka. 3 Si chõò tamas kg'õè sa ncẽe si i: q'ãa Tsi ne gha, Tsáá Tsia cúísega tseegu di Tsi Nqari Tsi i sa, naka Jeso Krestem ncẽe Tsi tsééa óága hãa ba *q'ãa sa* hẽéthẽé e.

4 Nqõómkg'ai koer x'áàkagu Tsia hãa, ẽe Tsi kò máà Tea hãa
tséé an kúrúa xg'ara-xg'ara ka. 5 Ke ncẽeska, Aboè, hàna Tsia
koe x'áàn máà Te, ncẽe nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai
koer kò Tsáá cgoa úúa hãa a.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu còrèa máá

6 "Eẽ Tsi kò nqõómkg'ai koe guu a máà Te xu khóè xu koer
kò Tsari cg'õèan q'ãakagu. Tsari xu u kò ii, Tsi kò máà Te xu, xu
kò Tsarim kg'ui ba qgóóa qaria. 7 Ncẽeska xu q'ana, ẽe Tsi máà
Tea hãa gúùan wèéa Tsáá koe guua hãa sa. 8 Eẽ Tsi kò máà Tea
kg'uia ner máà xua hãa khama, xu kò cám̀ tshàua máá a. A xu
a kò tseeguan kaga q'ãa, Tsáá koer guua hãa sa, a kò Tsáá Tsia
tséé Tea hãa sa dtcòm̀. 9 Nqõó bar còrèa máá tama, a ko gaxu
ẽe Tsi máà Tea hãa xu còrèa máá, Tsari xu u khama. 10 Wèés
ẽer úúa hãa sa Tsari si i, si wèés ẽe Tsi úúa sa Tiri si i. Ra gaxu
koe guu a x'áàkaguèa. 11 Nqõómkg'ai koe Ra gaia hãa tite, igaba
xu gaxu qanega nqõómkg'ai koe hãa, Ra ko Tíí sencgaga Tsáá
koe síí. Tcom-tcomsa Tsi Abo Tseè, Tsarim cg'õèm di qarian
cgoa xgáèa máá xu - cg'õèm ncẽe Tsi máà Tea ba, naka xu
gha nxãasega cúí ii, ncẽe Tsam ma cúí ii khamaga ma. 12 Eẽr
kò gaxu cgoa hãa kar kòo xgáèa máá xu, a ẽe Tsi kò máà Tea
hãam cg'õèm cgoa kòre xu. Cúía xu ga kò táá aaguse, gaam ẽe
kò kaàkaguèm gha sa tééa máána hãam cúím oose, *Nqarim dis*
Tcgãyas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka.

13 "Igabar ko ncẽeska Tsáá koe síí, a Ra a ko ncẽe zi gúù
zi kg'ui, nqõómkg'ai koer qanega hãase, nxãasega xu gha Tiri
qãè-tcaoan ka cg'oèa hãa ka. 14 Tsarim kg'ui bar máà xua, me
nqõó ba hòre xua, nqõóm di xu tama xu u khama, ncẽer Tíí
ma nqõóm di tama khamaga ma. 15 Tiri còrèa ne máá, nqõóm
koe méé Tsi séèa tcg'òó xu, témé tama, igaba méé Tsi ẽe cg'ãè
iim koe xgáèa máá xu si i. 16 Nqõóm di xu tama xu u, ncẽer
Tíí ma nqõóm di tama khamaga ma. 17 Tcom-tcomsakagu xu
tseeguan cgoa, Tsarim kg'ui ba tseeguan di me e ke. 18 Eẽ
Tsi ma nqõómkg'ai koe ma tsééa óá Tea hãa khamagar ma
nqõómkg'ai koe tsééa úú xua hãa. 19 Gaxu domkar ko tcom-
tcomsakaguse, nxãasega xu gha gaxu igaba thẽé tseeguan koe
tcom-tcomsakaguè ka.

Jeso ba ko wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne còrèa máá

20 "Gaxu cúí xur còrèa máá tama. Eẽ gha gaxu di kg'uian koe
guu a Tíí koe dtcòm̀ ner ko gataga thẽé còrèa máá, 21 wèéa ne ga
gha cúí ii sa, ẽe Tsi ma Tsáá Aboè Tíí koe hãa, Ra ma Tíí Tsáá
koe hãa khamaga ma. Gane igaba méé ne thẽé Gatsam koe
hãa, nakam gha nxãasega nqõó ba Tsáá Tsia tséé óá Tea hãa sa
dtcòm̀. 22 Eẽ Tsi máà Tea hãa x'áà ner máà nea, nxãasega ne
gha cúí ii ka, ncẽe Tsam ma Gatsam ma cúí ii khamaga ma.

23 Tíí Ra gane koe hãa, Tsi Tsáá Tíí koe hãa, nxãasega ne gha cg'oèase cúí ii ka, me gha nxãasega nqõó ba q'ãa, Tsáá Tsia tséé a óá Tea hãa sa ka, a Tsi a ncàm̀ nea, ẽe Tsi ma ncàm̀ Tea hãa khamaga ma ka.

24 "Aboè, ẽe Tsi máà Tea hãa ne gha Tíí cgoa ncẽer hãa koe hãa sar ko tc'ẽe, nxãasega ne gha Tiri x'áàn bóò, ncẽe Tsi máà Tea hãa a, nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Tsi kò guu a ncàm̀ Tea hãa khama. 25 Abo Tsi tchàno Tseè, ẽetam ga ma nqõó ba c'úù Tsia igaba Ra Tíí q'ãa Tsia, ne q'ana hãa Tsáá Tsia tséé a óá Tea sa. 26 Cg'õèa Tsir q'ãakagu nea, a Ra a gha kúrú i q'ãaè, nxãasega i gha ncàm̀kuan ncẽe Tsi kò ncàm̀ Tea hãa gane koe hãa ka, Ra gha gataga thẽé Tíí ga Ra gane koe hãa ka," tam ma còrè.

Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam di x'ooan koe tẽean hẽéthẽé e (18–21)

18

Jeso ba ko qáéè
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

1 Eẽm ko Jeso ba còrèa xg'ara, kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xgoaba, a Kiterone dim dòm̀ ba tchoaba. C'ẽem xòèm koem kò Olife di zi hìi zi dim xhárà ba hãa. Xu kò Gabá hẽé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hẽéthẽé xu gaa koe tcãà.

2 Nxãaskam kò Jutasem, ncẽe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba gaam qgái ba q'anaa, Jeso ba kò gaa koe kái-kg'aise Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae khama. 3 Me kò nxãaska Jutase ncõo-kg'ao xu dis xg'ae sa hẽé naka kaia xu peresiti xu ka c'ẽea xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé cgoa gaa koe síí. X'áà zi xu kò qgóóa, lampian hẽé naka ncõo gàban hẽéthẽé e.

4 Me kò Jeso ba wèéan ẽe gha hàà kúrúse cgae Me sa q'ana hãase tcg'oa a tẽè xu a máá: "Dìí ba xao ko qaa?" témé. 5 Xu xo̱a Me a máá: "Jesom Nasareta di Me e," témé.

Me Jeso ba máá: "Tíí ga Ra a," témé. (Me kò Jutasem, khóè ne tshàu q'oo koe tcãàku-kg'ao ba gaxu cgoa téé-tẽe.) 6 Eẽm ko Jeso ba máá: "Tíí ga Ra a," témé, ka xu kò téé a dìbi, a xu a góḿankg'ai koe cg'áé.

7 Me kò gaicara tẽè xu a máá: "Dìí ba xao ko qaa?" témé. Xu máá: "Jesom Nasareta di Me e," témé.

8 Me Jeso ba xo̱a xu a máá: "Ncãar bìrí xao o, ncẽe ga Ra a sa. A ncẽè Tíí xao kòo qaa Te ne méé xao nxãaska ncẽe xu khóè xu guu naka xu qõò," témé. 9 *Ncẽe sa kò kúrúse,* kg'uian ẽem kg'uia hãa gha nxãasega tseegukaguè ka, ncẽe kòo máá: "Eẽ Tsi kò máà Te xu kar c'ẽem ga ba qanega aagu tama," témé sa.

10 Me kò nxãaska Simonem Petere ba ntcàu bam úúa hãa
khama tsgúùa tcg'òó me, a kaiam peresitim dim qãà ba gáò,
a kg'áò xòè dim tcee ba xg'aoa tcg'òó. (Qãàm di cg'õèa ne kò
Malekose e.) 11 Kam kò nxãaska Jeso ba Petere ba bìrí a máá:
"Kạbi tsarim ntcàu ba naka qòè! Cuiskaga Ra gáé ga Abom
máà Tea hãas kubis *xgàrasean dis* koe kg'áà hãa tite?" témé.

Jeso ba ko Anasem koe úúè

12 Si kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dis xg'ae sa hẽé, naka gaas dim
tc'ãà-cookg'ai ba hẽé, naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽé
Jeso ba qgóó, a qáé, 13 a xu a kg'aia Anasem koe úú Me, ncẽe kò
Kaifasem ka c'uìse ii ba, ncẽe kò ẽem kurim ka kaiam peresiti
ba ii ba. 14 Kaifase ba gaam khóèm Juta xu kò tc'ẽe sa máàm
ga me e, a máá: "Qãè e gha ii, ncẽè c'ẽem khóèm kòo khóè ne
x'óóa máá ne," témé ba.

Peterem dis xọases tc'ãà di sa
(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

15 Simonem Petere ba hẽé naka c'ẽem xgaa-xgaase-kg'ao
ba hẽéthẽéa kò Jeso ba xùri. Ncẽem xgaa-xgaase-kg'ao ba kò
kaiam peresitim ka q'ãaèa, khamam kò Jesom cgoa kaiam
peresitim x'áé koe tcãà. 16 Igabam kò Petere ba tchàa koe téé,
xhàrom-kg'áḿ koe. Kam ko c'ẽem xgaa-xgaase-kg'aom ncẽe kò
kaiam peresitim ka q'ãaèa ba kạbise a tcg'oa, a dxàe-coas ẽe kò
xhàrom-kg'áḿ koe hãas cgoa kg'ui, a Petere ba q'oo koe tcãà.

17 Si kò qãàs ẽe kò xhàrom-kg'áḿ koe tẽe sa Petere ba bìrí a
máá: "A tsáá tsia gáé ncẽem khóèm di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu
ka c'ẽe tsi tama tsia?" témé. Me xọa a máá: "Gaar tama ra a,"
témé.

18 Qgàisa a kò ii, xu kò qãà xu hẽé naka tempelem di xu kòre-
kg'ao xu hẽéthẽé xu ẽe xu kò dxùua hãas c'ees koe téé-tẽe, a ko
x'oò-x'oose. Petere ba kò gataga thẽé gaxu cgoa téé-tẽe, a ko
x'oò-x'oose.

Kaiam peresiti ba ko Jeso ba tẽè
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

19 Me kò nxãaska kaiam peresiti ba Jeso ba tẽè, Gam di
xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka hẽé naka Gam di xgaa-xgaan ka
hẽéthẽé e. 20 Me Jeso ba xọa me a máá: "Xgobekg'amseaser
kò wèém nqõóm cgoa kg'ui, a Ra a kò ko wèé x'aè ka còrè-
nquuan koe hẽé, naka tempelem koe hẽéthẽé xgaa-xgaa, ncẽe
wèé Jutan ko xg'ae koe. Cúí gúù gar kò táá xàiase nxàe. 21 Kháé
tsia ko dùús domka tẽè Te? Tẽè ẽe kò kóḿ Tea hãa ne, tseeguan
kaga ne q'ana dùú sar nxàea hãa sa," tam méé.

22 Eẽm ko Jeso ba ncẽe gúùan kg'uia xg'ara kam kò c'ẽem
kòre-kg'aom, cúùse kò tẽe ba Jeso ba x'ábú, a máá: "Ncẽea Tsi
ga ko ma kaiam peresiti ba ma xọa gaa?" témé. 23 Me Jeso ba
xọa me a máá: "Ncẽè c'ẽe gúùan cg'ãè Ra kò kg'uia hãa ne méé

tsi nxàea tseegukagu, dùú sa cg'ãè si i sa. Igaba ncẽè tchànoser kò kg'uia hãa ne tsi ko dùús domka x'ábú góó Tea máá?" témé.
24 Me nxãaska Anase ba kaiam peresitim Kaifasem koe tsééa úú Me, qanegam qáéèa hãase.

Peterem dis xǫases cám̀ di sa hẽé naka nqoana di sa hẽéthẽé e
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

25 Eẽm Simonem Petere ba hãa a ko kùru-kuruse kam kò tẽèè a máá: "Tsáá tsia gáé Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ẽe tsi tama tsia?" témé. Me xǫase a máá: "Gaar tama ra a," témé.
26 Me kò c'ẽem qãàm kaiam peresitim di ba, ncẽe Peterem kò xg'aoa tcg'òó tceeam khóèm dim qhàò ba tẽè me a máá: "Gaam cgoa ra gáé kò Olife dim xháràm q'oo koe bóò tsi tama?" témé. 27 Me gaicara Petere xǫase e, me kò kúúga ghòrò ba tshoa-tshoa a kg'ae.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

28 Xu kò Juta xu Jeso ba Kaifasem dim nquum koe guu a, Roma ne dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe úú. Gaa x'aèan ẽe ka i kò kaisa ntcùúkg'ai cgoa a. Xu kò Juta xu táá xu gha cg'uriga domka nquum q'oo koe táá tcãà, nxãasega xu gha Paseka di tc'õoan tc'õó ka.
29 Khamam kò Pilato ba tcg'oa a síí cgae xu, a tẽè xu a máá: "Dùútsa chìbi sa xao ko ncẽem Khóè ba tcee?" témé. 30 Xu xǫa me a máá: "Chìbi kúrú-kg'ao tamam kò ii ne xae ga kò tsáá koe óá Me tama," témé.
31 Me Pilato nxãaska bìrí xu a máá: "Séèa xao mááse Me, naka xaoa síí gaxao di x'áèan cgoa xgàra Me," témé. Xu Juta xu xguì a bìrí me a máá: "Igaba xae c'ẽem khóè ba xae gha x'ooan koe xgàra di qari úú tama," témé. 32 *Ncẽe sa kò kúrúse,* ẽem kò Jeso ba kg'uia hãa, nta iis x'oo sam gha hàà x'óó di kg'uian gha hàà nxãasega tseegukaguè ka.
33 Me kò nxãaska Pilato ba kǫbise a nquum q'oo koe tcãà, a Jeso ba tcii, a tẽè Me a máá: "A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi x'aiga Tsi?" témé. 34 Me Jeso ba xǫa a máá: "Tsáá ka tsi ko ma cuiaga tẽè Tea, kana c'ẽe khóèa Tíí ka tsáá cgoa kg'uia hãa?" témé.
35 Me Pilato xǫa a máá: "Kháé tíí ga ra gáé Juta raa? Tsari ne khóè ne hẽé naka Tsari xu kaia xu peresiti xu hẽéthẽéa tíí tshàu q'oo koe tcãà Tsia. Ka Tsia dùú sa kúrúa hãa?" témé. 36 Me Jeso ba xǫa a máá: "Tiri x'aia nea ncẽem nqõóm di tama. Ncẽè gatà i kò ii, ne xu ga kò Tiri xu tséé-kg'ao xu ncõo sa x'ãà hãa, nxãasegar gha táá Juta ne tshàu q'oo koe tcãàè di sa. Igaba i ncẽeska Tiri x'aian ncẽem nqõóm di tama a," tam méé.
37 Me Pilato nxãaska tẽè Me a máá: "Kháé Tsia x'aiga Tsia?" témé. Me Jeso ba xǫa a máá: "X'aiga Ra a, ta tsi ko méé.

Gaas gúùs domkaga Ra ábàèa, a Ra a ncẽes gúùs domkaga nqõómkg'ai koe hààraa, hààr gha nxãasega tseeguan nxàea tseegukagu ka. Wèé khóèan ẽe tseeguan dia ko kg'uia Te komsana," tam méé.

38 Me Pilato ba bìrí Me a máá: "Tseegua nea dùúa?" témé.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Ncẽes gúù sam ko mééa xg'ara kam kòo tchàa koe tcg'oa, a gaicara Juta xu koe síí, a bìrí xu a máá: "Cúí chìbi gar hòò cgae Me tama gaan kam gha chìbi-chibiè e. 39 Igaba i gatu di cau u, Paseka di x'aè ka méér c'ẽem chìbi-kg'ao ba kgoara máá tu u sa. Ka tu ko tc'ẽe, Juta ne dim X'aiga ba méér kgoara máá tu u sa?" témé. 40 Xu q'au a xọa me a máá: "Eẽ-ẽe, Gam ka tamase, Barabase ba máà ta a," témé. Barabase ba kò ts'ãà-kg'ao me e.

19

1 Nxãaskam kò Pilato ba Jeso ba séè a úú, Me síí qoaè. 2 Xu kò ncõo-kg'ao xu dxàman cgoa kúrúèas cábá sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a xu a ncọàm qgáí ba hậakagu Me, 3 a téé a qõòa máá Me a ko máá: "Tcgáíò, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!" témé. A xu a tshàua xu cgoa x'ábú góó Me.

4 Me kò Pilato ba gaicara tcg'oa a Juta xu bìrí a máá: "Bóò, tcg'òó ra ko a gaxao koe óá Me, nxãasega xao gha q'ãa, tíí ra cúí chìbi ga hòò cgae Me tama sa ka," témé. 5 Eẽm ko Jeso ba tcg'oa, dxàman dis cábá sa cábá hãase, a ncọàm qgáí ba hạna, kam ko Pilato bìrí xu a máá: "Bóò! Ncẽe ga Me e khóè ba!" témé.

6 Eẽ xu ko kaia xu peresiti xu hẽé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hẽéthẽé ko bóò Me, ka xu kò q'au a máá: "Xgàu Me! Xgàu Me!" témé. Igabam kò Pilato xọa xu a máá: "Gaxao séè naka síí xgàu Me, tíí ra cúí chìbi ga hòò cgae Me tama ke," témé.

7 Xu Juta xu xọa a máá: "X'áèan ta úúa; gaa x'áèan ẽe ka méém x'óós gúù si i, Nqarim dim Cóá Me e tam ko méé khama," ta xu méé.

8 Eẽm ko Pilato ncẽes gúù sa kóḿ kam kò kaisase q'áò, 9 a ba a kạbise a gaicara nquum q'oo koe tcãà, a Jeso ba tẽè a máá: "Nda koe Tsi guua?" témé. Igabam kò Jeso ba táá cúí xọa ga kúrú. 10 Me Pilato ba tẽè Me a máá: "Tíí cgoa kg'uian Tsi tc'ẽe tama? C'úùa Tsia, qaria ner úúa, kgoara Tsir gha di i kana xgàu Tsi di i sa?" témé. 11 Me Jeso ba xọa a máá: "Cúí qari ga tsi Tíí koe úú tama, ncẽè nqarikg'ai koe tsi kò guu naka máàè e tama ne. Gaa domkam gaam ẽe tshàu q'ooa tsi koe tcãà Tea ba chìbiga me e, kaias chìbi sa," tam méé.

12 Gaa koe guus kam kò Pilato ba Jeso bam gha kgoara cgoa dàòan qaa, igaba xu kò Juta xu q'au a ko máá: "Eẽ tsi kòo ncẽem khóè ba kgoara ne tsi *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram

ka tcáràse tsi tama tsi i. Wèém khóèm ẽe ko máá, x'aiga Me e, témé ba ko Kaesaram cgoa ntcoeku," témé.

13 Eẽm ko Pilato ncẽe kg'uian kóḿ kam kò Jeso ba tchàa koe tcg'òó, a ba a xgàra-kg'aom dis ntcõó-q'oos koe síí ntcõó, 'Nxo̱án dim nqáḿ ba' ta ko ma tciièm qgáìm koe (Hebera dis kg'uis ka ko Gabata ta ma tciiè ba). 14 Paseka dim cáḿ ba kg'ónòsea máá dim cáḿ me e kò ii, i kò koaba di x'aè e. Kam kò Pilato ba Juta ne bìrí a máá: "Bóò, ncẽe ga Me e gatu dim X'aiga ba," témé. 15 Igaba xu kò q'au a máá: "Tcg'òó Me! Tcg'òó Me! Xgàu Me!" témé. Me Pilato tẽè xu a máá: "Kháé méér gaxao dim X'aiga ba xgàu dèe?" témé. Xu *kaia xu peresiti xu* xo̱a a máá: "X'aiga ta úú tama, Kaesaram oose," témé.

16 Me kò nxãaska Pilato máà xu Me, nxãasegam gha xgàuè ka.

Jeso ba ko xgàuè
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu Jeso ba séè, 17 Me Gam dis xgàu sa dcẽé a tcg'oa, a 'Tcúú c'õá' ta ko ma tciiès qgáìs koe síí (ncẽè ko Hebera dis kg'uis ka ko 'Gologota' ta ma tciiè sa). 18 Gaa koe xu kò xgàu Me, naka c'ẽe tsara khóè tsara hẽéthẽé e Gam cgoa, cúí ba c'ẽe xòèa ba za, me c'ẽe ba c'ẽe xòèa ba za, Me Jeso ba nqáè koe téé.

19 Me kò Pilato x'áí sa góá hãa, a xgàus koe qáéa tòó sia; ncẽetas kòo ma nxáráse: "NASARETA DIM JESO BA, JUTA NE DIM X'AIGA BA," ta ma ma. 20 Ne kò káí ne Juta ne ncẽes x'áí sa nxárá, ẽem kò Jeso ba xgàuèam qgáì ba kò x'áé-dxoom ka cúù me e khama. Si kò x'áí sa Hebera dis kg'uis ka hẽé, Latini dis ka hẽé naka Gerika dis ka hẽéthẽé góáèa. 21 Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu Juta ne di xu Pilato ba bìrí a máá: "Táá góá naka máá: 'Juta ne dim X'aiga ba,' témé guu, igaba máá: 'Ncẽem khóè ba kòo máá, Juta ne dim X'aiga Me e,' témé," ta xu méé. 22 Me Pilato xo̱a a máá: "Eẽr góá hãa sar góá hãa," témé.

23 Eẽ xu ko ncõo-kg'ao xu Jeso ba xgàu ka xu kò qgáía ba séè, a 4 zi dtcõò zi cgoa q'aa-q'aa a, si dtcõò sa khóèm di sa ii, me q'oo koe ko hã̱aèm qgáím cúí ba qaù. Ncẽem qgáí ba kò qgãé-dàò úú tama, a cúí xòè koe tc'amaka guu a nqãaka xõas koe qgãéèa.

24 Xu kò bìríku a máá: "Hààn xae táá tòà me guu, igaba hàà naka xae cgúúan ntcòo naka bóò dìína gha séè me sa," témé. Ncẽe sa kò kúrúse, ẽe *Nqarim dis* Tcgãyas koe góáèas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka, ncẽe kòo máá:
"Qgáía Te xu kò q'aa-q'aaku,
a Tiri qgáían domka cgúúan ntcòo,"
témé sa. Ncẽea ncõo-kg'ao xu kò hẽé ga a.

25 Jesom dis xgàus qàe koes kò xõò sa tẽe, naka Gam ka xõòs ka qõese sa hẽé, Marias ncẽe Kelopasem dis khóè sa, naka Maria Magatalena sa hẽéthẽé e. 26 Eẽm ko Jeso ba xõò sa ẽe koe

bóò, naka xgaa-xgaase-kg'aom ẽem kò ncàm̀a hãa ba hẽéthẽé e me qàea sa koe tẽe, kam kò xõò sa bìrí a máá: “Khóè seè, sarim cóám ga me e ncẽe ba!” témé. 27 A ba a xgaa-xgaase-kg'ao ba bìrí a máá: “Bóò, saòs ga si i ncẽe sa,” témé. Me kò xgaa-xgaase-kg'ao ba ẽem x'aèm koe guu a séè a x'áéa ba koe úú si.

Jeso ba ko x'óó
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

28 Wèé gúùa nea xg'ara hãa sa q'ana hãasem kò Jeso ba ncẽes gúùs qãá q'oo koe máá: “Cáḿa raa!” témé. Ncẽes gúù sa kò kúrúse, *Nqarim di zi* Tcgãya zi gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka. 29 Si kò tsa̱u tshàan ka cg'oèa hãas gàba sa hãa, khama xu kò tsa̱u tshàan ka cg'oèa hãas x'úrú sa tcìika-tcamkuan dim hìim koe tòó, a ghùi a kg'áḿa ba koe úú. 30 Eẽm ko Jeso ba tsa̱u tshàan kg'áà xg'ara kam kò máá: “Xg'ara-xg'araèa ia!” témé. A ba a tcúúa ba qám̀, a sónòa tcg'òó.

31 Kg'ónòsean dim cáḿ me e kò ii, me kò q'uu dim cáḿ ba cgáém cáḿ Sabata di me e. Ne kò Juta ne Sabata dim cáḿ ka i gha tc'áróan xgàuan koe tceesea téé sa tc'ẽe tama, khama ne kò Pilato ba dtcàrà c'õán gha khõáè, i tc'áróan xòóè sa. 32 Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu hàà, a hàà tc'ãà dim khóèm di c'õán khõá, ncẽe kò Jesom cgoa xgàuèa ba, naka c'ẽem dian hẽéthẽé e. 33 Igaba ẽe xu ko Jesom koe hàà, ka xu kò sao-xg'ae Mem nxãakamaga x'óóa hãa, xu kò táá c'õáa ba khõá. 34 Igabam kò ncõo-kg'ao xu ka c'ẽe ba Jeso ba kg'áó-xgàom cgoa gáò dxàbè, i kúúga qháése c'áòan hẽé naka tshàan hẽéthẽé gaa koe guu a ntca̱a. 35 (Khóèm ẽe kò bóò o ba kò nxàea tseegukagu u, si gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i. Me q'anaa, tseegu sam ko nxàe sa, *a ba a ko nxàea tcg'òó o,* gatu igaba tu gha thẽé nxãasega dtcòm̀ ka.) 36 Ncẽe zi gúù zia kò kúrúse, ẽe *Nqarim dis* Tcgãyas koe góáèas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka, ncẽe kòo máá: “C'õáa ba ka cúían ga khõáè tite,” ta méé sa. 37 Si ko c'ẽes Tcgãyas *Nqarim di* sa gataga máá: “Bóò xu gha gaam ẽe xu gáòa hãa ba,” témé.

Jeso ba ko kg'ónòè
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

38 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Josefam Arimatea di ba, ncẽe kò Jesom di xgaa-xgaase-kg'ao ii ba, Jesom dim tc'áró ba xàìa hãase Pilatom koe dtcàrà, Juta nem kòo q'áò khama. Me kò Pilato ba kgoara máá me me. Me hàà a Gam dim tc'áró ba séè. 39 Nikodemasem ncẽe kò kg'aia Jeso ba ntcùú ka dàraa hãa ba kò hãa cgoa mea. Nikodemase ba kò tshãán hẽé, naka tcgáùse di nxúìan hẽéthẽé óá, 30 qóḿ-q'ooan khama noo o. 40 Jesom dim tc'áró ba tsara kò séè, a tsara a tshãán cgoa xg'ae-xg'ae a q'úú qgáí cgoa kúrúèa kọ̀an cgoa tcáḿ me. Ncẽe sa kò

caus Juta ne ko ma kg'aiga kg'ónòkus ga si i. 41 Eẽm kò Jeso ba xgàuèa hãam qgáìm koem kò xhárà ba hãa, me kò kạ̄bam hạ̄ém tc'áṁs di ba xhárà̀m q'oo koe hãa, ncẽe cúí khóè ga qanega gam koe kg'ónòè tama ba. 42 Juta ne dim cáḿ kg'ónòsean di me e kò ii, si kò tc'áṁ sa cúù si i, khama ne kò Jeso ba gas koe ga kg'ónò.

20

Káà gúùs tc'áṁ sa
(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

1 Tc'ãà dim cáḿ bekem dim di ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u koes kò Maria Magatalena sa tc'áṁs koe hàà, a hàà nxō̜á sa bóò si tc'áṁs-kg'áḿ koe ghànèa tcg'òóèa. 2 Si ko Simonem Peterem koe hẽé naka c'ẽem xgaa-xgaase-kg'aom koe hẽéthẽé qgóéa síí, ncẽe kò Jesom ka ncàṁmèa ba, a síí bìrí tsara a a máá: "X'aiga ba xu tc'áṁs koe séèa tcg'òóa hãa, ta c'úùa hãa nda koe xu úú Mea hãa sa!" tas méé.

3 Me kò nxãaska Petere gaam xgaa-xgaase-kg'aom cgoa xgoaba, tsara tc'áṁs koe qõò. 4 Wèéa tsara ga kòo qàrò, igabam kò gaam xgaa-xgaase-kg'ao ba Petere ba qgóéa guu, a tc'áṁs koe tc'ãà a síí. 5 Téém ko a qáṁse a xhõo a bóò kam kò q'úú qgáí cgoa kúrúèa kọ̄àn cúí ga bóò i gaa koe hãa, igabam kò táá q'oo koe tcãà. 6 Me kò nxãaska Simonem Petere ba kháóka xùri me a hàà, a hàà tc'áṁs koe tcãà; a q'úú qgáìan cgoa kúrúèa kọ̄àn bóò i gaa koe xõe, 7 naka kg'ónò cgoa dim qgáím ncẽe kò Jesom tcúú koe hãa ba hẽéthẽé e. Qgáí ba kò kọ̄àn cgoa hãa tama a kò cúíaga qabesea ntcõe. 8 Me kò nxãaska gaam xgaa-xgaase-kg'aom, ẽe kò tc'áṁs koe tc'ãà a síí ba, q'oo koe tcãà thẽé, a bóò, a dtcòṁ. 9 Qanega tsara kò *Nqarim dis* Tcgãya sa kóḿa q'ãa tama, Jeso ba méém x'ooan koe tẽès gúù si i ta kòo méé sa. 10 Tsara kò nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao tsara x'áé koe kạ̄bise a dìbi.

Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áíse
(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

11 Igabas kò Maria sa tc'áṁs ka tchàa koe téé a ko kg'ae. Eẽs hãa a ko qanega kg'ae kas kò qáṁse a tc'áṁs q'oo koe xhõo a bóò, 12 a sa a cáṁ moengele tsara q'úúse hạ̄na tsara bóò, tsara Jesom dim tc'áróm kò xõe koe ntcõóa-ntcõe, c'ẽe ba kò tcúúa ba kò hãa koe ntcõe, me c'ẽe ba nqàrèa ba kò hãa koe ntcõóa-ntcõe. 13 Tsara tẽè si a máá: "Khóè seè, dùús domka si ko kg'ae?" témé. Si máá: "Tirim X'aiga ba xu tcg'òóa hãa, ra c'úùa hãa nda xu úú Mea sa!" témé.

14 Ncẽetas ko méé kas kò kạ̄bise a Jeso ba bóò Me tééa-tẽe, igabas kò Jeso Me e sa táá bóòa q'ãa.

15 Me Jeso ba bìrí si a máá: "Khóè seè, dùús domka si ko kg'ae? Dìí ba si ko qaa?" témé. Xhárà-kg'ao Me e, tas kò tc'ẽea

hãa khamas kò bìrí Me a máá: “Aboè, ncẽè tsáá ga tsi kò séè Mea hãa ne bìrí te nda koe tsi xòó Mea hãa sa, nakar séè Me,” témé.

16 Me Jeso ba bìrí si a máá: “Mariaè!” témé.

Si tééa kạbise a q'óá-kg'ai Me, a Hebera dis kg'uis ka máá: “Raboni!” témé. (Ncẽe sa ko máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,’ témé.)

17 Me Jeso ba bìrí si a máá: “Táá qgóó Te guu, qanega Ra Abom koe kạbise ta ga hãa ke. Igaba méé si Tíí qõe ga xu koe qõò naka síí bìrí xu naka máá: ‘Kạbiser ko Tirim Abom koe, gaxao dim Abo ba; a Tirim Nqari ba, gaxao dim Nqari ba,’ ” témé.

18 Si kò Maria Magatalena sa xgaa-xgaase-kg'ao xu koe qõò a síí bìrí xu a máá: “X'aiga bar bóòa hãa!” témé. A sa a bìrí xu ncẽe zi gúù zim bìrí sia sa.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áíse
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

19 Tc'ãà dim cáḿ bekem dim di dqòan ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu xg'aea hãa, i kò Juta ne di bèean ka nquu-kg'áḿan qarika tcẽekg'ammèa. Kam kò Jeso ba hàà xg'aekua xu koe téé a ba a bìrí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!” témé. 20 Eẽm ko ncẽe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hẽé naka xòèa ba hẽéthẽé x'áí xu. Eẽ xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu X'aiga ba bóò ka xu kò qãè-tcao.

21 Me gaicara Jeso ba bìrí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa! Ncẽem ma Abo ba ma tsééa óá Tea khamaga Ra ko ma tsééa úú xao o ke,” témé. 22 Eẽtam ko mééa xg'ara kam kò dqòm̀a tcãà cgae xu u, a máá: “Tcom-tcomsam Tc'ẽe bar ko máà xao o. 23 Ncẽè c'ẽe khóèan xao kòo gaan di chìbian qgóóa máá ne i qgóóa mááèa, a ncẽè qgóóa máá a tama xao kò hãa, ne i qgóóa mááè tite,” tam méé.

Jeso ba ko Tomasem koe x'áíse

24 Nxãaskam kò Tomasem (ncẽe Didimo ta kòo ma tciièm) 12 xu ka c'ẽe ba gaxu cgoa hãa tama, ẽem kò Jeso hààraa ka. 25 Khama xu kò c'ẽe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí me a máá: “Ncãa xae X'aiga ba bóò!” témé.

Igabam kò bìrí xu a máá: “Cgabìan di xg'ama ner kòo tshàua ba koe bóò tama, a tshàua te gaa xg'aman koe tcãà tama, naka tshàua te xòèa ba koe tcãà tama ner cuiskaga dtcòm̀a hãa tite,” tam méé.

26 Bekem qãá q'oo koe xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nquum koe gaicara xg'aea hãa, me kò Tomase ba hãa cgoa xua. Nquu-kg'áḿ ne kò tcẽekg'amsea hãa, igabam kò Jeso ba gaxu xg'aeku koe hàà téé, a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!” témé. 27 A nxãaska Tomase ba bìrí a máá: “Tshàua tsi ncẽe

koe tcãà, naka tsia tshàua Te bóò. Tchoanà tshàua tsi naka xòèa Te koe tcãà a. Káíse tc'ẽe-tc'ẽesean cgoa q'aa naka dtcòm̀," témé.

28 Me Tomase xo̱a Me a máá: "Tiri Tsi X'aiga Tseè, a tiri Tsi Nqari Tseè!" témé.

29 Me nxãaska Jeso ba bìrí me a máá: "Ncẽe tsi ncãa bóò Te ka tsia ko dtcòm̀? Eẽ bóò tama igaba ko dtcòm̀ nea ts'ee-ts'eekg'aièa!" témé.

Dùú domkas ncẽes tcgãya sa góáèa sa

30 Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cookg'ai koe kái zi x'ái zi c'ẽe zi kúrú, ncẽes tcgãyas koe góáse tama zi, 31 igaba i ncẽean góáèa hãa, nxãasega tu gha dtcòm̀, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóá Me e sa ka, a tu a gha dtcòm̀an ka Gam dim cg'õèm koe kg'õèan úú ka.

21

Jeso ba ko 7 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áíse

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áíse, Tiberia dim tshàam koe. Ncẽetam ma x'áísea. 2 Simonem Petere ba hẽé, naka Tomase ba hẽé (ncẽe kò Didimo ta ma tciiè ba), naka Nataniele ba hẽé, ncẽe kò Kana koe guua ba, Galilea di i, naka Sebetem di tsara cóá tsara hẽé, naka xgaa-xgaase-kg'ao tsara c'ẽe tsara hẽéthẽé xua kò xg'aea hãa. 3 Simonem Petere ba kò c'ẽe xu bìrí a máá: "Qõòr ko a síí x'aùan qgóó," témé. Xu máá: "Qõò cgoa tsi xae gha," témé. Xu tcg'oa a xu a síí dxòrom koe q'ábà, igaba xu kò ẽem ntcùúm ka táá cúí gúù ga qgóó.

4 Kaisa ntcùúkg'ai cgoam kò Jeso ba tshàam-kg'áḿ koe téé-tẽe, igaba xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu táá Jeso Me e sa bóòa q'ãa. 5 Me Jeso ba tcii xu a máá: "Cóá xaoè, cúí x'aù ga xao gáé hòò tama?" témé. Xu xo̱a Me a máá: "Eẽ-ẽe!" témé. 6 Me bìrí xu a máá: "Gaxao dis c'uisí sa kg'áò xòèan dxòrom di koe xaoa tcãà, c'ẽe gúù xao gha hòò ke," témé. Xu xaoa tcãà si, a xu a dxòrom q'oo koe tcéèa tcãà sa ka tààè, x'aùan di kái-q'ooan ka.

7 Me kò nxãaska xgaa-xgaase-kg'aom ẽe Jesom kò ncàm̀a hãa ba Petere ba bìrí a máá: "X'aiga Me e!" témé. Eẽm ko Simonem Petere ba kóḿ X'aiga Me e sa kam kò gam di qgáían hã̱a (tséé sam kò nxõ̱òa máá ana hãa khama), a ba a tshàan q'oo koe nxàìa tcãà. 8 Igaba xu kò c'ẽe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dxòrom cgoa tshàam tsa̱m-tsáó koe síí, x'aùan ka cg'oèa hãas c'uisí sa tcéè a. Nqõómkg'ai ka xu kò nqúù tama, 100 khama noo zi náà-q'oo zi cúí zi kò qaùa hãa. 9 Eẽ xu ko nqõómkg'ai koe hàà ka xu kò gaa koe bóò si c'ee sa dxùúsea hãa, a x'aùan úúa hãa naka péréan hẽéthẽé e.

10 Me kò Jeso ba bìrí xu a máá: "C'ẽe x'aùan ẽe xao ncãa qgóó xao óá," témé.

11 Me kò Simone Petere ba q'ábà, a c'uisís x'aùan ka kò cg'oèa
sa tcéèa tcg'òó, 153 i kò ii. Káí i kò ii igabas kò c'uisí sa táá tòà.
12 Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Hàà xao naka hàà tc'õó," témé.
Nxãaska i kò xgaa-xgaase-kg'aoan kgoarase tama, tẽè Me i gha
a máá: "Dìí Tsia?" témé ka. X'aiga Me e sa xu kò q'ana hãa
khama. 13 Me Jeso ba hàà, a hàà péréan séè, a máà xu. A ba a
gataga hẽé x'aùan ka.

14 Ncẽea kò nqoana dim x'aèm ga me e, ncẽem kò Jeso ba
Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áíse ba, ẽem kò x'ooan
koe ghùièa ka.

Jeso ba hẽé naka Petere ba hẽéthẽé tsara

15 Eẽ xu ko tc'õóa xg'ara kam kò Jeso ba Simonem Petere ba
bìrí a máá: "Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncẽe xu khóè xu
ka tsia ncàm̀ Tea?" témé. Me bìrí Me a máá: "Eè, X'aigaè, ncàm̀
Tsia raa sa Tsi q'ana," témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: "Tiri
ghùu-coan dxòókagu," témé.

16 Me kò gaicara Jeso ba bìrí me a máá: "Simoneè, Johanem
di tsi cóá tseè, ncàm̀ Tea tsia?" témé. Me bìrí Me a máá: "Eè,
X'aigaè, ncàm̀ Tsia raa sa Tsi q'ana," témé. Me Jeso ba máá:
"Tiri ghùuan kòre," témé.

17 Nqoana dis kam kò Jeso ba bìrí me a máá: "Simoneè,
Johanem di tsi cóá tseè, ncàm̀ Tea tsia?" témé. Petere ba kò
tshúù-tcao, Jeso ba kò nqoana q'oro tẽè me a máá: "Ncàm̀ Tea
tsia?" témé khama, kam kò máá: "X'aigaè, wèé zi gúù zi Tsi
q'ana; ncàm̀ Tsia raa sa Tsi q'ana!" témé. Me Jeso ba máá: "Tiri
ghùuan dxòókagu. 18 Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá:
Eẽ tsi xg'ao cg'áré ii ka tsi xg'ao ko hã̱akaguse, a ko kg'ama
tẽe a qõò ẽe tsi ko tc'ẽe koe. Igaba ncẽe tsi kaia hãa ka tsi gha
tshàua tsi tchoanà, me gha c'ẽem khóè ba hã̱akagu tsi, a ba a
ẽe tsi tc'ẽe tama koe úú tsi," tam méé. 19 (Ncẽeta mééan kam kò
Jeso ba Peterem gha hàà x'óóm dàò ba nxàe, a ba a Nqari ba
x'áàkagu.) Kam kò nxãaska bìrí me a máá: "Xùri Te!" témé.

20 Petere ba kò ntcẽè, a c'ẽem xgaa-xgaase-kg'aom Jesom kò
ncàm̀a hãa ba qãáa ba koe bóò, me ko xùri tsara a. (Ncẽe ba
gam ẽe kò dqòa di tc'õoan koe, Jesom koe ghãase ntcõem ga me
e, ncẽe kò tẽè Me a ko máá: "X'aigaè, dìína ko hàà khóè ne tshàu
q'oo koe tcãà Tsi?" témé ba.) 21 Eẽm ko Petere bóò me, kam kò
Jeso ba tẽè a máá: "X'aigaè, kháé gam ka ntamaà?" témé. 22 Me
Jeso ba xo̱a me a máá: "Kg'õèasem gha hãa, Ra nxãakg'aiga síí
ka̱bise sar kòo tc'ẽe ne i ko nxãan tsáá koe dùú sa nxàe? Tsáá
méé tsi xùri Te," tam méé.

23 Si kò ncẽes tchõà sa khóè qõeku xu koe qòàrase, ncẽem
xgaa-xgaase-kg'ao ba x'óó tite di sa. Igabam kò Jeso ba máá,
x'óóm tite, témé tama, kg'amam kòo máá: "Kg'õèasem gha hãa,

Ra nxãakg'aiga síí kạbise sar kòo tc'ẽe ne i ko nxãan tsáá koe dùú sa nxàe?" témé.

24 Ncẽem xgaa-xgaase-kg'ao ba gam ncẽe zi gúù zi kò nxàea tseegukaguam ga me e, a kò góá zi ba. Ta q'ana hãa gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i sa.

Tcgãyas dis chõò-q'oo sa

25 Jeso ba kò gataga thẽé c'ẽe zi gúù zi káí zi kúrú. Ncẽè wèéa zi ga kò cúí-cúí góáèa hãa nem ga kò, bóòr ko ka, nqõóm ga ba kgoana naka wèé zi tcgãya zi ncẽe zi qgóó tama, ẽe ga kò góáèa hãa zi.

TSÉÉ ZI
x'áè úú-kg'ao xu di zi
Téé-cookg'ai sa

"Tséé zi x'áè úú-kg'ao xu di zi" dis tcgãya sa ko Lukam dis tcgãya sa còoka qõòkagu. Luka ba ko ncẽes tcgãyas koe góá, ntama ne kò ma Jesom di ne xùri-kg'ao ne tc'ãà di ne ma Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka tc'ãà-cookg'aiès ka, a qãè tchõàn Gam ka tsa̱i-tsa̱i: "Jerusalema koe hẽé naka Jutea koe hẽé naka Samaria koe hẽé naka nqõóm chõò-q'oo koe hẽéthẽé e" (1:8). Kaisases ko ncẽes tcgãya sa bìrí ta a, Nqarim kò ntama ma kg'aia Juta ne xg'aeku koe ma tséé sa, igabagam kò gaa koe guus ka Gam di x'aian wèém nqõóm koe ma tsa̱i-tsa̱is ka hẽéthẽé e.

"Tséé zi" dis tcgãya sa nqoana xòèan cgoa q'aa-q'aasea hãa, a ko x'áí, Jesom di qãè tchõàn kòo ma xgaa-xgaaè sa hẽé, naka si kò ma kereke sa tshàoèa sa hẽéthẽé e:

1. Dtcòm̀-kg'ao ne kò Jerusalema koe tshoa-tshoa
2. Iseraele di c'ẽe xòèan khama noose ne kò qõò
3. Càùsea ne kò qõò, a wèém nqõóm koe síí, Roma khama noose

"Tséé zi" dis tcgãyas koe ta ko kaisase Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi tséé zi ka nxárá. Qarian cgoam kò xõa ncẽe kò dtcòm̀-kg'ao ne Jerusalema koe hàna ne koe Pentekoste dim cám̀ ka hàà a. A ba a kò kereke sa tc'ãa-cookg'ai a qari-qari.

X'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan hẽé naka Nqarim dim kg'uim di qarian hẽéthẽéa ko "Tséé zi" dis tcgãyas koe qãèse x'áíse.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba
- nxàea tseegukagu-kg'ao
- kereke sa
- kgoarasea ne
- tãá zi qhàò zi di ne khóè ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Jesom di nqarikg'ai koe qaòa ne *(1)*
- Petere ba hẽé naka c'ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu hẽéthẽé di tsééa ne Jerusalema koe *(2–7)*
- Filipia xu Peterea xu di tsééa ne Jutea hẽé naka Samaria hẽéthẽé koe *(8–12)*
- Paulom di tsééa ne wèém nqõóm koe: *(13–28)*
  - Paulom di xgaa-xgaan dis qõòs tc'ãà di sa *(13:1–14:28)*
  - Jerusalema dis xg'ae sa *(15:1-35)*
  - Paulom di xgaa-xgaan dis qõòs cám̀ di sa *(15:36–18:22)*

- Paulom di xgaa-xgaan dis qõòs nqoana di sa *(18:23–21:16)*
- Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcãàè, a Roma koe síí *(21:17–28:31)*

Jesom di nqarikg'ai koe qaòa ne (1)

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ẽem gha hàà sa nqòòkagu

1 Teofilaè, tc'ãà dis tcgãyas tiris q'oo koer kò wèé zi gúù zi
ncẽem kò ko Jeso ba tshoa-tshoa a kúrú a xgaa-xgaa zi ka
góáa hãa. 2 Me nxãakg'aiga nqarikg'ai koem ko séè a úúèm
cáḿ ba síí tcãà, ẽem kòo Tcom-tcomsam Tc'ẽem di qarian ka
ẽem nxárá tcg'òóa hãa xu x'áè úú-kg'ao* xu x'áèan máà ka.
3 A ba a kò ẽem ko xgàrasea xg'ara ka, gaxu koe kái zi dào zi
cgoa x'áíse, kg'õèam hãa sa. 40 cáḿa nem kò x'áíse xu, a ko
Nqarim di x'aian di zi gúù zi ka kg'ui cgoa xu. 4 A kò ẽem hãa
a ko tc'õó cgoa xu ka ncẽe x'áèan máà xu a máá: "Táá méé
xao Jerusalema koe tcg'oa guu, igaba méé xao *kg'aia* Abom
nqòòkagua hãa sa qãà, ncẽe xao Tíí koe kóḿa hãa sa. 5 Johane
ba kòo tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba tu gha gatu cg'orò cáḿan
qãá q'oo koe hàà Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa tcguù-tcguuè,"
tam méé.

Jeso ba ko nqarikg'ai koe séè a úúè
(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

6 Khama ẽe xu ko xg'ae cgoa Me ka xu kò tẽè Me a máá:
"X'aigaè, ncẽem x'aèm ka Tsia gáé ga táá Iseraele ne gane di
x'aian kạbia máá?" témé. 7 Me *Jeso ba* bìrí xu a máá: "Ncẽem
Abo ba Gam di qarian ka tòóa x'aèan hẽé naka cáḿan hẽéthẽé
xao gha q'ãa sa gaxao di tama. 8 Igaba ẽem ko Tcom-tcomsam
Tc'ẽe ba hàà cgae xao o ka xao gha qarian hòò, a xao a gha
Tiri xao nxàea tseegukagu-kg'ao xao ii: Jerusalema koe hẽé,
naka wèém xg'aekum Jutea dim koe hẽé, naka Samaria dim
xg'aekum koe hẽé, naka nqõóm chõò-q'oo koe ga hẽéthẽé e,"
tam méé. 9 Ncẽetam ko mééa xg'ara kam kò téé a xu a ko bóò
Me koe ga séè a *nqarikg'ai koe* qaòkaguè, si túú-c'õò sa tcgáí-
q'ooa xu koe ga qàbia tcãà Me.

10 Eẽ xu nqarikg'ai koe tcgáía xu qãea tòóa, ẽem ko ma qõò
khama ma, ka tsara ko kúúga q'úúse hạna tsara khóè tsara hàà
qàea xu koe téé, 11 a tsara a máá: "Galilea di xao khóè xaoè,
dùús domka xao ncẽe koe téé-tẽe a téé a ko nqarikg'ai koe bóò?
Jesom ncẽe gaxao koe séè a nqarikg'ai koe úúèa hãa ba gha
gaam dàòm ncẽe xao bóò Mem ko qõòm cgoa ga kạbise a hàà,"
ta tsara méé.

---

* **1:2:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

Matiase ba ko Jutasem dis téé-q'oo sa séè
(Mt 27:3-10)

12 Ka xu ko nxãaska *x'áè úú-kg'ao xu* Olife ta ko ma tciièm
xàbìm koe guu a Jerusalema koe kạbise. Xàbìm ncẽe ba kò
Jerusalema ka cúù me e, Sabata dim cáḿ ka tsi ko kgoara
máàè a síí cgae me khama noo qáò-q'ooa ne. 13 Eẽ xu ko
Jerusalema koe tcãà ka xu kò tc'amaka hãam nquum koe síí,
ncẽe xu kò gaa koe *cg'orò cáḿan* hãa ba: Petere ba hẽé, naka
Johane ba hẽé, naka Jakobo ba hẽé, naka Anterea ba hẽé,
naka Filipi ba hẽé, naka Tomase ba hẽé, naka Baretolomaio
ba hẽé, naka Mataio ba hẽé, naka Jakobom Alefaiom ka cóáse
ba hẽé, naka Simonem ncẽe kòo tòókuan x'ãà máá ba hẽé, naka
Jutasem Jakobom ka cóáse ba hẽéthẽé xu u kò ii. 14 Wèéa xu
ncẽe xua kò khóè zi hẽé, naka Marias Jesom ka xõò sa hẽé,
naka Gam ka qõese ga xu hẽéthẽé cgoa xg'ae a tcãà tcáó a cúím
tc'ẽem cgoa còrè.

15 Si kò khóè ne dis xg'ae sa 120 khama noo. Me kò ẽe xu cáḿ
xu ka Petere ba tẽe a qõese ga xu xg'aeku koe téé a ba a máá:
16 "Tíí qõe ga xaoè, ncẽes gúùs *Nqarim dis* Tcgãyas koe góásea
hãa sa méés tseegukaguè, ncẽem kòo Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba
Dafitem kg'áḿ koe guu a Jutasem ka kg'ui sa, gaam ncẽe Jeso
ba kò hàà qgóó xu khóè xu dim tc'ãà-cookg'ai kò ii ba. 17 Jutase
ba kò sixae ka c'ẽe me e, a kò sixae cgoam gha cúís tséé sa kúrú
ka nxárá tcg'òóèa hãa. 18 Eẽm ko Jutase cg'ãè cauan kúrú kam
kò ẽem kò suruta cgoaè marian cgoa xhárà ba x'ámá. Ncẽem kò
gaam koe cg'áé a x'óó, a q'arase nqáè, i wèé q'oo gúùa ba tcg'oa
ba. 19 Ne kò wèé ne khóè ne ẽe kò Jerusalema koe x'ãèa hãa
ne gaas gúù sa q'ãa, me gaa domkaga gaam xhárà ba gane dis
kg'uis ka kò Akele-dama ta ma tciiè. Ncẽe sa ko máá, 'Xháràm
c'áòan di ba,' témé. 20 Pesalema zi dis Tcgãyas koe i góásea hãa
khama a ko máá:
'Gam di x'áéan méé i nqoo-nqoosam qgái ba ii,
naka i táá cúí khóè ga gaa koe x'ãè guu,'
téméè, a i a ko gaicara máá:
'C'ẽem khóè ba méém gam di téé-q'ooan máàè,'
téméè. 21 Gaa domkagam kò c'ẽem khóè ba qaase, ncẽe kò
sixae cgoa wèé x'aè ka hãa, ẽem kò ko X'aigam Jeso ba qõòa
te cgoa xae e ka ba, 22 Johanem di tcguù-tcguukuan dim x'aèm
koe guu a tshoa-tshoa, a síí Jesom kò sixae koe guu a *séè a*
nqarikg'ai koe úúèm x'aèm koe tcãàn koe. Ncẽe xu khóè xu
ka c'ẽe ba méém sixae cgoa hàà nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii,
Jesom *x'ooan koe* tẽea hãa di ba," tam *Petere* méé.

23 Xu kò cáḿ khóè tsara nxárá tcg'òó, Josefam ncẽe kòo
Barenabase ta ma tciiè ba, ncẽe kò Juseto dis cg'õès ka q'ãaèa
hãa ba hẽé, naka Matiase ba hẽéthẽé tsara. 24 Ne kò nxãaska

còrè a máá: “X'aigaè, ncẽe wèé khóèan di tcáóan q'ana hãa Tseè, x'áí ta a xg'aekua tsara koe Tsi ndaka ba nxárá tcg'òóa máásea hãa sa, 25 nakam ncẽe tsééan koe tcãà, x'áè úú-kg'ao di i, ncẽem kò Jutase aagua a, a ba a ẽem ko qaam qgáìm koe† qõò,” témé. 26 A ne a kò cgúúan xg'áḿ, i cgúúan Matiase ba nxáá, me 11 xu x'áè úú-kg'ao xu koe tcãàè.

Petere ba hẽé naka c'ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu hẽéthẽé xu di tsééa ne Jerusalema koe (2–7)

2

Tcom-tcomsam Tc'ẽem di hàà-q'ooa ne

1 Eẽm ko Pentekoste dim cáḿ ba hàà, ka ne kò wèéa ne ga cúím qgáìm koe xg'aea hãa. 2 Me kò kúúga tcẽé-tcẽe ba nqarikg'ai koe guu a tc'irìa ne hãa koe hàà, kaiam tc'ãám di ts'oo-q'ooan khama xaḿ ba, a hàà ẽe ne ko hãam nquum koe cg'oè. 3 I kò c'eean di tạman khama ii gúùan hòòse, a tsại-tsạia q'aase, a gane koe ntcõó. 4 Ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè cgaeè, a ne a tshoa-tshoa a tãáka zi tạm zi kg'ui, ẽem kò Tc'ẽe ba ma máà nea khama.

5 Nxãaska ne kò Nqari-tcáóa ne Juta ne Jerusalema koe x'ãèa hãa, wèé zi qhàò zi nqarikg'ai ka nqãaka hãa zi di ne. 6 Eẽ ne ko ncẽes tcẽé-tcẽe sa kóḿ, ka ne kò káí ne khóè ne hààra xg'ae, wèém khóè ba ne kò kóḿ me ko gam di tạman kg'ui. 7 Ne kò are, a xháé, a ne a máá: “Kháé ncẽe ko kg'ui ne khóè ne wèé ne gáé Galilea di ne tama nea? 8 Ka ta koáé dùús domka kháé kóḿ ne ne ko sita dis kg'ui sa kg'ui, ncẽe ta ábà cgoaèa hãa sa? 9 Paretia ta hẽé, naka Mede ta hẽé, naka Elame ta hẽé, naka Mesopotamia koe x'ãèa hãa ta hẽé, naka Jutea di ta hẽé, naka Kapatokia di ta hẽé, naka Ponto di ta hẽé, naka Asia di ta hẽé, 10 naka Ferugia di ta hẽé, naka Pamfilia di ta hẽé, naka Egepeto di ta hẽé, naka Libia di c'ẽe xòè di ta hẽé, Kurene *ta ko ma tciièm x'áém* qàe koe hàna a, Roma koe guua ta cg'áè-kg'ao ta hẽé, 11 Juta ta hẽé, naka Juta khama kúrúsea ta hẽé, naka Kereta ta hẽé, naka Arabia ta hẽéthẽé e - wèéa ta ga ko kóḿ ne ne ko are-aresa tsééan Nqarim di sita di tạman cgoa kg'ui,” ta ne méé. 12 Ne kò wèéa ne ga kaisase are a q'ãa tama khama ne kò tẽèku a máá: “Dùú sa ko nxàes gúù sa gáé ncẽe sa?” témé. 13 Igaba ne kò c'ẽe ne ncọi ne a máá: “Káí gõéa ne ne kg'áà hãa,” témé.

Petere ba ko khóè ne cgoa kg'ui

† **1:25:** ẽem ko qaam qgáìm koe - Gerika sa ko máá: “qgáía ba koe” témé.

14 Igabam kò Petere 11 xu cgoa téé-tẽe, a ba a khóè ne cgoa
kaisase tc'amaka kg'ui a máá: “Gaxao khóè xao Jutea di xao
hẽé, naka gatu wèé tu ncẽe Jerusalema koe x'ãèa tu hẽéthẽé
méé tu komsana te, nakar bìrí tu u, ncẽes gúùs ko dùú sa nxàe
sa. 15 Ncẽe ne khóè nea nqàre tama, ẽe tu ma tc'ẽea khama,
qanega i 9 di x'aè e ntcùúkg'ai cgoa di i khama. 16 Igabas ko
ncẽes gúù sa porofitim Joelem ka nxàeèas ga si i, ncẽem kò
Nqari ba máá:
17 ‘Còo di xu cáḿ xu kar gha Tíí Nqari Ra
wèém khóèm koe Tirim Tc'ẽe ba ntcą̃a.
Xu gha gatu di xu cóá xu hẽé naka cóá zi hẽéthẽé porofita,
xu gha gatu di xu qárí-kg'ao xu x'ái zi bóò,
xu gha gatu di xu xõòkhoe xu gataga sõokuri zi sõokuri.
18 Tiri qãàn koe ga igaba,
kg'áòan hẽé naka dxàean hẽéthẽé
koer gha ẽe xu cáḿ xu ka
Tirim Tc'ẽe ba ntcą̃a,
ne gha porofita.
19 Are-aresa zi gúù zir gha tc'amaka x'ái,
nqarikg'ai koe,
a Ra a gha *are-aresa zi* x'ái zi nqã̀aka x'ái,
nqõómkg'ai koe,
c'áòan hẽé naka c'eean hẽé naka ts'énèan hẽéthẽé di zi.
20 Cáḿ sa gha ntcùú sa kúrú,
me gha nxoe ba c'áòan khama ii,
Nqarim dim cáḿ hàà tamas cookg'ai koe,
ncẽe kaia hãa a ko x'áàm cáḿ ba.
21 Me gha wèém
ẽe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'õè ba tcii ba kgoaraè,’
tam Joele méé.

22 “Gaxao khóè xao Iseraele di xaoè, ncẽe kg'uian xao kom-
sana: Jesom Nasareta di ba kò Khóèm Nqarim ka xao nxárá
tcg'òóa mááèa hãa Me e; qarian di zi tséé zi hẽé, naka are-
aresa zi x'ái zi hẽéthẽém kò Nqari ba Jesom koe guu a gaxao
xg'aeku koe kúrú, ncẽe xao ma q'ana khamaga ma. 23 Nqari
ba kò nxãakamaga kàa sa úúa hãa, a ba a bóòa tcg'òóa hãase kò
Jeso ba tshàu q'ooa xao koe tcãà, xao kò cg'õo Me, cg'ãè cau xu
khóè xu máà xu xgàus koe tceea ba ka. 24 Igabam kò Nqari ba
x'ooan koe ghùi Me, a ba a x'ooan di thõòan koe kgoara Me,
x'ooa nea qgóó Me i gha di qarian úú tama khama.

25 “Me kò Dafite ba Gam ka kg'ui a máá:
‘X'aigam *Nqari* bar kò wèé x'aè ka cookg'aia te koe bóò.
Tirim x'õàm kg'áòm xòè zam hàna
khamar cuiskaga ntcãà-ntcãaèa hãa tite.
26 Gaa domka i tcáóa te qãè-tcaoa;
i tą̀ma te thẽé qãè-tcaoa,

me gha tirim tc'áróm ga ba thẽé gataga nqòòan koe kg'õè.
27 Cuiskaga Tsi tc'ẽea te
x'óóa ne khóè ne dim qgáìm koe aagua hãa tite,
kana Tsi gataga cuiskaga Tsarim Tcom-tcomsa ba
guu nakam ts'óóa hãa tite khama.
28 Kg'õèan koe ko úú te dàòan Tsi x'áí tea hãa;
a Tsi a gha hàna Tsi ko hãa ne
qãè-tcaoan ka cg'oè-cg'oe te,' tam Dafite ba mééa.

29 "Tíí kíí ga xaoè, kgoarasea hãaser gha gaxae ka tsgõosem Dafitem ka bìrí xao o, x'óóam hãa a kg'ónòèa hãa sa, si gam dis tc'ám̀ sa ncẽe cáḿ ka igaba qanega gatá xg'aeku koe hãa. 30 Porofiti me e kò ii, a q'ana hãa Nqarim ma nqòòkagu mea hãa sa, a máá, gam di x'aian dis ntcõó-q'oos koem gha gam dim qhàò ba ntcòó, témée sa. 31 Còokam kò bóòa hãa, a kò gaa domka Krestem di x'ooan koe tẽean ka kg'ui, a máá, *Kreste ba* kò x'óóa ne khóè ne dim qgáìm koe táá aaguè, i kò gataga cgàaa ba táá ts'óó, témé. 32 Ncẽem Jeso bam kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa, ta sita wèéa ta ga gaan di ta nxàea tseegukagu-kg'ao ta a. 33 Eẽm ko *Jeso ba* tc'amaka dis ntcõó-q'oos Nqarim dim x'õàm kg'áò xòè dim dis koe ghùi a úúè, kam kò nqòòkaguèam Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba Xõòm koe hòò, a ba a kò wèés gúùs ncẽe tu ko bóò a ko kóḿ sa ntcạ̃a xòó. 34 Dafite ba kò nqarikg'ai koe qaò tama khama, igabam kò máá:
'X'aiga ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:
'Kg'áò x'õàa Te xòè koe ntcõó,
35 nakar gha nxãakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan kúrú
naka i nqàrèa Tsi ka nqãaka hãa,' '
témé.

36 "Gaa domka méé ne wèé ne Iseraele ne ncẽe sa qãèse q'ãa: ncẽe tu kò xgàum Jeso bam Nqari ba X'aiga ba hẽé naka Kreste ba hẽéthẽé kúrúa," tam Petere méé.

37 Eẽ ne ko khóè ne ncẽe sa kóḿ ka i kò tcáóa ne qhòmse, ne Petere ba hẽé naka c'ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu hẽéthẽé bìrí a máá: "Sita ka qõese ga xaoè, nta ta gha hẽé?" témé. 38 Me Petere xọa a máá: "Tcóóse gatu di chìbian koe naka tua wèéa tu ga Jeso Krestem dim cg'õèm koe tcguù-tcguuè, nxãasega i gha gatu di chìbian qgóóa mááè ke. A tu a gha Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba abas khama hòò. 39 Nqòòkaguku sa gatu hẽé, naka gatu di cóán hẽé, naka wèéan ẽe nqúù ka hàna hẽéthẽé di si i khama, wèé ne ẽem gha X'aigam gatá dim Nqari ba tcii ne," tam méé.

40 A ba a káí kg'uian cgoa nxàea tseegukagu, a ntcàm ne a máá: "Kgoarase ncẽes qhàòs cg'ãè caus koe," témé. 41 Ne kò gane ẽe kò gam di kg'uian dtcòm̀ ne tcguù-tcguuè, ne kò 3,000 ne ẽem cáḿ ka càùse.

Dtcòm̀-kg'ao ne ko ma kg'õèa xg'ae sa

42 Wèé x'aè ka ne kò x'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan koe
máàse, a kò xg'ae a cúís gúù sa kúrú, a ne e péréan tc'õó, a còrè.
43 Ne kò wèé ne khóè ne q'áòs ka tcãàè, zi kò káí zi gúù zi are-
aresa zi hẽé naka x'áí zi hẽéthẽé x'áè úú-kg'ao xu ka kúrúè.
44 Ne kò wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne xg'aea hãa, a cúís gúù sa xg'aea
máána hãa. 45 A ne a wèé zi gúù zi ẽe ne q'õòa hãa zi x'ámágu, a
ne a q'aa-q'aaku, ẽem ma wèém khóè ba ma tcàoa hãa khama
ma. 46 A ne a kò wèé cáḿ ka tempelem koe xg'ae, a kò x'áé xu
ma xùrikua khama péréan tc'õó; qãè-tcaoa hãa a auku di tcáóan
úúa hãase ne kò tc'õó. 47 Nqari ba ne kòo dqọm̀, a ne a kò wèé
khóèan ka ncàm̀mèa hãa. Me kò Nqari ba wèé cáḿ ka gane di
nxáráse-q'ooan càù ẽe kò kgoaraèa hãa ne cgoa.

3

Nqọara hãam dtcàrà-kg'ao ba ko qãèkaguè

1 *C'ẽem cáḿ ka* tsara kò Petere ba hẽé naka Johane ba
hẽéthẽé tsara còrè di x'aè ka tempelem koe qõò, nqoana di
x'aè ka. 2 Me kò ábà nqais koe ga guu a nqọara hãam khóè
ba 'T'õè' ta ko ma tciièm tempelem-kg'áḿ koe hàna. Wèé cáḿ
kam kò gaa koe séè a úúè a síí tòóè a ko ẽe ko tcãà ne khóè ne
máàku zi dtcàrà ba. 3 Eẽm ko Peterea tsara Johanea tsara bóò
tsara ko tempelem-kg'áḿ koe tcãà kam kò máàku sa dtcàrà
tsara a. 4 Tsara téé a tcgáí-q'ooa ba koe bóò me, ka tsara ko
Petere tsara bìrí me a máá: "Bóò tsam m," témé. 5 Me khóè
ba qãèse bóò tsara a, au me tsara gha di tcoman úúa hãase.
6 Igabam kò Petere ba máá: "Selefera ga hẽé naka gauta ga
hẽéthẽér úú tama, igabar gha ẽer úúa hãa sa máà tsi: Jeso
Krestem Nasareta dim cg'õè ka tẽe naka tsia qõòa te!" témé.
7 A ba a kg'áòm x'õàm gam dim cgoa qgóóa ghùi me, i khóèm
di nqàrèan hẽé naka nqõáa ba hẽéthẽé kúúga q'am̀. 8 Me nxàìa
tẽe a nqàrèa ba ka téé a tshoa-tshoa a qõòa te, a ba a gatsara
cgoa tempelem q'oo koe tcãà; qõòam ko téé a nxàì a Nqari ba
dqọm̀. 9 Eẽ ne ko wèé ne khóè ne bóò me, me ko qõò a ko Nqari
ba dqọm̀, 10 ka ne ko bóòa q'ãa me, me gaam khóèm ncẽe kòo
káíse tempelem 'T'õè kg'áḿ' ta ko ma tciièm koe ko ntcõó a ko
dtcàràm ga me e sa, ka ne ko kaisas ares ka tcãàè, dùús kúrúse
cgae mea hãa sa.

Petere ba ko tempelem koe kg'ui

11 Gaam khóèm qanega Peterea tsara Johanea tsara cgoa
tc'àmà-tc'amasea hãa ka ne kò khóè ne qàròa síí cgae xu, xào-
xaos Solomonem di sa ta ko ma tciièsqgáìs koe, kaisas ares ka
tcãàèase. 12 Eẽm ko Petere ncẽe sa bóò, kam ko bìrí ne a máá:
"Khóè xao Iseraele di xaoè, dùús domka sa ko ncẽe sa arekagu
xao o? Dùús domka xao ko ma bóò tsam maà? Sitsam di
qarian hẽé kana sitsam di Nqari-tcáóan hẽéthẽé domka tsam

kúrú mem ko qõò, ta xao tc'ẽea? 13 Nqarim Abrahamam di ba, a Isakam di ba, a Jakobem di ba, Nqarim gaxae ka xõò ga xu di ba, nxãa ba Gam dim Qãàm Jeso ba x'áàkagua. Tcg'òó Me xao kò, síím gha cg'õoè ka, a xao a kò Pilatom cookg'ai koe c'úùse Me, ncẽe kò qõòm gha ka kgoara Mea hãa ba. 14 A xao a kò Tcom-tcomsa a Tchàno ii ba c'úùse, a dtcàrà mááse cg'õo-kg'aom gha kgoaraè sa. 15 X'aigam kg'õèan di ba xao kò cg'õo, igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùi Me. Ncẽes gúùs di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e. 16 Dtcòm̀s ka i kò Jesom di cg'õèan ncẽem khóèm, ncẽe tu ko bóò a q'ana ba, qarian máàna hãa. I Jesom koe guua dtcòm̀an ncẽem khóè ba gatu wèé tu cookg'ai koe kg'õèkagua.

17 "Ncẽeska, tíí kíí gatuè, q'ana ra hãa, c'úùa tu kò hãa domka tu ncẽes gúù sa kúrúa hãa sa, gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu kò hẽéa khama. 18 Nqari ba wèé xu porofiti xu kg'áḿ koe guu a kg'aiga nxàea hãa a ko máá, Gam dim Kreste ba gha xgàraè, témé. A ba a kò ncẽe kg'uian ncẽem dàòm ka tseegukagua. 19 Gaa domka méé tu gatu di chìbian koe tcóóse, naka *Nqarim koe* kạbise, naka i gha nxãasega chìbia tu tchùua tcg'òóè, 20 nxãasega i gha kạba-kạban tc'ẽe di x'aèan X'aigam koe guu a hàà ka, a ba a gha Jeso ba tsééa óá, Kreste ii ba, ncẽem nxãakamaga nxárá tcg'òóa máá tua hãa ba. 21 Nqarikg'ai koe méém hãa, me gha nxãakg'aiga síí x'aè ba hàà, Nqarim gha wèé zi gúù zi kúrúa kạbi di ba, ẽem ko ncìísega Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu kg'áḿ koe guu a kg'uia hãa sa ba. 22 Moshe ba kò kg'ui a máá: 'X'aigam gatu dim Nqari ba gha gatu di ne khóè ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim porofiti ba tsééa óá máá tu u. Ke méé tu wèés gúùs ẽem gha ko bìrí tu u sa komsana. 23 Dìím wèém ẽe porofiti ba komsana tama ba gha gam di ne khóè ne xg'aeku koe q'ãea tcg'òóè,' témé. 24 Xu kò ncìísega wèé xu porofiti xu ncẽe xu cáḿ xu ka kg'uia hãa: Samuele ba hẽé naka ẽe kháóka hààraa xu hẽéthẽé e. 25 Gatua porofiti xu hẽé naka Nqarim kò gatu ka xõò ga xu cgoa kúrúa hãas qáé-xg'ae sa hẽéthẽé di tu cóá tu u. Ncẽem kò Abrahamam cgoa kúrúa hãa sa, a bìrí me a máá: 'Wèé zi qhàò zi nqõómkg'ai di zia gha tsaris qhàòs domka ts'ee-ts'eekg'aiè,' témé. 26 Eẽm ko Nqari ba Gam dim Qãàm *Jeso* ba ghùi, kam kò kg'aia gatu koe tséé úú Me, síím gha ts'ee-ts'eekg'ai tu u ka, wèéa tu gam gha gatu di zi dàò zi cg'ãè zi koe tcg'òó ka," tam Petere méé.

4

Peterea tsara Johanea tsara kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe

1 Eẽ tsara Peterea tsara Johanea tsara hãa a ko khóè ne cgoa kg'ui, ka xu kò peresiti xu hẽé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu ka kaia hãa ba hẽé, naka Saduke xu hẽéthẽé xu hàà cgae

tsara a, 2 xg'aìa xu kò hãa, ẽe tsara x'áè úú-kg'ao tsara kòo khóè ne xgaa-xgaa, a kòo Jesom x'ooan koe tẽeas ka khóè ne xgaa-xgaa khama. 3 Dqòa a kò ii khama xu kò qgóó a qáé-nquus koe tcãà tsara a, me nxãakg'aiga síí xùrikom cáḿ ba hàà. 4 Igaba ẽe kò *Nqarim dim* kg'ui ba kóḿ ne koe ne kò kái ne dtcòm̀, i kò khóè xu di nxáráse-q'ooan 5,000 khama noo.

5 Xùrikom cáḿ ka xu ko tc'ãà-cookg'ai xu hẽé naka *khóè ne di xu* kaia xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé Jerusalema koe xg'ae. 6 Me kò Anase kaiam peresiti ba hàna, Kaifase ba hẽé, naka Johane ba hẽé, naka Alekesantere ba hẽé, naka wèé xu khóè xu kaiam peresitim x'áé di xu hẽéthẽé e. 7 Xu *Peterea tsara Johanea* tsara xg'aekua xu koe tòó, a tshoa-tshoa a tẽè tsara a, a máá: "Dùútsa qarim ka kana cg'õèm cgoa tsaoa kò ncẽeta hẽéa?" témé.

8 Me kò nxãaska Petere ba Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè cgaea hãase bìrí xu a máá: "Gaxao khóè ne di xao tc'ãà-cookg'ai xao hẽé naka kaia xao hẽéthẽé xaoè! 9 Ncẽem cáḿ ka tsam kò ko nqo̱ara hãam khóè ba kúrúse cgaeas gúùs ncẽes qãès ka ko tẽèè, ntamam ma qãèkaguèa hãa sa ne 10 méés nxãaska ncẽes gúù sa gaxao hẽé naka wèé ne khóè ne Iseraele di ne hẽéthẽé koe q'ãase, Jeso Krestem Nasareta dim di cg'õèan cgoa a, ncẽe xao kò xgàua hãa ba, ncẽem kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa ba, Gam domkam ncẽem khóè ba cookg'aia xao koe qãè a téé-tẽe. 11 Ncẽea gaxao 'tshào-kg'ao xao ka xguìèa hãam nxo̱ám ga Me e, ncẽe cgáés nxo̱á sa kúrúa hãa ba. 12 I kgoarakuan c'ẽe khóè koe ga káà a, me gataga c'ẽem khóèm* ga ba nqarikg'ai ka nqãaka káà me e, ncẽe *Nqarim ka* khóèan xg'aeku koe máàèa hãa ba. Gam dis cg'õès koe méé ta guu naka kgoaraè,' " tam méé.

13 Ẽe xu ko Peterea tsara Johanea tsara di kgoarasean bóò, a xgaa-xgaase tama tsara hãa sa bóò, a kg'amaga khóè tsara a sa, ka xu ko are, a xu a bóòa q'ãa, Jesom cgoa tsara kò hãa sa. 14 Ẽe xu ko *tc'ãa-cookg'ai xu* gataga khóèm ẽe qãèkaguèa hãa ba bóò me gatsara cgoa tẽe, ka xu kò kg'ui xu gha gúù ga úú tama. 15 A xu a x'áè a máá, *Peterea* xu méé xu xg'aes koe tcg'oa. Ka xu kò tshoa-tshoa a xu a kg'uia xg'ae, 16 a máá: "Nta xae gha ma ncẽe tsara khóè tsara kúrú? Wèém khóèm Jerusalema koe x'ãèa hãa ba q'ana hãa, *are-aresas* x'áí sa tsara kúrúa hãa sa, xae gaxae igaba cuiskaga ntcoea hãa tite sa ka. 17 Igaba ncẽes gúùs gha khóè ne koe táá còoka tsa̱i-tsa̱isea qõò domka méé xae ncẽe tsara khóè tsara dqàè naka tsara táá cúí khóè cgoa ncẽes cg'õès ka kg'ui guu," ta xu méé.

18 Ka xu kò nxãaska gaia q'oo koe tciia tcãà tsara a, a x'áè tsara a, táá méé tsara gaia Jesom di cg'õèan ka kg'ui sa, kana

* **4:12:** khóèm Gerika sa ko máá, "cg'õè," témé.

gaan ka xgaa-xgaa sa. 19 Igabaga tsara kò Peterea tsara Johanea tsara xo̱a xu a máá: “Gaxao ka bóòa mááse, Nqarim tcgáí q'oo koe i tchàno o sa, gaxao méé xao kaisase komsanaè sa, Nqarim ka oose? 20 Sitsama ko tàaè, ncẽe tsam bóòa a kóḿa hãa zi gúù zi tsam ga nqoo cgoan ka ke,” ta tsara méé. 21 Eẽ xu ko dqàè tsara xg'ara ka xu kò guu tsara a tsara qõò, xu gha ma xgàra tsara a sa kò káà si i khama, wèé ne khóè nea kò ẽe kò kúrúsea hãas gúùs ka Nqari ba dqo̱m̀ khama. 22 Are-aresam dàòm ka qãèkaguèam khóèm di kuria ne kò 40 sa nqáéa hãa khama.

Dtcòm̀-kg'ao ne dim còrè ba

23 Eẽ tsara ko guuè ka tsara kò gatsara ka c'ẽe ne koe kạbise a síí xààa máá ne, kaia xu peresiti xu hẽé naka *khóè ne di xu* kaia xu hẽéthẽéa ko gatsara ka nta mééa sa. 24 Eẽ ne ko ncẽe gúùan kóḿ kaga ne kò wèéa ne ga cúí koe tchàa-tchaa dòm̀, a Nqari ba còrè a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, nqarikg'ai hẽé, naka nqõókg'ai hẽé, naka tshàa ba hẽé, naka wèé zi gúù zi gaa koe hàna zi hẽéthẽé kúrúa hãa Tseè. 25 Ncẽe ko gatá ka xõòm Dafitem Tsarim qãàm kg'áḿ koe guu a, Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guu a kg'ui a máá:

‘Tãá zi qhàò zia dùús domka xgóà hãa,
ne ko khóè ne káà hùi zi kàa zi kúrú?
26 Nqõómkg'ai di xu x'aiga xu
téé-q'ooa xu séèa hãa, *x'ãà xu gha ka,*
xu tc'ãà-cookg'ai xu xg'aea hãa,
X'aigam *Nqari* ba hẽé
naka Gam ka ntca̱a tcúúèa ba hẽéthẽé cgoa
xu gha x'ãàku ka,’
tam Dafite méé.

27 Tseeguan kaga xu kò ncẽem x'áé-dxoom koe Herote ba hẽé naka Pontiose Pilato ba hẽé, tãá zi qhàò zi di ne hẽé naka Iseraele di ne hẽéthẽé nea xg'aea hãa a ko Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom cgoa *x'ãàku*, ncẽe Tsi ntca̱á tcúúa hãa ba. 28 A ne a ẽe Tsi kò Tsari qarian koe hẽé naka Tsari tc'ẽean koe hẽéthẽé bóòa tcg'òóa hãa sa kúrú, ncẽe gha hàà kúrúse sa. 29 Ke ncẽeska X'aiga Tsi Nqari Tseè, gane di q'aekagukuan koe tòón tcgáí, naka Tsia Tsari ta qãà ta di tcáóan ghùi-ghui, naka ta Tsarim kg'ui ba kgoarasea hãase xóé naka kg'ui, 30 naka Tsi Tsari x'õàn tchoanà xòó naka i qãèkagu, naka zi gataga x'ái zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé kúrúè, Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom cg'õè koe,” ta ne ma còrè.

31 Eẽ ne ko còrèa xg'ara kagam ko ẽe ne kò hãam qgái ba cgùru, ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè cgaeè, a Nqarim dim kg'ui ba kgoarasea hãase xóé a kg'ui.

Dtcòm̀-kg'ao ne ko gane di gúùan q'aa-q'aaku

32 Wèé ne dtcòm̀-kg'ao nea kò tcáóa ne hẽé naka tc'ẽea ne
hẽéthẽé koe cúí ne e. Cúím ga ba kò gam q'õòa hãa gúùan cúía
kàoa mááse tama, igaba ne kòo ẽe ne q'õòa hãa gúùan wèéa
ne ga q'aa-q'aaku. 33 Xu kò x'áè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba
x'ooan koe tẽea hãa di tchõàn kaisa qarika nxàea tseegukagu;
i kò kaisa cgóm̀kuan gane wèéa ne koe ga hãa, 34 c'ẽe gúù ko
tcào khóèa kò gane xg'aeku koe káà a khama. Wèém khóèm ẽe
xhárànn úúa kana nquuan úúa hãa ba kò x'ámágu u, a ẽe ne ko
x'ámágu u ka ne hòòa hãa marian ko úú, 35 a ne a kò x'áè úú-
kg'ao xu di nqàrè-kg'aman koe hàà tòó o khama, me kò wèém
khóè ba ẽem ma tcàoa hãa khamaga ma samaè e. 36-37 Me
kò Josefa ba gataga q'õòam kò hãam xhárà ba x'ámágua, a kò
marian cgoa hàà, a hàà x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòó
o. Lefi dis qhàòs di me e kò ii, a Kupero koe guua hãa, a ba
a kò x'áè úú-kg'ao xu ka Barenabase ta ma tciiè, ncẽe ko máá:
'Ghùi-ghui-tcáókuan dim cóá ba,' téméè ba.

5

Ananiasea khara Safira khara

1 Igabam kò c'ẽem khóè ba hànna a kòo Ananiase ta ma tciiè.
A ba a kò dxàeses Safiras cgoa hànna, a c'ẽe gúùan gakhara di
x'ámágua hãa. 2 A ba a kò c'ẽe marian séè a tòóa mááse, gam
dis khóès q'ana hãase, a c'ẽe xòèan síí x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-
kg'am koe tòó.

3 Me Petere ba máá: "Ananiaseè, dùús domka *tsi* ko satana
ba *guu me* tcáóa tsi cg'oè-cg'oe, tsi kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba
tshúù-ntcõaa máá, a tsi a kò c'ẽe marian xháràm di séè a tòóa
mááse? 4 X'ámágu me tama tsi hãa cookg'ai koe ba kò tsari
tama? Eẽm ko x'ámáguè ka ia kò gataga marian tsari tama?
Dùús domka tsi ko nxãaska kháé ncẽes gúù sa tcáóa tsi koe
tcãà? Tíía tsi qàe-qae tea hãa tama, igaba tsi Nqari ba qàe-qaea
hãa!" téméé. 5 Eẽm ko Ananiase ncẽe zi kg'ui zi kóḿ kam kò
cg'áé a x'óó. Ne kò wèé ne gaas gúù sa kóḿa hãa ne kaias q'áòs
ka tcãàè. 6 Xu qárí-kg'ao xu hàà tc'áróa ba séè a tcáḿ a tcg'òó, a
síí kg'ónò o.

7 Si kò nqoana khama noo aoaran qãá q'oo koe gam ka dxàe
sa tcãà, dùú sa kúrúsea hãa sa c'úùa hãase. 8 Me Petere ba tẽè
si a máá: "Bìrí te, gaam marim xhárà ba khao x'ámágu cgoam
ga me e sa?" téméé, si máá: "Eè, gaam marim ga me e," téméé.

9 Me Petere ba tẽè si a máá: "Nta khao gha ma dtcòm̀ku a
X'aigam *Nqarim* dim Tc'ẽe ba kúrúa bóò? Q'ãa méé si: khóè xu
sarim khóè ba kò síí kg'ónò xu di dàòa nea nquum-kg'áḿ koe
hànna, xu gha sáá séè a tcg'òó si *thẽé*," téméé. 10 Kas ko gaa x'aè
kaga qháésega nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a x'óó, xu qárí-kg'ao
xu tcãà, a sao-xg'ae sis x'óóa hãa, xu séè a tcg'òó a síí dxàesem

qàe koe kg'ónò si. 11 Si kò wèés xg'aes dtcòm̀-kg'ao ne dis koe hẽé naka ẽe kò ncẽe gúùan kóḿ ne koe hẽéthẽé kaisas q'áò sa xóé.

X'áí zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé e

12 Xu x'áè úú-kg'ao xu kái zi x'ái zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé khóè ne xg'aeku koe kúrú. Ne kò wèé ne *dtcòm̀-kg'ao ne* wèé x'aè ka Solomonem dis xào-xaos koe xg'aea hãa. 13 Ne kò c'ẽe ne khóè ne ẽes xg'aes koe tcãàn bèe, igaba ne kò khóè ne tcom nea hãase qgóó ne. 14 Eẽta i ii igaba ne kò kái ne dtcòm̀-kg'ao ne Nqarim koe càùse, kái xu khóè xu hẽé naka kái zi khóè zi hẽéthẽé e. 15 Ka ne kò tcìì-khoe ne tchàa koe tcg'òó, a síí gane di tcoàn cgoa dàòan qàe koe xòóè, nxãasega ne gha ẽem kòo Petere gaa koe nqáé ne sóm̀a ba ga sóm̀-som ne ka. 16 Jerusalema ba nxa̱ma-nxa̱maa hãa zi nqõó zi koe ne kò khóè ne guu a xg'aeku, a ẽe tcììa hãa ne óága, naka dxãwa tc'ẽean ka ko xgáèè ne hẽéthẽé e, ne wèéa ne ga hàà kg'õèkaguè.

X'áè úú-kg'ao xu ko xgáèè

17 Igabam kò kaiam peresiti ba hẽé naka wèé xu gam cgoa kò hãa xu hẽé naka Saduke xu dis xg'aes di xu hẽéthẽé tauan ka tcãàè, 18 a xu a kò x'áè úú-kg'ao xu qgóó a qáé a síí x'áé-dxoom dis qáé-nquus koe tcãà xu. 19 Me ntcùú ka X'aigam *Nqarim* dim moengele ba qáé-nquum-kg'áḿ xgobekg'am, a tcg'òó xu, a bìrí xu a máá: 20 “Qõò xao naka síí tempelem koe téé, naka khóè ne cgoa kg'ui wèé kg'uian ncẽe *ka̱ba* kg'õèan di i,” témé. 21 Eẽ xu ko kóḿ ka xu kò qõò a q'uu i ko ka síí tempelem koe tcãà, a xgaa-xgaa.

Me kò kaiam peresiti ba hẽé naka ẽem kò hãa cgoa xu hẽéthẽé ko hàà, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai xu hẽé naka Iseraele di xu kaia xu dis xg'ae sa hẽéthẽé tciia xg'ae, a xu a qáé-nquus koe c'ẽe xu tsééa úú, síí xu gha x'áè úú-kg'ao xu tciia óá ka. 22 Eẽ ko tsééèa xu ncõo-kg'ao xu ko qáé-nquum koe síí ka xu kò síí táá sao-xg'ae xu, ka xu ko ka̱bise a síí xàà a, a máá: 23 “Ncãa xae qáé-nquu ba bóò me qarika tcẽekg'ammèa, xu kòre-kg'ao xu wèé xu heke-kg'áḿ zi koe téé-tẽe, igaba ẽe xae ko heke-kg'áḿ zi xgobekg'am ka i kò cúí khóè ga q'oo koe káà a,” ta xu méé. 24 Eẽ xu ko tc'ãà-cookg'aim tempelem di xu kòre-kg'ao xu di ba hẽé naka kaia xu peresiti xu hẽéthẽé xu ncẽe gúùan kóḿ, ka xu kò are, dùútsa gúùs ko kúrúse sa. 25 Me kò c'ẽem khóè ba hàà bìrí xu a máá: “Bóò, gaxao thuu qáé-nquum koe tcana hãa xu khóè xua tempelem koe téé-tẽe a ko khóè ne xgaa-xgaa,” témé. 26 Me nxãaska tc'ãà-cookg'ai ba gam di xu kòre-kg'ao xu cgoa qõò, a síí séè a óága xu, chùi xu tamase, nxõ̱án cgoa xu gha khóè ne ka xaoè sa xu kòo bèe khama.

27 Xu ko óága xu a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú xu. Me
kò kaiam peresiti ba tẽè xu, 28 a máá: “Qarika xae kò x'áè xaoa
a máá, táá xao ẽes cg'õès ka xgaa-xgaa guu témé, igaba bóò,
Jerusalema ba xao gaxao di xgaa-xgaan ka cg'oè-cg'oea hãa,
ncẽem khóèm di chìbian xao gaxae koe óá kg'oana,” témé.
29 Igabam kò Petere hẽé naka c'ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu
hẽéthẽé xo̱a a máá: “Nqari ba méé ta khóèan ka kaisase
qám̀sea máá. 30 Gaxae ka xõòa xu dim Nqari ba Jeso ba x'ooan
koe ghùia hãa, ncẽe xao kò xgàus* koe tceea ba ka cg'õo ba.
31 Nqari ba Gam dim x'õàm kaiam xòè koe ghùi Mea, Tc'ãa-
cookg'ai a Kgoara-kg'ao bam gha ii ka, a ba a gha Iseraele ne
kúrú ne chìbian koe tcóóse, a chìbia ne qgóóa mááè ka. 32 Sixaea
ẽe zi gúù zi di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e, sixae hẽé
nakam Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hẽéthẽé e, ncẽem kò Nqari ba
ẽe qám̀sea hãa ne máàa ba,” ta xu méé.
33 Eẽ xu ko ncẽe sa kóḿ ka xu kò kaisase xgóà a cg'õo xu
kg'oana. 34 Igabam kò c'ẽem Farasaim Gamaliele ta ko ma tciiè
ba xg'aes koe tẽea téé, ncẽe kò wèé khóèan ka tcommèam x'áè
xgaa-xgaa-kg'ao ii ba. X'áèa nem kò tcg'òó, *x'áè úú-kg'ao* xu méé
xu xòm̀ x'aè tchàa koe tcg'òóè di i, 35 a *ẽe q'oo koe hàna* xu bìrí
a máá: “Gaxao Iseraele di xao khóè xaoè, ẽe xao ko hàà ncẽe
xu khóè xu koe kúrús gúùs ka méé xao q'ãa tc'ẽea hãase kúrú.
36 Ncẽe xu cáḿ xu cookg'ai koem kò Tutase ba tẽe, a ba a máá
khóè cgáé me e témé, xu kò 400 khama noo xu khóè xu xùri
me. Igabam kò cg'õoè, i kò wèéan ẽe ko xùri me tsa̱i-tsa̱ise, a
kaà. 37 Eẽm khóèm qãá q'oo koem kò Jutasem Galilea di ba tẽe,
khóè ne ko nxáráè x'aèan ka, a kò kái ne khóè ne ka xùriè. Me
gaam igaba kaà, i kò wèéan ẽe kòo xùri me ga tsa̱i-tsa̱ia q'aase.
38 Khamar ko ncẽeska bìrí xao o a ko máá: ncẽe xu khóè xu
koe méé xao tcg'òóse, guu xu méé xao. Ncẽè gaxu dis tséés
kana gaxu dis kàas kò khóè ne di sa ii, nes gha kaàkaguè ke.
39 Igaba ncẽè Nqarim dis kò ii ne xao cuiskaga ko̱be sia hãa
tite. Nqarim cgoa ga xao gha ko x'ãàku,” témé. 40 Xu kò gam
cgoa dtcòm̀ku, a x'áè úú-kg'ao xu tcii, a hàà xg'áḿ qãá xu, a
dqàè xu, táá méé xu Jesom di cg'õèan ka gaicara kg'ui guu sa,
a guu xu xu qõò.
41 Xu kò qãè-tcaoa hãase xg'aes koe guu a tcg'oa, Jesom di
cg'õèan domka xgàraèa ne kò kg'ano xua hãa khama. 42 A xu a
kò wèé cáḿan ẽe ka tempelem q'oo koe hẽé naka khóè ne x'áé
koe hẽéthẽé xgaa-xgaan cgoa chõò tama, a ko xgaa-xgaa Jeso
ba *nqòòkaguèa hãam* Kreste Me e sa.

6

7 xu kaia xu kerekes di xu ko nxárá tcg'òóè

* **5:30:** xgàu - Gerika sa ko máá: ‘hìi’ témé.

1 Eẽ xu cáḿ xu ka ne ko xgaa-xgaase-kg'ao ne càùse a káí, ka
ne ko Gerika di ne Juta ne mẽéku Hebera di ne Juta ne cgoa,
wèé cáḿan tc'õoan ko gàbaè x'aè ka zi kò Gerika di zi dxàe-ntcõa
zi qãèse máàè tama khama. 2 Xu 12 xu *x'áè úú-kg'ao xu* wèé
ne xgaa-xgaase-kg'ao ne tciia xg'ae a máá: "Qãèa i máá xae
e tite, Nqarim dim kg'uim di tsééan guu a síí tc'õoan gàbakagu
ne. 3 Gaxae ka qõese ga tuè, gatu xg'aeku koe 7 xu khóè xu
nxárá tcg'òó, q'ana tu hãa xu *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka cg'oèa a
tc'ẽega xu, naka xae ncẽe tsééan máà xu. 4 Igaba xae gha sixae
còrèan hẽé naka *Nqarim dim* kg'ui ba hẽéthẽé dis tséé sa tcãà
tcáóa máá," ta xu méé.

5 Me kg'uim ncẽe ba wèés xg'ae sa qãè-tcaokagu. Ne Stefane
ba nxárá tcg'òó, khóèm ncẽe kò dtcòm̀an ka hẽé naka Tcom-
tcomsam Tc'ẽem ka hẽéthẽé cg'oèa ba; naka Filipi ba hẽé, naka
Perokoro ba hẽé, naka Nikanore ba hẽé, naka Timone ba hẽé,
naka Paremenase ba hẽé, naka Nikolao ba hẽéthẽé xu, ncẽe
kò Antioke koe kò guua hãa a Juta dis dtcòm̀s koe máàsea hãa
ba. 6 Ne kò ncẽe xu khóè xu x'áè úú-kg'ao xu cookg'ai koe tòó,
ncẽe kò còrè a tshàua xu tòó cgae xu xu.

7 Me kò Nqarim dim kg'ui ba tsa̱i-tsa̱ise. Ne xgaa-xgaase-
kg'ao ne Jerusalema di ne qháése càùse a kaisase káí, si gataga
thẽé peresiti xu dis xg'aes kaia sa dtcòm̀an koe máàse.

Stefane ba ko qáéè

8 Stefane ba ko Nqarim di cgóm̀kuan hẽé naka qarian
hẽéthẽé ka cg'oè cgaeèam khóè me e, a kò are-aresa zi gúù
zi hẽé naka kaia zi x'áí zi hẽéthẽé khóè ne xg'aeku koe kúrú.
9 Igaba xu kò c'ẽe xu khóè xu ncẽe kò còrè-nquum *qãàn di tsééan*
koe guu a kgoaraèa xu khóè xu di ba ta ko ma tciièm di xu,
ncẽe kò Juta xu Kurene hẽé naka Alekesanteria hẽéthẽé di
ii xu hẽé, naka c'ẽe xu Kilikia hẽé naka Asia hẽéthẽé di xu
Stefanem cgoa ntcoeku. 10 Igaba xu kò gam di tc'ẽean hẽé naka
Tcom-tcomsam Tc'ẽem ẽem kò ko Gam di hùian ka kg'uim cgoa
hẽéthẽé tc'ãòku tama.

11 Nxãaska xu ko c'ẽe xu khóè xu qg'ái, xu Stefanem ka
máá: "Ncẽem khóè ba xae kóḿa hãa me ko Moshem di x'áèan
hẽé naka Nqarim ka hẽéthẽé cg'ãèse kg'ui," témé. 12 Xu kò
nxãaska khóè ne hẽé naka kaia xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-
kg'ao xu hẽéthẽé kọbi-kọbi. Ne qgóó me a ne a kaia xu dis
xg'aes cookg'ai koe úú me. 13 A xu a tshúù-ntcõan di tééa-máá-
kg'aoan qg'ái i máá: "Ncẽem khóè ba ncẽem tcom-tcomsam
tempelem* ka hẽé naka x'áèan ka hẽéthẽé tshúùse kg'uian
cgoa chõò tama. 14 Kóḿ mea xae hãa me ko máá: 'Ncẽem Jesom
Nasareta di ba gha ncẽes qgái sa kọbe, a ba a gha Moshem máà
xaea hãa cauan qg'urì,' témé khama," ta xu méé. 15 Xu kò kaia

* **6:13:** tempele - Gerika sa ko máá: "qgái" témé.

xu wèé xu ẽe kò xg'aes q'oo koe ntcõe xu tcgáía xu Stefanem koe qãea tòó, a kg'áía ba bóò i moengelem dian khama ii.

7

*Stefane ba ko xǫara máá*se

1 Me nxãaska kaiam peresiti ba tẽè me a máá: “Kháé zi ncẽe zi *chìbi-chibiku zi* tseegu zia?” témé. 2 Me *Stefane* xǫa a máá: “Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, komsana te! X'áàn dim Nqari ba kò gatá ka xõòm Abrahamam koe hòòse, qanegam kò Mesopotamia koe hãa ka, qanegam Harane koe x'ãè tamas cookg'ai koe, 3 a bìrí me a máá: ‘Tcg'oa tsarim nqõóm koe hẽé naka tsari ne qhàò ne koe hẽéthẽé, naka tsia x'áí tsir gham nqõóm koe qõò,’ témé. 4 Me nxãaska Kaletea ne dim nqõóm koe tcg'oa a ba a Harane *dim x'áé-dxoom* koe síí x'ãè. Me Nqari ba xõòm dis x'oos qãá q'oo koe gaa koe tcg'òó me, a ncẽe tu ncẽeska x'ãèa hãam nqõóm koe tsééa óá me. 5 Me kò nqõóm di c'ẽe xòèan ga táá máà me, a cúím nqàrèm ga bam gha tòó qgái ga táá máà me, igabam kò nqòòkagu me, gabá hẽé naka qãáa ba dis qhàòs ga sa hẽéthẽém gha ẽem nqõó ba máà ne q'õò sa, *Abrahama* ba kò cóá úú tama igaba. 6 Me kò Nqari ba gam ka ncẽeta méé a máá: ‘Tsaris qhàò sa gha gane di tamam nqõóm koe c'úùsea hãa, a gha qãà kúrúè, a gha 400 khama noo kurian táá qãèse qgóóè. 7 Igabar gha ẽe ne ko tsééa máás qhàò sa xgàra, ne gha ẽe zi gúù zi qãá q'oo koe tcg'oa, a hàà ncẽes qgáis koe dqǫm̀ Te,’ tam Nqari ba méé. 8 A ba a kò q'ãe nqãa-qgai khòokus dis qáé-xg'ae sa máà me. Me kò *Abrahama ba* Isaka ba ábà, a ba a kò 8 dim cáḿ ka q'ãe nqãa-qgai khòo me; me kò Isaka ba Jakobe ba ábà, me kò Jakobe ba 12 xu cóá xu ábà, ncẽe tc'ãà di xu tsgõo xu gatá di xu.

9 “Xu kò gatá ka tsgõose ga xu, gaxu ka qõesem Josefam cgoa tauan úú, a xu a kò Egepeto koe qãàse x'ámágu me. Igabam kò Nqari ba hãa cgoa mea, 10 a kò gam di zi xháé zi wèé zi koe kgoara me, a Egepeto dim x'aigam Farom cookg'ai koe cgóḿkuan hẽé naka q'ãan di tc'ẽean hẽéthẽé máà me, me kò *Faro ba* Egepeto koe hẽé naka wèém x'áém gam dim koe hẽéthẽé tc'ãà-cookg'ai ba kúrú me. 11 Si kò nxãaska wèém *nqõóm* Egepeto dim koe hẽé naka Kanana dim koe hẽéthẽé xàbà sa tcãà, a kaisa thõòan óága, xu kò gatá ka xõò ga xu táá tc'õoan hòò. 12 Eẽm ko Jakobe ba kóḿ i ko máá, Egepeto koe i maberean hãa, témée kam kò gatá ka xõò ga xu tc'ãà dis dàras gaxu dis koe tsééa úú. 13 Me kò Josefa ba cám̀ dis dàras gaxu dis ka káíkhoe ga xu q'ãàkaguse, si kò Josefam dis qhàò sa Farom koe q'ãase. 14 Ncẽes gúùs qãá q'oo koem kò Josefa ba khóèan tsééa hãa, i síí gam ka xõòm Jakobe ba hẽé naka gam di qhàòan wèé ga hẽéthẽé tcii. Wèéa ne ga kò 75 ne e. 15 Me kò nxãaska

Jakobe ba Egepeto koe síí, ncẽe xu kò gabá hẽé naka gatá ka xõò ga xu hẽéthẽé síí x'óó koe. 16 Gaxu di tc'áróa ne kò kạ̄bi a Shekeme koe úúè, a síí ncẽem xg'ao Abrahama ba Hamorem di xu cóá xu koe marian tc'ãòa cgoa x'ámás tc'áṁs koe xòóè.

17 “Eẽm ko Nqarim xg'ao Abrahama ba nqòòkagua hãam x'aè ba cúù, ka ne kò khóè ne Egepeto koe kái a càùsea. 18 Me kò c'ẽem x'aiga ba nxãakg'aiga síí Egepeto koe tc'ãà-cookg'ai, ncẽe kò Josefa ba c'úùa hãa ba. 19 A ba a kòo gatá di ne khóè ne cgoa cg'ãèm dàòm ka tséé, a ko gatá ka xõò ga xu chùi, xu cóá-coan tchàa koe tcg'òó, nxãasega i gha cg'õoè ka.

20 “Me kò ẽem x'aèm ka Moshe ba ábàè, a ba a kò Nqarim cookg'ai koe kaisase t'õè me e. A kò xõòm dim nquum koe nqoana nxoean kòreè. 21 Eẽm síí tchàa za tòóèa kas kò Farom ka cóáse sa séè a gas dim cóám khama ma kaikagua mááse me. 22 Me kò Moshe ba Egepeto ne di q'ãan di tc'ẽean wèé ga xgaa-xgaaè, a ba a kò kg'uian hẽé naka tsééan hẽéthẽé koe qari me e.

23 “Eẽm Moshe 40 kuri ii kam kò bìríse, gam ka c'ẽe ne Iseraele nem gha dàra sa. 24 Me kò gam ka c'ẽe ba bóò me ko *Egepetom ka* ghạ̄aè a ko xg'áṁmè, kam ko ẽe ko ghạ̄aè ba hùi, a ncèèa máá me, a Egepeto ba xg'áṁ. 25 Me Moshe tc'ẽea máá, gam di ne khóè ne gha bóòa q'ãa Nqari ba kò tséékagu me a ko kgoara ne sa, ta tc'ẽea, igaba ne kò táá bóòa q'ãa. 26 Me q'uu dim cáṁ ka Moshe x'ãàku ko tsara Iseraele tsara koe hàà. Kúrúm ko a xg'aekua tsara koe tòókuan óá kg'oana, khamam ko máá: ‘Khóè tsaoè, qõekua tsaoa! Dùús domka tsao ko thõò-thõoku?’ témé. 27 Igabam kò khóèm ẽe kò c'ẽe ba ghạ̄a ba Moshe ba dxùukg'ai za xàbùa tcg'òó a máá: ‘Dìína sitsam koe tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia? 28 A cg'õo te kg'oana tsia, ncẽe tsi ncãa ma ncãaka cáṁ ka Egepeto ba ma cg'õo khama ma?’ témé. 29 Eẽm ko Moshe ba ncẽe sa kóṁ kam kò Midiane dim nqõóm koe qgóéa síí, ncẽem kò gaa koe síí x'ãè koe, gaam nqõóm dim khóèm tamam iise, a ba a kò gaa koe cáṁ cóá tsara ábà.

30 “Eẽ i ko 40 kurian nqáéa xg'ara kam kò Sinai dim xàbìm koe moengele ba qãáka hãas hìis kạ̄rukos koe hòòse cgae me. 31 Eẽm ko Moshe ba ẽes gúù sa bóò kam kò ares ka tcãàè, a cúù-cuuse, qãèsem gha síí bóò ka, kam kò X'aigam *Nqarim* dim dòṁ ba kóṁse a ko máá: 32 ‘Tíí Ra Nqarir saò ga xu di Ra a, Nqarir Abrahama ba hẽé naka Isaka ba hẽé naka Jakobe ba hẽéthẽé di Ra,’ témé. Me Moshe q'áòan ka cg'oè cgaeè a gaa zam gha bóò sa bèe. 33 Me X'aigam *Nqari* ba bìrí me a máá: ‘Nqàrèa tsi koe nxàboan tcg'òó, ẽe tsi téé-tẽem qgáì ba tcom-tcomsam nqáṁ me e ke. 34 Tseeguan kagar Tiri ne khóè ne Egepeto koe hàna ne di xháé-q'ooan bóòa, gane di sónò ntcòóse-q'ooa ner

kóḿa hãa, a Ra a hààra hãa, hààr gha kgoara ne ka, ke ncẽeska hàà nakar Egepeto koe tsééa úú tsi,' témé.

35 "Ncẽe ba gaam Moshem ga me e, ncẽe ne kò xguìa hãa a máá: 'Dìína tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?' témé ba. Nqari ba kò ncẽe ba tsééa hãa, tc'ãà-cookg'ai a kgoara-kg'ao bam gha kúrú ka, moengelem ncẽe kò *kạrukos* hìis koe x'áíse mea hãam di hùian ka. 36 Me kò Egepeto koe guu a séèa tcg'òó ne. Gaa koem kò are-aresa zi gúù zi hẽé naka x'áí zi hẽéthẽé kúrú, naka Ncọàm Tshàam koe hẽé, naka tchàa-xgóós koe hẽéthẽé e, 40 kuria ne.

37 "Ncẽea gaam Moshem ga me e, ncẽe kò Iseraele di ne khóè ne bìrí a máá: 'Nqari ba gha gatu di ne khóè ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim Porofiti ba tsééa óá máá tu u,' témé ba. 38 Gaam ga me e ncẽe kò tchàa-xgóós koe Iseraele di ne khóè ne dis xg'aes q'oo koe gaam moengelem cgoa hãa ba, ncẽe kò Sinai dim xàbìm koe gam cgoa hẽé naka gatá ka xõò ga xu hẽéthẽé cgoa kg'ui ba. Me kò kg'õèa hãa kg'uian *Nqarim di* hòò, nxãasegam gha hàà gatá koe óága a ka ba.

39 "Igaba ne kò gatá ka xõò ga ne komsanaa ba xguì. A ne a dxùukg'ai za xàbùa tcg'òó me, a ne a kò tcáóa ne q'oo koe Egepeto koe úú-kg'ai, 40 a ne a Arone ba bìrí a máá: 'Nqárìan kúrúa máá ta a, cookg'aia ta koe gha qõò o. Moshem ncẽe kò Egepeto dim nqõóm koe séèa tcg'òó ta am koes dùú sa kúrúsea sa ta c'úùa hãa ke,' témé. 41 Gaa x'aèan ẽe kaga ne kò ghòè-coam dis iis koe nqárì ba kúrúa mááse, a ne a dàòa-mááku zi óágaa máá me, a gane di tshàuan kúrúas gúùs dis kọ̃è sa kúrú. 42 Igabam kò Nqari ba q'aumana ne, a ba a guu ne ne nqarikg'ai di zi tcọnò zi qáḿsea máá, ncẽe i ma porofiti xu dis Tcgãyas koe ma góáèa hãa a ko máá:

'Iseraele di tu khóè tuè,
40 kurian ncẽe tu kò tchàa-xgóós koe hãa
ka tua gáé kò dàòa-mááku zi hẽé
naka qhàea-mááku zi hẽéthẽé Tíí kúrúa máá Tea?
43 Igaba tu kò wèé zi qgáì zi ẽe tu ko qõò zi koe
Molokem dim còrè-nquu ba hẽé,
naka gatu dim nqárìm Rafanem
dim tcọnò ba hẽéthẽé tsara dqọḿ,
xommèa nqárìan tu gatu kúrúa máásea,
dqọḿ m tu gha ka.
Gaa domkar gha tòèkagu tu u,
a Babilonem ka ncìí za úú tu u,'
témé khamaga ma.

44 "Gatá ka xõò ga xu kò tchàa-xgóós koe xgàuèkom còrè-nquu ba úúa, ncẽe Nqarim kò khóè ne cgoa kg'ui koe. Nqarim kò Moshe ba ma x'áía, a x'áè mea hãa khama kò ma kúrúèa ba.

45 Xu gatá ka xõò ga xu gaam còrè-nquu ba máàèa, a xu a séè
a *ncẽem nqõóm koe* óá me, Joshuam kò tc'ãà-cookg'ai xua ka.
Xu kò nqõó ba séè, Me Nqari ba gaam nqõóm koe kò x'ãèa zi
qhàò zi gaxu cookg'ai koe xhàiagu. Gaam xgàuèkom còrè-nquu
ba kò hàna, i síí nxãakg'aiga Dafitem di x'aèan ga tcãà, 46 ncẽe
kò Nqarim tcgáí-q'oo koe cgómkuan hòò ba. A ba a kò *Nqari ba*
dtcàrà, còrè-nquu bam gha Jakobem dim Nqari ba tshàoa máá
sa, 47 me kò Solomone ba nquu ba tshàoa máá Me.

48 "Igabam kò kaisase tc'amaka hànam *Nqari* ba khóè tshàu
ka kúrúèa hãa nquuan koe x'ãè tama, porofitim ko ma kg'ui
khama, 49 a ko máá:
'Nqarikg'ai ne Tiri x'aian dis ntcõó-q'oo si i,
me nqõó ba nqàrèa Ter ko tòó qgáì i.
Nta iim nquu ba tu gha tshàoa máá Te?
Kana sãa-q'ooa Te di qgáìa nea ndakaa?
50 Wèé zi gúù zi ncẽe zia gáé Tiri tshàuan ka kúrúè tama?'
tam X'aigam *Nqari* ba méé.

51 "Gaxao khóè xao qari-tcúú xaoè, ncẽe tcáóa xao hẽé, naka
tceea xao hẽéthẽé koe q'ãe nqãa-qgai khòoè ta ga hãa xaoè!
Gaxao ka xõò ga xu khamaga xao ii: wèé x'aè ka xao ko Tcom-
tcomsam Tc'ẽem cgoa x'ãàku! 52 Gaxao ka xõò ga xu kò wèé xu
porofiti xu xgàraa hãa, a xu a kò ncẽe xu *porofiti xu*, ncẽe kò
x'aè cookg'ai koe tchànom Khóèm di hàà-q'ooan nxàea hãa xu
cg'õo, *Jesom* ncẽe xao gaxao ncẽeska x'ámágua, a Gam di xao
cg'õo-kg'ao xao ii ba. 53 Gaxao ncẽe kò moengele xu ka xao kò
máàèa hãa x'áèan kò cám tshàua máá, igaba kò táá komsana a
xao," tam Stefane méé.

Stefane ba ko nxõán cgoa xaoa cg'õoè

54 Ncẽe zi gúù zi xu ko kóḿ ka xu kaisase tcg'aìn tcáó a xu a
dqùrì cgae me. 55 Igabam kò Stefane ba Tcom-tcomsam Tc'ẽem
ka cg'oè cgaeèa hãase nqarikg'ai koe ghùi-kg'ai, a ba a Nqarim
dim x'áà ba bóò, naka Jeso ba hẽéthẽé e, Me Nqarim dim
kg'áòm x'õàm xòè za téé-tẽe. 56 Kam ko máá: "Bóò, nqarikg'ai
nea xgobekg'amsea ra ko bóò, Me Khóèm dim Cóá ba Nqarim
dim kg'áòm x'õàm xòè za téé-tẽe," témé.

57 Xu kò khóè xu ncẽes gúùs ka tceea xu tcẽekg'am, a xu a
kaisase q'au a qàròa síí cgae me, 58 a xu a x'áé-dxoom qãá koe
tceea tcg'òó a úú me, a gaa koe síí nxõán ka xgàrùbe me. Nxàea
tseegukagu-kg'ao xu kò gaxu di qgáían Saulo ta ko ma tciièm
qárí-kg'aom nqàrè-kg'am koe tòó.

59 Eẽ xu hãa a ko Stefane ba nxõá zi cgoa xgàrùbe kam kò
Nqari ba tcii a máá: "X'aiga Tsi Jeso Tseè, tirim tc'ẽe ba séè,"
témé. 60 Kam ko qhòm tsi qurù a ba a kaiam dòm cgoa q'au a

máá: “X'aigaè, ncẽe ne ko tíí koe kúrús gúùs koe táá chìbi bóò ne guu,” témé. Eẽm ko gatà méée xg'ara kam kò x'óó*.

8

1 Me kò Saulo ba *Stefanem* di cg'õokuan dtcòm̀a máána hãa.

Filipia xu Peterea xu di tséée ne, Jutea hẽé naka Samaria hẽéthẽé koe (8–12)

Saulo ba ko kereke sa xgàra

Eẽm cáḿ kas kò Jerusalema dis kerekes koe kaias xgàraku sa tshoa-tshoase, ka ne kò wèéa ne ga Jutea hẽé naka Samaria hẽéthẽé di tsara nqõó tsara koe tsa̱i-tsa̱ise, xu x'áè úú-kg'ao xu cúí xu qaù. 2 Ne kò Nqari-tcáóa ne khóè ne Stefane ba kg'ónò, a kò kaisase kg'ae cgae me.

3 Igabam ko Saulo tshoa-tshoa a nquu xu koe tcana te a kereke sa dxàùa q'aa, a khóè xu hẽé naka khóè zi hẽéthẽé tcéèa tcg'òó a síí qáé-nquuan koe tcãà.

Qãè tchõà ne ko Samaria koe xgaa-xgaaè

4 Ne kò gane ẽe kò tsa̱i-tsa̱isea hãa ne, wèé qgáìan ẽe ne ko síí koe qãè tchõàn xgaa-xgaa. 5 Me kò Filipi Samaria dim x'áé-dxoom koe síí, a gaa koe síí *nqòòkaguèa hãam* Krestem ka xgaa-xgaa ne. 6 Eẽ zi ko xg'ae zi khóè ne di zi Filipi ba kóḿ a ko kúrúm ko zi x'ái zi *are-aresa zi* bóò, ka zi ko wèéa zi ga cúù-cuuse a qãèse kóḿ me. 7 Dxãwa tc'ẽea ne kò káí ne khóè ne koe kaiam q'aum cgoa q'aua tcg'oa khama, ne kò gataga káí ne khóè ne x'óó xòèa kò hãa ne hẽé naka nqo̱ara kò hãa ne hẽéthẽé qãèkaguè. 8 Si kò ẽem x'áé-dxoom koe kaias qãè-tcao sa xóé.

Simonem tsóò-kg'ao ba

9 Igabam kò c'ẽem khóèm Simone ta ko ma tciiè ba gaam x'áé-dxoom koe hàna, tsóò-kg'ao kò ii ba, a kò Samaria di ne khóè ne arekagu. A ba a kòo gabá cgáém khóè me e sa koase. 10 Ne kò wèé ne khóè ne, ẽe nqãaka hãas téé-q'oos di ne hẽé naka tc'amaka hãas téé-q'oos di ne hẽéthẽé qãèse komsana me, a ne a ko q'aua kg'ui a ko máá: “Ncẽem khóè ba Nqarim di qarian úúa, ncẽe kaia qari ka q'ãasea a,” témé. 11 Gam koe ne ko qãèse komsana, tc'ãòa kuri nem ko séè a ko gam di tsoò-kg'áḿan kàan di cgoa arekagu ne khama. 12 Igaba ẽe ne ko Filipi ba dtcòm̀, ẽem kòo Nqarim di x'aian hẽé, naka Jeso Krestem di cg'õèan hẽéthẽé di qãè tchõàn xgaa-xgaa ka, ka ne kò wèéa ne ga tcguù-tcguuè, kg'áò-khoean ga hẽé naka dxàe-khoean ga hẽéthẽé e. 13 Simonem igabam ko thẽé dtcòm̀, a ba a kò ẽem ko tcguù-tcguuèa xg'ara ka Filipi ba wèé qgáìan ẽem

* **7:60:** x'óó - Gerika sa ko máá: “x'óm̀,” témé.

ko qõò koe xùri. A ba a kò ẽem ko *are-aresa zi* x'ái zi hẽé naka kaia qarian kúrúse ko hẽéthẽé bóò ka kaisase are.

14 Eẽ xu ko x'áè úú-kg'ao xu Jerusalema koe hàna xu kóḿ, Samaria di ne khóè nea Nqarim dim kg'ui ba dtcòma hãa sa, ka xu kò Petere ba hẽé naka Johane ba hẽéthẽé tsara tsééa úú cgae ne. 15 Ncẽe kò ẽe tsara ko síí ka còrèa máá ne tsara, nxãasega ne gha Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hòò ka. 16 *Tcom-tcomsam Tc'ẽe* ba kò qanega cúía ne koe ga hàà tcãà ta ga hãa khama, ne ko kg'amaga X'aigam Jesom dim cg'õè koe tcguù-tcguuèa. 17 Ka tsara kò nxãaska tshàua tsara tòó cgae ne, ne Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hòò.

18 Eẽm ko Simone, Tcom-tcomsam Tc'ẽem ko x'áè úú-kg'ao tsara di tshàuan tòó cgaekus ka máàkuè sa bóò, kam kò marian tcg'òó a máà tsara a, *ẽe qaria nem gha x'ámá ka,* 19 a máá: "Eẽ qarian tsao thẽé máà te naka i gha nxãasega wèé khóèan ẽe ra ko tshàua te tòó cgae e Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hòò," témé. 20 Me Petere xǫa me a máá: "Maria tsi méé i tsáá cgoa kaà, Nqarim dis máàkus ka tsi tc'ẽea máá, marian cgoa tsi gha x'ámá si, ta tc'ẽea ke! 21 C'ẽe xòè-coa ga tsi ncẽes tséés koe úú tama, i tcáóa tsi Nqarim cookg'ai koe tchàno tama khama. 22 Gaa domka méé tsi tsari chìbian koe tcóóse naka tsia tsari tsééan cg'ãè tcg'oaragu, naka X'aigam koe còrè, nakam gha ẽeta ii tc'ẽean tcáóa tsi q'oo koe tsi úúa domka qgóóa máá tsi. 23 Cg'ãèan ka tsi cg'oè cgaeèa, a chìbian ka qgóóèa sar ko bóò khama," tam méé. 24 Me Simone xǫa a máá: "Nxãaska tsao gatsao X'aigam *Nqari* ba còrèa máá te, naka i gha nxãasega táá ncẽe tsao ko méé cgae te gúùan kúrúse cgae te," témé.

25 Eẽ tsara ko X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba nxàea tseegukagu, a ko xgaa-xgaaa xg'ara, ka tsara ko Peterea tsara Johanea tsara Jerusalema koe kąbise, a *dàòm q'oo koe tsara hãase* qãè tchõàn kái xu x'áé-coa xu Samaria di xu koe xgaa-xgaa.

Filipi ba hẽé naka Etiopia dim khóè ba hẽéthẽé e

26 Me nxãaska moengelem X'aigam di ba Filipi ba bìrí a máá: "Tẽe naka koaba nqáè ka qõò, dàòm ncẽe Jerusalema koe guu a ko Gaasa koe qõòm cgoa, ncẽe tchàa-xgóós di ba," témé. 27 Me xgoaba a qõò, a gaa x'aè kaga dàòm q'oo koe Etiopia dim khóèm cgoa xg'ae, ábà tama kò hãa ba, kaiam mari qgóó-kg'aom Kandakes di ba, x'aigas Etiopia ne di sa. Ncẽem khóè ba kò Jerusalema koe hààraa, a ko hàà Nqari ba còrè. 28 Me kò ẽem xóé a ko gam dis karas q'oo koe hãase dìbia qõò ka porofitim Isaiam dis Tcgãya sa ko nxárá qõò. 29 Me *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba Filipi ba bìrí a máá: "Qõò ẽe síí hãas karas koe naka síí qàea sa koe xóén qõò," témé.

30 Me nxãaska Filipi qàròa síí karas koe, a ba a kóḿ me ko khóè ba porofitim Isaiam koe ko nxárá. Me *Filipi* tẽè me a

máá: “Kóḿa tsi ko q'ãa dùú sa tsi ko nxárá sa?” témé. 31 Me xo̱a me a máá: “Nta ra gha ma q'ãa, c'ẽe khóè kò qãèse bìrí tchàno-tchano te e tama ne?” témé. A ba a Filipi ba dtcàrà, q'ábàm gha a hàà qàea ba koe ntcõó sa. 32 Eẽm khóè ba kòo ncẽem tceem *Nqarim dis* Tcgãyas dim koe nxárá, *ncẽe kò ncẽeta ma góáèa a ko máá*:

“Ghùu-coam khamam kò ma
cg'õoku dis qgáìs koe chùia úúè,
a ba a kò nqoo-nqoosase ko dqòmmèm ghùu-coam khama ma
táá xgobekg'am kg'áḿ.
33 Sau-cgaekaguèm gha kam kò táá qãèse qgóóè.
Dìí na gha gam dis qhàòs hààkos cgoa kg'ui?
Ncẽe nqõómkg'ai koem kg'õèa ba séè cgaeèa ka,”
ta i ma góáèa koe.

34 Me ábà tama kò hãam khóè ba Filipi ba tẽè a máá: “Bìrí te, cgóm̀na, dìín ka ba gáé ko porofiti ba kg'ui, gabá ko nxàese kana ba ko c'ẽe khóè ka kg'ui?” témé. 35 Me Filipi tshoa-tshoa a kg'ui, a ba a gaam tceem ẽem cgoa ga tshoa-tshoa a xgaa-xgaa me qãè tchõàn Jesom di ka.

36 Eẽ tsara xóé a ko dàòm q'oo koe qõò, ka tsara ko tshàan *kò hãam qgáìm* koe hàà, kam ko ábà tamam khóè ba máá: “Bóò, tshàan ga ncẽe e. Ka dùúa ko tàà ra tcguù-tcguuè tite?” témé. 37 [Me bìrí me a máá: “Ncẽè wèé tcáóa tsi cgoa tsi kòo dtcòm̀ ne i kgoarasea,” témé. Me xo̱a me a máá: “Dtcòm̀ ra ko Jeso Kreste ba Nqarim dim Cóá Me e sa,” témé.] 38 Me x'áèan tcg'òó me kara qáé-kg'ao ba téé. Tsara wèéa tsara ga tshàan q'oo koe tcãà, Filipi ba hẽé naka ábà tamam khóè ba hẽéthẽé e, me Filipi tcguù-tcguu me. 39 Eẽ tsara ko tshàan q'oo koe tcg'oas kagam ko kúúga X'aigam *Nqarim* dim *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba Filipi ba séèa tcg'òó, me ábà tamam khóè ba táá gaicara hòò me, igabagam ko kg'ama qõò qãè-tcaoase. 40 Igabam kò Filipi Asetote koe síí hòòse a ko gaa koe caate, a ba a ko wèé xu x'áé xu koe qãè tchõàn xgaa-xgaa, a ba a nxãakg'aiga Kaesarea koe síí tcãà.

9

Saulo ba ko Jesom cgoa xg'ae
(Tsee 22:6-16; 26:12-18)

1 Eẽ x'aè kam kò Saulo qanega tcg'aì-tcaoa, a X'aigam *Nqarim* di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne cg'õo kg'oana, khamam kò kaiam peresitim koe síí, 2 a síí dtcàrà me, Damaseko koe hàna xu còrè-nquu xum gha tcgãya zi góá máá sa, ncẽe gha qarian máà me zi, me ẽem kòo *Nqarim dim* dàòm di ne khóè ne síí hòò ne qáé ne a Jerusalema koe úú ne sa - kg'áò khóèa ga ii kana dxàea ga ii igaba.

3 Eẽm gam dis qõòs-q'oo koe hànasem ko Damaseko koe cúù, kam ko kúúga x'áà ba dxùukg'aia ba koe nqarikg'ai koe guu a x'áà. 4 Me cg'áé góḿankg'ai koe, kam ko dòm̀ ba kóḿ me ko máá: 'Sauloè, Sauloè, dùús domka tsi ko xgàra Tea máá?' témé. 5 Me Saulo máá: "Dìí Tsia, X'aigaè?" témé. Me xo̱a me a máá: "Tíí Ra a Jeso Ra, ncẽe tsi ko xgàra Ra. 6 Ke ncẽeska tẽe naka tsia x'áé-dxoom q'oo koe tcãà, gaa koe tsi gha síí bìríè dùú sa tsi gha kúrú sa ke," tam ma xo̱a me.

7 Xu kò khóè xu ẽe kò Saulom cgoa hãa xu kg'ama téé káà kg'uise, dòm̀ ba xu kò kóḿ, igabaga xu kò táá cúí khóè ga hòò khama. 8 Me Saulo ba góḿankg'ai koe tẽe, igaba ẽem ko xgobekg'am tcgái kam kò cúí gúù ga bóò tama. Ka xu ko qgóó me tshàua ba ka, a Damaseko koe úú me. 9 Me kò nqoana cáḿan séè, a táá bóò, a ba a táá c'ẽe gúù ga tc'õó kana kg'áà.

10 Me kò Damaseko koe xgaa-xgaase-kg'aom Ananiase ta ko ma tciiè ba hàna. Me kò X'aigam *Nqari* ba gam koe x'áíse, a tcii me a máá: "Ananiaseè!" témé. Me xo̱a Me a máá: "Eè, X'aigaè, ncãa ga ra a," témé. 11 Me X'aiga ba bìrí me a máá: "Jutasem x'áé koe ncẽem tchànom cgoa qõò, naka khóèm Tareso koe guua hãam Saulo ta ko ma tciiè ba tẽè me, hãa a ba a ko còrè ke. 12 X'áís koem khóèm Ananiase ta ko ma tciiè ba x'áíèa hãa, me tcãà a ko tshàua ba tòó cgae me, tcgáía ba gha bóò ka ke," tam méé. 13 Me kò Ananiase xo̱a Me a máá: "X'aigaè, kái ne khóè ne koer kóḿa hãa ẽem khóèm ka, ntamam kò ma Tsari ne khóè ne tcom-tcomsa ne Jerusalema koe hàna ne koe cg'ãèan kúrú sa. 14 Me ncẽeska ncẽe koe kaia xu peresiti xu di qarian úúa, hààm gha qgóó ẽe ko Tsari cg'õèan tcii ne ka," témé. 15 Igabagam kò X'aigam *Nqari* ba Ananiase ba bìrí a máá: "Ncẽem khóè bar nxárá tcg'òóa máásea hãa a ko hàà tséékagu me, me tãá zi qhàò zi di ne hẽé, naka x'aiga xu hẽé, naka Iseraele di ne khóè ne cookg'ai koe hẽéthẽé cg'õèa Te úúa te. 16 Ra gha x'ái me, Tiri cg'õèan domkam gha nta noose xgàrase sa. Ke qõò!" tam méé.

17 Nxãaskam ko Ananiase qõò a síí nquum q'oo koe tcãà. A ba a Saulom koe tshàua ba tòó a máá: "Sauloè, tíí qõeè, X'aigam Jesom ncẽe kò dàòm q'oo koe tsi hãase ko tsáá koe x'áíse ba tsééa óá tea, nxãasega tsi gha gaicara bóò, a tsi a gha gataga Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè-cg'oeè ka," témé. 18 I kò kúúga tsoro khama ii gúùan tcgáía ba koe q'õàse, me Saulo gaicara bóò, a ba a tẽe a tcguù-tcguuè. 19 Eẽm ko tc'õóa xg'ara, kam ko gaicara qarian hòò.

Saulo ba ko Damaseko koe hẽé naka Jerusalema koe hẽéthẽé xgaa-xgaa

Saulo ba kò cg'orò cáḿan séè a ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu Damaseko koe hàna xu cgoa hàna. 20 A ba a kò kúúga còrè-nquu

xu koe xgaa-xgaa, Jesom Nqarim dim Cóám ii sa. 21 Ne kò wèé ne ẽe ko kóḿ me ne are, a ne a tẽè a máá: “Gaam khóèm tama ba gáé ncẽe ba, ncẽe kò Jerusalema koe tshúù sa óágara hãa ba, gane ẽe kòo ncẽem cg'õè ba tcii ne koe? Ncẽe kò ncẽe koe hààra ba, hààm gha khóè ne qáé, a kaia xu peresiti xu cookg'ai koe úú ne ka ba?” ta ne ma tẽèku. 22 Igabagam kò Saulo càùse qarian koe, a Damaseko koe x'ãèa ne Juta ne arekagu, qãèsem kò x'áí ne, Jeso ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa khama.

23 Kái cáḿan qãá q'oo koe ne kò Juta ne qg'áiku a cg'õo me kg'oana. 24 Igabagam kò Saulo ẽe ne kò kúrú kg'oana hãa sa q'ãakaguè. Ne kò x'áé-dxoom di heke-kg'áḿan ntcùú ba hẽé naka koaba ba hẽéthẽé q'õé, cg'õo me ne gha ka. 25 Igabaga ne kò gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne ntcùú ka *ts'ãàkagu me* gàbas koe *tcãà me a x'áé-dxoom dim xhàrom* tc'amkg'ai koe guu a *xhoròkagua ba ka*.

26 Eẽm ko Jerusalema koe síí kam ko xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae kg'oana, igabaga xu kò wèé xu ga bèe me, a xu a kò xgaa-xgaase-kg'ao me e sa tcom tama. 27 Igabagam kò Barenabase séè a x'áè úú-kg'ao xu koe úú me, a *Saulom* ntama ma X'aiga ba dàòm q'oo koe bóòa hãas ka bìrí xu, naka *X'aigam* kò ma kg'ui cgoa me sa hẽéthẽé e. Gatagam kò Damaseko koem kò *Saulo* ma kgoarasease Jesom cg'õè ka ma xgaa-xgaa sa bìrí xu. 28 Nxãaskam ko Saulo hãa cgoa xu, a ba a qõòa te Jerusalema koe, a kgoarasea xóé a X'aigam cg'õè ka kg'ui. 29 Juta ne Gerika *sa ko kg'ui* ne cgoam kò kg'ui a ntcoeku, igabaga ne kò cg'õo me kg'oana. 30 Eẽ ne ko gam di ne khóè ne ncẽes gúù sa bóòa q'ãa ka ne ko séè a Kaesarea koe úú me, a Tareso koe tsééa úú me.

31 Si ko wèés kerekes Jutea di sa hẽé, naka Galilea di sa hẽé, naka Samaria di sa hẽéthẽé tòókuan úúa hãa, a sa a kò qariqariè, a kò Nqari ba q'áòa hãa, a kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka ntcàm qaoè, a sa a ko càùse.

Enease ba hẽé naka Dorekase sa hẽéthẽé e

32 Eẽm kòo Petere wèé xu xòè xu nqõóm di xu koe qõòa te kam kò Lita dim nqõóm koe ko hànа ne dtcòm̀-kg'ao ne dàra. 33 Gaa koem kò khóèm Enease ta ko ma tciiè ba xg'ae cgoa, nqoara kò hãa ba, 8 kurian kò kgàrom koe xõe ba. 34 Me Petere ba bìrí me a máá: “Eneaseè, Jeso Kreste ba ko qãèkagu tsi, ke tẽe naka tsarim kgàro ba kg'ónò,” témé. Me kúúga tẽe. 35 Ne kò wèé ne khóè ne ẽe kò Lita hẽé naka Sarone hẽéthẽé koe x'ãèa hãa ne bóò me, a ne a kò X'aigam *Nqarim* koe kabise.

36 Si kò Jopa koe c'ẽes xgaa-xgaase-kg'ao sa hàna, Tabita ta kò ma tciiè sa. *Gerika di* cg'õèa sa kò Dorekase ii sa, ncẽe kg'uia tsi kòo kabi i ne tsi ga ‘Tcai’ ta ma tcii sa. Ncẽe kò wèé x'aè ka qãè tsééan kúrú a ko dxàua ne khóè ne hùi sa. 37 Gaam x'aèm

ẽem kas kò tsàa a sa a x'óó, i kò tc'áróa sa xg'aàè a tc'amaka kò hànam nquum-q'oo koe tòóè. 38 Lita dim nqõó ba kò Jopa dim ka cúù me e, khama ne kò ẽe ne ko xgaa-xgaase-kg'ao ne Peterem Lita koe hàna sa kóḿ, ka ne ko cáḿ khóè tsara gam koe tséé́a úú, tsara síí dtcàrà me a máá: “Cgóḿna táá ão guu naka sita koe hàà,” témé.

39 Me kò Petere xgoaba a qõò cgoa tsara a, a ba a ẽem ko gaa koe síí ka tc'amaka hànam nquum-q'oo koe úúè. Wèé zi dxàe-ntcõa zia kò *Peterem* qàe koe hàà téé a kg'ae, a zi a hą̄aèko xu qgáí xu hẽé naka c'ẽe qgáían hẽéthẽé x'áí me, Dorekases kò gazi cgoa qanega hãa x'aè kas kò qgãea hãa a. 40 Me Petere wèéa ne ga tchàa koe xhàiagu, a ba a qúrùa ba ka ntcõó a còrè. Eẽm ko x'óóas khóès dim tc'áróm koe kąbise kam ko máá: “Tabitaè, tẽe!” témé, si tcgáía sa xgobekg'am, a Petere ba bóò a sa a tẽe a ntcõó. 41 Me kò tshàua sa ka séè si a ba a nqàrèa sa ka téékagu si. A ba a dtcòḿ-kg'ao ne hẽé naka dxàe-ntcõa zi hẽéthẽé tciia xg'ae, a kg'õèas hãase x'áí ne si. 42 Si kò ncẽes gúù sa wèém Jopam koe q'ãase, ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe dtcòḿ. 43 Me kò Petere ba Jopa koe, khòo tséé-kg'aom Simone ta ko ma tciièm cgoa tc'ãòa cáḿan séè.

10

Petere ba hẽé naka Koniliase ba hẽéthẽé e

1 Kaesarea koem kò khóè ba hàna Koniliase ta kò ma tciiè ba, tc'ãà-cookg'ai me e kò ii, ncõo-kg'ao xu ncẽe kòo Italea ta ko ma tciiè xu di ba. 2 Gabá hẽé naka wèé ne khóè ne x'áéa ba di ne hẽéthẽéa kò Nqari-tcáóa ne khóè ne e, a kò Nqari ba q'áò. Khóè nem kò kái aban máà, a ba a kòo wèé x'aè ka Nqari ba còrè. 3 Me kò c'ẽem koabam ka, nqoana di zi x'aè zi ka, x'ái sa bóò ncẽe gaas koem kò qãèse moengelem Nqarim di ba bóò sa, me ko tcãà, a ko bìrí me a máá: “Koniliaseè,” témé. 4 Me gam koe qãea tòón tcgái a bóò me, a q'áòs ka tcãàè a máá: “Dùú saà, X'aiga Tseè?” témé. Me xo̱a a máá: “Tsari còrèan hẽé naka tsari aban hẽéthẽéa tc'ẽe-tc'ẽeses iise Nqarim koe tc'amaka qaòa hãa, 5 ke ncẽeska khóè xu Jopa koe tséé́a úú, naka xu síí Simonem ncẽe ko Petere ta ma tciiè ba óá; 6 c'ẽem Simonem x'áé koem dàra hãa, khòo tséé-kg'ao ba, ncẽe gam dim nquum tshàa-dxoom qàe koe hàna ba ke,” témé.

7 Eẽm ko moengelem ẽe kò kg'ui cgoa me ba qõò kam kò gam di xu qãà xu ẽe kò tséé́a máá me xu koe guu a cáḿ qãà tsara tcii, naka Nqari-tcáóam ncõo-kg'ao ba hẽéthẽé e, 8 a ba a wèés gúùs ẽe kúrúsea hãa sa bìrí xu, a Jopa koe tséé́a úú xu.

9 Xùrikom cáḿ di koaba ka, ẽe xu gaxu dis qõòs koe hãa, a x'áé-dxoom koe cúù xu u, kam ko Petere nquum tco̱be koe q'ábà a síí gaa koe còrè. 10 Si kò xàbà sa tcãà me, me c'ẽe gúù tc'õóm gha tc'ẽe. Eẽ i hãa a ko tsãaguè kam ko sõokuris

khama xam̀s gúùs ka tcãàè, 11 kam ko nqarikg'aian bóò i ko xgobekg'amse, me c'ẽem gúùm qáòm qgáím khama ii ba, gaa koe guu a ko nqãaka xõa, a ko 4 c'ama ba cgoa gómankg'ai koe xòóè. 12 Gam koe i kò wèé kg'oo-coa-qhàòan hẽé, naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hẽé, naka tsa̱rán hẽéthẽé hàna. 13 Me nxãaska dòm̀ ba kóḿ me ko máá: "Tẽe Petereè; cg'õo naka kg'oo," témé. 14 Igabam kò Petere ba máá: "Eẽ-ẽe X'aigaè, qanegar cg'uriga gúùan tc'õó ta ga hãa kana tc'õokuan kg'ano tama gúùan gar tc'õó ta ga hãa thẽé," témé. 15 Me kò dòm̀ ba cám̀ dis ka gaicara bìrí me a máá: "Eẽ Nqarim q'ano iise kúrúas ka táá máá, q'ano tama saa, témé guu," témé. 16 Ncẽe sa kò nqoana q'oro kúrúse, me gúù ba nqarikg'ai koe qháésega séèa ka̱bìè.

17 Eẽm Petere qanega hãa a ko are, ẽem ncãa ko bóòs x'áí sa ko dùú sa nxàe sa, ka xu ko kúúga Koniliasem ka tsééèa xu khóè xu hàà heke-kg'áḿs koe téé, Simonem dim nquum ka xu kò tẽèa hãa khama. 18 Q'au xu kò a tẽè, Simonem ncẽe Petere ta ko ma tciiè ba ẽe koe x'ãèa hãa sa.

19 Eẽm Petere hãa a ko ẽes x'áís ka tc'ẽe, kam ko *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba bìrí me a máá: "Bóò, nqoana xu khóè xu hãa a ko qaa tsi. 20 Ke tẽe naka xõa, naka tsia qõò cgoa xu, c'ẽe gúù tc'ẽe-tc'ẽese tamase, Tíí ra tséé xua hãa ke," témé. 21 Me Petere xõa a khóè xu koe síí a ba a máá: "Bóò, tíí ga ra a, qaa xao ko ra, dùú sa xao ko qaara máá te?" témé. 22 Xu xo̱a me a máá: "Koniliasem ka xae tséèa óáèa, ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba, tchànom khóèm, Nqari ba ko q'áò ba, ncẽe gam ka i ko qãèse kg'uiè ba, wèés qhàòs Juta ne dis ka. Tcom-tcomsam moengelem kam kò q'ãakaguè, tsáá koem gha khóèan tséèa úú, tsi síí tciiè, a gam dim nquum koe hàà, me hàà kóḿ nta tsi ko méé sa ka," témé. 23 Me Petere tciia tcãà xu, a x'óm̀-q'ooan máà xu.

Q'uu dim cáḿ kam kò tẽe a gaxu cgoa qõò, xu kò c'ẽe xu dtcòm̀-kg'ao xu Jopa di xu qõò cgoa me thẽé. 24 Xùrikom cáḿ ka xu ko Kaesarea koe tcãà, Koniliase ba kò qãà nea, a gam di qhàòan tciia xg'aea, naka ncàm̀am hãa a tòóku cgoa khóèan hẽéthẽé e. 25 Eẽm ko Petere tcãà kam kò Koniliasem cgoa xg'ae, me nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a dqo̱m̀ me. 26 Me Petere ghùi me a máá: "Táá ẽeta hẽé guu, khóè ra a, a tsáá khamaga ii ke," témé.

27 Eẽm ko kg'ui cgoa me, kam kò tcãà a kái ne khóè ne bóò ne hààra xg'aea. 28 Me bìrí ne a máá: "Gatu igaba tu gatu ka qãèse q'ana hãa, x'áèa nea kgoara máá tama, Juta ba gha c'ẽe zi qhàò zi di ne cgoa xg'ae kana dàra ne sa. Igabam Nqari ba x'áí tea, táá méér cúí khóè ga q'ano tama ia kana kg'amaga di i ta ma tcii guu sa, 29 khama ẽer ko khóèan tséèa mááèa kar kò xguì tamase kg'ama hàà. Khamar ko ncẽeska tẽè, dùú sar

tciia mááèa sa," témé. 30 Me Koniliase ba xǫa a máá: "4 cáḿan
ncẽe nqáéa koe, ncẽe x'aèan nqoana di kaga, ra kò hãa a ko
tirim nquum koe còrè, kam kò kúúga tcą̀à qgáíkom khóè ba
cookg'aia te koe hàà téé, 31 a máá: 'Koniliaseè, tsari còrèa ne
komsanaèa, i tsari aban Nqarim cookg'ai koe tc'ẽe-tc'ẽeseèa.
32 Ke nxãaska Jopa koe *c'ẽe khóèan* tsééa úú naka i Simone ba
síí dtcàrà, ncẽe ko Petere ta ma tciiè ba. Simonem khòo tséé-
kg'aom x'áé koem hàna, ncẽe tshàa-dxoom qàe koe x'ãèa ba,'
tam méé. 33 Ra kò nxãaskaga kúúga khóèan tsáá koe tsééa úú,
tsi qãèse hẽé a hààraa. Ta ncẽeska wèéa ta ga ncẽe koe hàna
Nqarim cookg'ai koe, a ko hàà komsana wèéan ẽe X'aigam
Nqarim x'áè tsia, tsi ko hàà kg'ui i," tam méé.

34 Me kò nxãaska Petere tshoa-tshoa a kg'ui cgoa ne a máá:
"Tseeguan kagar ko *ncẽeska* bóòa q'ãa, Nqari ba khóèan tãákase
qgóó tama sa, 35 igaba wèés qhàòs koe, wèém ẽe ko q'áò Me,
a ko ẽe tchàno ii sa kúrú bam ko Gam koe qãèse hààkagu.
36 Q'ana tu hãa, Iseraele di ne khóè ne koem kò kg'uian tsééa
úúa hãa sa, Jeso Krestem koe guua tòókuan di qãè tchõà nem
kòo xgaa-xgaa, ncẽe X'aigam *Nqari* ba wèéa ne di Me e di i.
37 Eẽ tchõà nea kò Galilea koe tshoa-tshoase a síí Jutea koe tsą̀i-
tsą̀ise sa tu q'ana, tcguù-tcguukus ncẽe Johanem kò nxàes koe
guu a, 38 ntam ko ma Nqari ba ma Jesom Nasareta di ba ma
Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hẽé naka qarian hẽéthẽé cgoa ntcą̃á
tcúú sa, ntam ko ma qõòa te a qãèan kúrú sa, naka ẽe wèéa
ne ẽe kò dxãwam ka qgóóèa hãa ne khóè ne wèé nem ko ma
kg'õèkaguan ka, Nqari ba ko Gam cgoa hãa khama. 39 Ta wèéa
ta ga ẽem kúrúa hãas koe nxàea tseegukagu-kg'ao ta a, Juta ne
dim nqõóm koe hẽé naka Jerusalema koe hẽéthẽé e. Cg'õo Me
ne kò, xgàus* koe tceea ba ka, 40 igabam kò Nqari ba nqoana
dim cáḿ ka ghùi Me, a kúrú Mem x'áíse, 41 wèé khóèan koe
tamase, igaba sixae koe ncẽe Nqarim ka ko nxárá tcg'òóèa
xae, nxàea tseegukagu-kg'ao xae gha ii ka, ncẽe ko tc'õó, a
kg'áà cgoa Me xae, x'ooan koem tẽeas qãá q'oo koe. 42 Me kò
x'áè xae e, khóè ne xae gha xgaa-xgaa ka, a Gam ga Me e sa
x'áí, Nqarim ka nxárá tcg'òóèa ba, a ba a gha ẽe kg'õèa ne hẽé
naka x'óóa ne hẽéthẽé dim Xgàra-kg'ao ba ii ba ka. 43 Wèé xu
porofiti xu kò Gam ka nxàea tseegukagu, wèém ẽe ko Gam di
cg'õèan koe dtcòm̀ ba gha qgóóa-máákuan chìbian di hòò sa,"
tam Petere ba méé.

44 Eẽm Petere qanega hãa a ko kg'ui kam kò Tcom-tcomsam
Tc'ẽe ba wèéa ne ẽe kò kg'ui ba komsana ne koe tcãà. 45 Ne
kò Juta di ne dtcòm̀-kg'ao ne, ncẽe ko Peterem cgoa hààraa ne
kaisas ares ka tcãàè, Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba kò abas iise tãá zi
qhàò zi di ne koe igabaga thẽé tcãà khama. 46 Ne kò kóḿ ne ne

* **10:39:** xgàu - Gerika sa ko máá: 'hìi' témé.

ko tãáka xu tạm xu cgoa kg'ui, a ko Nqari ba kaikagu khama. Nxãaskam ko Petere máá: 47 "A c'ẽe ba hàna tshàan gha xguì ba, ncẽe ne khóè ne gha táá tcguù-tcguuè ka, ncẽe Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hòòa ne, sita khama?" témé. 48 Me x'áè, khóè ne gha Jeso Krestem dim cg'õèm cgoa tcguù-tcguuè sa. Ne kò dtcàrà me, cáḿ-coa nem gha x'ãè cgoa ne sa.

11

Petere ba ko xọara mááse Jerusalema koe hànas kerekes koe

1 Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hẽé naka c'ẽe xu dtcòm̀-kg'ao xu Jutea di xu hẽéthẽé kóḿ, tãá zi qhàò zia gataga thẽé Nqarim di kg'uian dtcòm̀a hãa sa. 2 Xu kò nxãaska ẽem ko Petere Jerusalema koe síí ka q'ãe nqãa-qgai khòoèa xu dtcòm̀-kg'ao xu chìbi-chibi me, 3 a xu a máá: "Q'ãe nqãa-qgai khòoè tama xu khóè xu di nquuan koe tsi tcana, a tsi a gaxu cgoa síí tc'õóa," témé.

4 Me Petere ba tshoa-tshoa a wèé gúùan ma qõòa sa chóà máá xu, a máá: 5 "Jopa dim x'áé-dxoom koer kò hàna a ko còrè, kar ko sõokuris q'oo koe bóòkaguè, kaiam qgáím khama iim gúù ba, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa ẽer hàna koe, 4 c'ama ba cgoa ko xòóè ba. 6 Ra kò qãèse ntcáà me, kar kò kg'oo-coan bóò, x'áéan dian hẽé naka qãáka dian hẽé, naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hẽé, naka tsạrán hẽéthẽé e. 7 Ra kò dòm̀ ba kóḿ Me ko bìrí te a ko máá: 'Petereè, tẽe naka cg'õo naka kg'oo,' témé. 8 Ra kò xọa a máá: 'Eẽ ẽe X'aigaè, q'ano tama zi hẽé kana tc'õókuan kg'ano tama zi hẽéthẽéa qanega tíí kg'áḿ-q'oo koe tcãà ta ga hãa,' témé. 9 Me kò dòm̀ ba gaia cám̀ di sa nqarikg'ai koe guu a kg'ui a máá: 'Eẽ Nqarim q'anos iise kúrúas ka táá máá q'ano tama sa témé guu,' témé. 10 Ncẽe sa kò nqoana q'oro kúrúse, si wèés gúù sa gaia séèa ghùiè a nqarikg'ai koe kạbiè. 11 Eẽ x'aè kaga xu kò nqoana xu khóè xu hànar kò hãam nquum koe hàà téé, Kaesarea koe guu a tíí koe tséèèa xu. 12 Me kò *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba bìrí te a máá, táá méér tãákase khóèan qgóó guu naka qõò cgoa xu, témé. Xu kò ncẽe xu dtcòm̀-kg'ao xu 6 xu gataga tíí cgoa qõò, xae síí khóèm dim nquum koe tcãà. 13 Me kò *Koniliase ba* bìrí xae e, moengele bam ma gam dim nquum-q'oo koe bóòa sa, naka gaam moengelem kò ma x'áè me a máá: 'Khóèan Jopa koe tsééa úú naka i Simone ba tcii, Petere ta ko ma tciiè ba. 14 Kg'uia nem gha óágara máá tsi, ncẽe gha tsáá hẽé naka wèés x'áés tsari sa hẽéthẽé kgoara a ke,' tam méé. 15 Eẽr ko tshoa-tshoa a ko kg'ui cgoa ne kagam ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba tcãà cgae ne, ncẽem kò ma kg'aia gatá koe ma tcana khamaga ma. 16 Ra nxãaskaga X'aigam *Jeso* ba nta mééa sa tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽem kò máá: 'Johane ba tshàan cgoa tcguù-tcguua, igaba tu

gha gatu Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa tcguù-tcguuèa,' témé sa.
17 Ncẽè Nqarim kò gatáa cúís aba sa máà ta a, ncẽem kò máà ta
as khama ii sa, gatá ncẽe X'aigam Jeso Krestem koe ko dtcòm̀
ta, ne ra tíí nxãaska dìí raà, Nqarim cgoa ga ntcoeku ra?" tam
méé.
18 Xu ẽe xu ko ncẽe gúùan kóḿ ka táá cúí gúù ga kg'ui, a Nqari
ba dqo m̀ a máá: "Cèè, Nqari ba gáé gatà thẽé tãá zi qhàò zi gha
gane di chìbian koe tcóóse a zi a kg'õèan hòò sa kgoara máána
hãa!" témé.

Kerekes Antioke koe hàna sa

19 Stefanem kò cg'õoès qãá q'oo koe ne kò dtcòm̀-kg'ao ne
tsa i-tsa ise, xgàraè ne kòo khama, ka ne kò nqúù ka qõò,
Finikia koe hẽé, Kupero koe hẽé naka Antioke koe hẽéthẽé e,
a ko Juta ne cúí ne Nqarim di kg'uian bìrí. 20 Igaba i ko c'ẽea xu
hàna, khóè xu Kupero di xu hẽé naka Kurene di xu hẽéthẽé e,
ẽe xu ko Antioke koe hàà ka xu ko gataga thẽé Gerika ne cgoa
kg'ui, a ko X'aigam Jesom di qãè tchõàn xgaa-xgaa ne. 21 Me
kò X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba gaxu cgoa hãa, ne kò kái ne
khóè ne dtcòm̀, a X'aigam *Nqarim* koe ka bise.

22 I kò tchõàn ncẽe Jerusalema koe hànas kerekes koe síí
kóḿse, xu Barenabase ba Antioke koe tsééa úú. 23 Eẽm ko hàà a
ko hàà cgóm̀kuan Nqarim di bóò, kam ko qãè-tcao, a ba a wèéa
ne ga korè, X'aigam Nqarim koe ne gha tseeguse hãa sa, tòón-
tcaoase. 24 *Barenabase* ba kò qãèm khóè me e khama, Tcom-
tcomsam Tc'ẽem ka kò cg'oè cgaeèa ba, kaisa dtcòm̀an kò úúa
ba, ne kò kái ne khóè ne X'aigam *Nqarim* koe óágaè.

25 Me *Barenabase ba* Tareso koe qõò, a síí Saulo ba qaa.
26 A ba a ẽem ko hòò me kaga Antioke koe úú me. Tsara kò
Barenabasea tsara Sauloa tsara nxãaska wèém kuri ba hẽé a
kerekes di ne khóè ne cgoa xg'ae, a kái ne xgaa-xgaa. Ne kò
Nqarim di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne Antioke koe tc'ãà a dtcòm̀-
kg'ao ne ta ma tciiè.

27 Eẽ x'aè ka xu kò c'ẽe xu porofiti xu Jerusalema koe guu, a
xu a ko Antioke koe síí. 28 Me gaxu ka c'ẽem porofitim Agabose
ta ko ma tciiè ba tẽe, a ba a Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè
cgaeèase bìrí ne, kaisas xàbà sa gha wèém nqõó ba xõa cgae
sa. Si kò ncẽe sa kúrúse Kelaodiam ko *Roma koe* tc'ãà-cookg'aia
x'aè ka. 29 Ne xgaa-xgaase-kg'ao ne wèé ne dtcòm̀ku, gane di
kg'õè-q'ooan khama ne gha ma gane ka qõesea ne hùi sa, ncẽe
Jutea koe hàna ne. 30 Ncẽe sa ne kò kúrú, a Barenabasea tsara
Sauloa tsara cgoa aban gane di kaia xu koe tsééa úú.

12

Herote ba ko kereke sa xgàra

1 Gaa x'aè kam kò x'aigam Herote ba tshoa-tshoa a kerekes
di xu c'ẽe xu xgàra. 2 A ba a x'áèan tcg'òó, me kò Jakobom,
Johanem ka káímkhoe ba, ntcàum cgoa cg'õoè. 3 Eẽm ko bóò,
si ncẽe sa Juta ne tcgáí q'oo koe qãè si i, kam kò còoka qõò, a
x'áèan tcg'òó, me Petere ba thẽé qáéè. Cáḿ xu ẽe xua kò péré
gãé-gãe úú tamas pérés ko tc'õóè xu cáḿ xu u. 4 Eẽm ko qgóó
mea xg'ara kam ko qáé-nquum koe tcãà me, me 4 zi xg'ae zi
ncõo-kg'ao xu di zi ka kòreè. Me kò *Herote* bìríse, Paseka dis
kǭès qãá q'oo koem gha khóè ne cookg'ai koe óá me sa.

5 Me kò Petere ba gataga ma qáé-nquum koe kòreè. Igabas kò
kereke sa Nqarim cookg'ai koe qarika còrèan kúrúa máá me.

Petere ba ko qáé-nquum koe guu a kgoaraè

6 Eẽm gha Herote khóè ne koe tcg'òó a úú mem cáḿ dim
ntcùúm cookg'ai koem kò Petere cám̀ tsara ncõo-kg'ao tsara
xg'aeku koe x'óm̀a, a ba a cám̀ tsara táù tsara cgoa qáéèa,
kòre-kg'ao xu ko nquum-kg'áḿ koe hãa, a xu a kò qáé-nquu ba
kòre. 7 Igabam kò kúúga moengelem X'aigam *Nqarim* di ba
gam koe hàà téé, me qáé-nquum q'oo koe x'áà ba x'áà. Me
Petere ba nxaraa ba koe ntcãa-ntcãa, a ghùi me, a máá: "Tẽe
qháése," témé. I táùan q'óḿa ba koe guu a kgoarase. 8 Me
moengele ba bìrí me a máá: "Kg'ónòse naka tsia nxàboa tsi
nxàbo," témé. Me gatà hẽé. Me bìrí me a máá: "Hãa tsarim
qgáí ba naka tsia xùri te," témé. 9 Me Petere xùri me, a tcg'oa
cgoa me. Ncẽe moengelem ka ko kúrúè sa tseegu si i sam kò
c'úùa hãa, sõokuris q'oo koem kòo x'áí sa bóò, tam ko tc'ẽea
khama. 10 Eẽ tsara ko tc'ãà di kòre-kg'aoan nqáé, a ko cám̀
dian nqáé ka tsara ko síí qano dis heke-kg'áḿs koe tcãà, heke-
kg'áḿs x'áé-dxoom koe i ko tcg'oa a sííè sa. Igabas ko kg'ama
cuiaga xgobekg'amsea máá tsara a. Tsara tchàa koe tcg'oa, a
tsara a c'ẽem dàòm cgoa tcg'oa, me moengele ba kúúga guu me.

11 Eẽm ko Petere síí cuiaga bóòa q'ãa kam ko máá: "Ncẽeskar
tseegukaga q'ana hãa, Nqarim Gam dim moengele ba tsééa
óágara hãa sa, hààm gha Herotem tshàu-q'oo koe kgoara te ka,
naka wèés gúùs Juta ne kò nqòò cgae teas koe hẽéthẽé e," témé.

12 Eẽm ko ẽes gúù sa tc'ẽea xg'ara kam ko Marias dim nquum
koe síí, Johanem ka xõò sa, Mareko ta ko ma tciiè ba. Káí ne
khóè nea kò gaa koe xg'aea, a ko còrè. 13 Nquu-kg'áḿ bam
kò xg'áḿ-xg'am kas ko c'ẽes qãàs, Roda ta ko ma tciiè sa síí
komsana. 14 Eẽs ko Peterem dim dòm̀ ba kóḿa q'ãa kagas ko
táá síí xgobekg'ama máá me, a qãè-tcaoan domka qàròa tcãà
q'oo koe, a sa a síí Peterem nquu-kg'áḿ koe tẽe sa nxàe. 15 Ne
bìrí si a máá: "Teme si ko," témé, si gataga cúíga ma bìrí ne,
gaan ga a sa. Ne máá: "Gam dim moengele me e," témé.

16 Me Petere hãa a nquu-kg'áḿ ba xg'áḿ-xg'am. Xgobekg'am
ne kò, a bóò me a kaisase are. 17 Me kò tshàua ba cgoa x'ái
ne, nqoo ne gha ka, me chóà máá ne X'aigam *Nqarim* ma qáé-
nquum q'oo koe tcg'òó mea sa. Me bìrí ne a máá: "Ncẽes gúù sa
méé tu Jakobo ba bìrí, tíí qõe ga ne hẽéthẽé e," témé. Kam ko
tcg'oa, a tãá qgái koe síí.

18 Eẽ i ko q'uu kas ko kaias xháé sa ncõo-kg'ao xu koe tcãà,
Peterem kas dùú sa kúrúsea di sa. 19 Me Herote qaa a táá hòò
me, kam ko kòre-kg'ao xu xgóàse tẽè, a cg'õoè xu gha di x'áèan
tcg'òó. A ba a Jutea koe tcg'oa a Kaesarea koe síí, a síí gaa koe
ãо.

Herotem dis x'oo sa

20 Herote ba kò Turea tsara Sitonea tsara di ne khóè ne
cgoa mẽéku. Gane di tsara nqõó tsara kò Herotem kò tc'ãà-
cookg'aiam qgáìm koe guu a gane di tc'õoan hòò. Kas ko xg'aes
gane di sa Belasetom koe síí, tcom-tcomsam qãàm x'aigam
Herotem di ba, a síí tòókuan dtcàrà.

21 Eẽ kò nxárá tòóèam cáḿ kam ko Herote x'aian di qgáían
hą̃a, a síí x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõó, a khóè ne cgoa kg'ui.
22 Ne kò khóè ne *qãè-tcaoan ka* q'au a máá: "Ncẽea Nqarim dim
dòm̀ me e, khóèm dim tama me e!" témé. 23 *Herote ba kò*
Nqari ba táá dqọm̀a máá, khamam kò Nqarim dim moengele
ba qháése xg'áḿ me, me nxą̀ian ka kg'ooè, a x'óó.

24 Me kò Nqarim dim kg'ui ba càùse a kái.

25 Barenabasea tsara Sauloa tsara kò tsééa tsara kúrúa
xg'ara ka tsara ko Jerusalema koe kąbise, Johane ba tsara ko
séè, Mareko ta ko ma tciiè ba.

Paulom di tsééa ne wèém nqõóm koe (13-28)

Paulom di xgaa-xgaan dis qõòs tc'ãà di sa (13:1–14:28)

13

Barenabasea tsara Sauloa tsara ko tsééa tcg'òóè

1 Antioke koe hànas kerekes q'oo koe xu ko porofiti xu hẽé,
naka xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé xu hàna: Barenabase ba hẽé,
naka Simonem ncẽe ko Nigere ta kò ma tciiè ba hẽé (*ncẽe*
kg'uia i ko kąbiè ne i ko máá, ntcùúm khóè ba témèè ba), naka
Lukiom Kurene di ba hẽé, naka Manaenem ncẽe kò tc'ãà-
cookg'aim Herotem cgoa xg'ae a kaikaguèa ba hẽé, naka Saulo
ba hẽéthẽé xu u kò ii. 2 Hãa a xu a kò X'aiga ba dqọm̀ a ko
tc'õoan carase, kam ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba bìrí xu a máá:
"Nxárá tcg'òóa máá Te Barenabasea tsara Sauloa tsara, naka
tsara tsééan tciia Ra máá tsara síí kúrú," témé. 3 Eẽ xu ko

tc'õoan carase a ko còrèa xg'aras kaga xu ko tshàua xu gatsara koe tòó a tséé̱a tcg'òó tsara a.

Barenabasea tsara Sauloa tsara Kupero koe

4 Gatsara ẽe kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka tséé̱a tcg'òóèa tsara ko Selukia koe qõò, a tsara a gaa koe síí skepe sa q'ábà a tshàam ka nxa̱ma-nxa̱maèam nqõó-coam Kupero dim koe qõò. 5 Tsara Salamise koe síí a gaa koe Nqarim dim kg'ui ba Juta ne di còrènquuan koe xgaa-xgaa. Me Johane ba gatsara cgoa hãa gatsara dim hùi-kg'aom iise.

6 Tshàam ka nxa̱ma-nxa̱maèam nqõóm wèém ẽe ba tsara kò caate, a tsara a nxãakg'aiga Pafose *dim x'áém* koe síí tcãà, a gaa koe Juta dim tsóò-kg'aom cgoa xg'ae, ncẽe kò gataga thẽé tshúù-ntcõa dim porofiti ii ba, Bare-Jeso ta kò ma tciiè ba. 7 Me kò tc'ãà-cookg'aim Seregio Paulom cgoa ko hãa, tc'ẽega kò iim khóè me e. Me Barenabasea tsara Sauloa tsara tcii, Nqarim dim kg'ui bam kò kóḿ kg'oana khama. 8 Igabam ko tsóò-kg'aom Bare-Jeso, Elemase ta ko ma *Gerikas ka ma* tciiè ba ntcoe tsara a, a ba a gataga *tc'ãà-cookg'ai* bam gha dtcòm̀an koe tcg'òó sa tc'ẽe. 9 Me nxãaska Saulom, ncẽe kò gataga Paulo ta ma tciiè ba, Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka ko cg'oè cgaeèa ba qãea tòón tcgái *Elemasem koe* a máá: 10 "Tsáá dxãwam di tsi cóá tseè, wèé zi gúù zi tchàno zi di tsi cg'õo-kg'ao tseè! Wèé kàan x'ooan hẽé naka xhùukuan hẽéthẽé di ka cg'oè cgaea tseè, cuiskaga tsi gáé X'aigam *Nqarim* di dàòan ncẽe tchàno guua hãa tite kàmakama a tamase?

11 "Ncẽeska bóò, X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba tsáá cgoa téé̱a q'aara. Káà tcgái tsi gha, a gha gataga qáòm x'aè ba séè a táá cáḿs di x'áàn hòò a bóò," tam méé. Me kúúga qháésega nqa̱ranqa̱u sa hẽé naka ntcùú sa hẽéthẽé ka cg'áé-kg'aiè, me qõòa nxa̱ma-nxa̱ma a qgóó-hìi me gha khóèan qaa. 12 Eẽm tc'ãàcookg'aim ko dùús kúrúsea sa bóò kagam kò dtcòm̀, xgaa-xgaan ẽe X'aigam *Nqarim* dia ko kaisas are sa tcãà mea khama.

Pauloa tsara Barenabase tsara Antioke Pisidia di koe

13 Pafose koem kò Paulo ba gam ka c'ẽea tsara cgoa skepe sa q'ábà, a Perega koe síí, Pamfilia di i. Me kò Johane síí gaa koe q'aa cgoa tsara a, a Jerusalema koe ka̱bise. 14 Perega koe guus ka tsara kò Antioke Pisidia koe hàna koe síí. Ka tsara ko Sabata dim cáḿ ka còrè-nquum q'oo koe tcãà, a tsara a ntcõó. 15 X'áèan hẽé naka porofiti xu hẽéthẽé di zi tcgãya zi ko nxáráèa xg'ara, ka xu kò còrè-nquum di xu tc'ãà-cookg'ai xu khóèan tséé̱a úú, i síí dtcàrà tsara a, a máá: "Gaxae ka káíkhoea tsaoè, ghùi-tcáókuan dim kg'ui ba tsao kò úúa, ncẽe khóè ne tsao gaam cgoa x'áè kg'oana ba, ne tsao khóè ne bìrí me," témé.

16 Me Paulo ba tẽem ko ka, x'õàa ba cgoa nqookagu ne a máá: "Iseraele di tu khóè tuè, naka gatu c'ẽe zi qhàò zi di tu

hẽéthẽé e, gatu ncẽe Nqari ba ko q'áò tu, komsana te méé tu!
17 Nqarim, Iseraele di ne khóè ne di ba kò gaxae ka xõò ga xu
nxárá tcg'òóa máásea, a ko khóè ne di kg'õèan qãèse qõòkagu,
Egepeto koe ne ko x'ãèa ka, a ba a ko kaisa qarian cgoa gaam
nqõóm koe séèa tcg'òó ne, 18 a ba a kò 40 khama noo kurian
tchàa-xgóós koe gane di kg'óòan qáò-tcaoa máá. 19 A ba a kò
Kanana koe ẽem ko 7 zi qhàò zi cg'õoa xgãá kam ko khóè ne
nqõóan gane di máà, q'õò o ne gha ka.

20 "Wèé zi gúù zi ncẽe zia ko 450 khama noo kurian séè. Me
kò ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koe Nqari ba x'aigan máà ne, i kò
nxãakg'aiga porofitim Samuelem di x'aèan síí tcãà. 21 Ne kò
khóè ne nxãaska x'aiga ba dtcàrà, Me Nqari ba Saulo ba máà
ne, Kishem ncẽe Benjamenem dis qhàòs di ko iim ka cóáse ba,
me 40 kurian tc'ãà-cookg'ai ne. 22 Saulo bam ko x'aigan koe
tcg'òós qãá q'oo koem kò *Nqari ba* Dafite ba x'aiga ba tòó. A
gam ka nxàea tseegukagu a máá: 'Dafitem Jesem ka cóáse bar
hòòa, tcáó-c'õáa te dim khóè me e, tíí ko tc'ẽes gúùs wèé sam
gha kúrú,' témé. 23 Ncẽem khóèm dis qhàòs koem kò Nqari ba
guu a Kgoara-kg'aom Jeso ba Iseraele ne koe tsééa óá, ncẽem
kò ma nqòòkagua khama. 24 Jesom hàà tamas cookg'ai koem
kò Johane ba chìbian koe tcóósean di tcguù-tcguukuan ka wèé
ne khóè ne Iseraele di ne xgaa-xgaa. 25 Eẽm ko Johane tsééa
ba cgoa xg'ara qõò kam kò tẽè a máá: 'Tíí ra dìí ra, ta tu tc'ẽea?
Eẽ tu nqòòkaguèar tama ra a, igaba bóò, C'ẽe ba ko qãáa te koe
hàà, ncẽe nxàbo tcạia ba kgoara gar kg'ano tama ba,' tam méé.

26 "Tíí kíí ga xaoè, a Abrahamam ka cóáse ga xaoè, naka
gatu ncẽe ko Nqari ba q'áò tu, qhàò zi di tuè, kg'uian ncẽe
kgoarasean dia gatá koe tsééa óágaèa. 27 Jerusalema koe x'ãèa
hãa ne khóè ne hẽé naka gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽéa
kò Jeso ba bóòa q'ãa tama kana kóḿa q'ãa tama. Igaba ne kò
chìbi-chibi a xgàra Me, a ne a ko ncẽem dàòm ka porofiti xu di
kg'uian tseegukagu, ncẽe wèé cáḿan Sabata di ka ko nxáráè
e. 28 Táá xu kò q'ãa, dùútsa dàòm ka xu gha chìbi-chibi a cg'õo
Me sa, igaba xu kò Pilato ba dtcàrà, cg'õo Mem gha sa. 29 Eẽ xu
ko Gam ka ko góásea gúùan wèé tseegukagua xg'ara ka xu ko
xgàus* tc'amkg'ai koe xòo Me, a tc'áḿs koe tcãà Me. 30 Igabam
kò Nqari ba x'ooan koe ghùi Me. 31 Me kò gataga kái cáḿan ga
bóòè ẽe kò ko Gam cgoa Galilea koe guu a ko Jerusalema koe
qõò ne ka. Ncẽes noose ga ne gatá di ne khóè ne koe Gam di
ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne e. 32 Tsam ncẽe koe hààraa, hàà
tsam gha qãè tchõàn xgaa-xgaa tu u ka. Nqòòkagukus Nqarim
gatá ka xõò ga xu máàna hãa 33 sam ncẽeska tseegukagua gatá
ka, gaxu di ta cóá ta, Jeso ba x'ooan koe ghùian ka. Ncẽe i

* **13:29:** xgàu - Gerika sa ko máá: 'hìi' témé.

gataga ma cám̀ dim pesalemam koe ma góásea khama a ko máá:
‘Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi i;
Ra ncẽem cáḿ koe guu a Tsarir Xõò Ra a,’
témèè khama. 34 Nqari ba x'ooan koe ghùi Mea, táám gha gaia
ts'óó ka, di tseeguan di kg'uian ga ncẽe e *Baebeles koe ncẽe ko*
máá:
‘Tcom-tcomsa a tseegu di ts'ee-ts'eekg'aikua
ner gha máà tu u,
ncẽe Dafite bar kò gaan ka nqòòkagua a,’
témé e.
35 I gataga c'ẽe koe ncẽeta ma góásea a ko máá:
‘Cuiskaga tsi tcom-tcomsam *Qãàm* tsari ba guu,
nakam ts'óóa hãa tite,’ témé.
36 Dafite ba kò gam di x'aèan ka Nqarim ko tc'ẽea sa kúrú, a ba a
kò x'óó, a ba a gam ka xõò ga xu cgoa kg'ónòè, i tc'áróa ba ts'óó.
37 Igaba Gaam ẽe Nqarim ka kò x'ooan koe ghùièam di tc'áróa
ne kò táá ts'óó. 38 Gaa domka méé xao q'ãa, tíí kíí ga xaoè,
qgóóa-máákuan chìbian dia ncẽem Khóèm Jesom koe hàna sa.
Ncẽe tchõà nea gaan xgaa-xgaa xao o tsam ko ga a. Moshem
di x'áèan *qgóóa qari* ka tu kò táá tchàno tu iise bóòè, 39 igabam
ko wèém ẽe ko *Jesom koe* dtcòm̀ ba Gaam domka tchànom iise
bóòè. 40 Ke méé tu q'õése, nakas táá porofiti xu nxàeas gúù sa
kúrúse cgae tu u guu, ncẽe ko máá:
41 ‘Bóò, gatu ntcoe-kg'ao tu,
are méé tu naka tua x'óóa xgãáse,
hààr gha gatu di xu cáḿ xu ka c'ẽes gúù sa kúrú,
c'ẽe ne khóè ne kòo gaas ka bìrí tu u
ne tu dtcòm̀ tite sa,’ ”
tam Paulo ba méé.
42 Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* còrè-nquum koe
guu a ko qõò, ka ne kò khóè ne dtcàrà tsara a, kạbise tsara
gha a hààkom Sabatam ka gaicara xgaa-xgaa ne sa. 43 Eẽs ko
xg'ae sa qõòa q'aa ka ne kò káí ne Juta ne hẽé, naka Nqari-
tcáóa ne khóè ne ncẽe Juta di cauan koe dtcòm̀a ne hẽéthẽé,
Pauloa tsara Barenabasea tsara xùri, ncẽe ko síí kg'ui cgoa ne,
a korè ne, Nqarim di cgóm̀kuan koe méé ne kg'ama gataga cúí
ma hãa sa tsara.
44 Xùrikom cáḿ Sabata dim ka ne ko wèé ne khóè ne x'áé-
dxoom ẽem di ne hàà ne gha X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóḿ
ka qõòa xg'ae *ne kò cg'orò ne táá síí.* 45 Eẽ ne ko Juta ne xg'ae
zi khóè ne di zi bóò, ka ne ko chìi di tc'ẽean ka cg'oè cgaeè, a ne
a Paulo ba ncọi, a ẽem ko kg'ui zi gúù zi ka ntcoeku cgoa me.
46 Tsara nxãaska Pauloa tsara Barenabasea tsara kgoarasease
xọa xu a máá: “Kg'aia méé tsam ga kò Nqarim dim kg'ui ba
gatua bìrí tu us gúù si i. Igabaga tu xguì Mea, a gataga x'áía

hãa, chõò tama kg'õèan tu kg'ano tama sa, khama tsam gha ncẽeska tãá zi qhàò zi di ne koe síí. 47 Ncẽea X'aigam *Nqarim* ma x'áè tsama hãa ga a khama a máá:
'Tãá zi qhàò zi dim x'áà bar kúrú tu ua hãa,
nxãasega tu gha Tiri kgoarasean nqõóm chõò-q'oo koe úú ka,'
témé," ta tsara méé.

48 Tãá zi qhàò zi di ne ko ncẽe gúùan kóḿ ka ne ko qãè-tcao, a ne a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba dqo̱m̀. Ne kò wèé ne ẽe kò nxárá tcg'òóèa ne chõò tama kg'õèan ne gha hòò ka dtcòm̀.

49 Me kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba wèém nqõóm ẽem koe tsa̱i-tsa̱ise. 50 Igaba ne kò Juta ne tcom-tcomsa zi khóè zi dtcòm̀a hãa zi hẽé, naka x'áé-dxoom di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽé ntcàma ghùi, a khóè ne kúrú, ne Pauloa tsara Barenabasea tsara cgáé-q'oo koe téé, a ne a gane dim nqõóm koe xhàiagu tsara a. 51 Tsara nxãaska gaa koe ga nqàrè tc'amkg'aia tsara di tsharàn qãè-qãe, a tsara a Ikonio dim nqõóm koe qõò. 52 Gatà i ko ii igaba ne kò xgaa-xgaase-kg'ao ne qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè, Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka hẽéthẽé e.

14

Pauloa tsara Barenabasea tsara Ikonio koe

1 Kg'aiga tsara ko hẽé khama tsara ko *Pauloa tsara Barenabasea tsara* Ikonio koe síí còrè-nquum Juta ne dim koe tcãà. Gaa koe tsara kò qarika kg'ui, ne gaa koe káí ne khóè ne Juta di ne hẽé naka Gerika di ne hẽéthẽé dtcòm̀. 2 Igaba ne kò Juta ne ẽe kò dtcòm̀an xguì ne tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne cg'ãè tc'ẽean ka tcãàè, a ne a kò táá dtcòm̀-kg'ao ne cgoa kóḿku. 3 Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* gaa koe tc'ãòa x'aèan séè a hãa, a tsara a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kgoarasea xóé a kg'ui, Me Nqari ba x'áí Gam di cgóḿkuan dim kg'ui ba tseegu me ii sa, qarian máà tsara ka, x'áí zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé tsara gha kúrú di i. 4 Ne kò khóè ne x'áé-dxoom di ne q'aa-q'aaè. C'ẽe nea kò Juta ne cgoa kóḿkua, ne c'ẽe ne x'áè úú-kg'ao tsara cgoa kóḿkua. 5 Qhàò zi di ne hẽé, naka Juta ne hẽé, naka gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽé ne kò qg'áìkua máá tsara a, xgáè tsara ne gha, a nxo̱án cgoa xao tsara a ka. 6 Igaba tsara kò gaas kàa sa bóòa q'ãa, a Lukonia di tsara x'áé-dxoo tsara koe bèe a qgóéa síí, Lusetera hẽé naka Derebe hẽéthẽé di tsara *x'áé-dxoo tsara* koe, naka gatsara x'áé tsara nxa̱ma-nxa̱maa hãa xu x'áé xu koe hẽéthẽé e. 7 A tsara a kò gaa koe qãè tchõàn xgaa-xgaa.

Pauloa tsara Barenabasea tsara Lusetera koe hẽé naka Derebe koe hẽéthẽé e

8 Lusetera koem kò nqàrèa ba koe kò nqo̱ara hãam khóè ba hàna, kg'aiga kò gataga ma ábàèa ba, a xg'aom ko ntcõó a ábàè

ne qõò tama ba. 9 Paulo bam kò komsana ẽem ko ma xgaa-xgaa khama. Me kò Paulo ba qãea tòón tcgáí gam koe, a bóò me me dtcòm̀an úúa hãa kg'õèkagu me gha a. 10 Kam ko q'aua kg'ui cgoa me a máá: "Tẽe naka nqàrè ka téé tchànose!" témé. Me kò gaa x'aè kaga khóè ba tc'ãò ta ma tẽe a tshoa-tshoa a qõò.

11 Eẽ ne ko khóè ne Paulom ncãa kúrús gúù sa bóò ka ne ko Lukonia dis kg'uis cgoa q'au a máá: "Nqárìa ne ncãa xõa-kg'ai ta a, khóèan dis iis koe," témé. 12 A ne a kò Barenabase ba Zese ta ma tcii *nqárìm tc'amaka ka ba*, a Paulo ba Heremese ta ma tcii, kg'ui-kg'ao me e kò ii khama. 13 Me kò peresitim Zesem di ba, ncẽe gam dim tempelem kò x'áé-dxoom cookg'ai koe hãa ba, ghòèan hẽé naka x'aa zi hẽéthẽé óá, heke-kg'áḿs x'áé-dxoom dis koe, gabá hẽé naka khóè ne hẽéthẽéa ko dàòa-mááku zi x'áè úú-kg'ao tsara kúrúa máá kg'oana khama.

14 Igaba ẽe tsara x'áè úú-kg'ao tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara kò ncẽes gúùs ka kóḿ ka tsara ko qgáía tsara tòà q'aa, a khóè ne koe qgóéa síí, a tsara a q'au a máá: 15 "Khóè tuè, dùúska tu ko hẽéa? Gatsam igaba tsam khóè tsam m gatu khamaga ma ka, qãè tchõàn tsam ko óágara máá tu u, cg'ãa-cg'ana zi gúù zi ncẽe zi méé tu guu, naka kg'õèa hãam Nqarim koe kạbise, ncẽe nqarikg'ai hẽé naka nqõókg'ai hẽé naka tshàa ba hẽé naka wèé zi gaan koe hàna zi hẽéthẽé kúrúa ba. 16 Ncẽe nqáéa x'aè kam kò wèé zi qhàò zi guu, zi dàòa zi ẽe zi ko ma tc'ẽe khama ma qõò. 17 Gatà i ii igabam kò nxàea tseegukagu, hàna baa sa, qãè zi gúù zi kúrúan ka, a ba a nqarikg'ai koe guu a túúan máà tu u, naka tc'õoan ko tcuùè x'aèan hẽéthẽé e, a ba a kò tcáóa tu tc'õoan cgoa xg'ãàkagu, a qãè-tcaokagu tu u," tam méé. 18 Ncẽeta xáḿ kg'uian tsara ko kg'ui igaba i kò qaria máá tsara a, xgáè-kg'am ne tsara ga sa, dàòa-máákuan kúrúa máá tsara an koe.

19 Nxãaska ne ko c'ẽe ne Juta ne Antioke koe hẽé naka Ikonio koe hẽéthẽé guua ne xg'ae sa kg'uia tàà *a máá, Pauloa tsara tshúù tsara a, témé*. Ne kò Paulo ba nxọ́án cgoa xg'áḿ, a ne a x'áé-dxoom ka tchàa za tcéèa tcg'òó me, x'óóa baa, ta ne kò tc'ẽea khama. 20 Igaba ẽe xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ko qàea ba koe nxạma-nxạma me kagam ko tẽe, a ba a x'áé-dxoom koe kạbise. Xùrikom cáḿ kam ko gabá hẽé naka Barenabase ba hẽéthẽé tsara Derebe koe qõò.

Pauloa tsara Barenabasea tsara ko Antioke koe kạbise

21 A tsara a gaam x'áé-dxoom koe qãè tchõàn xgaa-xgaa, a kái xgaa-xgaase-kg'aoan hòò. Nxãaska tsara ko Lusetera koe hẽé naka Ikonio koe hẽé naka Antioke koe hẽéthẽé kạbise. 22 A tsara a síí xgaa-xgaase-kg'aoan qari-qari, a ntcàm ne, dtcòm̀an koe ne gha qgóóa qari ka. Tsara bìrí ne a máá: "Kái xgàrakuan

koe méé ta hãa naka nxãatama Nqarim di x'aian koe tcãà," témé. 23 Ne kò kaia xu wèés kerekes koe nxárá tcg'òóa máése. A ne a còrè a tc'õoan carase a ne a Nqarim cookg'ai koe tòó xu, ncẽe Gam koe xu dtcòm̀a hãa ba.

24 Eẽ tsara ko Pisidia tchoaba ka tsara ko Pamfilia koe hàà, 25 a ko Perega koe *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaa, ka tsara ko Atalia koe xõa. 26 A tsara a kò gaa koe guu a skepes cgoa Antioke koe síí, ncẽe khóè ne kò gaa koe *còrèa máá tsara a koe* a ne a kò Nqarim di cgóm̀kuan di qarian dòm̀ q'oo koe tsééa úú tsara a, tséés ẽe tsara kò *ncẽeska* xg'ara-xg'ara hãas koe.

27 Gaa koe tsara ko tcãà ka tsara ko kereke sa xg'ae-xg'ae, a tsara a wèé gúù ẽem Nqari ba kúrú cgoa tsaraà nxàe, naka Nqarim ma tãá zi qhàò zi di ne heke-kg'áḿs dtcòm̀an di sa kgoara máána hãa sa. 28 Gaa koe tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao ne cgoa qáòm x'aè ba séè a hãa.

Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)

15

1 Xu kò c'ẽe xu khóè xu Jutea koe guu a *Antioke koe* dtcòm̀-kg'ao ne síí xgaa-xgaa, a kò máá: "Moshem di x'áè-kg'áḿan ka xao ko q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ne xao cuiskaga kgoaraè tite," témé. 2 Ncẽe sa kò Paulo ba hẽé naka Barenabase ba hẽéthẽé tsara kúrú tsara ntcoeku cgoa xu, a qarika tẽèku cgoa xu. Tsara kò Paulo ba hẽé naka Barenabase ba hẽéthẽé tsara, c'ẽe xu dtcòm̀-kg'ao xu cgoa nxárá tcg'òóè, Jerusalema koe xu gha qõò ka, a x'áè úú-kg'ao xu hẽé naka kaia xu koe hẽéthẽé síí ncẽes tẽès ka kg'ui ka.

3 Si kò kereke sa tsééa tcg'òó xu, xu ko Finikia koe hẽé naka Samaria koe hẽéthẽé tcãà, a xu a nxàe, nta ne ma tãá zi qhàò zi di ne Nqarim koe kạbisea hãa sa. Ncẽe tchõà nea kò wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne kúrú ne kaisase qãè-tcao. 4 Eẽ xu ko Jerusalema koe tcãà ka xu kò kereke sa hẽé naka x'áè úú-kg'ao xu hẽé naka kaia xu ka hẽéthẽé qãèse hààkaguè. A tsara a kò ẽem Nqari ba gatsara koe kúrúa hãa zi gúù zi wèé zi nxàe. 5 Igaba ne kò c'ẽe ne dtcòm̀-kg'ao ne ncẽe kò Farasai xu dis xg'aes koe hãa ne tẽea-téé a máá: "*Nqõóm di zi qhàò zi di* ne méé ne q'ãe nqãa-qgai khòoè, naka nea bìríè Moshem di x'áè-kg'áḿan méé ne qgóóa qari sa," témé.

6 Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hẽé naka kaia xu hẽéthẽé xu ncẽes tchõà sa xg'aea máá a nxàe. 7 Me kò Petere kaias nxàes qãá q'oo koe tẽea-téé a bìrí xu a máá: "Tíí ka c'ẽe xaoè, q'ana xao hãa me kò kg'aiaka x'aè ka Nqari ba gatu xg'aeku koe nxárá tcg'òó sa kúrúa hãa, tíí kg'áḿ koe ne gha tãá zi qhàò zi di ne guu a qãè tchõàn kóḿ sa, a ne a dtcòm̀ ka. 8 Nqarim ncẽe khóèm

dis tcáó sa q'ana ba ko x'áí ne, qãèsem ko hààkagu ne sa, Tcomtcomsam Tc'ẽe ba máà ne ka, ncẽem kò sixae ka hẽé khama.
9 Sita hẽé naka gane hẽéthẽé xg'aeku koem kò cúí q'aa-q'oo ga táá kúrú, gane di tcáóa nem kò dtcòm̀an cgoa q'ano-q'ano khama. 10 Dùús domka xao ko Nqari ba kúrúa bóòa máá? Dùús domka xao ko xgaa-xgaase-kg'ao ne qg'áó koe jokoan xòó, ncẽe gaxae kana gaxae ka xõò ga xu xu kò gaan dcẽé ka tààè e? 11 Igaba xae ko tseeguan kaga dtcòm̀, cgóm̀kuan X'aigam Jesom di ka ta gha gane khamaga ma kgoaraè sa," tam méé.

12 Xu wèé xu khóè xu nqoo, a Barenabasea tsara Pauloa tsara komsana, tsara ko ma x'áí zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé ma nxàe sa, ẽem kò Nqari ba tãá zi qhàò zi di ne koe gatsara ka kúrúa zi. 13 Eẽ tsara ko kg'uia xg'ara kam ko Jakobo xo̱a a máá: "Tíí ka c'ẽe xaoè, komsana te xao: 14 Simone ba ko nxàe, me ma Nqari ba ma tãá zi qhàò zi di ne ma kg'aia dàra hãa sa, gaa zi koem gha cg'õèa ba domka khóè ne nxárá tcg'òóa mááse ka. 15 Kg'uian porofiti xu di igabaga i ko ncẽes gúùs cgoa dtcòm̀ku, ncẽe i ma ncẽeta ma góáèa koe, *ncẽem ko Nqari ba máá*:

16 'Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koer gha ka̱bise,
a Ra a gha Dafitem dim nquu ba ka̱base tshào, ncẽe cg'áéa ba.
Eẽ cg'áéa hãa xòèa ba Ra gha gaia tshàoa ghùi,
a gha kúrú me me tchànose téé,
17 nxãasega ne gha ẽe qaùa ne khóè ne X'aigam *Nqari* ba qaa ka,
naka wèé ne tãá zi qhàò zi di ne hẽéthẽé e,
ncẽe cg'õèa Te ka ko tciiè ne.
18 Nqarim ko ma kg'ui i,
ncẽe ko ncìísega ncẽe zi gúù zi nxàea tcg'òó zi q'ãaèa ba,' tam méé.

19 Gaa domkaga ra bóòa tcg'òóa, a ko còo dis ka ko máá: Ncẽè tãá zi qhàò zi di ne kò Nqarim koe ka̱bise ne méé ta táá xgáè ne guu. 20 Igaba méé xae góá máá ne, naka ne táá kúrú mááseèa nqárìan máàèa hãa zi gúù zi tc'õó guu, naka nea gataga táá cg'áràn kúrú guu, naka nea táá chúú-chuuèa kg'oo-coan di kg'òóan kg'oo guu, naka nea táá c'áòan tc'õó guu. 21 Ncìísega i ko Moshem di x'áèan x'áé-dxoo xu koe xgaa-xgaaè, ncẽe i ko ma còrè-nquuan koe wèé Sabatan ka nxáráè khama," tam méé.

Tcgãyas dtcòm̀-kg'ao ne ko góá mááè sa

22 Ka xu ko nxãaska x'áè úú-kg'ao xu hẽé, naka kaia xu hẽé, naka wèés kereke sa hẽéthẽé bóò i qãè e, cám̀ khóè tsara ne gha xg'aes koe guu a nxárá tcg'òó, a Paulo ba hẽé naka Barenabase ba hẽéthẽé tsara cgoa Antioke koe tsééa úú sa. Jutasem ncẽe kò Baresabase ta ma tciiè ba hẽé naka Silase

ba hẽéthẽé tsara kò nxárá tcg'òóè, ncẽe kò dtcòm̀-kg'ao ne ka kaisase tcommèa hãa tsara. 23 Ka xu ko tcgãyas ncẽeta ma góásea hãa sa gatsara cgoa tséé a úú, ncẽe ko máá:

"Gaxae x'áè úú-kg'ao xae hẽé naka kaia xae hẽéthẽéa ko, gataga gatu ka káíkhoe ga xae ko tsgám̀kagu tu u, gatu dtcòm̀-kg'ao tu tãá zi qhàò zi di tu, Antioke koe hẽé, Siria koe hẽé, naka Kilikia koe hẽéthẽé hàna tu, a xae a ko máá:

24 Gaxae ka c'ẽea xua gaxae dis xg'aes koe tcg'oara hãa sa xae kóḿa hãa, a xu a kg'uian cgoa tcg'ome tcúú tua, a tshúù-tshuu tc'ẽe tua sa, gaxae x'áèan máà xu tama koe. 25 Gaa domka xae xg'ae a dtcòm̀kua, a cám̀ tsara khóè tsara nxárá tcg'òóa, a gatu koe tséé a úúa hãa, gaxae di tsara ncàm̀-khoe tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara cgoa tsara gha qõò ka, 26 khóè tsara ncẽe kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem domka gatsara di kg'õèan cg'oè-cg'oegam qgáìm koe tcana hãa tsara. 27 Gaa domka xae ko Jutase ba hẽé naka Silase ba hẽéthẽé tsara gatu koe tséé a úú, síí tsara gha ncẽe koe xae góáa hãas gúù sa kg'áḿa tsara ka chóà máá tu u ka. 28 Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hẽé naka gaxae hẽéthẽéa kò bóò i qãèa máá xaea hãa, táá méé xae cúí gúù qóḿ ga xgàmkagu tu u guu sa, ncẽe zi gúù zi gatu koe ko qaase zi ka oose, ncẽe ko xùri zi: 29 táá méé tu kúrú mááseèa nqárìan ko máàè tc'õoan tc'õó guu, naka tua c'áòan tc'õó guu, naka tua táá chúú-chuu a cg'õoè kg'oo-coan kg'oo guu. Naka tua gataga táá cg'áràn kúrú guu. Ncẽe x'áè-kg'áḿan tu kò ko xùri ne tu gha ko qãèse hẽé. Qãèse tu hãa."

30 Eẽ xu ko tséé a tcg'òóè ka xu kò Antioke koe síí tcãà, a xu a kò gaa koe khóè ne xg'ae-xg'ae, a tcgãya sa máà ne. 31 Eẽ ne ko nxárá si ka ne kò ghùi-ghui-tcáókuan di kg'uian qãè-tcaoa máá. 32 Ka tsara kò Jutasea tsara Silasea tsara, porofiti tsara a kò ii khama qáò x'aèan séè a dtcòm̀-kg'ao ne cgoa kg'ui, a ghùi-ghui tcáó ne, a qari-qari ne. 33 Eẽ tsara kò gaa koe x'aèan séèa hãa, ka tsara kò dtcòm̀-kg'ao ne ka tòókuan cgoa tséé a kạbiè, a tsara a kò gane ẽe kò tséé a úú tsara hãa ne koe kạbise. 34 [Igaba i ko Silase ba qãèa máá gaa koem gha qaù sa.]

35 Igaba tsara ko Pauloa tsara Barenabasea tsara Antioke koe qaù, ncẽe gatsara hẽé naka kái ne khóè ne c'ẽe ne hẽéthẽé kò X'aigam *Nqarim* di qãè tchõàn xgaa-xgaa koe.

Paulom di xgaa-xgaan dis qõòs cám̀ di sa (15:36–18:22)

Paulo ba hẽé naka Barenabase ba hẽéthẽé tsara ko qõòa q'aa

36 Cg'orò cáḿan qãá q'oo koem kò Paulo Barenabase ba bìrí a máá: "Hààn tsam kạbise naka tsama síí wèé xu x'áé-dxoo xu koe gatsam ka c'ẽe ne kabi, ncẽe tsam kò X'aigam dim kg'ui ba

xgaa-xgaa hãa xu, naka bóò nta ne ma hãa sa," témé. 37 Me
kò Barenabase tc'ẽe, Johanem ncẽe Mareko ta kò ma tciièm
cgoa tsara ga qõò sa. 38 Igabam kò Paulo tc'ẽe a bóò, i qãèa
máá tsara tama gatsara cgoam gha qõò sa, Pamfilia koem kò
q'aa cgoa tsara a, a kò táá còoka tsééa qõò cgoa tsara a khama.
39 Kas kò kaisas ntcoekus tshúù sa tẽe, tsara kò gaa koe ga q'aa.
Me Barenabase ba Mareko ba séè, a ba a Kupero koe skepes
cgoa qõò. 40 Me Paulo Silase ba nxárá tcg'òóa mááse, a ba a
xgoaba, ne kò dtcòm̀-kg'ao ne còrèa máá tsara a, Nqarim di
cgóm̀kuan gha hãa cgoa tsara a ka, 41 tsara kò Siria hẽé naka
Kilikia koe hẽéthẽé tcana nqáé a kò gaa koe kereke zi qari-
qari.

16

Timoteo ba ko Pauloa tsara Silasea tsara cgoa qõò

1 Me kò Paulo gataga Derebe koe qõò, a síí Lusetera koe tcãà.
Gaa koem kò c'ẽem xgaa-xgaase-kg'aom Timoteo ta kòo ma
tciiè ba x'ãèa, ncẽe xõòs kò Juta dis qhàòs di ii, a dtcòm̀-kg'ao
sa ii, me xõò ba Gerika dis qhàòs di ii ba. 2 Dtcòm̀-kg'ao ne
Lusetera hẽé naka Ikonio hẽéthẽé di nea kò ko qãè zi gúù zi
gam ka kg'ui. 3 Me kò Paulo ba tc'ẽe, Timoteom gha xùri me
sa, khamam kò séè me a q'ãe nqãa-qgai khòo me, Juta ne ẽe
zi nqõó zi koe hàna ne domka, xõò ba Gerika me e sa ne kò
wèéa ne ga q'ana hãa khama. 4 Eẽ xu ko ma x'áé-dxoo xu koe
ma qõòa te khama xu kò ma x'áè úú-kg'ao xu hẽé naka kaia xu
Jerusalema koe hàna xu hẽéthẽé xu kúrúa hãa x'áèan bìrí ne, a
xu a qarika méé ne qgóó o sa bìrí ne. 5 Zi kò kereke zi dtcòm̀an
koe qari-qariè, a wèé cáḿ ka càùse.

Paulom dis bóòkaguè sa Teroa koe

6 Xu Ferugia hẽé naka Galatia hẽéthẽé di xu xg'aeku xu koe
qõò, Asia dim xg'aekum koe xu ga kg'ui ba xgaa-xgaa sam kò
Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba cara xua hãa khama. 7 Eẽ xu ko Misia
dim xg'aekum koe cúù, ka xu kò Bitunia dim xg'aekum koe
xu gha tcãà sa x'ãà máá, igabam kò Jesom dim Tc'ẽe ba táá
kgoara máá xu. 8 Khama xu kò Misia dim xg'aekum koe tcana
nqáé, a Teroa dim x'áé-dxoom koe síí. 9 Eẽm ntcùúm kam kò
Paulo Maketonia dim khóèm dis x'ái sa bóòkaguè, me téé-tẽe
a ko dtcàrà me a ko máá: "Tchoaba naka Maketonia koe hàà
hùi ta a," témé. 10 Eẽm ko Paulo ẽes x'ái sa bóòa xg'ara ka xae
kò qháése Maketonia koe xae gha síí sa kg'ónòsea máá, gaa koe
xae gha qãè tchõàn síí xgaa-xgaa ne sam kò Nqari ba tciia máá
xaea hãa sa xae kò bóòa tcg'òóa khama.

Filipi koes ko Lidia Jesom koe dtcòm̀

11 Teroa koe xae ko skepes cgoa guu ka xae kò tchànose
Samoterake koe qõò, a xùrikom cáḿ ka Neapolise koe síí.
12 Gaa koe xae kò guu a Filipi koe síí tcãà, kaiam x'áé-dxoom
Maketonia dim xg'aekum di ba, Roma dim nqõóm di qarian
dòm̀ q'oo koe hãa ba. Eẽm x'áé-dxoom koe xae kò cg'orò cáḿ-
coan séè.
13 Sabata dim cáḿ ka xae kò *x'áé-dxoom dis* heke-kg'áḿs koe
tcg'oa, a tshàam koe síí, còrè di qgáìa ne ko gaa koe hàna, ta
xae kò tc'ẽea khama. Khóè zi ẽe kò gaa koe xg'aea hãa zi cgoa
xae kò ntcõó a kg'ui. 14 Gazi ka c'ẽe sa kò Lidia si i, Tiatira dim
x'áé-dxoom di sa, Nqari ba kòo còrè sa, ncẽe kò ko ncọà a tcạàko
qgáían t'õè x'ámágu sa. Paulom ko kg'ui zi gúù zis kò qarika
komsana, Nqari ba kò xgobekg'am tcáó sia hãa khama. 15 Eẽ
ne ko gasá hẽé naka gas dim x'áé-q'oom di ne hẽéthẽé tcguù-
tcguuè, kas ko x'áéa sa koe tciia úú xae e, a máá: "Ncẽè X'aigam
Nqarim koe dtcòm̀ar khóèr ii sa xao kò bóòa hãa ne méé xao
nxãaska x'áéa te koe hàà, naka tíí cgoa hãa," témé. A kò qarika
dtcàrà xae e, xae síí cgae si.

Pauloa tsara Silasea tsara qáé-nquum koe

16 C'ẽem cáḿ ka, ẽe xae xóé a ko còrè dim qgáìm koe qõò ka
xae kò qãàs cgoa xg'ae, ncẽe kò tc'ẽean úúa sa, hààko zi gúù zi
gha nxàe di i sa, ncẽe kò ko hààko kúrúse zi gúù zi nxàean ka
gas ka q'õòse ga ne kái marian kúrúa máá sa. 17 Ncẽes cóá sa
kò Pauloa xae q'aua xùri, a ko máá: "Ncẽe xu khóè xua kaisase
tc'amaka hãam Nqarim di xu qãà xu u, ncẽe ko kgoarase tu gha
di dàòan ka bìrí tu u xu," témé. 18 Kái cáḿa nes kò séè a ncẽes
gúù sa kúrú, me Paulo xg'aì a ba a kạbise a dxãwa tc'ẽe ba bìrí
a máá: "Jeso Krestem cg'õè kar ko bìrí tsi, a ko máá, gas koe
méé tsi tcg'oa," témé. Me dxãwa tc'ẽe ba gaa x'aè kaga tcg'oa
cgae si.

19 Eẽ xu ko q'õòsea xu bóòa q'ãa, gaicara xu marian hòò tite
sa, ka xu ko Pauloa tsara Silasea tsara qgóó a x'ámágu dis qgáìs
koe úú, tc'ãà-cookg'ai xu koe. 20 Eẽ xu ko Roma di xu kaia xu
cookg'ai koe síí cgoa tsara a ka xu kò máá: "Ncẽe tsara khóè
tsara Juta tsara a, a ko x'áé-dxoom koe ncõoan kúrú, 21 a tsara
a ko gataga tãá cauan khóè ne xgaa-xgaa, Roma di ta khóè ta
di x'áèan koe tc'ẽese tama a, ta dtcòm̀ m tama," témé.

22 Si kò xg'aes khóè ne di sa thẽé qaru cgae tsara a, xu kò
Roma di xu kaia xu qgáían méé tsara tcg'òó cgaeè naka qoaè sa
x'áè. 23 Eẽ tsara ko thõòkase xg'áḿmèa xg'ara ka tsara kò qáé-
nquum koe tcãàè, me kò kòre-kg'ao ba qãèse méém kòre tsara a
sa x'áèè. 24 Eẽm kò máàèa hãa x'áèa nem kò tséékagu, a ba a
kò q'oo koe hànam qáé-nquu-coam q'oo koe tcãà tsara a, a hìi-
tcúríán koe nqàrèa tsara qáéa ntcòo.

25 Ntcùú nqáè ka tsara ko Pauloa tsara Silasea tsara còrè, a Nqari ba ciian nxáèa máá, xu kò c'ẽe xu khóè xu qáéèa kò hãa xu kóḿ tsara a. 26 Si kò kúúga kaias cgùrus nqõóm di sa kúrúse, si kò qáé-nquum ko tc'amkg'aia sa koe tshàoèa hãas tshoa-tshoase-q'oo sa kọri, i kúúga wèé qáé-nquuan di kg'áḿan xgobekg'amse, i wèém khóèm di táùan kgoarase. 27 Eẽm ko qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba tẽe kam kò bóò i qáé-nquum di kg'áḿan xgobekg'amsea hãa, kam ko ntcàu ba tsgúùa tcg'òó a cg'õose ka hẽé, khóè xua qgóéa hãa, tam kò tc'ẽea hãa khama. 28 Igabam kò Paulo ba kaisase q'au a máá: "Táá tshúù gúù kúrú cgaese guu, wèéa xae ga ncẽe koe hànа ke," témé.

29 Me qáé-nquum dim khóè ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa dtcàrà a qháése tcãà, si kò cgùru sa tcãà me, me kò Pauloa tsara Silasea tsara nqàrè-kg'am koe cg'áé. 30 A ba a tchàa koe tcg'òó tsara a, a tẽè tsara a, a máá: "Khóè tsaoè, dùú sa ra gha kúrú a nxãasega *Nqarim di* kgoarakuan hòò?" témé. 31 Tsara xọa me a máá: "X'aigam Jesom koe dtcòm̀, tsáá hẽé naka x'áéa tsi di ne hẽéthẽé tu, nxãaska tu gha kgoaraè ke," témé. 32 Ka tsara kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba gabá hẽé, naka wèé ne ẽe kò gam x'áé koe hàna ne hẽéthẽé bìrí.

33 Eẽm ntcùúm kagam kò qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba séè tsara a, a síí gatsara di chìbian xg'aà-kg'am, ne kò gaa x'aè kaga gabá hẽé naka gam dis x'áé-q'oos di ne hẽéthẽé tcguù-tcguuè. 34 A ba a gam dim nquum koe úú tsara a, a tc'õoan máà tsara a. Gabá hẽé naka gam dis x'áé-q'oos di ne hẽéthẽéa kò qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè, ncẽeska ne Nqarim koe dtcòm̀a hãa khama.

35 Xùrikom *cáḿ ka* ntcùúkg'ai cgoa di x'aè ka xu kò Roma di xu kaia xu x'áèan pirisean cgoa tsééa úú ncẽe kò máá: "Eẽ tsara khóè tsara kgoara naka tsara qõò," témé e. 36 Me qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba gaa kg'uian Paulo ba bìrí a máá: "Kaia xu ncãa kgoaraè méé tsao di x'áèan tcg'òó, ke tsao ncẽeska tòókuan cgoa tcg'oa naka qõò," témé.

37 Igabam kò Paulo bìrí xu a máá: "Khóè ne cookg'ai koe ne kò xg'áḿ tsam m, qãèse tẽèa cgáé-cgae naka chìbi-chibi tsam m tamasega, Roma di tsam khóè tsam m igaba, a kò qáé-nquum koe tcãà tsam m, ka xua ko ncẽeska ts'ãà ka tcg'òó tsam m sa tc'ẽe? Cuiskaga a! Gaxu méé xu hàà naka hàà gaxu ka tcg'òó tsam m," témé.

38 Pirise xua kò Roma di xu kaia xu ncẽe kg'uian bìrí. Eẽ xu ko Roma di tsara khóè tsara ii sa kóḿ ka xu kò q'áò, 39 a xu a hàà qgóóa-máákuan dtcàrà, a tcg'òó tsara a, a dtcàrà tsara a, x'áé-dxoom koe tsara gha tcg'oa sa. 40 Tsara ẽe tsara ko qáé-nquum koe guu ka Lidia sa dàra, ka tsara kò gaa koe dtcòm̀-kg'ao ne cgoa xg'ae, a tsara a ghùi-ghui tcáó ne ko kg'uian máà ne, a xgoaba.

17

Tesalonika koe

1 Eẽ tsara ko *Pauloa tsara Silasea tsara* Amfipolise hẽé naka
Apolonia hẽéthẽé tchoaba ka tsara kò síí Juta ne dim còrè-
nquum Tesalonika koe hàna hãam koe tcãà. 2 Me Paulo caua ba
a kò ii khama síí còrè-nquum q'oo koe tcãà, a nqoana xu cáḿ
xu Sabata di xu séè a qarika khóè ne cgoa kg'ui, *Nqarim di zi*
Tcgãya zi koe guu a. 3 A ba a kạbi, a bìría kg'ónò ne, qaase i ko
Krestem *ncẽe nqòòkaguèa* ba méém xgàrase naka ba x'ooan koe
tẽe sa. Bìrí nem kò a máá: "Jesom ncẽer ko bìrí tu u ba, Gaam
Krestem ga Me e," témé. 4 Ne kò c'ẽe ne *Juta ne* ncẽe kò ncẽe
gúùan kóḿ ne kaisase nxùrù-tcáóa máá Pauloa tsara Silasea
tsara xùria ne. Kaias xg'aes Nqari ba ko còrè ne Gerika ne di sa
hẽé, naka kái zi khóè zi tc'amaka hàna téé-q'ooan di zi hẽéthẽé
e kò ii.

5 Igaba ne kò c'ẽe ne Juta ne tau di ne e khama ne kò c'ẽe ne
khóè ne dàòan qàe koe x'ãèa hãa ne cg'ãè cau ne xg'ae-xg'ae a
tshúùan ghùi. Jasonem dim x'áé ba ne kò qaru cgae, síí ne gha
Pauloa tsara Silasea tsara qaara tcg'òó a khóè ne cookg'ai koe
úú tsara a ka. 6 Igaba ẽe ne kò táá hòò tsara a ka ne kò Jasone
ba hẽé naka c'ẽe ne dtcòm̀-kg'ao ne hẽéthẽé tcéèa tcg'òó, a x'áé-
dxoom di xu tc'ãà-cookg'ai xu koe úú ne, a q'au a máá: "Khóè
tsara ncẽe kò ko nqõó ba tshúù-tshuu tsara ncẽeska ncẽe koe
hàna, 7 me Jasone ba x'áéa ba koe tciia tcãà tsaraa hãa. Xu ko
wèéa xu ga *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram di x'áè-kg'áḿan
xguì, a kò máá: 'C'ẽem X'aigam Jeso ta ko ma tciiè ba hãa,' "
témé. 8 Eẽ ne ko khóè ne hẽé naka tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽé
ncẽes gúù sa kóḿ ka ne kò kaisase xg'aì. 9 Xu *kaia xu* Jasone
ba hẽé naka c'ẽe ne hẽéthẽé surutakagu, a guu ne ne qõò.

Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe

10 Eẽm ntcùúm kaga ne kò kúúga dtcòm̀-kg'ao ne, Pauloa
tsara Silasea tsara Berea koe tsééa úú. Eẽ tsara ko síí ka tsara
kò Juta ne dim còrè-nquum koe tcãà. 11 Berea di ne khóè ne
ko qãè ne khóè ne e Tesalonika di ne khóè ne ka t'õè-tcáó ne,
khama ne kò kg'ui ba wèé tcáóa ne ka séèa mááse, a ne a kò
Nqarim di zi Tcgãya zi wèé cáḿ ka nxárá, Paulom kg'uia hãas
tseegu ii sa ne kò bóò kg'oana hãa khama. 12 Ne kò kái ne
dtcòm̀, kái zi khóè zi tcom-tcomsa zi Gerika di zi hẽé naka kái
xu khóè xu Gerika di xu hẽéthẽéa kò dtcòm̀.

13 Igabaga ẽe ne ko Juta ne Tesalonika koe hàna ne Paulom
ko Nqarim dim kg'ui ba Berea koe xgaa-xgaa sa kóḿ, ka ne
kò gaa koe síí, a síí ncõoan ghùi. 14 Ne nxãaska dtcòm̀-kg'ao ne
Paulo ba tshàa-dxoom qàe koe qháése tsééa úú, igaba tsara kò
Silasea tsara Timoteo tsara Berea koe qaù. 15 Eẽ kò Paulo ba
úúa tòó xu khóè xua kò Atene noose qõò cgoa me, a síí Berea

koe kạbise, Silasea tsara Timoteoa tsara méé tsara qháése síí cgae me di x'áè-kg'áḿan cgoa.

Paulo ba Atene koe

16 Eẽm kò Paulo qanega Atene koe Silasea tsara Timoteoa tsara qãà hãa, kam kò ẽem ko x'áé-dxoom koe i kúrúa mááseèa hãa nqárìan cg'oèa hãa sa bóò ka kaisase tshúù-tcao. 17 A ba a kò ko wèé cáḿ ka còrè-nquum koe Juta ne hẽé, qhàò zi di ne ncẽe Nqari ba kò ko còrè ne hẽé, naka khóè ne ncẽe kò ko wèé cáḿ ka gúù zi ko x'ámáguèm qgáìm koe nqáé ne hẽéthẽé cgoa qarika kg'ui. 18 Xu kò gataga thẽé c'ẽe xu Epikuria hẽé naka Setoike hẽéthẽé *di sara dtcòm̀ sara* di xu q'ãa-kg'ao xu ntcoeku cgoa me. C'ẽe xua kò ko máá: "Dùús tc'amkg'ai koe ba gáé ko ncẽem khóè ba kg'ui?" témé. Xu c'ẽe xu xọa a máá: "Kúrúa mááseèa nqárìan kam ko kg'ui khama i xám̀," témé. Paulo ba kò ko Jesom ka hẽé naka x'ooan koe tẽes ka hẽéthẽé xgaa-xgaa domka xu kò ko ncẽeta méé khama. 19 Ne nxãaska tc'ãà-cookg'ai xu dis xg'aes Areopago ta ko ma tciiès cookg'ai koe séè a úú me, a máá: "Q'ãa kg'oana ta hãa, dùútsa xgaa-xgaas kạbas ka tsi ko kg'ui sa. 20 C'ẽe zi gúù zi ẽe ta ko kóḿ tsi tsi ko nxàe zia gatá koe are-aresa zi i, ta dùú zi ko nxàe sa q'ãa kg'oana," ta ne méé. 21 Wèé ne x'ãè-kg'ao ne Atene di ne hẽé naka tãá xu nqõó xu koe guua ne khóè ne, ncẽe kò gaa koe x'ãèa hãa ne hẽéthẽéa kò ko tc'ẽe, gane di x'aèan ne gha kạbase ne ko nxàe a ko kóḿ zi gúù zi koe nqáékagu sa.

22 Me kò nxãaska Paulo ba Areopagom dis xg'aes nqáè koe tẽe a téé a máá: "Gaxao khóè xao Atene di xao koer ko wèé zi dàò-kg'áḿ zi koe bóò, dtcòm̀an xao úúa hãa sa. 23 Eẽr kòo caate gatu dim x'áé-dxoom koe kar kò ẽe tu ko còrè zi qgái zi bóò kar kò altaram ncẽeta ma góásea hãa ba bóò: 'NQARIM C'ÚÙSEA HÃAM DI BA,' ta ko méée ba. Tu kò dìím ii sa tu c'úùa hãa igaba còrè Me, ra ko ncẽeska Gam kar ga bìrí tu u sa tc'ẽe.

24 "Nqarim ga Me e, ncẽe nqõómkg'ai hẽé naka wèé zi gúù zi gaam koe hãa zi hẽéthẽé kúrúa hãa ba. X'aigam nqarikg'ai hẽé naka nqõómkg'ai hẽéthẽé di ba, khóèan tshàu ka kúrúèam tempelem koe x'ãè tama ba, 25 kana c'ẽe gúù ko qaa khóè khama ma khóèan tshàu ka kúrúa mááè tama ba, Gabá ko wèé khóèan ga kg'õèan hẽé naka sónòan hẽé naka wèés gúù sa hẽéthẽé máà khama. 26 Cúím khóèm koem guu a *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi kúrúa hãa, wèém nqõóm koe zi gha x'ãè ka, Me x'aèan hẽé naka hàà zi ko x'ãè qgáìan hẽéthẽé q'aa-q'aa máá zia hãa. 27 Nqari ba ne gha nqòòan úúa hãase qaa ka, a gha c'ẽedaoka ẽe ne ko qaa Me ka hòò Me. Gatàm ma gatá wèé ta ka nqúù tama igaba. 28 Ncẽe ta ko c'ẽea ta méé khama a ko máá:
'Gam koe ta kg'õèa, a ko qõòa te, a hàna hãa.'

Ncẽe ne ko gatu di ne dqọm̀-kg'ao ne méé a ko máá,
‘Gatá igaba ta thẽé Gam di ta cóá ta a,’
témé khama.
29 “Ncẽe ta Nqarim di ta cóá ta ii, ka méé ta táá tc'ẽea
máá, Nqari ba khóèan tshàu ka kúrúèa hãa, kana t'õè nxọ̃án
tcạàko hẽé naka seleferan hẽéthẽé cgoa kúrúèa hãa, ta tc'ẽea
guu. 30 Nqari ba xg'ao ko khóè ne di tc'irì-tc'irisean bóòa guu,
igabagam ko ncẽeska wèé zi qgái zi koe khóèan bìrí, kúrúa
mááseèa hãa nqárìan méé ne tcg'oaragu, naka gane di chìbian
koe tcóóse sa. 31 Cáḿ bam tòóa hãa, Gam kam gha nqõó ba
bóò q'oo a Gam nxárá tcg'òóa hãam Khóèm cgoa xgàra me ba
khama. Ncẽe sa tseegu si i sam wèé ne khóè ne x'áía hãa,
x'ooan koe ghùia ba ka.
32 Eẽ ne ko Paulo ba kóḿ me ko x'ooan koe ghùièès ka kg'ui,
ka ne kò c'ẽe-kg'áía ne tsạruan kúrú u, igaba ne kò c'ẽe ne
máá: “Gaicara tsi gha ncẽes gúùs ka kg'ui sa ta ko tc'ẽe,” témé.
33 Me nxãaska Paulo gane xg'aeku koe tcg'oa. 34 Igaba xu kò
c'ẽe xu khóè xu hàà cgae me, a xu a dtcòm̀. Gaxu cgoam kò
Dionisio, Areopagom x'áé di ba, xg'aes dim tc'ãà-cookg'ai ba
hẽé naka c'ẽes khóès Damarise ta ko ma tciiè sa hẽé, naka c'ẽe
ne hẽéthẽé hàna.

18

Paulo ba Korinta koe

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Paulo ba Atene koe guu a
ba a Korinta koe qõò, 2 a ba a kò gaa koe Akilam cgoa xg'ae,
ncẽe kò Juta dis qhàòs di ii ba, Ponto koe kò ábàèa ba, me kò
gam dis khóès Perisilas cgoa Italea koe guu a kạbasega hààraa,
Kelaodiase ba kò wèé ne Juta ne ẽe Roma koe hãa ne méé ne
tcg'oa di x'áèan tcg'òóa hãa khama. Me kò Paulo gaa koe síí
xg'ae cgoa khara a, 3 a ba a kò síí hãa cgoa khara a, a tséé
cgoa khara a, gakhara khamam kò ko ma xgàuèko nquu-coan
kúrú khama. 4 Wèé cáḿan Sabata di kam kò ko còrè-nquuan
koe khóè ne cgoa qarika kg'ui, a ba a kò ko Juta ne hẽé naka
Gerika ne hẽéthẽé tchàno dàòan x'áí.
5 Eẽ tsara ko Silasea tsara Timoteoa tsara Maketonia koe
síí tcãà kam kò Paulo qãè tchõàn xgaa-xgaa koe tcãàn tcáó,
a kò Juta ne Jesom ka nxàea tseegukagua máá, *nqòòkaguèam*
Krestem ga Me e sa.
6 Igaba ẽe ne kò Juta ne Paulo ba ntcoe, a ne a ko cg'ãèse gam
ka kg'ui, kam kò qgáía ba di tsharàn qãè-qãe, a ba a bìrí ne a
máá: “Gatu tcúú koe i cúíaga c'áòan cg'oèa hãa, tíí ra tchàno ra
a. Ncẽe koe guus kar ko tãá zi qhàò zi di ne koe qõò,” témé.
7 Me Paulo ba còrè-nquum koe guu, a ba a c'ẽem khóèm Titio
Juseto ta ko ma tciièm dim nquum ncẽe kò qàea ba koe hãam
koe síí tcãà, ncẽe kò ko Nqari ba còrè ba. 8 Ne kò còrè-nquum

dim tc'ãà-cookg'aim Kerisepo ba gam x'áé-q'oo di ne hẽéthẽé cgoa X'aigam koe dtcòm̀. Ne kò káí ne c'ẽe ne Korinta koe kò x'ãèa hãa ne ncẽe qãè tchõàn kóḿ, a ne a kò dtcòm̀, a tcguù-tcguuè.

9 C'ẽem ntcùúm kam kò Paulo X'aigam ka bóòkaguè, Me X'aiga ba kg'ui cgoa me, a ba a máá: "Táá bèe guu, igaba méé tsi kg'ama kg'ui naka táá nqoo guu, 10 Tíí ra tsáá cgoa hãa, i cúí khóè ga gaan di tshàuan tòó cgae tsia hãa tite, ncẽem x'áé-dxoom koer káí ne khóè ne úúa hãa ke," tam méé. 11 Me kò nxãaska Paulo gaa koe kuri ba hẽé naka 6 nxoean hẽéthẽé hãa, a khóè ne Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaa.

12 Igabaga ẽem ko Galio Akaia dim tc'ãà-cookg'ai ba tòóè ka ne kò Juta ne Paulo ba xg'aea máá a qaru cgae, a ne a qhàìs koe úú me, síím gha chìbi-chibiè ka, 13 a ne a kò máá: "Ncẽem khóè ba ko khóè ne qg'ái, a ko máá, Nqari ba méé ne còrè, témé, sita di x'áèan koe qaase tamas gúù sa," ta ne méé.

14 Igaba ẽem Paulo ba kg'ui kg'oana hãa kam ko Galio ba Juta ne bìrí a máá: "Ncẽè gatu Juta tu kò cg'ãè gúùan kúrú dis chìbi sa kana xgóàs chìbi sa kúrúa hãa, ner ga kò komsana tua hãa. 15 Igaba tséékaguèa xu kg'ui xu hẽé, naka cg'õèan hẽé naka gatu di x'áè-kg'áḿan hẽéthẽé di zi tẽè zi i, ke tu gatu bóòa mááse tu ga ma kg'ónò zi sa. Cuiskagar tíí gaa zi di dàòan bóòa tcg'òóa máá tu u tite ke," tam méé. 16 A ba a nxãaska qhàìs koe xhàiagu ne. 17 Ne kò wèéa ne còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim Sosetenese ba qaru cgae. A ne a qhàìs cookg'ai koe xg'áḿ me. Igabam kò Galio ba táá cg'árés kaga nqábé ne.

Paulo ba ko Antioke koe kạbise

18 Paulo ba ko Korinta koe tc'ãòa x'aè-coan dtcòm̀-kg'ao ne cgoa x'ãè, a ba a nxãaska Perisila khara Akila khara cgoa xgoaba a skepes cgoa Siria koe qõò. Eẽm ko Kenkerea koe síís cookg'ai koem kò tcúúa ba dqòm, gaìseam kò hãas gaìses domka. 19 Ne Efeso koe síí tcãà, ncẽe gaa koem kò Paulo síí Peresila khara Akila khara qaù koe. A ba a gabá síí còrè-nquum koe tcãà, a ba a síí Juta ne cgoa qarika kg'ui. 20 Eẽ ne ko khóè ne dtcàrà me, cg'árésem gha hãa cgoa ne sa, kam kò xguì. 21 Igabaga ẽem ko xgoaba kam kò x'áè ne a máá: "Ncèè Nqarim kò ncàm̀a hãa ner gha kạbise cgae tu u," témé. A ba a nxãaska Efeso *dim x'áé-dxoom* koe skepes cgoa qõò.

22 Eẽm ko Kaesarea *dim x'áé-dxoom* koe síí skepes cgoa tcãà, kam ko gaa koe guus ka kerekes *Jerusalema koe hànas koe* síí tcãà, a khóè ne tsgáḿkagu a ba a nxãaska Antioke *dim x'áé-dxoom* koe kạbise.

Paulom di xgaa-xgaan dis qõòs nqoana di sa (18:23–21:16)

Apolose ba Efeso hẽé naka Korinta hẽéthẽé koe

23 Gaa koem kò x'aè-coa séè a hãa, a ba a nxãaska wèém xg'aekum Galatia dim koe hẽé naka Ferugia dim di xu x'áé xu koe hẽéthẽé tcana te, a ko wèé ne xgaa-xgaase-kg'ao ne qari-qari.

24 Me c'ẽem Jutam Apolose ta ko ma tciiè ba, Efeso *dim x'áé-dxoom* koe hàà, ncẽe kò Alekesanteria *dim x'áé-dxoom* koe ábàèa ba. Qãèse ko kg'uim khóè me e kò ii, Nqarim di zi Tcgãya zi kò qãèse q'ana ba. 25 Gatagam kò Nqarim dim dào ba qãèse xgaa-xgaaèa, a ko kgoara-tcaoase kg'ui, a ko Jesom ka tseeguse xgaa-xgaa, Johanem di tcguù-tcguukuan ka cúím kò q'ana igaba. 26 Tshoa-tshoam kò a còrè-nquum q'oo koe kgoarasease kg'ui. Eẽ khara ko Perisila khara Akila khara kg'uia ba kóḿ kaga khara ko x'áéa khara koe séè a úú me, a síí Nqarim dim dàòm ka qãèse cg'oèase bìrí me.

27 Me nxãaska Apolose Akaia *dim xg'aekum* koem gha qõò sa bìríse, ne kò dtcòm̀-kg'ao ne Efeso koe hàna ne hùi me, a tcgãya sa dtcòm̀-kg'ao ne Akaia koe hàna ne góá máá, a kò dtcàrà ne, qãèse ne gha hààkagu me sa. Eẽm ko síí gaa koe tcãà kam kò gane ẽe kò Nqarim di cgóm̀kuan domka dtcòm̀-kg'ao ii ne kaisase hùi. 28 Wèém khóèm cookg'ai koem kòo Juta ne cgoa ntcoeku khama, a *Nqarim di zi* Tcgãya zi cgoa x'áí, Jeso ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

19

Paulo ba Efeso koe

1 Eẽm kò qanega Apolose Korinta koe hãa, kam kò Paulo nqõóm nqáè koe tchoaba a nqáé, a ba a Efeso koe síí tcãà. Gaa koem kò c'ẽe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae. 2 Kam ko tẽè xu a máá: "Xg'ao xao ko dtcòm̀ ka xaoa xg'ao Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hòò?" témé. Xu xo̱a me a máá: "Qanega xae Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka kóḿ ta ga hãa," témé. 3 Me tẽè xu a máá: "Kháé nxãaska xaoa dùútsa tcguù-tcguukus ka tcguù-tcguuèa?" témé. Xu xo̱a me a máá: "Johanem dis tcguù-tcguuku si i," témé. 4 Me Paulo máá: "Johanem dis tcguù-tcguuku sa chìbian koe tcóóse a Nqarim koe ka̱bisean di si i. Khóè nem kò bìrí, Gaam ẽe ko gam qãá q'oo koe hààm koe ne gha dtcòm̀ sa, ncẽe Jeso ba," tam méé.

5 Ncẽe sa xu kò kóḿ ka xu kò X'aigam Jesom di cg'õèan koe tcguù-tcguuè. 6 Eẽm ko Paulo gaxu koe tshàua ba tòó kam kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba tcãà cgae xu, xu tãáka ta̱man ka kg'ui, a xu a porofita. 7 Wèéa xu kò 12 xu khóè xu u.

8 Me kò Paulo ba còrè-nquum q'oo koe tcãà, a gaa koe nqoana nxoean Nqarim di x'aian ka kgoarasease kg'ui, a ko tẽèku a ko xo̱aku cgoa ne. 9 Igaba ne ko c'ẽea ne kóḿan xguì, a

ne a táá dtcòm̀, a ne a ko khóè ne cookg'ai koe *Nqarim dim* dàòm ka cg'ãèse kg'ui. Me kò Paulo ba nxãaska guu ne, a ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu séè, a wèém cáḿ ba Turano dim xgaa-xgaa-nquum koe qarika kg'ui. 10 Ncẽe sa kò cám̀ kurian séè, nxãasega ne gha wèé ne Asia dim nqõóm koe kò x'ãèa hãa ne Juta ne hẽé naka Gerika ne hẽéthẽé X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóḿ ka.

Sekefam di xu cóá xu

11 Me kò Nqari ba Paulom di tshàuan cgoa are-aresa zi x'ái zi kúrú, 12 i kò ẽem kò khùbuan tchùu cgoa qgáían hẽé naka tc'amakam ko hą̃a qgáían hẽéthẽé tsàako ne khóè ne koe séè a úúè, i tcììan guu ne, i dxãwa tc'ẽean tcg'oaragu ne.

13 Xu kò nxãaska c'ẽe xu Juta xu, ncẽe kòo nqõó ba nxąma-nxąma a ko caate xu, gane ẽe kò dxãwa tc'ẽean ka cg'oè cgaeèa ne koe tshoa-tshoa a dxãwa tc'ẽean tcg'òó, X'aigam Jeso Krestem dim cg'õè ba tciian ka, a xu a kò máá: "Jesom cg'õè kar ko x'áè tsi, ncẽe Paulom kò Gam ka xgaa-xgaa ba, a ko máá, tcg'oa," témé. 14 Juta ne dim kaiam peresitim Sekefam di xu cóá xu 7 xua kò ncẽes gúù sa kúrú. 15 Igabam kò dxãwa tc'ẽe ba xǫa xu a máá: "Jeso bar q'ana, a ra a Paulom ka q'ana, ka xaoa gaxao dìí ga xaoa?" témé. 16 Me kò dxãwa tc'ẽean úúam khóè ba nxàì cgae xu, a ba a wèéa xu ga tàà. Xg'áḿ xum kò a thõò-thõo xu, xu kò nquum koe guu a hą̃a tamase qgóéa tcg'oa.

17 Ne kò wèé ne Juta ne hẽé naka Efeso koe x'ãèa ne Gerika ne hẽéthẽé ne ncẽe gúùan q'ãa. Wèéa ne ga kò q'áòs ka tcãàè, i kò X'aigam Jesom di cg'õèan kaikaguè. 18 Ne kò kái ne dtcòm̀, a ne a hàà gane di zi tséé zi ẽe ne kò kúrú zi cg'ãè zi nxàe. 19 Kái ne ẽe kòo tsoòan ka xgaa-xgaase nea kò gane di zi tcgãya zi óágą, a ne a síí wèé khóèan cookg'ai koe dàò zi. Gaa zi tcgãya zi di mari ne kòo nxárá xg'ae ne i 50,000 xu qano mari xu selefera di xu khama noo. 20 Me kò ncẽem dàòm ka X'aigam dim kg'ui ba kaisase càùse a kaisa qarian úú.

Ncõo sa Efeso koe

21 Ncẽe zi gúù zi ko kúrúsea xg'ara kam kò Paulo bìríse, Maketonia hẽé naka Akaia hẽéthẽé koem gha nqáé a Jerusalema koe qõò sa, a máá: "Gaa koer ko síí hẽéa xg'ara ne méér Roma koe síí dàra," témé. 22 Me kò cám̀ tsara hùi-kg'ao tsara gam di tsara, Timoteo ba hẽé naka Eraseto ba hẽéthẽé tsara Maketonia koe tsééa úú. A ba a gabá x'aè-coa ba Asia dim nqõóm koe qaù.

23 Gaam x'aèm ẽem kas kò kaias ncõo sa *Nqarim dim* dàòm ka tcãà. 24 Me kò c'ẽem khóèm Demeterio ta kò ma tciiè ba hàna, seleferan di gúùan kòo kúrú ba, tempelem *c'ẽes nqárìs* Aretamese dis di sere-serean ko seleferan cgoa kúrú ba, i kòo

gam di tséétan kái marian óága *gam cgoa kò kúrú xu* tséé-kg'ao xu koe. 25 Kam ko gaa xu *tséé-kg'ao xu* hẽé naka c'ẽe xu gatà iise ko tséé xu hẽéthẽé tciia xg'ae, a ba a máá: "Khóè xaoè, q'ana xaoa, ncẽes tséés koe xae qguù sa úúa hãa sa. 26 Ncẽeska xao bóò a kóm̀a hãa, ncẽem khóèm Paulo ba kái khóètan qg'áìa hãa sa, Efeso dim x'áé-dxoom koe cúí tamase, igaba wèém nqõóm Asia dim koe ga hẽéthẽé e, a ba a ko tshàu cgoa kúrúèa nqárìa ne nqárì tama a, témé, a tc'ãòa hãa khóètan séèa kạbia hãa. 27 Cg'ãès gúù sa gha hàà kúrúse, sixae dis tséés qãè sa cg'ãacg'ana di iise cúí bóòè tite, igabam gha thẽé tempelem kaias nqárìs Aretameses di ba kg'amaga káà hùise hãa, i gha gataga thẽé gas di dqọm̀mètan, nqõó xu Asia di xu koe hẽé naka wèém nqõóm koe hẽéthẽé kaàkaguè!" tam méé.

28 Eẽ ne ko ncẽes gúù sa kóḿ ka ne kò kaisase xgóà, a ne a tshoa-tshoa a q'au a máá: "Kaia saa Aretameses Efeso di sa!" témé. 29 Me kò kúúga wèém x'áé-dxoo ba kaias tcẽé-tcẽes ka tcãàè. Ne khóè ne kọ̃ètan dim qgáìm koe xg'ae a qàròa tcãà, a ne a kò Paulom cgoa ko qõòa te tsara khóè tsara, Maketonia di tsara, Gaio ba hẽé naka Arisetareko ba hẽéthẽé tsara, kọ̃ètan dim qgáìm koe tcéèa tcãà. 30 Paulo ba kò xg'aes koe tcãà kg'oana, igabaga xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu xgáè-kg'am me. 31 C'ẽe xu tc'ãà-cookg'ai xu Asia dim nqõóm di xu, ncẽe kò gam di ncàm̀-khoe ii xua kò thẽé kg'uian tsééa úú, kọ̃ètan dim qgáìm koe méém táá síí di i.

32 Si kò xg'ae sa dùús ko kúrú sa q'ãa tama. C'ẽe nea kò cúís gúùs ka q'au, ne ko c'ẽe ne c'ẽes ka q'au. Ne kò kái-kg'aise khóè ne dùús domka ne ko ẽe koe xg'aea hãa sa q'ãa tama. 33 Juta ne kò Alekesantere ba xg'aes q'oo koe xàbùa tcãà, ne c'ẽe ne xg'aes di ne dùú sam gha kúrú sa bìrí me. Me kò xọara mááse kg'oana kam kò tshàua ba cgoa dtcàrà, nqoo ne gha sa. 34 Igabaga ne kò Juta me e sa bóòa q'ãa, ka ne ko cám̀ aoaran wèéa ne ga cúí koe ntcoon-kg'áḿ a q'au, a máá: "Aretameses Efeso di sa kaia hãa!" témé.

35 Igabam kò x'áé-dxoom dim góá-kg'ao ba xg'ae sa nqookagu, a ba a máá: "Efeso di tu khóè tuè, wèém khóè ba q'ana hãa*, Efeso dim x'áé-dxoo ba kaia hãas Aretameses dim tempelem dim kòre-kg'ao me e sa, naka nqarikg'ai koe guu a cg'áéa hãas sere-sere sa hẽéthẽé e! 36 Ncẽe zi gúù zia ntcoeè tama, gaa domka méé tu nqooa hãas gúù si i, naka táá c'ẽe gúù ga qháése kúrú guu. 37 Ncẽe xu khóè xu ncẽe tu ncẽe koe óágara xua ts'ãà tama, a xu a gataga gatá dis nqárì sa cóè tama. 38 Khama ncẽè Demeterio ba hẽé naka gam di xu tséé-kg'ao xu hẽéthẽé ko c'ẽem khóèm cgoa ncõoan úúa hãa ne, xu x'aiga-coa xu hàna, i qhàìan xgobekg'amsea. Guu xu naka xu gaa koe síí

* **19:35:** Wèém khóè ba q'ana hãa - Gerika sa ko máá: "Dìí ba gáé c'úùa hãa?" témé.

chìbi-chibiku. 39 Igabaga ncẽè xao kò c'ẽe gúù úúa hãa, ncẽe xao còoka úú kg'oana hãa a, ne xao gha kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe nxàe e. 40 Ncẽe i ma ncẽe cáḿ ka ii khama, ta gha ncẽe kúrúseas gúùs ka kaias cg'ãès q'oo koe hãa. Xo̱ara mááse ga káà a, gaan cgoa ta ga ncẽes tcẽé-tcẽe sa ncèèa mááse e khama," tam méé. 41 Ncẽetam ko mééa xg'ara kam kò xg'ae sa qõòa q'aakagu.

20

Maketonia koe hẽé naka Akaia koe hẽéthẽé e

1 Eẽs ko tcẽé-tcẽe sa chõò kam ko Paulo xgaa-xgaase-kg'aoan tciia xg'ae, a ba a ghùi-ghui tcáó ne, a x'áè ne, a ba a tcg'oa a Maketonia koe qõò. 2 Eẽ xu qgáì xum ko tchoaba, a kò khóè ne káí kg'uian cgoa ghùi-ghui tcáó, a ba a síí Akaia koe tcãà, 3 a gaa koe síí nqoana nxoean x'ãè. Siria koem kò qõò kg'oana kam kò bóòa q'ãa, Juta xu qg'áìkua máá mea hãa sa, khamam kò Maketonia koem gha ka̱bise dis tc'ẽe sa kúrú. 4 Gam cgoa kò hãa xu khóè xua kò Sopaterem Pirom ka cóásem ncẽe Berea koe guua ba hẽé, naka Tesalonika koe kò guua tsara Arisetarekoa tsara Sekumadua tsara hẽé, naka Gaiom Derebe koe ko guua ba hẽé, naka Timoteo ba hẽé, naka Asia dim nqõóm koe ko guua tsara Tigikoa tsara Terofimoa tsara hẽéthẽé e. 5 Ncẽe xu khóè xu kò sixae cookg'ai koe qõò, a síí Teroa koe qãà xae e. 6 Igaba xae kò sixae skepes cgoa Filipi koe guu a qõò, péré gãé-gãe úú tamas pérés ko tc'õóès ko̱ẽs qãá q'oo koe. A xae a 5 cáḿan qãá q'oo koe Teroa koe síí cgae xu, a xae a kò síí gaa koe 7 cáḿan hãa.

Paulom dis dàra sa Teroa koe

7 Tc'ãà dim cáḿ bekem dim ka xae kò hààra xg'ae a xae a péréan tc'õó. Paulo ba kò khóè ne cgoa qarika kg'ui, i nxãakg'aiga síí ntcùú nqáèan tcãà, xùrikom cáḿ kam gha qõò sam kò dtcãasea hãa khama. 8 Eẽ ta kò xg'aea hãam nquum tc'amaka hãam koe i kò káí lampian hànа hãa. 9 Me kò qárí-kg'ao-coam Etiko ta ko ma tciiè ba fensteres koe ntcõe, ncẽe kò Paulom kò ko qáòse kg'ui ka ko kaisase x'óm̀a cg'áé ba. Tc'oms ko tàà me kam kò nqoana dim nquum koe guu a góḿankg'ai koe cg'áé, a síím ko ghùiè ka x'óóa. 10 Me kò Paulo ba xõa, a ba a qárí-kg'ao-coam tc'amkg'ai koe ncemea xòose, a ba a x'õàa ba ka xgábé me, a máá: "Táá q'ae guu, kg'õèam hãa ke," témé. 11 A ba a gaicara tc'amaka hãam nquum koe qaò, a síí péréan tc'õó. Kg'ui cgoa nem ko i nxãakg'aiga síí cáḿan tcg'oa, me xgoaba. 12 Ne kò khóè ne qárí-kg'ao-coa ba kg'õèam hãase *x'áéan koe* séè a úú, a ne a kò kaisase qgài-qgai tcáóè.

Teroa koe guu a Milete koe qõòa ne

13 Xae xgoaba a skepes q'oo koe tcãà a xae a Asose koe qõò,
ncẽe gaa koe xae kò Paulo ba síí skepes cgoa séè kg'oana koe.
Ncẽetam kò ma kg'ónòsea, nqàrè cgoam kò ko gaa za síí khama.
14 Eẽm ko Asose koe síí xg'ae cgoa xae e ka xae ko séè me, a
xae a skepes cgoa Mitilene koe síí. 15 Q'uu dim cáḿ ka xae
kò skepes cgoa qõò, a Kiose koe síí tcãà. Eẽm cáḿ qãá q'oo
koe xae kò tchoaba a síí Samose koe tcãà, a q'uu dim cáḿ ka
Mileto koe síí. 16 Me Paulo Efeso koem gha nqáé a qõò sa bìríse,
nxãasegam gha táá Asia dim nqõóm koe síí qáò x'aèan hãa ka.
Pentekoste dim cáḿ cookg'ai kam gha síí Jerusalema koe tcãà
sam kò qháéa máána hãa khama.

Paulo ba ko Efeso di xu kaia xu cgoa cò̀o di sa kg'ui

17 Mileto koem ko guu kam kò Paulo ba Efeso koe khóèan
tsééa úú, síí i gha kerekes di xu kaia xu tciia máá me ka. 18 Eẽ
xu ko gam koe hàà kam ko bìrí xu a máá: "Q'ana xaoa, ntar kò
ko ma kg'õè sa, wèé x'aèan ncẽer kò gaxao cgoa hàna ka, tc'ãà
dim cáḿ Asia dim nqõóm koer ko hààm koe guu a. 19 Juta ne
kò kúrúa bóò te, a ne a kàa zi ka qarika xgáè te, igabar X'aigam
Nqari ba cg'áré-cg'aresean cgoa hẽé naka tcgáí tshàran cgoa
hẽéthẽé kúrúa máána hãa. 20 *Q'ana xao hãa,* c'ẽe gúù gatuar ga
hùi cgoa tuar kò táá gatu koe chóm̀ sa, igabar kò wèé ne khóè
ne cookg'ai koe hẽé naka x'áéa tu koe ga hẽéthẽé gaan ka xgaa-
xgaa tu u. 21 Juta ne hẽé naka Gerika ne hẽéthẽér qarika bìría
hãa, gane di chìbian koe ne gha tcóóse a Nqarim koe kạ̄bise a
gatá dim X'aigam Jesom koe dtcòm̀ sa.

22 "Igaba bóò, ncẽeskar ko Jerusalema koe qõò Tcom-
tcomsam Tc'ẽem ka chùiè a, gaa koe gha síí kúrúse cgae te sar
c'úùa hãase. 23 Wèém x'áé-dxoom ẽer kò tcãàm koem kò Tcom-
tcomsam Tc'ẽe ba qarika bìrí te, qáé-nquuan koe hẽé naka qóḿ
cgoa qgóókuan hẽéthẽéa tééa máá tea hãa sa. 24 Gatà i ii igabar
kò táá tiris kg'õè sa cgáés iise séèa mááse. Nooase cgáéa máá
teas gúù sa X'aigam Jesom máà tea hãa tsééan xg'ara-xg'ara si
i khama. *Wèé qaria te cgoar ko gaan koe tséé, qàrò-kg'aom* kō̜es
koe ko qàròm khama ma. Ncẽes tséé sa ko khóè ne qarika qãè
tchõàn Nqarim di cgóm̀kuan di ka bìrían di si i.

25 "Q'ana ra hãa, xao gaicara kg'áía te hòò naka bóòa hãa tite
sa, gaxao ncẽe wèéa xao xg'aeku koer kòo qõòa te a ko x'aian
nqarikg'ai di ka xgaa-xgaa xao. 26 Gaa domkar ko ncẽem cáḿ
ka bìría cgáé-cgae xao o, ncẽè c'ẽe-kg'áía tu kò ko aaguse ne i tíí
chìbi tama a gha ii sa. 27 Wèés Nqarim ko tc'ẽe sar bìrí tua, c'ẽe
gúù gar chóm̀-kg'ai tu u tama. 28 Q'õésea méé xao hãa, naka
xaoa wèés xg'aes ghùuan di sa thẽé q'õé. Tcom-tcomsam Tc'ẽe
ba kòre-kg'ao iise gaxaoa tòó xaoa hãa, kerekes Nqarim di sa
xao gha kòre ka, ncẽe Gam di c'áòan kam x'ámáa sa. 29 Q'ana ra
hãa, qõòar hãa koe i gha bèe-beesa ncuutshaan xg'aekua tu koe

hàà tcãà sa, ncẽe cuiskaga ghùuan bóòa guua hãa tite e. 30 Gatu xg'aeku koe ga igaba xu gha kàma zi gúù zi ko kg'ui xu khóè xu guu a tcg'oa, a xu a gha xgaa-xgaase-kg'ao ne *tseeguan dim dàòm koe* tcg'òó, xùri xu ne gha ka. 31 Ke méé tu kókòa hãa! Naka tua tc'ẽe-tc'ẽese, nqoana kurian ncẽe nqáéa hãa kar ko koaba ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé wèéa tu ga tcgáí-tshàran cgoa tchàno-tchano sa.

32 "Ncẽeskar ko Nqarim tshàu q'oo koe tcãà tu u. Gam dim kg'uim cgómkuan di ba méé tu tc'ẽe-tc'ẽese. Ncẽe ba qarian úúa, tshàoam gha ghùi tu u di i, a gha gataga ts'ee-ts'eekg'aikuan máà tu u, wèé ne ẽe Nqari ba máàsea hãa nem ko ma máà khama. 33 C'ẽem khóèm di selefera, kana gauta, kana qgáían gar ncóó ta ga hãa. 34 Gaxao igaba xao q'ana hãa, tiri tshàuan ncẽea ko ẽer tcàoa hãa gúùan máà te sa, naka tíí ka c'ẽea xu tcàoa hãa gúùan hẽéthẽé e. 35 Wèé zi gúù zi ẽer kúrúa hãa zi koer x'áí xaoa, ncẽeta ma tsééan ka méé ta ẽe kg'amka ne hùi sa, naka ta gataga X'aigam Jesom di kg'uian tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽem kòo máá: 'C'ẽem khóè ba c'ẽes gúù sa tcg'òó a máà nea kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa, tchoanà tshàu a séèan ka,' témé sa," tam Paulo méé.

36 Ncẽetam ko mééa xg'ara kam kò wèéa xu cgoa ga qhòm tsi qurù a còrè. 37 Xu wèéa xu ga kaisase kg'ae, a xu a Paulo ba xgábé, a x'obè me. 38 Me kò ma x'áè xua sa kò kaisase tshúù-tcaokagu xu, ncẽe cuiskaga xu gaicara kg'áía ba hòò naka bóòa hãa tite sa.

21

Paulo ba ko Jerusalema koe qõò

1 Eẽ xae ko gaxu cgoa q'aa, ka xae kò skepes cgoa qõò, a xae a tchàno a Kose koe síí, a xùrikom cáḿ ka Rotese koe síí tcãà, a gaa koe guus ka Patara koe qõò. 2 Xae Finikia koe ko qõòs skepe sa sao-xg'ae, a gaas koe tcãà, a qõò. 3 Eẽ xae ko *tshàan ka nxa̱ma-nxa̱maèa hãam nqõó-coam* Kupero *di ba* hòò, ka xae kò dxàe xòè za ntcòo me, a Siria koe qõò, a Ture koe síí tcãà, gaa koes kòo skepe sa ẽes nqàòa hãa zi gúù zi xòo khama. 4 Gaa koe xae kò xgaa-xgaase-kg'ao xu hòò, a xae a kò 7 cáḿan gaxu cgoa hãa. *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di qarian ka xu kò Paulo ba bìrí, táá méém Jerusalema koe nqáé sa. 5 Igaba ẽe i ko gaxae di cáḿan xg'ara ka xae kò xgoaba, a dàòa xae koe qõò. Ne kò wèéa ne ga, khóè zi hẽé naka cóán ga hẽéthẽé, úúa tòó xae e. Ta nxãakg'aiga x'áé-dxoom ka tchàa koe síí, a ẽe ta ko tshàam-kg'áḿ koe síí ka ta kò qúrùa ta cgoa qo̱m̀, a còrè. 6 Xae kò nxãaska x'áè ne a skepes koe tcãà, ne gane x'áéan koe ka̱bise a dìbi.

7 Eẽ xae ko Ture koe guuam dàòm cgoa xg'ara, ka xae kò Petolemaia koe tcãà, a xae a kò sixae ka c'ẽea ne tsgámkagu, a

gane cgoa cúím cáḿ ba hãa. 8 A xae a q'uu dim cáḿ ka xgoaba, a Kaesarea koe hàà, a xae a Filipim dim nquum koe síí tcãà, qãè tchõàn dim kg'ui-kg'ao ba, 7 xu *hùi-kg'ao xu Jerusalema koe kò nxárá tcg'òóèa xu* ka c'ẽe ba, a gam cgoa hãa. 9 Qanega séèè ta ga hãa zi cóá zi 4 zim kò úúa hãa, ncẽe kòo porofita zi.

10 Eẽ xae gaa koe cáḿ-coa xu hãa, kam kò Agabose ta ko ma tciièm porofiti ba Jutea koe guu a hàà. 11 Sixae koem ko hàà kam kò Paulom dim bàne ba séè a nqàrèa ba hẽé naka q'óḿa ba hẽéthẽé qáé, a máá: "Ncẽea Tcom-tcomsam Tc'ẽem ko méé ga a: Ncẽem bànem dim khóèm gha ma Jerusalema di ne Juta ne ka ma qáéè ga a, a ne a tãá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà me," témé.

12 Eẽ xae ko sixae hẽé naka ẽe koe kò hàna ne khóè ne hẽéthẽé ncẽes gúù sa kóḿ, ka ta kò Paulo ba dtcàrà, táám gha Jerusalema koe qõò sa. 13 Igabam kò Paulo xoa ta a, a máá: "Dùú sa tu ko kúrú ncẽe tu ko kg'ae a ko thõò-thõo tcáó te ka? Qáé-nquum koe tcãàèan cúí ra kg'ónòsea máá tama, igaba ra X'aigam Jesom di cg'õèan domka Jerusalema koe x'óóan ga thẽé kg'ónòsea máána," témé. 14 Eẽ ta ko bóò, kg'uia ta tàà mea hãa tite sa, ka ta kò guu me, a máá: "X'aigam *Nqarim* ko tc'ẽe sa méés kúrúse," témé. 15 Eẽ xu cáḿ xu qãá q'oo koe xae kò Jerusalema koe abagu, a qõò. 16 Xu kò c'ẽe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Kaesarea di xu qõò cgoa xae e, a kò Menaso ta ko ma tciièm khóèm Kupero dim x'áé koe úú xae e, kg'aiakam xgaa-xgaase-kg'ao ba, ncẽe xae gha síí x'ãè cgoa ba.

Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcãàè, a Roma koe síí (21:17–28:31)

Paulo ba ko Jakobo ba dàra

17 Eẽ xae ko Jerusalema koe hàà ka ne kò dtcòm̀-kg'ao ne qãèse-hààkagu xae e. 18 Xùrikom cáḿ kam kò Paulo ba sixae cgoa Jakobom koe qõò, xu kò wèé xu kaia xu hànaa. 19 Eẽm ko tsgám̀kagu xua xg'ara kam kò wèés gúùs ẽem Nqari ba gam di tsééan koe guu a qhàò zi di ne koe kúrúa hãa sa cúí cúí qãèse bìrí xu.

20 Eẽs gúù sa xu ko kóḿa xg'ara ka xu kò Nqari ba dqom̀. A xu a nxãaska bìrí me a máá: "Bóò tsi ko, sixae ka qõese tseè, nta noo tcám̀-tcám̀a nea Juta ne xg'aeku koe dtcòm̀a hãa sa, a ne a wèéa ne ga Moshem di x'áèan qgóóa qaria hãa. 21 Tsáá ka ne bìríèa hãa, wèé ne Juta ne ẽe tãá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe hãa ne tsi ko xgaa-xgaa, Moshem di x'áèan ne gha ntcoe sa, a ko bìrí ne, táá ne gha gane di cóán q'ãe nqãa-qgai khòo, kana Jutan di cauan xùri sa. 22 Kháé sa gha nxãaska dùú sa kúrúè? Tseegukaga ne gha kóḿ, hààraa tsi hãa sa. 23 Ke ncẽe xae ko bìrí tsis gúù sa kúrú. Gaìsea hãa xu khóè xu 4 xua ncẽe koe hàna.

24 Ke gaxu cgoa tempelem koe qõò, naka q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa gaxu cgoa tcana máá. Suruta máá xu naka xu gha nxãasega tcúúa xu dqòm. Nxãaska ne gha wèé ne *khóè ne* q'ãa, wèé gúùan ẽe tsáá ka ko nxàeè nea tseegu tama sa, igaba tsi ko Nqarim di x'áèan qgóóa qari sa. 25 Igaba tãá zi qhàò zi di ne ncẽe dtcòm̀a hãa ne: xae tcgãya sa góá máána hãa, sixae ma bóòa hãa sa, a máá, táá méé ne kúrú mááseèa nqárìan ko máàè tc'õoan tc'õó guu, naka nea c'áòan tc'õó guu, naka nea táá chúú-chuu a cg'õoè kg'oo-coan kg'oo guu, naka nea cg'áràn kúrú guu, ta ko méé sa," ta xu méé.

26 Me kò Paulo ba gaa xu khóè xu séè, a ba a xùrikom cáḿ ka gaxu cgoa xg'ae a q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa tcana máá. A ba a tempelem koe tcãà, a nxàe, n-cáḿa i gha gaa q'ano-q'anosean di cáḿan chõò sa, a gataga nxàe, gaxu di dàòa-máákuan gha n-cáḿa kúrúè sa.

Paulo ba ko qáéè

27 Eẽ i 7 cáḿan nqáéa hãa ka xu kò c'ẽe xu Juta xu Asia koe guua xu tempelem koe bóò me; a xu a kò wèé xu khóè xu qg'ái, xu tshàua xu cgoa qgóó me, 28 a q'au a máá: "Iseraele di xao khóè xaoè, hùi xae e! Ncãa ga me e khóèm wèé khóèan ko wèé qgáìan koe xgaa-xgaa ba, gatá di ne khóè ne hẽé, x'áè-kg'áḿan ga hẽé, naka ncẽem qgáìm kaga hẽéthẽé ko tshúù gúùan kg'ui ba, a Gerikan gataga tempelem koe óágara hãa, a gatà hẽés ka ncẽem qgáìm tcom-tcomsa ba cg'ãè-cg'ãea hãa!" témé. 29 Ncẽeta xu kò méé, Terofimom Efeso di ba xu kò Paulom cgoa x'áé-dxoom koe bóòa hãa khama, a xu a kò tc'ẽea máá, Paulo ba tempelem koe tcãà mea, ta tc'ẽea hãa.

30 Me kò wèém x'áé-dxoo ba xháés ka tcãàè, ne khóè ne wèé ne qgóéa xg'ae a tempelem q'oo koe Paulo ba qgóó a tceea tcg'òó, i kò tempelem di nquu-kg'áḿan kúúga tcẽekg'ammè. 31 Paulo ba ne kò cg'õo kg'oana kam ko Roma di xu ncõo-kg'ao xu dim kaia ba bìríè, Jerusalemam wèé ba tshúù qgái koe hãa sa. 32 Kam ko cúí q'oro ncõo-kg'ao xu hẽé naka ncõo-kg'ao di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽé séè, a khóè ne koe qgóéa tcãà. Eẽ ne ko khóè ne ncõo-kg'ao xu cgoa bóò me ka ne kò Paulom xg'áḿ guu.

33 Me kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dim kaia ba gaa koe síí a Paulo ba qgóó a qáé me, a x'áè, cáḿ táùan cgoa méém qáéè sa. A ba a tẽè, dìím ii sa, a gataga dùú sa kúrúa hãa sa. 34 Ne kò xg'aes koe c'ẽe ne cúís gúù sa q'au, ne c'ẽe ne tãá sa q'au. Are sa kò hàna khamam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba táá q'ãa, dùús ko kúrúse sa, a kò gam di xu ncõo-kg'ao xu x'áè, Paulo ba xu gha séè a ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe úú sa. 35 Eẽ xu ko q'ábà qaò dim qgáìm koe síí kam kò *Paulo ba* ncõo-kg'ao xu ka

qgóóa ghùiè, khóè ne di xgóàn ka. 36 Wèéa ne kò xùri me, a kò q'au a ko máá: “Cg'õo me,” témé khama.

Paulo ba ko tééa mááse

37 Eẽ xu ncõo-kg'ao xu gaxu dim x'áém koe tcãà me kg'oana, kam ko Paulo ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tẽè a máá: “C'ẽes gúù sa ra gáé ga kg'ui cgoa tsi?” témé. Me máá: “Gerika sa tsi koáé cèè kg'ui? 38 Kháé tsi nxãaska Egepeto tsi tama tsia, ncẽe kò nqáéa x'aèan ka tshúù sa ghùia tsi, a 4,000 xu cg'õo-kg'ao xu qãáka úúa tsi?” tam ma tẽè me. 39 Me Paulo xǫa a máá: “Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, cgáém x'áé-dxoom dir x'ãè-kg'ao ra. Cgóm̀na guu te nakar khóè ne cgoa kg'ui,” témé.

40 Me kgoara máá me, me Paulo q'ábà ko qaòè qgáì koe tẽèse tshàua ba cgoa khóè xu x'áí, nqoo xu gha ka. Eẽ xu ko qháì ta ma nqoo kam ko Paulo Hebera sa kg'ui cgoa xu, a máá:

22

1 “Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, ncẽeska xao tiris tééa mááse sa komsana, ncẽer ko ncẽeska gaxao cookg'ai koe nxàe sa,” témé. 2 Eẽ xu ko kóḿ me ko Hebera dis kg'ui sa kg'ui cgoa xu ka xu kò kaisase nqoo.

Me nxãaska Paulo ba máá: 3 “Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, a ra a ncẽem x'áé-dxoom koe kaikaguèa, a ra a kò x'áèan àbo ga xu di ka Gamalielem di nqàrè-kg'aman koe qarika xgaa-xgaaè, a kò Nqari ba qarika tsééa máá, gaxao wèé xao ncẽe cáḿ ka ii khama. 4 Xùri-kg'ao ne ncẽem dàòm *Jesom* di ner kò x'ooan koe xgàra, kg'áò-khoean hẽé naka dxàe-khoean hẽéthẽér kòo qáé, a ra a kòo qáé-nquuan koe tcãà a, 5 ncẽem ga ma kaiam peresiti ba hẽé naka kaia xu dis xg'ae sa hẽéthẽé ma nxàea tseegukagua máá tea hãa khama ma. Tcgãya zi Damaseko di xu Juta xu góá mááèa hãa zir kò séè, a ra a Damaseko koe úú, a ra a gaa koe síí khóè ne qáé, a séè a Jerusalema koe óá ne, nxãasega ne gha xgàraè ka.

Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa (Tsee 9:1-19; 26:12-18)

6 “Eẽr ko koaba di x'aè ka Damaseko qàe koe hàà, kam ko kúúga kaisase tcą̀àkom x'áà ba nqarikg'ai koe guu a x'áà-x'aa te, 7 kar ko góḿankg'ai koe cg'áé, a ra a kg'ui ba kóḿ me ko bìrí te a máá: ‘Sauloè! Sauloè! Dùús domka tsi ko xgàra Te?’ témé. 8 Ra tẽè Me a máá: ‘Dìí Tsia X'aigaè?’ témé. Me xǫa te a máá: ‘Tíí Ra Jeso Ra a, Nasareta di Ra, ncẽe tsi ko tsáá xgàra Ra,’ témé. 9 Xu kò tíí cgoa kò hãa xu khóè xu x'áà ba bóò, igaba xu ko táá Gaam ẽe kò tíí cgoa kg'uim di kg'ui-q'ooan kóḿ. 10 Ra tẽè Me a máá: ‘X'aigaè, dùú ra gha kúrú?’ témé. Me X'aigam *Nqari* ba bìrí te a máá: ‘Tẽe, naka tsia Damaseko koe qõò, gaa koe tsi gha síí bìríè wèé zi gúù zi *Tíí* x'áè tsia hãa zi, kúrú tsi gha

zi,' témé. 11 Xu tíí cgoa kò hãa xu khóè xu qgóó hìi a Damaseko koe úú te, x'áàm di tca̱à-q'ooa nea ko cg'õo tcgáí tea hãa khama.

12 "Me kò Ananiase ta ko ma tciièm khóè ba hàà bóò te. Nqari-tcáóam khóèm x'áèan ko komsana me e kò ii, a ba a kò wèé ne Juta ne gaa koe x'ãèa ne ka kaisase tcommèa. 13 Me dxùukg'aia te koe téé a ba a máá: 'Tíí qõe tsi Saulo tseè, bóò gaicara!' témé. Ra kò gaam x'aèm ẽem kaga bóò me. 14 Kam ko nxãaska máá: 'Nqarim gatá ka xõò ga xu di ba nxárá tcg'òó tsia hãa, x'áèa ba tsi gha q'ãa ka, a tsi a tchànom Khóèm *Jeso* ba bóò ka, a Gam kg'áḿ koe guuam kg'ui ba kóḿ ka. 15 Eẽ tsi bóò a kóḿa hãa zi koe tsi gha Gam dim nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii ka, wèé khóèan koe. 16 Ka ncẽeska tsi ko dùú sa qãà? Tẽe naka tsia tcguù-tcguuè naka i chìbia tsi xg'aàra tcg'òóè, tcii cg'õè Me kose,' témé.

Paulo ba ko tciiè a síí qhàò zi di ne xgaa-xgaa

17 "Eẽr ko Jerusalema koe ka̱bise, a ra a ko tempelem koe còrè, kar ko c'ẽes sõokuris ka tcãàè. 18 A ra a *X'aigam Nqari ba* bóò Me ko tíí cgoa kg'ui a ko máá: 'Qháé, naka ncẽeskaga Jerusalema koe tcg'oa, cuiskaga ne Tíí ka nxàea tseegukaguan tsari dtcòm̀a hãa tite ke,' témé. 19 Ra kò xo̱a a máá: 'X'aigaè, ncẽe xu khóè xua q'ana, wèém còrè-nquum koer kò ko tcãà a ko ẽe ko Tsáá koe dtcòm̀a ne qáé, a ra a ko xg'áḿ ne sa. 20 Eẽ i ko Tsarim nxàea tseegukagu-kg'aom Stefanem di c'áòan ntca̱aguè, kar ko tíí ga ra gaa koe tééa-tẽe a ra a ko gaxu cgoa dtcòm̀ku, a kò ẽe ko cg'õo me xu di qgáían kòre,' témé. 21 Me nxãaska X'aiga ba bìrí te a máá: 'Qõò, nqúù kar gha tsééa úú tsi, tãá zi qhàò zi di ne koe ke,' témé," tam Paulo méé.

Paulo ba ko xg'áḿmè, Roma dim khóè me e igaba

22 Xu kò khóè xu Paulo ba komsana, me nxãakg'aiga qõò a síí ncẽeta méé. Xu kaisase q'au a máá: "Ncẽeta iim khóè ba méém nqõómkg'ai koe tcg'òóè, qãè tama ia, kg'õèm gha sa ke," témé. 23 Eẽ xu ko q'au, a ko qgáía xu xaoa q'aa, a ko góḿan dõea ka̱é tc'amaka, 24 kam ko tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim ncõo-kg'ao xu di ba x'áè, me Paulo síí ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe tcãàè, a ba a xg'áḿmèkose tẽèè. *Tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba* kò q'ãa kg'oana, dùús domka xu ko khóè xu ẽeta ma q'au cgae me sa khama. 25 Eẽ xu ko qáéa xòó me, síí xu gha xg'áḿ me ka, kam kò Paulo ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'aim ẽe kò qàea ba koe tẽem ncẽe nqãaka hànas téé-q'oos dim ka máá: "A x'áèa ne kgoara hãa, Roma dim khóèm gha xg'áḿmè sa, ncẽe kg'ui zi cgoa kò táá tẽèè a nxãata ma chìbi-chibiè ba?" témé.

26 Nqãaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim ko ncẽes gúù sa kóḿ kam ko tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe

síí xàà si, a máá: “Nta tsi gha hẽé? Ncẽem khóè ba Roma dim khóè me e ka,” témé.

27 Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba Paulom koe síí, a tẽè me a máá: “Bìrí te, Roma di tsi khóè tsi ii sa?” témé. Me máá: “Eè, gaar ga ra a,” tam ma xǫa. 28 Me nxãaska tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba máá: “Tíí ra kaisa surutan surutaa, nxãasegar gha Roma dim x'ãè-kg'ao ba kúrú ka,” témé. Me Paulo ba xǫa a máá: “Igabar tíí nqõóm dir x'ãè-kg'aor iise ábàèa,” témé.

29 Xu ẽe kò tẽè me kg'oana hãa xu qháése guu me. Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba q'ae, ẽem ko bóòa q'ãa, Paulo ba Roma dim khóèm me e, igabam táùan cgoa qáé mea sa ka.

Paulo ba Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu dis xg'aes koe

30 Ncõo-kg'ao xu dim kaia ba kò qãèse q'ãa kg'oana, dùús kam ko Paulo ba Juta ne ka chìbi-chibiè sa, khamam kò q'uu dim cáḿ ka kgoara me, a ba a x'áèan tcg'òó, kaia xu peresiti xu hẽé naka kaia xu dis xg'ae sa hẽéthẽé xu méé xu xg'ae sa. Me kò nxãaska Paulo ba cookg'aia xu koe óága.

23

1 Me Paulo ba kaia xu dis xg'ae sam qãèse téé a ko tcgáí-q'ooa sa koe bóò koe máá: “Tíí kíí ga xaoè, Nqarim cookg'ai koer q'anos tcáós cgoa tchànos kg'õè sa kg'õèa hãa ncẽes koosega,” témé. 2 Kam ko nxãaska kaiam peresitim Ananiase ba ẽe kò Paulom qàe koe téé-tẽe xu bìrí a máá, xg'áḿ kg'áḿ me méé xu, témé. 3 Me nxãaska Paulo bìrí me a máá: “Nqari ba gha xg'áḿ tsi, tsáá ẽe q'úúse xg'aàèam nquum cgáé-q'oo khama ii tseè! Eẽ koe tsi ntcõe a ko chìbia te bóò x'áèan ma ii khama, igaba tsi ko tsáá ga tsi x'áèan ntcoe, thõò-thõoè méé ra, ta mééan ka,” témé.

4 Eẽ kò Paulom qàe koe téé-tẽe xu kò bìrí me a máá: “Kaiam peresitim Nqarim di ba tsi koáé cgúí?” témé. 5 Me Paulo ba xǫa xu a máá: “Tíí kíí ga xaoè, kaiam peresiti me e sar kò bóòa q'ãa tama; góásea i hãa a ko máá: ‘Táá tc'ãà-cookg'aim tsari ne khóè ne dim ka cg'ãè gúù kg'ui guu!’ téméè khama,” tam méé.

6 Me kò nxãaska Paulo ba, c'ẽea xu Saduke e, xu c'ẽea xu Farasai e sam kò q'ana hãa khama xg'aes cookg'ai koe q'aua tcg'òó a máá: “Tíí kíí ga xaoè, tíí ra Farasai ra a, Farasai khara ka cóáse ra a. Tẽèkus q'oo koer hãa, x'óóa ne gha x'ooan koe tẽe di nqòòa ner úúa hãa khama,” témé.

7 Eẽm ko ncẽeta mééa xg'ara kas ko Saduke xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé xg'aeku koe mẽéku sa tẽe, si xg'ae sa q'aa-q'aase. 8 Saduke xu kòo máá, x'ooan koe tẽe sa káà si i, i moengelean ga káà a, me tc'ẽe ba thẽé káà me e, témé khama. Igaba xu kòo Farasai xu ncẽe gúùan wèé ga hàna sa dtcòm̀. 9 Si

kò kaisas tcẽé-tcẽe sa tẽe, xu c'ẽe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu ncẽe kòo Farasai di ii xu tẽe a kaisase ntcoeku a máá: "Ncẽem khóèm ka xae cúí gúù tshúù ga hòò tama. Kháé dùú sa gha ii, ncẽè c'ẽedaokam kò tc'ẽe ba kana moengele ba kg'ui cgoa mea ne?" ta xu méé. 10 Si xg'ae sa kaisase mẽéku, me tc'amaka hànas téé-q'oos dim ncõo-kg'ao ba q'áò, Paulo ba xu gha séè a tòà q'aas gúùs ka, khamam ncõo-kg'ao xu bìrí, xõa xu gha a síí qarika séèa tcg'òó me, a ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe úú me ka.

11 Xùrikom ntcùúm kam ko X'aigam *Nqari* ba Paulom qàe koe hàà téé a máá: "Tòón tcáó! Ncẽe tsi kò Tíí ka ma Jerusalema koe nxàea tseegukagua khama méé tsi gataga ma thẽé Roma koe nxàea tseegukagu," témé.

Paulom gha cg'õoè dis kàa sa

12 Q'uu i ko ka xu ko Juta xu tcúú qáé, a xu a kaias gaìses cgoa gaìse, cuiskaga xu tc'õó kana kg'áà tite di sa, Paulo ba xu cg'õo tamas cookg'ai koe. 13 Ncẽes gaìse sa kò kúrúa hãa xu khóè xua kò 40 sa nqáéa hãa. 14 Kaia xu peresiti xu hẽé naka *khóè ne di xu* kaia xu hẽéthẽé koe xu kò síí a máá: "Gaìsea xae hãa kaias gaìses cgoa, cúí gúù ga xae xám̀ tite sa, Paulo ba xae cg'õo tamas cookg'ai koe. 15 Ke méé xao ncẽeska gaxao hẽé naka kaia xu dis xg'aes di xu hẽéthẽé ncõo-kg'ao xu dim kaia ba bìrí nakam máà xao o me, gam ka xao qãèse q'ãa kg'oana khama ma kúrúse ná. Sixaea ncẽe koem hàà tamas cookg'ai koe cg'õoa ba kg'ónòsea máána hãa ke," témé.

16 Igaba ẽem ko Paulom ka qõeses dim cóá ba gaas kàa sa kóḿ, kagam ko síí Paulo ba bìrí si, ncõo-kg'ao xu dim x'áém q'oo koe. 17 Me nxãaska Paulo ba c'ẽem tc'ãà-cookg'aim nqãaka hànas téé-q'oos di ba tcii, a bìrí me a máá: "Ncẽem qárí-kg'ao ba séè naka tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú, c'ẽes gúù sam úúa hãa bìrí mem gha sa ke," témé. 18 Me nxãaska séè me, a ba a tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú me. A ba a máá: "Paulom qáéèa ba tséé tea, ncẽem qárí-kg'ao bar gha tsáá koe óá ka, c'ẽe gúùm úúa, bìrí tsi kg'oanam hãa a khama," témé.

19 Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba séè, a dxùukg'aia ba za tcéèa nqáékagu me, a tẽè me a máá: "Dùú sa tsi úúa hãa, bìrí te kg'oana tsi hãa sa?" témé. 20 Me máá: "Juta xu kg'uia xg'aea hãa, dtcàrà tsi xu gha, tsi q'uu ka Paulo ba kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe óága ka, gam ka xu qãèse tẽèa kg'ónò kg'oana khama xu kò hẽé. 21 Igaba táá nqábé xu guu, 40 sa nqáéas xg'aes khóè xu di sa qae mea hãa ke. Gaìsea xu hãa, tc'õó a xu a kg'áà tite sa, cg'õo me tama xu hãas cookg'ai koe ke. Kg'ónòsea xu hãa ncẽeska, a qãà hãa nxàe tsi ghas cúí sa, gaxu dis dtcàràs koe.

22 Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba bìrí me qõò, a q'ãa-q'ãa me, a ba a máá: "Táá cúí khóè ga ncẽe gúùan ncẽe tsi tíí koe xààa hãa bìrí guu," témé.

Paulo ba ko Kaesarea koe úúè

23 Me nxãaska c'ẽe tsara nqãaka hàna téé-q'ooan di tsara tc'ãà-cookg'ai tsara tcii, a bìrí tsara a, a máá: "Kg'ónòse tsao naka 200 xu ncõo-kg'ao xu séè, 70 xu bìi qábì-kg'ao xu hẽé naka 200 xu kg'áó xaose xu hẽéthẽé e, naka xao Kaesarea koe ncẽem ntcùúm ka 9 di x'aè ka qõò, 24 Paulo ba bìian qgóóa máá, nakam nxãasega tc'ãà-cookg'aim Felikisem koe qãèse úúè," témé. 25 A ba a kò tcgãya sa ncẽeta ma góá:

26 "Tíí ra Kelodiase Lisiase ra a,
"Tc'ãà-cookg'aim Felikisem tcom-tcomsa bar ko *góá máá*:
"Tsgámkua ne!

27 "Khóèm ncẽer kò *tcgãyas cgoa tséé úú* ba Juta xu ka qgóóèa, xu kò cg'õo me kg'oana, igabar kò tiri xu ncõo-kg'ao xu cgoa hàà, a hàà hùi me, Roma dim khóè me e sar kò kómna hãa khama. 28 Q'ãa kg'oana ra kò hãa, dùús domka xu ko chìbi-chibi me sa, khamar ko nxãaska gaxu dis xg'aes kaias koe óá me. 29 Ra kò bóò, chìbi-chibi mes gaxu di sa kò gaxu di x'áèan di ii sa, igaba i ko cg'õoèm gha kana qáéèm gha di chìbia ba kg'anoa hãa di chìbian káà a. 30 Eẽr ko ẽem khóèm koe gha hàà kúrúses kàa sa q'ãakaguè, kar ko cúí q'oro tsáá koe tsééa úú me. A ra a gataga ẽe ko chìbi bóò me xu thẽé x'áèan máà, chìbian ẽe xu úú cgoa mea xu gha tsáá koe úú ka," témé.

31 Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu gaxu di zi x'áè-kg'ám zi komsana, a xu a Paulo ba séè a ntcùú ka Antipatirise koe úú. 32 Xu q'uu dim cám ka nqàrè cgoa hàna xu khóè xu, ẽe kò bìian qábìa hãa xu guu xu Paulo ba úú, xu gaxu ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe kabise. 33 Eẽ xu ko bìian qábìa hãa xu khóè xu Kaesarea koe síí, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai-kg'aom koe tcgãya sa tcg'òó a úú, a Paulo ba gam tshàu q'oo koe tcãà. 34 Me tc'ãà-cookg'ai-kg'ao ba tcgãya sa nxárá, a ba a ndakam nqõóm koem guua hãa sa tẽè. Kilikia koem guua hãa sa kò bóòa q'ãase 35 kam ko máá: "Ncẽè chìbi ko bóò tsi xu khóè xu kò ncẽe koe hàà ner gha hàà tsaris tchõà sa kóm," témé. A ba a nxãaska x'áè, Paulom gha Herotem dim nquum x'aian dim koe qãèse qgóó, a q'õéè sa.

24

Paulo ba ko Juta xu ka chìbi-chibiè

1 5 cáman ko nqáé kam kò kaiam peresitim Ananiase ba *Kaesarea koe* síí, c'ẽe xu kaia xu hẽé naka x'áè q'ãa-kg'aom Teretalase ba hẽéthẽé cgoa, a ko síí gaxu ko ma Paulo ba chìbi

bóò sa tc'ãà-cookg'aim koe nxàe. 2 Eẽm ko Paulo ba tciia tcãàè, kam kò Teretalase ba tshoa-tshoa a chìbi-chibi me, a máá:

"Qãè-tcaoa ta máána hãa, qáòm x'aèm ncẽe ta tsáá dòm̀ q'oo koe tòókuan cgoa x'ãèa hãa ba. Tsari tc'ãà-cookg'aia ne kái còoka-kg'õèa-qõòan óágara hãa, sita di ne khóè ne kúrúa kạ̀bi di i. 3 Felikise tsi kaisase tcom-tcomsa tseè, wèé dàòan koe ga hẽé naka wèé za ga hẽéthẽé ta ko ncẽes gúù sa dtcòm̀, wèé qãè-tcaoan cgoa. 4 Igaba nxãaska, nqúù ka tchõà sa úú tamaser ko còrè tsi, tsari qãèan koe tsi gha guu a xòm̀se komsana xae e sa.

5 "Ncẽem khóè ba ta ko bóò me ghạ̃àku-kg'ao me e, a ba a ko wèém nqõóm koe wèé ne Juta ne qg'ái. A ba a gataga Nasareta dis xg'aes dim tcúú me e. 6 A ba a kò gataga tempele bam gha cg'uri-cg'uri di dàòan qaa, ta kò nxãaska qgóó a qáé me. 7 * 8 Tẽèa xam̀a ba ka tsi gha tsáá ga tsi tseeguan hòò, chìbi zi ncẽe zi wèé zi ncẽe xae kò tcee me zi koe," tam méé.

9 Xu kò Juta xu gataga chìbi bóòa ba koe tcãà, a wèé gúùan ẽea tseegu u sa nxàe.

*Paulo ba ko Felikisem cookg'ai koe téé*a *máá*se

10 Eẽm ko tc'ãà-cookg'ai ba kg'uim gha di x'aèan máà me, kam kò Paulo ba kg'ui a máá: "Q'ana ra hãa, tsi ncẽes qhàò sa tc'ãòa kurian tc'ãà-cookg'aia hãa, ra ko qãè-tcaoase cookg'aia tsi koe xọara máá*se*. 11 Thamkase tsi gha nxàea cgáékagu u, 12 ga nqáé tama cáḿan kar kò Jerusalema koe síí ko còrè sa. 12 Tiri xu chìbi-chibi-kg'ao xu kò hòò te nakar cúí khóè cgoa ga tempelem koe ntcoeku tama, kana c'ẽe khóè gar kò còrè-nquuan koe qg'ái tama, kana x'áé-dxoom q'oo koe ga igaba. 13 Gataga xu cuiskaga qãèse x'ái tsi tite, chìbi-chibia xu kò ko máá tes gúù sa. 14 Gatà i ii igaba, xu ko ncẽes gúùs cúís ka tseegu, ncẽe xu ko máá, Nqarim ncẽe sita ka xõò ga xu di bar ko dqọm̀ gaam dàòm ncẽe xu ko tshúù-ntcõa iise séèm ka. Igabagar ko wèés gúùs Moshem di x'áèan koe góáèas koe hẽé naka ncẽe porofiti xu koe góáèas koe hẽéthẽé dtcòm̀. 15 A ra a gataga ncẽe xu khóè xu khamaga ma gaas nqòòs cúís ga sa Nqarim koe úúa hãa, ncẽe x'ooan koe tẽe sa gha ẽe tchàno ne koe ga hẽé naka ẽe chìbiga ne koe ga hẽéthẽé hãa di sa. 16 Ra ko gaa domkaga wèé qaria te cgoa kúrú, Nqari ba hẽé naka khóè ne cookg'ai koe hẽéthẽér gha wèé x'aè ka tchàno tcáóan úúạ hãa sa.

17 "Jerusalema koer kò kái kurian nqáése hàà, tiri ne khóè ne dxàua ner gha máàku zi óágara máá ka, a ra a hàà dàòa-mááku zi kúrú ka. 18 Eẽ ne ko tempelem koe bóò ter ko ncẽeta

---

* **24:7:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uian úúa: "a ta a kò tc'ẽe, sita di x'áèan cgoa ta ga xgàra me sa. 7 Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaiam Lisiase ba hàà a hàà kgãà ka tshàu-q'ooa ta koe séèa tcg'òó me. 8 A ba a ẽe ko chìbi-chibi me ne x'áè, tsáá cookg'ai koe méé ne hàà sa."

hẽé kar ko x'áèan koe ko qaase sa kúrúa hãa. Kaias xg'ae sa kò tíí cgoa hãa tama, i kò tcẽé-tcẽean káà a. 19 Igaba i kò c'ẽe Jutan hàna, Asia dim xg'aekum koe guua a, ncẽe tsáá cookg'ai koe ga kò hààraa a, a hàà chìbia te nxàe, úú ana ra kò hãa ne. 20 Kana ncẽe koe hàna xu igaba méé xu ẽer kò xg'aes cookg'ai koe téé-tẽe ka xu kò dùútsa chìbi sa bóò tea hãa sa nxàe. 21 Cúís gúùs *chìbi-chibi te xu ga ko sa*, ncẽer kò q'au si i, ẽer ko cookg'aia xu koe tẽe ka, a máá: 'X'ooan koe tẽean dis gúù si i, ncẽer tíí gaxao cookg'ai koe chìbian q'oo koe hãa sa,' témé sa," tam méé.

22 Me kò nxãaska Felikisem, ncẽe ko dtcòm̀-kg'aoan di kg'õèan di dàòan ka qãèse q'ana ba gane di còoka-qõòan téékagu, a ba a máá: "Eẽm ko Lisiasem ncõo-kg'ao xu dim tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba hàà ner gha gaxao dis tchõà sa hàà bóò," témé. 23 A ba a kò ẽe nqãaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí, Paulo bam gha kòre sa, igaba méém kgoarasean máà me, naka gam ka c'ẽea xu táá cara guu, gam ko tc'ẽe gúùan máà mea ne.

Paulo ba Felikise khara Derusila khara cookg'ai koe

24 C'ẽe cáḿan nqáéasem kò Felikise ba gam dis khóès Derusilas cgoa hàà, ncẽe Juta kò ii sa. A ba a Paulo ba tcii, a hàà kóḿ me, me ko Jeso Krestem di dtcòm̀an ka kg'ui. 25 Igabaga ẽem ko Paulo ba tchàno sa hẽé naka qgóóse sa hẽé naka hààkos xgàraku sa hẽéthẽé ko bìrí me, kam ko Felikise q'áòs ka tcãàè a ba a máá: "Tc'ãòa i hãa, ke qõò ncẽeska! Eẽr ko x'aèan hòò ner gha síí tcii tsi ke," témé. 26 Eẽm x'aèm kam kò gataga tcoma hãa, Paulom gha ts'ãà ka mari cgoa x'ámá me sa, khamam kòo káíse tcii me kg'ui cgoa mem gha ka.

27 Cám̀ kurian nqáéa kam kò Porekio Feseto ba ntcõó-q'ooan Felikisem di séè, igabam kò Felikise Juta ne hùi kg'oana khamam kò Paulo ba qáé-nquuan koe guu.

25

Paulo ba Fesetom cookg'ai koe

1 Eẽm ko Feseto gam dim xg'aekum koe hàà kam kò nqoana cáḿan qãá q'oo koe Jerusalema koe qõò, Kaesarea koe guu a. 2 Xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthẽé gam cookg'ai koe síí x'áíse, a xu a Paulom di chìbian nxàe, a Feseto ba dtcàrà, 3 Paulo bam gha Jerusalema koe úú sa, kàa sa xu kò kg'ónòa, dàòm q'oo koe xu gha cg'õo me di sa khama. 4 Me kò Feseto ba xo̧a a máá: "Paulo ba Kaesarea koe qgóóèa, ra ko tíí ga ra thẽé gaa za qõò. 5 Ke guu naka xu gaxao di xu kaia xu c'ẽe xu tíí cgoa qõò, naka gaa za síí khóè ba chìbi-chibi, ncẽè c'ẽe gúù tshúùm kò kúrúa ne," témé.

6 Eẽm ko 8 kana 10 cáḿan nqáé tama cáḿan Jerusalema koe hãa kam kò Kaesarea koe qõò, a q'uu dim cáḿ ka qhàìs koe

síí ntcõó-q'ooa ba koe ntcõó, a ba a x'áèan tcg'òó, Paulom gha cookg'aia ba koe tciia óáè sa. 7 Eẽm ko Paulo hàà ka xu ko Jerusalema koe guua xu Juta xu hàà téέa nxa̱ma-nxa̱ma me, a kái zi chìbi zi qóḿ zi tcee cgae me, ncẽe tseegukagu tama xu hãa zi.

8 Me nxãaska Paulo xo̱ara mááse a máá: "Cúí chìbi ga ra kúrúa hãa tama, Juta ne di x'áèan ntcoean koe, kana tempelem koe ga igaba, kana *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram koe ga igaba," témé.

9 Me Fesetom, ncẽe Juta ne ko hùi kg'oana ba Paulo ba bìrí a máá: "Jerusalema koe qõò sa tsia ko tc'ẽe, a tsi a síí cookg'aia te koe téé, a chìbian ncẽe xo̱ara mááse?" témé.

10 Me Paulo xo̱a a máá: "Ncẽeskar Kaesaram dis qhàìs koe téé-tẽe, ncẽe gaa koe méér ga ko hàà xo̱ara máásekagùè koe. Cúí gúù tshúù gar Juta ne koe kúrúa hãa tama, ncẽe tsáá ga tsi ma thẽé t'õèse q'ana khama. 11 A ncẽè chìbigar kò ii, x'óó ra gha sa ko qaas chìbi sa, ner x'óó sa xguìa hãa tite, igaba ncẽè chìbi ne ko bóò te qgái kò káà ii ne i cúí khóè ga qari úú tama, gane tshàu q'oo koe i gha tcãà te di i. Kaesara bar ko dtcàrà mááse!" témé.

12 Eẽm ko Feseto gam dis xg'aes cgoa chóà xg'ara kam ko nxàe a máá: "Kaesara ba tsi dtcàrà máásea, khama tsi gha Kaesaram koe qõò," témé.

Paulo ba Ageripa khara Berenise khara cookg'ai koe

13 Cg'orò cáḿ-coan qãá q'oo koe khara kò x'aigam Ageripa ba hẽé naka Berenise sa hẽéthẽé khara Kaesarea koe hàà, a síí Feseto ba tsgáḿkagu. 14 Kái cáḿan khara ko gaa koe hãa kam kò Feseto ba Paulom dis tchõàs ka x'aiga ba chóà cgoa, a ba a máá: "Ncẽe koem c'ẽem khóè ba hàna Felikisem ka qáé-nquum koe qaùèa ba. 15 Eẽr ko Jerusalema koe síí ka xu ko kaia xu peresiti xu hẽé naka kaia xu Juta ne di xu hẽéthẽé chìbi-chìbi me, a xu a dtcàrà te, chìbiga me e, tar gha méé sa. 16 Ra ko bìrí xu, Roma ne dis kg'óòs tama si i sa, khóèm gha khóè ne máàè, qanegam chìbi ko bóò mem khóèm cgoa q'oaku naka máàèa baa chìbian koe x'aèan hòò naka xo̱ara mááse tamas cookg'ai koe sa. 17 Eẽ xu ko ncẽe koe xg'ae, kar kò tchõà sa táá ão-ão, igabar kò q'uuan ka qhàìs koe síí ntcõó-q'ooa te koe ntcõó, a ra a khóèm gha óágaè di x'áèan tcg'òó. 18 Eẽ xu ko chìbi ko bóò me xu tẽe a ko kg'ui ka xu ko táá cúí gúù kaga chìbi-chìbi me tíí ko nqòòa hãa a. 19 Gaan téé-q'oo koe xu ko kg'ama kg'uian úúa ntcoeku cgoa me xu kòo o, gaxu dis dtcòm̀s ka naka Khóèm x'óóam ka hẽéthẽé e, Jeso ta ko ma tciiè ba, ncẽe Paulom kò máá kg'õèam hãa, témé ba. 20 Aagusear kò hãa, ntar ga ma chìbian ẽe ma xùri dàò sa, khamar kò tẽè me, Jerusalema koe qõòa nem ko tc'ẽe sa, a gaa koe síí chìbian xo̱ara mááse sa.

21 Eẽm ko Paulo dtcàrà mááse, Kaesaram dis bóòs koem gha úúè sa, kar ko x'áè, qgóóèm gha sa, ra nxãakg'aiga Kaesaram koe síí tsééa úú me," tam méé.

22 Me nxãaska Ageripa Feseto ba bìrí a máá: "Tíí kar ncẽem khóè ba kóḿ kg'oana," témé. Me xǫa a máá: "Q'uu ka tsi gha kóḿ me," témé.

Paulo ba Ageripam cookg'ai koe

23 Xùrikom cáḿ ka khara kò Ageripa ba hẽé naka Berenise sa hẽéthẽé khara hàà, x'ai-x'áísean cgoa, a khara a hàà komsanan dim nquum koe tcãà, tc'amaka hãas téé-q'oos di xu ncõo-kg'ao xu cgoa, naka q'ãaèa xu khóè xu x'áé-dxoom di xu hẽéthẽé cgoa. Fesetom di x'áè-kg'áḿan kam kò Paulo óágaè. 24 Feseto ba ko máá: "X'aigam Ageripa ba hẽé, naka wèé ne khóè ne ncẽe koe gatsam cgoa hãa ne hẽéthẽé tuè, ncẽem khóè ba tu ko bóò! Wèé ne khóè ne Juta di nea còrè tea gam ka, Jerusalema koe hẽé naka ncẽe *Kaesarea* koe hẽéthẽé e, a ko q'au cgae te, táá méém ga qanega kg'õèas gúùs ka. 25 Ra bóò me cúí gúù ga kúrúa hãa tama, x'oo sam ga kg'anoa a, igabam ko nxãaska x'aiga-dxoom Roma dim koes gha tchõà sa úúè sa dtcàrà mááse, ra nxãaska bóò Roma koer gha úú me sa. 26 Igabar cúí gúù ga úú tama, gam kar gha x'aiga-dxoom tiri ba góá máá a. Khamar gaa domkaga óága mea wèéa tu cookg'ai koe, gataga kaisase tsáá x'aiga tsi Ageripa tsi cookg'ai koe, nxãasegar gha ncẽe xùri dàòan di xǫan koe c'ẽes gúù sa hòò, a nxãan ka góá ka. 27 Bóòr ko i káà hùi i khama, qáéèam khóè ba tsééa úúa ne, chìbi-chibièam ko mááès gúù sa qãèse nxàe tamase," tam méé.

26

1 Me kò nxãaska Ageripa Paulo ba bìrí a máá: "Kgoara tsi mááèa kg'uia tsi gha mááse sa," témé. Kam kò nxãaska Paulo x'õàa ba ghùi, a ba a xǫara mááse, a máá:

2 "X'aiga tsi Ageripa tseè, bóòr ko ts'eekg'ai ra a sa, ncẽer ncẽe cáḿ ka tsáá cookg'ai koe tẽe ka, a ko wèé chìbian tiri ncẽe Juta ne koe guua hãa koe xǫara mááse. 3 Qãèse tsi q'ana hãa, Juta ne di kg'óòan hẽé naka ntcoeku-kg'áḿa ne hẽéthẽé e khama. Gaa domkar ko dtcàrà tsi, qãèse tsi gha komsana te sa.

4 "Cg'áré ra a koe ga ne guu a wèé ne Juta ne kg'õè-q'ooa te q'ana hãa. *Q'ana ne hãa, ntar kò ko ma* tiri ne khóè ne xg'aeku koe hẽé naka Jerusalema koe hẽéthẽé tshoa-tshoases koe ga guu a ko ma kg'õè sa. 5 Qáò x'aèa ne ne q'ãa tea, a ne a ga nxàea tcg'òó, tc'ẽe ne kòo ne, qari dàòan sita dis dtcòms di koer kò kg'õè sa, Farasai ra iise. 6 Ra ncẽeska ncẽe koe tẽe, tèèkus koe, nqòòs ncẽer úúa hãas di sa, nqòòkagukus ncẽe Nqarim kò sita ka xõòa xu nqòòkagua hãas koe. 7 Sita di zi qhàò zi 12 zi

Iseraele di zi ko koaba ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé Nqari ba qarika tséé̱a máá, ncẽes nqòòkaguku sa ne gha hòò di tcoma ne ne úú̱a hã̱a khama. Oo, x'aigaè, ncẽes nqòòs domkar ko Juta ne ka chìbi-chibiè. 8 Dùús domka tu dtcòm̀ úú tama, Nqari ba ga khóè̱an x'ooan koe ghùi di i?

9 "Igabar kò tíí̱a, tíí ka bóò̱a hã̱a, kái zi gúù zi méér ga kúrú naka Jesom Nasareta dim di cg'õè̱an ntcoe sa. 10 Ncẽe̱a Jerusalema koer kò kúrús ga si i: Kaia xu peresiti xu koer hòò̱a qarian cgoar kò kái dtcòm̀-kg'aoan* qáé-nquuan koe tcãà, gatagar kò tíí igaba ẽer ko kóḿ cg'õoè ne ko sa ka, ẽes gúù sa dtcòm̀a máá̱na hã̱a. 11 Káíser kò ko còrè-nquu xu koe tcana te a xgà̱ra ne, a ra a kò kúrú ne, gane dis dtcòm̀ sa ne gha cóè ka. Kaisase gane koe xgóà̱n kar kò gataga tãá nqõóan di x'áé-dxooan koe ga síí xgà̱ra ne.

Paulo ba ko nxà̱e, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa (Tsee 9:1-19; 22:6-16)

12 "Ncẽes tc'ẽe sa úúaser kò Damaseko koe qõò, kaia xu peresiti xu koe guua qarian hẽé naka x'áè̱an hẽéthẽé úú̱a hã̱ase. 13 X'aigaè, koaba di x'aè e kò ii, ẽer kò dàò q'oo koe hà̱na kar kò nqarikg'ai koe guuam x'áà ba bóò, kaisase ko cáḿs ka x'áà ba, me ko tíí koe x'áà, naka ẽe kò tíí cgoa hã̱a xu koe hẽéthẽé e. 14 A ẽe xae wèé̱a xae ga góḿankg'ai koe cg'áé̱a hã̱a kar kò dòm̀ ba kóḿ, me ko Hebera dis kg'uis ka kg'ui cgoa te a ko máá: 'Sauloè, Sauloè, dùú sa tsi ko xgà̱ra Tea máá? Tc'íí̱a tsi kòo kạ̱bi ne tsi ko thõò-thõose, *ghòèm khama* dqà̱bi hìi ba ko tc'íí ba,' témé. 15 Ra tẽè a máá: 'Dìí Tsia, X'aigaè?' témé. Me X'aigam *Nqari* ba xọ̱a a máá: 'Jeso Ra a, ncẽe tsi ko xgà̱ra Ra. 16 Igabaga tẽe naka nqà̱rè̱a tsi cgoa téé, ncẽes gúùs domkar tsáá koe x'áísea hã̱a ke: Tiri tsi qãà tsi gha ii kar nxárá tcg'òó tsia, a Tíí koe tsi bóò̱a hã̱a zi gúù zi hẽé naka x'áí tsir gha zi gúù zi hẽéthẽé di tsi nxà̱ea tseegukagu-kg'ao tsi ii ka hẽéthẽé e. 17 Tsari ne khóè ne koe hẽé naka tãá zi qhàò zi di ne koe hẽéthẽér gha kgoara tsi, ncẽer gha gane koe tséé̱a úú tsi ne, 18 tcgáí̱a ne tsi gha xgobekg'am ka, a ntcùúan koe kạ̱bi a tcg'òó ne a x'áà̱n q'oo koe tcãà ne ka, a satanam di qarian koe tcg'òó ne a Nqarim koe úú ne ka, nxãasega ne gha chìbian di qgóóa-máákuan hòò, a ne a gha Tíí koe dtcòm̀an ka Nqarim di ne khóè ne ii ka,' témé.

Paulo ba ko gam di xgaa-xgaan ka nxà̱e

19 "Khamar x'aiga tsi Ageripa tseè, nqarikg'ai dis x'áí sa ntcoe tama. 20 Igabar kò kg'aia Damaseko di ne koe síí nxà̱e si, a nxãaska Jerusalema koe hẽé naka Jutea dim nqõóm koe hẽé, naka gataga tãá zi qhàò zi di ne koe ga hẽéthẽé síí nxà̱e si

* **26:10:** dtcòm̀-kg'ao ne - Gerika sa ko máá: "tcom-tcomsa ne," témé.

a ko máá, gane di chìbian koe méé ne tcóósе naka Nqarim koe kabise, naka tcóósea ne hãa sa ko x'áí zi tséé zi kúrú. 21 Ncẽes gúùs domka ne kò Juta ne tempelem koe qgóó te, a ne a cg'õo te kg'oana. 22 *Igaba* ra wèé x'aèan ncẽe kaga Nqarim koe hùian hòòa, a ncẽe koe tẽe, a ko *wèé ne khóè ne* ẽe nqãaka hàna ne hẽé naka tc'amaka hàna ne hẽéthẽé koe nxàea tseegukagu. C'ẽe gúù *tíí tc'ẽe koe tcg'oara hãar* nxàe tama, igabar ko porofiti xu hẽé naka Moshe ba hẽéthẽé xu nxàea hãa, a máá, kúrúses gha témés gúù sa nxàe. 23 Ncẽe xu kòo máá, Kreste ba gha xgàrase, a ba a gha tc'ãà a x'ooan koe tẽe, a gha ncẽem dàòm ka Iseraele di ne khóè ne koe hẽé naka tãá zi qhàò zi di ne koe ga hẽéthẽé x'áàn ka kg'ui, témé sa," tam Paulo ba méé.

24 Paulom qanega hãa a ko gam di xoara máásean ka nxàe kam kò Feseto ba tcãà kg'áḿ-q'oo me, a q'au a máá: "Temea tsia, Pauloè! Kaisase xgaa-xgaasean tsaria temekagu tsia!" témé.

25 Igabam kò Paulo ba máá: "Teme tama raa, tcom-tcomsa tsi Feseto tseè, igaba ra ko tchàno tseeguan kg'ui. 26 Ncẽe zi gúù zi kam x'aiga ba q'anaa hãa khamar ko gam cgoa kgoarasease kg'ui, a gataga tcoma hãa, c'ẽe gúùan ga kò táá nqáé me sa, ncẽe zi gúù zia kò xàìase kúrúè tama khama. 27 X'aiga tsi Ageripa tseè, porofiti xu tsia ko dtcòm̀? Q'ana ra hãa dtcòm̀ xu tsi ko sa," tam méé.

28 Me kò Ageripa Paulo ba bìrí a máá: "Xòm̀ *x'aè* ka tsi gha kúrú ter dtcòm̀-kg'ao ba kúrú, sa tsi koáé tc'ẽe!" témé.

29 Me Paulo xoa a máá: "Xòm̀ *x'aè* kana qáò *x'aè* i ko séè *igabar tchõà úú tama*, a ko Nqari ba còrè, tsáá cúí tsi tama tsi méé tsi ii sa, igaba gataga wèéa ne ncẽe ko ncẽe cáḿ ka komsana te ne méé ne tíí khama *dtcòm̀-kg'ao ba kúrú* sa, *igaba ra tc'ẽe tama tíí khama tu gha ii sa*, ncẽe zi táù zi úúan ka," tam Paulo ba méé.

30 Me nxãaska x'aiga ba tẽe, naka tc'ãà-cookg'ai ba hẽé, naka Berenise sa hẽé, naka wèé ne ẽe ko gane cgoa ntcõe ne hẽéthẽé e. 31 Eẽ ne ko qõò ka ne ko bìríku a máá: "Ncẽem khóè ba cúí chìbi ga kúrú tama, cg'õoèm gha sa ko qaa a, kana qáé-nquuan koem gha tcãàè di i!" témé.

32 Me kò Ageripa Feseto ba bìrí a máá: "Ncẽem khóè ba ga kò kgoaraèa, ncẽè Kaesaram koe tchõà sa úúa nem kò dtcàrà máásea tama ne," témé.

27

Paulo ba ko tshàa ba tchoaba a Roma koe qõò

1 Eẽ i ko dtcòm̀kuèa Italea koe xae gha qõò sa, ka xu kò Paulo ba hẽé naka c'ẽe xu ẽe kò qáéèa hãa xu hẽéthẽé, xu ncõo-kg'ao xu dim kaiam Juliom tshàu q'oo koe tcãàè, ncẽe kò Kaesara

ta ko méé̱è̱s xg'aes di ba. 2 Xae Aderamitime koe guua hãas skepe sa q'ábà, ncẽe kò Asia di xu nqõó-coa xu tshàam qàe koe hàna xu koe qõò sa téé̱a máána hãa sa. Xae kò tshàan q'oo koe tcãà. Arisetarekom cgoa xae kò hàna, Maketonia dim nqõóm di ba, ncẽe kò Tesalonika koe guua ba. 3 Q'uu dim cáḿ ka xae kò Sitone koe tcãà, me kò Julio ba Paulo ba qãèse qgóóa hãa khamam kò kgoara me, tcáràse ga xu koem gha síí ka, xu síí ẽem ko tc'ẽe gúùan koe hùi me ka. 4 Eẽ koe guus ka xae kò Kupero qàe koe síí nqáé, tc'ãá sa kò q'óá-kg'am xaea khama. 5 Eẽ xae ko Kilikia hẽé naka Pamfilia hẽéthẽé q'óá-kg'amam tshàa ba tchoaba, ka xae kò Mira koe síí, ncẽe kò Likia koe hàna a. 6 Gaa koem kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba Alekesanteria dis skepes, Italea koe ko qõò sa hòò, a gaas koe nqàò xae e.

7 Kái cáḿan xae kò kgàesase qõò, a qóḿ cgoa qgóókua hãase Kenito koe síí tcãà. Tc'ãá ba kò guu xae e naka xae còoka qõò tama, khama xae ko nxãaska *tshàam ka nxa̱ma-nxa̱maèam nqõó-coam* Kereta dim qàe koe síí nqáé, Salemone q'óá-kg'ama hãase. 8 Qóḿ ba qgóóa hãase xae kò qõò a c'ẽem qgáìm koe síí tcãà, 'Qãèm qgáìm skepe zi ko téé ba,' ta ko ma tciiè ba, ncẽe Lasea dim x'áé-dxoom qàe koe hàna ba.

9 Kái x'aèa ne kò nqáéa, skepes cgoa tshàa ba tchoaba nea kò cg'oe-cg'oega a, tc'õoan carasean di x'aèan qãá q'oo o kò ii khama, me kò Paulo ba nxãaska q'ãa-q'ãa xu 10 a máá: "Khóè xaoè! Bóòr ko kam gha gaxae dim dàò ba cg'oe-cg'oega ii, skepes koe hẽé naka gúù zi koe hẽéthẽé cúí tamase, igaba gaxae di kg'õèan koe ga hẽéthẽé e," témé. 11 Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, Paulo bam ga komsana kámá ka, chùi-kg'ao ba hẽé naka skepes ka q'õòse ba hẽéthẽé tsara di bìríkuan komsana. 12 Skepean ko téés qgái sa ko sao di x'aè ka qãè tama, khama xu kò kái xu dtcòḿku, kg'ama xu gha qõò sa, c'ẽedaoka xu gha Fenekise koe síí dis nqòò sa úúa hãase, a sao di x'aè ka gaa koe hãa. Ncẽe sa kò skepean ko téés qgái si i, Kereta di sa, dtcẽèan xòè hẽé naka tcg'aoan xòè hẽéthẽé dim xg'aekum koe.

Kaiam tc'ãá ba

13 Eẽm ko dtcẽè xòè dim tc'ãám nqaea hãa ba tshoa-tshoa a ko tc'ãá, ka xu ko tc'ẽea máá, ncãa xu ncẽeska tc'ẽe xu ko sa nxãwa hòò, ta tc'ẽea, a xu a nxãaska skepe sa ko qgóóa tòó gúùan tcg'òó, a xgoaba a Kereta qàe dim tshàam dxùukg'ai séè a qõò. 14 Xòḿ x'aè qãá q'oo koem kò dxãwa tc'ãám Erakilo ta ko ma tciiè ba Kereta koe guu, a kaisase tc'ãá hàà. 15 Si kò skepe sa tc'ãám ka qgóóè, a kò gãá ba ka tààè. Xae kò nxãaska guu me a *kg'ama q'ooa ba koe ntcõó, i kò tshàan gaan ko tc'ẽe koe* xàbùa úú xae e. 16 Eẽ xae ko tshàam ka nxa̱ma-nxa̱maèa hãam nqõó-coam cg'árém Kauda ta ko ma tciièm qàe koe hàà nqáé, ka xae

ko skepe-coas ncẽe skepe-dxoos kháó koe hànа sa qǿḿ cgoa qgóókua hãase kgoana a kòre, táás gha kǫbese ka. 17 Eẽ xu ko khóè xu tc'amaka ghùi a ko tcãà sia xg'ara ka xu ko skepes dòm̀ q'oo koe dqùian qáéa ntcòo, qgóó xu gha tòó si ka. Siretise di gǿḿ dtcõòan koe xu gha síí ncemea tcãàsean bèe ka xu ko skepe sa ko qgóóa tòó qanoan tshàam q'oo di qáú, a xu a skepe sa guu si tshàan ka ghànèa úúè. 18 Dxãwa tc'ãá ba kò tshúù qgái koe tòó xaea, xu nxãakg'aiga q'uu dim cáḿ ka skepes q'oo koe xu nqàòa hãa zi gúù zi xaoa tcg'òó. 19 Nqoana dim cáḿ ka xu kò skepes ko tséé cgoaè zi gúù zi tshàua xu tc'áró ka xaoa tcg'òó. 20 Cáḿ sa hẽé naka tcǫnò zi hẽéthẽéa kò kái cáḿan hòòse tama, i kò tc'ãán qanega tc'ãá, i hùian xae gha hòò di nqòò ga káà a.

21 Eẽ xu ko qáòm x'aè ba úú a tc'õó tama kam ko Paulo xg'aekua xu koe tẽe, a máá: “Khóè xaoè, komsana tea xao ga kò hãa, a ga kò táá Kereta koe guu a xgoaba hãa, ncẽeska xao ga kò ncẽe cg'ãèan koe hẽé naka aaguse-cgaesean koe hẽéthẽé tcg'òósea hãa. 22 Igabar ko ncẽeska bìrí xao o a ko máá, tòón tcáó méé xao, témé! Cúía xao ga kg'õèa xao ka aaguse cgaeèa hãa tite ke. Igabas gha skepes cúí sa tshúù-tshuuè. 23 Ncẽe ncãa nqáém ntcùúm kam ncãa, ncẽer Gam di ii a ko gataga tsééa máám Nqarim dim moengele ba hàà qàea te koe téé, 24 a ba a máá: ‘Táá q'áò guu, Pauloè. *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram cookg'ai koe tsi gha tééa mááse. Bóò, Nqari ba wèé xu ẽe tsi ko tshàa ba tchoaba cgoa xu, Gam di cgǿm̀kuan ka kg'õèa xu kgoara hãa,’ témé. 25 Ke xao khóè xaoè, ghùi tcáó, Nqarim koer tcoman úúa hãa ke, ẽer ma bìríèa khamaga i gha ii sa. 26 Gatà i ii igaba méé xae tshàam ka nxą̀ma-nxą̀maèam nqõó-coam c'ẽem koe xaoa tcãàè,” tam méé.

Skepes x'oo-q'oo

27 14 dim ntcùúm ka xae ko qanega Ateria dim tshàam q'oo koe ko ghànèa úúè. Xu skepes di xu nqàri-kg'ao xu nqõó ba xu sao-xg'aea sa ntcùú nqáè ka bóòa q'ãa. 28 Xu kò qàm-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãom gúù ba tshàan q'oo koe tcãà a bóò i 40 xu mitara xu di qàman úúa. Xòm̀ x'aè qãá q'oo koe xu ko gaia tc'ãò-tc'ão, i 30 xu mitara xu di qàm-q'ooan qgóó. 29 Nxǫ̀á xàbìan koe xae gha xg'áḿa ntcòosean bèe ka xu ko 4 qanoan skepe sa ko qgóóa tòó kháóa sa koe guu a xòo, a xu a q'uu i gha sa còrè. 30 Skepes di xu nqàri-kg'ao xu kò skepes koe ts'ana tcg'oa kg'oana khama xu kò skepe-coa sa tshàan q'oo koe xòo, skepe sa ko qgóóa tòó qanoan xu kò síí skepe sa ko qõòkagus qanos koe guu a xòó témé a. 31 Nxãaskam kò Paulo ba ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hẽé naka ncõo-kg'ao xu hẽéthẽé bìrí a máá: “Khóè xu ncẽe xu kò skepes q'oo koe hãa tama ne xao cuiskaga kg'õèa hãa tite,” témé. 32 Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu skepe-coa sa qgóóa hãa dqùian q'ãea qhòm, a guu sis cg'áéa tcãà.

33 Eẽ i ko qhòase kam kò Paulo ba wèéa xu q'ãa-q'ãa, tc'õó méé xu sa, a máá: "Ncẽea 14 dim cáḿ me e, xae ko kg'ama bóòa mááse ba, a xàbàs cgoa hãa, a cúí gúù ga tc'õó ta ga hãa. 34 Gaa domkar ko ncẽeska dtcàrà xao o, tc'õó xao gha sa, kg'õèan di qaria ne i gha máà xao o, gaxao ka c'ẽem cúím ga ba gaam dim tcúú-c'õòm cúím kaga aaguse cgaeèa hãa tite khama," témé. 35 Gatàm ko mééa xg'ara kam ko péréan séè, a ba a wèé xu cookg'ai koe Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khõá q'aa a, a ba a tshoa-tshoa a tc'õó. 36 Xu kò wèéa xu ga ghùi-ghuin tcáóè, a xu a gaxu igaba tshoa-tshoa a tc'õoan tc'õó. 37 Wèéa xae xg'ae-q'ooa kò 276 xae khóè xae e, ẽe kò skepes koe q'ábà hãa xae. 38 Eẽ xu ko tc'õóa tc'ãò ka xu kò skepe sa xu gha subu-subu ka maberean tshàam q'oo koe ncemea tcãà.

39 Q'uu i ko ka xu ko nqõó ba táá bóòa q'ãa, igaba xu ko tshàam-kg'áḿ hòò góḿan úúa a, ncẽè qãèse xu kò ko bóò ne xu gha gaa koe skepe sa tòó ka. 40 Khama xu kò skepe sa ko tshàan q'oo koe qgóóa tòó qanoan qgóóa ghùi, a xu a gaa x'aè kaga skepe sa ko qõòkagu xu hìi xu koe qáésea hãa xu dqùi xu kgoara, a nxãaska còoka hànam sa̱ri ba tc'ãám úú-kg'aia xòè koe tchoanà a góḿan hàna qgáìan koe síí. 41 Igabas kò skepe sa góḿ-dtcõòan koe xg'áḿa tcãàse. I kò skepes di còo-kg'aian nqãè, a táá ko̱ri, i kháóa sa tshàan di qhonèan ka xg'áḿmè a khoana tòm̀-tomse.

42 Xu kò ncõo-kg'ao xu ẽe qáéèa hãa xu khóè xu cg'õo kg'oana, tshàa ba xu gha ba̱ra a síí tcg'oa a ts'ãà khama. 43 Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, ncẽe kò Paulo ba kg'õèkagu kg'oana hãa ba, gaxu ko tc'ẽes gúùs koe cara xu. A ba a bìrí xu, ẽe ba̱ra q'ana xu méé xu kg'aika tshàan q'oo koe nxàìa tcãà naka xua ba̱ra, na góḿankg'ai koe síí sa. 44 Naka xu ẽe qaùa hãa xu wèé xu nqaoan hẽé naka skepes di qàmàn hẽéthẽé cgoa síí, témé. Xu kò gataga ma wèéa xu góḿankg'ai koe bèea síí.

28

Paulo ba Maleta koe

1 Eẽ xae ko tshàam ka nxa̱ma-nxa̱maèam nqõóm koe qãèse síí, ka xae ko Maleta me e sa kóḿ. 2 Ne kò gaam nqõóm di ne qãèse qgóó xae e. Tuu i kò ko a gataga qgàisa a khama ne ko c'ee sa dxùúa máá xae e, a wèéa xae ga cg'áè xgàu. 3 Paulo ba kò c'ee-tca̱ruan sáà a c'eean koe tcãà, kas kò dcàù sa c'eean di kùruan ka tcg'òóè a sa a tshàua ba koe q'áṁse. 4 Eẽ ne ko x'ãè-kg'ao ne cg'ao sa bóò, si Paulom tshàu koe ntca̱à-ntca̱nasea tẽe ka ne ko bìríku a máá: "Tseegukagam ncẽem khóè ba khóè cg'õo-kg'ao me e, tshàam koem qãèse tcg'oara hãa, igaba i Xgàrakuan guu mem kg'õèa hãa tite," témé. 5 Igabam kò Paulo ba cg'ao sa c'eean q'oo koe xaoa tcãà, a ba a táá c'ẽe gúù ga

tsàa. 6 Khóè ne kò tc'ẽea máá, gãem gha kanam gha qháése ga cg'áé a x'óó, ta tc'ẽea. Igaba ẽe ne qáòm x'aè ba séè a qãà mea, a ne a bóò i cúí gúù tshúù ga kúrúse cgae me tama ka ne kò tc'ẽea kạbi a ne a máá, nqárì me e, témé.

7 C'ẽem x'áé ba kò gaa koe cúùse hàna, Pubilio ta ko ma tciièm khóèm di ba, gaam tshàam ka nxạma-nxạmaèam nqõóm dim x'aiga ba. Ncẽe kò x'áéa ba koe qãèse hààkagu xae e ba, a kò nqoana cáḿan qãèse qgóó xae e. 8 Pubiliom ka xõò ba kòo tsàa a kgàrom koe xõe. Cg'õà ba hẽé naka c'áòan úúam q'oo ba hẽéthẽém kò ko tsàa. Me kò Paulo ba síí cgae me, a ba a còrè, a ba a gam koe tshàua ba tòó, a kúrú mem qãè. 9 Ncẽe gúùan kúrúsea qãá q'oo koe ne kò ẽem nqõóm di ne khóè ne tcììa kò hãa ne wèéa ne hàà, a ne a kò gataga thẽé hàà kg'õèkaguè. 10 Káí zi aba zi ne kò máà xae e, a ne a kò ẽe xae ko xgoaba ka wèé gúùan ẽe ko qaase máà xae e.

Paulo ba ko Roma koe hàà

11 Nqoana nxoean qãá q'oo koe xae ko Alekesanteria dis skepes cgoa xgoaba, ncẽe ko gaam nqõóm koe saoan nqáékagua hãa sa, a ko tcúúa sa koe 'Hò-hore tsara nqárì tsara' ta ma góásea sa. 12 Sirakuse koe xae ko hàà tcãà a xae a gaa koe nqoana cáḿan hãa. 13 Gaa koe guus ka xae kò gaia xgoaba a xae a Regume koe síí tcãà. Me kò q'uu dim cáḿ ka tc'ãá ba tshoa-tshoa a dtcẽè xòè koe guu a tc'ãá. Xae kò cám̀ dim cáḿ ka Puteoli dim x'áé-dxoom koe hàà. 14 Gaa koe xae kò dtcòm̀-kg'ao xu c'ẽe xu cgoa xg'ae, xu ko dtcàrà xae e, 7 cáḿan xae gha gaxu cgoa hẽé sa. Xae kò nxãaska Roma koe síí tcãà. 15 Xu kò dtcòm̀-kg'ao xu ẽe xu ko sixae ka kóḿ kaga hàà, c'ẽe xua kò Apiom di x'ámágu qgái hẽé naka 'Nqoana nquuan cg'áèan di' *ta ko ma tciièm qgái ba* hẽéthẽé khama noose nqúù ka guu a hàà, xg'ae cgoa xae e xu gha ka. Paulom ko bóò xu kam kò Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ba a ghùi-ghui tcáóè.

Paulo ba ko Roma koe xgaa-xgaa

16 Ẽ xae ko Roma koe hàà kam ko Paulo ba cúísem gha hẽé sa kgoara mááè, ncõo-kg'aom q'õé me gham cgoa.

17 Paulo ba ko nqoana cáḿan qãá q'oo koe Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu x'áé-dxoom di xu xg'aes koe tciia óá, a ba a kò ẽe xu hààra xg'aea ka bìrí xu a máá: "Tíí kíí ga xaoè, qanegar cúí gúù ga kúrú tama gaxae di ne khóè ne ka, gaxae ka tsgõosea ne di kg'óòan igaba gar tsạá hãa tama, igabar kò Jerusalema koe guu a tcg'òóèa, a kò Roma xu tshàu q'oo koe tcãàè. 18 Tẽè tea xu ko xg'ara ka xu ko *Roma xu* kgoara te kg'oana, cúí chìbi gar kò úú tama x'oos di xgàrakuan kg'anoa a khama. 19 Eẽ xu ko Juta xu xguì kar kò Kaesaram koe tchõà sa úúan ka cúí qaùa mááèa. Khóè ne tiri ner gha ma chìbi-chibi sa ko káà si i igaba. 20 Gaa gúùan domkagar kò dtcàrà máásea, bóò xao or gha sa,

a ra a gataga chóà cgoa xao o. Iseraele ta di nqòòan domkar táùan ncẽe cgoa qáéèa," tam méé.

21 Xu xo̱a me a máá: "Tsáá ka ko kg'ui tcgãyan xae qane cgoa ga hòò tama Jutea koe guua a. Xu sixae ka c'ẽea xu, gaa koe ko guu a ncẽe koe hàà xua tsáá ka cg'ãè gúù ga xàà tama, kana kg'ui ta ga hãa. 22 Igaba xae ko tsáá koe kóḿ sa tc'ẽe, nta tsi ko tsáá ma bóò sa, wèé qgái koe ne khóè ne ncẽes xg'ae sa ma x'óéa sa xae q'ana khama," ta xu méé.

23 Xu kò c'ẽem cáḿ ba tòó Paulom cgoa xu gha xg'ae ba, ka xu ko kái a ẽem ko Paulo hẽé koe hàà. Me kò ntcùúkg'ai cgoa koe guu a kg'ui cgoa xu i síí dqòa. A ba a Nqarim di x'aian ka nxàea tseegukagu, a ko Jesom ka kg'uia tàà xu kg'oana, Moshem di x'áèan koe hẽé, naka porofiti xu di Tcgãyan koe hẽéthẽé guu a. 24 Xu kò c'ẽea xu kg'uia ba dtcòm̀, xu c'ẽe xu táá dtcòm̀ m. 25 Xu ko ntcoeku cgoaku, a gataga qõòa q'aa. Paulom ko ncẽem kg'uim còo di ba kg'uia xg'ara, a ko máá: "Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba gaxao ka tsgõose ga xu koe tseeguan kg'uia, ẽem kò ko porofitim Isaiam koe guu a ko kg'ui ka a ko máá:

26 'Khóè ne ncẽe ne koe qõò naka síí máá:
'Kóḿ tu gha igaba tu kóḿa q'ãa tite,
a tu a gha bóò,
igaba tu cuiskaga bóòa q'ana hãa tite.
27 Ncẽe ne khóè ne di tcáóa nea x'óóa khama,
ne ko tshúù-xamse tceea ne cgoa kóḿ,
a ne a tcgáía ne tcẽekg'ama,
táá ne gha tcgáía ne cgoa bóò ka,
a gataga táá tceea ne cgoa kóḿ ka,
a ne a gha táá tcáóa ne cgoa kóḿa q'ãa ka,
a ne a gha táá Tíí koe kạ̄bise ka,
Ra gha táá qãè-qãe ne ka,'
ta i ma góáèa.'

28 "Khama ra ko tc'ẽe, q'ãa tu gha, Nqarim di kgoarakua nea tãá zi qhàò zi di ne koe tsééa úúèa sa, ne gha komsana a," tam méé. 29 [Ncẽetam ko mééa xg'ara ka xu ko Juta xu xgoaba a qõò, kái kg'uian úú cgoakuase xg'aekua xu koe.]

30 Me kò Paulo ba cám̀ kurian x'ãè, ẽem kò cgóbèa hãam nquum koe, a ba a gataga wèé ne ẽe ko dàra me ne qãèse hààkagu. 31 A ba a kò Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa, a ko X'aigam Jeso Krestem ka xgaa-xgaa, kaisase kgoarasease, i kò cúí khóè ga xgáè-kg'am me tama.

ROMA NE
Paulom dis tcgãya sa Roma ne koe
Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncẽes tcgãya sa Roma di ne dtcòm̀-kg'ao ne góá máá, Roma dis kereke sam kò dàra kg'oana khama. Gam dis tc'ẽe sa kò dtcòm̀-kg'ao ne cgoa síí gaa koe cg'árése hãa, a nxãwa còoka qõò si i.

Dtcòm̀-kg'ao nem ko qãèse bìrí, dtcòm̀-kg'ao ba ko dùús koe dtcòm̀ sa, naka dtcòm̀s ko wèé cáḿan di kg'õèan koe dùú sa nxàe sa.

Paulo ba ko 1:17 koe góá, tcgãyas ko nxàe gúùan ka: Baebele sa ko nxàea tcg'òó, Nqari ba ko ntama ma khóè ne Gam ka tchànokagu sa: dtcòm̀s koe guu a, “gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chõò-q'ooan koe tééan koe.”

Me ko nxãaska Paulo ba 1-3 di xu tcee xu koe x'ái, wèé ne khóè ne (Juta ne hẽé naka tãá zi qhàò zi di ne hẽéthẽéa) cg'ãèan di qarian dòm̀ q'oo koe hãa, ke méé ne Nqarim cgoa xg'ae-xg'aese sa. Jeso Krestem koe dtcòm̀an koe cúí ne ko khóè ne guu a Nqarim koe tchànokaguè (3:22).

Dtcòm̀-kg'ao ne ko Krestem koe guu a Nqarim koe tòókuan hòò (5:1), naka kạbas kg'õè sa hẽéthẽé e (6 dim tceem koe). Nqarim dim Tc'ẽe ba ko dtcòm̀-kg'ao ba kgoara, x'áèan di qarian koe hẽé, cg'ãèan koe hẽé naka x'oos koe hẽéthẽé e (7-8 di tsara tcee tsara koe).

Me ko nxãaska Paulo góá, nta ne kò ma Juta ne hẽé naka qhàò zi di ne hẽéthẽé ma Nqarim ko ma nqõóm di ne khóè ne ma tc'ẽea máás koe ma tcãà sa (9-11).

Còo dis kam ko Paulo ba dtcòm̀-kg'ao ne gha ma kg'õès ka góá, kái-kg'aise c'ẽe ne khóè ne cgoa tsééa xg'aean ka (12-16 di xu tcee xu koe).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm̀ sa *(1:16, 17; 5:1)*
- tchànokagu *(5:1)*
- q'anokagu *(6:22)*
- cgàa ba - Tc'ẽe ba *(8:5-9)*

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa hẽé naka tc'ẽe-kg'áḿ zi hẽéthẽé e *(1:1-17)*
- Kgoarasean koe ko qaase sa *(1:18–3:20)*
- Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba *(3:21–4:25)*
- Kạbas kg'õè sa Krestem koe *(5:1–8:39)*
- Nqarim dis tc'ẽe sa Iseraele koe hẽé naka qhàò zi di ne koe hẽéthẽé e *(9:1–11:36)*
- Dtcòm̀-kg'ao ne ko ma tséé sa *(12:1–15:13)*

- Chõò-q'oo sa hẽé naka tsgámku zi hẽéthẽé e *(15:14–16:27)*

Téé-cookg'ai **sa (1:1-17)**

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, ncẽe x'áè úú-kg'ao* bar gha ii ka tciièa hãa ra, a ra a Nqarim di qãè tchõàn dise nxárá tcg'òó a cúía tòóèa. 2 *Nqari ba* kò nxãakamaga Gam di xu porofiti xu koe guu a *ncẽe qãè tchõàn* nqòòkagu taà hãa, Tcom-tcomsa zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* koe, 3 ncẽe ko Gam dim Cóám ka kg'ui i, ncẽe kò khóèan dis iis koe Dafitem ka tsgõose-coa ii ba, 4 a kò ẽem kò x'ooan koe tẽe ka Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guu a qarian cgoa x'áíèa ba, Nqarim dim Cóám ii sa - gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba. 5 Ncẽe xae kò Gam koe guu a cgómkuan hẽé naka x'áè úú-kg'ao xae gha ii sa hẽéthẽé hòò ba, nxãasega xae gha wèé ne khóè ne qhàò zi di ne Gam di cg'õèan domka tciia óá, ne gha nxãasega dtcòms koe guua komsanan úú ka. 6 Tu gatu thẽé gane ka c'ẽe tu u, Jeso Krestem di iise tciièa hãa tu.

7 Wèéa tu ẽe Roma koe hàna tu ncẽe Nqarim ka ncàmmèa hãa, a hàà tu gha tcom-tcomsa ii ka tciièa hãa tu kar ko máá:

Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgómkuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba Roma koe dàran xgónèa

8 Tc'ãà dis kar ko Jeso Krestem koe guu a gatu wèé tu domka tirim Nqari ba qãè-tcaoa máá, gatu dis dtcòm sa ko wèém nqõóm koe nxàeè khama. 9 Nqarim, ncẽer ko wèé tcáóa te cgoa Cóásem di qãè tchõàn xgaa-xgaan koe tsééa máá ba tirim tééa-máá-kg'ao Me e, xòm x'aèser ko tc'ẽe-tc'ẽese tu u di ba. 10 Tiri còrèan koer ko wèé x'aè ka dtcàrà, còo dis ka i gha, Nqarim kò ncàma hãa ne, dàòan xgobekg'amsea máá te, ra síí cgae tu u sa. 11 Bóòa tur xgónèa hãa khama, nxãasegar gha c'ẽes máàkus Tcom-tcomsam Tc'ẽem di sa máà tu u, tu gha qari-qariè ka. 12 Méér ko saa, tíí hẽé naka gatu hẽéthẽé ta ga korèku si i, ncẽe ta gatá wèéa ta úúa hãa dtcòman cgoa, gatu hẽé naka tíí ga ra hẽéthẽé e.

13 Tíí qõe ga tuè, q'ãa tu gha sar ko tc'ẽe, káí q'oro ra ko hàà cgaea tu bìrísea hãa, nxãasegar gha hàà gatu koe ga thẽé tc'áróan kúrú ka, ncẽer ma tãá zi qhàò zi di ne c'ẽe ne koe hẽéa khamaga ma; igabagar ncẽes noosega xgáèa tòóèa. 14 Kúrú méér gas tséés kaia sar úúa hãa, Gerika ne koe hẽé naka Gerika tama ne koe ga hẽéthẽé e, ẽe tc'ẽega ne koe hẽé naka ẽe káà tc'ẽe ne koe ga hẽéthẽé e. 15 Gaa domkar ko kaisase tc'ẽe, gatu

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

ẽe Roma koe hàna tu koer gha gataga thẽé qãè tchõàn xgaa-xgaa sa.

Qãè tchõàn di qaria ne

16 Qãè tchõàn domkar sau-cgaekaguè tama, Nqarim di qari i khama, ẽe ko dtcòm̀ wèém gha kgoarase di i, tc'ãà dis ka Juta ne koe, naka gataga Gerika ne koe hẽéthẽé e. 17 Nqarim di tchànoa ne ko dtcòm̀s koe guu a qãè tchõàn koe x'áíè khama, gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chõò-q'ooan koe tééan koe, ncẽe i ma góásea a ko máá: "Eẽ tchàno ii ba gha dtcòm̀s koe guu a kg'õè," téméè khamaga ma.

Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18–3:20)

Wèém khóè ba cg'uri-kg'ao me e

18 Nqarim di xgóà ne ko nqarikg'ai koe guu a wèés ẽe Nqari-tcáó tama sa hẽé naka khóèan di cg'ãè tcáóan koe hẽéthẽé x'áíè khama, ncẽe ko gaan di cg'ãè cauan cgoa tseeguan náà ntcòó o. 19 Ncẽe Nqarim ka ga q'ãaè sa ne x'áíèa hãa khama, Nqari ba x'áí ne sia hãa domka. 20 Chõò tama qarian Nqarim di hẽé naka Gam di ii-q'ooan hẽéthẽé ncẽe hòòse tama, nea kò nqõóm tshoa-tshoase koe guu a ẽem Nqari ba kúrúa hãa gúùan koe ga bóòa q'ãase a ko x'áíse, nxãasega ne gha khóè ne táá máá, c'úùa ne kò hãa, témé ka. 21 Eẽta ne ma Nqari ba q'ana hãa igaba ne Nqarim iise dqo̲m̀ Me tama, kana qãè-tcaoa máá Me tama khama, igaba i gane di tc'ẽe-kg'áḿan káà hùis gúù sa kúrúa, i gane di tcáóan ncẽe káà tc'ẽe e ntcùú-ntcuuèa hãa. 22 Eẽta ne ko máá, tc'ẽega ne e, témé, igaba ne kò kaàn tc'ẽe, 23 a ne a kò chõò tamam Nqari ba ne gha dqo̲m̀ kámá ka, chõòko khóèan di zi sere-sere zi hẽé, tsa̲rán di zi hẽé, naka kg'oo-coan di zi hẽé naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan di zi hẽéthẽé dqo̲m̀.

24 Gaa domkam kò Nqari ba cg'ãè zi gúù zi tcáóa ne ko tc'ẽe zi guua máá ne, ne kò cgáé-q'ooa ne koe sau-sauga zi gúù zi kúrú cgaeku. 25 Nqarim di tseeguan ne kò tshúù-ntcõan kúrú, a ne a kò xommèa hãa zi gúù zi dqo̲m̀ a tsééa máá zi, Kúrú-kg'ao ba ne gha dqo̲m̀ khama ii x'aè ka - ncẽe ko chõò tamase dqo̲m̀mè ba! Amen.

26 Ncẽes gúùs domkam kò Nqari ba tcáóa ne koe ne ko qaa zi gúù zi sau-sauga zi máà ne. Zi kò gane di zi khóè zi gazi khama ma dxàe zi khóè zi cgoa séèkuan kúrú. 27 Gatà iim dàòm̀ kaga xu kò khóè xu thẽé khóè zi cgoa séèkuan kúrú guu, a xu a gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa séèku di tc'ẽean ka tcãàè. A kò gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa sau-sauga tsééan kúrú, a kò gaxu di cg'ãè tsééan koe guu a xgàrasean óága cgaese.

28 Ncẽe ne khóè ne kò Nqarim q'ãa cgoa tchõà úú tama, khamam kò cg'ãè tc'ẽean guua máá ne, ne kúrúè ta ga kò hãa

zi gúù zi kúrú. 29 Wèé zi cau zi cg'ãè zi ka ne kò cg'oè cgaeè, cg'ãèan hẽé, cẽèan hẽé naka cg'ãè tc'ẽean ka hẽéthẽé e. Wèés ncóó sa cg'oè cgae nea, naka cg'õo sa hẽé, kómku tama sa hẽé, kàaku sa hẽé naka cg'ãè tcáó sa hẽéthẽé e. C'amku-kg'ao ne e, 30 ncoiku-kg'aoan hẽé, Nqarim di ne hòre-kg'ao ne hẽé, dxàesere ne hẽé, bóòseko ne hẽé, dqomseko ne hẽé, cg'ãè zi gúù zi di ne kúrú-kg'ao ne hẽé, gane di xõòan ntcoea hãa ne hẽéthẽé e. 31 Káà tc'ẽe ne e, a tcom-tcomsa tama, a gane ka c'ẽe ne ncàm tama, a ne a thõò-xama-máákuan úú tama. 32 Eẽta ne ma tchàno x'áèan Nqarim di q'ana hãa, ẽe zi gúù zi ko kúrú khóèa nea x'oos ka kg'anoèa di i, igaba ne ncẽe zi gúù zi cúí zi kúrú tama, a ko gataga thẽé ẽe ko kúrú zi ne cgoa qãè-tcao.

2

Nqarim di xgàrakua nea tchàno o

1 Gaa domkaga tsi gha méé gúùa káà a, tsáá ncẽe c'ẽe khóèan ko xgàra tsi, dìí tsia ga igaba. Eẽ tsi ko ma c'ẽe khóèan xgàra khamaga tsi ko ma xgàrase, tsáá ẽe ko c'ẽe khóèan xgàra tsia ko gaan ko hẽé khamaga hẽé khama. 2 Ta q'ana hãa, Nqarim di xgàrakua ne ẽe ko ncẽe zi gúù zi kúrú ne koe tchàno o sa. 3 Khama tsáá, ncẽe kg'ama khóè ii tsi, nxãa tsi kò ko ncẽe zi gúù zi ko kúrú khóèan xgàra, a tsi a ko tsáá ga tsi thẽé gataga kúrú zi, ne tsi gáé tc'ẽea máá, Nqarim di xgàrakuan tsi gha nxànagu, ta tc'ẽea? 4 Kana tsia ko Gam di qãèan hẽé, naka Gam di qgóósean hẽé naka Gam di qáò tcáóan hẽéthẽé dis qguù sa tana? A c'úùa tsia Nqarim di qãèa ne ko chìbian koe tcóósean koe úú tsi sa? 5 Igaba tsari qari tcúúan hẽé naka tcóóse tamas tcáós tsari sa hẽéthẽé domka tsi ko Nqarim di xgóàn xg'ae-xg'ae cgaese, Nqarim di xgóàn dim cám ka, ncẽe i gha Gam di xgàrakuan tchàno hàà x'áíse ba. 6 *Nqari* ba gha wèém khóè ba ẽem ma tsééa hãa khamaga ma kabia máá: 7 Gane ẽe qãèan kúrú koe qáò tcáóa hãa ne, a ko gatà hẽéan ka *Nqarim koe* dqomkuan hẽé, naka tcomkuan hẽé, naka ẽe kaà tama sa hẽéthẽé qaa, nem gha Nqari ba chõò tamas kg'õè sa máà. 8 Igaba gane ẽe ko xaù, a tseeguan xùri tama, igaba ko cg'ãèan xùri ne koe i gha *Nqarim di* xg'aìan hẽé naka xgóàn hẽéthẽé hãa. 9 Xgàrase sa hẽé naka qóm zi hẽéthẽéa gha wèém khóèm ẽe ko cg'ãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hẽéthẽé e. 10 Igaba i gha dqomkuan hẽé, naka tcomkuan hẽé, naka tòókuan hẽéthẽé wèém khóèm ẽe ko qãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hẽéthẽé e. 11 Nqari ba tãákase khóèan qgóó tama khama.

12 *Qhàò zi di* nea x'áèan dòm q'oo koe hãa tama, a ne a gha chìbian kúrú a x'áèan dòm q'oo koe hãa tamase ga kaàkaguè; ne

Juta ne x'áèan dòm̀ q'oo koe hãa, a ko chìbian kúrú, a ne a gha x'áèan ka xgàraè. 13 Ẽ̃ ko x'áèan kóḿ nea Nqarim cookg'ai koe tchàno ne iise bóòè tama khama, igaba ẽ̃e ko x'áèan ko méé sa kúrú ne ko tchàno ne iise bóòè. 14 Tãá zi qhàò zi di nea *Moshem di* x'áèan úú tama, igaba ncẽ̃è ẽ̃e ne kòo tcáóa ne q'oo koe ne q'ana hãa sa kúrú nes nxãa sa *Moshem di* x'áèan koe ko qaases ga si i, a ne a gane ka x'áèan úúa hãa, ẽ̃eta ne ma *Moshem di* x'áèan úú tama igabaga. 15 Gane di qgóóse-kg'áḿan koe i ko x'áíse, ẽ̃e ko x'áèan koe qaase sa tcáóa ne q'oo koe góásea hãa sa. Gataga ne tc'ẽ̃e-kg'áḿan úúa hãa ncẽ̃e ko ẽ̃e qãè iis ka hẽ̃é naka ẽ̃e qãè tamas ka hẽ̃éthẽ̃é bìrí ne e. Si ko ncẽ̃e sa x'áèa nea tcáóa ne q'oo koe hànа sa nxàea tseegukagu. Gaa kaga i ko gane di tc'ẽ̃ean c'ẽ̃e x'aè ka chìbi-chibi ne, a c'ẽ̃e x'aè ka kúrú ne ne kg'uia mááse. 16 *Ncẽ̃e xgàrakua ne gha hàà kúrúse,* Nqarim ko hàà khóèan di zi tséé zi chóm̀sea zi Jeso Krestem koe guu a xgàram cáḿ ka, ẽ̃er ko ma qãè tchõàn koe ma xgaa-xgaa khamaga ma.

Juta ne hẽ̃é naka Moshem di x'áèan hẽ̃éthẽ̃é e

17 Igaba tsáá, ncẽ̃e Juta ka ko tciise tsi, a x'áèan koe dtcãàsea hãa tsi, a ko Nqarim cgoa dqo̱m̀se tsi, 18 tsáá ẽ̃em *Nqari ba* tc'ẽ̃ea hãa sa q'ana tsi, a ko ẽ̃e cgáé ii zi bóòa tcg'òó tsi, *Moshem di* x'áèan koe tsi xgaa-xgaase zia hãa khama, 19 tsáá ẽ̃e káà tcgáí ne khóè ne ko qgóó-hìi tsi, naka ẽ̃e ntcùú q'oo koe hànа ne di tsi x'áà tsi di tcoman úúa hãa tsi, 20 tsáá ẽ̃e káà tc'ẽ̃e ne di tsi tchàno-tchano-kg'ao tsi, naka ẽ̃e cg'áré ne di tsi xgaa-xgaa-kg'ao tsi, (q'ãan di tc'ẽ̃ean hẽ̃é, naka tseeguan hẽ̃éthẽ̃é tsi x'áèan koe úúa hãa domka). 21 Kháé nxãaska tsáá ncẽ̃e c'ẽ̃e ne ko xgaa-xgaa tsi, te tsi koáé tsáá xgaa-xgaase? Tsáá ẽ̃e ts'ãàn méé i guuès ka ko xgaa-xgaa tsi, nxãa tsia gáé ko ts'ãà? 22 Tsáá ẽ̃e ko máá, khóè ne méé ne táá cg'áràn kúrú témé tsi, nxãa tsia gáé ko cg'áràn kúrú? Tsáá ẽ̃e kúrúa mááseèa hãa nqárìan ko xguì tsi, nxãa tsia gáé ko tempelean koe tcãà a ts'ãà? 23 Tsáá ẽ̃e Nqarim di x'áèan tsi úúa hãa sa ko dqo̱m̀se tsi, Nqari ba tsia ko sau-cgaekagu Gam di x'áèan ko méé sa kúrú taman ka? 24 Ncẽ̃e i ma góásea hãa khama a ko máá: “Gatu domka i ko Nqarim di cg'õèan tãá zi qhàò zi di ne ka cg'uri-cg'uriè,” témèè khama.

25 Ncẽ̃è x'áèan tsi kòo komsana nes tsaris q'ãe nqãa-qgai khòoè sa cgáé si i; igaba ncẽ̃è x'áèan tsi kòo tsa̱a nes nxãaska tsaris q'ãe nqãa-qgai khòoè sa gaas tama si i. 26 Ncẽ̃è ẽ̃e q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ne kò ko x'áèan ko qaa sa qgóóa qari, ne ne gáé ẽ̃e q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne khama ma bóòè tite? 27 Tsáá ẽ̃e góá tòóèa x'áèan úúa hãa a q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa tsi, igabaga ko x'áèan khõá tsia gha chìbi-chibi a xgàraè, ẽ̃e tc'áróa ne koe q'ãe nqãa-qgai khòoè tama igaba ko x'áèan komsana ne ka. 28 Khóè ba tc'áróa ba koem kò *q'ãe nqãa-qgai*

khòoèa hãa ne cúíga tseegu dim Jutam tama me e, si gataga tseegu dis q'ãe nqãa-qgai khòoè sa tchàa di kana tc'áróm koe ko kúrúès tama si i. 29 Igaba tseegu dim Juta ba ẽe q'oo za Juta ii me e, si q'ãe nqãa-qgai khòoè sa ko tcáós koe kúrúè, Tc'ẽem ka, góá tòóèa hãa x'áèan ka tamase. Eẽta iim khóè ba khóèan kam gha dqọm̀mè sa kg'ano tama, igabam Nqarim kam gha dqọm̀mè sa kg'anoa.

3

1 Kháé nxãaska dùútsa cgáé sa hànа, Juta tsi kò ii ne? Kana i ko q'ãe nqãa-qgai khòoèan dùú sa hùi? 2 Wèé zi xòè zi koe ga i kaisase cgáé e! Tc'ãà dis ka ne Juta ne Nqarim di kg'uian máàèa hãa khama.

3 Igaba kháé, ncẽè c'ẽe-kg'áía ne kò xg'ao tcom-tcomsa tama ne i ga kò nta ii? Gane dis tcom-tcomsa tama sa gha Nqarim dis tcom-tcomsa sa kaàkagu? 4 Nxãas tama si i! Ncẽe sa méés q'ãase: Nqari ba méém tseegu ii, nakam wèém khóè ba tshúù-ntcõa-kg'ao ba ii. Ncẽe i ma góáèa a ko máá:

“Nxãasega Tsi gha *Tsáá Nqari Tsi*
Tsari kg'uian koe guu a tchàno Tsi iise bóòè ka,
a gha Tàà-kg'ao ba ii,
ẽe Tsi kòo *qhàìs koe* xgàra ne,”
témèè khama.

5 Igaba ncẽè gatá di tchàno taman kòo Nqarim di tchànoan x'áí, ne ta gha dùú sa méé? Méé ta gha a máá, Nqari ba qãèse hẽé tama, gatá koe xgóàn ka? témé. (Khóèan ga méé khamar ko méé.) 6 Nxãas tama si i! *Nqarim kò tchàno tama* ne ba gha nta hẽés ka nqõó ba xgàra?

7 Igaba i ga *c'ẽe khóèan máá:* “Tiri tshúù-ntcõan kòo Nqarim di tseeguan càù a kaisa dqọm̀kuan máà Me ne, ra ko dùús domka qanega chìbi-kg'aom khama ma bóòèa máá?” témé. 8 Kháé nxãaska ta ko dùús domka máá: “Hàà naka ta cg'ãè gúùan kúrú, naka i gha nxãasega qãè gúùan hàà,” témé tama? C'ẽe ne ncẽe ko chìbi-chibi ta a, a ko máá, ta ko méé ga a témé ne khama. Eẽ ne ii khamaga ne gha ma xgàraè, si gha ẽe sa tchàno si i.

Cúí khóè ga tchàno tama

9 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? *Sita Juta ta* gáé cgáé taà? Cg'árés kaga i gatà ii tama! Ncìísegar x'áía hãa, Juta ne hẽé naka qhàò zi di ne hẽéthẽéa cúíta ga ma chìbian dòm̀ q'oo koe hãa sa. 10 Ncẽe i ma góáèa khama a ko máá:

“Cúí khóè ga káà a, tchàno o.
11 Cúí khóè ga káà a, kóḿa ko q'ãa a,
i cúí khóè ga káà a, Nqari ba ko qaa a.
12 Wèéa ne ga *Nqari ba* q'aumana hãa,

a ne a wèéa ne ga káà hùi ne e,
wèéa ne ga.
Cúím qãè tsééan ko kúrúm ga ba káà me e.”
13 “Gane di dòm̀a nea
xgobekg'amsea zi tc'ám̀ zi khama ii,
i ko gane di tm̗an qàe-qaeku sa kúrú.”
“I cg'aoan di dqãèan kg'áḿa ne koe hãa.”
14 “Gane di kg'áḿa nea cgúíkuan hẽé
naka xgóàn hẽéthẽé ka cg'oèa hãa.”
15 “Gane di nqàrèa ne c'áòan ntc̗agu ka qháé e.
16 Eẽ ne nqáéa hãam dàòm koes kọbe sa hẽé
nakas cg'ãa-cg'anakagu sa hẽéthẽé hàna,
17 ne tòókuan dim dàò ba c'úùa.”
18 “Tcgái q'ooa ne koe i Nqarim q'áò ga káà a.”

19 Ta q'ana hãa, wèés gúùs ẽe i ko x'áèan nxàe sa, i ko ẽe x'áèan dòm̀ q'oo koe hàna ne cgoa nxàe sa, nxãasegas gha wèés kg'áḿ sa nqookaguè, me gha wèém nqõó ba Nqarim koe xọara mááse ka. 20 Gaa domkam *Nqarim* cookg'ai koe cúím khóèm ga ba x'áèan komsanan ka, tchànom iise bóòèa hãa tite; x'áèan koe ta ko guu a chìbian ka q'ãa khama.

Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)

Dtcòm̀an koe guua hãa tchànoa ne

21 Igaba i ncẽeska x'áèan koe guu tama, a Nqarim koe guua tchànoan x'áísea hãa, gatà i ko ma x'áèan hẽé naka porofiti xu hẽéthẽé ma gaan ka nxàea tseegukagu igaba. 22 Ncẽe tchànoa ne Nqarim koe guua, Jeso Krestem koe dtcòm̀an ka, wèé ne ẽe ko dtcòm̀ ne di iise. Cúí q'aa-q'oo ga káà a khama, 23 wèéa ne ga chìbian kúrúa hãa, a Nqarim di x'áàn tcàoa hãa domka, 24 a ne a ko Gam di cgóm̀kuan domka tchàno ne iise bóòè, Jeso Krestem koe hàna kgoarakuan koe guu a, si ncẽe sa kg'amaga dis máàku si i. 25 Ncẽem kò Nqari ba qhàea-máákus iise tcg'òó ba, nxãasega ta gha Gam koe dtcòm̀an ka, Gam di c'áòan koe guu a gatá di chìbian qgóóa mááè ka. Ncẽe sa kòo Nqarim di tchànoan x'áí, kg'aia kò kúrúsea hãa chìbian nem kò kg'ama bóòa guu di i. 26 Ncẽe sam kò Gam di qáò tcáóan koe guu a kúrú, Gam di tchànoa nem gha nxãasega ncẽem x'aèm koe x'áí ka. Gataga i ko thẽé x'áí, Gabá tchàno Me e sa, ẽe ko Jesom koe dtcòm̀ ba tchànom iise bóòan ka.

27 Kháé ta gha nxãaska dùús cgoa dqọm̀se? Gúù cgoa tama a! Dùús domka? X'áèan ko méé sa kúrú domkaà? Nxãan tama a, igaba dtcòm̀an domka a. 28 Khóè ba ko dtcòm̀s koe guu a tchànom iise bóòè sa ta q'ana hãa khama, x'áèan ko méé sa kúrús ka tamase. 29 Ka ba gáé Nqari ba Juta ne cúí ne di baa, a tãá zi qhàò zi dim tama baa thẽé? Tãá zi qhàò zi di Me e

gataga thẽé, 30 Nqari ba cúí Me e khama, a gha ẽe q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa ne gane di dtcòm̀an koe guu a tchànono ne iise bóò, a gha gataga thẽé ẽe q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ne gane di dtcòm̀an koe guu a tchànono ne iise bóò. 31 Ka sa ko nxãa sa nxãaska máá, dtcòm̀an domka ta ko x'áèan aagu, témé? Nxãas tama si i! Igaba ta ko x'áèan qgóóa qari.

4

Abrahamam dis x'ái sa

1 Dùú sa ta gha kháé nxãaska Abrahamam ka nxàe, khóèan dis iis koe kg'aika dim xõòm gatá di ba. Dùú sa kò kúrúse cgae me? 2 Ncẽè Abrahamam kò ẽem kúrúa hãa zi tséé zi domka tchànom iise bóòèa hãa, nem ga kò dqom̀se cgoam ko sa úúa hãa, igaba Nqarim cookg'ai koe tamase. 3 *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: "Abrahama ba kò Nqarim koe dtcòm̀, a ba a kò gam dis dtcòm̀s koe guu a tchànom iise bóòè," témé khama. 4 Tséé-kg'aom kò tsééa hãa nem gam di surutan máàkus iise máàè tama, igabam ko ẽem tséé-kg'am hãa sa suruta-kg'ammè. 5 Igaba ẽe tséé tama, a Nqarim koe tcoman úúa hãa ba, Nqarim ncẽe ẽe Nqari-tcáó tama ba ko tchàno iise bóò ba, nxãam di dtcòm̀a nea ko Nqarim ka tchàno iise bóòè. 6 Ncẽem kò gataga Dafite ma khóèm di ts'eekg'aian ma nxàe khamaga ma; khóèm ncẽe kò Nqarim ka tchànom iise bóòè ba, gam di zi tséé zi bóò ka oose, a ko máá:

7 "Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ẽe gane di tsééan cg'ãè ko qgóóa mááè ne,
ncẽe gane di chìbian ko qàbi-kg'aiè ne!
8 Ts'ee-ts'eekg'aièa baa
khóèm ẽe gam di chìbia nem
Nqari ba tcee cgae me tite ba,"
tam méé.

9 Ncẽes ts'ee-ts'eekg'aiku sa gáé q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne dis cúí saà, kana saa thẽé q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ne di saa? Ncẽeta ta ko méé a ko máá: "Abrahama ba kò gam dis dtcòm̀s domka tchànom iise bóòè," témé ka. 10 Nta iis téé-q'oos koe ba kò tchànom iise bóòè? Eẽm kò q'ãe nqãa-qgai khòoè qãá q'oo koea kò ii, kana ẽem ko q'ãe nqãa-qgai khòoè cookg'ai koea kò ii? Eẽm kò q'ãe nqãa-qgai khòoè qãá q'oo koe tama a kò ii, igaba ẽem kò q'ãe nqãa-qgai khòoèa cookg'ai koe e. 11 A ba a kò q'ãe nqãa-qgai khòoèam hãa dis x'áís dtcòm̀an koe guua hãa tchànoan ka ko nxàea tseegukagu sa hòò, dtcòm̀an ẽem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòoè tama kam kò úúa hãa a. Nxãasegam gha wèé ne ẽe ko dtcòm̀, igaba qanega q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ne dim xõò ba ii, ne nxãasega tchàno ne iise bóòè ka. 12 A ba a gataga gane ẽe q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne dim xõò me e (ẽe q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne cúí ne ka tamase,

igaba thẽé ẽe dtcòm̀s dim dàòm koe ko qõò ne, ncẽem ko gatá ka xõòm Abrahama ba úúa hãa sa, ẽem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ka.)

Nqarim dis nqòòkaguku sa ko ẽe dtcòm̀a hãa ne ka hòòè

13 Abrahama ba hẽé naka gam dis qhàò sa hẽéthẽéa kò nqõóm di ne q'õò-kg'ao ne ne gha ii dis nqòòkaguku sa x'áèan domka hòò tama khama, igaba dtcòm̀s koe guua tchànoan domka a. 14 Ncẽè *Nqarim* kò ẽem ko nqòòkaguas gúù sa ẽe ko x'áèan *komsana ne* máà, nes nxãaska dtcòm̀ sa káà tséé si i khama, si nqòòkaguku sa thẽé káà hùi si i. 15 X'áèa ne ko *Nqarim di* xgóàn óá khama. Igaba ẽe x'áèan káà a koe, i x'áèan tsa̱a káà a.

16 Gaa domkagas nqòòkaguku sa dtcòm̀an koe guua, nxãasegas gha cgóm̀ku dis gúù sa ii ka, a sa a gha wèés qhàòs *Abrahamam dis* koe qarika téé - x'áèan di ne cúí ne ka tamase, igabaga gane ẽe Abrahamam dis dtcòm̀s koe hàna ne koe hẽéthẽé e, gatá wèéa ta dim xõò ba. 17 Ncẽe i ma góásea a ko máá: “Káí zi qhàò zi dim xõò bar kúrú tsia hãa,” téméè khama. Nqarim ncẽem kò Gam koe dtcòm̀, Nxãam cookg'ai koem *gatá dim xõò me e*, - Nqarim ncẽe ẽe x'óóa hãa ne ko kg'õèkagu, a kò ẽe kg'aiga káà ii zi gúù zi kúrú zi hãa ba. 18 Nqòòa ne kò káà a, igabam kò Abrahama nqòòan úúa hãa, a dtcòm̀, a hàà káí zi qhàò zi dim xõò ba kúrú, ẽem kò ma bìríè a máá: “Tsaris qhàò sa gha gatà ii,” téméèa khamaga ma. 19 Eẽtam kò ma gam dim tc'áró ba cg'ãa-cg'anasea hãa sam kò bóò, i kuria ba 100 qàe koe hãa, si Sarah sa gataga thẽé cóán ábà tite, tchòoa sa ko x'óóa hãa khama, igabam kò gam dis dtcòm̀s koe táá xhõen-tcáó. 20 A ba a kò gam dis dtcòm̀ úú tamas ka Nqarim dis nqòòkagukus ka táá káíse tẽèse, a táá gam di dtcòm̀an cgoa ntcoeku, igabam kò dtcòm̀an koe qari-qariè, a kò Nqari ba dqo̱m̀. 21 A kò kaisa tcoman úúa hãa, Nqari ba qarian úúa, ẽem nqòòkagu mea hãa sam gha kúrú di i. 22 Ncẽes gúùs domkagam kò “dtcòm̀an koe guu a *Nqarim ka* tchànom iise bóòèa hãa.” 23 Me ncẽem kg'uim “tchàno iisem bóòèa hãa” di ba gaam cúí ba góá tòóa mááè tama, 24 igabam gatá di me e thẽé, gatá ncẽe gha Nqarim ka tchàno ta iise bóòè ta, ncẽe ko Gam koe dtcòm̀ ta, Gaam ncẽe Jesom gatá dim X'aiga ba x'ooan koe ghùia hãa ba. 25 Ncẽe kò gatá di chìbian domka x'ooan koe tcãàè ba, a kò x'ooan koe ghùiè ba, tchàno iise ta gha bóòè ka.

Ka̱bas kg'õè sa Krestem koe (5:1–8:39)

5

Tòóku sa hẽé naka qãè-tcao sa hẽéthẽé e

1 Gaas gúùs domkaga a, ncẽe ta dtcòm̀an koe guu a tchàno
ta iise bóòèa hãa a, domka ta Nqarim cgoa tòókuan úúa, gatá
dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, 2 Gam koe ta ko guu
a dtcòm̀an koe kgoarasea hãase Gam di cgóm̀kuan ncẽe koe
tcãà, ncẽe ta gaan tc'amkg'ai koe téé-tẽe e, a ko Nqarim dim
x'áàm dis nqòòkagukus koe qãè-tcao o. 3 Gaan ka cúí tamase,
igaba ta ko gataga thẽé xgàrasean ka qãè-tcao, q'ana ta hãa i ko
xgàrasean qarika téékagu ta a khama; 4 Me gha *Nqari ba*, qarika
ta kò téé ne cgáé ta iise bóò ta a; ta gha Nqarim kòo cgáé ta iise
bóò ta a ne, nqòò sa úúa hãa. 5 Si nqòò sa sau-cgaekagu ta a
tama, Gam di ncàm̀kuan cgoam Nqari ba tcáóa ta cg'oè-cg'oea
hãa khama, ncẽem máà ta a hãam Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka.

6 Eẽ ta ko qanega kg'amka ii kam kò Kreste ba qãèm x'aèm ka
Nqari-tcáó tama ne domka x'óó khama. 7 Kái-kg'aise i thamka
tama, khóèm ga tcg'òóse a ẽe tchàno iim khóèm domka x'óó sa,
khóèm ẽe *kaisase* qãèm ka i ga kúrúse, c'ẽem khóèm ga tcg'òóse
a gaam domka x'óó sa. 8 Igabagam Nqari ba gatá koem úúa
ncàm̀kuan x'áía hãa, qanega ta kò chìbi-kg'ao ta ii kam Kreste
ba x'óóa máá ta a hãa di i.

9 Khama nxãaska, ncẽè ta ncẽeska Gam di c'áòan ka tchàno
ta iise bóòèa, ka ta gha nta noose Gam koe guu a *Nqarim di*
xgóàn koe kgoaraè? 10 Nqarim di ta cg'õo-kg'ao ta a kò ii, igaba
ta kò Gam dim Cóám dis x'oos koe guu a Gam cgoa tòóku. Ncẽe
ta Gam cgoa tòókua hãa ka ta gha nta noose kgoaraè, *Krestem*
dis kg'õès ka? 11 Ncẽes gúùs ka cúí tama a, igaba ta ko thẽé
Nqarim koe qãè-tcao gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu
a, ncẽe ta Gam koe guu a *Nqarim cgoa* tòókuan hòòa ba.

X'oo sa cúím khóèm (Adam) koe guua, si kg'õè sa cúím Khóèm (Krestem) koe guua

12 Gaa domka i chìbian cúím khóèm *Adam* koe guu a nqõóm
koe tcana, a i a x'oo sa óágara hãa, si x'oo sa ncẽem dàòm ka wèé
khóèan koe hààraa, wèé khóèa nea chìbian kúrúa hãa domka.
13 X'áèan kò tcg'òóès cookg'ai koe, i kò nqõómkg'ai koe kg'aiga
chìbian hàna khama, igaba ẽe i x'áèan káà a koe i chìbian x'áíse
tama. 14 Igabas kò Adam di x'aèan koe guu a síí Moshem di
x'aèan koe chõò koe x'oo sa tc'ãà-cookg'aia hãa, gane ẽe chìbian
gane di kò Adam di zi tséé zi cg'ãè zi khama ii tama ne koe
ga igaba, Adam ncẽe kò *Krestem* ẽe gha hààm dis sere-seres
khama ii ba.

15 Igabas *Nqarim dis* aba sa *Adam ka* kúrúèa cg'ãèan khama
ii tama.
Eẽm khóèm cúím di cg'ãè tsééan domka
ne kò kái ne khóè ne x'óó,

igabas Nqarim dis cgóm̀ku sa hẽé naka Gam dis abas *ncẽem kò cúím Khóèm Jeso Krestem di cgóm̀kuan koe guu a máà ta a* sa hẽéthẽé
kái ne khóè ne koe kaisase càùsea.
16 Nqarim dis aba sa hẽé naka cúím khóèm dis chìbi sa hẽéthẽé sara xg'aeku koe i gataga q'aa-q'ooan hàna hãa:
Cúís tséés cg'ãès qãá q'oo koe i bóòa tcg'òóèa hãa,
khóè ba méém xgàraè sa,
igaba ne gha khóè ne kái zi tséé zi cg'ãè zi qãá q'oo koe *Nqarim dis* máàkus domka
tchàno ne iise bóòè.
17 Eẽm khóèm cúím *Adam* dis tséés cg'ãès domkas kò x'oo sa gaam khóèm cúím koe guu a tc'ãà-cookg'aia hãa.
Igaba ncẽem Khóèm cúím Jeso Kreste ba
ncẽes gúù sa nqáéa hãase kúrúa hãa: ẽe ko kaisa cgóm̀kuan hẽé naka abas tchànoan di sa hẽéthẽé hòò ne gha Gam koe guu a kg'õèan koe tc'ãà-cookg'ai ka.
18 Gaa domka, ncẽe ne kò ma wèé ne khóè ne cúím khóèm dis tséés cg'ãès koe guu a chìbiga ne iise bóòè, khamaga ne kò wèé ne khóè ne cúím Khóèm di tsééan tchànoan di koe guu a tchàno ne iise bóòè, a gha kg'õèan úúa hãa. 19 Ncẽe ne kò ma kái ne cúím khóèm di komsana taman domka chìbi-kg'ao ne kúrúè, khamaga ne gha ma kái ne cúím Khóèm di komsanan domka tchàno ne iise bóòè khama.
20 I kò x'áèan ga thẽé hàà, nxãasega i gha chìbian càù ka. Igaba ẽe i kò chìbian càùse, koe i kò cgóm̀kuan kaisase càùse. 21 Nxãasegas gha, ẽes ma x'oo sa chìbian ma tc'ãà-cookg'aia hãa khamaga ma gataga cgóm̀ku sa thẽé tchànoan koe guu a tc'ãà-cookg'ai, a gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a chõò tamas kg'õè sa óá ka.

6

Chìbian koe ta guu a x'óóa hãa, igaba ta Krestem koe kg'õèa hãa

1 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? Chìbian méé ta x'ãèa máá na kúrú saa, naka i gha nxãasega cgóm̀kuan càùse? 2 Nxãas tama si i! Chìbian x'óóa guua hãa ta khóè ta a, ka ta gha ntama ma gaan koe qanega kg'õè? 3 Kana tua c'úùa hãa, wèéa ta ẽe Jeso Krestem koe tcguù-tcguuèa hãa ta Gam di x'ooan koe tcguù-tcguuèa sa? 4 *Gam dis* x'oos koe tcguù-tcguuèan ka ta Gam cgoa kạ̄éèa hãa. Igabagam kò Kreste ba Xõòm di x'áàn ka gataga thẽé x'ooan koe ghùiè, nxãasega ta gha gatá igaba thẽé kạbas kg'õè sa kg'õè ka.

5 X'oos koe ta Gam cgoa cúí ta a, khama ta gha gataga thẽé x'ooan koe ghùikus koe Gam cgoa cúí ii. 6 Q'ana ta hãa, si gatá dis ncìís ii-q'oos khóèan di sa Gam cgoa xgàuèa hãa, nxãasega i

gha gatá di tc'áróan ncẽe chìbian di kaàkaguè, ta gha táá gaicara
chìbian di ta qãà ta ii ka, 7 dìím wèém ẽe x'óóa hãa ba chìbian
dòm̀ q'oo koe hãa tama khama.

8 Ncẽè Krestem cgoa ta kò x'óóa hãa, ne ta ko dtcòm̀, gataga
ta gha thẽé Gam cgoa kg'õè sa. 9 Kreste ba x'ooan koe ghùièa
hãa sa ta q'ana hãa khama, a cuiskaga gaicara x'óóa hãa tite, si
x'oo sa gaia Gam koe qari úú tama. 10 X'oos ẽem kò x'óós koem
kò chìbian koe cúí q'oro x'óó, igaba kg'õès ẽem kò kg'õè sam kò
Nqari ba kg'õèa máá khama. 11 Gaam dàòm cúím kaga méé tu
Jeso Krestem koe: chìbian x'óóa guua hãa, igaba ko Nqari ba
kg'õèa máá tu khóè tu khama ma qgóóse.

12 Gaa domka méé tu táá chìbian hẽé naka i gatu di tc'áróan
ncẽe kaàko koe x'aiga ii guu, naka tu cg'ãè zi tc'ẽe zi gaan
di zi komsana guu. 13 Táá méé tu gatu di tc'áróan di xòèan
chìbian tcg'òóa máá guu, cg'ãè zi tséé zi koe gha tséékaguè
gúùan iise. Igaba méé tu Nqari ba máàse, khóè ne ncẽe x'ooan
koe tcg'òóèa a kg'õèan koe tcãàèa hãa ne khama ma, naka tua
gatu di xòèan tchàno zi gúù zi koe gha tséékaguè di iise máà
Me. 14 X'áèan dòm̀ q'oo koe tu hãa tama, igaba tu cgóm̀kuan
dòm̀ q'oo koe hãa, ke méé i chìbian gatu koe táá qarian úú guu.

Tchànoan di ne qãà ne

15 Kháé méé ta nxãaska nta hẽé? Chìbian méé ta kúrú saa,
x'áèan dòm̀ qõò koe ta hãa tama, a cgóm̀kuan dòm̀ q'oo koe hãa
domka? Nxãas tama a si i! 16 C'úùa tu gáé hãa, c'ẽem khóèm
komsana koe tsi kò máàsea hãa ne tsi gaam *khóèm* di tsi qãà
tsi i sa? Chìbian ncẽe ko x'oo sa óága di tsi qãà tsia ga ii, kana
tsia ga komsanan, ncẽe ko tchànoan óága di tsi qãà tsi ii igaba.
17 Nqari ba méém qãè-tcaoa mááè, chìbian di tu qãà tu u kò
ii, igaba tu kò ẽe tu kò máàè xgaa-xgaan wèé tcáóa tu cgoa
komsana domka. 18 Chìbian koe tu kgoaraèa hãa, a tu a ncẽeska
tchànoan di tu qãà tu u.

19 Khóèan ga ko méé khamar ko méé, gatu di ii-q'ooan koe
tu kg'amka tu u khama, a ra a ko máá: ẽe tu kò ma gatu di
tc'áróan di xòèan ma kúrúa hãa, i cg'urian hẽé naka chõò tama
zi tséé zi cg'ãè zi hẽéthẽé di qãà ii, khamaga méé tu ma ncẽeska
kúrú u naka i tchànoan di qãà, naka tu gha nxãasega q'ano-tcáó
ii. 20 Qanega tu kò chìbian di tu qãà tu ii, ka tu *kò tc'ẽea máá,*
kgoarasea tu hãa a ẽe tchàno ii sa kúrú tite, *ta tc'ẽea hãa* khama.
21 Dùú sa kò ẽem x'aèm ka kabisea máá tu u? Ncẽeska zi ko
gaa zi gúù zi sau-cgaekagu tu u ka. Si gaa zi gúù zi dis chõò-
q'oo sa x'oo si i! 22 Igaba tu ncẽeska chìbian koe kgoaraèa, a tu
a Nqarim di tu qãà tu u, a gatu dis kabisea mááku sa hòòa, si
gha q'ano-tcáókagu tu u, i gha chõò-q'ooa sa chõò tamas kg'õè
sa ii. 23 Chìbian di suruta nea x'oo si i, igabas Nqarim dis aba sa

chõò tamas kg'õè si i khama, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe.

7

Séèkuan dis x'áí sa

1 Tíí qõe ga tuè, gatu ncẽe x'áèan q'ana hãa, tu gáé c'úùa hãa, x'áèa nea khóèm koe qarian úúa hãa sa, kg'õèam hãas noose? 2 Gaa domkas séèa hãas khóè sa x'áèan koe guu a gas dim khóèm koe qáésea hãa, ẽem kg'õèa hãas noose; igaba gas dim khóèm kòo x'óó nes séèkuan di x'áèan koe kgoarasea. 3 A ncẽè gas dim khóèm qanega kg'õèa hãa koes kòo c'ẽem khóè ba séè, nes ko cg'árà-kg'ao sa ta ma tciiè; igaba ncẽè gas dim khóèm kòo x'óó nes gha ẽe x'áèan koe kgoarasea hãa, a c'ẽem khóè bas kòo séè ne cg'árà-kg'ao tama.

4 Tíí qõe ga tuè, gatu ka igabaga i gatà ii, gatu igaba tu kò Krestem dim tc'áróm koe guu a x'áèan koe x'óó, nxãasega tu gha C'ẽem ẽe x'ooan koe ghùièa hãam di ii ka, ta gha nxãasega Nqari ba tc'áróan kúrúa máá ka. 5 Eẽ ta kò qanega nqõóm di ta ii, ka zi kò gúù zi ẽe chìbian ka ncàm̀mèa hãa zi, x'áèan ka kúrúè a cgáé-q'ooa ta koe tséé, nxãasega ta gha x'oo sa tc'áróan kúrúa máá ka. 6 Igaba ta ncẽeska x'áèan koe kgoarasea hãa, a ẽe kò qáé taa hãa sa x'óóa guua, nxãasega ta gha táá ncìís kg'õès góá tòóèa hãa zi gúù zi dis koe tséé, igaba ta gha kạba kg'õèan Tc'ẽem di koe tséé ka.

Chìbian cgoa x'ãàku sa

7 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? X'áèa nea chìbigaa? Nxãas tama si i! X'áèan tama kò ii ner ga kò chìbian c'úùa hãa. X'áèan kò méé naka máá, “Táá ncóó guu,” témé tama ner ga kò ncóós dùú sa ii sa c'úùa hãa khama. 8 Igaba i chìbian *ncẽem* x'áè-kg'áḿ koe guu a kòm̀ ba hòòa, a wèé zi ncóó-kg'áḿ zi tíí koe óágara hãa; x'áèan káà a koe i chìbian x'óóa hãa khama. 9 Tíí igabar kò c'ẽe x'aè ka x'áèan káà a koe kg'õèa, igaba ẽem ko *ncẽem* x'áè-kg'áḿ ba hàà ka i kò chìbian tshoa-tshoa a kg'õè, 10 ra tíí x'óó. Ra kò bóòa q'ãa, gaam x'áè-kg'áḿ ẽe kò ko kg'õè sa óága ba, tíí koe x'oo sa óágara hãa sa. 11 Chìbia ne kò *ncẽem* x'áè-kg'áḿ koe kòm̀ ba hòò a qàe-qae te, a gaam koe guu a cg'õo te khama.

12 Khama ra ga nxãaska máá, x'áèa ne tcom-tcomsa a, me x'áè-kg'áḿ ba gataga tcom-tcomsa, a tchàno, a qãè me e, témé. 13 Ka sa kò kháé nxãaska gaas gúùs ẽe qãè sa kạbise a tíí koe x'oo sa kúrú? Nxãas tama si i! Igaba chìbi si i kò ii *ncẽe kò tíí koe x'oo sa kúrú sa*, nxãasegas gha chìbi sa x'áíse chìbi si i sa ka, ncẽe kò qãès gúùs koe guu a tíí koe x'oo sa óágara hãa sa. Ncẽem dàòm kas kò kaisase x'áíse, kaias chìbi si i sa, ncẽem x'áè-kg'áḿ koe guu a.

14 X'áèa nea tc'ẽem di i sa ta q'ana hãa, igaba ra tíí cgàam cgoa kúrúèa, a chìbian koe qãà iise x'ámáguèa, 15 a ẽer ko kúrú sa bóòa q'ãa tama. Eẽr kúrú kg'oana hãa sar kúrú tama khama, igaba ẽer kúrúa sa tc'ẽe tama sa, gaas kúrú ra kos ga si i. 16 Igaba ncẽè ẽer kúrúa sa tc'ẽe tama sar kòo kúrú, ner ko dtcòm̀, x'áèa ne qãè e sa. 17 Ncẽe i ii khama ra tíí tama ra a ncẽe ko kúrú u ra, igaba tíí koe x'ãèa hãas chìbi si i. 18 Q'ana ra hãa, si cúís gúùs qãès ga sa tíí koe x'ãèa hãa tama khama, nxãa tar ko méé ner ko máá, tirim cgàam koe témé. Ncàm̀a ner úúa hãa, qãèa ner ga kúrú di i, igabar ko gaan kúrú ka tààè khama. 19 Eẽr kúrú kg'oana hãas gúùs qãè sar kúrú tama, igaba ẽer kúrúa sa tc'ẽe tamas cg'ãè saa, gaas kúrúr kos ga si i khama. 20 Nxãaska, ncẽè ẽer kúrúa sa tc'ẽe tama sar kòo kúrú ner tíí tama ra a ẽe ko kúrú si ra, igaba tíí koe x'ãèa hãa chìbi ii *ẽe ko kúrú si i*.

21 Ra ko bóò, i ko ncẽe qarian tíí koe tséé: qãèa ner kúrú kg'oana, igaba i cg'ãèan gaa koe ga tíí cgoa hànа. 22 Tcáóa te q'oo koe ra ko Nqarim di x'áèan koe qãè-tcao khama; 23 igabar ko c'ẽe qarian bóò, i ko cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe tséé, a ko tc'ẽea te di qarian cgoa x'ãàku, a ko chìbian di qarian dim qãà ba kúrú te, ncẽe cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe hànа a. 24 Tsóágase cgóm̀gar khóè ra gáé! Dìí na gha ncẽem tc'áróm x'ooan dim koe kgoara te? 25 Igaba méém Nqarim ncẽe ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a *kgoara te* ba qãè-tcaoa mááè!

Ncẽe sa gha nxãaska tiris téé-q'oo sa ii: Tc'ẽea te koer Nqarim dim x'áèm dòm̀ q'oo koe hãa, igabar cgàaa te koe chìbian di qarian dòm̀ q'oo koe hãa sa.

8

Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe kg'õèa ne

1 Gaa domka i ncẽeska gane ẽe Jeso Krestem koe hãa ne koe cúí xgàrakuan ga káà a. 2 Kg'õèan dim Tc'ẽem di qaria nea Jeso Krestem koe guu a chìbian hẽé naka x'ooan hẽéthẽé di qarian koe kgoara taa* hãa khama. 3 Moshem di x'áèa ne kò cgàam di kg'amkan domka kgoara ta ka tààè, igabam kò Nqari ba Gam dim Cóám koe guu a kgoara ta a khama. Ncẽe kò chìbi-kg'aom khama ma tsééa tcg'òóèa hãa ba, a ko hàà cgàa ii, a hàà gaam cgàam koe chìbian dis tcg'òóa mááku sa ii ba. 4 Nxãasega ta gha x'áèan koe ko qaase tchànoan kúrú ka, a ta a Tc'ẽem ko ma qaa khama ma kg'õè, cgàam ko ma qaas ka tamase.

5 Eẽ cgàam di nea ko gane di tc'ẽean cgàam di zi gúù zi koe tcãà, igaba ne ko gane ẽe Tc'ẽem di ne gane di tc'ẽean Tc'ẽem di zi gúù zi koe tcãà khama. 6 Si cgàam koe tcãà tc'ẽe sa x'oo si i,

* **8:2:** taa - Gerika sa ko máá: "tsi" témé. Ncẽes gúù sa ko wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne nxàe khamam kò "ta" dim kg'ui ba tséékaguè.

si Tc'ẽem koe tcãà tc'ẽe sa kg'õè sa hẽé naka tòóku sa hẽéthẽé e.
7 Cgàam koe tcãà tc'ẽe sa Nqarim cgoa kóḿku tama si i, cgàa ba
Nqarim di x'áèan dòm̀ q'oo koe máàse tama khama, a máàse
ana hãa tite. 8 Ne gane ẽe cgàam koe hãa ne cuiskaga Nqari ba
qãè-tcaokagua hãa tite.

9 Igaba tu gatu cgàam koe hãa tama, a Tc'ẽem koe hãa, ncẽè
tseeguan kagam kò Krestem dim Tc'ẽe ba gatu koe x'ãèa hãa
ne. Igaba ncẽè c'ẽem khóèm kò Krestem dim Tc'ẽe ba úú tama
nem Krestem di tama. 10 Igaba ncẽè Krestem kò gatu koe hãa,
nem gatu dim tc'ẽe ba tchànoan domka kg'õèa hãa, ẽetam *ga* ma
gatu dim tc'áró ba chìbian domka x'óóa igaba. 11 Ncẽè Gaam
ẽe Jeso ba x'ooan koe ghùia hãam dim Tc'ẽem kò gatu koe x'ãèa
hãa, nem gha thẽé Gaam ẽe Kreste ba x'ooan koe ghùia hãa ba
gatu di tc'áróan ncẽe kaàko o gha kg'õèan máà, Gam dim Tc'ẽem
ncẽe gatu koe x'ãèa hãam koe guu a.

12 Gaa domka ta kúrú ta gas tséé sa úúa hãa, tíí qõe ga tuè
- cgàam ko ma tc'ẽe khama ma kg'õè di tama sa, 13 cgàam ko
ma tc'ẽe khama tu kòo ma kg'õè ne tu gha x'óó khama, igaba
ncẽè Tc'ẽem *di qarian* ka tu kòo tc'áróm di zi tséé zi cg'õo ne tu
gha kg'õè. 14 Wèéa ne ẽe Nqarim dim Tc'ẽem ka tc'ãà-cookg'aièa
nea Nqarim di ne cóá ne e khama. 15 Qãàn ko kúrú tu um Tc'ẽe
ba tu mááè tama khama, gaicara gha q'áòan koe tcãà tu u ba,
igaba tu cóá tu gha ii dim Tc'ẽe ba mááèa, ncẽe ta ko tcii a ko
máá, “Aboè, gatá ka Xõò Tseè!” témé ba. 16 Tc'ẽe ba ko Gaam
ka gatá dim tc'ẽem cgoa xg'ae a nxàea tseegukagu, Nqarim di
ta cóá ta a sa. 17 Ncẽè *Nqarim di ta* cóá ta kò ii, ne ta nxãaska
x'aian di ta q'õò-kg'ao ta a, Nqarim *di x'aian* di ta q'õò-kg'ao ta,
Krestem cgoa xg'ae a *Nqarim di x'aian* q'õòa hãa ta. Igaba méé
ta gataga Gam cgoa xg'ae naka xgàraè, naka taa nxãasega Gam
di x'áàn koe tcãà.

Hààko x'aè di x'áà ne

18 Tíí ko bóò ka i gatá di xgàrakuan ncẽe x'aè di gúù cgáé
tama a, ncẽe gha hàà gatá koe x'áíè x'áàn cgoa i kòo tòóa xg'aeè
ne. 19 Wèém nqõó ba kaisa tcoman cgoa Nqarim di ne cóá
ne gha hàà x'áíèm x'aè ba qãà hãa khama. 20 Nqõó ba gha
hàà cg'ãa-cg'anase domka, ẽem gaam nqõóm ga ba ma tc'ẽea
khama tamase, igaba Gaam ẽe kò gaatama ma xgàra mem kò
ma tc'ẽea hãa khama ma; *me nqõó ba* nqòòan úúa hãa, 21 ts'óóm
tite di i, a ba a gha kgoaraè a gaicara qãà-khoe ii tite, a gha
nxãasega Nqarim di ne cóá ne di kgoarasean hẽé naka x'áàn
hẽéthẽé máàè ka. 22 Q'ana ta hãa khama, me ko wèém nqõó
ba ncẽeskaga igaba thõò-tcaoase kg'ae, ábàn di thõòan koe hãas
khóès khama ma. 23 Me nqõóm cúím tama me e ncẽe ko thõò-
tcaoase kg'ae ba, igaba ta ko gatá igaba thẽé thõò-tcaoase kg'ae,
ncẽe Tc'ẽe ba úúa hãa ta. Me Tc'ẽe ba tc'ãà a kúrúsea hãam tc'áró

me e, *ncẽe hààko x'aè di kg'õèan di nqòòan máà ta a hãa ba,* ta hãa a ko Nqarim gha hàà Gam di ta cóá ta ii sa x'áím cáḿ ba qãà, tc'áróa tam gha kgoarasean máà ba. 24 Ncẽe nqòòan úúa hãase ta kò kgoaraè khama. Si hòòsekos nqòò sa cg'árés kaga nqòòs tama si i: dìí na ga ẽe i hòòa hãas koe nqòò? 25 Igaba ncẽè ẽeta hòò tamas koe ta kò nqòòan úúa hãa, ne ta ko qáò tcáóan cgoa qãà si.

26 Gatà iim dàòm kagam ko Tc'ẽe ba gatá di kg'amkan koe hùi ta a thẽé. C'úùa ta hãa dùú sa ta ga còrè a dtcàrà sa, naka ta ga ma còrè sa, igabam ko Tc'ẽe ba Gam ka gatá téé-q'oo koe thõò-tcaoase còrèa máá ta a, a ba a ko kg'uian cgoa nxàeè tite nxãa kg'uian cgoa kg'aea máá ta a. 27 Me Nqarim ncẽe ko tcáóa ta q'oo koe hãa zi bóò ba *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di tc'ẽe-kg'áḿan q'ana hãa, Gam di ne khóè ne téé-q'oo koem ko Tc'ẽe ba ẽem ko ma Nqari ba tc'ẽe khama ma còrèa máá ne khama.

28 Ta q'ana hãa, wèé zi gúù zia ko gane ẽe Nqari ba ncàm̀a hãa ne koe tsééa xg'ae sa, nxãasega i gha qãè ka, gane ẽem nxãakamaga Gam di tc'ẽean koe guu a tciia hãa ne koe. 29 Gane ẽem Nqari ba nxãakamaga q'ana hãa nem nxárá tcg'òóa hãa khama, Gam dim Cóám dis iis koe ne gha hãa ka. Nxãasegam gha *Gam dim Cóá ba* káí qõea ba xg'aeku koe qgáé-kg'ai di ba ii ka. 30 Me Nqari ba nxãaska gane ẽem nxárá tcg'òóa hãa ne tciia hãa, a ẽem tciia hãa ne ko tchàno ne iise bóò, a ẽem ko tchàno ne iise bóò ne Gam di x'áàn máàna hãa.

Nqarim di ncàm̀kua ne

31 Kháé ta gha nxãaska ncẽe zi gúù zi ka dùú sa nxàe? Ncẽè Nqarim kò gatá xòè koe hãa ne i gha dìín gatá cgoa x'ãàku? 32 Gaam ẽe kò Gam dim Cóám tc'áró-tc'aro ga táá bóòa guu, igaba kò gatá wèéa ta domka tcg'òó Me ba, nxãa ba gáé cuiskaga Gam cgoa wèé zi gúù zi máà ta a hãa tite thẽé? 33 Dìí na gha ẽe Nqarim ka nxárá tcg'òóèa hãa ne chìbi-chibi? Nqari ba ko tchàno ne iise bóò ne. 34 Dìí na gha xgàra ne? Jeso Kreste ba x'óóa hãa! Si gataga kaisas gúù sa: x'ooan koem ghùièa hãa si i, a gataga Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè koe hãa, a ko gataga còrèa máá ta a! 35 Dìí na gha Krestem di ncàm̀kuan cgoa q'aa-q'aa ta a? A tcabà zia, a qóḿ zia, a xháé zia, a xàbà saa, a dxàu saa, a cg'ãè saa, a ntcàu baa? 36 Ncẽe i ma *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe ma góásea hãa a ko máá:

“Tsáá domka ta ko wèém koaba-dào ba cg'õoè,
a ta a ko cg'õoè ko zi ghùu zi khama ma bóòè,”

téméè khama. 37 Nxãan tama a, igaba ta wèé zi gúù zi ncẽe zi koe kaia ta tàà-kg'ao ta a, Gaam ẽe ncàm̀ ta am koe guu a. 38 Kaisa tcoma ner úúa hãa, *Nqarim di ncàm̀kuan cgoa ga q'aa-q'aa ta as gúù sa káà si i sa* khama: a kg'õè saa ga igaba, a moengele xua ga igaba, a tc'ãà-cookg'aia ga igaba, a ncẽem

x'aèm di zi gúù zia ga igaba, a hààkom x'aèm di zia ga igaba, a c'ẽe qaria ga igaba, 39 a tc'amaka hãam nqõó baa ga igaba, a nqãaka hãa baa ga igaba, a c'ẽes gúùs ncẽem nqõómkg'ai di saa ga igaba, nxãa zia cuiskaga Nqarim di ncàm̀kuan cgoa q'aa-q'aa ta a hãa tite, ncẽe Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe hãa a.

Nqarim dis tc'ẽe sa Iseraele koe hẽé naka qhàò zi di ne koe hẽéthẽé e (9–11)

9

Nqari ba Gam di ne khóè ne nxárá tcg'òóa

1 Tseegua ner ko Krestem koe kg'ui, a tshúù-ntcõa tama, i ko tiri tcáóan Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe nxàea tseegukagu, 2 kaisa tshúù-tcaoa ner úúa, a chõò tamas thõò sa tcáóa te koe úúa hãa. 3 Ncàm̀ar kò hãa, tíí ra ga kò tíí ka cgúíèa sa, a ga kò Krestem koe guu a q'ãea tcg'òóèa hãa, tíí qõe ga ne domka, ncẽe tiris qhàòs di ii ne. 4 Iseraele di ne khóè nem Nqari ba nxárá tcg'òóa Gam di ne cóá ne gha ii ka, a ba a Gam di x'áàn x'áí nea, a gane cgoa qáé-xg'ae sa kúrúa hãa, a Gam di x'áèan máà nea, *a ba a xgaa-xgaa nea hãa nta ne gha ma* dqọm̀ Me sa, ncẽem gataga thẽé Gam di zi nqòòkaguku zi máàna hãa ne, 5 ncẽe kò *Nqarim ka tséé a tcg'òóè a xu* khóè xuku xu ka tsgõose-coa ne; khóèan dis iis ka i kòo kg'uiè nem ncẽem Kreste ba gane dis qhàòs koe guua hãam ga Me e. Nqarim ncẽem wèé zi tc'amkg'ai koe hãa ba. Chõò tamase méém dqọm̀mè. Amen.

6 Eẽm kò Nqari ba Iseraele ne nqòòkagua hãas kam tààèa hãa tar méé tama. Wèéa ne ẽe Iseraele koe ábàèa nea Iseraele di tama khama. 7 Ne gataga Abrahamam ka tsgõose-coa ne wèé ne *Nqarim di ne* cóá ne tama ne e. Nqari ba kò Abrahama ba bìrí a máá: "Isakam koe tsi gha guu a ẽer nqòòkagu tsia tsgõo-coan úú," témé khama. 8 Ncẽe sa ko máá, cgàam di ne cóá ne tama ne e ncẽe Nqarim di ii ne, igaba nqòòkagukus di ne cóá nea, gane Abrahamam di ne cóá ne ne e, témé. 9 Ncẽea nqòòkagukus kò ma nxàeèa hãa ga a khama: "Tchànom x'aèm kar gha kạbise, si gha Sarah sa cóá ba ábà," tam méé.

10 Ncẽes gúùs cúís tama si i, igaba tsara kò thẽé Rebekas di tsara cóá tsara cúím xõòm ka ábàè, gatá ka tsgõosem Isaka ba. 11-12 Nqarim di tciikua ne kaisase cgáé e, i khóèan ko kúrú tséé an cgáé tama. Nqari ba ko Gam di tc'ẽean koe guu a nxárá tcg'òó - ncẽes gúù sa méés qarika téé a máá se sa. Si ko ncẽes gúù sa ncẽe koe x'áíse: qanega tsara cóá tsara ábàè tama cookg'ai koe, a qanega tshúù kana qãè gúù ga kúrú tamas cookg'ai koem kò Nqari ba gatsara ka xõòs Rebeka sa bìrí a máá: "Kaia ba gha cg'áré ba tséé a máá," témé. 13 Ncẽe i ma góásea hãa

khama a ko máá: “Jakobe bar ncàm̀a hãa, a Esau ba hòrea hãa,” téméè khama.
14 Kháé ta gha dùú sa nxàe? Nqari ba tchàno tama saa? Nxãas tama si i! 15 Moshem kam kò máá:
“Eẽr ko thõò-xama máá bar gha thõò-xama máá,
a ẽer ko cgóm̀ ba cgóm̀,”
témé khama. 16 Khama i nxãaska khóèm dis ncàm̀s koe kana tsééa ba koe guu tama, igaba i Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guua. 17 Si ko *Nqarim dis* Tcgãya sa Faro ba bìrí a máá:
“Kaikagu tsia raa, Tiri qaria ner gha tsáá koe x'áí ka, nxãasega i gha Tiri cg'õèan wèém nqõóm koe nxàeè ka,” témé khama.
18 Gaa domkam ko nxãaska Nqari ba ẽem thõò-xama máá kg'oana hãa ba thõò-xama máá, a ba a ko ẽem qari-qari tcúú kg'oana hãa ba qari-qari tcúú.

Nqarim di xgóàn hẽé naka Gam di thõò-xama-máákuan hẽéthẽé e

19 Me gha nxãaska gatu ka c'ẽe ba bìrí te a máá: “Ncẽeta i kò ii ne ba ko nxãaska Nqari ba dùús domka chìbi-chibi taa máá? Nqarim tc'ẽea hãa sa i gha dìín ntcoe?” témé. 20 Ka tsi gáé tsáá tc'ẽea máá dìí tsi i ta tc'ẽea, khóè tseè, Nqarim cgoa ga ntcoeku tsi? Ka sa gáé ga ẽe xommèa hãa sa ẽe xom sia hãa ba bìrí naka máá: “Dùús domka tsia ncẽer ii khama ma kúrú tea hãa?” témé? 21 Gàba zi dim kúrú-kg'ao ba gáé xom cgoa di góm̀an koe, cúís dtcõos koem ga cám̀ gàba sara kúrú di qarian úú tama, si c'ẽe sa cgáé zi tséé zi di sa ii, si c'ẽe sa kg'amaga di zi tséé zi di sa ii?
22 *Igaba tsi ko nta méé ncẽes gúùs ka:* Nqari ba kò ẽem xgóà cgaea hãa gàban, ncẽe kaàkagukuan tééa máána hãa koe Gam di xgóàn x'áí kg'oana, a Gam di qarian q'ãakagu kg'oana. Igabam kò qáò tcáóse hãa cgoa ne, 23 Gam di x'áàn kaisam gha nxãasega gataga cgóm̀kuan di gàban koe x'áí ka, ncẽem nxãakamaga x'áàn kg'ónòa máána hãa a, 24 gatá ncẽem tciia hãa ta koe, Juta ne cúí ne koe tamase, igaba tãá zi qhàò zi di ne koe ga hẽéthẽé e. 25 Ncẽem ko Hoseam *dis Tcgãyas* koe méé khama a ko máá:
“Gane ẽe kò *kg'aiga* Tiri ne khóè ne tama
ner gha Tiri ne khóè ne ta ma tcii,
a ra a gha gaas ẽe kò *kg'aiga* ncàm̀mè tama sa
tiris ncàm̀-khoe sa ta ma tcii,” témé.
26 “Ne gha gaam qgáìm ẽe ne kò bìríèa hãa a máá:
‘Tiri tu khóè tu tama tu u,’
téméèam koe ne gha bìríè a máá:
‘Kg'õèa hãam Nqarim di tu cóá tu u,’
téméè.”
27 Me ko Isaia ba Iseraelem ka q'au a ko máá:
“Eẽta ne ga ma tshàa-dxoom qàe di góm̀an
khama ma kái ne e igaba

ne gha cg'orò ne kgoaraè,"
témé.
28 X'aigam *Nqari* ba gha xòm̀ x'aè-coan q'oo koe
chõò tamase nqõó ba xgàra khama.
29 Eẽm xg'ao Isaia ba méé a khamaga i ii, ncẽem kòo máá:
"Ncẽè X'aigam qarim wèém kò xg'ao
c'ẽe qhàòan ga qaùa máá ta a tama,
ne ta ga kò Sodoma khama ii,
a ga kò Gomora khama ma kúrúsea,"
témé khama.

Paulo ba ko Iseraele ne còrèa máá

30 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? Tãá zi qhàò zi di ne,
ncẽe kò tchànoan qaa tama, nea tchànoan hòòa ka, tchànoan
ncẽe dtcòm̀s koe guua a. 31 Igaba ne kò Iseraele ne, ncẽe x'áèan
koe guua tchànoan kòo qaa ne táá hòò o. 32 Dùús domkaà?
Dtcòm̀an koe ne kò guu a qaa a tama, igaba ne kòo tséé zi koe
guu a qaa a khama. A ne a kò nxõ̱ás tc'amkg'ai koe tcgàba,
33 ncẽe i ma góásea a ko máá:
"Q'ãa, nxõ̱á sar ko Sione koe tòó,
khóè ne gha kúrú ne tcgàba sa,
nxõ̱ám kúrú ne gha ne cg'áé ba;
me gha dìím wèém ẽe ko Gam koe dtcòm̀ ba
táá sau-cgaekaguè ka,"
tam méé.

10

1 Tíí qõe ga tuè, tcáóa te q'oo koer ko kaisase tc'ẽe *Iseraele*
ne gha kgoaraè sa, a ra a ko gataga Nqarim koe còrèa máá
ne. 2 Nqarim koe ne máàsea hãa khama, ra ko ncẽe sa nxàea
tseegukagu, igabaga i gane di máàsean tseeguan di q'ãan koe
guu tama. 3 Nqarim koe guua hãa tchànoan ne bóòa q'ãa tama
khama, a ko gane di tchànoan ne gha kúrúa mááse sa qaa, a
Nqarim di tchànoan koe máàse tama. 4 Kreste ba ko x'áèan
chõòkagu khama, *nxãasega ta gha táá x'áèan ko qaa sa kúrúan
ka tchànokaguè ka*, igabagam gha dìím wèém ẽe ko dtcòm̀ ba
tchànokaguè.

Kgoarakuan di qãè tchõà nea wèém khóèm di i

5 Moshe ba x'áèan koe guua hãa tchànoan ka ncẽe sa góáa
hãa a ko máá: "Dìím wèém ẽe ko *x'áèan ko qaa sa* komsana
ba gha gaan ka kg'õè," témé khama. 6 Igaba i ko dtcòm̀s koe
guua tchànoan ncẽeta méé a ko máá: "Táá tcáóa tsi q'oo koe
máá, 'Dìí na gha nqarikg'ai koe qaò?' témé guu" (ẽe sa Kreste
ba nqãaka úú si i ke), 7 "kana máá: 'Dìí na gha nqãaka hãam
nqõóm koe síí?' témé guu" (ẽe sa Kreste ba x'ooan koe ghùi
si i ke). 8 Kháé i ko nxãaska dùú sa méé? *Ncẽe si i:* "Kg'ui ba

tsáá ka cúù me e, kg'áḿa tsi koe hẽé naka tcáóa tsi koe hẽéthẽé e," ta i ko méé. Ncẽe ba dtcòm̀s dim kg'ui me e, ncẽe xae ko gaam ka xgaa-xgaa ba, 9 ncẽe ko máá: "Ncẽè tsáá ka tsi kòo kg'áḿa tsi cgoa nxàea tseegukagu Jeso ba X'aiga Me e sa, a kòo tcáóa tsi koe dtcòm̀ Nqari ba x'ooan koe ghùi Mea hãa sa, ne tsi gha kgoaraè," témé ba. 10 Tcáóa ta cgoa ta ko dtcòm̀, a ta a ko tchànokaguè, a ko kg'áḿa ta cgoa nxàea tseegukagu, a ko ncẽem dàòm ka kgoaraè khama. 11 *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: "Dìím wèém ẽe ko Nqarim koe dtcòm̀ ba cuiskaga saucgaekaguè tite," témé khama. 12 Juta ne hẽé naka qhàò zi di ne hẽéthẽé xg'aeku koe i cúí q'aa-q'oo ga káà a; cúím Nqari ba X'aigam wèé ne di Me e, a ba a ko wèé ne ẽe ko tcii Me ne qguùan cgoa ts'ee-ts'eekg'ai khama. 13 "Dìím wèém ẽe gha Nqarim dim cg'õè ba tcii ba gha kgoaraè," *ta i ko méée* khama.

14 Kháé ne gha nxãaska ntama ma cg'õèa ba tcii, ncẽè Gam koe ne kò dtcòm̀ tama ne? A ne a gha ntama ma Gam koe dtcòm̀, ncẽè qanega ne kò Gam ka kóḿ tama ne? A ne a gha ntama ma kóḿ, ncẽè xgaa-xgaa ne gha ba ne kò úú tama ne? 15 Me gha ntama ma gaam ẽe ko tchõàn xgaa-xgaa ba xgaaxgaa, ncẽè tsééam kò úúè tama ne? Ncẽe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góásea a ko máá: "Tsóágase i gáé qãè tchõàn di xàà-kg'aoan di hàà-q'ooan t'õèa!" témée khamaga ma. 16 Igaba ne kò káí-kg'aise táá qãè tchõàn komsana. Isaia ba kò máá: "X'aigaè, dìí ba gaxae di kg'uian komsana hãa?" témé khama. 17 I ko nxãaska dtcòm̀an ẽe ko kóḿmès koe guu, si ko ẽe ko kóḿmè sa Krestem dim kg'uim ka ko xgaa-xgaaès koe guu.

18 Igabar ko ẽe ne kóḿ ta ga hãas ka tẽè. Tseeguan kaga ne kóḿa hãa! Ncẽe *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko méé a ko máá:

"Wèém nqõóm koe ga i dòm̀a xu síía hãa,
i gaxu di kg'uian nqõóm chõò-q'oo koe ga síía hãa,"
témé khamaga ma.

19 Ra ko gaicara tẽè, Iseraele ne kò kóḿa q'ãa tama sa? *Kóḿa ne kò q'ana hãa!* Moshe ba kò tc'ãà dis ka máá:

"Kúrú tu ur gha tu gane ẽe qhàòs di tama ne koe tau di,
a ra a gha káà tc'ẽes qhàòs di ne cgoa xgóàkagu tu u,"
témé khama.

20 Me kò gataga Isaia ba kgoarasea hãase *Nqarim méée hãa sa nxàe a* máá:

"Gane ẽe qaa Te tama ne kar hòòèa hãa,
a Ra a kò gane ẽe tc'ẽe Te tama ne koe x'áísea hãa,"
témé.

21 Igabam kò Iseraele ba bìrí a máá:

"Wèém cáḿ kar tshàua Te tchoanà xòóa máána hãa
khóè ne ẽe komsana tama a ko ntcoeku cgoa Te ne,"
témé.

11

Nqarim di thõò-xama-máákua ne Iseraele ne koe

1 Ra ko nxãaska tẽè a máá: “Nqari ba gáé kò Gam di ne khóè
ne xguì?” témé. Nxãas tama si i! Tíí ga ra thẽé Iseraele ra a
khama, a Abrahamam ka tsgõose-coa ra a, Benjamenem dis
qhàòs di ra. 2 Nqari ba kò Gam di ne khóè ne ncẽe kg'aigam
kò q'ana hãa ne táá xguì. C'úùa tu gáé hãa *Nqarim dis* Tcgãyas
ko Elijam ka méé sa? Me ko ma Nqarim cookg'ai koe Iseraele
ne ma chìbi-chibi sa, a ko máá: 3 “X'aigaè, Tsari xu porofiti
xu ne cg'õoa hãa, a Tsari altaran kọbea hãa, ra tíí cúí ga ra
qaùa, ne ko cg'õoa te xaù,” témé. 4 Ka ba kò kháé Nqari ba
ntama ma xọa me? *Nqari ba kò xọa a máá:* “7,000 xu khóè
xur tòóa máásea hãa, ncẽe qanega Baale ba qáṁsea máá tama
xu,” témé. 5 Ncẽeskaga i gataga ii: qaùa hãa nea hàna, cgóṁkus
koe guu a nxárá tcg'òóèa hãa ne. 6 Igaba ncẽè cgóṁkus koe i kò
guua hãa ne i nxãaska *gane di* tsééan koe guu tama; ncẽè gatà
i kò ii nes nxãaska cgóṁku sa cgóṁkus tama si i.

7 Kháé nxãaska dùú saa? Iseraele ne kò ẽe ne kòo qaas gúù
sa táá hòò. Khóè ne ẽe nxárá tcg'òóèa hãa ne cúí ne kò hòò si,
igaba ne kò ẽe qaùa hãa ne qari-qarin tcúúè. 8 Ncẽes ko *Nqarim*
dis Tcgãya sa méé khama a ko máá:
“Nqari ba kò tcáóa ne hẽé naka tc'ẽea ne hẽéthẽé ntcùú-ntcuu,
a tcgáía ne ga táá bóòkagu
a tceea ne ga táá kóṁkagu
ncẽem cáṁ kaga igaba,”
témé khama.

9 Gatagam ko Dafite ba máá:

“Gane dis suu* sa méés ntcóṁ sa ii naka xháṁ sa ii,
nxãasega ne gha cg'áéa tcãà,
a gha gane di xgàrasean kạbia mááè ka.
10 Gane di tcgáían méé i ntcùú-ntcuuè
naka ne nxãasega táá bóò,
naka i gane di qhùrian chõò tamase nạiè,”
tam kò méé.

11 Ra ko nxãaska tẽè a máá: Eẽ ne kòo *Juta ne* tcgàba ka nea
gáé kò cg'áé, táá ne gha gaicara tẽe ka? Nxãas tama si i! Igaba
gane di cg'áé-q'ooan gha tãá zi qhàò zi di ne koe kgoarasean
óága domka a, nxãasega ne gha Juta ne chìi ka. 12 Gane di cg'áé-
q'ooa ne kò nqõó ba qguùkagu, i kò gataga tààè-q'ooa ne tãá zi
qhàò zi di ne qguùkagu. Ka nea gha *nxãaska tãá zi qhàò zi di*
ne nta noose *qguùkaguè,* ncẽè cg'oèas tc'ãò-tc'ãos Juta ne dis kò
hãa ne?

Tãá zi qhàò zi di ne di kgoarasea ne

---

* **11:9:** suu - Gerika sa ko máá: “cháà sa” témé - tc'õoan ko tòó a tc'õóès qgái si i.

13 Gatu cgoar ko kg'ui, tãá zi qhàò zi di tuè: tãá zi qhàò zi
di ne koer x'áè úú-kg'ao ra a domka ra ko ncẽes tséés tiri sa
kaikagu, 14 tiris tséés koer gha c'ẽedaoka tiris qhàòs di ne khóè
ne kúrú ne chìi di ii domka, ra gha nxãasega c'ẽe ne kgoara ka.
15 Ncẽè *Nqarim ka* xguièѕ *Juta* ne dis kò ko dàò ba xgobekg'am,
me nqõó ba Nqarim cgoa tòókuan úú ne sa gha gane *Juta ne* dis
dtcòm̀mè sa dùú sa ii? X'ooan koe guu a kg'õè si i gha ii! 16 Ncẽè
tc'ãà dis péré-qàmàs kò Nqari ba tcg'òóa mááèa, nem nxãaska
wèém péré ba gataga thẽé Gam di me e, a ncẽè hìis di tǫbean
kò Gam di ii, ne i nxa̱an ga thẽé Gam di i. 17 A ncẽè c'ẽe xu nxa̱a
xu olife dis hìis di xu kòo q'ãea tcg'òóè, tsi tsáá ncẽe qãáka ka
dis olifes di tsi *nxa̱a tsi* gaa koe q'ám̀a tòóè, a ko c'ẽe xu cgoa
ẽes hìis tǫbe di qguùan q'aa-q'aaku, 18 ne méé tsi táá gaxu nxa̱a
xu koe bóò-boose guu. Ncẽè bóò-boose tsi kòo ne *méé tsi tc'ẽe-
tc'ẽese*, tsáá tsia tǫbean qgóó tòó tama, igaba i tǫbean qgóó tòó
tsia hãa sa.
19 Igaba tsi gha máá: "Nxa̱a xua q'ãea tcg'òóèa hãa, nxãasegar
gha tíí q'ám̀a tòóè ka," témé. 20 Ẽẽ sa tseegu si i. Gaxu di
dtcòm̀an úú taman domka xu q'ãea tcg'òóèa hãa, tsi kò tsáá
tsari dtcòm̀an domka tééa hãa. Ke méé tsi táá bóò-boose guu,
igaba méé tsi q'áòa hãa. 21 Ncẽè Nqarim kòo hìis kg'aiga úúa
hãa nxa̱an bóòa guu tama, ne tsi tc'ẽea máá, tsáám gha bóòa
guu tsi, ta tc'ẽea?
22 Ke méé tsi Nqarim di qãèan hẽé naka Gam di xgóàn
hẽéthẽé q'ana hãa. Xgóà Me e ẽe *chìbian kúrú ka* cg'áéa hãa ne
koe, igabam tsáá koe qãè Me e, ncẽè Gam di qãèan koe tsi kòo
hãa ne. Tama kò ii ne tsi gha tsáá igaba thẽé q'ãea tcg'òóè. 23 A
ncẽè Juta ne kò gane dis dtcòm̀ tamas koe kúúa hãa tama, ne
ne gha gaicara q'ám̀a tòóè, Nqari ba qarian úúa hãa, gaicaram
gha q'ám̀a tòó ne di i khama. 24 Ncẽè kg'aiga qãáka ka dis hìis
olife dis koe tsi kò tsáá guu a q'ãea tcg'òóèa hãa, a olife dis
hìis xháràèas koe q'ám̀a tòóèa hãa, ncẽe i ga kg'aiga ii tama
khama, ne ba gha Nqari ba nxãaska nta noose kǫbi a kg'aigaka
di nxa̱an gaan dis hìis olife dis koe gaicara q'ám̀a tòó?

Iseraele ba gha kǫbi a tòóa kg'ónòè

25 Tíí qõe ga tuè, ncẽes gúùs chóm̀sea hãa sa tu gha q'ãa sar
ko tc'ẽe, nxãasega tu gha táá tc'ẽega tu ii sa bìríse ka. *Ncẽes gúùs
chóm̀sea hãa sa ncẽe si i:* qari tcúúan Iseraele di ne khóè ne dia
xòm̀ x'aè q'oo† di i, si gha nxãakg'aiga síí cg'oèa hãas nxáráse-
q'oos tãá zi qhàò zi di ne di sa *Nqarim koe* hàà. 26 Ne gha ncẽem
dàòm ka wèé ne Iseraele ne kgoaraè, ncẽe i ma góásea hãa a ko
máá:
"Kgoara-kg'ao ba gha Sione koe guu a hàà,
a ba a gha Jakobem *ka tsgõose-coa ne* koe

† **11:25:** xòm̀ x'aè q'oo - kana "c'ẽe xòè za".

cg'ãè tcáóan tcg'òó.
27 Si gha ncẽe sa Tiris qáé-xg'ae sa ii gane cgoa,
gane di chìbia ner gha ko séèa tcg'òó cgae ne ka,"
témééa khama.
28 *Juta nea* qãè tchõàn *xguìa hãa* khama ne *Nqarim di ne* cg'õo-kg'ao ne e, *nxãasega i gha qãè tchõàn* gatu *qhàò di tu koe hàà* ka. Igaba ncẽè nxárá tcg'òóa mááses ka ta kòo kg'ui ne ne Nqarim ka ncàm̀mèa hãa, gane ka tsgõose ga xu *cgoam kúrúa hãas qáé-xg'aes* domka. 29 Nqari ba aban ẽem ko tcg'òó ka hẽé naka ẽem ko tcii ne ka hẽéthẽé tc'ẽea kạbi tama khama.
30 Gatu qhàò zi di tua kò c'ẽe x'aè ka Nqari ba komsana tama, igaba tu ncẽeska, Juta ne di komsana taman domka, Nqarim di cgóm̀kuan hòòa. 31 Gane igabaga ne ncẽeska ẽeta iim dàòm ka Nqarim máà tua hãa cgóm̀kuan domka komsana tama, nxãasega ne gha thẽé ncẽeska Nqarim di cgóm̀kuan hòò ka.
32 Nqari ba kò wèé ne khóè ne kúrú ne komsana taman koe tòóse, nxãasegam gha wèéa ne ga cgóm̀kuan x'áí ka khama.

Nqari ba dqọm̀a ne
33 Tsóágase i gáé Nqarim di qguùan kaia!
Tsóágase i gáé Gam di q'ãan di tc'ẽean hẽé
naka q'ãa-kg'áḿa ba hẽéthẽé tchàà-a!
Dìí na gha Gam di zi tc'ẽe-kg'áḿ zi bóòa q'ãa?
Dìí na gha Gam di zi dàò zi qaara tcg'òó a xùri?
34 *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:*
"Dìí na X'aigam di tc'ẽe-kg'áḿan q'ana?
Dìí na ga tchàno-tchano Me?
35 Kana ia xg'ao dìín c'ẽe gúù máà Me,
Me ga gaa gúùan suruta kạbi?"
témé khama.
36 Wèé zi gúù zia Gam ka kúrúèa,
a zi a Gam koe guua,
a Gam domka hàna.
Nqari ba méém chõò tamase dqọm̀mè! Amen.

Dtcòm̀-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1–15:13)

12

Nqari ba tsééa máá
1 Gaa domkar ko Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guu a dtcàrà tu u, tíí qõe ga tuè, tc'áróa tu tu gha dàòa-máákus iise tcg'òó sa, kg'õèa hãa, a tcom-tcomsa, a ko Nqari ba qãètcaokagu sa - ncẽea tc'ẽem di tsééan gatu ga còrè cgoa ga a khama. 2 Táá méé tu ncẽem nqõóm di cauan xùri guu, igaba méé tu tc'ẽe-kg'áḿa tu koe kạba-kạbaè, naka tua gha nxãasega Nqarim dis tc'ẽe sa q'ãa, gaas ẽe qãè ii, a ko qãè-tcaokagu Me, a tchàno ii sa.

3 Cgóm̀kuan ncẽer máàèa hãa domkar ko wèém khóèm ẽe
gatu xg'aeku koe hãa ba bìrí a ko máá: Táá méém tc'ẽe-q'ooa ba
koe tc'amakam hãa sa bìrísea hãa guu, igaba méém wèém khóè
ba tc'ẽe-kg'áḿa ba koe, ẽem Nqari ba máà mea hãas tc'ãò-tc'ãos
dtcòm̀an dis cgoa qgóóse. 4 Cúím tc'áróm koe ta kái xòèan úúa
hãa, i wèé xòèan cúís tséé sa kúrú tama khama. 5 Ncẽem dàòm
ka ta ko, ẽeta ta ma kái ta a igaba cúím tc'áró ba Krestem koe
kúrú, me wèém xòè ba c'ẽe xu xòè xu cgoa xg'ae-xg'aeèa hãa.
6 Ke méém wèém khóè ba tãáka zi aba zi ẽem Nqari ba Gam
di cgóm̀kuan ka máà taà hãa zi tséékagu: ncẽè porofitan kò ii
ne méém ẽem úúa hãa dtcòm̀an dis tc'ãò-tc'ãos cgoa tséékagu
u. 7 Naka ncẽè c'ẽe ne tséèa máás kò ii ne méém tséèa máá ne,
naka ncẽè xgaa-xgaas kò ii ne méém xgaa-xgaa, 8 naka ncẽè
c'ẽe ne korès kò ii ne méém korè ne. Ncẽè c'ẽe ne hùis kò ii
ne méém kgoarasea hãase hùi ne. Ncẽè c'ẽe ne tc'ãà-cookg'ais
kò ii ne méém wèé tcáóa ba cgoa gatà hẽé. Ncẽè c'ẽe ne koe
cgóm̀kuan x'áís kò ii ne méém qãè-tcaoan cgoa x'áí i.

Dtcòm̀-kg'ao ne dis kg'õè sa

9 Ncàm̀ku sa méés tseegu di sa ii. Eẽ cg'ãè ii sa hòre, qgóóa
qari ẽe qãè ii sa. 10 Gatu ka c'ẽea ne kaisase ncàm̀, khóè qõeku
ne ga ma ncàm̀kua hãa khama ma. Gatu nqáéase tu gatu ka
c'ẽe ne tcom. 11 Táá méé tu xhõen-tcáó guu; gatu dim tc'ẽe ba
méém kạru; X'aiga ba méé tu tsééa máá. 12 Nqòòan koe méé tu
qãè-tcaoa hãa, naka tua xgàrasean koe qáò tcáó ii, naka còrèan
koe qgóóa qari. 13 C'ẽe ne dtcòm̀-kg'ao ne kòo xháé ne méé tu
ẽe tu úúa hãa sa gane cgoa q'aa-q'aaku. X'áéa tu koe c'ẽe ne
qãèse hààkaguan koe tu tcãàn tcáó.

14 Ts'ee-ts'eekg'ai ẽe xgàra tu u ko ne; ts'ee-ts'eekg'ai ne, táá
cgúí ne guu. 15 Eẽ ko qãè-tcao ne cgoa qãè-tcao, naka ẽe ko
kg'ae ne cgoa kg'ae. 16 Cúíta noose tu qgóóku; táá bóò-boose
guu, igabaga ẽe nqãaka hànas téé-q'oos di ne cgoa tsééa xg'ae;
táá tc'ẽega tu ii sa bìríse guu.

17 Táá c'ẽem khóèm cg'ãèan kúrúa máá tua ba cg'ãèan cgoa
kạbia máá guu. Eẽ wèém khóèm koe qãè iis koe méé tu tcãà
tc'ẽe. 18 Ncẽè tààè tama tu kò hãa, i gataga gatu koe guua hãa,
ne méé tu wèé khóèan cgoa tòóku. 19 Ncàm̀-ncamsa tuè, táá
méé tu cg'ãèan kạbia máá guu, igaba tu Nqarim di xgóàn guua
máá a; ncẽe *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko X'aigam ka méé a ko máá:
“Kạbia mááku sa Tiri si i,
Ra gha Tíía kạbia máá,”
témé khama.
20 Igaba
ncẽè gatu dim cg'õo-kg'aom kò xàbà hãa ne
tc'õoan máà me nakam tc'õó,
naka cáḿan kò hãa ne

tshàan máà me nakam kg'áà.
Eẽta hẽéan ka tu gha ko kúrú mem saucgae a chìbi bóòse.*
21 Táá méé tu cg'ãèan ka tààè guu, igabaga méé tu qãè gúùan
cgoa cg'ãèan tàà.

13

Tc'ãà-cookg'aian qám̀sea máá sa

1 Wèém khóè ba méém tc'ãà-cookg'aian qám̀sea máá. Nqarim
ka *kgoara mááèa hãa* tama tc'ãà-cookg'ai nea káà a ke, igaba
ẽe hàna ne Nqarim ka tòóèa hãa. 2 Dìím wèém ẽe ko tc'ãà-
cookg'aian ntcoe ba ko Nqarim nxárá tcg'òóa hãa sa ntcoe, me
gha dìím wèém gatà ko hẽé ba xgàrakuan óága cgaese. 3 Tc'ãà-
cookg'ai xua ẽe qãèan ko kúrúm ka bèeè tama khama, igaba xu
ko ẽe cg'ãèan ko kúrúm ka bèeè. Eẽ tc'ãà-cookg'aia hãam bèe tsi
kò tc'ẽe tama ne méé tsi nxãaska qãè gúùan kúrú nakam gha
dqọm̀ tsi. 4 Nqarim dim tséé-kg'ao me e, tsari qãèan domka
ko tséé ba khama. Igaba ncẽè cg'ãèan tsi kòo kúrú ne méé
tsi bèe, ntcàum ẽem qgóóa hãa bam kg'amaga qgóó tama ke.
Nqarim dim tséé-kg'ao me e, a ko Nqarim di xgóàn óá, ẽe ko
cg'ãèan kúrú ne koem gha xgàrakuan qõòkagu khama. 5 Gaa
domka méé tsi ẽe tc'ãà-cookg'aia hãam koe qám̀sea hãa, *Nqarim
di* xgàrakuan bèe domka cúí tamase, igaba tsari tc'ẽe-tc'ẽesean
domka hẽéthẽé e. 6 Ncẽes gúùs domkaga tu ko nqõóm ko
tcg'òóa mááè marian tcg'òó, tc'ãà-cookg'ai xua Nqarim di xu
tséé-kg'ao xu u khama, ncẽe ko tsééa xu kúrú xu. 7 Ke méé tsi ẽe
tsi ga wèém khóè ba úú cgoa hãa sa máà me: nqõóm ko tcg'òóa
mááè mari kò ii ne tcg'òó o, ncẽè mari kò ii ne méé i mari ii,
táòkg'aikus kò ii ne méés táòkg'aiku sa ii, naka kaikagukus kò ii
ne méés kaikaguku sa ii.

Tsáá ka c'ẽe ba ncàm̀ sa

8 Táá méés cúí khóè koe ga qanega tsi suruta tamas chìbi
sa hãa guu, tsáá ka c'ẽe ba ncàm̀s cúís oose. Eẽ gam ka c'ẽe
ba ncàm̀a hãa ba ko x'áèan ko qaa sa kúrú ke. 9 X'áèan ncẽe
ko máá: "Táá méé tsi cg'áràn kúrú guu; táá méé tsi cg'õo guu;
táá méé tsi ts'ãà guu; táá méé tsi ncóó guu," naka c'ẽe x'áè-
kg'áḿan hẽéthẽéa cúím x'áè-kg'áḿ koe qgóóa xg'aeèa, ncẽe ko
máá: "Tsáá ka c'ẽe ba ncàm̀ ẽe tsi ma ncàm̀sea hãa khamaga
ma," témé ba. 10 Ncàm̀ku sa tsáá ka c'ẽe ba chìbi kúrú cgaes
tama si i. Gaa domkagas ko ncàm̀ku sa x'áèan ko méé sa kúrú.

X'áàm q'oo koe kg'õè

11 X'aèm ncẽe ta ko gaam q'oo koe kg'õè ba tu q'ana hãa,
ke méé tu ncẽe sa kúrú. Tc'oman koe tu gha tẽe dim x'aè

* **12:20:** kúrú mem saucgae a chìbi bóòse - Gerika sa ko máá: "kạruko zi c'ee ntcom̀ zi tcúúa ba koe xg'ae-xg'ae," témé.

ba hààraa. X'aèm kgoarakus di ba ncẽeska kaisase cúù me e ke, ncẽe ta kò tshoa-tshoa a ko dtcòm̀ kam kò ii tama khama. 12 Ntcùúa ne nqáéa hãa, i koaban cúù u. Ke hàà naka ta ntcùú-q'oo di tsééan dxùukg'ai za tòó naka taa x'áàn di zi ncõo gàba zi hą̃a. 13 Hàà naka ta qãèm dàòm ka qgóóse, cáḿs di x'áàn q'oo koe hãa ne khóè ne khama ma, ẽe kaisase ko tc'õó, a ko kg'áà ne hẽé, naka cg'áràn ko kúrú a káà qgóóse-q'oo ne hẽé, naka mẽéku a tau di ii ne hẽéthẽé ka tamase. 14 Igaba méé tu X'aigam Jeso Kreste ba hą̃a, naka tua cgàa ba tu ga ma qãè-tcaokagu di zi tc'ẽe-kg'áḿ zi chõòkagu.

14

Kg'amka ne hẽé naka qari ne hẽéthẽé e

1 Eẽ dtcòm̀a hãa, igaba gam di dtcòm̀an koe kg'amka ba, qãèse hààkagu, ẽem tc'ẽea hãas koe ntcoeku cgoa me tamase. 2 C'ẽem khóèm dis dtcòm̀ sa ko kgoara máá me, me wèés gúù sa tc'õó, igaba khóèm ẽe gam dis dtcòm̀s kg'amka ii ba ko tsǫ̀bèan cúí ga tc'õó. 3 Khóèm ẽe ko wèés gúù sa tc'õó ba méém táá ẽe wèés gúù sa tc'õó tama ba ntcoea hãase séè guu, nakam ẽe wèés gúù sa tc'õó tama ba táá ẽe ko wèés gúù sa tc'õóm qãèse hẽé tama sa bóò guu, Nqari ba qãèse hààkagu mea hãa ke. 4 Dìí tsia tsáá, c'ẽem khóèm dim qãàm qãèse hẽé tama ta ko méé tsi? Gam ka q'õòsem koe i guua hãa *ẽem ko kúrú tsééan koem gha* tééa qari kanam gha cg'áé sa. Igabam gha tééa qari, X'aiga ba qarian úúa hãa khama, kúrú mem gham tééa qari di i.

5 C'ẽem khóèm kam c'ẽem cáḿ ba c'ẽe xu cáḿ xu ka cgáé me e, me ko c'ẽem khóè ba wèé cáḿan ga cúíta noose séè. Wèém khóè ba méém tc'ẽea ba q'oo koe bìrísea hãa, ẽem tc'ẽea hãa sa gaas ga si i sa. 6 Gaam ẽe ko c'ẽem cáḿ ba c'ẽe xu ka tãákase séè ba ko X'aigam gha kaikaguè domka gatà hẽé. Me ko gaam ẽe ko tc'õó ba thẽé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hẽé, Nqari bam ko qãè-tcaoa máá khama. Me ko gaam ẽe c'ẽe zi tc'õo zi tc'õó tama ba thẽé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hẽé, a ba a ko Nqari ba qãè-tcaoa máá. 7 Gatá ka c'ẽem cúía ko gam ka kg'õèa mááse ba káà me e, me gataga c'ẽem cúía ko gam ka x'óóa mááse ba káà me e khama. 8 Ncẽè kg'õè ta kòo ne ta ko X'aiga ba kg'õèa máá, a ncẽè x'óó ta kòo ne ta ko X'aiga ba x'óóa máá. Khama nxãaska, kg'õè ta ga ko kana ta ga ko x'óó igabaga, ta X'aigam di ta a. 9 Kreste ba kò ncẽes gúùs domka x'óó, a kò gaicara kg'õè, nxãasegam gha ẽe x'óóa hãa ne hẽé naka kg'õèa hãa ne hẽéthẽé dim X'aiga ba ii ka khama. 10 Kháé nxãaska tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõem qãèse hẽé tama sa bóò, kana tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõe ba ntcoea hãase séè? Wèéa ta ga gha Nqarim dis ntcõó-q'oos xgàrakuan dis cookg'ai koe hàà téé ka. 11 Ncẽeta i ma góásea a ko máá:

“Kg'õèar hãas noosem gha
wèém qúrù ba cookg'aia Te koe qo̱m̀,
me gha wèém ta̱m ba Nqarir ii sa dqo̱m̀,”
téméè khama. 12 Me gha nxãaska wèém khóèm gatá xg'aeku
koe hànа ba gam ka Nqarim koe xo̱ara mááse.

Táá tsáá qõe ba chìbi kúrúkagu

13 Ke méé ta táá xgàraku guu. Igaba méé ta tc'ẽea ta koe
bìrísea hãa, gaicara ta gatá ka qõesem cookg'ai koe xgáè-kg'am
me gha kana gha chìbian koe tcãà me sa tòóa hãa tite sa.
14 Q'ana ra hãa, a X'aigam Jesom koe kaisa tcoman úúa hãa,
cúís gúùs gaas ka q'ano tama sa káà si i sa. Igaba ncẽè c'ẽem
khóèm dis bóòs kas kò q'ano tama, nes nxãaska gaam koe
q'ano tama. 15 A ncẽè tsáá ko tc'õós kòo tsáá qõe ba tshúù-
tshuu tc'ẽe, ne tsi ncàm̀kuan x'áí tama. Táá méé tsi hẽé nakas
tc'õó tsi ko sa tsáá qõe ba ho̱àkagu guu, ncẽe Krestem kò gaam
domka x'óó ba. 16 Táá hẽé nakas ẽe gatu ka ko qãè iise bóòè
sa c'ẽe ne ka cg'ãè iise nxàeè guu. 17 Nqarim di x'aia nea tc'õó
sa hẽé naka kg'áà sa hẽéthẽé di tama a khama, igaba i Tcom-
tcomsam Tc'ẽem koe tchànoan hẽé, naka tòókuan hẽé naka qãè-
tcaoan hẽéthẽé di i. 18 Dìím wèém ẽe ko ncẽem dàòm ka Kreste
ba kúrúa máá ba ko Nqari ba qãè-tcaokagu, a ko khóèan ka
tchànom iise bóòè.

19 Gaa domka méé ta wèé qaria ta cgoa tòókuan ko óá zi gúù
zi hẽé naka gatá ka c'ẽe ne ko tshàoa ghùi zi gúù zi hẽéthẽé
kúrú. 20 Táá Nqarim kúrúa hãa sa tc'õoan domka ko̱be guu.
Wèés gúù sa q'ano si i, igaba ncẽè c'ẽem khóèm kòo c'ẽes gúù
sa tc'õó, si nxãa sa c'ẽem khóè ba kúrú me chìbiga ii ne i qãè
tama. 21 Qãès gúù sa, táá méé tsi kg'òóan kg'oo, kana gõéan
kg'áà, kana c'ẽes gúùs tsáá ka c'ẽe ba ko chìbian kúrúkagu sa
kúrú guu.

22 Gaa domka méés dùús wèés ẽe tsi c'ẽes gúùs ka dtcòm̀a
hãa sa tsáá hẽé naka Nqari ba hẽéthẽé tsao ka cúí ga q'ãaèa
hãa. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khóèm ẽe gam koe qãè ii sa kúrúan
ka ntcoese tama ba. 23 Igaba khóèm ẽe tc'õóm kò ko ne ko
káíse tẽèse ba xgàraèa hãa, dtcòm̀an cgoam tc'õó tama khama;
si wèés gúùs ẽe dtcòm̀an koe guu tama sa chìbi si i.

15

C'ẽe ne qãè-tcaokagu, tsáá ka tamase

1 Gatá ncẽe qari ii ta méé ta gane ẽe dtcòm̀a ne koe kg'amka ii
ne gane di tàaè-q'ooan koe hùi, naka taa táá gatá qãè-tcaokaguse
guu. 2 Wèém khóè ba méém gam ka c'ẽe ba qãè-tcaokagu,
nxãasegam gha qãèan hòò a tshàoa ghùiè ka. 3 Krestem igabam
kò táá qãè-tcaokaguse khama, igaba ncẽe i ma góásea a ko máá:
“Gane ẽe cóè Tsia hãa ne di cóèkua nea Tíí koe hààraa,” téméè

khamaga ma. 4 Wèé zi gúù zi ncẽe xg'ao góáèa hãa zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxãasega ta gha *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe guua hãa qáò tcáóan hẽé naka ghùi-ghui-tcáókuan hẽéthẽé koe guu a nqòòan úú ka.

5 Nqarim ncẽe qáò tcáóan hẽé naka ghùi-ghui-tcáókuan hẽéthẽé di ba méém kg'õèa xg'aean dim tc'ẽe ba máà tu u, ẽe tu ko Jeso Kreste ba xùri ka, 6 naka tu nxãasega xg'ae naka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xõò ba cúím dòm̀ cgoa dqo̱m̀.

Qãè tchõà nea Juta ne hẽé naka qhàò zi di ne hẽéthẽé di i

7 Gaa domka méé tu gatu ka c'ẽe ne qãèse hààkagu, ẽem ma Kreste ba ma qãèse hààkagu tua hãa khamaga ma, nxãasegam gha Nqari ba dqo̱m̀mè ka. 8 Bìrí tu ur ko khama *a ko máá*, Kreste ba kò ẽe q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa ne dim qãà ba kúrúse, Nqari ba tseegu di Me e sam gha x'áí ka, nxãasega zi gha Abrahama xuku xu kò nqòòkaguèa hãa zi gúù zi tseegukaguè ka, 9 naka gataga ẽe tãá zi qhàò zi di ne gha Nqari ba Gam di cgóm̀kuan domka dqo̱m̀ ka, ncẽe i ma góáèa hãa a ko máá:

“Gaa domkar gha tãá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe dqo̱m̀ Tsi,
a ra a gha cg'õèa Tsi nxáè,”
téméè khama,
10 a i a ko gaicara máá:
“Qãè-tcao tu, tãá zi qhàò zi di tuè,
Gam di ne khóè ne cgoa,” téméè.
11 A ko gaicara máá:
“X'aiga ba dqo̱m̀, gatu wèé tu tãá zi qhàò zi di tuè,
naka méé ne wèé ne khóè ne dqo̱m̀ Me,”
téméè.
12 Me ko gaicara Isaia ba máá:
“Jesem dim To̱be ba gha hàà,
Gaam ẽe gha tẽe a tãá zi qhàò zi di ne dim Tc'ãà-cookg'ai ii ba,
ne gha tãá zi qhàò zi di ne Gam koe nqòòan úú,”
téméè.

13 Nqarim ncẽe nqòòan ko Gam koe guu ba méém wèé qãètcaoan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé cgoa cg'oè-cg'oe tu u, ẽe tu ko Gam koe dtcòm̀ ka, naka tua gha nxãasega Tcom-tcomsam Tc'ẽem di qarian ka cg'oèa nqáése nqòòan koe.

Chõò-q'oo sa hẽé naka tsgám̀ku zi hẽéthẽé e (15:14–16:27)

Paulo ba tãá zi qhàò zi dim x'áè úú-kg'ao me e

14 Tíí qõe ga tuè, tíí igabar gatu ka kaisa tcoman úúa hãa, gatua qãèan ka cg'oèa, a q'ãan di tc'ẽean wèé ka cg'oè-cg'oeèa hãa sa, a tu a qarian úúa hãa xgaa-xgaaku tu gha di i. 15 Igaba ra kò c'ẽe zi qgái zi koe kgoarasea hãase góá máá tu u, a ko

tc'ẽe-tc'ẽese tu u, cgóm̀kuan ncẽer Nqarim ka máàèa domka,
16 nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe Jeso Krestem dim tséé-
kg'ao ba ii ka. Peresitim khamar ko ma Nqarim di qãè tchõàn
xgaa-xgaa, nxãasega ne gha tãá zi qhàò zi di ne dàòa-mááku sa
ii, ncẽe gha Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka qáòa tcg'òó a cúía tòóè,
a Nqarim ka qãèse hààkaguè sa.

17 Gaa domkaga ra ko Jeso Krestem koe, tiri tsééan Nqari
bar kúrúa máána hãa domka dqom̀se, 18-19 a cuiskaga c'ẽe gúù
kaga kg'uia hãa tite, Krestem tíí koe kúrúa hãas tséés ka cúí
oose. *Tiri* kg'uian hẽé naka tsééan hẽé, naka x'áí zi hẽé naka
are-aresa zi gúù zi di qarian hẽéthẽé cgoa, naka Nqarim dim
Tc'ẽem di qarian cgoa hẽéthẽém ko Kreste ba tãá zi qhàò zi
di ne kúrú ne *Nqari ba* komsana. Ra kò gatà iim dàòm ka
Jerusalema koe guu, a ra a *wèém nqõó ba* nxa̱ma-nxa̱ma, a
Iliriko koe ga síí, a síí Jeso Krestem di qãè tchõàn cg'oèa hãase
xgaa-xgaa. 20 Wèé x'aèan kar kò ko ẽem Kreste ba q'ãaè tama
koer gha qãè tchõàn xgaa-xgaa sa tc'ẽe, nxãasegar gha táá
c'ẽem khóèm dis tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe guu a tshàoa ghùi
ka. 21 Igaba ncẽe i ma góásea hãa a ko máá:

“Gane ẽe qanega Gam ka bìríè tama
ne gha bóò,
ne gha gane ẽe Gam ka kóḿ tama
ne kóḿa q'ãa,”

téméè khama.

22 Ncẽes gúùs domkar kòo káíse xgáè-kg'ammè a hàà cgae tu
u tama.

Paulo ba ko Roma ne gam di zi kàa zi ka bìrí

23 Igaba ncẽeska, ncẽe zi xg'aeku zi koer gha tséé qgáìa káà
a, ra kò gataga ncìísega hàà cgaea tu xgónèa hãa, 24 khamar
bìrísea hãa gatàr gha hẽé sa, ẽer ko Spaine koe qõò ka. Eẽr
ko *Roma koe* tcana nqáé kar gha bóò tu u di nqòòa ner úúa
hãa khama, ra gataga nqòòan úúa, ẽer kò xòm̀ x'aè-coan gatu
ka qãè-tcaokaguèa xg'ara ka tu gha tiris qõòs koe hùi te di
i. 25 Igabar ncẽeska dào q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe
qõò, gaa koe hãa ne dtcòm̀-kg'ao ne di hùia ner gha úú ka.
26 Maketonia hẽé naka Akaia hẽéthẽé *di ne dtcòm̀-kg'ao ne* kò
bóò i qãèa máá nea hãa, Jerusalema koe hãa ne dtcòm̀-kg'ao
ne ẽe dxàua hãa ne ne ga aban tcg'òóa máá sa khama. 27 Gatà
hẽéan ka ne kò qãè-tcaokaguèa hãa, i kò gataga kg'anoa hãa gatà
ne ga hẽé sa. Ncẽè *Juta ne* kòo tc'ẽem di ts'ee-ts'eekg'aikuan tãá
zi qhàò zi di ne máà, ne i gataga thẽé kg'anoa hãa *tãá zi qhàò zi
di ne* ga nqõóm di zi gúù zi ẽe ne úúa hãa zi thẽé *Juta ne* máà sa
khama. 28 Ra gha nxãaska ẽer ko ncẽes tséé sa kúrúa xg'ara,
a ko tseeguan kaga ne ncẽe aban hòòa hãa sa bóò, kar gha
Spaine koer ko qõò ka tcãà cgae tu u a nqáé. 29 Ra q'ana hãa

ẽer ko hàà cgae tu u, ner gha cg'oèa hãa ts'ee-ts'eekg'aikuan Krestem di cgoa hàà sa.

30 Tíí qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka hẽé naka Tc'ẽem di ncàm̀kuan ka hẽéthẽé, ra ko dtcàrà tu u, tíí cgoa tu gha xg'ae a qarika Nqari ba còrèa máá te sa. 31 Nxãasegar gha ẽe dtcòm̀-kg'ao tama ne Jutea koe hàna ne koe kgoaraè ka, i gha gataga tiri tsééan Jerusalema di gaa koe hãa ne dtcòm̀-kg'ao ne qãè-tcaokagu ka, 32 nakar gha nxãasega Nqarim kò ncàm̀a hãa ne qãè-tcaoan cgoa hàà cgae tu u, naka raa gatu dis xg'aes ka kạba-kạbaè. 33 Nqarim tòókuan di ba méém gatu wèé tu cgoa hãa. Amen.

16

Tsgám̀kaguku zi

1 Gatá ka qõeses Febe sar ko koara máá tu u, Kenkerea koe hànas kerekes dis qãà sa, 2 a ko dtcàrà tu u, X'aigam koe tu gha qãèse hààkagu si sa, dtcòm̀-kg'ao ne kg'anoa hãam dàòm cgoa, naka tua ẽes ga ko hùikuan qaa qgái koe hùi si, kái ne khóè nes hùia hãa domka, tíí ga ra hẽéthẽé e.

3 Perisila* sa hẽé naka Akila ba hẽéthẽé khara tsgám̀kagu, ncẽe ko Jeso Krestem koe tíí cgoa tséé khara. 4 Tíí domka khara kò kg'õèa khara cg'oè-cg'oegas qgáìs koe tcãà. Tíí cúí ra qãè-tcaoa máá khara a tama, igaba zi ko tãá zi qhàò zi di zi kereke zi wèé zi thẽé qãè-tcaoa máá khara a. 5 Gakhara dim nquum koe ko xg'aes kereke sa thẽé tsgám̀kagu.

Tirim ncàm̀-khoem Epeneto ba thẽé tsgám̀kagu, ncẽe Asia dim khóèm tc'ãà a Krestem koe máàsea hãa ba.

6 Maria sa tsgám̀kagu, ncẽe kaisase tséé tua hãa sa.

7 Anteroniko ba hẽé naka Juniase ba hẽéthẽé tsara tsgám̀kagu, tiris qhàòs di tsara, ncẽe xae kò xg'ae a qáéèa hãa tsara. C'ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tcommèa hãa tsara, a tíí ka kg'aia Krestem koe hààraa tsara.

8 Ampeliato ba tsgám̀kagu, tirim ncàm̀-khoe ba, X'aigam koe.

9 Urebano ba tsgám̀kagu, gatá cgoa ko Krestem koe tséé ba, naka Setakuse ba hẽéthẽé e, tíí tcáràm ncàm̀-ncamsa ba.

10 Apelese ba tsgám̀kagu, ncẽe kò Krestem koe kúrúa bóòè, a tchàno ii ba.

Arisetobulom dis x'áé-q'oos di ne tsgám̀kagu.

11 Tirim qhàòm Herodione ba tsgám̀kagu.

Narekisom dis x'áé-q'oos di ne tsgám̀kagu, gane ẽe X'aigam koe hàna ne.

12 Terufena sa hẽé naka Terufosa sa hẽéthẽé sara tsgám̀kagu, X'aigam di sara tséé-kg'ao sara.

---

* **16:3:** Perisila - Gerika sa ko “Perisika” témé.

Tíí tcáràs ncàm̀-ncamsas Peresise sa tsgám̀kagu thẽé, ncẽe X'aigam koe kaisase tséé*a* hã*a* sa.

13 Rufase ba tsgám̀kagu, X'aigam ka nxárá tcg'òóè*a* ba, naka gam ka xõò sa hẽéthẽé e, ncẽe kò gataga tiris xõò sa ii sa.

14 Tsgám̀kagu Asunekireto ba hẽé, naka Felegone ba hẽé, naka Heremese ba hẽé, naka Paterobase ba hẽé, naka Heremase ba hẽé naka tíí qõe ga xu hẽéthẽé e, ẽe gaxu cgoa hàn*a* xu.

15 Tsgám̀kagu Filolego ba hẽé, naka Julia sa hẽéthẽé khara, naka Nereo ba hẽé, naka gam ka qões*e* sa hẽé, naka Olumpase ba hẽé, naka wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne ẽe gane cgoa hàn*a* ne hẽéthẽé e.

16 Tcom-tcomsas x'obèk*us* cgoa tu tsgám̀kaguku.

Wèé zi kereke zi Krestem di zia ko tsgám̀kagu tu u.

17 Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu ur ko, gane ẽe ko q'aa-q'aasean óág*a* ne, a ko ẽe tu xgaa-xgaaè*a* hã*a* gúù*an* ko ntcoe zi gúù zi dàò*a* tu q'oo koe tòó ne koe tu gha q'õés*e* sa; tcg'oaragu ne.

18 Eẽt*a* ii ne khóè nea gatá dim X'aigam Kreste ba tséé*a* máá tama, igaba ne ko gane di ncãàn kúrú*a* máá. Gane di kg'uian t'õè-t'õè*a* hã*a*, a qãè khama xam̀ cgoa ne ko ẽe kg'amka tc'ẽe ne di tcáó*an* qà*e*-qae.

19 Wèém khóè ba gatu di komsana-q'ooan ka q'ana hã*a*, ra gaa domkaga gatu domka qãè-tcaoa hã*a*. Igabagar ko tc'ẽe, tc'ẽeg*a* tu gha ii sa ẽe qãè iis koe, naka tua gha káà chìb*i* ii ẽe cg'ãè iis koe.

20 Nqarim tòók*uan* di ba gha xòm̀ x'aè-coa q'oo koe satana ba nqàrè-kg'am*a* tu koe cg'ám̀-cg'am.

Gatá dim X'aigam Jesom di cgóm̀kuan méé i gatu cgoa hã*a*.

21 Timoteom tíí cgoa ko tséé ba ko tsgám̀kagu tu u. Xu ko gataga thẽé tiri xu qhàò xu Lukio ba hẽé, naka Jasone ba hẽé naka Sosipatere ba hẽéthẽé xu tsgám̀kagu tu u.

22 Tíí Teretio ra, ncẽ*es* tcgãy*as* dir góá-kg'ao ra ko X'aigam koe tsgám̀kagu tu u.

23 Gaio ba ko tsgám̀kagu tu u, ncẽ*er* x'áé*a* ba koe x'ãè*a* hã*a* ba, si ko wèé*s* kereke sa x'áé*a* ba koe xg'ae.

Erasetom ncẽe kòre-kg'aom x'áé-dxoom di marian di ba ko tsgám̀kagu tu u, naka gatá ka qões*em* Kareto ba hẽéthẽé e. 24 †

*Cò*o *di dqǫm̀kua ne*

25 Nqari ba méém dqǫm̀mè! Qãè tchõàn ẽer kòo Jeso Krestem ka xgaa-xgaa cgoa gha qari-qari tu u di qarin úú*a* ba. Xgòre-kg'aisean ncẽe*a* kò c'úù*sea* hã*a* tseeguan ga a, ncẽe kò nqáé*a* hã*a* kurian kái ka kò chóm̀sea hã*a* a, 26 igabaga ncẽeska xgòre-kg'aiè*a* hã*a* a, a porofiti xu ka góáè*a* zi Tcgãy*a* zi koe guu

† **16:24:** C'ẽe zi tcgãy*a* zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uian úúa: 24Cgóm̀kuan gatá dim X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu wèé tu cgoa hã*a*. Amen.

a x'áíèa hãa, a chõò tamam Nqarim tcg'òóa hãa x'áèan koe guu a wèé zi qhàò zi q'ãakaguèa hãa, nxãasega zi gha dtcòm̀ a komsana Me ka.

27 Ncẽem Nqarim cúísega tc'ẽega ba méém Jeso Krestem koe guu na chõò tamase dqọm̀mè! Amen.

1 KORINTA NE
Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa Korinta ne koe
Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncẽes tcgãya sa góá, c'ẽe zi qóḿ zia kò kerekes Korinta dis koe hàna khama. Gaa x'aè ẽe kam kò Korinta ba kaia hãam x'áé-dxoom Gerika ne di me e. X'ámágu sa hẽé naka x'ámá sa hẽéthẽéa kò Korinta koe hàna. Gaam nqõó ba kò cg'uria ba hẽé naka tãáka zi dtcòm̀ zi hẽéthẽé ka q'ãasea hãa. Paulo ba ko kái zi gúù zi ka góá, ncẽe ko xùri zi: q'aa-q'aasean ka hẽé (1-4), naka kerekes koe ko kúrúè cg'áràn ka hẽé (5-6), naka xóé cgoakuan di tẽèan ka hẽé naka séèkuan ka hẽé (7) naka kerekes ko ma tséés ka hẽé (8-11) naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem di aban ka hẽé (12-14) naka x'oos koe tẽean (15) ka hẽéthẽé e.

13 dim tcee ba ko ncàm̀kus ka kg'ui a ko máá, kaisase cgáés abas Nqarim dis ga si i, Gam di ne khóè nem máàna hãa sa, témé. Ncẽem tcee ba gaas tcgãyas koe kaisase q'ãaèa hãam ga me e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- q'ãan di tc'ẽea ne
- kgoarasea ne
- tcom-tcomsa
- Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Q'aa-q'aasea ne kerekes koe *(1–4)*
- Séèkuan di x'áè-kg'aman hẽé naka x'áé-q'oos di kg'õè-kg'áḿan hẽéthẽé e *(5–7)*
- Dtcòm̀-kg'ao ne hẽé naka dtcòm̀-kg'ao tama ne hẽéthẽé e *(8–10)*
- Kerekes di kg'õèan hẽé naka Nqari ba qám̀sea máán hẽéthẽé e *(11–14)*
- X'ooan koe tẽe sa *(15)*
- Dtcòm̀-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi *(16)*

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1–4)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, tciièa ra Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao* bar gha ii ka Nqarim ma tc'ẽea khama, a ra a gatá ka qõesem Sosetenesem cgoa hãa.

2 Tsam ko *ncẽes tcgãya sa* Korinta koe hànas kerekes Nqarim di sa góá máá. Jeso Krestem domka tu Nqarim di tu khóè tu

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

kúrúèa, a tu a Nqarim ka tciièa Gam khama tu gha ma tcom-tcomsa ii ka. Gatu hẽé naka wèé ne khóè ne wèé qgáì za hàna ne hẽéthẽé tsam ko góá máá, ncẽe X'aigam Jeso Krestem dim cg'õè ba ko tcii ne - gane hẽé naka gatá hẽéthẽé dim X'aiga ba, a tsam a ko máá:

3 Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóm̀kuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Qãè-tcaoa-máákᵘ sa

4 Wèé x'aè kar ko tirim Nqari ba gatu ka qãè-tcaoa máá, cgóm̀kuan ẽem Jeso Krestem koe máà tua hãa domka. 5 Gam koe tu wèé zi gúù zi koe qguùkaguèa khama - wèé kg'uian koe hẽé naka wèé q'ãan di tc'ẽean koe hẽéthẽé e - 6 tchõàs Krestem di sa ncẽeska gatu koe nxàea tseegukaguèa khama. 7 Gaa domka tu cúís abas Nqarim koe guuas ga sa tcào tama; ẽe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba qãà ka, hààm gha x'áíse ka. 8 Kúrú tu um gha tu chõò-q'oos koe ga igaba qari, a gha nxãasega táá chìbi-chibiè gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cáḿ ka. 9 Nqari ba tcom-tcomsa Me e, ncẽe tcii tua ba, hàà tu gha Cóásem Jeso Krestem gatá dim X'aigam cgoa xg'ae a cúís gúù sa kúrú ka.

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe

10 Tíí qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cg'õèan cgoar ko dtcàrà tu u, a ko máá: gatu wèé tu méé tu dtcòm̀ku naka i nxãasega xg'aekua tu koe q'aa-q'aasean kaà, naka tu gha qãèse xg'ae naka cúíta ma tc'ẽe, naka cúíta ma tc'ẽe-tc'ẽese. 11 Tíí qõe ga tuè, c'ẽe ne Keloas x'áé-q'oo di nea q'ãa-q'ãa tea, xg'aekua tu koe i mẽékuan hàna hãa sa. 12 Méér ko sa ncẽe si i: Gatu ka c'ẽe ne ko máá: "Tíí ra Paulom di ra a," témé, ne ko c'ẽe ne máá: "Tíí ra Apolosem di ra a," témé, ne ko c'ẽe ne máá: "Tíí ra Peterem† di ra a," témé, ne qanega c'ẽe ne máá: "Tíí ra Krestem di ra a," témé. 13 Kreste ba q'aa-q'aèa ii? Paulo baa kò ii ncẽe gatu domka kò xgàuèa ba? Kana tua Paulom cg'õè koe tcguù-tcguuèa ii?

14 Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, gatu ka cúím ga bar tcguù-tcguu ta ga hãa khama, Kerisepoa tsara Gaio tsara oose. 15 Nxãasega i gha cúí khóè ga táá hãa, tíí cg'õè koe tu tcguù-tcguuèa ta gha méé e ka. 16 Ra gataga Stefanasem dis x'áé-q'oos di ne tcguù-tcguua, a gaas x'áé-q'oos ka oose ra c'ẽe khóè ga tc'ẽe-tc'ẽese tama, tcguù-tcguua ra hãa a. 17 Kreste ba hààr gha tcguù-tcguu ka tsééa óá te ta ga hãa, igabam qãè tchõà ner gha hàà xgaa-xgaa ka tsééa óá tea, khóèm di tc'ẽegan di kg'uian ka

† **1:12:** Peterem - Gerika sa ko máá: "Kefasem di" témé.

tamase, táás gha nxãasega Krestem dis xgàu sa káà hùise bóòè ka.

Kreste ba Nqarim di qarian hẽé naka q'ãan di tc'ẽean hẽéthẽé Me e

18 Gane ẽe aagusea hãa ne koe i xgàus di tchõàn cg'ãa-cg'ana a khama, igaba i gatá ncẽe ko kgoaraè ta koe Nqarim di qari i.
19 Ncẽeta i ma góásea:

“Eẽ tc'ẽega ne di tc'ẽea ner gha cg'õo,

a gha ẽe q'ana ne di q'ãan xguì,”
ta i méééa khama.
20 Tc'ẽegam khóè ba ndaà? Góá-kg'ao ba ndaà? Kg'ui q'ãa-kg'aom ncẽem nqõóm di ba ndaà? A Nqari ba gáé q'ãan di tc'ẽean ncẽem nqõóm di cg'ãa-cg'anasekagu tama? 21 Nqari ba kò Gam di q'ãan di tc'ẽean ka khóè ne kúrú, ne gane di tc'ẽegan ka táá bóòa q'ãa Me. Me kò Nqari ba qãè-tcaokaguè, cg'ãa-cg'ana xgaa-xgaan ncẽe xae ko tséékagu koe guu a ẽe ko dtcòm̀ ne kgoaran ka. 22 Juta nea ko *are-aresa* zi x'ái zi *ne gha x'áiè sa* qaa, ne ko Gerika ne tc'ẽean ne *gha máàè sa* qaa khama.
23 Igabaga ta ko gatá Krestem ncẽe xgàuèa hãam ka xgaa-xgaa. I ko ncẽe tchõàn Juta ne tọmagu tcgáí, a tãá zi qhàò zi di ne koe cg'ãa-cg'ana di i, 24 igaba ẽe *Nqarim ka* tciièa hãa ne, Juta ne hẽé naka Gerika ne hẽéthẽé koem Kreste ba Nqarim dim qari Me e, a ba a gataga Nqarim dim tc'ẽem q'ãan di Me e. 25 Eẽ ko cg'ãa-cg'anase bóòès Nqarim di sa cgáé si i, khóèan dis ẽe ko cgáése bóòès ka, i Nqarim di kg'amkan khóèan di qarian tàà hãa.

26 Tíí qõe ga tuè, tc'ẽe-tc'ẽese tu nta tu kò ii sa *ẽem kò Nqari ba* tcii tu u ka. Nqõóm di ne cgoa tu kò ko nxárá xg'aeè ne tu kò káí-kg'aise tc'ẽega tama, a cgáé tama, a kò x'aian q'oo koe ábàè tama. 27 Igabagam Nqari ba cg'ãa-cg'ana zi gúù zi nqõómkg'ai di zi nxárá tcg'òóa hãa, nxãasegam gha ẽe tc'ẽega ne sau-cgaekagu ka. A ba a kg'amka zi gúù zi nqõómkg'ai di zi nxárá tcg'òóa, nxãasegam gha ẽe qari ne sau-cgaekagu ka.
28 Nqari ba nxárá tcg'òóa nqãaka hànas téé-q'oos di zi gúù zi nqõómkg'ai di zi, ncẽe ntcoeèa hãa zi hẽé naka cgáé tama zi hẽéthẽé e, nxãasegam gha ẽe cgáé ii zi kaàkagu ka, 29 nxãasega i gha táá cúí khóè ga Nqarim cookg'ai koe dqọm̀se ka. 30 Nqari ba xg'ae-xg'ae tua Jeso Krestem koe khama, a Kreste ba kúrúa, Me hàà gatá koe q'ãan dim tc'ẽe ba ii, ta ko Gam domka tchàno ta iise bóòè, a ko Gam ka q'ano-q'ano tcáóè, a ta a Gam ka x'ámá tcg'òóèa. 31 Gaa domkaga i ncẽeta ma góásea hãa a ko máá: “Eẽ *c'ẽem khóè ba* dqọm̀ kg'oana ba méém X'aiga ba dqọm̀,” téméè.

2

Jeso Krestem xgàuèa hãa di tchõà ne

1 Tíí qõe ga tuè, ẽer kò hàà cgae tu u, kar kò táá t'õè-t'õeèa
kg'uian cgoa hàà cgae tu u, kana tc'ẽegan cgoa, ncẽer kò ko hàà
chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ka bìrí tu u ka. 2 Bìrísear kò
hãa, Jeso Krestem ncẽe xgàuèa hãam ka cúír gha tc'ẽe-tc'ẽese a
bìrí tu u sa khama. 3 A ra a kò kg'amkan hẽé, q'áòan hẽé naka
kaisa cgùruan hẽéthẽé cgoa hàà cgae tu u. 4 Tiri kg'uian hẽé
naka xgaa-xgaan hẽéthẽéa kò khóè ne di kg'uian tc'ẽegan di
tama a, ncẽe khóè ne ko kúrú ne thamkase tc'ẽea kạbi i, igaba
i kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem di qarian x'áí, 5 nxãasega i gha gatu
di dtcòman táá khóèan di tc'ẽegan koe hãa, igaba Nqarim di
qarian koe hãa ka.

Q'ãa di tc'ẽean Nqarim di i

6 Gatà i ii, igaba xae ko ẽe dtcòman koe q'amà hãa ne koe
tc'ẽean di kg'uian kg'ui, ncẽe tc'ẽea ne ncẽem nqõóm di tama,
kana tc'ãà-cookg'ai xu ncẽem nqõóm di xu di tama a, ncẽe ko
hàà kaàkaguè xu. 7 Igaba xae ko Nqarim di tc'ẽean ncẽe c'úùsea,
a chómsea hãa ka kg'ui. Nqõóm qanega kúrúè tamas cookg'ai
koem kò Nqari ba bóòa tcg'òóa, ncẽes tc'ẽe sam gha máà ta a sa,
Gam di x'áàn koe ta gha nxãasega hãa ka. 8 Táá i kò cúí tc'ãà-
cookg'aian ncẽem nqõóm di ga ncẽes gúù sa kómá q'ãa. Kómá i
kò q'ana hãa, ne i ga kò x'áàn dim X'aiga ba táá xgàua khama.
9 Igaba ncẽe i ma góásea, a ko máá:

"Cúím tcgáím ga ba bóò zi ta ga hãa,
me cúím tceem ga ba kóḿ zi ta ga hãa,
zi cúís tcáós koe ga tcãà ta ga hãa,
gazi gúù zi ẽem Nqari ba
ẽe ncàm Mea hãa ne
kg'ónòa máána hãa zi,"

téméè khamaga ma. 10 Igabam ko Nqari ba Tcom-tcomsam
Tc'ẽem koe guu a ncẽe zi gúù zi nxàea tcg'òóa máá ta a.

Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba ko wèé zi gúù zi qaara tcg'òó
khama, ẽe chómsea zi gúù zi Nqarim di zi hẽéthẽé e.
11 Ndakam khóè ba c'ẽem khóèm tc'ẽe q'oo koe hãa sa q'anaa?
Gaam khóèm dim tc'ẽem cúí ba q'ana. Gatà iim dàòm kam
cúím khóèm ga ba Nqarim tc'ẽea hãa sa c'úùa, Nqarim dim
Tc'ẽem oose. 12 Nqõóm di tc'ẽe-kg'áman ta máàè ta ga hãa,
igabaga ta Nqarim koe guuam Tc'ẽe ba máàèa, nxãasega ta gha
Nqarim máà taà zi gúù zi bóòa q'ãa ka. 13 Ta ko nxãa zi ka kg'ui,
khóèan di tc'ẽegan ka ta xgaa-xgaaèa kg'uian cgoa tamase,
igaba Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka ta xgaa-xgaaèa kg'uian cgoa,
a ta a ko Tcom-tcomsam Tc'ẽem di tseeguan kg'uia tchàno-
tchano, ẽe Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba úúa ne koe. 14 Khóèm ẽe
Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba úú tama ba Nqarim dim Tc'ẽem di zi

gúù zi cgoa xg'ae tama, gaam koe zi cg'ãa-cg'ana di zi i khama. Me gataga kgoana naka bóòa q'ãa zi tama, Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cúí zi ko bóòa tcg'òóè khama. 15 Khóèm ncẽe Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba úúa ba ko wèé zi gúù zi qãèse bóòa tcg'òó, igabagam gabá khóè ne c'ẽe ne ka bóòè naka nxàeè tama.
16 “Dìí ba nxãakamaga X'aigam *Nqarim* di tc'ẽean q'ana hãa,
a ga tchàno-tchano Me?”

Igabaga ta gatá Krestem di tc'ẽean úúa.

3

Jeso Krestem ka, sixae ka tamase

1 Tíí qõe ga tuè, táá ra kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba úúa ne khóè ne khama ma kg'ui cgoa tu u, igaba ra kò nqõóm di ne khóè ne khama ma kg'ui cgoa tu u - Krestem koe cg'áré ne cóá ne khama ma. 2 Bíìan ra kò kg'áàkagu tu u, a ra a kò táá qari tc'õoan máà tu u, tc'ãò o tama tu kò hãa khama, ncẽe tu qanega ma tc'ãò o tama khamaga ma. 3 Ncẽes noosega tu qanega nqõóm di tu u, qanega i tauan hẽé naka mẽékuan hẽéthẽé xg'aekua tu koe hãa khama, ka tua nqõóm di tu tama tua? Nqõóm di ne khóè ne ko hẽé khama tu gáé hẽé tama? 4 Ncẽè c'ẽem khóèm kòo máá: “Paulo bar ko xùri,” témé, me c'ẽe ba máá: “Apolose bar ko xùri,” témé, ne tua nqõóm di ne khóè ne ko hẽé khama hẽé tama?

5 Kháé ba nxãaska Apolose ba dìí baà? Me Paulo ba dìí baà? Ncẽe kg'ama tsam hùi-kg'ao tsam m ka, sitsam koe tu ko guu a dtcòm̀ tsam, ncẽem ma X'aiga ba ma wèéa tsam ga ma tsééan máàna hãa khamaga ma. 6 Tíí ra kò xhárà, me kò Apolose *xháràn* kg'áàkagu, igabam kò Nqari ba kaikagu u. 7 Gaa domkagam ẽe ko xhárà ba, kana ko *xháràn* kg'áàkagu ba gúù cgáé tama, igabam Nqarim cúí ba cgáé Me e, ncẽe ko gúù zi kaikagu ba. 8 Khóèm ẽe ko xhárà ba hẽé naka ẽe ko *xháràn* kg'áàkagu ba hẽéthẽé tsara cúís tséé sa úúa, a tsara a gha wèéa tsara ga surutaè, ẽe tsara ma gatsara dis tséé sa ma kúrúa hãa khamaga ma. 9 Nqarim cgoa ko tsééa xg'ae tsam khóè tsam m khama, gatua Nqarim di tu xhárà tu u, a Nqarim di tu nquu tu u.

10 Nqarim máà tea cgóm̀kuan kar kò tc'ẽegam tshào-kg'aom khama ma tshoa-tshoa sa tshào, me ko c'ẽem khóè ba tc'amkg'aia sa koe tshào. Igaba méém wèém khóè ba q'õésea hãa, ntam ko ma tc'amkg'aia sa koe tshào sa. 11 Cúím khóèm ga ba káà me e khama, tshoa-tshoa sa ga tshào ba, ncẽe nxãakamaga tshàoèas téé-q'oo koe, ncẽe Jeso Kreste ba ii sa. 12 Dùútsa gúùs wèés ẽe khóèm ga ko tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe tshào cgoa sa: a gauta di saa, a selefera di saa, a t'õè nxõán di saa, a hìi di saa, a dcãa di saa, kana tc'áà di saa ga igaba, 13 wèém khóèm dis tséé sa gha hàà qãèse bóòse, *Jesom ko hàà*

kąbisem cáḿ ba gha x'ái si khama, si gha c'ee sa wèém khóèm dis tséé sa tcg'òó, a gha kúrúa bóò *dùútsa tséé si i sa.* 14 Ncẽè c'ẽem khóèm tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe kúrúas tséés kò ko c'ees koe guu a kg'õèase tcg'oa nem gha surutaè. 15 Ncẽè c'ẽem khóèm di tsééan kò dàòa cg'õoè nem gha kaisas xháés koe tcãà, igabam gha gabá kgoaraè, c'ee ba gãá a nqáéa hãam khóèm khama ma.

16 C'úùa tu gáé hãa Nqarim di tu còrè-nquu tu u sa, me Nqarim dim Tc'ẽe ba gatu koe x'ãèa sa? 17 Ncẽè c'ẽem khóèm kò Nqarim dim còrè-nquu ba cg'õo nem gha Nqari ba cg'õo me, Nqarim dim còrè-nquu ba tcom-tcomsa me e khama, tu gatu gaam còrè-nquum ga me e.

18 Táá méém cúím khóèm ga ba qàe-qaese guu. Ncẽè c'ẽem khóèm kò gatu xg'aeku koe tc'ẽea máá, nqõómkg'ai koem tc'ẽega me e ta tc'ẽea ne méém "káà tc'ẽe" ba ii naka baa gha nxãasega tc'ẽega ba ii. 19 Ncẽem nqõóm di tc'ẽega nea Nqarim tcgáí q'oo koe káà hùi i khama. Góásea i hãa a ko máá: "*Nqari ba* ko ẽe tc'ẽega ne gane di kàan koe qgóó," téméè khama. 20 I ko gaia máá: "X'aigam *Nqari* ba tc'ẽega ne di tc'ẽe-kg'áḿan q'ana hãa, káà hùi i sa," téméè. 21 Gaa domkaga méé i cúí khóè ga táá c'ẽe khóèan koe bóòse guu. Wèé zi gúù zia gatu di zi i ke, 22 Paulor ga ii igaba, kana Apolosem ga ii igaba, kana Peterem* ga ii igaba, kana nqõóm ga ii igaba, kana kg'õès ga ii igaba, kana x'oos ga ii igaba, kana ncẽeskaga ko kúrúse zi gúù zi ga ii igaba, kana hààko x'aè ka ko hàà kúrúse zi gúù zi ga ii igaba; wèé zi ẽe zia gatu di zi i. 23 Tu gatu Krestem di tu u, Me Kreste ba Nqarim di Me e.

4

Krestem di xae tséé-kg'ao xae e, ke xùri xae e

1 Khóèan méé i Krestem di xae tséé-kg'ao xae khama ma qgóó xae e, ncẽe chóm̀sea zi gúù zi Nqarim di zi ko q'õé a ko xgaa-xgaa xae. 2 Tséé-kg'aom koe ko káí-kg'aise qaases gúù sa tcommè méém si i. 3 Igaba tíí ka kaisase cg'árés gúù si i, gatu ka xgàraè sa, kana khóèan dis qhàìs ka igabaga, tíí igabar tíí ka xgàrase tama khama. 4 Cg'ãès gúùs kúrúar hãa sar tc'ẽe-tc'ẽese tama, igabas nxãa sa kúrú te nakar tchàno tama. X'aigam cúí Me e ncẽe ko xgàra te ba. 5 Gaa domka méé tu táá xgàra guu nxárá tòóèam x'aèm cookg'ai koe, X'aigam hàà tamas cookg'ai koe. Ncẽe gha hàà ntcùúan q'oo koe chóm̀sea zi gúù zi x'áàn koe óá ba, a ba a gha tcáós q'oo koe hàna zi x'ái. Me gha nxãaska wèém khóè ba Nqarim koe guua dqom̀kuan hòò.

6 Tíí qõe ga tuè, gatu domka tsam Apolosea tsam ncẽe zi gúù zi tséékagua, kg'uim ko méé sa tu gha nxãasega sitsam koe

* **3:22:** Petere - Gerika sa ko "Kefase" témé.

xgaa-xgaase ka, ncẽem ko máá: “Táá góásea tẽe sa tsa̱á guu,” témé ka. Nxãaska tu cuiskaga c'ẽem khóè ba tcom naka c'ẽe ba ntcoea hãa tite. 7 C'ẽe ne ka cgáése kúrú tua ba dìí baa? Dùú sa tu úúa, máàè tama tu kò hãa sa? Ncẽè máàè sia tu kò hãa, ne tu ko dùús domka máàkus tama si i khama noose dqo̱m̀sea máá?

8 Nxãakamaga tu wèés gúùs tc'ẽe tu ko sa úúa hãa na! A tu a nxãakamaga qguùa! X'aiga tu u, sixae x'aiga tamase ga! X'aiga tu u ga kò ii, xae ga kò nxãasega gatu cgoa xg'ae a x'aiga ii! 9 Tíí ko bóò kam Nqari ba sixae x'áè úú-kg'ao xae khaokakas téé-q'oo sa máàna hãa, x'oo sa tòóa mááèa xu khóè xu khama ma, wèém nqõó ba tcgáí tòó xaea hãa khama, moengelean ga hẽé naka i khóèan ga hẽéthẽé e. 10 Krestem domka xae káà tc'ẽe xae e, tu gatu Krestem koe tc'ẽega tu u! Kg'amka xae e, tu gatu qari tu u! Tcommèa tua, xae sixae tcommè tama! 11 Ncẽes noosega xae ko xàbà a ko cáḿ, a nco̱bèan ha̱naa, a ko xgáèè, a x'ãè-q'ooan úú tama. 12 Qóḿse xae ko tshàua xae cgoa tséé. Khóèan kò ko sixae ka cg'ãè gúùan nxàe ne xae ko ts'ee-ts'eekg'ai i. Eẽ xae ko xgàraè ne xae ko qari-qari-tcaoa máá a. 13 Ncẽè ntcoeè xae kòo ne xae ko qãèse xo̱a. Ncẽem nqõóm di cg'urian xae kúrúèa, a ncẽes noosega ko wèéa ne kaga tcg'óbéan khama ma bóòè.

14 Ncẽes gúù sar sau-cgaekagu tu ur gha ka góá tama, igaba tchàno-tchano tu ur gha ka a, tiri tu cóá tu ncàm̀-ncamsa tu iise. 15 Eẽta tu ga ma 10,000 khóèan Krestem koe ko kòre tu u úúa hãa igaba tu káí xu xõò xu úú tama, qãè tchõàn koer kò guu a Jeso Krestem koe ábà tu u khama. 16 Gaa domka ra ko dtcàrà tu u, sere te tu gha sa. 17 Ncẽes gúùs domkar tirim cóám Timoteo ba, ncẽe X'aigam koe ncàm̀-ncamsa a tcom-tcomsa ba, gatu koe tsééa úúa. Tiri kg'õè-kg'áḿan Jeso Krestem di koe gha tc'ẽe-tc'ẽe tu u ba, ncẽer ko ma wèés kerekes koe ma wèé za xgaa-xgaa a khamaga ma.

18 Gatu ka c'ẽe ne tc'ẽea máá, hàà ra tite, ta tc'ẽea, khama ne ko bóò-boose. 19 Igabagar gha qháése hàà cgae tu u, X'aigam *Nqarim* kò tc'ẽe ne, ẽe ko bóò-boose ne di kg'uian hàà qaa ka tamase, igaba hàà gane di qarian qaa ka. 20 Nqarim di x'aia nea kg'ui di tama a, a qari di i khama. 21 Dùú sa tu ko tc'ẽe? Tsa̱ḿ cgoa ra gha hàà cgae tu u, kana ncàm̀kuan hẽé naka kgàeam tc'ẽem cgoa hẽéthẽéa?

Séèkuan **di x'áè**-kg'ama **ne naka x'áé**-q'oos **di kg'õè**-kg'**á**ḿa **ne (5–7)**

5

Cg'árà ne kerekes di ne koe

1 Gatu xg'aeku koe i cg'áràn hãa sa tseegukaga nxàeèa hãa,
cg'áràn ncẽe dtcòm̀-kg'ao tama ne koe kúrúse tama a, ncẽe
khóèm ko gam ka xõòm dis khóès cgoa xóé e. 2 Igaba tu ko
qanega bóò-boose! A tu a tshúù-tcaose kg'ae ta ga hãa. Gaam ẽe
ncẽes gúù sa kúrúa hãa ba méém gatu xg'aeku koe séèa tcg'òóè!
3 Eẽta i ga ma tc'áróa te gatu xg'aeku koe káà a, igabagam
tirim tc'ẽe ba gatu cgoa hãa. Ra ncẽes gúù sa kúrúa hãa ba
nxãakamaga xgàraku sa tcg'òóa máána hãa, hàna kò hãam khóèm
khamaga ma, 4 gatá dim X'aigam Jesom dim cg'õèm koe tu
kò xg'aea hãa koe, me tirim tc'ẽe ba gatu cgoa hãase, i gatá
dim X'aigam Jesom di qarian hãa cgoa tua, 5 ncẽem khóè ba
satana ba máà, naka i gam di cg'ãè cauan kaàkaguè, nakam
gha nxãasega gam dim tc'ẽe ba X'aigam dim cáḿ ka kgoaraè.
6 Gatu di dqo͘mse ne qãè tama. C'úùa tu gáé hãa, cg'áré péré
gãé-gãe ne ko wèés péré sa gãekagu sa? 7 Xg'aàra tcg'òó *cg'uria*
tu ncẽe ncìí péré gãe-gãean di i, naka tua gha nxãasega ka̱ba tu
péré tu ii, nxãakamaga tu *péré tu* péré gãé-gãe úú tamas pérés
di tu u ke, Me gataga gatá dim Ghùu-coam Paseka di ba, ncẽe
Kreste ii ba, dàòa-máákus di iise úúèa hãa khama. 8 Ke tu hàà
naka ta kõ̱è sa kúrú, cg'urian hẽé naka cg'ãèan hẽéthẽé di péré
gãé-gãean ncìí cgoa tamase, igaba péré gãé-gãe úú tamas pérés
cgoa, péréan ncẽe tcom-tcomsa, a tseegu di i.
9 Tcgãyas tiris góár kò máá tu us koer góáa hãa, táá méé tu
cg'áràn ko kúrú khóèan cgoa xg'ae-xg'aese sa. 10 Ncẽes gúù sar
ko méé kar máá, táá méé tu cg'árés kaga ncẽem nqõóm di ne
cg'árà-kg'ao ne, kana ho̱à-ho̱ànasen-tcáóko ne, kana ts'ãà-kg'ao
ne, kana kúrúa mááseèa hãa nqárìan ko còrè ne cgoa xg'ae guu,
témé tama. Nxãaska méé tu ncẽem nqõóm koe tcg'oa si i gha ii
khama. 11 Igaba ra ko ncẽeska góá máá tu u a ko máá: "Táá
méé tu wèém ẽe ko dtcòm̀-kg'ao ka tciise igaba cg'árà-kg'ao ba,
kana ho̱à-ho̱ànasen-tcáóko ba, kana kúrúa mááseèa hãa nqárìan
ko còrè ba, kana c'am̀ku-kg'ao ba, kana kg'áà-kg'ao ba, kana
ts'ãà-kg'aom cgoa xg'ae guu. Eẽta iim khóèm cgoa táá tc'õó ga
hẽé guu," témé.
12 Dùúska ra ga ko kerekes ka tchàa za hàna ne xgàraa máá?
Kerekes q'oo di ne tama ne gáé ncẽe tu ga ko xgàra ne? 13 Nqari
ba ko ẽe tchàa za hàna ne xgàra. "Ke cg'ãè caum khóè ba gatu
xg'aeku koe xhàiagu."

6

Dtcòm̀-kg'ao ne di chìbi-chibikuan ne

1 Ncẽè gatu ka c'ẽem kò c'ẽem cgoa kóḿku tama, ne ba ga
kgoara tcáó a ẽe dtcòm̀ tama ne* cookg'ai koe séè a úú me,

* **6:1:** dtcòm̀ tama ne - Gerika sa ko máá: "tchàno tama ne," témé.

síí ne gha xgàra me ka, Nqarim di ne khóè ne koem gha úú me khama ii x'aè ka? 2 C'úùa tua Nqarim di ne khóè ne gha c'ẽem cáḿ ka nqõó ba xgàra sa? Ncẽè nqõó ba tu kò ko xgàra ne tu gáé cg'áré chìbian ga kgoana naka xgàra hãa tite? 3 C'úùa tu gáé hãa moengelean ta gha xgàra sa? Ncẽè gatà i kò ii ne ta ko kgoana a ncẽes kg'õès di zi gúù zi xgàra. 4 Kháé nxãaska, ncẽè ntcoekuan ncẽes kg'õès di tu kò úúa ne tu ko dùús domka kerekes ka nqãaka hãa ne khóè ne koe úú ana máá? 5 Ncẽe gúùa ner ko sau-cgaekagu tu ur gha ka nxàe. Gatu xg'aeku koe i gáé cúí khóè tc'ẽega ga káàa, ncẽe gha dtcòm̀-kg'ao ne xg'aeku koe hàna zi kóḿku tama zi xgàra a? 6 Igaba ncẽes gúùs téé-q'oo koem ko dtcòm̀-kg'ao ba gam khama ma dtcòm̀-kg'ao ba séè a qhàìs koe úú, a ncẽe sa dtcòm̀-kg'ao tama ne cookg'ai koe kúrú!

7 Ncẽeta ii zi chìbi-chibiku zi gatu xg'aeku koe hàna zia ko x'áí, tààèa tu hãa sa. Qãè i gáé tite, ncẽe gatu kò ko c'ẽe ne khóè ne ka chìbi bóòè ne? Qãè i gáé tite gatu kò ko kàaè ne? 8 Igaba tu ko gatu c'ẽe ne chìbi bóò, a ko khóèan kàa, a ko ncẽe zi gúù zi gatu ka qõese ga ne koe kúrú!

9 C'úùa tu gáé hãa ẽe cg'ãè cau nea Nqarim di x'aian q'õò tite sa? Táá qàe-qaeè guu: gane ẽe cg'áràn ko kúrú ne hẽé naka kúrúa mááseèa hãa nqárìan ko còrè ne hẽé naka dxùukg'ai di séèkuan ko kúrú ne hẽé naka x'ámáguse ko xu khóè xu hẽé naka gaxu khama kg'áò xu cgoa ko xóé xu hẽé, 10 naka ts'ãà-kg'ao ne hẽé naka họa-họanan-tcáóa ne hẽé naka kg'áà-kg'ao ne hẽé naka ntcoe-kg'ao ne hẽé, naka xaù-kg'ao ne hẽéthẽéa cuiskaga Nqarim di x'aian q'õòa hãa tite. 11 Gatu ka c'ẽe ne kò ncẽeta ga ii, igabaga tu kò *chìbia tu koe* q'ano-qanoè, a tu a ko séèa tcg'òó a cúía tòóè, Nqarim di tu gha ii ka, a kò X'aigam Jeso Krestem dim cg'õèm koe hẽé naka gatá dim Nqarim dim Tc'ẽem koe hẽéthẽé tchàno tu iise bóòè.

Nqari ba tc'áróm koe hẽé naka tc'ẽem koe hẽéthẽé dqọm̀

12 *C'ẽem khóè ba ga máá:* "Wèés gúùs kúrú ra kgoara máàèa," témé - igabagar *ko tíí máá,* wèés gúù sa hùian úúa hãa tama. "Wèés gúùs kúrú ra kgoara máàèa," tar ga méé - igabaga ra cuiskaga cúí gúù kaga tcéè-tcereèa hãa tite. 13 *Gaicaram ga c'ẽem khóè ba máá:* "Tc'õoa ne ncãàs di i, si ncãà sa tc'õoan di si i," témé. Igabam gha Nqari ba wèéan ga kaàkagu. Tc'áró ba cg'áràn domka hãa tama, igabam X'aigam domka hàna, Me X'aiga ba tc'áróm di Me e. 14 Nqari ba X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia, a ba a gha qaria ba cgoa gatá igaba thẽé ghùi ta a.

15 C'úùa tu gáé hãa, tc'áróa tua Krestem di zi xòè zi i sa? Ka ra gha kháé nxãaska Krestem di zi xòè zi séè a cg'árà-kg'aos di zi cgoa xg'ae-xg'ae? Cuiskaga a! 16 C'úùa tu gáé hãa, ẽe ko cg'árà-kg'aos cgoa xg'ae-xg'aese ba gaas cgoa cúím tc'áró me e sa? Ncẽeta i ma *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe góáèa: "Cáṁa ne gha

cúím tc'áró ba ii," téméèa khama. 17 Igaba gaam ẽe ko X'aigam cgoa xg'ae-xg'aese ba gha X'aigam cgoa Tc'ẽem koe cúí ii.

18 Cg'áràn bèe! Wèé chìbian c'ẽe, ncẽe khóèan ka ko kúrúè nea tc'áróm koe kúrúè tama, igaba gaam ẽe ko cg'áràn kúrú ba ko gam dim tc'áróm koe kúrú u. 19 C'úùa tua, gatu di tc'áróa nea Tcom-tcomsam Tc'ẽem dim tempele me e sa, ncẽe gatu koe hàna ba, ncẽe tu Nqarim ka máàèa ba, tu gatu q'õòse tama sa? 20 Nqari ba kaiase suruta máá tua, ke tc'áróa tu cgoa Nqari ba dqọm̀.

7

Séèku sa

1 Ncẽeska gúù zi ẽe tu góáa hãa zi ka: khóèm ka i qãè e, táá méém khóè sa séè sa. 2 Igaba cg'áràn ncẽe kái domka méém wèém khóè ba gam dis khóè sa úúa, nakas wèés khóè sa gas dim khóè ba úúa. 3 Khóè ba méém gam dis khóès ko tc'ẽe sa máà si, nakas gataga thẽé khóè sa gas dim khóèm ko tc'ẽe sa máà me. 4 Khóè sa gas di tc'áróan koe qari úú tama, gas dim khóèm oose, me gataga thẽé khóè ba gam di tc'áróan koe qari úú tama, dxàeses oose. 5 Táá xóé cgoakuan cẽè cgaeku guu. Igaba còrèan koe máàsean domka khao kò gatà hẽé kg'oana ne méé khao dtcòm̀ku naka xòm̀ x'aè-coa q'oo koe gatà hẽé, naka khaoa gaia xg'ae, nakam nxãasega satana ba táá kúrúa bóò khao o guu gakhao di qgóóse úú taman domka. 6 Ncẽea tíí tc'ẽea si i, khamar bìrí tu u tama gatà tu gha hẽé sa. 7 Tc'ẽe ra kòo, wèém khóèm ga kò tíí khama ii sa, igabam wèém khóè ba Nqarim koe guu a tãákase máàèa hãa. C'ẽe ba gam di sa úúa, me c'ẽe ba c'ẽe sa úúa.

8 Ncẽeskar ko séè tama khóèan hẽé naka dxàe-ntcõan hẽéthẽé ka máá: Kg'ama hẽéa ne qãè e, séè tamase, ncẽer tíí hẽéa khama, téméé. 9 Igabaga ncẽè qgóóse tama ne kò hãa ne méé ne séè, séè sa cgáé si i ke, kg'ama hãa a ncóóan ka.

10 Eẽ séèa hãa ner ko ncẽe x'áèan máà, tíí ka tamase igaba X'aigam koe guu a: khóè sa méés gas dim khóè ba táá aagu guu. 11 Igabaga ncẽè aagu mes kò ko ne méés kg'ama hẽé séè tamase, kana nxãaska tòókuan kúrú xg'aekua khara koe. Gataga méém khóè ba thẽé gam dis khóè sa táá aagu guu.

12 Igaba ncẽea tíí ko c'ẽe ne ka méé ga a, X'aigam ka tamase: Ncẽè c'ẽem dtcòm̀-kg'aom kò dtcòm̀-kg'ao tamas khóè sa úúa, si ko x'ãè cgoa ba tc'ẽe ne méém táá aagu si guu. 13 Si kò gataga thẽé khóè sa dtcòm̀-kg'ao tamam khóè ba úúa hãa, me ko x'ãè cgoa sa tc'ẽe ne méés táá aagu me. 14 Khóèm ẽe dtcòm̀ tama ba nxãakamaga gam dis khóès *di dtcòm̀an* koe guu a q'anokaguèa hãa, si gataga khóès ẽe dtcòm̀ tama sa nxãakamaga gas dim khóèm *di dtcòm̀an* koe guu a q'anokaguèa hãa khama. Ncẽeta

i kò ii tama ne i ga kò gatu di cóán q'ano tama, igaba i ncẽeta ii domka i ncẽeska cóáa tu q'anokaguèa hãa. 15 Igabaga i kòo c'ẽe-kg'áía khara ẽe dtcòm̀ tama a qõò kg'oana ne méé i guuè naka qõò. Dtcòm̀a hãam khóè ba kana dtcòm̀a hãas khóès igabagas ẽeta ii zi qgái zi koe xgáè-kg'ammè tama. Tòókuan tu gha úú kam Nqari ba tcii tua khama. 16 Nta si ma q'ana, khóè seè, sarim khóè ba si gha kgoara sa? Kana tsi ntama q'ana, khóè tseè, tsaris khóè sa tsi gha kgoara sa?

17 Wèém khóè ba méém ẽem ma X'aiga ba máà mea khama ma kg'õè naka ẽem ma Nqari ba tcii mea khama hẽéthẽé e. Ncẽea wèé zi kereke zi koe tirim x'áèm ga me e. 18 A khóè ba kò kg'aiga q'ãe nqãa-qgai khòoèa ẽem ko tciiè x'aè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòoèm gha sa qaa guu. A khóè ba kò q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ẽem kò tciiè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòoku sa qaa guu. 19 Q'ãe nqãa-qgai khòoku sa gúù cgáés tama si i, si gataga thẽé q'ãe nqãa-qgai khòoè tama sa gúù cgáés tama si i, igabaga cgáés gúù sa Nqarim di x'áè-kg'áḿan qgóóa qari si i. 20 Wèém khóè ba méém ẽem kò Nqari ba tcii mea kam kò hàna hãas téé-q'oos koe hãa. 21 Qãà tsia kò ii ẽe tsi kòo tciiè ka? Táá hẽé nakas nxãa sa ntcãa-ntcãa tsi guu. Igabaga kgoarasean dim x'aè ba tsi kòo hòò ne, tséékagu me. 22 Gaam ẽe kò qãà ii, ẽem ko X'aiga ba tcii me ka ba X'aigam dim khóèm kgoarasea hãa me e, me gataga gaam ẽe kò kgoarasea hãa ẽem ko tciièm ka, ba Krestem dim qãà me e ke. 23 Nqari ba kaisase suruta máá tua hãa, ke táá khóèan di qãàn kúrú guu. 24 Tíí qõe ga tuè, wèém khóè ba méém ẽem kò Nqari ba tcii me kam kò hãas téé-q'oos koe Nqarim cgoa hãa.

Khóèan ẽe séè tama a

25 Ncẽeska, séè tama ne khóè ne ka. X'aigam koe guua hãa x'áèa ner úú tama, igabagar ko ncẽe tíí tc'ẽea hãa sa bìrí tu u, X'aigam di thõò-xama-máákuan ka tcom-tcomsar khóè ra iise. 26 Ncẽem x'aèm q'oo koer hàna zi tcabà zi domkar tc'ẽea máá, qãè e khóèm gha ẽem ii khama ma ii sa, ta tc'ẽea. 27 Khóè sa tsi kò úúa ne, táá aagu si tsi gha sa tc'ẽe guu, a ncẽè khóè sa tsi kò úú tama ne, táá khóè sa tsi gha séè sa tc'ẽe guu. 28 Igabaga séè tsi kò ko ne tsi chìbi kúrú tama, gataga ncẽè qanega xóé cgoaè tamas khóès kò ko séè nes chìbi kúrú tama. Igaba ẽe ko séè ne gha kái zi tcabà zi gaas kg'õès di zi koe tcãà, ra ncẽe zi tcabà zi koe tcg'òó tu u kg'oana.

29 Tíí qõe ga tuè, méér ko sa ncẽe si i: *X'aigam ko hàà* x'aèa nea cúù u. Ncẽe koe guus ka méé xu ẽe khóè zi séèa hãa xu, úú zi tama khama ma hãa; 30 gataga méé ne ẽe ko kg'ae ne kg'ae tama khama ma hãa; naka ne ẽe qãè-tcaoa hãa ne, qãè-tcao tama khama ma hãa; naka ne ẽe ko x'ámá ne, gúùan ẽea gane di tama khama ma hãa; 31 ẽe ko nqõóm di zi gúù zi tséékagu

ne méé ne gataga kaisase gazi koe tséé tama khama ma hãa, ncẽem nqõó ba ko ncẽem kámám ka chõò ke.

32 Káíse tc'ẽe-tc'ẽesean koe tu gha kgoarasea hãa sar ko tc'ẽe. Séè tamam khóè ba X'aigam di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea, X'aiga bam ga ma qãè-tcaokagus koe. 33 Igaba ẽe séèa hãam khóè ba nqõóm di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea, gam dis khóè sam ga ma qãè-tcaokagus koe - 34 i tc'ẽe-kg'áḿa ba q'aa-q'aasea. Khóès ẽe séèè ta ga hãa sa kana kg'áò-khoe cgoa qanega xóé tamas khóè sa X'aigam di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea, nxãasegas gha tc'áróa sa hẽé naka tc'ẽea sa hẽéthẽé koe X'aigam koe tcom-tcomsa ii ka. Igaba khóès ẽe séèa hãa sa nqõóm di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea, gas dim khóè bas ga ma qãè-tcaokagus koe. 35 Ncẽe gúùa ner ko hùia tu domka nxàe, xgáè-kg'am tu u tamase, igaba tu gha tchànom dàòm koe kg'õè ka, a tu a X'aigam koe x'ãè a táá wèé za séèa tòóè.

36 Ncẽè khóèm kò tc'ẽea máá, ẽem séèkuan nqòòkagua hãas dxàe-coas qanega xóé cgoaè tama sa séèan kam qãès gúù sa kúrú tama, ta tc'ẽea, igabagam kò tcáóa ba q'oo koe kaisase ncàm̀ sia a qgóósean ga úú tama ne méém guuè naka ba ẽem tc'ẽea hãa sa kúrú naka baa séè si, tshúùs gúù sam gha kúrú tama ke. 37 Igaba khóèm ẽe tcáóa ba q'oo koe kgàea a tcomsea ba, c'ẽe gúù kaga chùiè tama ba, igaba ẽem tc'ẽea a kúrú kg'oana hãas koe qgóósea hãa ba, qanega xóé cgoaè tamas khóè sam séè tite sa bìrísea hãa ba, nxãa ba ko qãès gúù sa kúrú. 38 Khama nxãaska ẽe ko qanega xóé cgoaè tamas khóè sa séè ba ko qãès gúù sa kúrú, igabaga ẽe séè tama ba ko kaisase cgáés gúù sa kúrú.

39 Khóè sa x'áèan dòm̀ q'oo koe hãa, gas dim khóèm kg'õèa hãas noose. Igabaga ẽem ko gas dim khóè ba x'óó nes tc'ẽes kom khóè ba séèan koe kgoarasea hãa, igabaga méém X'aigam di ba ii. 40 Tíí ko bóò kas gha kaisase qãè-tcaoa, séèè tamases kò hãa ne. Ra gataga tc'ẽea máá, tíí igabagar thẽé Nqarim dim Tc'ẽe ba úúa hãa, ta tc'ẽea.

Dtcòm̀-kg'ao ne hẽé naka dtcòm̀-kg'ao tama ne hẽéthẽé e (8–10)

8

Kúrúa mááseèa nqárìan ko máàè tc'õoa ne

1 Ncẽeska, kúrúa mááseèa hãa nqárìan ko máàè tc'õoan dim *kg'uim dim xǫa ba*: Q'ana ta hãa, wèéa ta ga q'ãan di tc'ẽean úúa hãa sa. Q'ãan di tc'ẽea ne ko kúrú ta a ta bóò-boose, igabagas ko ncàm̀ku sa tshàoa ghùi ta a. 2 Khóèm ẽe tc'ẽea máá, c'ẽe gúùm q'ana hãa, ta tc'ẽea ba qanega cúí gúù ga q'ãa tama, ẽem ga kò ma q'ãa ana hãa khama. 3 Igabaga khóèm ẽe Nqari ba ncàm̀a ba Nqarim ka q'ãaèa.

4 Khama ncẽeska, kúrúa mááseèa hãa nqárìan ko máàè
tc'õoan tc'õós ka: Q'ana ta hãa, kúrúa mááseèa hãa nqárìa
nea nqõómkg'ai koe cg'ãa-cg'ana a sa, i gataga c'ẽe nqárì káà
a, igabam cúím Nqari ba hàna. 5 Nxãata i ma kái nqárìan
nqarikg'ai koe hẽé kana nqõómkg'ai koe hẽéthẽé hàna igaba
- ncẽe i tseeguan kaga ma kái "nqárìan" hẽé naka "x'aigan"
hẽéthẽé ma hàna khamaga ma, 6 igabam gatá ka cúím Nqari
ba hàna, Xõò ba, ncẽe wèé zi gúù zi kúrúa hãa ba, ta Gam ka
kg'õèa ba, naka cúím X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé e, ncẽe
wèé zi gúù zi Gam koe guu a kúrúèa ba, ncẽe Gam ka ta kg'õèa
ba.
7 Ncẽes gúù sa wèé khóè koe q'ãase tama. Igabaga ne c'ẽe
ne khóè ne qanega tc'ẽea máá, kúrúa mááseèa hãa nqárì ne
kg'õèa, ta tc'ẽea. Gaa domkaga ne tc'ẽea máá, kúrúa mááseèa
hãa nqárìan di tc'õoa ne ko tc'õóè, ta tc'ẽea. I ncẽem dàòm ka
gane di tcáóan nxãakamaga cg'uri-cg'urièa, kg'amka a khama.
8 Igaba tc'õoa nea Nqarim koe cúù-cuu ta a tama. Tc'õó ta ga ko
kana ta ga tc'õó tama igaba ta cgáé tama.
9 Q'ana méé tu hãa naka táá gatu di kgoarasean tséékagu
naka ẽe kg'amka ne kúrú naka ne chìbian koe tcãà guu. 10 Ncẽè
c'ẽem khóèm tcáóa ba koe kg'amkam kò ko tsáá tc'ẽega tsi bóò,
tsi ko kúrúa mááseèa hãa nqárìan dim còrè-nquum koe tc'õó, ne
sa nxãa sa ghùi tcáó me nakam kúrúa mááseèa hãa nqárìan
di tc'õoan tc'õó tite? 11 Me gha ncẽem dàòm ka kg'amkam
qõem tsari ba, ncẽe Krestem gaam domka x'óóa hãa ba, nxãa
ba gha tsari "tc'ẽegan" ka cg'õoè. 12 Eẽ tu kò kg'amka tcáóan
gatu ka qõese ga ne di thõò-thõo, a ko gatu ka qõese ga ne koe
chìbian kúrú, ne tu ko ncẽem dàòm ka Krestem koe chìbian
kúrú. 13 Khama, ncẽè tc'õoan kò ko tíí qõe ba kúrú me ko
chìbian koe tcãà ner gaicara chõò tamase kg'òóan kg'ooa hãa
tite, nxãasegar gha chìbian koe táá tcãà me ka.

9

X'áè úú-kg'aom di kgoarasease hãa ne

1 Kgoarasea tama ra gáé hãa? X'áè úú-kg'ao ra tama ra gáé?
Qanega ra gáé gatá dim X'aigam Jeso ba bóò ta ga hãa? Tiri
tsééan X'aigam koer kúrúa hãa koe tu gáé guu tama? 2 Eẽtar ga
ma c'ẽe ne koe x'áè úú-kg'ao ra tama ra a, igabagar tseeguan
kaga gatu koe x'áè úú-kg'ao ra a! Tu gatu X'aigam koe tiri tu
x'áí tu u, x'áè úú-kg'ao ra ii di tu khama.
3 Eẽ tshúù xòèa te ko qaa ne koer gha ncèèa mááse ncẽeta
ma xǫan ka: 4 Tc'õóan hẽé naka kg'áàn hẽéthẽé koe tsam gáé
kgoarasea hãa tama? 5 Dtcòma hãas khóè sa séè a nxãas cgoa
caatean koe tsam gáé kgoarasea hãa tama, ncẽe c'ẽe xu x'áè
úú-kg'ao xu hẽé naka X'aigam *Jesom* ka qõesea xu hẽé naka

Petere* ba hẽéthẽé xu ko hẽé khama ma? 6 Kana tíí hẽé naka Barenabase ba hẽéthẽé tsam cúí tsam méé tsam tséé naka kg'õèkaguses gúù saa? 7 Ndakam ncõo-kg'ao ba ko gam di tsééan koe suruta mááse? Dìí ba ko kg'om xhárà ba xhárà a táá tc'áróa ba tc'õó? Dìí ba ko piri zi kòre bíìa zi kg'áà tamase?

8 Ncẽe zi gúù zi tíí tc'ẽe koe tcg'oa tama, a zi a ko thẽé Baebeles kaga nxàeè. Tseegu tama raà? 9 Moshem di x'áèan koe i góásea khama a ko máá: "Ghòèm kò ko maberean náà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá dxòóan cara me guu," téméè. Nqari ba gáé kò ko ghòèm ka *cúí* tc'ẽe-tc'ẽese? 10 Gatá ka ba gáé kò kg'ui tama? Eè, gatá domka i ko góáèa hãa, xhárà-kg'ao ba méém nqòòan úúa hãase xhárà nakam náà gáí-kg'ao ba nqòòan úúa hãase náà gáí, gaan koe tsara gha kg'õèan hòò di i. 11 *Eẽ xae ko qãè tchõàn bìrí tu u ka* xae kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem di cgùrian gatu koe xhárà. Ka xae gáé nxãaska, gatu koe xae gha gúù zi tcuùan di qarian úú tama? 12 Ncẽè c'ẽe xu kò qarian úúa hãa ẽeta ii hùian xu gha gatu koe hòò di i, ne tsam gáé sitsam gane ka kaisa qarian úú tama gatu koe tsam ga hòò o di i?

Gatà i ii igaba tsam ncẽe qarian tséékagu ta ga hãa. Igaba tsam ko kg'ama wèés gúù sa qáò tcáóan cgoa kúrú, nxãasega tsam gha táá Krestem di qãè tchõàn di xgaa-xgaan xgáè-kg'am ka. 13 C'úùa tu gáé hãa ẽe ko tempelem koe tséé xua ko gaxu di tc'õoan tempelem koe hòò sa, xu ko ẽe ko altaram koe tséé xu ẽe dàòa-máákus ko tcg'òóa mááèan koe gaxu di xòè-coan hòò sa? 14 Gatà iim dàòm cúím kam ko X'aigam *Nqari* ba x'áèan tcg'òó, ẽe ko qãè tchõàn xgaa-xgaa xu méé xu gaxu di kg'õèan gaan koe hòò sa.

15 Igabagar ncẽe qarian ka cúían ga tséékagu ta ga hãa. A ra a gataga kúrúa tu gha máá te zi di nqòòan úúa hãase ncẽe zi gúù zi góá tama. Kg'ama ra ga x'óó, c'ẽem khóè ba guu nakam hàà tiris koase sa ntcoe ka tamase. 16 Qãè tchõà ner ko xgaa-xgaa domkar koasea hãa tite, kaisase ko tíí koe qaases gúù si i khama. Cg'ãè i gha ii ncẽe qãè tchõà ner kò xgaa-xgaa tama ne! 17 Ncẽes gúù sar kò ko tíí tc'ẽe koe guu a ko kúrú ner ga kò surutan qaa. Igabagar ko tíí tc'ẽe koe guua hãa sa kúrú tama, a ra a ko kg'ama Nqarim máà tea tsééan kúrú. 18 Ka nxãaska ra gha dùútsa surutaku sa qaa? *Káà si i!* Gaa domka méér khóèan surutakagu tamase qãè tchõàn xgaa-xgaa. Naka ra táá tiri qarian qãè tchõàn xgaa-xgaa koe tséékagu guu.

19 Ẽẽtar ma kgoarasea, a c'ẽe khóè dir qãàr tama ra a, igaba ra kò wèém khóèm koe qãà ba kúrúse, nxãasegar gha kái ne khóè ne Nqarim koe kąbi ka. 20 Juta ne koer kò Jutam khama ma qgóóse, nxãasegar gha Juta ne Nqarim koe kąbi ka. Ncẽe x'áèan dòm̀ q'oo koe hàna ne koer kò tíí igaba x'áèan dòm̀ q'oo

* **9:5:** Petere - Gerika sa ko "Kefase" téme.

koe hàna khama ma qgóóse, (ẽetar ma x'áèan dòm̀ q'oo koe hãa tama igaba), nxãasegar gha ẽe x'áèan dòm̀ q'oo koe hàna ne Nqarim koe kạ̄bi ka. 21 Eẽ x'áèan úú tama ne koer kò x'áè úú tamam khama ma qgóóse, nxãasegar gha gane ẽe x'áèan úú tama ne Nqarim koe kạ̄bi ka (ncẽe sa máá, Nqarim di x'áèa ner komsana tama témé tama, Krestem di x'áèa ner ko komsana khama). 22 Eẽ kg'amka ne koer kò kg'amkam khama ma qgóóse, nxãasegar gha kg'amka ne Nqarim koe kạ̄bi ka. Wèés gúù sar wèé khóèan koe kúrúsea, nxãasegar gha wèé zi qgái zi koe c'ẽea ne ga kgoara ka. 23 Wèé zi ncẽe zir ko qãè tchõàn domka kúrú, nxãasegar gha qãè tchõàn di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka.

24 C'úùa tu gáé hãa, qàròs di qgái koe i ko wèé qàrò-kg'aoan qàrò, igabam ko cúí ba surutan hòò sa? Ke tu gataga qàrò thẽé naka tua gha nxãasega surutan hòò. 25 Wèém khóèm ẽe tààku dis kȭès koe ko tcãà ba ko thõòkas xgaa-xgaases qaris koe tcãà. Eẽ sa ne ko kúrú, nxãasega ne gha chõòkos cábá sa cábákaguè ka; igaba ta ko gatá chõò tamas cábás domka kúrú si. 26 Khamar còoka bóò úú tamam qgóé-kg'aom khama ma qgóé tama, a ra a tc'ãám cgoa ko x'ãàkum khóèm khama ma x'ãà tama. 27 Igabar ko tirim tc'áró ba qgóó xgáè, a ra a ko qãà ba kúrú me, khóè ner ko xgaa-xgaa qãá q'oo koer gha nxãasega táá xhàiaguè ka.

10

Iseraele koe kúrúsea zi gúù zi di dqàèkua ne

1 Tíí qõe ga tuè, tc'ẽe-tc'ẽese tu gha sar ko tc'ẽe, gatá ka tsgõose ga ne wèé ne kò túú-c'õòs dòm̀ q'oo koe hãa, a kò wèéa ne ga tshàa-dxoo ba tchoaba sa. 2 A ne a kò wèéa ne ga túú-c'õòs koe hẽé naka tshàa-dxoom koe hẽéthẽé Moshem koe hãase tcguù-tcguuè. 3 A ne a kò wèéa ne ga cúís tc'õos tc'ẽem di sa tc'õó. 4 A ne a kò wèéa ne ga cúís gúùs kg'áà di sa kg'áà tc'ẽem di sa, ẽe ko xùri nem nxō̜ám tc'ẽem dim koe ne kò kg'áà khama; me kò ẽem nxō̜á ba Kreste Me e. 5 Igabam kò Nqari ba kái-kg'áía ne táá qãè-tcaoa máá, i kò tc'áróa ne tchàa-xgóós koe dxàùa q'aaè.

6 Zi kò ncẽe zi gúù zi gatá koe x'ái zi iise kúrúse, nxãasega ta gha cg'ãè zi gúù zi táá tcáóa ta koe tcãà ka, ẽe ne ko gane hẽé khama. 7 Táá kúrúa mááseèa hãa nqárìan dqo̜m̀ guu, ncẽe gane ka c'ẽe ne kò hẽé khama. Ncẽe i ma góásea a ko máá: “Khóè nea kò ntcõó, a tc'õó a kg'áà a ne a ko tẽe a ntcãà,” témé khama. 8 Táá méé ta cg'áràn kúrú guu, ncẽe gane ka c'ẽe ne kò hẽé khama, i ko cúím cáḿ ka 23,000 khama noo khóèan x'óó. 9 Táá méé ta Kreste ba kúrúa bóò guu, ncẽe gane ka c'ẽe ne kò hẽé khama, a ko cg'aoan ka cg'õoè. 10 Táá méé ta kg'ui-kg'uise

guu, ncẽe gane ka c'ẽe ne kò hẽé khama, a ne a kò cg'õokom moengelem ka cg'õoè.

11 Ncẽe zi gúù zi kò gane koe kúrúse, *gatá koe* zi gha x'áí zi ii ka, a ko q'ãa-q'ãa ta a zi gha ka góá tòóè, gatá ncẽe chõò dim x'aèm ka hàà cgaeèa ta ka. 12 Khama ncẽè qarika tsi tẽe, ta tsi kò tc'ẽea, ne méé tsi q'õése naka táá cg'áé! 13 Wèé kúrúa bóòkuan ẽe gatu koe ko kúrúse nea khóèan koe ko kúrúsean ga a. Igabam Nqari ba tcom-tcomsa Me e, a ba a cuiskaga guu naka tu tàà tu u kos ka kúrúa bóòè tite, igabam gha ẽe ko hàà cgae tu us kúrúa bóòkus koe dàò ba máà tu u, tu gha ma nxãa si sa, nxãasega tu gha qáò-tcaoa máá si ka.

Kúrúa mááseèa hãa nqárìan dis kǫ̀è sa hẽé naka X'aigam Nqarim dis tc'õo sa hẽéthẽé e

14 Ncàm̀-ncamsa tu tiri tuè, gaa domka méé tu kúrúa mááseèa hãa nqárìan bèe. 15 Tc'ẽega tu khóè tu iiser ko kg'ui cgoa tu u, ke tu bóòa tcg'òóa mááse dùú sar ko kg'ui sa. 16 Kubis ncẽe ts'eekg'aian di còrèan ko gaas koe nxàeè sa, ncẽe ta ko Nqari ba gaas koe qãè-tcaoa máá sa, nxãa sa gáé Krestem di c'áòan cgoa xg'ae-xg'ae ta a tama? I péréan ncẽe ta ko khõá Krestem dim tc'áróm koe xg'ae-xg'ae ta a tama? 17 Cúím péré ba hàna, domka ta gatá ncẽe kái ta cúím tc'áró me e, wèéa ta ga ko cúím péré ba tc'õó khama.

18 Iseraele di ne khóè ne ka tc'ẽe-tc'ẽese: gane ẽe ko altaram koe dàòa-mááku sa tc'õó ne, nxãa nea gáé Nqarim di tsééan altaram koe ko kúrúè koe xg'aea hãa tama? 19 Kana ra ko dùú sa nxàe? Kúrúa mááseèa nqárìan dis dàòa-mááku sa gúù cgáé si i saà, kana kúrúa mááseèa hãa nqárì nea gúù cgáé e saà? 20 Eẽ-ẽe, nxãas tama si i. Méér kos gúù sa ncẽe si i: kúrúa mááseèa hãa nqárìan di zi dàòa-mááku zi ko dxãwa tc'ẽean kúrúa mááè khama zi Nqari ba kúrúa mááè tama, ra tc'ẽe tama dxãwa tc'ẽean cgoa tu gha xg'ae sa. 21 Cuiskaga tu X'aigam dis kubis koe ko kg'áà, naka tua dxãwa tc'ẽean dis kubis koe ga thẽé kg'áà hãa tite. Cuiskaga tu X'aigam dim tafolem koe ko tc'õó naka tua gataga dxãwa tc'ẽean dim tafolem koe ga thẽé tc'õóa hãa tite. 22 Kana ta X'aiga ba taukagu kg'oana? Kana ta tc'ẽea máá, Gam ka ta qari ta a, ta tc'ẽea?

Dtcòm̀-kg'ao ne di kgoarasease hãa ne

23 *C'ẽe khóèa ne ga máá:* "Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa," témé, igabar *ko tíí máá*: "Wèés gúù sa hùian úúa hãa tama," témé. *I ga c'ẽe khóèan máá:* "Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa," témé, *ra ko tíí máá*: "Igabas wèés gúù sa tshàoa ghùi tsi tama," témé. 24 Táá méém c'ẽem khóè ba gam ko tc'ẽes gúù sa qaa guu, igaba méém c'ẽe ne ko tc'ẽe zi gúù zi qaa.

25 Wèés gúùs kg'òóan ko x'ámáguè qgái koe ko x'ámáguè sa
tu ga tc'õó, káíse tc'ẽe-tc'ẽese naka tẽè tamase. 26 Nqõó ba hẽé
naka wèés gúùs ẽe gaam koe hàna sa hẽéthẽéa Nqarim di i
khama.
27 C'ẽem khóèm dtcòm̀-kg'ao tamam kò tc'õoan nqa̱i koe tcii
tu u, tu kò síí kg'oana ne méé tu síí naka wèés gúùs cookg'aia
tu koe ko tòóè sa tc'õó, káíse tc'ẽe-tc'ẽese naka tẽè tamase.
28 Igaba ncẽè c'ẽem khóèm kò bìrí tu u a ko máá: "Ncẽe sa
dàòa-máákus koe guua," témé ne táá tc'õó si guu, gaam khóèm
ẽeta ma bìrí tua hãa ba hẽé naka káíse tc'ẽe-tc'ẽesean hẽéthẽé
domka. 29 Káíse tc'ẽe-tc'ẽesea ne, tar kò ko méé ner gatu dian
nxàe tama, a ko c'ẽem dian nxàe. Nta i gha ma c'ẽem khóèm di
káíse tc'ẽe-tc'ẽesean tiri kgoarasean koe xgáè-kg'am te? 30 Ncẽè
qãè-tcaoaser kòo tc'õó ne ra ko dùús domka cg'ãèse kg'ui cgoaèa
máá? Nqari bar ko qãè-tcaoa máá ka.
31 Igaba nxãaska, tc'õó tu ga ko kana tu ga ko kg'áà kana dùú
wèé ẽe tu ga ko kúrú igabaga, wèéan ẽe ga Nqarim di dqo̱m̀an
di iise kúrú. 32 Khóèan *gaan di dtcòm̀an koe* qóḿan qgóókagu
tama tu khóè tu méé tu ii, Juta nea ga igaba, kana Gerika nea
ga igaba, kana Nqarim dis kereke saa ga igaba. 33 Ncẽer ko tíí
ma wèé zi dàò zi ka ma wèé ne khóè ne qãè-tcaokagu khama
ma. Tiri qãèa ner qaa tama igabar ko kái ne di qãèan qaa
khama, nxãasega ne gha kgoaraè ka.

11

1 Serè te tu, ncẽer ko ma Kreste ba ma serè khama ma.

Kerekes di kg'õèan hẽé naka Nqari ba qáṁsea máán hẽéthẽé e (11–14)

Còrèan di qgáìan koe qãèse qgóósea ne

2 Eẽr kò máà tu u xgaa-xgaan tu ko xùri, a tu a ko wèés gúùs
koe tc'ẽe-tc'ẽese te khamar ko dqo̱m̀ tu u. 3 Igabar ko tc'ẽe,
bóòa tu gha q'ãa sa, wèém khóèm dim tcúú ba Kreste Me e,
me khóès dim tcúú ba gas dim khóè me e, Me Krestem dim
tcúú ba Nqari Me e sa. 4 Khama khóèm ẽe cábá hãase ko còrè
ba kana ko porofita ba ko gam dim tcúú ba sau-cgaekagu. 5 Si
ko wèés khóès ẽe cábá tamase ko còrè kana ko porofita sa, gas
dim tcúú ba sau-cgaekagu; tcúúa sas dqòma hãa khamaga i ii
khama. 6 Khóès ko cábá tama ne méés gataga c'õòa sa thẽé
dqòm. Igaba ncẽè khóès ga dqòma tcg'òós kò sau-saugas gúù
sa ii, ne méés nxãaska cábá. 7 Khóè ba méém táá cábás gúù si
i, Nqarim dis ii sa hẽé naka x'áà ba hẽéthẽé me e ke, si khóè
sa khóèm dis x'áà si i. 8 Khóè ba khóès koe guu naka kúrúè
tama, igabas khóè sa khóèm koe guu a kúrúèa hãa khama. 9 Me
kò gataga khóè ba khóès domka kúrúè tama, igabas kò khóè
sa khóèm domka kúrúèa hãa. 10 Ncẽes gúùs domka hẽé naka

moengele xu domka hẽéthẽé méés khóè sa cábá hãa naka khóèm di qarian koes hãa sa x'áí.* 11 Igabas X'aigam *Nqarim* koe khóè sa khóèm ka cúía hãa tama, nakam khóè ba khóès ka cúía hãa tama. 12 Ncẽes ma khóè sa khóèm koe guua hãa khamagam ma khóè ba khóès ka ábàèa khama; i wèé gúùan ga Nqarim koe guua.

13 Bóòa tcg'òóa mááse: khóès gha cábá tamase Nqari ba còrèa ne qãè e sa? 14 Gúù zi di ii-q'ooan koe ga i gáé guu naka x'áí tu u tama, khóèm kò qáò c'õòan úúa ne i sau-sauga a sa, 15 igaba ncẽè khóès kò qáò c'õòan úúa ne i gas di x'áà a? Qáò c'õòan nes máàèa, qàbi tcúú cgoa as gha ka khama. 16 Igaba ncẽè c'ẽe khóèan kò ncẽe sa ntcoe kg'oana ner ko máá: 'Sita ẽeta ii kg'óòan úú tama, zi Nqarim di zi kereke zi igabaga ẽeta ii kg'óòan úú tama,' témé.

X'aigam Nqarim dis tc'õo sa
(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

17 Igabaga ncẽe ko xùri zi x'áè zi kar dqọm̀ tu u tama: xg'aea tu kò hãa ne tu ko kaisa cg'ãèan kúrú, qãèan ka khama. 18 Tc'ãà dis gúùs kar ko kóḿ, kerekes koe tu ko hààraa xg'aea hãa ne i q'aa-q'aasean gatu xg'aeku koe hàna hãa sa, ra tc'ẽea máá c'ẽe koe i tseegu u, ta tc'ẽea. 19 Q'aa-q'aasean méé i gatu xg'aeku koe hãa, naka ne gha nxãasega ẽe tchàno ii ne bóòa q'ãaè. 20 Eẽ tu kò hààraa xg'aea hãa ne i nxãan Nqarim dis tc'õos dqòa dis tama si i. 21 Tc'õó tu kò ne tu qãàku tama khama, me ko wèém khóè ba gam ka tc'õóa mááse, me c'ẽe ba xàbà, me c'ẽe ba nqàre. 22 X'áéan tu gáé úú tama, kg'áà tu ga, a tc'õó di i? Kana tua ko Nqarim dis kereke sa ntcoe, a ẽe káà gúù ne saucgaekagu? Dùú sa ra gha gatu ka méé? Dqọm̀ tu u méér? Igabar ncẽes gúùs koe guu a cuiskaga gatà hẽéa tite.

23 X'aigam *Nqarim* kar máàèa hãa ncẽer ko gataga thẽé máà tu u sa khama: X'aigam Jeso ba kò ẽem gha hàà khóèan tshàu q'oo koe tcãàèm ntcùúm ka péréan séè, 24 a ẽem ko Nqari ba qãè-tcaoa máá ka khõá q'aa si, a máá: "Ncẽea Tiri tc'áróan ga a, ncẽe gatu di i; ncẽeta méé tu hẽé, nxãasega tu gha tc'ẽe-tc'ẽese Te ka," témé. 25 Gaam dàòm cúím kam kò tc'õóa xu ko xg'ara ka kubi sa séè, a máá: "Ncẽes kubi sa kạbas qáé-xg'ae si i c'áòa Te koe; ncẽeta méé tu hẽé, wèé x'aèan ẽe tu ko kg'áà ka, nxãasega tu gha tc'ẽe-tc'ẽese Te ka," témé. 26 Wèé x'aèan ẽe tu ko ncẽe péréan tc'õó, a ko ncẽes kubis koe kg'áà, ne tu ko Nqarim dis x'oo sa nxàea tseegukagu, Me nxãakg'aiga síí hàà khama.

27 Gaa domkam gha ẽe saucgaekaguko cauan cgoa ko péréan tc'õó a ko Nqarim dis kubis koe kg'áàm khóè ba chìbiga

* **11:10:** méés khóè sa cábá hãa naka khóèm di qarian koes hãa sa x'áí - Gerika sa ko máá: "Khóè sa méés tcúúa sa koe qarian úúa hãa," témé.

ii, a ba a gha ko X'aigam *Nqarim* dim tc'áró ba hẽé naka c'áòa ba hẽéthẽé cg'uri-cg'uri. 28 Gaa domka méém khóè ba kg'aika tcáóa ba q'oo qãèse bóò naka baà nxãwa péréan tc'õó naka baà Nqarim dis kubis koe kg'áà. 29 Ncẽè c'ẽem khóèm kòo tc'õó a ko kg'áà, Nqarim dim tc'áró ba ko dùú sa méé sa bóòa q'ãa tamase, nem gha ko ẽem ko tc'õó a ko kg'áà ka gam dis xgàraku sa óága cgaese khama. 30 Gaa domkaga i gatu xg'aeku koe káí-kg'áía tu kg'amka a, a ko tsàà, i c'ẽe-kg'áía tu x'óóa. 31 Igaba ncẽè gatá ka ta kòo xgàrase ne ta Nqarim di xgàrakuan dòm̀ q'oo koe hãa tite. 32 Igaba ncẽè X'aigam kò ko xgàra ta a nem ko tchàno-tchano ta a, nxãasega ta gha táá nqõóm di ne cgoa cg'õoè ka.

33 Ke tu nxãaska tíí qõe ga tuè, ẽe tu kò hààraa xg'ae a ko tc'õó ne méé tu qãàku. 34 Ncẽè khóèm kò xàbà hãa ne méém x'áéa ba koe tc'õó, naka tu gha xg'aea tu kò hãa ne nxãasega táá xgàraè guu.

Hààr ko x'aè kar gha hàà c'ẽe zi gúù zi ka qãèse bìría tchàno-tchano tu u.

12

Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi

1 Ncẽeska, tíí qõe ga tuè, tc'ẽe ra ko Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi ka tu gha q'ãa sa. 2 Q'ana tu hãa, qanega tu xg'ao dtcòm̀-kg'ao tama ka tu xg'ao kúrúa mááseèa hãa nqárìan koe tceea úúèa sa, ncẽe kg'ui tama a. 3 Gaa domkar ko tc'ẽe, ncẽes gúù sa méé tu q'ãa sa: Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka gha kg'uikaguè a máá: "Jeso ba méém cgúíè" témém khóè ba káà me e, me gataga káà me e, Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka hàà cgaeè tamase gha máá: "Jeso ba X'aiga Me e" témé ba.

4 Tãáka zi aba zi hàna, igabagam cúím Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hàna. 5 Tãáka zi dàò-kg'áḿ zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna. 6 Tãáka zi tséé-kg'áḿ zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna, ncẽe ko wèéa zi ga wèém khóèm koe kúrú zi tséé ba.

7 Wèém khóèm koe i ko Tcom-tcomsam Tc'ẽem di aban tãákase x'áíse, nxãasega ne gha wèé ne khóè ne tsééa xg'ae ka. 8 Tcom-tcomsam Tc'ẽem kam ko c'ẽe ba tc'ẽean di kg'uian máàè, me c'ẽe ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ẽem kaga q'ãan di tc'ẽean di kg'uian máàè. 9 Me c'ẽe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ẽem kaga dtcòm̀ sa máàè, me c'ẽe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ẽem kaga khóèan qãèkagu di zi aba zi máàè. 10 Me c'ẽe ba are-aresa zi gúù zi kúrú di qarian máàè, me c'ẽe ba porofitan dis aba sa máàè, me c'ẽe ba tãáka xu tc'ẽe xu bóòa q'aa-q'aa dis aba sa máàè, me c'ẽe ba tãáka xu tạm xu ka kg'uian dis aba sa máàè, me c'ẽe ba tãás kg'ui sa kg'uia kạbi dis aba sa máàè. 11 Cúí a Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ẽem di

tséé e ncẽe wèé e, Me ko wèém khóè ba q'aa-q'aa máá a, ẽem ko ma Gabá ma tc'ẽe khama.

Cúím tc'áróm kái xòèan úúa ba

12 Ncẽe tc'áróm ma cúí ii, igabam kái xòèan úúa, i gam di xòèan kái i igaba i ko cúím tc'áró ba kúrú, khamaga i Krestem ka ii. 13 Wèéa ta cúím Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka tcguù-tcguuèa hãa, cúím tc'áró ba ta gha kúrú ka khama, Juta ne hẽé, Gerika ne hẽé, qãà ne hẽé naka ẽe kgoarasea hãa ne ne hẽéthẽé e, me kò wèéa ta koe ga cúím Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba ntcą̃a tcãàèa hãa.

14 Tc'áró ba cúím xòèm tama me e, igaba kái zi xòè zi i khama. 15 Ncẽè nqàrèm kò xg'ao máá: "Tshàur tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a," téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a! 16 Ncẽè tceem kò xg'ao máá: "Tcgáír tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a," téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a! 17 Ncẽè wèém tc'áróm kò xg'ao tcgáí ba ii ne ba ga ko ntama ma kóḿ? Ncẽè wèém tc'áróm kò xg'ao tcee ba ii ne ba ga ko ntama ma hm̀m̀ xáḿ? 18 Igabagam Nqari ba wèém tc'áróm di xòèan tchànose tòóa hãa, Gam ko ma tc'ẽe khama. 19 Ncẽè wèéan ga kò xg'ao cúím xòè ba ii ne ba ga kò tc'áró ba ndaa hàna? 20 Ncẽe i ma ii khama i kái xòèan hàna, igabam tc'áró ba cúí me e.

21 Tcgáí ba cuiskaga tshàu ba bìrí naka máá: "Tc'ẽe tsi tama raa," téméa hãa tite, si tcúú sa cuiskaga nqàrèan bìrí naka máá: "Tc'ẽe tsao o tama raa," téméa hãa tite. 22 Igaba, gaa xòèan tc'áróm di ncẽe kg'amka khama ii nea gaan kaisase ko qaasean ga a. 23 Ta ko gataga c'ẽe xòèan tc'áróm di ncẽe cg'árése ncàm̀mèa khama ii i, nxãan kaisa ncàm̀an cgoa qgóó. A ta a ko c'ẽe xòèan gatá di ncẽe chóm̀sea a, cgáése q'õé, 24 i gatá di xòèan ncẽe tchàa za hàna a, cgáé q'õékuan qaa tama. Igabam Nqari ba tc'áróm di zi xòè zi gatà ma xg'ae-xg'aea, a ncàm̀mè tama zi xòè zi kaisa ncàm̀an máàna hãa, 25 nxãasega i gha q'aa-q'aasean tc'áróm koe táá hãa ka, me gha wèém xòè ba cúíta noose c'ẽe ba qãèse qgóó ka. 26 Cúím xòèm kòo thõò ne i ko wèé xòèan ga thõò, cúím xòèm kòo dqǫm̀mè ne, i ko wèé xòèan ga qãè-tcao cgoa me.

27 Tu gatu Krestem di tu tc'áró tu u, a wèéa tu ga Gam di tu xòè tu u. 28 Me Nqari ba kerekes koe khóè ne tãáka zi téé-q'oo zi koe tòóa: tc'ãà dis koe x'áè úú-kg'ao xu, cám̀ dis koe porofiti ne, nqoana dis koe xgaa-xgaa-kg'ao ne, naka are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao ne hẽé, naka qãèkagu di qarian úúa ne khóè ne hẽé, naka khóèan ko hùi ne hẽé, naka khóèan tc'ãà-cookg'aia ne hẽé naka tãáka xu tąm xu cgoa ko kg'ui ne hẽéthẽé e. 29 Ka nea kháé wèéa ne ga x'áè úú-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne

ga porofiti nea? Kana nea wèéa ne ga xgaa-xgaa-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao nea? 30 Kana nea ko wèéa ne ga aban khóèan qãèkagu di máàèa? Kana nea ko wèéa ne ga tãáka xu tạm xu cgoa kg'ui? Kana nea ko wèéa ne ga tãás kg'ui sa kg'uia kạbi? 31 Igabaga méé tu kaisase kaia zi aba zi qaa.

Ra gha ncẽeska kaisase qãèm dàò ba x'áí tu u.

13

Nca̍̀ku sa

1 Ncẽè tãáka tạman khóè ne di cgoar kòo kg'ui
naka moengelean dian cgoa hẽéthẽé e,
igabar kò nca̍̀kuan úú tama
ner nxãaska kg'ama ko tcẽé-tcẽes qanos khama ii
kana xg'áḿa ko xg'aeè sara qano sara khama.
2 A ncẽè porofitan dis aba sar kò úúa,
a ra a wèé zi gúù zi chóm̀sea zi q'ana,
a ra a wèé tc'ẽean q'ãan di ga úúa,
a ra a wèé dtcòm̀an ga úúa ncẽe xàbìan ko nxònokagu u,
igabar kò nca̍̀kuan úú tama
ner gúù cgáér tama ra a.
3 A ncẽè ẽer q'õòa hãan wèé gar kò ko ẽe dxàua ne máà,
a ra a ko tc'áróa te tcg'òó, dàòè i gha ka,
igabar kò nca̍̀kuan úú tama
nes ẽe sa cúí gúù ga kạbi máá te tama.

4 Nca̍̀ku sa
qáò tcáó si i,
a sa a qãè tcáó si i,
nca̍̀ku sa tau di tama,
a sa a bóò-boose di tama,
a sa a koase di tama,
5 a sa a tshúù cau tama,
a sa a qaara mááse tama,
a sa a qháése xgóàkaguè tama,
a sa a cg'ãè gúùan kúrúèa hãa tcáóa sa koe tòó tama,
6 a sa a cg'ãè zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè tama,
igabagas ko tseeguan di zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè,
7 a sa a ko wèé gúùan koe qgóóse,
a sa a ko wèé gúùan koe dtcòm̀,
a sa a wèé gúùan koe nqòòan úúa,
a sa a ko wèé gúùan qáò-tcaoa máá.

8 Nca̍̀ku sa chõò tite,
si gha porofita sa kaà;
si gha tãá xu tạm xu cgoa kg'ui sa chõò;

i gha q'ãa di tc'ẽean kaà.
9 Gatá di q'ãa di tc'ẽea nea tc'ãò tama,
i gatá di porofitan ga tc'ãò tama khama.
10 Igaba ẽe tc'ãòan kò ko hàà,
ne i gha ẽe tc'ãò taman kaà.
11 Xg'aor cóá ii kar kòo cóá khama ma kg'ui,
a ra a kòo cóá khama ma tc'ẽe,
a ra a kòo cóá khama ma xo̱a,
a ẽer ko hàà kaiam khóè ba kúrú
kar kò cóán di zi dàò-kg'áḿ zi chõòkagu.
12 Ncẽeska ta ko bóò-kg'áís koe nxòmase bóò khama,
igaba ta gha hàà tchànose q'óáku cgoa *Me* a bóò *Me*.
Ncẽeskar cg'árés xòè-coa sa q'ana,
igabar gha ẽem x'aèm ka kaisase q'ãa,
ncẽer ma kaisase q'ãaèa khamaga ma.

13 Zi gha ncẽeska
dtcòm̀ sa hẽé,
nqòò sa hẽé,
naka ncàm̀ku sa hẽéthẽé zi hãa,
ncẽe zi nqoana zi,
si gaa zi ka kaia sa
ncàm̀ku si i.

14

Porofitan hẽé naka ta̱m xu cgoa kg'uian hẽéthẽé e

1 Ncàm̀kuan koe tu tcãàn tcáó, naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi tcãàn tcáóa hãase qaa, igabaga méé tu kaisase qaas gúù sa porofita si i. 2 Eẽ ko ta̱m xu cgoa kg'ui ba khóèan cgoa kg'ui tama a ko Nqarim cgoa kg'ui ke. Cúí khóè ga kóḿa q'ãa me tama, Tcom-tcomsam Tc'ẽem di qarian kam ko chóm̀sea zi gúù zi kg'ui khama. 3 Igaba khóèm ẽe ko porofita ba ko khóèan cgoa kg'ui, tshàoam gha ghùi i, a ba a ghùi-ghui tcáó o, a qgài-qgai tcáó o ka. 4 Gaam ẽe ko ta̱m xu cgoa kg'ui ba ko gaam cúí ba tshàoa ghùise, igaba ẽe ko porofita ba ko kereke sa tshàoa ghùi. 5 Ncàm̀ar kò hãa, gatu wèéa tu ga ta̱m xu cgoa kg'ui sa, igabar ko kaisase tc'ẽe porofita méé tu sa. Gaam ẽe ko porofita ba ẽe ko ta̱m xu cgoa kg'uim ka cgáé me e ke, ncẽè kg'uia xu ko ka̱biè tama ne. Igabaga ncẽè ta̱m xu kòo kg'uia ka̱biè nes gha kereke sa tshàoa ghùiè.

6 Ncẽeska tíí qõe ga tuè, ncẽè gatu koer ko hàà a ko hàà ta̱m xu cgoa kg'ui ne ra gha ko dùús qãè sa kúrúa máá tu u, ncẽè méé xu ko sar ko x'áí tu u tama, kana q'ãan di tc'ẽean máà tu u tama ne, kana porofitan máà tu u tama ne, kana c'ẽe gúù ga xgaa-xgaa tu u tama ne? 7 Cii cgoa di zi gúù zi kg'õèa hãa tama zi ka igaba, ncẽe fulutuan hẽé kana harepan hẽéthẽé khama

ii zi, nta ba gha ma c'ẽem khóè ba q'ãa ndakam tcgái ba ko ciiè sa, tcgáìan koe i kò q'aa-q'ooan hãa ne cúíga a? 8 Gataga ncẽè torompitam ncõoan ka ko q'ãa-q'ãam kò qãèse ts'oo tama ne i gha diín ncõoan kg'ónòsea máá? 9 Gataga i gatu koe ii. Ncẽè kóḿa q'ãase tama kg'uian tu kòo gatu di tạman koe kg'ui ne, ba gha ntama c'ẽem khóè ba q'ãa dùú sa tu ko nxàe sa? Kg'ama tu gha ko tc'ãán q'oo koe kg'ui. 10 Ncẽe ta ko ma bóò khama, zi kái zi kg'ui zi tãáka zi nqõómkg'ai koe hàna, a ko wèéa zi ga kóḿa ko q'ãase gúùan nxàe. 11 Ncẽè c'ẽem khóèm ko nxàe sar kò kóḿa q'ãa tama ner gaam koe tãá za guuar khóè ra a, me gabá tíí koe tãá za guuam khóè me e. 12 Khama gatu ka igaba, Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi tu úú kg'oana, ke méé tu ẽe gha kereke sa tshàoa ghùi zi qaa naka gazi ka cg'oè cgaeè.

13 Gaa domka méém wèém khóèm ẽe gha ko tạm xu cgoa kg'ui ba aba sa dtcàrà, ẽem ko kg'ui sam gha kg'uia kạbi di sa. 14 Eẽr ko tạm xu cgoa còrè nem gha ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba tirim tc'ẽem koe còrè, igaba i tiri tc'ẽean tc'áróan kúrú tama. 15 Kháé ra gha nxãaska dùú sa kúrú? Tc'ẽem koe hãase ra gha còrè, igabar gha gataga thẽé tc'ẽea te cgoa còrè; tc'ẽem koe hãase ra gha nxáè, igabar gha gataga thẽé tc'ẽea te cgoa nxáè. 16 Ncẽè Nqari ba tsi kò ko tc'ẽem koe tsi hãase dqọm̀, ne ba gha ntama ma gaam ẽe kóḿa q'ãa tsi tama ba tsari qãè-tcaoa-máákuan ka máá: "Amen" témé, c'úùam hãa dùú sa tsi ko nxàe sa ka? 17 Qãèse tsi gha ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, igabas ẽe sa c'ẽem khóè ba tshàoa ghùi tama.

18 Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, wèé tu nqáéaser ko tạm xu cgoa kg'uis gúùs domka, 19 igabar kerekes koe tc'ẽea te cgoa 5 xu kg'ui xu *kóḿako q'ãase* xu kg'ui kg'oana, a nxãasega c'ẽe ne xgaa-xgaa; tạm xu cgoar ko 10,000 kg'uian kg'ui ka tamase.

20 Tíí qõe ga tuè, cg'áré cóá khama ma tc'ẽean tu chõòkagu. Cg'ãè zi gúù zi koe méé tu cóá ii, igaba méé tu tc'ẽea tu koe kaia hãa. 21 Nqarim di x'áèan koe i ncẽeta ma góásea:

"Ncẽe ne khóè ne cgoar gha kg'ui
tãá zi kg'ui zi ko kg'ui ne khóè ne hẽé
naka tãá za guua ne khóè ne di kg'áḿan cgoa hẽéthẽé e,
igabaga ne komsana Tea hãa tite,"
tam kò X'aigam *Nqari* ba méé.

22 Khamas tạm xu cgoa kg'ui sa ẽe dtcòm̀-kg'ao tama ne dis x'ái si i, a dtcòm̀-kg'ao ne di tama, igaba porofita sa, nxãa sa dtcòm̀-kg'ao ne dis x'ái si i, a ẽe dtcòm̀-kg'ao tama ne di tama.

23 Khama ncẽè wèés kerekes kòo hààra xg'ae, me ko wèém khóè ba tạm xu cgoa kg'ui, ne c'ẽe ne ncẽe ẽe tu ko kúrú sa kóḿa q'ãa tama a c'ẽem-kg'áḿ ka dtcòm̀-kg'ao tama ne hàà ne, nea cuiskaga máá, temea tua, ta mééa hãa tite? 24 Igaba ncẽè wèém khóèm kò hãa a ko porofita, me dtcòm̀-kg'ao tama ba

kana ẽe kóḿa q'ãa tama ba tcãà, nem gha wèéan koe qãèse x'áíse chìbi-kg'aom ii sa, a *gha kháóa* wèéan koe ga xo̱ara mááse, 25 i gha tchõàn ẽe tcáóa ba koe chóm̀sea a tchàa koe tcg'oa. Me gha ncẽem dàòm ka kg'áía ba cgoa cg'áé, a Nqari ba dqo̱m̀, a nxàe a máá: "Tseeguan kagam Nqari ba gatu xg'aeku koe hãa," témé.

Tchànose dqo̱m̀a ne

26 Dùú sa ta gha kháé nxãaska nxàe, tíí qõe ga tuè? Eẽ tu kò hààra xg'ae nem wèém khóè ba c'ẽes gúù sa úúa, ciim ga ba, kana xgaa-xgaa sa, kana Nqarim x'áí mea sa nxàea tcg'òó sa, kana ta̱m xu cgoa kg'ui sa, kana ta̱m xu ko méé sa kg'uia ka̱bi sa. Wèéan ncẽe ga méé i kúrúè nakas gha nxãasega kereke sa tshàoa ghùiè. 27 Ncẽè c'ẽe khóèan kòo ta̱m xu cgoa kg'ui ne méé i cám̀ kana nqoanan cúíga gatà hẽé, nakam ko wèé x'aè ka cúí ba kg'ui, nakam gataga cúí ba hànaa kg'uia ko ka̱bi ba. 28 Ncẽè kg'uia-ka̱bi-kg'aom kò káà ii ne méém kg'ui-kg'ao ba kerekean koe nqoo, naka baa gam ka kg'ui cgoase naka Nqarim cgoa hẽéthẽé e. 29 Cám̀ kana nqoana xu porofiti xu méé xu kg'ui, naka ne c'ẽe ne gane di zi kg'ui zi qãèse bóòa tcg'òó. 30 Ncẽè c'ẽem khóèm kò xg'aes koe hãa, a ba a gaa x'aè kaga Nqarim ka c'ẽes gúù sa x'áíè ne méém ẽe hãa a ko kg'ui ba nqoo. 31 Wèéa tu ga gha cúí mana cúí porofita, nxãasegam gha wèém khóè ba xgaa-xgaase, a ba a gha korèè ka. 32 Porofiti xu ko gaxu di tc'ẽean gaxu di qarian dòm̀ q'oo koe tòóa hãa. 33 Nqari ba kóḿku tamas dim Nqarim tama Me e, igabam tòókus di Me e khama.

Ncẽe i wèé zi kereke zi tcom-tcomsa ne di zi koe ii khama 34 méé zi khóè zi kerekean koe nqoo. Kg'ui zi gha sa zi kgoara mááè tama, igabaga méé zi máàsea hãa, ncẽe i ko Moshem di x'áèan méé khamaga ma. 35 Ncẽè c'ẽes gúùs ka zi kò q'ãa kg'oana hãa ne, méé zi gazi di xu khóè xu x'áéan koe tẽè, khóès gha kerekean koe kg'ui sa sau-sauga si i ke.

36 Nqarim dim kg'ui ba gáé gatu koe guu a hààraa? Kana baa gatu koe cúíga hààraa? 37 Ncẽè c'ẽem khóèm kòo tc'ẽea máá, porofiti me e, ta tc'ẽea, kana Tcom-tcomsam Tc'ẽem di aba nem úúa, ta tc'ẽea, ne méém dtcòm̀ ẽer ko góá máá tu u sa X'aigam dis x'áè si i sa. 38 Ncẽes gúùs kam kòo tc'irì-tc'irise ne, i gha gam ka thẽé gataga tc'irì-tc'iriseè.

39 Ke ncẽeska, tíí qõe ga tuè, porofitan koe tcãà tcáóa tu, naka tua táá ta̱m xu cgoa kg'uian xgáè-kg'am guu. 40 Igaba méé zi wèé zi gúù zi tcom-tcomsam dàòm tchànom cgoa kúrúè.

X'ooan koe tẽe sa (15)

15

X'ooan koe tẽes Krestem di sa

1 Tíí qõe ga tuè, qãè tchõàn ncẽer kòo xgaa-xgaa tu u kar ko
tc'ẽe-tc'ẽe tu u, ncẽe tu kò thẽé séèa mááse e, a tu a kò gaan koe
téé-tẽe e, 2 ncẽe gaan ka tu ko kgoaraè e, ncẽer ma xgaa-xgaa
tu ana khama tu kòo ma qgóó o ne. Nxãata tu kò hẽé tama ne
tu kg'amaga káà hùise dtcòm̀a hãa.
3 Eẽr kò máàèa hãa sar kò gataga thẽé kaisase cgáés gúùs iise
máà tu u khama: ncẽe Krestem gatá di chìbian domka x'óóa
máána hãa sa, *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko méé khamaga ma, 4 a
ba a kò kg'ónòè, a nqoana cáḿan qãá q'oo koe x'ooan koe tẽe,
Nqarim di zi Tcgãya zi ko méé khamaga ma, 5 a ba a kò Peterem
koe* x'áíse, naka 12 xu *xgaa-xgaase-kg'ao xu* koe hẽéthẽé e. 6 A
kò gaa koe guus ka cúí x'aè ka 500 sa nqáéa hãa ne xùri-kg'ao ne
Gam di ne koe x'áíse, ncẽe káí-kg'aise i gane ka c'ẽea ne qanega
kg'õèa hãa ne, i c'ẽea ne x'óóa† hãa ne. 7 A kò gaa koe guus ka
Jakobom koe x'áíse, a ba a gaa koe guus ka wèé xu x'áè úú-
kg'ao xu koe x'áíse.
8 Wèéa ne ka kháókam kò gataga tíí koe x'áíse, c'ẽem khóèm
x'aèa ba ka ábàè tamam khama ma. 9 Wèé xu x'áè úú-kg'ao
xu ka cg'árér ga ra a khama, a x'áè úú-kg'ao tar gha ma
tciiè sa kg'ano tama, Nqarim dis kereke sar kò xgàra khama.
10 Igaba Nqarim di cgóm̀kuan kar ncẽer ii khamaga ma ii, i kò
cgóm̀kuan ẽem máà tea hãa a tíí koe táá káàn tséé. Igabagar
wèé xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tsééa hãa, tiri qari tama a
kò ii igaba, a kò Nqarim di cgóm̀ku u ncẽe kò tíí cgoa hãa a.
11 Khama nxãaska, tíí koe i ga guua kana gaxu koe i ga guua
igabas ncẽe sa wèéa xae ko xgaa-xgaas ga si i, si ncẽe sa gaas
koe tu kò dtcòm̀s ga si i.

X'ooan koe tẽes ẽe x'óóa hãa ne di sa
12 Ncẽeta i ko ma xgaa-xgaaè a ko máá: Kreste ba x'ooan koe
tẽea, téméè, ka ne gha ntama ma gatu ka c'ẽe ne máá, x'ooan
koe tẽe sa káà si i, témé? 13 Ncẽè x'ooan koe tẽes kò káà sa ii
nem nxãaska Krestem ga ba x'ooan koe ghùiè ta ga hãa. 14 Ncẽè
Krestem kò x'ooan koe ghùiè ta ga hãa, ne i sixae di xgaa-
xgaan káà hùi i, i gatu di dtcòm̀an ga thẽé káà hùi i. 15 Nxãaska
ne gha khóè ne gataga bóòa tcg'òó, tshúù-ntcõa di xae nxàea-
tseegukagu-kg'ao xae Nqarim di xae e sa, Nqarim ka tseeguan
nxàe tama xae, Nqari ba Kreste ba x'ooan koe ghùia, téméan
ka. Ncẽè ẽe x'óóa ne kò ghùiè tama nem *Nqari ba* Kreste ba
thẽé ghùi ta ga hãa khama. 16 Ncẽè ẽe x'óóa ne kò ghùiè tama
nem nxãaska Krestem igabaga ghùiè ta ga hãa khama. 17 Ncẽè
Krestem kò ghùièa hãa tama ne i gatu di dtcòm̀an káà tséé
e, tu qanega gatu di chìbian koe hàna. 18 Nxãaska ne gane ẽe

* **15:5:** Petere - Gerika sa ko “Kefasem koe,” témé. † **15:6:** x'óóa - Gerika sa ko
máá: “x'óm̀a,” témé.

Krestem koe dtcòm̀a hãase x'óóa‡ hãa ne thẽé aagusea hãa.
19 Ncẽes kg'õès koe cúí ta kò Krestem koe nqòòan úúa hãa ne
ta wèé khóèan nqáéa hãase cgóm̀ga ta a.
20 Igaba, ncẽe i ii khamagam Kreste ba x'ooan koe ghùièa
hãa! Tc'ãà a kúrúseam tc'áróm dis x'áís iise ẽe x'óóa§ hãa ne
gha ghùiè di sa. 21 Eẽs ma x'oo sa khóèm koe guu a hààraa
khamagas gha ma x'ooan koe tẽe sa thẽé khóèm koe guu
a hàà khama. 22 Ncẽe i ko ma Adam koe ma wèé khóèan
ga x'óó khama i gha ma Krestem koe wèéan ga kg'õèkaguè
khama. 23 Igabam gha wèém khóè ba gam di x'aèan ka *ghùiè*:
Kreste ba tc'ãà a kúrúseam tc'áróm ga Me e, ne gha nxãaska
Gam di ne xùri Me, ncẽe hààram kò hãa ne. 24 Si gha nxãaska
chõò-q'oo sa hàà. Eẽm ko Kreste ba wèé tc'ãà-cookg'aian hẽé
naka ẽe qarian qgóóan hẽé naka qarian hẽéthẽé kaàkagua
xg'ara kam gha Nqarim Xõò ba hàà x'aian máà. 25 *Kreste*
ba méém tc'ãà-cookg'ai nakam gha *Nqari ba* nxãakg'aiga síí
Gam di cg'õo-kg'aoan wèé ga Gam di nqàrèan ka nqãaka tòó
khama. 26 Kháóka dim cg'õo-kg'aom hàà gha cg'õoè ba x'oo si i.
27 *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: "Nqari ba wèé gúùan nqàrèa
ba ka nqãaka tòóa," témé khama. Eẽ i kò máá, wèé zi gúù zia
Gam qari koe tòóèa, témé ne i tchàno o, Me Gabá q'oo koe káà
Me e, Gaam ẽe kò wèé zi gúù zi nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba.
28 Wèé zi gúù zi kò Gam qari koe tòóèa, nem gha nxãaska Cóám
igaba thẽé Gam qari koe hãa, Gaam ẽe wèé zi gúù zi ko nqàrèa
ba ka nqãaka tòó ba, nxãasegam gha Nqari ba wèé ne khóè ne
koe wèés gúù sa ii ka.
29 Ncẽè ẽe x'óóa ne kò tseegukaga ghùiè tama ne, i ko nxãaska
dùús domka c'ẽe khóèan qanega ẽe x'óóa ne di téé-q'ooan koe
tcguù-tcguuè? Dùútsa gúù sa ia ko nxãaska hùi, gane téé-q'oo
koe tcguù-tcguuèa ne? 30 Dùús domka ta ko nxãaska wèé x'aè
ka tshúù-xam zi qgái zi koe tcãàsea máá? 31 Tíí qõe ga tuè,
tseegua ner ko bìrí tu u - koasean ncẽer gatu domka Jeso
Krestem gatá dim X'aigam koe úúa hãa domkar ko wèé cáḿ
ka x'óó. 32 Dùú sa gha kạbisea máá te, ẽer kò Efeso koe qãáka
di kg'oo-coan cgoa x'ãàku ne, khóèan di zi tc'ẽe-kg'áḿ zi cgoa?
Ncẽè ẽe x'óóa ne ko x'ooan koe ghùiè tama ne ta ga nxãaska
máá:
"Hàà naka ta tc'õó naka kg'áà
q'uu ka ta ko x'óó ke!"
témé.
33 Táá qàe-qaeè guu: "Cg'ãè tc'ẽe khóèan cgoa xg'aea ne ko
qãè gúùan tshúù-tshuu ke." 34 Gatu di qãè tc'ẽean koe kạbise,
naka tua táá chìbian kúrú guu. C'ẽe nea Nqarim ka c'úùa hãa
ke. Sau-cgaekagu tu ur gha kar ko ncẽe gúùan nxàe.

‡ **15:18:** x'óó - 6 koe bóò. § **15:20:** x'óó - 6 koe bóò.

X'ooan koe tẽeam tc'áró ba

35 Igabam ga c'ẽe ba tẽè a máá: “Nta iim dàòm ka ne ko
ẽe x'óóa hãa ne ghùiè? Nta iim tc'áró ba ne gha úúa?” témé.
36 Tsáá káà tc'ẽe tsi khóè tseè! Eẽ tsi ko xháràm cgùri ba méém
kg'aika x'óó naka baa nxãwa kg'õè. 37 Eẽ tsi kòo xhárà, ne tsi
kúrúse gham tc'áró ba xhárà tama, igabaga tsi ko kg'ama cgùri
ba xhárà, c'ẽem kg'amka péréan di ba kana c'ẽe tc'õoan dim ga
ba. 38 Igabam ko Nqari ba Gam tc'ẽea máá ana hãa tc'áróan
máà a, gatagam ko wèém cgùri ba gam dim tc'áró ba máà.

39 I cgàan cúíta ii tama: khóèan dia ne hàna, i kg'oo-coan
dian hàna, i tsarán dian hàna, i x'aùan dian hàna. 40 Nqarikg'ai
di tc'áróa ne hàna, i nqõómkg'ai di tc'áróan hàna; igabaga i
nqarikg'ai di tc'áróan di x'áàn cuiaka a, nqõómkg'ai di tc'áróan
di x'áàn ka. 41 Cámá sa c'ẽem x'áà ba úúa, me nxoe ba c'ẽe ba úúa,
i tconòan c'ẽe ba úúa. C'ẽem tconòm di x'áà-q'ooa nea c'ẽem dian
ka tãáka a khama.

42 Ncẽeta i gha ii ẽe x'óóa ne ko hàà x'ooan koe ghùiè ne. Eẽ
ko xháràè sa ko kaà, igabas ẽe ko ghùiè sa kaà tite; 43 Cg'ãès
iises ko xháràè, igabas gha hàà t'õès iise ghùiè; kg'amka iises
ko xháràè, igabas gha hàà qari úúase ghùiè; 44 tc'áróm kòo
xháràè nem nqõómkg'ai dim tc'áró me e, igabam gha hàà
ghùiè a nqarikg'ai dim tc'áró ba ii.

Ncẽem ma nqõómkg'ai dim tc'áró ba hàna khamagam gataga
thẽé nqarikg'ai dim tc'áró ba hàna. 45 *Nqarim di zi* Tcgãya
zi koe i ncẽeta ma góásea a ko máá: “Kg'aika dim khóèm
Adam ba kò kg'õèa hãam khóèm iise kúrúèa,” témée, igabagam
Adam, kháóka ka di ba kg'õèan ko kúrúm Tc'ẽe Me e. 46 Tc'ẽe
ba tc'ãà naka hàà tama, igabagam tc'áró ba tc'ãà a hààraa,
me nxãwa kháóka tc'ẽe ba hààraa. 47 Tc'ãà dim khóè ba kò
nqõómkg'ai koe guua, a kò tshàran cgoa kúrúèa, me kò cám
dim khóè ba nqarikg'ai koe guua. 48 Khóè ne nqõómkg'ai
di nea nqõómkg'ai dim khóèm khama ii, ne nqarikg'ai di ne
nqarikg'ai dim khóèm khama ii. 49 Ncẽe ta ma nqõómkg'ai dim
khóè ba ma tc'ẽèa hãa khamaga ta gha ma nqarikg'ai dim khóè
ba tc'ẽè.

50 Bìrí tu ur ko, tíí qõe ga tuè, a ko máá: “Cgàa ba hẽé naka
c'áòan hẽéthẽéa Nqarim di x'aian q'õò tite, si gataga kaàko sa
cuiskaga ẽe kaà tama sa q'õòa hãa tite,” témé.

51 Komsana tu! Chómsea tseegua ner ko bìrí tu u: cuiskaga
ta wèéa ta ga x'óó** tite, igaba ta gha wèéa ta ga kúrúa kabiè,
52 xòm x'aè-coam q'oo koe, tcgáím di ts'ee-ts'ebean khama,
kháóka dim nxãàm ko q'au ka. Nxãà ba gha q'aukaguè khama,
ne gha ẽe x'óóa hãa ne ghùiè a kaà tite, ta gha kúrúa kabiè. 53 Eẽ
kaàkoan méé i kaà taman hãakaguè, naka i ẽe x'óókoan x'óó

** **15:51:** x'óó - 6 koe bóò.

taman hã̱akaguè khama. 54 Gaam x'aèm ẽem kaàkos gha ko ẽe kaà taman hã̱akaguè, si x'óóko sa ẽe x'óó taman hã̱akaguèm kas gha nxãaska ẽe *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe góásea hãa sa kúrúse, ncẽe ko máá: "X'oo sa tàaèa a kaàkaguèa," témé sa.
55 "X'oo seè, tààa si hãa xòèa nea ndaa?
X'oo seè, sari xõ̱óan di thõòa nea ndaa?"

56 X'oo sa ko gas di kạ́á cgoa di qarian chìbian koe hòò, i ko chìbian gaan di qarian x'áèan koe hòò. 57 Igabaga ta ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncẽe ko tàà cgoa di qarian máà ta a ba, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a.

58 Gaa domka, tíí qõe ga tu ncàm̀-ncamsa tuè, qarika méé tu téé, naka táá ntcãa-ntcãaè guu, naka tua X'aigam di tsééan wèé x'aè ka cg'oèa hãase kúrú, X'aigam koe i gatu di tsééan káà hùi tama sa tu q'ana hãa ke.

Dtcòm̀-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

16

1 Ncẽeska aba zi ncẽe ko dtcòm̀-kg'ao ne *Jutea di ne* xg'ae-xg'aea mááè zi ka: Gatu igaba méé tu thẽé Galatia di zi kereke zir kò ma x'áèa hãa khama hẽé. 2 Tc'ãà dim cáḿ wèém bekem dim ka méém wèém khóè ba ẽem ko gàba marian ka c'ẽean tòóa mááse, naka i gha nxãasega ẽer kòo hàà ne a i marian xg'ae-xg'ae guu. 3 Ra gha ẽer ko hàà ne, ẽe tu nxárá tcg'òóa hãa xu khóè xu tcgãya zi máà, dìí xu ii sa ko nxàe zi, a ra a gha gatu di aban cgoa Jerusalema koe tsééa úú xu. 4 Ncẽè tíí ga ra méér qõòs kò ko qaase ne xu gha tíí cgoa qõò.

Paulom di zi dàò zi

5 Maketonia koer ko tcana nqáé ner gha dàra tu u, Maketonia koe méér síí tcana tcg'oa sar bìrísea hãa khama. 6 A ra a gha c'ẽedaoka gatu cgoa x'aè-coa ba hãa, c'ẽedaoka wèés saos ga sa, tu gha nxãasega hùi te ra còoka qõò, ẽer ga ko qõò qgáì wèé koe. 7 Nqáékose bóòa tur ncẽeska tc'ẽe tama, x'aè bar gha gatu cgoa hãa sar nqòòa hãa khama, ncẽè X'aigam *Nqarim* kòo kgoara máá te ne. 8 Igabar gha Efeso koe hãa, me gha nxãakg'aiga síí Pentekoste dim cáḿ ba hàà. 9 Kaisam nquu-kg'áḿ qãè tsééan di ba tchààse xgobekg'amsea máá tea khama, i kái ntcoe-kg'aoan hàna.

10 Timoteom kòo hàà ne méé tu kúrú nakam táá cúí gúù ga gatu koe bèe guu, X'aigam di tsééa nem ko kúrú ke, ncẽer ko tíí hẽé khama. 11 Ke méé i táá cúí khóè ga ntcoe me guu. Tòókuan cgoa tu gam di dàòan koe tsééa úú me, nakam gha nxãasega tíí koe kạ̃bise. Gabá hẽé naka c'ẽe xu dtcòm̀-kg'ao xu hẽéthẽé ra qãà hãa ke.

12 Ncẽeska gaxae ka qõesem Apolosem ka, kaisaser kò dtcàrà me, gam ka c'ẽea xu cgoam gha dàra tu u sa. Igabam kò

ncẽeskagam gha síí sa wèé tcáóa ba ka tc'ẽe tama*. Igaba ẽem
kòo tchànom x'aè ba hàà nem gha síí cgae tu u.

Còo di zi x'áèku zi

13 Q'õésea méé tu hãa, dtcòm̀s koe qarika téé, ghùi-ghuin
tc'ẽea hãa, naka qari ii. 14 Wèés gúùs ẽe tu ko kúrú sa méé tu
ncàm̀kuan cgoa kúrú.

15 Stefanase ba hẽé naka gam x'áé di ne hẽéthẽéa Akaia koe
tc'ãà di ne dtcòm̀-kg'ao ne e, sa tu q'ana hãa; a ne a c'ẽe ne
dtcòm̀-kg'ao ne tsééa máás koe máàsea hãa. Ra ko dtcàrà tu u
tíí qõe ga tuè, 16 gatu igaba tu gha ẽeta iis tséé sa ko kúrú xu
hẽé naka wèém ẽe ncẽes tséé sa gaxu cgoa xg'aea máána hãa
a ko kaisase gaas koe tséém ga ba hẽéthẽé di qarian dòm̀ q'oo
koe hãa sa.

17 Stefanase ba hẽé naka Foretunato ba hẽé naka Akaiko
ba hẽéthẽé xu ncẽe koe hààraa domkar qãè-tcaoa, gatu téé-q'oo
koe xu kò hùi khama. 18 Tirim tc'ẽe ba hẽé naka gatu dim tc'ẽe
ba hẽéthẽé xu kò kạba-kạba. Ke méé tu ẽeta ii khóèan kaisa
tcoman máà.

19 Asia dim nqõóm di zi kereke zi ko tsgám̀kagu tu u. Akila
ba hẽé naka Perisila sa hẽéthẽé khara ko kaisase tsgám̀ tu
u X'aigam koe, si ko kerekes gakhara x'áé koe ko xg'ae sa
gataga méé thẽé. 20 Wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne ncẽe koe hãa ne
ko tsgám̀kagu tu u. Tsgám̀kaguku tu x'obèkus tcom-tcomsas
cgoa.

21 Tíí Paulo ra ko tíí tshàu cgoa ncẽe tsgám̀kuan góá.

22 Ncẽè c'ẽem khóèm kò X'aiga ba ncàm̀ tama ne méé i
cgúíkuan gam koe hãa. *Maranatha!* † *- Hàà, gatá di Tsi X'aiga
Tseè.*

23 X'aigam Jesom di cgóm̀kuan méé i gatu cgoa hãa.

24 Tiri ncàm̀kuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa, Jeso Krestem
koe. Amen.

---

* **16:12:** wèé tcáóa ba ka tc'ẽe tama - Gerika sa ga máá: "Nqarim dis tc'ẽes tama si i," témé. † **16:22:** Maranatha - Ncẽem kg'ui ba Aramaike dis kg'uis di me e, a ko máá: "Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè," témé.

2 KORINTA NE
Paulom dis tcgãyas cám̀ di sa Korinta ne koe
Téé-cookg'ai sa

Cám̀ dis tcgãyas Paulom di sa Korinta ne dis kerekes cgoam kò tshúù qgáì koe hãa x'aè ka góáèa hãa. C'ẽe ne kerekes di nea kò cg'ãè zi dàò zi cgoa Paulo ba qaru cgae, igabam kò Paulo ba gam di qáò tcáóan x'áí, a ba a ko kaisase tc'ẽe, xg'ae ne gha a tòóku sa. Tcgãyas di xòèan tc'ãà di koem ko Paulo ba Korinta dis kerekes cgoam ma tòókua hãas ka kg'ui. A ko nxàe, ntam kò ma cóèkuan ka hẽé, naka kerekes koe hàna q'aa-q'aasean ka hẽéthẽé ma xgóàse xo̱a sa, a ba a ko kaisa qãè-tcaoan gam di x'áí, gam di xgóàse xo̱a nea tcóósean hẽé naka xg'ae a tòókuan hẽéthẽé óágara hãa khama.

A ba a ko nxãaska kereke sa dtcàrà, qãès tcáós di aban ne gha ẽe ko hùikuan qaa ne dtcòm̀-kg'ao ne Jutea koe hàna ne máà sa (8-9).

Chõò di xu tcee xu (10-13) koem ko Paulo ba gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di kg'uia máá, ẽe kòo máá, ganea tseegu di ne x'áè úú-kg'ao ne e témé ne khóè ne Korinta di ne koe, a ne a ko Paulo ba chìbi-chibi ne, a ko máá: “tseegu di tama baa,” témé ne.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Xg'ae a tòóku sa
- x'áè úú-kg'ao

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba hẽé naka kerekes Korinta koe hàna sa hẽéthẽé e *(1–7)*
- Dtcòm̀-kg'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa *(8–9)*
- Paulo ba ko gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di kg'uia máá *(10–13)*

Paulo ba hẽé naka kerekes Korinta koe hàna sa hẽéthẽé e (1–7)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao ra, Nqarim ma tc'ẽea khama, a ra a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa.

Korinta koe hànas kerekes Nqarim dis koe hẽé naka gane wèé ne tcom-tcomsa ne wèém Akaiam koe hàna ne hẽéthẽé tsam ko *ncẽes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

2 Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóm̀kuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko Nqarim di qgài-qgai-tcáókuan qãè-tcaoa máá

3 Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xõò ba méém dqo̱m̀mè, Abom thõò-xama-máákuan di ba, Nqarim wèé qgài-qgai-tcáókuan di ba, 4 Gaam ncẽe ko wèés qóḿs gatá dis q'oo koe qgài-qgai tcáó ta a ba, nxãasega ta ga gatá kúrú a gane ẽe tãáka zi qóḿ zi q'oo koe hàna ne qgài-qgai tcáó ka, gaas qgài-qgai-tcáókus ncẽe ta gatá igaba Nqarim koe hòòa hãa sa. 5 Eẽ i ko ma Krestem di xgàrasean sixae *di kg'õèan* koe kaisase x'áíse khamaga i ko Krestem koe guu a sixae di qgài-qgai-tcáókuan kaisase x'áíse khama. 6 Ncẽè qóḿan q'oo koe xae kò hàna ne i ko nxãan kúrú tu u tu gha qgài-qgai tcáóè a kgoaraè. Ncẽè qgài-qgai tcáóè xae kò ko ne tu gha gatu *igaba thẽé* qgài-qgai tcáóè, si gha ncẽes qgài-qgai-tcáóku sa kúrú tu u tu qáò tcáóan cgoa qarika téé, gaa xgàrasean ẽe xae sixae igaba thẽé hãa-q'ooa koe. 7 Si gatu koe xae úúa hãas nqòò sa qarika tẽe, xae q'ana hãa, ẽe tu ko ma *sixae khama ma* xgàrase khamaga tu gha ma *sixae khama ma* qgài-qgai tcáóè sa thẽé.

8 Sixae ka qõese ga tuè, qóḿan ncẽe xae kò Asia dim xg'aekum koe úúa hãa ka tu gha q'ãa sa xae ko tc'ẽe: kaisase qóḿa nqáé xaea hãa qóḿan q'oo koe xae kò hãa, xae kò cúí nqòò ga úú tama kg'õè xae gha di i. 9 X'ooan xgàrasea máá sa xae kò máàèa hãa, ta xae kò tc'ẽea hãa. Igabagas *kò ncẽes gúù sa kúrúse cgae xae e*, nxãasega xae gha táá sixae koe dtcãàse, igaba Nqarim koe ka, ncẽe kò ẽe x'óóa hãa ne x'ooan koe ghùi ba. 10 Ncẽeta ma cg'oè-cg'oega x'ooan koem kgoara xaea hãa, a ba a gha *qanega* kgoara xae e, xae Gam koe nqòòa xae tòóa hãa, qanegam gha kgoara xae e di i. 11 Cgóm̀na hùi xae e naka còrèa máá xae e. Naka ne gha nxãasega kái ne khóè ne còrèa máá xae e, nakam gha Nqari ba ts'ee-ts'eekg'ai xae e, naka ne kái ne qãè-tcaoa máá Me.

Paulo ba ko nxàe, dùús domkam kò gam di zi dàò zi koe tc'ẽea kabi sa

12 Ncẽea sixae ko dqo̱m̀se cgoas ga si i: sixae di tcáóa ne chìbi-chibi xae e tama, igaba i ko nxàea tseegukagu, ncẽem nqõóm koe xae tcom-tcomsan hẽé naka Nqarim di q'ano-tcáóan hẽéthẽé cgoa kg'õèa hãa sa. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kaisase kái-kg'aise *ncẽeta ma kg'õèa hãa*, nqõóm ko ma tc'ẽe khama tamase, igaba Nqarim di cgóm̀kuan koe guu a. 13-14 Nxárá tu gha a kóḿa q'ãa gúùan xae ko góá máá tu u. Gatà tu ko ncẽeska cg'árése kóḿa q'ãa xae e igabar nqòòan úúa hãa, hàà tu gha cg'oèase kóḿa q'ãa xae e sa. Nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jesom dim cáḿ ka sixae ka dqo̱m̀se ka, ẽe xae ko hàà gatu ka dqo̱m̀se khamaga ma.

15 *Qãèse ta ko tsééa xg'ae di* tcoman ncẽer úúa hãa khamar ko kg'aia gatua dàra tu u kg'oana, nxãasega tu gha cáḿ *q'oro*

dàrakuan di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka. 16 Tc'ẽe ra kòo, gatu koer gha guu a Maketonia koe síí sa, a ra a gaa koe guu a gaicara gatu koe hàà sa, a ra a nxãaska gatu ka Jutea koe tsééa úúè sa. 17 Eẽr kòo ncẽes tc'ẽe sa kúrú ka ra gáé kòo kg'ama subusase kúrú sĩ? Kana ra gáé ko tiri tc'ẽean kg'amaga Nqarim cgoa kg'ui tamase* kúrú? *Qháésega* ra gáé ko tiris "Eè" sa *kạ̀bi*, si "Eẽ-ẽe" sa ii, si tiris "Eẽ-ẽe" sa "Eè" sa ii? 18 Igabagam Nqari ba tcom-tcomsa Me e khamaga i ma sixae di tchõàn *gatua xae ko bìrí tu u* "Eè" sa hẽé naka "Eẽ-ẽe" sa hẽéthẽé tama a. 19 Nqarim dim Cóám Jeso Krestem, ncẽe i kò Gam ka gatu xg'aeku koe tíí ka hẽé naka Silefanom† ka hẽé naka Timoteom ka hẽéthẽé xgaa-xgaaè ba kò "Eè" sa hẽé naka "Eẽ-ẽe" sa hẽéthẽé di tama khama, igabagam Gabá wèé x'aè ka "Eè" Me e‡. 20 Nqari ba ga nta noo zi nqòòkaguku zi kúrúa hãa igaba zi wèéa zi ga Krestem koe "Eè" zi i khama. Gaa domka ta ko Krestem koe guu a *Gam di kg'uian koe* Amen, témé, nxãasega ta gha Nqari ba dqọm̀ ka. 21 Me Gaam ncẽe ko kúrú xae e xae gatu cgoa Krestem koe qarika téé ba Nqari Me e. A ba a kò gataga ntcạ̃á tcúú ta a, 22 a kò Gam di *q'õòkuan* gatá koe tòó x'áís *iise*, a Gam dim Tc'ẽe ba tc'ãà ko a tcg'òóè gúùan khama ma gatá di tcáóan koe tcãà, *ncẽe hààko gúùan ko tééa máá a.*

23 Nqari bar kò tirim tééa-máá-kg'aom iise tcii: Korinta koer kò táá kạbise, nxãasegar gha táá qóḿ zi koe tcãà tu u ka. 24 Sixae gha gatu di dtcòm̀an koe x'aiga ka tamase, igabaga tu gha qãè-tcaoan úú ka xae ko tsééa xg'ae. Dtcòm̀an ka tu ko qarika téé khama.

2

1-2 Ncẽè *síí cgae tu ur kòo a ko* thõò-xám̀kagu tu u, ne ia gha dìín qãè-tcaokagu te, gatu ẽer thõò-xám̀kagua tu oose? Gaa domkar kò bìrísea hãa, gaicarar cuiskaga thõòs dàra sa gatu koe dàra hãa tite sa. 3 Gaa domkar kò *ẽes tcgãya sa* góá *máá tua*: nxãasegar gha táá gatu ka síí thõò-xám̀kaguè ka, gatu ẽe ga kò qãè-tcaokagu tea tu. Gatu wèéa tu koer tcoman úúa hãa khama, ncẽè qãè-tcaoa ra kò hãa ne tu qãè-tcaoa hãa sa. 4 Eẽr kòo ẽes tcgãya sa góá, kar kòo kaisase thõòan xám̀ a kòo qão tcáó khama. Kái tcgái-tshàran cgoar góá sia, a ra a kò thõò-xám̀kagua tu tc'ẽe tama, igaba tu gha nxãasega q'ãa, kaisa ncàm̀a ner gatu koe úúa hãa sa ka.

Paulo ba ko Korinta ne ntcàm, chìbi-kg'ao ba ne gha qgóóa máá sa

---

* **1:17:** Nqarim cgoa kg'ui tamase - Gerika sa ko máá: "cgàam ko ma tc'ẽe khama ma," témé. † **1:19:** Silefano - Silefanom di c'ẽe cg'õèa nea Silase e. ‡ **1:19:** Gabá wèé x'aè ka "Eè" Me e - Ncẽe zi kg'ui zi ko gataga ncẽes gúù sa méé: "Gam koes "Eè" sa kúrúsea hãa," témé.

5 Ncẽe thõòan kúrúa hãam khóè ba tíía kaisase thõò-xám̀kagu te tama, igabam ko gatu wèé tu c'ẽem dàòm ka thõò-xám̀kagu (qóḿkaguar gha máá tu u sar tc'ẽe tama). 6 Kái-kg'aise tu ẽeta iim khóè ba xgàra hãa khama i nxãakamaga tc'ãò mea. 7 Ke méé tu ncẽeska kạbise naka qgóóa máá me naka tua qgài-qgai tcáó me; tama kò ii nem gha kaisa thõòan ka tààè. 8 Khamar ko dtcàrà tu u, ncàm̀ mea tu hãa sa tu gha nxàea tseegukagu sa. 9 Ncẽes gúùs domkar kò *gaas tcgãya sa* góá máá tu u, nxãasegar gha qãèse bóòa q'ãa wèés gúùs koe tu komsanan úúa hãa sa ka. 10 C'ẽem khóèm ẽe tu ko qgóóa máá bar ko tíí igaba qgóóa máá. Ncẽè gaas kar gha qgóóa máá mes gúùs c'ẽes kò hànа ner ko Krestem cookg'ai koe gatu domka gatà hẽé. 11 Nxãasegam gha satana ba táá tàà ta a ka. Gam di kàan ta q'ana hãa khama.

12 Eẽr ko Teroa koe síí Krestem di qãè tchõòàn xgaa-xgaa kar ko bóò Me X'aiga ba nquu-kg'áḿ ba xgobekg'ama máá tea; 13 igaba i kò tc'ẽea te táá x'aèan hòò a sãa, tíí qõem Tito bar kò gaa koe táá sao-xg'ae khama. Ra kò nxãaska x'áè ne a Maketonia koe qõò.

Krestem koe xu Pauloa xu kạre xu xg'ãò xu khama ii

14 Igabar ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncẽe ko Krestem koe wèé x'aè ka tc'ãà-cookg'ai xae e, a ko *wèé zi qgái zi koe* Gam dis tàà sa x'áía te ba, a ba a ko sixae koe guu a wèé xu qgái xu koe Krestem ka q'ãan tsại-tsại, kạrem xg'ãòm iise. 15 Kạre xae xg'ãò xae, Krestem ka tcg'òó a Nqari ba máàèa hãa xae e khama, *ncẽe ko tsại-tsạise xae,* ẽe ko kgoaraè ne xg'aeku koe hẽé naka gane ẽe aagusea hãa ne xg'aeku koe hẽéthẽé e. 16 Eẽ *ko aaguse* ne koe xae x'oos di xae xg'ãò xae e, igaba xae ẽe *ko kgoaraè* ne koe kg'õès di xae xg'ãò xae e, ka ia gha dìín ncẽe zi gúù zi ka kg'anoèa hãa? 17 C'ẽe ne ncẽe kái ne khama xae ii tama khama, ncẽe ko Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaa ne, nxãasega ne gha qguù ka, igaba xae ko Nqarim ka tséèèa xae khóè xae iise q'anos tcáós cgoa hẽé, naka Nqarim cookg'ai koe hẽé naka Krestem di qarian cgoa hẽéthẽé kg'ui.

3

Pauloa xu kạbas qáé-xg'aes di xu tséé-kg'ao xu u

1 A gaicara xae ko tshoa-tshoa a koase? Kana xae ko, c'ẽe ne khóè ne khama ma, q'ãa-q'ãako zi tcgãya zi gatu di zi kana gatu koe guua hãa zi qaa? 2 Gatua sixae di tu tcgãya tu *q'ãa-q'ãako* tu u, tcáóa xae koe góásea hãa tu, a wèém khóèm ka q'ãaèa hãa a ko nxáráè tu. 3 Krestem koe guua hãa tu tcgãya tu u sa tu ko x'áí, sixae ka góáèa hãa tu, góá hìim ka tamase igaba kg'õèa hãam Nqarim dim Tc'ẽem ka góáèa hãa tu, nxọ́án di tafolean koe tamase igaba khóèan tcáó di tafolean koe.

4 Krestem koe xae guu a Nqarim cookg'ai koe gaas gúù sa
qarika dtcòm̀a hãa. 5 Sixae di qarian koe i guua hãa* ta xae
méé tama, igaba i sixae di qarian Nqarim koe guua hãa, 6 ncẽe
ko kúrú xae e xae kạbas qáé-xg'aes di xae tséé-kg'ao xae ii ba.
Ncẽes qáé-xg'ae sa góá tòóèa hãa *x'áèan dis qáé-xg'aes* tama si i,
igabas Tc'ẽem di si i. Góá tòóèa hãa *x'áèa* ne ko cg'õo, igabam
ko Tc'ẽe ba kg'õèkagu khama.
7 X'áèa ne kò nxõ̱án koe góáèa hãa, i kò ẽe i ko tcg'òó a ko
máàkuè ka Nqarim di x'áàn x'áíse. I kò gataga Moshem di
kg'áían kaisase x'áà. Xòm̀ x'aèa ne i kòo x'áà igaba i kò Iseraele
di ne khóè ne kúrú ne táá bóò me. Khama ncẽè x'oo sa ko óága
x'áèan kòo ẽeta ma ma x'áà, 8 ne sa nxãaska Tc'ẽem ko Gam di
tsééan koe guu a óágas x'áà sa ntama noose kaia hãa! 9 Xgàraku
sa ko óám dàò ba kò x'áàn úúa hãa, ka ba ko nxãaska ẽe ko
tchànoan óám dàò ba nta noose kaisase x'áà! 10 *Kạbas qáé-
xg'aes* di x'áà nea *ncìís qáé-xg'aes* di x'áàn koe gúù cgáé tama,
kạbas qáé-xg'aes di x'áà ne ko ncìís qáé-xg'aes di x'áàn kaisase
nqáé khama. 11 Ncẽè ẽe xòm̀ x'aèan hãas *qáé-xg'aes* kò x'áàn úúa
hãa, ne ia gha nxãaska ẽe chõò tamase hãas *qáé-xg'aes* koe nta
noose kaia x'áàn hãa!
12 Ncẽes nqòò sa xae úúa hãa domka xae ko kaisase
kgoarasea hãase kg'ui, 13 a xae a Moshem khama ii tama, ncẽe
ko kg'áía ba qgáím cgoa qàbi ba, nxãasega ne gha Iseraele ne
kg'áía ba koem ko ma *x'áà ba* xgãáse sa táá bóò ka. 14 Igaba i
kò gane di tc'ẽean tcẽekg'ammèa; ncẽe cáḿ ka igabas kòo nciís
qáé-xg'ae sa nxáráè nem gaam qgái ba qanega hãa, a xgòre-
kg'aiè tama, Krestem koe cúígam ko guu a séèa tcg'òóè khama.
15 Ncẽe cáḿ ka igaba ẽes kòo Moshem *dis Tcgã̱ya sa* nxáráè nem
qgái ba tcáóa ne qàbia hãa. 16 Igaba ẽem kòo khóè ba X'aigam
koe kạbise nem ko qgái ba tcg'òóè. 17 Me X'aiga ba Tc'ẽe Me e,
i ẽem X'aigam dim Tc'ẽe ba hàna koe kgoarasean hãa. 18 Igaba
ta ko wèéa ta ga xgòre-kg'aièas kg'áís cgoa Nqarim di x'áàn x'áí.
Eẽm ko ma X'aigam ncẽe Tc'ẽe ii ba gatá koe ma tséé khama ta
ko ma kạbise a Gam khama ii, a ko c'ẽes x'áàs koe guu a c'ẽes
koe síí.

4

Pauloa xu Nqarim di qguùan úúa, góḿan di gàban koe

1 *Nqarim di* thõò-xama-máákuan koe xae guu a ncẽes tséés
Gam di sa úúa hãa, domka xae xhõen-tcáó tama, 2 igaba xae
ko chóm̀sea hãa zi gúù zi saucgaekaguko zi kgoarasea hãase
xguì. Kàakuan xae tséékagu tama, a xae a Nqarim dim kg'ui ba
kàmakagu tama, igaba xae ko tseeguan tchànose x'áí, nxãasega

* **3:5:** Sixae di qarian koe i guua hãa - Gerika sa ko máá: "C'ẽe gúù ga xae úú tama ncẽe gha kúrú xae e xae máá, ncẽes tséé sa xae gha kgoana a kúrú," témé e.

ne gha wèé ne khóè ne tcáóa ne koe q'ãa a tcom xae e ka, Nqarim cookg'ai koe xae káà chìbi xae e sa. 3 Igaba ncẽè xgaa-xgaa xae ko qãè tchõàn kò *qanega c'ẽe ne koe* chómsea hãa ne i gane ẽe aagusea hãa ne koe chómsea hãa. 4 Ncẽem nqõóm dim nqárì ba gane ẽe dtcòm tama ne di tc'ẽean ntcùú-ntcuua hãa, nxãasega ne gha Krestem di x'áàko qãè tchõàn di x'áàn táá bóò ka, *Krestem* ncẽe Nqarim dis ii sa úúa* ba. 5 Sixae ka xae xgaa-xgaa tama khama, igaba xae ko Jeso Kreste ba X'aiga Me es ka xgaa-xgaa, xae sixae Jesom domka gatu di xae qãà xae e. 6 Nqarim ncẽe xg'ao máá: "X'áà ba méém ntcùúan q'oo koe x'áà," témé ba kò Gam dim x'áà ba kúrú me tcáóa xae q'oo koe x'áà, a ko Krestem di kg'áían koe guu a Nqarim di x'áàn q'ãakagu xae e khama.

7 Igaba xae ncẽe qguùan úúa hãa góman di gàban koe. Ncẽes gúù sa ko x'áí, kaisase kaia hãa qaria ne Nqarim koe guua hãa sa, sixae ka tamase. 8 Qarika xae ko wèé za tcaoè, igaba xae tòm-tommè tama; a ko nqùu-nquuè, igaba xae bóòa xguìse tama; 9 xgàraè xae kò, igaba xae aaguè tama; xg'ámá xae kò qáúè, igaba xae cg'õoa xgãáè tama. 10 Wèé x'aèan ncẽe kaga xae tc'áróa xae koe Jesom di x'ooan dcẽéa hãa a ko caate cgoa, nxãasega i gha thẽé Jesom di kg'õèan cgáé-q'ooa xae koe x'áíse ka. 11 Sixae ncẽe kg'õèa hãa xaea wèé x'aèan ncẽe kaga Jesom domka x'ooan tshàu q'oo koe hàna, nxãasega i gha Jesom di kg'õèan sixae dim cgáé-q'oom kaàkom koe x'áíse ka. 12 Gaa domkas ko x'oo sa sixae koe tsééa sa kúrú, igabas ko kg'õè sa gatu koe tsééa sa kúrú.

13 Góáèa i hãa a ko máá: "Dtcòma ra hãa, a gaa domka kg'uia hãa," témé. Gaam tc'ẽem ẽem dtcòms dim cúí ba úúa hãase xae ko gataga thẽé dtcòm, a ko gaa domka kg'ui, 14 a xae a q'ana hãa Gaam ẽe kò X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia hãa ba gha thẽé Jesom cgoa ghùi xae e sa, a gha gatu cgoa Gam cookg'ai koe óá xae e. 15 I kò *ncẽe xgàrasean* wèé ga gatu domka kúrúse, nxãasega i gha ẽe i kòo Nqarim di cgómkuan tchoanàse a káí ne khóè ne koe hàà ne, a ne kaisase Nqari ba qãè-tcaoa máá, nxãasegam gha dqommè ka.

Gatá dis x'ãè-q'oos nqarikg'ai di sa

16 Ncẽes gúùs domka ta xhõen-tcáó tama. Eẽta i ga ko ma tchàa za ka di tc'áróa ta xgãáse igaba i ko tcáóa ta wèém q'uum ka qaba-qabaè. 17 Subu xgàrasean xòm x'aè dia ko kaisa a chõò tama x'áàn óága máá ta a khama, *x'áàn* ncẽe ko wèés xgàrase sa kaisase nqáé e. 18 Eẽ hòò a bóòè tama zi gúù zi koe ta ko tcgáía ta qãea tòó, a ta a ẽe hòò a bóòè tama zi koe qãea tòó o

* **4:4:** Nqarim dis ii sa úúa - Gerika sa ko máá: "Nqarim dis ii sa ii ba," témé.

tama khama. Eẽ ko hòò a bóòè zi ko xòm̀ x'aè-coan cúí ga hãa, igaba zi ko ẽe hòò a bóòè tama zi chõò tamase hãa khama.

5

1 Gatá di *tc'áróa ne* kgoara-cgae-q'oos gaas koe ta nqõómkg'ai koe x'ãèa hãas khama ii. Igaba ncẽè kgoara-cgae-q'ooan kò ko kọbèè ne ta q'ana hãa, Nqarim koe ta x'ãè-q'ooan úúa hãa sa. Ncẽe x'áéa ne khóè tshàu ka kúrúè tama, a gha chõò tamase nqarikg'ai koe hãa. 2 Ta ko ncẽes *kg'õès* koe tshúù-tcaoase kg'ae, gatá di x'ãè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa hậakaguèan ta xgónèa hãa khama, 3 nxãasega ta gha ẽe ta kò ko hậa a, ne cuiskaga bóòè naka qg'aè-cgaea hãa tite khama. 4 Qanega ta ncẽes kgoara-cgae-q'oos koe hàna x'aè ka ta ko tshúù-tcaoase kg'ae, kaisa thõòan q'oo koe hãase. Qgáían ta gha tcg'òó cgaeè sa ta tc'ẽe tama, igabaga ta *x'ãè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa* hậakaguè kg'oana khama, nxãasegas gha ẽe ko x'óó sa kg'õèan ka kaàkaguè ka. 5 Gaam ẽe ncẽes tséé sa kúrúa máá taa hãa ba Nqari Me e, ncẽe Gam dim Tc'ẽe ba x'áís khama ma máà taa hãa ba, nqòòkaguèa hãa gúùan gha tseegukaga hàà sa.

6 Gaa domka ta wèé x'aè ka kaisa tcoman úúa hãa, a q'ana hãa, ẽe ta tc'áróm koe x'ãèa hãa x'aè ka ta X'aigam koe x'áéan *úúa hãa sa, ẽeta ta ga ma qanega* gaan ka nqúù ta a *igaba*. 7 Dtcòm̀s koe ta ko guu a kg'õè khama, ẽe ta ko bóòs ka tamase. 8 Ta kaisa tcoman úúa hãa, a ta a ko tc'ẽe, gatá di tc'áróan ta gha x'áéan khama ma guu, a gha X'aigam cgoa x'áéan koe hãa sa. 9 Gaa domka ta ko kaisase tc'ẽe, qãè-tcaokagu Me ta gha sa, *Gam cgoa* ta ga x'áéan koe hãa, kana ta ga *Gam ka* nqúù ka hãa igaba. 10 Wèéa ta ga méé ta Krestem cookg'ai koe x'áíse naka taa Gam ka xgàraè khama. Nxãaska ta gha wèéa ta ga ẽe kg'ano ta hãa sa máàè, wèés gúùs ẽe ta gatá di tc'áróan koe kúrúa hãas tc'amkg'ai koe guu a, tshúù kana qãè sa.

Nqarim cgoa tòókua ne, Krestem koe guu a

11 Gaa domka xae q'ana hãa, Nqari ba méém q'áòè sa, khama xae ko khóè ne kúrú ne *chìbia ne koe tcóóse*. Nqari ba qãèse q'ana hãa tcáóa xae qãè e sa, ra nqòòan úúa hãa, tcáóa tu koe tu gataga q'ana, tcáóa xae qãè e sa di i. 12 Sixae gha gaicara dqọm̀mè sa xae qaa tama. Igabaga ne c'ẽe ne hàna ncẽe ko tchàa koe hàna zi gúù zi tchõà úú cgoaa ne, tcáóa ne q'oo di zi gúù zi ka tamase. Gaa domka xae ko dàò ba x'áí tu u gatu gha sixae ka dqọm̀se ba, nxãasega tu gha xọara mááse ka. 13 Ncẽè tc'ẽea xae kò *koma* nxana hãa ne i Nqarim domka gatà ii. Igaba ncẽè tc'ẽea xae kò *koma* tchàno ii ne i gatu domka gatà ii. 14 Krestem di ncàm̀kua ne ko tcéè tcuì xae e khama. Xae ncẽes gúù sa bóòa hãa: ncẽè cúím khóèm *Krestem* kò wèé ne khóè ne x'óóa máána hãa ne, ne nxãaska wèéa ne x'óóa hãa sa.

15 Me Kreste ba wèéa ta domka x'óóa hãa, nxãasega ne gha ẽe kg'õèa hãa ne táá gane ka kg'õèa mááse ka, igaba ne gha kg'õèa máá Gaam ẽe kò x'óóa máá nea hãa, a x'óóan koe ghùièa hãa ba ka.

16 Gaa domka ta ncẽeska gatá cúí khóè ga nqõómkg'ai di tcgáían cgoa bóòa hãa tite. Nxãata ta xg'ao c'ẽe x'aè ka ma Kreste ba nqõómkg'ai di tcgáían cgoa bóòa hãa igaba, ta cuiskaga gaicara gatà hẽéa tite. 17 Gaa domkam dìím wèém ẽe Krestem koe hàna ba kạbam nqõóm *di* me e. Ncìí zi gúù zia nqáéa hãa, zi wèé zi gúù zi ncẽeska kạba zi i. 18 I wèéan ncẽe Nqarim koe guua, Gaam ncẽe ko Krestem koe guu a Gam koe xg'ae-xg'ae ta a, ta tòóku ba, a ba a tsééan máà xaea hãa, c'ẽe ne xae gha Gam cgoa xg'ae-xg'ae ne tòóku ka. 19 Ncẽe xae ko méé a ko máá: Nqari ba kò nqõóm di ne khóè ne Krestem koe xg'ae-xg'ae ne Gam cgoa tòóku, a kò táá gane di chìbian nxárá tcãà, a ba a kò tchõàn ncẽe tòókuan di máà xaea hãa. 20 Gaa domka xae ko Krestem téé-q'oo koe kg'ui, Me ko Nqari ba sixae di kg'uian koe guu a dtcàrà tu u; Krestem téé-q'oo koe xae ko dtcàrà tu u a ko máá: Nqarim cgoa méé tu xg'ae-xg'aese naka tòóku, témé. 21 Kreste ba kò cúí chìbi ga kúrú tama, igabagam kò Nqari ba gatá domka kúrú Me, Me chìbian úú, nxãasega ta gha gatá Gam koe guu a Nqarim di tchànoan úú ka.

6

1 *Nqarim cgoa* ko tsééa xg'ae xu khóè xu khama xae ko ma dtcàrà tu u, gatu ncẽe Nqarim di cgómkuan hòòa tu gha táá káà hùi iise séè e ka. 2 *Tcgãyas Gam dis koe*m ko *Nqari ba* máá:
“Eẽm kò ko cgómkuan dim x'aè ba hàà
ner kóḿ tsia hãa.
Eẽm kò ko kgoarakuan dim cáḿ ba hàà
ner kòo hùi tsi,”
témé khama. Tseegukagam ncẽeska cgómkuan dim x'aè me e, a tseegukaga ncẽeska kgoarakuan dim cáḿ me e.

Paulom di qóḿ cgoa qgóókua ne

3 C'ẽe khóè gha sixae di tsééan ntcoe sa xae tc'ẽe tama, gaa domka xae c'ẽe gúù xgáè-kg'am m gha tòó *tc'ẽe* tama. 4 Igaba xae ko wèé gúùan ẽe xae ko kúrú koe x'ái, Nqarim di xae tséé-kg'ao xae ii sa: qáò tcáóan cgoa xae kò qóḿan q'oo koe hãa, xháé zi q'oo koe hẽé naka qóḿ zi xg'aeku zi koe hẽéthẽé e. 5 Xg'áḿmè xae kò ko, a kò qáé-nquuan koe tcãàè, a xae a kò xg'orean koe hãa, a xae a kò tsééa cg'õoè, a xae a kò x'óm̀ tama, a kò tc'õo ga tc'õó tama. 6 Sixae di q'anoan hẽé naka q'ãa di tc'ẽean hẽé naka qáò tcáóan hẽé naka qãèan hẽéthẽé ka *xae Nqarim di xae qãà xae e sa x'áía hãa,* Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe hẽé naka tseeguan di ncàm̀kuan cgoa hẽé, 7 naka sixae

di kg'uian tseegu di hẽé naka Nqarim di qarian ka hẽéthẽé e. Tchànoan xae ncõo gàba zi khama ma úúa hãa, *x'ãà cgoa xae ko o* kg'áòm x'õàm xòè di i, naka *xgáèa ko máá xaean* dxàes x'õàs xòè di hẽéthẽé e. 8 Tcommèa xae kò hãa kana xae kò tcommè tama igaba, kana kò ko cóèè kana dqọmmè igaba *xae kò Nqarim di xae tséé-kg'ao xae e.* Tshúù-ntcõa-kg'aoan khama xae kò ma qgóóè igaba xae ko tseeguan nxàe. 9 C'ẽe ne khóè ne ka xae c'úùèa hãa, igaba xae kò *gatu ka* q'ãaèa. X'óóa khama xae kò ii, igaba bóò, kg'õèa xae hãa. Xgàraè xae kò ko, igaba xae kò cg'õoè tama. 10 Gatà ma xae kò ko ma thõò-tcaokaguè igaba xae kò wèé x'aè ka qãè-tcaoa hãa. Dxàua xae hãa igaba xae kò kái ne khóè ne qguùkagu. Cúí gúù ga xae kò úú tama igaba xae kò wèé gúùan ga q'õò.

11 Korinta tuè, kgoarasease xae ko gatu cgoa kg'ui, i tcáóa xae tchààse xgobekg'amsea. 12 Tcáóa xae xae gatu koe tcẽekg'am tama, igaba tu gatu tcáóa tu sixae koe tcẽekg'ama hãa. 13 Tiri tu cóá tu ii khamar ko ma kg'ui cgoa tu u. X'áí xae e xámse-kg'aman gatà ii i, ncẽe xae sixae gatu koe úúa hãan khama ii i. Tcáóa tu tchààse xgobekg'am.

Tempele ta Nqarim di ta a ke méé ta q'ano-q'anose

14 Táá méé tu gane ẽe dtcòm tama ne cgoa cúíta noose joko ba tcéè guu. Ntama ia gha tchànoan ẽe tchàno taman cgoa tsééa xg'ae? Kana ntama i gha ma x'áàn hẽé naka ntcùúan hẽéthẽé xg'ae, a cúís gúù sa kúrú? 15 Ntama ba ga ma Kreste ba dxãwam* cgoa tòóku? Kana ba ga ntama dtcòma hãam khóè ba ẽe dtcòm tamam cgoa tòóku? 16 Nqarim dim tempele ba ga ntama ma kúrúa mááseèa hãa nqárìan cgoa qáé-xg'ae sa kúrú? Gatá tempelem kg'õèa hãam Nqarim di ta a ka. Ncẽem kò Nqari ba máá:

"Tiri x'áéa ner gha *Tiri ne khóè* ne cgoa kúrú
a Ra a gha gane xg'aeku koe caate.
Gane dir Nqari Ra a gha ii,
ne gha gane Tiri ne khóè ne ii,"
témé.

17 Ke "tcg'oa gane xg'aeku koe
naka gane cgoa q'aa,"
tam Nqari ba méé.
A ba a máá:
"Táá c'ẽe gúù q'ano tama qgóó guu,
nxãaskar gha qãèse hààkagu tu u."
18 "A Ra a gha gatu ka Xõò Ra ii,
tu gha Tiri tu cóá tu ii,
cóá xu hẽé naka cóá zi hẽéthẽé tu,"
tam X'aigam wèé qarian úúa hãa ba méé.

---

* **6:15:** dxãwa - Gerika sa ko "Beliare" témé.

7

1 Ncàm̀-ncamsa tuè, ncẽe nqòòkagukuan ta úúa hãa, ke hàà naka ta wèés gúùs ẽe ko gatá di tc'áróan hẽé naka tc'ẽea ta hẽéthẽé cg'uri-cg'uris koe q'ano-q'anose, naka taa tcom-tcomsas kg'õè sa cg'oèase kg'õè, Nqari ba q'áòa hãase.

Korinta ne ko komsana domkam Paulo qãè-tcaoa

2 Gatu di tcáóan xgobekg'ama máá xae e. Cúí khóè ga xae chìbi kúrú cgae ta ga hãa, a xae a cúí khóè ga cg'ãèan koe tcãà ta ga hãa, kana xae c'ẽe khóè kàa naka marian séè cgae e ta ga hãa. 3 Chìbi-chibi tu ur ko domkar ncẽe gúùan kg'ui tama. Ncẽer kò kg'aika ma bìrí tua hãa khamaga ma: *kaisase xae ncàm̀ tua*, tu wèé x'aèan ncẽe kaga tcáóa xae koe hãa, x'óó xae ga ko kana xae ga ko kg'õè igaba. 4 Kaisa kgoarasea ner gatu koe úúa hãa kg'ui cgoa tu ur gha di i, a ko gatu cgoa kaisase dqǫm̀se, *tu* kaisa ntcàmkuan tíí koe úúa hãa, ra kái xháéan koe xae ga hãa igaba kaisa qãè-tcaoan úúa hãa.

5 Eẽ xae kò Maketonia koe hàà ka igaba i kò sixae di tc'áróan táá sãa-q'ooan hòò khama, xae kò wèé x'aè ka xháéan q'oo koe hãa: tchàa za guua zi mẽéku zi hẽé, naka *tcáóa xae* q'oo koe hànas q'áò sa hẽéthẽé di i. 6 Igabam kò Nqarim, ncẽe ko gane ẽe nqãaka hàna ne ntcàm ba, Titom di hàà-q'ooan ka ntcàm xae e. 7 Gam di hàà-q'ooan cúí tama a kò ii *ncẽe kò ntcàm xae e*, igaba *xae kò* thẽé *ntcàmmè* ẽem *gatu ka bìrí xaea hãa kg'uian ka: ntam* ma gatu ka ntcàmmèa sa. Tu ma xgónè tea hãas kam kò bìrí xae e, naka tu ma tshúù-tcaoa hãas ka hẽé, naka tu ma tééa máá tea hãas ka hẽéthẽé e, ra ko kaisase qãè-tcao.

8 Eẽtar kò ma tiris tcgãyas cgoa tshúù-tshuu-tcáó tu u, igabar ẽes *tcgãyas* ka chìbi bóòse tama. Kg'aiar kò chìbi bóòse, xòm̀ x'aè-q'oo kas kò tshúù-tshuu-tcáó tu ua hãa sar ko bóò khama. 9 Igabar ncẽeska qãè-tcaoa hãa, tshúù-tshuu-tcáó tuar hãa domka tamase, igaba gatu di tshúù-tcaoa ne kò hẽé tu u tu gatu di dàòan koe tcóóse domka. Nqarim q'áò ka tu kò tshúù-tcaoa, a kò táá sixae ka thõò-thõoè khama. 10 Nqarim q'áò di tshúù-tcaoa nea ko kgoarasean koe ko úú tcóósean óága khama, i gatà ko hẽé *khóèan* nxãas koe chìbi bóòse tama, igaba i ko nqõóm di tshúù-tcaoan x'ooan koe úú. 11 Bóò, Nqarim q'áò di tshúù-tcaoan gatu koe kúrúa hãa sa: *hùia te ka tu kò* qháé tu u, tééa máá *te ka*, xgóàse *kg'uia máá te ka*, tcoma *te ka*, xgónèa *te ka*, tu ma máàse *tea* hãas ka, tu ma tshúùan xgàra kg'ónòsea máána hãas ka hẽéthẽé e. Wèés gúùs koe tu káà chìbi tu u sa tu x'áía hãa.

12 Gaa domka ẽer kòo góá máá tu u ka i kò chìbiga ne kana chìbi-chibiè tama ne domka tama a, igabar kò góá hãa, gatu koe i gha tchànose x'áíse Nqarim cookg'ai koe, nta tu ma sixae cgoa tchõà úúa hãa sa. 13 Wèé zi ncẽe zia kò ntcàm xae e.

Xae kò sixae dis ntcàmkus tc'amkg'ai koe kaisase qãè-tcaoa hãa, Tito ba xae kò bóò me qãè-tcaoa hãa, gam di tc'ẽea nea gatu wèé tu dian ka kạba-kạbaèa hãa khama. 14 Gatu kar kò gam koe dqọm̀se, tu kò táá sau-cgaekagu te. Igaba wèés ẽe xae bìrí tua hãas ma tseegu ii khamagas ma ẽe xae kò Titom koe *gatu ka* dqọm̀sea hãa sa tseegu si i sa x'áía hãa thẽé. 15 *Tiri x'áè-kg'áḿa nem kòo gatu koe úú ka* tu kò wèéa tu ga komsana me, a tu a kò q'áòan hẽé naka cgùruan hẽéthẽé cgoa qãèse hààkagu me. Ncẽe zi gúù zim ko tc'ẽe-tc'ẽese ka i ko gam di ncàm̀kuan gatu koe càùse. 16 Kaisa tcoma ner gatu koe úúa hãa domkar ko qãè-tcao.

Dtcòm̀-kg'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8–9)

8

Sere-seres Maketonia di zi kereke zi di sa

1 Ncẽeska, tíí qõe ga tuè, Nqarim Maketonia di zi kereke zi koe x'áía hãa cgóm̀kuan ka tu gha q'ãa sa xae ko tc'ẽe: 2 Ncẽeta noose káí zi kúrúa bóòku zi xháéan di zi koe ne hàna igaba i kò gane di qãè-tcaoan cg'oè a ntcạ̃a, ne kò ẽeta ne ma kaisase dxàua hãa igaba gane di qãè tcáóan di qguùan x'áí *a máàku zi tcg'òó*. 3 *Gane kar ko* nxàea tseegukagu khama a ko máá: ẽe ne ga úúa hãa sa ne kò tcg'òó, a ne a ẽe sa nqáéa sa hẽéthẽé tcg'òó. Gane ka ne kò 4 qarika dtcàrà xae e, cgóm̀kuan dis máàkus cgoa ne gha c'ẽe ne cgoa xg'ae a *Jutea di ne* dtcòm̀-kg'ao ne tsééa máá sa. 5 A ne a kò táá ẽe xae kò ma nqòòa hãa khama *cúí* ma kúrú, igabaga ne kò kg'aia X'aigam koe máàse, a ne a *nxãwa* Nqarim di tc'ẽean koe guu a sixae koe máàse.

Paulo ba ko dtcòm̀-kg'ao ne ntcàm, máàkua ne ne gha tcg'òó ka

6 Tito ba nxãakamaga ncẽes máàkus cgóm̀kuan di sa gatu koe tshoa-tshoara hãa, khama xae kò dtcàrà me, gatagam gha ncẽes tséé sa xg'ara-xg'ara sa. 7 Igaba ncẽe tu ma wèé zi gúù zi koe ma kaisase qguùa hãa: dtcòm̀an koe hẽé, kg'uian koe hẽé, q'ãan koe hẽé, wèés kgoara-tcáós koe hẽé, naka ẽe xae xgaa-xgaa tua ncàm̀kuan koe ga hẽéthẽé, khamaga méé tu thẽé ma ncẽes máàkus cgóm̀kuan dis koe kaisase qguù.

8 X'áèa ner máà tu u tama, igabar ko kg'amaga ncẽes sere-seres c'ẽe ne ncẽe kaisase hùi kg'oana hãa di sa x'áí tu u. Ncẽem dàòm kar ko bóò, nta i ma gatu di ncàm̀kuan tseegu di i sa. 9 Gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis cgóm̀ku sa tu q'ana hãa khama: qguùam ko hãa igabam ko gatu domka dxàu, Gam dis dxàus koe tu gha gatu nxãasega guu a qguù ka.

10 Ncẽe nqáéa hãam kurim ka tu kò tc'ãà a máàkuan tcg'òóa tu
tu u, a tu a kòo tc'ẽe tu kò khama máà. Ke tiri kàan komsana:
11 Eẽ tu tshoa-tshoara hãas cgoa méé tu ncẽeska xg'ara, naka
ẽe tu ma tc'ẽea khama ma xg'ara-xg'ara si - ẽe tu ma úúa hãa
khama ma máà. 12 Khóè ba nta noose úúa hãa sa *Nqarim koe*
gúù méé tama khama. Cgáés gúù si i, khóèm ko ẽem q'ôòa hãa
zi gúù zi ka c'ẽe sa tcg'òó kg'oana hãa ne. *Nxãaskam gha Nqari*
ba qãè-tcaoa máá dùús wèés ẽem ko tcg'òó sa.

13 C'ẽe ne sãakagu, a gatua qóḿan q'oo koe tcãà tu u sar tc'ẽe
tama, igabar ko cúíta noose tu gha ii sa tc'ẽe: 14 ncẽe x'aè ka tu
gatu kaisase tc'ãòan úúa hãa, ke méé tu ẽe tcàoa hãa ne cg'oè-
cg'oea máá. Eẽ tu gha ko tcào x'aè ka ne gha gane kaisase
tc'ãòan úúa hãa, a gha nxãasega ẽe tu tcàoa koe cg'oè-cg'oea máá
tu u. Ncẽem dàòm ka tu gha cúíta noo, 15 ncẽe i ma *Nqarim di zi*
Tcgãya zi koe ma góáèa a ko máá: "Gaam ẽe kò káían *tcuù* ba kò
táá kaisase tc'ãòan úú, me kò gataga gaam ẽe kò cg'oròan *tcuù*
ba táá tcào," téméè khama.

Titoa xu ko Korinta koe tséé̀a úúè

16 Tc'ẽe-tc'ẽeses ncẽer tíí úúa máá tua hãas khama ii sam
Nqari ba Titom tcáó koe tcana hãa khamar ko Nqari ba qãè-
tcaoa máá. 17 Tito ba kò táá sixae dis dtcàrà sa*m gha kúrús* cúí
sa dtcòm̀, igabam kò thẽé *gatuam gha hùi tu u* sa tc'ẽe-tc'ẽesea
máá, a ba a kò gam di ncàm̀an ka bìrísea hãa gatu koem gha síí
sa. 18 Xae ko sixae ka qõese ba gam cgoa *gatu koe* tséé̀a úú, ncẽe
ko gam di tséé̀an qãè tchõàn xgaa-xgaa di koe wèé zi kereke zi
ka koaè ba. 19 Ncẽe zi gúù zi ka cúí tamase, igabam kò gataga
thẽé kereke zi ka nxárá tcg'òóèa hãa, ncẽe gha sixae cgoa xg'ae
a gatu dis máàku sa *úú dis* tséé sa kúrú ba, nxãasegam gha
Nqari ba dqo̱m̀mè ka, si sixae di tcáóan kgoarasea hãase hùi
kg'oana hãa sa x'áí thẽé ka.

20 *Xg'ae a qõòs ka* xae ko q'õése, nxãasega i gha cúí khóè ga
táá ncẽes máàkus kaisas ko ma xg'ae-xg'ae a samaès ka chìbi-
chibi xae e ka. 21 Tchàno zi gúù zi *kúrú sa* xae bìrísea hãa khama.
Nqarim tcgái q'oo koe cúí tamase, igaba khóèan tcgái q'oo koe
ga hẽéthẽé e.

22 A xae a ko sixae ka qõese ba gatsara cgoa tséé̀a úú, ncẽe
kái q'oro kái zi dàò zi cgoa kgoara-tcáóam hãa sa x'áí xaea ba,
me gataga ncẽeska gatu koe kaisa tcoman úúa hãa khamam
hùi tu um gha sa kaisase kgoara-tcáóa máána hãa. 23 A ncẽe
Titom xòè ka: tíí ka c'ẽe me e, a tíí cgoa tséé-kg'ao me e gatu
koe. A ncẽe c'ẽe tsara sixae ka qõese ga tsara *ẽe hãa cgoa mea*
tsara xòè ka: nxãa tsaraa kereke zi di tsara x'áè úú-kg'ao tsara
a, Krestem koe ko dqo̱m̀kuan óága tsara. 24 *Gaa domka méé*
tu ncẽe xu khóè xu gatu di ncàm̀kuan x'áí, nxãasega zi gha

kereke zi *gatu di ncàm̀kuan* bóò, a q'ãa, tchànose xae ko gatu ka dqo̱m̀se sa.

9

Paulo ba ko gaia dtcàrà, marian gha tcg'òóè sa

1 Qaase tama ia, góár gha máá tu u sa, hùikuan di tséé*a*n
ncẽe ne ko Nqarim di ne khóè ne *Jerusalema di ne*
tséé*a* mááè ka. 2 Hùi *ne* tu gha sa tu kg'ónòsea máá*n*a hãa sar q'ana hã*a*
khama, a ra a ko Maketonia di ne khóè ne cookg'ai koe gatu ka
dqo̱m̀se, a ra a ko bìrí ne a ko máá, Akaia koe tu gatu ncìísega,
ncẽe nqáé*a* hãam kurim koe ga guu a máàkuan tu gha tcg'òó sa
kg'ónòse*a* máá*n*a hãa, témé. Si gatu dis kg'ónòse sa *gaa koe* kái
ne ghùi-ghuin-tcáó*a* hãa. 3 Ra kò *ncẽes gúùs domkaga* gatá ka
qõese ga xu gatu koe tséé*a* úú. Ncẽer kò ma gatu ka ma dqo̱m̀se
khamaga ma méé tu ma kg'ónòse*a* hã*a* sar ko tc'ẽe. Ncẽe sa
gha x'áí sa ii, chìbiga tama xae gha hã*a* sa, gatu ka xae kò
dqo̱m̀se ne. 4 A ncẽè *gatu* koer kò ko c'ẽe ne Maketonia ne cgoa
síí a sao-xg'ae tu u, tu kg'ónòse ta ga hã*a*, ne xae gha kaisase
saucgae, kaisa tcoman xae kò gatu koe úú*a* hãa khama. (Gatu
di saucgaekaguan kar kg'ui tama...) 5 Gaa domkar kò bóò i ko
qaase, tíí qõe ga xu méér dtcàrà naka xu tc'ãà-cookg'ai te naka
síí cgae tu u, naka xua síí bóò, ẽe tu nqòòkagua hãas máàku sa
kg'ónòè*a* hãa sa. Igabar ko tc'ẽe, kgoara-tcáóase tu gha *gaas*
máàku sa tcg'òó sa, chùiku tamase.

*Marian tcg'òó a máà sa ko ts'ee-ts'eekg'aikuan óág*a

6 *Tc'ẽe-tc'ẽese* ncẽe sa:
ẽe ko cg'orò cgùrian xhárà
ba gha thẽé cg'orò tc'õoan tcuù,
me gha gaam ẽe ko káíse xhárà
ba thẽé kái tc'õoan tcuù.

7 Wèém khóè ba méém ẽem gabá tcáó*a* ba koe ma bìrísea
hã*a* khama ma tcg'òó, tc'ẽe tama tcáó ka hẽé naka chùièm
ko domka hẽéthẽé tamase, Nqari ba gaam ẽe ko q'ano-tcáóse
tcg'òó a máà ba ncàm̀a hãa ke. 8 Nqari ba wèé cgóm̀kua nem
gha káísase máà tu u di qarian úú*a* hãa, nxãasega tu gha wèé
x'aè ka wèé zi gúù zi koe, wèés ẽe tu ko qaa sa úú*a* máásea hã*a*
ka, wèé zi tséé zi qãè zi tu gha nxãasega nqáéase kúrú ka. 9 Ncẽe
i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góáè*a* a ko máá:
"*Khóèm Nqari ba ko q'áò ba* ko aba zi tsa̱i-tsa̱i
a ẽe dxàua hã*a* ne máà;
i gam di qãèan chõò tamase hãa,"
téméè khama.
10 Nqari ba ko xhárà-kg'ao ba cgùrian máà, a ba a wèé khóèan
tc'õoan máà. Gatagam gha gatu di *zi gúù zi* càù*a* máá tu u
cgùrian *khama ii zi* a gha kaikagu u, a gatu di qãèan koe guu

a kái tc'õoan kúrú. 11 Wèé za ga tu gha qguùkaguè, nxãasega tu gha wèé za ga kgoara-tcáóa hãase máàkuan tcg'òó ka. Ne gha *Jerusalema di ne khóè ne* Nqari ba qãè-tcaoa máá, *gatu di zi* máàku zi xae ko *tcg'òóa máá ne x'aè* ka. 12 Ncẽe tu ko kúrús tséé sa Nqarim di ne khóè ne ko tcào sa tu gha cg'oè-cg'oea máá nes cúís tama si i, igaba kái ne khóè ne kúrú ne Nqari ba qãè-tcaoa máá si i thẽé. 13 Tséés ncẽe tu kò gaas ka tseegu tu ii sa x'áía hãa sa gha dqo̱mkuan Nqarim koe óága. Krestem di qãè tchõàn tu kò dtcòm̀, a kò komsana a, a tu a kò Nqarim di ne khóè ne hẽé naka c'ẽe ne wèé ne hẽéthẽé aban tcg'òóa máá ka kgoarase. 14 Còrèa ne gha máá tu u, a gha xgónè tu u, cgóm̀kuan ncẽem kò Nqari ba nqáéa hãase máà tua hãa domka. 15 Gam dis máàkus ncẽe kg'uian cgoa nxàea tcg'òóè tites domka méém Nqari ba qãè-tcaoa máàè!

Paulo ba ko gam di tséé*an* x'áè úú-kg'aom ii di ka kg'uia máá*se* (10–13)

10

1 Tíía Paulo ra ko Krestem di qãèan hẽé naka qãè tcáóan hẽéthẽé ka dtcàrà tu u. Tíí ncẽe gatu koer kò hàna ne *koma* kg'amka ii ra, igaba ncẽe gatu cgoar kò hãa tama ne ko *koma* xgóàse kg'ui cgoa tu u ra. 2 C'ẽe ne khóè ne ko máá, nqõóm ko ma tc'ẽe khama xae ko ma kg'õè, témé. Bóòr ko ka i ko qaase, kaisase xgóàser gha kg'ui cgoa ne sa. Igabar ko dtcàrà tu u, táá tu gha chùi ter ncẽem dàòm koe tcãà sa. 3 Tseegu u nqõóm koe ta ga x'ãè sa, igabaga ta nqõóm di cauan cgoa x'ãàku tama. 4 Ncõo gàba zi ncẽe ta ko x'ãà cgoa zia nqõóm di zi ncõo gàba zi tama zi i, igaba zi Nqarim di qarian úúa, a zi a gúùan zi ga ko̱be di qarian úúa hãa. 5 *Ncẽe zi ncõo gàba zi cgoa* ta ko kàa-kg'áḿ zi hẽé, naka wèés gúùs ẽe ko dqo̱mse sa hẽéthẽé ko̱be, gaa zi ncẽe ko khóè ne xgáè-kg'am zi Nqari ba q'ãan koe. Ta ko wèém tc'ẽe ba qgóó a qáé, a kúrú me me Kreste ba komsana. 6 Ncẽè gatu di komsana-q'ooan kò tc'ãòa hãa, ne ta kg'ónòsea máána hãa, wèém khóèm di komsana taman xgàra ne.

7 Gúùan di qãán cúíga tu ko bóò. Ncẽè gatu ka c'ẽem kò Krestem di me e sa bìrísea hãa, ne méém gatà ma tcáóa ba koe q'ana hãa, sixae igaba xae thẽé gaam khama ma Krestem di xae e sa. 8 Gaa domkar sau-cgaekaguè tama, gatàr ga ko ma qarian ncẽem X'aiga ba máà xaea hãa ka dqo̱mse igaba. Qarian ncẽem kò máà xaea hãa, nxãasega xae gha tshàoa ghùi tu u, a táá ko̱bea q'aa tu u ka. 9 Tcgãya zi tiri zi cgoar ko q'aekagu tu u khama i ga kò ii sar tc'ẽe tama. 10 C'ẽe ne ko máá: "Paulom di zi tcgãya zia qarian úúa, a ko xgóàse kg'ui, igabaga ncẽe cgáé-q'ooa ba kò gatá cgoa hàna nem qari úú tama, i gam di kg'uian cúí gúù ga méé tama," témé. 11 Gatà ii ne khóè ne

méé ne bóòa q'ãa, ẽe xae ko tcgãya zi koe góá zi xae gha thẽé kúrú sa. Gatu cgoa xae ga hãa, kana xae ga gatu cgoa hãa tama igaba xae sixae xae e sa.

Táá méé ta dqo̱m̀se guu

12 Bèe xae ko, gane ẽe ko dqo̱m̀se ne cgoa nxárá xg'aesea ne, kana gane hànas téé-q'oos koe tòósea ne. Igaba ne ko gane, gane ka tc'ãò-tc'ãose, a ne a ko gane ka nxárá xg'aese. Tsóágase ne gáé káà tc'ẽe nea! 13 Igaba xae sixae cuiskaga Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos *kúrú xae gha tséé*an di sa nqáéa hãase dqo̱m̀se tite, igaba xae gha Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos cgoa dqo̱m̀se, tc'ãò-tc'ãos ncẽe gatu igaba tu gaas koe hãa sa. 14 Sixaea kò tc'ãà di xae e, Krestem di qãè tchõàn ko gatu koe úúa hãa xae. Khama xae c'ẽem khóèm kúrúa hãa tsééan dim nqõóm koe tcãà tama. Nqari ba máà xae e tua hãa! 15 C'ẽe ne khóè ne kúrúa hãa tsééan koe xae nqáéase dqo̱m̀se tama, igaba xae ko Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos cgoa dqo̱m̀se, a xae a nqòòan úúa hãa, gatu di dtcòm̀an gha kai, a gha sixae di tsééan gatu xg'aeku koe kaisase tchààkagu sa. 16 Nxãasega xae gha qãè tchõàn c'ẽe zi xg'aeku zi gatu ka ncìí za hãa zi koe síí xgaa-xgaa ka. C'ẽem khóèm ẽem hãa qgáì koe kúrúa hãa tsééan koe xae dqo̱m̀se tc'ẽe tama khama.

17 Igaba ncẽè c'ẽem khóèm kò dqo̱m̀se kg'oana ne méém X'aigam koe dqo̱m̀se. 18 Ncẽè khóèm kòo dqo̱m̀se, nem tchànom iise bóòè tama khama. Igaba ncẽè X'aigam kò khóè ba dqo̱m̀ nem ko tchànom iise bóòè.

11

Paulo ba hẽé naka tshúù-ntcõa di xu x'áè úú-kg'ao xu hẽéthẽé e

1 Tiri káà tc'ẽean koe tu ga qáò tcáó cgoa te sar ko tc'ẽe; ke méé tu cgóm̀na gatà hẽé. 2 Nqarim koe guua hãa taua ner úú cgoa tua hãa khama. Cúím khóèm di séèkua ner nqòòkagu tua, Kreste ba, nxãasegar gha cookg'aia ba koe tòó tu u ka, qanega xóé cgoaè tamas dxàe-coas khama ma. 3 Igabar ko q'áò, gatu di tc'ẽea ne gha tseegu a q'ano máàsean Krestem di koe tcg'oa sa, ẽem kò cg'ao ba ma gam di kàan cgoa Efa sa ma qàe-qaea hãa khamaga ma. 4 Thamkase tu ko c'ẽe khóèan koe máàse khama. Ncẽè c'ẽe khóèan kò hàà cgae tu u, a hàà tãám Jesom, ncẽe sixae qanega Gam ka xgaa-xgaa tu u ta ga hãam ka xgaa-xgaa, ne tu ko gaan koe máàse, kana tua sixae máà tua hãam tc'ẽem ka tãá ba hòòa, kana tua sixae xgaa-xgaa tu u ta ga hãa qãè tchõàn ka tãán hòòa.

5 Tíí ko bóò kar nxãata noose nqãaka hãa tama gaxu x'áè úú-kg'ao xu ncẽe cgáé xu u *ta i ko méée xu* ka. 6 Nxãatar ga ma

kg'uian xgaa-xgaasea máá tama, igabar tc'ẽega ra a. Ncẽes gúù sa xae wèé zi dàò zi koe qãèse x'áí tua hãa.

7 Nqarim di qãè tchõà ner kò xgaa-xgaa tu u x'aè kar kò surutakagu tu u tama, a ra a kòo cg'áré-cg'arese, nxãasega tu gha gatu kaikaguè ka; ka ra gáé kò ko chìbi sa kúrú? 8 C'ẽe zi kereke zir *koma* xhùua hãa, gaa zi koer gha hùian hòò a gatua tséé̱a máá tu u zi. 9 A ẽer kòo gatu cgoa hãa, a c'ẽe gúù tcàoa hãa kar kò cúí khóè ga qóḿ ba qgóókagu tama, ẽer tcàoa hãas koe xu kò tíí qõe ga xu ncẽe kò Maketonia koe guua hãa xu hùi te khama. Ra kò wèé zi dàò-kg'áḿ zi koe qgóósea hãa, táár gha qóḿa máá tu u ka, a ra a gha gatà cúíga hẽé. 10 Ncẽer ko ma Krestem koe tseeguan kg'ui khamaga ma i cuiskaga ncẽe dqo̱m̀sean tiri Akaia di xu xg'aeku xu *ncẽe gatu x'ãèa hãa xu* koe guu na chõòkaguèa hãa tite. 11 Dùús domka *ra kò gatu koe hùian qaa tama*? Ncàm̀ tu u tamar hãa domkaa? Nqari ba q'ana hãa, ncàm̀ tuar hãa sa! 12 Khama ra gha ncẽer ko kúrú sa kg'ama kúrú *a gatu di hùian qaa tite*, a gha nxãasega gaxu ẽe ko sixae cgoa cúíta noose tséé sa dqo̱m̀se xu sau-cgaekagu. 13 Eẽta ii xu khóè xua tshúù-ntcõa di xu x'áè úú-kg'ao xu u, qàe-qaekuan di xu tséé-kg'ao xu, Krestem di xu x'áè úú-kg'ao xu kúrúsea hãa xu. 14 Arekagu tama i hãa, satanam igabam ko moengelem x'áàn di ba kúrúsea hãa khama. 15 Gaa domka i are-aresa tama, gam di xu qãà xu igaba xu kò tchànoan di xu qãà xu kúrúsea hãa ne. Chõò-q'oos koe xu gha gaxu di tséé̱an khama ma suruta kạ̄biè.

Paulo ba ko gam di xgàrasean ka dqo̱m̀se

16 Gaicara ra ko kg'uian tiri kg'ui a ko máá: Táá méé i cúí khóè ga káà tc'ẽer iise qgóó te guu. Igaba ncẽè gatà tu kò ko hẽé ne méé tu nxãaska káà tc'ẽem khóè ba tu ga ko ma qgóó khama ma qgóó te, nakar nxãasega tíí igaba thẽé cg'árése dqo̱m̀se. 17 Ncẽe dqo̱m̀sean tiri koer X'aigam ga ko ma kg'ui khama ma kg'ui tama, igaba ra ko káà tc'ẽe iise kg'ui. 18 Ncãaga i ko káí khóèan ga nqõóm di cauan cgoa dqo̱m̀se khamar gha tíí igabaga thẽé dqo̱m̀se. 19 Tc'ẽega tu u *sa tu ko bìríse*, igaba tu ko ẽe káà tc'ẽe ii ne cgoa qãè-tcaoa hãase tséé̱a xg'ae ná! 20 Khóèa ne kò qãàn kúrú tu u, a ko tcana máá tu u, a ko ntcóm̀ tu u, a ko náà c'ãa-c'ana tu u, a i a ko x'ábú góó tu u ne tu ko kgoara máá a. 21 *Ncẽe gúùan kúrú koe* xae kò kg'amka xae e, témé sar ko saucgae.

Igaba ncẽè c'ẽe khóèan kò bìrísea hãa c'ẽes gúùs ka i gha dqo̱m̀se sa ner tíí igaba bìrísea hãa (káà tc'ẽem khóèm khamar ko ma kg'ui). 22 Hebera dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Iseraele dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Abrahamam di xu tsgõo-coa xua? Tíí igabar gaar ga ra a. 23 Krestem di xu tséé-kg'ao xua? (Temeam khóèm khamar ko

ma kg'ui a ko máá:) *gaxu kar* cgáé ra a, a ra a gaxu ka kaisase tséé*a* hã*a*, a ra a gaxu ka kái q'oro qáé*è*a hã*a*, a gaxu ka kái q'oro qoa*è*a, a kái q'oro x'óó ka hẽé*a*. 24 Juta ne kar 5 q'oro 39 tsa̱ma*n* qoa*è*a hã*a*, 25 nqoana q'oro ra kò *Roma ne ka* tsa̱m xu cgoa qoa*è*, a ra a kò c'ẽe x'a*è* ka nxo̱á*n* cgoa xao*è*, a ra a kò nqoana q'oro skepes ka x'óó cgoa*è*, a ra a kò c'ẽe x'a*è* ka koaba ba hẽé naka ntcùú ba hẽé*th*ẽé tsh*à*a*m* q'oo koe hã*a*. 26 Eẽr kò káí*s*e caate a ko dà*r*a kar kò kái zi tcabà zi koe tcãà: tsh*à*a*n* di zi, ts'ãà-kg'ao*a*n di zi, tiri ne khóè ne di zi, tãá zi qhàò zi di zi, x'áé-dxooan di zi, qãáka ka di zi, tsh*à*a-dxooan di zi hẽé naka tshúù-ntcõa di dtcò̀m-kg'aoan di zi hẽé*th*ẽé koe. 27 Thõò*k*a*s*er kò*o* tséé, a ra a thẽé ko qó́m*s*e tséé, ra kò kái ntcùú*a*n x'ó́m̀ tama, a xà*b*à*a* hã*a*, a cá́ḿa hã*a*, a ko kái-kg'ai*s*e tc'õoan úú tama, a ra a kò*o* qgài, a qg'aè-cgae*a* hã*a*. 28 Wèé zi gúù zi oose ra ko wèé cá́ḿ ka qó́ḿan xá́m̀, wèé zi kereke zi tc'ẽe*a* máás tiris ka. 29 C'ẽem khóè*m* kò kg'amka ii ner ko tíí igaba xá́m̀se a kg'amka. C'ẽem khóè*m* kò*o* chì*b*ian koe tcãà*è* ner ko tshúù-tcao.

30 Ncẽè qaase i kò ko, dqo̱m̀ser ga sa, ner gha gúù zi tiri kg'amkan ko x'ái zi cgoa dqo̱m̀se. 31 Nqarim ncẽe X'aigam Jesom ka Xõò ba, ncẽe ko chõò tamase dqo̱m̀mè ba, nxã*a* ba q'ana hã*a* tshúù-ntcõ*a*r nx*à*e tama sa. 32 Damaseko koem kò tc'ãà-cookg'aim x'aigam Aretasem dò̀m̀ q'oo koe hã*a* ba x'áé-dxoom Damaseko di ba kò*r*e, nxã*a*segam gha qáé te ka. 33 Igabar kò x'áé-dxoom dim xh*à*r*o*m kò̀m̀ koe guu a q'ores q'oo koe hã*a*se xòóè, a tsh*à*u q'ooa ba koe nx*à*i*a* tcg'oa.

12

Paulo ba ko x'ái zi bóò ka dqo̱m̀se

1 Dqo̱m̀se méérs gúù si i, ẽeta i ga ma cúí gúù qãè ga kúrú*a* máá te tama igaba. Ncẽeskar gha X'aigam bóò*k*a*g*u tea hã*a* zi x'ái zi hẽé naka xgò*r*e-kg'áí*s*e ko zi ka hẽé*th*ẽé kg'ui. 2 Q'ana ra hã*a* Krestem koe hà*n*am khóè ba, ncẽe kò nqáé*a* hã*a* kurian 14 ka, séè a kaisase tc'amaka hã*a*m nqarikg'aim* koe úú*è*a hã*a* ba. (C'úù*a* ra hã*a*, ncẽe*s* gúù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrú*s*e sa, kana sa ko x'ái sa† ii – Nqarim cúí ba q'anaa.) 3 Ra ncẽem khóè ba q'ana hã*a* (igabar c'úù*a* hã*a*, ncẽe*s* gúù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrú*s*e sa, kana sa ko x'ái sa‡ ii – Nqarim cúí ba q'anaa) 4 ntam kò ma séè a paradaisi koe úúè sa. Nx*à*eè tite zi gúù zim kò kó́ḿ, gúù zi ncẽe khóè*a*n kgoara máá*è* naka nx*à*e tite zi. 5 Ncẽem khóè*m* kar gha dqo̱m̀se igabar tíí ka dqo̱m̀se*a* hã*a* tite, tiri kg'amkan ka cúí ga a gha ii. 6 A ncẽè dqo̱m̀ser kò*o* ner

---

* **12:2:** kaisase tc'amaka hã*a*m nqarikg'ai - Gerika sa ko máá: "nqoana dim nqarikg'ai ba," témé. † **12:2:** x'ái sa - Gerika sa ko máá: "cgáé-q'ooa ba ka tch*à*a koe," témé. ‡ **12:3:** x'ái sa - Gerika sa ko máá: "cgáé-q'ooa ba ka tch*à*a koe," témé.

káà tc'ẽem khóè ba ii tama, tseegua ner gha ko nxàe khama. Igabar ncẽeska dqo̱m̀sea hãa tite, nxãasega i gha c'ẽe khóèan táá kaisase tc'ẽea máá te ka, ẽe i ko tíí koe bóòs ka hẽé naka ẽe i ko tíí koe kóḿs ka hẽéthẽé e.

7 Igaba méér táá kaisase kaikaguè guu ẽer ko bóò zi x'áí zi kaisase kaia hãa zi domka. Gaa domkar dxàm ba cgàaa te koe máàèa hãa, ncẽe satanam di tséé-kg'ao ii ba, me ko qhàe te, nxãasegar gha táá kaisase koase ka. 8 Ncẽes gúùs domkar kò X'aiga ba nqoana q'oro còrè, nxãasegas gha tíí koe séèa tcg'òóè ka. 9 Igabam kò bìrí te a máá: "Tiri cgóm̀kua ne tc'ãò tsia hãa, *Tiri* qaria ne ko kg'amkan koe cg'oèase x'áíse khama," témé. Gaa domkar gha tiri kg'amkan koe kaisa qãè-tcaoan cgoa dqo̱m̀se, nxãasega i gha Krestem di qarian tíí koe hãa ka. 10 Gaas gúùs domkaga ra ko kg'amkan koe qãè-tcao, naka cóèkuan koe hẽé, naka xháé zi koe hẽé, naka xgàraku zi koe hẽé, naka qóḿ zi koe hẽéthẽé e, *ncẽè* Krestem domka *zi kòo kúrúse ne*. Eẽr kò kg'amka ii ner nxãaska qari ra a khama.

Paulo ba ko Korinta dis kerekes ka káíse tc'ẽe-tc'ẽese

11 Káà tc'ẽem gúù bar kò kúrúse, igaba tu kò gatu gaan koe chùia úú te, gatu ka méér ga kò koaèa hãas gúù si i khama. Gúù cgáér tama ra a ga ii, igabar ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu cgáé xu u *ta ko méé* xu ka nqãaka hãa tama. 12 Tseegu dir x'áè úú-kg'ao *ra a* di zi x'áí zia kò gatu xg'aeku koe qáò tcáóan cgoa x'áíè, x'áí zi cgoa hẽé naka are-aresa zi gúù zi cgoa hẽé naka kaia hãa qarian cgoa hẽéthẽé e. 13 Cúís gúù sa tu kò c'ẽe zi kereke zi ka tcào: ra kò tíía táá qóḿ ba qgóókagu tu u. Ke méé tu cgóm̀na ncẽes chìbi sa qgóóa máá te!

14 Ncẽer ii kar nqoana dis dàra sar gha dàra tu u sa kg'ónòsea máána hãa. A ra a cuiskaga qóḿa máá tu ua hãa tite; ẽe gatu di ii sar qaa tama, igabar ko gatua qaa tu u khama. Cóán méé i gaan di xõòan táá tsééa máás gúù si i, igaba méé i xõòan gaan di cóán tsééa máá khama. 15 Ra gha kaisase qãè-tcaoa hãase wèés gúùs ẽer úúa hãa sa gatu koe tséékagu naka tíí ga ra hẽéthẽé e. Ncẽè kaisaser kò ncàm̀ tua hãa, ne tua gha gatu cg'árése ncàm̀ te? 16 Ncẽe tu ma dtcòm̀aa khamaga ma, táár kò qóḿ ba qgóókagu tu u sa, igabar kò *koma* kàa sa kúrú, a gaas cgoa qgóó tu u. 17 Ntama? A gaxu khóè xu ẽer kò gatu koe tsééa úúa hãa xu ka c'ẽem cgoa ra kò c'ẽe gúù ga séè cgae tu u? 18 Tito bar ko dtcàrà qõòm gha ka, a ko c'ẽem dtcòm̀-kg'ao ba gam cgoa tsééa úú. A Tito ba kò c'ẽe gúù ga séè cgae tu u ii? Cúím tc'ẽem cgoa tsam gáé kò tséé tama? Cúím dàò ba tsam gáé kò séè tama?

19 A ncẽe tu hãa ka tua kò tc'ẽea máá, gatu cookg'ai koe xae ko kg'uia mááse, ta tc'ẽea? Nqarim cookg'ai koe xae ko kg'ui, ẽem ga ma Kreste ba ma kg'uikagu xae e khama, si wèés gúùs

ẽe xae ko góá a ko kúrú sa, gatu di tshàoa ghùièan di si i, ncàm̀-ncamsa tuè. 20 *Gatu koe* síía ner ko q'áò. C'ẽedaokar ẽer ko ma qaa tu u khama ma sao-xg'ae tua hãa tite, tu gatu igaba ẽe tu kòo ma qaa te khama ma sao-xg'ae tea hãa tite. I gha c'ẽedaoka mẽékuan hẽé, taukuan hẽé, xgóàn hẽé, cẽèan hẽé, cóèkuan hẽé, c'am̀kuan hẽé, bóòsean hẽé naka kómńku taman hẽéthẽé hãa. 21 Gaicara ra kòo síí nem gha tirim Nqari ba gatu cookg'ai koe cg'áré-cg'are te sar ko q'áò. Ra gha kái ne ẽe kò nxãakamaga chìbian kúrú ne kg'ae cgae, gane di chìbian koe ne kò táá tcóóse khama. Qanega ne q'ano taman hẽé, cg'áràn hẽé, naka cg'ãèan hẽéthẽé koe hãa.

13

Còo di zi dqàèku zi

1 Ncẽea nqoana dis dàras ga si i ncẽer ko gatu koe dàra sa. *Si ko Nqarim dis Tcgãya sa méé a ko máá:* "Cám̀ kana nqoana tééamáá-kg'aoan di kg'áḿa ne gha wèés kg'ui sa nxàea tseegukagu," témé. 2-3 Eẽ nxãakamaga chìbian kúrúa hãa ne hẽé naka wèé ne c'ẽe ne hẽéthẽér ko dqàè; ẽer kò cám̀ di sa dàra nea kar kò ma dqàè ne khamagar ko ma ncẽer káà iim x'aèm ka dqàè ne. Kreste ba ko tíí koe kg'ui dis x'áí sa tu ko qaa ná? Eẽr kò gaicara hàà ner gaa domkaga ncẽe ne khóè ne cuiskaga bóò guua hãa tite. *Kreste ba* gatu koe kg'amka tama, igabam gatu xg'aeku koe qarian úúa. 4 Gatàm kò ma kg'amkan koe guu a xgàuè, igabam ko Nqarim di qarian ka kg'õè. Gataga xae ma Gam koe kg'amka xae e, igaba xae gha Nqarim di qarian ka Gam cgoa kg'õè, a tsééa máá tu u.

5 Gatu kúrúa bóòse naka tua bóò dtcòm̀an koe tu hàna sa; kúrúa tu gatu bóòse. Bóòa tu q'ãa tama Jeso Kreste ba gatu koe hàna sa? Igaba ncẽè kúrúa tu kòo bóòse a ko tààè nem Jeso Kreste ba gatu koe hãa tama. 6 Ra tcoman úúa hãa, bóòa tu q'ana hãa sixaea kúrúa bóòku sa tààa hãa sa di i. 7 Igaba xae ko Nqari ba còrè, táá tu gha c'ẽe gúù cg'ãè ga kúrú sa. Khóè ne gha bóò, kúrúa bóòku sa xae tààa hãa sa domkar ncẽes gúù sa kg'ui tama, igaba xae ko tc'ẽe, ẽe tchàno ii sa tu gha kúrú sa, ẽeta xae ga ma sixae tààèa hãa khama ii igaba. 8 Cuiskaga xae tseeguan cgoa x'ãàkua hãa tite khama, igaba xae gha tseeguan kúrúa máá. 9 Ncẽè qari tu iis gúùs *cúí* sa gha ko qãè-tcaokagu xae e, ẽe ta xae ga ma kg'amka khama ii igaba. Còrèa xae ko máá sa gatu gha còoka qõò si i. 10 Gaa domkar ko ncẽer káà ii ka ncẽe zi gúù zi góá máá tu u, nxãasegar gha ẽer kòo hàà ne táá hàà xgóàse kg'ui a tiri qarian tséékagu ka. X'aiga ba ncẽe qarian máà tea hãa, tshàoar gha ghùi *tu u* ka, a táá tòà-q'aa *tu u* ka.

Còo di zi tsgám̀kaguku zi

11 Còo dis ka, tíí qõe ga tuè, qãè-tcao tu. Gúù zi kúrú naka zi
qãè, korèku tu, naka cúí tc'ẽe ii, tòókuan cgoa kg'õè, nakam gha
ncàm̀kuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé dim Nqari ba gatu cgoa
hãa.
12 Gatu ka c'ẽe ne tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám̀.
13 Wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne ko tsgám̀kagu tu u.
14 X'aigam Jeso Krestem di cgóm̀kuan hẽé
naka Nqarim di ncàm̀kuan hẽé
naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem di hãa cgoakuan hẽéthẽé
méé i gatu wèéa tu cgoa hãa.

GALATIA NE
Paulom dis tcgãya sa Galatia ne koe Téé-cookg'ai sa

Eẽ i ko Jesom di qãè tchõàn tshoa-tshoa a ko xgaa-xgaaè, a ko ẽe Juta tama ne ka cám̀ tshàua mááè, kas kò tẽè sa xgoaba: khóè ba méém Juta iise kg'õè naka baà Moshem di x'áèan ko méé sa komsana naka baà q'ãe nqãa-qgai khòoè, nxãaskam gha tseegu dim dtcòm̀-kg'ao ba ii di sa. Me kò Paulo ba ncẽes gúùs cgoa ntcoeku, a ko máá qaase tama ia témé. Qaasekos gúù sa, Krestem koe dtcòm̀ si i, gaas ka ta gha wèéa ta ga Nqarim ka tchànokaguè. Igaba Galatia koe hàna zi kereke zi xg'aeku koe ne c'ẽe ne khóè ne hãa, Paulo ba ko ntcoe ne, a bìrísea hãa khóè ba méém gataga Moshem di x'áèan komsana naka baa nxãasega Nqarim ka tchànokaguè sa.

Paulom dis tcgãya sa kò góáèa, tseegu di dtcòm̀an koes gha Galatia ne kạbi ka, ncẽe ko tshúù-ntcõa di xgaa-xgaan ka họàkaguè ne.

Paulo ba kò tshoa-tshoa (1-2) koe a Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao ba tam gha ma tciiè di qaria nem úúa hãas ka kg'ui. A ba a kò nxàe, gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii dia Nqarim koe guua hãa, khama i khóèan koe guu tama sa, i gam di tsééan ẽe Juta tama ne khóè ne koe hãa sa.

Me kò nxãaska kg'ui sa ghùi, ncẽe ko máá, dtcòm̀an ka cúím ko khóè ba Nqarim koe tchànokaguè, témé di sa. Qãè tsééa nea khóè ba kgoara tama, igabam ko kgoaraèam khóè ba qãè tsééan kúrú ka (3-4).

Chõò di xu tcee xu (5-6) koem ko Paulo ba x'áí, Krestem koe dtcòm̀ sa ko ncàm̀kus ncẽe ko kg'õèa ta kạ̀ba-kạ̀ba sa óága sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- q'ãe nqãa-qgai khòoku sa
- x'áèa ne
- kgoarasea ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Paulom di tsééa ne x'áè úú-kg'aom ii di i *(1–2)*
- Nqarim di cgóm̀kuan di qãè tchõà ne *(3–4)*
- Dtcòm̀-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne hẽéthẽé e *(5–6)*

Paulom di tsééa ne x'áè úú-kg'aom ii di i (1–2)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, x'áè úú-kg'ao* ba kúrúèa hãa ra: khóè ne koe
guu tamase, kana khóèm ka tamase, igaba Jeso Kreste ba hẽé
naka x'ooan koe ghùi Mea hãam Nqarim Abom ka hẽéthẽé e.
2 Tíí hẽé naka wèé xu qõe xu ncẽe tíí cgoa hãa xu hẽéthẽéa ko
ncẽes tcgãya sa Galatia di zi kereke zi góá máá a ko máá:
3 Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste
ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóm̀kuan hẽé naka tòókuan
hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa. 4 Ncẽe ko gatá di chìbian domka
máàse ba, nxãasegam gha ncẽe x'aè dim nqõóm cg'ãè tc'ẽean
dim koe kgoara tcg'òó ta a ka, ncẽem ko ma gatá dim Nqarim
Xõò ba ma tc'ẽe khama. 5 Chõò tamase méém dqom̀mè, Amen.

Cúísega tseegu ii qãè tchõà ne

6 Gatu kar area hãa! Eẽ Krestem di cgóm̀kuan koe tciia óá
tu ua hãa ba tu ncẽeta ma qháésega aagua hãa, a tãá tchõàn
koe nxana, 7 ncẽe qãè tchõà tama a. Igaba i c'ẽe khóèan hàna
ncẽe ko nqùu sa tcãà tu u, a Krestem di qãè tchõàn kàmakagu
kg'oana. 8 Igabar *ko bìrí tu u a ko máá*: ncẽè sixae igaba
kana nqarikg'ai koe guuam moengelem kòo c'ẽe tchõàn xgaa-
xgaa tu u, ncẽe sixae kòo xgaa-xgaa tu u qãè tchõàn cgoa
qõòa mááku tama a, ne méém chõò tamase xgàraè! 9 Ncẽe xae
nxãakamaga mééa hãa khamagar ko ncẽeska gaicara méé a ko
máá: ncẽè c'ẽem khóèm kòo ẽe tu xgaa-xgaaèa qãè tchõàn cgoa
qõòa mááku tama qãè tchõàn xgaa-xgaa tu u ne méém chõò
tamase xgàraè!
10 Khóè ne kar gha koaè sa ra koáé qaa kana Nqarim kaa?
Kana ra ko khóèan qãè-tcaokagu sa qaa? Ncẽè qanega ra kòo
khóèan qãè-tcaokagu ner Krestem dir tséé-kg'aor tama ra a!

Ntam ko ma Paulo ba x'áè úú-kg'ao ba kúrú sa

11 Q'ãa méé tu sar ko tc'ẽe khama, tíí qõe ga tuè, ncẽer kòo
xgaa-xgaa qãè tchõà nea khóèan koe guu tama sa. 12 Khóèan
kar máàè e tama khama, a *khóèan ka* xgaa-xgaaè e tama, igaba
ra Jeso Krestem ko tíí koe x'áíse koe guu a máàè ea.
13 Kóḿa tu hãa ẽer kò Juta dis dtcòm̀s koe hãa kar kòo ma
kg'õè sa khama: kaisase nqáéaser kò Nqarim dis kereke sa
xgàra, a kòo cg'õoa dqùrì si. 14 A ra a kò Juta dis dtcòm̀s koe kái
xu tiris tcáràs di xu ka còoka hãar Juta ra a, a kò ẽe ne kò sita ka
tsgõose ga ne máà ta a cauan kaisase qgóóa qari. 15 Qanegar
ábàè tama cookg'ai koem kò Nqari ba nxárá tcg'òó tea. A ba a
kò Gam di cgóm̀kuan ka tciia óá te. I kò qãè-tcaokagu Me 16 Gam
dim Cóá bam x'áí tea sa, nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe
Gam di qãè tchõàn xgaa-xgaa ka. Gaa x'aè kagar kò khóèan
cgoa táá xg'ae, 17 a ra a kò gataga Jerusalema koe ga táá qõò,

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

a ẽe xg'ao tíí ka tc'ãà a x'áè úú-kg'ao ii xu koe síí, igaba ra kò Arabia koe qõò, a ra a gaa koe guus ka Damaseko koe kạbise.

18 Ra kò nxãaska nqoana kuri qãá q'oo koe Jerusalema koe qõò, a Petere† ba dàra, a síí 15 cáḿan gam cgoa x'ãè. 19 Igaba ra kò cúím x'áè úú-kg'aom ga ba táá bóò, Jakobom oose, ncẽe X'aigam *Jesom* ka qõese ba.

20 Bóò, Nqarim cookg'ai koer ko gaìse, ncẽer góá máá tua hãa sa tshúù-ntcõas tama si i sa. 21 Kháókar kò Siria hẽé naka Kilikia hẽéthẽé di zi xg'aeku zi koe qõò. 22 Ra kò Jutea di zi kereke zi koe q'ãaè tama, ncẽe Krestem koe hãa zi; 23 kg'amaga ne kò tíí ka kóḿaa hãa i ko máá: "Gaam ẽe kòo kg'aia xgàra ta a ba ko ncẽeska dtcòm̀s ka xgaa-xgaa, ncẽem kòo cg'õoa dqùrì sa," téméè. 24 Ne kò tíí domka Nqari ba dqọm̀.

2

Paulom di tchõà ne ko x'áè úú-kg'ao xu c'ẽe xu ka dtcòm̀mè

1 Ra kò nxãaska 14 kurian qãá q'oo koe gaia Jerusalema koe qõò, Barenabasem cgoa hãase, a ra a kò thẽé Titom ga ba séè, 2 a *Nqarim ko* x'ái *te* sa xùri; a ra a ẽer kò tãá zi qhàò zi di ne xgaa-xgaa hãa qãè tchõàn gaxu cookg'ai koe síí tòó. Kaia ntcõó-q'ooan úúa hãa xu cgoar kò ncẽe sa cúía hãase nxàe; tsééan ncẽer ko wèé qaria te cgoa kúrúa hãa a, a ko qanega kúrú u, nea gha kg'amaga di ii sar tc'ẽe tama khama. 3 Igaba Titom ncẽe kò tíí cgoa hãam ka i kò qaase tama, q'ãe nqãa-qgai khòoèm gha sa, Gerika me e kò ii igaba. 4 Igaba xu kòo c'ẽe xu khóè xu kúrúè i gha sa tc'ẽe. Dtcòm̀-kg'ao xu khama xu ko ma qgóóse, igaba xu tchõà qaase xu iise sixae koe ts'ana tcana. A xu a ko ẽe ta Jeso Krestem koe úúa hãa kgoarasean hàà bóò, nxãasega xu gha gaxu di qãàn kúrú ta a ka. 5 Igaba xae kò x'aè-coam di kòm̀ ga táá máà xu, nxãasega tu gha qãè tchõàn di tseeguan úú ka.

6 Igaba gaxu ẽe tc'ãà-cookg'aian khama ko ma qgóóè xu - ẽe xu kò hãas téé-q'oo sa tíí koe cúí gúù ga méé tama, Nqari ba khóè ne tãákase qgóó tama khama - ẽe xu khóè xua kò táá bìrí te, cúí gúù ga ra gha *ẽer ko xgaa-xgaa qãè tchõàn* koe càù sa. 7 Igaba xu kò bóòa q'ãa, Nqari ba tíía máà tea hãa, qhàò zi di ner gha qãè tchõàn xgaa-xgaa sa, ẽem kò ma Petere ba máàna hãa khamaga ma, Juta nem gha qãè tchõàn xgaa-xgaa sa. 8 Nqarim ncẽe kò Petere ba tsééa hãa, me x'áè úú-kg'aom Juta ne ko qãè tchõàn xgaa-xgaa ba ii, ba kò tíí tséé te, x'áè úú-kg'aom tãá zi qhàò zi di ne ko qãè tchõàn xgaa-xgaa bar gha ii ka khama. 9 Xu kò Jakobo ba hẽé, naka Petere* ba hẽé naka Johane ba hẽéthẽé xu, ncẽe kòo nquu ba ko ghùi-ghui xu hìi xu

† **1:18:** Petere - Gerika sa ko "Kefase" témé. * **2:9:** Petere - Gerika sa ko "Kefase" témé.

iise séèè xu bóòa q'ãa Nqari ba ncẽes tséé sa máà tea hãa sa, a xu a tíía hẽé naka Barenabase ba hẽéthẽé tsam qgóó tshàu, dtcòm̀kua xae hãa dis x'áís iise. Dtcòm̀kua xae ko hãa ncẽeta xae gha ma tséé a xg'ae sa: Sitsam gha tãá zi qhàò zi di ne koe síí, xu gaxu Juta ne koe síí sa. 10 Cúís gúùs dtcàrà xu kòo sa: ẽe dxàua hãa ne méé tsam qãèse kòre si i, si kò gaas gúù sa tcáóa te koe tcãà kúrú sir gha sa.

Paulo ba ko Petere ba ntcoe

11 Igaba ẽem ko Petere ba Antioke koe hàà kar kò *dtcòm̀-kg'ao ne* cookg'ai koe ga ntcoe me, chìbia nem úúa hãa khama. 12 C'ẽe xu khóè xu Jakobom ka tséé a óáèa xu ko hàà cookg'ai koem kòo tãá zi qhàò zi di ne cgoa tc'õó, igaba ẽe xu ko hàà kam kò q'ãe nqãa-qgai khòokus dis xg'ae sa bèe, a téé a dìbi, a tãá zi qhàò zi di ne cgoa q'aa-q'aase. 13 Gabá hẽé naka c'ẽe xu Juta xu hẽéthẽé a kò tshoa-tshoa a ẽe xu q'ana hãa si qãè tamas gúù sa kúrú, me kò Barenabasem ga ba gaxu di cg'ãè tséé an domka họà cgoa xu. 14 Igaba ẽer ko qãè tchõàn di tseeguan xu xùri tama sa bóò kar ko wèé a ne cookg'ai koe ga Petere† ba bìrí a máá: "Juta tsi i, igaba tsi ko *gane cgoa tc'õó an ka* tãá zi qhàò zi di ne di cauan cgoa kg'õè, Juta ne dian ka tamase. Ka nxãaska dùú saa ncẽe tsi ko qhàò zi di ne chùi, Juta ne di cauan ne gha xùri ka sa?" témé.

15 Abà nqạis koe ga ta guu a Juta ta a, a qhàò zi di tama, ncẽe chìbi-kg'ao *ta ko ma tciiè* ne. 16 Igaba ta q'ana hãa, khóè ba x'áèan komsana ka tchànom iise bóòè tama, igaba Jeso Krestem koe dtcòm̀an ka a sa. Gaa domka ta gatá *Juta ta* igaba thẽé Jeso Krestem koe dtcòm̀a hãa, nxãasega ta gha Krestem koe dtcòm̀s ka tchàno ta iise bóòè ka, x'áèan komsana ka tamase; x'áèan komsana kam cúím khóèm ga ba tchàno iise bóòè hãa tite khama.

17 Igaba ncẽè Krestem koe *dtcòm̀an ka* ta kò tchàno ta iise bóòè kg'oana ne ta gha *qhàò zi di ne khama ii, ncẽe* chìbi-kg'ao ne *ta ko ma tciiè ne*. Kháé ẽe sa ko nxãaska máá, Kreste ba chìbian dim tséé-kg'ao Me e, *ẽe ko kúrú ta a ta chìbi-kg'ao ii ba*, témé? Nxãas tama si i! 18 Ncẽè c'ẽem khóèm kòo ẽem kọbea hãa sa gaia tshàoa ghùi, nem ko chìbian kúrú. 19 X'áèa ner *kg'õèa máá tama* khama, igabar x'áèan koe guu a x'óóa, nxãasegar gha Nqari ba kg'õèa máá ka. Krestem cgoar xgàuèa, 20 ra tíí ncẽeska kg'õèa hãa tama, igabam Kreste ba tíí koe kg'õèa hãa; ra ncẽer ko cgàam koe kg'õès kg'õè sa ko Nqarim dim Cóám koe dtcòm̀an koe kg'õè, ncẽe kò ncàm̀ tea, a tíí domka máàsea ba. 21 Ncẽè khóèm kò ko *cgóm̀kuan ka tamase, igaba* x'áèan koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguè, nem Kreste ba nxãaska

† **2:14:** Petere - Gerika sa ko "Kefase" témé.

kg'amaga káà hùise x'óóa hãa. Gaa domkar cuiskaga Nqarim di cgóm̀kuan dxùukg'ai za tòóa hãa tite.

Nqarim di cgóm̀kuan di qãè tchõà ne (3–4)

3

Dtcòm̀ sa nooam dàòm kgoaraè ta gham ga me e

1 Gatu káà tc'ẽe tu Galatia tuè! Dìína gáé tsoò tua hãa? Gatu ncẽe tcgáí q'ooa tu koe gam kò Jeso Kreste ba qãèse x'áíse xgàuèam hãa sa tu! 2 Cúís gúù sar gatu koe q'ãa kg'oana: x'áèan komsana ka tua kò *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba hòò, kana ẽe tu kóḿa hãa *qãè tchõàn koe* dtcòm̀s kaa? 3 Tsóágase tu gáé káà tc'ẽe tua! *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem cgoa tu tshoa-tshoaa hãa, ka tua ko ncẽeska cgàam *di cauan* cgoa chõòkagu? 4 A hùi úú tamase tua kaisase xgàrasea hãa? Kháé tseegukaga ia kò hùi úú tama? 5 Gaam ẽe ko *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba máà tu u, a ko gatu xg'aeku koe are-aresa zi tséé zi kúrú ba koáé x'áèan tu ko komsana domka gatà hẽé? Kháé ba gáé ẽe tu kóḿa hãa *qãè tchõàn koe* tu dtcòm̀a hãa domka gatà hẽé tama?

6 Abrahamam ka i kò ii khamaga i ii: Nqarim koem kò dtcòm̀, a ba a kò tchànom iise bóòè! 7 Ke nxãaska kóḿa q'ãa, ẽe dtcòm̀ sa úúa hãa nea Abrahamam ka cóáse ga ne e sa. 8 *Nqarim di zi* Tcgãya zia kò nxãakamaga còoka bóò, Nqari ba gha tãá zi qhàò zi di ne dtcòm̀s koe guu a tchàno ne iise bóò sa, a ba a kò Abrahama ba kámága qãè tchõàn máà, a máá: “Wèé zi qhàò zia gha tsáá koe guu a ts'ee-ts'eekg'aiè,” témé; 9 khama gane ẽe dtcòm̀an úúa hãa nea kò dtcòm̀a hãam Abrahamam cgoa xg'ae a ts'ee-ts'eekg'aiè.

10 Wèé ne ẽe x'áèan komsanan ka ko *tchàno ne iise bóòè kg'oana* nea cgúísea hãa; *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe i góásea hãa a ko máá: “Wèé x'aè ka ẽe X'áèan dis Tcgãyas koe góásea hãa zi gúù zi wèé zi kúrú tamam khóè ba cgúísea hãa,” témé khama. 11 X'áíse i ko, cúím khóèm ga ba x'áèan ka Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòè ta ga hãa sa; *Nqarim di zi Tcgãya zia ko máá:* “Eẽ tchàno ii ba gha dtcòm̀s koe guu a kg'õè,” témé khama. 12 Igaba i x'áèan dtcòm̀an koe guu tama, a ncẽe koe guua, *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko méé khama a ko máá: “Eẽ ko ncẽe zi gúù zi kúrú ba gha gazi koe guu a kg'õè,” témé.

13 *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe i góásea hãa a ko máá: “Wèém khóèm ẽe ko hìis koe tceeè ba cgúíèa hãa,” témée khamam kò Kreste ba gatá domka cgúíè. A ba a kò ncẽeta hẽéan ka x'áèan dis cgúíkus koe x'ámá tcg'òó ta a. 14 Nxãasega i gha Abrahamam kò nqòòkaguèa hãa ts'ee-ts'eekg'aikuan Jeso Krestem koe guu a tãá zi qhàò zi di ne koe tcãà ka, ta gha nxãasega dtcòm̀s koe guu a ẽe ta kò nqòòkaguèa hãam *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba hòò.

X'áèan hẽé naka nqòòkagukuan hẽéthẽé e

15 Tíí qõe ga tuè, wèé cáḿ dis sere-sere sar gha tséékagu. Khóè ne kò qáé-xg'ae sa kúrú a tseegukagu sia hãa ne i cúí khóè ga kọbe si, kana c'ẽe gúù ga gaas koe càùa hãa tite. 16 Nqòòkaguku zia kò Abrahama ba hẽé naka gam ka cóáse ba hẽéthẽé tsara bìríèa hãa. Si *Nqarim dis Tcgãya sa* ncẽeta méé naka máá: "naka gam ka cóáse ga XU hẽéthẽé e," témé tama naka sa káí xu nxàe, igabas ko máá: "naka cóáse BA hẽéthẽé e," témé, a ko cúí ba nxàe, ncẽe Kreste ii ba. 17 Ncẽe sa nxàer kos ga si i a ko máá: Qáé-xg'ae sa Nqarim ka kámága kúrú a tseegukaguèa hãa, i x'áèan 430 kurian qãá q'oo koe hààraa. Ncẽe x'áèa ne ẽes qáé-xg'ae sa kọbe tite, a Nqarim dis nqòòkagu sa kaàkagua hãa tite. 18 Ncẽè Nqarim dis máàkus kò x'áèan koe guua hãa ne i nxãaska gaicara nqòòkagukus koe guu tama khama; igabam kò Nqari ba nqòòkagukus koe guu a Gam di cgóḿkuan ka Abrahama ba máà a.

19 Nxãaska x'áèan di tsééa nea dùú saa? Tcãàèa i kò hãa, *nxãasega i gha x'áí,* chìbian *kúrú sa dùú si i sa* ka, me gha nxãakg'aiga *Abrahamam ka* Cóáse ba síí hàà, ncẽe kò nqòòkagukus koe nxàeèa ba. Moengele xu ka i kòo qõòkaguè, *Moshem* ẽe ko nqáè koe hãam koe guu a. 20 Igaba ẽe nqáè koe hãa ba cúís *xg'aes cgoa cúí tséé* tama, igabam Nqari ba cúí Me e.

Qãàn hẽé naka cóán hẽéthẽé e

21 Kháé nxãaska ia x'áèan Nqarim di zi nqòòkaguku zi cgoa qõòa mááku tama? Nxãas tama si i! Ncẽè kg'õè sa ko óá di qarian úúam x'áèm kò hàna hãa, nem ga kò khóè ba tseegukaga x'áèan komsana koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguèa khama. 22 Igabas ko *Nqarim dis* Tcgãya sa nxàea tseegukagu, wèém nqõó ba chìbian koe hãa sa, nxãasegas gha ẽe kò nqòòkaguèas abas ncẽe ko Jeso Krestem koe dtcòḿan koe guu a máàè sa, ẽe ko dtcòḿ ne máàè ka.

23 Igaba dtcòḿs ko hàà cookg'ai koe ta kò x'áèan ka qgóó a qáéèa hãa, nxãakg'aigas gha síí ncẽe ko hààs dtcòḿ sa hòòè ka. 24 I kò gaa domkaga x'áèan tc'ãà-cookg'ai ta a hãa, Me nxãakg'aiga síí Kreste ba hàà*, nxãasega ta gha dtcòḿs koe guu a *Nqarim cookg'ai koe* tchàno iise bóòè ka. 25 Si gaas dtcòḿ sa hààraa, i ncẽeska *x'áèan* tc'ãà-cookg'ai ta a tama.

26 Wèéa tu ga dtcòḿs koe guu a Jeso Krestem koe Nqarim di tu cóá tu u khama. 27 Wèéa tu ẽe kò Krestem koe tcguù-tcguuèa hãa tua Kreste ba hạna khama. 28 Me Juta ba kana Gerika ba hãa tite, me qãà ba kana qãà tama ba hãa tite, me kg'áò ba kana dxàes ga sa hãa tite, wèéa tu ga Jeso Krestem koe cúí tu u khama. 29 A ncẽè Krestem di tu kò ii, ne tu nxãaska

* **3:24:** Me nxãakg'aiga síí Kreste ba hàà - kana "a ko Krestem koe úú ta a".

Abrahamam di tu cóá tu u, a tu a ẽe kò nqòòkaguèa hãas x'ais di tu q'õò-kg'ao tu u.

4

1 Méé ra ko sa: ẽe gha ko hàà x'aian q'õòm kò cóá ba ii nem gha hàà kg'amaga qãàm khama ma séèè, ẽetam ga ma wèé zi gúù zi q'õòa hãa igaba. 2 Tchàno-tchanoku-kg'ao xu hẽé naka qõòkagu-kg'ao xu hẽéthẽé dòm̀ q'oo koem hãa, me gha nxãakg'aiga xõòm ka tòóèa hãam x'aè ba síí hàà. 3 Ncẽem dàòm ka ta gatá igaba thẽé, ẽe ta kò cóá ii, ka kò nqõóm di qarian di ta qãà ta a. 4 Igaba ẽem ko x'aè ba cg'oè kam kò Nqari ba Gam dim Cóá ba tséé a úú, khóès ka ábàèa hãa, a x'áèan dòm̀ q'oo koe kg'õèa hãa ba, 5 síím gha ẽe x'áèan dòm̀ q'oo koe hãa ne kgoara ka, nxãasega ta gha *Nqarim di ta* cóá ta ii di qarian hòò ka. 6 Me kò Nqari ba cóá tu u domka Gam ka Cóásem dim Tc'ẽe ba tséé a tcg'òó, Me síí tcáóa ta koe tcãà, a ba a q'aua tcii a ko máá: "Aboè, gatá ka Xõò Tseè," témé. 7 Khama tsi ncẽeska gaicara qãà tama, igaba tsi cóá tsi i, a cóá tsi kò ii ne tsi gataga thẽé Nqarim koe guu a q'õò-kg'ao tsi i.

Paulo ba Galatia ne dis téé-q'oos ka area hãa

8 Kg'aia, ncẽe tu kò Nqari ba c'úùa hãa x'aè ka tu kò gúù zi ncẽe nqárì tama zi di tu qãà tu u. 9 Igaba tu ncẽeska Nqari ba q'ana hãa (i ko gataga qaase, nxàer gha a máá: "Nqarim ka tu q'ãaèa hãa," témé sa), ka tua gha nxãaska ntama ma nqõóm di qarian ncẽe kg'amka, a cgóm̀-cgomsa koe gaicara kạbise? A tseegukaga tua gaicara gaan di qãà kg'oana? 10 C'ẽe cáḿan hẽé, naka nxoean hẽé naka x'aèan hẽé naka kurian hẽéthẽé tu xaèa kg'ónò a ko kõè zi kúrú. 11 Q'áòkagu te tu ko! Eẽr gatu koe kúrúa hãa tséé a ne káà hùi khamaga i ii domka.

12 Tíí qõe ga tuè, còrè tu ur ko a ko máá: Tíí khama méé tu ii, témé, tíí igabar gatu khama ii ke. Cúí cg'ãè ga tu kúrú cgae te tama. 13 Q'ana tu hãa, cgáé-q'oom di kg'amkan domkagar kòo kg'aia qãè tchõàn xgaa-xgaa tu u sa. 14 Eẽta i kò ma tiri tcììan kúrúa bóòa tu di ii, igaba tu kò táá ntcoe te ga hẽé, a xguì te ga hẽé, a kò Nqarim dim moengelem khama ma qãèse hààkagu te, Jeso Krestem khama ma. 15 Gatu di qãè-tcaoa ne *ncẽeska* ndaa? Tíí ga ra gha nxàea tseegukagu a máá, kgoanase i kò ne tu ga tcgáía tu nxọbea tcg'òó, a máá te, témé. 16 A *ncẽeska* ra gáé gatu dim cg'õo-kg'ao ba kúrúsea, ncẽer ko tseeguan bìrí tu u ka?

17 Eẽ xu *tshúù-ntcõa-kg'ao* xua qãèm dàòm ka tcãà-tcaoa máá tu u tama, igaba xu ko qaa sa *sixae cgoa* q'aa-q'aa tu u si i, nxãasega tu gha tcãà-tcaoa máá xu ka. 18 I wèé x'aè ka qãès gúùs koe tcãà-tcaoan qãè e, tíí kò gatu cgoa hãa ne cúí tamase. 19 Tiri tu cóá tu ncàm̀-ncamsa tuè, gatu domkar gaicara ábàn

di thõòan koe hãa, Me gha nxãakg'aiga síí Kreste ba gatu koe kúrúse! 20 Nta ra ko ma tc'ẽe, ncẽeskar ga gatu cgoa hãa sa, a ra a ga kg'ui-q'ooa te kạbi! Gatu kar area hãa khama.

Hagare sa hẽé naka Sarah sa hẽéthẽé e

21 Bìrí te tu, gatu ncẽe x'áèan dòm̀ q'oo koe tu gha hãa sa ko tc'ẽe tu: a x'áèan tu komsana tama? 22 Góásea i hãa a kò máá, Abrahama ba ko cám̀ cóá tsara úúa hãa, me c'ẽe ba qãàs di me e, me c'ẽe ba *gam dis khóès* kgoarasea hãas di me e, téméè. 23 Igabam kò qãàs dim cóá ba cgàam koe guu a ábàè; me kò kgoarasea hãas khóès dim cóá ba nqòòkagukus koe guu a ábàè. 24 Ncẽe zi gúù zia gha x'áís iise séèè: ncẽe sara khóè sara cám̀ sara qáé-xg'ae sara a; c'ẽe sa Sinai dim xàbìm dis x'ái si i, a ko hàà gha qãàn kúrú cóán ábà, si nxãa sa Hagare si i. 25 Si Hagares ncẽe sa Sinai dim xàbìm Arabia dim nqõóm koe hànam dis x'ái si i, a Jerusalema dis x'ái si i; gas di ne cóá ne cgoas xg'ae a qãà si i khama. 26 Igaba tc'amaka hãas Jerusalema sa kgoarasea, a sa a gasá gatá ka xõò si i. 27 Góásea i hãạ khama a ko máá:

“Qãè-tcao, sáá ábà tama si khóè seè,
qãè-tcaoan ka q'au,
sáá ncẽe ábàn di thõòan koe hãa tite si;
ẽe aaguèas khóès di cóá nea
ẽe séèa hãas khóès dian ka kái i khama,”
téméè.

28 *Ncẽes Jerusalema sa gatá ka xõò si i khamaga* tu gatu, tíí qõe ga tuè, Isakam khamaga ma nqòòkagukus di tu cóá tu u. 29 Igaba ẽem x'aèm kam kò ẽe ko cgàam koe guu a ábàèm cóá ba, ẽe Tc'ẽem koe guu a ábàèa ba xgàra; si ko gatà iis gúù sa ncẽe zi cáḿ zi kaga igaba kúrúse. 30 Igaba sa ko *Nqarim dis* Tcgãya sa nta méé? Ncẽetas ko méé a ko máá: “Xhàiagu qãà sa hẽé naka gaas dim cóá ba hẽéthẽé e! Qãàs dim cóá ba cuiskaga ẽe kgoarasea hãas khóès dim cóám cgoa xg'ae naka q'õòa hãa tite ke,” témé. 31 Gaa domka, tíí qõe ga tuè, qãàs di ta cóá ta tama ta a, igaba ta kgoarasea hãas khóès di ta cóá ta a.

Dtcòm̀-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tséé a ne hẽé thẽé e (5–6)

5

Krestem koe kgoarasea hãa ne

1 Kreste ba kò kgoara ta a, nxãasega ta gha kgoarasease hãa ka; gaa domka méé ta nxãaska qarika téé, naka taa qãàn dis joko sa gaicara táá kgoara mááse guu.

2 Komsana! Tíía, Paulo ra ko bìrí tu u a ko máá: q'ãe nqãa-qgai khòoè tu kòo nem Kreste ba gatu koe cúí hùi ga úú tama, témé. 3 A ra a ko wèém khóèm ẽe q'ãe nqãa-qgai khòoèm gha sa

máàsea hãam koe gaicara nxàea tseegukagu, nxãaska méém ẽe i ko x'áèan méés wèé sa kúrú sa. 4 Gatu ncẽe x'áèan *komsaṇa* ka gha tchàno tu iise bóòè tua Krestem koe guu a q'ãea tcg'òóèa; cgómkuan tu cg'áé guua. 5 Tc'ẽem koe ta ko guu a dtcòms koe ta gha tchàno ii dis nqòò sa hãa a qãà khama. 6 Q'ãe nqãa-qgai khòoè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòoè tama sa Jeso Krestem koe cgáé tama, igaba ncàms koe ko tséés dtcòm si i.

7 Qãèse tu kòo qàrò, ka ia dìín xgáè-kg'am tua hãa tseeguan komsana ne? 8 Eẽta iis xgaa-xgaaku sa Gaam ẽe ko tcii tu um koe guu tama. 9 Cg'áré péré gãé-gãe ne ko kái péréan kúrú i gãe. 10 X'aigam koer tcoman úúa hãa, cuiskaga tu c'ẽe dàò ga séèa hãa tite di i; me gha gaam ẽe ko nqùu sa tcãà tu u ba gam dis xgàrase sa xám, díím ga igaba.

11 Igaba, tíí qõe ga tuè, ncẽè xgaa-xgaa ra kòo, a ko máá: q'ãe nqãa-qgai khòoku sa ko qanega qaase, témé ne ra ko kháé nxãaska dùús domka xgàraèa máá? Gatà i kò ii, ne i ga kò xgàus *ka xgaa-xgaan* xg'ore sa ghùi tama. 12 Eẽ ko tcg'ome tcúú tu u xu khóè xu méé xu qõò naka síí q'ãe khòo-kg'aiè sar ko tc'ẽe!

13 Kgoarasea tu gha hãa ka tu tciièa khama, tíí qõe ga tuè; igaba méé tu gatu di kgoarasean táá cgàam di zi tséé zi koe tcãà guu; igaba méé tu ncàmkuan koe guu naka gatu ka c'ẽean tséèa máá. 14 Wèé x'áèa ne ko cúím x'áè-kg'ám koe nxàeè a ko máá: "Tsáá ka c'ẽe ba méé tsi ncàm, ẽe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma," témé khama. 15 Igaba ẽe tu kòo kạáku a ko kạá kg'ooku, ne méé tu q'õése naka tua gha gatu ka c'ẽe ne ka táá cg'õoè guu.

Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe kg'õè sa hẽé naka cgàam di tsééan hẽéthẽé e

16 Igaba ra ko máá: *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka méé tu tcéè tcuìè naka tua cgàam ko tc'ẽe sa táá kúrú guu, témé. 17 Cgàam ko qaa sa ẽem ko *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba qaas cgoa qõòa mááku tama khama, si Tc'ẽem ko qaa sa cgàam dis cgoa qõòa mááku tama; ncẽea ne ko x'ãàku khama, nxãasega tu gha ẽe tu ko tc'ẽe sa táá kúrú ka. 18 Igaba ncẽè *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka tu kò tc'ãà-cookg'aièa hãa ne tu x'áèan dòm q'oo koe hãa tama.

19 Cgàam di tséé ne ko kg'ama bóòse a i a: cg'árà a, naka cg'ãè zi tséé zi hẽé, naka cg'urian hẽé, 20 naka kúrúa mááseèa hãa nqárìan dqọmàn hẽé, naka tsoòan cii hẽé, naka hòrekuan hẽé, naka xg'orean hẽé, naka tauan hẽé, naka xgóàn hẽé, naka cẽèan hẽé, naka kómku taman hẽé, naka dtcõò zi cgoa q'aa-q'aasean hẽé, 21 naka chìikuan hẽé, naka nqàrea hãa ne hẽé, naka qarika kg'áàn hẽé, naka ncẽe zi gúù zi khama ii zi hẽéthẽé e. Ra ko ncẽeska bìría q'ãa-q'ãa tu u, ncẽer kò kg'aia ma q'ãa-q'ãa tua hãa khamaga ma, a ko máá: ẽeta ii zi gúù zi ko kúrú nea cuiskaga Nqarim di x'aian q'õòa hãa tite, témé.

22 Igaba *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di tc'áróa ne ncàm̀ si i, naka
qãè-tcaoan hẽé, naka tòókuan hẽé, naka qáò tcáóan hẽé, naka
qãè tcáóan hẽé, naka qãèan hẽé, naka tcom-tcomsan hẽé,
23 naka tc'aua hãan hẽé, naka qãè qgóósean hẽéthẽé e. Eẽta ii
zi gúù zi koe i x'áèan tséé úú tama. 24 Ne gane ẽe Jeso Krestem
di ne cgàa ba xgàua hãa, naka gaam cgàam di zi xám̀se-q'oo zi
hẽé naka gaam di zi tc'ẽe zi hẽéthẽé cgoa. 25 Ncẽè Tc'ẽem ka ta
kò kg'õèa hãa, ne méé ta Tc'ẽem cgoa qõòa te si i. 26 Táá méé ta
bóòse gúù kana ghą̃aku di ii guu, kana chìiku di ii guu.

6

Wèém khóè ba qãèan kúrúa máá ne

1 Tíí qõe ga tuè, ncẽè c'ẽem khóèm kò cg'ãèan kúrú ka qgóóèa
hãa, ne méé tu gatu ncẽe *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba úúa hãa
tu tc'ausase úúa tcg'òó me. Tsáá igaba méé tsi kòresea hãa
naka tsia táá chìbian koe tcãà guu. 2 Gatu di zi xgàm zi tu
xgàma hùiku, naka tua gha ncẽem dàòm ka Krestem di x'áèan
komsana. 3 A ncẽè c'ẽem khóèm kò tc'ẽea máá, gúù cgáé me
e, ta tc'ẽea hãa, gúù cgáé tama baa igaba, nem ko qàe-qaese
khama. 4 Wèém khóè ba méém gam di tsééan qãèse bóò. Qãè
kò ii nem gha nxãwa koase, c'ẽem khóèm cgoa tòóa xg'aese
tamase. 5 Wèém khóè ba méém gam dis xgàm sa dcẽéa mááses
gúù si i khama.

6 Eẽ ko *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaaè ba méém gam dim
xgaa-xgaa-kg'aom cgoa wèé zi gúù zi qãè zi xg'aea máá.

7 Táá méé tu qàe-qaeè guu: Nqari ba cuiskaga ncọiè tite ke;
wèés gúùs ẽem ko khóè ba xhárà sa, nxãa sam gha gataga thẽé
tcuù khama. 8 Me gha gaam ẽe ko gam di cgàan koe xhárà ba,
gaam cgàam koe ga guu a kọbea cg'õo sa tcuù; igaba gaam ẽe ko
Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guu a xhárà ba gha *Tcom-tcomsam*
Tc'ẽem koe guu a chõò tamas kg'õè sa tcuù khama. 9 Ke hàà
naka ta qãèan kúrú ka táá xhõekaguè guu; kg'anoa hãam x'aèm
ka ta gha tcuù ke, ncẽè kaàn tcáó tama ta kò hãa ne. 10 Gaa
domka, ncẽe ga ta x'aè ba hòòa hãa, ke hàà naka ta wèé khóèan
koe qãèan kúrú, káí-kg'aise ẽe dtcòm̀s dim x'áém di ne koe.

Còo di zi dqàèku zi hẽé naka tsgám̀ku zi hẽéthẽé e

11 Bóò, nta noose kaia hãa góá ner ko tséékagu sa, ncẽer ko
ncẽeska tshàua te cgoa góá máá tu u ka.

12 Gane ẽe ko chùi tu u q'ãe nqãa-qgai khòoè tu gha ka nea ko
cgàam koe qãè-qgóósean cúíga tc'ẽe, nxãasega ne gha Krestem
dis xgàus domka táá xgàraè ka. 13 Gane ẽe q'ãe nqãa-qgai
khòoèa nea gane ka x'áèan qgóóa qari tama khama, igaba ne
ko tc'ẽe gatu méé tu q'ãe nqãa-qgai khòoè sa, nxãasega ne gha
gatu dim cgàam koe dqọm̀se ka. 14 Igaba tíí ka, cuiskagar c'ẽes

gúùs koe dqo̱m̀sea hãa tite, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis xgàus koe cúí oose. Gaas koer guu a nqõó ba xgàua mááèa, ra tíí nqõó ba xgàua mááèa. 15 Q'ãe nqãa-qgai khòoè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòoè tama sa gúù méé tama khama, igabam ko Nqari ba ka̱bas kg'õè sa kúrúa máá ta a*. 16 Tòókuan hẽé naka thõò-xama-máákuan hẽéthẽé méé i gane ẽe ko ncẽem x'áè-kg'áḿ ba xùri ne cgoa hãa, *gane hẽé* naka Nqarim di ne Iseraele ne hẽéthẽé e.

17 Còo dis ka méé i c'ẽe khóè ga táá cg'ãèan kúrúa máá te guu, cgáé-q'ooa te koer Jesom domka xgàrakuan di zi x'ái zi úúa hãa ke.

18 Cgóḿkuan X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu dim tc'ẽem cgoa hãa, tíí qõe ga tuè. Amen.

* **6:15:** ka̱bas kg'õè sa kúrúa máá ta a - Gerika sa ko c'ẽe zi kg'ui zi tséékagu ncẽe ko máá: "ka̱base kúrúèa hãam nqõóm" khama ma, témé zi.

EFESO NE
Paulom dis tcgãya sa Efeso ne koe Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas Efeso di ne khóè nem góá máána hãa sa tc'ãà dis ka ko Nqarim dis tc'ẽes ka kg'ui. Nqari ba kò tc'ẽe, wèés gúùs ẽe nqarikg'ai di sa hẽé naka nqõómkg'ai di sa hẽéthẽé gha Krestem koe xg'ae a cúís gúù sa kúrú sa (1:10). Gatagas ko thẽé Nqarim di ne khóè ne dtcàrà, Gam ko ma tc'ẽe khama ne gha ma xg'ae a Jeso Krestem cgoa cúís gúù sa ii sa.

Tc'ãà di xòèan tcgãyas di koem ko Paulo ba cúí iis ka nxàe, Nqarim Abom kò ma Gam di ne khóè ne ma nxárá tcg'òó sa hẽé, naka ne kò ma Jeso Krestem koe ma chìbia ne qgóóa mááè a kgoaraès ka hẽé, naka Nqarim dis nqòòkagukus ko ma Tcomtcomsam Tc'ẽem ka ma máàkuès ka hẽéthẽé e.

Cám̀ dim xòèm koem ko nxárá-kg'ao ne bìrí, tseeguse méé ne Krestem dis kg'õè sa nqõómkg'ai koe kg'õè sa.

Tãáka zi dàò-kg'áḿ zia ko tséékaguè, a ko x'áí, Nqarim di ne khóè ne ko ma Krestem cgoa xg'ae a cúís gúù sa ii sa: kereke sa tc'áróm khama ii, me Kreste ba Tcúú Me e; a sa a nquum khama ii, Me Kreste ba hukuan dim Nxõá Me e; a sa a séèès kos khóès khama ii, me Kreste ba khóès dim Khóè Me e.

Paulo ba kò káíse Nqarim di cgóm̀kuan Jeso Krestem koe hàna ka kg'ui. Wèé zi gúù zia ko Krestem di x'áàn koe guu a bóòè: Gam di ncàm̀kuan hẽé, naka dàòa-máákuan hẽé, naka chìbian di qgóóa-máákuan hẽé, naka cgóm̀kuan hẽé, naka q'ano-q'anokuan hẽéthẽé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- kereke sa Krestem dim tc'áró me e, Me Kreste ba Tcúú Me e
- Krestem di zi qguù zi
- (tc'áróm di) kai-q'ooa ne
- Nqarim dis tc'ẽe sa
- tòókua ne
- cúís gúù sa ii

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Kreste ba hẽé naka kereke sa hẽéthẽé e *(1–3)*
- Kabas kg'õè sa Krestem koe *(4–6)*

Kreste ba hẽé naka kereke sa hẽéthẽé e (1–3)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ẽea khama.

Efeso koe hãa ne tcom-tcomsa, a Jeso Krestem koe dtcòm̀a hãa ner ko *ncẽes tcgã̀ya sa* góá máá, a ko máá:

2 Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóm̀kuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Krestem koe guua ts'ee-ts'eekg'aikua ne

3 Dqọm̀mè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xõò ba, ncẽe kò Krestem koe guu a nqarikg'ai koe hàna zi qgáì zi di ts'ee-ts'eekg'aikuan Tc'ẽem di wèé cgoa ts'ee-ts'eekg'ai taa ba. 4 Nqõóm kúrúè tamas cookg'ai koem kò Gam koe guu a nxárá tcg'òóa mááse ta a khama, tcom-tcomsa ta gha, a tcgáí q'ooa ba koe káà chìbi ii ka. 5 Ncàm̀kuan cgoam kò bóòa tcg'òó a nxàea hãa, Jeso Krestem koe ta gha guu a Gaam di ta cóá ta ii sa, ẽem kò ma tc'ẽea hãa a ma ncàm̀a hãa khama, 6 nxãasega ta gha x'áàko cgóm̀kuan Gam di dqọm̀ ka, ncẽem *Gam dim Cóám* ncàm̀am hãam koe kgoarasea hãase máà taa a. 7 Krestem koe ta chìbian di qgóóa-máákuan dis kgoarase sa úúa. Gam di cgóm̀kuan dis qguùs koem guu a Gam di c'áòan cgoa x'ámá tcg'òó ta a hãa khama. 8 Cgóm̀kuan ncẽem tchààse máà taa hãa a, wèé tc'ẽean Gam di cgoa hẽé naka bóòa q'ãan cgoa hẽéthẽé e. 9 Nqari ba kò Gam di zi tc'ẽe zi chóm̀sea hãa zi q'ãa-q'ãa ta a, ẽem kò ma *Krestem* koe guu a ncàm̀a hãa khama ma: 10 Eẽm Nqari ba nxárá tcg'òóa hãam x'aèm kam gha wèé zi gúù zi Krestem koe xg'ae-xg'ae a cúís gúù sa kúrú ka, wèés gúùs ẽe nqarikg'ai di sa hẽé naka nqõómkg'ai di sa hẽéthẽé e. 11 Nqari ba nxárá tcg'òó taa, Krestem koe ta gha Gaam di ta ii ka, ẽem kò ma bìrísea hãa khama, wèé zi gúù zim kò Gaam ko ma tc'ẽe khama hẽé naka Me ko ma bóòa tcg'òó zi khama hẽéthẽé ma kúrú khama, 12 nxãasega ta gha Gaam di x'áàn dqọm̀ ka, gatá ncẽe kò *nqòòkaguèa hãam* Krestem koe tc'ãà a nqòòan úúa hãa ta.

13 Gatu igaba tu Krestem koe hãa, ẽe tu kò tseeguan dim kg'uim, ncẽe qãè tchõàn gatu di kgoarakuan di ba ko kóḿ ka. Gam koe dtcòm̀an ka tu kò Gaam di tu ii dis x'ái sa tòó cgaeè, nqòòkaguèa hãam Tc'ẽem Tcom-tcomsa ba. 14 Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba x'ái Me e, nqòòkaguèa hãa gúùan gha tseeguan kaga hàà sa. Gaam x'aèm kaga ta gha kgoarakuan cg'oèase hòò, nxãasega ta gha Gam di x'áàn dqọm̀ ka.

Paulo ba ko Efeso ne còrèa máá

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

15 Ra ko ncẽes gúùs domka còrèa máá tu u. X'aigam Jesom
koe dtcòm̀an gatu di kar kóḿa hãa, naka wèé khóèan tcom-
tcomsa koe tu úúa hãa ncàm̀kuan ka hẽéthẽé e. 16 Gaa domkar
gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máán chõòkagu tama, a ko
tiri còrèan koe tc'ẽe-tc'ẽese tu u. 17 Nqarim gatá dim X'aigam
Jeso Krestem di ba, x'áàn ka Xõò bar ko dtcàrà, bóòa q'ãan
dim Tc'ẽe bam gha máà tu u sa, Me nxãasega *Nqarim di zi*
gúù zi xgòre-kg'aia máá tu u, tu qãèse q'ãa Me ka. 18 *Còrèr ko,*
tcáóa tu gha x'áàkaguè, tu nxãasega q'ãa, dùútsa nqòòs koem tcii
tua hãa sa hẽé, naka Gam dis qguùs x'áàko sa nta noose kaia
hãa sa hẽéthẽé e, ncẽe tcom-tcomsa ne khóè ne Gam di nem
nqòòkagua hãa sa. 19 *Gatagar ko còrè, q'ãa tu gha* nta noose i
Gam di qarian gatá ncẽe ko dtcòm̀ ta koe kaia, a nxáráè tite
sa. Gam di qarian ncẽe ko kaia qarian cgoa tséé e, 20 qarian
ẽem kò Krestem koe tséékagua hãa a, ẽem kò x'ooan koe ghùi
Me, a nqarikg'ai koe kg'áòm x'õàm Gam dim xòè koe ntcòo Me
ka. 21 *Nqari ba gaa koe* wèé ne khóè ne ntcõó-q'ooga ne hẽé,
naka x'aigan hẽé, naka tc'ãà-cookg'aian hẽé naka wèé qarian
hẽé, naka wèé zi cg'õè zi hẽéthẽé tc'amkg'ai koe ntcòo Mea,
ncẽem nqõóm koe cúí tamase, igaba ncẽe ko hààm nqõóm koe
ga hẽéthẽé e. 22 Nqari ba wèé zi gúù zi *Krestem di* nqàrèan ka
nqãaka tòóa, *a kerekes dim tc'ãà-cookg'ai ba kúrú Mea,* Me wèé zi
gúù zi *tc'ãà-cookg'aia hãa*. Ncẽem dàòm kam kerekes dim Tcúú
Me e, 23 ncẽe Gam di tc'áró ii sa. Si Gam cgoa cg'oè-cg'oeèa hãa,
Gaam ncẽe ko wèé ne khóè ne wèé gúùan cgoa cg'oè-cg'oe ba.

2

Chìbian koe ta kò hãa a x'óóa hãa, igabagam kò Nqari ba
Krestem koe kg'õèkagu ta a

1-2 C'ẽe x'aè ka tu kò x'óóa hãa, gatu di cg'ãè cauan hẽé naka
chìbian hẽéthẽé koe tu kò hãa ka, a tu a kòo cg'ãèm dàòm koe
kg'õè, ncẽem nqõóm di ne khóè ne khama ma, a kò tc'ãá-q'oo
dim tc'ãà-cookg'aim di qarian dòm̀ q'oo koe hãa, tc'ẽem ncẽe ko
ncẽeska khóè ne ẽe Nqari ba kóḿ tama ne koe tséé ba. 3 Gataga
ta kò wèéa ta ga gane khama ii, a kòo gatá di cgàan ko tc'ẽe sa
xùri, a kòo cgàa ba hẽé naka tc'ẽean hẽéthẽé ko tc'ẽe zi gúù zi
kúrú, a kò gatà iim dàòm ka ncìísega kg'õèa ta q'oo koe *Nqarim*
ka xgóà-cgaekuan tééa máána hãa ta khóè ta a, c'ẽe ne khóè ne
khamaga ma.

4-5 Igabagam kò Nqari ba Gam dis ncàm̀kus kaias cgoa ncàm̀
ta a, a kò cg'ãè cau ta ii a x'óóa hãa koe Krestem cgoa xg'ae
a kg'õèkagu ta a. A kò ncẽes gúù sa thõo-xama-máákuan kam
cg'oè cgaeèa hãa domka kúrú. Cgóm̀kuan domka tu kgoaraèa!
6 A ba a kò Gam cgoa xg'ae a *x'ooan koe* ghùi ta a, a kúrú ta
a, ta kò Gam cgoa xg'ae a nqarikg'ai di zi qgái zi koe ntcõó,

Jeso Krestem koe. 7 Nxãasegam gha hààko zi x'aè zi ka Gam di cgóm̀kuan dis qguùs nxárá chõòè tite sa x'ái ka, ncẽem kò Jeso Krestem koe guu a Gam di qãèan koe máà ta a sa. 8 Dtcòm̀an koe tu guu a cgóm̀kuan domka kgoaraèa khama, si ncẽe sa gatu koe guu tama, a Nqarim dis aba si i, 9 a gatu di tséé-q'ooan koe guu tama, nxãasega i gha táá cúí khóè ga dqo m̗se ka. 10 Nqarim tshàu ka ta kúrúèa khama, a Jeso Krestem koe kúrúèa, qãè tsééan ta gha kúrú ka, ncẽem kò Nqari ba nxãakamaga kg'ónòa tòóa a, gaan q'oo koe ta gha qõò ka.

Krestem koe cúís gúù sa kúrúa ne

11 Gatu ncẽe tãá zi qhàò zi di iise ábàèa* tu cgoar ko kg'ui. *Juta* ne kò q'ãe nqãa-qgai khòoè, ncẽe khóèm ko tshàua ba cgoa cgáé-q'ooa ba koe kúrús gúù sa, a ne a ko nxãaska ‘q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne’ ta ma tciise, igabaga tu ko gatu ‘q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ne’ ta ma tciiè. Ke méé tu tc'ẽe-tc'ẽese, 12 ẽe x'aè ka tu kò Kreste ba úú tama sa, a tu a kò Iseraele di ne khóè ne ka tãá nqõó di tu khóè tu u, a kò qáé-xg'aes nqòòkagukuan dis koe c'úùsea tu khóè tu u, a tu a kò nqòòan ga úú tama, a kò nqõómkg'ai koe Nqari úú tama. 13 Igaba tu ncẽeska gatu ẽe kò nqúù ii tu, Jeso Krestem koe, cúùse óáèa hãa, Krestem di c'áòan ka. 14 *Kreste ba* gatá dim tòóku Me e khama, ncẽe kúrú ta a ta cúí ii ba, cám̀ xg'ae sara a kò ii igaba, a ba a hòrekuan dim xhàrom q'aa-q'aa ta a kòo ba xg'aekua ta koe khõá hãa. Gam di cgàan koem kò 15 *Juta ne di* x'áèan hẽé, naka gaan di x'áè-kg'áḿan hẽé naka dqàè-kg'aman hẽéthẽé cg'õo, a cúím tc'áróm kaba ba Gam koe kúrú, cám̀ tc'áróan téé-q'oo koe, tòóku sa kúrúan ka. 16 Xgàus koe x'óóan Gam di kam kò wèé sara qhàò sara cúím tc'áróm koe Nqarim cgoa tòókukagu, a kò gane di hòrekuan gaas xgàus cgoa ga cg'õo. 17 Me kò hàà tòókuan di qãè tchõàn xgaa-xgaa: gatu ẽe kò nqúù ii tu koe hẽé, naka gane ẽe cúù ne koe hẽéthẽé e. 18 Gam koe ta ko guu a wèéa ta ga cúím Tc'ẽem cgoa kgoarasease Abom koe síí khama.

19 Khama tu ncẽeska tãá za guua kana c'úùsea hãa tu khóè tu tama tu u, igaba tu ncẽeska ẽe tcom-tcomsa ne cgoa cúím nqõóm di tu khóè tu u, a tu a gataga Nqarim dim nquum di tu x'ãè-kg'ao tu u. 20 Gaam nquum dis tshoa-tshoase-q'oo sa x'áè úú-kg'ao xu hẽé naka porofiti xu hẽéthẽé ka kúrúèa hãa, Me Jeso Kreste ba nquum huku dim nxo q́á Me e. 21 Gam koem ko wèém nquu ba qgóóa xg'ae a kaikaguè, a ba a gha nxãasega X'aigam koe tcom-tcomsam tempele ba ii. 22 Gam koe tu ko gatu igaba *c'ẽe ne dtcòm̀-kg'ao ne cgoa* tshàoa xg'aeè, nxãasega tu gha Tc'ẽem koe guu a Nqarim gha x'ãèm qgáì ba ii ka.

* **2:11:** ábàèa - Gerika sa ko máá: “cgàam koe,” témé.

3

Paulo ba ko tãá zi qhàò zi koe Krestem ka xgaa-xgaa

1 Ncẽes gúùs domkar kò tíía Paulo ra, Jeso Krestem domka qáéèa hãa ra, gatu tãá zi qhàò zi di tu domka ra... *ko máá:*
2 Nqarim máà tea hãas tséés cgóm̀kuan xgaa-xgaa dis ka tu gáé kóḿa hãa, *ra gha gaa cgóm̀kuan* gatu koe *tséékagu*. 3 Nqari ba kò Gam dis tchõàs chóm̀sea hãa sa x'áí tea hãa, ra kò gaas ka kg'aia xòm̀se góá máá tua hãa. 4 Eẽ tu kòo ncẽer tíí góá hãas gúù sa nxárá ne tu gha q'ãa, Krestem dis tchõàs chóm̀sea hãa sar q'ana hãa sa. 5 Ncẽe nqáéa zi x'aè zi kas kò cúím khóèm ga ba q'ãa-q'ãaè tama, igabam ncẽeska *Nqari ba* Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guu a Gam di xu tcom-tcomsa xu x'áè úú-kg'ao xu hẽé, naka porofiti xu hẽéthẽé koe x'áí sia hãa. 6 *Si ncẽes tchõàs chóm̀sea hãa sa ncẽe si i:* Jeso Krestem koe ne kò tãá zi qhàò zi di ne qãè tchõàn koe guu a *Juta ne* cgoa xg'ae a Nqarim di zi gúù zi di ne q'õò-kg'ao ne kúrúèa, a hàà gane cgoa xg'ae a cúím tc'áró ba kúrú, a ne a kò *Nqarim nxàea hãas* nqòòkaguku sa gane cgoa xg'aea máá.

7 Nqarim di qarian di tséé-kg'áḿan koem kò guu a Gam di cgóm̀kuan máà te, ncẽes tchõàs qãès dim tséé-kg'ao bar gha kúrú di i. 8 Wèé ne ẽe tcom-tcomsa ne kar nqãaka hãas téé-q'oos di ra a, igabar ncẽe cgóm̀kuan máàèa hãa, tãá zi qhàò zi di ne koer gha Krestem di zi qguù zi ncẽe nxárá chõòè tite zi di qãè tchõàn xgaa-xgaa ka, 9 a wèé ne khóè ne q'ãa-q'ãa, Nqarim ko ma Gam dis tchõàs chóm̀sea hãa sa ma qõòkagu sa. Nqarim ncẽe wèé zi gúù zi kúrúa hãa ba kò ncẽes gúù sa kúrú si kuri xu kuri xu táá q'ãase, 10 nxãasegam gha *Nqari ba* ncẽem kámám ka kerekes koe guu a bóòse tamam nqõóm* di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽé naka qarian hẽéthẽé koe, Gam di q'ãan di tc'ẽean kúrú i q'ãase ka - *Gam di q'ãan di tc'ẽean ncẽe ko* kái zi tãáka zi dào zi ka x'áíse e. 11 Nqõóm kúrúè tamas cookg'ai koem kò ma tc'ẽea hãa khamam kò ma Nqari ba Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe guu a ncẽes gúù sa kúrú. 12 Gam domka ta gha Gam koe dtcòm̀s koe guu a kgoarasease Nqarim hàna koe tcãà, tcoman úúa hãase. 13 Gaa domkar ko dtcàrà tu u, táá tu gha xgàrasean tiri ka xhõen-tcáó sa; gatu domkar ko kúrú u, qãè-tcao tu gha máá a ka.†

Paulo ba ko gaia Efeso ne còrèa máá

14 Gaa domkar ko *gatá ka* Xõòm cookg'ai koe qúrùa te cgoa qám̀se, 15 ncẽe nqarikg'ai hẽé naka nqõómkg'ai hẽéthẽé di zi

* **3:10:** bóòse tamam nqõóm - Gerika sa ko máá: "nqarikg'ai di zi *qgái zi*," igabam ko ncẽem kg'ui ba Nqarim di x'ãè-q'oo ka kg'ui tama, domkam ko "bóòse tamam nqõó ba" ta ma ma góáè. Gataga thẽé 6:12 ba bóò. † **3:13:** qãè-tcaoa tu gha máá a - Gerika sa ko máá: "gatu di x'áà a," témé.

qhàò zi wèé zi cg'õèan máàna hãa ba. 16 Ncẽem ko ma x'áàkos qguù sa úúa khamar ko ma *còrè Me,* Gam dim Tc'ẽem koem gha guu a tcáóa tu q'oo koe qari-qari tu u sa. 17 *Ra ko gataga còrè,* Krestem gha dtcòm̀an koe guu a gatu di tcáóan koe x'ãè sa, nakas gha ncàm̀ku sa gatu dis tọbe sa hẽé naka tshoa-tshoase-q'oo sa hẽéthẽé ii sa. 18 *Còrèr ko,* qarian méé tu úú naka nxãasega wèé ne ẽe tcom-tcomsa ii ne cgoa Krestem di ncàm̀kuan di tc'ãò-tc'ãoan bóòa q'ãa sa: gaan di tchàà-q'ooan hẽé, qáò-q'ooan hẽé, naka qàm-q'ooan hẽéthẽé e, 19 nxãasega tu gha ncàm̀kuan ncẽe q'ãa sa nqáéa hãa q'ãa ka. *Ncẽe zi gúù zi kar ko còrè,* nxãasega tu gha wèé cg'oè-q'ooan Nqarim di cg'oèan di ka cg'oè-cg'oeè ka.

20 Qaria nem úúa, wèés ẽe ta ko dtcàrà kana tc'ẽe-tc'ẽese sam gha kaisase tc'amaka nqáéa hãase kúrú di i, ncẽe ko gatá koe tséé qarian koe guu a. 21 Kerekes koe hẽé naka Jeso Krestem koe hẽéthẽé méém dqọm̀mè, wèé zi qhàò zi *khóè ne di zi ko ma xùriku khama,* chõò tamase. Amen.

Kạbas kg'õè sa Krestem koe (4–6)

4

Krestem dim tc'áróm koe cúís gúù sa kúrúa ne

1 Gaa domkar ko tíí, ẽe X'aigam domka qáéèa ra dtcàrà tu u, qãèse tu gha kg'õè sa, ẽem Nqari ba tcii tua hãas kg'õè sa kg'anoa hãas kg'õè sa. 2 Wèé x'aè ka méé tu cg'áré-cg'arese, naka tua qãè tu khóè tu ii, qáò tcáó tu, ncàm̀kuan cgoa qgóókua hãa tu, 3 qáé-xg'aes tòókuan dis koe ko guu a wèé qaria tu cgoa Tc'ẽem koe cúí ii sa qgóóa qari tu. 4 Cúím tc'áró ba hãa, me cúím Tc'ẽe ba hãa, ẽe tu kò ma gataga cúís nqòòs koe ma tciièa hãa khama, ẽem kò Nqari ba tcii tua hãa ka. 5 Me cúím X'aiga ba hãa, si cúís dtcòm̀ sa hãa, si cúís tcguù-tcguuku sa hãa, 6 cúím Nqari ba hãa, wèéa *ta* dim Xõò ba, wèé zi gúù zi ka tc'amaka hãa ba, wèé za ga hẽé, naka wèéan koe ga hẽéthẽé e.

7 Igabaga ta wèéa ta ga aba sa máàèa, eem Kreste ba Gam dis tc'ãò-tc'ãos koe guu a q'aa-q'aa máá taa hãa sa. 8 Gaa domka i ko máá:

“Eẽm xg'ao ko tc'amaka qaò
kam xg'ao Gam di xu cg'õo-kg'ao xu qáé
a ba a kò khóè ne aban máà,”
téméè.

9 Ncẽe i ko máá: “Xg'aom tc'amaka qaò,” téméè ka sa ko dùú sa nxàeè? Kg'aikam kò nqãaka hàna xu qgáì xu nqõóm di xu koe xõana hãa sa ko nxàeè. 10 Eẽ kò xõana hãa ba kò Gam ga Me e, ncẽe kò wèé nqarikg'aian ka tc'amaka qaòa hãa ba, nxãasegam gha wèé gúùan cg'oè-cg'oe ka. 11 Aba zi ẽem kò tcg'òóa hãa zia

kò c'ẽe xu gha x'áè úú-kg'ao xu ii, xu c'ẽe xu porofiti xu ii, xu c'ẽe xu qãè tchõàn di xu tsa̱i-tsa̱i-kg'ao xu ii, xu c'ẽe xu xg'ae zi di xu kòre-kg'ao xu hẽé naka xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé ii di zi ii. 12 A kò ncẽem dàòm ka tcom-tcomsa ne khóè ne kúrú ne *Nqari ba hẽé naka c'ẽe ne hẽéthẽé* tsééa máán kg'ónòsea máána hãa, nxãasegam gha Krestem dim tc'áró ba kaikaguè ka, 13 ta nxãakg'aiga síí wèéa ta ga dtcòm̀s koe cúís gúù sa kúrú, a kaia ta khóè ta ii, Nqarim dim Cóá ba q'ana hãa ta, nxãasega ta gha cg'oèa hãas tc'ãò-tc'ãos Krestem dis téé-q'oos dis koe síí ka. 14 Nxãasega ta gha táá cg'áré cóán khama ii, a tshàan di qhonèan ka wèé za xàbùèa te ka, naka táá wèés xgaa-xgaas di tc'ãán ka wèé za dqòm̀mèa te guu. Khóèan di zi kàa-kg'áḿ zi hẽé naka hoà̱kaguko zi dào zi hẽéthẽé cgoa ne ko tsa̱ákagu tu u, a ko qãèm dàòm koe tcg'òó tu u. 15 Hààn ta táá gatà ii guu, gabà méé ta ncàm̀kuan cgoa tseeguan nxàe, naka ta nxãasega kai naka wèé zi gúù zi koe Gam khama ii, Krestem ncẽe Tcúú ii ba. 16 Gam koe i ko guu a wèé tc'áróan kai, i ko wèé xòèan cgáé-q'oom di qõòa xg'ae a q'amku-q'oo zi koe qarika qgóóku. Ẽẽm ko wèém xòèm cgáé-q'oom di ba ma gam dis tséé sa cúía kúrú khamam ko ma cgáé-q'oo ba kai, a ko ncàm̀kuan koe tshàoa ghùise.

Ka̱bas kg'õè sa Krestem koe

17 Gaa domkar ko wèé tcáóa te cgoa ncẽe gúùan X'aigam cookg'ai koe bìrí tu u a ko máá: Táá méé tu tãá zi qhào zi di ne khóè ne dis kg'õè sa kg'õè guu, ncẽe cg'ãa-cg'anasea tc'ẽean úúa ne. 18 Gane di komsana taman hẽé naka gane di tc'irì-tc'irisean hẽéthẽé domka ne ntcùú-ntcuu tcáóèa, a ne a Nqarim dis kg'õès cgoa qõòa mááku tama. 19 Sau-cgaean di tc'ẽe ne úú tama, a ne a qgóóse tamas koe máàsea hãa, wèé gúùan cg'ãè ne gha nxãasega kúrú ka, a ko wèé x'aè ka ncẽe gúùan qaara mááse.

20 Igaba tu kò gatu ncẽeta iim dàòm ka táá Kreste ba xgaa-xgaase. 21 Tseeguan kaga tu Gam ka kóḿaa hãa, a Gam ka xgaa-xgaaèa hãa, tseegua ne Jesom koe hãa khama. 22 Ncìí cauan gatu dis kg'õès kg'aiakas di méé tu aagu, ncóó-kg'áḿ zi ncẽe ko hoà̱kagu tu u zi ka ko cg'ãè-cg'ãeè e. 23 Naka i gatu di tc'ẽean hẽé naka tcáóan hẽéthẽé ka̱ba-ka̱baè, 24 naka tu ka̱base hã̱a, Nqarim dis iis khama ma, tseeguan di tchànoan koe hẽé naka q'anoan koe hẽéthẽé e.

25 Gaa domka méé tu nxãaska gatu di tshúù-ntcõan aagu nakam wèém khóè ba gam ka c'ẽem cgoa tseeguan kg'ui, wèéa ta ga cúím tc'áróm di ta a ke. 26 Xgóà tsi kò hãa ne táá tsari xgóàn hẽé naka i chìbian koe tcãà tsi guu. Táá wèém cáḿ ba xgóà hãa naka i síí dqòa guu. 27 Táá dxãwa ba kòm̀ máà guu. 28 Eẽ ko ts'ãàm khóè ba méém táá gaicara ts'ãà guu, igabaga

méém tséé naka baa qãè gúùan tshàua ba cgoa kúrúa mááse, naka baa gha nxãasega ẽe gha ko hùian qaa ne c'ẽe gúùan máà.
29 Táá cg'ãè kg'uian hẽé naka i kg'áḿa tu koe tcg'oa guu, igaba méé i qãè kg'uian cúí ii, ncẽe ko tshàoa ghùi tu u, a ko c'ẽe ne qaaseko *gúùan* máà a, nxãasegas gha ẽe tu ko kg'ui sa ẽe ko kóḿ si ne qãèan kúrúa máá ka. 30 Táá méé tu Tcom-tcomsam Tc'ẽem Nqarim di ba thõò-xám̀kagu guu, ncẽe tu kò q'õòkuan dis x'ái sa Gam ka tòó cgaeè ba, nxãakg'aigam gha síí kgoarakuan dim cáḿ ba hàà di sa. 31 Cg'ãè tcáóan hẽé naka qão-qão-tcáókuan hẽé naka xgóà-cgaekuan hẽé naka q'au-kg'aikuan hẽé naka cóèkuan hẽéthẽé méé i gatu koe kaà, naka hòrekuan di zi tc'ẽe zi cg'ãè zi hẽéthẽé e. 32 Igaba méé tu gatu ka c'ẽean koe qãè tu ii, naka tua gatu ka c'ẽe ne tcáóa tu xgobekg'ama máá, naka qgóóa máá tsáá ka c'ẽe ba chìbia ba, ẽem ma Nqari ba ma Krestem koe chìbia tu ma qgóóa máá tua hãa khama.

5

X'áàm koe kg'õèa ne

1 Ke méé tu Nqarim di tu serè-kg'ao tu ii, ncàm̀-ncamsa tu cóá tu iise, 2 naka tua ncàm̀kuan cgoa kg'õè, ncẽem ma Kreste ba ma ncàm̀ taa hãa khama ma, a ba a kg'õèan Gam di máàna hãa gatá domka, qãè hm̀m̀s dàòa-máákus iise, a ba a qhàea-mááku Me e, Nqarim koe.
3 Igaba méé i táá gatu xg'aeku koe cg'áràn kóḿse guu, kana c'ẽe cg'uri ga igaba, kana ncóókuan ga igaba, gatà iis kg'õè sa tcom-tcomsa ne kg'anoa hãa ke. 4 Cg'ãè cauan ga igaba kana káà hùi kg'uian ga igaba, kana tshúù kg'uian ga igaba, ncẽe qaase tama a, igaba méé i qãè-tcaoa máákuan hãa. 5 Ncẽean méé tu q'ãas gúù si i khama: dìím wèém ẽe ko cg'áràn kúrú ba, kana q'ano tama ba, kana ẽe ko c'ẽe ba ncóó ba (ncẽe kúrúa mááseèa nqárìan ko dqǫm̀ ba) hẽéthẽéa cuiskaga nqòòkaguèa hãa gúùan hòò tite, x'aian Krestem di hẽé naka Nqarim di hẽéthẽé koe.
6 Táá hẽé naka i c'ẽe khóè ga qàe-qae tu u guu, káà hùi kg'uian cgoa, ncẽes gúùs domka i ko Nqarim di xgóàn ẽe komsana Me tama ne hàà cgae ke. 7 Ke nxãaska gane cgoa táá xg'ae guu.
8 C'ẽe x'aè ka tu kò ntcùúan di tu u, igaba tu ncẽeska X'aigam koe x'áàn di tu u, ke méé tu x'áàn di tu cóá tu iise kg'õè. 9 X'áàm di tc'õoa ne ko hòòè wèés ẽe qãès koe naka wèés ẽe tchànos koe hẽé naka ẽe tseegus koe hẽéthẽé e khama. 10 Kúrú naka bóò dùú sa ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa. 11 Káà tc'õo tsééan, ntcùúan-q'oo di méé tu tchõà úú cgoa guu, igaba méé tu cg'ãè e sa x'ái. 12 Gúù zi ẽe ne ko chóm̀sease kúrú zi ka kg'uian igaba

i sau-sauga a khama. 13 Igaba wèés gúùs ẽe ko x'áàn cgoa x'áà-x'aaè sa ko bóòse, 14 wèés gúùs ẽe ko bóòse sa x'áàn *di tséé* e khama. Gaa domkaga i ko máá:
“Kókò, tc'om-kg'ao tseè,
naka tẽe x'ooan koe,
nakam gha Kreste ba x'áà-x'aa tsi,”
téméè.
15 Ke méé tu qãèse bóò, nta tu ko ma kg'õè sa, táá káà tc'ẽe ne khóè ne khama ma kg'õè guu, igaba tc'ẽega khóè khama ma. 16 Qãèse wèém x'aè ba tséékagu, cáḿ zia cg'ãè zi i ke. 17 Gaa domka méé tu táá káà-tc'ẽekaguse guu, igaba kúrú naka X'aigam *Nqarim* dis tc'ẽe sa dùú si i sa q'ãa. 18 Táá gõéan ka nqàrekaguè guu, nxãaska tu q'ãa tama dùú sa tu ko kúrú sa ke, igaba méé tu Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè-cg'oeè, 19 naka pesalema zi ka gatu ka c'ẽea ne cgoa kg'ui, ciian cgoa hẽé naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem di ciian cgoa hẽéthẽé e, naka tua nxáè naka tcáóa tu koe X'aigam *Nqari* ba ciian kúrúa máá. 20 Wèé x'aè ka, wèé zi gúù zi koe Nqarim Abo ba qãè-tcaoa máá, gatá dim X'aigam Jeso Krestem cg'õè koe.

Khóè zi hẽé naka khóè xu hẽéthẽé e
21 Krestem di q'áòan domka tsáá ka c'ẽe ba máàse.
22 Khóè saoè, gasao di xu khóè xu koe máàse, ncẽe sao ko X'aigam *Nqarim* ka hẽé khama. 23 Khóè ba khóès dim tcúú me e, ncẽem Kreste ba ma gataga Tcúú ba hẽé naka Kgoara-kg'ao ba hẽéthẽé ii khama, Gam dis kerekes ncẽe tc'áróa ba iis koe. 24 Ncẽes kereke sa ma Krestem koe máàsea hãa khamaga méé zi khóè zi gataga thẽé wèé gúùan koe gazi di xu khóè xu koe máàse.
25 Khóè xaoè, gaxao di zi khóè zi méé xao ncàm̀, ncẽem ma Kreste ba ma kereke sa ma ncàm̀a hãa khama, a Gam di kg'õèan gas domka máàna hãa, 26 nxãasegam gha kúrú si si tcom-tcomsa ii ka, a ba a kò tshàan cgoa xg'aà si, Gam dim kg'uim cgoa, 27 nxãasegam gha x'áàkos kereke sa úú ka, cg'uri úú tama sa, kana nqa̱ia hãa tama sa, kana c'ẽe gúù gatà ii igaba. Igaba méés tcom-tcomsa ii, naka cúí chìbi ga úú tama. 28 Gaam dàòm cúím ka méé xu khóè xu gaxu di zi khóè zi ncàm̀, gaxu di tc'áróan khamaga ma. Khóèm ncẽe gam dis khóè sa ncàm̀a hãa ba ncàm̀sea. 29 Gatá ka cúím ga ba qanega gam dim cgáé-q'oo ba hòrea hãa ta ga hãa, igabam ko tc'õókagu me, a ko gataga kòre me, ncẽem ko Kreste ba ma kerekes ka hẽé khama. 30 Wèéa ta ga Gam dim tc'áróm di ta xòè ta a khama. 31 Ncẽem dàòm kam gha khóè ba gam ka xõò ba hẽé naka xõò sa hẽéthẽé guu, a ba a gha gam dis khóès cgoa cúí ii, khara gha gakhara cáḿ khara cúím cgàa ba kúrú. 32 Ncẽes kàas chóm̀sea sa kaisa si i, igabar ko Kreste ba hẽé naka kereke sa hẽéthẽé ka kg'ui.

33 Gatà i ii igaba méém wèém khóè ba gam dis khóè sa ncàm̀, ẽem ma ncàm̀sea hãa khamaga ma, nakas wèés khóè sa gataga gas dim khóè ba tcom.

6

Cóán hẽé naka xõò ga ne hẽéthẽé e

1 Cóá tuè, X'aigam *Nqarim* koe gatu ka xõò ga ne komsana, ncẽe sa tchànos gúù si i ke. 2 Saò ba hẽé naka saò sa hẽéthẽé khara tcom (ncẽea tc'ãà dim x'áè-kg'áḿ ga me e nqòòkagukus cgoa *ncẽe ko máá:*) 3 "naka i gha nxãasega wèéan ga qãèse qõòa máá tsi naka tsi gha nqõómkg'ai koe qáòse kg'õè," témé ba.

4 Cóán ka xõò ga xaoè, gaxao di cóán táá kúrú naka i xgóà guu, igaba kaikagu u dqàè e kose naka X'aigam *Nqarim* di x'áèan koe hẽéthẽé e.

Qãàn hẽé naka x'aigan hẽéthẽé e

5 Qãà tuè, gatu di x'aigan nqõómkg'ai di komsana, q'áòan hẽé naka cgùruan hẽéthẽé cgoa, cúí tcáóa tu cgoa, ẽe tu ga ko Krestem ka hẽé khamaga ma. 6 Tcgáí cgoa tu kò bóòè ne cúí ka tamase, qãè-tcaokagu ne tu gha ka, igaba qãà tu Krestem di tu iise, Nqarim dis tc'ẽe sa ko tcáóa tu koe guu a kúrúse. 7 T'õè tcáóan cgoa tsééa tu kúrú, ncẽe tu ga ko ma X'aigam *Nqari* ba ma kúrúa máá a khama, khóèm ka tamase. 8 Q'ãa méé tu qãès gúùs ẽem ko c'ẽem khóè ba kúrús kam gha X'aigam *Nqarim* ka kạ̀bi mááè sa, qãàm ga ii, kana qãà tama baa ga ii igaba.

9 Gaxao x'aiga xaoè, gane koe gataga hẽé, naka xgáèkuan tòóa dìbi, q'ana hãase X'aigam gane di, a gataga gatu di ba nqarikg'ai koe hàna sa, ncẽe tãákase khóèan qgóó tama ba.

Cg'ãè qarian cgoa x'ãàkua ne

10 Còo dis ka, X'aigam *Nqarim* koe méé tu qari ii naka Gam di qarian kaisa koe hẽéthẽé e. 11 Nqarim máà ta a zi qgáí zi xgáèa mááse di zi wèé zi méé tu hạ̃a, naka tua gha nxãasega dxãwam di zi qàe-qaeku zi cg'ãè zi koe tééa mááse. 12 Cgàa ba hẽé naka c'áò ba hẽéthẽé cgoa ta x'ãàku tama, a ta a ko x'aiga xu hẽé, naka qarian hẽé, naka tc'ãà-cookg'ai xu ntcùúan dim nqõóm di xu hẽé, naka cg'ãè tc'ẽean di qarian bóòse tamam nqõóm* di hẽéthẽé cgoa x'ãàku khama. 13 Ke méé tu nxãaska Nqarim máà ta a qgáían xgáèa máásean di wèé ga séè naka hạ̃a, naka tua gha nxãasega cg'ãèm cáḿ ka xgáèa mááse, naka tua gha wèé gúù ga kúrúa hãase tééa mááse.

14 *Qarika* méé tu téé nxãaska, naka tseeguan kháóa tu koe bànem khama ma qáé, naka tchànoan tcãà, dxùua tu ko xgáèa máá di gúùan khama ma. 15 Tcãà nqàrè nxàboa tu koe, *x'áís iise,* qãè tchõàn tòókuan di tu kg'ónòsea máána hãa di sa. 16 Ncẽe

* **6:12:** bóòse tamam nqõóm - 3:10 koe bóò.

zi gúù zi wèé zi koe méé tu dtcòm̀an xgáèa mááse di gúùan iise séè, ncẽe gaan cgoa tu gha kạruko kg'áóan ẽe cg'ãè iim di qgài-qgai i. 17 Naka cábás kgoarakuan di sa séè, xgáèa ko máá tu us cábás khama ma, naka ntcàum *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di ba hẽéthẽé e, ncẽe Nqarim dim kg'ui ba ii ba, 18 naka tu gataga wèé x'aè ka Tc'ẽem koe còrè, wèé còrèan koe hẽé naka dtcàràn koe hẽéthẽé e. Gaas gúùs ka méé tu wèé qari ka kòresea hãa naka wèé ne tcom-tcomsa ne khóè ne còrèa máá. 19 Còrèa máá te gataga, nakam gha nxãasega, ẽer kòo kgóà kg'áḿ a kg'ui ne, Nqari ba kg'uian máà te, nakar gha qãè tchõàn di chóm̀sean kgoarasea hãase kg'ui. 20 Gaa domkar gaan dir kg'uia máá-kg'ao ra a, a táùan cgoa qáéèa, nxãasegar gha q'áò tamase nxàe e ka, ncẽer ga ko ma kg'ui khama ma.

Còo di zi tsgáḿkaguku zi

21 Tigikom ncàm̀-ncamsam qõe ba, a X'aigam *Nqarim* koe tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba gha tíí ka wèé gúùan bìrí tu u, nxãasega tu gha gatu igaba q'ãa, dùú sar ko kúrú sa ka. 22 Gatu koer tsééa úú mea ncẽes tséés domkaga, nxãasega tu gha q'ãa nta ta ii sa ka, me gha gataga tcáóa tu ghùi-ghui ka.

23 Dtcòm̀-kg'ao ne koe méé i tòókuan hãa, naka ncàm̀kuan hẽéthẽé e, dtcòm̀an cgoa, Nqarim Xõòm koe guua a, naka X'aigam Jeso Krestem koe hẽéthẽé e. 24 Cgóm̀kuan méé i wèé ne ẽe gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ncàm̀a hãa ne koe hãa, chõò tama ncàm̀kuan cgoa.

FILIPI NE
Paulom dis tcgãya sa Filipi ne koe
Téé-cookg'ai sa

Kerekes Filipi koe hàna sa kò tc'ãà dis kerekes Yuropa koe hànas ga si i.

Paulo ba kò ncẽes tcgãya sa qáéèam hãa x'aè ka góá. C'ẽe ne dtcòm̀-kg'ao ne di ne tséé-kg'ao ne kò Paulo ba ntcoe, i kò tshúù-ntcõa di xgaa-xgaan hàna Filipi koe. Gatà i kò ii igabam kò Paulo kaisa qãè-tcaoan cgoa hẽé naka tcoman ka hẽéthẽé góá - Jeso Krestem koe guua hãa dtcòm̀an cgoa.

Ncẽes tcgãya sam góá hãa, Filipi di ne dtcòm̀-kg'ao nem gha qãè-tcaoa máá domka, ncẽe ne kò ẽem ko hùian qaa x'aè ka tsééa máá mes abas domka. Me ko ncẽem x'aè ba tséékagu a bìría cgáé-cgae ne, ẽeta ii zi qóḿ zi koem hãa igaba ne gha ghùi-ghui tcáósea hãa, a tcoman úúa hãa ka (tcee tsara tc'ãà di ba hẽé naka 4 di ba hẽéthẽé di tsara koe).

Dtcàrà nem kò, gane dim tc'ẽe ba méém Jesom dim khama ii sa, ncẽe kò cg'áré-cg'arese ba, naka nea gane ka c'ẽe ne, gane ka cgáése séè (2 dim tceem koe)

Tc'ẽe-tc'ẽesekagu nem kò, gane dis kg'õès Krestem di sa abas Nqarim di cgóm̀kuan di ii sa, ncẽe ne dtcòm̀an koe guu a hòòa hãa sa, Moshem di x'áèan komsana ka tamase (3 dim tceem koe).

4 dim tceem koem ko qãè-tcaoan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé Nqarim máà nea hãa ka kg'ui.

Ncẽes tcgãya sa ko x'áí, Paulom kò kerekes Filipi ne dis ka úúa hãas ncàm̀kus ka.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qãè-tcao sa
- ntcoeku sa hẽé naka kaikaguku sa hẽéthẽé e

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa *(1:1-11)*
- Paulom hãa cgoa zi qóḿ zi *(1:12-26)*
- Krestem khama ma kg'õè *(1:27–2:18)*
- Paulo ba gha Timoteo ba hẽé naka Epaferadito ba hẽéthẽé tsara tsééa úú *(2:19-30)*
- Dqàèkuan hẽé naka qãè-tcaoan hẽéthẽé e *(3:1–4:9)*
- Paulo ba Filipi di ne khóè ne qãè-tcaoa máá *(4:10-23)*

Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, a Timoteom cgoa hàna, Jeso Krestem di tsam qãà tsam,

a tsam a ko *ncẽes tcgãya sa* wèé ne khóè ne ncẽe Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ii ne, ncẽe Filipi koe hàna ne góá máá, tc'ãà-cookg'ai xu hẽé naka hùi-kg'ao xu hẽéthẽé cgoa, a ko máá:

2 Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgómkuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Filipi di ne còrèa máá

3 Wèé x'aèan ẽer ko tc'ẽe-tc'ẽese tu u kar ko Nqarim tiri ba qãè-tcaoa máá, 4 a ra a ko gataga wèé x'aèan ẽer ko còrè ka wèéa tu ga qãè-tcaoase còrèa máá, 5 ẽe tu ko tíí cgoa tsééa xg'ae, a Jesom di qãè tchõàn *khóè ne koe úú* ka, tc'ãà dim cám *ẽe tu kò dtcòm* koe guu a, a hàà ncẽem cám koe tcãà ka. 6 *Nqari* ba qãès tséé sa tshoa-tshoaà gatu koe. Ra kaisa tcoman úúa, xg'ara-xg'ara sim gha sa, Jeso Krestem *ko kabise a hààm* cám ka.

7 Tcáóa te koe tu hàna khama i qãèa máá tea, ncẽetar gha ma wèéa tu tc'ẽea máá sa. Wèé tsééan ẽe Nqarim kò Gam di cgómkuan koe máà tea tu kò tíí cgoa xg'aea hãa: qáéèa ra kò hãa ka hẽé, naka Nqarim di qãè tchõà ner ko tééa máána hãa x'aè ka hẽé, naka ẽer kò Nqarim di qãè tchõàn tseegu ii sa x'áía hãa ka hẽéthẽé e. 8 Nqarim ga ba q'ana khama, tseegua ner ko nxàe sa, ẽer kò ko máá: Jeso Krestem dis tcáós koer guu a wèéa tu xgónèa hãa, témé ne.

9 Ncẽea tiri còrè e, gatu dis ncàmkus gha kaisase càùse di i, q'ãan koe hẽé naka qãèse bóòa q'ãas koe hẽéthẽé e, 10 qãè zi gúù zi tu gha nxãasega bóòa tcg'òó, a tu a gha q'ano ii a káà chìbi ii ka, me gha nxãakg'aiga síí Krestem dim cám ba tcãà. 11 *Ra ko gataga còrè,* Jeso Krestem koe tu gha guu a tchàno zi tséé zi ka cg'oè-cg'oeè sa, nxãasegam gha Nqari ba x'áàkaguè a dqommè ka.

Paulom tc'áró di zi qóm zi (1:12-26)

Krestem ka méé i xgaa-xgaaè

12 Q'ãa tu ghas gúù sar ko tc'ẽe, tíí qõe ga tuè, ncẽe kúrúse cgae teas gúù sa qãè tchõàn qõòkagua khama. 13 I hàà ncẽeska wèé kòre-kg'aoan x'aigam dim nquum di hẽé naka wèé ne khóè ne koe hẽéthẽé q'ãasea, Krestem domkar qáéèa sa. 14 Tiri qáékua ne ko tíí qõea ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe hàna ne kúrú ne tcoman úú, a *Nqarim dim* kg'ui ba q'áò tamase kg'ui, kgoarasease hẽéthẽé e.

15 Eẽta ne ko ma c'ẽe ne Krestem ka ko tauan hẽé naka mẽékuan hẽéthẽé cgoa xgaa-xgaa, igaba ne ko c'ẽe ne qãè tc'ẽean cgoa Gam ka xgaa-xgaa. 16 Ncẽe *Gam ka ko qãè tc'ẽean cgoa ko xgaa-xgaa* ne ko ncàmkuan cgoa kúrú u, qãè tchõàn

tééa máá dise ra ncẽe koe tòóèa hãa sa ne q'ana khama.
17 Igaba ne ko *mẽékuan di ne* Krestem ka xgaa-xgaa q'ano-tcáó
cgoa tamase, cúía ga ne cgáékaguse kg'oana hãa domka, tiris
qáékus koe ne gha qarian cgoa qgóókukagu te ka.

18 Ka ra gha kháé nxãaska nta méé? Eẽta ga i wèé qgáìan koe
ga ii ka, tshúù-ntcõase ga igaba, kana tseeguse ga igaba, i ko
Krestem ka xgaa-xgaaè. Ra ko ncẽes gúùs domka qãè-tcao, eè,
a ra a gha kg'amaga qanega qãè-tcao. 19 Eè, q'ana raà, gatu
di còrèan ka hẽé naka Jeso Krestem dim Tc'ẽem di hùian ka
hẽéthẽés gha ncẽe kúrúse cgae teas gúù sa *tiri* kgoarakuan koe
kạbise sa. 20 *Kreste ba kò* wèé x'aè ka *kaikaguè*, ra ko wèé tcáóa
te cgoa ga tcom a ko nqòò, cúí gúù kagar sau-cgaekaguè tite
sa, igabagam gha Kreste ba ncẽeskaga igaba cgáé-q'ooa te koe
kgoarasease kaikaguè, kg'õèa ra ga hãa kana ra ga x'óóa hãa
igaba. 21 Tíí ko bóò ka kg'õè sa Kreste Me e, si x'oo sa kạbisea
mááku si i khama. 22 Ncẽè qanegar kò cgàam koe kg'õèa ne,
hùigas tséé si i gha ii tíí koe, igaba dùú sar gha nxárá tcg'òóa
mááse sar c'úùa. 23 Qóḿs xháés cám̀ gúù sara dis koer hàna.
Tc'ẽer ko, x'óór gha a Krestem cgoa síí hãa sa, nxãa sa kaisase
qãè si i khama. 24 Igaba cgàam koer gha hãa sa ko kaisase
qaase gatu domka. 25 Tcoms ncẽer úúas kar q'ana, gatu cgoar
gha hãa sa, a ra a gha wèéa tu cgoa qanega hẽé, gatu *di dtcòm̀an*
gha còoka qõò ka, naka gatu di dtcòm̀an di qãè-tcaoan hẽéthẽé
e. 26 A ncẽè gaicarar kò gatu cgoa hàna ne tu gha tíí domka
Jeso Kreste ba kaisase dqọm̀.

Krestem khama ma kg'õè (1:27–2:18)

Krestem koe méé tu kg'õè

27 Igaba kaisase ko qaase sa, kg'õèa tu di kg'óòan méé i
Krestem di qãè tchõàn kg'anoa hãa. Hàà ra ga ko hàà bóò tu
u, kana ra ga káà ra a igaba méér kóḿ, kg'õè-q'ooa tua qarika
cúím tc'ẽem koe hàna sa, tu ko gataga qãè tchõàn di dtcòm̀an
koe cúís tcáós cgoa qarika tséé sa. 28 Ra kóḿ kg'oana, cuiskaga
tu ntcoeko ne ka q'aekaguè tite sa. Ncẽe sa bóòsekos x'áí si i
gane di kaàkaguèan di sa, igabas gatu di kgoarakuan di si i. Si
ncẽe sa Nqarim koe guua. 29 Cgóm̀kuan tu máàèa hãa khama,
Krestem koe tu gha dtcòm̀s ka cúí tamase, igaba gataga Gam
domka xgàrases ka hẽéthẽé e. 30 Gatu hẽé naka tíí hẽéthẽé ta ko
cúís ncõo sa x'ãà khama. Ncìísegar kò ncẽes ncõo sa x'ãà, ncẽe
tu ko ma bóò khama, a ra a ko ncẽe tu ko ma kóḿ khamaga ma
qanega ncẽeska x'ãà si.

2

Krestem di cg'áré-cg'aresean hẽé naka Gam di kaian hẽéthẽé e

1 Kreste ba ko ghùi-ghui tcáó tu u. Si ko Gam dis ncàm̀ku
sa qgài-qgai tcáó tu u, Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba ko xg'ae-xg'ae
tu u, tu thõò-xama-mááku sa hẽé naka cgóm̀ku sa hẽéthẽé úúa
hãa. 2 *Ncẽe zi gúù zi tu kò úúa hãa* ne méé tu nxãaska tiri qãè-
tcaoan kaisakagu, cúíta ma tc'ẽean ka, naka tu ncàm̀ku naka
cúíta cúíga xám̀, naka tua cúís tcáó sa úú. 3 Táá méé tu cẽè di
guu, naka bóòse guu, igaba méé tu cg'áré-cg'arese, naka gatu
ka c'ẽe ne, gatu ka cgáése séè. 4 Wèém khóè ba méém táá gam
di zi gúù zi cúí zi q'õé guu, igabaga méém c'ẽe ne khóè ne di zi
gúù zi gataga q'õé.

5 Gatu dim tc'ẽe ba méém Jeso Krestem dim khama ii.

6 Ncẽe xg'ao Nqarim dis iis koe hàna
a Gam cgoa cúí ii ba,
igabam ko Nqarim cgoa tòóa xg'aesean táá qgóóa qari, kúrúm
gas gúù sa.
7 Igabam xg'ao cg'ãa-cg'anasekaguse
a qãàm dis téé-q'oo sa séè,
a khóèm dis iis koe ábàèa.
Eẽm ko khóèan di iian koe sao-xg'aeè
8 kam kò cg'áré-cg'arese,
a x'ooan koe ga igaba máàse,
xgàus dis x'oos koe ga igaba.

9 Gaas gúùs domkam kò Nqari ba kaisase kaikagu Mea,
a ba a wèé zi cg'õè zi ka kaias cg'õè sa máà Mea.
10 Nxãasegam gha wèém qúrù ba Jesom dis cg'õè sa qo m̀a
máá ka,
wèé gúùan nqarikg'ai di hẽé,
naka nqõómkg'ai di hẽé,
naka nqõóm ka nqãaka hànan hẽéthẽé e.
11 Nxãasega zi gha wèé zi tam zi gataga nxàe,
Jeso Kreste ba X'aiga Me e sa ka,
Nqarim Xõòm gha x'áàkaguè ka.

Nqõómkg'ai di x'áàn khama méé tu x'áà

12 Ncàm̀-ncamsa tu tiri tuè, wèé x'aè ka tu kò komsana, ẽer
hàna hãa ka cúí tamase, igaba kaisase káà ra a x'aè kaga. Ke
méé tu ncẽeska gatu di kgoarasean koe tséé, q'áòan hẽé naka
cgùruan hẽéthẽé cgoa. 13 Nqari ba ko gatu koe tséé, tc'ẽe tu kos
koe hẽé naka kúrú tu kos koe hẽéthẽé e, qãè-tcaokaguèm gha
ka.

14 Wèé zi gúù zi méé tu kg'ui-kg'uise tamase kana mẽéku
tamase kúrú, 15 naka tua gha nxãasega káàn chìbi naka q'ano
ii, qãè tu cóá tu Nqarim di tu iise, tshúù caus qhàòs ho ràra
hãas xg'aeku koe. Gane xg'aeku koe méé tu x'áà, nqarikg'ai di
tconòan khama ma, 16 kg'õèan dim kg'ui ba qgóóa hãase. Ncẽeta
tu kò hẽé ner gha Krestem dim cáḿ ka *gatu* ka dqo m̀se. *X'áí*

i gha tiri qgóéan kò kg'amaga di tama sa, i kò qóḿ tséé*a*n tiri kõ̱ès di tama a sa. 17 A ncẽè tiri c'áòan kò dàòa-máákus dis gúùs khama ma ntcã̱aguè ne, ncẽe gatu dis dtcòm̀s ko Nqari ba kúrúa máá sa, gatà i kò ii ner gha qãè-tcao, a gha tiri qãè-tcaoan gatu wèé tu cgoa xg'aea máá. 18 Gatu igaba méé tu gatà ma qãè-tcao. Naka tua tíí cgoa gataga qãè-tcao.

Paulo ba gha Timoteo ba hẽé naka Epaferadito ba hẽéthẽé tsara tséé*a* úú (2:19-30)

19 X'aigam Jesom koer nqòòan úúa hãa, Timoteo bar gha gatu koe qháése tséé*a* úú di i, nxãasega ra gha ẽem ko ka̱bise ne tíí igaba qãè-tcao ka, gatu kam gha hàà bìrí te khama. 20 Gam khama ii tcáó khóèr úú tama, tseegukaga gha gatu di zi gúù zi tc'ẽe-tc'ẽese e. 21 Wèé*a* ne ga ko gane di zi gúù zi cúí zi qaa khama, Jeso Krestem di zi tamase. 22 Gatu igaba tu q'ana, ntam kò ma gam ka x'áíse sa, cóám xõò ba ko tséé*a* máám khamam kò ma tíí cgoa Nqarim di qãè tchõàn koe tséé. 23 Ra gaa domka nqòòan úúa, gaam ga bar gha tséé*a* úú di i, ẽer kò ko gúù zi ko ma tíí ka qõò sa q'ãa ne. 24 Ra X'aigam koe tcoman úúa hãa, tíí igabar gha qháése síí sa.

25 Igabar kò bóò, kaisase i ko tc'ẽese sa, Epaferodito bar gha gatu koe tséé*a* úú sa, ncẽe tíí qõe ba, a tíí khama ma tséé-kg'ao ba, a tíí khama ma ncõo-kg'ao ba, ncẽe gatu dim tséé-khoe ba gataga, ncẽe tu kò tséé*a* óá ba, hààm gha ẽer ko tcào zi q'õé ka ba. 26 Wèé*a* tu gam xgónèa hãa, a ba a gataga thõò-tcaoa hãa, tsàam ko sa tu kóḿa hãas gúùs domka. 27 Tseegukagam kò ko tsàa a ba a kò x'oos qàe koe hãa, Me kò Nqari ba thõò-xama máá me, gaam cúím tamase igabaga tíí ga ra hẽéthẽé e, nxãasegar gha táá gaia c'ẽes tshúù-tcaos tshúùs koe hãa ka. 28 Ra kò ncẽes gúùs domka qháése tséé*a* úú me, nxãasega tu gha ẽe tu ko bóò me ne qãè-tcao ka, nakar gha nxãasega gataga tiri tshúù-tcaoan ka kaà cgaeè. 29 Ke méé tu kaisas qãè-tcaos cgoa Nqarim koe qãèse hààkagu me, naka tua ẽeta ii khóèan tcom, 30 gam dis kg'õè sam kò cg'ãè zi qgái zi koe tcãà, a ba a kò Krestem di tséé*a*n domka x'óó ka hẽé, gatu kúrúa máá tea hãa tite tséé*a*n kúrú koe.

Dqàèkuan hẽé naka qãè-tcaoan hẽéthẽé e (3:1–4:9)

3

*Tseegu di tchà*n*oan ncẽe Nqarim koe guua a*

1 Còo dis ka, tíí qõe ga tuè, Nqarim koe qãè-tcao! Cúís gúùs ncẽer ko góá máá tu u sa xhõekagu te tama, a sa a gha qãèa máá tu u. 2 Q'õése méé tu ha̱ghuan koe, naka q'õése cg'ãè cau ne

koe, naka q'õése cgàan ko gáò ne khóè ne koe. 3 Gatáa tseeguka q'ãe nqãa-qgai khòoèa ta ta a khama, gatá Nqari ba kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe dqọm̀ a Jeso Krestem koe koase ta, a cgàa ba dtcãàse tama.

4 Tíí igabar ga koase. Tíí xòè za ka, ncẽè c'ẽem khóèm kò cgàan koe dtcãàsea hãa, ner gha tíí igaba kaisa dtcãàsean úúa: 5 Q'ãe nqãa-qgai khòoèa raa 8 dim cáḿ ka, Iseraele dis qhàòs koer guua, Benjamenem dis qhàòs koe. Heberar tc'áró-tc'aro. *Moshem di* x'áèan xùri koe ra Farasai ra a. 6 Wèé tcáóa te koer kò kerekes cgoa x'ãàkua. X'áèan koe tsi kòo chìbia te qaa ne tsi gha bóò ra chìbi úú tama.

7 Igabaga wèés gúùs ẽer ko bóò si ga kạbisea máá te sa, nxãa sar ko káà hùi iise bóò Krestem domka. 8 Eè, tseegukar ko wèé zi gúù zi káà hùise séè, Jeso Krestem tirim X'aiga ba q'ãa nea gaa zi gúù zi ka kaisase cgáé e khama. Gaam domkar wèé gúùan aagua, a ra a ko cg'uri khama ma séè e, nxãasegar gha Krestem *cúí* ba hòò ka, 9 a ra a gha Gam koe hànase sao-xg'aeè ka. Nqarim di x'áèa ner kò kúrús gúùs koer guu a tchàno iise bóòè tama, igabaga Krestem koe dtcòm̀an ka a. Nqarim koe guua tchànoan ga ncẽe e, dtcòm̀an di i. 10 Kreste bar q'ãa kg'oana, tẽe-q'ooa ba di qarian ka hẽé, naka Gam di xgàrasean ka hẽéthẽé e. Gam khamar ii kg'oana Gam dis x'oos koe, 11 a ra a gha nxãasega x'ooan koe tẽean hàà sao-xg'ae ka.

Tcg'òó tcúú sa qàròa máá

12 Sao-xg'ae ta ga ra hãa, a ra a qanega tc'ãò tama. Gabagar ko ncẽes gúù sa qgóó a qaa, Jeso Kreste ba gaas ka qgóó tea khama. 13 Tíí qõe ga tuè, qgóóar xg'ara tar méé tama. Igabagar ko cúís gúù sa kúrú. Ncẽetar ko méé: kháóka hàna zi gúù zir ko q'aa cgoa, a ra a ko kóé còoka hàna zi gúù zi. 14 Còokar ko qarika kúrú xám̀, tcg'òó tcúúr gha ka. Nqari ba tc'amaka *hãas kg'õès ncẽes koe* tciia úú tea hãa Jeso Krestem koe.

15 Gatá ncẽe *dtcòm̀an koe* kaia hãa ta méé ta gatà ma tc'ẽe. Igabaga ncẽè c'ẽes gúùs ka tu kò tãáka zi tc'ẽe zi úúa hãa nem gha Nqari ba gaas gúù sa thẽé x'ái tu u. 16 Igaba méé ta ẽe ta sao-xg'aeam dàòm cgoa cúí ga còoka qõò.

17 Tíí qõe ga tuè, wèé tu méé tu serè te, naka tua khóè ne ẽe ko sixae dis x'áís khama ma kg'õè ne xaèa kg'ónò. 18 Kái q'oror ncẽes gúù sa bìrí tua, ra ko ncẽeska tcgái-tshàran cgoa bìrí tu u, a ko máá: kái ne khóè ne hãa, Krestem dis xgàuku sa hòrea ne, témé. 19 Gane dis chõò-q'oo sa kaàkaguè si i. Gane dis nqárì sa ẽe tc'áróa ne ko tc'ẽes gúùs ga si i*. Saucgae di gúùan koe ne ko dqọm̀se. Nqõómkg'ai di gúùan koe i tc'ẽea ne tẽe. 20 Igabas gatá dis x'áé sa nqarikg'ai koe hàna, ncẽe Kgoara-kg'aom gatá

* **3:19:** ẽe tc'áróa ne ko tc'ẽes gúù si i - Gerika sa ko máá: “gane dis ncãà sa,” témé.

dim X'aigam Jeso Kreste ba ta ko guu a qãà koe. 21 Gabá gha kg'amka tc'áróa ta, Gam dim tc'áróm x'áàkom cgáém khama ma kúrúa kạ̄bi i. Ncẽe gúùa nem gha kúrú, qaria nem úúa wèé gúùa nem gha Gam dòm̀ q'oo koe tòó di i khama.

4

Tãáka zi x'áè-kg'áḿ zi

1 Ke méé tu ncẽeska, ncàm̀-ncamsa tuè, X'aigam *Nqarim* koe qarika téé! Tíí qõe ga tu u, ncàm̀ar hãa a xgónèa tu, qãè-tcaokagu te tu ko, a tu a gataga dqọm̀kuan dis cábás khamaga ii.

2 Odia sa hẽé naka Sentuke sa hẽéthẽé sara ra ko wèé tcáóa te cgoa dtcàrà, a ko máá, méé sara cúí tcáóa sara cgoa X'aigam *Nqarim* koe x'ãè, témé. 3 Eè, tsáá igaba ra ko dtcàrà tsi, tcom-tcomsa tsi joko xgàm-kg'ao tsi, khóè sara ẽe sara hùi, qãè tchõàn *Nqarim di* koe sara tíí cgoa tsééa hãa, Kelemente ba hẽé, naka c'ẽe ne tséé-kg'ao ne hẽéthẽé e, ncẽe gane di cg'õèan tcgãyas kg'õèan dis koe hàna ne.

4 Wèé x'aè ka méé tu X'aigam koe qãè-tcao. Gaiar ko ncẽeta méé: qãè-tcao tu! 5 Gatu di qãè cauan méé i wèé ne khóè ne koe q'ãaè. X'aigam *Nqari* ba cúù Me e ke. 6 Táá méé tu cúí gúù kaga káíse tc'ẽe-tc'ẽese guu, igaba méé tu wèés gúùs koe gatu di dtcàràn kúrú nakam Nqari ba q'ãa a, còrèan koe hẽé naka dtcàràn koe hẽéthẽé e, qãè-tcaoa-máákuan cgoa. 7 I gha kóḿa q'ãan ka tc'amaka hãa tòókuan Nqarim di, tcáóa tu hẽé naka tc'ẽea tu hẽéthẽé Jeso Krestem koe kòre.

8 Còo dis ka, tíí qõe ga tuè: tc'ẽea tu méé tu cg'oè-cg'oe qãè zi gúù zi hẽé naka dqọm̀kuan kg'anoa hãa zi gúù zi hẽéthẽé cgoa: wèé zi gúù zi tseegu di zi hẽé, naka wèé zi dqọm̀mè ko zi gúù zi hẽé, naka wèé zi tchàno zi gúù zi hẽé, naka wèé zi gúù zi q'ano zi hẽé, naka wèé zi ncàm̀-ncamsa zi gúù zi hẽé, naka wèé zi gúù zi qãè zi iise ko nxàeè zi hẽéthẽé cgoa. 9 Tíí koe tu xgaa-xgaasea zi gúù zi hẽé, a gataga máàèa zi gúù zi hẽé, a tu a gataga kóḿa zi hẽé, a tíí koe bóòa zi hẽéthẽé méé tu tséékagu, nxãaskam gha tòókuan dim Nqari ba hãa cgoa tu u.

Paulo ba Filipi di ne khóè ne qãè-tcaoa máá (4:10-23)

10 Kaisaser ko Nqarim koe qãè-tcao, tíí ka tu gha tc'ẽe-tc'ẽese di x'aèan tu gaia hòòa khama. Kg'aiga tu kò tc'ẽe-tc'ẽese te, igaba tu ko x'aèan úú tama. 11 Ncẽes gúù sar ko méé kar máá, qaar kos gúù si i témé tama. Wèés téé-q'oos ẽer hãas koer gha qãè-tcaoa hãa sar xgaa-xgaasea hãa khama. 12 Tòó dìbiku sar q'ana hãa; a ra a gataga tòó ghùiku sa q'ana hãa. Ncẽes kàa sar xgaa-xgaasea: wèé qgái hẽé naka wèé x'aè hẽé kar gha qãè-tcao ka. Xg'ãà ra ga hãa kana xàbà ra ga hãa igaba, q'õòa ra ga

hãa kana ra ga káà gúù ra a igaba. 13 Wèé zi gúù zir gha ẽe ko qari-qari tem cgoa kgoana.

14 Eẽta i ii igabaga tu qãèse hẽéa, a kò tíí cgoa xg'aea máána, qgóóar kò hãa qóḿa ne. 15 Gatu igaba tu q'ana, gatu Filipi tu, qãè tchõàn kò tc'ãà a gatu koe hàà x'aè ka, Maketonia koer ko tcg'oa, kas kò cúís kerekes ga sa káà si i, tíí cgoa ko tòókua sa aban marian di ka kò hùi te sa, gatu ka oose. 16 Tesalonika koe igaba tu xg'ao ẽer tcàoa hãa koe hùian úúa máá te, x'aèan ko ma ntcõóa xùriku khama. 17 Aba ner ko qaas tama si i, igabar ko tc'ẽe, khóè ne gha kaisase koa tu u sa, qãè tsééan ncẽe tu kúrúa hãa kái domka. 18 Wèé aban ẽe tu kò Epaferoditom cgoa tsééa máá tea hãa ra hòòa, i kaisase tc'ãò tea, a tc'ãòa nqáéa. Dàòa-máákus *Nqarim dis* qãè hm̀m̀ xg'ãòs *khama zi xám̀*, ncẽe Nqarim koe ko qaase sa, Nqari ba ko qãè-tcaokagu sa. 19 Igabagam gha tirim Nqarim, ncẽe qguùa hãa ba, Gam di x'aian koe guu a wèés gúùs ẽe tu tcàoa hãa sa máà tu u, Jeso Krestem koe. 20 Gatá dim Nqarim Xõò ba méém chõò tamase dqo m̀mè! Amen.

Còo di zi tsgám̀kaguku zi

21 Tsgám̀kagu wèém Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ba. Tíí qõe ga ne tíí cgoa hàna nea ko tsgám̀kagu tu u. 22 Wèé ne tcom-tcomsa ne khóè nea ko tsgám̀kagu tu u, *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram dim nquum di ne tc'áró ga.

23 X'aigam Jeso Krestem di cgóm̀kuan méé i gatu di tc'ẽean cgoa hãa.

KOLOSA NE
Paulom dis tcgãya sa Kolosa ne koe Téé-cookg'ai sa

Ncẽes tcgãya sa kò Kolosa koe hànas kereke sa góá mááèa hãa. Ncẽes kereke sa kò Paulom ka tshoa-tshoaè tama, igabas kò Paulom kò xám̀se a ko tséém xòèm koe hàna, me kòo tséé-kg'aoan kaiam x'áé-dxoom Asia dim Efesom koe guu a tsééa tcg'òó.

Paulo ba kò bóòa q'ãa, tshúù-ntcõa di xgaa-xgaa-kg'aoa ne Kolosa dis kerekes koe hàna sa, ncẽe kòo khóè ne xgaa-xgaa, tãá nqárìan ne gha qám̀sea máá ka a.

Ncẽes gúùs cúís tama si i, igaba xu kòo ncẽe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu máá: khóèan méé i q'ãe nqãa-qgai khòoè, naka tc'õoan di x'áè-kg'áḿan xaèa kg'ónò, témé.

Paulo ba kò dtcòm̀-kg'ao ne di tchõàn tseegu di góá, a ncẽe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu cgoa ntcoeku. A ba a kòo máá: Jeso Kreste ba ko cg'oèa hãa kgoarasean máà ta a, zi ko c'ẽe zi xgaa-xgaase-kg'áḿ zi Krestem koe séèa tcg'òó ta a.

Krestem koem Nqari ba guu a nqõómkg'ai kúrúa hãa, a ba a ko gataga Gam koe ga guu a nqõó ba séèa kạ̀bia mááse. Krestem cgoa xg'ae a cúí iian ka cúí ta gha nqõómkg'ai koe kgoarasean úúa hãa.

Gaa koe guus kam ko Paulo ba Krestem koe kg'õè sa ko wèé cáḿ di kg'õèan koe dùú sa nxàes ka góá. Ncẽes tcgãyas Kolosa ne góá mááèa hãa sa Efeso ne góá mááèas hãas tcgãyas cgoa cúí si i.

Tigiko ba kò ncẽes tcgãya sa séè a Kolosa koe úú, a ba a kò Onesimom cgoa hãa, qãàm ncẽem kò Paulo ba tcgãya sa Filemone ba téé-q'ooa ba koe góá máá ba.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- nqõó ba *(1:15-20)*
- tc'áró ba *(1:18-24)*
- nciís kg'õè sa, kạ̀bas kg'õè sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Nqõóm dis kg'õè sa hẽé naka Krestem di tsééan hẽéthẽé e *(1–2)*
- Kạ̀bas kg'õè sa Krestem koe *(3–4)*

Nqõóm dis kg'õè sa hẽé naka Krestem di tsééan hẽéthẽé e (1–2)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra Nqarim ma
tc'ẽea khama, a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa.

2 Kolosa koe hàna ne dtcòm̀-kg'ao ne, gatsam ka qõese ga ne
ncẽe Krestem koe tcom-tcomsa ne tsam ko *ncẽes tcgã̀ya sa*
góá máá a ko máá:

Nqarim gatá ka Xõòm koe guua hãa cgóm̀kuan hẽé naka
tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba ko dtcòm̀-kg'ao ne Kolosa di ne còrèa máá

3 Eẽ tsam kò ko còrèa máá tu u ne tsam ko wèé x'aè ka
Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xõò ba qãè-tcaoa
máá, 4-5 *Nqarim koe* tu nqòòan úúa hãa, a gaa domka Jeso
Krestem koe dtcòm̀aa, a gataga wèé ne tcom-tcomsa ne ncàm̀a
hãa sa tsam kóḿa hãa khama. Ncẽe nqòòan tu nqarikg'ai
koe tòóa mááèa hãa. Nxãakamaga tu gaa nqòòan ka kóḿa hãa,
tseeguan di qãè tchõàn tu kòo xgaa-xgaaè ka. 6 Eẽ i ko qãè
tchõàn gatu koe hààm cáḿ ka tu kò kóḿ m a tu a kò *tshoa-tshoa*
a Nqarim di cgóm̀kuan tseeguan kaga gatu ka q'ana hãa. Ncẽe
i ko ma wèém nqõóm koe tc'áróan kúrú a kai khama i ko gataga
gatu xg'aeku koe hẽé. 7 Epaferasem koe tu kò xgaa-xgaase e,
qãàm sixae ka c'ẽem ncàm̀-ncamsa ba, ncẽe gatu domka tcom-
tcomsam tséé-kg'aom Krestem di ba. 8 Ncẽe kò gataga *Tcom-*
tcomsam Tc'ẽem ka tu máàèa hãa ncàm̀kuan ka bìrí xae e ba.

9 Ncẽes gúùs domka xae kò táá chõò cgoa còrèa máá tu ne,
gaam cáḿ ẽe xae kò kóḿ m ka, xae kò Nqari ba dtcàrà Me kúrú
tu u, Gam ko tc'ẽe sa tu gha cg'oèase q'ãa ka, nakam gha Tcom-
tcomsam Tc'ẽem ka hẽéthẽé cg'oè-cg'oe tu u, ncẽe gha kúrú tu
u tu wèé za ga tc'ẽega, a kóḿa q'ãa ba. 10 Nxãasega tu gha X'aiga
ba kg'anoa hãas kg'õè sa kg'õè, a wèé za ga qãè-tcaokagu Me, a
tu a gha qãè zi tséé zi wèé zi koe tc'áróan kúrú, a Nqari ba q'ãan
koe càùse ka. 11 *A xae a ko còrè,* wèé qarian cgoa tu gha qari-
qariè sa, Gam di qarian x'áàm di koe guua ka, qóḿan xg'aeku
koe tu ko qarika téé a tu a qáò tcáó, qãè-tcaoan cgoa. 12 *Xae*
ko còrè, Abo ba tu gha qãè-tcaoa máá sa, Gaam ncẽe kúrú tua
tu kg'ano-kg'anosa ii ba, ẽe tcom-tcomsa ne q'õòa hãa sa tu ko
gataga thẽé q'õò sa, ncẽe x'áàn *di x'aian* koe hãa sa. 13 Ntcùúan
di qarian koem kgoara tcg'òó taa, a ẽem ncàm̀a hãam Cóám di
x'aian koe tsééa óá taa hãa, 14 ncẽe Gam koe ta kgoarakuan úúa
hãa ba, chìbia ta di qgóóa-máákuan di i.

Krestem dìí ii sa hẽé naka dùú sam kúrúa máá taa sa hẽéthẽé
e

---

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

15 Bóòse tamam Nqarim dis ii sam úúa†, wèé zi gúù zi ka
tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa‡ ba. 16 Wèé zi gúù zia Gam
koe guu a kúrúèa khama, nqarikg'ai koe hàna zi hẽé naka
nqõókg'ai di zi hẽéthẽé e, hòòse ko zi hẽé naka hòòse tama
zi hẽéthẽé e, x'aian di ntcõó-q'ooan hẽé kana tcéè-tcuì-kg'aoan
hẽé kana tc'ãà-cookg'ai-kg'aoan hẽé kana qarian hẽéthẽé; wèé
zi gúù zia Gam koe guu a kúrúèa, a Gabá kúrúa mááèa. 17 Wèé
zi gúù zi cookg'ai koem hàna, zi ko wèé zi gúù zi Gam koe
qgóóa xg'aese. 18 Me Tcúú Me e tc'áróm di ba, ncẽe kereke ii
ba: Tshoa-tshoam ga Me e, tc'ãà a x'ooan koe guu a ghùièa
ba, nxãasegam gha wèé gúùan koe tc'ãà dis téé-q'oo sa úú ka.
19 *Nqari ba* i ko qãè-tcaokagu, Gam tc'áróa gha cg'oèase *Krestem*
koe x'ãè khama. 20 Gam dis xgàus di c'áòan koem kò guu a
tòókuan kúrú, nxãasegam gha wèé zi gúù zi *Krestem* koe guu
a xg'ae-xg'ae zi tòóku Gam koe, nqõómkg'ai koe hàna zi gúù zi
hẽé naka nqarikg'ai koe hàna zi hẽéthẽé e.

21 C'ẽe x'aè ka tu kò Nqarim cgoa q'aara hãa tu khóè tu u, a
tc'ẽe-kg'áḿa tu koe Gam di tu cg'õo-kg'ao tu u, cg'ãè zi tséé zi
kúrú tu kòo zi koe. 22 Igabam ncẽeska *Krestem* dis x'oos koe
guu a Gam cgoa xg'ae-xg'ae tua, tu Gam koe tòókua, Gam dim
tc'áróm koe guu a§, nxãasegam gha Gam cookg'ai koe tcom-
tcomsa tu ii, a wèé za ga káà chìbi iise tòó tu u ka. 23 Igaba i
ko qaase, tshoa-tshoases dtcòm̀an dis koe tu gha wèé x'aè ka
qarika hãa sa, táá tu gha ntcãa-ntcãaè a qãè tchõàn di nqòòan
koe tcg'òóè ka. Ncẽe qãè tchõàn tu kóḿa hãa, nqarikg'ai ka
nqãaka hàna hãa khóèan wèé** ko xgaa-xgaaè e, ra tíí Paulo
ra gaan dir tséé-kg'ao ra a.

Paulom di tsééa ne kerekes koe

24 Ncẽeskar ko ẽer ko gatu domka xgàraè zi xgàraku-kg'áḿ zi
ka qãè-tcao. Eẽ kò Krestem di xgàrakuan koe tcào sar ko tirim
cgàam koe guu a cg'oè-cg'oe, Gam dim tc'áróm domka, ncẽe
kereke sa ii ba. 25 Gas dim tséé-kg'ao bar kúrúa, Nqarim máà
tea hãa tsééán khamaga ma, Nqarim di kg'uia ner gha cg'oèa
hãase máà tu u ka. 26 Kuri xu kuri xu, naka qhàò zi ko ma
xùriku khama zi kò ncẽe zi gúù zi chóm̀mèa, igaba zi ncẽeska
Nqarim di ne khóè ne x'áièa hãa. 27 Nqari ba kò x'áàkos qguùs
chóm̀sea zi gúù zi di sa q'ãakagu ne kg'oana, ncẽem ko tãá zi
qhàò zi di ne úúa máána hãa sa. Si kò *ncẽes kàa sa*, Kreste ba

† **1:15:** Nqarim dis ii sam úúa - Gerika sa ko máá: "Nqarim dim ii Me e," témé, igabas ncẽe sa tchàno tamas Naro si i. ‡ **1:15:** tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa - Gerika dis kg'ui sa ga Naros koe "tc'ãà a ábàèa ba" ta ma góá kạbiè, igabas ko ncẽes kg'ui sa méé a ko máá: "tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa ba," témé. § **1:22:** Gam dim tc'áróm koe guu a - Gerika sa ko "tc'áróm cgàam dim koe guu a" témé. ** **1:23:** nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khóèan wèé - Gerika sa ko máá: "kúrúèas gúùs wèés nqarikg'ai ka nqãaka hàna sa," témé.

gatu koe hãa si i, ncẽe x'áàn di nqòòan ii ba. 28 Ncẽe xae ko Gam ka xgaa-xgaa ba, a xae a ko wèém khóè ba tchàno-tchano, a wèém khóè ba wèé q'ãan di tc'ẽean ka xgaa-xgaa, nxãasega xae gha kúrú me wèém khóè ba Krestem koe wèé za ga kai ka. 29 Ncẽes gúùs koer ko qarika tséé, a ko Gam di qarian koe guu a wèé qaria te tséékagu, ncẽe ko tíí koe qarian cgoa tséé e.

2

1 Q'ãa méé tu sar ko tc'ẽe, nta nooser ko gatu domka hẽé, naka ẽe Laodikea koe hàna ne hẽé, naka wèé ne ẽe tíí cgoa qanega xg'ae tama ne hẽéthẽé domka qarika tséé sa. 2 Nxãasega i gha tcáóa ne ntcàmmè ka, ne ncàm̀kuan koe guu a cúís gúù sa kúrúè, nxãasega ne gha qguù a cg'oèa hãase kóḿa q'ãa ka, chóm̀sea zi gúù zi Nqarim di zi ne gha gane ka q'ãa ka, ncẽe Kreste ii zi, 3 ncẽe Gam koe i wèé qguùan q'ãan di tc'ẽean di hẽé naka tc'ẽegan hẽéthẽé di chóm̀sea hãa ba.

4 Ncẽes gúù sar ko bìrí tu u, cúí khóè ga gha nxãasega táá kàa tu u ka, ncǫ̃é zi kg'ui zi ntcoekuan di zi ka igaba. 5 Eẽtar ma tc'áróa te cgoa gatu koe káà ra a igabar tc'ẽea te koe gatu cgoa hàna, a ra a ko qãè-tcao, gatu di tséé-kg'áḿan hẽé naka gatu di dtcòm̀an Krestem di koe qarika téé sa hẽéthẽér kò bóò khama.

Kreste ba ko cg'oèas kg'õè sa óága

6 Ke nxãaska, ẽe tu ma Jeso Kreste ba ma X'aigam iise séèa hãa khamaga ma méé tu Gam koe kg'õè. 7 Gam koe méé tu *hìis khama ma* tǫbega naka *nquum khama ma* tshàoa ghùiè; gataga méé tu dtcòm̀an koe qari-qariè, ẽe tu ko ma xgaa-xgaaèa khama, naka tua qãè-tcaoa-máákuan cgoa cg'oèa nqáése.

8 Bóò méé tu, naka i cúí khóè ga táá khóèan di xgaa-xgaan hẽé, naka káà hùi qàe-qaekuan hẽéthẽé tséékagu naka qáé tu u guu. Khóèan di tc'ẽe-kg'áḿan hẽé naka ncẽem nqõóm di qarian hẽéthẽé ne ko xùri, a Kreste ba xùri tama. 9 Nqari ba cg'oèa hãase Gam koe x'ãèa hãa ke, Gam dim tc'áróm koe, 10 tu Gam koe Gam di cg'oèa kg'õèan máàèa hãa, ncẽe wèé qarian hẽé naka wèé tc'ãà-cookg'aian hẽéthẽé di Tcúú ii ba. 11 Gam koe tu kò gataga q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa, q'ãe nqãa-qgai khòokus khóèan tshàu ka kúrúè tama sa, igaba Krestem ka kúrúèas q'ãe nqãa-qgai khòokus koe tu guu a tc'áróm dim cgàam koe tcg'òóèa. 12 Krestem cgoa tu kò tcguù-tcguukus koe kg'ónòè, igaba tu kò Nqarim ncẽe Kreste ba x'ooan koe ghùiam di qarian koe dtcòm̀, a gaas dtcòm̀s koe guu a *tcguù-tcguukus koe* Gam cgoa ghùièa. 13 Gatu di chìbian koe hẽé naka gatu dim cgàam di q'ãe nqãa-qgai khòoè taman hẽéthẽé koe tu kò x'óóa hãa, Me kò Nqari ba Krestem cgoa kg'õèkagu tu u, a gatá di chìbian wèé ga qgóóa máá taa hãa, 14 a kò ẽe gatá di chìbian góáèas tcgãya sa tchùua tcg'òó, gaas di x'áè-kg'áḿan cgoa, a ba a xgàus koe

xgàu ana hãa. 15 *Gaas xgàus* koem kò *Nqari ba tc'ẽean di xu* tc'ãà-cookg'ai xu qariga xu di ncõo-gàban xhùu cgae xu a qg'aè-cgaekagu xu, a ba a wèém khóèm cookg'ai koe sau-cgaekagu xu, a kò Tàà-kg'aom ii sa x'áí xu.

Krestem cgoa x'óó sa hẽé naka Gam cgoa kg'õè sa hẽéthẽé e

16 Gaa domka méé tu táá cúí khóè ga kgoara máá naka i xgáè-kg'am tu u guu ẽe tu ko tc'õó a ko kg'áàs koe, dtcòm̀-kg'ao ne dis kǫ̃ès dim cáḿ ka igaba, kạbam nxoem dis kǫ̃ès ka igaba, Sabata dim cáḿ kaga igaba. 17 Ncẽea hààko zi gúù zi di sóm̀-c'ana a, igabagam tc'áró ba Krestem di me e. 18 C'ẽe khóèa ne hàna, cg'áré-cg'arese kg'oana a, a moengelean i gha dqǫm̀ sa ko qaa. Eẽ ne bóòa hãa gúùan ka ne ko bóò-boose, a ne a ko gane dim cgàam di tc'ẽean ka káà hùise tc'amaka bóòse. Táá méé ne téé-q'oos ẽe tu úúa sa séè cgae tu u guu. 19 *Tc'áróm dim* Tcúú ba ne qgóó tama. Wèém tc'áró ba ko Gaam Tcúúm koe guu a kai, a ba a q'amku-q'ooa ba hẽé naka qg'áía ba hẽéthẽé ka qari-qari a qgóóa xg'aeè, a ba a ko ẽem ko ma Nqari ba tc'ẽe khama ma kai. *Ke méé tu gane ka nqúù ka hãa.*

20 Krestem cgoa tu x'óóa hãa, a nqõóm di qarian koe kgoaraèa hãa. Dùús domka tua ko nxãaska ncẽem nqõóm di tu iise kg'õèa máá, a gaam di x'áè-kg'áḿan komsana, ncẽe ko máá: 21 "Táá tshàu cgoa qgóó guu! Táá xám̀ guu! Táá cúù-cuuse guu!" ta ko méé e. 22 Ncẽe *x'áè-kg'áḿa nea* ko gúù zi ka kg'ui ncẽe tséékaguè zi ko xg'ara ne gha kaà zi, x'áè-kg'áḿan hẽé naka xgaa-xgaan hẽéthẽéa khóèan koe guua. 23 Ncẽe ne khóè ne ko nqárìan qáḿsea máá, a ne a ko cg'áré-cg'arese, a gane di tc'áróan koe qgóósea hãa, khama i *ncẽe x'áè-kg'áḿan* q'ãa di tc'ẽean koe guua khama ii, igaba i qarian úú tama, cgàam ncàḿa hãa sa i gha xgáè di i.

Kạbas kg'õè sa Krestem koe (3–4)

3

1 Nxãakamaga tu kò Krestem cgoa ghùièa hãa ne méé tu nxãaska gúù zi tc'amaka hàna zi koe tòón tcáó, ncẽe Krestem hàna, a kg'áòm x'õàm Nqarim dim xòè koe ntcõe koe. 2 Gúù zi tc'amaka hàna zi koe tu tc'ẽea tu tòó, nqõómkg'ai di zi gúù zi ka tamase. 3 X'óóa tu hãa, i gatu di kg'õèan Krestem cgoa Nqarim koe chóḿsea hãa ke. 4 Ncẽè Krestem, ncẽe gatu dim kg'õèm kò x'áíse, ne tu gha gatu igaba thẽé nxãaska Gam cgoa x'áàn koe x'áíse.

5 Gúù zi ẽe nqõómkg'ai di ii zi méé tu nxãaska x'ooan koe tcãà: cg'áràn hẽé, cg'ãè cauan hẽé, tshúù zi tc'ẽe zi hẽé, cg'ãè tc'ẽean hẽé, naka cẽèan hẽéthẽé e, ncẽe kúrúa mááseèa hãa nqárìan qáḿsea máá di i. 6 Ncẽe gúùan domka i ko Nqarim di xgóàn ẽe komsana Me tama ne koe hàà ke. 7 C'ẽe x'aè ka tu kò gazi gúù

zi ka tc'ãà-cookg'aiè, a gazi koe kg'õè. 8 Igaba méé tu ncẽeska gatu igaba wèé gúùan ncẽeta ii aagu: xgóàn hẽé, c'ee-c'eean hẽé, cg'ãè tc'ẽean hẽé, cóèkuan hẽé, saucgaekaguko kg'uian hẽéthẽé e; gúùan ncẽe wèé méé tu kg'áḿa tu koe táá tcg'òó guu. 9 Táá tshúù-ntcõa-mááku guu, gatu dim tc'áróm ncií ba tu nxo̰oa tcg'òóa hãa, gam di zi tséé-kg'áḿ zi cgoa ke, 10 a tu a ka̰bam *tc'áró* ba ha̰na hãa, nxãasega tu gha ka̰ba-ka̰baè, a gatu ka q'ãa Me, a bóòse-q'ooan Gaam ẽe Kúrú-kg'aom ii di x'áía hãa ka. 11 Gerikan hẽé naka Jutan hẽéthẽé *di q'aa-q'ooa* nea Gam koe hãa tite, q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne hẽé kana q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ne hẽé, c'ẽe zi qhàò zi di ne hẽé, nqúù ka x'ãèa khóèan* hẽé, qãàn hẽé naka qãà taman hẽéthẽé e, igabam Kreste ba wèé Me e, a ba a wèéan koe ga hàna.

12 Gaa domka, Nqarim nxárá tcg'òóa máásea hãa tu khóè tuè, tcom-tcomsa naka ncàm̀-ncamsa tu, hã̰akaguse tu thõò-xama-máákua ne, qãèan hẽé, naka cg'áré-cg'aresean hẽé, naka kgàesase qgóósean hẽé naka qáò tcáóan hẽéthẽé cgoa. 13 Gatu ka c'ẽe ne cgoa méé tu tsééa xg'ae, naka ncẽè c'ẽe khóèan cgoa tu kò c'ẽes guu sa úúa hãa ne méé tu qgóóa mááku. Eẽm ma Nqari ba ma qgóóa máá tua khamaga ma méé tu gatu igaba gatà ma kúrú. 14 Wèé zi gúù zi ncẽe zi tc'amkg'ai koe méé tu ncàm̀kuan hã̰a, ncẽe ko wèé zi gúù zi cg'oèase qáéa xg'ae e.

15 Krestem di tòókuan méé i tcáóa tu tc'ãà-cookg'ai, ncẽe tu ma cúím tc'árom di ii, a tòókuan koe tciièa khama. Ke tu qãè-tcaoa máá *Me*. 16 Krestem dim kg'ui ba méém gatu koe qguùase x'ãè. Xgaa-xgaaku tu naka tchàno-tchanoku wèé tc'ẽean cgoa, naka tua Pesaleman hẽé, naka ciian hẽé, naka tc'ẽean di ciian hẽéthẽé tcáóa tu q'oo koe qãè-tcaoa-máákuan cgoa Nqari ba nxáèa máá. 17 Naka dùús wèés ẽe tu ko kúrú sa, kg'uian koe ga igaba kana tsééan koe ga igaba, méé tu wèéa sa ga X'aigam Jesom dim cg'õèm koe kúrú, naka tua Gam koe guu na Nqarim Xõò ba qãè-tcaoa máá.

Khóè zi hẽé naka khóè xu hẽéthẽé e

18 Khóè saoè, gasao di xu khóè xu sao máàse, ncẽe i ma X'aigam koe ma kg'anoa hãa khama.

19 Khóè xaoè, gaxao di zi khóè zi xao ncàm̀ naka xaoa táá thõò-xamkagu zi guu.

Cóán hẽé naka xõò ga ne hẽéthẽé e

20 Cóá tuè, gatu ka xõò ga ne wèé zi gúù zi koe komsana, nxãa sa ko X'aiga ba qãè-tcaokagu ke.

21 Cóán ka xõò ga xaoè, táá cóán xgáè guu, naka i nxãasega táá tshúù-tcao guu.

---

* **3:11:** nqúù ka x'ãèa khóèan - Gerika sa ko “Sekithia” témé.

Qãàn hẽé naka x'aigan hẽéthẽé e

22 Qãà tuè, gatu ka q'õòse ga ne nqõóm di ne tu komsana wèé zi gúù zi koe. Ncẽe gúùan méé tu kúrú, gaan di tcgáían gatu koe tòóa hãas ka tamase, kana cgómkuan tu gha hòò cgae e domka tamase, igaba méé tu wèé tcáóa tu cgoa kúrú u, X'aiga ba q'áòa hãase. 23 Dùús wèés ẽe tu ko kúrú sa méé tu wèé tcáóa tu cgoa tséé, X'aiga ba ko tsééa máá khama, khóèm ka tamase. 24 X'aiga ba gha ẽem Gam di ne khóè ne tòóa máána hãa sa kabi máákus iise máà tu u sa tu q'ana hãa khama. X'aigam Kreste Me e ncẽe tu ko tsééa máá ba khama. 25 Wèém khóèm ẽe ko cg'ãèan kúrú ba gha suruta kabiè gam di cg'ãèan domka, *Nqari ba* khóèan tãákase qgóó tama *khama*.

4

1 X'aiga xaoè, gaxao di qãàn méé xao ẽe tchàno ii a qãè ii sa máà, gaxao igaba xao q'ana hãa, X'aiga ba xao nqarikg'ai koe úúa hãa sa ke.

C'ẽe x'áè-kg'áma ne

2 Gatu di còrèan tu qarika qgóó, naka gaan koe còresea hãa, naka *Nqari ba* qãè-tcaoa máá. 3 Naka tu gataga còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega Nqari ba gaxae di kg'uian nquukg'áman xgobekg'ama máá, naka xae Krestem ka chómsea tseeguan nxàe, ncẽer gaan domka qáéèa a. 4 *Còrè* nakar nxãasega tchànose nxàea tcg'òó o, ncẽe i ko ma qaase khama. 5 Eẽ tchàa koe hàna ne méé tu tc'ẽegase tséé cgoa, wèém x'aè ba cg'oèase tséékagu na. 6 Gatu di kg'uian méé i wèé x'aè ka cgómkuan ka cg'oèa hãa, tabean cgoa tsaubeèa hãase, nxãasega tu gha q'ãa, ntama tu gha ma wèém khóè ba xoa sa ka.

Còo di zi tsgámkaguku zi

7 Wèé tchõà nem gha Tigiko ba tíí ka bìrí tu u, ncàmncamsam qõe ba, a tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba, a gaxae khama ma qãà ba X'aigam koe. 8 Gaa domkar ko gatu koe tsééa úú me, ntama xae ma hãa sa tu gha nxãasega q'ãa ka, me gha gataga gatu di tcáóan ghùi-ghui. 9 Onesimom cgoam ko síí, tcom-tcomsa, a ncàm-ncamsam qõe ba, ncẽe gatu ka c'ẽe ba. Wèé zi gúù zi ncẽe koe ko kúrúse zi ka tsara gha bìrí tu u.

10 Tíí khama qáéèàm Arisetareko ba ko tsgámkagu tu u, me ko Marekom Barenabasem ka qõese ba thẽé tsgámkagu tu u (nxãakamaga tu x'áè-kg'áman hòòa, ncẽè hààm kò ne méé tu qãèse hààkagu me di i). 11 Jesom, ncẽe ko Juseto ta ma tciiè ba, nxãam igabam ko *tsgámkagu tu u*. Nooa xu Juta* xu xu u ncẽe ko Nqarim di x'aian koe tíí cgoa tsééa xg'ae xu, a gataga tíí koe kaisa hùikuan úúa hãa xu. 12 Epaferasem ncẽe gatu ka

* **4:11:** Juta - Gerika sa ko máá: "q'ãe nqãa-qgai khòoèa xu," témé.

c'ẽe ba, a Jeso Krestem dim qãà ba ko tsgám̀kagu tu u. Wèé x'aè kam ko qarika còrèa máá tu u, wèéan ẽem ko Nqari ba tc'ẽe koe tu gha qarika téé, a gha *dtcòm̀a tu koe* kaia hãa, a wèé tcáóa tu cgoa Gam koe dtcòm̀ ka. 13 Kaisa tsééan ẽem ko gatu hẽé naka Laodikea di ne hẽé naka Hierapolise di ne koe hẽéthẽé tcãà tcáó a kúrú koe ra ko gam ka nxàea tseegukagu. 14 Ncàm̀-ncamsam Lukam naaka di ba hẽé, nakam Demase ba hẽéthẽé tsara ko tsgám̀kagu tu u.

15 Tíí qõe ga ne Laodikea koe hàna ne méé tu tsgám̀kagu, naka Nimefase sa hẽé naka kerekes gas dim nquum koe ko *xg'aes* ga sa hẽéthẽé e.

16 Ncẽes tcgãya sa tu ko nxárá mááèa xg'ara ne méé tu kúrú nakas gataga thẽé kerekes Laodikea di sa nxárá mááè si. Naka tu gatu tcgãyas Laodikea koe guua sa nxárá.

17 Naka gataga Arekipo ba bìrí naka máá: “Q'õé méé tsi naka ẽe tsi ko X'aigam koe máàèa tsééan xg'ara-xg'ara,” témé.

18 Tíí Paulo ra ko ncẽe tsgám̀kagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Tiri táùan tu tc'ẽe-tc'ẽese. Cgóm̀kuan méé i gatu cgoa hãa.

1 TESALONIKA NE
Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa Tesalonika ne koe Téé-cookg'ai sa

Tesalonika ba kò x'áé-dxoom Roma ne di me e, Maketonia koe hànа ba. Paulo ba kò gaa koe xgaa-xgaa, ẽem ko Filipi koe guu ka, si kò kereke sa gaa koe tshoa-tshoase (Tsee 17:1-9).

Kái ne qhàò zi di ne kò Juta ne di cauan koe tcãàn tcaoa hãa, a kò Paulom di xgaa-xgaan komsana, igaba ne kò Juta ne tshoa-tshoa a tauan tcãà a ne a ntcoeku. Paulo ba kò Tesalonika koe chùia tcg'òóè, a ba a Berea koe qõò (Tsee 17:10). Gaa koem kò hànaa, a síí Korinta koe tcãà, kam kò Paulo ba gam ka c'ẽem Timoteom koe tchõàn kóḿ, Tesalonika koe hànas kerekes di téé-q'ooan ka.

Tc'ãà dis tcgãyas Paulom di sa kò Tesalonika ne góá mááèa hãa, gaa koe hãa ne dtcòm̀-kg'ao nes gha ghùi-ghui tcáó, a sa a ntcàm ne ka. Gane di dtcòm̀an hẽé naka ncàm̀kuan hẽéthẽé di tchõà nem ko qãè-tcaoa máá. Tc'ẽe-tc'ẽesekagu nem ko, kg'õès ẽem kò gane cgoa hãa x'aè kam kò kg'õè sa, a ba a kò nxãaska Kreste ba gha n-cáḿa hàà di zi tẽè zi ẽe kò ghùièa hãa zi xo̲a. C'ẽes tẽè sa kòo máá: "Dtcòm̀-kg'aom ncẽe kò Krestem hàà tama cookg'ai koe x'óóa hãa ba gha kháé chõò tama kg'õèan úúa?" témé sa. Si kò c'ẽes tẽè sa máá: "N-cáḿa ba gha Kreste ba gaicara ka̲bise a hàà?" témé. Paulo ba kò ncẽem x'aè ba séè a bìrí ne, nqooa hãase méé ne tséé sa, nqòò sa úúa hãase Kreste ba gha ka̲bise a hàà di sa.

Qaa-qaa sa kg'uia ne:
- ncàm̀ku
- Jeso ba ko gaicara ka̲bise a hàà *(1:10; 3:13; 4:13–5:11)*

Tcgãyas q'oo koe hànа zi:
- Qãè-tcaoa máákuan hẽé naka dqo̲m̀kuan hẽéthẽé e *(1–3)*
- Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'õè sa *(4:1-12)*
- Xgaa-xgaan Krestem di hààn di i *(4:13–5:11)*
- Còo di ghùi-ghui-tcáókua ne *(5:12-28)*

Qãè-tcaoa-máákuan hẽé naka dqo̲m̀kuan hẽéthẽé e (1–3)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, a Silefano* ba hẽé naka Timoteo ba hẽéthẽé tsara cgoa hãa,

---

* **1:1:** Silefano - Silefanom di c'ẽe cg'õèa nea Silase e.

xae ko *ncẽes tcgãya sa* Tesalonika dis xg'aes ncẽe Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe hãa sa góá máá, a ko máá:

Cgómkuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Tesalonika ne dis kg'õè sa hẽé naka dtcòm sa hẽéthẽé e

2 Wèéa tu domka xae ko wèé x'aè ka Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ko sixae di còrèan koe gatu ka kg'ui, 3 a ko Nqarim gatá ka Xõòm cookg'ai koe wèé x'aè ka tc'ẽe-tc'ẽese: gatu kúrúa hãa tsééan dtcòman di hẽé, naka gatu di tsééan ncàmkuan di hẽé, naka gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe nqòòan ka tu qarika tẽes ka hẽéthẽé e.

4 Tíí qõe ga tu Nqarim ka ncàmmèa tuè, q'ana xae hãa nxárám tcg'òó tua hãa sa *Gam di tu gha ii ka.* 5 Sixae di qãè tchõà nea kò gatu koe kg'ui iise cúí hàà tama khama, igaba i kò qarian cgoa hẽé, Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa hẽé naka kaisa tcoman cgoa hẽéthẽé hàà. Tu q'ana hãa nta xae kòo ma gatu xg'aeku koe gatu domka kg'õè sa. 6 A tu a kò hàà sixae hẽé naka X'aiga ba hẽéthẽé di tu serè-kg'ao tu kúrúse. Eẽta i kò ma xgàrakuan hãa igaba tu kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guua qãè-tcaoan cgoa kg'ui ba séèa mááse khama. 7 A tu a kò ncẽem dàòm ka, wèé ne dtcòm-kg'ao ne Maketonia hẽé naka Akaia hẽéthẽé koe hàna ne koe x'ái sa kúrúse. 8 X'aigam dim kg'uim gatu koe guua ba kò Maketonia hẽé naka Akaia koe hẽéthẽé cúí síí tama, igabaga i kò gatu di Nqarim koe dtcòman wèé za ga q'ãaè, nxãasega i gha c'ẽe gúù xae gha nxàe sa táá qaase ka. 9 Gaa nea ko gane ka nxàe, nta tu kò ma hààkagu xae e sa khama. A ne a ko gataga nxàe, nta tu kò ma kúrúa mááseèa hãa nqárìan ma tcg'oaragu a Nqarim koe ma kabise sa, a síí kg'õèa hãa a tseegu dim Nqari ba tsééa máá sa, 10 naka tu ma Cóásem nqarikg'ai koe gha guu a hàà ba ma qãà hãa sa, ncẽem kò x'ooan koe ghùi ba, Jesom ncẽe hààko xgóàn koe ko kgoara ta a ba.

2

Paulom di tsééa ne Tesalonika koe

1 Tíí qõe ga tuè, q'ana tu hãa, sixae dis dàras gatu xae kò dàra tu ua hãa sa kò kg'amaga di tama sa. 2 Hàà tama xae hãa cookg'ai koe xae kò ma Filipi koe xgàraè sa hẽé, naka xae kò ma sau-saugase qgóóè sa hẽéthẽé tu q'ana hãa. Igaba xae kò sixae dim Nqarim koe qarian hòò, a qãè tchõàn kgoarasease kg'ui cgoa tu u, ẽeta i kò ma kaisa ntcoekuan hãa igaba. 3 Sixae di xgaa-xgaa ne kàma, kana cg'urigam dàòm di, kana kàan di tama khama. 4 Igaba xae ko Nqarim ka tcommèa hãa, a xae a qãè tchõàn xgaa-xgaan dis tséé sa máàèa hãa khama ma

kg'ui, khóèan xae gha qãè-tcaokagu ka tamase, igabaga xae gha Nqari ba qãè-tcaokagu ka, ncẽe ko tcáóa xae kúrúa bóò ba. 5 Tu q'ana hãa, wèé x'aè ka xae kò táá qàe-qaekuan di kg'uian cgoa hàà cgae tu u sa, a xae a kò táá sixae di tsééan kúrú, c'ẽe gúù xae gha gatu koe hòò domka - Nqari ba sixae dim tééa-máá-kg'ao Me e! 6 Gataga xae kò khóèan ka xae gha dqọm̀mè sa qaa tama, gatu kaga igaba kana c'ẽe khóèan kaga igaba.

7 Krestem di xae x'áè úú-kg'ao* xae iise xae ga kò káí gúùan qaa cgae tua hãa, igaba xae kò gatu xg'aeku koe tc'aua xae khóè xae e, khóès gas di cóán ko qãèse q'õés khama ma. 8 A xae a kò kaisase xgónè tua hãa, domka xae kò kg'ónòsea hãa, táá xae gha Nqarim di qãè tchõàn cúí máà tu u ka, igabaga xae gha thẽé sixae di kg'õèan tcg'òóa máá tu u ka, tseegukaga tu kò sixae koe kaisase ncàm̀-ncamsa tu u khama. 9 Qanega tu q'ana hãa, tíí qõe ga tuè, sixae di tsééan hẽé naka qóḿ cgoa qgóókuan hẽéthẽé ka. Nqarim di qãè tchõàn xae kò xgaa-xgaa tu u, a xae a kò ntcùú ba hẽé naka koaba ba hẽéthẽé tséé, táá xae gha gatu ka c'ẽean ga qóḿ ba qgóókagu ka.

10 Gatu hẽé naka Nqari ba hẽéthẽéa gha ncẽes gúù sa nxàea tseegukagu, sixae di qgóóse-kg'áḿa ne kò gatu *dtcòm̀-kg'ao tu* koe q'ano o, a tchàno o, a cúí cg'uri ga úú tama khama. 11 Gataga tu q'ana hãa, xae ko ma gatu ka c'ẽem wèé ba ma qgóó sa, ẽem ko ma cóán ka xõò ba ma cóán qgóó khamaga ma, 12 naka xae kò ko ma ntcàm, a korè, a ko Nqarim koe ma qarika bìrí tu u sa hẽéthẽé e, Nqari ba kg'anoa hãas kg'õè sa tu gha kg'õè ka, ncẽe ko Gam di x'aian hẽé naka x'áàn hẽéthẽé koe tcii tu u ba.

13 Nqari ba xae ko chõò tamase qãè-tcaoa máá, ẽe xae kò kg'ui ba xgaa-xgaa tu u ka tu kò cám̀ tshàua máá me khama. Khóèan koe guua hãam kg'uim iise tamase, igaba Nqarim koe guuam kg'uim iise, ncẽem tseeguan kaga ii khamaga ma, *Nqarim* ncẽe ko gatu dtcòm̀-kg'ao tu koe tséé ba. 14 Tíí qõe ga tuè, Jutea koe hàna zi kereke zi Nqarim di zi, ncẽe Jeso Krestem di zi koe kúrúsea hãa sa gatu koe thẽé kúrúsea. Gatu di ne khóè ne ka tu kò xgàraè, ncẽe gane kò ma Juta ne ka ma xgàraè khamaga ma. 15 *Juta ne* ncẽe kò X'aigam Jeso ba hẽé naka porofiti xu hẽéthẽé cg'õo, a xhàiagu xae e ne, ncẽe Nqari ba qãè-tcaokagu tama ne, a ko wèé khóèan cgoa ga ntcoeku ne. 16 Xgáè-kg'am xae e ne ko, nxãasega xae gha táá tãá zi qhàò zi di ne cgoa kg'ui, ne kgoaraè ka. Ncẽem dàòm ka i ko wèé x'aè ka gane di chìbian càùse a cg'oè. I ncẽeska Nqarim di xgóàn còo dis ka hàà cgae nea.

Paulo ba gaicara Tesalonika ne dàra kg'oana

* **2:7:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

17 Tíí qõe ga tuè, xòm̀ x'aè-coan xae kò gatu cgoa q'aa-q'aaèa hãa, i kò tc'áróa xae gatu xg'aeku koe káà a, tc'ẽea xae ka tamase. Xae gaa domka kaisase xgónè tua hãa, a ko wèé qaria xae cgoa x'ãà máá, gaicara xae ga bóò tu u sa, 18 síí cgae tu u kg'oana xae kò hãa khama. Tíí Paulor tc'áróa kò káí q'oro tc'ẽea hãa, síí cgae tu ur gha sa, igabagam kò satana ba xgáè-kg'am xae e. 19 Kháé sa nxãaska sixae dis nqòò sa, kana qãè-tcao sa, kana x'aian dis cábá sa, ẽe xae gha X'aigam Jesom kò hàà ne xae gha dqọm̀se cgoa sa dùú saa? Gatu tama tua? 20 Tseeguan kaga xae ga dqọm̀se cgoa tu u, tu ko qãè-tcaokagu xae e.

3

1-2 Eẽ xae ko ncẽes gúù sa qóḿa máá xaea hãa sa bóò, ka xae kò nxãaska bóòa tcg'òó, sixae ka qõesem Timoteo ba xae gha tsééa úú sa, ncẽe sixae khamaga ma Krestem di qãè tchõàn xgaa-xgaa koe Nqarim dim tséé-kg'ao ba, xae gha sixae cuiaga Atene koe hãa ka. Ncẽes gúù sa xae kò bóòa tcg'òó, síím gha gatu di dtcòm̀an koe qari-qari, a korè tu u ka, 3 nxãasega i gha táá cúí-kg'áía tu ga ncẽe zi xgàraku zi domka tééa dìbi ka. Gatu igaba tu qãèse q'ana hãa, ẽe zi xgàraku zim Nqari ba kgoara máá taà hãa sa khama. 4 Eẽ xae ko qanega gatu cgoa hãa ka xae kò x'aèan cookg'ai koe ga bìrí tua hãa, hààko x'aè ka ta gha xgàraè sa, si ncẽe sa kúrúsea, ẽe tu ma q'ana hãa khamaga ma. 5 Gaa domkar kò, ẽer ko bóò si ncẽes gúù sa qóḿa máá tea hãa ka, *Timoteo ba* gatu koe tsééa úú, nxãasega xae gha gatu di dtcòm̀an ka q'ãa ka, qàe-qaeku-kg'ao ba gha c'ẽedaoka qàe-qae tu u, i ga kò sixae di tsééan kg'amaga di i khama.

6 Igabam ncẽeska Timoteo ba kạbisea hãa, a qãè-tcaokagu xae e ko kg'uian cgoa hààra máá xaea hãa, gatu di dtcòm̀an hẽé naka ncàm̀kuan hẽéthẽé di i. Gatagam kò thẽé bìrí xae e, wèé x'aè ka tu ko qãè-tcaoan cgoa tc'ẽe-tc'ẽese xae e, a bóòa xae xgónèa hãa sa, ncẽe xae ma sixae igabaga ma bóòa tu xgónèa hãa khamaga ma. 7 Tíí qõe ga tuè, gaa domka xae kò gaxae di qóḿan hẽé naka xgàrakuan hẽéthẽé wèé q'oo koe gatu di dtcòm̀an ka qgài-qgai tcáóè. 8 Ncẽè X'aigam koe tu kòo qarika tẽe, ne xae gha nxãaska ncẽeska sónòa dìbi a kg'õèan hòò khama. 9 Nqari ba xaea gha ntama ma tc'ãòase gatu domka cám̀ tshàua máá! Kaisase xae ko Gam cookg'ai koe gatu ka qãè-tcao. 10 Koaba ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé xae ko qarika còrè, gatu cgoa xae ga xg'ae a bóò tu u sa, nxãasega xae gha ẽe gatu di dtcòm̀an koe tcàoa hãa sa càùa máá tu u ka.

11 Ke méé tsara ncẽeska gatá dim Nqarim, ncẽe gatá ka Xõò ba hẽé, nakam gatá dim X'aigam Jeso ba hẽéthẽé tsara dàò ba kg'ónòa máá xae e gatu koe xae gha síí di ba. 12 Gataga méém X'aiga ba gatu ka c'ẽea ne koe hẽé naka wèé khóèan koe ga

hẽéthẽé kúrú naka i gatu di ncàm̀kuan càùse naka kái, ncẽe xae sixae ma ncàm̀ tua hãa khamaga ma. 13 Nxãasegam gha Nqarim gatá ka Xõò ba gatu di tcáóan qarian máà, tu gha káàn chìbi, a tu a gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa ii, ẽem gha ko gatá dim X'aigam Jeso ba Gam di ne tcom-tcomsa ne wèé ne cgoa hàà ka.

Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'õè sa (4:1-12)

4

1 Ncẽeska còo dis ka, tíí qõe ga tuè, sixae koe tu xgaa-xgaasea hãa, nta méé tu ma kg'õè naka tua X'aiga ba qãè-tcaokagu sa, si ncẽe sa gaas kúrú tu kos ga si i. Igaba xae ko X'aigam Jesom koe dtcàrà a ko korè tu u, a ko máá: ncẽes gúù sa méé tu qarika kúrú, témé. 2 X'aigam Jesom di qarian ka xae kò x'áè-kg'áḿan máà tu u sa tu q'ana hãa khama.

3 Ncẽea Nqarim ko ma tc'ẽe ga a khama, tcom-tcomsakaguè tu gha sa: nxãasega tu gha cg'áràn koe ncèèsea hãa ka, 4 nakam wèém khóè ba tcom-tcomsa a tcommèa hãam dàòm ka gam dis khóès cgoa kg'õè, 5 cg'ãè zi tc'ẽe-kg'áḿ zi tcáóa ba ka ncàm̀mèa hãa zi kúrú ka tamase, cg'ãè tc'ẽe ne khóè ne Nqari ba c'úùa hãa ne ko hẽé khama. 6 Nakam gha nxãasega táá cúím khóèm ga ba ncẽes gúùs ka gam ka c'ẽe ba chìbian kúrú cgae guu, kana kàa me guu. X'aiga ba gha ẽeta ii chìbian wèé ko kúrú ne xgàra ke, ncẽe xae nxãakamaga ma bìrí tua hãa a ma nxàea tseegukagua hãa khamaga ma. 7 Hàà ta gha q'ano tamase kg'õè kam Nqari ba tcii ta a tama khama, igaba ta gha hàà tcom-tcomsas kg'õè sa kg'õè ka a. 8 Gaa domkam gha ẽe ko ncẽe xgaa-xgaan xguì ba, khóèm ko méé sa xguì tama, igabam gha ko Nqarim ko méé sa xguì, *Nqarim* ncẽe ko Gam dim Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba máà tu u ba.

9 Ncẽeska gatu ka ncàm̀kuan ka: qaase tama ia góá xae ga máá tu u sa; Nqarim ka tu nxãakamaga xgaa-xgaaèa hãa, tu ga ma ncàm̀ku sa khama. 10 A tu a ko tseeguan kaga wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne Maketoniam wèém di ne koe ncẽe sa kúrú, igaba xae ko dtcàrà tu u, tíí qõe ga tuè, kaisase tu gha gatà hẽé sa.

11 Gataga xae ko thẽé korè tu u, kgàea hãas kg'õè sa tu ga kg'õè sa, nakam wèém khóè ba gam di zi tséé zi gam ka kúrú naka baà tshàua ba cgoa tsééa mááse, ncẽe xae ma x'áè tua hãa khama. 12 Naka tua gha nxãasega c'ẽe ne khóè ne ka tcommè, naka tua táá c'ẽe khóèan dtcãàsea hãa guu.

Xgaa-xgaan Krestem di hààn di i (4:13–5:11)

13 Tíí qõe ga tuè, tc'ẽe tama xae hãa ẽe x'óm̀a hãa ne ka tu gha c'úùa hãase hãa sa, nxãasega tu gha táá thõò-tcaoase kg'ae

ka, gane ẽe nqòòan úú tama ne khama ma. 14 Ncẽè Jesom xg'ao x'óó a x'ooan koe tẽea hãa sa ta kòo dtcòm̀, ne ta ko thẽé dtcòm̀, Nqarim gha gane ẽe Gam koe x'óm̀a hãa ne Jesom cgoa óá sa. 15 Ncẽea X'aigam dim kg'uim nxàe xae kom ga me e khama, ncẽe ko máá: gatá ncẽe kg'õèa a qaùa hãa ta cuiskaga ẽe x'óm̀a hãa ne ka tc'ãà naka síía hãa tite, ẽem gha ko X'aiga ba hààm cáḿ ka. 16 X'aiga ba gha nqarikg'ai koe guu a kaiam dòm̀ cgoa xõa, kaiam moengelem dim dòm̀ ba hẽé naka Nqarim dim nxãàm di q'auan cgoa hẽéthẽé e, ne gha ẽe Krestem koe x'óóa hãa ne tc'ãà a ghùiè khama. 17 Nxãaska ta gha gatá ẽe kg'õèa a qaùa hãa ta gane cgoa xg'ae-xg'ae a túú-c'õòs q'oo koe hãase ghùiè, a síí X'aigam cgoa tc'ãá q'oo koe xg'ae, a ta a gha gaa koe guus ka chõò tamase X'aigam cgoa hãa. 18 Gaa domka méé tu ncẽe kg'uian cgoa qgài-qgai tcáóku.

5

X'aigam di hààn kg'ónòsea máá

1 Tíí qõe ga tuè, ncẽe zi gúù zi gha hàà kúrúse x'aèan hẽé naka cáḿan hẽéthẽé ka xae ga góáa máá tu u sa qaase tama. 2 Gatu igaba tu qãèse q'ana hãa, X'aigam dim cáḿ ba gha ts'ãà-kg'aom ko ma ntcùú ka hàà khama ma hàà cgae tu u sa khama. 3 C'ẽe ne khóè ne gha máá: "Wèé zi gúù zia qãèse hãa, ta qãè qgái koe hãa," témé. I gha kúúga cg'ãèan hàà cgae ne, ncãàn úúas khóès ábàn di thõòan ka ko kúúga hàà cgaeès khama ma, ne cuiskaga nxanagu ana hãa tite.

4 Igabaga tu gatu ntcùús q'oo koe hãa tama, tíí qõe ga tuè, me cuiskaga ẽem cáḿ ba ts'ãà-kg'aom ga ma arekagu tua hãa khama ma arekagu tu u tite. 5 Wèéa tu ga x'áàm di tu cóá tu u, a koaba di tu cóá tu u khama. Ta ntcùú kana dcùú-qoms di ta cóá ta tama ta a. 6 Ke méé ta táá x'óm̀a hãa guu, c'ẽe ne khama, igabaga méé ta kókòa hãa, naka qgóósean úúa hãa. 7 Eẽ ko x'óm̀ ne ko ntcùú ka x'óm̀, ne ko ẽe ko nqàre ne ntcùú ka nqàre khama. 8 Igaba ta gatá koaba di ta a, ke méé ta qgóósean úúa hãa naka ta dtcòm̀an hẽé naka ncàm̀kuan hẽéthẽé dxùua ta ko ncèèa máás gúùs khama ma hã̀a, naka taa kgoarakuan dis nqòò sa tcúúa ta ko ncèèa máás cábás khama ma cábá. 9 Nqari ba Gam di xgóàn ka ta gha xgàraè ka nxárá tcg'òó ta a tama khama, igabaga ta gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe kgoarasean hòò ka a. 10 Ncẽe kò x'óóa máá ta a ba, ẽem ko hàà x'aè ka ta gha nxãasega Gam cgoa xg'ae a kg'õè ka, kg'õèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba*. 11 Ke méé tu gaa domkaga ncẽe tu ko hẽé khamaga ma korèku naka hùiku.

Còo di ghùi-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

* **5:10:** kg'õèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba - Gerika sa ko máá: "kókòa ta ga hãa kana ta ga x'óm̀a hãa igaba," témé.

12 Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, ẽe ko gatu xg'aeku
koe tséé ne khóè ne méé tu tcom sa, gane ẽe X'aigam koe
tc'ãà-cookg'ai tua hãa a ko tchàno-tchano tu u ne. 13 Eẽ ne ko
kúrú tsééan domka méé tu kaisa tcoman hẽé naka ncàm̀kuan
hẽéthẽé cgoa qgóó ne. Gatu xg'aeku koe méé tu tòókuan cgoa
hãa. 14 Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, a ko máá: Eẽ ko xg'áḿ-
kg'aiate ne tchàno-tchano, ẽe ko sau-cgaese ne korè, ẽe kg'amka
ne hùi, naka wèé ne khóè ne koe qáò tcáó ii. 15 Bóò méé tu
naka i táá cúí khóè ga c'ẽean kúrú cgae ana cg'ãèan domka
cg'ãèan kúrú cgae e guu, igaba méé tu wèé x'aè ka, gatu ka c'ẽe
ne hẽé, naka wèé khóèan ga hẽéthẽé tu ga ma qãèan kúrúa máá
sa x'ãà máá.
16 Wèé x'aè ka méé tu qãè-tcaoa hãa, 17 naka tua wèé x'aè ka
còrè. 18 Wèé zi xg'aeku zi koe méé tu Nqari ba qãè-tcaoa máá,
ncẽea gatu kam ma Nqari ba Jeso Krestem koe ma ncàm̀a hãa
ga a ke.
19 Táá méé tu *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba xgáè-kg'am guu,
20 naka tua táá porofitan ntcoe guu. 21 Wèés gúù sa méé tu
qãèse bóòa tcg'òó, naka ẽe qãè ii sa qgóóa qari. 22 Qgóóse méé
tu wèés gúùs ẽe cg'ãè iis koe.
23 Nqarim tòókuan di ba méém Gam tc'áró-tc'aro ka kúrú tu
u naka tu wèé zi dàò zi koe tcom-tcomsa ii: gatu di tc'ẽean hẽé,
naka tcáóan hẽé, naka tc'áróan hẽéthẽé wèé méé i qãèse qgóóè,
naka ia táá cúís chìbis ga sa úú guu nakam nxãakg'aiga síí gatá
dim X'aigam Jeso Kreste ba hàà. 24 Nqarim ncẽe tcii tua hãa
ba tcom-tcomsa Me e, khamam gha ẽem nqòòkagu tua hãa sa
kúrú.
25 Tíí qõe ga tuè, còrèa tu máá xae e. 26 Wèé ne dtcòm̀-kg'ao
ne tu tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám̀. 27 Ra ko X'aigam di
cg'õèan koe dtcàrà tu u, ncẽes tcgãya sa méé tu wèé ne dtcòm̀-
kg'ao ne nxárá máá sa.
28 Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgóm̀kuan méé i gatu
wèé tu cgoa hãa.

2 TESALONIKA NE
Paulom dis tcgãyas cám̀ di sa Tesalonika ne koe Téé-cookg'ai sa

Khóè ne kerekes Tesalonika koe hànas di nea kò káí zi tẽè zi úúa hãa Jesom di kạbisean ka. C'ẽe nea kò Jeso ba nxãakamaga kạbisea hãas ka dtcòm̀a hãa.

Paulo ba kò ncẽem tc'ẽe ba qãèse nxàea kg'ónò, a ko máá, Krestem qanega hàà tama cookg'ai koes gha ntcoeku sa tẽe, me gha khóèm x'áèan komsana tama ba x'áíse. I gha cg'ãè cauan hẽé naka x'áèan úú taman hẽéthẽé càùse. Paulo ba kò gam di nxárá-kg'aoan x'áè, gane di dtcòm̀an koe ne gha qarika téé sa, qóḿan hẽé naka xháéan hẽéthẽé di zi x'aè zi ka. Gatagam ko dtcàrà ne, kg'õè sa ne gha tsééa máá sa, Paulom ma gam di ne tséé-kg'ao ne cgoa hẽéa khama.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- cg'ãè, x'áèan úú tama sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Paulo ba ko dtcòm̀-kg'ao ne dqọm̀ *(1)*
- Krestem di hààn ka *(2)*
- Paulo ba ko dtcòm̀-kg'ao ne dtcàrà, kg'õèa ne ne gha tsééa máá sa *(3)*

Paulo ba ko dtcòm̀-kg'ao ne dqọm̀ (1)

Tsgáḿkaguku zi

1 Tíí Paulo ra hẽé, naka Silefano* ba hẽé, naka Timoteo ba hẽéthẽé
xae ko *ncẽes tcgãya sa* Tesalonika dis kerekes, ncẽe Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe hãa sa góá máá
2 a ko máá: Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóḿkuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Qãè-tcaoa-máákuan hẽé naka còrèan hẽéthẽé e

3 Tíí qõe ga tuè, ncẽe i ko ma qaase khama méé xae wèé x'aè ka gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máás gúù si i, gatu di dtcòm̀a ne ko kaisase càùse, i ko gataga gatu ka c'ẽem wèém koe tu úúa hãa ncàḿkuan thẽé kai khama. 4 Gaa domka xae ko Nqarim di zi kereke zi koe gatu di qarika tééan ka hẽé naka dtcòm̀an ka hẽéthẽé dqọm̀se, ncẽe tu ko xgàraku zi hẽé naka xháé zi ncẽe kúrúse cgae tua hãa zi hẽéthẽé koe x'áía hãa a.

---

* **1:1:** Silefano - Silefanom di c'ẽe cg'õèa nea Silase e.

5 Wèé zi ncẽe zia ko Nqarim di xgàrakua ne tchàno o sa x'áí, tu gha gazi domka Nqarim di x'aian kg'anoa hãa, ncẽe tu gaan domka xgàrasea hãa a. 6 Nqari ba tchàno Me e, a ba a gha gane ẽe xgàra tua hãa ne thẽé xgàra. 7 A ba a gha gatu di xgàrasean koe sãakagu tu u, a sixae thẽé sãakagu xae e. Ncẽe sam gha kúrú, X'aigam Jesom gha Gam di xu moengele xu qari xu cgoa nqarikg'ai koe guu a hàà ka. 8 Kạrùkom c'eem cgoam gha hàà, a hàà gane ẽe Nqari ba ko xguì ne hẽé naka gane ẽe gatá dim X'aigam Jesom di qãè tchõàn komsana tama ne hẽéthẽé xgàra. 9 Ne gha chõò tamase tòm̀-tommè, a gha Nqarim cookg'ai koe hẽé naka Gam di qarian di x'áàn hẽéthẽé koe tcg'òóè, 10 ẽem gha ko hàà, a hàà Gam di ne tcom-tcomsa ne ka kaikaguè, a ba a thẽé wèé ne dtcòm̀-kg'ao ne ka dqọm̀mèm cáḿ ka. *Tu gha gatu igaba gane xg'aeku koe hãa*, ẽe xae ko gatu koe nxàea tseegukagus tchõà sa tu kò komsana khama.

11 Ncẽes noosega xae ko wèé x'aè ka còrèa máá tu u, gatá dim Nqarim gha kúrú tu u, tu Gam dis tciiku sa kg'anoa hãa tu khóè tu ii ka, a wèés gúùs tcáóa tu tc'ẽea hãa sa hẽé naka ẽe tu ko kúrú tsééan dtcòm̀an di hẽéthẽé Gam di qarian ka xg'ara-xg'ara ka. 12 Gataga xae ko còrè, nxãasega i gha gatá dim X'aigam Jesom di cg'õèan gatu koe x'áàkaguè ka, tu gha gatu igaba thẽé Gam koe x'áàkaguè, gatá dim Nqari ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara di cgóm̀kuan koe guu a.

Krestem di hààn ka (2)

2

X'áèan komsana tamam khóè ba

1 Ncẽeska gatá dim X'aigam Jeso Krestem di hààn ka hẽé naka gatá di xg'aean hàà ta gha xg'ae cgoa Me di ka hẽéthẽé e: dtcàrà tu u xae ko, tíí qõe ga tuè, 2 táá méé tu tc'ẽea tu koe thamkase ntcãa-ntcãaè kana arekaguè guu, porofitan ka, kana xàà zi ka, kana tcgãya zi ncẽe ga c'ẽedaoka sixae koe guua hãa zi kaga igaba, ncẽe ko máá, X'aigam dim cáḿ ba nxãakamaga hààraa, témé zi. 3 Táá hẽé naka i cúí khóè ga c'ẽem dàòm kaga qàe-qae tu u guu. Eẽm cáḿ ba cuiskaga hààraa hãa tite ke, si gha nxãakg'aiga síí ntcoeku sa hàà, me gha x'áèan komsana tamam khóè ba x'áíse, khóèm kaàkaguè gha ba. 4 Ncẽe ba gha wèés gúùs ẽe ko Nqarim ka tciise sa kana ko dqọm̀mè sa ntcoe, a gaas tc'amkg'ai koe kaikaguse. A ba a gha Nqarim dim tempelem koe tcãà a ntcõó, a gabá Nqari me e sa khóè ne bìrí.

5 Tc'ẽe-tc'ẽese tama tu gáé hãa, ẽer kò gatu cgoa hãa kar kòo ncẽe zi gúù zi ka bìrí tu u sa? 6 Tu ncẽeska q'ana hãa, dùús xgáèa tòó mea hãa sa, nxãasegam gha hàà gam di x'aèan ka x'áíse ka. 7 X'áèan komsana tama di chóm̀sea hãa qaria ne ko ncẽeska

tséé khama, me gha gaam ẽe kò xgáèa tòó o ba qanega gatà hẽé, a gha nxãakg'aiga síí dàòm koe tcg'òóè. 8 Me gha nxãaska ẽe x'áèan komsana tama ba hàà x'áíse, ncẽem gha X'aigam Jeso ba kg'áḿ q'ooa ba di sónò-q'ooan cgoa dqòma cg'õo, a Gam di x'áàko hààn cgoa cg'õo ba. 9 Eẽ *x'áèan úú tama* ba gha satanam di qarian cgoa hàà, a ba a gha kàan di qarian hẽé naka x'áí zi hẽé naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽé kúrú, 10 a gha wèé kàakuan cg'ãè tséékagu, ncẽe gha gane ẽe aagusea hãa ne họàkagu u. *Aaguse ne gha,* tseeguan ncàm̀ ne ko xguì khama, ncẽe gha kgoara ne e. 11 Gaa domkam gha Nqari ba qaris tséés dàòm koe ko tcg'òó ne sa gane koe tsééa úú, nxãasega ne gha tshúù-ntcõan dtcòm̀ ka, 12 nxãasega ne gha wèéa ne ẽe tseeguan dtcòm̀ tama, igaba ko ẽe tchàno tamas ka qãè-tcaokaguè ne xgàraè ka.

Qarika tu téé

13 Igaba méé xae, tíí qõe ga tuè, chõò tamase wèé x'aè ka gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máá, gatu ncẽe X'aigam ka ncàm̀mèa tu, tshoa-tshoases koe gam kò Nqari ba guu a nxárá tcg'òó tua khama, kgoaraè tu gha ka. Nqari ba kòo tc'ẽe, Tc'ẽe ba gha tcom-tcomsakagu tu u, tu tseeguan koe dtcòm̀ sa. 14 Me kò ẽe xae *kò xgaa-xgaa tu u* qãè tchõàn cgoa ncẽes gúùs koe tciia óá tu u, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem di x'áàn q'õò ka. 15 Ke tu ncẽeska, tíí qõe ga tuè, qarika téé, naka ẽe xae kòo kg'áḿa xae cgoa xgaa-xgaa tu u zi cau zi hẽé, naka ẽe xae kòo góá máá tu u sa hẽéthẽé qgóóa qari.

16 Nqarim gatá ka Xõò ba ncàm̀ taa hãa, a Gam di cgóm̀kuan koe guu a chõò tama thõò-xama-máákuan máà taa hãa, a qãès nqòò sa máà taa. Gabá hẽé naka gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara méé tsara 17 tcáóa tu ghùi-ghui, naka qari-qari tu u, nxãasega tu gha wèé qãè tsééan hẽé naka wèé qãè kg'uian koe hẽéthẽé hãa ka.

Paulo ba ko dtcòm̀-kg'ao ne dtcàrà, kg'õèa ne ne gha tsééa máá sa (3)

3

Còrèa máá xae e

1 Còo dis ka, tíí qõe ga tuè, còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega X'aigam dim kg'ui ba qháése qõò naka tcommè, ẽe i kò gatu ka ii khamaga ma. 2 Khóèan ncẽe cg'ãè tc'ẽe koe còrèa máá xae e, naka xae gha qãè qgái koe hãa. Wèém khóè ba dtcòm̀a hãas tama si i ke.

3 Igabagam X'aiga ba tcom-tcomsa Me e, a ba a gha qari-qari tu u, a ẽe cg'ãè tc'ẽe iim koe kòre tu u. 4 Nqarim koe xae tcoman úúa hãa gatu ka, ẽe xae kò x'áè tu u zi gúù zi tu ko kúrú,

a tu a gha qanega kúrú zi di i. 5 X'aiga ba méém gatu di tcáóan Nqarim di ncàm̀kuan koe hẽé naka Krestem di qarika tééan koe hẽéthẽé tcéèa úú.

Kg'õèa tu tu tsééa máá

6 Tíí qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cg'õèm koe xae ko x'áè tu u, wèém dtcòm̀-kg'aom ẽe kg'õès koe kg'amka ii, a ẽe xae kò máà mea hãa xgaa-xgaan komsana tamam koe méé tu tééa dìbi sa. 7 Gatu igaba tu q'ana hãa, nta méé tu ma serè xae e sa ke. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kg'amka tama. 8 Gataga xae c'ẽem khóèm di tc'õoan ga suruta me tamase tc'õó ta ga hãa, igaba xae kò ntcùú ba hẽé naka koaba ba hẽéthẽé qarika tséé, a ko khùbu, táá xae gha dìím ga ba qóḿ ba qgóókagu ka. 9 Ncẽes gúù sa xae kúrúa hãa, ẽeta ii hùian xae gha qaa di qarian xae úú tama domka tamase, igaba xae kò máàse tu u kg'oana, nxãasegas gha x'áí sa ii ka, serè tu gha sa. 10 Eẽ xae ko gatu cgoa hãa ka xae kò ncẽe x'áèan máà tua hãa, a máá: "Ncẽè c'ẽem khóèm kò tséé tc'ẽe tama nem tc'õó tite," témé khama.

11 *Ncẽes gúù sa xae ko góá,* gatu ka c'ẽe ne kg'õès koe kg'amka ne e, a tsééan kúrú tama, a c'ẽe khóèan di tsééan koe tcana tẽe, sa xae kóḿa hãa domka. 12 X'aigam Jeso Krestem *di cg'õèan* koe xae ko ncẽe ne khóè ne x'áèan máà, a ko bìrí ne a ko máá, nqoo-nqoosase méé ne tsééan kúrú, naka nea kg'õèkaguse, témé.

13 Igaba gatu, tíí qõe ga tuè, táá méé tu qãèan kúrú ka xhõe guu. 14 Ncẽè c'ẽem khóèm kò ncẽes tcgãyas koe xae ko nxàe sa dtcòm̀ tama ne méé tu ẽem khóè ba qãèse bóò naka tcg'oaragu, nakam gha nxãasega saucgae. 15 Táá hòrea tu hãam khóèm khama ma qgóó me guu, igabaga méé tu gatu ka qõesem khama ma tchàno-tchano me.

Còo di zi tsgám̀kaguku zi

16 X'aigam tòókuan di ba méém wèé x'aè ka Gam ka tòókuan máà tu u, wèé dàò-kg'áḿan cgoa. X'aiga ba méém gatu cgoa hãa.

17 Tíí Paulo ra ko ncẽe tsgám̀kagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Ncẽe sa wèés tcgãyas *tiris* koe x'áí si i, ra ko ma góá ga a.

18 Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgóm̀kuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

1 TIMOTEO
Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa Timoteom koe Téé-cookg'ai sa

Timoteo ba kò qari-kg'ao-coa me e, dtcòm̀-kg'aom Asia dim nqõóm koe guua ba, a kò Juta dis khóès ka hẽé naka Gerika dim khóèm ka hẽéthẽé ábàèa hãa (Tsee 16:1-3). Paulom cgoam kò xg'ae a tséé an kúrú, a ba a kò Paulo ba qãè tchõàn xgaa-xgaa koe hùi.

Paulom dis tc'ãà dis tcgãyas Timoteom di sa ko nqoana zi gúù zi ka kg'ui:

1. Kg'aikas ko tcgãya sa tshúù-ntcõan di xgaa-xgaan ka kg'ui. Ncẽe xgaa-xgaa nea kò c'ẽe xòè za Juta ne di i, a c'ẽe xòè za Juta tama ne di i, a i a ko máá, ncẽem nqõóm di zi gúù zi tshúù zi i, témé. Ncẽè khóèan kò gaxu di tc'ẽe-kg'áḿa chóm̀sea qgóóa qari ne cúí i gha kgoarakuan hòò o, naka qgóóse-kg'áḿan ncẽe c'ẽe zi tc'õo zi tsi tc'õó tama hẽé, a séè taman hẽéthẽé ko kúrú ne.
2. Tcgãya sa ko kerekes di tséé an ka hẽé, naka còrèan ka hẽé, naka tséé-kg'áḿ zi kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu gha kúrú zi hẽé naka hùi-kg'ao xu hẽéthẽé gha kúrú di x'áèan tcg'òó.
3. Còo dis kam ko Timoteo ba bìría kg'ónòè, Jeso Krestem dim qãàm qãè bam gha kúrú sa, naka ẽem gha ko kúrú zi tséé-kg'áḿ zi ka hẽé naka tãáka zi xg'ae zi dtcòm̀-kg'ao ne di zi koem gha kúrú zi ka hẽéthẽé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- xgaa-xgaa sa
- dtcòm̀ sa
- Nqari-tcáóa ne
- kerekes di xu tséé-kg'ao xu

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Tséé-kg'áḿ zi kerekes di zi hẽé naka gas di tséé-kg'aoan hẽéthẽé e *(1–3)*
- X'áè-kg'áḿan Timoteom ko máàè e *(4–6)*

Tséé-kg'á ḿ zi kerekes di zi hẽé naka gas di tséé-kg'aoan hẽéthẽé e (1–3)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba hẽé naka Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara ma x'áèa khama, ncẽe ta Gam koe nqòòa hãa ba.

---

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

2 Timoteo, dtcòm̀an koe tiri tsi cóá tsi tseegu di tsi ra ko *ncẽes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hẽé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóm̀kuan hẽé, naka thõò-xama-máákuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

Tshúù-ntcõan xgaa-xgaa dis dqàèku sa

3 Maketonia koer ko qõò kar kò bìrí tsi, Efeso koe méé tsi hãa sa, naka tsia c'ẽe ne khóè ne xgáè-kg'am, táá méé ne tãá zi gúù zi tshúù-ntcõan di zi xgaa-xgaa sa. 4 Tshúù-ntcõan di huwan koe hẽé naka chõò tama qhàòkuan khóè ne di ka kg'uian koe hẽéthẽé méé ne tcg'òóse, Nqarim di tsééan dtcòm̀an di koe i káà hùi i ke, a ko mẽékuan cúíga ghùi. 5 Ncẽe x'áè-kg'áḿan koer ko nxàes gúù sa ncàm̀ku si i: q'anos tcáó sa hẽé, tchànos tc'ẽe-kg'áḿ sa hẽé, naka q'anos dtcòm̀ sa hẽéthẽé koe guua sa. 6 C'ẽe ne khóè ne ncẽe zi gúù zi tcg'oaragua, a káà hùi zi kg'ui zi koe tòósea. 7 X'áè xgaa-xgaa-kg'aoa ne ne gha kúrú sa ne ko tc'ẽe, igabaga ne ẽe ne ko kg'ui sa c'úùa hãa. Kgoarasea hãase ne ko gúù zi ka kg'ui igabaga ne dùú sa zi ko méé sa c'úùa hãa.

8 Q'ana ta hãa x'áèa ne qãè e sa, khóèan kò ko qãèse tséékagu u ne. 9 Ncẽe sa ta thẽé q'ana hãa khama: x'áèa nea qãè khóèan kúrúa mááè tama, a x'áèan ko khõá khóèan hẽé, uù khóèan hẽéthẽé kúrúa mááèa, Nqari-tcáó taman hẽé naka cg'ãè cauan hẽéthẽé, tcom-tcomsa taman hẽé naka Nqarim ka ko cg'ãè gúùan kg'ui ne hẽéthẽé, kg'áò xõòan hẽé naka dxàe xõòan hẽé ko cg'õoan hẽéthẽé, cg'õo-kg'aoan hẽé, 10 cg'árà-kg'aoan hẽé, gaan khama ma kg'áò khóèan cgoa ko séèkuan hẽé, ts'ãà-kg'ao xu khóèan di xu hẽé, tshúù-ntcõa-kg'aoan hẽé, naka khóèan c'ẽe gúùan qãè xgaa-xgaan cgoa qõòa mááku tama ko kúrú hẽéthẽé i kúrúa mááèa. 11 *Ncẽe qãè xgaa-xgaa ne* ko ts'ee-ts'eekg'aièam Nqarim di qãè tchõàn x'áàko koe hòòse, *qãè tchõàn* ncẽem máà tea hãa koe.

X'aigam Nqarim di cgóm̀kua ne Paulom koe

12 Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba, ncẽe kò qarian máà te bar ko qãè-tcaoa máá, tcom-tcomsa ra a sam kò bóò, a kò nxárá tcg'òó te Gam di tsééa ner gha kúrú ka khama. 13 Eẽtar xg'ao ko ma Nqarim ka cg'ãèse kg'ui, a xgáèku-kg'ao ra a, a tshúù-kg'ao ra a, igabagar xg'ao thõò-xama mááè, ncẽe zi gúù zir ko c'úùase kúrúa, a dtcòm̀an úú tama khama. 14 I kò cgóm̀kuan gatá dim X'aigam di tíí koe ntcạna tcãà, a dtcòm̀an hẽé naka ncàm̀kuan hẽéthẽé máà te Jeso Krestem koe.

15 Kg'uian ncẽea tseegu u, a kg'anoa wèé za ga i ga dtcòm̀mè sa, ncẽe ko máá: Jeso Kreste ba nqõómkg'ai koe hààraa, chìbi-kg'ao nem gha hàà kgoara ka, ta ko méé e, ncẽe ra tíí gane ka kaisase chìbiga ra a ne. 16 Tíí koem gha Jeso Kreste ba Gam

di qáò tcáóan wèé ga x'ái domkar kò thõò-xama-máákuan hòò, tíí ncẽe kò kaisase chìbiga ii ra, nxãasegar gha ẽe gha Gam koe dtcòm̀ a chõò tamas kg'õè sa hòò ne koe x'ái sa ii ka. 17 X'aigam, ncẽe tshoa-tshoase-q'oo, a chõò-q'oo úú tama, a x'óó tama, a bóòèa hãa tite ba, ncẽe cúí iim Nqari ba méém chõò tamase tcomkuan hẽé naka x'áàn hẽéthẽé máàè. Amen.

18 Timoteo, tiri cóáè, ncẽe x'áè-kg'áḿa ner ko máà tsi, porofiti xu kò tsáá ka porofita kg'uian cgoa ko qõòa mááku u, nxãasega tsi gha gaa kg'uian cgoa qãès ncõo sa x'ãà ka. 19 Qgóóa qari dtcòm̀ sa hẽé naka tchànos tcáó sa hẽéthẽé e. C'ẽe ne khóè ne aagu sia, a gatà hẽéan ka dtcòm̀s gane di sa chúúchuua hãa ke. 20 Gane xg'aeku koe tsara ko Humenaioa tsara Alekesanterea tsara hãa, ncẽer satanam tshàu q'oo koe tcana hãa tsara, nxãasega tsara gha xgaa-xgaaè a Nqari ba táá cg'ãèse kg'ui cgoa ka.

2

Nqari ba dqo̱m̀an di x'áè-kg'áḿa ne

1 Wèé zi gúù zi cookg'ai koer ko gaa domka dtcàrà tsi, wèé khóèan ga tu gha còrèa máá sa, a còrèa mááku, a c'ẽean téé-q'oo koe còrè, a tu a Nqari ba qãè-tcaoa máá di còrèan còrè sa. 2 X'aigan ga hẽé naka wèéan ẽe tc'amaka hàna zi téé-q'oo zi dian ga hẽéthẽé méé i còrèa mááè, naka ta gha nxãasega kgàea hãas kg'õès tòókuan di sa kg'õè, Nqari-tcáóase naka qãè qgóósean úúase, wèé zi qgái zi kg'õèa ta di zi koe. 3 Ncẽe sa ta kò ko kúrú ne i gha qãè e Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom cookg'ai koe, a i a gha qãè-tcaokagu Me, 4 Nqarim ncẽe wèém khóèm gha kgoaraè, a tseeguan q'ãa sa ko tc'ẽe ba. 5 Cúím Nqari ba hàna khama, Me gataga cúím Khóè ba hàna, khóèan hẽé naka Nqari ba hẽéthẽé ko xg'ae-xg'ae ba, Khóèm Jeso Kreste ba, 6 ncẽe kò kg'õèa ba máàna hãa ba, wèé ne khóè ne di kg'õèa nem gha x'ámá kạ̄bi ka, a kò gatà hẽéan ka qãèm x'aèm ka Nqarim ka nxárá tcg'òóèas x'ái sa ii ba. 7 Ra ncẽes gúùs domka tséé sa máàèa, Nqarim di kg'uia ner gha nxàe, a x'áè úú-kg'ao ba ii ka (tshúù-ntcõa tamar hãa a ko tseeguan nxàe), a gha tãá zi qhàò zi dim xgaa-xgaa-kg'ao ba ii ka, dtcòm̀an hẽé naka tseeguan hẽéthẽé koe.

8 Khóè xu méé xu wèé qgáìan koe, tcom-tcomsa tshàuan ghùia hãase còrè sar ko tc'ẽe, xgóà naka ntcoeku tamase. 9 Naka zi thẽé khóè zi t'õè-t'õese qãèse hạ̄an ka, saua hãase naka tcomkuan kg'anoa hãam dàòm ka hẽéthẽé e, naka táá kaisase t'õè-t'õè c'õò guu, kana gautan hẽé kana t'õè nxo̱án hẽé kana káí marian ko qaa qgáían hạ̄a guu. 10 Igabaga qãè tséé-kg'áḿan cgoa méé zi t'õè-t'õese, Nqari-tcáóa zi hãa sa x'áísea hãa zi khóè zi khama ma. 11 Khóè sa méés nqooa

hãase xgaa-xgaase, wèé tcáóa sa cgoa máàsea hãase. 12 Ra khóè sa kgoara máá tama xgaa-xgaas gha sa, kanas gha khóèm tc'amkg'ai koe qarian úú sa, igabaga méés nqooa hãa. 13 Adam ba tc'ãà a kúrúèam ga me e, si Efa sa kháóka kúrúèa khama. 14 Me kò Adam tama me e ncẽe kò qàe-qaeè ba, igaba dxàes khóè si i ncẽe kò qàe-qaeèa, a cg'ãèan koe tcana sa. 15 Igabagas gha khóè sa cóán ábà ka kgoaraè, ncẽè dtcòm̀an hẽé, ncàm̀kuan hẽé, q'ano-q'anosean hẽé naka qãè qgóósean hẽéthẽé cgoas kò ko còoka qõò ne.

3

Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽé naka hùi-kg'ao xu hẽéthẽé e

1 Kg'uim ncẽe ba tseegu me e ncẽe ko máá: Khóèm kò kerekes dim tc'ãà-cookg'ai ba téé kg'oana nem ko qãès tséé sa tc'ẽe, ta ko méé ba. 2 Kerekes dim tc'ãà-cookg'ai ba méém khóèm c'ẽe gúù domka ga chìbi-chibiè tite ba ii, naka ba cúís khóès dim khóè ba ii, qgóóse ko ba, tc'ẽe-kg'áḿa ba tchàno ii ba, qãè kg'óò ba, khóè ne ko x'áéa ba koe qãèse hààkagu ba, a khóèan xgaa-xgaa di tcáóan úúa ba, 3 kg'áà-kg'ao tama ba, a xgáèku di tama ba, igaba méém tc'aua hãam khóè ba ii, ncõo di tama ba, mari ncàm̀ tama ba, 4 gam dim x'áé ba qãèse tc'ãà-cookg'aia hãa ba, a ko gam di cóán kúrú i komsana me ba, a wèé qgáì koe ga qãè qgóósean úúa ba. 5 (X'áém gam di bam gha ma tc'ãà-cookg'ai sam kò c'úùa hãa ne ba gha mtama ma Nqarim dis kereke sa ma q'õé?) 6 Táá méém *dtcòm̀an koe* kạba ii, naka ba gha nxãasega táá bóò-bóòse, naka dxãwam di xgàrakuan koe cg'áéa tcãà guu. 7 Khóè ne kerekes ka tchàa koe hànа ne ka tcommèa hãam khóè ba méém ii, naka ba gha nxãasega táá sau-cgaekaguè, naka ba táá dxãwam dim dàòm koe cg'áéa tcãà guu.

8 Kerekes di xu hùi-kg'ao xu méé xu gataga tcom-tcomsa xu khóè xu ii, cám̀ kg'áḿ-tsharà tama xu, káí gõéan kg'áà koe tòóse tama xu, a mari ka cg'áré tcáó tama xu. 9 Chóm̀sea zi gúù zi dtcòm̀an di zi ncẽe tseegu ii zi méé xu qarika q'ano-tcáóan cgoa qgóóa hãa. 10 Gataga méé xu kg'aika kúrúa bóòè thẽé, a ncẽè káà chìbi xu u sa i kò bóòèa hãa ne méé xu nxãwa kerekes di xu hùi-kg'ao xu kúrúè. 11 Khóè zi méé zi gataga tcom-tcomsa zi i, naka táá cg'ãè zi gúù zi c'ẽe ne ka nxàe, igaba méé zi qgóósean úúa, naka wèé gúùan koe tcommèa hãa. 12 Kerekes dim hùi-kg'ao ba méém cúís khóès dim khóè ba ii, naka cóáa ba hẽé naka x'áéa ba hẽéthẽé qãèse tc'ãà-cookg'aia. 13 Kerekes di xu hùi-kg'ao xu kò ko gaxu di tsééan qãèse kúrú ne xu ko qãès téé-q'oo sa hòòa mááse, a kgoarasease gaxu di dtcòm̀an ka kg'ui Jeso Krestem koe.

14 Tcoma ner úúa, hààr gha qháése xg'ae cgoa tsi di i, igabar ko ncẽe zi gúù zi góá máá tsi, 15 ncẽè ãor kò ko ne tsi gha q'ãa

ka, khóèan méé i ntama ma Nqarim di ne khóè ne xg'aeku koe qgóóse sa, ncẽe kg'õèa hãam Nqarim dim kereke ba, tseegus di qhùri-c'õá ii, a tshoa-tshoase-q'oo sa ii ba. 16 Ntcoe gham khóè ba káà me e, chómsea zi gúù zi gatá dis dtcòms di zia kaia hãa sa:
Nqari ba kò khóèan dis iis koe x'áíse,
a *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka tchànom ii sa x'áíè,
a moengelean ka bóòè,
a qhàò zi di ne koe xgaa-xgaaè,
a nqõómkg'ai koe dtcòmmè,
a x'áàn koe qaòkaguè.

X'áè-kg'**á**ḿan **Timoteom ko máàè e (4–6)**

4

Tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu

1 Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba ko qãèse bìrí ta a, còo di x'aè ka ne gha c'ẽe ne khóè ne dtcòman aagu, a ne a gha hoàkaguko tc'ẽean koe hẽé, naka dxãwa tc'ẽean di xgaa-xgaan koe hẽéthẽé máàse sa. 2 Ncẽe xgaa-xgaaku ne cg'ãè cau xu tshúù-ntcõa-kg'ao xu koe guua, ncẽe gaxu di tcáóan kùrusam qanom cgoa dàoèa khama ii xu. 3 Khóèan xu ko séèkuan cara, a xu a ko x'áèan tcg'òó, táá ne gha c'ẽe tc'õo-qhàò ga tc'õó di i, tc'õoan ncẽe Nqarim kúrúa hãa a, ẽe dtcòmaa a tseeguan q'ana hãa ne gha qãè-tcaoan cgoa tc'õó ka a. 4 Nqarim kúrúas gúùs wèé sa qãè si i, khama i cúí gúù ga xguìè tite, ke méé ta qãè-tcaoan cgoa tc'õó o. 5 Nqarim dim kg'ui ba hẽé naka còrèan hẽéthẽé cgoa i ko qãè-qãeè ke.

Qãèm tséé-kg'aom Jeso Krestem di ba

6 Ncẽè ncẽe zi gúù zi ka tsi kò tsáá ka c'ẽe ne q'ãa-q'ãa ne tsi gha Jeso Krestem di tsi tséé-kg'ao tsi qãè tsi i. Gataga méé tsi dtcòman hẽé naka cgáé xgaa-xgaan ẽe tsi xùria hãa hẽéthẽé di kg'uian cgoa xáròse. 7 Dxãwam di huwan káà hùi koe méé tsi tcg'òóse, naka tsia Nqari-tcáóan koe qari-qarise. 8 Tc'áróa tsi kõèan di zi gúù zi cgoa qari-qari sa cg'árése cgáé si i, igaba Nqari-tcáóa hãase kg'õè sa wèé zi gúù zi koe cgáé si i, ncẽes kg'õès koe hẽé naka ncẽe gha ko hààs kg'õès koe ga hẽéthẽés nqòòan úúa hãa khama. 9 Ncẽe kg'ui ne tseegu u, a wèé za ga i ga dtcòmmè sa kg'anoa hãa. 10 Kg'õèa hãam Nqarim koe ta nqòòa ta tòóa, wèé ne khóè ne dim Kgoara-kg'ao ba, gatà hẽés ka gane ẽe dtcòma hãa ne di ba. Gaa domka xae ko kaisase tséé a ko xhõe.

11 Ncẽe zi gúù zi méé tsi khóè ne bìrí naka gazi ka xgaa-xgaa ne. 12 Táá hẽé naka i khóèan cg'áré tsi i domka ntcoe tsi guu, igaba méé tsi dtcòm-kg'ao ne koe x'áí sa ii, kg'ui-kg'áḿa tsi ka hẽé, qgóóse-kg'áḿa tsi ka hẽé, ncàmkuan x'áía tsi ka hẽé,

dtcòm̀a tsi ka hẽé, naka q'ano-tcáóse kg'õèa tsi ka hẽéthẽé e.
13 Gataga méé tsi *Nqarim di zi Tcgãya zi* nxárán koe hẽé, khóè
ne ghùi tc'ẽean koe hẽé, naka khóè ne xgaa-xgaan koe hẽéthẽé
tòóse, nakar nxãakg'aiga síí hàà. 14 Tsáá koe hãas abas, ncẽe
porofiti xu kò porofitas kg'uis koe tsi guu a máàèa sa, ẽe xu kò
kerekes di xu kaia xu tshàua xu tòó cgae tsi x'aè ka, sa táá hẽé
nakas aaguse cgae tsi guu.

15 Tséé zi ncẽe zi koe méé tsi máàse, naka qarika tséé zi,
naka gazi koe hãa, naka i nxãasega còoka tsééa qõò-q'ooa tsi
wèé khóèan ka bóòè. 16 Tsáá hẽé naka ẽe tsi ko xgaa-xgaa sa
hẽéthẽé méé tsi kòre. Qáò tcáóan cgoa méé tsi kúrú si. Gatà tsi
kò hẽé ne tsi gha tsáá hẽé naka ẽe ko komsana tsi ne hẽéthẽé
kgoara ke.

5

Dxàe-ntcõa zi hẽé naka kaia xu hẽé naka qãàn hẽéthẽé e

1 Kaiam khóè ba méé tsi táá dqàè guu, igaba méé tsi tsarim
xõòm khama ma kg'ui cgoa me, qãè qgóósean cgoa, naka qárí-
kg'ao xu tsáá qõea xu khama ma qgóó. 2 Kaia zi khóè zi méé
tsi tsari zi xõò zi khama ma qgóó, naka dxàe-coa zi tsáá qõea zi
khama ma qgóó, q'ano-tcáóan cgoa wèé za ga.

3 Dxàe-ntcõa zi, ncẽe tseeguan kaga ko hùian qaa zi méé tsi
tcomkuan cgoa qgóó. 4 Igaba ncèè dxàe-ntcõas kò cóán kana
tsgõo-coan úúa hãa ne méé i dtcòm̀s koe ko qaase sa kg'aia
xgaa-xgaase, naka gaan di khóèan q'õé, naka xõò ga ne hẽé
naka tsgõose ga ne hẽéthẽé kúrúa máá, ncẽe sa ko Nqari ba
qãè-tcaokagu ke. 5 Dxàe-ntcõas ncẽe tseeguan kaga ko hùian qaa
a qhàò ga úú tama sa, nxãa sa nqòòa sa Nqarim koe tòóa hãa,
a sa a ko ntcùú ba hẽé naka koaba ba hẽéthẽé còrè, a ko Nqari
ba dtcàrà hùi sim gha ka. 6 Igabaga dxàe-ntcõas ncẽe nqõóm di
kạrean cgoa ko qgóé sa x'óóa hãa, kg'õèas hãa igaba. 7 Ncẽe
zi x'áè-kg'áḿ zi méé tsi máà ne, naka ne nxãasega c'ẽe gúù
domkaga táá chìbi-chibiè guu. 8 A ncèè c'ẽem khóèm kò gam
di qhàòan kúrúa máá tama, kana gam x'áé di ne kúrúa máá
tama, nem dtcòm̀an ntcoea hãa, i qgóóse-kg'áḿa ba ẽe dtcòm̀
tamam dian ka cg'ãè e.

9 Dxàe-ntcõas kò 60 kurian nqáéa hãa a sa a xg'ao cúím
khóèm ka séèèa ne cúís gha dxàe-ntcõa zi dis xg'aes koe tcãàè.
10 Gataga méés gas di zi tséé zi qãè zi ka q'ãaèa, ncẽe cóán
kaikagu di khama ii zi, khóèan qãèse qgóóan ka hẽé naka c'ẽe
ne dtcòm̀-kg'ao ne qáḿsea máán ka hẽé* naka qóḿan koe hàna
ne hùian ka hẽé naka qãè zi tséé zi wèé zi koe tcãàn ka hẽéthẽé
e.

---

* **5:10:** dtcòm̀-kg'ao ne qáḿsea máá - es ko Gerika sa máá: “tcom-tcomsa ne di nqàrèan xg'aà,” témés gúù sa.

11 Cg'áré zi dxàe-ntcõa zi méé tsi gaas xg'aes koe táá tcàà guu,
hẽé zi gha a Krestem tc'ẽe tama sa kúrú, a zi a gha tcáóa zi
tc'ẽea sa xùri, a kg'áò-khoean séè ke. 12 A zi a gha gatà hẽéan
ka tc'ãà dis nqòòkagukus gazi di sa aagua, a gha ncẽem dàòm
ka xgàrasean óága cgaese. 13 Gataga zi ko káà hùi zi gúù zi koe
tcãàse, a ko x'áé xu koe qõòate, káà hùi zi gúù zi cúí zi koe
tamase, igabaga zi ko khóèan c'amàte, a ko khóèan di tsééan
cuiaka koe ga tcãà, a ko kg'ui tama zi ga hãa gúùan ga kg'ui.
14 Gaa domkar ko tc'ẽe, cg'áré zi dxàe-ntcõa zi gha séèè, a cóán
úú sa, a x'áéa zi kòre sa, naka zia gha nxãasega táá cg'õo-kg'aoan
tshúù gúùan kg'ui di x'aèan máà guu. 15 C'ẽe zia nxãakamaga
nxana hãa a ko satana ba xùri. 16 C'ẽes khóès dtcòm̀-kg'aos
ko x'áéa sa koe dxàe-ntcõa zi úúa ne méés hùi zi, nakas gha
nxãasega kereke sa táá tsééan ka qóḿa mááè guu, naka sa dxàe-
ntcõa zi tseeguan ka ko hùian qaa zi hùi.

17 Kaia xu ncẽe ko kereke zi qãèse qõòkagu xu méé xu kaisa
tcoman máàè, kaisase qarika ẽe ko Nqarim dim kg'uim koe
tséé a ko xgaa-xgaa me xu. 18 *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá:
“Ghòèm kò ko maberean náà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá qhòm
kg'áḿ me guu,” témé ke. A sa a ko gaicara máá: “Tséé-kg'ao ba
gam di surutan ka kg'anoèa hãa,” témé. 19 Kerekes dim kaiam
kò ko *cúím khóèm ka* chìbi-chibiè ne méé tsi táá tseegu iise séè
e guu. Cáḿ kana nqoana khóèan kò ko nxàea tseegukagu u ne
cúí méé tsi tseegu iise séè e. 20 Eẽ ko chìbian kúrú xu méé tsi
wèé khóèan tcgáí q'oo koe dqàè, naka ne gha nxãasega c'ẽe ne
gaa koe *x'ái sa bóò naka* bèe.

21 Nqarim koe hẽé naka Jeso Krestem koe hẽé, naka nxárá
tcg'òóèa xu moengele xu hẽéthẽé cookg'ai koer ko kgoara-
tcáóase x'áè tsi, ncẽe x'áèan tsi gha qgóóa qari ka. Ncẽe zi gúù
zi tsi kòo kúrú ne méé tsi khóèan táá tãákase qgóó guu, naka
gataga táá c'ẽe khóèan ncàḿ naka c'ẽean hòre guu.

22 C'ẽem khóèm tc'amkg'ai koe tsi kò tshàua tsi tòó *a tsi a*
Nqarim di tsééan máà me kg'oana ne méé tsi táá qháé ii guu.
Naka tsia gataga c'ẽe ne khóè ne di chìbian koe táá tcãà guu.
Tsáá ka qgóóse naka q'ano ii.

23 Tsari ncãàn di thõòan hẽé naka káíse tsàan hẽéthẽé domka
méé tsi táá tshàaan cúí ga kg'áà guu, igaba méé tsi cg'áré gõé-
coan ga tséékagu.

24 C'ẽe ne khóè ne di chìbia ne ko bóòse, a ko xgàrakus
cookg'aia ne koe hànas koe úú ne, igaba i ko c'ẽe ne khóè ne
dian còò ne. 25 Gatà iim dàòm ka zi ko qãè zi tséé zi bóòse, a
ncẽè qãèse zi kò bóòse tama ne zi chóḿsea hãa tite.

6

1 Wèém khóèm ẽe qãàm ii dis joko sa ko tcéè ba méém gam

ka q'õòse ba wèé tcoma nem úúa sa x'áí, naka i gha nxãasega Nqarim di cg'õèan hẽé naka Gam di xgaa-xgaan hẽéthẽé táá cg'uri-cg'uriè guu. 2 C'ẽe ne qãà nea dtcòm̀an úúa hãa q'õòsean úúa; nxãa ne méé ne táá cúís dtcòm̀s di ne e domka cg'áré tcoman máà ne guu. Igabaga méé ne tc'ẽe-tc'ẽese naka bìríse naka máá: "Q'õòse ga nea dtcòm̀-kg'ao ne e, a ncàm̀-ncamsa ne e thẽé, a ko wèé qaria ne cgoa kúrú, qãà ne ne gha hùi ka," témé. Ncẽes gúùs domka méé ne kaisase tsééa máá ne.

Tshúù-ntcõan di xgaa-xgaakuan hẽé naka tseegu di qguùan hẽéthẽé e

Ncẽe zi gúù zi ka méé tsi khóè ne ntcàm naka xgaa-xgaa. 3 C'ẽe ne khóè ne ko tãá zi gúù zi tshúù-ntcõan di zi xgaa-xgaa, a ne a kg'õèkaguko kg'uian gatá dim X'aigam Jeso Krestem di koe dtcòm̀ tama, a gataga xgaa-xgaasean khóèan ga ma Nqari-tcáóase kg'õè di koe dtcòm̀ tama. 4 Ncẽeta ne kò ko hẽé ne ne ko bóò-boose, a cúí gúù ga kóḿa q'ãa tama, a ntcoeku a mẽéku sa ncàm̀a. Ncẽe mẽékuan di zi kg'ui zi ko tauan di kg'uian hẽé, ncõoan hẽé naka cóèkuan hẽé naka cg'ãè zi tc'ẽe zi hẽéthẽé ghùi. 5 Gataga zi ko ncẽe zi kg'ui zi mẽékuan di zi cg'ãè tc'ẽe khóèan, ncẽe tseeguan ka aaguse cgaeèa koe xòm̀ x'aè di zi xg'ore zi ghùi. Ncẽe ne khóè ne ko tc'ẽea máá, khóèan di Nqari-tcáóa nea qguùan dim dào me e, ta tc'ẽea.

6 Khóèm kò Nqari-tcáóa hãa nes ko nxãa sa qguùkagu me. Ncẽe sa gha kúrú me me qãè-tcao ẽem úúa hãas gúùs domka khama. 7 Cúí gúù ga ta nqõómkg'ai koe óá ta ga hãa, a ta a gataga cúí gúù ga nqõómkg'ai koe séèa tcg'òóa hãa tite. 8 Igabaga ta kò tc'õoan hẽé naka qgáían hẽéthẽé úúa ne ta gha gaan ka qãè-tcao. 9 Khóè ne ẽe qguù kg'oana ne ko dxãwam di qàe-qaekuan koe tcãàse a ne a ko ntcóm̀s tshúù-xam a káà hùi zi tc'ẽe zi dis koe cg'áéa tcãà. Ncẽe zi tc'ẽe zi ko khóèan di kg'õèan tshúù-tshuu a zi a ko cg'õo o. 10 Marian di ncàm̀a nea wèé zi cg'ãè zi dim tọbe me e khama. C'ẽe ne khóè ne ncẽe ko marian kaisase qaa ne dtcòm̀an koe họàkaguèa a kái thõò-tcaoan óága cgaesea.

Qãès ncõos dtcòm̀an di sa x'ãà

11 Igaba tsáá, Nqarim di tsi khóè tseè, wèé gúùan ncẽe koe qgóéa tcg'oa, naka tchànoan hẽé, Nqari-tcáóase kg'õèan hẽé naka dtcòm̀an hẽé naka ncàm̀kuan hẽé naka qáò tcáóse hãan hẽé naka qãè tcáóase kg'õèan hẽéthẽé x'ãà máá. 12 Qãès ncõos dtcòm̀an di sa x'ãà. Chõò tamas kg'õè sa qgóóa qari. Gaas kg'õès domkaga a kò ii, ncẽe tsi kò tciia óáèa hãa ka, a tsi a ko gaa domka dtcòm̀a tsi kái ne khóè ne cookg'ai koe nxàea hãa, ncẽe ga nxàea tseegukagu u ne. 13 Nqarim ncẽe wèé zi gúù zi ko kg'õèan máàm cookg'ai koer ko ncẽe x'áèan máà tsi, naka Jeso Krestem cookg'ai koe hẽéthẽé e, ncẽe kò Pontiose Pilatom

cookg'ai koe Gam dis dtcòm̀ sa nxàea tseegukagua ba, 14 a ra a ko máá: ncẽem x'áè-kg'áḿ ba méé tsi káà chìbi iise, naka chìbi-chibiè titese qgóóa qari, nakam nxãakg'aiga gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba síí x'áíse. 15 Nqari ba gha kúrú Me Me Gam tòóa hãam x'aèm ka síí x'áíse,
Nqarim ncẽe tcom-tcomsa a cúísega tc'ãà-cookg'aia ba,
Gaam wèé xu x'aiga xu dim X'aiga ba,
a wèé xu nqárì xu dim Nqari ba.
16 Gaam cúí Me e ncẽe x'óó tite ba,
Gaam ncẽe cúù cgaeè titem x'áàm koe x'ãèa ba,
Gaam ncẽe cúí khóè ga bóò ta ga hãa ba kana bóò tite ba.
Gam koe méé i tcoman hẽé
naka qarian hẽéthẽé chõò tamase hãa. Amen.

17 Ncẽem nqõóm koe hàna ne khóè ne qguùa ne méé tsi x'áè-kg'áḿan máà naka ne táá kái-kaise guu kana gane di nqòòan tcommè tamas qguùs koe tòó guu, igabaga méé ne gane di nqòòan Nqarim koe tòó, wèé zi gúù zi qãè-tcaokagu ta a ko zi ko tc'ãòase máà ta a ba. 18 Gaa ne khóè ne qguùa ne méé ne qãè zi gúù zi kúrú, naka qãè tsééan kúrú ka qguù, naka khaàsa ii, naka ko gúùan q'aa-q'aaku ka tc'ẽe. 19 Ncẽem dàòm ka ne gha ko qguùan kúrúa mááse, si gha gane dis tshoa-tshoase-q'oo sa hààkom x'aèm ka qari ii, nxãasega ne gha tseegu dis kg'õè sa qgóóa qari ka.

20 Timoteoè, máàèa tsi hãa sa méé tsi kòre. Káà hùi kg'uian hẽé naka ntcoekuan di zi tc'ẽe-kg'áḿ zi hẽéthẽé méé tsi nx-anagu, dxãwam di zi i ke. Gazi ncẽe c'ẽe ne khóè ne ko c'úùa hãase máá, ‘tseegu di tc'ẽe e’ témé zi. 21 C'ẽe ne khóè ne kò ncẽe tc'ẽean dtcòm̀, a ne a kò dtcòm̀s koe hoà.

Nqari ba méém gam di cgóḿkuan máà tu u.

2 TIMOTEO
Paulom dis tcgãyas cám̀ di sa Timoteom koe Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas cám̀ di sa kò Timoteom ka q'ãà-q'aa, cg'árém tcáràm gam dim iise. Paulo ba kò ncẽes tcgãyas koe kaisase qáò tcáóan ka kg'ui. Timoteo ba kò bìríèa hãa, a ba a ntcàmmèa hãa:

- tseegusem gha Jeso Krestem ka nxàea tseegukagu sa,
- a gataga tseeguan qãè tchõà di xgaa-xgaan hẽé naka Ncìís Qáé-xg'aes dian hẽéthẽém gha qarika qgóó ka,
- naka ba gam di tsééan kúrú xgaa-xgaan di i naka Nqarim di kg'uian khóè ne máà di hẽéthẽé e,
- xgàrasean hẽé naka ntcoekuan hẽéthẽé koem kò hàna igaba.

Paulo ba kò Timoteo ba q'ãa-q'ãa, táá méém tchõà úú cgoa guu káà tc'ẽe a kg'amka zi ntcoeku zi (2:23), ncẽe qãèan cúí ga kúrú tama zi, igaba ko kg'ama khóèan ẽe ko komsana a ko cg'uri-cg'uri zi.

Gatagam kò q'ãa-q'ãa me, ncẽe zi gúù zi wèé zi koe méém Timoteo ba Paulom dis kg'õès ka hẽé, naka gam di dtcòm̀an di tsééan ka hẽé, naka qáò tcáóan ka hẽé, naka ncàm̀kuan ka hẽé, naka xgàrasean ka hẽéthẽé x'áís iise tc'ẽe-tc'ẽese sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm̀ sa
- tseegua ne
- xgàrase sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò *(1:1–2:13)*
- Tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu *(2:14–4:5)*
- Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1–2:13)

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'ẽea khama. Tsééar óáèa, hààr gha Nqarim nqòòkagua hãas kg'õè sa nxàe ka, kg'õès ncẽe Jeso Krestem koe hàna sa.

2 Timoteo tsi tiri tsi cóá tsi ncàm̀-ncamsa tsir ko *ncẽes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hẽé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hẽéthẽé tsara di cgóm̀kuan hẽé, thõò-xama-máákuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

---

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

Tcom-tcomsa tsi gha ii dis ghùi-ghui-tcáóku sa

3 Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, ncẽer ko q'anos tcáós cgoa
tséé*a* máá ba, tiri ne tsgõo ne hẽé*a* khama, ẽer kò ntcùú ba
hẽé naka koaba ba hẽéthẽé tiri còrè*a*n koe káíse tc'ẽe-tc'ẽese tsi
ka. 4 Eẽr ko tcgáí-tshàra*a* tsi tc'ẽe-tc'ẽese ner ko bóò*a* tsi xgónè,
nxãasegar gha qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè ka. 5 Tsaris dtcòm̀s
kà*a* di tama sar ko tc'ẽe-tc'ẽese, ncẽe xg'ao kg'aia tsáá tsgõos
Loises koe hà*n*a sa naka saòs Enikes koe hẽéthẽé e, ra ncẽeska
tcoma hã*a* tsáá koes gataga thẽé hà*n*a sa. 6 Gaa domkar ko
tc'ẽe-tc'ẽe tsi, Nqarim di aban tsi gha c'ees khama ma ntcà*m*
sa. Tiri tshà*u*a ner còrè*a*n cgoa tòó cgae tsia hã*a*, kg'aiga i gaa
aban tsáá koe hà*n*a khama. 7 Nqari ba q'áò-q'áòsean dim tc'ẽe
ba máà ta a tama khama, igabam qarian hẽé, ncàm̀kuan hẽé
naka qgóósean hẽéthẽé dim tc'ẽe ba máà taa hã*a*.

8 Ke méé tsi gatá dim X'aigam ka nxà*e*a tseegukaguan ka
sau-cgaekaguè guu, kana tíí ka hẽéthẽé e, ncẽe Gam domka
qáé-nquus koe hà*n*a ra, igabaga méé tsi Nqarim di qarian
koe qãè tchõà*n* domka tíí cgoa xgà*r*asean koe hã*a*, 9 Gaam ẽe
kgoara taà ba, a kò tcom-tcomsas tciikus cgoa tcii ta a ba,
gatá di tséé*a*n domka tamase, igaba Gam di tc'ẽean hẽé naka
Gam di cgóm̀kuan hẽéthẽé domka, ncẽem kò nqõóm tshoa-
tshoase tama cookg'ai koe Jeso Krestem koe máà taa hã*a* a, 10 i
gaa cgóm̀kuan ncẽeska gatá koe x'áíè*a* hã*a* gatá dim Kgoara-
kg'aom Jeso Krestem di x'áísean koe, ncẽe kò x'oo sa kaà*k*agu
ba, a ba a káà tites kg'õè sa óág*a*, ncẽe kò hàà qãè tchõà*n*
koe guu a q'uu-q'uuase x'áà sa. 11 Ncẽe qãè tchõà*n* dir kg'ui-
kg'aor gha ii, a x'áè úú-kg'ao ra ii, a xgaa-xgaa-kg'ao ii kar
nxárá tcg'òóè*a*. 12 Gaa domkagar ko ncẽe zi gúù zi koe xgà*r*ase.
Igabar saucgae tama, q'ana ra hã*a* Dìím koer ko dtcòm̀ sa
khama, a tcoman úú*a* hã*a* ẽer máàè*a* hã*a* sam gha kò*r*e di qari
nem úú*a* sa, me gha nxãakg'aiga síí ẽem cáḿ *Jesom ko hàà* ba
tcãà.

13 Qgóó*a* qari kg'õèkaguko kg'uian ẽe tsi tíí koe kóḿ*a* hã*a* a,
naka x'áís iise séè e, naka xù*r*i dtcòm̀an hẽé naka ncàm̀kuan
hẽéthẽé e, ncẽe Jeso Krestem koe hã*a* a. 14 Gatá koe x'ãè*a* hã*a*m
Tcom-tcomsam Tc'ẽem di hù*i*an ka méé tsi qãè gúù*a*n ẽe tsi
máàè*a* hã*a* kò*r*e.

15 Q'ana tsia, wèé ne ncẽe Asia dim nqõóm koe hã*a* ne
q'aumana tea hã*a* sa, gane koe tsara Fugelo tsara Heremo-
gene tsara hà*n*a.

16 X'aigam *Nqari* ba méém Onesiforom dim x'áé ba thõò-
xama máá, wèé x'aè kam kòo ghùi-ghui tcáó te khama. A kò
gataga qáékuan di táù*a*n tiri ka sau-cgaekaguè tama, 17 igaba
ẽem ko Roma koe hàà kam kò kgoara tcáó a qaa te, a síí hòò
te. 18 X'aiga ba méém kgoara máá me nakam *X'aigam Jesom*

ko hààm cáḿ ka, Gam koe thõò-xama-máákuan hòò - qãèse tsi q'ana hãa, wèé tséé*a*n ẽem Efeso koe kúrúa hãa a.

2

Qãèm ncõo-kg'aom Jeso Krestem di ba

1 Timoteo, tiri cóáè, Jeso Krestem di cgóm̀kuan koe méé tsi
qari ii. 2 Káí zi gúù zi tsi kò kóḿ ra kò xgaa-xgaa, ncẽe kò kái ne
khóè ne ka nxà*e*a tseegukaguè zi. Ncẽe zi gúù zi tcom-tcomsa
ne khóè ne xgaa-xgaa, ncẽe gha gataga kgoana a c'ẽe ne xgaa-
xgaa zi ne.

3 Xgà*r*asean koe *sita* cgoa hãa, qãèm ncõo-kg'aom Jeso
Krestem dim khama ma. 4 Wèém ncõo-kg'aom ẽe tséé*a*n koe
hãa ba, ẽe ncõo-kg'ao tama ne khóè ne di tséé*a*n koe tcãà tama
- gam dim tc'ãà-cookg'aim cúí bam qãè-tcaokagu kg'oana hãa
khama. 5 Ncẽè khóèm kò ko qàròs koe qàrò nem tàà-kg'ao ba
kúrúè tama khamaga ma, igaba qàròs di zi x'áè-kg'áḿ zim kò
xùr*i*a hãa ne cúíga a. 6 Eẽ ko xháràm koe qarika tséém xhárà-
kg'ao ba méém gam tc'ãà a ko xháràm di tc'õoan tc'õó ba ii.
7 Tc'ẽe-tc'ẽese kg'uir ko zi gúù zi, X'aigam *Nqari* ba gha wèé zi
ncẽe zi koe kóḿa q'ãan máà tsi ke.

8 Jeso Kreste ba tc'ẽe-tc'ẽese, x'ooan koe ghùiè*a* hãa ba,
Dafitem dis qhàòs koe guua hãa ba. Ncẽe sar ko qãè tchõà*n*
koe xgaa-xgaa, 9 ncẽer ko gaan domka xgà*r*ase e, a gaan
domka táù*a*n cgoa qáé a síí qáé-nquuan koe tcãà*è*a, chìbi-
kg'aom khama ma. Igabam Nqarim dim kg'ui ba qáé*è*a hãa
tite. 10 Gaa domkar ẽe nxárá tcg'òó*è*a ne khóè ne domka wèé
qóḿan xg'aeku koe qarika tẽe, nxã*a*sega ne gha gane igaba Jeso
Krestem koe hà*n*as kgoaraku sa hẽé, naka chõò tama x'áà*n*
hẽéthẽé hòò ka.

11 Ncẽea tcom-tcomsam kg'uim ga me e ncẽe ko máá:
“Ncẽè Gam cgoa ta kò*o* x'óó*a* hãa ne
ta gha gataga thẽé Gam cgoa kg'õè.
12 A ncẽè qóḿan xg'aeku koe
ta ko qarika téé*a* hãa ne
ta gha gataga Gam cgoa tc'ãà-cookg'aia hãa.
Ncẽè c'úù me ta kò*o*
nem gha Gam igaba c'úù ta a.
13 A ncẽè tcom-tcomsa tama ta kò hãa
nem gha Gabá tcom-tcomsa ii,
cuiskagam c'úù*s*ea hãa tite khama,”
ta ko méé ba.

Tshúù-ntc**õ**a **di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu (2:14–4:5)**

Tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba

14 Khóè ne méé tsi ncẽe zi gúù zi tc'ẽe-tc'ẽesekagu. Nqarim
cookg'ai koe méé tsi mẽékuan di kg'uian koe dqàè ne, ncẽe káà
hùi i, a ko ẽe ko kóḿ m ne koe cg'ãè tc'ẽean cúí ga tcãà a. 15 Wèé
tcáóa tsi cgoa kúrú naka Nqarim koe x'áíse, kúrúa bóòku sa tsi
tààa hãa a tchàno ii sa. Saucgae ga úú tama tsi tséé-kg'ao tsi
méé tsi ii, ncẽe ko tseeguan dim kg'ui ba tchànose xgaa-xgaa
tsi. 16 Káà hùi kg'uian dxãwam di koe tcg'oa, ẽe ko gatà ma
kg'ui ne gha cg'ãè tcáóan ka kaisase cg'oè cgaeè ke. 17 Gane di
xgaa-xgaa ne gha q'ombe dis tcììs khama ma tsa̱i-tsa̱ise. Gane
xg'aeku koe tsara Humenaio ba hẽé naka Fileto ba hẽéthẽé
tsara hàna, 18 ncẽe tseeguan koe ho̱àra hãa tsara, a ko máá,
x'ooan koe tẽe sa nxãakamaga kúrúsea hãa, témé, a tsara a ko
c'ẽe ne di dtcòm̀an cg'õo. 19 Gatà i ii igabas kò Nqarim dis
tshoa-tshoase-q'oo sa qarika téé, gas di kg'uian tc'àmà tòó
cgaeèase, ncẽe kòo máá: "X'aigam *Nqari* ba ẽe Gam di ii ne
q'ana" témé e, naka "Wèém khóèm ẽe ko X'aigam *Nqarim* cg'õè
tcii ba méém cg'ãèan cgoa q'aa," ta ko méé e.

20 Kaiam nquum koe i gautan hẽé naka seleferan hẽéthẽé
di gàban cúí hãa tama, igaba i hìian hẽé naka góḿan hẽéthẽé
cgoa kúrúèan ga thẽé hãa. C'ẽea ne cgáé zi tséé zi di i, i c'ẽean
kg'amka zi tséé zi di i. 21 A ncẽè khóèm kò ko cg'ãè zi gúù zi
kúrúan koe tcg'òóse a ko q'ano-q'anose nem gha cgáé tsééan
dim gàba ba ii, ts'ee-ts'eekg'aièa ba, a ba a q'õòsem koe tsééan
úúa, a kg'ónòsea máána hãa wèé tsééan qãèm gha kúrú sa.

22 Tcg'oaragu cg'ãè zi qgóóse-kg'áḿ zi qárí-kg'ao-coan di zi,
naka tsia tchànoan hẽé, dtcòm̀an hẽé, ncàm̀kuan hẽé naka
tòókuan hẽéthẽé x'ãà máá, gane ẽe ko Nqari ba q'anos tcáós
cgoa tcii ne cgoa hãase. 23 Táá tchõà úú cgoa guu káà tc'ẽe
a kg'amka zi ntcoeku zi, q'ana tsi hãa zi ko mẽékuan óága ke.
24 Nqarim dim qãà ba méém táá mẽéku di ii guu, igaba méém
wèé khóèan koe qãè ii. Gataga méém kgoana naka ko xgaa-
xgaa, naka baa tc'aua hãa. 25 Gane ẽe ko ntcoe me ne méém
kgàesase x'áè-kg'áḿan máà. C'ẽedaokam gha Nqari ba gane di
chìbian koe tcóósekagu ne, ne gha tseeguan q'ãa, 26 a ne a gha
qãèse tc'ẽea ka̱bi, a dxãwam dis ntcóm̀ sa nxãa. Ntcóm̀s ncẽe
dxãwam ka ne kò qgóóèa hãa sa, wèés gúùs gam ko tc'ẽe sa ne
gha kúrú ka.

3

Còo di xu cáḿ xu

1 Ncẽes gúù sa méé tsi q'ana hãa: Còo di xu cáḿ xu ka i
gha cg'ãè x'aèan hãa sa. 2 Khóè ne gha gane ka ncàm̀se, a
marian ncàm̀, a koase, a bóòse, a cgúíku di, a gane di xõòan táá
komsana, a táá qãè-tcaoa mááku, a táá q'ano, 3 a táá ncàm̀ku,
a táá qgóóa mááku, a c'am̀ku di, a káà qgóóse, a cg'ãè tcáó, a

táá qãèan ncàm̀, 4 a kàaku di, a tchõà úú tama, a bóòsean ka cg'oè cgaeè, a Nqari ba ne gha ncàm̀ x'aè ka kạrean ncàm̀. 5 Nqari-tcáóa ne hãa dis bóòse-q'oo sa ne úúa hãa, igabaga ne gha gaan di qarian xọase. Táá tchõà úú cgoa ne guu. 6 Gane xg'aeku koe xu c'ẽe xu hàna hãa, khóè ne ko tc'irì-tc'iri a gane di x'áéan koe tcãà xu, a kg'amka zi khóè zi di tc'ẽean cgoa qgóé xu, cg'ãè cauan ka cg'oè cgaeèa zi, a wèé tc'ẽean cg'ãè ka qgóó qarièa hãa zi; 7 wèé x'aèan ncẽe kaga ko xgaa-xgaase, igabaga kgoana naka tseeguan bóòa q'ãa tama zi. 8 Khóè ne ncẽe ne ko tseeguan ntcoe, Janesea tsara Jamberesea tsara kò ma Moshe ba ma ntcoea khamaga ma. X'óó-x'oo tc'ẽeèa ne khóè ne e, dtcòm̀an koe cg'ãa-cg'ana ne. 9 Igabaga ne cuiskaga nqúù ka qõòa hãa tite. Gane di káà tc'ẽe ne gha wèém khóèm koe q'anose bóòse khama, *Janesea tsara Jamberesea* tsara ka i kò ma ii khamaga ma.

Còo di x'áè-kg'áḿa ne

10 Igabaga méé tsi tsáá wèés gúùs ẽer ko xgaa-xgaa sa kúrú: kg'õè-kg'áḿa te hẽé, bìrísea ra hãa sa hẽé, tiri dtcòm̀an hẽé, tiri qáò tcáóan hẽé, tiri ncàm̀kuan hẽé, qáò x'aèan qgóóse a tsééan hẽéthẽé e. 11 *Q'ana tsi hãa* qóḿ cgoa qgóókuan tiri ka, naka wèé xgàrasean ncẽe Antioke koe hẽé, Ikonio koe hẽé, naka Lusetera koe hẽéthẽé kúrúse cgae tea hãa ka. Qóḿ cgoa qgóókuan ncẽe koer kò qáò tcáóse hãa, igabagam kò X'aiga ba ẽe zi gúù zi wèé zi koe kgoara te. 12 Tseegukaga, wèé ne khóè ne ẽe Jeso Krestem koe Nqari-tcáóa hãase kg'õè kg'oana ne gha c'ẽe ne ka xgàraè. 13 Ne gha cg'ãè tc'ẽe ne hẽé naka khóèan ko kàa ne hẽéthẽé gane di cg'ãè cauan ka càùse cgaeè. Khóèan ne ko qàe-qae, a ne a ko thẽé qàe-qaeè khama. 14 Igabaga méé tsi tsáá ẽe tsi xgaa-xgaasea hãa, a kaisase dtcòm̀a hãa zi koe hãa, dìín koe tsi xgaa-xgaase zia hãa sa tsi q'ana hãa ke. 15 Cg'áré-q'ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ma q'ana hãa khama, ncẽe ko kgoana a qãè tc'ẽean q'ãa di máà tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm̀ a kgoaraèan di i. 16 Wèés Tcgãya sa Nqarim koe guua hãa, a xgaa-xgaan hẽé, naka dqàèkuan hẽé, naka tchàno-tchanokuan hẽé, naka tchànoan ka xgaa-xgaan hẽéthẽé di tsééan úúa; 17 nxãasegam gha Nqarim dim khóè ba tc'ãòa hãa xgaa-xgaasean úú, a gha wèés tséés qãè sa kg'ónòsea máána hãa ka.

4

1 Jeso Krestem ko kháóa hàà qhúí a X'aigam khama ma tc'ãà-cookg'ai nem gha kg'õèa ne hẽé naka x'ooa ne hẽéthẽé bóò q'oo a xgàra. Nqari ba hẽé naka Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara cookg'ai koer ko ncẽem x'áè ba máà tsi: 2 Nqarim dim kg'ui ba méé tsi xgaa-xgaa, naka tsia qgóóa qari me, x'aè zia

ga qãè zia kana zia ga x'aè zi tshúù zi i igaba, naka khóè ne tchànо-tchano, naka *qaase i ko koe* dqàè ne, naka korè ne. Wèé x'aè ka méé tsi qáò tcáóan cgoa xgaa-xgaa ne. 3 X'aè ba gha hàà, khóè ne cuiskaga qãè xgaa-xgaan komsana tite ba, igaba ne gha gane ko tc'ẽe zi xùriate, a ne a gha kái xgaa-xgaa-kg'aoan qaara mááse, ncẽe gha ẽe ne gane kóḿ kg'oana hãa sa bìrí ne e. 4 Tseeguan ne gha táá komsana, a gha huwan koe tòóse. 5 Igaba méé tsi tsáá wèés téé-q'oos koe qgóóse, naka tsia xháé zi koe qarika téé, naka tséé-kg'aom qãè tchõàn di ba kúrú, naka tsaris tséés Nqarim di sa qãèse kúrú.

Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

6 X'aè ba hààraa kg'õèa te ko kg'áàèkos dàòa-máákus khama ma ntcą̃àè ba, me ncẽes kg'õès koer gha guu a xgoaba dim x'aè ba tíí koe hààraa. 7 Qãès ncõo sar x'ãà hãa, a qàrò sa xg'ara-xg'ara hãa, a ra a dtcòm̀ sa qgóóa qaria hãa. 8 Ncẽe koe guus kar tààa ra hãa dis cábá sa tòóa mááèa, tchànos kg'õè sar kg'õèa hãa khama. X'aigam tchànoan dim Xgàra-kg'ao ba gha *Jesom ko hààm* cáḿ ka máà te si; igabagam tíí cúí ra máà sia hãa tite, a gha wèé ne ẽe qhúím gha ka hãa a ko ncàm̀kuan cgoa qaa Me ne thẽé máà si.

9-10 Demase ba aagu tea, ncẽem nqõóm *di kąrea nem* ncàm̀a hãa khama, a ba a Tesalonika koe qõòa. Me Keresekene ba Galatia koe qõòa, me Tito ba Dalematia koe qõòa, ke méé tsi qarika kúrú naka qháése hàà cgae te. 11 Me Lukam cúí ba tíí cgoa hãa. Mareko ba méé tsi qaa naka hàà cgoa, tiris tséés koem hùian úúa hãa ke. 12 Tigiko bar Efeso koe tsééa úúa. 13 Hàà tsi kòo ne, Teroa koer Karepom koe qaùa hãam qgáím cgoa hàà, Tcgãya zi hẽéthẽé e, kái-kg'aise khòo cgoa kúrúèa hãa zi.

14 Alekesanterem qano tséé-kg'ao ba ẽem kúrú cgae tea hãa cg'ãèan ka kaisase thõò-xamkagu tea. Kúrúa baa zi tséé zi domkam gha X'aiga ba xgàra me. 15 Tsáá igaba méé tsi thẽé q'ãa mea hãa, kaisasem ko gaxae ko kg'ui gúùan ntcoe ke.

16 Tc'ãà dim cáḿ kg'uiar ko máásem ka i kò táá cúí khóè ga tcãà dòm̀ q'oo te, igaba ne kò wèéa ne ga aagu te. Nqari ba méém táá chìbi bóò ne guu. 17 Igabagam kò Nqari ba téé dxùukg'ai te, a qarian máà te, nxãasegam gha Gam dim kg'ui ba tíí koe guu a qãèse nxàeè ka, tãá zi qhàò zi di ne wèé ne gha qãèse kóḿ me ka. Ra kò gàman kg'áḿ-q'oo koe kgoaraè. 18 Me gha X'aiga ba wèé zi tséé zi cg'ãè zi koe kgoara te, a gha kgoarasease nqarikg'ai di x'aian gam di koe úú te. Chõò tamase méém dqo m̀mè. Amen.

19 Tsgám̀kagu Perisila khara Akila khara, naka Onesiforom dis x'áé-q'oos di ne hẽéthẽé e. 20 Eraseto ba kò Korinta koe qaù,

ra kò Terofimo ba Mileto koe qaù, tsàam kò ko khama. 21 Kúrú
méé tsi qarika naka ncẽe ko hààs saos cookg'ai koe hàà.
Ebolo ba hẽé, naka Putenese ba hẽé, Lino ba hẽé, Kelaudia
sa hẽé, naka tsáá qõe ga xu wèé xu hẽéthẽéa ko tsgámì tsi.
22 X'aiga ba méém tsarim tc'ẽem cgoa hãa. Cgómkuan méé i
gatu cgoa hãa.

TITO
Paulom dis tcgãya sa Titom koe Téé-cookg'ai sa

Tito ba kò qhàò zi dim dtcòm̀-kg'ao me e, ncẽe kò gam khama ma ko ma tséé ba, a kò Paulo ba Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaan koe hùi. Paulo ba kò ncẽes tcgãya sa Tito ba góá máá, ẽem kò Kerete koe qaù mea ka, kereke di tsééa nem gha tc'ãà-cookg'ai ka.

Tcgãya sa ko nqoana zi gúù zi ka kg'ui:

1. Kg'aika dis kam ko Tito tséé-kg'áḿ zi tc'ãà-cookg'aim kerekes di xu gha kúrú zi ka kg'ui.
2. Gaiam ko Tito bìría kg'ónòè, ntamam gha ma tãáka zi xg'ae zi ma kerekes koe xgaa-xgaa sa: kaia xu khóè xu hẽé, naka kaia zi khóè zi hẽé (ncẽe ko hàà dxàe-coa zi xgaa-xgaa zi), qárí-kg'ao xu hẽé naka qãàn hẽéthẽé e.
3. Còo dis kam ko Paulo Tito ba bìría tchàno-tchano dtcòm̀-kg'ao ne di tsééan ka: káí-kg'aise méé ne tòókua hãa naka ncàm̀kua hãa, naka hòreku di i guu, naka ntcoekuan di i guu, naka kerekes koe q'aa-q'aase guu sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- tc'ãà-còokg'ai sa
- xgaa-xgaa ne
- cgóm̀kua ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu *(1)*
- Tãáka zi xg'ae zi di xgaa-xgaa ne, kerekes koe *(2)*
- Tchànoan xgaa-xgaa ne *(3)*

Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)

Tsgám̀kaguku zi

1 Paulo ra a, Nqarim dir qãà ra, a Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao* ra. Tsééa óáèa ra, Nqarim ka nxárá tcg'òóèa ner gha hàà gane di dtcòm̀an koe *hùi*, a kúrú ne ne tseeguan q'ãa, a Nqaritcáóa hãase kg'õè ka. 2 Chõò tamas kg'õès di nqòòan úúa hãase, ncẽem kò Nqarim ncẽe tshúù-ntcõa di tama ba, nqõóm tshoatshoase tama cookg'ai koe nqòòkagu *taa* hãa sa. 3 Gam qáòa tcg'òóa hãam x'aèm kam kò Gam dim kg'ui ba *tiri* xgaa-xgaan koe x'áí. Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba ncẽes tséé sa máà tea, ẽem kò ma x'áèa hãa khama ma.

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

4 Titoè, gatá dis dtcòm̀s koe tseegu di tsi cóá tsi tiri tsir ko *ncẽes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hẽé, naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-kg'ao ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóm̀kuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

*Titom di tséé**a** ne Kereta koe*

5 Eẽ kò xg'ara-xg'araè tama zi gúù zi tsi gha qaù a tchàno-tchano domkar kò Kereta koe qaù tsia, a tsi a ẽer ko ma x'áè tsia khama ma wèé xu x'áé-dxoo xu koe kerekes di xu kaia xu nxárá tcg'òó. 6 Kerekes dim kaia ba méém káà chìbim khóè ba ii, cúís khóès dim khóè ba méém ii, gam di cóán méé i dtcòm̀-kg'ao ii, naka ia táá uùan hẽé naka ntcoekuan hẽéthẽé ka q'ãaèa hãa guu. 7 Nqarim di tsééan ko kúrúm khóè me e domka méém káà chìbi ba ii, táá méém ko dqom̀se guu kana xgóà-xgoase guu, kg'áà-kg'ao ba méém ii guu, naka ncõo di ii guu, naka táá kàa cgoa qguù di ii guu. 8 Igaba méém qãèse ko khóèan hààkagum khóè ba ii, qãè gúùan ncàm̀am khóè ba méém ii, qgóóse ko ba, a tchàno ba, a tcom-tcomsa ba, a xaèa kg'ónòsea hãa ba. 9 Tcom-tcomsam kg'ui ba méém qgóóa qari, ẽem ma xgaa-xgaaè mea hãa khama, naka baa gha nxãasega c'ẽe ne ghùi-ghuin tcáó kóḿseko xgaa-xgaan cgoa, naka ẽe ko ntcoe e ne tchàno-tchano.

10 X'áèan ntcoea hãa ne khóè ne kái nea hãa ke, kg'uia xám̀-kg'ao ne, a kàa-kg'ao ne, kái-kg'aise gane ẽe Juta dis dtcòm̀s koe guua hãa ne.† 11 Nqookaguè méé ne, gúù zi ẽe ne ga kò xgaa-xgaa tama zi xgaa-xgaan ka ne ko wèém x'áé ba cg'ãè-cg'ãe ke, a ko ncẽe xgaa-xgaan kúrú, c'ẽes gúù sa ne gha kàan cgoa hòòa mááse ka. 12 Gaxu porofiti xu ka c'ẽem tc'áró ga kò máá: "Kereta di nea wèé x'aè ka tshúù-ntcõa-kg'ao ne e, a cg'ãè cau ne kg'oo-coa ne e, kúrúa mááse tama nea igaba ne kg'ama tc'õó-kg'ao ne e," témé. 13 Ncẽe ko nxàeè sa tseegu si i, ke qarika dqàè ne, naka ne gha nxãasega tchàno dtcòm̀an úú, 14 naka nea Juta ne di huwan táá gúù cgáé khama ma séè guu, kana gane ẽe ko tseeguan ntcoe ne di x'áè-kg'áḿan igaba. 15 Gane ẽe q'ano ne ka i wèé gúùan q'ano o, igaba gane ẽe cg'ãè tc'ẽe ne ncẽe dtcòm̀ tama ne ka i cúí gúù ga q'ano tama. Gane di tc'ẽean hẽé naka tcáóan hẽéthẽéa cg'ãè-cg'ãeèa. 16 Nqari ba ne q'ana hãa sa ne ko nxàea tseegukagu, igaba ne ko gane di tsééan ka xguì Me. Cg'ãè kg'óò ne e, a komsana tama, a ne a qãè gúùan kúrú kg'ano tama.

Tséé-kg'**á**ḿa **ne tãá**ka **zi xg'ae zi di i kerekes koe (2)**

† **1:10:** ẽe Juta dis dtcòm̀s koe guua hãa ne - Gerika sa ko máá: "ẽe q'ãe nqãa-qgai khòo-kg'aièa ne dis xg'aes koe hãa ne," témé.

2

Titom ga ko xgaa-xgaa sa

1 Igabaga méé tsi tsáá qãè xgaa-xgaan kg'anoa zi gúù zi ka
kg'ui. 2 Kaia xu khóè xu xgaa-xgaa naka xu qgóóse, naka tcom-
tcomsa ii, naka i tc'ẽe-kg'áḿa xu tchàno ii, naka xu dtcòm̀an
koe hẽé naka ncàm̀kuan koe hẽé naka qáò tcáóan koe hẽéthẽé
tchàno ii.
3 Gataga méé tsi thẽé kaia zi khóè zi xgaa-xgaa naka zi kg'õè-
kg'áḿa zi koe qgóóse, naka táá c'am̀ku di ii, naka gõéan kg'áà
koe káíse tòóse guu, igaba méé zi tchàno gúùan xgaa-xgaa.
4 Nxãasega zi gha khóè zi gazi ka cg'áré zi xgaa-xgaa, gazi di
xu khóè xu hẽé naka gazi di cóán hẽéthẽé méé zi ncàm̀ sa,
5 naka zia qgóósean úúa hãa, naka q'ano ii, naka zia x'áéa zi
qãèse xaèa kg'ónò, naka zia gazi di xu khóè xu máàse, nakam
gha nxãasega táá Nqarim dim kg'ui ba cóèè guu.
6 Gataga méé tsi thẽé qárí-kg'ao-coa xu ntcàm naka xu
qgóósean úú. 7 Wèés gúùs qãès kúrú koe méé tsi x'áí sa ii. Tsari
xgaa-xgaan koe méé tsi x'áí, tcáóa tsi qãè e sa, naka wèé tcáóa
tsi cgoa gúùan kúrúan ka hẽéthẽé e. 8 Kóḿseko kg'uian ncẽe
ntcoeè tite tséékagu, naka ne gha nxãasega gane ẽe ko ntcoe e
ne sau-cgaekaguè, cúí gúù tshúù ga káà a gane gha gatá ka
kg'ui i ke.
9 Qãàn méé tsi xgaa-xgaa naka i wèé zi gúù zi koe gaan ka
q'õòsean komsana, naka qãè-tcaokagu u, naka táá kg'ui-kg'áḿ-
q'oo o guu, 10 naka táá ts'ãà cgae e guu. Igaba méé i x'áí, wèé
zi dào zi koe i kaisase tcom-tcomsa a sa, naka ia gha nxãasega
Kgoara-kg'aom gatá dim Nqarim di xgaa-xgaan wèé zi qgáì zi
koe t'õè-t'õe.
11 Nqarim di cgóm̀kua ne x'áísea hãa, a ko wèé ne khóè ne
koe kgoarakuan óá. 12 A i a ko xgaa-xgaa ta a, cg'ãè tcáóan
hẽé naka nqõóm di zi tc'ẽe zi hẽéthẽé ta gha xguì ka, naka
taa gha ncẽem kámám dim nqõóm koe qgóósea hãase kg'õè,
naka tchàno ii, naka Nqari-tcáóa hãa; 13 ẽe ta hãa a ko ts'ee-
ts'eekg'aièas nqòò sa qãà ka, Nqarim kaiam, Kgoara-kg'aom
gatá dim Jeso Krestem dis x'áàkos x'áíse-q'oo sa, 14 ncẽe kò gatá
domka máàsea hãa ba, nxãasegam gha wèé chìbian koe x'ámá
tcg'òó ta a ka, a ba a gha Gam di khóèan q'ano-q'anoa mááse,
Gam di gha ii ka, a gha gataga qãè tsééan kúrú koe kaisase
máàsea hãa.
15 Ncẽe zi gúù zi méé tsi xgaa-xgaa, naka wèé qaria tsi ka
khóèan ntcàm naka dqàè e. Táá hẽé naka i khóèan ntcoe tsi
guu.

Tchàno **gúù**an **kú**r**ú**a **ne (3)**

3

1 Khóè ne tc'ẽe-tc'ẽe naka ne gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽé naka gane di xu kaia xu hẽéthẽé qám̀sea máá, naka nea komsana, naka nea wèés gúùs qãè sa kúrúan kg'ónòsea máá. 2 Táá méé ne c'ẽe khóè ka cg'ãèse kg'ui guu, kana mẽéku cgoa a guu, igaba méé ne qãè cau ii, naka qám̀sea ne hãa sa wèé khóèan koe x'áí.

3 C'ẽe x'aè ka ta kò gatá igaba káà tc'ẽe ta a khama, a kò komsana tama, a kò họ̀akaguè, a ta a kò ẽe ta ko tc'ẽe zi hẽé, naka tãáka zi kạ̀re-kg'áḿ zi hẽéthẽé kúrú koe tòósea hãa, a kòo cg'ãè tc'ẽean hẽé naka chìikuan hẽéthẽé cgoa kg'õè, a ta a kò khóèan ka hòreèa, a kò thẽé hòrekua hãa. 4 Igabaga ẽe i ko Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom di qãèan hẽé naka ncàm̀an hẽéthẽé x'áíse, 5 kam kò kgoara ta a, ẽe ta kò gatá kúrúa hãa zi gúù zi tchàno zi domka tamase, igaba Gam di thõò-xama-máákuan domka. Kgoara ta am kò kạ̀base ábàkuan dis xg'aàkus koe hẽé naka kạ̀ba-kạ̀bakus koe hẽéthẽé e, Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guu a, 6 ncẽem kò gatá koe kaisase ntcạ̃à tcana hãa ba, gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem koe guu a. 7 Ncẽes gúùs domka ta Gam di cgóm̀kuan ka *Nqarim cookg'ai koe* tchàno ta iise bóòèa hãa, a Gam di zi gúù zi kàoa, chõò tama kg'õèan dis nqòò sa úúa hãase. 8 Ncẽe kg'uia nea tcom-tcomsa a.

Ra ko ncẽe zi gúù zi méé tsi qarika nxàe sa tc'ẽe, naka ne nxãasega ẽe Nqarim koe tcoma hãa ne kòrese naka nea qãè gúùan kúrúan kgoara tcáóa máá. Ncẽe zi gúù zia qãè zi i, a wèé khóèan koe hùian úúa. 9 Igabaga méé tsi káà hùi ntcoekuan hẽé naka qhàò zi ko ma xùrikus ka hẽé, naka tẽèku-kg'áḿ zi hẽé, naka x'áèan di mẽékuan hẽéthẽé téékagu, káà hùi i, a cg'ãacg'ana a ke. 10 Khóèm kereke sa ko tsạ̀i-tsạ̀ia q'aa ba méé tsi tc'ãà di sa dqàè, naka cám̀ di sa hẽéthẽé e. Gaa koe guus ka táá tchõà úú cgoa me guu, 11 q'ana hãase, ẽeta iim khóè ba dàòm q'oo koe tcg'oara, a chìbiga me e sa, a ba a gaam ga ba gam ka bóòa xguìsea hãa.

Còo di x'áè-kg'áḿa ne

12 Eẽr kò Aretemase ba kana Tigiko ba tsáá koe tsééa úú ne méé tsi qarika kúrú naka Nikopolise koe hàà cgae te, sao kar gha gaa koe hãa sar bìrísea hãa ke. 13 Kúrú wèés gúùs ẽe tsi ga kúrú sa naka Senasem x'áè q'ãa-kg'ao ba hẽé, naka Apolose ba hẽéthẽé tsara gatsara dis qõòs ka hùi, naka bóò c'ẽe gúù ga tsara tcào tama sa. 14 Gatá di khóèan méé i thẽé xgaa-xgaase naka ia qãè gúùan kúrú kgoara tcáóa máá, naka ia gha nxãasega qaase ko zi kúrú, naka ia táá káà hùis kg'õè sa kg'õè guu.

15 Wèé ne khóè ne ncẽe tíí cgoa hãa ne ko tsgámkagu tsi. Tsgámkagu méé tsi ẽe dtcòman koe ncàm taa ne.
Cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

FILEMONE
Paulom dis tcgãya sa Filemonem koe Téé-cookg'ai sa

Filemone ba kò tchànom dtcòm̀-kg'ao me e, a ba a kò kerekes Kolosa koe hàna ne ka c'ẽe me e, a ba a kò qãàm Onesimo ta ko ma tciièm dim kaia me e. Ncẽem qãà ba kò gam ka q'õòsem koe qgóéa tcg'oa, a ba a Paulom cgoa síí xg'ae, ncẽe kò qáénquuan koe hãa ba. Paulom koem kò guu a dtcòm̀-kg'ao ba kúrú. Paulom dis tcgãyas Filemone bam kò góá máá sa kò dtcàrà si i, Filemonem koem gha guu a qãàm cgoa gha tsééa xg'ae sa, ncẽem kò Paulo gam koe tsééa kạbia ba, a ba a kò qãèse hààkagu me, qgóóa mááèam qãàm cúím khama tamase igaba dtcòm̀an hãam qõem khama ma.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- qãà
- tséé

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Paulo ba ko Filemone ba dqọm̀ *(1-7)*
- Paulo ba ko Onesimo ba dtcàrà máá *(8-25)*

Paulo ba ko Filemone ba dqọm̀

1 Paulo ra a, Jeso Krestem domka qáéèa ra, a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa,

tsam ko *ncẽes tcgãya sa* góá máá tsi tsáá Filemone tsi ncàm̀-ncamsa tsi, a sitsam cgoa tséé-kg'ao ii tsi, 2 naka gatá ka qõeses Afia sa hẽé, naka Arekipom tíí khama ma ncõo-kg'ao ba hẽé, naka kerekes tsarim nquum koe ko xg'ae sa hẽéthẽé tu, a ko máá:

3 Nqarim gatá ka Xõò ba hẽé naka X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóm̀kuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa, témé.

4-5 Kóḿr ko, Nqari-tcáóa ne khóè ne wèé ne tsi ma ncàm̀a hãa sa, a ra a ko gataga kóḿ tsari dtcòm̀an X'aigam Jesom di ka. Gaa domkar ko tirim Nqari ba qãè-tcaoa máá a ra a ko wèé x'aè ka tiri còrèan q'oo koe tc'ẽe-tc'ẽese tsi. 6 Q'ana tsi hãa, Krestem koe ta wèés gúùs qãè sa máàèa sa. Gaa domkar ko còrè, tsari dtcòm̀an tsi gha c'ẽe ne cgoa qarika q'aa-q'aaku sa. 7 Tíí qõeè, Nqari-tcáóa ne di zi tcáó zi tsi kạba-kạbaa. Tseegukaga i tsari ncàm̀kuan kaisase qãè-tcaokagu tea, a i a qgài-qgai tcáó tea.

Paulo ba ko Onesimo ba kg'uia máá

8 Nxãatar ga ma Krestem koe kgoarasea xóé a x'áè tsi, tsi ẽe ko qaase sa kúrú, 9 igaba ra gha ncàm̀kuan domka kg'ama

dtcàrà tsi tsi kúrú si. Tíí Paulo ra ncẽeska kaia, a Jeso Krestem domka qáéèa hãa. 10 A ra a ko dtcàrà tsi tirim cóám domka, ncẽer kò qáéèa a táùan koe hãa kar kò gam dim xõò ba kúrúa ba, Onesimo ba. 11 Kg'aiam kò tsáá koe káà hùi me e, igabam ncẽeska tsáá koe ga hẽé naka tíí koe ga hẽéthẽé kaisa hùian úúa hãa.

12 Tsáá koer ko tsééa kạ̀bi me, tirim cóám tcáó-c'õáa te di ba. 13 Qãè tchõàn domkar ncẽe táùan koe hànа; gaa domkar kò ncàm̀a hãa, tíí cgoam ga ncẽe koe hãa sa, a nxãasega tsáá téé-q'oo koe tsééa máá te. 14 Igabagar cuiskaga cúí gúù ga dtcòm̀ tama tsi hãase kúrúa hãa tite. Tc'ẽe ra ko, kúrú tsi gha qãèan méé i tcáóa tsi q'oo koe guua hãa sa khama, chùiku ka tamase.

15 C'ẽedaokam kò gaa domkaga xòm̀ x'aèan tsáá cgoa q'aa-q'aaèa hãa, nxãasega tsi gha chõò tamase hãa cgoa me ka, 16 qãàm iise tamase, igaba qãà ba nqáéa hãase, ncàm̀-ncamsam qõem khama ma. Ncẽè tíí koem cgáé ba ii ka ba gha nta noose tsáá koe cgáé ba ii, tsarim qãàm iise naka gataga X'aigam *Nqarim* koe tsáá qõem iise.

17 A ncẽè tsáá ka c'ẽem khama tsi kò ko ma séè te ne méé tsi qãèse hààkagu me, tíí ka tsi ga ko hẽé khama. 18 A ncẽè c'ẽe gúù cg'ãèm kò kúrú cgae tsia, kana chìbian úú cgae tsia ne méé tsi tíí tcúú koe qaa a. 19 Tíí Paulo ra ko ncẽe gúùan tshàua te cgoa góá máá tsi, a ko máá: "SURUTAR GHA KẠBI I," témé. (Cuiskagar tc'ẽe-tc'ẽesekagu tsi naka máá: kg'õèa tsi cgoa suruta te, ta mééa hãa tite.) 20 Eè, tíí qõeè, ncẽes gúùs qãè sa X'aigam *Nqarim* domka kúrúa máá te, naka i gha nxãasega tcáóa te Krestem koe kạ̀ba-kạ̀baè.

21 Komsana te tsi gha di tcoma ner úúa, a ko nxãata ma góá máá tsi, a gataga q'ana, káían tsi gha kúrú sa dtcàrà tamar hãan cgoa ga.

22 Gataga méé tsi cg'áè-nquuan kg'ónòa máá te; gatu di còrèan kar gha máàè tu u sar nqòòa hãa ke.

23 Epaferase ba ko tsgám̀kagu tsi, ncẽe ra gam cgoa Jeso Krestem domka qáé-nquus koe xg'ae a qáéèa hãa ba. 24 Xu ko gataga thẽé tíí cgoa ko tséé xu tsgám̀kagu tsi, Marekoa xu, Arisetarekoa xu, Demasea xu, Luka xu.

25 X'aigam Jeso Krestem di cgóm̀kuan méé i gatu dim tc'ẽem cgoa hãa.

HEBERA NE
Tcgãyas Hebera ne góá mááèa sa Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Hebera ne di sa kò xg'aes dtcòm̀-kg'ao ne di sa góá mááèa, ncẽe kò gane di xgàrasean domka tshoa-tshoa a ko gane di dtcòm̀an aagu ne. Góá-kg'ao ba kò gane di dtcòm̀an koe ntcàm ne, a ko Jeso Kreste ba tseegu dim Nqari Me e sa x'áí. Nqoana gúùan cgoam ko tseeguan x'áí:

1. Jeso ba chõò tamam Cóá Me e Nqarim di ba, ncẽe kò tseegu di komsanan xgaa-xgaase ba, Xõòm koe guu a, ẽem kò hãa-q'ooa xgàrasean koe. Nqarim dim Cóám iisem, Jeso ba moengelean koe hẽé, naka Ncìís Qáé-xg'aes di xu porofiti xu hẽé, naka Moshem koe ga hẽéthẽé cgáé Me e.
2. Cám̀ dis kam Jeso ba Nqarim ka nxárá tcg'òóèa hãa, chõò tamasem gha peresiti ba ii ka, peresiti xu Ncìís Qáé-xg'aes di xu ka cgáé iise.
3. Kaiam Peresitim iisem, Jeso ba tseegu di kgoarasean óágara hãa, me dtcòm̀-kg'ao ba gaa domka chìbian koe hẽé, naka q'áòan koe hẽé, naka x'ooan koe hẽéthẽé kgoaraèa. Ncìís Qáé-xg'aes di x'aè kas xg'ao kgoaraku sa x'áíè, igabas ncẽeska Jesom koe xg'ara-xg'araèa hãa.

Góá-kg'ao ba ko dtcòm̀an di qarian x'áí Iseraele di ne dtcòm̀-kg'ao ne di kg'õèan koe, a ko gam di ne nxárá-kg'ao ne ncẽeta ma ntcàm, dtcòm̀a hãase ne gha qarika téé sa (11 dim tceem koe). A ba a ko 12 dim tceem koe gam di nxárá-kg'aoan ntcàm, gane di tcgáían ne gha Jesom koe qãea tòó, xháé zi hẽé naka qóḿ zi hẽéthẽé ẽe gha hàà cgae ne zi koe.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- peresiti, chìbi, dàòa-mááku, còrè-nquu
- qáé-xg'ae
- dtcòm̀
- Kreste ba moengele xu ka cgáé Me e *(1–2)*
- Kreste ba Moshe ba hẽé naka Joshuam ka hẽéthẽé cgáé Me e *(3–4)*
- Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e *(5–7)*
- Krestem dis qáé-xg'ae sa Ncìís Qáé-xg'aes ka cgáé si i *(8–9)*
- Krestem di dàòa-máákua ne cgáé e *(10)*
- Dtcòm̀ sa *(11–12)*
- Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi *(13)*

Kreste ba moengele xu ka cgáé Me e (1–2)

Nqarim dim Cóá ba kaiam ga Me e

1 Ncìí kuri kam kò Nqari ba kái xu dàò xu tãáka xu cgoa porofiti xu tséékagu a gatá ka tsgõose ga xu cgoa kg'ui, 2 igabagam ncẽeska còo di x'aèan ka ko Gam dim Cóám koe guu a kg'ui cgoa ta a. Gaam ncẽem kò Gam koe guu a nqõó ba kúrú, a wèé zi gúù zi dim q'õò-kg'ao ba kúrú Me ba. 3 Nqarim di x'áà-q'ooa nem ko x'áí, a wèé za ga Nqarim khama ii, a ba a ko wèé zi gúù zi Gam dim kg'uim di qarian ka qgóó. Eẽm ko *gatá di* chìbian koe q'ano-q'anokuan kúrúa xg'ara kam kò tc'amaka hãam Qarim wèém dim x'õàm kg'áòm xòè koe síí ntcõó.

Nqarim dim Cóá ba moengele xu ka kaia hãa

4 Ncẽes ma Gam dis cg'õè sa ma moengele xu di cg'õèan ka tc'amaka hãa khamagam gaxu dis téé-q'oos ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa máàèa. 5 Gatagam Nqari ba qanega c'ẽem moengele ba bìrí naka máá:
“Tsáá tsia Tiri tsi cóá tsi i,
Ra ncẽem cámí koe guu a tsarir Xõò Ra a,”
témé ta ga hãa,
kanam Nqari ba qanega c'ẽem moengele ba bìrí na máá:
“gam ka Xõò bar gha ii,
me gha Tirim cóá ba ii,”
témé ta ga hãa khama.
6 Igabagam kò Nqari ba ẽem ko Gam dim Cóám tc'ãà di ba nqõóm koe tsééa óá ka máá:
“Wèé moengelean Nqarim di méé i dqọm̀ Me,”
témé.

7 Moengele xu kam kòo kg'ui nem ko máá:
“Nqari ba ko Gam di xu moengele xu kúrú xu tc'ãán khama ii,
a Gam di xu tséé-kg'ao xu kúrú xu c'eean di kạru tạman khama ii,”
témé,
8 igabam kòo Cóám ka kg'ui nem ko máá:
“Nqari Tseè,
Tsaris ntcõó-q'oos x'aian di sa
gha chõò tamase hãa.
Tsari ne khóè ne
Tsi ko tchànom dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai.
9 Eẽ tchàno ii sa Tsi ncàm̀a hãa,
a ẽe cg'ãè ii sa hòrea.
Gaa domkam Tsarim Nqari ba, Nqari Tseè,
Tsáá ka c'ẽe xu nqáéa hãase nxárá tcg'òó Tsia,
a qãè-tcaoan di nxúìan cgoa ntcạ́á tcúú Tsia hãa,”
témé.

10 A ba a ko máá:

“X'aigaè,
Tsáá Tsia tshoa-tshoases koe nqõó ba kúrúa hãa,
i nqarikg'aian Tsari tshàuan di tséé e;
11 kaàku i gha,
igabaga Tsi gha Tsáá chõò tamase hãa.
Wèéan ga gha qgáían khama ma cg'ãa-cg'anase,
12 hą̃aèkom qgáím khama Tsi gha ma kabèa xg'ae e,
i gha qgáían ko ma hą̃aè a tcg'òóè
i c'ẽean hą̃aè khamaga ma kąbi-kąbiè,
igabaga Tsi gha Tsáá ẽe Tsi ii khama cúíga ii,
i kuria Tsi chõò tite,”
tam méé.

13 Qanegam Nqari ba c'ẽem moengelem kaga máá:
“Ncẽe koe ntcõó Tirim x'õàm kg'áòm xòè koe,
nakar gha nxãakg'aiga síí tsari cg'õo-kg'aoan kúrú
naka i nqàrè-kg'ama tsi dis ntcõó-q'oos koe ntcõó,”
témé ta ga hãa.

14 Kháé i nxãaska moengelean dùúa? *Kg'amaga* xu Nqari ba ko tsééa máá xu tc'ẽe xu u, ncẽe Gam ka tsééa óáèa hãa xu, hàà xu gha khóèan hùi i kgoarasean hòò ka.

2

Komsanan dis dqàèku sa

1 Gaa domka méé ta ncẽe ta kò kóḿa hãa tchõàn kaisase komsana, naka táá gaan koe tcg'oa na họà guu. 2 *Gatá ka tsgõose ga xu* kò moengelean ka máàèa hãa tchõà nea kò kaisa qarian úúa, ne kò gane ẽe kò táá komsana a, a táá xùri i ne kg'ano nea xgàrakuan hòò. 3 Ncẽè ẽe ne khóè nea xg'ao xgàrakuan táá nxanagu, ka ta gha nxãaska gatá ntama ma nxanagu u, ncẽè ncẽeta noose kaias kgoarakus *Jesom koe hãas* cgoa ta kò tchõà úú tama ne? Ncẽem kò X'aigam *Jeso ba* kg'aia gaas ka kg'uia hãa, ne kò ẽe kò kóḿ Me ne gaas ka nxàea tseegukagu sa. 4 Nqarim igabagam kò thẽé kái zi x'ái zi hẽé, naka are-aresa zi gúù hẽé, naka tãáka qarian hẽé, naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi ncẽe ne kò Gam di ncàm̀an ka máàèa hãa zi ka hẽéthẽé ncẽe sa nxàea tseegukagu. Gaa domka méé ta kaisase ncẽe tchõàn komsana.

Jeso ba Gam kgoarakuan koe ko úú ta am ga Me e

5 Nqari ba ncẽe ko hààm nqõóm ncẽe ta ko gaam ka kg'ui ba moengelean máà naka i tc'ãà-cookg'ai tama khama. 6 Igabaga i *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe c'ẽe koe góásea hãa a ko máá:
“*Nqariè,* khóè ba dìí baa,
Tsi ko gam ka tc'ẽe-tc'ẽese,
me khóèm dim cóá ba dìí baa,

Tsi tchõà úú cgoa mea?
7 Xòm̀ x'aè ka Tsi kò
moengelean dis téé-q'oos ka nqãaka hãa sa máà me,
a Tsi a kò x'áàn hẽé naka tcoman hẽéthẽé
dis cábá sa cábákagu me,
8 a kò wèé zi gúù zi
gam di qarian dòm̀ q'oo koe tòóa hãa,"
témé.

Nqari ba kò wèé zi gúù zi *khóèm* di qarian dòm̀ q'oo koe tòóa hãa, si gam di qarian dòm̀ q'oo koe hãa tamas gúù sa káà si i. Igabaga ncẽe i ii khama, wèés gúùs gam di qarian dòm̀ q'oo koe hãa sa ta qanega bóò tama. 9 Igabaga ta ko Jeso ba bóò, ncẽe kò xòm̀ x'aèan q'oo koe moengelean dis téé-q'oos ka nqãaka hãa sa máàèa ba, nxãasegam gha Nqarim di cgóm̀kuan koe guu a wèém khóèm domka x'oo sa xám̀ ka. Me kò x'oo sam kò xgàrasea máá domka x'áàn hẽé naka tcomkuan hẽéthẽé dis cábá sa cábákaguè.

10 Nqarim ncẽe ko wèés gúù sa kúrú, si wèés gúù sa Gam domka hãa, ba i kò qãèa máána hãa, Jeso bam gha kúrú Me xgàrasean koe guu a kg'ano Meas téé-q'oos koe hãa sa. A ba a kò ncẽe sa kúrú, kái ne cóá nem gha kúrú ne x'áàn koe hãa ka. Jeso ba Gaam kgoarakuan koe ko úú nem ga Me e khama. 11 Gaam ẽe ko khóèan kúrú i tcom-tcomsa ba hẽé, naka khóè ne ẽe ko kúrúè a tcom-tcomsa ne hẽéthẽéa cúís x'áé-q'oos di ne e. Gaa domkagam Jeso ba 'Tíí qõe ga tuè' ta ma tciia ne ka sau-cgaekaguè tama, 12 a ko *Nqarim ka* máá:
"Tíí qõe ga ne koer gha Tsari cg'õèan ka kg'ui;
a ra a gha xg'aes q'ane koe téé a ciian cgoa dqọm̀ Tsi,"
témé.
13 A ba a ko gaia máá:
"Nqarim koer gha Tiri tcoman tòó,"
témé.
A ba a ko gaia máá:
"Ncãa ga Ra a,
Nqarim máà Tea hãa ne cóá ne cgoa,"
témé.

14 Cóá nea c'áòan hẽé naka cgàan hẽéthẽé cgoa kúrúèa hãa ne khóè ne e, khamam kò Gaam igaba thẽé khóè ba kúrúse, a ba a kò x'óó, nxãasegam gha x'oos koe guu a x'ooan di qarian úúa hãa ba kaàkagu ka, ncẽe dxãwa ii ba, 15 a ba a kò ncẽe sa kúrú, nxãasegam gha gane ẽe kò wèé kg'õèa ne q'oo koe x'oos bèe koe qáésea hãa ne, gane di q'áòan koe kgoara ka. 16 Tseeguan kagam moengelea nem gha hùi ka hàà tama khama, igabagam Abrahamam ka tsgõose-coa nem gha hàà hùi ka hààraa. 17 Gaa domka i kòo qaase, wèé zi dàò zi koem ga Gam ka qõese ga ne khama ma kúrúè sa, nxãasegam

gha Nqarim di tséé-an koe kaiam peresitim tcom-tcomsa a cgóm̀kuan úú-a hã-a ba ii ka, a khóè ne dàò-a-máá-kuan kúrú-a máá, ne nxã-asega gane di chìbian koe qgóó-a máá è ka. 18 Gam igabam kò xgàrase, a kúrú-a bóòè, khamam gha thẽé gane ẽe ko kúrú-a bóòè ne hùi.

Kreste ba Moshe ba hẽé naka Joshua ba hẽéthẽé tsara ka cgáé Me e (3–4)

3

Jeso ba Moshem ka kaia

1 Gaa domka méé tu, tíí qõe ga tu tcom-tcomsa tuè, ncẽe nqarikg'ai di tciikuan koe hã-a tuè, Jesom ka tc'ẽe. Jesom ncẽe kò Nqarim ka tséé-a tcg'òó-è-a hã-a ba, a Kaiam Peresiti ba ii ba, ncẽe ta ko Gam ka gatá di dtcòm̀an nxà-ea tseegukagu ba. 2 Gaam ẽe kò nxárá tcg'òó Mea hã-am koem kò tcom-tcomsa Me e, ẽem kò ma Moshe ba ma Nqarim dim nquum wèém koe ma tcom-tcomsa me e khamaga ma. 3-4 Wèém nquu ba khóè-an ka tshà-oè-a hã-a, Me Nqari ba wèés gúù sa tshà-oa hã-a. Me ẽem ma nquum dim tshà-o-kg'ao ba ma nquum ka kaisa tcomkuan hòò-a hã-a khamagam Jeso ba Moshe ba nqáé-a hã-ase tcomkuan hòò-a hã-a. 5 Moshe ba kò tséé-kg'ao me e, a kò Nqarim dim nquum wèém koe tcom-tcomsa me e, a ba a kò gam di zi tséé zi cgoa Nqarim ka gha hàà kg'uiè zi gúù zi ka nxà-ea tseegukagu. 6 Igabagam Kreste ba Nqarim dim nquum koe Gam dim Cóám iise tcom-tcomsa Me e. Ta gatá Gam di ta nquu ta a, ncẽè *Nqarim koe* tcoman hẽé naka nqòòs ẽe ta ko gaas cgoa bóòses koe hẽéthẽé ta kò qgóó-a qaria hã-a ne.

Komsana úú taman dis dqàèku sa

7 Gaa domka méé tu ẽem ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba méé a ko máá:
“Ncẽe cáḿ ka ẽe tu kòo dòm̀a ba kóḿ
8 ne méé tu táá qari-qari tcáó guu,
ẽe komsanan úú tama ne kò hẽé khama,
ẽe ne kòo tchà-a-xgóós koe kúrú-a bóòè ka.
9 Ncẽe gatu ka tsgõose ga xu kòo kúrú-a bóò Te koe,
a kò 40 kurian séè a Tiri tséé-an bóò.
10 Ra kò gaa domka ẽes qhàò sa xgóà cgaea hã-a,
a Ra a kò máá:
‘Gane di tcáó-a ne ko wèé x'aè ka họ̀à-kaguè,
ne Tiri x'áè-kg'áḿan komsana tama,’
témé.
11 A Ra a kò gaa domka Tiri xgóà-n koe gaìse a máá:
‘Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hã-a tite,’
témé.”

12 Q'ana méé tu hã-a, tíí qõe ga tuè, naka i cúía tu ga táá cg'ãè, a dtcòm̀ úú tamas tcáó sa úú-a hã-a guu, ncẽe gha kúrú tu u tu

kg'õèa hãam Nqarim koe tcg'oa sa. 13 Igaba méé tu wèé cáḿ ka korèku, ‘ncẽem cáḿ ba’ ta i kò ko méées noose, naka i gha nxãasega táá c'ẽe-kg'áía tu ga cg'ãèan ka họ̀akaguè naka qari-qari-tcúúè guu. 14 Ncẽè Nqarim koe ta kò ko qarika tcom, ncẽe ta kò ko kg'aia hẽé khama a síí chõò-q'oos koe tcãà ne ta gha Krestem koe xg'aea hãa. 15 Ncẽe i ma *Nqarim dis* Tcgãyas koe ma góásea hãa khama a ko máá:

“Ncẽem cáḿ ka tu kòo Nqarim di dòm̀an kóḿ
ne méé tu táá gatu ka tsgõose ga xu
Nqari ba kò komsana tama xu
khama ma qari-qari tcáó guu,”

témé.

16 Kháé dìí ga nea ẽe kò dòm̀a ba kóḿa hãa igaba kò táá komsana Me ne? Gane ẽe kò Egepeto koe guu a tcg'oara hãa ne tama ne gáé kò ii, wèéa ne ncẽe kò Moshem ka tc'ãà-cookg'aièa hãa ne? 17 Kháé ba kò Nqari ba dìín 40 kurian xgóà cgaea hãa? Gane ẽe kò cg'ãèan kúrúa hãa ne tama nea gáé kò ii, ncẽe i kò gane di tc'áróan tchàa-xgóós koe x'óóku ne? 18 Kháé ba kò dìí ga ne koe gaìse, ncẽem kò bìrí ne a máá, Gam dis sãàkagukus-q'oo koe ne cuiskaga tcana hãa tite témé ne? Gane ẽe komsana tama ne koe cúí ga a. 19 Si kò ncẽes gúù sa x'áí ta a, dtcòm̀ úú tamas domka ne kò táá *sãakagukus-q'oo koe* tcãà sa.

4

1 Gam dis sãakaguku-q'oos koe tcãàn dis nqòòkaguku sa hãa, ke méé ta q'ana hãa naka i cúía ta ga táá gaa koe tcãàn ka tààè naka kháóka qaùa hãa guu. 2 Qãè tchõà ne kò hàà cgae ta a ke, ẽe i kò ma síí cgae nea khamaga ma, igaba ẽe ne kóḿa hãa kg'uia nea kò gane koe cgáé tama, ẽe ne ko kóḿ m ka ne kò táá dtcòm̀ m khama. 3 Ncẽe sa ko máá, ẽe dtcòm̀a hãa ta gha ẽes sãakaguku-q'oos koe tcãà, témé. Nqari ba kò máá:

“Tiri xgóàn koer gaìsea hãa,
cuiskaga ne gane
Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite sa,”

témé khama. Eẽta i kò ma Gam di tsééan nxãakamaga nqõóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga xg'ara hãa, me kò sana hãa igaba. 4 7 dim cáḿ ka i *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe c'ẽe koe góásea hãa a ko máá: “Nqari ba kò 7 dim cáḿ ka Gam di tsééan wèé koe sana hãa,” témé khama. 5 A ba a kò gaicara ncẽem qgáìm koe máá: “Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite,” témé. 6 Gane ẽe kò tc'ãà a qãè tchõàn kóḿ nea kò táá dtcòm̀, khama ne kò gane di komsana taman domka gaas sãakaguku-q'oos koe táá tcãà. Ne c'ẽe ne hànaa, tcãà sa kgoara mááèa hãa ne. 7 Gaa domkam kò Nqari ba gaicara c'ẽem cáḿ ba tòó, “Ncẽem cáḿ ba” ta ko ma tciiè ba. Kái xu kuri xu qãá q'oo koem kò Dafitem

koe guu a kg'ui, ncẽe i nxãakamaga *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe ma nxàeèa hãa khamaga ma a máá:
“Ncẽem cáḿ ka tu kòo dòm̀a ba kóḿ,
ne méé tu táá tcáóa tu qari-qari guu,”
ta ko méé e.

8 Ncẽè Joshuam kò xg'ao sãakaguku-q'oo sa máà nea hãa, nem ga kò Nqari ba táá kạbise a kháóka c'ẽem cáḿ ka kg'uia hãa. 9 Gaa domkagas Nqarim di ne khóè ne koe Sabata dis sãakaguku-q'oo sa téé-tẽe. 10 Dìím wèém ẽe ko Nqarim dis sãakaguku-q'oos koe tcãà ba ko gam di zi tséé zi koe sãa khama, ẽem kò ma Nqari ba Gam di zi koe ma sana hãa khamaga ma. 11 Ke méé ta gaa domka ncẽes sãakaguku-q'oos koe tcãàn x'ãà máá, naka taa nxãasega táá x'óóku guu, ncẽe ne kò gane ma gane di komsana taman domka ma x'óóku khama ma.

12 Nqarim dim kg'ui ba kg'õèa hãa, a ko tséé khama, a wèé za ga ntcõe-kg'áḿ ntcàum ka kaisase ts'éè me e, a ko khóèan koe qhàea tcãàse, a tcáó sa hẽé naka tc'ẽe ba hẽéthẽé gáòa q'aa, a q'amku-q'oo zi hẽé naka tcgaèan hẽéthẽé q'aa-q'aa, a ba a ko tcáós di cauan hẽé naka tc'ẽe-kg'áḿan hẽéthẽé bóòa tcg'òó. 13 C'ẽes gúùs Nqarim tcgáí-q'oo koe chóm̀sea hãas ga sa káà si i, wèés gúùs ẽe kúrúèa hãa sa nqáḿan koe téé-tẽe a ko tcgáí-q'ooa ba koe hòòse, Gaam ncẽe Gam koe méé ta xọara mááse ba.

Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (4:14–7:28)

Jeso ba kaiam peresitim tc'amaka hãa Me e

14 Q'ana ta hãa, kaiam peresitim tc'amaka hãa ba ta úúa hãa sa, Jesom ncẽe Nqarim dim Cóá ba, ncẽe kò nqarikg'aian nqáé a Nqarim cookg'ai koe síí hãa ba. Ke méé ta ncẽe ta nxàea hãa dtcòm̀an qarika qgóó. 15 Kaiam peresitim gatá di kg'amkan koe thõò-xama máá ta a tama ba ta úú tama khama, igabaga ta kaiam peresiti ba úúa hãa, ncẽe kò ẽe ta gatá ma kúrúa bóòèa hãa khamaga ma wèé za kúrúa bóòè ba, igaba kò táá chìbi kúrú ba. 16 Ke méé ta gaa domka kgoarasea hãase Nqarim dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe cúù-cuuse, ncẽe cgóm̀kuan hãa koe, nxãasega ta gha gaa koe thõò-xama-máákuan hẽé naka cgóm̀kuan hẽéthẽé hòò, ncẽe gha hùi ta a, qaa a ta ko x'aè ka.

5

1 Wèém kaiam peresitim ncẽe khóè ne xg'aeku koe guu a nxárá tcg'òóèa ba nxárá tcg'òóèa hãa, khóè nem gha nxãasega Nqarim cookg'ai koe tééa máá, a gane téé-q'oo koe chìbia ne domka aba zi hẽé naka dàòa-máákuan hẽéthẽé tcg'òóa máá ne ka. 2 Gaam igabam kg'amka me e, khamam ko gane ẽe cúí gúù ga c'úùa hãa a ko tsạa ne cgoa tc'ause tséé. 3 Gaa domka i

ko qaase, khóè ne di chìbian domka hẽé, naka gam di chìbian domka hẽéthẽém gha dàòa-máákuan kúrú sa.

4 I cúí khóè ga ncẽes tcomku sa séèa máásea hãa tite, igabam Nqarim ka tciièa hãa, ncẽem kò ma Arone ma tciièa hãa khamaga ma. 5 Krestem igabam kò táá kaiam peresiti bam gha kúrú ka kaikaguse, igabam kò nxárá tcg'òóè Gaam ẽe ko máá:

“Tiri Tsi Cóá Tsi i;
Ra ncẽe cáḿ koe guu a Tsarir Xõò Ra a,”
témém ka.

6 Ncẽem ko c'ẽe qgáì koe kg'ui a ko máá:

“Chõò tamase Tsi peresiti Tsi i,
Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”
témé.

7 Jesom di kg'õèan nqõómkg'ai di koem kò còrèan hẽé naka dtcàràn hẽéthẽé q'aua kg'aean cgoa nxàea tcg'òó, Gaam ẽe x'ooan koem gha kgoara Me di qarian úúa hãam koe, a ba a kò Nqari bam q'áòa hãa domka komsanaè. 8 Gatàm kò ma Cóá ba ii, igabam kò ẽem ko xgàrasea máás koe guu a komsanan xgaa-xgaase. 9 Eẽm hààraa máána hãa sam ko kúrúa xg'ara kam ko chõò tamas kgoaraku sa wèéa ne ẽe ko komsana Me ne koe óága. 10 A ba a kò kaiam peresiti bam gha ii dis ntcõó-q'oo sa Nqarim ka máàè, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

Dqàèkus dtcòm̀an aagu di sa

11 Kái zi gúù zi xae ga ncẽes gúùs ka nxàe, igaba xae ga ma bìría tchàno-tchano tu u sa qari si i, kóḿa tu q'ãa tama khama. 12 Ncẽe x'aè ka tu ga kò xgaa-xgaa-kg'ao tu ii, igaba tu ko c'ẽem khóèm tseegu dis tshoa-tshoase-q'oos Nqarim di kg'uian di sa gha gaicara xgaa-xgaa tu u ba qaa. Bíîan tu ko qaa, a qari tc'õoan qaa tama. 13 Wèém khóèm ẽe ko bíîan cgoa xáròè ba qanega cg'áré me e khama, a tchànoan dim kg'ui ba xgaa-xgaan ka kg'anoè tama. 14 Igaba i qari tc'õoan kaia ne di i; nxãakamaga ne kò kúrú xáḿ m khama ne ko ẽe qãè ii sa ẽe tshúù iis koe q'aa-q'aa.

6

1 Gaa domka méé ta tc'ãà di zi gúù zi ẽe ta kò Krestem ka xgaa-xgaase zi tcg'oara guu naka taa còoka kaia qõò. Táá méé ta gaicara tshoa-tshoase-q'oo sa tshào guu: káà hùi zi tséé zi koe tcóósean di sa, naka Nqarim koe dtcòm̀an di sa hẽé, 2 tcguù-tcguukuan ka xgaa-xgaakuan di sa hẽé, naka tshàuan tòó cgaekuan di sa hẽé, naka x'ooan koe tẽean di sa hẽé, naka chõò tamas xgàrakus di sa hẽéthẽé e. 3 Nqarim kòo kgoara máá ta a ne ta gha ncẽes gúù sa kúrú.

4-6 Ka nea ga ntama ma gane ẽe kò gane di dtcòm̀an aagua hãa ne kạbise a gaicara tcóóse? Gane ncẽe kò c'ẽe x'aè ka

Nqarim di x'áàn máàè, a kò nqarikg'ai di aban xám̀, a kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba máàè, a Nqarim dim kg'uim di qãèan hẽé naka hààko x'aèan di qarian hẽéthẽé xám̀ ne, ncẽe ko gane di dtcòm̀an aagu ne. Thamka tama i hãa, chìbian koe tcóósean koe ne gha úúè sa. Nxãata i kò ii ne ne gha ko Nqarim dim Cóá ba gaicara xgàua máase, a ko saucgae sa tcãà Me khama.

7 Ncẽè nqõóm kò ko gam koe ko ntcą̃a túú tshàan ko kg'áà, a ẽe ko gaam koe xhárà ne tc'õoan cgoa hùi nem ko Nqarim koe ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò. 8 Igaba ẽem kòo dxàman hẽé naka tc'ẽese tama tsǫ̃man hẽéthẽé ka tsǫ̃m cgaeè nem káà hùi me e, a ba a cgúíkuan ka tééa máàèa, a ba a gha còo dis ka dàòè.

9 Ncàm̀-ncamsa tuè, ncẽeta xae ga ko ma kg'ui igaba xae cgáé zi gúù zi kgoarasean di zi koe gatu koe kaisa tcoman úúa hãa. 10 Nqari ba tchàno Me e, a cuiskaga ẽe tu kúrúa hãa tsééan hẽé naka ẽe tu Nqari ba x'áía hãa ncàm̀kuan hẽéthẽé c'úùa hãa tite. Ncẽe tu kò tcom-tcomsa ne kúrúa máána hãa, a tu a ko qanega tsééa máá ne ka. 11 Kaisase xae ko tc'ẽe, gatu ka c'ẽem wèém gha ncẽe zi gúù zi koe tcãà tcáó sa, nakam gha nxãakg'aiga còo dim x'aè ba síí hàà, naka tu gha nxãasega ẽe tu nqòòa hãa zi gúù zi ka cg'oè-cg'oeè. 12 Kg'amka tu gha ii sa xae tc'ẽe tama, igaba xae ko tc'ẽe, gane ẽe kò dtcòm̀ sa hẽé naka qáò tcáó sa hẽéthẽé sara koe guu a Nqarim ka ne nqòòkaguèa hãa zi gúù zi máàè ne tu gha serè sa.

Nqarim dis nqòòkaguku sa tseegu si i

13 Eẽm kòo Nqari ba Abrahama ba nqòòkagu, kam kò Gam ka Gam dis cg'õès ka gaìse, cúí khóè ga káà a khama Nqarim ka kaia a, gaan kam gha gaìse e, 14 a máá: "Tseegukar gha ts'ee-ts'eekg'ai tsi, a káí tsgõo-coan máà tsi," témé. 15 Me kò Abrahama ba qáò tcáóan cgoa qãà, a ba a kò ncẽem dàòm ka ẽem kò Nqarim ka nqòòkaguèa sa hòò.

16 Khóèa ne ko kuri ẽe gaan ka kaia hãan ka gaìse, si ko gaìse sa ẽe ko nxàeè sa qari-qari a wèé ntcoekuan ga kaàkagu khama. 17 Gane ẽem ko nqòòkagua hãa* nem ko Nqari ba qãèse x'áí kg'oana, Gam di tséé-kg'áḿa nem cuiskaga kúrúa kąbi tite sa. Gaa domkam kò Gam dis nqòòkaguku sa gaìsean cgoa càù. 18 Nqari ba cuiskaga tshúù-ntcõan nxàe tite. I *Gam di nqòòkagukuan hẽé naka gaìsean hẽéthẽéa* cám̀ sara gúù sara kúrúa kąbiè tite sara a. Nqarim koe ta bèea síía hãa, *qãè qgáì koe ta gha hãa ka.* Gam di nqòòkagukuan méé i qarika korè ta a, naka ta gha nxãasega cookg'aia ta koe hãas nqòò sa qgóóa qari. 19 Tcáóa ta ko qgóóa tòós gúùs† khama ta ncẽes nqòò sa

* **6:17:** gane ẽem ko nqòòkagua hãa - Gerika sa ko máá: "gane ẽem ko nqòòkagua hãa ne gha máàè e," témé. † **6:19:** qgóóa tòós gúù sa - Gerika sa ko máá: "ankare" témé. Ankare sa skepe sa ko qgóóa tòós gúù si i.

úúa hãa. Ncẽes nqòò sa ko còrè-nquum nqarikg'ai koe hànam q'ane koe síí, qgáím q'aa-q'aakom di c'ẽe xòèan koe. 20 Ncẽe Jesom gatá téé-q'oo koe tcana hãa koe, Gam ncẽe gatá ka tc'ãà a qõòa hãa ba. A ba a kò chõò tamase kaiam peresiti ba kúrú, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

7

Peresitim Meleki-seteke ba

1 Ncẽem Meleki-seteke ba kò Salema dim x'aiga ba ii, a kaisase tc'amaka hãam Nqarim dim peresiti me e. Eẽm kò Abrahama ba x'aiga xu ncõos koe tàà, a ko kạbise kam kò Meleki-seteke xg'ae cgoa me a ts'ee-ts'eekg'ai me. 2 Me kò Abrahama ba *ẽem kò ncõoan koe séèa hãa* gúùan wèé koe cúís tshàu-q'oo sa máà me. Tc'ãà dis kas ko Meleki-setekem dis cg'õè sa nxàeas kò kạbiè ne máá: "Tchànoan dim x'aiga ba," témé, me kò gataga Salema dim x'aiga ba ii, si ko nxãa sa máá: "Tòókuan dim x'aiga ba," témé. 3 *Gam ka góásea hãa gúù ga káà a:* kg'áò xõòa ba ka ga hẽé kana dxàe xõòa ba ka ga hẽé kana qhàòa ba ka ga hẽéthẽé e, ábàèam hãa kana x'óóam hãa cámh gam úú tama, igabam kò Nqarim dim Cóám khama ii, a ba a chõò tamase peresiti me e.

4 Tc'ẽe-tc'ẽese naka bóò ntam ma kaia hãa sa, gatá ka tsgõosem Abrahamam ga ba kò ẽem kò ncõos koe tàà a séèa hãa gúùan ka cúís tshàu-q'oos dian máà me koe ga. 5 Xu kò ẽe xu khóè xu Lefim dis x'áé-q'oos di xu, ncẽe peresiti ii xu ka i ko x'áèan koe qaase, cúís tshàu-q'oo sa xu gha Iseraele di khóèan (ncẽe gaxu di qõean) koe séè sa, gatà ne ma gane igaba thẽé Abrahamam ka tsgõose-coa ne e igaba. 6 Meleki-seteke ba kò Lefim dis x'áé-q'oos koe guu tama, igabagam kò Abrahamam koe cúís tshàu-q'oo sa séè, a kò ts'ee-ts'eekg'ai me, Abrahamam ncẽe kò *Nqarim ka gúù zi* nqòòkaguèa hãa ba. 7 Ntcoekuè tama ia, ẽe nqãaka hãa ba ko kuri ẽe kaia hãam ka ts'ee-ts'eekg'aiè sa. 8 *Peresiti xu* kò ko cúís tshàu-q'oo sa máàè. Igaba xu gha wèé xu peresiti xu x'óó, *Meleki-setekem* cúím oose, si ko *Nqarim dis Tcgãya sa* nxàea tseegukagu, kg'õèam ko hãa sa, témé khama. 9 Kg'amaga ta ga kg'ui a máá, Lefim ncẽe ko *gam ka tsgõose-coa ga ne ka* cúís tshàu-q'oos dian máàè ba kò Abrahamam koe guu a *Meleki-seteke ba* cúís tshàu-q'oo sa tcg'òóa máá, témé. 10 Eẽm kòo Meleki-seteke ba Abrahamam cgoa xg'ae kam kò Lefi ba qanega ábàè tama khama, igaba *ncẽe tchànose ta kò ko nxàe e*, nem kò gam ka tsgõosem Abrahamam dim tc'áróm koe hãa.

Jeso ba Meleki-setekem khama ii

11 Moshem di x'áèa ne ko máá, peresitian méé i Lefim dis x'áé-q'oos di khóèan ii, témé, *i kò ncẽean Aronem di x'áè-kg'áḿan ga a thẽé*. Igaba i kò Lefim di peresitian táá gaan di tsééan

chõò tama qgóóa-máákuan óága di xg'ara-xg'ara, khama i kò ko qaase, c'ẽem peresitim Meleki-setekem di x'áèan koe guuam ga hãa sa, Aronem di x'áèan ka tamase. 12 Ncẽè peresiti xu ko ma tòóa xùrikus kò ko kạbiè ne méé i gataga thẽé x'áèan góá kạbiè. 13 *Gatá dim X'aigam* ncẽe zi gúù zi ko Gam ka nxàeè ba tãás qhàòs di Me e khama, i qanega cúí khóè ga Gam dis qhàòs koe guu naka altaram koe tséé ta ga hãa. 14 Q'ãasea i hãa khama, X'aiga ba Juta dis qhàòs koe guua hãa sa, me kò Moshe ba ẽes qhàòs kam ko kg'ui ka táá cúí gúù ga peresiti xu ka nxàe.

15 Ncẽè c'ẽem peresitim Meleki-setekem khama iim kò hòòsea hãa, nes ko *ncẽe xae ko nxàe sa* qãèse x'áíse: 16 khóèan di x'áèan kam kò táá peresiti ba kúrú, igaba chõò tamas kg'õès di qarian ka a khama. 17 *Nqarim dis* Tcgãya sa ko ncẽe sa nxàea tseegukagu a ko máá:

“Chõò tamase Tsi Peresiti Tsi i,
Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”

témé khama.

18 Kg'aika di x'áèa ne kg'amka a, a káà hùi i khama i kò tcg'òóè. 19 Moshem di x'áèa ne kò táá Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara khama. Igabagam ncẽeska Nqari ba cgáés nqòò sa óágara máá taa hãa, ncẽe ta gha gaas koe Nqarim koe cúù-cuuse sa.

20 *Nqari ba* kò gaìsean tséékagu. C'ẽe xu peresiti xu kò táá gaìsean cgoa peresitian koe tòóè, 21 igabam kò *Jeso ba* gaìsean cgoa peresiti ba tòóè, ẽem kò Nqari ba bìrí Me a máá:

“X'aigam *Nqari* ba gaìsea hãa,
a cuiskaga tc'ẽea kạbia hãa tite,
Tsi gha chõò tamase Peresiti Tsi i,”

témé ka. 22 Ncẽes gaìses domka ta tseegukaga q'ana hãa, Jeso ba gha cgáés qáé-xg'aes ẽe nxàeèa hãa sa kúrú sa.

23 X'oo sa kò ko peresiti xu xgáè-kg'am xu táá hãa, *c'ẽe xu ko x'óó ne xu kò ko c'ẽe xu tòóè khama.* Gaa domkaga xu kò kái xu peresiti xu hàna hãa. 24 Igabam ko *Jeso ba* Gam dis tséés peresitian di sa chõò tamase kúrú, chõò tamasem gha hãa khama. 25 Gaa domkam qarian úúa hãa, wèéa ne ẽe ko Gam koe guu a Nqarim koe cúù-cuuse nem gha chõò tamase kgoara di i, còrèam gha máá ne kam chõò tamase kg'õèa hãa khama.

26 Kg'ano-kg'anosa a, ẽeta iim peresitim kaia ba ta ga úú sa: ncẽe tcom-tcomsa, a chìbi úú tama, a q'ano, a chìbi-kg'ao ne cgoa q'aa-q'aaèa, a nqarikg'ai ka tc'amaka kaikaguèa ba. 27 C'ẽe xu kaia xu peresiti xu khamam ii tama; i Gam koe qaase tama, wèé cáḿ kam ga kg'aia gam di chìbian domka dàòa-mááku sa kúrú a nxãwa khóè ne domka c'ẽe sa kúrú sa. Cúís dàòa-mááku sam kò wèé khóèan di si i domka cúí q'oro kúrú, ẽem ko dàòa-máákus iise tcg'òóse ka khama. 28 Moshem di x'áèan koe i ko guu a kg'amka khóèan nxárá tcg'òóè a kaia

peresitian kúrú; igabam kò kg'uim gaìsean di ba ncẽe kò x'áèan ka kháóka hàà ba Cóá ba nxárá tcg'òó, ncẽe ko chõò tamase Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara ba.

Krestem dis qáé-xg'ae sa Ncìís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8–9)

8

Kreste ba kaiam Peresiti Me e

1 Cgáés gúùs ncẽe koe xae ko nxàe sa ncẽe si i: kaiam peresiti ba ta úúa hãa, Qarim wèém dim kg'áòm x'õàm xòè dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe nqarikg'ai koe ntcõóa-ntcõe ba, 2 ncẽe kaisase tcom-tcomsam còrè-nquum koe Tséé-kg'ao ii ba, tseegu dim nquum Nqarim ka kúrúèa ba, khóèan ka tamase.

3 Wèém peresitim kaia ba nxárá tcg'òóèa hãa, nxãasegam gha aba zi hẽé naka dàòa-máákuan ko kúrúè zi kg'oo-coa zi hẽéthẽé Nqarim koe úú ka. Gatà iim dàòm ka i ko qaase, gataga méém thẽé gatá dim Peresiti ba *Nqarim cookg'ai koem gha* úús gúù sa úúa hãa sa. 4 Ncẽè nqõómkg'ai koem kò xg'ao hàna hãa, nem ga xg'ao peresiti tama, aba zi ko tcg'òó xu peresiti xu c'ẽe xua hàna hãa khama, Juta ne di x'áè-kg'áma̍n ko gatà méé domka. 5 Eẽ xu ko kúrú tsééan peresiti dia nqarikg'ai koe ko kúrúèan khamaga ii, a gaan di sóm̀-c'ana a. A ncẽe i kò Moshem ka ii khamaga ii. Eẽm kò xgàuèkom còrè-nquu bam gha Moshe ba kúrú dim x'aè ba hàà kam kò Nqari ba q'ãakagu me a máá: "Kúrú méé tsi nakas wèés gúù sa ẽe tsi kò xàbìm tc'amkg'ai koe x'áíèa hãas khama ii," témé. 6 Igabagam ncẽeska Jeso ba Nqari ba hẽé naka khóè ne hẽéthẽé xg'aeku koe téé-tẽe, a ncẽem dàòm ka ncìís qáé-xg'aes ka cgáé sa kúrúa hãa. A ba a gataga thẽé gaxu dis tséés ka cgáé sa máàèa hãa. Eẽm ko Nqari ba kạbas qáé-xg'ae sa kúrú, kam kò ncìís qáé-xg'aes di zi gúù zi ka cgáé zi *khóè ne* nqòòkagu khama.

7 Ncẽè tc'ãà dis qáé-xg'aes kò xg'ao káà chìbi sa ii, nes ga kò xg'ao cám̀ di sa táá qaaèa hãa khama. 8 Igabagam kò Nqari ba Gam di ne khóè ne koe chìbian hòò, a ba a kò kg'ui cgoa ne a máá:

"Bóò, x'aè ba gha hàà,
Iseraele di ne khóè ne hẽé naka Juta di ne khóè ne hẽéthẽé
cgoar gha kạbas qáé-xg'ae sa kúrú ba.

9 Si ncẽes qáé-xg'aes kạba sa cuiskaga ncìís qáé-xg'aes
khama iia hãa tite.
Gane ka tsgõose ga xu cgoar kò kúrúa hãa sa,
ẽer kò qgóó x'õà xu a tc'ãà-cookg'ai xu, a Egepeto koe tcg'òó
xu ka.
Qáé-xg'aes ẽer kò máà nea hãas koe ne ko tcom-tcomsa
tama

khama ra kò Tíí X'aiga ra táá nqábé ne.
10 Igaba hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra
Iseraele di ne khóè ne cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncẽe sa:
Tc'ẽea ne q'oo koer gha Tiri x'áè-kg'áḿan tcãà,
a Ra a gha tcáóa ne q'oo koe góá tòó o.
Gane dim Nqari bar gha ii, ne gha Tiri ne khóè ne ii.
11 Me cuiskaga dìím ga ba gane xg'aeku koe tẽe
naka gam ka c'ẽe ba xgaa-xgaa hãa kana bìrí mea hãa naka máá,
'X'aiga ba méé tsi q'ana hãa' téméa hãa tite.
Wèéa ne ga gha q'ãa Tea hãa khama,
cg'árém koe guu a tshoa-tshoa
a síí kaiam koe chõò koe.
12 Gane di chìbian koer gha thõò-xama máá ne,
a cuiskaga gaicara gane di chìbian ka tc'ẽe-tc'ẽesea hãa tite khama,"
tam méé.
13 Eẽm ko máá, ncẽes *qáé-xg'ae* sa kạba si i, témé kam ko Nqari ba máá, tc'ãà di sa ncìí si i, témé. Si gha gúùs ẽe ncìí a cg'ãa-cg'anasea hãa sa kháóa cgáéga kaà.

9

Nqõómkg'ai koe hẽé naka nqarikg'ai koe hẽéthẽé còrèa ne

1 Tc'ãà dis qáé-xg'ae sa kò khóèan méé i ga ko ma còrè di x'áè-kg'áḿan úúa hãa, naka còrèèkom qgáì ba hẽéthẽé e. 2 Còrè-nquum *cáḿ q'oo* ba kò kúrúè, me kò tc'ãà dim q'oo ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs ko tòóès gúù sa hẽé, tafole ba hẽé, naka ts'ee-ts'eekg'aièa hãa péréan hẽéthẽé úúa hãa. Me kò gaam qgáì ba, 'Tcom-tcomsam qgáì ba' ta ma tciiè. 3 Me kò còrè-nquum di tsara q'oo tsara ko q'aa-q'aam qgáí ba hàna, ncẽe kò gam qãá koe cáḿ dim q'oo ba úúa hãa ba, me kòo gaam q'oo ba 'Kaisase tcom-tcomsam qgáì ba' ta ma tciiè. 4 A ba a kò gautan cgoa kúrúèam altaram qãè hḿḿ xg'ãò gúùan ko gaam koe dàòè ba hẽé, naka gautan cgoa tcgáùèam káá-dxoom qáé-xg'aes di ba hẽéthẽé úúa hãa. Me kò gaam káá-dxoo ba q'ooa ba koe gautan cgoa kúrúèam kubi-dxoom tc'õoan* kò úúa hãa ba hẽé, naka Aronem dim dxòm ncẽe kò tọaran ka tsọm cgaeèa ba hẽé, naka tafole di sara nxọ́á sara tcạba sara, ncẽe kò x'áè-kg'áḿan gasara koe góá tòóèa hãa sara hẽéthẽé úúa hãa. 5 Gaam káá-dxoom qáé-xg'aes dim tc'amkg'ai koes kò sere-seres cáḿ moengele tsara x'áàn di tsara di sa hàna, Kherubime ta ko ma tciiè tsara, ncẽe kò tcgàmà tsara cgoa kò qgóóa-máákuan dis ntcõó-q'oo sa qábìa tcana hãa tsara. Igabaga ta ncẽeska ncẽe zi gúù zi ka qáòse kg'uia hãa tite.

* **9:4:** tc'õoan - Gerika sa ko "mana ne" témé.

6 Wèé zi gúù zia kò ko ncẽem dàòm ka kg'ónòè. Xu kò peresiti xu wèé x'aè ka tchàa dim còrè-nquum, tc'ãà dim q'oo koe tcãà a gaxu di tséé an kúrú. 7 Igabagam kò ko cám̀ dim q'oom koe, kaiam peresitim cúím ga ba kurim q'oo koe cúí q'oro tcãà. A ba a kò ko *wèé x'aèan ẽem ko tcãà ka* gabá hẽé naka khóè ne c'úùa hãase kúrúa hãa chìbian hẽéthẽé domka síí ko tcg'òó c'áòan cgoa tcãà. 8 Me kòo Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba ncẽem dàòm ka x'áí, kaisase ts'ee-ts'eekg'aièam qgáìm koe ko síím dàò ba qanega xgobekg'ammè ta ga hãa sa, còrè-nquum tc'ãà dim hãas noose. 9 Si ncẽe sa x'áí si i ncẽem x'aèm koe ko úú ta a sa. A sa a ko x'áí, ẽe tcg'òóèa hãa zi aba zi hẽé naka máàku zi hẽéthẽéa cuiskaga còrè-kg'aom di tcáóan tchàno-tchanoa hãa tite sa. 10 Kg'amaga zi x'áè-kg'áḿ zi i, tc'õo sa hẽé, kg'áà sa hẽé naka tãáka zi dào zi q'ano-q'anosean hẽéthẽé di zi. A zi a tcáós q'oo di tama zi x'áè-kg'áḿ zi i, ẽe x'aè ka cúí kò ko tséé zi, Me gha nxãakg'aiga síí Nqari ba wèé zi gúù zi kạba-kạba.

11 Igabam kò Kreste ba kaiam peresitim khama ma hàà, qãè zi gúù zi ncẽe hààra hãa zi di ba. A ba a kò còrè-nquum ka kaia a kaisase tchàno iim *còrè-nquum* koe tcãà, ncẽe khóè tshàu ka tshàoè naka ncẽem nqõómkg'ai di tama ba. 12 Piri kana ghòè-coan di c'áòan cgoam kò táá tcãà, igabam kò cúí q'oro hẽé naka còo di sa hẽéthẽé Gam di c'áòan cgoa kaisase tcom-tcomsam qgáìm koe tcãà, a ẽem dàòm ka chõò tamas kgoaraku sa óá. 13 Ncẽè pirian hẽé, naka ghòè-xòòan hẽéthẽé di c'áòan hẽé naka ghòè-coan di tháúan hẽéthẽé kò ko q'ano tama khóèan koe cgáìè a cgàa ba q'ano-q'ano, *i khóèan kạbise a gaicara X'aiga ba còrè,* 14 ne ia gha nxãaska Krestem di c'áòan nta noose q'ano-q'ano ta a! Gam ncẽe kò chõò tamam Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka Nqarim koe káà chìbi iise máàse ba, a kò x'ooan koe ko úú zi tséé zi koe gatá di tcáóan q'ano-q'ano ba, nxãasega ta gha kg'õèa hãam Nqari ba kúrúa máá ka.

15 Gaa domkam *Kreste ba* kạbas qáé-xg'ae sa óágara hãa, ncẽem gaas koe khóè ne hẽé naka Nqari ba hẽéthẽé xg'aeku koe téé-tẽe sa, nxãasega ne gha gane ẽe tciièa hãa ne nqòòkaguèa hãas gúùs ẽe x'óóa guuèa sa chõò tamase q'õò ka. Me Kreste ba x'óóa hãa, nxãasega ne gha *gaa ne khóè ne* tc'ãà dis qáé-xg'aes koe kúrúsea hãa chìbian koe kgoaraè ka.

16 Eẽ x'óóa hãam khóèm ka góá a qaùèa hãas tcgãyas, ncẽe gam di kg'uian úúa hãa sa méés x'óóam hãa sa x'áí naka saa nxãwa tséékaguè. 17 Tcgãyas ẽe x'óóa hãam khóèm di x'áè-kg'áḿan úúa hãa sa, ẽem khóèm kòo x'óó ne cúígas tséé ga si i khama, igaba ẽem khóèm kg'õèa hãas nooses káà qari si i. 18 Gaa domkas kò tc'ãà dis qáé-xg'ae sa c'áòan ntcạ̃aguè tamas cookg'ai koe káà qari si i. 19 Gaa domkam xg'ao ko Moshe ba ẽem kò ncãa wèé ne khóè ne wèém x'áè-kg'áḿ ẽe x'áèan koe

guua hãa ba xgaa-xgaa xg'ara ne, ghòè-coan hẽé, naka pirian hẽéthẽé di c'áòan séè a tshàaan cgoa tcg'omea xg'ae, a qáòm hìim hisopo ta ko ma tciiè ba hẽé naka ncọàm x'ábà ba hẽéthẽé tséékagu a tcgãya sa hẽé naka wèé ne khóè ne hẽéthẽé gaan cgoa cgái, 20 a ba a máá: "Eẽm kò Nqari ba x'áè tu u, a máá, qgóóa tu qari témés qáé-xg'ae *sa ko tc'àmà-tcẽekg'am* c'áòan ga a ncẽe e," témé. 21 A ba a kò thẽé gaam dàòm ẽem cúím kaga c'áòan cgoa xgàuèkom còrè-nquu ba hẽé naka wèé zi gàba zi ẽe kòo còrèan koe tséékaguè zi hẽéthẽé cgái. 22 Tseeguan kaga i ko x'áèan koe qaase khama, wèés gúùs gha c'áòan cgoa q'ano-q'anoè sa (igaba zi kò c'ẽe zi gúù zi c'áòan cgoa q'ano-q'anoè tama), i c'áòan kò ntcạ̃aguè tama ne i chìbian di qgóóa-máákuan káà a.

Krestem dis dàòa-mááku sa ko chìbian séèa tcg'òó

23 Gaa domka i kò ko qaase, gúù zi *ncẽe nqõómkg'ai koe hàna*, a nqarikg'ai koe hàna zi di sóm̀-c'ana ii zi ga ncẽeta ii dàòa-máákuan cgoa q'ano-q'anoè sa. Igabaga zi ko nqarikg'ai koe hàna zi gúù zi *nqõómkg'ai di* dàòa-máákuan ka cgáéan qaa. 24 Kreste ba kò táá khóèan tshàu ka kúrúèam còrè-nquum, ncẽe tseegu dim còrè-nquum nqarikg'ai koe hànam dim sóm̀-c'ana iim koe tcãà khama, igabam kò nqarikg'ai koe tc'áró síí, a ba a ncẽeska gatá domka Nqarim cookg'ai koe hãa. 25 Gatagam kò táá nqarikg'ai koe síí, nxãasegam gha téé a gaa koe kái q'oro dàòa-máákus iise tcg'òóse ka, ncẽem ko kuri kaiam peresiti ba hẽé khama, ẽem ko wèém kurim ka kaisase tcom-tcomsam qgáìm koe tcãà a c'áòan ncẽe gam di tama úú ka. 26 Nxãata i kò ii nem ga kò xg'ao nqõóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga guu a kái q'oro xgàrasea hãa khama. Igaba ncẽe i ii khama, cúí q'orom x'áísea hãa x'aèan chõò-q'oo koe, nxãasegam gha dàòa-mááku sa tcg'òóan ka chìbian kaàkagu ka. 27 Ncẽe i ma khóèm cookg'ai koe ma tòóèa khama, cúí q'oro méém x'óó, naka ẽes qãá q'oo koe xgàraè, 28 khamagam kò thẽé Kreste ba ẽeta iim dàòm ka cúí q'oro dàòa-máákus iise tcg'òóè, nxãasegam gha kái ne khóè ne di chìbia séèa tcg'òó ka. Me gha kạbise a hàà gaicara cám̀ di sa x'áíse, hààm gha khóè ne di chìbian séèa tcg'òó dise tamase, igaba gane ẽe qãà Mea hãa ne koe kgoarasean óá dise.

Krestem di dàòa-m**áá**kua **nea cgáé e (10)**

10

1 X'áè-kg'áḿan *Juta ne dia* qãè zi gúù zi hààko zi di sóm̀-c'ana a, a i a gaa zi tc'áró-tc'aro tama a. *Ncẽe x'áè-kg'áḿa* nea cuiskaga Nqarim koe ko cúù-cuuse khóèan chìbian koe chõò tamase kgoara hãa tite. Gaa domka i ko qaase, dàòa-mááku zi méé zi wèé x'aè ka kurian ko ma xùriku khama ma kúrúè sa. 2 Ncẽè Nqari ba ko còrè ne khóè ne kò xg'ao tseeguan kaga

cúí q'oro gane di chìbian koe q'ano-q'anoèa hãa, nxãasega i gha gane di tcáóan táá chìbi-chibi ne ka, ne zi ga kò xg'ao dàòa-mááku zi téékaguèa hãa. 3 Igaba zi ko ncẽeska ncẽe zi dàòa-mááku zi wèém kurim q'oo koe khóè ne gane di chìbian ka tc'ẽe-tc'ẽe. 4 Ghòè-xòòan hẽé naka pirian hẽéthẽé di c'áòa ne cuiskaga khóè ne di chìbian xg'aàra tcg'òóa hãa tite khama.

5 Gaa domkam kò *Kreste ba* nqõómkg'ai koem ko hàà ka *Nqarim ka* máá:

"Qhàea-mááku zi hẽé
naka máàku zi hẽéthẽé
Tsi kò tc'ẽe tama,
igaba Tsi kò tc'áró ba máà Te.
6 Dàòa-mááku zi dàòèko zi hẽé
naka dàòa-mááku zi
chìbian ko tcg'òóa mááè zi hẽéthẽé
Tsi kò táá qãè-tcao máá.
7 Ra kò nxãaska máá:
'Nqariè, ncãa ga Ra a,
Tsáá ko tc'ẽe sar gha hàà kúrú ka,
ncẽe i *Tsari zi* Tcgãya zi koe
Tíí ka ma góásea hãa khama,' témé,"
tam méé.

8 Tc'ãà dis kam kò máá: "Qhàea-mááku zi hẽé naka máàku zi hẽé naka dàòa-mááku zi dàòèko zi hẽé naka dàòa-mááku zi chìbian ko tcg'òóa mááè zi hẽéthẽé Tsi kò tc'ẽe tama, a Tsi a kò táá qãè-tcao máá zi," témé. A ba a kò ncẽe sa nxàe, ẽeta zi kòo ma x'áèan koe qaase igaba. 9 A ba a kò nxãaska máá: "Ncãa ga Ra a, Tsáá ko tc'ẽe sar gha hàà kúrú ka," témé. *Ncẽe kg'uian ka*m kò ko tc'ãà *di zi dàòa-mááku zi* séè a dxùukg'ai za tòó, nxãasegam gha gaa zi téé-q'oo koe hàà *tcg'òóse a Gam dim tc'áróm cgoa* cám̀ dis *dàòa-mááku* sa kúrú ka. 10 Jeso Krestem dim tc'áróm ncẽe kò cúí q'oro dàòa-máákus iise tcg'òóèam koe ta ko guu a q'ano-q'anoè, *Nqarim* ncàm̀a hãa sam kò kúrú khama.

11 Wèém peresiti ba ko cáḿan ko ma xùriku khama ma gam di tsééan kúrú, a ko dàòa-mááku zi cúíta ii zi kái q'oro tcg'òó, igabaga zi *ncẽe zi dàòa-mááku zi* cuiskaga khóèan di chìbian xg'aàra tcg'òóa hãa tite. 12 Igabagam kò Kreste ba cúís dàòa-mááku sa chìbian domka tcg'òó, ncẽe gha chõò tamase hãa sa, a ba a kò síí Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè koe ntcõó. 13 A ba a gaam x'aèm ẽem koe guu a Gam di ne cg'õo-kg'ao ne gha hàà nqàrèa ba ka nqãaka tcãàè sa qãàa hãa. 14 Gane ẽe ko kúrúè a q'ano nem kò cúís dàòa-máákus cgoa chõò tamase kgoara khama.

15 Me ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba gatá koe thẽé ncẽe sa nxàea tseegukagu. Tc'ãà dis kam ko Nqari ba máá:

16 "Hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra

gane cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncẽe sa:
Tiri x'áè-kg'áḿa ner gha tcáóa ne q'oo koe tcãà,
a Ra a gha tc'ẽea ne q'oo koe góá tòó o,"
témé.
17 A ba a gaicara máá:
"Cuiskagar chìbia ne hẽé
naka gane di zi tséé zi cg'ãè zi hẽéthẽé
ka tc'ẽe-tc'ẽese tite,"
témé. 18 Ncẽè ncẽe zi gúù zi ka i kò khóèan qgóóa mááèa hãa,
ne i nxãaska dàòa-máákuan chìbian di gaicara qaase tama.

Hààn ta Nqarim koe cúù-cuuse

19 Tíí qõe ga tuè, gaa domka ta ga Jesom di c'áòan domka
kgoarasea hãase kaisase tcom-tcomsam qgáìm koe tcãà.
20 Jeso ba q'aa-q'aakom qgáím ncẽe Gam dim tc'áróm iim koe
guu a kạbam dàòm kg'õèan di ba xgobekg'ama máá taa hãa
khama. 21 Ta kaiam peresitim Nqarim dim nquu ba tc'ãà-
cookg'aia hãa ba úúa hãa, 22 ke hààn ta Nqarim koe q'ano-tcáóan
cgoa cúù-cuuse, cg'oèa hãas nqòòs dtcòm̀an di sa úúa hãase,
tcáó zi chìbi bóòsean koe guu a q'ano-q'anoèa* hãa zi hẽé, naka
tc'áróan q'ano tshàan cgoa xg'aàèa hãa hẽéthẽé cgoa. 23 Gaam
ẽe nqòòkagu taa hãa ba tcom-tcomsa Me e, ke hààn ta nqòòs
ncẽe ta gatá dis ii sa nxàea hãas koe qarika qgóó, ntcãa-ntcãaè
tamase. 24 Hààn ta gatá ka c'ẽe ne ta ga ma ntcàms ka tc'ẽe-
tc'ẽese, naka i gha nxãasega ncàm̀kuan hẽé naka qãè zi tséé
zi kúrúan hẽéthẽé càùse. 25 Táá méé ta gatá di xg'ae-q'ooan
chõòkagu guu, ncẽe ne ko c'ẽe ne kuri hẽé khama, igaba méé
ta korèku, naka ta kaisase gatà hẽé, ẽem ko ma X'aigam dim
cáḿ ba ma cúù ta ko ma bóò me khama ma.
26 Ncẽè tseeguan ta q'ana hãa igaba ta kò ko hòòga chìbian
x'ãèa máá a ko kúrú, ne i cúí dàòa-máákuan chìbian di ga
hãa tite, 27 igaba q'áò-q'aosas xgàraku sa hẽé naka xgóàm c'ee
ba hẽéthẽé cúí ga gha hãa, ncẽe gha ntcoe-kg'ao ne cg'õo o.
28 Ncẽè c'ẽem khóèm kò Moshem di x'áè-kg'áman ntcoea hãa,
i cám̀ kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'uian ko ncẽes gúù
sa nxàea tseegukagu, nem ko cg'õoè, thõò-xama mááè tamase.
29 Kháé nxãaska ncẽè c'ẽem khóèm kò Nqarim dim Cóá ba náà
c'ãa-c'ana ne? Khóèm ncẽe ko qáé-xg'aes di c'áòan cg'ãa-cg'ana
iise séè ba, ncẽem kò gaan ka q'ano-q'anoè e? Khóèm ncẽe ko
cgóm̀kuan ko máà ta am Tc'ẽem koe bóò-boose ba? Tc'ẽe naka
bóò, nta noose i gha gam di xgàrasean ma kaisase tshúùa máá
me sa! 30 Gaam ẽe ko máá: "Tshúùan kạbi máá sa Tiri si i, Ra
gha surutaa kạbi," témé ba ta q'ana. Si ko gataga *Nqarim dis
Tcgãya sa máá*: "Nqari ba gha Gam di ne khóè ne xgàra," témé

* **10:22:** q'ano-q'anoèa - Gerika sa ko máá: cgáì-cgaièa hãa. Ncẽe sa ko máá, Jesom di c'áòan ka cgáì-cgaièa hãa zi.

khama. 31 Nqarim kg'õèa hãam tshàu q'oo koe cg'áéa tcãà sa
q'áò-q'aosas gúù si i.
32 Tc'ãà di xu cáḿ xu ẽem kò Nqari ba x'áà ba máà tu u xu
ka tu tc'ẽe-tc'ẽese: xgàrase tu kò a tu a kò kaisas ncõos thõòkas
koe hãa, igaba tu kò qarika tẽe. 33 C'ẽe x'aè ka tu kò ko khóè ne
xg'aeku koe cóèè, a ko xgàraè, ne kò c'ẽe x'aè ka c'ẽe ne khóè
ne ncẽem dàòm ka qãèse qgóóè tama, tu kò gane cgoa hãa a
ko hùi ne. 34 Gane ẽe qáéèa hãa ne tu kò thõò-tcaoa máá, a tu
a kò ẽe tu kò gatu di zi gúù zi xhùu cgaeè ka, qãè-tcaoan cgoa
séèa mááse, nqarikg'ai koe tu qãè zi gúù zi chõò tamase hãa
zi úúa hãa sa tu q'ana hãa khama. 35 Táá méé tu Nqarim koe tu
úúa hãa tcoman aagu guu, ncẽe kaisas kạbi mááku sa úúa hãa
a. 36 Qarika méé tu téé sa ko qaase khama, nxãasega tu gha
Nqarim kò nqòòkagu tua hãa sa hòò ka, ẽem ko tc'ẽe sa tu kò
ko kúrúa xg'ara ne.

37 "Gaam ẽe ko hàà
ba gha xòḿ x'aè-coa q'oo koe hàà,
a ão tite khama.

38 Tiri ne khóè ne ẽe tchàno ii
nea gha dtcòḿs ka kg'õè,
igaba ncẽè c'ẽem khóèm kò ko
dtcòḿs koe tééa dìbi
ner cuiskaga gaam ka qãè-tcaokaguè tite."

39 Igaba ta gatá khóè ta ẽe dtcòḿs koe tééa dìbia a kaàkaguèa ta
tama ta a, igaba ta dtcòḿ sa úúa hãa a kgoaraèa ta khóè ta a.

Dtcòḿ **sa (11–12)**

11

1 Dtcòḿ sa ẽe tsi nqòòa hãa zi gúù zi koe tcoman úú si i, naka
ẽe hòòse tama zi gúù zi hàna hãa sa q'ãa sa hẽéthẽé e. 2 Ncìí
kuri di ne khóè ne kam kò Nqari ba gane dis dtcòḿs domka
qãè zi gúù zi nxàe.

3 Dtcòḿs ka ta ko bóòa q'ãa, wèém nqõó ba Nqarim dim
kg'uim ka kúrúèa hãa sa, nxãasegas gha ẽe ko hòòse sa ẽe hòòse
tama zi koe guu a kúrúè ka. 4 Dtcòḿs kam kò Abele ba Kainem
dis dàòa-máákus ka qãès dàòa-mááku sa Nqari ba kúrúa máá. A
kò gaas koe guu a Nqarim ka tchànom khóèm iise bóòè, Nqari
ba kò gam di zi aba zi ka qãèse kg'ui khama. A ba a ko x'óóam
hãa igaba qanega dtcòḿs koe guu a kg'ui.

5 Dtcòḿs kam kò Enoke ba *ncẽes kg'õès koe* séèa tcg'òóè,
nxãasegam gha táá x'oo sa xáḿ ka, i kò cúí khóè ga táá hòò
me, Nqari ba kò séèa tcg'òó mea khama. *Nqarim dis* Tcgãya sa
ko nxàea tseegukagu a ko máá, ẽem ko séèa tcg'òóès cookg'ai
koem kò nxãakamaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa témé khama.
6 Dtcòḿs ka oosem khóè ba cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua

hãa tite. Wèém khóèm ẽe ko Nqarim koe hàà ba méém dtcòm̀, Nqari ba hãa, a ko gane ẽe ko qaa Me ne suruta kạ̀bi sa khama.

7 Nqari ba kò qanega bóòè tama zi gúù zi ka Nowa ba q'ãakagu, me dtcòm̀s ka Nqari ba komsana a araka ba kúrú, gam x'áé di nem gha nxãasega kgoara ka. Me kò *dtcòm̀s* koe guu a nqõó ba chìbi-chibi. A ba a kò dtcòm̀s koe guu a tchànom iise Nqarim ka bóòè.

8 Dtcòm̀s kam kò Abrahama ba ẽem kò tciiè ka komsana, a tcg'oa a ba a nqõóm ẽem gha kháóa hàà q'õòm koe qõò, gatàm kò ma qõòm ko qgái c'úùa hãa igaba. 9 Dtcòm̀s kam kò nqòòkaguèam kò hãam nqõóm koe cg'áè-khoem khama ma x'ãè. Xgàuèko nquu-coan koem kò x'ãè, tsara kò gataga khóè xuku tsara Isaka tsara Jakobea tsara thẽé gaa koe ga x'ãè, ncẽe ko Nqarim koe cúíta iis nqòòkaguku sa hòò tsara. 10 Tshoa-tshoase-q'oo sa úúa hãam x'áé-dxoo bam téé a ko qãà khama, ncẽe gam dim kúrú-kg'ao ba hẽé naka tshào-kg'ao ba hẽéthẽé Nqari ii ba.

11 Dtcòm̀s kam kò Abrahama, ẽetam kò ma gàesea hãa a cóá úú tite, si Sarahs ga sa cóá ábà tama igaba qarian hòò a cóán úú, Gam ẽe kò nqòòkagu mea hãa ba tcom-tcomsa Me e sam kò bóòa hãa khama. 12 Ncẽem khóèm cúím, ncẽe kò x'oos qàe koe hãam, koe ne kò guu a kái ne tsgõo-coa ne hãa, ncẽe gane di kái-q'ooan nqarikg'ai di tcọ̀nòan hẽé, naka tshàa-dxooan-kg'áḿ di góḿan di *nxǭá-coan* ncẽe nxáráse tite hẽéthẽé di kái-q'ooan khama noo ne.

13 Wèé ne khóè ne ncẽe ne kò dtcòm̀an úúa hãa a ko x'óó. Eẽ ne kò nqòòkaguèa zi gúù zi ne kò táá hòò, igaba ne kò nqúù ka zi hãase bóò zi a ne a kò qãè-tcaoa máá zi. Kgoarasea hãase ne kò nxàe, nqõóm koe ne dàra-kg'ao ne e a cg'áè-khoe ne e sa. 14 Eẽta ko méé ne khóè ne ko x'ái, c'ẽem nqõóm x'ãè-q'oo ne gha ba ne ko qaa sa khama. 15 A kò táá nqõóm ẽe ne kò gaam koe guua hãam ka tc'ẽe-tc'ẽese. Gatà ne kò xg'ao hẽéa ne ne ga kò xg'ao kạ̀bise ne gha di x'aèan úúa hãa khama. 16 Igaba ne kò ẽem nqõóm ka qãèm nqõóm nqarikg'ai di ba xgónèa. Me ko Nqari ba gaa domkaga gane dim Nqari ba ta ma tciièan ka saucgaekaguè tama, x'áé-dxoo bam kg'ónòa máá nea hãa khama.

17 Dtcòm̀s kam kò Abrahama, ẽem kòo Nqari ba kúrúa bóò me ka, Isaka ba dàòa-máákus iise tcg'òó. Me kò gaam ẽe kò nqòòkaguèa hãa ba gam dim cóám cúíse ábàèa hãa ba dàòa-mááku sa kúrú cgoa ka hẽé, 18 ẽetam kò ma Nqari ba bìrí mea hãa a máá: "Isakam koe tsi gha guu a ncẽer nqòòkagu tsia hãa tsgõo-coan úú," téméa hãa igaba. 19 Nqari ba ẽe x'óóa hãa nem gha ghùi di qarian úúa hãa, sam kò Abrahama ba bìrísea hãa khama. Si ko ncẽe sa c'ẽem dàòm ka máá, x'ooan koem kò guu a Isaka ba hòò, témé.

20 Dtcòm̀s kam kò Isaka ba hàà gha kúrúse ts'ee-ts'eekg'aikuan Jakobea tsara Esaua tsara nqòòkagu.
21 Dtcòm̀s kam kò Jakobe, ẽem ko x'óós cookg'ai koe wèé tsara cóá tsara Josefam di tsara ts'ee-ts'eekg'ai, a ba a gam dim dqàbi hìim cgoa qari-qarisea hãase, Nqari ba dqo m̀.
22 Dtcòm̀s kam kò Josefa, x'óóm gha di x'aèan ko cúù ka, Iseraele di ne khóè ne dis qõòs Egepeto koe ne gha guu a tcg'oa dis ka kg'ui, a ba a kò x'áè-kg'áḿan nda méé ne gam di c'õá xgubu-xgubuan úú di máà ne.
23 Dtcòm̀s ka khara kò Moshem ka xõò ga khara táá x'aigam di x'áè-kg'áḿan *wèé xu cóá xu méé xu cg'õoè di* bèe, a khara a kò ẽem ko ábàèa xg'ara ka nqoana nxoean chóm̀ me, t'õèm cóá me e sa khara kò bóòa hãa khama.
24 Dtcòm̀s kam kò Moshe ba, ẽem ko kai ka, Farom dis cóás dim cóá ba tam gha ma tciiè sa xguì, 25 a kò táá xòm̀ x'aèan ka chìbian di kaarean tc'õós koe máàse, igabam kò Nqarim di ne khóè ne cgoam gha xgàraè sa nxárá tcg'òóa mááse. 26 Gatagam kò hààkom x'aèm dis máàkus koe tòón tcgáía hãa, khamam kò Kreste bam gha xgàrasea máá sa bìríse, a ba a kò ẽe sa bóò, si Egepeto di x'aian ka kaia hãas x'ai si i. 27 Dtcòm̀s kam kò x'aigam di xgóàn bèe tamase Egepeto koe tcg'oa, Gaam ẽe hòòse tama bam kò qgóóa qari khama, bóò Mea kò hãa khóè khama ma. 28 Dtcòm̀s kam kò Paseka dis kõè sa kúrú, a c'áòan *méé i nquuan-kg'áḿ koe* cgáìè di x'áèan tcg'òó, nxãasegam gha moengelem cg'õokus di ba táá tc'ãà a ábàèa cóán Iseraele di cg'õo ka.
29 Dtcòm̀s ka ne kò *Iseraele ne* Ncoà Tshàa dim tshàa-dxoo ba tchoaba, c'óòa hãam qgáìm koe ko nqáé khama ma, igaba ẽe xu kò Egepeto di xu khóè xu tchoaba kg'oana ka xu kò tshàan ka tóm̀mè.
30 Dtcòm̀s ka i kò nxõá di xhàroan Jeriko di cg'áé, ẽe ne ko *Iseraele ne* 7 cáḿan nxama-nxama ana xg'ara ka.
31 Dtcòm̀s kas kò cg'árà-kg'aos Rahabe sa Nqarim di x'áèan komsana tama ne cgoa táá cg'õoè, ẽes kò tãá za guu a ko nqõó ba ntcáà tsara khóè tsara tòókuan cgoa qãèse hààkagu ka.
32 Dùú sa ra gha qanega nxàe? Ncẽe Giteone ba hẽé, Baraka ba hẽé, Samsone ba hẽé, Jafete ba hẽé, Dafite ba hẽé, Samuele ba hẽé naka porofiti xu hẽéthẽé kar gha c'ẽe gúù nxàe di x'aèa ner úú tama ka, 33 ncẽe kò dtcòm̀s koe guu a x'aian x'ãà tàà, a kò ẽe tchàno ii sa kúrú, a ẽe xu kò nqòòkaguèa sa hòò xu, ncẽe kò gàman di kg'áḿan tcẽekg'am, 34 a c'eean di kaaru taman di xgóàn ts'írí, a ntcàum di kg'áḿ-c'aman nxanagu xu, ncẽe kò kg'amka ii igaba kò kabise a qari-qariè xu, ncẽe kò ncõoan koe tàà xu, a kò tãá nqõó di xu ncõo-kg'ao xu x'ãà tàà xu qgóé xu. 35 Khóè zi kò ẽe kò x'óóa hãa qhàòan gazi di i x'ooan koe guu a ghùièa hãa ne koe hòò. C'ẽe nea kò kaisase xgàraè igaba ne kò

kgoarakuan xguì, nxãasega ne gha ẽe ne ko x'ooan koe tẽe ka qãès kg'õè sa kg'õè ka. 36 C'ẽe nea kò ncọiè a ne a kò xg'áḿmè, a kò thẽé táùan cgoa qáéè a qáé-nquuan koe úúè. 37 C'ẽe ne kò nxọ̃án cgoa xaoè, ne c'ẽe ne gáòa q'aaè, ne c'ẽe ne ntcàuan cgoa cg'õoè. Ghùu khòoan kana piri khòoan ne kò hạ̃a a ko caate. Dxàua ne kò hãa, a kò qóḿ cgoa qgóókua hãa, a ne a kò tshúùse qgóóè. 38 Nqõó ba ko qãèa máá ne tama. Họàra ne ko te tchàaxgóóan koe hẽé naka xàbìan koe hẽé naka nxọ̃án dòm̀ q'oo koe hẽé naka dqòò hạéan koe hẽéthẽé e.

39 Wèéa ne ga kò Nqari ba qãè-tcaokagu gane di dtcòm̀an ka, igaba ne kò táá ẽe ne ko nqòòkaguèa hãa sa hòò. 40 Nqari ba kaisase qãès gúùs c'ẽe sa kg'ónòa máá taa hãa, nxãasega ne gha gane gatá cgoa xg'ae a *Nqarim máà ta kg'oana sa* cg'oèa hãase hòò ka.

12

Jesom koe tòón tcgáí

1 Ta ncẽeta noose kaias túú-c'õòs nxàea tseegukagu-kg'ao ne dis ka nxạma-nxạmaèa hãa, ke méé ta wèés gúùs ẽe ga ko xgáè-kg'am ta a sa hẽé naka ncẽe ko qóḿ ba qgóókagu ta a zi cg'ãè zi hẽéthẽé aagu, naka taa ncẽe ta máàèa hãas qàrò sa qáò tcáóan cgoa qàrò, 2 Jesom koe tcgáía ta tòóa hãase, ncẽe ko gatá di dtcòm̀an tshoa-tshoa a xg'ara-xg'ara ba. Ncẽe kò qáò tcáóan cgoa xgàukuan koe máàse ba, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka qãè-tcaoan hòò ka, a kò táá saucgae ba. A ncẽeska Nqarim dis ntcõó-q'oos dim kg'áòm x'õàm xòè koe ntcõóa-ntcõe ba. 3 Gaam ncẽe kò chìbi-kg'ao ne di ntcoekuan domka ncẽeta noo thõòan q'oo koe qáò tcáóse hãa ba. Gabá méé tu tc'ẽe-tc'ẽese, naka tua gha nxãasega táá tạu naka xhõen-tcáó guu.

4 Gatu dis dqùrìs ncẽe tu ko chìbian cgoa x'ãàkus koe tu qanega c'áòa tu ntcạ̃agu tu gha xguìs téé-q'oos koe síí ta ga hãa. 5 Ghùi-ghui-tcáókuan dim kg'ui ba tu gáé c'úùa hãa? Ncẽe ko gatu cgoa *Gam di tu* cóá tu ii khama ma kg'ui, a ko máá:

"Tiri tsi cóá tseè,
táá X'aigam di dqàè kg'ónòkuan ntcoe guu,
naka ẽem kò ko dqàè tsi ne táá xhõen-tcáó guu,
6 X'aiga ba ko gaam ẽem ncàm̀a hãa ba dqàèa kg'ónò,
a wèém ẽem ko Gam dim cóám khama ma séè ba xgàra ke,"
témé ba.

7 Ke méé tu dqàèa kg'ónòkuan koe qáò tcáó ii, Nqari ba ko Gam di tu cóá tu iise qgóó tu u ke. Ndakam cóá ba hãa, ncẽe xõòm ka dqàèa kg'ónòè tama ba? 8 Wèém cóá ba ko dqàèa kg'ónòè. Gaa domka, ncẽè dqàèa kg'ónòè ta ga tu kò hãa ne, tu nxãaska qãèm dàòm ka ábàè tama tu cóá tu u, cg'áràn koe guu a ábàèa tu, a tseegu di tama tu cóá tu u. 9 Gataga ta wèéa ta ga nqõómkg'ai

koe kg'áò xõòan úúa hãa, ncẽe ko dqàèa kg'ónò ta a, ta ncẽes gúùs domka tcom ana hãa. Ka ta gha kháé nxãaska nta noose gatá ka Xõòm tc'ẽem dim koe máàse a kg'õè? 10 Gatá ka xõò ga ne ko xòm̀ x'aè-coa q'oo koe dqàèa kg'ónò ta a, ẽe ne ko gane ma tc'ẽe khama ta gha ii ka, igabaga ẽem ko Nqari ba dqàèa kg'ónò ta a ne i gatá hùi di i, nxãasega ta gha Gam di q'ano-tcáóan hòò ka. 11 Ncẽè c'ẽe x'aè ka ta kòo dqàèa kg'ónòè ne i thõòka khama xam̀, a qãè-tcaokagu ta a tama. Igaba ne gha hààko x'aè ka gane ẽe kò dqàèa kg'ónòèa hãa ne tchànoan dim tc'áróm tòókuan úúa hãa ba máàè.

12 Gaa domka méé tu x'õàa tu hẽé naka qúrùa tu ncẽe xhõea hẽéthẽé qari-qari. 13 Nqàrèa tu tchàno dàòan kúrúa máá, naka ne nxãasega ẽe nqoara ne táá tààè guu, igaba qãèkaguè.

Nqari ba xguìan dis dqàèku sa

14 Wèé qaria tu cgoa kúrú naka wèé khóèan cgoa tòókua hãase x'ãè naka tua q'ano-tcáó ii. Q'ano-tcáó tama tu kò hãa ne tu cuiskaga X'aiga ba bóòa hãa tite ke. 15 Q'ãa méé tu naka i táá cúí khóè ga Nqarim di cgóm̀kuan tcào guu, nakam táá cúím toobem kg'aum ga ba tsoom guu, ncẽe gha tshúùan ghùi ba, ncẽe gha káí ne kúrú ne cg'uri-cg'urise ba, 16 naka i táá cúí khóè ga cg'árà di ii guu kana Esaum khama cg'ãè tcáó ii guu, ncẽe kò qgáé-kg'ai dim cóám ii dis téé-q'oo sa cúís gàbas tc'õoan dis domka x'ámágu ba. 17 Ncẽe ta ma q'ana hãa khama, ẽe koe guus kam kò ts'ee-ts'eekg'aièm gha sa qaa; igabam kò táá ẽem kúrúa hãa sam gha kúrúa kaabi dim dàò ba hòò, gaa domka i kò ts'ee-ts'eekg'aikuan xguì me, gatàm kò ko ma wèé tcáóa ba ka tcgáí-tshàran cgoa qaa a igaba.

18 Ncẽe tu gam koe hààra hãam *xàbì ba Sinai dim xàbìm* khama ii tama khama, ncẽe gatu ga qgóó a xám̀ ba, ncẽe c'eean ko gaam koe kaaru, me ntcùú sa hẽé, dcùú-qom sa hẽé, kaiam tc'ãá ba hẽé, 19 nxãàm di ts'oo-q'ooan hẽé naka dòm̀ di kg'ui-q'ooan hẽéthẽé úúa hãa ba. Ncẽe khóè ne ko gaam dòm̀ di kg'ui-q'ooan kóḿ ka ne kò dtcàrà, táá ne gha gaicara c'ẽe kg'uia ba ga kóḿ sa ba, 20 ẽe ne kò x'áèèa hãa sa kò qóḿa máá nea hãa khama, ncẽe kò ko máá: "Ncẽè kg'oo-coa ga ii, a kò ncẽem xàbì ba qgóó igaba méé i nxõán cgoa xaoa cg'õoè," témé sa. 21 Eẽ kòo bóòè sa kò kaisase q'ae-q'aesa si i, me kò Moshe ba máá: "Q'aean kar tcãàèa, a ko cgùru," témé.

22 Igabaga tu *ẽem xàbìm koe hàà tama, a* Siona dim koe hààraa, nqarikg'aian dim Jerusalema ba, kg'õèa hãam Nqarim dim x'áé-dxoo ba. A tu a gataga tcám̀-tcám̀ moengelean qãètcaoa hãase xg'aea hãa koe hààraa. 23 A tu a gataga tc'ãà a ábàèa ne dis kerekes koe hààraa, ncẽe cg'õèa ne nqarikg'ai koe góá tòóèa ne. A tu a gataga Nqarim koe hààraa, wèé khóèan dim

Xgàra-kg'ao ba, a tu a gataga tchàno ne khóè ne* di tc'ẽean koe hààraa. 24 A tu a gataga Jesom koe hààraa, kạbas qáé-xg'aes koe ko Nqari ba hẽé naka khóè ne hẽéthẽé xg'aeku koe ko tòókuan kúrú ba. A tu a gataga c'áòan tsạrisea hãa koe hààraa, ncẽe ko Abelem di c'áòan ka qãè kg'uian kg'ui i.

25 Q'ãa méé tu naka táá Gam ẽe ko kg'ui cgoa tu u ba xguì guu. Ncẽè gane ẽem kò nqõómkg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ne, ne ko xguì nea kò táá nxanagu Me, ka ta gha nta noose nxanagu Me, Gaam ncẽe nqarikg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ta a ba? 26 Gaam ncẽem ẽe x'aè ka kò dòm̀a ba cgoa nqõómkg'ai ntcãa-ntcãa ba, igabagam ncẽeska nqòòkagu taa hãa, a máá: "Qanega cúí Ra gha nqõómkg'ai cúí ntcãa-ntcãa tamase nqarikg'aian ga hẽéthẽé ntcãa-ntcãa," témé ba. 27 Ncẽem kg'uim, ncẽe ko máá: "Qanega cúí," témé ba ko kúrúèa hãa zi gúù zia gha ntcãa-ntcãaè a tcg'òóè sa x'áí, nxãasega zi gha gúù zi ntcãa-ntcãaè tite zi qaù ka.

28 Gaa domka méé ta Nqarim di x'aian, ncẽe cuiskaga ntcãa-ntcãaè tite ta máàèa hãas gúù sa qãè-tcaoa máá, naka taà Nqari ba còrè, qãè-tcaokagu Me kom dàòm ka, kaisa tcomkuan hẽé naka q'áòan hẽéthẽé cgoa. 29 Gatá dim "Nqari ba dàòa ko cg'õos c'ees khama ii" ke.

Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

13

1 Qõekua ne khóè ne khama tu ma ncàm̀ku. 2 Táá méé tu c'urù guu, tãá za guua hãa khóèan x'áéa tu koe qãèse hààkagua ne; gatà hẽéan ka i kò c'ẽe khóèan c'úùa hãase moengelean cg'áè-khoe iise qãèse hààkagu ke. 3 Gane ẽe qáé-nquuan koe hàna ne ka tc'ẽe-tc'ẽese naka ẽe ne hànas téé-q'oos koe tòóse, naka tua gataga gane ẽe xgáèè ko ne tc'ẽe-tc'ẽese, gatu ga ko ma xgàrase khama ma.

4 Wèé khóèan ka méé i séèkuan tcommè nakam kgàrom séèkuan di ba q'ano ii, Nqari ba gha cg'áràn ko kúrú ne hẽé naka wèé cg'árà qhàòan ga hẽéthẽé ko xgàra ke.

5 Kg'õèa tu méé i marian ncàm̀ koe tòósea hãa guu, igaba méé tu wèés gúùs ẽe tu úúa hãa sa qãè-tcaoa máá. Nqari ba kò máá:
"Cuiskagar guu tsia hãa tite;
a Ra a gataga cuiskaga aagu tsia hãa tite,"
témé ke. 6 Gaa domka ta ko kgoarasea hãase kg'ui a ko máá:
"X'aiga ba tirim Hùi-kg'ao Me e,
ra cúí gúù ga bèe tite,
dùú ba ga khóè ba kúrú te?"
témé.

---

* **12:23:** tchàno ne khóè ne - Gerika sa ko máá: "xg'ara-xg'araèa ne tchàno ne," ncẽe "Nqarim ko ma tc'ẽe ne khama ma kúrúèa ne khóè ne tchàno ne" ta i ga méèè ne.

7 Tc'ẽe-tc'ẽese tu gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu, ncẽe kò Nqarim di kg'uian xgaa-xgaa tu u xu. Tc'ẽe-tc'ẽese nta iis kg'õè sa xu kò kg'õè sa naka tua gaxu dis dtcòm̀ sa serè.

8 Jeso Kreste ba Gam cúím ga Me e, ncãaka dim cáḿ ka hẽé, ncẽem cáḿ ka hẽé, naka chõò tamase hẽéthẽé e.

9 Táá méé tu cg'ãè na tãáka xgaa-xgaa-kg'áḿan ka hǫàkaguè guu. Gatu di tcáóan gha *Nqarim di* cgóm̀kuan ka qari-qariè sa qãè si i ke, tc'õoan di x'áè-kg'áḿan komsanan ka tamase, ncẽe gane ẽe ko tc'õó o ne koe cúí hùi ga úú tama a. 10 Altara ba ta úúa hãa, peresiti xu ncẽe Juta ne ko còrèm qgáìm koe ko tséé xu cúí qari ga úú tama, gaam koe xu gha tc'õó di ba.

11 Kaiam peresiti ba ko kg'oo-coan di c'áòan séè a chìbian dis tcg'òóa-máákus iise kaisase tcom-tcomsam qgáìm koe úú, igabaga i ko gaan di tc'áróan x'áém ka tchàa koe dàòè. 12 Gaa domkagam kò Jesom igaba thẽé gataga x'áé-dxoom ka tchàa koe xgàraè, nxãasegam gha Gam di c'áòan koe guu a khóè ne kúrú ne gane di chìbian koe q'ano a tcom-tcomsa ka. 13 Ke hààn ta nxãaska x'áém ka tchàa koe tcg'oa naka Jesom cgoa xg'ae naka Gam cgoa sau-cgaekaguè. 14 Ncẽe koe ta kúúa ta gha hãam x'áé-dxoo ba úú tama, igabaga ta ko hààkom x'áé-dxoo ba qaa khama.

15 Ke hààn ta nxãaska wèé x'aè ka Nqari ba dqǫm̀an di dàòa-máákuan Jesom koe guu na tcg'òóa máá, dàòa-máákus ncẽe cg'õèa ba nxàea tcg'òóan ka ko kg'áḿs ka kúrúè sa. 16 Naka tua táá qãèan kúrúan hẽé naka aukuan hẽéthẽé c'urù guu, gatà ii dàòa-máákuan kam ko Nqari ba qãè-tcaokaguè ke.

17 Gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu komsana naka gaxu di x'áè-kg'áḿan koe máàse. Kòre tu u xu ko ke, khóèm gatu ka gha Nqari ba chóà máám khama ma. Komsana xu naka xu nxãasega tsééa xu qãè-tcaoan cgoa kúrú, tshúù-tcaoan cgoa tamase, gatà i kò ii ne i cuiskaga hùi tua hãa tite ke.

18 Còrèa máá xae e, tcáóa xae q'oo koe xae tcoman úúa hãa chìbian xae bóòse tama di i, a xae a ko wèé qgái koe xae gha qãès kg'õè sa kg'õè sa tc'ẽe ke. 19 Ra ko wèé qaria te ka dtcàrà tu u, còrè tu gha sa, nakar gha nxãasega qháésega kǫbise a hàà cgae tu u.

Còo di còrèan hẽé naka tsgám̀kaguku zi hẽéthẽé e

20 Chõò tamas qáé-xg'aes di c'áòan kam kò Nqari ba gatá dim X'aigam Jesom, ncẽe kaia hãam ghùu kòre-kg'ao ba x'ooan koe guu a kǫbi a óága. Ncẽem Nqarim tòókuan di ba méém 21 wèés gúùs qãè sa máà tu u, naka tu nxãasega ẽem Gabá tc'ẽea hãa sa kúrú. Gataga méém Jeso Krestem koe guu naka tséé zi qãè-tcaokagu Me gha zi gatá koe kúrú. Chõò tamase méém Jeso Kreste ba dqǫm̀mè! Amen.

22 Tíí qõe ga tuè, ghùi-ghuin tcáó tu u ghas tcgãyas xòm̀ sar góá máá tua hãa, a ko dtcàrà tu u qáò-tcaoa tu gha máá si sa.
23 Gatá ka qõesem Timoteom kgoaraèa hãa sa tu gha q'ãa sar ko tc'ẽe. Ncẽè qháésem kò ko hàà ner gha gam cgoa síí cgae tu u. 24 Wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu gatu di xu hẽé naka wèé ne tcom-tcomsa ne hẽéthẽé tu tsgám̀kagu. Italea di ne ko thẽé tsgám̀kagu tu u.
25 Cgóm̀kuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

JAKOBO
Jakobom dis tcgãya sa Téé-cookg'ai sa

Jakobom dis tcgãya sa gúù zi kúrú ta ko kg'õèa ta q'oo koe zi di x'áèan úúa hãa. Tcgãyas Jakobom dis ka tsi kò xòm̀se kg'ui kg'oana ne tsi gha máá: "Ncẽè dtcòm̀ tsi kòo ne méé tsi gataga thẽé ẽe tsi dtcòm̀a hãa sa kúrú. Kg'uian hẽé naka tsééan hẽéthẽé méé i qõòa mááku. Tsaris dtcòm̀ sa méés tsari kg'õèan q'oo koe tséé. Tsaris dtcòm̀ sa méés tsari zi tséé-kg'áḿ zi koe x'áíse."

Tãáka zi gúù zi kam ko kg'ui: qguù sa hẽé naka dxàu sa hẽé, kúrúa bóòku sa hẽé, qãè tchàno-tchanokuan hẽé, tãákase khóè ne qgóó sa hẽé, naka tạm di tséé-kg'áḿan hẽé, q'ãa di tc'ẽean hẽé, mẽékuan hẽé, dqọm̀sean hẽé naka cg'áré-cg'aresean hẽé, c'ẽe ne bóò a nxàe sa hẽé, qáò tcáóan hẽé, naka còrèan hẽéthẽé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- q'ãa di tc'ẽea ne
- dtcòm̀ sa hẽé naka tséé zi hẽéthẽé e

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Dtcòm̀ sa hẽé naka q'ãa di tc'ẽean hẽéthẽé e *(1:2-8)*
- Dxàu sa hẽé naka qguù sa hẽéthẽé e *(1:9-11)*
- Kúrúa bóòkuan hẽé naka qàe-qaekuan hẽéthẽé e *(1:12-18)*
- Kóḿ sa hẽé naka kúrú sa hẽéthẽé e *(1:19-27)*
- Táá méé ta tãákase khóèan qgóó guu *(2:1-13)*
- Dtcòm̀ sa hẽé naka tséé zi hẽéthẽé e *(2:14-26)*
- Dtcòm̀-kg'ao ba hẽé naka tạm ba hẽéthẽé e *(3:1-18)*
- Dtcòm̀-kg'ao ba hẽé naka nqõó ba hẽéthẽé e *(4:1–5:6)*
- Tãáka zi x'áè-kg'am zi *(5:7-20)*

Dtcòm̀ sa hẽé naka q'ãa di tc'ẽean hẽéthẽé e (1:2-8)

1 Tsgáḿkagu tu ur ko, tíí Jakobo ra, qãàr Nqarim di ra, a X'aigam Jeso Krestem di ra,

nxãa ra ko 12 zi qhàò zi, ncẽem nqõóm koe tsại-tsạisea hãa zi *ncẽes tcgãya sa* góá máá.

2 Tíí qõe ga tuè, ndaka x'aè ga igaba tu ko tãáka zi kúrúa bóòku zi cgoa xg'ae igaba méé tu kaisase qãè-tcaoa máá zi. 3 Q'ana tu hãa, gatu di dtcòm̀an di kúrúa bóòkua ne ko qarika-téékagu tu u sa ke. 4 Igaba méé i *gatu di* qarika tééan tchànos tséé sa kúrú, naka tu gha nxãasega wèé za ga tchàno ii, naka káàn chìbi ii, naka tua gha c'ẽe gúù kaga táá tcàoè guu.

5 A ncẽè gatu ka c'ẽem kòo tc'ẽean tcào ne méém Nqarim ncẽe
ko qãè-tcáóase hẽé naka cgómaase hẽéthẽé wèém khóè ba máà
ba dtcàrà, nxãaskam gha máàè e ke. 6 Igaba méém dtcòman
úúa hãase dtcàrà, kái tc'ẽe tamase, gaam ẽem kái tc'ẽe ba tshàan
di qhonèan khama ii ke, ncẽe ko tc'ãán ka xàbùè, a ko kabi-
kabise e, 7-8 ẽem khóèm kái zi gúù zi ko tc'ẽe ba kana gam di zi
dào zi koe kgòe tama ba méém táá tc'ẽea máá, cúí gúù gam gha
X'aigam *Nqarim* koe hòò, ta tc'ẽea guu khama.

Dxàu sa hẽé naka qguù sa hẽéthẽé e (1:9-11)

9 Dtcòm-kg'aom ẽe nqãaka hàna ba méém dqomse, tc'amaka
hànas téé-q'oos *ẽe Nqarim máà mea hãas* domka. 10 Gataga
méém qguùam khóè ba Nqarim cookg'ai koem nqãaka hàna
sa q'ãa, dcãan di x'aan khamam gha ma kaà ke. 11 Cám sa ko
kùruan cgoa qaò, a sa a dcãan nqaikagu, i gaan di x'aan tcheè,
i gaan di t'õèan kaà khama. Gatagam gha ma qguùam khóè ba
ma kaà gam di tsééan koe hãa a.

Kúrúa bóòkuan hẽé naka qàe-qaekuan hẽéthẽé e (1:12-18)

12 Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, khóèm ẽe ko kúrúa bóòkuan koe
qarika téé ba. Ncẽè kúrúa bóòkua nem kò tààa hãa nem gha
cábás kg'õèan di sa cábákaguè khama, ncẽe Nqarim ẽe ncàm
Mea hãa ne nqòòkagua hãa sa. 13 Khóèm ẽe ko kúrúa bóòè a
ko chìbian koe tcãàè ba méém táá máá: "Nqari ba ko chìbian
koe tcãà te," témé guu. Nqari ba cuiskaga cg'ãèan ka chìbian
koe tcãàè tite, a ba a gataga Gabá cuiskaga khóèan chìbian koe
tcana hãa tite ke. 14 Igaba i ko khóèan ncẽeta iim dàòm ka
chìbian koe tcãàè: khóè ba ko gam tc'áró-tc'aro di tc'ẽean ka
cg'ãèan koe tcéèa úúè, a síí ntcóms koe qaè. 15 I ko nxãaska gam
di cg'ãè tc'ẽean ẽe i kòo càùse ne chìbian xàm, ne i ko chìbian ẽe
kai, a x'ooan óá.

16 Táá méé tu qàe-qaeè guu, tíí qõe ga tu ncàm-ncamsa tuè.
17 Wèés kamas cgáé sa hẽé, naka wèés abas tchàno sa hẽéthẽé
sara tc'amaka guua, a ko xõa Xõòm x'áàn dim koe guu a, ncẽe
Gam koe i cúí gúù kabièa ga káà a ba, kana sóman khama kabi-
kabise tama ba. 18 Gam di tc'ẽean koem kò ábà ta a, kg'uim
tseeguan dim koe guu a, nxãasega ta gha *Gam di ta khóè ta tc'ãà
di ta ii* ka, Gam ka kúrúèa zi gúù zi koe, tc'ãà di tc'õoan xháràm
di khama.

Kóm sa hẽé naka kúrú sa hẽéthẽé e (1:19-27)

19 Q'ãa méé tu ncẽe sa, tíí qõe ga tu ncàm-ncamsa tuè. Wèém
khóè ba méém qháé ii komsanan koe, naka kg'uian koe ão
ii, naka ba ão ii xgóàn koe. 20 Khóèm di xgóà ne Nqarim ko

tc'ẽe tchànoan koe síí tama khama. 21 Gaa domka méé tu cg'ãè gúùan kúrúan hẽé naka cg'ãèan kaikaguan hẽéthẽé chõòkagu, naka cg'áré-cg'arese naka *Nqarim dim* kg'uim gatu koe xháráèa ba hòòa mááse, ncẽe kgoara tu um gha di qarian úúa ba.

22 *Nqarim dim* kg'ui ba ko komsana tu méé tu ii. Kg'ui ba kóḿs cúí sa tu kò kúrú, ne tu gha ko qàe-qaese. 23 Khóèm kò *Nqarim dim* kg'uim dim kóḿ-kg'ao ba ii, a ba a kúrú-kg'ao ba ii tama nem ncẽeta iim khóèm khama ii khama: ncẽe ko ábà cgoaèa bas kg'áí sa bóò-kg'áís koe bóò ba. 24 Ntcáàsem ko xg'ara a qõò, a ba a kúúga c'urù ntam kò ii sa khama. 25 Igaba gaam ẽe ko tchàno x'áèan koe bóò ba, x'áèan ncẽe kgoara tu u ko o, a ba a ko qgóóa qari i ba, nxãa ba gha gam di kúrúan koe ts'ee-ts'eekg'aiè, ncẽe *x'áèan* c'urù tamam kóḿ-kg'ao ba, igaba kúrú-kg'ao ii ba.

26 A ncẽè khóèm kò bóò, dtcòm̀a nem úúa sa ne, igabam ko gam dim tạm ba qgóó tama, a ko tcáóa ba qàe-qae, ne i gam di dtcòm̀an cg'ãa-cg'ana di i. 27 Dtcòm̀s ncẽe Nqarim gatá ka Xõòm cookg'ai koe q'ano a chìbi úú tama sa ncẽe si i: khãadoma cóán hẽé naka dxàe-ntcõan hẽéthẽé gaan di xháéan koe kòre si i, naka nqõóm koe káà cg'urise qgóóse sa hẽéthẽé e.

Táá méé ta khóè ne tãákase qgóó guu (2:1-13)

2

1 Tíí qõe ga tuè, gatá dim x'áàkom X'aigam Jeso Krestem koe tu kò dtcòm̀an úúa hãa, ne méé tu táá tãákase khóèan qgóó guu, 2 C'ẽedaokam kòo gautan di tcãà tshàuan hẽé naka t'õè qgáían hẽéthẽé hạnam khóè ba gatu dim còrè-nquum koe tcãà, me gataga dxàuam khóèm cg'ãa-cg'ana qgáían hạna ba thẽé hàà cgae tu u, 3 tu kò ẽe t'õè qgáían hạna ba qãèse qgóó, a bìrí me a máá: "Ncẽe qgáìan qãè koe ntcõó," témé, a tu a ẽe cg'ãa-cg'anasea ba bìrí a máá: "Tsáá méé tsi ẽe koe téé," témé, kana máá "Nqàrè-kg'ama te koe góḿankg'ai koe ntcõó," témé. 4 Eẽta tu kò hẽé ne tu q'aa-q'aasean xg'aekua tu koe úúa, a tu a ncẽeska cg'ãè tc'ẽem xgàra-kg'ao ba kúrúa hãa!

5 Komsana tu, tíí qõe ga tu ncàm̀-ncamsa tuè. A Nqari ba gáé nqõómkg'ai koe dxàua ne khóè ne nxárá tcg'òóa hãa tama, dtcòm̀an koe ne gha qguù ka, a ne a gha x'aian di ne q'õò-kg'ao ne ii, ncẽem kò ẽe ncàm̀ Mea ne nqòòkagua hãa a? 6 Igaba tu ko dxàua ne khóè ne sau-cgaekagu. A qguùa ne tama ne gáé ẽe ko nqãaka úú tu u ne, gane tama nea ncẽe ko qáé-nquuan koe úú tu u ne? 7 A gane tama nea ncẽe ko t'õès cg'õès *Krestem di* sa cg'ãèkagu ne, ncẽe gatu koe kò *ẽe tu ko tcguù-tcguuè x'aè ka* tciiè sa?

8 A ncẽè tseegukaga tu kò *Nqarim di* x'aian di x'áèan qgóóa
qaria hãa ne, ncẽes ko *Nqarim dis* Tcgãya sa méé khama, a
ko máá: "Tsáá ka c'ẽe ba méé tsi ncàm̀, ẽe tsi ma ncàm̀sea
khamaga ma," témé, ne tu ko qãèse hẽé. 9 Igaba tu kòo khóè ne
tãákase qgóó ne tu ko chìbian kúrú, a tu a gha x'áèan ka bóòè,
chìbi kúrú-kg'ao tu iise. 10 Dìím wèém ẽe ko wèé x'áèan qgóóa
qari, igaba ko cúís qgáìs koe tsaa a ba wèéan koe ga chìbiga me
e khama. 11 Gaam ẽe ko máá: "Táá cg'áràn kúrú guu," témé ba
ko gaicara máá: "Táá cg'õo guu," témé khama. A ncẽè cg'áràn
tsi kò kúrú tama ne, igaba tsi kò cg'õo, ne tsi x'áèan koe chìbi
kúrú-kg'ao tsi i.

12 Dùús wèés ẽe tu ko kg'ui a ko kúrús ka méé tu *tc'ẽe-*
tc'ẽese, ncẽe gha kgoara tu um x'áè-kg'áḿ ka tu gha xgàraè sa.
13 Nqarim kò hàà ko khóè ne di zi tséé zi bóò q'oo, qãè zi i
sa kana tshúù zi i sa, nem gaam ẽe kò thõò-xama-máákuan úú
tamam koe thõò-xama-máákuan x'áía hãa tite khama. Igaba ẽe
thõò-xama-máákuan úúa hãam khóè ba chìbi bóòè tite.

Dtcòm̀s tséé tama sa x'óóa hãa (2:14-26)

14 Dùú sa i ko hùi, tíí qõe ga tuè, ncẽè khóèm kò ko máá,
dtcòm̀a nem úúa, témé, igabam tséékagu u tama ne? A gam di
dtcòm̀a nea gha kgoara me? 15 C'ẽedaokam kò tsáá qõe ba kana
tsáá qões igaba qg'aè-cgaea, a tc'õo úú tama tc'õó ne gha a, 16 me
gatu ka c'ẽe ba gaa khóèan ka máá: "Tòókuan cgoa qõò, hã̀a tu
gha, a tu a gha tsáú ke," témé, ẽe ko cgáé-q'ooa ne koe qaase
gúùan máà ne tamase, ne i ko nxãan dùú sa hùi? 17 Gatà iim
dàòm ka i dtcòm̀an x'óóa hãa, ncẽè cúíse i kò hàna ne, a tsari
tsééan cgoa qõòa mááku tama ne.

18 Igabagam gha c'ẽem khóè ba xo̱a a máá: "C'ẽe khóè nea
dtcòm̀an úúa, i c'ẽean tsééan úúa," témé.
Ra gha nxãaska tẽè a máá: "X'áí te, ntamam gha ma c'ẽem khóè
ba dtcòm̀an úú, igabam tsééa ba koe x'áí i tama sa. Nxãaskar
gha tíía tiri tsééan koe guu a tiri dtcòm̀an x'áí tsi," témé.
19 A dtcòm̀ tsi ko Nqari ba cúí Me e sa?
Qãèse tsi ko hẽé, igabaga *tsi tcàoa,* dxãwa tc'ẽean ga ko dtcòm̀, a
ia a q'áòan ka cgùru khama.
20 A x'áíè kg'oana tsia, tsáá káà tc'ẽe tsi khóè tsi, tséé tama
dtcòm̀a ne káà hùi i sa? 21 Ntama ba kò ma Abrahamam gatá
ka xõò ba Nqarim koe tchàno iise bóòè? Gam di tsééan ka a
kò ii, ẽem kò ko gam ka cóásem Isaka ba altaram koe úú ka.
22 Bóò tsi ko, dtcòm̀a ne kòo gam di zi tséé zi cgoa tsééa xg'ae
sa, i kò gam di dtcòm̀an tséé zi ka cg'oè-cg'oeè. 23 Si kò *Nqarim*
dis Tcgãya sa tseegukaguè, ncẽeta kòo méé sa: "Abrahama ba
kò Nqari ba dtcòm̀, Me Nqari ba gam di dtcòm̀an ka tchànom
iise séè me," témé. Me kò Nqarim dim tcárà ba ta ma tciiè.

24 Bóò tu ko, khóè ba ko gam di zi tséé zi koe guu a tchànom iise bóòè, dtcòm̀s ka cúí tamase.
25 Rahabes cg'árà-kg'ao sa kò tãá za guu a ko nqõó ba ntcáà tsara khóè tsara séè, a sa a tãám dàòm cgoa ts'ãàkagu tsara a. A ncẽeta hẽéan ka sa gáé kò gataga gas di tsééan koe táá tchànos iise bóòè?
26 Tc'ẽe ba úú tamam tc'áró ba x'óóa hãa, i gatà iim dàòm ka dtcòm̀an ncẽe tsééan úú tama a x'óóa hãa thẽé.

Dtcòm̀-kg'ao ba hẽé naka tạm ba hẽéthẽé e (3:1-18)

3

Tạm ba xgaa-xgaa ne

1 Táá méé tu wèéa tu ga xgaa-xgaa-kg'aoan kúrú guu, tíí qõe ga tuè. Q'ana tu hãa, sita ncẽe ko xgaa-xgaa ta ko hàà kaisase thõòse Nqarim ka xgàraè sa ke. 2 Wèéa ta ga ko káí chìbian kúrú khama. Ncẽè c'ẽem kò cúí chìbi ga kúrú tama ẽem ko kg'uis gúùs koe nem tchànom khóè me e, kgoana ko a gam dim tc'áróm wèé ba kòre ba.
3 Bìian kg'áḿ-q'oo koe ta ko tóḿ sa tcãà, nxãasega i gha komsana ta a ka. Ncẽeta hẽéan ka ta ko wèé tc'áróan gaan di ga tchàno-tchano.
4 Bóò skepe zi gataga, gatà zi ma kaia igaba, a ko kaia tc'ãán ka qõòkaguè, igaba zi ko kaisase cg'árém hìim tchàno-tchano dim cgoa nqàriè, a nqàri-kg'aom ko tc'ẽem xòèm za qõò.
5 Gatà iim dàòm kam tạm ba cg'árém gúù me e, igabam ko kaia zi gúù zi ka koase.
Tc'ẽe naka bóò, kaias hìi-kg'ai sa ko cg'árém c'eem ka dàòè sa.
6 Tạm igabam c'ee me e, a cg'ãès dim nqõó me e. Ncẽea me ko ma tséé ga a, gatá cgáé-q'oo koe, a ba a ko wèém tc'áróm khóèan di ba cg'ãè-cg'ãe. C'ees koem ko wèés kg'õès khóèm di sa tcãà, a ba a ko chõò tamas c'ees dxãwam dis ka tcãà-dòm̀mè.
7 Khóè ta gha kgoana a xgaa-xgaa wèém kg'oo-coa-qhàò ba hẽé, naka tsạrán hẽé, naka ncãà cgoa ko qõòan hẽé, naka tshàan q'oo di gúùan hẽéthẽé e khama, a ta a gataga xgaa-xgaa ana. 8 Igaba i cúí khóè ga kgoana naka tạm ba xgaa-xgaa hãa tite, sãa tamam cg'ãè ba, cg'õoko gúùan ka cg'oèa hãa ba. 9 Gaam cgoa ta ko X'aigam *Nqarim* Xõò ba dqọm̀, a ta a ko gaam cgoa Nqarim dis iis koe kúrúèa ne khóè ne cgúí.
10 Dqọm̀kuan hẽé naka cgúíkuan hẽéthẽéa ko cúís kg'áḿs koe tcg'oa. Tíí qõe ga tuè, ncẽe sa méés táá gatà ii guu. 11 A tsàùm koe i ga kạre tshàan hẽé naka tsạu tshàan hẽéthẽé cúí x'aè ka tcg'oa? 12 Tíí qõe ga tuè, a faia dis hìi sa ga olife di tc'áróan kúrú, kana sa ga chõó-kg'om dis hìi sa faia di tc'áróan kúrú? Tsạu tshàa ne cuiskaga kạre tshàan kúrúa hãa tite.

Cám̀ tsara dào tsara tc'ẽean di tsara

13 Dìí ba tc'ẽega baa, a ba a ko kóḿa q'ãa gatu xg'aeku koe? Gam di kg'õèan qãè ka méém x'áí, gam di tsééa ne ko cg'áré-cg'aresean cgoa kúrúè sa, tc'ẽean cgoa hẽéthẽé e. 14 Igaba tu kò gatu di tcáóan koe xgóàm tau ba hẽé naka cẽèan hẽéthẽé úúa ne táá koase guu, naka táá tseeguan tshúù-ntcõakagu guu. 15 Gatà ii tc'ẽea nea nqarikg'ai koe guu tama, igaba i nqõómkg'ai di i, a khóèm di i, a dxãwam di i. 16 Eẽ tauan hẽé naka cẽèan hẽéthẽé hàna qgái koe, i gha kóḿku taman hãa khama, naka wèé cg'ãè-qhàòan kúrúan hẽéthẽé e. 17 Igaba i nqarikg'ai koe guua tc'ẽean tc'ãà dis ka q'ano o, a cám̀ dis ka gataga tòókuan úúa, c'ẽe ne khóè ne ka i ko tc'ẽe, a i a komsanan koe hẽé naka tc'ẽea kạ̀bian koe hẽéthẽé kgoarasea hãa, a cgóm̀kuan ka cg'oèa hãa, a i a ko qãè zi tséé zi di tc'õoan máà ta a, a i a khóè ne tãákase qgóó tama, a i a kgoarasease ko qgóóse. 18 Tòókuan di ne khóè ne ncẽe ko tòókuan di cgùrian xhárà ne gha tchànoan tcuù.

Dtcòm̀-kg'ao ba hẽé naka nqõó ba hẽéthẽé e (4:1–5:6)

4

Nqõó ba ncàm̀ guu

1 Dùú sa ko ncõoan ghùi, si ko dùú sa x'ãàkuan ghùi gatu xg'aeku koe? A gatu ko tc'ẽe zi gúù zi tama zia, ncẽe ko gatu di tc'áróan koe ncõoan ghùi zi? 2 Ncóó tu ko, igaba tu úú tama. Cg'õo tu ko, a tu a ko kaisase xaù, igaba tu kgoana naka hòò tite. X'ãà tu ko, a tu a ko ncõoan ghùi. Gúù tu úú tama, Nqari ba tu dtcàrà tama domka. 3 Dtcàrà tu ko, igaba tu hòò tama, tchàno tamase tu ko dtcàrà khama, ẽe tu ko hòò gúùan tu gha nxãasega ẽe tu ko ma gatu tc'ẽe khama ma tséékagu ka. 4 Cg'árà-kg'ao tuè! A c'úùa tua, nqõóm cgoa ncàm̀kua ne Nqarim cgoa hòreku si i sa? Nxãaska, ncẽè nqõóm di tsi ncàm̀-khoe tsi kò ii ne tsi Nqarim di tsi cg'õo-kg'ao tsi i. 5 *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: "Tc'ẽem ncẽem Nqarim gatá koe tòóa hãa ba kaisa zi tc'ẽe zi ka cg'oèa hãa," témé. Ncẽe kg'ui ne tseegu u, ná? 6 Igabam ko *Nqari ba* kaisa cgóm̀kuan máà *ta a.* Gaa domkas ko *Nqarim dis Tcgãya sa* ncẽeta méé:

"Nqari ba ko ẽe tcomsea ne ntcoe,
igabam ko ẽe ko cg'áré-cg'arese ne cgóm̀kuan máà,"
témé.

7 Ke tu ncẽeska Nqarim koe máàse. Dxãwa ba xguì, nakam gha gatu koe guu ná qgóé. 8 Nqarim koe cúù-cuuse, nakam gha Gam igaba gatu koe cúù-cuuse. Xg'aà tshàua tu, gatu chìbi-kg'ao tuè, naka tu gatu khóè tu cám̀ tc'ẽe tu, tcáóa tu q'ano-q'ano. 9 Tshúù-tcao méé tu, naka kg'ae, naka ntcạ̃à tcgáí-tshàra. Gatu

di kg'ãèan méé i kạbise naka kg'ae ii, naka i gatu di qãè-tcaoan kạbise naka tshúù-tcao sa ii. 10 X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe méé tu cg'áré-cg'arese nakam gha nxãasega kaikagu tu u.

Tsáá ka c'ẽe ba xgàra guu

11 Táá méé tu gatu ka c'ẽe ne cgoa cg'ãèse kg'ui guu, tíí qõe ga tuè. Gaam ẽe ko qõesem cgoa cg'ãèse kg'ui ba kana ko qõese ba xgàra, ba ko x'áèan cgoa cg'ãèse kg'ui, a ko x'áèan xgàra. X'áèan tsi ko xgàra ne tsi gaa x'áèan di tsi tséékagu-kg'ao tsi tama tsi i, igaba tsi x'áèan di tsi xgàra-kg'ao tsi i. 12 X'áèan hẽé naka xgàrakuan hẽéthẽé dim tcg'òó-kg'ao ba cúí Me e, Gaam ẽe ko kgoara, a ko kọbe di qarian úúa ba. Igaba tsi tsáá dìí tsia, ncẽe tsáá ka c'ẽe ba ko xgàra tsi?

Táá koase guu

13 Hàà tu ncẽeska, gatu ẽe ko máá: "Ncẽe cáḿ ka kana q'uu ka ta gha ncẽeta iim x'áé-dxoom koe qõò, a síí gaa koe kuri ba x'ãè, a gaa koe síí x'ámágu, a gha nxãasega marian hòò," témé tu. 14 Igaba tu q'uu ka dim cáḿ ka i gha gatu di kg'õèan nta ii sa c'úùa hãa. Nqọara-nqạuan khama tu ii khama, ncẽe ko xòm̀ x'aè-coa séè a hãa a, a i a gaia kaà. 15 Khama tu ga ko ncẽeta mééa: "X'aigam *Nqarim* kò tc'ẽe ne ta gha kg'õè, a ta a ncẽe sa kana ẽe sa kúrú," témé. 16 Ncẽe i ii khama, tu ko koase a ko dqọm̀se. Eẽta ii dqọm̀sean wèé ga cg'ãè e. 17 Gaa domkam wèém khóèm ẽe qãè gúùan kúrú q'ana, igaba kúrú u tama ba, nxãa ba chìbiga me e.

5

Qguùa khóèan dqàèa ne

1 Hàà tu ncẽeska, gatu khóè tu ẽe qguùa tu, kg'ae méé tu naka xọò, cg'ãè zi ncẽe ko hàà cgae tu u zi domka. 2 Gatu di qguùa ne ts'óóa hãa, i gatu di qgáían tcg'ãàn ka tc'õóèa hãa. 3 Gatu di gautan hẽé naka seleferan hẽéthẽéa ncàbà hãa, i gha gaan di ncàbàn gatu koe x'ái sa ii, a i a gha c'ees khama ma gatu di cgàan tc'õóa xgãá. Gatu di x'aian tu tòóa máásea hãa, còo di xu cáḿ xu u igaba. 4 Bóò, surutan gatu di tséé-kg'aoan di i, ncẽe gatu di xhárànn koe kò tséé e, ncẽe tu kò táá suruta a, nxãa nea kg'aea tcg'òóa hãa, i kg'ae-q'ooan ẽe kòo gaa xhárànn khõá ne di X'aigam *Nqarim* qarim wèém tcee-dòm̀ koe tcana hãa. 5 Nqõómkg'ai koe tu kạrean koe hẽé, naka qãè-tcaoan koe hẽéthẽé x'ãèa. Tsáúkagua tu hãa tcáóa tu, *a tu a gha ghòèan ko ma cg'õoè khama ma xgàraè*, cg'õokus dim cáḿ ka. 6 Tchàno khóèan tu ko chìbi-chibi a xgàra, a cg'õo, gatu cgoa ne kò ntcoeku tama igaba.

Tãáka **zi x'áè**-kg'am **zi (5:7-20)**

Qáò tcáóa ne

7 Gaa domka méé tu qáò tcáó ii, tíí qõe ga tuè, naka i nxãakg'aiga X'aigam di hàà-q'ooan síí tcãà. Bóò, xhárà-kg'ao ba ko góḿ ba qãà me xhárà di tc'õoan tcg'òó. Qáò tcáó cgoa am ko, i nxãakg'aiga síí tc'ãà di túúan hẽé naka kháóka di túúan hẽéthẽé tuu. 8 Gatu igaba méé tu qáò tcáó ii. Qari méé tu ii tcáóa tu koe, X'aigam *Nqarim* di hàà-q'ooa ne cúù u ke. 9 Tíí qõe ga tuè, gatu ka c'ẽea ne cgoa méé tu táá káíse kg'ui-kg'uise guu, naka tua gha nxãasega táá xgàraè. Bóò, Xgàra-kg'ao ba nquu-kg'áḿ koe hãa!

10 Tíí qõe ga tuè, tc'ẽe-tc'ẽese porofiti xu ncẽe kò X'aigam *Nqarim* cg'õè ka kg'ui xu. Sere-seres iise séè xu, qáò tcáó xu khóè xu u kò ii di sa, ẽe xu kòo xgàrase ka. 11 Bóò, ts'ee-ts'eekg'aièa xu, ta ta ko ma tcii xu, ẽe kò *xgàrakuan di x'aè ka* qarika tééa hãa xu. Jobem di qarika tééa máásean ka tu kóḿa, a tu a kò X'aigam *Nqari* ba còo dis ka dùú sa kúrúa sa bóò. X'aigam *Nqari* ba thõò-xama-máákuan hẽé naka cgóm̀kuan hẽéthẽé ka cg'oèa hãa khama.

12 Igaba wèé zi gúù zi tc'amkg'ai koe, tíí qõe ga tuè, nqarikg'aian cgoa igaba kana nqõómkg'ai cgoa igaba, kana c'ẽe gaìsean cgoa ga igaba táá gaìse guu. Igaba méés gatu dis ‘eè’ sa, ‘eè’ sa ii, nakas gatu dis ‘ẽe-ẽe’ sa, ‘ẽe-ẽe’ sa ii, naka tua gha nxãasega táá xgàrasean koe tcãà guu.

Dtcòm̀an di còrèa ne

13 Gatu xg'aeku koem kò c'ẽe ba qóḿan q'oo koe hàna ne méém còrè. A ncẽè c'ẽem kò qãè-tcaoa hãa ne méém dqo m̀an di ciian nxáè. 14 A ncẽè c'ẽem kòo gatu xg'aeku koe tsàa ne méém kaia xu kerekes di xu tcii, naka xu còrèa máá me, naka nxúìan cgoa tcgáù me, X'aigam *Nqarim* dim cg'õèm koe, 15 naka i gha dtcòm̀an di còrèan tsàakom khóè ba kg'õèkagu, nakam gha X'aiga ba ghùi me, a ncẽè chìbia nem kò kúrúa hãa nem gha qgóóa mááè e. 16 Ke tu nxãaska bìríku gatu di chìbia ne, naka còrèa mááku, naka tua gha nxãasega kg'õèkaguè. Tchànom khóèm di còrèa ne kaisa qarian úúa, *Nqari ba ko* gaan koe tséé khama. 17 Elija ba kò kg'ama khóè me e, gatá khamaga ma, a ba a kò qarika còrè, túúan gha táá tuu ka, i kò nqõómkg'ai koe túúan táá tuu, nqoana kurian hẽé naka 6 nxoean hẽéthẽé e. 18 Me gaicara còrè, i nqarikg'aian túúan tuukagu, me kò nqõó ba kaisase tc'õoan kúrú.

19 Tíí qõe ga tuè, ncẽè gatu ka c'ẽem kò tseeguan ho ̣àra guua hãa, me kò c'ẽe ba ka ̣bi me ne 20 méém q'ãa, dìím wèém ẽe ko chìbi-kg'ao ba gam di dàòan ho ̣àm ko koe ka ̣bi ba gha ko kgoara me, táám gha tc'ẽea ba cgoa ga igaba x'óóa xgãáse ka, a ba a gha kái chìbian gam di qgóóa máàè.

1 PETERE
Peterem dis tcgãyas tc'ãà di sa Téé-cookg'ai sa

Peterem di ne nxárá-kg'ao ne xg'ao gane di dtcòm̀an domka kái xgàrakuan hẽé naka xháéan hẽéthẽé q'oo koe hàna.

Petere ba kò ghùi-ghui tcáó ne, a ko máá, Nqarim nxárá tcg'òóà hãa ne khóè ne e, témé. A ba a kò Jeso Krestem ka tc'ẽe-tc'ẽe ne, ncẽe Gam di x'ooan hẽé, naka x'ooan koe tẽean hẽé, naka Gam di hààn hẽéthẽé di nqòòan máà nea hãa ba.

Gane di xgàrase ne ko Jesom ka dcẽéè. Ncẽeta méé ne ma qarika téé naka qáò tcáó. Ncẽem nqõóm koe i ko gane di dtcòm̀an kúrúa bóòè, igaba ne gha ẽem gha Jeso Kreste ba x'áísem cáḿ ka kạ̀bia máàè e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- xgàrakua ne
- komsana ne
- tcom-tcomsa
- nqòò sa
- kg'õèa hãa nxọ́á ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Nqarim di kgoarakua ne *(1:3-12)*
- Tcom-tcomsase kg'õèa ne *(1:13–2:10)*
- Dùú sa méé ne dtcòm̀-kg'ao ne kúrú xháéan koe ne kò hãa ne *(2:11–4:19)*
- Cg'áré-cg'aresea ne *(5:1-14)*

Nqarim di kgoarakua ne (1:1-12)

Tsgám̀kaguku zi

1 Petere ra a, x'áè úú-kg'aor* Jeso Krestem di ra,
a ra a ko *ncẽes tcgãya sa* Nqarim nxárá tcg'òóa mááse ne khóè ne góá máá, ncẽe tsạ̀i-tsạ̀isea hãa ne, a cg'áè-kg'ao khama x'ãèa hãa ne: xg'aekum Ponto dim koe hẽé, naka Galatia dim koe hẽé, naka Kapatokia dim koe hẽé, naka Asia dim koe hẽé, naka Bitunia dim koe hẽéthẽé hàna ne. 2 Nqarim Abo ba nxãakamaga q'ana hãase *nxárá tcg'òóa mááse tua*, Me ko *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba tcom-tcomsakagu tu u, nxãasega tu gha Jeso Kreste ba komsana a Gam di c'áòan cgoa cgáìè ka:

Cgóm̀kuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu koe càùse.

Kg'õèas nqòò sa

3 Dqọm̀mè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xõò ba. Jeso Kreste ba x'ooan koe ghùian kam Gam di

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

kaisa thõò-xama-máákuan ka kạbase ábà taa hãa, nxãasega *ta gha* kg'õèas nqòò sa *úú* ka. 4 Ncẽe nqòòan ta úúa hãa, nqarikg'ai koe ta gha q'õò ts'eekg'aian di i, kaà tite, a ts'óó tite, a cg'ãacg'anasea hãa tite e. *Nqari ba* gaa koe tòóa máá tu ana, 5 gatu ncẽe ko dtcòm̀an koe guu a Nqarim di qarian ka qãèse qgóó a kòreè tu, nxãakg'aiga tu gha síí kgoarakuan hòò ka, ncẽe gha còo di xu x'aè xu ka tseegukaga x'áíè e.

6 Ncẽe gúùan domka tu ko qãè-tcao, gatà i ga ko ma qaase, xòm̀ x'aè-coa ka tu ga ncẽeska tãáka zi kúrúa bóòku-qhàò zi ka tshúù-tcaokaguè igabaga. 7 Gazi di tséé*a* ne gatu di dtcòm̀an tseegu ii sa x'áí si i. Gautan igaba, ncẽe gha kaàkaguè, ne gha c'eean cgoa kúrúa bóòè. Gataga méé i dtcòm̀a tu, ncẽe kaisase gautan ka qaa-qaasa a, kúrúa bóòè. Nxãaska tu gha Jeso Krestem ko x'áíèm cáḿ ka dqọm̀kuan hẽé naka x'áàn hẽé naka tcomkuan hẽéthẽé hòò. 8 Ncẽe bóò Me ta ga tu hãa igaba tu ncàm̀a hãa ba, ncẽe tu ncẽeska bóò Me tama igaba tu ko Gam koe dtcòm̀ ba, a tu a x'áàko qãè-tcaoan ncẽe kg'ui a nxàeè tite cgoa qãè-tcaoa. 9 Gatu dis dtcòm̀s ko qaa sa tu ko hòò khama, ncẽe kgoarakuan gatu di tcáóan di sa.

10 Porofiti xu kò ncẽe gatu koe gha hààs cgóm̀kus ka porofita, a xu a kò ncẽe kgoarakuan koe tcãà tcáó a qarika qaa a. 11 Kúrúa xu kò bóò, dùútsa x'aè ka i gha hàà sa, a i a gha ntama hàà sa. Me kò gaxu koe ko hànam Tc'ẽem Krestem di ba x'aèan cookg'ai koe nxàea tseegukagu Krestem di xgàrasean ka, naka xùri gha ko x'áàn ka hẽéthẽé e. 12 I kò gaxu koe x'áísea hãa, ncẽe zi gúù zi xu tséé*a* mááse tama, a ko gatua tséé*a* máá tu u sa; gúù zi ẽe tu ko ncẽeska bìríèa zi, ẽe ne kò ẽe qãè tchõàn xgaa-xgaa tu u x'aè ka, ncẽe ko nqarikg'ai koe guu a tséé*a* óáèam Tcomtcomsam Tc'ẽem ka. Moengelean ga ko ncàm̀a hãa, ncẽe zi gúù zi i ga kò bóò sa.

Tcom-tcomsas kg'õè sa (1:13–2:10)

13 Tc'ẽea tu kg'ónò, naka qgóósea hãa, naka tua gatu di nqòòan cg'oèase úú cgóm̀kuan koe, ẽe tu gha Jeso Krestem kò x'áíse x'aè ka máàè e. 14 Komsanako cóán khama méé tu hẽé, naka zi cg'ãè zi tc'ẽe zi táá tc'ãà-cookg'ai tu u guu, ẽe tu kò *Nqari ba* tu c'úùa hãa x'aè ka kg'aia úúa zi. 15 Igaba ẽe kò tcii tu um ma tcom-tcomsa ii khamaga ma méé tu ma wèé gúùan ẽe tu ko kúrú koe tcom-tcomsa ii. 16 Góásea i hãa a ko máá: "Tcom-tcomsa méé tu ii, Tíí Ra tcom-tcomsa Ra a ke," téméè khama.

17 Ncẽè *Nqarim*, ncẽe khóèan tãákase xgàra tama, a ko khóèan di zi tséé-kg'áḿ zi ka khóèan xgàra ba tu kò Abo ta ma tcii ne, méé tu nxãaska *ncẽem nqõómkg'ai koe* tu cg'áè-khoean khama ma x'ãèas noose Nqari ba q'áòase kg'õè. 18 Q'ana tu hãa, dùús cgoa tu kò káà hùis kg'õè-kg'áḿs gatu dis koe x'ámá tcg'òóèa sa, ẽe tu kò gatu ka tsgõosea xu koe hòòa sa. Seleferan hẽé

kana gautan hẽéthẽé khama ii zi gúù zi kaàko zi cgoa tu x'ámá tcg'òóè ta ga hãa, 19 igaba qaa-qaasa c'áòan Krestem di ka a kò ii, ghùu-coam chìbi úú tama a q'ano ba. 20 Gaam ncẽe nxãakamaga nqõóm ko tshoa-tshoases cookg'ai koe kò *Nqarim ka* q'ãaèa ba, igabam kò còo di xu x'aè xu ka hàà x'áíè ba. 21 Gam koe tu ko guu a Nqarim koe dtcòm̀, ncẽe ko x'ooan koe ghùi Me a x'áàkagu Mea ba, nxãasega i gha gatu di dtcòm̀an hẽé naka nqòòan hẽéthẽé Nqarim koe hãa ka.

22 Tseeguan komsana ka tu q'ano-q'anosea hãa, a tu a gatu ka qõesean koe tseegu di ncàm̀an úúa, ke tu q'ano-tcáóse qarika ncàm̀ku. 23 Kạbase tu ábàèa hãa khama, kaàkom cgùrim koe guu tamase, igaba kaà tamam cgùrim koe guu a: kg'õèa hãa a chõò tamam kg'uim Nqarim dim koe guu a. 24 *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá*:

“Wèém khóè ba dcãan khama ii,
i wèé x'áàn gam di, qãáka di zi x'aa zi khama ii.
Dcãa ne ko c'óò,
i x'aan tcheè,
25 igabam ko X'aigam dim kg'ui ba
chõò tamase hãa,”

témé khama. Ncẽe ba gaam kg'uim ga me e, ncẽe tu kò qãè tchõàn koe guu a xgaa-xgaaè ba.

2

1 Gaa domka méé tu wèé gúùan cg'ãè koe tcg'òóse, naka táá c'ẽe koe ga kàaku di ii guu, naka táá qãè khóèan khama ko ma kúrúse guu, naka táá tauku di ii guu, naka gataga táá c'ẽe koe ga cóèku di ii guu. 2 Kạbase ábàèa cóán khama méé tu ii, *Nqarim di* kg'uian di bíìan xgónèa a, kàa úú tama a, gaan koe tu gha nxãasega kai a kgoaraè ka. 3 X'aiga ba qãè Me e sa tu xám̀a hãa ke.

Kg'õèam nxọ́á ba hẽé nakas tcom-tcomsas qhàò sa hẽéthẽé e
4 *X'aigam* koe hàà, kg'õèa hãam nxọ́á ba, ncẽe ko khóè ne ka bóòa xguiè, igaba kò Nqarim ka nxárá tcg'òóèa ba, a ba a Gam koe qaa-qaasa ii. 5 Ke tu gatu igaba kg'õèa nxọ́án khama ma tshàoè, naka tua *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem dim nquu ba ii, *gaa koe* tu gha tcom-tcomsa xu peresiti xu ii, a ko Tc'ẽem di zi dàòamááku zi kúrú, ncẽe ko Jeso Krestem koe guu a Nqari ba qãètcaokagu zi. 6 *Nqarim dis* Tcgãyas q'oo koe i ko máá:

“Bóò, Sione koer ko nxọ́á ba tòó,
nxárá tcg'òóèa a qaa-qaasam nxọ́ám tcúú di ba,
me cuiskaga wèém ẽe ko Gam koe dtcòm̀ ba,
sau-cgaekaguè tite,”

témée khama.
7 Gatu ẽe ko dtcòm̀ tu kam ncẽem nxọ́á ba cgáé me e. Igaba ẽe dtcòm̀ tama ne *méé ne ncẽe kg'uian komsana, ncẽe ko máá*:

“Nxǭám ẽe tshào-kg'ao xu ka bóòa xguìèa ba,
nxãa ba tcúú dim nxǭá ba kúrúa,”
témé e.
8 Si ko *c'ẽe koe gaia máá:*
“Ncẽe ba nxǭá me e khóè ne gha kúrú ne tcgàba ba,
a khóè ne ko cg'áékagum nxǭá me e,”
témé.
Tcgàba ne ko, kg'ui ba ne kò ntcoe khama - si nxãa sa tc'ẽea ne mááèa hãas ga si i.

9 Igaba tu gatu nxárá tcg'òóèa tu khóè tu u, x'aiga tu u, a peresiti tu u, tcom-tcomsas qhàò sa, Nqarim ka q'õòèa tu khóè tu, nxãasega tu gha cgáé zi gúù zi Nqarim di zi xgaa-xgaa ka, ncẽe ko ntcùúan q'oo koe tciia tcg'òó tu u a Gam di are-aresa x'áàn koe tciia óá tu u ba. 10 C'ẽe x'aè ka tu kò khóè tu tama tu u, igabaga tu ncẽeska Nqarim di tu khóè tu u; c'ẽe x'aè ka tu kò cgómkuan hòò tama, igaba tu ncẽeska cgómkuan hòòa hãa.

Dùú sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháéan koe ne kò hãa ne (2:11–4:19)

Nqarim di ne tséé-kg'ao ne khama ma kg'õè

11 Ncàm-ncamsa tuè, dàra-kg'aoan hẽé naka tãá nqõó koe guua khóèan hẽéthẽé khamar ko ma dtcàrà tu u, cg'ãè zi tc'ẽe zi cgàam di zi koe tu gha tcg'òóse sa, ncẽe khóèm di tc'ẽean cgoa ko x'ãàku zi. 12 Eẽta ne ko ma tãá zi qhàò zi di ne cg'ãè zi gúù zi ko kúrú tu khóè tu khama ma tshúù kg'uian gatu ka kg'ui igaba méé tu gatu gane xg'aeku koe qãèse kg'õè, naka ne nxãasega gatu di zi qãè zi tséé zi bóò, naka Nqari ba ẽem gha ko hààm cám ka x'áàkagu.

13 X'aigam *Nqarim* domka méé tu wèé qarian khóèm di koe máàse: x'aiga-dxoom koe ga igaba ncẽe tc'amaka hàna ba, 14 kana tc'ãà-cookg'aian koe igaba, ncẽe gaam ka tsééa tcg'òóèa a, a ko hàà ẽe ko chìbian kúrú ne xgàra, a i a ẽe ko qãèan kúrú ne dqǫm. 15 Nqarim di ncàma ne gatà ii, qãè gúùan kúrúan ka tu gha ẽe kóa q'ãa tama a káà tc'ẽe khóèan nqookagu. 16 Kgoarasea ne khóè ne khama méé tu ma kg'õè, igaba táá gatu di kgoarasean kúrú naka i *c'ẽe* cg'ãèan qàbi tcãà guu; kg'õè méé tu Nqarim di tu tséé-kg'ao tu iise. 17 Wèé khóèan tu tcom. Gatu ka c'ẽean tu ncàm. Nqari ba tu q'áò. X'aiga-dxoo ba tu tcom.

Krestem dis xgàrakus dis sere-sere sa

18 Qãàn méé i gaan ka q'õòsean wèé tcoman cgoa komsana; ẽe qãè a tc'auan koe cúí tamase, igabaga ẽe xgárá ne koe ga hẽéthẽé e. 19 Ncẽè c'ẽem khóèm kò Nqari bam máàsea hãa domka káà chìbise xgàraèa, a ba a qáò tcáó ii, nem gha *Nqari ba* dqǫm me. 20 Ncẽè chìbian tu kò kúrú a ko gaan domka xg'ámmè, a tu a qáò tcáó ii ne tua gha gaan domka dqǫmmè?

Igaba ncẽè qãèan kúrú domka tu kòo xgàraè, a gaan koe qáò tcáó ii nem gha Nqari ba dqo̱m̀ tu u. 21 Ncẽes gúùs domka tu kò tciièa, gatagam kò thẽé Kreste ba gatu domka xgàraè khama, sere-sere sam kò guua máá tu u, nxãasega tu gha xùri dàò Me ka,

22 “cúí chìbi ga kúrú tama ba,

i ko táá cúí kàaku ga kg'áḿa ba koe tcg'oa.”

23 Eẽm kò cóèè kam kò táá cóèkuan ka̱bia máá ne, a ba a kò ẽem kò xgàraè ka táá bìrí ne, ka̱bisem gha a hàà xgàra ne sa, igabam kò ẽe ko tchànose xgàra Mem koe máàse. 24 Gam ncẽe kò gatá di cg'urian tc'áróa ba ka *xgàu* hìis koe xgàma hãa ba, nxãasega ta gha cg'urian x'óóa máá, a ta a gha tchànoan kg'õèa máá ka. Gam di chìbian ka tu kg'õèkaguèa hãa. 25 Ho̱àko zi ghùu zi khama tu kò ii, igaba tu ncẽeska gatu dim Kòre-kg'aom koe ka̱bisea hãa khama, Q'õé-kg'aom gatu di tc'ẽean di ba.

3

Khóè zi hẽé naka khóè xu hẽéthẽé e

1 Khóè saoè, gaam dàòm cúím kaga méé sao gasao di xu khóè xu máàse. Ncẽè cúí-kg'áía xu ga kò *Nqarim dim* kg'ui ba dtcòm̀ tama ne, xu ga nxãaska káà kg'uise gaxu di zi khóè zi di kg'óòan ka kúrúè a dtcòm̀, 2 ncẽè nta sao ko ma *Nqari ba* q'áò a tcom-tcomsa ii sa xu kò bóò ne. 3 Gasao di t'õèan méé i tc'áróa sao ka tchàa koe táá guu, tóróèa c'õòan hẽé, naka gautan cgoa kúrúèa gúùan ha̱a di hẽé, naka *t'õè* qgáían ha̱an ka hẽéthẽé koe. 4 Igaba méé sao tcáóa sao q'oo koe t'õè sao ii, t'õèan chõò tama a, qãè a tc'aua tc'ẽean di i, ncẽe Nqarim tcgái q'oo koe kaisase qaa-qaasa a. 5 Ncẽea gaam dàòm khóè zi tcom-tcomsa zi kg'aika di zi, ncẽe kò gazi di nqòòan Nqarim koe tòóa hãa zi kò ma t'õè-t'õese ga a, gazi di xu khóè xu máàsean ka khama. 6 Sarahs khama méé sao ii, ncẽe kò Abrahama ba komsana sa, a sa a kò gas dim x'aiga ba ta ma tcii me. Ncẽè qãè gúùan sao kò kúrú a c'ẽe gúù kaga q'áòkaguè tama ne sao gha gas di sao cóá sao ii.

7 Khóè xaoè, gatà iim dàòm cgoa méé xao gazi cgoa kg'õè naka q'ãa, kg'amka tc'áró zi i sa. Gaxao cgoa zi *Nqarim di* aban kg'õèan di di zi q'õò-kg'ao zi i ke méé xao tcomkuan cgoa qgóó zi, nxãasega i gha gakhao di còrèan táá cúí gúù kaga xgáèè ka.

Qãèan kúrú domka xgàrasea ne

8 Chõò dis ka méé tu wèé tu ga cúí tc'ẽe, naka thõò-xama-mááku, naka ncàm̀ku qõekua hãa khóè khama ma, naka cgóm̀ku di ii, naka cg'áré-cg'arese. 9 Táá méé tu chìbi sa chìbis cgoa suruta ka̱bi guu, kana cóèku sa cóèkuan cgoa ka̱bi guu; igaba méé tu ts'ee-ts'eekg'aikuan cgoa ka̱bi i; gaan domka

tu tciiè*a* hã*a* ke, nxã*asega* tu gha ts'ee-ts'eekg'aikuan q'õò ka.
10 *Nqarim dis Tcgã**yas** ko méé* khama *a ko máá:*
"Dìím wèém ẽe gha ko kg'õè*an* ncàm̀ ba,
a ba a qãè cáḿ*an* bóò kg'oana ba
méém gam dim tạm ba cg'ãè gúù*an* koe hẽé
naka kg'áḿ*a* ba kà*a* di kg'uian koe hẽéthẽé xgáè.
11 Cg'ãè gúù*an* koe méém tcg'oa naka qãè*an* kúrú,
tòókuan méém qaa naka baa x'ãà máá a.
12 X'aigam di tcgáí*a* nea ẽe tchà*no* ne koe hà*na*,
i ko Gam di tceean gane di còrè*an* komsana,
igaba i X'aigam di kg'áí*an*
ẽe ko cg'ãè*an* kúrú ne cgoa tséé*a* xg'ae tama,"
témé.
13 Ncẽè qãè gúù*an* kúrú tu kò*o* x'ãà máá ne i gha dìín thõò-thõo tu u? 14 Tchà*noan* kúrú domka tu ga ko xgà*rase* igaba tu ts'ee-ts'eekg'aiè*a* hã*a*. Táá méé tu ẽe ne ko bè*e* sa bè*e* guu, táá q'aekaguè guu. 15 Igaba méé tu tcáó*a* tu koe Kreste ba X'aigam iise nxárá tcg'òó naka dqọm̀ Me. Ncẽè c'ẽem khóèm kò*o* ẽe tu úú*a* hã*a* nqòò*an* ka tẽè tu u ne méé tu wèé x'aè ka xọa me tu gha sa kg'ónò*sea* máá*na* hã*a*. 16 Igaba méé tu qáḿsean hẽé naka tcomkuan hẽéthẽé cgoa ncẽe gúù*an* kúrú, naka tchà*no* tcáó*an* úú*a* hã*a*, nxã*asega* ne gha dùús wèés cg'ãès ẽe ne ko gatu ka kg'uis koe, ẽe ko Krestem koe qãè*se* kg'õè*an* gatu di ka ko kg'ui ne, saucgae ka. 17 Gatà ma tu ga ko ma qãè*an* kúrú igaba tu gha xgà*rase*, ncẽè Nqarim kò*o* tc'ẽe ne. Ncẽes gúù sa cgáé si i, cg'ãè*an* kúrú domka xgà*rasean* ka khama. 18 Krestem igabam kò cúí q'oro chìbian domka xgà*raè* khama, tchà*nom* Khóèm iise tchà*no* tama ne khóè ne domka, Nqarim koem gha nxã*asega* úú tu u ka. Ncẽe kò tc'áróm koe x'ooan koe tcãàè, a Tc'ẽem ka kg'õèkaguè ba. 19 Gaam Tc'ẽem koe hà*nasem* kò síí ẽe qáéè*a* tc'ẽe*an* qáé-nquuan koe xgaa-xgaa. 20 Nqari ba xg'ao komsana tama ne di tc'ẽe e kò ii, ncẽem kò Nqari ba *tcóó**se** ne gha ka* qáò tcáó*se* qãà ne, Nowam ko araka ba tshà*o* x'aè ka. Cg'orò ne khóè ne 8 ne cúí nea kò *araka*m koe hàà, a tshà*am* koe guu a kg'õèkaguè. 21 I gaa tshà*an* tcguù-tcguukus dis x'áí si i, ncẽeska igaba ko kg'õèkagu tu u sa, cgáé-q'oom di cg'urian xg'aà*ra* tcg'òós ka tamase, igabas tchà*nos* tcáós dis dtcàrà si i Nqarim koe. X'ooan koe tẽes Jeso Krestem dis ka i ko kgoara tu u, 22 ncẽe nqarikg'ai koe qõò*a* ba, a ba a kg'áòm x'õàm Nqarim dim xòè koe hà*na*, moengelean hẽé naka tc'ãà-cookg'aian hẽé naka qarian hẽéthẽé*a* Gam dòm̀ q'oo koe hã*a*.

4

*Nqari ba kg'õè**a** máá*

1 Ncẽem ma Kreste ba Gam dim cgàam koe xgàraèa khamaga
ma méé tu gatu igaba Gam di tc'ẽe-kg'áṁan úúa, gaam ẽe
cgàam koe xgàraèa hãa ba chìbian cgoa xg'ara hãa ke. 2 Gaa
domkagam ncẽeska nqõómkg'ai di kg'õè-q'ooa ba koe cg'ãè zi
tc'ẽe zi khóèan di zi kg'õèa máá tama, a ko Nqarim di ncàm̀an
kg'õèa máá. 3 Ncẽe nqáéam x'aèm ka tu kò tc'ãòa x'aèan kg'õè
a ko tãá zi qhàò zi di ne ko tc'ẽe sa kúrú khama, a ko cg'áràn
kúrúate, cg'ãè zi tc'ẽe zi hẽé, kg'áà nqáésean hẽé, nqàrean hẽé,
kg'áàè ko zi qgái zi koe hãa sa hẽé, naka kúrúa mááse di
nqárìan dqo m̀an ncẽe ntcoe-ntcoesa hẽéthẽé e. 4 Gane cgoa tu
kò táá xg'ae a tchõà úú tamas kg'õè sa kg'õè domka ne ko are
tu u, a ko gatu ka cg'ãèse kg'ui. 5 Igaba ne gha ẽe x'ooan hẽé
naka kg'õèan hẽéthẽé xgàran kg'ónòsea máána hãam *Nqarim*
koe xo ara mááse. 6 Ncẽes gúùs domka i qãè tchõàn ẽe x'óóa
khóèan koe ga thẽé xgaa-xgaaèa hãa khama: nxãasega ne gha
cgàam koe khóèan khama ma xgàraè, a ne a gha tc'ẽem koe
Nqarim *ko ma kg'õè* khama ma kg'õè ka.

7 Wèé zi gúù zi di chõò-q'ooa ne cúù u. Ke tu q'ano-tcáó
naka qgóósea hãa, nxãasega tu ga còrè ka. 8 Wèé zi gúù zi
tc'amkg'ai koe méé tu kaisase ncàm̀ku, ncàm̀ku sa ko káí zi
chìbi zi qàbia tcãà ke. 9 Qãèse méé tu x'áéa tu koe hààkaguku,
kg'ui úú tamase. 10 Eẽm ma Nqari ba tãáka dàòan cgoa Gam
di cgóm̀kuan máà tua hãa khama méé tu ẽe zi máàku zi qãèse
tséékagu naka c'ẽe ne tsééa máá. 11 Ncẽè c'ẽem khóèm kò
kg'ui ne méém Nqarim di kg'uian *ko kg'uim khóèm* khama
ma kg'ui. C'ẽem khóèm kò tséé ne méém Nqarim máà mea
qarian cgoa tséé, nakam gha nxãasega Nqari ba wèé zi qgái zi
koe dqo m̀mè, Jeso Krestem koe. Gam koe méé i chõò tamase
dqo m̀kuan hẽé naka qarian hẽéthẽé hãa. Amen.

Dtcòm̀-kg'ao tsi i domka xgàrasea ne

12 Ncàm̀-ncamsa tuè, thõòkas kúrúa bóòkus ẽe tu ko xgàraès
ka méé tu táá arekaguè guu, c'úùa tuas gúùs kúrúse cgae tu
u kos khama ma. 13 Igaba méé tu qãè-tcao, ncẽè tu kò ma
Krestem kò ma xgàrasea hãa khama ma xgàrases ka, naka
tua gha nxãasega Gam dim x'áàm ko x'áíse ka kaisase qãè-
tcao. 14 Krestem dim cg'õèm domka tu kò cóèè ne tu ts'ee-
ts'eekg'aièa hãa, Tc'ẽem x'áàm di ba hẽé naka Nqarim di ba
hẽéthẽéa gatu koe hãa khama. 15 Igaba ncẽè gatu ka c'ẽem kò
xgàrase ne méém táá cg'õo-kg'ao ba ii, kana ts'ãà-kg'ao ba ii,
kana cg'ãè kúrú-kg'ao ba ii, kana khóè ne di gúùan koe káíse
tcãàseam khóè ba ii guu. 16 Gaa domka, Krestem di tsi khóè tsi
iise tsi kòo xgàraè ne méé tsi táá saucgae guu, igaba méé tsi ẽe
tsi úúam cg'õèm domka Nqari ba dqo m̀.

17 X'aè ba hààra hãa, xgàrakuan gha Nqarim dim nquum *di ne*
cgoa tshoa-tshoa di ba. A ncẽè gatá cgoam kò tshoa-tshoa ne

sa gha dùú sa kúrúse ẽe Nqarim di qãè tchõàn komsana tama ne koe?
18 "Ncẽè tchànom khóèm koe i kò qari ii kgoaraèm gha sa,
ne ia gha nxãaska ẽe Nqari-tcáó tamam khóèm koe hẽé
naka chìbi-kg'aom koe hẽéthẽé dùú sa kúrúse?"
19 Gaa domka méé ne, ẽem ma Nqari ba tc'ẽea khama ko ma xgàrase ne, tcom-tcomsam Kúrú-kg'ao ba máàse, naka nea qãèan kúrú cgoa *còoka qõò*.

Cg'ár**é**-cg'aresea **ne (5:1-14)**

5

Kaia ne hẽé naka cg'áré ne hẽéthẽé e

1 Eẽ gatu xg'aeku koe *hàna xu* kaia xu *kerekes di xu* cgoar ko kg'ui, ncẽer tíí thẽé gaxu ka c'ẽe ii ra. Krestem di xgàrasean tcgáía te cgoa bóòa hãa a gha gataga ncẽe ko hàà x'áíè x'áàn koe hãa ra, 2 *domkar ko kaisase dtcàrà xao o a ko máá:* Ghùu zi Nqarim di zi xao kòre. Q'õé zi, qaase i ko domka tamase, igaba tcáóa xao di tc'ẽean domka, ẽem ma Nqari ba ncàm̀a hãa khama. Ncẽes tséé sa kúrúan di ncàm̀an úúa hãase méé xao kúrú si, surutan qaa tamase. 3 Ghùu zi ẽe tshàu q'ooa xao koe tcãàèa hãa, kòre zi xao gha ka zi koe, méé xao táá x'aigan kúrúse guu, igaba méé xao gazi koe x'áí sa ii. 4 Naka xaoa gha nxãasega, ẽem ko kaiam Kòre-kg'ao ba hàà ne, kaà tama x'áàn dis cábá sa hòò.

5 Gatu ẽe cg'áré tu méé tu gataga ẽe xu kaia xu komsana. Wèéa tu ga méé tu cg'áré-cg'aresean cgoa hą̃akaguse gatu ka c'ẽea ne koe,
"Nqari ba ko ẽe ko bóòse ne xguì
igabam ko ẽe ko cg'áré-cg'arese ne cgóm̀kuan máà" ke.
6 Gaa domka méé tu cg'áré-cg'arese Nqarim dim kaiam x'õàm dòm̀ q'oo koe, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka ghùi tu u ke.
7 Gatu di káíse tc'ẽe-tc'ẽesean wèé ga Gam koe ncemea úú, gatu cgoam tchõà úúa ke.

8 Qgóósea méé tu hãa naka kókòa hãa. Gatu dim cg'õo-kg'aom dxãwa ba ko kg'aekom gàm khama ma caate ke, a ko c'ẽe khóèan qaa, kg'oom gha a. 9 Xguì me naka dtcòm̀an koe qarika téé, q'ana tu hãa, ne gatu ka c'ẽe ne nqõómkg'ai koe gatà ii xgàrasean koe hàna hãa ke.

10 Eẽ tu xòm̀ x'aè-coan xgàrasea hãa qãá koem gha Nqarim wèé cgóm̀kuan di ba, ncẽe ko Gam di chõò tama x'áàn koe Jeso Krestem koe tciia úú tu u ba, Gam ka kąba-kąba tu u, a gha kúrú tu u tu qari, a qarika téé, tchànose. 11 Qarian méé i Gam koe chõò tamase hãa. Amen.

Còo di zi tsgám̀kaguku zi

12 Silefanom* di hùikuan cgoar xòm̀se góá máá tua hãa, ncẽer
ko máá tcom-tcomsam qõe me e témé ba. Korè tu ur ko a ko
nxàea tseegukagu, ncẽea Nqarim dis cgóm̀kus tseegu di si i sa.
Gaas koe qarika téé.
13 Eẽ Babilone koe hànas *kerekes*, ncẽe gatu cgoa nxárá
tcg'òóèa sa ko tsgám̀ tu u, me ko gataga thẽé tirim cóám
Mareko ba tsgám̀ tu u. 14 Tsgám̀ku tu x'obèkus ncàm̀kuan dis
cgoa.
Tòókuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa, Krestem koe hàna tu.

* **5:12:** Silefano - Silefanom di c'ẽe cg'õèa nea Silase e.

2 PETERE
Peterem dis tcgãyas cám̀ di sa Téé-cookg'ai sa

Ncẽes tcgãyas koem kò Petere ba dtcòm̀-kg'ao ne tshúù-ntcõan di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu ka q'ãa-q'ãa, naka cg'ãèan gazi xgaa-xgaa zi koe ko guu a tcg'oa zi ka hẽéthẽé e.

Petere ba kò gam di ne nxárá-kg'ao ne ntcàm, tseegu di xgaa-xgaan Nqarim di ne gha qgóóa qari ka, tseeguan ncẽe kò Jeso ba bóòa hãa a kóḿa hãa xu khóè xu ka nxàeè e.

Petere ba ko káíse gane ẽe kò bìrísea, Kreste ba cuiskaga kạ̄bise tite témé ne ka ko kg'ui. Kreste ba qanega kạ̄bise tama, qáò tcáó Me e khama: Cúí-kg'áía ne ga gha kaàkaguè sam Nqari ba tc'ẽe tama, igabam ko wèém khóèm gha chìbian koe tcóóse sa tc'ẽe (3:9).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- cg'ãèa ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Dtcòm̀-kg'aom di tciiè ne (1)
- Tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu (2)
- Còo dis hààs Krestem di sa (3)

Dtcòm̀-kg'aom di tciiè ne (1)

Tsgáḿkaguku zi

1 Tíí ra Simone Petere ra a, qãà a x'áè úú-kg'aor* Jeso Krestem di ra.

A ra a ko gatu dtcòm̀-kg'ao tu ncẽes tcgãya sa góá máá. Gatá dim Nqari ba hẽé naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-kg'ao ba hẽéthẽé di tchànoan koe tu guu a ncẽes dtcòm̀ sa hòòa, ncẽe sixae dis dtcòm̀s khamaga ma cgáé ii sa.

2 Cgóm̀kuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu xg'aeku koe càùse, Nqari ba hẽé naka Jesom gatá dim X'aiga ba hẽéthẽé tu gha gatu ka q'ãa ka.

Nqarim dis tciiku sa hẽé naka Gam di nxárá tcg'òóa máásean hẽéthẽé e

3 Nqari ba Gam di x'áàn koe hẽé naka Gam di qãèan koe hẽéthẽé tciia óá taa hãa, ta gatá ka q'ãa Mea hãa, a Gam di qarian ka kg'õèan hẽé naka Nqari-tcáóan hẽéthẽé di gúùan wèé máàèa hãa. 4 Ncẽem dàòm kam kò kaisase cgáé a kaia zi nqòòkaguku zi máà ta a, nxãasega tu gha gaa zi gúù zi koe guu

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

a Nqarim khama ii† ka, a tu a cg'ãè zi tc'ẽe-kg'áḿ zi koe qgóéa tcg'oa, ncẽe nqõómkg'ai koe hànа hãa a ko x'oos koe úú tu u zi.
5 Ncẽe gúùan domka méé tu qarika tséé naka gatu di dtcòm̀an koe qãèan càù, naka gatu di qãèan koe q'ãan càù,
6 naka q'ãan koe qãè qgóósean càù, naka qãè qgóósean koe qáò tcáóan càù, naka qáò tcáóan koe Nqari-tcáóan càù, 7 naka Nqari-tcáóan koe gatu ka c'ẽean ncàm̀an càù, naka gatu ka c'ẽean ncàm̀an koe ncàm̀ku sa càù. 8 Ncẽe zi gúù zi tu kò tc'ãòase úúa hãa ne zi gha kúrú tu u tu táá káà hùi, igaba tc'áróan kúrú, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba *qãèse* q'ãa ka. 9 Igaba ncẽè c'ẽem khóèm kò úú zi tama nem káà tcgáí me e, a ko kg'ama cúùse bóò, a gam di chìbian ncìí koem xg'aàèa sa c'urùa hãa.
10 Gaa domka, tíí qõe ga tuè, qarika tséé naka tua x'áí, *Nqarim* tcii tua hãa a nxárá tcg'òóa mááse tua hãa sa‡. Ncẽe zi gúù zi tu kò kúrú ne tu cuiskaga cg'áéa hãa tite ke. 11 Ncẽem dàòm ka tu gha chõò tama x'aian gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di koe cgáés hààkaguku sa hòò.

Krestem di x'áàn hẽé naka Nqarim dim kg'ui ba hẽéthẽé e

12 Gaa domkar gha ko wèé x'aè ka ncẽe zi gúù zi ka tc'ẽe-tc'ẽe tu u, q'ãa zia tu hãa, a tseeguan ẽe tu úúa hãa koe qari-qarièa hãa igabaga. 13 Tíí ko bóò si tchàno ii sa, ncẽem *tc'áróm*§ koer kg'õèa hãas nooser gha tc'ẽe-tc'ẽe tu u, a ncẽem dàòm ka ntcàm tu u si i. 14 Xòm̀ x'aè q'oo koer gha nxõo me sar q'ana hãa, ncẽem ma gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ma q'ãa-q'ãa tea hãa khama. 15 A ra a gha qarika tséé a bóò, x'óóar ko hãa ne** tu gha wèé x'aè ka ncẽe zi gúù zi ka tc'ẽe-tc'ẽese sa.
16 Eẽ xae kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem di qarian hẽé naka Gam di hàà-q'ooan hẽéthẽé ka bìrí tu u ka xae kò huwa zi chóà†† tama khama; igabaga xae kò tcgáía xae cgoa Gam di kaia x'áàn bóòa hãa. 17 Nqarim Abo ba kò koa Me a dqom̀ Me khama, ẽem kò gatà iim dòm̀ ba kaisase tc'amaka hãam x'áàm koe guu a Gam koe hàà ka, a ko máá: “Ncẽe ba Tirim Cóá Me e, ncàm̀ar hãa ba, ncẽer Gam koe kaisase qãè-tcaoa hãa ba,” ta ko méé ba. 18 Sixae ka xae ko ncẽem dòm̀ ncẽe ko nqarikg'ai koe guu a hàà ba kóḿ, Gam cgoa xae kò tcom-tcomsam xàbìm koe hãa ka.
19 Ta porofitian dim kg'ui ba úúa hãa, ncẽe tseegukaguèa hãa ba. Qãèse tu gha ko hẽé, ncẽè tcáóa tu tu kò *ncẽem kg'uim*

† **1:4:** Nqarim khama ii - Gerikas ka ta ga gataga ncẽeta ma góá kạ̀bi a máá: “Nqarim di ii-q'ooan tu máàèa,” témé. ‡ **1:10:** x'áí *Nqarim* tcii tua hãa a nxárá tcg'òóa mááse tua hãa sa - Gerika sa ko “gatu di tciikuan hẽé naka nxárá tcg'òókuan hẽéthẽé qarikagu,” témé. § **1:13:** tc'áró - Gerika sa ko tc'áróm ka máá: “xgàuèkom nquu ba,” témé. ** **1:15:** x'óóar ko hãa ne - Gerika sa ko “qõòar ko hãa ne” témé. †† **1:16:** chóà - Gerika sa ko “xùri” témé.

koe tòó ne, ntcùús qgáìs koe ko x'áà-x'aas lampis khama, i nxãakg'aiga qõò a síí q'uu, Me Q'úú Tcn̰ònò ba síí tcáóa tu koe x'áíse. 20 Kaisase cgáés gúùs q'ãa *méé* tu sa ncẽe si i: *Nqarim dis* Tcgãyas koe hàna porofita ne cuiskaga gaan ka nxàesea hãa tite. 21 Porofita ne qanega khóèan di ncàm̀an koe guu ta ga hãa khama; igaba i kò Nqarim di khóèan Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka tcéè-tcuìèa hãase kg'ui i.

Tshúù-ntc**õ**an **di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu (2)

2

1 Igabaga i kò gataga thẽé tshúù-ntcõa di porofitian khóè ne xg'aeku koe hàna hãa, ncẽe i gha gatu xg'aeku koe ma tshúù-ntcõa di porofitian ma hãa khamaga ma. Ncẽe gha tshúù-ntcõa di zi xgaa-xgaa zi cg'õoko zi óága xu, a gha X'aigam ncẽe x'ámá tcg'òó xua ba xo̱ase xu, a gha gatà hẽéan ka kaias cg'ãès qháése gha hàà sa tciia óá cgaese. 2 Ne gha kái ne gaxu di zi dào zi cg'áràn di zi xùri, me gha tseeguan dim dào ba gaxu domka cg'uri-cg'uriè. 3 Ncẽe xu porofiti xua ho̱a-ho̱ana-tcaoa hãa khama xu gha kúrúa mááseèa zi tchõà zi chóà máá tu u, nxãasega xu gha gatu koe surutan hòò ka. Gaxu di xgàrakua ne nciísega hãa a ko qãà xu, i gaxu di cg'õokuan cúù u, a gha tseegukaga hàà.

4 Nqari ba kò táá moengelean ẽe kò chìbian kúrú cgóm̀, igabam kò chõò tamam c'eem q'oo koe xaoa tcãà a, i gaa koe ntcùús di táùan cgoa qáéa ntcòóèa hãa, a hãa a ko xgàrakuan dim cáḿ ba qãà. 5 Nqari ba kò gataga táá nciím nqõó ba cgóm̀, a kò khóè ne ẽe Nqari-tcáó tama ne koe tshàa ba óága, igabam kò Nowa ba hẽé naka c'ẽe ne 7 ne hẽéthẽé guu. Nowam ncẽe kò tchànoan dim xgaa-xgaa-kg'ao ba ii ba. 6 A ba a Nqari ba Sodoma ba hẽé naka Gomora ba hẽéthẽé di tsara x'áé-dxoo tsara xgàra, a dàòa cg'õo tsara a, tsara tháúan kúrú, a ẽe gha hàà Nqari-tcáó tama ne khóè ne koe x'ái sa kúrú tsara a, 7 a kò tchànom khóèm Lote ba kgoara, ncẽe kò cg'ãè cau a x'áè-kg'áḿ úú tama ne khóè ne di qgóósean ka thõòka xháéan koe hãa ba. 8 Eẽm khóèm tchàno ba kò gane xg'aeku koe x'ãèa hãa, a ba a kò ko cáḿ xu ko ma q'uu khama ko ma gane di zi tséé zi x'áèan úú taman di zi ka thõò-xamkaguè, ncẽem kò ko gane koe bóò a ko kóḿ zi. 9 Ncẽeta i ko ii nem nxãaska X'aiga ba dtcòm̀-kg'ao nem gha gane di kúrúa bóòkuan koe ma kgoara sa q'ana hãa, naka gane ẽe cg'ãè cau nem gha ma xgàrakuan tòóa máá sa hẽéthẽé e, me gha nxãakg'aiga síí xgàrakuan dim cáḿ ba tcãà. 10 Si gha ncẽe sa kaisase kúrúse, gaxu ẽe cg'ãè zi gúù zi tcáóa xu ka ncàm̀mèa hãa zi ko kúrú xu koe, ncẽe gataga *Nqarim di* qarian ntcoea hãa xu.

Ncẽe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu tshúù-ntcõa di xua ko bóò-boose a qari tcúú xu u, a xu a nqarikg'ai di tc'ãà-cookg'aian q'áò tama a ko cóè e. 11 Moengelean ncẽe qari, a gaxu ka kaisa qarian úúa hãa igaba i kò táá *ẽe tc'ãà-cookg'aian* chìbi-chibi, a kò gataga táá X'aigam cookg'ai koe cóè e. 12 Igaba xu kò ncẽe xu khóè xu qãáka ka di kg'oo-coan ncẽe káà tc'ẽe khama ma qgóóse, ncẽe qgóó i gha a cg'õoè domka xàmmèa hãa a, a xu a ko c'úùa xu hãa gúùan koe cóèkuan nxàe. Gaas cg'õokus ẽes cúís *kg'oo-coan dis khama iis* kaga xu gha cg'õoè. 13 Eẽ xu kúrúa hãa thõòan domka xu gha thõòan cgoa suruta kạbiè. Gaxu di tc'áróan tc'ẽea hãa gúùan xu ko cámán téé-tẽe koe kúrú, a xu a ko nxãan ka qãè-tcaokaguè. Khóè ne xu ko họàkagu, a ko gatu cgoa xu kòo tc'õó ne sau-sauga zi gúù zi kúrú. 14 Cg'áràn dim tcgáím cgoa xu ko khóè zi bóò*, a chìbian kúrú chõòkagu tama, a xu a ko gane ẽe *gane di dtcòm̀an koe* qari tama ne cg'ãèan dis ntcóm̀s koe tcéèa úú, a họà-họ̀ànan-tcao xu gha sa xgaa-xgaasea hãa. Nxãakamaga xu Nqarim di cgúíkuan dòm̀-q'oo koe hãa. 15 Tchànoan dim dàò ba xu guua hãa, a họàra hãa, a ko Beorem ka cóásem Balame dim dàò ba xùri, ncẽe cg'ãè gúùa nem ko kúrú domkam ko surutaè marian ncàm̀a hãa ba. 16 Igabam kò gam di cg'ãè cauan q'oo koe, donghim ka dqàèè. Kg'ui tamam kg'oo-coa ba, igaba kò khóèan dim dòm̀ cgoa kg'ui, a porofitim di temean chõòkagu ba.

17 Ncẽe xu khóè xua c'óòa hãa xu tsgórè xu khama ii, túú-c'õò zi kaiam tc'ãám ka ko xàbùèate zi khama xu ii, ncẽe ts'ẽe-ts'ẽes dcùú-qom sa tòóa mááèa hãa xu. 18 Gaxu di kg'ámá ne dqọm̀sean di kg'uian ncẽe káà hùi ka cg'oèa hãa. Xu ko cg'ãè zi gúù zi tc'áróm ka ncàm̀mèa hãa zi tséékagu, a gazi cgoa ẽe nxãwaga tshoa-tshoa a ko cg'ãèm dàòm koe tcg'oa khóèan gaicara họàkagu.† 19 Kgoarasean xu ko khóè ne nqòòkagu, ẽeta xu gaxu ma cg'õokus di cg'ãè cauan di xu qãà xu u igaba. Dùús wèés ẽe ko khóè ba qaria sa ka tàà sa ko gaas dim qãà ba kúrú me khama. 20 Ncẽè khóèm kò ko nqõóm di cg'ãèan nxanagu, gatá dim X'aigam Kgoara-kg'aom Jeso Krestem q'ãa ka, a kạbise a gaicara gaan ka qgóó a tàaè, nem nxãaska ẽem kòo tshoa-tshoa kam kò hànas téé-q'oos ka kaisase cg'ãès koe hànaa. 21 Eẽ khóèan koe i ga xg'ao qãè e, táá i ga tchànoan dim dàò ba q'ãa sa, q'ãa me naka kạbise na gaicara tcom-tcomsam x'áè-kg'áḿ, ncẽe i kò máàèa hãa ba xọasean ka tamase. 22 Ncẽe khóèan koe kúrúsea hãa sa ko ncẽe kg'uian nxàea tseegukagu, ncẽe ko máá: "Hạghu ba ko gam di cgõèan koe kạbise, me ko

---

* **2:14:** Cg'áràn dim tcgáím cgoa xu ko khóè zi bóò - Gerika sa ko máá: "gaxu di tcgáía nea cg'áràn ka cg'oèa hãa," témé. † **2:18:** Gerika sa ko máá: "Xu ko tc'áróm ka ncàm̀mèa hãa zi gúù zi cg'ãè zi tséékagu, a ko gazi cgoa họàkagu gane ẽe tseeguan dim dàòm koe họàra hãa ne koe nxãwaga tshoa-tshoa a ko tcg'oaku ne," témé.

xgùum ẽe xg'aàèa hãa ba kạ̀bise a síí gaicara tcọàn koe dìbí-dibise," témé.

X'aigam Nqarim dim cáḿ ba (3)

3

1 Ncàm̀-ncamsa tuè, ncẽea ncẽeska cáḿ dis tcgãyas tiris ga si i gatu koe. Wèé sara tcgãya sara ncẽer góá hãa sara koer gatu di tc'ẽean ghùi-ghùia hãa, tc'ẽe-tc'ẽe tu u tu q'ano zi gúù zi ka tc'ẽean ka. 2 Ra ko tc'ẽe, kg'uian ncẽe nqáéa hãa x'aè ka kò tcom-tcomsa xu porofiti xu ka kg'uiè hẽé naka x'áè-kg'áḿan X'aigam Kgoara-kg'aom ka tu kò máàè hẽéthẽé tu gha tc'ẽe-tc'ẽese sa, ncẽem kò gatu di xu x'áè úú-kg'ao xu ka máà tu u.

3 Kg'aika dis gúùs ka méé tu q'ãas gúù saa, còo di xu cáḿ xu ka i gha c'ẽe ncọi-kg'aoan x'áíse, ncẽe i gha gaan di kg'õèan gaan di tcáóan ncàm̀a hãa zi gúù zi ka qõòkaguè e, i gha ncọi tu u, 4 a gha tẽè tu u a máá: "Gaam ẽe kò nqòòkagu tua hãa kạ̀bisem gha a gaicara hàà sa ba ndaa? Gatá ka tsgõose ga xu ncìíse x'óóa hãa, igabagas wèés gúù sa qanega ẽem kò xg'ao ntcõó a nqõó ba tshoa-tshoase nes ii khamaga ii," témé. 5 Q'ãa tc'ẽease ga ne ko ncẽe tseeguan koe tc'irì-tc'irise, ncẽe ko máá, ncií kuri ka i kò nqarikg'aian hãa, me kò nqõó ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúse, a kò tshàan ka kúrúè, naka tshàan cgoa hẽéthẽé, témé e. 6 Me kò nqõóm ncìí x'aè di ba gaa tshàan ncẽe kaga kaàkaguè, tshàan kam kò tóm̀mè khama. 7 Ncẽe hàna hãa nqarikg'aian hẽé naka nqõó ba hẽéthẽéa gaam kg'uim ncẽem cúím kaga c'ee ba tòóa máàèa hãa. A xgàrakuan dim cáḿ ba hẽé naka Nqari-tcáó tama ne gha hàà cg'õoèm cáḿ ba hẽéthẽé tòóa máàèa hãa.

8 Igaba ncàm̀-ncamsa tuè, táá tu cúís gúùs ncẽe sa c'urù guu: X'aigam *Nqarim* kam cúím cáḿ ba 1,000 kurian khama noo, i 1,000 kurian cúím cáḿ khama noo sa. 9 X'aiga ba ẽem nqòòkagua hãas koe ão tama, ncẽe ne c'ẽe ne ma tc'ẽea hãa khama, igabam gatu koe qáò tcáó Me e. A cúí-kg'áía tu ga gha kaàkaguè sa tc'ẽe tama, igabam ko wèém khóèm gha chìbian koe tcóóse sa tc'ẽe.

10 Igabam gha X'aigam dim cáḿ ba ẽem ko ts'ãà-kg'ao ba ma hàà khama ma hàà. Nqarikg'ai ne gha kaiam tcẽé-tcẽem ka kaàkaguè, zi gha gaan q'oo koe hàna zi gúù zi c'eem ka cg'õoè, me gha nqõó ba hẽé nakas wèés gúùs ẽe gam koe hàna sa hẽéthẽé dàoa cg'õoè!

11 Kháé nxãaska, ncẽè wèés gúùs kò ko hàà ncẽem dàòm ka cg'õoè, ne méé tu nxãaska gatu mta ii tu khóè-x'õà tuas gúù saà? Gatu dis kg'õè sa méés tcom-tcomsa ii naka tu Nqari-tcáóa hãa tu khóè tu ii, 12 ẽe tu hãa a ko Nqarim dim cáḿ ba qãà, a ko gaam cáḿ di hàà-q'ooan qháé-qhae ka. Cáḿ ncẽe gaam ka

i gha nqarikg'aian c'eean ka dàoa cg'õoè, a tòm̀-tommè, i gha nqarikg'ai koe hàna gúùan kùruan ka kgom̀se ba. 13 Igaba ta gatá hãa a ko ẽem Gabá nqòòkagu taà hãa nqarikg'aian kạ̄ba hẽé naka kạ̄ba nqõókg'aian hẽéthẽé qãà, ncẽe tchànoan x'ãèa hãa koe.

14 Gaa domka tu, ncàm̀-ncamsa tuè, ẽe tu hãa a ko ncẽe gúùan qãà ka, wèé qaria tu ka kúrú naka tua q'ano ii, naka káà chìbi ii, naka tua Gam cgoa tòókuan úúa hãa. 15 Tc'ẽea tu q'oo koe tu guu naka bóòa q'ãa, gatá dim X'aigam di qáò tcáóa nea ko kgoarasean nxàe sa, ncẽem kò ma gatá ka káíkhoem ncàm̀-ncamsam Paulo ba ma Nqarim ka tc'ẽean máàèa hãa a kò ma góá máá tu u khamaga ma. 16 Gam di zi tcgãya zi wèé zi ẽem góáa hãa zi koem ko ncẽe zi gúù zi ka tíí ko méés gúùs ga sa kg'ui, zi c'ẽe zi qari gúùan ncẽe thamkase kóḿa q'ãaè tama úúa hãa, ne ko c'ẽe ne, ncẽe xgaa-xgaase ta ga hãa ne hẽé naka gane ẽe *dtcòm̀an koe* qarika téé tama ne hẽéthẽé ko qg'urì zi, ncẽe ne ko nxãakamaga c'ẽe zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ka hẽé khama, a ko cg'õoku sa óága cgaese.

17 Gaa domka méé tu gatu, ncàm̀-ncamsa tuè, ncẽe zi gúù zi tu nxãakamaga q'ana hãa ke, q'õésea hãa, naka tua x'áè-kg'áḿ úú tama khóèan di tsạ̄an ka táá họ̄àkaguè, naka gatu dis téé-q'oos ncẽe tu gaas koe qarika tẽes koe tcg'òóè guu. 18 Igaba méé tu gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di cgóm̀kuan hẽé naka q'ãan hẽéthẽé koe kai. Ncẽeska hẽé naka chõò tamase hẽéthẽé méé i Gam koe dqọ̄m̀kuan hãa! Amen.

1 JOHANE
Johanem dis tcgã yas tc'ãà di sa Téé-cookg'ai sa

Tc'ãà dis tcgãyas Johanem di sa cám̀ sara tséé sara kaia sara úúa hãa:

1. Gas di ne nxárá-kg'ao nes ko ntcàm, Jeso Krestem koe ne gha guu a Nqarim cgoa kg'õè ka.
2. Gas di ne nxárá-kg'ao nes ko dqàè, ẽe gha ko tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu xùri ne. Ncẽe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu kò xgaa-xgaa, ncẽem nqõóm di zi gúù zi tshúù zi i sa, Me Jeso ba gaa domka cuiskaga khóè ba iia hãa tite. Eẽ xu xgaa-xgaa-kg'ao xu kò xgaa-xgaa, kgoaraèa tsi kò hãa ne tsi ncẽem nqõóm di zi kg'õè-kg'áḿ zi koe kgoarasea hãa sa; a xu a kò gataga xgaa-xgaa, tseegu di dtcòm̀a nea nqõóm di dtcòm̀ tama a sa, i gúù méé tama, nta ma tsi ga ko ma kg'õè igaba. Igabam ko Johane x'áí, Jeso Kreste ba kò tseegukaga khóè Me e sa, a ba a ko náà-kg'am a ko máá, wèé ne ẽe ko Jesom koe dtcòm̀, a Nqari ba ncàm̀a hãa ne méé ne gane ka c'ẽea ne ncàm̀, témé.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- ncàm̀ku sa
- x'áà ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé e
- tseegu sa hẽé naka tshúù-ntcõa sa hẽéthẽé e
- Krestem koe hãa sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- X'áà ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé e *(1–2)*
- Nqarim di ne cóá ne hẽé naka dxãwam di ne hẽéthẽé e *(3)*
- Tseegu sa hẽé naka tshúù-ntcõan hẽéthẽé e *(4:1-6)*
- Ncàm̀kuan di tsééa ne *(4:7-21)*
- Tààs dtcòm̀s di sa *(5)*

X'áàn hẽé naka ntcùúan hẽéthẽé e (1–2)

Kreste ba kg'õèam dim Kg'ui Me e

1 Gaas ẽe kò nqõóm ko tshoa-tshoase koe guu a hàna hãa, ta gaas ka kóḿa hãa, a tcgáía ta ka bóòa hãa, a tshàua ta cgoa qgóó a xám̀a hãa sa, nxãas ka xae ko xgaa-xgaa tu u, ncẽe kg'õèan dim Kg'ui ba ii sa. 2 I kò kg'õèan x'áíse; xae kò bóò o, a kò gaan ka nxàea tseegukagu, a xae a kò chõò tama kg'õèan ka xgaa-xgaa tu u, ncẽe kò Abom cgoa hãa a, a kò sixae koe x'áíse e. 3 Ncẽe xae kò kóḿ, a bóòa hãa sa, gaas sixae ko xgaa-xgaa tu us ga si i, nxãasega tu gha sixae cgoa cúís gúù sa kúrú ta tsééa xg'ae, si gatá dis cúís gúù sa kúrú a tsééa xg'ae sa Abo ba hẽé

naka Cóásem Jeso Kreste ba hẽéthẽé di sa ii ka. 4 Xae ko ncẽes gúù sa góá máá tu u, nxãasega xae gha cg'oèase qãè-tcao ka.

X'áàn hẽé naka ntcùúan hẽéthẽé e

5 Xae ncẽe tchõàn Gam koe kóḿa hãa, a ko gaan ka xgaa-xgaa tu u, ncẽe ko máá: Nqari ba x'áà Me e, i Gam koe cúí ntcùú ga káà a, témé e. 6 Ncẽè Gam cgoa ta cúís gúù sa kúrúa hãa a ko tsééa xg'ae, ta ta kòo méé, igaba ta kòo ntcùúan q'oo koe qõò, ne ta ko tshúù-ntcõa, a tseeguan kúrú tama. 7 Igaba ncẽè x'áàn koe ta kòo qõò, ncẽem ma Gabá x'áàn koe hãa khama, ne ta gatá ka c'ẽe ne cgoa cúís gúù sa kúrúa hãa a ko tsééa xg'ae, i ko Gam dim Cóám Jesom di c'áòan wèé chìbian koe q'ano-q'ano ta a.

8 Ncẽè káà chìbi ta a, ta ta kòo méé, ne ta ko qàe-qaese, i tseeguan gatá koe káà a. 9 Ncẽè chìbia ta ta kòo nxàea tcg'òó, nem tseegu a tchàno Me e, a ba a gha gatá di tchàno taman koe qgóóa máá ta a, a gha thẽé wèé chìbia ta koe q'ano-q'ano ta a. 10 Ncẽè chìbian ta kúrú tama, ta ta kòo méé, ne ta ko tshúù-ntcõakagu Me, Me Gam dim kg'ui ba gatá koe káà me e.

2

Kreste ba gatá dim Téé-máá-kg'ao Me e

1 Tiri tu cóá tuè, ncẽe zi gúù zir ko góá máá tu u, nxãasega tu gha táá chìbian kúrú ka. Igaba ncẽè c'ẽem khóèm kò ko chìbian kúrú, ne ta Abom koe Tééa-máá-kg'ao ba úúa hãa: ncẽe Jeso Kreste ii ba, Tchàno-kg'ao ba. 2 Gaam ncẽe gatá di chìbian domka dàòa-máákus iise tcg'òóèa hãa ba, chìbia ta ta gha qgóóa mááè ka; gatá cúí ta dian ka tamase, igaba thẽé wèém nqõóm dian kaga hẽéthẽé e.

3 Ncẽè Gam di x'áè-kg'áḿan ta kò qgóóa qari ne, ta q'ana hãa, q'ãa Mea ta hãa sa. 4 Ncẽè c'ẽem khóèm kò máá, Nqari bam q'ana hãa, témé, igabagam kò Nqarim di x'áè-kg'áḿan qgóó qari tama nem ẽem khóè ba tshúù-ntcõa-kg'ao me e, i tseeguan gam koe káà a. 5 Igabaga dìím wèém ẽe ko Gam dim kg'ui ba qgóóa qarim koe i tseegukaga Nqarim di ncàm̀kuan cg'oèase hàna. Ta ncẽes gúùs koe guu a q'ana hãa, Gam koe ta hãa sa. 6 Ncẽè c'ẽem khóèm kò máá, *Nqarim* koem hàna hãa, témé ne i ko qaase, *Jesom* khamam gha ma kg'õè sa.

Kạbam x'áè-kg'áḿ ba

7 Ncàm̀-ncamsa tuè, kạbam x'áè-kg'áḿ bar góá máá tu u tama, igaba ncìím x'áè-kg'áḿ me e, ncẽe tu kò ncìísega tshoa-tshoases koe úúa hãa ba. Me ncẽem x'áè-kg'áḿ ncìí ba ẽe tu kóḿa hãam kg'uim ga me e. 8 Ra ko gataga kạbam x'áè-kg'áḿ ba góá máá tu u, ncẽe *Krestem* koe hẽé naka gatu koe hẽéthẽé tseegu ii ba, ntcùú sa ko nqáé, i tseeguan di x'áàn ko nxãakamaga x'áà khama.

9 Khóèm ẽe ko máá, x'áàn koem hànа hãa, témé, igaba qõese
ba hòrea hãa ba, qanega ntcùúan q'oo koe hànа, ncẽeskaga
igaba. 10 Dìím wèém ẽe qõese ba ncàm̀a ba x'áàn koe hãa, i cúí
gúù tcgàbakagu me gha ga káà a. 11 Igaba ncẽè c'ẽem khóèm
kò qõese ba hòrea hãa, nem ntcùúan q'oo koe hànа, a ba a ko
ntcùúan q'oo koe qõò, a c'úùa hãa ndam ko qõò sa, ntcùú ne
tcgáí-q'ooa ba kaàkagua hãa khama.

12 Tiri tu cóá tuè, Krestem di cg'õèan domka tu chìbia tu
qgóóa mááèa hãa domkar ko góá máá tu u.

13 Abo ga xaoè, Gaam ẽe tshoa-tshoases koe ga guu a hãa ba
xao q'ana hãa domkar ko góá máá xao o.

Qárí-kg'ao xaoè, gaam ncẽe cg'ãè tc'ẽe ii ba xao tààa hãa
domkar ko góá máá xao o.

14 Cóá tuè, Abo ba tu q'ana hãa domkar ko góá máá tu u.

Abo ga xaoè, tshoa-tshoases koe ga xao guu a q'ãa Mea hãa
domkar ko góá máá xao o.

Qárí-kg'ao xaoè, xám̀se xao hãa domkar ko góá máá xao o,
me Nqarim dim kg'ui ba gaxao cgoa hãa, xao gaam ncẽe cg'ãè
tc'ẽe ii ba tààa hãa.

15 Táá nqõó ba ncàm̀ guu kana nqõóm koe hànа zi gúù zi
igaba. Ncẽè khóèm kò nqõó ba ncàm̀a hãa ne i Abom di
ncàm̀kuan gam koe hãa tama. 16 Wèé zi gúù zi ẽe nqõómkg'ai
koe hànа zia Abom koe guu tama, igaba zi nqõóm koe guua
hãa khama; gúù zi ncẽe cgàam ka hẽé, naka tcgáím ka hẽéthẽé
ncàm̀mèa hãa zi hẽé naka khóèan ko gaan di kg'õèan q'oo koe
dqǫm̀se cgoa zi hẽéthẽé zi. 17 Me ko nqõó ba gam koe hànа zi
gúù zi cgoa kaà, igabaga dìím wèém ẽe ko Nqarim ko tc'ẽe sa
kúrú ba gha chõò tamase hãa.

Krestem cgoa ko ntcoekum khóè ba

18 Cóá tuè, còo dim x'aè me e. Kóḿa tu kò hãa, Krestem cgoa
ko ntcoekum khóè ba gha hàà sa, ncẽeska igaba i Krestem di
ntcoeku-kg'aoan káí hààraa. Gaa domka ta q'ana hãa, còo di
x'aè e sa. 19 Gatá koe ne tcg'oara hãa, igaba ne kò gatá di ne
tama ne e. Ncẽè gatá di ne kò ii ne ne ga kò qanega gatá cgoa
hãa khama. Igaba *gane di qõòa* nea kò x'áí, cúí-kg'áía ne ga kò
gatá di tama sa.

20 Igabam Tcom-tcomsam *Tc'ẽe* ba gatu koe ntcã̀a tcãàèa
hãa, tu wèé tu *tseeguan* q'ana hãa. 21 Tseeguan tu c'úùa hãa
domkar góá máá tu u tama, igabaga tu q'ãa ana hãa domka a,
i gataga tseeguan tshúù-ntcõan úúa hãa káà a khama.

22 Dìí ba tshúù-ntcõa-kg'ao baa? Khóèm ẽe ko xǫase a máá:
Jeso ba Krestem tama Me e, ta ko méé me e. Eẽta iim khóè
ba ko Krestem cgoa ntcoeku - a ko *Nqarim gatá ka* Xõò ba hẽé
naka Cóáse ba hẽéthẽé xǫase. 23 Dìím wèém ẽe ko Nqarim dim
Cóá ba xǫase ba ko *Nqarim gatá ka* Xõò ba thẽé xǫase. Eẽ ko

Nqarim dim Cóám ka nxàea tseegukagu ba thẽé *Nqarim gatá ka* Xõò ba úúa hãa.

24 Eẽ tu tshoa-tshoases koe kóḿa hãa sa méés wèé x'aè ka gatu koe hãa. Ncẽè ẽe tshoa-tshoases koe tu kóḿa hãas kò wèé x'aè ka gatu koe hãa ne tu gha nxãaska Nqarim dim Cóám koe hẽé naka Xõòm koe hẽéthẽé wèé x'aè ka hãa. 25 Si ncẽe sa nqòòkagu taam hãas ga si i: chõò tamas kg'õè sa.

26 Ncẽe sar ko gane ẽe qàe-qae tu u kg'oana ne domka góá máá tu u. 27 Igabam *Kreste ba Gam dim Tc'ẽe ba* gatu koe ntcạa tcana hãa, Me gatu koe wèé x'aè ka hãa, i qaase tama, cúí khóè ga ga xgaa-xgaa tu u sa; ncẽem ko ma Gam dim Tc'ẽe ba wèés gúù sa ma xgaa-xgaa tu u khamaga ma, i ncẽe xgaa-xgaan tseegu u, a tshúù-ntcõa di tama. Ncẽem ma xgaa-xgaa tua hãa khamaga méé tu Gam koe wèé x'aè ka hãa.

28 Ncẽeska méé tu cóá tuè, wèé x'aè ka Gam koe hãa, naka taa gha nxãasega ẽem kò ko x'áíse ne, kgoarasease hãa, naka táá ẽem kò ko hàà ne saucgae guu. 29 Tchàno Me e sa tu kò q'ana hãa ne tu thẽé q'ana hãa dìím wèém ẽe ko tchànoan kúrú ba Gam ka ábàèa hãa sa.

Nqarim di ne cóá ne hẽé naka dxãwam di ne hẽéthẽé e (3)

3

1 Tsóágase kaia hãas ncàm̀ku sa ba gáé Abo ba máà taa hãa, ncẽe Gam di ta cóá ta gha ii di sa! Ta tseegukaga Gam di ta a! Gaa domkam nqõó ba c'úù taa hãa, Nqari bam c'úùa hãa khama. 2 Ncàm̀-ncamsa tuè, ncẽeska ta Nqarim di ta cóá ta a, igaba i qanega nta ta gha ii sa x'áíse tama. Igabaga ta q'ana hãa, ẽem kò ko x'áíse ne ta gha Gam khama ii sa, ẽem ma ii khama ta gha ma bóò Me khama. 3 Me ko dìím wèém ẽe ncẽes nqòò sa Gam koe úúa hãa ba ko q'ano-q'anose, ncẽem ma Gabá ma q'ano ii khama.

4 Dìím wèém ẽe ko chìbian kúrú ba x'áèan ko méé sa komsana tama, chìbian kúrú sa x'áèan komsana tama si i khama. 5 Tu q'ana hãa, *Kreste ba kò* x'áísea hãa sa, nxãasegam gha gatá koe chìbia ta séèa tcg'òó ka, i Gam koe cúí chìbi ga káà a. 6 Dìím wèém ẽe Gam koe hãa ba *wèé x'aè ka* chìbian kúrú tama. Igaba dìím wèém ẽe ko *wèé x'aè ka* chìbian kúrú ba, bóò Me ta ga hãa kana q'ãa Me ta ga hãa.

7 Tiri tu cóá tuè, táá hẽé naka i cúí khóè ga qàe-qae tu u guu. Gaam ẽe ko tchànoan kúrú ba tchàno me e, ẽem ma Gabá ma tchàno ii khamaga ma. 8 Gaam ẽe ko chìbian kúrú ba dxãwam di me e, dxãwa ba ncìísega tshoa-tshoases koe ga guu a chìbian ko kúrú khama. Me kò Nqarim dim Cóá ba x'áísea hãa, nxãasegam gha dxãwam di tsééan kaàkagu ka. 9 Dìím wèém ẽe Nqarim ka

ábàèa ba *wèé x'aè ka* chìbian kúrú tama, *Nqarim* dis ii-q'oo* sa gam koe hãa khama, me cuiskaga *wèé x'aè ka* chìbian kúrúa hãa tite, Nqarim kam ábàèa hãa khama. 10 Ncẽes gúùs ka ne gha Nqarim di ne cóá ne ndaka ne e sa x'áíse, ne dxãwam di ne cóá ne ndaka ne e sa: dìím wèém ẽe tchànoan kúrú tama ba, kana dìím ẽe qõese ba ncàm̀ tama ba Nqarim koe guu tama.

Hàà ta ncàm̀ku

11 Ncẽe tchõàn tu tshoa-tshoases koe ga kóḿa hãa: ncẽe ncàm̀ku méé ta di i khama. 12 Táá méé ta Kainem khama ii guu, ncẽe kò dxãwam di ii ba, a ba a kò gam ka qõese ba cg'õo ba. Ka ba kò dùús domka cg'õo me? Gam di zi tséé-kg'áḿ zia kò cg'ãè zi i, i kò qõesem dian tchàno o domka a.

13 Tíí qõe ga tuè, táá tu are guu, ncẽè nqõóm kò ko hòre tu u ne. 14 Q'ana ta hãa, x'ooan koe ta tcg'oara hãa a kg'õèan koe tcana hãa sa, gatá ka c'ẽe ne ta ncàm̀a hãa domka. Dìím wèém ẽe c'ẽe ba ncàm̀ tama ba x'oos koe hãa. 15 Dìím wèém ẽe gam ka qõese ba hòrea ba, cg'õo-kg'ao me e, tu q'ana hãa, cg'õo-kg'ao ba gam ka chõò tamas kg'õè sa úú tama sa.

16 Ncẽem dàòm ka ta ncàm̀ku sa q'ana hãa: *Jeso Kreste* ba kò gatá domka kg'õèa ba tcg'òóa máá ta a sa. I ko qaase, gatá igaba ta gha thẽé kg'õèa ta gatá ka qõese ga ne domka tcg'òó sa. 17 Ncẽè c'ẽem khóèm kò x'aian úúa hãa, a ba a ko bóò me gam ka c'ẽe ba qarian cgoa qgóókua hãa, igabagam kò tc'ẽe-tcao naka au me tama, ne i gha ntama Nqarim di ncàm̀kuan gam koe hãa? 18 Tiri tu cóá tuè, táá méé ta kg'ama kg'áḿa ta ka cúí kg'ui naka ko ncàm̀kuan x'áí guu, igaba méé ta tsééan cgoa hẽé naka tseeguan cgoa hẽéthẽé x'áí i. 19 Ncẽeta hẽéan ka ta gha q'ana hãa, tseeguan di ta a sa, si gha ncẽes gúù sa Nqarim cookg'ai koe qgài-qgai tcáó ta a. 20 Nda koe ga igaba ẽe tcáóa ta ko chìbi-chibi ta a koem Nqari ba gatá di tcáóan ka kaia hãa, a ba a wèé gúùan ga q'ana hãa. 21 Ncàm̀-ncamsa tuè, ncẽè tcáóa ta kò chìbi-chibi ta a tama, ne ta Nqarim cookg'ai koe kgoarasease hãa, 22 a ta a gha dùús wèés ẽe ta ko dtcàrà sa Gam koe guu a hòò, Gam di x'áè-kg'áḿan ta qgóóa qaria, a ta a ko qãè-tcaokagu Me ko gúùan kúrú khama. 23 Me ncẽe ga me e Gam dim x'áè-kg'áḿ ba: Cóásem Jeso Krestem di cg'õèan koe ta gha dtcòm̀, naka taa ẽem ma x'áè taa hãa khamaga ma ncàm̀ku di ba. 24 Ne gane ẽe ko Gam di x'áè-kg'áḿan qgóóa qari ne Gam koe hãa, Me Gam igaba gane koe hãa. Tcom-tcomsam Tc'ẽem ẽem máà taa hãam ka ta q'ana hãa, gatá koem hãa sa.

Tseegu sa hẽé naka tshúù-ntcõan hẽéthẽé e (4:1-6)

* **3:9:** ii-q'oo - Gerikas ka i ko máá: "cgùri," téméè.

4

Tc'ẽe xu kúrúa bóò sa

1 Ncàm̀-ncamsa tuè, táá tu wèé xu tc'ẽe xu dtcòm̀ guu, igaba méé tu kg'aia kúrúa bóò, ẽe xu tc'ẽe xu Nqarim koe guua sa. Káí porofitin tshúù-ntcõan dia nqõómkg'ai koe síía hãa ke. 2 Ncẽes gúùs ka tu gha Nqarim dim Tc'ẽe ba q'ãa: Wèém tc'ẽem ẽe ko nxàea tseegukagu a ko máá, Jeso Kreste ba cgàam koe guua hãa, ta ko méé ba Nqarim di me e, 3 igabam wèém tc'ẽem ẽe Jesom ka nxàea tseegukagu tama ba Nqarim di tama. Ncẽem tc'ẽe ba Krestem dim ntcoe-kg'aom di me e, ncẽe tu kò kóḿa hãa me gha hàà ba, Me ncẽeska nxãakamaga nqõómkg'ai koe hànа hãa ba.

4 Tiri tu cóá tuè, gatua Nqarim di tu u, a tu a *tshúù-ntcõan di xu porofiti* xu tààa hãa, *Tc'ẽem* ẽe gatu koe hànа ba gaam ẽe nqõómkg'ai koe hànam ka kaia hãa khama. 5 Gaxua nqõóm di xu u, khama ẽe xu ko nxàe sa nqõóm di si i, me ko nqõó ba komsana xu. 6 Gatáa Nqarim di ta a. Dìím wèém ẽe Nqari ba q'ana hãa ba ko komsana ta a, me gaam ẽe Nqarim di tama ba komsana ta a tama. Ncẽes gúùs ka ta q'ana hãa Tc'ẽem tseeguan di ba hẽé naka tc'ẽem qàe-qaekuan di ba hẽéthẽé e.

Nqari ba ncàm̀kuan di Me e (4:7-21)

7 Ncàm̀-ncamsa tuè, hààn ta ncàm̀ku, ncàm̀kua nea Nqarim di i, me dìím wèém ẽe ko c'ẽe ba ncàm̀ ba Nqarim koe guu a ábàèa, a Nqari ba q'ana hãa ke. 8 Gaam ẽe c'ẽe ba ncàm̀ tama ba Nqari ba c'úùa hãa, Nqari ba ncàm̀kuan di Me e khama. 9 Ncẽea Nqarim ma Gam di ncàm̀kuan gatá koe x'áía hãa ga a: Gam dim Cóám cúí* bam kò nqõómkg'ai koe tsééa óá, nxãasega ta gha Gam koe guu a kg'õè ka. 10 Ncẽea ncàm̀kus ii ga a: Nqari ba ta ko gatá ncàm̀s tama si i, igabagam Gabá gatáa ncàm̀ taa hãa, a ba a kò Gam dim Cóá ba dàòa-máákus iise tcg'òóa máá ta a, hààm gha chìbia ta qgóóa máá ta a ka. 11 Ncàm̀-ncamsa tuè, ncẽè Nqarim kò ncẽeta noose ncàm̀ taa hãa ne i ko qaase, gatá igaba ta gha gatá ka c'ẽe ne ncàm̀ sa. 12 Cúí khóè ga qanega Nqari ba bóò ta ga hãa, igaba ncẽè gatá ka c'ẽe ne ta kò ncàm̀a hãa nem Nqari ba gatá koe hãa, i Gam di ncàm̀kuan gatá koe xg'ara-xg'araèa.

13 Ncẽes gúùs domka ta q'ana hãa, Gam koe ta hãa, Me Gabá gatá koe hãa sa: Gam dim Tc'ẽe bam máà taa hãa domka a. 14 Ta kò bóòa hãa, a ta a ko nxàea tseegukagu, Abo ba kò Cóáse ba nqõómkg'ai koe tsééa óágara hãa sa, hààm gha Kgoara-kg'ao ba ii ka. 15 Ncẽè c'ẽem khóèm kò ko nxàea tseegukagu, Jesom Nqarim dim Cóá ba ii sa, nem gha Nqari ba gam koe hãa, Me

* **4:9:** cúí - kana “cúíse ábàèa”.

gabá Nqarim koe hãa. 16 Ncàm̀kus ẽem Nqari ba gatá koe úúa hãa sa ta q'ana hãa, a ko gaas koe dtcòm̀ khama.

Nqari ba ncàm̀kuan di Me e, me dìím wèém ẽe ko ncàm̀kuan cgoa hãa ba Nqarim koe hãa, Me Nqari ba gam koe hãa. 17 Ncẽem dàòm ka *ta ko bóò* si ncàm̀ku sa gatá koe xg'ara-xg'araèa hãa sa: xgàrakuan dim cáḿ ka ta gha kgoarasease hãa, ncẽem nqõóm koe ta *Krestem* khama ii khama. 18 Ncàm̀kuan koe i cúí q'áò ga káà a, igabas ko tchànos ncàm̀ku sa wèé q'áòan ga xhàiagu, q'áò sa ko thõòan óá khama. Ncẽè c'ẽem khóèm kò ko q'áò nem tchànos ncàm̀ku sa úú tama.

19 Ncàm̀kuan ta úúa hãa, Gabá tc'ãà a ncàm̀ taa hãa domka. 20 Ncẽè c'ẽem khóèm kò ko máá: "Nqari bar ncàm̀a hãa," témé, igabagam kò gam ka qõese ba hòrea hãa nem tshúù-ntcõa-kg'ao me e. Ncẽè gam ka qõesem ẽem ko bóò bam kò ncàm̀ tama nem cuiskaga Nqarim gaam bóò ta ga hãa ba ncàm̀ tite. 21 Ta ncẽem x'áè-kg'áḿ ba Gam koe guu a hòòa: Eẽ Nqari ba ncàm̀a hãa ba méém qõese ba gataga thẽé ncàm̀ di ba.

Tààs dtcòm̀s di sa (5)

5

Nqarim dim Cóám koe dtcòm̀a ne

1 Dìím wèém ẽe ko Jeso ba Kreste Me e sa dtcòm̀ ba Nqarim ka ábàèa, me dìím wèém ẽe cóán ka xõò ba ncàm̀a hãa ba gha thẽé ẽem khóèm di cóán ncàm̀. 2 Ncẽè Nqari ba ta kò ncàm̀a hãa a ko Gam di x'áè-kg'áḿan kúrú ne ta gha ncẽem dàòm ka q'ãa, Nqarim di ne cóá ne ta ncàm̀a hãa sa. 3 Ncẽè Nqari ba ta kò ncàm̀a hãa ne ta gha Gam di x'áè-kg'áḿan qgóóa qari khama, i Gam di x'áè-kg'áḿan qóḿ tama. 4 Dìím wèém ẽe Nqarim ka ábàèa ba nqõóm dim tàà-kg'ao me e khama. Si gatá dis dtcòm̀ sa nqõó ba ta ko tàà cgoas ga si i. 5 Dìí ba nqõóm dim tàà-kg'ao baa? Gaam ẽe ko dtcòm̀, Jesom Nqarim dim Cóá ba iim cúí me e.

Jeso ba dìí Me e sa

6 Jeso Kreste ba Gaam tshàan hẽé naka c'áòan hẽéthẽé cgoa hààram ga Me e. Tshàan cgoa cúím kò hàà tama, igabaga tshàan hẽé naka c'áòan hẽéthẽé cgoa a. Me *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba ko nxàea tseegukagu u, Tc'ẽe ba tseegu Me e khama. 7 Nqoana gúùa nea ko nxàea tseegukagu khama: 8 Tc'ẽe ba hẽé, naka tshàan hẽé, naka c'áòan hẽéthẽé e; i ncẽe gúùan nqoana ko cúís gúù sa nxàe. 9 Eẽs khóè ne ko nxàea tseegukagu sa ta ko dtcòm̀a mááse, igabagas ẽes Nqarim ko nxàea tseegukagu sa gaas ka kaia hãa; si ncẽe sa gaas Gam dim Cóám koem kò nxàea tseegukagus ga si i. 10 Dìím wèém ẽe ko Nqarim dim Cóám koe dtcòm̀ ba ko Nqarim ko nxàea tseegukagu sa tcáóa ba q'oo koe dtcòm̀; igaba ncẽè c'ẽem khóèm kò Nqarim koe dtcòm̀ tama

nem *Nqari ba* tshúù-ntcõa-kg'ao ba kúrúa; Nqarim ko Gam dim Cóám ka nxàea tseegukagu sam dtcòm̀ tama khama. 11 Si ncẽe sa *Nqarim* ko nxàea tseegukagus ga si i: Chõò tamas kg'õè sam máà taa hãa di sa, si ncẽes kg'õè sa Gam dim Cóám koe hãa. 12 Dìím wèém ẽe *Nqarim dim* Cóá ba úúa hãa ba kg'õèan úúa hãa, me dìím wèém ẽe Nqarim dim Cóá ba úú tama ba kg'õèan úú tama.

Chõò tamas kg'õès ka q'ãa sa

13 Ncẽe zi gúù zir ko góá máá tu u, nxãasega tu gha q'ãa, chõò tamas kg'õè sa tu úúa hãa sa. Gatu ncẽe Nqarim dim Cóám dim cg'õèm koe ko dtcòm̀ tur ko nxàe. 14 Si ncẽe sa Gam koe ta úúa hãas tcoms ga si i: ncẽè dtcàrà Me ta kò ko Gam di ncàm̀an koe guu a nem ko kóḿ ta a di sa. 15 A ncẽè q'ana ta kò hãa, kóḿ ta am ko sa, dùús wèés ẽe ta ko dtcàràs koe, ne ta q'ana hãa, ẽe ta ko dtcàrà sa ta ko hòò sa.

16 Ncẽè c'ẽem khóèm kò gam ka qõese ba bóò, me ko x'ooan koe úú me tama chìbian kúrú, ne méém còrè; Nqari ba gha kg'õèan máà me ke. Gane ẽe gane di chìbian x'ooan koe úú ne tama ner ko nxàe. Si x'ooan koe ko úú tsis chìbi sa hàna; gaas chìbi sam gha còrèa máá sar nxàe tama. 17 Wèés cg'ãè sa chìbi si i, igaba i chìbian hàna hãa x'ooan koe úú tama a.

18 Q'ana ta hãa, dìím wèém ẽe Nqarim ka ábàèa ba *wèé x'aè ka* chìbian kúrú tama sa, igabam ko gaam ẽe Nqarim ka ábàèa ba kòrese, me gaam ẽe cg'ãè tc'ẽe ii ba thõò-thõo me tite.

19 Q'ana ta hãa, Nqarim di ta a, me wèém nqõó ba ẽe cg'ãè tc'ẽe iim di qarian dòm̀ q'oo koe hãa sa.

20 Ta gataga q'ana hãa, Nqarim dim Cóá ba hààra hãa, a kóḿa q'ãan di tc'ẽean máà taa hãa sa, nxãasega ta gha ncẽe tseegu ii ba q'ãa ka. Ta Gaam tseegu di iim koe hãa, ncẽe Gam dim Cóám Jeso Kreste ii ba. Ncẽe ba tseegu dim Nqari Me e, a chõò tamam kg'õè Me e.

21 Tiri tu cóá tuè, kúrú mááseèa nqárìan koe méé tu xgáè-kg'amse.

2 JOHANE
Johanem dis tcgãyas cáṁ di sa Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncẽes tcgãyas cáṁ di sa kaiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò “ncam-ncamsas khóè sa hẽé naka cóáa sa hẽéthẽé” góá máá sia hãa – si ko ncẽe sa kereke sa hẽé naka gaas kerekes di khóèan hẽéthẽé nxàe.

Johane ba ko ncẽes kerekes di ne khóè ne ntcàm, ncàṁku ne gha sa, a ba a ko tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu koe q'ãa-q'ãa ne.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- Ncàṁkuan di xòèa ne *(1-6)*
- Tshúù-ntcõan di xgaa-xgaan ka dqàèku sa *(7-13)*

Tsgáṁkaguku zi

1 *Kerekes dir* kaia ra a,

a ko *ncẽes tcgãya sa* khóès* nxárá tcg'òóèa hãa sa hẽé naka gas di cóán hẽéthẽé góá máá, ncẽer tseeguan kaga ncàṁa hãa sa; tíí ka cúí ncàṁmè tama sa, igabaga thẽé wèé ne ncẽe tseeguan q'ana hãa ne ka ncàṁmèa hãa sa, 2 tseeguan ncẽe gatá *wèé ta ta* koe hãa, a i a gha gatá koe chõò tamase hãa domkar ko máá:

3 Nqarim Abo ba hẽé naka Gam ka Cóásem Jeso Kreste ba hẽéthẽé tsara koe guua hãa cgóṁkuan hẽé naka thõò-xama-máákuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatá koe tseeguan hẽé naka ncàṁkuan hẽéthẽé cgoa hãa, témé.

Tseegu sa hẽé naka ncàṁku sa hẽéthẽé e

4 Eẽr ko kóṁ, sari cóán† c'ẽea ko tseeguan xùri sa, ẽem kò ma Abo ba ma x'áèa hãa khamaga ma, kar kò kaisase qãètcao. 5 Ra ko ncẽeska khóè seè, dtcàrà tu u, ncàṁku méé ta sa. Kạbam x'áè-kg'áṁ bar góá máá tu u tama, igabagar ko ncìím x'áè-kg'áṁ ba góá máá tu u, ncẽe ta kò tshoa-tshoases koe ga úúa hãa ba. 6 Si ncàṁku sa ncẽe si i: Gam di x'áè-kg'áṁan cgoa ta gha kg'õè si i. Ncẽe tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a kóṁa hãa me ko x'áè-kg'áṁ ba máá, *ncàṁkuan* cgoa méé tu hãa, témé khamaga ma.

Tshúù-ntcõan di xgaa-xgaan dis dqàèku sa

---

* **1:1:** khóè sa hẽé naka gas di cóán hẽéthẽé e - ncẽe sa ko kereke sa hẽé naka kerekes di ne khóè ne hẽéthẽé nxàe. † **1:4:** sari cóán - ncẽe sa ko kerekes di ne khóè ne nxàe.

7 Kái xu qàe-qaeku-kg'ao xua nqõómkg'ai koe síía hãa khama,
ncẽe kò Jeso Kreste ba cgàam koe guua hãas ka nxàea tseegukagu tama xu. Gatà ii xu khóè xua qàe-qaeku-kg'ao xu u, a xu a
Krestem di xu ntcoe-kg'ao xu u. 8 Gaa domka méé tu q'õésea
hãa, naka tua gha táá ẽe xae kúrúa hãa tsééan ka aaguse cgaeè
guu, naka tua gha nxãasega cg'oèase surutaè.
9 Dìím wèém ẽe Krestem di xgaa-xgaan qgóóa qari tama,
igabaga ko càùa máase e ba Nqari ba úú tama. Igaba dìím
wèém ẽe ko Krestem di xgaa-xgaan qgóóa qari ba, Abo ba hẽé
naka Cóásem ga ba hẽéthẽé úúa hãa. 10 Ncẽè c'ẽem khóèm kò
ko hàà cgae tu u, a ncẽe xgaa-xgaan xgaa-xgaa tu u tama ne
méé tu táá kgoara máá me nakam nquua tu q'oo koe tcãà
guu, kana qãèse hààkagu me guu‡. 11 Dìím wèém ẽe ko qãèse
hààkagu me ba ko gam di zi tséé zi cg'ãè zi koe tsééa xg'ae cgoa
me ke.

Còo di zi tsgámkaguku zi

12 Kái zi gúù zir úúa hãa, gazi kar ga góá máá tu u zi, igabagar
tcgãya ba hẽé naka góá hìi ba§ hẽéthẽér ga tséékagu sa tc'ẽe
tama. Igabagar nqòòan úúa hãa, dàra tu ur gha ta síí xg'ae a
chóà di i, nxãasega ta gha cg'oèase qãè-tcao ka.

13 Sáá kíís nxárá tcg'òóèa hãas di ne cóá nea** ko tsgámkagu
si.

---

‡ **1:10:** qãèse hààkagu me guu - Gerika sa ko máá, "tsgámkagu me guu," témé.

§ **1:12:** góá hìi ba - Gerika sa ko c'ẽem kg'ui ba tséékagu ncẽe ko máá, tcgáù cgoa di gúùan ntcùú u.

** **1:13:** Sáá kíís di ne cóá ne - ncẽe sa ko Johanem dis kereke sa hẽé naka gas di ne khóè ne hẽéthẽé nxàe.

3 JOHANE
Johanem dis tcgãyas nqoana di sa Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncẽes tcgãyas nqoana di sa kaiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò Gaio ta ko ma tciièm tc'ãà-cookg'aim kerekes di ba góá máá sia hãa.

Johane ba kò Gaio ba koa, gam di hùian c'ẽe ne dtcòm̀-kg'ao ne di ka, a ba a ko Dioterefese ta ko ma tciièm khóèm ka q'ãa-q'ãa me.

Tcgãyas q'oo koe hànа zi:
- Gaio ba ko dqo̱m̀mè *(1-8)*
- Dioterefese ba ko ntcoeè *(9-10)*
- Demeterio ba ko koaè *(11-12)*
- Còo di kg'uia ne *(13-15)*

Gaio ba ko dqo̱m̀mè

1 *Kerekes dir* kaia ra a,
a ra a ko *ncẽes tcgãya sa* tirim ncàm̀-khoem Gaiom ncẽer tseeguan kaga ncàm̀a hãa ba góá máá, a ko máá:

2 Tiri tsi ncàm̀-khoe tseè, còrèar ko máá tsi, wèé zi gúù zi gha tsáá koe qãèse qõò, tsi gha qãèse hãa ka, ncẽe i ko ma tcáóa tsi qãèse qõò khamaga ma. 3 C'ẽe ne dtcòm̀-kg'ao nea kò hàà, a ne a tseeguan tsáá koe hãa ka nxàea tseegukagu, ẽe tsi ko ma tseeguan koe ma kg'õè khamaga ma. Eẽr ko ncẽes gúù sa kóḿ kar kò kaisase qãè-tcao. 4 Tiri ne cóá nea ko tseeguan koe kg'õè sar ko kóḿ kar ko kaisase qãè-tcao. Ncẽes gúù sa nqáéa hãase ko qãè-tcaokagu tes gúù sa káà si i.

Tséé a xg'ae sa hẽé naka ntcoeku sa hẽé thẽé e

5 Tiri tsi ncàm̀-khoe tseè, wèé zi gúù zi ẽe tsi ko dtcòm̀-kg'ao ne kúrúa máá zi koe tsi tcom-tcomsa tsi i, gatà ne ga ma tsáá koe tãá za guua ne khóè ne e igaba. 6 Kerekes di ne khóè ne cookg'ai koe ne kò tsari ncàm̀kuan ka nxàea tseegukagu. Ncẽè Nqari ba ko qãè-tcaokagum caum ka tsi kò ko gane dim dàòm koe qõòkagu ne, ne tsi gha ko qãèse hẽé. 7 *Nqarim dim* cg'õèm domka ne kò *qãè tchõàn ne gha xgaa-xgaa ka* nqõómkg'ai koe síía hãa, a ne a kò dtcòm̀-kg'ao tama ne koe táá cúí gúù ga hòòa mááse. 8 Gaa domka i ko qaase, gatà ii khóèan ta gha x'áéa ta koe qãèse hààkagu sa, nxãasega ta gha tseeguan cgoa tsééa xg'ae ka.

Dioterefese ba ko ntcoeè

9 Kereke sar kò ko góá máá, igabagam kò Dioterefesem ncẽe kò gane dim tc'ãà-cookg'ai bam gha ii sa ncàm̀a hãa ba,

táá komsana xae e. 10 Gaa domka, ncẽè hààr kò ko ner gha hàà *kereke sa* tc'ẽe-tc'ẽe dùúm ko kúrú sa: sixae kam ko cg'ãè kg'uian kg'ui. Ncẽeta hẽéa nea kò tc'ãò me tama, khamam kò *nqõó xu koe ko caate ne* dtcòm̀-kg'ao ne táá qãèse hààkagu. A ba a kò gataga thẽé gane ẽe kò *c'ẽe ne qãèse hààkagu* kg'oana ne xgáè-kg'am, a ba a kerekes koe xhàiagu ne.

Demeterio ba ko koaè

11 Tiri tsi ncàm̀-khoe tseè, táá méé tsi ẽe cg'ãè ii sa serè guu, igaba méé tsi ẽe qãè ii sa serè. Dìím wèém ẽe ko ẽe qãè ii sa kúrú ba Nqarim koe guua. Me diím wèém ẽe cg'ãè ii sa ko kúrú ba Nqari ba bóò ta ga hãa.

12 Wèé ne khóè ne hẽé, naka tseeguan tc'áró-tc'aro ga hẽéthẽéa ko Demeteriom ka nxàea tseegukagu. Xae ko sixae igaba thẽé gam ka nxàea tseegukagu, tsi q'ana hãa ẽe xae ko nxàe sa tseegu ii sa.

Còo di zi tsgám̀kaguku zi

13 Kái zi gúù zi gazi kar ga góá máá tsi zir úúa hãa, igabagar ga góá hìi ba* tséékagu sar tc'ẽe tama. 14 Igabagar nqòòan úúa hãa, qháéser gha xg'ae cgoa tsi di i, tsam gha xg'ae a chóà.

15 Tòókuan méé i tsáá cgoa hãa.

Tsari ne ncàm̀-khoe nea ko tsgám̀kagu tsi. Gatá di ne ncàm̀-khoe ne cg'õèa ne ka tsgám̀kagu.

* **1:13:** góá hìi ba - Gerika sa ko cám̀ dim kg'ui ba tséékagu ncẽe ko máá, tcgáù cgoa di gúùan ntcùú u.

JUTA
Jutam dis tcgãya sa Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Jutam di sa kò góáèa hãa, tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xus gha q'ãa-q'ãa ka. Ncẽes tcgãyas koe cúíta iim xg'aeku ba cám̀ dim Peterem koe hàna. Góá-kg'ao ba ko gam di nxárá-kg'aoan ntcàm, "dtcòm̀s ncẽem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khóè ne máàna hãa sa méé ne x'ãà máá sa."

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgàraku sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Tshúù-ntcõan di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu *(1-16)*
- Xgaa-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa *(17-25)*

Tsgám̀kaguku zi

1 Juta ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, a Jakobom ka qõese ra.

Ra ko gane ẽe tciièa hãa, a Nqarim Abom ka ncàm̀mèa hãa, a Jeso Kreste ba tòóa mááèa hãa ne *ncẽes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

2 Thõò-xama-máákuan hẽé, tòókuan hẽé naka ncàm̀kuan hẽéthẽé méé i gatu koe càùse, témé.

Tshúù-ntcõan di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu

3 Ncàm̀-ncamsa tuè, ẽetar kò ko ma wèé qaria te ka kgoarakus ncẽe ta xg'aea máána hãas kar ga góá máá tu u sa dqùrì cgae, igabar kò bóò i ko qaase, góá méér naka korè tu u naka tu dtcòm̀s ncẽem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khóè ne máàna hãa sa x'ãà máá. 4 C'ẽe xu khóè xu, ncẽe gaxu di xgàrakuan ka i ncìí x'aè ka kg'uièa hãa xua tc'irì-tc'iri tua a xg'aekua tu koe tcana hãa khama. Ncẽe xu khóè xu Nqari-tcáó tama xua Nqarim di cgóm̀kuan qg'urì a cg'áràn kúrú ana hãa, a ko Jeso Krestem gatá ka Q'õòsem cúísega X'aiga ii ba xǫase.

5 Eẽta tu ga ma wèé zi gúù zi ncẽe zi ka nxãakamaga q'ana hãa, igaba ra kg'ama X'aigam kò ma Gam di ne khóè ne Egepeto koe guu a kgoara, a ẽes qãá q'oo koe gane ẽe kò dtcòm̀ tama ne cg'õos ka tc'ẽe-tc'ẽe tu u kg'oana hãa. 6 Moengelean ncẽe kò táá gaan di téé-q'ooan qgóóa qari a kò gaan di x'ãè-q'ooan aagum kò chõò tamase táùan cgoa qáéa ntcòó, i ncẽeska igabaga gaa koe ntcùús q'oo koe hãa a ko kaiam cáḿ xgàrakuan di ba qãà. 7 Sodoma ba hẽé, naka Gomora ba hẽé, naka ẽe nxąma-nxąma tsaraa hãa xu x'áé-dxoo xu hẽéthẽéa kò thẽé gatà iim dàòm cúím kaga cg'áràn hẽé naka tchàno tamam dàòm ka hẽéthẽé

séèkuan kúrú, a xu a chõò tamam c'eem dis xgàrakus q'oo koe hãa, c'ẽe ne koe x'áís iise.

8 Ncẽem dàòm cúím kaga xu thẽé ncẽe xu *xgaa-xgaa-kg'ao xu tshúù-ntcõa di xu* sõokuri zi úúa hãa, ncẽe ko kúrú xu xu gaxu di tc'áróan cg'uri-cg'uri zi, a tc'ãà-cookg'aian xguì, a moengelean cóè zi. 9 Moengele xu ka kaiam moengelem Mikaelem iga-bagam kò dxãwa ba cóè bèe, ẽem kò ko Moshem dim tc'áróm *gha dìín ka séèès* ka ntcoeku cgoa me ka, igabam kò bìrí me a máá: "Nqari ba méém dqàè tsi," témé. 10 Igaba xu ko ncẽe xu khóè xu wèés gúùs ẽe xu kóḿa q'ãa tamas koe cóèkuan cgoa kg'ui. Káà tc'ẽe zi kg'oo-coa zi khama xu ii, a ko ẽe xu ko xáḿs ka kg'õè, a xu a ko ncẽe zi gúù zi ka kaàkaguè. 11 Tsóágase i gáé gha cg'ãè ii gaxu ka! Kainem dim dàò ba xu xùria hãa, a xu a marian di ncàm̀an ka ẽem Balame kúrúa hãas cg'ãès khama ii sa kúrúa. A kò qari-qari tcúú ẽem Kora hẽéa khama, a xu a gha ẽem ma cg'õoèa khamaga ma cg'õoè. 12 Gatu di kǫ̃èan ncàm̀kuan di koe xu ko kgoarasea hãase sau-sauga zi gúù zi kúrú, a gaxu cúí xu q'õésea hãa. Káà tshàa zi túú-c'õò zi tc'ãán ka ko wèé za xàbùateè zi khama xu ii, a tc'õoan ko tcuùèm x'aèm ka tc'áróan kúrú tama zi hìi zi khama ii, hìi zi ncẽe tǫbea zi cgoa q'óèa tcg'òóèa hãa a nxãakamaga x'óóa hãa zi. 13 Kǫbi-kǫbiseko qhonèan tshàa-dxooan di khama xu ii, i gaxu di tsééan ncẽe sau-sauga ko x'áíse, ncẽe *tshàa-dxooan di* xùbuan ko ma tcg'oa khamaga ma. Tcheèko xu tcǫnò xu khama xu ii, ncẽe chõò tamase dcùú-qom sa tòóa mááèa hãa xu.

14 Enokem ncẽe kò Adam koe guus ka 7 dis qhàòs di ii ba kò ncẽe gúùan ka gaxu koe porofita a máá: "Bóò, X'aiga ba ko tcám̀-tcám̀ *moengelean* Gam di tcom-tcomsa cgoa hàà, 15 a ba a ko hàà wèé ne koe xgàrakuan óága, a wèé ne ẽe cg'ãè tcáó ne chìbi-chibi, gane di zi tséé zi cg'ãè-tcáóan di zi koe, naka ẽe cg'ãè tcáó ne chìbi-kg'ao ne koe hẽéthẽé e, wèé zi kg'ui zi cg'ãè zi Gam ka ne kg'uia hãa zi domka," tam méé. 16 Ncẽe xu khóè xua ko kg'ui-kg'uise a ko c'ẽean ncóó. Gaxu di tcáóan ncàm̀a hãa cg'ãèan xu ko xùri, a xu a ko qãè tamam dàòm ka kg'áḿa xu cgoa koase, a ko c'ẽe ne koe qãè-qãese, nxãasega xu gha qãè-qãe-tcáó ne ne c'ẽe gúù máà xu ka.

Xgaa-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa

17 Igabaga tu gatu, ncàm̀-ncamsa tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di xu x'áè úú-kg'ao* xu, ncẽe nqáéa hãa x'aè ka nxàea hãa kg'uian ka tc'ẽe-tc'ẽese. 18 Bìrí tu u xu kò a máá: "Còo di xu cáḿ xu ka i gha ncǫiku-kg'aoan hãa, khóèan ncẽe ko gaan di cg'ãè tcáóan ncàm̀a hãa cg'ãèan xùri i," témé. 19 Ncẽea gaa ne khóè ne q'aa-q'aasean ko óága ne ne e, ncẽe ẽe ne gane tc'ẽea

* **1:17:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

hãas ka i ko kg'õèa ne qõòkaguè ne, ncẽe *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba úú tama ne.

20 Igaba tu gatu, ncàm̀-ncamsa tuè, gatu di dtcòm̀an ncẽe kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa koe tshàoa ghùise, naka tua Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe còrè, 21 naka tua Nqarim di ncàm̀kuan qgóóa qari, ẽe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem gha cgóm̀ tu u, a chõò tamas kg'õè sa máà tu u sa qãà ka.

22 Gane ẽe ko káíse tc'ẽe-tc'ẽese ne méé tu cgóm̀; 23 c'ẽe ne tu kgoara, c'eean di tshúùan q'oo koe tcg'òóa ne ka; naka tua q'áòa hãase c'ẽe ne cgóm̀, igabaga méé tu gane di qgáían ga hòre, ncẽe gane di tcáóan ka ncàm̀mèa hãa cg'ãèan ka cg'uri-cg'urièa hãa a.

Dqọm̀kuan dim cii ba

24 *Nqari ba* qarian úúa hãa, qgóó tu um gha, tu táá cg'áé di i. *Gatagam qarian úúa hãa,* kúrú tu um gha, tu hàà qãè-tcaoan cgoa káà chìbise Gam di x'áàn cookg'aia koe téé. 25 Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe méé i guu naka dqọm̀kuan hẽé, x'aian hẽé, qarian hẽé naka tc'ãà-cookg'aian hẽéthẽé, gaam gatá dim Nqarim Kgoara-kg'aom cúím koe chõò tamase hãa, nqõóm tshoa-tshoase tamas cookg'ai koe guu naka ncẽeska hẽé naka chõò tamase hẽéthẽé e. Amen.

XGORE-KG'AI
Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ai sa Téé-cookg'ai sa

Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ais Johanem di sa kò góáè, dtcòm-kg'ao ne kò gane di dtcòman Jeso Krestem koe hàna hãa domka xgàraèm x'aèm ka. Johane ba ko x'áí, Jeso ba wèé zi gúù zi nqõóm di zi Gam dim tshàu q'oo koe qgóóa hãa sa, a ba a gataga nxárá-kg'ao ne nqòòkagu, a ghùi-ghui tcáó ne kg'oana.

Ncẽes tcgãyas koem ko Nqari ba Gam di ne khóè ne chómsea zi gúù zi xgòre-kg'aia máá. Kái zi sere-sere zim kò tséékagu, nxãasega ne gha dtcòm-kg'ao ne kóma q'ãa, ne c'ẽe ne khóè ne táá kóma q'ãa ka.

Ncẽes tcgãyas koe kaisase cgáém kg'ui ba ncẽe me e, ncẽe ko máá, Nqari ba gha X'aigam Jeso Krestem koe guu a còo dis ka Gam di cg'õo-kg'aoan tàà, dxãwam ga ba hẽéthẽé e, témé ba. A ba a gha Gam di ne khóè ne tcom-tcomsa ne ts'eekg'aian máà - kạbam nqarikg'aim koe hẽé naka kạbam nqõómkg'ai koe hẽéthẽém gha kúrú u.

Qaa-qaasa kg'uia ne:
- tàà sa, x'áía ne, qari ne, dqọm̀
- Ghùu-coa ba
- moengele ne
- tcgãya sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:
- X'áís xgobekg'am ko sa *(1)*
- Tcgãya zi 7 zi kereke zi koe ko síí zi *(2–3)*
- Tcgãyas 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcẽekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúa sa *(4–7)*
- 7 xu torompita xu *(8–11)*
- Cg'ao-dxoo ba hẽé naka cám̀ kg'oo-coa tsara cg'õo ko tsara hẽéthẽé e *(12–13)*
- Tãáka zi x'áí zi *(14–15)*
- 7 zi gàba zi Nqarim di xgóàn di zi *(16)*
- Babilonem dis kọbeku sa hẽé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hẽé, tshúù-ntcõa di xu porofita xu hẽé, naka dxãwa ba hẽéthẽé e *(17:1–20:10)*
- Còo dis xgàraku sa *(20:11-15)*
- Kạbam nqarikg'ai ba hẽé naka kạbam nqõó ba hẽé naka kạbam Jerusalema ba hẽéthẽé e *(21:1–22:5)*
- Còo di kg'uia ne *(22:6-21)*

X'áís xgobekg'am ko sa (1)

Tshoa-tshoa dis nxàe sa

1 Ncẽes tcgãya sa ko Jesom nxàea hãa zi gúù zi xgòre-kg'ai.
Ncẽe zi gúù zi xgòre-kg'ai sam Nqari ba máà Mea, Gam di xu
qãà xum gha x'áí, dùú zi gha qháése kúrúse sa ka. Jeso ba kò
Gam dim moengele ba Gam dim qãàm Johanem koe tséée úú a
ncẽe zi gúù zi ka q'ãakagu me. 2 Ncẽes tcgãyas koem ko Johane
wèé zi gúù zi ẽem ko bóòa hãa zi nxàea tseegukagu: Nqarim di
kg'uian hẽé naka Jesom kò nxàea tseegukagu sa hẽéthẽé ka.
3 Ẽẽ ko ncẽes tcgãya sa nxárá ba ts'ee-ts'eekg'aièa, ne gataga ẽe
ko porofitan di kg'uian ncẽe komsana, a ko ẽe góásea sa qgóóa
qari ne ts'ee-ts'eekg'aièa, x'aè ba cúù me e khama.

Johane ba ko 7 zi kereke zi tsgámkagu

4 Tíía Johane ra ko 7 zi kereke zi nqõóm Asia dim koe hàna
zi góá máá a ko máá:

Cgómkuan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé méé i gatu cgoa hãa,
ncẽe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hààm *Nqarim koe guua
a*, naka 7 xu Tc'ẽe xu koe guuan hẽé, ncẽe ntcõó-q'oos Gam
di x'aian dis cookg'ai koe hàna xu, 5 naka Jeso Krestem koe
guuan hẽéthẽé e, ncẽe Nxàea-tseegukagu-kg'aom tcommèa ba,
tc'ãà a x'ooan koe ghùièa ba, a ba a Tc'ãà-cookg'aim x'aiga xu
nqõómkg'ai di xu di ba.

Gaam ẽe ncàm taa ba, a ba a kò c'áòa ba cgoa chìbia ta koe
kgoara taa ba, 6 a ba a kò x'aian koe hẽé naka peresiti ne koe
hẽéthẽé kúrú ta a, Nqarim Gam ka Xõò ba ta gha tséée máá
ka, Gam koe méé i dqom̀kuan hẽé naka qarian hẽéthẽé chõò
tamase hãa! Amen.

7 Bóò, túú-c'õò zi q'oo koem ko hàà, i gha wèé tcgáían bóò
Me, ẽe gáò Mean ga hẽéthẽé e. Zi gha wèé zi qhàò zi nqõóm di
zi Gam domka kg'ae. Gatà i gha ii. Amen!

8 "Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, *ncẽe sa ko máá: tc'ãà
di Ra a, a Ra a cò di Ra a*," tam ko X'aigam Nqari ba méé, ncẽe
hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hàà ba, qarim wèé ba.

Johane ba ko Krestem cgoa xg'ae

9 Tíía Johane ra, gatu ka káíkhoe ra, ncẽe ko gatu cgoa
xgàrakuan Jesom di xgàraèa ra, a ra a gatu khama Nqarim
di x'aian dir khóè ra a. Tíí hẽé naka gatu hẽéthẽé méé ta
qáò tcáó ii, naka ta qarika téé. Nqarim dim kg'ui bar xgaa-
xgaaa, a ra a Jesom ka nxàea tseegukagua khamar tshàam ka
nxama-nxamaèam nqõó-coam Patemose ta ko ma tciièm koe
tòóèa. 10 X'aigam *Nqarim* dim cám kam kò Nqarim dim Tc'ẽe
ba cg'oè cgae tea, ra kò qãáa te koe c'ẽem dòm ba kóm me
ko torompitam khama ma q'au, 11 a ko máá: "Ẽẽ tsi gha bóò
sa méé tsi tcgãyas koe góá naka tsia 7 zi kereke zi koe tséée
úú: Efeso koe hẽé, naka Semurena koe hẽé naka Peregamo

koe hẽé naka Tiatira koe hẽé, naka Saredise koe hẽé, naka Filadelefia koe hẽé, naka Laodikea koe hẽéthẽé e," témé.

12 Nxãaskar kò téé a kạbise, ẽe ko kg'ui cgoa tem dòm̀ bar gha
bóò ka. Eẽr ko téé a kạbise kar kò 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan
di zi bóò. 13 Gaa zi lampi zi di téé-q'ooan nqáè koer kò Khóèm
dim Cóám khama iim Khóè ba bóò, me qáòm qgáí ba hạna, a
ba a dxùua ba koe gauta dim bàne ba xòóa. 14 Tcúúa ba di c'õòa
ne kò q'úú u, ghùuan di c'õòan khama ma, a i a tsọ́án khama
ma q'úú u, i Gam di tcgáían kạrukos c'ees khama ii. 15 Gam di
nqàrèa nea kòo tchùuèas qanos khama ma x'áà, ncẽe kò c'ees
q'oo koe xgài cgaeèa sa, i kò dòm̀a ba tòèko tshàan di ts'oo-
q'ooan khama xam̀. 16 Me kò Gam dim x'õàm kg'áò xòè dim
koe 7 zi tcọnò zi qgóóa, me kò kg'áḿa ba koe ts'éèm ntcàum cám̀
kg'áḿ ba tcg'oa, i kò Gam di kg'áían koaba dis cáḿs x'áà khama
ma tcạà.

17 Eẽr ko bóò Me kar ko nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, x'óóam
khóèm khama ii a. Me Gam dim kg'áò tshàu ba tíí koe tòó, a
ba a máá: "Táá q'áò guu. Tc'ãà di Ra a, a còo di Ra a ke, 18 a Ra
a ẽe kg'õèa Ra a, x'óóa Ra kò hãa, igaba bóò, chõò tamase Ra
kg'õèa hãa! A Ra a x'ooan di xgobekg'aman qgóóa, naka x'óóa
ne khóè ne dim qgáìm dian hẽéthẽé e. 19 Góá nxãaska ẽe tsi
bóòa gúùa ne, ncẽeska ko kúrúsean hẽé naka ncẽe zi gúù zi qãá
q'oo koe ko hàà kúrúsean hẽéthẽé e. 20 Eẽ tsi ko bóò Ra qgóóa
hãa zi tcọnò zi 7 zi hẽé naka 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi
hẽéthẽéa tchõàs chóm̀sea hãas dis x'áí sa ncẽe si i: tcọnò zi 7
zia moengele xu 7 zi kereke zi di xu u, zi 7 zi lampi téé-q'oo zi
7 zi kereke zi i."

Tcgãya zi 7 zi kereke zi koe ko síí zi (2–3)

2

Efeso dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

1 *Me Jeso ba máá:* Efeso koe hànas kerekes dim moengele ba
góá máá naka máá:

Ncẽea kg'uian Gaam di ga a, ẽe 7 zi tcọnò zi kg'áòm x'õàm
Gam dim koe qgóóa ba, a ba a ko 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan
di zi xg'aeku koe qõòa te ba. Ncẽetam ko méé: 2 Gatu di zi
tséé zi Ra q'ana, ẽe tu ko qóḿse tséé zi hẽé, naka gatu di qáò
tcáóan hẽéthẽé e. Q'ana Raa, khóèan ẽe cg'ãè cau tu tchõà úú
cgoa tama sa, a tu a kúrúa bóòa khóè xu ẽe ko máá, x'áè úú-
kg'ao* xu u témé xu, igaba xu gaxu tama xu u, a tu a tshúù-
ntcõa-kg'ao xu ii sa hòòa hãa. 3 Qáò tcáóan cgoa tu kò qarika
tẽe, a tu a kò qóḿ cgoa qgóókua hãa Tirim cg'õèm domka, a
tu a kò táá xhõen-tcáó.

* **2:2:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

4 Igabar ko gatu koe c'ẽes gúùs tshúù sa bóò, a gaas ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: "Gatu di ncàm̀kuan tc'ãà di tu aagua," témé. 5 Tc'ẽe-tc'ẽese *gatu di ncàm̀kuan kò kg'aia* hànam qgái ba. Tsóágase tu gáé tshúùse cg'áéa! Tcóóse tu gatu di chìbian koe, naka kúrú tsééan kg'aiga tu kò kúrú u. Gatà tu kò hẽé tama ner gha gatu koe hàà, a Ra a gha gatu di lampian gaan di téé-q'ooan koe tcg'òó, ncẽè tcóóse tama tu kò hãa ne. 6 Igaba tu ncẽes gúùs qãès tééa gha máá tu u sa úúa: Nikolae ne di tsééan tu hòrea, ncẽe Tíí ka hòreèa a thẽé.

7 Eẽ tceean úúa ba méém kóḿ, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ẽe ko tàà bar gha kgoara máá me kg'õèan dis hìis koe tc'õó, ncẽe Nqarim dim paradaisim koe hàna sa.

Semurena dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

8 *Me Jeso ba máá:* Semurena koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncẽea kg'uian Gaam di ga a, ẽe tc'ãà di ba, a còo di ba, ẽe kò x'óóa ba, a ba a kg'õè ba. Ncẽetam ko méé: 9 Gatu di xgàrasea ner q'anaa, naka gatu di dxàuan hẽéthẽé e, igaba tu qguùa. Q'ana Raa cg'ãè zi gúù zi ẽe ko máá Juta ne e témé ne ko méé cgae tu u zi, igaba ne Juta ne tama ne e, si c'ẽes xg'aes satanam di si i. 10 Táá cúí gúù ga q'áò guu ẽe tu gha hàà ko xgàra mááès gúùs ka. Bìrí tu ur ko, dxãwa ba gha c'ẽekg'áía tu qáé-nquuan koe tcãà, nxãasega tu gha kúrúa bóòè ka, tu gha 10 cáḿan xgàraè. Tcom-tcomsa méé tu ii, x'ooan di xg'aeku koe ga igaba, nakar gha cábás kg'õèan di sa máà tu u.

11 Eẽ tceean úúa ba méém kóḿ, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ẽe ko tàà ba cuiskaga cáḿ dis x'oos ka thõò-xamkaguèa tite.

Peregamo dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

12 *Me Jeso ba máá:* Peregamo koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncẽea Gaam ẽe ts'éè a cáḿ kg'áḿ ntcàu ba úúam di kg'uian ga a. Ncẽetam ko méé: 13 Q'ana Raa nda koe tu x'ãèa sa: satanam dis ntcõó-q'oos hàna koe e, igaba tu ko Tiri cg'õèan qarika qgóóa, a tu a kò gatu di dtcòm̀an Tíí koe táá ntcoe, Antipasem Tirim tcom-tcomsa iim nxàea-tseegukagu-kg'aom di cáḿan kaga igaba, ncẽe kò satanam x'ãèa hãa koe gatu xg'aeku koe ga cg'õoè ba.

14 Igabar ko gatu koe c'ẽe zi gúù zi cg'orò zi tshúù zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khóè ne c'ẽe ne tu ẽe koe úúa hãa Balame di xgaa-xgaakuan qgóóa hãa ne, ncẽe ko Balake ba x'ái, Iseraele di ne khóè nem gha ntama ma chìbian koe tcãà sa ba, qàe-qae nem ko ne kúrúa mááseèa hãa nqárìan dàòa mááèa tc'õoan tc'õó, a ne a ko cg'áràn kúrú.

15 Gataga tu c'ẽe ne úúa hãa Nikolae ne di xgaa-xgaan qgóóa
hãa ne. 16 Ke nxãaska tcóóse gatu di chìbian koe! Gatà i kò ii
tama ne, Ra gha gatu koe qháése sencgaga hàà, a Ra a hàà
ncõoan kúrú gane cgoa, kg'áḿa Te dim ntcàum cgoa.
17 Eẽ tceean úúa ba méém kóḿ, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa.
Gaam ẽe ko tàà bar gha chómm̀èa tc'õoan mana di máà, a Ra
a gha q'úús nxṍá sa máà me, i gaas koe kạba cg'õèan góásea,
cúí khóè ga c'úùa hãa a, gaam ẽe ko séè sim cúím oose.

Tiatira dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

18 *Me Jeso ba máá:* Tiatira koe hànas kerekes dim moengele
ba góá máá naka máá:

Ncẽea Nqarim dim Cóám di kg'uian ga a, ncẽe Gam di
tcgáían kạrukos c'ees khama ii ba, i Gam di nqàrèan tchùuèas
qanos khama ii. Ncẽetam ko méé: 19 Gatu di zi tséé zi hẽé,
naka ncàm̀kuan hẽé naka dtcòm̀an hẽé, naka tséé-kg'áḿan
hẽé, naka qáò tcáóan cgoa qarika tééan gatu di hẽéthẽé Ra
q'anaa. A Ra a q'ana hãa, kg'aika tu thuu ko ma tséé sa tu
nqáéa hãa sa, a tu a ko ncẽeska kaisase tséé sa.

20 Igabar ko gatu koe c'ẽe zi gúù zi tshúù zi bóò, a gazi
ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khóès Jesabele sa tu
kgoara máána hãa, ncẽe ko porofiti si i ta ma tciise sa, si ko
xgaa-xgaa a ko Tiri qãàn họàkagua i ko cg'áràn kúrú, a ko
tc'õoan ncẽe kúrúa mááseèa hãa nqárìan dàòa mááèa tc'õó.
21 X'aèa ner máà sia hãa tcóóses gha di i, igabas gas di cg'áràn
koe tcóóse tc'ẽe tama. 22 Khamar gha xaoa tcãà si kgàrom
xháés dim koe, a Ra a gha ẽe ko gas cgoa cg'áràn kúrú ne
kaisa xgàrasean koe tcãà, gas di zi dàò-kg'áḿ zi koe ne kò
tcóóse tama ne. 23 A Ra a gha gas di cóán x'oos cgoa cg'õo.
Zi gha wèé zi kereke zi q'ãa Tíí ga Ra a sa, ncẽe ko tc'ẽean
hẽé naka tcáóan hẽéthẽé qaara tcg'òó Ra, a Ra a gha wèé ne
ẽe ne ma tsééa hãa khamaga ma suruta kạbi. 24 Igabar ko
c'ẽe tu Tiatira koe hàna tu (gatu ncẽe gas di xgaa-xgaan xùri
ta ga hãa tu, a tu a 'satanam di chóm̀sea hãa' ta ko ma tciiè
kàan xgaa-xgaase ta ga hãa tu) bìrí a ko máá: Cuiskagar c'ẽe
cãà ga dcẽékagu tua hãa tite. 25 Igaba méé tu ẽe tu úúa hãa sa
qgóóa qari nakar gha nxãakg'aiga síí hàà.

26 Eẽ ko tàà ba, a ba a ko Tíí ko tc'ẽe zi tséé zi qgóóa qari,
i nxãakg'aiga síí *x'aèa ba* xg'ara bar gha tãá zi qhàò zi tc'ãà-
cookg'ai di qarian máà, 27-28 ẽer kò ma Tirim Xõòm koe ma
qarian hòòa khama.

'Qano dim dqàbim cgoam gha tc'ãà-cookg'ai ne.
Góḿ di zi gàba zi khamam gha ma cg'ám̀-cg'am ne.'

Ra gha gataga q'uu tcọnò sa máà me.

29 Eẽ tceean úúa ba méém kóḿ, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa.

3

Saredise dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

1 *Me Jeso ba máá:* Saredise koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncẽe kg'uia nea ẽe 7 xu Tc'ẽe xu Nqarim di xu hẽé naka 7 zi tcọnò zi hẽéthẽé qgóóam di ga a. Ncẽetam ko méé: Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Khóè ne ko máá, kg'õèa tua, témé, igaba tu x'óóa. 2 Igaba méé tu tẽe naka tua cg'áré zi tséé-coa zi ẽe qaùa hãa zi qgóóa qari-qari, gaa zi ẽe qaùa zia kaà kg'oana ke. Gatu di zi tséé zir kò bóò ne zi Nqarim tcgáí q'oo koe tchànotama khama. 3 Tc'ẽe-tc'ẽese méé tu nxãaska, ntama tu ma *Nqarim di zi kg'ui zi* hòòa a kóḿaa sa. Qgóóa qari zi naka tua gatu di chìbian koe tcóóse naka Nqarim koe kạbise. Kókò tama tu kò hãa ner gha ts'ãà-kg'aom khama ma hàà, tu gha táá q'ãa, ndakam x'aèm kar gha gatu koe hàà sa.

4 Gatà i ii igaba tu c'ẽe ne khóè ne Saredise koe úúa, qanega qgáía ne cg'uri-cg'uri tama ne, a ne a gha q'úúse hạnase qõò cgoa Te, kg'anoèa nea khama. 5 Eẽ ko tàà bar gha gane khama ma q'úúse hą̃akagu, a Ra a cuiskaga cg'õèa ba kg'õèan dis tcgãyas q'oo koe tchùua tcg'òóa hãa tite, a Ra a gha cg'õèa ba Tirim Abom cookg'ai koe hẽé naka Gam di xu moengele xu hẽéthẽé cookg'ai koe nxàea tseegukagu. 6 Eẽ tceean úúa ba méém kóḿ, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa.

Filadelefia dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

7 *Me Jeso ba máá:* Filadelefia koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncẽe kg'ui nea Gaam ẽe tcom-tcomsam di i, a ba a tseegu ii ba, ncẽe Dafitem di xgobekg'aman qgóóa ba. Xgobekg'amam kò hãa ne i cúí khóè ga tcẽekg'am tama, a tcẽekg'amam kò hãa ne i gataga cúí khóè ga xgobekg'am tama ba. Ncẽetam ko méé: 8 Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Bóò, cookg'aia tu koer xgobekg'amseam nquu-kg'áḿ ba tòóa, ncẽe cúí khóè ga tcẽekg'am tite ba. Q'ana Raa, cg'áré qarian tu úúa sa. Igabaga tu Tirim kg'ui ba qgóóa qaria, a tu a kò Tirim cg'õè ba táá c'úùse. 9 Bóò, c'ẽe ne ncẽe satanam dis còrè-nquus di ner ko máà tu u, ẽe ko Juta ne ta ma tciise ne, igaba gane tama ne e, a ne a tshúù-ntcõa-kg'ao ne e. Bóò, kúrú ner gha ne hàà gatu nqàrè-kg'am koe qọm̀, a ne a gha q'ãa, ncàm̀ tuar hãa sa. 10 Tiri x'áè-kg'áḿan, ncẽe kòo máá, qáò tcáóan cgoa méé tu qarika téé, témé tu kò qgóóa qaria, khamar gha gataga kgoara tu u cg'ãèan dim cáḿ koe, ncẽe ko wèém nqõóm koe hàà ba, hààm gha ẽe nqõómkg'ai koe x'ãèa ne kúrúa bóò ka.

11 Sencgagar ko hàà; ẽe tu úúas gúù sa méé tu qarika qgóó, naka i nxãasega táá cúí khóè ga tàà dis cábá sa gatu koe séèa

tcg'òó guu, *ncẽe tààa hãam khóèm ko máàè sa.* 12 Eẽ ko tàà bar gha nquu ba ko ghùi-ghuim hìi ba kúrú, Tirim Nqarim dim tempelem di ba, me cuiskaga gaia gaa koe tcg'oa tite. Gaam koer gha Tirim Nqarim di cg'õèan góá naka Tirim Nqarim dim x'áé-dxoom di cg'õèan hẽéthẽé e, kạbam Jerusalemam di i, ncẽe ko nqarikg'ai koe guu a tcg'oa ba, Tirim Nqarim koe guu a, a Ra a gha gataga kạbas cg'õès Tiri sa gaam koe góá.

13 Eẽ tceean úúa ba méém kóḿ, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa.

Laodikea dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa

14 *Me Jeso ba máá:* Laodikea koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncẽe kg'uia nea Amene *ta ko ma tciièm* di i, tcom-tcomsa a tseegum Nxàea-tseegukagu-kg'aom di i, Gaam ncẽe Nqarim Gam koe guu a wèé gúùan kúrúa hãa ba. Ncẽetam ko méé: 15 Gatu di zi tséé zir q'ana: qgàisa tama tua a kùrusa tama. Oo, kaisaser kòo tc'ẽe, qgàisa tu ga ii kana kùrusa ii sa! 16 X'oòsa tu u khama, a kùrusa tama, a qgàisa tama, khama Ra ko kg'áḿ q'ooa Te koe guu a kgàra tcg'òó tu u. 17 Nxàe tu kò a máá: "Qguùa taa, a ta a qguùan hòòa, a cúí gúù ga tcào tama," témé khama, igaba tu tshúù qgái koe tu hãa sa c'úùa, a cgóm̀ga tu u, a dxàua, a káà tcgái tu u, a gataga qgái ga hạ̃a tama sa. 18 Dàò bar ko x'ái tu u: Tíí koe tu gautan x'ámá, c'eean cgoa xgõéèa a, naka tua nxãasega qguù; naka tu gataga Tíí koe q'úú qgáían x'ámá ncẽe tu gha hạ̃a a, nxãasega i gha sau-cgaean káà cgae tu u ka, qg'aè-cgaea tu hãa di i. Naka tu gataga Tíí koe tcgái di nxúùan x'ámá, tcgáía tu koe tu gha tcgaù u, bóò tu gha ka.

19 Wèé ne ẽer ncàm̀a hãa ner ko tchàno-tchano a ko dqàèa kg'ónò. Ke tu tcãà tcáó naka gatu di chìbian koe tcóóse. 20 Bóò! Ncẽe ga Ra nquu-kg'áḿ koe téé-tẽe a ko xg'áḿ-xg'am. Ncẽè c'ẽe khóè ko dòm̀a Te kóḿ a ko nquu-kg'áḿ ba xgobekg'am ner gha tcãà a tc'õó cgoa a, i tc'õó cgoa Te.

21 Eẽ ko tàà bar gha qarian máà, Tíí cgoam gha Tiris ntcõó-q'oos x'aian dis koe ntcõó di i, ncẽer ko Tíí ma tàà a Abom Tirim cgoa Gam dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe ma ntcõe khama.

22 Eẽ tceean úúa ba méém kóḿ, Tc'ẽem ko kereke zi bìrí sa.

Tcgãyas **7 zi gúù zi tc'à**m**à ko tcẽ**ekg'am **cgoaè ko zi gúù zi úú**a **sa (4–7)**

4

Nqari ba hẽé naka Ghùu-coa ba hẽéthẽé tsara ko dqọm̀mè

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koer kò bóò, kar kò nqarikg'ai koe
bóò, me nquu-kg'áḿ ba xgobekg'amsea. Me kò torompitam
khama xaṁ dòṁ ba, ncẽer ko kg'aia kóḿa hãa ba kg'ui cgoa
te a máá: "Qaò naka ncẽe koe hàà, nakar x'ái tsi, dùú sa gha
ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koe kúrúse sa," témé ba. 2 Ra gaa
x'aè kaga Tc'ẽem ka tcãàè, ka bóò, x'aian dis ntcõó-q'oo sa kò
nqarikg'ai koe tòóèa, i c'ẽe Khóè gas koe ntcõe. 3 Eẽ ko ntcõóa-
ntcõem di bóòse-q'ooa nea ko t'õès nxo̱ás jasepere di sa hẽé
naka saredio di sa hẽéthẽé di sara khama ii, si gaas ntcõó-q'oos
x'aian di sa dòro-qhãóm ka nxa̱ma-nxa̱maèa, ncẽe kò nxo̱ás
t'õès emerelete dis khama ii ba. 4 Gaas ntcõó-q'oos x'aian dis
koe zi kò 24 zi ntcõó-q'oo zi x'aian di zi nxa̱ma-nxa̱maà, xu kò
ncẽe zi ntcõó-q'oo zi x'aian di zi koe 24 xu kaia xu ntcõóa-ntcõe,
a xu a q'úú qgáían ha̱na, a tcúúa xu koe x'aian di cábán gautan
di cábáa. 5 Gaas ntcõó-q'oos x'aian dis koe i ko túú-tebean guu
a tcg'oa, tcẽe-tcẽean hẽé naka túúan di kg'ui-q'ooan hẽéthẽé e,
i kò x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe 7 xu ka̱ruko xu c'ee-
kg'áḿ xu hàna a ko x'áà, ncẽea kò 7 xu Tc'ẽe xu Nqarim di xu
xu u. 6 Gaas ntcõó-q'oos x'aian dis cookg'ai koem kò tshàa ba
hàna, ts'óó-c'õán di q'áḿ-q'ooan khama ii ba, q'áḿ me e kò ii,
q'áḿs nxo̱ás khama ma.

Si kò x'aian dis ntcõó-q'oo sa wèé dxùukg'aia sa koe 4 xu
kg'oo-coa xu kg'õèa hãa xu ka nxa̱ma-nxa̱maèa, tcgáían gaan
dia kò cookg'aian koe hẽé naka qãán koe hẽéthẽé cg'oèa.
7 Tc'ãà dim kg'oo-coa ba kò gàm khama ii, cáṁ di ba kò ghòè-
coam khama ii, me nqoana di ba khóèan dis kg'áís khama iis
kg'ái sa úúa, 4 di ba kò tsa̱ékos xães khama ii. 8 I kò ncẽe 4
kg'oo-coan wèé ga 6 tcgàmàn úúa, a wèé qgáìan gaan di koe
kái tcgáían úúa, tcgàmàn ka nqãaka ga hẽéthẽé e, wèém koaba
ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé i ko ncẽeta ma nxáèan cgoa chõò
tama:

"Tcom-tcomsa, tcom-tcomsa, tcom-tcomsa Me e
X'aigam Nqari ba, qarim wèé ba,
ncẽe kò kg'aiga hàna ba,
a ba a *ncẽeskaga* hàna ba,
a ba a ko hàà ba,"
témé.

9 A ẽe i ko gaa kg'oo-coan ẽe tcoman máà Me, a ko kaikagu
Me, a ko qãè-tcaoa máá Me, Gaam ẽe x'aian dis ntcõó-q'oos koe
ntcõóa-ntcõe ba, ncẽe ko chõò tamase kg'õè ba, 10 ka xu kò 24
xu kaia xu cg'áé, ẽe ntcõó-q'oos x'aian dis koe ntcõóa-ntcõem
cookg'ai koe, a dqo̱ṁ Me, ncẽe ko chõò tamase kg'õè ba. Gaxu
di cábán x'aian di xu ko tcg'òó a gaas ntcõó-q'oos x'aian dis
cookg'ai koe tòó, a xu a máá:

11 "Kg'ano Tsi ia,
sita di Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè,

dqọm̀kuan hẽé, naka tcoman hẽé,
naka qarian hẽéthẽé Tsi gha máàè sa,
Tsáá Tsia wèé zi gúù zi kúrúa hãa khama,
zi Tsari ncàm̀an ka hàna hãa, a ko kúrúè,"
témé.

5

Tcgãya sa hẽé naka Ghùu-coa ba hẽéthẽé e

1 Ra kò bóò kg'áòm tshàum koe, Gaam ẽe kò x'aian dis ntcõó-
q'oos koe ntcõem di ba, Me tcgãya sa qgóóa, q'ooa sa koe hẽé
naka qãáa sa koe hẽéthẽé kò góásea sa, si 7 zi gúù zi tc'àmà ko
tcẽekg'am zi cgoa tcẽekg'ammèa. 2 A ra a kò qarim moengele
ba bóò, me ko kaiam dòm̀ cgoa nxàe a ko máá: "Dìí ba tcgãyas
xgobekg'am ka kg'anoèa, naka gaas di gúùan tc'àmà-tcẽekg'am
si ko q'õàa tcg'òó ka hẽéthẽé e?" témé. 3 Igaba i kò nqarikg'ai
koe hẽé naka nqõómkg'ai koe hẽé naka nqõóm ka nqãaka ga
hẽéthẽé koe cúí khóè ga káà a, tcgãya sa ga xgobekg'am kana
ga bóò q'oo si i. 4 Ra kò kaisase kg'ae, cúí khóè ga kò táá hòòè
khama, kg'anoa a tcgãya sa xgobekg'ama ne kana bóò q'ooa
sa. 5 Me kò nxãaska kaia xu ka c'ẽe ba bìrí te a máá: "Táá kg'ae
guu! Bóò, Juta dis qhàòs dim Gàm ba, Tọbem Dafitem di ba,
nxãa ba tààa. Tcgãya sam gha kgoana a xgobekg'am, naka ẽes
tc'àmà-tcẽekg'am cgoaèa gúùan 7 hẽéthẽé e," témé.

6 X'aian dis ntcõó-q'oo sa hẽé naka 4 kg'oo-coan hãa koe hẽé
naka kaia xu xg'aeku koe hẽéthẽé ra kò Ghùu-coa ba bóò Me
téé-tẽe, cg'õoèa hãa khama ii a, 7 nxãà nem kò úúa, 7 tcgáían
hẽéthẽé e, ncẽe kò 7 xu Tc'ẽe xu Nqarim di xu ii i, ncẽe kò wèém
nqõóm koe tsééa úúèa xu. 7 Qõòm kò a síí tcgãya sa séè, Gaam
ẽe kò x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõem dim kg'áòm x'õàm xòè
koe. 8 Eẽm ko tcgãya sa séèa xg'ara, ka xu ko 4 xu kg'oo-coa xu
hẽé, naka 24 xu kaia xu hẽéthẽé Ghùu-coam cookg'ai koe cg'áé.
Wèéa ne kò zómá* zi hẽé naka gàba zi qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan ka
cg'oèa zi gautan di zi hẽéthẽé qgóóa, ncẽe ko tcom-tcomsa ne
di còrè ii i. 9 Xu kò kạbam cii ba nxáè a máá:
"Kg'anoèa Tsi hãa, tcgãya sa séèan ka,
a gaas tc'àmà-tcẽekg'am cgoaèa gúùan xgobekg'am,
cg'õoèa Tsi kò hãa khama,
a Tsi a kò khóè ne Tsari c'áòan cgoa
x'ámá tcg'òó a Nqari ba *máà*,
wèé zi qhàò zi koe guu a,
naka wèé ne tạman koe hẽé,
naka wèé ne khóè ne koe hẽé,
naka wèé zi xg'ae zi koe hẽéthẽé e,
10 a Tsi a kò kúrú ne ne x'aian di ne peresiti ne e,

* **5:8:** zómá - Gerika sa ko "harepa" témé, cii cgoa dis gúùs zómás khama iis ka.

gatá dim Nqari ba ne gha tséé*a* máá ka,
ta nqõómkg'*a*i koe tc'ãà-cookg'ai,"
ta xu ma nxáè.
11 Kar kò bóò, a ra a kái xu moengele xu di dòm̀an kóḿ, ncẽe
kò kaisase kái ii xu, nxáráè tite zi tcám̀-tcám̀ zi khama noo xu.
Ncẽe kò x'aian dis ntcõó-q'oo sa hẽé naka kg'oo-coan hẽé naka
kaia xu hẽéthẽé nxa̱ma-nxa̱ma hãa xu, 12 xu kò kaiam dòm̀
cgoa máá:
"Kg'anoè*a* baa
Ghùu-coam ncẽe kò cg'õoè*a* hãa ba,
qaria nem gha hòò ka,
naka x'aian hẽé,
naka q'ãa di tc'ẽean hẽé,
naka kaian hẽé,
naka tcoman hẽé,
naka x'áàn hẽé
naka dqo̱m̀kuan hẽéthẽé e!"
témé.
13 Ra kò nxãaska wèé gúùan ẽe kg'õè*a* hãa kóḿ, ncẽe
nqarikg'ai koe hẽé naka nqõómkg'ai koe hẽé, naka nqõóm ka
nqãaka hẽé, naka tshà*a*-dxooan koe hẽéthẽé hà*n*a a, wèéan ẽe
gaan koe hà*n*a a, i ko máá:
"Gaam ẽe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõe ba hẽé
naka Ghùu-coa ba hẽéthẽé
méé i dqo̱m̀kuan máàè,
naka tcoman hẽé,
naka x'áàn hẽé,
naka qarian hẽéthẽé e,
chõò tamase!"
témée̋.
14 I kò 4 kg'oo-coan máá: "Amen!" témé. Xu kò kaia xu cg'áé,
a xu a dqo̱m̀.

6

7 zi gúù zi tc'àmà ko tcẽekg'am zi

1 Nxãaskar kò bóò, ẽem ko Ghùu-coa ba 7 zi gúù zi tc'àmà ko
tcẽekg'am zi ka c'ẽe sa ko xgobekg'am kar kò 4 xu kg'oo-coa xu
kg'õè*a* hãa xu ka c'ẽe ba kóḿ, me túúm dim dòm̀ cgoa ko kg'ui
khama xam̀ a ko máá: "Hàà!" témé. 2 Kar kò bóò, q'úúm bìi ba,
me ẽe qábì mea ba nxòo sa qgóó*a*, a ko x'aian dis cábá sa máàè,
a ba a kò tàà*a* hãase qõò, a gha síí tàà.
3 Eẽm ko gaia cám̀ dis gúùs tc'àmà ko tcẽekg'am sa xgob-
ekg'am kar kò cám̀ dim kg'oo-coa ba kóḿ me ko máá: "Hàà!"
témé. 4 Me kò nxãaska c'ẽem bìi ba tcg'oa, c'ees khama ma
nco̱à ba. Gam dim qábì-kg'ao ba kò qarian máàè*a*, tòókua nem
gha nqõómkg'ai koe séè*a* tcg'òó di i, nxãasega ne gha khóè ne
cg'õoku ka, a ba a kò kaiam ntcàu ba máàè*a* hãa.

5 Eẽm ko Ghùu-coa ba gaia nqoana dis gúùs tc'àmà ko tcẽekg'am sa xgobekg'am, kar kò nqoana dim kg'oo-coa ba kóḿ me ko máá: "Hàà!" témé. Ghùi-kg'air ko kar kò ntcùúm bìi ba hẽé naka gam dim qábì-kg'ao ba hẽéthẽé bóò, me qóḿan ko tc'ãò-tc'ão sara gúù sara tshàu q'ooa ba koe qgóóa hãa. 6 Ra kò nxãaska kg'uim khama xam̀s gúù sa kóḿ kg'oo-coa xu 4 xu xg'aeku koe guu a, si ko máá: "Cúím cáḿ di suruta ne gha cúím tshàu-q'oom di péréan máà tsi, i gha cúím cáḿ di surutan nqoana tshàu-q'oo zi di maberean máà tsi, igabaga táá olife di nxúìan hẽé naka gõéan hẽéthẽé *ko kúrú hìian* cg'õo guu!" témé.

7 Eẽm ko gaia 4 dis gúùs tc'àmà ko tcẽekg'am sa xgobekg'am kar kò 4 dim kg'oo-coam dim dòm̀ ba kóḿ me ko máá: "Hàà!" témé. 8 Ghùi-kg'air ko kar kò tsa̱ám bìi ba bóò. Eẽ kò qábì meam di cg'õèa nea ko x'oo o, i kò ẽe x'óóa ne khóè ne di x'ãè-q'ooan ko xùri me, i kò wèéan ga 4 xòèan nqõómkg'ai di koe guu a cúím xòèm koe qarian máàè, ntcàum cgoa i gha cg'õo ka, naka xàbàs cgoa hẽé, naka tcììan cgoa hẽé, naka qãáka di kg'oo-coan nqõómkg'ai di cgoa hẽéthẽé e.

9 Eẽm ko gaia 5 dis gúùs tc'àmà ko tcẽekg'am sa xgobekg'am kar kò ẽe Nqarim dim kg'uim ncẽe ne kò nxàea tseegukagua hãam domka cg'õoèa hãa ne di tc'ẽean altaram ka nqãaka bóò. 10 Kaiam dòm̀ cgoa ne kò q'aua tcg'òó, a máá: "Oo, tc'amaka hàna Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè, tcom-tcomsa a tseegu Tsi, cgóm̀ naka táá ão guu, naka nqõóm di ne khóè ne qháése xgàra, naka sita di c'áòan ka̱bi ẽe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe!" témé. 11 Me kò wèém khóè ba q'úúm qgáí ba máàè, a bìríè, cg'árése ne gha qãà* sa, i nxãakg'aiga síí nxáráse-q'ooan gane ka c'ẽe ne qãà ne dian hẽé, naka qõese ga ne dian hẽéthẽé tc'ãò, ncẽe gha hàà cg'õoè ne, ncẽe ne kò ma gane hẽéèa khama.

12 A ẽem ko Ghùu-coa ba 6 dis gúùs tc'àmà ko tcẽekg'am sa xgobekg'am kar kò bóò, me ko nqõó ba kaisase cgùru, si kò cáḿ sa ka̱bise a ntcùúm qgáím khama ma ntcùú, me kò nxoe ba ka̱bise a c'áòan khama ma nco̱à. 13 Zi kò nqarikg'ai di zi tco̱nò zi nqõómkg'ai koe tcheè, ncẽe i ko ma faia dis hìis di tc'áróan kg'oarà ma tcheè khama ma, kaiam tc'ãám kas kòo ntcãa-ntcãaè ne. 14 I kò nqarikg'aian qabese, tcgãyas ga ma qabeè khama ma, i kò wèé xàbìan hẽé naka tshàam ka nxa̱ma-nxa̱maèa nqõó-coan wèé hẽéthẽé ntcãa-ntcãase a téé-q'ooan gaan di koe tcg'oa.

15 Xu kò nxãaska nqõómkg'ai di xu x'aiga xu hẽé, naka kaia xu khóè xu hẽé, naka tc'ãà-cookg'ai xu hẽé, naka ẽe qguùan hẽé naka qarian hẽé, naka wèé ne khóè ne *c'ẽe ne*, qãà ne kana ẽe qãà tama ne gane hẽéthẽéa kò nxo̱án di kòm̀an koe hẽé naka xàbìan di nxo̱án koe hẽéthẽé tcãà a xàì. 16 A ne a kò xàbìan

* **6:11:** qãà - Gerika sa ko "sãa" témé.

hẽé naka nxõán hẽéthẽé tcii a ko máá: “Cg'áé cgae ta a, naka chómh̀ ta a tcgái-q'ooa ba koe Gaam ẽe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõóa-ntcõe ba, naka gataga chómh̀ ta a Ghùu-coam di xgóàn koe. 17 Gatsara di xgóàn dim cámh́ kaia hãa ba hààraa ke, ka i gha dìín kgoana a q'óá me?”

7

144,000 khóèan Iseraele di i

1 Ncẽes gúùs qãá q'oo koer kò 4 moengele xu bóò, xu nqõómi zi huku zi 4 zi koe tééa-tẽe, a xu a kò 4 tc'ãán nqõómkg'ai di qgóóa hãa, nxãasega i gha táá cúí tc'ãá ga nqõómkg'ai koe tc'ãá ka, kana tshàa-dxooan koe, kana wèé hìian koe ga igaba. 2 A ra a kò moengelem c'ẽe ba bóò, me ko cámh́s ko tcg'oa xòè koe guu a ko hàà, a ba a tcãà-tshàus koe x'áí sa úúa, Nqarim kg'õèa hãam di sa, khóè ne koem gha x'áís khama ma tòó sa, me kò kaia hãam dòmh̀ cgoa moengele xu 4 xu tcii, ncẽe ko qarian máàèa hãa xu, nqõó ba xu gha cg'õo ka, naka tshàa-dxooan hẽéthẽé e, 3 a ba a ko máá: “Táá nqõó ba cg'õo guu, kana tshàa-dxooan ga, kana hìian ga igaba, naka ta gha nxãakg'aiga síí x'áí sa tòó, gatá dim Nqarim di tséé-kg'aoan còo koe,” témé. 4 Ra kò nxãaska ẽe kò x'áí sa tòó cgaeèa ne di nxáráse-q'ooan kómh́: 144,000 ne khóè ne e, 12 zi qhàò zi Iseraele di ne khóè ne di zi wèé zi koe guu a.

5 12,000 ne kò Jutam dis qhàòs koe guu a x'áí sa tòó cgaeèa,
ne kò 12,000 ne Rubenem dis qhàòs koe guu a x'áí sa tòó cgaeèa,
naka 12,000 ne hẽé Gatem dis qhàòs koe,
6 naka 12,000 ne hẽé Aserem dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hẽé Nafetalim dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hẽé Manasem dis qhàòs koe,
7 naka 12,000 ne hẽé Simonem dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hẽé Lefim dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hẽé Isakarem dis qhàòs koe,
8 naka 12,000 ne hẽé Sebulonem dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hẽé Josefam dis qhàòs koe,
naka 12,000 ne hẽéthẽé Benjamenem dis qhàòs koe,
nxãa nea kò x'áí sa tòó cgaeèa.

Wèé xu nqõó xu di ne khóè ne

9 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koer ko bóò, kar kò kaias xg'aes khóè ne di sa bóò, ncẽe cúí khóè kaga nxáráè tite sa, wèé zi qhàò zi koe guu a, naka wèé zi xg'ae zi koe hẽé, naka khóè ne koe hẽé, naka tam xu koe hẽéthẽé e. Ne x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe hẽé naka Ghùu-coam cookg'ai koe hẽéthẽé tééa-tẽe, a ne a q'úú qgái-dxooan hana, a hìian di nxãan tshàu q'ooa ne koe qgóóa. 10 A ne a kò kaiam dòmh̀ cgoa q'aua tcg'òó a máá:

“Kgoarakua ne gatá dim Nqarim koe guua,
ncẽe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõóa-ntcõe ba,
naka Ghùu-coam koe hẽéthẽé e,”
témé. 11 Xu kò wèé xu moengele xu x'aian dis ntcõó-q'oo sa hẽé
naka kaia xu hẽé naka 4 kg'oo-coan kg'õèa kò hãa koe hẽéthẽé
tééa nxa̱ma-nxa̱ma. Ne kò x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe
tcúúa ne cgoa qám̀se, a Nqari ba dqo̱m̀, 12 a máá:
“Amen!
Dqo̱m̀kuan hẽé
x'áàn hẽé
q'ãan di tc'ẽean hẽé
qãè-tcaoa-máákuan hẽé
tcomkuan hẽé
qarian hẽé
naka kaian hẽéthẽé
méé i chõò tamase
gatá dim Nqarim di ii.
Amen!”
témé.

13 Me kò kaia xu ka c'ẽe ba kg'ui cgoa te a máá: “Dìí ga nea
ncẽe ne, q'úú qgáí-dxooan ha̱na ne, a ne a nda koe guua?” témé.

14 Ra kò bìrí me a máá: “Kaia hãa tseè, tsáá tsi q'anaa!” témé.
Me kò bìrí te a máá: “Ncẽe nea gane ẽe kaias xgàrakus koe guua
hãa ne ne e. Gane di qgáí-dxooa ne ne xg'aàra hãa, a kúrú u i
q'úú u Ghùu-coam di c'áòan cgoa. 15 Gaa domkaga
ne x'aian dis ntcõó-q'oos Nqarim dis cookg'ai koe hãa,
a ko dqo̱m̀ Me,
koaba ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé e,
Gam dim tempelem koe hãa a,
Me gha Gaam
ẽe x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõe ba
hãa cgoa ne
a gha kòre ne*.
16 Cuiskaga ne gaicara xàbà hãa tite,
a cáḿa hãa tite.
Cáḿ sa cuiskaga dàò ne tite,
kana c'ẽe kùruan ncẽe kaisa ga igaba.
17 Ghùu-coa ba gha gane dim Kòre-kg'ao ba ii khama,
x'aian dis ntcõó-q'oos nqáè koe hãa ba,
a ba a gha chùia úú ne kg'õèan di tshàan di tsgórèan koe,
Me gha Nqari ba wèém tcgáí-tshàram
gane di tcgáían di ba tchùua tcg'òó,” tam méé.

7 xu torompita xu (8–11)

* **7:15:** hãa cgoa ne a gha kòre ne - Gerika sa ko máá: “Gam dim tente bam gha tc'amkg'aia ne koe xgàu,” témé.

8

7 dis gúùs tc'àmà ko tcẽekg'am sa ko xgobekg'ammè

1 Eẽm ko Ghùu-coa ba 7 dis gúùs tc'àmà ko tcẽekg'am cgoaè sa xgobekg'am kam kò nqarikg'ai koe qhâì-qhái ba xóé, aoaram di nqáè-q'ooan khama noo x'aèa ne. 2 Kar ko 7 xu moengele xu ncẽe ko Nqarim cookg'ai koe téé-tẽe xu bóò, xu ko 7 torompitan máàè.

3 Me kò c'ẽem moengelem qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan úúa hãas gàbas gautan cgoa kúrúèa sa qgóóa hãa ba altaram koe hàà téé, a kò qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan kái máàè, nxãasegam gha wèé ne ẽe tcom-tcomsa ne di còrèan cgoa gautan dim altaram ncẽe x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe hànam koe tcheè e ka. 4 I kò qãè hm̀m̀ xg'ãòs dàòa-máákus di ts'énèan hẽé naka ẽe tcom-tcomsa ne di còrèan hẽéthẽé ẽe kò Nqarim cookg'ai koe tẽem moengelem di tshàuan koe guu a qaò. 5 Me kò nxãaska moengele ba qãè-hm̀m̀ xg'ãò gúùan úúa hãas gàba sa séè, a altaram koe guua c'eean ka cg'oè-cg'oe si, a ba a nqõómkg'ai koe xaoa guu u; i kò túúan di kg'ui-q'ooan hẽé naka ts'oo-q'ooan hẽé naka túú-tebean hẽé, naka nqõóm di cgùru-q'ooan hẽéthẽé kúrúse.

7 xu torompita xu

6 Xu kò nxãaska 7 xu moengele xu ncẽe kò 7 torompitan qgóóa hãa xu kg'ónòse, q'aukagu u xu gha ka.

7 Tc'ãà dim moengele ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, si kò tsa̱à sa hẽé naka c'ees ncẽe kò c'áòan cgoa xg'aea hãa sa hẽéthẽé xóé. Si kò nqõómkg'ai koe tcheèè, me kò nqoana xòèan nqõómkg'ai di koe guu a cúím xòè ba dào, me kò gataga nqoana xòèan hìian di koe guu a cúím xòè ba dào, i wèé dcãan tsa̱á ga dào.

8 Me kò cám̀ dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, si ko c'ẽes gúù sa tshàa-dxooan koe xaoa tcãàè, kaiam xàbìm khama noo sa, ncẽe c'eean ko gaas koe dào sa. Me kò nqoana xòèan tshàa-dxooan di koe guu a cúím xòè ba c'áòan kúrú, 9 si kò nqoana dtcõoan tshàa-dxooan q'oo koe x'ãèa hãa kg'oo-coan dis koe guu a cúís dtcõo sa x'óó, si kò nqoana dtcõoan skepean di koe guu a cúís dtcõo sa ko̱bèè.

10 Me kò nqoana dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, me kò nqarikg'ai koe guu a kaiam tco̱nò ba cg'áé, a ko x'áà, ka̱ruko c'ee-kg'áḿ khama ma, a ba a kò nqoana xòèan tshàan di koe hẽé, naka tshàan di tsgórèan koe hẽéthẽé cúím xòèm koe guu a tcheè. 11 Gaam tco̱nòm di cg'õèa ne 'Kg'au' u. Me kò nqoana xòèan koe guu a cúím xòèm tshàan di ba kg'au, i kò gaam tshàam ka kái khóèan x'óó, kg'au me e kò ii khama.

12 Me kò moengelem 4 di ba gam dim torompita ba q'aukagu, me nqoana xòèan cáḿs di koe guu a cúím xòè ba kọ̄bèè, me gataga nqoana xòèan nxoem di koe guu a cúím xòè ba kọ̄bèè, me nqoana xòèan tcọ̄nò zi di koe guu a cúím xòè ba kọ̄bèè, nxãasegam gha cúím xòè ba táá x'áà ka, nqoana xòèan gazi di koe guu a. Me kò gataga nqoana xòèan koaban di koe guu a cúím xòè ba táá x'áàn hòò, i ntcùúan ka gataga ii.

13 Kar kò nxãaska bóò, a kóḿ si ko xãe sa ẽes ko nqarikg'ai nqáè koe tsą̄éa te ka kaiam dòm̀ cgoa kg'ae a ko máá: "Nqoana xu moengele xu kg'ónòsea máána hãa, torompita ba xu gha q'aukagu ka, khama i gha cg'ãè ii, cg'ãè ii, cg'ãè ii, gane ẽe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne ka," témé.

9

1 Me kò 5 dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, ra kò nqarikg'ai koe guu a nqõómkg'ai koe tcheèa hãam tcọ̄nò ba bóò. Me ko chõò-q'oo úú tamam hą̄ém di kòm̀an di xgobekg'aman máàè. 2 Chõò-q'oo úú tamam hą̄ém dim kòm̀ bam kò xgobekg'am, i kò kaiam c'eem di khama ii ts'énèan gaam kòm̀ koe tcg'oa, si kò cáḿ sa hẽé naka nqõóm-nqáè hẽéthẽé gaam kòm̀ koe tcg'oara hãa ts'énèan ka ntcùúkaguè. 3 I kò tcòm̀an ts'énèan koe guu a tcg'oa, a nqõómkg'ai koe hàà, a i a kò nqõómkg'ai koe xg'árìan di qarian khama noo qarian máàè. 4 A i a ko bìríè, nqõómkg'ai di dcãa ne i gha táá cg'õo sa, kana c'ẽe gúùan ẽe tsą̄á ga igaba, kana c'ẽe hìian ga igaba, gabà méé i khóèan cg'õo, ncẽe Nqarim dis x'áí sa còoan gaan di koe úú tama a. 5 Kgoara i kò mááè tama, cg'õo ne i gha sa, igaba i gha 5 nxoean kaisase xgáè ne sa, i kò gaan di xgáèku-q'ooan xg'árìm dian khama xam̀, ẽe i kò khóèan ką̄á ne. 6 Eẽ xu cáḿ xu ka i gha khóèan x'ooan qaa, igaba i hòò o tite. X'ooa ne i gha tc'ẽe, igaba i gha x'ooan bèe ne a qgóé.

7 Tcòm̀an ncẽea kò ncõo sa kg'ónòa mááèa xu bìi xu khama ii. Gaan di tcúúan koe i kò gautan cgoa kúrúèa cábán x'aian di khama ii gúùan úúa, i kò gaan di kg'áían khóèan dian khama ii. 8 I gaan di c'õòan khóès di c'õòan khama ii, i gaan di xọ̄óan gàman di xọ̄óan khama ii. 9 Gaan di dxùuan koe i kò dxùua tsi koe ko xgáèa máá tsi gúùan úúa, qano cgoa kúrúèa khama ii i, i kò gaan di tcgàmàn di ts'oo-q'ooan káí zi bìi kara zi dian khama xam̀, ncẽe ko ncõoan xàà zi. 10 A i a kò xg'árìan di khama ii tsáóan úúa, a i a kòo gaa tsáóan cgoa ką̄á, a i a tsáóan gaan di koe qarian úúa, khóèan ko 5 nxoean thõò-thõo o. 11 Gaan dim x'aiga ba kò chõò-q'oo úú tamam hą̄ém dim moengele me e. Gam di cg'õèa ne kò Heberas ka 'Abatone' e, a ba a kò Gerikas ka 'Apolione' ta ma tciiè, *ncẽe sa ko 'cg'õo sa' témé.*

12 Tc'ãà dis cg'ãè sa nqáéa hãa, bóò, cám̀ cg'ãèa ne ko qanega hàà, ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koe.

13 Me kò nxãaska 6 dim moengele ba torompita ba q'aukagu, ra kò nxãaska dòm̀ ba kóḿ, gautan dim altaram di xu 4 xu nxãà xu koe guua ba, ncẽe kò Nqarim cookg'ai koe hãa ba. 14 Me ko 6 dim moengelem ncẽe ko torompita ba qgóóa ba bìrí a máá: "Moengele xu 4 xu ncẽe tshàam kaiam Eferatese dim koe qáéèa xu méé tsi kgoara," témé. 15 Xu kò gaxu moengele xu 4 xu cáḿan kg'ónò mááèa, kgoaraè xu gha a, gaa x'aè kaga, naka nxoe ba hẽé, naka kuri ba hẽéthẽé e. Xu gaa x'aè kaga kgoaraè, nqoana zi xg'ae zi khóè ne di zi koe xu gha guu a cúís xg'ae sa cg'õo ka. 16 Bìian qábìa hãa xu ncõo-kg'ao xu di nxáráse-q'ooa ne kò 200 milione e, ra kò nxáráse-q'ooa xu kóḿ.

17 Ncẽea ra kò ma tiris x'áiès koe bìi xu ma bóò ga a: qábì-kg'ao xua kò dxùua tsi ko xgáèa máá gúùan úúa hãa, ncẽe kò c'eean khama ma ncọà a, a safirean khama ma kaisase tsą̃á a, a i a salefan khama ma dàḿ-tc'ubi i. I kò bìi xu di tcúúan gàman di tcúúan khama ii, i kò c'eean hẽé, naka ts'énèan hẽé, naka salefan hẽéthẽé gaxu di kg'áḿan koe tcg'oa. 18 Nqoana zi xg'ae zi khóè ne di zi koes kò guu a cúís xg'ae sa cg'õoè, ncẽe zi xgàraku zi thõòka zi nqoana zi ka: c'eean ka hẽé, naka ts'énèan ka hẽé, naka salefan ka hẽéthẽé e, ncẽe kò kg'áḿa xu koe tcg'oa a. 19 Bìian di qaria ne kò kg'áḿan gaan di koe hẽé, naka tsáóan gaan di koe hẽéthẽé hàna khama. Gaan di tsáóa ne kò cg'aoan khama ii, a tcúúan úúa, a i a kò gaan cgoa khóèan thõò-thõo.

20 C'ẽe ne khóè ne kò gazi xgàraku zi thõòka zi ka táá cg'õoè, igaba ne kò táá gane kúrúa hãa gúùan koe tcóóse, a kò dxãwa tc'ẽean dqọm̀an táá aagu, naka kúrú mááseèa nqárìan hẽéthẽé e, ncẽe gautan cgoa kúrúèa a, seleferan hẽé, naka tcg'aian hẽé, naka nxą̃án hẽé, naka hìian hẽéthẽé e, ncẽe bóò ga hẽé tama a, kana kóḿ ga hẽé tama a, kana qõò ga hẽé tama a. 21 A ne a kò táá tcóóse gane di cg'õokuan koe hẽé, naka tsóòan kúrúan koe hẽé, naka cg'áràn koe hẽé, naka gane di ts'ãàn koe ga hẽéthẽé e.

10

Moengele ba hẽé naka tcgãya-coa sa hẽéthẽé e

1 Ra kò nxãaska c'ẽem moengelem kaia qarian úúa ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa. Túú-c'õòs kam kò qàbièa, a dòro-qhãó ba tcúúa ba tc'amkg'ai koe úúa. I kòo kg'áía ba cáḿs khama ma x'áà, i c'õáa ba nquu ba ko ghùi-ghuim hìim kąrua ko qaòm khama ii. 2 Tshàua ba koem kò tcgãya-coa sa qgóóa, xgobekg'amsea kò hãa sa. Gam dim nqàrèm kg'áò xòè di bam kò tshàam tc'amkg'ai koe tòóa, a dxàe xòè di ba nqõómkg'ai koe tòóa. 3 Kaisam q'au bam kò tcg'òó, gàman di kg'ae-q'ooan

khama xam̀ ba. Eẽm ko q'au ka zi kò 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi kg'uia ts'oo. 4 Eẽ zi ko 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi ts'oo, kar kò góá kg'oana, igabar kò nqarikg'ai koe guuam dòm̀ ba kóḿ me ko máá: "Tc'àmà-tcẽekg'ama tòó ẽes gúùs 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi mééa hãa sa naka táá góá si guu!" témé.

5 Me kò nxãaska moengelem ncẽer kò bóò me tshàa tc'amkg'ai koe hẽé naka nqõómkg'ai koe hẽéthẽé tééa-tẽe ba, kg'áò xòè dim tshàu ba nqarikg'ai koe ghùi. 6 A ba a Gaam ẽe chõò tamas kg'õè sa ko kg'õèm cgoa gaìse, ncẽe nqarikg'ai hẽé naka gaa koe hàna gúùan hẽé, naka nqõómkg'ai hẽé naka gaa koe hàna gúùan hẽé, naka tshàa-dxooan hẽé naka gaan koe hàna gúùan hẽéthẽé kúrúa hãa ba, a ba a máá: "Cúí ão ga gha káà a, 7 igaba 7 dim moengelem ko hàà gam dim torompita ba q'aukagu xu cáḿ xu kas gha nxãaska Nqarim dis tchõàs chóm̀sea hãa sa tcg'oa a kúrúse, ẽem kò ma Gam di xu qãà xu porofiti xu ma xgaa-xgaa sia khama," témé.

8 Me nxãaska dòm̀ ncẽer ko nqarikg'ai koe kóḿa hãa ba gaicara kg'ui cgoa te a máá: "Qõò naka síí ẽe xgobekg'amseas tcgãya sa, tshàam tc'amkg'ai koe hẽé naka nqõómkg'ai koe hẽéthẽé tééa-tẽem moengelem tshàu q'oo koe séè," témé.

9 Ra kò moengelem koe síí a ra a dtcàrà me, tcgãya-coa sam gha máà te sa, me bìrí te a máá: "Séè si naka tc'õó si. Kg'au si i gha ii ncãàa tsi koe, igabas gha kg'áḿ-q'ooa tsi koe kạre ii, dènean khama ma," témé. 10 Ra kò nxãaska gaas tcgãya-coa sa moengelem tshàu q'oo koe séè, a tc'õó si, si kò kg'áḿ-q'ooa te koe dènean khama ma kạre, igaba ẽer ko tc'õó sia xg'ara ka i kò ncãà-q'ooa te kg'au. 11 Ra kò nxãaska bìríè a máá: "Gaicara méé tsi porofita, kái ne khóè ne ka hẽé, naka kái zi qhàò zi ka hẽé, naka kái xu tạm xu ka hẽé, naka kái xu x'aiga xu ka hẽéthẽé e," témé.

11

Cám̀ tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara

1 Ra kò nxãaska qáò-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãom hìi ba máàè, dqàbim khama kò ii ba, a bìríè a máá: "Tẽe naka síí tempelem Nqarim dim di qáò-q'ooan tc'ãò-tc'ão, naka altara ba hẽé, naka gaa koe hãa a ko dqọm̀ ne hẽéthẽé *nxárá*. 2 Igaba tempelem ka tchàa koe hànam x'áé ba méé tsi guu, táá méé tsi nxãam di qáò-q'ooan tc'ãò-tc'ão guu. Nxãam x'áé ba qhàò zi di ne máàèa hãa ke, zi gha 42 nxoean tcom-tcomsam x'áé-dxoo ba náà. 3 Ra gha Tiri tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara cám̀ tsara qarian máà, tsara gha saka di qgáían hạ̃a a 1,260 cáḿan porofita." 4 Ncẽe tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara olife di tsara hìi tsara a, a cám̀ tsara lampi téé-q'oo tsara a, ncẽe wèém nqõóm dim X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe tééa-tẽe tsara. 5 A

ncẽè c'ẽe khóèan kò thõò-thõo tsara a kg'oana ne i ko c'eean kg'áḿ-q'ooa tsara koe tcg'oa, a gatsara di cg'õo-kg'aoan cg'õo. Ncẽea ẽe thõò-thõo tsara a kg'oana khóèan gha ma cg'õoè ga a. 6 Qarian tsara úúa, nqarikg'aian tsara gha tcẽekg'am di i, táá i gha túúan tuu ka, gatsara di porofitan di cáḿan ka, a tsara a tshàan koe qarian úúa, kạ̀bi i tsara gha i c'áòan kúrú di i, a tsara a gha nqõó ba xg'áḿ wèé cg'ãèan cgoa, ẽe tsara ga ko ma tc'ẽe khama ma.

7 Eẽ tsara ko Nqarim di kg'uian tseegukagua xg'ara, kam gha qãáka dim kg'oo-coam ncẽe chõò-q'oo úú tamam hạ́em koe ko tcg'oa ba qaru-cgae tsara a, a ba a gha tàà tsara a, a cg'õo tsara a. 8 I gha gatsara di tc'áróan kaiam x'áé-dxoom di xg'aekuan koe xóé, ncẽe q'ãasea ba, a Sodoma ii ba kana Egepeto ii ba, ncẽe gatsara dim X'aigam *Nqarim* xgàuèa koe. 9 Nqoana cáḿan hẽé naka cúím cáḿ di nqáè-q'ooan hẽéthẽé ka ne gha khóè ne ncẽe qhàò zi koe hẽé naka xg'ae zi koe hẽé naka tạm xu koe hẽé, naka nqõó xu koe guua ne hẽéthẽé, gatsara di tc'áróan kg'ama bóò, a gha xguì tc'áṁan koe tsara gha xòóè sa, 10 ne gha ẽe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne tc'amkg'aia tsara koe qãè-tcao, a ne a gha kõ̀è sa kúrú, a aban tsééa mááku, ncẽe tsara porofiti tsara kò ẽe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne qóḿ ba qgóókagua hãa khama.

11 Igaba i kò nqoana cáḿan hẽé naka cúím cáḿ di nqáè-q'ooan hẽéthẽé qãá q'oo koe Nqarim koe guua kg'õèan di sónòan tcãà cgae tsara a, tsara kò nqàrèa tsara cgoa tẽe a téé, i kò kaisa q'áòan tcãà cgae gane ẽe kòo bóò tsara a ne. 12 Nxãaska tsara kò c'ẽem dòṁ kaisa ba kóḿ, nqarikg'ai koe guua ba, me ko bìrí tsara a a máá: "Ncẽe koe tsao q'ábà qaò," témé. Tsara túú-c'õòs cgoa nqarikg'ai koe q'ábà qaò, ne kò gatsara di ne cg'õo-kg'ao ne bóò tsara a.

13 Gaam x'aèm kam kò nqõó ba kaisase cgùru, me 10 xòèan koe guu a cúím xòèm x'áé-dxoom di ba xùbuse, i 7,000 khama noo khóèan gaam nqõóm di cgùru-q'ooan ka cg'õoè, ne kò c'ẽe ne kaisas q'áòs ka tcãàè, a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba dqọ̀ṁ.

14 Cáṁ dis cg'ãè sa nqáéa hãa, igaba bóò, nqoana dis cg'ãè sa ko sencgaga hàà.

7 dim torompita ba

15 Moengelem 7 di ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, xu kò kaisase ko ts'oo xu dòṁ xu nqarikg'ai koe kóḿse, a xu a ko máá:

"Nqõómkg'ai di x'aia ne
gatá dim X'aigam *Nqarim* di x'aian kúrúa,
naka *nqòòkaguèa hãam* Krestem di hẽéthẽé e,
Me gha chõò tamase X'aiga ba ii,"

témé. 16 Xu kò nxãaska 24 xu kaia xu, ẽe kò Nqarim cookg'ai
koe gaxu di ntcõó-q'ooan x'aian di koe ntcõe xu kg'áía xu cgoa
qám̀se, a Nqari ba dqọm̀, 17 a máá:
"X'aiga Tsi Nqari Tsi Qari Tsi wèé Tseè,
ncẽe hàna Tsi, a kò kg'aiga hàna Tsi,
qãè-tcaoa xae ko máá Tsi,
kaia qarian Tsari Tsi séèa hãa khama,
a Tsi a tshoa-tshoa a tc'ãà-cookg'aia hãa.
18 *Nqõóm di zi* qhàò zia kò xgóà,
igaba i Tsari xgóàn hààraa,
naka ẽe x'óóa hãa ne xgàra di x'aèan hẽéthẽé e.
Tsari ne qãà ne, ncẽe porofiti ne hẽé
naka tcom-tcomsa ne hẽé naka wèéa ne
ẽe ko Tsarim cg'õè ba q'áò ne hẽéthẽé
Tsi gha *qãèan cgoa* suruta,
cg'áréan ga hẽé naka kaian ga hẽéthẽé e.
A Tsi a gha ẽe ko nqõó ba cg'õo ne hàà cg'õo,"
ta xu méé.
19 Me kò nxãaska Nqarim dim tempelem nqarikg'ai koe hàna
ba xgobekg'amse, me kò Gam dis qáé-xg'aes dim káá ba bóòse
Gam dim tempelem q'oo koe, i kò túú-tebean kúrúse, naka
ts'oo-q'ooan hẽé, kg'ui-q'ooan gaan di hẽé, nqõóm di cgùruan
hẽé naka kaias tsọ̃à sa hẽéthẽé e.

Cg'ao-dxoo ba hẽé naka cám̀ kg'oo-coa tsara cg'õo ko tsara hẽéthẽé e (12–13)

12

Khóè sa hẽé naka kái tcúú a kaiam cg'aom ncọà ba hẽéthẽé e

1 Kaia, *a are-aresas* x'ái sa kò nqarikg'ai koe bóòse, ncẽe
khóès kò cáḿs khama ii qgáían hạna sa, me kò nxoe ba nqàrèa
sa ka nqãaka hàna, si kò x'aian dis cábás 12 tcọnòan úúa sa
tcúúa sa koe hàna. 2 Ncãà nes kò úúa, a ábà qàe koe hãa, a ábàn
di thõòan úúa, khamas kòo kg'ae. 3 Si kò c'ẽes x'ái sa gaicara
nqarikg'ai koe bóòse, ka bóò, ncọàm cg'ao-dxoom kaiam 7
tcúúan hẽé naka 10 nxãàn hẽéthẽé úúa ba hàna, a kò 7 cábán
x'aian di tcúúa ba koe úúa. 4 Tsáóa ba kò nqoana zi xg'ae
zi nqarikg'ai di tcọnòan di zi koe guu a cúí sa xgàia tcg'òó, a
nqõómkg'ai koe tcheèagu. Kam kò nxãaska cg'ao-dxoo ba khóès
ẽe ábà kg'oanas cookg'ai koe téé, nxãasegam gha gas dim cóá ba
ẽem ko ábàè kaga tóm̀ ka. 5 Si kò kg'áòm cóá ba ábà, ncẽe ko hàà
nqõóm di zi qhàò zi wèé zi qano dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai ba.
Igabam kò gas dim cóá ba ntcàuè, a ba a Nqarim koe úúè, Gam
dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe. 6 Si kò khóè sa bèe a qãáka qgóéa

síí, Nqarim x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá sia hãa koe, ncẽe gaa koes gha hãa, a 1,260 cámán xáròè koe.

Mikaele ba ko cg'ao-dxoom cgoa x'ãàku

7 Si ncõo sa nqarikg'ai koe tẽe. Mikaele ba hẽé naka gam di xu moengele xu hẽéthẽéa kò cg'ao-dxoom cgoa x'ãàku. Me kò cg'ao-dxoo ba hẽé naka gam di xu moengele xu hẽéthẽé gaxu cgoa x'ãàku. 8 Igabam kò *cg'ao-dxoo ba* tààè, i nxãaska x'ãè-q'ooa ba nqarikg'ai koe kaà. 9 Me kò cg'ao-dxoo ba, cg'aom ncẽe ncìí, a dxãwa me e ta ko ma tciiè, a satana ii, a wèém nqõóm dim qàe-qaeku-kg'ao ba, nqõómkg'ai koe xaoa guuè, xu kò gam di xu moengele xu gam cgoa ga xaoa guuè.

10 Ra kò nxãaska kaiam dòm̀ ba nqarikg'ai koe kóḿ, me ko máá:

"Ncẽeska i Nqarim di kgoarakuan hààraa,
i Gam di qarian hààraa,
naka Gam di x'aian hẽé,
naka qarian Gam dim *nqòòkaguèa hãam* Krestem di hẽéthẽé e.
Gatá ka qõese ga ne dim chìbi-chibi-kg'ao ba xaoa guuèa khama,
ncẽe ko gatá dim Nqarim cookg'ai koe
koaba ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé chìbi-chibi ne ba.
11 Ghùu-coam di c'áòan cgoa hẽé
naka Nqarim di kg'uian tseegukaguan ka hẽéthẽé ne tàà mea hãa;
a kò gane dis kg'õè sa táá tòóa mááse,
igabaga ne kò x'óóan kg'ónòsea máána hãa.
12 Gaa domka méé tu qãè-tcao, oo nqarikg'aiè,
naka gatu ẽe gaa koe x'ãèa hãa tu hẽéthẽé e!
Igaba i gha cg'ãè ii gatu ka, oo nqõókg'aiè,
naka tshàa-dxooan hẽéthẽé e,
dxãwa ba gatu koe xoana hãa,
kaisa xgóàn cgoa khama.
Q'anam hãa gam di x'aèa ne xòm̀ m sa khama!"
tam méé.

13 Eẽm kò cg'ao-dxoo ba bóò, nqõómkg'ai koem xaoa xòóèa sa, kam kò kg'áòm cóá ba ábà hãas khóè sa qa̱e. 14 Igabas kò khóè sa tcgàmà tsara kaias xães di tsara máàè, nxãasegas gha cg'ao ba tsa̱éa guu, a qãáka síí hãa ka, qgáìm kg'ónòas kò mááèam koe, qgáìm ncẽes kò síí hãa a x'aè ba xáròè ba, kuri tsara hẽé, naka kurim nqáè-q'oo hẽéthẽé e. 15 Me kò cg'ao ba khóè sa ko xùrise tshàam di khama noo tshàan kg'áḿa ba koe guu a tcg'òó, nxãasega i gha xgàia tcg'òó si ka. 16 Igabam kò nqõó ba khóè sa hùi, a ba a kg'áḿa ba xgobekg'am, a ẽem tshàam ncẽem ko cg'ao-dxoo ba kg'áḿa ba koe guu a tcg'òó ba tóm̀. 17 Me cg'ao-dxoo ba khóès koe kaisase xgóà, a ba a kò tcg'oa a síí wèé cóáa sa cgoa ga ncõoan kúrú, gane ẽe ko Nqarim

di x'áèan qgóóa qaria ne, a ko wèé x'aè ka Jeso ba tseegukagu ne. 18 Me kò cg'ao-dxoo ba tshàa-dxooan di gómán koe téé.

13

Tc'ãà dim kg'oo-coa ba

1 Ra kò kg'oo-coa ba bóò, me tshàam koe guu a ko tcg'oa, 10 nxãàn hẽé, naka 7 tcúúan hẽé, naka 10 cábán x'aian di hẽéthẽé kò nxãàa ba koe úúa ba, me kò Nqari ba ko cóè cg'õèan wèé tcúúa ba koe úúa. 2 Kg'oo-coam ẽer kò bóò ba kò q'óèm khama ii, i kò nqàrèa ba bera dian khama ii, i kò kg'áma ba gàman dian khama ii. Me kò cg'ao-dxoo ba gam di qarian hẽé naka gam di ntcõó-q'ooan x'aian di hẽé naka kaia tsééan di qarian hẽéthẽé gaam kg'oo-coa ba máà. 3 Si kò gaam kg'oo-coam dis tcúús c'ẽe sa cg'ãès xg'am̀ sa úúa, x'óóam ga kò hãa sa, igabas kò gaas xg'am̀s kaia sa ts'irìa hãa, me kò wèém nqõó ba kaias ares cgoa kg'oo-coa ba xùri. 4 Ne kò khóè ne cg'ao-dxoo ba dqo̱m̀, qaria bam kò kg'oo-coa ba máà khama, a ne a kò *gataga* kg'oo-coa ba dqo̱m̀, a ko máá: "Dìína kg'oo-coam khama ii? Díína gha gam cgoa ncõoan kúrú?" témé.

5 Kg'oo-coa ba kò kg'áman máàè, dqo̱m̀sean di kg'uia nem gha kg'ui di i, naka Nqari ba cóèan di hẽéthẽé e. Me kò qarian máàè, 42 nxoea nem gha gam di tsééan kúrú ka. 6 Kg'áma bam kò xgobekg'am, a Nqari ba cóè, a cg'õèa ba cóè, a ba a Nqarim x'ãèa hãa qgái hẽé naka gane ẽe nqarikg'ai koe x'ãèa hãa ne hẽéthẽé cóè. 7 Qaria nem kò máàè, ẽe tcom-tcomsa ne cgoam gha ncõoan kúrú di i, a tàà ne e. A ba a kò wèém *nqõóm di zi* qhàò zi tc'amkg'ai koe hẽé, khóè ne koe hẽé, naka ta̱m xu koe hẽé, naka xg'ae zi koe hẽéthẽé qarian máàè. 8 Ne gha wèé ne ẽe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne dqo̱m̀ me, ncẽe nqõóm dis tshoa-tshoases koe i kò guu a cg'õèa ne kg'õèan dis tcgãyas koe góáè tama ne, Ghùu-coam ncẽe kò cg'õoèam dis koe.

9 Ncẽè khóèm kò tceean úúa hãa ne méém kóḿ:
10 Ncẽè c'ẽem khóèm gha qáéès kòo qaase
nem gha qáéè,
a ncẽè c'ẽem khóèm gha ntcàum cgoa cg'õoès kò qaase
nem gha ntcàum cgoa cg'õoè.
Ncẽe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khóè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé naka dtcòm̀, témé.

Cám̀ dim kg'oo-coa ba

11 Ra kò nxãaska c'ẽem kg'oo-coa ba bóò, me nqõómkg'ai koe guu a ko tcg'oa. Ghùu-coam di nxãàn khamam kò ma cám̀ nxãàn úúa, a kòo cg'ao-dxoom khama ma kg'ui. 12 A kò tc'ãà dim kg'oo-coam di qarian cgoa hàna baa koe wèé tsééan gam di ga kúrú. A ba a nqõó ba hẽé naka nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne hẽéthẽé kúrú ne tc'ãà dim kg'oo-coa ba dqo̱m̀, ncẽe gam dis

xg'amṡ ncẽe x'óóam ga kò hãas xg'ao ts'irì ba. 13 Me kaia a *are-aresa zi* x'áí zi kúrú, a ba a khóè ne cookg'ai koe nqarikg'ai koe guu a nqõómkg'ai koe hàà c'ee ba kúrú. 14 Gaa zi x'áí zi cgoam kò nqõómkg'ai koe x'ãèa ne khóè ne qàe-qae, x'áí zi ncẽem kò tc'ãà dim kg'oo-coam cookg'ai koe qarian máàèa hãa, kúrú zim gha ka zi. A ba a kò nqõómkg'ai koe x'ãèa ne khóè ne bìrí, kg'oo-coa ba méé ne sere-sere sa kúrúa máá sa, ncẽe kò ntcàum cgoa thõò-thõoèa igaba kg'õèa ba. 15 Qaria nem kò máàè, kg'oo-coam dis sere-sere sam gha tc'ãán máà, si sónò di i, nxãasegas gha gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa kg'ui ka, a gane ẽe gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa dqo̱mì tama ne kúrú ne cg'õoè ka. 16 Wèé ne khóè nem kò chùi, kg'áò xòè dim tshàum koe kana còoa ne koe ne gha x'áí sa tòó cgaeè ka. (Cg'árén ga hẽé naka kaian ga hẽé, qguùan ga hẽé naka dxàuan ga hẽé, kgoarasean ga hẽé naka qãàn ga hẽéthẽé e.) 17 Nxãasega i gha táá cúí khóè ga c'ẽes gúù sa x'ámá kana x'ámágu ka, gaas x'áí sa úú tama a, ncẽe kò gaam kg'oo-coam di cg'õè ii sa, kana cg'õèa ba di nxáráse-q'oo ii sa.

18 Ncẽes gúù sa ko tc'ẽean qaa. A ncẽè c'ẽem khóèm kò tc'ẽega ii ne méém gaam kg'oo-coam dim nxáráse-q'oo ba nxárá xg'ae. Khóèm dim nxáráse-q'oo me e ke, me gam dim nxáráse-q'oo ba 666 me e.

Tãáka zi x'áí zi (14–15)

14

Ghùu-coa ba hẽé naka Gam di ne khóè ne hẽéthẽé e

1 Ra kò nxãaska bóò, a cookg'aia te koe Ghùu-coa ba bóò Me Siona dim xàbìm koe tééa-tẽe, i kò 144,000 khóèan Gam cgoa hàna, ncẽe kò còoa ne koe Gam di cg'õèan hẽé naka Gam ka xõòm di cg'õèan hẽéthẽé góásea ne. 2 Ra kò c'ẽem ts'oom nqarikg'ai koe guua hãa ba kóḿ, me tòè ko tshàan khama xaṁ, a kaia kg'ui-q'ooan túúan di khama xaṁ. Ncẽer kò kóḿa hãam dòṁ ba kò harepa cii-kg'ao ne dim khama xaṁ, ne ko gane di harepan cii. 3 Ne kò x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe hẽé naka 4 xu kg'oo-coa xu kg'õèa hãa xu cookg'ai koe hẽé naka kaia xu cookg'ai koe hẽéthẽé kạbam cii ba nxáè. Cúí khóè ga kò cii ba táá xgaa-xgaase, ẽe 144,000 ne cúí ne ne e kò ii, ncẽe kò nqõómkg'ai koe guu a x'ámá tcg'òóèa hãa ne. 4 Ncẽe xua ẽe kò táá khóè zi cgoa xóé xu khóè xu u, q'ano iise xu kò qgóósea hãa khama. Ghùu-coa ba xu kò wèé qgáìan ẽem ko qõò koe xùri. Khóè ne xg'aeku koe xu kò x'ámá tcg'òóèa hãa, tc'ãà di tc'áróan Nqarim di iise naka Ghùu-coam dian hẽéthẽé e. 5 Gane di kg'áḿan koe i kò cúí tshúù-ntcõa ga táá hòòè, káà chìbi ne e kò ii khama.

Nqoana xu moengele xu

6 Ra kò nxãaska c'ẽem moengele ba bóò, me ko nqarikg'ai
nqáè koe ko tsa̱éa te, a chõò tama qãè tchõàn úúa, a ko ẽe
nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe hẽé naka *nqõóm di zi* qhàò zi
wèé zi koe hẽé, naka wèé zi xg'ae zi koe hẽé, naka ta̱man koe
hẽé, naka khóè ne koe hẽéthẽé nxàe e. 7 Kaiam dòm̀ cgoam kò
máá: "Nqari ba q'áò naka x'áàkagu Me. Gam di xgàrakuan dim
x'aè ba hààraa ke, naka dqo̱m̀ Me Gaam ẽe nqarikg'ai hẽé naka
nqõókg'ai hẽé, naka tshàa-dxooan hẽé, naka wèé qgáìan tshàan
ko tcg'oa hẽéthẽé kúrúa hãa ba," témé.

8 Me kò c'ẽem moengelem cám̀ di ba xùri me, a máá: "Cg'áéa
baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba, gaam ncẽe *nqõóm di zi*
qhàò zi wèé zi kúrú zi gõéan kg'áà hãa ba, cg'áràn kúrú di i,
Nqarim di xgóàn ko óága gõéa ne," témé.

9 Me kò nqoana dim moengele ba xùri tsara a, a kaiam dòm̀
cgoa kg'ui a máá: "Ncẽè c'ẽem khóèm kò kg'oo-coa ba hẽé naka
gam dis sere-sere sa hẽéthẽé ko dqo̱m̀, a x'áí sa còoa ba koe
kana tshàua ba koe úúa nem 10 gha gaam igaba thẽé Nqarim
di xgóàn di gõéan kg'áà, ncẽe qàbukaguè tama a, a kubis Gam di
xgóàn dis koe ntca̱aèa a. C'eean cgoa hẽé naka salefan hẽéthẽé
cgoam gha tcom-tcomsa xu moengele xu hẽé naka Ghùu-coam
cookg'ai koe hẽéthẽé thõò-thõoè. 11 I gha gane di thõò-thõoèan
di ts'énèan chõò tamase qaò, ne sãa di x'aèan úú tama, koaba
ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé e, gane ẽe ko kg'oo-coa ba hẽé
naka sere-serea ba hẽéthẽé dqo̱m̀ ne, naka wèém ẽe cg'õèa ba
dis x'áí sa hòòa ne hẽéthẽé e."

12 Ncẽe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khóè ne Nqarim di ne
méé ne qarika téé, témé - gane ẽe ko Nqarim di x'áèan hẽé naka
Jesom di dtcòman hẽéthẽé qgóóa qari ne.

13 Ra kò dòm̀ ba kóḿ me nqarikg'ai koe guua hãa a ko máá:
"Ncẽe sa góá: Ts'ee-ts'eekg'aièa nea ẽe ko Nqarim koe x'óó ne,
ncẽem x'aèm koe guu a," témé. Me Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba
máá: "Èè, *ts'ee-ts'eekg'aièa nea,* sãa ne gha gane di tsééan koe,
i gha gane di tsééan xùri ne khama!" témé.

Nqõóm di tcuùè-q'ooa ne

14 Bóòr kò, a cookg'aia te koe q'úús túú-c'õò sa bóò. Gaas túú-
c'õòs koe kò ntcõe ba kò Khóèm dim Cóám khama ii, a gautan
dis cábás x'aian di sa tcúúa ba koe úúa, a ba a kò q'ãe cgoa dim
xgàom ts'éè ba tshàua ba koe úúa. 15 Me kò c'ẽem moengele ba
tempelem koe guu a tcg'oa, a kaiam dòm̀ cgoa gaam ẽe kò túú-
c'õòs koe ntcõe ba q'au, a ko máá: "Tsarim xgào ba tcãà naka
gaam cgoa tcuù, tcuùan dim x'aè ba hààraa hãa, nqõómkg'ai
dian ncẽe tcuùè ko ne kaisase x'ãéa hãa ke," témé. 16 Me kò
nxãaska gaam ẽe túú-c'õòs koe ntcõe ba xgào ba nqõómkg'ai koe
nqáékagu, me nqõó ba tcuùè.

17 Me kò c'ẽem moengele ba tempelem nqarikg'ai dim koe
guu a tcg'oa. Gaam igabam kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'éè ba
qgóóa.
18 Me kò c'ẽem moengele ba altaram koe guu a tcg'oa,
moengelem ncẽe c'eean koe qarian úúa ba, me kò gaam ẽe kò
ts'éèm xgào ba qgóóa ba kaiam dòm̀ cgoa tcii, a máá: "Tsarim
xgào ba tcãà naka nqõóm di kg'oman di tc'áróan tcuù cgoa
me, gaan di tc'áróa ne x'ãéa hãa ke," témé. 19 Me kò moengele
ba nxãaska gam dim xgào ba nqõómkg'ai koe nqáékagu, a ba
a nqõómkg'ai di kg'oman tcuù, a gõéan ko kúrúès qgáìs ncẽe
Nqarim di xgóàn di iis koe xaoa tcãà a. 20 I kò kg'oman x'áé-
dxoom ka tchàa koe náà tòm̀-tommè, gõéan ko kúrúès qgáìs koe,
i c'áòan gaas qgáìs koe guu a tòè, a càùse, a bìi di tóḿ kgòrean
ko téé khama noose síí, 300 kilomitara di qáò-q'ooan khama
noose.

15

7 xu moengele xu di zi cg'ãè zi chõò di zi

1 Ra kò nxãaska c'ẽes kaias are-aresas x'ái sa nqarikg'ai koe
bóò: moengele xu 7 xu ncẽe kò 7 cg'ãèan úúa xu - ncẽe chõò di
i, gaan koe i kò Nqarim di xgóàn chõò khama.
2 Ra kò c'ẽes gúù sa bóò, tshàam ts'óó-c'õán khama ii ba, me
c'eean cgoa tcg'omesea. A ra a kò gataga gane ẽe kò kg'oo-
coa ba tàà hãa ne hẽéthẽé bóò, *kg'oo-coam* ncẽe kò sere-sere
sa kúrúa mááèa hãa, i kò cg'õèa ba nxáráse-q'oom ka x'áíèa ba.
Tshàam qàe koe ne kò téé-tẽe, Nqarim máà nea hãa zi harepa
zi qgóóa hãase. 3 Ne kò Moshem dim cii ba nxáè, Nqarim dim
qãà ba, naka Ghùu-coam dim cii ba hẽéthẽé e, a ko máá:
"Tsari tsééa nea kaia, a are-aresa a.
Oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè, Qari Tsi wèé Tseè!
Tsari dàòa nea tchàno a tseegu u,
oo, X'aiga Tsi *nqõóm di zi* qhàò zi di Tseè!
4 Dìína gha táá q'áò Tsi,
oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè,
a cg'õèa Tsi táá x'áàkagu?
Tsáá Tsia cúísega tcom-tcomsa Tsi i.
Nqõóm di zi qhàò zi wèé zia gha hàà
a Tsáá cookg'ai koe dqọm̀ khama,
tchàno tsééan Tsaria x'áísea hãa khama,"
témé.
5 Ncẽes gúùs qãá q'oo koer kò nqarikg'ai koe tempele ba
bóò, xhàro-dxoom ncẽe Nqarim ko khóè ne cgoa kg'uim koe,
me nqáè koe hànam qgái ba xgobekg'amsea. 6 Xu kò gaxu
moengele xu 7 xu gaa koe guu a 7 cg'ãèan cgoa tempelem koe
tcg'oa. Q'úú qgáían tcạàko xu kò hạna, a kò gautan di bànean
dxùua xu koe qáéa. 7 Me kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'õèa hãa xu

ka c'ẽe ba nxãaska 7 xu moengele xu gautan di zi gàba zi 7 zi máà, chõò tamase ko kg'õèm Nqarim di xgóàn ka kò cg'oèa hãa zi. 8 Me kò tempele ba Nqarim di x'áàn hẽé naka Gam di qarian hẽéthẽé koe guua ts'énèan ka cg'oè-cg'oeè. I kò cúí khóè ga tempelem koe tcãà tama, i nxãakg'aiga qõò a síí 7 cg'ãèan moengele xu 7 xu di chõòkaguè.

7 zi gàba zi Nqarim di xgóàn di zi (16)

16

1 Ra kò nxãaska kaiam dòm̀ tempelem koe guua hãa ba kóḿ, me ko moengele xu 7 xu bìrí a ko máá: "Qõò xao naka nqõómkg'ai koe síí Nqarim di xgóàn di zi gàba zi 7 zi ntcq̄àgu," témé.

2 Me kò tc'ãà dim moengele ba qõò a síí gam dis gàbas dian nqõómkg'ai koe ntcq̄agu, zi kò cg'ãè a thõò zi chìbi zi khóè ne koe tcg'oa, ẽe kò kg'oo-coam dis x'áí sa úúa ne hẽé naka gam dis sere-sere sa kòo dqo m̄a máá ne hẽéthẽé e.

3 Me kò cám̀ dim moengele ba gam dis gàbas dian ntcq̄agu tshàa-dxooan koe, i tshàan kq̄bise a x'óóam khóèm di c'áòan khama ii, i kò tshàan q'oo koe hàna kg'õèa gúùan wèé ga x'óó.

4 Me kò nqoana dim moengele ba gam dis gàbas dian ntcq̄agu tshàa xu koe hẽé, naka wèé qgáìan tshàan ko tcg'oa koe hẽéthẽé e, i kò kq̄bise a c'áòan kúrú. 5 Ra kò tshàan dim moengele ba kóḿ, me ko máá:

"Tchàno Tsi i,
Tsáá ncẽe hàna
a kò kg'aiga hàna Tsi,
ncẽe tcom-tcomsa Tsi,
xgàrakuan ncẽe koe Tsi tchàno Tsi i.
6 Tcom-tcomsa ne hẽé naka porofiti xu hẽéthẽé
di c'áòa ne ne kò ntcq̄àgua,
Tsi kò c'áòan máà ne ne kg'áà,
ẽe ne kòo ma qaa khama
gane di zi tséé zi cgoa,"
tam méé. 7 Ra kò altara ba kóḿ, me ko xo q̄a a ko máá:
"Eè, X'aiga Tsi Nqari Tsi qari Tsi wèé Tseè,
Tsari xgàrakua ne tseegu a tchàno o,"
témé.

8 Me kò 4 dim moengele ba gam dis gàbas dian cáḿs koe ntcq̄agu, si kò qarian máàè, khóèa nes gha c'eean cgoa dàò di i. 9 Ne kò khóè ne cáḿs di kùruan kaia ka dàòè, a kò Nqarim di cg'õèan cóè, Gaam ẽe ncẽe zi cg'ãè zi di qarian kò úúa hãa ba, a ne a kò táá chìbi bóòse a kq̄bise a Nqari ba dqo m̄.

10 Me kò 5 dim moengele ba gam dis gàbas dian kg'oo-coam dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe ntcq̄agu, i kò gam di x'aian ntcùú-ntcuuè. Ne kò khóè ne thõòan ka kq̄án tq̄m, 11 a ne

a nqarikg'ai dim Nqari ba gane di thõòan hẽé naka chìbian hẽéthẽé domka cóè. A kò táá ẽe ne kúrúa hãa zi gúù zi koe chìbi bóòse.

12 Me kò 6 dim moengele ba gam dis gàbas dian Eferatese dim tshàam kaiam koe ntcã̱agu, i gaam tshàam di tshàan kaà, nxãasegam gha dàòm cáḿs ko tcg'oam xòèm di xu x'aiga xu di ba kg'ónòè ka. 13 Ra kò nqoana cg'ãè tc'ẽean bóò, ncẽe ko cg'aodxoo ba hẽé, naka kg'oo-coa ba hẽé, naka porofitim tshúùntcõa ba hẽéthẽé xu kg'áḿ q'oo koe tcg'oa a, i dqòean khama ii. 14 Tc'ẽean ncẽea kò dxãwan di i, a kò *are-aresa zi* x'áí zi kúrú, a kò wèém nqõóm di xu x'aiga xu koe síí, nxãasega i gha síí ncõos koe xg'ae-xg'ae xu ka, Nqarim Qarim wèém dim cáḿ kaiam ka.

15 (*Nqari ba ko máá:* "Bóò, ts'ãà-kg'aom khamar ko ma hàà. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ẽe kókòa a qgáía ba qgóóa kg'ónòa ba, táám gha nxãasega qg'aè-cgaease qõòate ka, a ba a khóè ne xg'aeku koe táá sau-cgaease hãa ka," témé.)

16 Ncẽe tc'ẽea nea kò x'aiga xu xg'ae-xg'ae, qgáìm ẽe ko Hebera dis kg'uis ka Hare-Magetone ta ko ma tciièm koe.

17 Me kò 7 dim moengele ba gam dis gàbas dian tc'ãán q'oo koe ntcã̱agu, me kò kaiam dòm̀ ba tempelem koe guu a tcg'oa, x'aian dis ntcõó-q'oos koe a máá: "Xg'araa ia," témé. 18 I nxãaska túú-teben hẽé naka ts'oo-q'ooan hẽé naka túúan di kg'ui-q'ooan hẽé naka nqõóm di cgùruan hẽéthẽé kúrúse. Ncẽes cgùru sa kò kaisase kaia, si qanega gatà iis gúù sa kúrúse tama, khóèan nqõómkg'ai koe tshoa-tshoa a hãa koe ga guu a. 19 Me kò x'áé-dxoom kaia ba nqoana q'oro q'aa-q'aaè, i kò *nqõóm di zi* qhàò zi di x'áé-dxooan cg'áé. Me kò Nqari ba kaiam Babilone ba tc'ẽe-tc'ẽese, a ba a gõéan dis kubis Gam di xgóàn kaia di sa máà me. 20 I kò tshàam ka nxa̱ma-nxa̱maèa nqõócoan wèéan ga gàri a kaà, i kò cúí xàbì ga táá hòòse. 21 I kò kaia tsõ̱àn nqarikg'ai koe guu a khóè ne koe tcheè, 50 qóḿ-q'oo khama noo qóḿan kò úúa a. Ne kò khóè ne ncẽes gúùs cg'ãès tsõ̱àn dis domka Nqari ba cóè, ncẽes cg'ãè sa kò kaisase tshúù si i khama.

Babilonem di cg'áé-q'ooan hẽé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hẽé, tshúù-ntcõa di xu porofita xu hẽé, naka dxãwa ba hẽéthẽé e (17–20:10)

17

Cg'árà-kg'ao sa hẽé naka kg'oo-coa ba hẽéthẽé e

1 Kam kò nxãaska 7 zi gàba zi qgóóa xu moengele xu 7 xu ka c'ẽe ba hàà cgae te, a hàà bìrí te a máá: "Hàà nakar hàà kaias

cg'árà-kg'aos di xgàrasean x'áí tsi, ncẽe kái tshàan tc'amkg'ai koe ntcõe sa! 2 Ncẽe x'aiga xu nqõómkg'ai di xu gas cgoa cg'áràn kúrúa hãa sa, ne kò nqõóm di ne x'ãè-kg'ao ne gas di cg'áràn di gõéan nqàre sa," témé.

3 Kam kò nxãaska tc'ẽem koe séè te, a qãáka úú te. Ra kò khóè sa bóò si ncọàm kg'oo-coam tc'amkg'ai koe ntcõe, ncẽe gam koe i kò Nqari ba ko cóè cg'õèan cg'oèa hãa ba, me 7 tcúúan úúa naka 10 nxãàn hẽéthẽé e. 4 Si kò khóè sa tsą̃áse ncọàse hąna, a kòo gautan ka hẽé, naka t'õè zi nxọ́á zi ka hẽé, naka tcąàko nxọ́án cgoa kúrúèa qg'amàn ka hẽéthẽé x'áà. Tshàua sa koes kò gautan dis kubi sa qgóóa, si cg'ãè zi gúù zi hẽé naka gas di cg'áràn di cg'urian hẽéthẽé ka cg'oèa hãa. 5 Gas di còoan koe i kò chómseas gúù sa ko nxàe cg'õèan góásea:

"KAIAS BABILONE SA,
CG'ÁRÀ-KG'AO ZI KA XÕÒ SA
NAKA CG'ÃÈ ZI NQÕÓMKG'AI DI ZI HẼÉTHẼÉ DI SA,"

ta ma góásea a. 6 Ra kò khóè sa bóò, si tcom-tcomsa ne di c'áòan ka nqàrea hãa, gane ẽe Jesom di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne di c'áòa ne.

Eẽr ko bóò si kar kò kaisase are. 7 Igabam kò moengele ba bìrí te a ko máá: "Dùús domka tsia area? Ncẽes khóès di zi gúù zi chómsea zir gha bìrí tsi, naka ẽes qábìa hãam kg'oo-coam 7 tcúúan hẽé naka 10 nxãàn hẽéthẽé úúam di zi hẽéthẽé e. 8 Kg'oo-coam ẽe tsi ko bóò ba kò hànaa, igabam ncẽeska káà me e, a ba a gha hàà chõò-q'oo úú tamam hąém q'oo koe guu a qaò, a gha tcg'oa a síí kaàkaguè. Nqõómkg'ai di ne x'ãè-kg'ao ne, ncẽe gane di cg'õèan nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'õèan dis tcgãyas q'oo koe góáè tama ne gha are, gaam kg'oo-coa ba ne ko bóò ne. Hànam kò hãa, igabam ncẽeska káà me e, a gha gaicara hàà khama.

9 "Ncẽes *gúù sa tsi kò kóma q'ãa kg'oana ne* i ko tc'ẽean qaase. 7 xu tcúú xua 7 xu xàbì xu u, ncẽes ko khóè sa gaxu koe ntcõe xu. 10 Gataga xu *7 xu tcúú xu* 7 xu x'aiga xu u. 5 xua kò cg'áé, me c'ẽe ba *qanega x'aiga* me e, me c'ẽe ba qanega hàà tama - hààm kò nem gha hàà cg'orò x'aè-coan cúí ga hãa. 11 Kg'oo-coam ncẽe kò hànaa ba, a ncẽeska káà ii ba, nxãa ba 8 di me e, igabam 7 xu ka c'ẽe me e, a ba a gha síí cg'õoè.

12 "I nxãaska 10 nxãàn ẽe tsi kò bóò o, nxãan 10 xu x'aiga xu u, ncẽe qanega x'aian máàè ta ga hãa xu, igaba xu gha hàà cúím aoara ba gaam kg'oo-coam cgoa x'aiga xu gha ii di qarian hòò. 13 Ncẽe xua cúís tc'ẽe sa úúa, a ko gaxu di qarian hẽé naka gaxu di tsééan di qarian hẽéthẽé kg'oo-coa ba máà. 14 Ncõoan xu gha Ghùu-coam cgoa kúrú, Me gha Ghùu-coa ba tàà xu, x'aiga xu dim X'aiga Me e, a kaia xu x'aiga xu dim kaiam X'aiga Me e khama. Ne gha Gam cgoa hàna ne ẽe tciièa, a nxárá tcg'òóèa, a tcom-tcomsa ne ne e," tam moengele ba méé.

15 A ba a bìrí te a máá: “Tshàan ẽe tsi kò bóò, ẽe cg'árà-kg'aos gaan koe ntcõóa-ntcõe e, nxãa nea kái ne khóè ne hẽé, naka xg'ae zi hẽé, naka nqõóan di zi qhàò zi hẽé, naka tạm xu hẽéthẽé e. 16 Nxãà xu 10 xu ẽe tsi ko bóò xu hẽé naka kg'oo-coa ba hẽéthẽéa gha cg'árà-kg'ao sa hòre. Cg'ãa-cg'anasekagu si i gha, a qg'aè-cgaekagu si, a gha cgàaa sa kg'oo, a c'eean cgoa dàò si. 17 Nqari ba tcáóa xu koe tcãà ana hãa khama, Gam ko tc'ẽe sa xu gha kúrú, a gha cúí tc'ẽe ka, a gaxu di x'aian di qarian kg'oo-coa ba máà, i gha nxãakg'aiga síí Nqarim di kg'uian tseegukaguè ka. 18 Khóès ẽe tsi ko bóò sa kaiam x'áé-dxoo me e, ncẽe nqõómkg'ai di xu x'aiga xu koe qarian úúa ba.”

18

Babilonem di cg'áé-q'ooa ne

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koer kò c'ẽem moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa, kaia qarian úúa ba, me kò nqõó ba gam di x'áàn ka x'áà-x'aaè. 2 Kaiam dòm̀ cgoam kò kg'ui a ko máá:
“Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba!
Dxãwan x'ãèa hãa qgáìa nem kúrúa,
naka wèé zi tc'ẽe zi cg'ãè zi di x'ãè-q'ooan hẽéthẽé e,
x'ãè-q'ooan wèés tsạrás kg'ooè tamas di hẽé,
naka x'ãè-q'ooan wèém kg'oo-coam kg'ooè tama,
a hòreèam di hẽéthẽé e.
3 *Nqõóm di zi* qhàò zi wèé zia
gas di cg'áràn di xgóà gõéan kg'áà hãa,
xu nqõómkg'ai di xu x'aiga xu gas cgoa cg'áràn kúrúa,
xu nqõómkg'ai di xu x'ámágu-kg'ao xu qguùa hãa,
gas di xaù-q'ooan kaia ka,”
témé.
4 Ra kò nxãaska c'ẽem dòm̀ ba nqarikg'ai koe guu a kóḿ, me ko máá:
“Tiri tu khóè tuè, tcg'oaragu si,
gas di chìbian koe tu gha táá tcãà ka,
naka tua gha nxãasega táá gas di xgàraèan koe tcãà.
5 Gas di chìbia nea dtcõoa qaòkaguèa khama,
a nqarikg'aian koe ga síía,
Me Nqari ba gas di cg'ãè cauan tc'ẽe-tc'ẽesea hãa.
6 Kạbise naka máà si,
ẽes ko ma gasa máà tua khamaga ma,
naka cám̀ q'oro suruta si gas di tsééan koe.
Cám̀ q'oro cg'oè-cg'oea máá si,
kubis ẽes kò cg'oè-cg'oeas koe.
7 Eẽs kò ma x'ááàkaguse a kạrean máàsea hãa
khama noose xgàra si
naka thõòan máà si.

Tcáóa sa koes ko máá:
'X'aigas dxàe sa ntcõe,
dxàe-ntcõar tama ra a,
cuiskagar thõò-tcaoa hãase kg'aea tite,'
témé khama.
8 Gaa domka i gha gas di cg'ãèan cúím cáḿ ka hàà:
tcìian hẽé naka tshúù-tcaoan hẽé, naka xàbàn hẽéthẽé e.
Si gha c'eean cgoa dàòè,
X'aigam Nqari ba qarian úúa,
ncẽe ko xgàra si ba khama,"
tam méé.
9 Eẽ xu ko nqõóm di xu x'aiga xu, ncẽe kò gas cgoa cg'áràn
kúrú, a kòo nqõómkg'ai di kạrean gas cgoa tc'õó xu, dào-q'ooa
sa di ts'énèan bóò ka xu gha kg'ae, a xu a gha thõòkase kg'ae
cgae si. 10 Nqúù ka xu gha téé, gas di thõòan di q'áòan domka,
a xu a gha máá:
"Haò, cg'ãè i gha ii!
Cg'ãè i gha ii, haò, kaiam x'áé-dxoo ba!
Haò, Babilone ba, qarian dim x'áé-dxoo ba!
Cúím aoaram q'oo koe i tsari xgàrakuan hààraa!"
témé.

Q'úúm bìim dim qábì-kg'ao ba

11 Xu gha nqõómkg'ai di xu x'ámágu-kg'ao xu kg'ae, a thõòkase
kg'ae cgae si, cúí khóè ga gaxu di gúùan gaicara x'ámá hãa tite
khama: 12 gauta di gúùan hẽé, naka selefera dian hẽé, naka
t'õè nxõ̲án hẽé, naka tcạàko nxõ̲án hẽé, naka q'úú qgáían hẽé,
naka tsã̲áse ncọà qgáían hẽé, naka tcạàko qgáían hẽé, naka
ncọà qgáían hẽé, naka wèé hìi-qhàòan qãè hm̀m̀-xg'ãò hẽé,
naka tcgoà di nxãàn cgoa kúrúèa zi gúù-qhàò zi wèé zi hẽé,
naka kaisa marian ko tc'óà hìian cgoa kúrúèa zi gúù-qhàò zi
wèé zi hẽé, naka tcg'aian hẽé, naka qanoan hẽé, naka tc'úúan
úúa nxõ̲án hẽé, 13 naka kinamone hẽé, naka tsóòberean hẽé,
naka qãè hm̀m̀-xg'ãò gúùan tcgáùse di hẽé, naka tshãán hẽé,
naka qãè hm̀m̀-xg'ãò gúùan hẽé, naka gõéan hẽé, naka nxúìan
hẽé, naka péréan hẽé, naka xháràèa péréan hẽé, naka ghòèan
hẽé, naka ghùuan hẽé, naka bìian hẽé, naka kara zi hẽé, naka
qãàn hẽé, naka khóèan di kg'õèan hẽéthẽé e. 14 Ncẽeta ne gha
méé: "Wèé cgùrian ncẽe sari tcáóan kò xgónèa hãa ne tcg'oa
cgae sia. Wèé qguùan hẽé naka gúù zi wèé zi t'õè-t'õe si ko
zi hẽéthẽéa kaàraa hãa, a cuiskaga gaicara hòòè tite," témé.
15 X'ámágu-kg'ao xu ncẽe kò ncẽe zi gúù zi x'ámágu xu, a kò
gaas koe qguù xu, nxãa xua gha gas di thõòan di q'áòan domka
nqúù ka téé, a gha kg'ae, a kaisase thõòkase kg'ae cgae si, 16 a
máá:
"Haò, cg'ãè i gha ii!
Cg'ãè i gha ii, haò, kaiam x'áé-dxoom

ncẽe q'úús qgái sa hạnas *khóès khama* ii ba,
tsã́ase ncọ̀ase hạna sa,
a ko gautan ka hẽ́é, naka t'õè nxọ̃án ka hẽé
naka tcạ̀ako nxọ̃án ka hẽéthẽé tcạ̀à sa!
17 Cúím aoaram ka
i ncãa wèé x'aian ncẽe ga cg'ãa-cg'anasekaguè!"
témé.

Me gha wèém chùi-kg'aom skepean di ba hẽé naka q'ábà-kg'ao ba hẽé naka skepean ko qõòkagu xu hẽé naka wèé xu ẽe ko tshàan q'oo koe x'ámágu xu hẽéthẽé nqúù ka téé. 18 A gha ẽe xu kòo dàò-q'ooa sa di ts'énèan bóò ne q'aua tcg'òó, a xu a gha máá: "Ndakam x'áé-dxoo ba kò ncẽem x'áé-dxoom kaiam khama ii?" témé. 19 A xu a kò tcúúa xu koe tsharàn tcheè, ẽe xu ko kg'ae, a ko thõòkase kg'ae ka, a ko q'au a ko máá:
"Haò, cg'ãè i gha ii,
cg'ãè i gha ii, haò kaiam x'áé-dxoo ba.
Wèé ne ẽe skepe zi tshàan q'oo koe úúa ne gam koe qguùa,
gam di qguùan ka!
Cúím aoaram kam cg'ãa-cg'anasekaguèa,"
ta xu méé.
20 Qãè-tcaoa tu nqáé si, oo nqarikg'aiè,
oo tcom-tcomsa tuè,
naka x'áè úú-kg'ao xao hẽé naka porofiti xao hẽéthẽé e,
Nqari ba gatu domka xgàrakuan máà sia ke!
21 Me kò nxãaska c'ẽem moengelem qari ba kaiam nxọ̃á-dxoom khama noom nxọ̃á ba ghùi, a ba a tshàam q'oo koe xàbù tcãà me, a máá:
"Gatagam gha ma Babilonem,
kaiam x'áé-dxoo ba ma qarika xàbù tcãàè,
a ba a gha gaia táá hòòè.
22 Ciian harepa cii-kg'ao ne di hẽé
naka nxáè-kg'ao ne di hẽé,
naka fulutu cii-kg'ao ne di hẽé
naka torompita cii-kg'ao ne di hẽéthẽéa
cuiskaga gaicara sáá koe kóḿsea hãa tite;
i cúí xom-kg'aoan
ncẽe xommè ko zi gúù zi di ga
cuiskaga gaicara sáá koe hòòsea hãa tite;
i cuiskaga sáá koe
gái cgoa dis nxọ̃ás di gái-q'ooan kóḿsea hãa tite.
23 Cuiskaga i lampian di x'áàn
gaicara sáá koe x'áà hãa tite.
Séè-kg'ao ba hẽé naka séèè kos khóè sa hẽéthẽé khara
di kg'ui-q'ooa ne
cuiskaga sáá koe gaicara kóḿsea hãa tite.
Sáá koe ko x'ámágu ne khóè nea kò *dqọm̀se* khama

nqõómkg'ai di ne kaia ne khóè ne e *sa*,
zi kò *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi
sari tsóòan cg'ãè ka hǫàkaguè,
24 i kò gas koe porofiti xu hẽé
naka tcom-tcomsa ne hẽé,
naka wèé ne ẽe nqõómkg'ai koe cg'õoèa ne di c'áòan hẽéthẽé
hòòse,"
témé.

19

Kái ne khóè ne ko nqarikg'ai koe Nqari ba dqǫm̀

1 Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koer kò khóè ne kái ne dis xg'aes di
kg'ui-q'ooan khama xam̀s nxǫbo sa nqarikg'ai koe kóḿ, ne ko
máá:
"Haleluya!
Kgoarakuan hẽé
naka x'áà ba hẽé
naka qarian hẽéthẽéa
gatá dim Nqarim di i.
2 Gam di xgàrakua ne tseegu a tchàno o khama.
Kaias cg'árà-kg'ao sam xgàra hãa,
ncẽe kò nqõó ba gas di cg'áràn ka cg'ãè-cg'ãe sa.
Gam di qãàn di c'áòa nem kǫabia máá sia hãa,"
témé. 3 Ne kò gaicara q'au a máá:
"Haleluya!
Gas koe guua hãa ts'énèa ne ko chõò tamase qaò,"
témé.
4 Kaia xu 24 xu hẽé naka kg'oo-coa xu kg'õèa hãa xu 4 xu
hẽéthẽéa kò cg'áé, a Nqari ba dqǫm̀, ncẽe kò x'aian dis ntcõó-
q'oos koe ntcõe ba. A xu a kò máá:
"Haleluya! Amen"
témé.

Ghùu-coam dis séè sa

5 Me kò nxãaska x'aian dis ntcõó-q'oos koe dòm̀ ba guu, a ko
máá:
"Gatá dim Nqari ba dqǫm̀,
gatu wèé tu tséé-kg'ao tu Gam di tu,
gatu ẽe ko q'áò Me tu,
cg'áréa tu ga hẽé naka kaia tu ga hẽéthẽé e,"
témé.
6 Ra kò nxãaska khóè ne kái ne dis xg'aes khama xam̀ kg'ui-
q'ooan kóḿ, si tòèko tshàan di ts'oo-q'ooan khama xam̀, naka
kg'ui-q'ooan kaisa túúan di hẽéthẽé e, ne ko q'au a ko máá:
"Haleluya!
X'aigam gatá dim Nqarim
ncẽe Qarim wèé ba tc'ãà-cookg'aia.

7 Hàà naka ta qãè-tcao, naka x'áàn máà Me!
Ghùu-coam dis séè sa hààraa ke,
si Gam dis khóè sa kg'ónòsea hãa.
8 Thamka qgáían q'úús kò máàè,
x'áàko, a q'ano o, hą̃as gha ka,"
ta ne méé. (Q'úú qgáía ne kò tchàno zi tséé zi i, tcom-tcomsa ne di zi khama.)

9 Me kò nxãaska moengele ba bìrí te a máá: " 'Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ẽe séèkuan dis tc'õos dqòa dis Ghùu-coam dis koe tciièa ne!' ta ma góá," témé. A ba a càù a máá: "Ncẽe nea tseegu di kg'uian Nqarim di i," témé.

10 Ncẽes gúùs kar kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a ra a dqo̱m̀ me. Igabam kò bìrí te a máá: "Táá ẽeta hẽé guu! Tsáá cgoa gar qãà ra a, naka tsáá qõe ga ne cgoa ga hẽéthẽé e, ncẽe ko wèé x'aè ka Jesom ka nxàea tseegukagu ne, ke Nqari ba dqo̱m̀! Jesom di nxàea tseegukagua nea Tc'ẽem ka kúrúèa, porofitam gha sa ke," témé.

Q'úúm bìim dim qábì-kg'ao ba

11 Ra kò nqarikg'aian bóò i xgobekg'amsea, kar kò q'úúm bìi ba bóò, Me kò gam dim qábì-kg'ao ba Tcom-tcomsa a Tseegu ii ba ta ko ma tciiè. A ba a kòo gataga tchànoan cgoa gúù zi bóò a ncõoan kúrú. 12 Gam di tcgáía nea kò ka̱rukos c'ees khama ii, i Gam di tcúúan koe kái cábán x'aian di hàna. Gam koe góáseas cg'õè sam kò úúa, ncẽe ko cúí khóè kaga c'úùèa hãa, igaba Gam cúím ka q'ãaèa hãa sa. 13 Qáòm qgái bam kò ha̱na, c'áòan koe kò tcãàèa ba, i Gam di cg'õèan Nqarim dim kg'ui me e. 14 Ne kò nqarikg'ai di ne ncõo-kg'ao ne xùri Me, a q'úú xu bìi xu qábìa hãa, a thamka qgáían ha̱na, q'úú a q'ano o. 15 Kg'áḿ-q'ooa ba koem kò ts'éèm xgào-dxoo ba tcg'oa, gaam cgoam gha *nqõóm di zi* qhàò zi thõò-thõo ba, a ba a gha qano dim dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai ne, a ba a gha gõéan ko kúrúès qgái sa Nqarim Qarim wèém di kaia xgóàn domka náà tòm̀-tom. 16 Gam dim qgáím koe hẽé naka cùbia ba koe hẽéthẽés kò ncẽes cg'õè sa góásea:

"X'AIGA XU DIM X'AIGA BA,
NAKA KAIA XU X'AIGA XU
DIM KAIAM X'AIGA BA,"

ta ma góásea hãa.

17 Ra kò nxãaska moengele ba bóò, me cáḿs koe téé-tẽe, a ba a kò nqarikg'ai nqáè koe ko tsą̃éa te zi tsa̱rá zi kaiam dòm̀ cgoa tcii, a ko máá: "Hàà, naka ta kaias dqòa dis tc'õos Nqarim di sa xg'aea máá, 18 naka hàà cgàan x'aiga xu di kg'oo, cgàan tc'ãà-cookg'ai xu di hẽé, naka cgàan qariga xu khóè xu di hẽé, cgàan bìian di hẽé, naka bìi qábì-kg'ao xu di hẽé, naka wèé khóèan di cgàan hẽé: ẽe kgoarasea ne hẽé naka qãà ne hẽé, cg'áréan ga hẽé naka kaian ga hẽéthẽé di i," tam méé.

19 Ra kò nxãaska kg'oo-coa ba hẽé naka x'aiga xu nqõóan di
xu hẽéthẽé bóò, naka gaxu di ncõo-kg'aoan hẽéthẽé e, xu ncõo
sa xg'aea máána hãa, bìim dim Qábì-kg'aom cgoa naka Gam di
xu ncõo-kg'ao xu cgoa hẽéthẽé e. 20 Igabam kò kg'oo-coa ba
qgóóè a qáé-nquuan koe tcãàè, naka tshúù-ntcõam porofiti ba
hẽéthẽé e, ncẽe kò gaam cookg'ai koe *are-aresa zi* x'áí zi kúrú
ba. (Ncẽe zi x'áí zi cgoam kò gane ẽe ko kg'oo-coam dis x'áí sa
úúa hãa, a kò gam dis sere-sere sa dqọm̀ ne qàe-qae.) Gatsara
cám̀ tsara kò kg'õèa hãase xaoa tcãàè, salefan di c'eean kạruko
dim tèbem q'oo koe. 21 Xu kò ẽe qaùa hãa xu cg'õoè, bìi ba
qábìam kg'áḿ koe tcg'oara hãam xgào-dxoom cgoa, zi kò wèé
zi tsạrá zi gaxu di cgàan ka xg'ãàkaguè.

20

1,000 xu kuri xu

1 Ra kò moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa,
a tshàua ba koe chõò-q'oo úú tamam hạém di xgobekg'aman
qgóóa, naka kaiam táù-dxoo ba hẽéthẽé e. 2 Me kò cg'ao-dxoo
ba ntcàu, gaam ẽem ncìím cg'ao ba, a dxãwa ii, a satana ii
ba, a ba a 1,000 kurian qáé me, 3 a ba a chõò-q'oo úú tamam
hạém q'oo koe xaoa tcãà me, a ba a tc'amkg'aia ba koe tc'àmà-
tcẽekg'am, nxãasegam gha táá gaicara *nqõóm di zi* qhàò zi qàe-
qae ka, i nxãakg'aiga síí 1,000 kurian nqáé. (Gaa x'aè qãá q'oo
koe i ko qaase, cg'árésem gha kgoaraè sa.)

4 Kar kò nxãaska x'aian di zi ntcõó-q'oo zi bóò, ncẽe gazi koe
i kò ẽe xgàrakuan di qarian máàèa ne ntcõóa-ntcõe zi. Ra kò
khóè ne di tc'ẽean bóò, ncẽe kò Jesom ka nxàea tseegukagua
hãa domka hẽé, naka Nqarim dim kg'ui ba ne kòo xgaa-xgaa
hẽéthẽé domka ko q'ãe tcúúèa ne. Kg'oo-coa ba kana gam dis
sere-seres igaba ne kò táá dqọmà máá, a ne a kò Gam dis
x'áí sa còoa ne koe hẽé kana tshàua ne koe hẽéthẽé táá tòó
cgaeè. Kg'õè ne kò, a ne a Krestem cgoa 1,000 kurian tc'ãà-
cookg'ai. 5 Ne c'ẽe ne khóè ne x'óóa kò hãa ne táá gaicara kg'õè, i
nxãakg'aiga síí 1,000 kurian chõò. Ncẽe sa x'ooan koe tẽes tc'ãà
di si i. 6 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea, a tcom-tcomsa ne e, gane ẽe
x'ooan koe tẽes tc'ãà dis koe hàna ne! Ncẽe ne khóè ne koes
cám̀ dis x'oo sa qari úú tama, igaba ne gha Nqari ba hẽé naka
Kreste ba hẽéthẽé di ne peresiti ne ii, a ne a gha 1,000 kurian
Gam cgoa tc'ãà-cookg'ai.

Satana ba ko tààè

7 Eẽ i ko 1,000 kurian nqáé kam gha satana ba gam dis qáé-
nquus koe guu a kgoaraè. 8 A ba a gha tcg'oa a síí nqõóm di
chõò-q'ooan 4 koe hàna zi qhàò zi qàe-qae, *nqõó tsara* Goge ba
hẽé naka Magoge ba hẽéthẽé di tsara, a ncõoan xg'ae-xg'aea
máá ne. Gane di nxáráse-q'ooa nea tshàam qàe di góḿan di

nxo̱á-coan khama noo. 9 Wèém nqõóm koe ne gha qõòate, a ne a gha síí kgoara-cgae-q'oos ẽe tcom-tcomsa ne di sa nxa̱ma-nxa̱ma, naka ncàm̀-ncamsam x'áé-dxoo ba hẽéthẽé e. I kò c'eean nqarikg'ai koe guu a hàà dàòa cg'õo ne. 10 Me kò dxãwam, ncẽe kò qàe-qae ne ba, c'eean hẽé naka salefan hẽéthẽé dim tèbem q'oo koe xaoa tcãàè, ncẽe kg'oo-coa ba hẽé naka tshúù-ntcõan dim porofiti ba hẽéthẽé tsara hãa koe, xu gha koaba ba hẽé naka ntcùú ba hẽéthẽé chõò tamase thõò-thõoè.

Còo **dis xgà**raku **sa (20:11-15)**

Tcgãyas kg'õèan di sa hẽé naka c'ẽe zi tcgãya zi hẽéthẽé e

11 Ra kò nxãaska kaias q'úús ntcõó-q'oos x'aian di sa hẽé naka Gaam ẽe kò gaas koe ntcõe ba hẽéthẽé bóò. Nqõómkg'ai hẽé naka nqarikg'ai hẽéthẽéa kò Gam hãa koe guu a bèe, a kò táá gaicara hòòè. 12 Ra kò ẽe kò x'óóa hãa ne bóò, kaia ne hẽé naka cg'áré ne hẽéthẽé e, ne x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe téétẽe. Zi kò tcgãya zi hẽé naka c'ẽes tcgãyas kg'õèan di sa hẽéthẽé xgobekg'ammè. Ne kò ẽe x'óóa hãa ne ẽe ne kúrúa hãa zi gúù zi koe guu a xgàraè, tcgãya zi koe i ko ma góásea hãa khama ma. 13 I kò tshàa-dxooan khóè ne ẽe gaan koe x'óóa hãa ne tcg'òó, si x'oo sa hẽé naka x'óóa ne khóè ne dis qgái sa hẽéthẽé sara ẽe ko gasara koe hãa ne x'óóa hãa ne khóè ne tcg'òó, me kò wèém khóè ba ẽem kúrúa hãas gúùs koe guu a xgàraè. 14 Sara kò x'oo sa hẽé naka x'óóa ne khóè ne dis qgái sa hẽéthẽé sara c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcãàè. Si ncẽe sa cám̀ dis x'oo si i, c'eean dim tèbem di sa. 15 Ncẽè c'ẽem khóèm di cg'õèan kò kg'õèan dis tcgãyas q'oo koe hòòse naka góásea hãa tama, nem kò c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcãàè.

Ka̱bam nqarikg'ai ba hẽé naka ka̱bam nqõókg'ai **ba hẽé naka ka̱bam Jerusalema ba hẽé**th**ẽé e (21–22:5)**

21

1 Ra kò nxãaska ka̱bam nqarikg'ai ba hẽé naka ka̱bam nqõókg'ai hẽéthẽé bóò, tc'ãà dim nqarikg'ai ba hẽé naka nqõókg'ai ba hẽéthẽéa kò nqáéa hãa khama, me tshàa ba káàraa hãa. 2 Ra kò tcom-tcomsam x'áé-dxoom, ka̱bam Jerusalema ba bóò, me nqarikg'ai koe guu Nqarim koe, a ko xõa, a ba a séèè kos khóès khama ii, t'õè qgáían gas dim khóè ba ha̱na máána sa. 3 Ra kò kaiam dòm̀ x'aian dis ntcõó-q'oos koe guua ba kóḿ, me ko máá: "Bóò, Nqarim di x'áéa ne *ncẽeska* khóè ne cgoa hãa, Me gha gane cgoa x'ãè. Gam di ne khóè ne e gha ii, Me gha Gaam Nqarim ga ba gane cgoa hãa, a ba a gha gane dim Nqari ba ii. 4 Wèém tcgáí-tshàra bam gha tcgáía

ne koe tchùu, si gha x'oo sa hẽé, naka tshúù-tcaoan hẽé, naka kg'aean hẽé, naka thõòan hẽéthẽé kaà, kg'aika zi gúù zia nqáéa hãa khama," témé.

5 Me kò Gaam ẽe x'aian dis ntcõó-q'oos koe kò ntcõóa-ntcõe ba máá: "Bóò, wèé zi gúù zir ko kúrú zi kạba!" témé. A ba a ko gataga máá: *"Ncẽes gúù sa* góá tòó, ncẽe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a i a tseegu u ke," témé. 6 A ba a ko bìrí te, a ko máá: "Xg'ara i hãa! Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tshoa-tshoase sa hẽé naka chõò-q'oo sa hẽéthẽé e. Eẽ cáḿa hãa ner gha tshàan dim dòm̀ koe guu a máà, kg'õean di tshàan di ba, surutakagu ne tamase. 7 Eẽ ko tàà ba gha ncẽe zi gúù zi q'õò, Ra gha gam dir Nqari Ra ii, me gha Tirim cóá ba ii. 8 Igaba ẽe q'áò ne hẽé, naka ẽe tcom-tcomsa tama ne hẽé, naka cg'ãè cau ne hẽé, naka cg'õo-kg'ao ne hẽé, naka cg'árà-kg'ao ne hẽé, naka tsóò-kg'ao ne hẽé, naka kúrú máase di nqárìan ko dqọm̀ ne hẽé, naka wèé tshúù-ntcõa-kg'aoan hẽéthẽé di qgáìa ne gha kạruko c'eean dim tèbem salefan dim q'oo koe hãa. Ncẽe sa cáḿ dis x'oo si i.

Kạbam Jerusalema ba

9 Me nxãaska 7 xu moengele xu, ncẽe kò 7 cg'ãèan chõò di ka cg'oèa zi gàba zi 7 zi qgóóa xu ka c'ẽe ba hàà cgae te a bìrí te a máá: "Hàà, nakar séèè kos khóè sa x'áí tsi, Ghùu-coam ka dxàe sa," témé. 10 A ba a kò Tc'ẽem koe séè a kaiam xàbìm qáòm koe úú te, a ba a tcom-tcomsam x'áé-dxoom Jerusalema ba x'áí te, me nqarikg'ai koe guua, Nqarim koe, a ko xõa, 11 x'áàn Nqarim di úú a, a kòo t'õès nxǭás jasepere dis khama ma kaisase tcạà, q'úúse q'áḿ sa tcạàko nxǭán q'áḿ khama ma. 12 Kaiam xhàrom qáò bam úúa, a 12 zi heke-kg'áḿ zi úúa, a ba a heke-kg'áḿ zi koe 12 xu moengele xu úúa, i kò gazi heke-kg'áḿ zi koe 12 zi qhàò zi di cg'õèan Iseraele di xu cóá xu di góáèa. 13 Nqoana zi heke-kg'áḿ zi ko cáḿs ko tcg'oa xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'áḿ zi tcg'ao xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'áḿ zi dtcẽè xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'áḿ zi cáḿs ko tcheè xòè za hàna. 14 Me kò xhàrom x'áé-dxoom di ba 12 zi nxǭá zi tshoa-tshoas di zi tc'amkg'ai koe tshàoèa, i kò gazi koe 12 cg'õèan hàna, Ghùu-coam di xu x'áè úú-kg'ao xu 12 xu di i.

15 *Moengelem* ncẽe kò kg'ui cgoa te ba ko gautan cgoa kúrúèam qanom tc'ãò-tc'ão cgoa di ba qgóóa, x'áé-dxoo bam ko gam di heke-kg'áḿan hẽé naka gam di xhàroan hẽéthẽé tc'ãò-tc'ão cgoa ba. 16 X'áé-dxoo ba kò wèé 4 xòèa ba za cúíta noo, i wèé dxùukg'aia ba kò cúíta noo. Me kò gam dim qanom cgoa x'áé-dxoo ba tc'ãò-tc'ão, i qáò-q'ooa ba 2,400 kilomitara* khama noo, i dxùukg'aia ba hẽé naka cookg'aia ba hẽé naka

* **21:16:** 2,400 kilomitara - Gerika sa ko máá: "12,000 qáò-q'ooa ne," témé.

qhùria ba hẽéthẽé cúíta noo. 17 Me nxãaska moengele ba xhàro ba tc'ãò-tc'ão, i kò qáò-q'ooa ba 60 mitara a†, khóèan di nxárá-q'ooan ka, ncẽem kò moengele ba tséékagu u. 18 Xhàro ba t'õè nxo̱án cgoa tshàoèa, jasepere ta ko ma tciiè e, me x'áé-dxoo ba q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'õán khama ma q'ano me e. 19 Nxo̱á zi ncẽe x'áé-dxoom dim xhàrom gazi tc'amkg'ai koe tshàoèa zi kò wèés nxo̱á-qhàòs cgoa t'õè-t'õeèa. Tc'ãà dia nea kò jasepere e, i cám̀ dian kò safire e, i nqoana dian kò kalesetone e, i 4 dian kò emerelete e, 20 i 5 dian kò saretonike e, i 6 dian kò saredio o, i 7 dian kò kerisolete e, i 8 dian kò berile e, i 9 dian kò topase e, i 10 dian kò kerisoperase e, i 11 dian kò hiasinte e, i 12 dian kò ametesete e. 21 Heke-kg'áḿ zi 12 zia kò 12 xu tca̱àko xu nxo̱á xu cgoa kúrúèa, si kò wèés heke-kg'áḿ sa cúím tca̱àkom nxo̱ám cgoa kúrúèa. Kaiam dàòm x'áé-dxoom xg'aeku di ba kò q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'õán khama ma q'áḿ me e.

22 X'áé-dxoom koer kò tempele ba hòò tama, X'aigam Nqarim Qarim wèé ba hẽé naka Ghùu-coa ba hẽéthẽé tsara kò Gam dim tempele ba ii khama. 23 X'áé-dxoo ba kò x'áàn cáḿs di kana nxoem di ga qaa tama, x'áàkagu me gha a, Nqarim di x'áà nea kò x'áàn máà me khama, Me kò Ghùu-coa ba gam dis lampi si i. 24 Zi gha *nqõóm di zi* qhàò zi gam di x'áàn koe qõò, xu gha nqõóm di xu x'aiga xu gaxu di x'aian gam koe óá. 25 I kò gam di heke-kg'áḿan cáḿ *chõò q'oo* koe tcẽekg'ammè tite, ntcùúa ne gha gaa koe káà a khama. 26 X'áàn hẽé naka qhàò zi di x'aian hẽéthẽéa gha gam koe óáè. 27 Cuiskaga i cúí gúù q'ano tama, kana dìím ẽe sau-cgaekagu ko gúùan ko kúrú ba, kana tshúù-ntcõan ko kúrú ba gam koe tcãà tite, igaba ẽe gane di cg'õèan Ghùu-coam dis tcgãyas kg'õèan dis q'oo koe góásea ne cúí ne e gha ii.

22

Kg'õèan dim tshàa ba

1 Kam kò *nxãaska moengele ba* tshàan kg'õèan di úúam tshàa ba x'áí te, me tca̱àkos nxo̱ás q'úús khama ii, a x'aian dis ntcõó-q'oos Nqarim dis koe hẽé naka Ghùu-coam dis koe hẽéthẽé guu a ko 2 x'áé-dxoom di dàòan x'áéan xg'aeku di koe ntca̱na xõa. Si kò kg'õèan dis hìi sa wèé dxùukg'aian tshàam di koe hãa, a ko 12 tc'áróan tc'õoan di kúrú, a kò wèém nxoem ka gaa tc'áróan tcg'òó. Gaas hìis di to̱ara nea kò *nqõóm di zi* qhàò zi kg'õèkagu di i. 3 I gaicara cuiskaga cgúíkuan hãa tite. Si gha x'aian dis ntcõó-q'oos Nqarim di sa hẽé naka Ghùu-coam di sa hẽéthẽé x'áé-dxoom koe hãa, i gha Gam di qãàn tsééa máá Me. 4 Kg'áía

† **21:17:** i kò qáò-q'ooa ba 60 mitara a - Gerika sa ko máá: "144 qáò-q'ooan x'õàm di khama noo," témé.

ba ne gha bóò, i gha cg'õèa ba còoa ne koe góáse. 5 Ntcùú nea gaicara hãa tite, ne lampian di x'áàn hẽé naka cáḿs di x'áàn hẽéthẽé ga qaa tite, X'aigam Nqari ba gha x'áàn máà ne khama. Chõò tamase ne gha x'aiga ne ii.

Jesom di hàà-q'ooa ne (22:6-21)

6 Me moengele ba bìrí te a máá: "Ncẽe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a tseegu u. Me kò X'aigam, ncẽe porofiti xu di xu tc'ẽe xu dim Nqari ba, Gam dim moengele ba tsééa tcg'òó, me síí ncẽe gha qháése hàà kúrúè zi gúù zi ka Gam di qãàn x'áí," témé.

7 *Me Jeso ba máá:* "Bóò, qháéser gha sencgaga síí! Ts'ee-ts'eekg'aièa baa gaam ẽe ko porofitan di kg'uian ncẽes tcgãyas di qgóóa qari ba," témé.

8 Tíía Johane ra gaar kóḿar ga ra a, a ra a ncẽe zi gúù zi bóòa ra. A ẽer ko kóḿ a ko bóò zi kar kò moengelem ncẽe kò x'áí te ziam nqàrè-kg'am koe cg'áé, dqo̱m̀ mer gha ka. 9 Igabagam kò bìrí te a máá: "Táá ẽeta hẽé guu! Tsáá khamagar ma qãà ra a, naka tsáá qõea xu porofiti xu khamaga ma hẽé, naka ncẽes tcgãyas di ne wèé ne ẽe ko kg'ui ba qgóóa qari ne khamaga ma hẽéthẽé e, ke Nqari ba dqo̱m̀!" témé. 10 A ba a bìrí te a máá: "Táá porofitan di kg'uian ncẽes tcgãyas di tcẽekg'am guu, *ncẽe zi gúù zi gha hàà kúrúse* x'aèa nea cúù u ke. 11 Eẽ ko cg'ãèan kúrú ba méém qanega cg'ãèan kúrú, nakam wèém ẽe cg'uriga ii ba méém qanega cg'uriga ii, naka ẽe ko qãèan kúrú ba méém qanega qãèan kúrú, nakam ẽe tcom-tcomsa ii ba méém qanega tcom-tcomsa ii," témé.

12 *Me Jeso ba máá:* "Bóò, qháéser gha sencgaga síí, a gha Tiri surutan cgoa síí, a gha síí wèém khóè ba ẽem ma tsééa hãa khamaga ma suruta. 13 Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tc'ãà di Ra a, a Ra a còo di Ra a, tshoa-tshoase sa hẽé naka chõò-q'oo sa hẽéthẽé e," témé.

14 Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ẽe ko qgáía ne xg'aà ne, nxãasega ne gha kg'õèan dis hìis *di tc'áróan tc'õó* di qarian úú, a ne a gha heke-kg'áḿan koe tcãà a x'áé-dxoom koe síí ka. 15 Tchàa za i haghuan hàna, tsoòkuan ko kúrúan hẽé, naka cg'árà-kg'aoan hẽé, naka cg'õo-kg'aoan hẽé, naka kúrúa mááseèa hãa nqárìan ko còrè ne hẽé, naka wèé ne ẽe tshúù-ntcõan ncàm̀a hãa a ko kúrú u ne hẽéthẽé e.

16 "Tíí Jeso Ra Tirim moengele ba tsééa máá tu ua hãa, hààm gha kereke zi koe ncẽe zi gúù zi ka nxàea tseegukagua máá tu u ka. Tíí Ra To̱be Ra a, a Dafitem dir Cóá Ra a, a Ra a kaisase ko x'áàr q'uu tco̱nò Ra a thẽé," tam méé.

17 *Tcom-tcomsam* Tc'ẽe ba hẽé naka séè-kg'ao sa hẽéthẽéa ko máá: "Hàà!" témé.

Naka ẽe ko kóḿ ba méém máá: "Hàà!" témé.

Wèémẽe cámãa hãa ba méémhàà, nakam wèémẽe ko tc'ẽe ba, kg'õèan dim tshàam surutaè tama ba séè.
18 Wèémkhóèmẽe ko ncẽes tcgãyas di porofitan di kg'uian komsana ba Ra ko tseeguan bìrí a ko máá: ncẽè c'ẽemkhóèm kò c'ẽe gúùan gaan koe càùa mááse, nem gha Nqari ba ncẽes tcgãyas koe góáèa hãa cg'ãèan càùa máá me, 19 a ncẽè c'ẽem khóèm kò ncẽes tcgãyas porofitan dis koe c'ẽe kg'uian séèa tcg'òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg'õèan dis hìis koe hẽé, naka tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe hẽéthẽé séèa tcg'òó, ncẽes tcgãyas koe góáèa a.
20 Gaam ẽe ko gazi gúù zi nxàea tseegukagu ba ko máá: “Eè, sencgagar gha síí,” témé. Amen. X'aiga Tsi Jeso Tseè, hàà!
21 X'aigam Jesom di cgóm̀kuan méé i gatu wèéa tu cgoa hãa.